

**A KISPESTI DEÁK FERENC
GIMNÁZIUM HELYI TANTERVE
NAPPALI TAGOZAT**

2018

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM	3
MATEMATIKA.....	133
TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK	250
ELSŐ IDEGEN NYELV	356
NÉMET NYELV, MINT ELSŐ NYELV.....	407
MÁSODIK IDEGEN NYELV	442
FRANCIA, MINT MÁSODIK IDEGEN NYELV	546
OROSZ NYELV	564
BIOLÓGIA.....	612
DRÁMA ÉS TÁNC	650
ÉNEK - ZENE.....	659
ETIKA.....	677
ETIKUS VÁLLALKOZÓI ISMERETEK.....	691
FIZIKA.....	705
FÖLDRAJZ.....	767
INFORMATIKA	792
KÉMIA.....	897
KÖZGAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI ALAPISMERETEK.....	924
MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET.....	937
MŰVÉSZETEK	967
MŰVÉSZETTÖRTÉNET	994
OSZTÁLYFŐNÖKI.....	1001
TESTNEVELÉS ÉS SPORT	1027
TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT.....	1074
VIZUÁLIS KULTÚRA	1085
TÁRSADALMI, ÁLLAMPOLGÁRI ÉS GAZDASÁGI ISMERETEK.....	1110

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Évfolyamonként óraszámok és tartalmak

Nyelvi előkészítő évfolyam heti 2 óra (72 óra = 36+36)

nyelvtan

Tematikai egység címe	Órakeret
Szövegértés, szövegalkotás	16 óra
Beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	10 óra
Helyesírási ismeretek	10 óra
Az összes óraszám	36 óra

irodalom

Tematikai egység címe	Órakeret
Beavatás, felnőtté válás, szocializáció	13 óra
A népszerű irodalom	13 óra
Hétköznapi és művészi kommunikáció	10 óra
Az összes óraszám	36 óra

9. évfolyam heti 4 óra (144 óra = 54+90)

nyelvtan

Tematikai egység címe	Órakeret
Helyesírási ismeretek (bontva 9. és 10. között)	5 óra
Kommunikáció, tömegkommunikáció	12 óra
Nyelvi szintek, a nyelv grammatikai jellemzői	20 óra
A szöveg (bontva 9. és 10. között)	9 óra
Szövegértés, szövegalkotás (bontva 9. és 10. között)	3 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret	5 óra
Az összes óraszám	54 óra

irodalom

Tematikai egység címe	Órakeret
Bevezetés	4 óra
Világirodalom – görög mitológia, antik görög epika és líra	10 óra
Színház- és drámatörténet – az antik színház és dráma	6 óra
Világirodalom – antik római irodalom	4 óra
Világirodalom - Biblia	10 óra
Világirodalom – az európai irodalom a 4-15. században (középkor)	6 óra
Világirodalom – az európai irodalom a 14-16. században (reneszánsz)	5 óra
Színház és drámatörténet – drámajátékos tevékenységgel	4 óra
Középkori nyelvemlékek	3 óra
Janus Pannonius portréja	6 óra
Balassi Bálint portréja	8 óra
Világirodalom – késő reneszánsz, barokk, klasszicizmus (16-17.század)	3 óra
Színház- és drámatörténet – az angol színház a 16-17. században és Shakespeare	6 óra
Színház- és drámatörténet – a francia klasszicista színház (17. század)	6 óra
Látásmód – Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem	6 óra
Gyakorlás, ismétlés	3 óra
Az összes óraszám	90 óra

10. évfolyam heti 4 óra (144 óra = 54+90)

nyelvtan

Tematikai egység címe	Órakeret
A szöveg (bontva 9. és 10. között)	13 óra
Stiliztika	10 óra
Jelentéstan	8 óra
Szövegértés, szövegalkotás (bontva 9. és 10. között)	10 óra
Helyesírási ismeretek (bontva 9. és 10. között)	7 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret	6 óra
Az összes óraszám	54 óra

irodalom

Tematikai egység címe	Órakeret
Világirodalom – az európai irodalom a 18. században	8 óra
Magyar irodalom a 18. században – portrék: Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel	20 óra
Világirodalom – az európai irodalom a 19. század első felében (romantika, romantika és realizmus)	12 óra
Színház- és drámatörténet – Katona József: Bánk bán	6 óra
Magyar irodalom a 19. század első felében – portrék: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály	17 óra
Életmű – Petőfi Sándor	12 óra
Látásmód – Jókai Mór	8 óra
Gyakorlás, ismétlés	7 óra
Az összes óraszám	90 óra

11. évfolyam heti 4 óra (144 óra = 36+108) (alap óraszámú csoportok)

nyelvtan

Tematikai egység címe	Órakeret
Nyelv és társadalom	9 óra
Retorika	12 óra
Kommunikáció	4 óra
Szövegalkotás	7 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret	4 óra
Az összes óraszám	36 óra

irodalom

Tematikai egység címe	Órakeret
Életmű – Arany János	10 óra
Színház- és drámatörténet – Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>	8 óra
Világirodalom – az európai epika és líra a romantika után (19. sz. második fele)	12 óra
Színház- és drámatörténet – az európai dráma és színház a 19. sz. második felében	8 óra
Magyar irodalom a 19. század második felében – portré: Mikszáth Kálmán	10 óra
Magyar irodalom – a <i>Nyugat</i> és első nemzedéke	10 óra
Életmű – Ady Endre	5 óra
Portré – Móricz Zsigmond	6 óra
Világirodalom – avantgárd irányzatok; a magyar avantgárd	6 óra
Életmű – Kosztolányi Dezső	10 óra
Látásmódok: Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula	8 óra
Életmű – Babits Mihály	10 óra
Gyakorlás, ismétlés	5 óra
Az összes óraszám	108 óra

11. évfolyam heti 6 óra (216 óra = 36+180) (emelt óraszámú csoport)**nyelvtan**

Tematikai egység címe	Órakeret
Nyelv és társadalom	9 óra
Retorika	12 óra
Kommunikáció	4 óra
Szövegalkotás	7 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret	4 óra
Az összes óraszám	36 óra

irodalom

Tematikai egység címe	Órakeret
Életmű – Arany János	10 óra
Színház- és drámatörténet – Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>	12 óra
Világirodalom – az európai epika és líra a romantika után (19. sz. második fele)	16 óra
Színház- és drámatörténet – az európai dráma és színház a 19. sz. második felében	12 óra
Magyar irodalom a 19. század második felében – portré: Mikszáth Kálmán	10 óra
Magyar irodalom – a <i>Nyugat</i> és első nemzedéke	10 óra
Életmű – Ady Endre	8 óra
Portré – Móricz Zsigmond	8 óra
Világirodalom – avantgárd irányzatok; a magyar avantgárd	10 óra
Életmű – Kosztolányi Dezső	12 óra
Látásmódok: Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula	12 óra
Életmű – Babits Mihály	12 óra
Szövegalkotási gyakorlatok (érvelő szöveg, összehasonlító műelemzés, egy mű elemzése)	38 óra
Gyakorlás, ismétlés	10 óra
Az összes óraszám	180 óra

12. évfolyam heti 4 óra (128 óra = 32+96) (alap óraszámú csoportok)

nyelvtan

Tematikai egység címe	Órakeret
Általános nyelvészeti ismeretek	4 óra
Pragmatikai ismeretek	7 óra
Nyelvtörténet	9 óra
Ismeretek a nyelvről	12 óra
Az összes óraszám	32 óra

irodalom

Tematikai egység címe	Órakeret
Életmű – József Attila	10 óra
Világirodalom – epikai és lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban	10 óra
Színház- és drámatörténet – a 20. századi és a kortárs drámai irodalom néhány törekvése	6 óra
Portré – Radnóti Miklós	6 óra
Portrék – Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor, Ottlik Géza	16 óra
Látásmódok – Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László	12 óra
Művelődéstörténeti, irodalomtörténeti tájékozódás – Portrék, látásmódok a 20. század magyar irodalmából (választható szerzők, művek)	8 óra
Portrék, látásmódok a kortárs irodalomból (választható szerzők, művek)	10 óra
Regionális kultúra	2 óra
Az irodalom határterületei	4 óra
Rendszerező ismétlés	12 óra
Az összes óraszám	96 óra

12. évfolyam heti 6 óra (192 óra = 44+148) (emelt óraszámú csoport)

nyelvtan

Tematikai egység címe	Órakeret
Általános nyelvészeti ismeretek	4 óra
Pragmatikai ismeretek	7 óra
Nyelvtörténet	8 óra
Ismeretek a nyelvről	9 óra
Emelt szintű szóbeli érettségi tételek gyakorlása	16 óra
Az összes óraszám	44 óra

irodalom

Tematikai egység címe	Órakeret
Életmű – József Attila	10 óra
Világirodalom – epikai és lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban	15 óra
Színház- és drámatörténet – a 20. századi és a kortárs drámairodalom néhány törekvése	6 óra
Portré – Radnóti Miklós	6 óra
Portrék – Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor, Ottlik Géza	21 óra
Látásmódok – Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László	17 óra
Művelődéstörténeti, irodalomtörténeti tájékozódás – Portrék, látásmódok a 20. század magyar irodalmából (választható szerzők, művek)	13 óra
Portrék, látásmódok a kortárs irodalomból (választható szerzők, művek)	10 óra
Regionális kultúra	2 óra
Az irodalom határterületei	4 óra
Szövegalkotási gyakorlatok (reflektálás egy jelenségre, gyakorlati írásbeliség, egy mű elemzése)	14 óra
Nyelvi-műveltségi feladatsorok megoldása	14 óra
Emelt szintű szóbeli érettségi tételek gyakorlása	16 óra
Az összes óraszám	148 óra

9. NY évfolyam

A nyeli előkészítő évfolyamos képzés feladata kettős. Egyrészt az idegen nyelvi képzés hatékonyságának növelése az anyanyelvi tudatosság fokozása által, másrészt olyan képességek fejlesztése, illetve elméleti tudás megalapozása, melyek lehetővé teszik a sikeres érettségi vizsga megszerzéséhez szükséges elégséges szintű tudás elsajátítását a további 4 éves ciklusban. Ez utóbbiak elsősorban a következők:

- információ feldolgozása, hagyományos és infokommunikációs információhordozók kezelése, használata, létrehozása;
- a kognitív képességek tevékenységben történő működtetése és alakítása;
- történeti, problémamegoldó és kritikai gondolkodás, különböző gondolkodási utak (indukció, dedukció), a tudás magasabb szintű reprezentációja (alkalmazás, elemzés, egybefoglalás, értékelés), kérdezni tudás;
- különböző kommunikációs szerepű, műfajú és stílusú szövegfajták értő, elemző, kritikus befogadása, változatos szövegelemző eljárások önálló, szakszerű használata;
- szépirodalmi és más stílusrétegbe tartozó művek gondolati, erkölcsi, esztétikai, retorikai, stílári, szerkezetbeli jellemzőinek megértése, egyéni véleményt és élményt kifejező, reflexív bemutatása;
- szövegen belül és szövegek közötti jelentésbeli egymásra utalások felismerése, megfogalmazása;
- különféle nézőpontok azonosítása és megítélése;
- kellő gyakorlat az érvelés szóbeli és írásbeli technikájában;
- kreatív szövegalkotás különféle témákban, műfajokban, stílusrétegekben, kommunikációs helyzetekben, az írásbeli és szóbeli műfajok normáinak, nyelvhasználati jellemzőinek, a szövegalkotás folyamatlemeinek alkalmazása az ötlettől a korrektúráig;
- a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép;
- infokommunikációs készségek fejlesztése, új szoftverek megismerése és alkalmazása az információfeldolgozásban;
- szociális készségek: empátia, tolerancia, kooperáció, konszenzus.

A fent említett két kívánalom teljesülése érdekében a magyar nyelvi és irodalmi képzés egymást kiegészítve, nem különválasztva, modul rendszerben történik.

Magyar nyelv
9. NY évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértés, szövegalkotás	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	A tanult szóbeli, írott és elektronikus szövegtípusok és jellemzőik. Olvasási stratégiák és azok adekvát alkalmazása különböző típusú és műfajú szövegek feldolgozásában, nyomtatott és elektronikus adathordozókon. A szöveg információinak és gondolatainak értelmezése és értékelése. A szövegalkotás lépései, az anyaggyűjtés technikák.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szöveg tartalmának, céljának megfelelő jegyzetelési technika kialakítása. A társalgás általános szerkezetének, szabályszerűségének megfigyelése. Az esszéírás technikájának megismerése és alkalmazása különböző témájú és típusú esszé írásakor. A leggyakoribb hivatalos szövegtípusok szerkezetének, formájának megismertetése, tárgyyszerű és funkcionális hivatalos szövegek alkotásának képessége. Az esszéírás technikájának megismerése és alkalmazása különböző témájú és típusú esszé írásakor. A kritikai gondolkodás és a felelősségérzet fejlesztése elektronikus, internetes szövegtípusok hitelességének, megbízhatóságának vizsgálata, az internetes szövegek adta nyilvánosság etikai, jogi kérdéseinek értelmezése során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Önálló szövegfeldolgozás a szövegbefogadás céljának megfelelő olvasási stratégia és szöveg-feldolgozási mód megválasztásával. A szöveg és kép összefüggése. Hatékony jegyzetelési és vázlatírási technikák megismerése, adekvát alkalmazásuk.</p> <p>Szövegátalakító gyakorlatok szempontváltással, a kommunikációs célnak megfelelően: adott szempontok és terjedelem szerinti szövegtömörítés, szövegbővítés.</p> <p>Az anyaggyűjtés módjai írott és nem írott források felhasználásával, az idézés szabályai.</p> <p>Önálló, több forrástípusra is kiterő könyvtári anyaggyűjtés (katalógus- és adatbázis-használat, forráskiválasztás, visszakeresést biztosító jegyzetelés) és az információknak a feladatnak megfelelő alkotó és etikus felhasználása. Pontos forrásmegjelölés.</p> <p>Az esszé típusai, jellemzői, az esszéírás folyamata.</p> <p>A tanulmány, az értekezés jellemzői, kidolgozásának állomásai.</p> <p>Néhány, gyakoribb internetes szöveg szerkezetének, megjelenésének, közlési szándékának megfigyelése, a tapasztalatok felhasználása a szövegbefogadaskor, az internetes szövegek nyilvánosságának kérdése, etikája.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> esszéírás.</p> <p><i>Valamennyi tantárgy:</i> vázlatírás, jegyzetelés.</p> <p><i>Informatika:</i> információkezelés, forrásfelhasználás, hivatkozás, szöveges adatbázis, az internethasználat jogi, etikai kérdései.</p>

Internetes szövegalkotási gyakorlatok (pl. szöveges adatbázisok, forrásjegyzék összeállítása, fórumozás, blogbejegyzés írása).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Leíró folyamatos szövegek; leíró nem folyamatos szövegek; elbeszélő folyamatos szövegek; elbeszélő nem folyamatos szövegek; magyarázó folyamatos szövegek; magyarázó nem folyamatos szövegek; érvelő folyamatos szövegek; érvelő nem folyamatos szövegek; utasítások, folyamatos szövegek; utasítások, ne folyamatos szövegek; egyéb nyomtatványok, nem folyamatos szövegek

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése. A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás.</p> <p>A különféle mindennapi megnyilatkozások, valamint a tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása.</p> <p>Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal.</p> <p>Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben.</p> <p>A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd. Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet. Sajtműfaj (hír, tudósítás, interjú).
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási ismeretek	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Helyesírási alapelvek felismerése, használata, írásjelek adekvát használata, helyesírási szótárak ismerete és használata a gyakorlatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi normaérzék, a normakövető írás fejlesztése. A helyesírás rendszerszerűségének megismertetése. A hibajavítási képesség és az önkorrekciónak fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A helyesírás alapelvei, megismert főbb szabályszerűségei. A szöveg központosításának szabályai, használata, az írásjelek funkciója. Szövegelemzési gyakorlatok a központosítás szerepének tanulmányozására. Helyesírási gyakorlatok az egybe- és különírás, a gyakoribb tulajdonnevek írására stb. Idegen szavak helyesírása, a latin betűs szavak átírása. Helyesírási szótárak, elektronikus helyesírás-ellenőrző programok szerkezetének és működésének megismerése, használatuk az iskolai és a mindennapi szövegalkotásban. Az internetes szövegek eltérő helyesírásának, jelhasználatának funkciója. A normától való eltérés stilisztikai hatásának felismerése, értelmezése.</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> helyesírás.</p> <p><i>Informatika:</i> helyesírás-ellenőrző programok ismerete, használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Helyesírási alapelv, nyelvi norma.	

Irodalom
9.Ny évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beavatás, felnőtté válás, szocializáció	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Szerepek és normák. A kontextus fogalma: a kommunikációs környezet (szituáció, cselekvés, téma) és a nyelvi környezet Olvasási, értelmezési és kritikai tevékenységek megkülönböztetése	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beavatás során feltáruló világ törvényeinek felismerése. Értékek, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése Az ízlés kontextuális függőségének megértése. Szóbeli és írásbeli kommunikáció fejlesztése, szó szerinti és metaforikus jelentések megkülönböztetése, szövegértési technikák elsajátítása, a szókincs gazdagítása, elbeszélő szövegek jelentésrétegeinek feltárása, világos, önkifejező szövegalkotás. Képesség a szöveg kapcsolatának és különbségének felismerésére és értelmezésére (tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások). Nézőpontok és nézőpontváltások funkciójának értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Mario Vargas Llosa: <i>A város és a kutyák</i> (részlet) Mitológiai enciklopédia; Szabó Zoltán: <i>Beavatási rítusok a középiskolákban: Bokafogó</i> Oravec Imre: <i>Beavatás</i> ; Zolnay Vilmos: <i>A művészetek eredete</i> ; Népszabadság, 2004. március 12. Hír Mircea Eliade: <i>Körkörös romok</i> (részlet) Ismeretlen szerző: <i>Beavatási szertartás a dél-amerikai jamanáknál</i> Kosztolányi Dezső: <i>A kulcs</i> Ernest Hemingway: <i>Indián tábor</i> Sylvia Plath: <i>Beavatás</i> Sánta Ferenc: <i>Emberavatás</i> Bodor Ádám: <i>Egy rossz kinézésű ember</i> (részlet) Závada Pál: <i>Jadviga párnája</i> (részlet) F. M. Dosztojevszkij: <i>Feljegyzések az egérlyukból</i> (részlet) Kertész Imre: <i>Sorstalanság</i> (részlet) Esterházy Péter: <i>Pápai vizeken ne kalózkodj!</i> (részlet) Lázár Ervin: <i>Krimi</i> (részlet) Csehov: <i>A csinovnyik halála</i> ; Mikszáth: <i>Péri lányok szép hajáról</i>	A tanuló - legyen képes azonosítani szereplőket, konfliktusokat és elbeszélői nézőpontokat szépirodalmi és hétköznapi szövegekben. - tudja felismerni az ismétlések és ellentétpárok jelentéseit. - legyen képes felismerni a novella műfaji sajátosságait és az elbeszélői nézőpont sajátosságaiból adódó jelentésbeli különbségeket. - ismerje meg, hogy a szövegek értelmezése dialogikus folyamat. - legyen képes alapvető kérdéseket megfogalmazni szépirodalmi szövegekkel kapcsolatban. - ismerje a fejezetben előforduló legfontosabb fogalmakat. - ismerje és ismerje fel a	<i>Pszichológia.</i> szocializáció, személyiségfejlődés, szorongás <i>Szociológia:</i> státusz, szerepelvárás <i>Dráma és tánc:</i> beszédhelyzetek, dramatikus játékok

	szövegben lévő alapvető nyelvi kapcsolatokat.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	archetípus, rítus, a novella mint problémamegoldási folyamat, a novella mint ellentétpárok rendszere, implicit tartalom, kritika, nézőpont és látókör (beszédhelyzet), kontextus, beszédaktus, tranzakció, interakció, beavatás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A népszerű irodalom	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A népszerű irodalom műfajai. Korábbi olvasmányok felelevenítése. Ki mit szeret olvasni? Miért olvasunk?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>„Magas” művészet és népszerűség viszonya, műfajok keveredése; ponyva feldolgozása.</p> <p>A választott műfajok alaposabb megismerése, végigkövetése különböző korok különböző szerzőinek műveiben.</p> <p>Választott epikus művek (regény, novellák) irányított feldolgozása.</p> <p>Irodalmi és nyelvi klisék fölismerése.</p> <p>Kisebb terjedelmű önálló szövegek alkotása, olvasói vélemény, kritika megfogalmazása.</p> <p>A bűn, mint társadalmi és lélektani jelenség értelmezése, megközelítése etikai, szociológiai, pszichológiai és jogi nézőpontból</p> <p>A bűn témája a populáris és a szépirodalomban, eltérő műfaji modellek vizsgálata</p> <p>Az utópia jellemzői. Műfaj fogalmának megértése, előkészítés Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>, Orwell: <i>1984</i> című művének feldolgozásához. (10. és 12. évfolyam)</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Írónia, köznyelv, tudás és fikció szétválasztása. Különböző modalitású szövegek alkotása; könyvismertetés, elmarasztaló kritika írása.</p> <p>Rejtő Jenő egy művének elemzése.</p> <p>Agatha Christie vagy Conan Doyle novellák olvasása.</p> <p>Arany János: <i>Ágnes asszony</i> vagy <i>Vörös Rébék</i></p> <p>François Truffaut: <i>Fahrenheit 451</i></p> <p>Vád- és védőbeszéd készítése</p>	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tudjon állást foglalni a magas művészet és népszerű művészet kérdéseiben, ezeket legyen képes érvekkel alátámasztani. - tudjon rövid kritikát és könyvismertetést írni. - legyen képes művek elolvasására, elemzésére, értelmezésére. - ismerjen fel összefüggéseket, kapcsolatokat, motívumokat különböző korok szerzőinek műveiben. - legyen képes az olvasott szövegekkel kapcsolatban kérdéseket feltenni, véleményt, udvarias kritikát formálni, érvelni, összehasonlító észrevételeket tenni. - a bűn elkövetése, felderítése, oknyomozás, az indítékok felismerése, erkölcsi és jogi megítélése 	<p><i>Történelem:</i> kulturális evolúció</p> <p><i>Mozgóképek és médiaismeret:</i> megfilmesített irodalom</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> beszédhelyzetek, dramatikus játékok</p> <p><i>A pszichológia, a filozófia, az etika,</i> bizonyos tartalmi</p>

<p>- esszé- és jelentésírás - diákok által választott mű elemzése az aktuális bestsellerek közül</p>	<p>- ok-okozati kapcsolatok felismerése - információ-visszatartás, információadagolás megfigyelése; - A tanuló legyen képes azonosítani és értelmezni a nyelvi megalkotottság néhány jellemzőjét populáris és szépirodalmi szövegekben. - legyen képes felismerni populáris szövegek belső logikai kapcsolatait. - egyen képes megérteni és értelmezni epikus művekben a szereplők rendszerét és lélektani motivációit. - törekedjen együttműködésre, empátiára, toleranciára. - legyen képes töredékes, hiányos szöveget megérteni, ebben ismerje fel a tematikus kapcsolatokat, tematikus építkezést.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Lektúr, bestseller, ponyva, kultuszkönyv, krimi, bűn, törvény, utópia, antiutópia</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hétköznapi és művészi kommunikáció	Órakeret 10 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Szövegek a hétköznapokban, szövegek a művészetben – jelentésváltozás; olvasási konvenciók A valóság és a látszat A művészet szerepe, állandó és változó funkciói</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A hétköznapi kommunikáció tényezőinek, a kommunikáció funkcióinak megismerése, elsajátítása, a hétköznapi és a művészi kommunikáció összehasonlítása. Szövegek áthelyezése irodalmi kontextusba. A nyelvi elemek egymásra hatásának tudatosítására, a denotatív és konnotatív jelentés megkülönböztetése. A dokumentum-jelleget megteremtő nyelvi eszközök feltárása és az áldokumentum leleplezése. Önálló szövegalkotás, érvek és ellenérvek gyűjtésére, megfogalmazására, a kulturált vitatkozás fejlesztésére. A címadás és a cím által sugallt értelmezési instrukciók követése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Érvelés, meggyőzés, magabiztos fellépés; logikus gondolkodás, együttműködés fejlesztése. A művekben megjelenő szemléletmód, szerepek, csoportnormák és értékek, illetve hangnemek felismerése és azonosítása, a retorikai elemek, illetve az utalások, rájátszások azonosítása és</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a művészetek társadalmi hatása. <i>Etika:</i> művészi igazság</p>

<p>funkciójuk értelmezése. A szónoki beszéd eszközeinek, szerkezetének felismerése, a meggyőzés képességének elsajátítása. Érvek és ellenérvek gyűjtése lírai és epikus szövegekből, illetve önállóan megadott témában. Az érvek elrendezése, önálló vélemény megfogalmazása. Örkény István: <i>Mi mindent kell tudni</i> Kosztolányi Dezső: <i>Esti Kornél – 18. fejezet</i> Spiró György: <i>Csirkefej</i> (részlet) Quentin Tarantino: <i>Ponyvaregény</i> (részlet) Tar Sándor: <i>Hangulatjelentés – Még csak</i> József Attila: <i>Tiszta szívvel</i> Arany János: <i>Vojtina ars poétikája</i> Janne Teller: <i>Semmi</i></p>		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> manipulációs eszközök</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> beszédhelyzetek, dramatikus játékok</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> kommuniáció különböző helyzetekben</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A kommunikáció tényezői és funkciói, jelentésfajták (denotatív és konnotatív)</p>	

9–10. évfolyam

A magyar nyelvi tanulmányok, a nyelvvel és a nyelv megismerésével kapcsolatos tevékenységek célja a tanulók szövegértési technikáinak, szókincsének, befogadói érzékenységének, fogalomértésének és fogalomhasználatának bővítése, fejlesztése. Kiemelt cél továbbá az anyanyelvű írásbeliség normáinak alkalmazása, olvasható írás, biztos, problémaérzékeny helyesírás. Elvárt az olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése; az értő hangos és néma olvasás, amely magában foglalja a különféle nyelvi szintek jelenségeinek felismerését, azonosítását, jelentésadó és jelentésmódosító szerepükre való reflexiót, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazását az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. Az anyanyelvi képzés kiemelt területe különféle hosszúságú, bonyolultságú, műfajú, rendeltetésű (pl. szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) különféle hordozókon közzétett szövegek olvasása, illetve megértésének, értelmezésének fejlesztése. A szövegalkotási képesség fejlesztésével összefüggő, azt megelőző, illetve kísérő feladat az önálló jegyzet és vázlatkészítés fejlesztése, az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját vélemény megfogalmaztatása szóban és írásban.

A kulturált nyelvi magatartás kialakítása feltételezi az önkifejezéshez és a társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztését. Átfogó cél a beszédpartnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása, hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése és értelmezése, a hangzó szöveg különféle kommunikációs helyzetekben, beszédszándékokkal és célokkal, a beszédpartnerek kommunikációs szándékának, nem nyelvi jeleinek felismerése, azonosítása.

Elvárt feladat a mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvi, nyelvtani ismeret továbbépítése, fejlesztése; felkészítés a nyelvtani ismereteik önállóan alkalmazására a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében. Cél az önálló kézikönyvhasználat mellett a biztos helyesírású szövegek megírása. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része, hogy a tanuló képessé váljon szövegformálási, szövegszerkesztési és helyesírási problémák megnevezésére a hibák önálló javítására.

A magyar nyelvi fejlesztés és ismeretanyag tartalmazza szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek földolgozását, értelmezését, értékelését jelentéstani és stilisztikai szempontok érvényesítésével (pl. szinonimitás, többértelműség, konkrét és átvitt jelentés; szóképek, alakzatok, hangszimbolika, jóhangzás). A szövegek feldolgozásának célja az analízis, jelentésfeltáró és a szöveget egybelátó (holisztikus) szövegelemzési eljárások alkalmazása, a fent mondottakkal egybehangzóan szakmai-tudományos, ismeretterjesztő, publicisztikai, közéleti szövegek jelentésének értelmezésében. Cél a szövegelemzés már ismert módszereinek gazdagítása a stilisztikai és szövegtani ismeretek alkalmazásával. E tevékenységekhez járul a szöveg vizuális összetevőinek értelmezése különféle digitális, informatikai alapú műfajokban. A szövegértés fejlesztése eljut oda, hogy a tanuló kritikai és kreatív olvasással képes szakmai-tudományos, publicisztikai – írott, audiovizuális, digitális környezetben megjelenő – szövegek, metaforikus, metonimikus jelentésének feltárására, értelmezésére, manipulációs szándékok, technikák felfedezésére, szépirodalmi, szakmai, publicisztikai szóbeli és írásos szövegek értékelésében a szerkezeti és

stiláris egység, a vizuális megformáltság, a kifejtettség és információs gazdagság fölismerésére, értékelésére. Ismeri hivatalos írásművek (meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz) jellemzőit, és képes önálló (kézi és digitális) szövegalkotásra e műfajokban. Képes a konnotatív jelentések felfedezésével a szépirodalmi művek üzenetének teljesebb megértésére.

Az irodalomtanítás feladata – szoros együttműködésben az anyanyelvi képzéssel – az olvasott, feldolgozott irodalmi művek érzelmi, gondolati befogadásának támogatása, a művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások megismerése, alkalmazása (pl. a kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, jelentésrétegek feltárása). E szövegfeldolgozási eljárások keretében különböző műfajú és hangnemű lírai alkotások értelmezése, költői képek, alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek jelentésteremtő szerepének megértését elősegítő elemző-értelmező tevékenységek, a költői nyelvhasználat összetettségének felismertetése, a grammatikai eszközök funkciójának tudatosítása.

A 9–10. évfolyam továbbfejleszti a narratív és a dráma műneméhez tartozó művek megértését, melynek része az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése, a drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismertetése különböző szövegfeldolgozási eljárásokkal, kreatív tevékenységekkel. Mind a művek hatásának, mind mélyebb megértésének feltétele az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezése, továbbá a művekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák megbeszélése, értelmezése, megvitatása.

Az irodalmi műveltség épüléséhez hozzájárul, ha a tanulók képessé válnak az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítására, megértésére, a megismert korszakok, művek máig tartó kulturális, irodalmi hatásának megértésére, konkrét példák felidézésére. Kívánatos, hogy tudásukat alkalmazni tudják, például szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésében, értelmezésében (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése). A gondolkodási képességet, az önkifejezést, a kreativitást fejlesztő feladathelyzet a megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban.

A tanulási képesség fejlesztéséhez, az önállóság növeléséhez járul hozzá a felkészítés egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására; verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására. Mind a magyar nyelv, mind az irodalomtanítás feladata az információ-felhasználás normáinak (pl. a források megjelölését, idézést) közvetítése. Elvárható önálló műelemzés készítése adott szempont/ok szerint.

<p style="text-align: center;">A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben alkalmazza a művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit. Képes a beszédhelyzetnek, témának, célnak, közönségnek megfelelő szóbeli és írásbeli megnyilatkozásra.</p> <p>Képes szöveghű, értelmező felolvasásra, olvasható, rendezett írásra.</p> <p>Rendszeresen használja a könyvtárat, ide értve a különféle (pl. informatikai technológiákra épülő) információhordozók használatát is.</p> <p>Képes arra, hogy önállóan eligazodjon az információk világában; értelmesen tudj élni az önképzés lehetőségeivel. Értő módon használja a tömegkommunikációs, illetve az audiovizuális, digitális szövegeket.</p> <p>Bizonyítja különféle szövegek megértését a szöveg felépítésére, grammatikai jellemzőire, témahálózatára, tagolására irányuló elemzéssel. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni.</p> <p>Képes szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésére és értelmezésére, e képesség alkalmazására elemző szóbeli és írásbeli műfajokban. Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, motivációkat, magatartásformákat.</p> <p>Ismeri a hivatalos írásművek jellemzőit, képes önálló szövegalkotásra ezek gyakori műfajaiban.</p> <p>Képes definíció, magyarázat, prezentáció, egyszerűbb értekezés (kisértékezés) készítésére az olvasmányjaival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat.</p> <p>Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit.</p> <p>Ismeri a magyar nyelv rendszerét, képes a grammatikai, szövegtani, jelentéstani, helyesírási jelenségek önálló fölismerésére, a tanultak tudatos alkalmazására.</p> <p>Tudja alkalmazni irodalmi alkotások műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat.</p>
--	---

	<p>Képes órai eszmecsereben, vitában, érvelésben az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, saját véleménye újrafogalmazására.</p> <p>Képes tudásanyagának megfogalmazására, előadására a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról, az olvasott, feldolgozott művekről.</p> <p>Be tudja mutatni a tanult stíluskorszakok, irányzatok sajátosságait.</p> <p>Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek főbb jellemzőinek bemutatására, a művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyszer, lényegre törő ismertetésére, értelmezésére.</p> <p>Képes memoriterek szöveghű tolmácsolására a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással.</p>
--	---

Magyar nyelv

9. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kommunikáció, tömegkommunikáció	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. A beszéd zenei eszközei, nem verbális kommunikáció. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallott szöveg megértésének fejlesztése (üzenet, szándék, hatás). A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése annak érdekében, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve a tanuló képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, illetve kritikai feldolgozására a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepeinek (kontextus) megfelelően.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A beszédhelyzetnek megfelelő adekvát nyelvhasználat: szövegszerkesztés élőszóban, szó- és beszédfordulatok, kommunikációs helyzetek a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus) megfigyelése.</p> <p>A kommunikációt kísérő nem nyelvi jelek lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása: az élőszó zenei kifejezőeszközei, nonverbális kommunikáció.</p> <p>A testbeszéd, a térközszabályozás szerepeinek ismerete, tudatos alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben; dekódolása a hétköznapi kommunikációs helyzetekben és a tömegkommunikációban.</p> <p>A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek céljának dekódolása, az üzenetek manipulatív szándékának felismerése.</p> <p>A személyközi kommunikációs helyzetek megfigyelése, a kommunikáció folyamatának elemzése a tanult szakkifejezések alkalmazásával.</p> <p>A kommunikáció típusainak, jellemzőinek megismerése: személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció.</p> <p>A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái.</p> <p>Néhány tömegkommunikációs műfaj megismerése.</p> <p>Az új „szóbeliség” (skype, chat) jelenségei és jellemzői.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a média társadalmi hatása.</p> <p><i>Etika:</i> fogyasztói társadalom.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> médiatudatosság.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> beszédhelyzetek, dramatikus játékok.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás).</p> <p>Kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai szerep, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák), tömegkommunikáció.</p> <p>Tájékoztató műfaj (hír, közlemény, tudósítás, riport, interjú).</p> <p>Véleményközlő műfaj (kommentár, glossza, jegyzet, olvasói levél, ismertetés, ajánlás).</p>
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvi szintek, a nyelv grammatikai jellemzői	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Hangtani, alaktani, szótani, szó szerkezetű és mondattani ismeretek és azok megfelelő használata az írott és szóbeli szövegalkotás folyamatában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvi szintek elemző áttekintése révén az analitikus gondolkodás, a nyelvi tudatosság fejlesztése.</p> <p>A nyelvi elemek értő, elemző használatának fejlesztése.</p> <p>A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Hangtani ismeretek: a magyar hangállomány ismerete, magánhangzók és mássalhangzók rendszere, a hangok alapvető képzési, ejtési jellemzői.</p> <p>A hangkapcsolódási szabályosságok típusai és a helyesírás összefüggése.</p> <p>A magyar hangrendszer nyelvjárási eltéréseinek megfigyelése, valamint egy tanult idegen nyelvi hangrendszerrel történő összehasonlítás.</p> <p>Alaktani sajátosságok: a szótó, a szóelemek szerepe és funkciója, kapcsolódási szabályaik.</p> <p>A szavak szófaji rendszerbe sorolásának kritériumai, hagyományai, egy lehetséges szófaji rendszer megismerése.</p> <p>A szó szerkezet fogalma, a szintagmák típusai, szerepük a mondat felépítésében, mondatbeli viszonyaik, a vonzatok.</p> <p>A mondatrészek fogalma, fajtái, felismerésük mondatban, helyes használatuk a mondatok felépítésében.</p> <p>A mondat fogalma, a mondat szerkesztettség és mondatfajta szerinti típusai, az egyszerű és összetett mondatok típusainak felismerése, elemzése, a helyes mondat szerkesztés a gyakorlatban.</p> <p>A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtanával, alaktani szerkezetével, szóalkotási módjaival, mondat szerkezetével.</p> <p>A nyelvi szintek elemzéséről, rendszeréről tanultak fogalmi szintű megnevezése, rendszerező áttekintése.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv hangtana, alaktani szerkezete, szóalkotási módjai, mondat szerkezet.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Hang, fonéma, hangtörvény, szóelem (morféma): szabad és kötött morféma, szótő, képző, jel, rag.</p> <p>Szófaj: alapszófaj, viszonszó, mondatszó.</p> <p>Szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma.</p> <p>Mondatrész: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző. Vonzat.</p> <p>Mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat.</p>
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szöveg (bontva)	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	<p>A szövegértési és szövegalkotási képesség megfelelő szintje: szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. Elbeszélő, magyarázó, dokumentum típusú szövegek kommunikációs funkcióinak, fő jellemzőinek ismerete. Beszélt és írott nyelvi, továbbá internetes szövegek eltéréseinek azonosítása. Rendszeres könyv- és könyvtárhasználat.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban. A szöveg általános szerkezetének, a szövegértelem összetevőinek megfigyelési és értelmezési képességének fejlesztése a legjellemzőbb szövegtípusokon.</p> <p>A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szöveg fogalma, jellemzőinek megfigyelése, megnevezése, rendszerezése.</p> <p>A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek.</p> <p>A szövegértelem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje.</p> <p>A szövegfonetikai eszközök és az írásjegyek szövegértelmező szerepe.</p> <p>Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás.</p> <p>A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok és stratégiák.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> az idegen nyelvi szöveg/ek kultúrafüggő felépítése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan; fizika; kémia; földrajz:</i> a természettudományos ismeretterjesztő szövegek témahálózata, szókincse, felépítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet.</p> <p>Szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz.</p> <p>Szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím).</p> <p>Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret,</p>	

	<p>forгатókönyv).</p> <p>Nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés).</p> <p>Szövegfonetika (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó).</p>
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértés, szövegalkotás (bontva)	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A tanult szóbeli, írott és elektronikus szövegtípusok és jellemzőik. Olvasási stratégiák és azok adekvát alkalmazása különböző típusú és műfajú szövegek feldolgozásában, nyomtatott és elektronikus adathordozókon. A szöveg információinak és gondolatainak értelmezése és értékelése. A szövegalkotás lépései, az anyaggyűjtés technikák.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szöveg tartalmának, céljának megfelelő jegyzetelési technika kialakítása. A társalgás általános szerkezetének, szabályszerűségének megfigyelése. Az esszéírás technikájának megismerése és alkalmazása különböző témájú és típusú esszé írásakor.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Önálló szövegfeldolgozás a szövegbefogadás céljának megfelelő olvasási stratégia és szöveg-feldolgozási mód megválasztásával. A szöveg és kép összefüggése. Hatékony jegyzetelési és vázlatírási technikák megismerése, adekvát alkalmazásuk.</p> <p>Szövegátalakító gyakorlatok szempontváltással, a kommunikációs célnak megfelelően: adott szempontok és terjedelem szerinti szövegtömörítés, szövegbővítés.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> esszéírás.</p> <p><i>Valamennyi tantárgy:</i> vázlatírás, jegyzetelés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Esszé	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási ismeretek	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Helyesírási alapelvek felismerése, használata, írásjelek adekvát használata, helyesírási szótárak ismerete és használata a gyakorlatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi normaérzék, a normakövető írás fejlesztése. A helyesírás rendszerszerűségének megismertetése. A hibajavítási képesség és az önkorrekción fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A helyesírás alapelvei, megismert főbb szabályszerűségei. A szöveg központosításának szabályai, használata, az írásjelek</p>		<i>Minden tantárgy:</i> helyesírás.

funkciója. Szövegelemzési gyakorlatok a központozás szerepének tanulmányozására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Helyesírási alapelv, nyelvi norma.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Összefoglalás, ismétlés, gyakorlás	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A nyelvi szintek (hang, szó, mondat) szabályairól és elemkészletéről eddig tanultak fogalmi megnevezése, rendszerezése. A magyar helyesírás alapelveinek ismerete, alapvető helyesírási készség. A kommunikáció fogalmának, tényezőinek, funkcióinak ismerete, a tömegkommunikáció fogalmának, jellemzőinek és műfajainak ismerete	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A 9. évfolyamon megszerzett leíró nyelvtani, szövegértési és kommunikációs ismeretek összegzése és gyakorlása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Kellő tempójú, olvasható írás, a szöveg megértését biztosító olvasás, felolvasás. – A kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználat. A címzettnek, a témának, a beszédhelyzetnek megfelelő fogalmazás. – A tömegkommunikáció gyakori műfajairól, eszközeikről és hatásukról szerzett alapvető ismeretek birtokában véleményalkotás, kritikus magatartás befogadásukban. – Szabatos, világos fogalmazás: a kommunikációs helyzetnek megfelelő szövegfelépítés – A magyar helyesírás alapelveinek ismerete, alapvető helyesírási készség. – Jegyzet és vázlat készítése írott szövegről, előadásról. Könyvtárhasználati tájékozottság. 		<i>Vizuális kultúra, Etika</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció, tömegkommunikáció, szóelem, szófaj, szöveg, helyesírási alapelvek	

Irodalom
9. évfolyam

Tematikai egység	Bevezetés. Az irodalom alapfogalmai. A szépirodalmi kommunikáció, műnemek, műfajok	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Mű, alkotó, befogadó, üzenet, hatáskeltés, elbeszélés. Műnemek, műfajok, líra, epika, dráma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak felismerése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi és esztétikai élmények forrása.</p> <p>A hétköznapi kommunikációról tanultak alkalmazása a szépirodalmi kommunikációra.</p> <p>Alapvető emberi magatartásformák felismertetése, megvitatása révén az erkölcsi és esztétikai érzék fejlesztése.</p> <p>Irodalmi alapformák, műfajok, motívumok befogadása, értelmezése. Hatásértelmezés, kapcsolatkeresés az irodalomtörténet különböző korszakaiban keletkezett művek között.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az olvasás fontossága.</p> <p>Az szépirodalmi kommunikáció (Baka István, Bálint Lea, Varró Dániel lírai szövegének értelmezése.</p> <p>Az epikus közlés. Irodalom és önismeret összefüggése. (Pósfai György: Cipó képe, Karinthy Frigyes: A cirkusz)</p> <p>A dráma műnemének jellemzői (Shakespeare: Ahogy tetszik, részlet)</p> <p>Az intertextualitás (Kányádi Sándor: A farkas és a bárány, Aiszóposz: A farkas és a bárány, Radnóti Miklós: Töredék, Orbán Ottó: Töredék)</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – elgondolkodik olvasási szokásain, felismer és megfogalmaz összefüggéseket az irodalom és az élet, valamint az irodalom és a gondolkodás kapcsolatáról; – ismereteit alkalmazza a szépirodalmi kommunikációra; – megismer irodalmi alapformákat, pontosítja ismereteit műnemekről és műfajokról; – elemzi a történetmesélés formáit, az elbeszélői nézőpontokat és a narratív struktúra szerepét; – felismeri az irodalmi szövegek egymásra hatását (intertextualitás). 	<p>Nyelvtan, informatika: a kommunikáció</p> <p>Dráma és tánc: színpadi játék</p>

Kulcsfogalmak	Feladó, befogadó, fikció, narráció, olvasat, epikus közlés, műnem, monologikus szöveg, fabula, szüzsé, líra, versszituáció, beszédhelyzet, dráma, dialógus, monológ, akció, dikció, szerzői utasítás, intertextualitás.	
----------------------	---	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – görög mitológia, antik görög epika és líra	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Mitológiai ismeretek, műnemek, epika (elbeszélés, monda), líra (dal, elégia, epigramma, himnusz, óda), időmértékes verselés. Műfordítás. Epikai és lírai művek elemzése, értelmezése. Elbeszélés és történet. A kompozíció meghatározó elemei. Zeneiség, ritmus. Költői képek típusai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi és esztétikai élmények forrása. Más kultúrák megismerése iránti igény erősítése. Alapvető emberi magatartásformák felismertetése, megvitatása révén az erkölcsi és esztétikai érzék fejlesztése. Az irodalmi alpműveltség építése. Irodalmi alapformák, műfajok, motívumok befogadása, értelmezése. Hatásértelmezés, kapcsolatkeresés az antik-görög és a mai kultúra nagy hagyományaival, kódjaival.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Mitológiai történetek és hősök különféle feldolgozásokban; történettípusok. Homérosz: <i>Iliász</i> , <i>Odüsszeia</i> (részletek). Egy szemelvény a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész) A szerzőkhöz, illetve hősökhöz kapcsolódó toposzok. Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatása, továbbélése többféle értelmezésben az európai és a magyar irodalomban, képzőművészetben, filmen.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – felismer és azonosít alapvető emberi magatartásformákat mitológiai történetekben és eposzokban – megismer irodalmi alapformákat, műfajokat és motívumokat; – elemzi a történetmesélés formáit, az elbeszélői nézőpontokat és a narratív struktúra szerepét; – felismeri a görög kultúra máig tartó hatását: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs. 	<i>Vizuális kultúra:</i> az antik-görög művészet néhány alkotása; illusztrációk és irodalmi művek párhuzamai, későbbi korok témafeldolgozásai. <i>Földrajz:</i> topológiai tájékozódás. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az antik világ nagy szónokai, történetírói. <i>Matematika; fizika:</i> tudománytörténet; az antik világ tudományosságának

		öröksége. <i>Filozófia:</i> antik filozófusok, filozófiai irányzatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szóbeliség, írásbeliség, antikvitás, mítosz, mitológia, eposz, eposzi konvenciók, kaland, utazás mint cselekményszervező elv; dal, elégia, epigramma, himnusz, hexameter, archetípus	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – az antik színház és dráma		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Dráma, tragédia, komédia, színház, előadás, párbeszéd, helyzet, jelenet, konfliktus.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető erkölcsi értékek képviselője, azonosulás a példaadó emberi magatartásformákkal. Dialogikus művek befogadásának, értelmezésének képessége, az erkölcsi gondolkodás fejlesztése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
Az antik görög színház jellemzői. Drámai előadások (tragédia és komédia), versenyjátékok. Szophoklész: <i>Antigoné</i> (és az <i>Oidipusz király</i> részlete). Az antik dráma hatása a drámatörténetre.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – képes dialogikus mű olvasására, befogadására, értelmezésére, egy drámarészlet előadására; – felismer különféle magatartásformákat, konfliktusokat, értékeket és hibákat (harmónia, mértéktartás, hübrisz); ezek elemzésével, értékelésével fejlődik erkölcsi érzéke; – pontosítja a katarzis fogalmát; felismeri, hogy a befogadóra tett hatások változatosak; – képes a műről szóló vélemények kritikus befogadására. 	<i>Vizuális kultúra;</i> <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> görög és római színházépítészet. <i>Földrajz:</i> egy-két fennmaradt antik színház topológiája. <i>Etika; filozófia:</i> Arisztotelész <i>Poétikájának</i> néhány alapvetése. <i>Dráma és tánc:</i> színházművészet, színháztörténet.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Színház, esztétikai minőség, tragikum, komikum, tragédia, komédia, alapszituáció, konfliktus, drámai szerkezet, kar, katarzis.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – antik római irodalom		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Antik görög irodalom, homéroszi eposzok, műnemek, műfajok, időmértékes verselés.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző magatartásformák megértésének és értékelésének képessége, azonosulás a példaadó erkölcsi értékekkel. Műfajok, versformák szervezői elveinek felismerése, befogadása. Hatásértelmezés, kapcsolatkeresés az antik római és a mai kultúra nagy hagyományaival, kódjaival.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
Szemelvények a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius egy műve, továbbá például Catullus, Ovidius, Phaedrus – művek vagy részletek. A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése.	A tanuló – azonosít, értékkel emberi magatartásformákat a művek, illetve a szerzők portréi alapján; véleményezi a horatiusi életelvek érvényességét; – megismer irodalmi műfajokat, versformákat; – értelmezi a görög és római kultúra viszonyát; – felismeri a római kultúra máig tartó hatását (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; Catullus / Horatius noster; latinizmusok a mai magyar szókincsben).	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Földrajz: az antik római kultúra topológiája.</i> <i>Vizuális kultúra: korabeli művek és későbbi feldolgozások.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dal, óda, strófászerkezet, elégia, ekloga, episztola, ars poetica, átváltozás-történet, toposz		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – Biblia		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Bibliai történetek, az <i>Ó- és Újszövetség</i> néhány szereplője.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A bibliai történetek etikai vonatkozásainak tudatosítása. Bibliai élethelyzetek, magatartásformák, témák, motívumok megismertetése, befogadásának képessége, továbbélő hatásuk tudatosítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	

<p>Szemelvények az Ószövetségből (pl. <i>Teremtéstörténet, Káin és Ábel; A vízözön, Babel tornya, József története, Mózes és a tízparancsolat, próféták, Jónás története, zsoltárok</i>).</p> <p>Szemelvények az Újszövetségből (pl. Máté evangéliuma; példabeszédek, pl. <i>A tékozló fiú, Az irgalmas szamaritánus</i>; a passió, Pál apostol „szeretethimnusza”; az Apokalipszis egy részlete).</p> <p>A bibliai hagyomány továbbélése az európai és a magyar szóbeli és írásos kultúrában (pl. szókincsben, szövegekben, témákban, motívumokban).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismer/felismer bibliai élethelyzeteket, magatartásformákat, témákat, motívumokat; – tudja néhány közkeletű bibliai szólás, állandósult kifejezés eredetét és jelentését; – ismeri a Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok (karácsony, húsvét, pünkösd, vízkereszt stb.) eredetét, tartalmát; – tudatosítja a bibliai motívumok, témák, műfajok továbbélését a kultúrában; – ismeri a Biblia máig tartó hatását az európai irodalomra és művészetre (zene, képzőművészet, film; dramatikus hagyomány; parafrázisok, adaptációk többféle művészeti ágból). 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> a Biblia hatása más művészeti ágakra; különböző korok bibliai témafeldolgozásai, különféle művészeti ágak példáival.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p><i>Biblia, Ószövetség, Újszövetség, kánon, teremtéstörténet, pusztulástörténet, zsoltár, próféta, evangélium, apostol, példabeszéd, apokalipszis.</i></p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Világirodalom – az európai irodalom a 4–15. században (középkor)</p>	<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Himnusz, verses epika, rím, középkor.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival. A történelmi és művelődéstörténeti korszakolás problémáinak (ókor- középkor- reneszánsz fogalmak koordinátái) megértetése, érzékenyítés a középkori irodalom sajátosságaira, műfajok, világkép, értékrend, néhány alkotás befogadásának támogatása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Szemelvények a 4–14. századi európai irodalomból, példák, jellemző rövid részletek a különféle irodalomtípusokra, pl. himnuszköltészet, vallomás, legendák; hősi ének, trubadúr- és lovagi költészet, vágánsdalok.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megérti a történelmi és művelődéstörténeti korszakolás problémáit (ókor- középkor- reneszánsz fogalmak koordinátái); – megismerkedik a középkori 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> a középkori építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása.</p> <p><i>Informatika, könyvtár:</i> tájékozódás a Villon-</p>

Dante: <i>Isteni színjáték</i> (részlet/ek a <i>Pokolból</i>). Villon művei (pl. egy-két részlet a <i>Nagy testamentumból</i> , 15. sz.).	irodalom jellegével az ókeresztény és középkori szakaszban; a vallásos és világi irodalom együtthatásával; – felismeri az antikvitás hatását a középkorra (pl. Vergilius-Dante); – néhány szemelvény alapján értékeli Dante és Villon életművének jelentőségét.	fordításokról.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Középkori irodalom, himnusz, legenda, vallomás, trubadúr, lovagi költészet, vágánslíra, nyugat-európai verselés, rím, tercina, testamentum, balladaforma, refrén.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – az európai irodalom a 14–16. században (reneszánsz)	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Szerkesztett ciklus, kötet, versszerkezet, rím, rímképlet, lírai én, novella, reneszánsz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eszménykép és műalkotás helyének tudatosítása a hétköznapi életben. A reneszánsz eszmények, értékek, témák, alkotások, alkotói magatartások befogadása révén az azonosulás és kritikai érzék fejlesztése. Művelődéstörténeti és stílustörténeti korszakolás problémáinak tudatosítása. A poétikai műveltség továbbépítése (novella, szonettforma, versciklus).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Szemelvények a 14–16. századi európai reneszánsz irodalomból. Az itáliai kora reneszánsz irodalomból: Petrarca: <i>Daloskönyv</i> (egy-két szonett), Boccaccio: <i>Dekameron</i> (egy novella).	A tanuló – tudatosítja a legfontosabb reneszánsz eszményeket, értékeket, tárgyakat, témákat; – Petrarca és Boccaccio néhány műve alapján megismerkedik a kor lehetséges/sajátos alkotói magatartásaival (kettősségek: tudós humanizmus és személyes élményanyag, illetve a szórakoztatás szándéka); – pontosítja ismereteit műelemzés alapján a novella műfajáról; felismeri a szonettformát.	<i>Vizuális kultúra; Ének-zene</i> : a reneszánsz építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reneszánsz, korstílus, stílusirányzat, humanizmus, humanista, novella, szonett
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – drámajátékos tevékenységgel	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Dramatikus megjelenítés, előadási formák.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyzetfelismerés és rögtönzés szerepe hétköznapi szituációkban, váratlan helyzetek kezelése. A megismert emberi magatartásformák mérlegelő megítélése. Színház- és drámatörténeti ismeretek drámajátékos tevékenységgel történő megközelítése. A dráma és a színjáték műfaji sajátosságainak vizsgálata, és elhelyezése a dráma- és színháztörténet korszakaiban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Néhány sajátos színjátéktípus a 10–16. században (a középkor és reneszánsz vallásos és világi előadási formái). Rögtönzés cselekményváz alapján.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – részt vesz a témakörhöz kapcsolódó drámajáték előkészítésében és előadásában; – képes rögtönzésre (cselekményváz és adott állandó típusok alapján); – megismer néhányat az európai színjátszás máig élő hagyományaiból; – felismeri az előadásmódok és színpadformák sokféleségét a középkori játéktípusokban. 	<i>Dráma és tánc</i> : dráma és színháztörténet, játéktípusok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Commedia dell'arte, misztériumjáték, moralitás, passió, rögtönzés, állandó típusok, színpadformák.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Középkori nyelvemlékek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Nyelvtörténeti alapismeretek, szórványemlék, szövegemlék, kódex, legenda, himnusz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi és irodalmi hagyomány megbecsülése. Az anyanyelvi kultúra építése: a magyar kultúra legkorábbi emlékeinek megértése, értelmezése – összefüggésben a középkori írásbeliség szerepének, a nyelvemlékek jelentőségének tudatosításával. Művelődéstörténeti összefüggések megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>Középkori írásbeliség, műfajok, nyelvemlékek.</p> <p><i>Halotti beszéd és könyörgés; Ómagyar Mária-siralom.</i></p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – értelmezi a magyar nyelvű kultúra legkorábbi írásos emlékeit (kötelező művek: <i>HB; ÓMS</i>); – megismeri a középkori írásbeliség sajátosságait; – tudatosítja a nyelvemlékek szerepét, jelentőségét és továbbélésüket későbbi korokban (l. „Halotti beszéd”-ek) 	<p><i>Történelem és állampolgári ismeretek:</i> a könyvnyomtatás történetéről; könyvtártörténet.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Írásbeliség, szóbeliség, nyelvemlék, szövegemlék, kódex, prédikáció.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Janus Pannonius portréja</p>		<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Időmértékes verselés, disztichon, epigramma, elégia, ars poetica. Humanizmus, humanista. <i>Pannónia dicsérete</i></p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Egy humanista alkotó portréjának megismertetése. Az életmű néhány fontos témájának tudatosítása, értékelése. Az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megvitatása, test és lélek viszonyának értelmezési lehetőségei.</p> <p>A történeti és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése: fogalmak változó jelentésének megértése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Janus Pannonius lírája, jellemző témái (pl. öntudat, békevágy, betegség). Epigrammák és elégiák (pl. <i>Egy dunántúli mandulafáról, Búcsú Váradtól, Saját lelkéhez</i>).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri egy humanista alkotó portréját, költői és emberi szerepvállalását; személyes élményanyagának költészetformáló szerepét; – tudatosítja, értékeli az életmű néhány fontos témáját, a lírai alany magatartását (pl. költői öntudat, művészi becsvágy, búcsúzás, betegség, katonáskodás, test és lélek); – megismeri néhány fogalom változó jelentését (pl. elégia, epigramma); – elemzési minimuma: <i>Pannónia dicsérete</i> és Janus 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a 15. sz. kulturális élete Magyarországon.</p> <p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> a reneszánsz kultúra Magyarországon.</p>

	Pannonius még egy műve.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elégia, epigramma, búcsúzásvers, refrén, disztichon, költői magatartás, irónia, gúny, interkulturalitás, újplatonizmus.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Balassi Bálint portréja		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Reneszánsz, kompozíció, ütemhangsúlyos verselés, lírai én, téma, motívum.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A Balassi-versekben megjelenített magatartásformák és értékek felismerése. A szövegvers és dallamra írott énekvers megkülönböztetésének kérdései. Életformák találkozásai, értelmezései: végvári élet, költő lét.</p> <p>Az életmű megközelítési problémáinak (kötetkompozíció; kéziratos énekeskönyv; különféle felfogások: kompozíció / tematika, dallamvers, szövegvers) megértését támogató Balassi Bálint portré közvetítése. Szövegbefogadási képességek, ritmusérzék fejlesztése: ütemhangsúlyos formák ritmizálása, a Balassi-strófa azonosítása.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Balassi Bálint lírája; költői tudatosság; az életmű néhány tematikus és formai jellemzője.</p> <p><i>Egy katonaének</i> (kompozíció, értékrend).</p> <p>Legalább további két mű értelmezése (szerelmi tematika, pl. Júlia-vers / Célia-vers; istenes tematika, zsoltárparafrázis vagy könyörgésvers, pl. <i>Adj már csendességet</i>)</p> <p>Megformáltság, szerkezet (pl. aranymetszés, hárompillérű kompozíció).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri az alkotó költői portréját és magatartását (az életmű 3-4 darabja nyomán); – tudatosítja az életmű megközelítési problémáit (kötetkompozíció; kéziratos énekeskönyv; különféle felfogások: kompozíció / tematika); – megkülönbözteti a dallamvers és szövegvers fogalmát; – tud ritmizálni ütemhangsúlyos formákat, felismeri a Balassi-strófát; – elemzési minimuma: <i>Egy katonaének</i> és még egy-két mű. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a 16. sz. kulturális élete Magyarországon.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a reneszánsz kultúra Magyarországon; az aranymetszés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kötetkompozíció, versciklus, dallamvers, szövegvers, ütemhangsúlyos verselés, rímelhelyezkedés, Balassi-strófa.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – késő reneszánsz, barokk, klasszicizmus (16–17. század)	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Reneszánsz, humanizmus, reformáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A reneszánsz, barokk, klasszicista életeszmeny mai tanulságai. A kronológiai tájékozottság, a fogalmi műveltség, a történeti érzék továbbfejlesztése (pl. művelődéstörténeti korszak, korstílus, stílusirányzat, irányzatok egymás mellett élése); képesség a reneszánsz és a barokk/klasszicizmus alapvető formai és stílusjegyeinek azonosítására, megnevezésére.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A reneszánsz kései szakasza (manierizmus). Szemelvény a korszakból: Cervantes: <i>Don Quijote</i> (részlet). Barokk és klasszicizmus a 17. században (háttér, tematika, stílus- és formajegyek). Szemelvényrészletek az irányzatokról, szerzőkről, művekről.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a fogalomhasználati problémákat (művelődéstörténeti korszak, korstílus, stílusirányzat); – tisztában van irányzatok egymás mellett élésével; – meg tudja különböztetni a reneszánsz / barokk / klasszicizmus alapvető formai és stílusjegyeit, ismeri ezek esztétikai háttérét; – műismereti minimuma: Cervantes: <i>Don Quijote</i> (részlet). 	<i>Vizuális kultúra; Ének-zene</i> : az irányzatokhoz kapcsolódó, jellemző alkotások formajegyei (minden művészeti ágból).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barokk	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – az angol színház a 16–17. században és Shakespeare	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A drámai műnem. A tragédia műfaja, alapfogalmai. Drámai szövegek olvasása, elemzése, előadása, egy dráma ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A végzettség és az egyéni felelős cselekvés dilemmája. A szeretetteljes kapcsolat próbái. Konfliktushelyzetek kezelésének módjai. A művekben felvetett erkölcsi problémák mérlegelő megítélése. A műismereti tájékozottság, a kulturális emlékezet növelése (Shakespeare-szállóigék felidézése); az angol reneszánsz színház és dráma jellemzői, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, a dráma létformájának, a dramaturgiai jellemzőknek a megértetése drámajátékkal. Színházlátogatás, illetve színházi előadás élményének megbeszélése. Reflektálás Shakespeare drámaírói	

életművének, művészetének mai hatására.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az angol színház a 16–17. században (színház, előadás és dramaturgia összekapcsolódása).</p> <p>Shakespeare egy drámája (<i>Hamlet</i> / esetleg <i>Romeo és Júlia</i> vagy más, választott mű).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismer néhány Shakespeare-témát, szállóigét; – képes egy mű részletes elemzése kapcsán a hősök jellemzésére, magatartásuk, konfliktusaik értékelésére; – megérti a befogadói elvárások (korabeli közönség) és a dramaturgia összefüggését; – részt vesz egy jelenet kidolgozásában és előadásában; – felismeri a dráma másik létformáját (aktuális színházi előadások, rendezői értelmezések hatásával); értékeli az újrafordítások, filmes feldolgozások szerepét; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét); – műismereti minimuma: egy Shakespeare-dráma elemző feldolgozása és memoriter: egy monológ/részlete; – alkalmassá válik az adott műről szóló vélemények kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene; Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> illusztrációk, zenei és filmes feldolgozások Shakespeare-művekből.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> színháztörténet, színházművészet, színpadi hatás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Drámai műfajok, drámai szerkezet, drámai nyelv, drámai jellem, blank verse.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – a francia klasszicista színház (17. század)	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Barokk és klasszicizmus a 17. században. Ars poetica. Drámatörténeti és drámaelméleti ismeretek. Komikum és tragikum. Lehetséges: <i>Fösvény</i> vagy más Molière-mű ismerete.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az emberi magatartások sokféleségének belátása és felelős megítélése. Kötelesség és szenvedély, egyén és közösség viszonya. A klasszicista normatív esztétika sajátosságainak (műfaji hierarchia, szabályok); a korabeli elvárások és a dramaturgia összefüggésének felismertetése. A komikum műfajformáló minőségének és változatainak megértése pl. drámajátékban való részvétel révén. Műelemző képesség fejlesztése: egy mű részletes elemzése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik értékelése. Színházlátogatás, illetve színházi előadás élményének megbeszélése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A klasszicizmus elvárásai. Tragédia és komédia. A francia színház a 17. században (színház, előadás és dramaturgia összekapcsolódása). Molière: <i>Tartuffe</i> (vagy más műve). A komikum megjelenési formái.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a klasszicista normatív esztétika sajátosságait (műfaji hierarchia, szabályok); a korabeli elvárások és a dramaturgia összefüggését; – megérti a komikum műfajformáló minőségét és változatait (helyzet- és jellemkomikum); – képes egy mű részletes elemzése kapcsán a hősök jellemzésére, magatartásuk, konfliktusaik értékelésére; – részt vesz egy jelenet kidolgozásában és előadásában; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét); – műismereti minimuma: egy Molière-mű elemző feldolgozása és memoriter: egy részlet; – alkalmassá válik az adott műről szóló vélemények kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> színháztörténet, a színpadi kísérő zene, a koreográfia.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Felvonás, jelenet, díszlet, jelmez, hármasság, mértéktartás, helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi komikum, jellemtípus, bizalmas, rezonőr, klasszicizmus, farce.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Látásmód – Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i>		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Barokk, eposz, eposzi konvenciók (kellékek).		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok megértése, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra való képesség fejlesztése. A hazához való kötődés erősítése, a Zrínyi által képviselt értékek elfogadása. Tájékozottság a stíluskorszakokban, a stílus- és formaérzék fejlesztése: a barokk formajegyeinek, a világkép és műfajok, poétikai/retorikai megoldások összefüggéseinek megismertetése (az irodalmi művekben és más művészeti ágakban). A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Az olvasott művek befogadásának, megértésének támogatása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
Magyar barokk irodalom. Szemelvény: Pázmány Péter értekező prózájából (hitvita, prédikáció). Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i> (részletek); a barokk eposz (szerkezet; koncepció; embereszmény /a főhős mint Krisztus katonája; értékrend).	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a barokk formajegyeit az irodalmi művekben és más művészeti ágakban is, összhangban az irodalommal; – megismeri világkép és műfajok, poétikai / retorikai megoldások összefüggését; – tisztában van az eposzi kellékek hagyományozódásával, az antik és barokk eposzok különbségével (koncepció, szerkezet, értékrend, embereszmény); – műismereti minimuma: Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i> (részlete). 	<i>Vizuális kultúra;</i> <i>Ének-zene:</i> a barokk formajegyei a festészetben, építészetben, a zenében.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barokk eposz, eposzi konvenciók a barokkban, erkölcsi érték, heroizmus, körmondat.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A 9. évfolyamon tanult irodalomtörténeti korszakainak ismerete, alapvető irodalomelméleti fogalmak ismerete.(antik és római irodalom, középkor, Biblia világa, reneszánsz)		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók. –igazodjanak el az irodalmi műnemek, műfajok, korszakok rendszerében, képesek legyenek meglátni az eltéréseket és hasonlóságokat,		

	<ul style="list-style-type: none"> – a tanultak alapján ismerjék fel a különböző irodalmi művek műfaji sajátosságait és ezek alapján képesek legyenek elhelyezni azokat az irodalomtörténeti korszakokban, – lássák a kapcsolatot az európai irodalom kezdetei és a későbbi korok irodalma között, – tudják megnevezni egy költemény műfaját, verselését, hangnemét, – ismerjék fel az idő-, tér- és cselekménykezelést a drámában, – legyenek képesek a drámai konfliktus bemutatására, elemzésére – ismerjék fel az irodalom önmegértést és önértelmezést elősegítő funkcióját, – képesek legyenek lírai művekben a költő és a lírai én megkülönböztetésére, – tudják megnevezni egy költemény műfaját, verselését, hangnemét 	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– megadott szempontok alapján műelemzési feladatok megoldása	– megadott szempontok alapján különböző irodalmi korszakok összehasonlítása	<i>Történelem, vizuális kultúra, ének-zene</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Korstílus, líra, epika, dráma, (tragédia)	

Magyar nyelv
10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szöveg (bontva)	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	<p>A szövegértési és szövegalkotási képesség megfelelő szintje: szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken.</p> <p>A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban Elbeszélő, magyarázó, dokumentum típusú szövegek kommunikációs funkcióinak, fő jellemzőinek ismerete. Beszélte és írott nyelvi, továbbá internetes szövegek eltéréseinek azonosítása. Rendszeres könyv- és könyvtárhasználat.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szöveg általános szerkezetének, a szövegértélem összetevőinek megfigyelési és értelmezési képességének fejlesztése a legjellemzőbb szövegtípusokon.</p> <p>A valamilyen szempontból egymással összefüggő szövegek közötti értelemhálózat felismertetése.</p> <p>A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati szinterek szerint.</p> <p>A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra.</p> <p>A legjellegzetesebb szövegtípusok: a beszélt nyelvi társalgási és az írott monologikus szövegek.</p> <p>A szóbeli és írott szövegek szerepe, minősége, eltérő jegyei.</p> <p>Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői.</p> <p>A szövegtípusok általános jellemzőinek felismertetése, az írott és internetes szövegek összehasonlítása, az eltérő és azonos jegyek megfigyelése és megnevezése.</p> <p>Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdései.</p> <p>A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása.</p> <p>Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás.</p> <p>A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok és stratégiák.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a forrásszövegek típusai.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> az idegen nyelvi szöveg/ek kultúrafüggő felépítése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan; fizika; kémia; földrajz:</i> a természettudományos ismeretterjesztő szövegek témahálózata, szókincse, felépítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Intertextualitás.</p> <p>Szövegtípus (monologikus, dialogikus és polilogikus; beszélt, írott, elektronikus; spontán, tervezett).</p> <p>Szövegműfaj (elbeszélő, leíró, érvelő).</p>	

	Nyelvhasználati szintek szerinti szövegtípus (mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi).
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Stilisztikai alapismeretek	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Befogadói és műelemzési tapasztalatok, alapvető szóképek és alakzatok, nyelvi játékok, kreatív írás. Stílusregiszterek, nyelvi magatartás, nyelvi norma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megtapasztalása, hogy a nyelvi elemek stílusértéke a konkrét szövegben, nyelvhasználatban kap szerepet; a stílust befolyásolja a beszélő, a kommunikációs helyzet, a megnyilatkozás célja.</p> <p>A megismert jelentéstani, stilisztikai, a szövegtani jelenségek felismerése és alkalmazása a műelemzésben, a mindennapi élet nyelvi jelenségeinek megítélésében, szövegalkotásban.</p> <p>A közlési szándéknak és beszédhelyzetnek megfelelő stílusréteg, stílusárnyalat és stílus eszköz használata.</p> <p>A fogalmi, a kreatív gondolkodás, a szövegértelmező képesség fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A jellegzetes stílustípusok (stílusárnyalatok) megismerése (pl. a társalgás bizalmas vagy közömbös), felismerése, hatásának elemzése.</p> <p>A nyelvi szintek alkalmi és a szótárakban jelölt állandó stílusértékének megfigyelése, felismerésük, valamint alkalmazásuk a szövegalkotásban.</p> <p>A leggyakoribb stílusrétegek jellemzőinek megismerése, felismerése, elemzése, összefüggésben a szövegtani jellemzőkkel.</p> <p>A szövegek stílusának, jelentésének a befogadóra tett hatásának (stílushatás) megtapasztalása, vizsgálata; stílusgyakorlatok, szövegtranszformációk.</p> <p>A stíluselemek, stílus eszközök szerepének értelmezése művészi és mindennapi szövegekben (jelentésfeltáró, hatáselemző gyakorlatok).</p> <p>A helyzetnek, kommunikációs célnak megfelelő stílus eszközök tudatos használata a szövegalkotásban.</p> <p>A metafora funkciója és használata a mindennapi, továbbá a publicisztikai és a tudományos nyelvhasználatban.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző forrásszövegek stílusjellemzői.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> beszélt nyelvi stílusregiszterek.</p> <p><i>Biológia-egészségtan; fizika; kémia; földrajz:</i> metaforák a természettudományos szövegekben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> társalgási stílusárnyalatok megjelenítése.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> nyilvános megnyilatkozások, különféle</p>

	<p>műsörtípusok, illetve internetes felületek jellemző stílusregiszterei.</p> <p><i>Informatika:</i> kézikönyvhasználat.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.). Stílusérték (alkalmi és állandó). Stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi). Stílushatás. Szókép (metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, szinekdoché, összetett költői kép, allegória, szimbólum). Alakzat (ellipszis, kötőszóhiány, ismétlődés, gondolatrítmus, oximoron). Mondatstilisztikai eszköz (verbális stílus, nominális stílus, körmondat). Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etymologica, expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, poétizáció.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jelentéstan	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	<p>Befogadói, jelentéselemzési tapasztalatok. Szókincs, világismeret. Az azonos alakú, többjelentésű és a rokon értelmű szavak, alkalmazásuk a beszélt és írott szövegalkotásban. Közmondások, szólások jelentésének és eredeti funkciójának ismerete, nyelvi és nem nyelvi kommunikációs üzenetek jelentése. Közismert egynyelvű szótárak önálló használata (pl. értelmező, szinonima).</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A hangalak és jelentés viszonyának felismerése, értelmezése különböző beszédhelyzetekben. A mondat és szövegjelentést meghatározó tényezők felismerése. A magyar szórend megváltozása és az üzenet jelentésváltozása közötti összefüggés felismerése mondat-átalakítási gyakorlatokkal. Nyelvünk gyakori metaforikus kifejezéseinek és használati körének megfigyelése, értelmezése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szavak jelentésének szerkezete, jelentéselemek. A hangalak és jelentés viszonya, jelentésmező. Motivált és motiválatlan szavak felismerése, használata. A metaforikus kifejezések szerkezete, jellemző típusai, használati köre. A mondat és szövegjelentés. A jelentés szerepe a nyelvi szerkezetek kialakításában. A jelentés és a nyelvi-grammatikai funkció összefüggése. A szórend jelentésváltozatainak megfigyelése, hatásértelmezés.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> motivált, motiválatlan szavak, szórend. <i>Informatika:</i> hangalak és jelentés. <i>Történelem,</i> <i>társadalmi és</i></p>

Egynyelvű szótárak használata.	<i>állampolgári ismeretek; etika; filozófia: kifejezések köznyelvi és tantárgyi jelentése.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály. Denotatív, konnotatív jelentés. Metaforikus jelentés. Motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó. Egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértés, szövegalkotás (bontva)	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A tanult szóbeli, írott és elektronikus szövegtípusok és jellemzőik. Olvasási stratégiák és azok adekvát alkalmazása különböző típusú és műfajú szövegek feldolgozásában, nyomtatott és elektronikus adathordozókon. A szöveg információinak és gondolatainak értelmezése és értékelése. A szövegalkotás lépései, az anyaggyűjtés technikák.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szöveg tartalmának, céljának megfelelő jegyzetelési technika kialakítása. A társalgás általános szerkezetének, szabályszerűségének megfigyelése. A leggyakoribb hivatalos szövegtípusok szerkezetének, formájának megismertetése, tárgyyszerű és funkcionális hivatalos szövegek alkotásának képessége. Az esszéírás technikájának megismerése és alkalmazása különböző témájú és típusú esszé írásakor. A kritikai gondolkodás és a felelősségérzet fejlesztése elektronikus, internetes szövegtípusok hitelességének, megbízhatóságának vizsgálata, az internetes szövegek adta nyilvánosság etikai, jogi kérdéseinek értelmezése során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Önálló szövegfeldolgozás a szövegbefogadás céljának megfelelő olvasási stratégia és szöveg-feldolgozási mód megválasztásával. A szöveg és kép összefüggése. Hatékony jegyzetelési és vázlatírási technikák megismerése, adekvát alkalmazásuk. Különböző magánjellegű és hivatalos szövegek szerkezetének, jellemzőinek megismerése, hivatalos szövegek alkotásának képessége. Szövegátalakító gyakorlatok szempontváltással, a kommunikációs célnak megfelelően: adott szempontok és terjedelem szerinti szövegtömörítés, szövegbővítés. Az anyaggyűjtés módjai írott és nem írott források felhasználásával,	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: esszéírás.</i> <i>Valamennyi tantárgy: vázlatírás, jegyzetelés.</i> <i>Informatika: információkezelés, forrásfelhasználás, hivatkozás, szöveges</i>	

<p>az idézés szabályai. Önálló, több forrástípusra is kiterő könyvtári anyaggyűjtés (katalógus- és adatbázis-használat, forráskiválasztás, visszakeresést biztosító jegyzetelés) és az információknak a feladatnak megfelelő alkotó és etikus felhasználása. Pontos forrásmegjelölés. Az esszé típusai, jellemzői, az esszéírás folyamata. A tanulmány, az értekezés jellemzői, kidolgozásának állomásai. Néhány, gyakoribb internetes szöveg szerkezetének, megjelenésének, közlési szándékának megfigyelése, a tapasztalatok felhasználása a szövegbefogadáskor, az internetes szövegek nyilvánosságának kérdése, etikája. Internetes szövegalkotási gyakorlatok (pl. szöveges adatbázis, forrásjegyzék összeállítása, fórum, blogbejegyzés írása).</p>	<p>adatbázis, az internethasználat jogi, etikai kérdései.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hivatalos levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, meghatalmazás, elismervény. Esszé, értekezés, tanulmány.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási ismeretek (bontva)	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Helyesírási alapelvek felismerése, használata, írásjelek adekvát használata, helyesírási szótárak ismerete és használata a gyakorlatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvi normaérzék, a normakövető írás fejlesztése. A helyesírás rendszerszerűségének megismertetése. A hibajavítási képesség és az önkorrekciónak fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Helyesírási gyakorlatok az egybe- és különírás, a gyakoribb tulajdonnevek írására stb. Idegen szavak helyesírása, a latin betűs szavak átírása. Helyesírási szótárak, elektronikus helyesírás-ellenőrző programok szerkezetének és működésének megismerése, használatuk az iskolai és a mindennapi szövegalkotásban. Az internetes szövegek eltérő helyesírásának, jelhasználatának funkciója. A normától való eltérés stilisztikai hatásának felismerése, értelmezése.</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> helyesírás.</p> <p><i>Informatika:</i> helyesírás-ellenőrző programok ismerete, használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Helyesírási alapelv, nyelvi norma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gyakorlás, ismétlés	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	<p>A szöveg általános szerkezetének, a szövegértelmezés összetevőinek értelmezése a legjellemzőbb szövegtípusokon.</p> <p>A valamilyen szempontból egymással összefüggő szövegek közötti értelemhálózat felismertetése.</p> <p>Jelentéstani, stilisztikai és szövegtani jelenségek felismerése és alkalmazása a műelemzésben, a mindennapi élet nyelvi jelenségeinek megítélésében, szövegalkotásban. A közlési szándéknak és beszédhelyzetnek megfelelő stílusréteg, stílusárnyalat és stílus eszköz használata.</p> <p>A hangalak és jelentés viszonyának felismerése. Nyelvünk metaforikus kifejezéseinek és használati körének értelmezése.</p> <p>Az esszéírás technikájának alkalmazása.</p> <p>A szöveg tartalmának, céljának megfelelő jegyzetelési technika használata.</p> <p>A társalgás általános szerkezetének, szabályszerűségének ismerete.</p> <p>A hivatalos szövegtípusok szerkezetének, formájának ismerete, tárgyyszerű és funkcionális hivatalos szövegek alkotásának képessége.</p> <p>Normakövető írás, önkorrektív képesség.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.</p> <p>A magyar szórend megváltozása és az üzenet jelentésváltozása közötti összefüggés felismerése mondat-átalakítási gyakorlatokkal.</p> <p>Helyesírási gyakorlatok az egybe- és különírás, a gyakoribb tulajdonnevek írására stb.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
önálló szövegfeldolgozás, mondat- és szövegalkotási gyakorlatok	egybe- és különírás, idegen szavak helyesírása	<i>Minden tantárgy: helyesírás, szövegértés, vázlatírás, jegyzetelés</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	esszé, értekezés, tanulmány, nyelvi norma	

Irodalom
10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – az európai irodalom a 18. században		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Felvilágosodás, klasszicizmus, regény, regényműfaji változatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző világlátású művek megjelenített témáinak, élethelyzeteknek elhelyezése többféle értelmezési kontextusban; az erkölcsi és esztétikai ítélőképesség fejlesztése. A felvilágosodás eszmerendszerében felvetett erkölcsi problémák. A szabadság eszményének különböző megközelítései. Összehasonlítás és megkülönböztetés: az eszmetörténeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáinak megkülönböztetése, összefüggések megvilágítása. Szemelvények, művek értelmezése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>A felvilágosodás irodalmának jellemző műfajai és stílusirányzatai: klasszicizmus, szentimentalizmus (érzékenység), rokokó.</p> <p>Művek, szemelvények az angol, francia és német irodalomból, pl. Defoe, Swift, Jane Austen; Voltaire, Rousseau; Goethe, Schiller különféle műfajú alkotásaiból.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megkülönbözteti az eszmetörténeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáit; – megismeri a bölcséleti háttér és a stílusirányzat, műfaj, tematika néhány összefüggését, az egyes irányzatok jellemző tendenciáit, irodalmi műfajait, máig ható kérdésfeltevéseit az európai irodalmakból vett egyes szemelvények alapján; – választható beszámolót készíthet olvasmányélménye vagy látott színházi élménye alapján (pl. Defoe, Jane Austen, Schiller művei); – műismereti minimuma: Swift, Voltaire, Goethe egy-egy művének /részletének ismerete. 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> klasszicizmus, rokokó más művészeti ágakban; megzenésített irodalmi művek (pl. Goethe, Schiller alkotásai).</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Filozófia; Etika:</i> a felvilágosodás korának bölcselete; értekezések a kor szerzőitől.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, rokokó, valóság és fikció, elbeszélői nézőpont, kalandregény, robinzonád, fejlődésregény, énrégény, levélregény, tézisregény, ellenutópia, szatíra (szatirikus hangnem).		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom a 18. században – portrék: Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Barokk és felvilágosodás. Anakreón és Horatius életművének néhány jellemzője. Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. Az egyén és közösség problémáinak európai és hazai dimenziói: polgárosodás, parlamentiesség. Az anyanyelv és az anyanyelvi kultúra fejlesztésére irányuló törekvések megbecsülése. A magyar nyelv ügyében született legfontosabb programok, értekezések gondolatainak; Kazinczy tevékenységének; a magyar felvilágosodás időszakának, irodalmi életének, néhány sajátosságának megismertetése; a nyelvújítási mozgalom jelentőségének tudatosítása. Jellemző stílusirányzatok, műfajok, verstípusok és versformák felismertetése, összefüggésben Csokonai és Berzsenyi életművének jellegével.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
A 18. század irodalma a felvilágosodás előtt (a kuruc költészethez kapcsolódó irodalmi formák; Mikes Kelemen: <i>Törökországi levelek</i> részlete). A felvilágosodás korának irodalma. Művelődési programok. Bessenyei György értekező prózai művének részlete (pl. <i>Magyarság</i>). Alkotói csoportok, irodalmi központok, sajátos életutak (pl. Batsányi János, Kármán József). Kazinczy Ferenc irodalomszervező tevékenysége és írói munkássága (legalább egy epigrammája). Csokonai Vitéz Mihály portréja; életművének műfaji, formai és stiláris sokszínűsége <i>A Reményhez</i> , <i>A tihanyi Ekhóhoz</i> és még legalább egy mű (pl. <i>Az estve</i> , <i>Tartózkodó kérelem</i> , <i>A Magánosság</i> hoz) alapján. Berzsenyi Dániel portréja;	A tanuló – ismeri a magyar nyelv ügyében született legfontosabb programok, értekezések gondolatait; Kazinczy tevékenységét; a magyar felvilágosodás időszakának, irodalmi életének néhány sajátosságát; – tudatosítja a nyelvújítási mozgalom jelentőségét; – tisztában van Csokonai és Berzsenyi életművének jellegével, az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; felismer jellemző stílusirányzatokat, műfajokat, verstípusokat és versformákat; – műismereti minimuma: Mikes Kelemen: <i>Törökországi levelek</i> (részlet), Kazinczy Ferenc egy epigrammája; Bessenyei György egy értekező prózai részlete; Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i> ; <i>A tihanyi</i>	<i>Vizuális kultúra; ének-zene</i> : stílusirányzatok egymásmellettiége a 18. században. <i>Földrajz</i> : a témakörhöz, az alkotókhoz kapcsolódó topológia.	

<p>jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében. <i>A közelítő tél, A magyarokhoz I.</i> és legalább még egy mű (pl. <i>Levéltöredék barátnémhoz, Osztályrészem</i>) értelmezése. Csokonai és Berzsenyi hatása, továbbélése a későbbi magyar költészetben.</p>	<p><i>Ekhóhoz</i> és egy mű; Berzsenyi Dániel: <i>A közelítő tél, A magyarokhoz I.</i> és egy mű.</p> <p>– Csokonai és Berzsenyi kapcsán alkalmassá válik legalább 3-4 alkotásuk és a műveikről szóló vélemények, elemzések értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nyelvújítás, irodalmi élet, művelődési program, értekezés, szentencia, szimultán ritmus, bölcséleti óda, elégiko-óda, elégia, dal, episztola, létösszegzés, időszembesítő verstípus.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – az európai irodalom a 19. század első felében (romantika, romantika és realizmus)	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Romantika, a romantikus korstílus néhány alapvető jellemzője.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nemzeti és az európai identitás erősítése. Eszmény és valóság viszonyának értelmezése. Embertípusok, életvezetési stratégiák, eszmei és erkölcsi törekvések értékelése.</p> <p>A romantika korstílus jellegének, jelentőségének, a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatásának megértetése. Felkészítés a stiláris és hangnemi összetettségre, az ironia és a groteszk befogadására. Információgyűjtés- és feldolgozás, szövegalkotás, értelmező képességek: házi olvasmány önálló feldolgozása, beszámoló készítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A romantika irodalmának jellemzői (esztétikai elvek, művészi szabadság, stílus- és formajegyek; ironikus látásmód, groteszk minőség). Új műfajok, formák (pl. történelmi regény, bűnügyi történet, drámai költemény, verses regény). Társadalmi típusok (felesleges és karrierista hősök, hivatalnokok) megjelenése a romantikával egyidejű, realista szemléletű művekben.</p> <p>Művek, szemelvények az</p>	<p>A tanuló</p> <p>– felismeri az életművek egymásmellettségét az 1830-as években (klasszika, romantika, realizmus tendenciái, l. Goethe/Hugo/Stendhal, Balzac) és a romantika korstílus-jellegét, jelentőségét; a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatását;</p> <p>– megismeri az irodalmi liberalizmus szerepét és hatását az esztétikára (új műfaji változatok; stiláris és</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> a romantika művészete.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a romantika, romantikus mai médiaértelmezése.</p>

<p>angol/amerikai, francia, német és orosz irodalomból, pl. Byron, Shelley, Keats; Poe; Victor Hugo, E. T. A. Hoffmann, Puskin vagy mások alkotásaiból; illetve Balzac, Stendhal, Gogol műveiből. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>hangnemi összetettség, irónia és groteszk);</p> <ul style="list-style-type: none"> – műismerete: Shelley, Keats, Poe, V. Hugo, E. T. A. Hoffmann, Puskin, illetve Balzac, Stendhal, Gogol egy-egy művének / részletének ismerete; – képes egy választott/kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a közös értelmezés után; – beszámolót/könyvajánlót készíthet egyéni olvasmányélménye alapján a korszak műveiből; – alkalmassá válik a korszakról, a szerzőkről, művekről szóló vélemények kritikus befogadására, egy lehetséges szóbeli tétel kifejtésére. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Műfajkeveredés, hangnemi kevertség, groteszk, irónia, bűnügyi történet, történelmi regény, verses regény, regényciklus, analitikus regény.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Színház- és drámatörténet – Katona József: <i>Bánk bán</i></p>		<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Klasszicizmus és romantika. Tragédia, drámai szerkezet. A tragikus hős összeomlása.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Élet-válaszutak a különböző helyzetekben. A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése. A „nemzeti dráma” mint közös ismeret. A tragédiában megjelenített magánéleti és közéleti konfliktus értékelése. Felkészítés a <i>Bánk bán</i> olvasására, befogadására, értelmezésére (problematika, drámai szerkezet és nyelv, sajátos lezárás, „megoldás”). Érvelő képesség: álláspontok megismerése, összevetése, értékelése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Katona József: <i>Bánk bán</i> – sok szempontú műértelmezés. Pl.</p> <ul style="list-style-type: none"> – magánéleti és közéleti konfliktus, alapkérdések; – a szereplők körei, Bánk összeomlása; a címszereplő megítélésének változatai; 	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a magyar színház történetének néhány sajátosságát (az állandó magyar színház hiányát, törekvéseket a létrehozására); 	<p><i>Ének-zene:</i> operafeldolgozás.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – felépítés, szerkezeti megoldások (az V. felvonás szerepe). 	<ul style="list-style-type: none"> – képes elemezni nemzeti tragédiánk sajátosságait (problematika, drámai szerkezet és nyelv, sajátos lezárás, „megoldás) – megismer néhány álláspontot a műértelmezéshez; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt; – műismereti minimuma: a tragédia (házi olvasmány) elemző feldolgozása és memoriter: részlet(ek) a műből; – alkalmassá válik a mű értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vándorszínház, állandó színház, szerepkör, intrikus, naiva, késleltetés, drámai nyelv, klasszicizmus és romantika.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom a 19. század első felében – portrék: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	Romantika; néhány népdal; ismeretek Kölcseyről, Vörösmartyról. Kölcsey Ferenc: <i>Hymnus, Huszt</i> ; Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Törekvés a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra. Az alkotók műveiben megjelenített egyéni és nemzeti sorsproblémák megértése és értékelése. A reformkor–nemzeti romantika–népiesség fogalmak tartalmának, szerepének és jelentőségének felismertetése. Kölcsey- és Vörösmarty-művek befogadásának, értelmezésének elősegítése, jelentőségük megértése, elfogadása. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Magyar irodalmi élet a 19. század első felében; orgánumok, folyóiratok, alkotói csoportok. A	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a magyar irodalom néhány sajátosságát a 19. 	<i>Vizuális kultúra; Ének-zene: a magyar romantika más</i>

<p>reformkori nemzeti romantika. A népiesség programjai.</p> <p>Kölcsey Ferenc alkotói portréja; közéleti szerep, egyéni és közösségi sors. <i>Hymnus</i> és még egy lírai alkotása (pl. <i>Elfojtódás; Vanitatum vanitas; Zrínyi dala; Zrínyi második éneke</i>). Értekező prózája (pl. <i>Nemzeti hagyományok</i> és / vagy a <i>Parainesis</i> részlete).</p> <p>Vörösmarty Mihály portréja. Romantikus világlátás, tematika és képalkotás lírában és drámában a <i>Szózat; Előszó</i> és még egy-két lírai alkotás (pl. <i>Késő vágy; Gondolatok a könyvtárban; Az emberek, A vén cigány</i>) alapján, illetve a <i>Csongor és Tünde</i> értelmezésével (pl. alapkérdések, értékszerkezet, motívumok, műfaji sajátosságok: mesejáték/dramai költemény).</p>	<p>század első felében;</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a reformkor-nemzeti romantika-népiesség fogalmak tartalmát, szerepét és jelentőségét; – tisztában van Kölcsey és Vörösmarty életművének jellegével, az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – műismereti minimuma: Kölcsey: <i>Hymnus, Huszt</i> és még egy lírai mű, egy értekező prózai részlet; Vörösmarty: <i>Szózat, Előszó</i> és még egy-két lírai mű, valamint a <i>Csongor és Tünde</i>; memoriterek; – Kölcsey és Vörösmarty kapcsán alkalmassá válik legalább négy alkotásuk és a műveikről szóló vélemények, elemzések értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására. 	<p>művészeti ágakban.</p> <p><i>Földrajz</i>: az alkotókhoz kapcsolódó topológia.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: a reformkori művelődés és társadalmi élet.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Irodalmi élet, népköltészet, népdalgyűjtés; nemzeti himnusz, értekezés, intelem, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, rapszódia, romantikus ironia, drámai költemény.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Életmű – Petőfi Sándor</p>	<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Romantika, népiesség, népdal, dal, helyzetdal, elbeszélő költemény, életkép, episztola, felező tizenkettes versforma. Ismeretek Petőfi életútjáról, műveiről. <i>Anyám tyúkja; Füstbe ment terv; János vitéz; Az Alföld; Nemzeti dal</i> és más lírai alkotások.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A lírai beszédmód változatainak értelmezése; Petőfi jellemző témáinak, műfajainak, poétikai megoldásainak, versformáinak megkülönböztetése, jellemző hangnemeinek (pl. humor és ironia) befogadása. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése. Felkészítés önálló műértelmezés megfogalmazására. Petőfi műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Petőfi Sándor életműve. Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartás) és jellemző alkotások. A népi szemléletmód hatása; romantika és népiesség.</p> <p>Témák (pl. szerelem, táj, ars poetica), versciklusok; lírai műfajok és líratípusok (pl. dalok, helyzetdalok, ódák, elégiák, rapszódia; tájlíra, forradalmi látomásvers) és versformák változatossága; <i>A puszta, télen; A XIX. század költői; Európa csendes, újra csendes...</i>; <i>Szeptember végén</i>, és még legalább három-négy lírai alkotás elemző feldolgozása.</p> <p>Verses epika (pl. <i>A helység kalapácsa</i> mint eposzparódia; és/vagy <i>Az apostol</i>).</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Petőfi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; – tisztában van a romantikus korstílus és a népiesség stílustendenciájának együtthatásával; – műelemzések során megismeri Petőfi jellemző témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit; megkülönbözteti jellemző hangnemeit (pl. humor és irónia); – képes önálló műértelmezés megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Az Alföld; Nemzeti dal ; János vitéz; A puszta, télen; A XIX. század költői; Európa csendes, újra csendes...</i>; <i>Szeptember végén</i> és még három-négy mű és memoriterek; – képessé válik Petőfi életművének bemutatására (legalább 10–12 lírai és 1–2 verses epikai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Hon és népiismeret:</i> Petőfi emlékhelyek.</p> <p><i>Földrajz:</i> Petőfi életútjának topológiája.</p> <p><i>Vizuális kultúra;</i> <i>Ének-zene:</i> a romantika művészete, Petőfi művek feldolgozásai (hangoskönyv, színház, rajzfilm, dal).</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népiesség, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, látomásköltészet, ars poetica, komikus eposz, költői szerep, váteszköltő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Látásmód – Jókai Mór	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Romantika, romantikus ábrázolásmód, romantika és népiesség, heroizmus és humor, regényműfaji változatok, történelmi regény, anekdota, anekdotikusság. <i>A kőszívű ember fiai</i> vagy más regénye.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A Jókai-regényekben fölmutatott erkölcsi, egyéni és nemzeti-közösségi problémakörök felismerése. Értékek és szerepek	

céljai	konfliktusai. Jókai művének/műveinek ismeretében, azok olvasására építve beszélgetés, vita a korabeli és a mai olvasóközönség befogói elvárásainak különbségéről, a különbség megértése. A befogadói horizont tágítása: Jókai alkotás módjának jellemzői, a romantikus ábrázolásmód sajátosságai és a romantikus regény jellemző műfaji változatai. Felkészítés egy regény sokoldalú megközelítésére, önálló véleménykifejtésre. A történetmondás képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Jókai alkotásainak jellemzői, műfaji változatok az életművében; regényírói művészetének sajátosságai a romantikus prózaepika jegyében.</p> <p>Jókai Mór: <i>Az arany ember</i> (esetleg más regényének) elemző értelmezése sok szempontú megközelítéssel, pl.: a romantika megjelenési formái; műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák; hangnemi és motivikus összetettség. Problematika (az adott műhöz pl. természet és civilizáció, bűn és büntetés, kettős jellem).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a korabeli és a mai olvasóközönség befogadói elvárásainak különbségével; – ismeri Jókai helyét a magyar regényirodalom történetében, alkotás módjának jellemzőit; – felismeri a romantikus ábrázolásmód sajátosságait és a romantikus regény jellemző műfaji változatait; – képes egy regény sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére; – műismereti minimuma: egy regénye: <i>Az arany ember</i> (vagy más, pl. <i>Egy magyar nábob</i>, <i>Fekete gyémántok</i>) – egy regényelemzés kapcsán képes önálló szóbeli tétel keretében egy elemzési feladat kifejtő megoldására. 	<p><i>Hon és népismeret; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; vizuális kultúra; ének-zene: a romantika művészete.</i></p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret: Jókai-művek filmes feldolgozásai.</i></p> <p><i>Földrajz: a regény/ek topológiája.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Történelmi regény, vallomásregény, epizód, leírás, utópia, humor, anekdota.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gyakorlás, ismétlés		Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	<p>Barokk és felvilágosodás. Romantika, népiesség, népdal, dal, helyzetdal, elbeszélő költemény, életkép, episztola, felező tizenkettes versforma. Ismeretek Petőfi életútjáról, műveiről. Heroizmus és humor, regényműfaji változatok, történelmi regény, anekdota, anekdotikusság.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A XVIII. századi magyar irodalom jellemző stílusirányzatainak, műfajainak, verstípusainak és versformáinak felismerése, összefüggésben Csokonai és Berzsenyi életművének jellegével. Kölcsey- és Vörösmarty-művek befogadásának, értelmezésének elősegítése, jelentőségük megértése, elfogadása. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; Petőfi jellemző témáinak, műfajainak, poétikai megoldásainak, versformáinak megkülönböztetése, jellemző hangnemeinek (pl. humor és irónia) befogadása. A Jókai-regényekben fölmutatott erkölcsi, egyéni és nemzeti-közösségi problémakörök felismerése. Értékek és szerepek konfliktusai.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
műelemzési feladatok önálló megoldása	elemzési feladat szóbeli megoldása, kifejtése	<i>Történelem, vizuális kultúra, ének-zene: a művek keletkezésének háttere, valamint feldolgozásuk, megjelenésük más művészeti ágakban</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	óda, dal, elégia, episztola, időszenbesítés, rapszódia, helyzetdal, tájlíra, váteszköltő		

11–12. évfolyam

A magyar nyelvi képzés célja a szövegelemzési jártasság fokozatos bővítése a tanult szövegtani, jelentéstani, stilisztikai, retorikai ismeretekkel; a kritikai érzék továbbfejlesztése különféle műfajú és témájú és megjelenésű (pl. multimédiás-digitális, audiovizuális) szövegek értelmezésében, szerkezeti és stiláris minőségének értékelésében, saját szövegek alkotásában.

A tevékenységek iránya kiterjed a nyelvi norma és a társadalmi igény összefüggéseinek vizsgálatára, a saját nyelvhasználat kontrolljára; a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvváltozatok szókincsének, elem- és szabálykészletének tudatos használata. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része a helyesírási ismeretek kibővítése. A tanulási képesség továbbfejlesztése, az önálló adatgyűjtés módszereinek kiegészítése a könyvtári katalógusok, bibliográfiák használata mellett a számítógépes adatbázisokkal, az internet kínálta lehetőségekkel.

A nyelvi képzés életszerű, gyakorlati tudásösszetevője a kommunikációs zavarok felfedezése, értelmezése, kezelési módok keresése.

A nyelvi magatartás és az általános nyelvi kultúra részeként cél a retorikai tudás növelése, ennek keretében néhány klasszikus és mai szónoki beszéd, értekezés műfaji jellemzőinek megfigyelése (szerkesztésmód, nyelvi kifejezésmód, retorikai eszközök használata); az érvelés technikájának megismerése és alkalmazása: érvek, ellenérvek felsorakoztatása. Mind a problémamegoldó gondolkodást, mind a kreativitást növeli, ha a tanuló ismeri a deduktív vagy induktív érvelést, a cáfolat módszereit; képes szónoklatnak, alkalmi beszédnek vagy ezek egyes részleteinek önálló kidolgozására. Retorikai tudását megfelelően képes használni a tanulásban és a társadalmi nyilvánosságban.

Elvárt a kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között, továbbá a legfontosabb nyelvemlékeink (A *Tihanyi apátság alapítólevele*, *Halotti beszéd*, *Ómagyar Mária-siralom*) megismerése.

A nyelvi tanulmányok eredményeképpen a tanuló képes hosszabb fölkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtésre és válogatásra többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék készítésére.

A nyelvtörténeti és leíró nyelvtani ismeretek birtokában kész felelős magatartásra a magyar nyelv értékeinek őrzésében. A magyar nyelv rendszeréről, a beszédnek a társadalomban és az egyén életében betöltött szerepéről tanultak áttekintésével fölkészül az érettségire és a továbbtanulásra.

Az irodalomtanítás alapvető célja irodalmi művek olvasása, értelmezése, megvitatása. A műveltségépítés szempontja a hagyományos műnemi és műfaji keretek átalakulásának, megszűnésének megfigyelése, megnevezése és értelmezése: új regénytípusok és regényszerkezetek, a tárgyias líra, az összetett hangneműség, a groteszk és az ironia szerepének megértése.

Az irodalmi olvasmányok jellegéből következően fejlesztési cél a magyar és az európai hagyományok és a modernség együtthatásának, egyedi megjelenési formáinak észrevétele, megnevezése az életművekben, az egyes alkotásokban; stílusirányzatok jellemző, esetleg mozgalmoszerű vonásainak bemutatása néhány irodalmi és képzőművészeti alkotásban; a

tárgyalt korszak stílusirányzati sokszínűségének megismerése, az egyes irányzatok egymás mellett éléséből néhány következtetés megfogalmazása.

Az irodalomértést elmélyítő, az önkifejezést, a gondolkodást támogató tevékenység művek összehasonlítása adott tematikai, poétikai szempont követésével szóban és írásban; nagyepikai és drámai művek szóbeli és írásbeli (pl. prezentáció) bemutatása különböző nézőpontból, illetve különféle címzetteknek, önálló műelemzés készítése közösen fel nem dolgozott kisepikai és lírai alkotásról többféle elemzési szempont alkalmazásával. Mind az érvelő lépcsőreget, mind a szociális kompetenciák, mind az erkölcsi gondolkodás fejlesztését támogatja a jellemző hóstípusok, jellegzetes élethelyzetek, konfliktushelyzetek (pl. szerelem, megbocsátás, felnőtté válás, bűn, bűnhődés, hazugság, kiszolgáltatottság), személyiségdilemmák felfogása, értelmezése, megvitatása.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztését célozza néhány szerző és mű utóéletének, hatásának megfigyelése az irodalmi hagyományban, a kortárs irodalomban, más művészeti ágakban.

Alapvető irodalomszemlélet az irodalmi művek egymásra utaltságának megértése és ennek példáiként az irodalmi szövegek összekapcsolódását bizonyító szövegek gyűjtése, megfigyelése, a rájátszás, az evokáció, intertextualitás, reflexió példáinak elemzése, végül annak néhány példával való bizonyítása, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány. E témakörbe tartozó tevékenység műfaji, poétikai fogalmak változó jelentésének megfigyelése, bizonyítása, a szépirodalom nyelvének megváltozását jelző jelenségek megfigyelése. Az önálló ismeretszerzés elengedhetetlen feltétele a rendszeres könyvtárhasználat (ide értve az internet adta lehetőségeket is), azaz az ismeretterjesztő (például műelemző, művelődéstörténeti, művészettörténeti, nyelvészeti) irodalom – audiovizuális, digitális források – alkotó felhasználása feljegyzés, beszámoló, értekezés, kiselőadás, hozzászólás, prezentáció formájában. E tevékenység része a hosszabb főkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés és válogatás többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék készítése.

Az önálló tájékozódás igényével is összefügg a nyitottság a jelenkori irodalmi szövegek befogadásában, megértésében a szokatlan szerkezetű, nyelvhasználatú művek, a magyar és az európai szöveg-hagyományt újraíró, újraértelmező művek befogadása iránt. E témakörben is kívánatos a tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban, például antológiákban, az irodalmi ismeretterjesztés (könyvajánlás, könyvismertetés) műfajaiban, a televíziós, a filmes adaptáció néhány kérdésében.

Cél az irodalom határterületeihez tartozó modern kori alkotások feldolgozása, egy-két tipikus írott, digitális és filmes-audiovizuális műfaj megismerése. A kortárs irodalmi élethez tartozik az irodalom megjelenéseinek kutatása, felismerése más közegekben (pl. filmen, rajzfilmen, televízióban, képregényben, hangzó közegben – pl. hangoskönyv, rádiójáték, megzenésített vers –, digitális közegben – pl. internetes közlés, multimédiás kiadás –); az adaptáció, a műfajcsere jelensége, jellegzetes megoldásai a posztmodern, kortárs magas művészeti és szórakoztató művekben. Fontos feladat a szórakoztató irodalom hatásának, vonzerejének és csapdáinak értelmezése (pl. tipikus műfajainak, helyzeteinek, motívumainak bemutatása, kultuszalkotások megismerése).

A továbbtanulásra való fölkészülésként feladattá tehető egyéni „kutatómunka” alapján nagyobb lélegzetű dolgozat megírása, prezentáció készítése a könyvtárhasználat, digitális források alkalmazása, szakszerű anyaggyűjtés, rendezés, kidolgozás, forrásjelölés tudásanyagának hasznosításával; tematikus tájékozódás nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (például irodalmi adatbázisok, CD-ROM, magyar elektronikus könyvtár), irodalmi és más kérdések megvitatásához információk kiválasztása és újrarendezése.

A szűkebb régióhoz, településhez, a hazához való kötődés érzését erősíti a tájékozódás a régió, a település kulturális, irodalmi hagyományaiban a helyi kultúrák közvetítő intézmények körében.

Célok és feladatok emelt szintű csoportokban

Az évfolyamszintű fakultációs képzés feladata elsősorban az emelt szintű érettségi követelményeinek teljesítéséhez szükséges ismeretek elsajátíttatása, ezért miközben a képzés kronologikusan tovább halad az irodalomtörténeti ismeretek közvetítésében a romantikától napjainkig, a megszerzett tudás szintetizálására is törekszik. A stílustörténeti és művelődéstörténeti ismeretek közvetítése 11. évfolyamon elsősorban érvelő, összehasonlító és a komplex műelemzési részekkel egészül ki, míg 12. évfolyamon a komplex műelemzés mellett reflektáló jellegű, illetve gyakorlati szövegtípusok gyakoroltatásával gazdagodik.

A megemelt óraszám keretében a 2 év során a különböző korokban keletkezett irodalmi alkotások többféle szempont figyelembevételével történő vizsgálatára kerül sor (nemcsak motivikusan, hanem például művelődéstörténeti, poétikai, stilisztikai stb. megközelítésben is.)

A magyar nyelvi és az irodalmi képzés egymást kiegészítve, nem különválasztva történik: a tanult művek adnak lehetőséget a retorika, stilisztika és a kommunikáció gyakorlati fontosságú elsajátítására, a hétköznapi és az irodalmi (filozófiai) szövegek eltéréseinek megértésére. A kompetenciák fejlesztése az európai és a magyar kultúra értékeinek megismerésével, illetve a klasszikus és a kortárs alkotások befogadásával együtt történik, a praktikus (pl. infokommunikációs) tudás és a humán alapműveltség összeegyeztethetőségének reményében.

A kétéves képzést az adott tanév érettségi témaköreinek megfelelő rendszerező ismétlés zárja anyanyelvől és irodalomból is. A fakultációs programban való részvétel nem kötelezi a diákot az emelt szintű érettségire, de képessé teheti bármely vizsgatípusban való helytállásra, és felkészíti a bölcsész felsőoktatásban való részvételre.

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben megválasztja a megfelelő hangnemet, képes érvelő, illetve műelemző, összehasonlító szövegek megalkotására. tud önállóan vázlatot készíteni, a lényegét kiemelni.</p> <p>Értő módon használja a tömegkommunikációs, illetve az audiovizuális, digitális szövegeket. Az értő, kritikus befogadásra is alapozva képes önálló szövegalkotásra néhány publicisztikai, audiovizuális és informatikai háttérű műfajban, a képi elemek, lehetőségek és a szöveg</p>
--	--

	<p>összekapcsolásában rejlő közlési lehetőségek kihasználásával.</p> <p>Rendszeresen használja a könyvtárat, ide értve a különféle (pl. informatikai technológiákra épülő) információhordozók használatát is. Képes arra, hogy kellő problémaérzékenységgel, kreativitással és önállósággal igazodjon el az információk világában; értelmesen és értékteremtően tudjon élni az önképzés lehetőségeivel.</p> <p>Bizonyítja szövegelemzési, szövegértelmezési jártasságát a tanult leíró nyelvtani, szövegtani, jelentéstani, pragmatikai ismeretek alkalmazásával; a szépirodalmi szövegek mellett képes szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti (audiovizuális, informatikai alapú) szövegek feldolgozására, értelmezésére is. Bizonyítja különféle szövegek megértését, a szöveg felépítésére, grammatikai jellemzőire, témahálózatára, tagolására irányuló elemzéssel.</p> <p>A hivatalos írásművek műfajaiban képes önálló szövegalkotásra (pl. önéletrajz, motivációs levél). Képes olvasható, rendezett írásra.</p> <p>Képes szövegek kapcsolatainak és különbségeinek felismerésére, értelmezésére (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése), e képességek alkalmazására elemző szóbeli és írásbeli műfajokban. Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit. Képes definíció, magyarázat, prezentáció, értekezés (kisértékezés) készítésére az olvasmányjaival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat.</p> <p>Bizonyítja a magyar nyelv rendszerének és történetének ismeretét, a grammatikai, szövegtani, jelentéstani, stilisztikai-retorikai, helyesírási jelenségek önálló fölismerését, a tanultak tudatos alkalmazását.</p> <p>Átfogó ismerettel bír a nyelv és társadalom viszonyáról, illetve a nyelvi állandóság és változás folyamatáról. Anyanyelvi műveltségének fontos összetevője a tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, rokonságáról, történetének főbb korszakairól; a magyar nyelv és a magyar művelődés kapcsolatának tudatosítása.</p> <p>Tudja alkalmazni a művek műfaji természetének, poétikai jellemzőinek megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat.</p> <p>Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, álláspontokat, motivációkat, magatartásformákat, képes ezek értelmezésére, önálló értékelésére.</p>
--	---

	<p>Képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, példával történő bemutatására, következtetések megfogalmazására. Részt vesz elemző beszélgetésekben, ennek tartalmához hozzájárul saját véleményével. Képes az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, újrafogalmazására.</p> <p>Tájékozott az olvasott, feldolgozott lírai alkotások különböző műfajaiban, poétikai megoldásaiban, kompozíciós eljárásaiban.</p> <p>Képes tudásanyagának többféle szempontot követő megfogalmazására írásban a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról.</p> <p>Meggyőzően be tudja mutatni a tanult stíluskorszakok, irányzatok sajátosságait.</p> <p>Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyszerű ismertetésére.</p> <p>Be tud mutatni műveket, alkotókat a magyar és világirodalom korszakaiból, továbbá a kortárs irodalomból.</p> <p>Képes művek közötti kapcsolatok, témák, fölismerése és értékelése, az evokáció, az intertextualitás példáinak bemutatására. Képes különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú értelmezésére, összevetésére.</p> <p>Képes memoriterek szöveghű tolmácsolására, kifejező szövegmondásra.</p>
--	---

Magyar nyelv
11. évfolyam (alap órászámú csoportok)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelv és társadalom	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A személyes és a tömegkommunikációval kapcsolatos ismeretek, nyelvi tudatosság, egyéni nyelvhasználat, stílusrétegek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való szemlélete. A vitakészség, a meggyőző érvelés fejlesztése: ismeret és véleményalkotás a nyelvtervezés néhány alapvető kérdéséről (nyelvvédelem és nyelvművelés).</p> <p>Nyelvi tudatosság növelése: a saját és a közvetlen környezet nyelvhasználatának azonos és eltérő vonásainak, valamint nyelvjárási szövegek jellemzőinek megfigyelése.</p> <p>Rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: a tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom nyelvhasználatra gyakorolt hatásának megfigyelése, érvek, adatok értelmezése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Fejlődési irányok, változások a mai magyar nyelvben. Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia. Nyelvünk helyzete a határon túl. Hazánkban élő nemzetiségi nyelvhatalom. A nyelvi tervezés elvei és feladatai.</p> <p>A nyelvművelés fogalma, kérdései, feladata, szinterei; a nyelvi norma.</p> <p>A nyelvváltozatok rendszere, a vízszintes és függőleges tagolódásuk.</p> <p>A köznyelv jellemzői, használati területe.</p> <p>A nyelv társadalmi tagolódása szerinti csoportnyelvek, azok jellemző használati köre, szókincse.</p> <p>A szleng és az argó fogalma, kialakulásuk, jellemző előfordulásuk, funkciójuk.</p> <p>A nyelv területi tagolódása: a leggyakoribb nyelvjárásaink jellemzői, területi megjelenésük, a regionális köznyelv jellemzői.</p> <p>A határon túli magyar nyelvhasználat főbb adatai, tendenciái, a kétnyelvűség, kettősnyelvűség, kevert nyelvűség kérdései.</p> <p>A nyelvváltozatot bemutató nyomtatott és elektronikus források (pl. szótárak, kézikönyvek, adatbázisok, honlapok) tanulmányozása.</p> <p>A tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi nemzetiségek, bevándorló magyarság, szóránymagyarság kialakulásának történelmi, társadalmi okai, tendenciái.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> az információs társadalom, mediatizált nyelvhasználat.</p> <p><i>Földrajz:</i> a nyelv területi tagolódása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, norma. Nyelvváltozat. Vízszintes és függőleges tagolódás (standard köznyelv, társalgási nyelv, irodalmi nyelv, dialektus, szociolektus). Nyelvjárás, regionális köznyelv, tájszó. Csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv. Szleng, argó. Kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Retorika	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A kommunikációs funkciók ismerete, alkalmazása. Érvelő szövegek értelmezése és alkotása. Stilisztikai és jelentéstani ismeretek. Kulturált véleménynyilvánítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A klasszikus retorika alapfogalmainak megismertetése, ezek alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban. A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése. Önálló beszéd megírásához, annak a hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlása.</p> <p>A szónok tulajdonságai, feladatai.</p> <p>A szónoki beszéd kommunikációs funkciói.</p> <p>A beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig.</p> <p>Az érv felépítése.</p> <p>Az érvelés logikája, technikája; az érvek elrendezése.</p> <p>Az érvelési hibák.</p> <p>A cáfolat módszerei.</p> <p>A kiselőadás és a vizsgafelelet felépítése.</p> <p>A hatásos előadásmód eszközei.</p> <p>Az előadás szemléltetésének módjai: bemutatás, prezentáció stb.</p> <p>A hatásos meggyőzés és véleménynyilvánítás nyelvi (mondat- és szövegfonetikai eszközök) és nem nyelvi kifejezésbeli eszközei a különféle szövegműfajokban, az audiovizuális és multimédiás közlés különböző formáiban.</p> <p>A hivatalos felszólalás, hozzászólás gyakorlása különböző helyzetekben.</p> <p>Monologikus szöveg (előadás, beszéd) és memoriter kifejező tolmácsolása.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> antik szónokok, neves magyar szónoklatok (pl. Kölcsey, Kossuth, Deák).</p> <p>Közéleti megnyilatkozások retorikája.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a meggyőzés, befolyásolás, a hatás eszközei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a színpadi beszéd retorikai elemei, klasszikus monológok értelmezése.</p>

	<i>Matematika:</i> bizonyítás, érvelés, cáfolat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Retorika, szónok, szónoklat, beszéd fajta (bemutató, tanácsadó, törvényszéki), alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfaj (vita, ajánlás). Szónoklat, bevezetés (az érdeklődés felkeltése, a jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, cáfolat, befejezés (összefoglalás, kitekintés). Érv, tétel, bizonyítás, összekötőelem. Érvelés, indukció, dedukció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kommunikáció	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Gyakorlott, tudatos szóbeli kommunikáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző kommunikációs színtereknek és helyzeteknek megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata. Az egyes helyzetek által megkívánt formák megsértésének dekódolása, a szándék felismerése, megfelelő kezelése. A kommunikációs zavarok felismerésére és feloldására néhány taktika elsajátítása. A manipulációs szándékok felismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Tájékozottság különféle beszédhelyzetek megítélésében; megfelelő stílus és magatartás megtalálása ismeretlen kommunikációs helyzetben is. Kommunikációs zavarok felfedezése, elhárítása. A mindennapi társalgásban, a nyilvános kommunikációs színtereken, valamint az internetes felületeken előforduló manipulációs szándékok, hibás következtetések felismerése. A reklámok, internetes felületek verbális és nem verbális közlési szándékának felismerése.		<i>Mozgókép kultúra és médiaismeret:</i> reklám, meggyőzés, manipuláció. <i>Vizuális kultúra:</i> képi közlés. <i>Dráma és tánc:</i> szituációk, dialógusok értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs zavar. Manipuláció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotás	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegalkotás. A papíralapú és számítógépes jegyzetelés technikájának, módjainak ismerete.	

	Az elbeszélés, jellemzés, vélemény, esszé formai és tartalmi jellemzőinek ismerete. A kommunikációs célnak, műfajnak, címzettnek, kontextusnak megfelelő stíluseszközök alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Gondolkodásfejlesztés, az önkifejezés fejlesztése: a papíralapú és elektronikus szövegek eltérő és hasonló jellemzőinek megfigyelése. A szövegalkotási képesség fejlesztése: a megismert szövegtípusokban a közlés céljának, a helyzetnek megfelelő stílusban történő szövegalkotás. Esszéírási gyakorlatok.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Lényegre törő, világos fölépítésű, információban gazdag, kifejtett szöveg alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák valamelyikében (pl. digitális formában, multimédiás kiegészítésekkel). Kreatív gyakorlatok a mondat- és szövegszerkezet stiláris lehetőségeinek, a szavak hangulatának, stílusértékének, nyelvrétegbeli stiláris különbségének figyelembevételével. Az érvelő esszé szerkezete.		<i>Informatika:</i> szövegszerkesztési, könyvtárhasználati, információkeresési ismeretek.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Szövegalkotás, szövegszerkesztés, érvelő esszé.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A nyelv kitüntetett szerepe a társadalmi érintkezésben. Fogalmazási, szövegalkotási ismeretek, szövegfajták és típusok. A szövegtípusok szerkezeti és formai ismérvei, jellemzői. Stiliztikai ismeretek: stíluseszközök, stíluselemek szerepe a jelentésárnyalatok, az üzenet kifejezésében.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igényes szövegalkotási képesség és vitakészség fejlesztése a szóbeli és írásbeli közlések különbségeinek figyelembevételével. Nyelvi, társadalmi problémákra, etikai kérdésekre reagálás irodalmi alapszövegek segítségével. A magyar nyelv sokszínűségének, egységének, kifejező erejének tudatosítása a retorika és kommunikációs szituációk feladatai által.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
Szövegalkotási mondattani, nyelvhelyességi ismeretek Képek és alakzatok közmondások, szentenciák stb.szerepe a nyelvben	tudatos nyelvhasználat, nyelvi igényesség, szókincs bővítés, egyéni kifejezési formák, a fontos és kevésbé fontos információk közti különbségtétel	Általános tájékozottság és műveltség, anyaggyűjtési, vázlatírási és logikai képességek, viselkedéskultúra	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Véleményformálás és kifejezés, meggyőzés, elfogadás,		

Irodalom
11. évfolyam (alap óraszámú csoportok)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – Arany János	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A bűn és bűnhődés erkölcsi kérdései. Romantika, népiesség, elbeszélő költemény, életkép, episztola, ballada, ütemhangsúlyos és időmértékes verselési formák, felező tizenkettes versforma. Ismeretek Arany életútjáról, műveiről; kapcsolat Petőfivel. Arany: <i>A walesi bárdok, Rege a csodaszarvasról, Toldi, Családi kör.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az Arany-életműben felvetett erkölcsi, magatartásbeli kérdések felvetése és értelmezése. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemező beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése, az életmű főbb alkotói korszakainak, Arany költői szerepének, költészete jellegének megismertetése. Műelemzés, értelmezés: Arany jellemző lírai témái, műfajai, poétikai megoldásai, versformái és néhány verses epikai alkotása. Felkészítés lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására, a művekről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Arany János életműve. Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartások) és jellemző alkotások. A romantika utáni költőszereplehetőségek és lírai tendenciák. Jellemző lírai tematika (pl. ars poeticák), hangnemek, műfajok (pl. elégiko-óda, elégia) és szerkesztésmód, verstípusok (pl. idő- és értékszembesítés, létösszegzés) a nagykőrösi és a kései költészetben (<i>Letésem a lantot, Epilogus</i> és legalább még két-három lírai alkotás). A ballada műfaji sajátosságai; tematikus és szerkesztésmódbeli különbségek a két balladakorszak alkotásaiban (<i>A walesi bárdok</i> és még legalább 1–2 ballada). <i>A Toldi estéje</i> elemző	A tanuló – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Arany költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; – műelemzések során megismeri Arany jellemző lírai témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit és néhány verses epikai alkotását; – megismeri a lírikus és epikus költőszerep szembeállítását, változó megítélését; – képes lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására; a <i>Toldi</i> és a <i>Toldi estéje</i> néhány szempontú összevetésére; – műismereti minimuma: <i>A walesi bárdok, Rege a csodaszarvasról, Toldi,</i>	<i>Informatika:</i> könyvtári és internetes tájékozódás. <i>Etika:</i> bűn, bűnhődés, testvérféltékenység.

<p>bemutatása.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p><i>Családi kör</i>, további egy-két ballada; <i>Toldi estéje</i>; <i>Letésem a lantot</i>, <i>Epilogus</i> és még két-három lírai alkotás (memoriterek is);</p> <p>– képessé válik Arany életművének bemutatására (legalább 5-6 lírai alkotás, 2-3 ballada és a <i>Toldi</i> és a <i>Toldi estéje</i> alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Elbeszélő költemény és verses regény, ballada, ütemhangsúlyos- és időmértékes formák (és együttthatásuk), verstípusok (idő- és értékszembesítés, létösszegzés).</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Színház- és drámatörténet – Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i></p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A magyar színház történetének néhány sajátossága. Alapvető drámai műfajok és formák. A romantika műfaji kevertsége.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az emberi létezés alapkérdéseinek értelmezése. Annak belátása, hogy a küzdés és a ráhagyatkozó hit egymás erősítői az ember életében. Olvasás, szövegelemzés, beszélgetés révén a mű megértésének támogatása (a tragédia műfaji változatának jellemzői, filozófiai, bölcséleti tartalmak), sajátos drámai hősei; többféle világfelfogás egyidejű létezése; a drámai költemény mibenléte). Műértelmezés többféle megközelítésből.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> – sok szempontú műértelmezés.</p> <p>A drámai költemény műfajának következménye a szerkezetre és hősökre.</p> <p>Felépítés (cselekmény-szerkezet: keret- és történeti színek, személyiségközpontúan / lírai szerkezet: tematikus, szétválás-sorozat).</p> <p>Problematika,</p>	<p>A tanuló</p> <p>– megismeri a drámai költemény műfaji változatának jellemzőit (filozófiai, bölcséleti tartalmak), sajátos drámai hőseit; többféle világfelfogás egyidejű létezését; - értelmezi a művet (lehetőleg többféle megközelítésből);</p> <p>– megismerkedik néhány műértelmezéssel, állásponttal;</p>	<p><i>Etika; Filozófia:</i> filozófiai irányzatok a 19. században.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> színházművészet, a mű színrevitele különböző felfogásokban.</p> <p><i>Informatika, könyvtár:</i> tájékozódás a <i>Tragédia</i> hazai és nemzetközi színházi előadásairól,</p>

történelemszemlélet, bölcséleti háttér (szabadelvűség és pozitívizmus). Az idő, tér, anyag szerepe az emberiség és különböző szellemi irányok történetében.	<ul style="list-style-type: none"> – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt és a mű színpadra állításának lehetőségeit; – műismereti minimuma: a <i>Tragédia</i> (házi olvasmány) elemző feldolgozása és memoriter: részlet(ek) a műből, valamint szállóigévé vált sorok; – alkalmassá válik a mű értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	fordításairól, adaptációiról.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Drámai költemény, lírai dráma, bölcséleti mondanivaló, falanszter, ellenutópia, pozitívizmus.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – az európai epika és líra a romantika után (19. sz. második fele)	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Romantika és realizmus, hőstípusok (pl. karrierista hős, a felesleges ember, a hivatalnok), regényciklus, analitikus regény; impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió; a műfordítások szerepe.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A környezet és származás hatása a hősök karakterére. Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek értelmezése, a megjelenített erkölcsi, világképi és esztétikai problémák mérlegelése és értékelése. Az epikában a romantika és realizmus együtthatásának, folytonosságának felismertetése, a realista és naturalista stílusirányzat jellemzőinek értelmezése. Felkészítés világirodalmi alkotások önálló értelmezésére, stílusirányzatok jellemzői jegyeinek felkutatására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A realista és naturalista epika jellemzői (esztétikai elvek, tematika, látásmód, stílus- és formajegyek) a 19. század közepétől; a prózaepika újításai (nézőpontok, síkváltások, időszerkezet, polifónia; új műfaji változatok) a kis- és nagyepikában.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a romantika és realizmus együtthatását, folytonosságát az epikában; értelmezi a realista és naturalista stílusirányzat jellemzőit; – megismeri az impresszionista és 	<i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> impresszionizmus, szimbolizmus más művészeti ágakban.

<p>Impresszionizmus, szimbolizmus és a lírai műnem megújítása (pl. a személyiség, a lírai közvetlenség háttérbe szorulása, a látomás felszabadítása, objektivizálódás).</p> <p>Művek, szemelvények az angol/amerikai, francia, német és orosz irodalomból (pl. Emily Brontë, Dickens, Flaubert, Zola, Lev Tolsztoj, Dosztojevszkij alkotásaiból, illetve Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Rilke, Whitman) műveiből. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>(pre)szimbolista európai líra néhány sajátosságát;</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes egy választott/kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a közös értelmezés után; néhány lírai alkotás értelmezésére; – beszámolót / könyvajánlót készíthet egyéni olvasmányélménye alapján a korszak szerzőinek műveiből; – műismeret: néhány mű / részlet pl. Emily Brontë, Dickens, Flaubert, Lev Tolsztoj, Dosztojevszkij alkotásaiból, illetve Baudelaire, Rimbaud, Rilke, Whitman műveiből; – alkalmassá válik a korszakról, a szerzőkről, művekről szóló vélemények kritikus befogadására, egy lehetséges szóbeli tétel kifejtésére. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Realizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus; eszmeregény, polifonikus regény, tolsztojizmus, regényciklus, l'art pour l'art, tiszta költészet, kötetkompozíció, hangulatlíra, prózavers, szabad vers, objektív líra, tárgyvers.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Színház- és drámatörténet – az európai dráma és színház a 19. sz. második felében</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az európai dráma és színház néhány megelőző nagy korszaka (antikvitás, középkor, reneszánsz, klasszicizmus) és szerzője (Szophoklész, Shakespeare, Molière). A drámai műnem alapfogalmai (drámai szerkezet, jellem, nyelv). Arisztotelészi dramaturgia.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A személyiség tisztelete. A megjelenített élethelyzetek, konfliktusok értő és felelős megítélése, például az élethazugság témakörének morális vonatkozásai különböző művekben. A férfi-női társadalmi szerepek megértése. A romantika utáni drámatörténet néhány jellemző tendenciájának megvitatása, két jelentős szerző egy-egy alkotásának, figyelembevételével, újításaik, dramaturgiai sajátosságaik bemutatása. A művekről, színházi előadásokról alkotott álláspontok értelmezése.</p>	

Dramatikus játékok.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az európai dráma és színház a 19. sz. második felében – a korszak drámairodalmának újdonságai és két drámai alkotás, két szerző dramaturgiája.</p> <p>Egy drámai mű elemzése a 19. század második feléből (pl. Ibsen: <i>Babaszoba/Nóra</i> vagy <i>A vadkacsa</i> – az ibseni dramaturgia sajátosságai, pl. az analitikus szerkesztésmód felújítása, középponti szimbólumok alkalmazása, reformátorok és rezonőrök, hangnemkeveredés stb.; a szerző problémafelvetése, pl. házassági válság, élethazugság).</p> <p>Egy Csehov-mű elemző bemutatása (pl. <i>Ványa bácsi, Három nővér</i>).</p> <p>A csehovi dramaturgia sajátosságai (pl. a drámaiság fogalmi változása; drámaiatlan/lírai dráma; főszereplő-, konfliktusok és cselekmény-nélküliség; csoportképek/cselekvés-képtelenség; párhuzamos monológok/fedett dialógusok, ironikus látásmód); új műfaji változatok, új játéktípus.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a romantika utáni drámatörténet néhány jellemző tendenciáját; – elemzi két jelentős szerző egy-egy alkotását, újításaik figyelembevételével, bemutatja dramaturgiájuk sajátosságait; – megismer néhány álláspontot a művek értelmezéséhez; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt; – lehetőség szerint kidolgoznak egy-egy jelenetet az elemzett művekből; – műismereti minimuma: egy dráma a 19. század második feléből és Csehov egy drámája; – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> színháztörténet.</p> <p><i>Etika:</i> a szerzői problémafelvetések etikai szempontú megvitatása, értékelése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Drámaiatlan dráma, analitikus drámai szerkezet, párhuzamos monológ, élethazugság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom a 19. század második felében – portré: Mikszáth Kálmán	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Mikszáth Kálmán egy novellája, esetleg egy (kis)regénye (pl. <i>Szent Péter esernyője</i>), novellaelemzések.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Néhány alapvető emberi léthelyzet megismerése (élet és halál, család, férfi–nő, szerelem, gyermek, szülőföld, haza, törvény, bűn és	

	<p>bűnhődés). Az elbeszélő és állásfoglalásának viszonya az elbeszélő művekben.</p> <p>Annak belátása, hogy a régióhoz kötődés egyetemes emberi kérdések felvetését is jelentheti.</p> <p>A 19. sz. második fele magyar irodalmának áttekintő megismertetése: sajátosságok, néhány jellemző tendencia. (Petőfi és a népiesség továbbhatása, a líra alakulása, a századvég novellisztikájának néhány darabja).</p> <p>Mikszáth alkotói portréjának közvetítése, alkotásmódjának jellemzői, a novellaelemző készség fejlesztése, a mikszáthi történetiszövés megfigyelése, egy regény sok szempontú megközelítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A 19. század második felének magyar irodalmából néhány szerző és mű(részlet) ismerete. Vajda János alkotói helyzete, költészetének jellemzői (legalább. egy műve, pl. <i>Húsz év múlva</i>, <i>A vaáli erdőben</i>, <i>Az üstökös</i>).</p> <p>A századvég és századelő novellisztikája (műelemzési lehetőségek, pl. Gozdu, Petelei, Gárdonyi, Tömörkény, Bródy Sándor műveiből).</p> <p>Mikszáth alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai, stíluszintézise.</p> <p><i>A jó palócok</i> novelláinak világa (legalább két mű elemzése).</p> <p>Egy Mikszáth-regény (pl. <i>Beszterce ostroma</i>, <i>A Noszty fiú esete...</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek; problematika (pl. megkésetttség, dzsentriábrázolás).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a 19. sz. második fele magyar irodalmának sajátosságaival, ismeri a korszak néhány jellemző tendenciáját; – megismeri a Petőfi és Ady közti, Arannyal részben párhuzamos líra helyzetét; Vajda és az Ady fellépése előtti költők (pl. Reviczky, Komjáthy) szerepét; – a századvég novellisztikájának néhány darabját értelmezve fejleszti novellaelemzési készségét; – ismeri Mikszáth helyét a magyar regényirodalom történetében, alkotásmódjának jellemzőit; képes egy regényének sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló novellaértelmezésre; lehetőséget kap beszámoló / könyvajánló készítésére egyéni olvasmányélménye alapján; – műismereti minimuma: Vajda János egy műve; Mikszáth egy regénye (házi olvasmány) és két novellája; – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli 	<p><i>Etika:</i> Mikszáth műveiben felvetett erkölcsi kérdések megvitatása, pl. a kapcsolatok világa, törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések, etika, erkölcsfilozófia.</p> <p><i>Földrajz:</i> a földrajzi tér regionális szerveződése, a Mikszáth-regény/ek topológiája.</p>

	érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangulatlíra, filozófiai dal, anekdotikusság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom – a Nyugat és első nemzedéke	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A klasszikus modernség néhány irányzata és alkotója, a századvég magyar irodalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai és magyar irodalmi hagyományok és modernség irányainak összevetése, konfliktusai. A kozmopolitizmus és patriotizmus kérdésfelvetései. Annak felismerése, hogy a magyar kultúra sokszínű törekvések együttese. Érvelő bemutatás: a <i>Nyugat</i> jelentősége a magyar kultúrtörténetben; a korban megismertetett stílusirányzatok, filozófiai, lélektani iskolák (Freud, Bergson) néhány jellemzőjének azonosítása. Értse egy folyóirat felépítését, tudjon benne tájékozódni.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom; szerkesztési elvek, szerkesztők, kritikusok, nemzedékek; célkitűzések; filozófiai és stílusirányzatok hatása, megismertetése.</p> <p>Juhász Gyula költészetének sajátosságai (pl. impresszionizmus, nosztalgia, emlékezés, legalább egy műve, pl. <i>Tiszai csönd</i>, <i>Milyen volt</i>; életképszerűség, leíró jelleg, pl. <i>Tápai lagzi</i>).</p> <p>Tóth Árpád lírájának jellemzői; tematikája, hangnemei, formái (magányélmény, elégikusság, impresszionizmus stb., legalább egy-két műve, pl. <i>Hajnali szerenáda</i>, <i>Esti sugárkoszorú</i>, <i>Elégia egy rekettyebokorhoz</i>, <i>Lélektől lélekig</i>, <i>Jó éjszakát!</i>).</p> <p>Egy folyóirat (időszaki kiadvány) periodicitása, felépítése, folyóiratcikkek visszakeresése,</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a <i>Nyugat</i> jelentőségét a magyar kultúrtörténetben; alkalmazza a nemzedék-korszakolást későbbi tanulmányai során; – tudja a korban megismert stílusirányzatok, filozófiai, lélektani iskolák (Freud, Bergson) néhány jellemzőjét; – műismereti minimuma: Juhász Gyula egy műve, Tóth Árpád egy-két műve. 	<p><i>Vizuális kultúra; ének-zene:</i> impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió más művészeti ágakban.</p> <p><i>Filozófia:</i> életfilozófiák, időproblémák.</p>

hivatkozása.		
Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – Ady Endre		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A <i>Nyugat</i> ; stílusirányzatok a századelőn		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megértése, hogy a kulturális hagyományhoz, a nemzethez kötődés, a sorsvállalás sokféle hangon és módon jelentkezik. A hazaszeretet és haladás kérdései.</p> <p>Ady költészetének befogadása: főbb alkotói korszakai, költői szerepe, költészetének jellege. Műelemzések, összpontosítva Ady jellemző köteteire, szerkesztési módszereire, lírai témáira, poétikai megoldásaira. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.</p> <p>Önálló, több szempontú műértelmezések megfogalmazása a művekről szóló vélemények, elemzések értelmezésével is.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Ady Endre életműve.</p> <p>Kötet- és cikluskompozíció; költői szerepvállalás, az innováció szándéka.</p> <p>Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód; a versritmus megújítása.</p> <p>Meghatározó korszakok (pl. költői indulás, világháború), kötetek (pl. <i>Új versek</i>, <i>A halottak élén</i>), témák, motívumok (pl. magyarság, istenes, létharc, látomászerű tájvers, ars poetica; élet-halál, hajó, ugar) alapján jellemző alkotásainak értelmezése <i>A Sion-hegy alatt</i>; <i>Góg és Magóg fia vagyok én...</i>; <i>Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű (memoriteretek is), pl. <i>Párisban járt az Ősz</i>; <i>A magyar</i></p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Ady helyét, költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; – tisztában van a 20. eleji magyar irodalom sajátosságaival és a megújítás szándékával; – műelemzések során megismeri Ady jellemző köteteit, szerkesztési módszereit, lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait; – képes önálló versértelmezések megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>A Sion-hegy alatt</i>; <i>Góg és</i> 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: társadalmi modernizáció, városiasodás, a modern újságírás.</p> <p><i>Vizuális kultúra</i>: Ady-illusztrációk.</p> <p><i>Földrajz</i>: Ady-emlékhelyek topológiája.</p> <p><i>Informatika</i>: tájékozódás a <i>Nyugat</i> digitalizált változatában.</p>	

<p><i>ugaron; Harc a Nagyúrral; Hunn, új legenda; Bujdosó kuruc rigmusa; Az eltévedt lovas; Emlékezés egy nyár-éjszakára</i> stb., esetleg egy-egy részlet publicisztikájából is).</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p><i>Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű;</p> <p>– képessé válik az Ady-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 10 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód, tagoló vers, kötetkompozíció, ciklikus szerkesztés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portré – Móricz Zsigmond		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Realista és naturalista epika, Móricz egy műve, pl. <i>Hét krajcár</i> vagy <i>Légy jó mindhalálig/Pillangó/Árvácska</i>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Móricz helyének, látásmódjának, kérdésfeltevéseinek, alkotásmódja jellemzőinek megismerése, alkotásainak több szempontú megközelítése; felkészítés önálló novellaelemzések megfogalmazására, megvitatására. A megjelenített létformák morális és társadalmi kérdései.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Móricz alkotásainak jellemzői, írásművészetének sajátosságai; naturalista és realista ábrázolásmódja.</p> <p>Tárgykörök, témák (pl. paraszti, dzsentri; szegénység) és műfaji változatok (novella, elbeszélés, történeti példázat, idill-típusú regény stb.).</p> <p>Novelláinak világa (legalább két mű elemzése, pl. <i>Tragédia, Szegény emberek, Barbárok</i>).</p> <p>Egy Móricz-regény (pl. <i>Úri muri, Rokonok, Sárarany, Az Isten háta mögött</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet,</p>	<p>A tanuló</p> <p>– ismeri Móricz helyét a magyar epika történetében (<i>Nyugat; népi írók mozgalma, Kelet Népe</i>); alkotásmódjának jellemzőit;</p> <p>– képes néhány alkotásának sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló műértelmezésre (novellaelemzések megfogalmazására);</p> <p>– lehetőséget kap beszámoló / könyvajánló készítésére egyéni olvasmányélménye alapján;</p> <p>– műismereti minimuma: Móricz egy regénye (házi</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret: Móricz-művek filmes, televíziós adaptációi (pl. <i>Pillangó, Égi madár, Rokonok, Barbárok, Árvácska</i>).</i></p>	

jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika (pl. vívódó hősök, dzsentri-ábrázolás).	<p>olvasmány) és egy novellája;</p> <ul style="list-style-type: none"> – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Realista és naturalista ábrázolásmód, népi írók mozgalma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – avantgárd irányzatok; a magyar avantgárd	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Stílusirányzatok a századfordulón.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Modernség és hagyomány kérdésfelvetései a magyar avantgárd irodalomban. A 20. sz. eleji stílusirányzatok létrejöttének, a csoportok, programok szándékainak, esztétikai elveinek, poétikai megoldásainak feltárása. Dokumentumok megvitatása a magyar avantgárd sajátos helyzetéről, Kassák szerepéről.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Világirodalom – avantgárd irányzatok. Formabontás és formaépítés (közös tendenciák a stílusirányzatokban).</p> <p>Futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus: néhány szemelvény az egyes irányzatok dokumentumaiból, illetve néhány irodalmi alkotás (pl. Marinetti, Majakovszkij; Trakl, G. Benn; Apollinaire, Éluard műveiből).</p> <p>A jellemzően nem irodalmi irányzatok (kubizmus, konstruktivizmus, dada, stb.) néhány célkitűzése, formajegye.</p> <p>A magyar avantgárd sajátosságai, az aktivizmus programja; Kassák Lajos szerepe (egy-két művének ismerete, pl. <i>Mesteremberek; A ló meghal...</i>).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a 20. sz. eleji stílusirányzatok létrejöttét, a csoportok, programok szándékait, esztétikai elveit, poétikai megoldásait; – a magyar avantgárd sajátos helyzetét, Kassák szerepét. 	<p><i>Vizuális kultúra; Mozgóképkultúra és médiaismeret: az avantgárd a képzőművészetekben (futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, kubizmus, konstruktivizmus, dada); az expresszionista és szürrealista filmművészet.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, aktivizmus, szabad vers, szimultanizmus, önműködő írás, képvers.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – Kosztolányi Dezső		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Kosztolányi egy novellája és lírai alkotása(i), memoriterek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Törekvés a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok szellemi háttérének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra. A személyiség, az egyediség tisztelete, a közös emberi sorsból fakadó szolidaritás. Kosztolányi jellegzetes lírai témáira, poétikai megoldásaira összpontosító műelemzések. Kis- és nagyepikájából néhány jelentős darab értelmezése. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Kosztolányi Dezső életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák; világkép, művészetfelfogás (homo aestheticus); stílusirányzatok (pl. impresszionizmus, expresszionizmus); viszonya az anyanyelvhez.</p> <p>Jellemző lírai tematika; hangnemek, műfajok, versciklusok (pl. <i>A szegény kisgyermek panasza</i>); <i>Számadás</i>-kötet; kis- és nagyszerkezetek; ars poeticák; legalább 4 lírai alkotás, köztük: <i>Hajnali részegség</i>, <i>Halotti beszéd</i>.</p> <p>Novellák (pl. <i>A kulcs</i>, <i>Fürdés</i> stb.) és novellaciklusok (Esti Kornél-novellák).</p> <p>Egy Kosztolányi-regény (pl. <i>Édes Anna</i>, <i>Pacsirta</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Kosztolányi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; – tisztában van a <i>Nyugat</i> első nemzedéke tevékenységével, jelentőségével; – műelemzések során megismeri Kosztolányi jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait; kis- és nagyepikájának néhány jelentős darabját; – képes lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására; – műismereti minimuma: Kosztolányi egy regénye és két novellája; lírai alkotásai, <i>Hajnali részegség</i>, <i>Halotti beszéd</i> és még egy-két műve (memoriter is); – képessé válik a Kosztolányi-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 4 lírai alkotás, egy regény, két novella alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy- 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> urbanizáció, kulturális élet, sajtó.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Kosztolányi-művek filmes feldolgozásai.</p> <p><i>Etika; Filozófia:</i> filozófiai, lélektani irányzatok, pl. a freudizmus és hatása.</p>	

irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.	egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Versciklus, novellaciklus, példázat, lélektan.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Látásmódok: Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> , részlet; karcolat, paródia; esetleg: <i>Ezeregyéjszaka</i> és Szindbád alakja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nosztalgia és humor szerepe a műalkotásban és az ember önértelmezésében. Az alkotói életútra összpontosító bemutatás: Karinthy és Krúdy helye a korszakban; alkotás- és látásmódjuk jellemzői. Önálló tájékozódás, műválasztás, műértelmezések, összehasonlító elemzések.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Karinthy kispikájának jellemzői: választott novella (pl. <i>A cirkusz</i> ; <i>Találkozás egy fiatalemberrel</i> ; <i>Barabbás</i>) és a <i>Tanár úr kérem</i> karcolatgyűjtemény darabjai alapján. Humorfelfogása (humoreszkjei). Irodalmi karikatúrák (néhány, már megismert szerző /mű és paródiája) az <i>Így irtok ti</i> szemelvényei alapján. Krúdy Gyula írói világa, egyéni hangja legalább egy Szindbád-novella alapján (pl. <i>Negyedik út</i> , <i>Ötödik út</i>); anekdotikusság, az idő és az emlékezés formaalkotó szerepe. A Krúdy-művek atmoszférájának, témáinak, alakjainak, motívumainak megidézése (stílusimitációk, pl. Márai Sándor: <i>Szindbád hazamegy</i> ; Huszárík Zoltán: <i>Szindbád</i>).	A tanuló – kijelöli Karinthy és Krúdy helyét a korszakban (újságírás; <i>Nyugat</i> , illetve csoporthoz nem tartozás); ismeri alkotás- és látásmódjuk jellemzőit; – képes néhány alkotás értelmzésére, műelemzések kritikus befogadására, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló műmegközelítésre (pl. novellaelemzések megfogalmazására); – képessé válik összehasonlító elemzésekre (párnovellák, pl. <i>A jó tanuló felel / A rossz tanuló felel</i> ; ellentétesek, pl. <i>Magyar dolgozat / Röhög az egész osztály</i>); mű és paródiája összevetésére); novellaciklus és film összehasonlító elemzésére; – műismeret: Karinthy (választható valamely műve); Krúdy egy novellája.	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i> : Huszárík Zoltán <i>Szindbádja</i> . Karinthy műveinek filmes adaptációi, műveinek előadó-művészeti példái. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i> : urbanizáció, városi élet Budapesten.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Humor, paródia, karcolat, novellaciklus, hasonmásalak, nosztalgia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – Babits Mihály	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A lét erkölcsi aspektusai a háború, világégés idején. Betegség és	

<p>céljai</p>	<p>prófétai küldetés értelmezési lehetőségei. A vívódó, az örök értékeket védő, a magyarság sorsát egyetemes horizontba helyező művek megismerése.</p> <p>Babits főbb alkotói korszakainak, helyének, szerepének megismertetése, műértelmezések: jellemző témák, hangnemek, motívumok, poétikai megoldások feltárása. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Babits Mihály életműve. Pályaszakaszok, kötetek, költői magatartásformák (pl. pályakezdés; világháborúk ideje; kései költészet); életérzések, világkép, értékrend, művészetfelfogás (homo moralis); a bölcséleti, filozófiai érdeklődés hatásai. Magyarság és európaiság.</p> <p>Szerepe a <i>Nyugat</i> mozgalmában; irodalmi kapcsolata; esszé- és irodalomtörténet-írói, műfordító tevékenysége.</p> <p>Stílusirányzati sokszínűsége (pl. impresszionizmus, szecesszió, szimbolizmus); klasszicizálás, antikizálás; hagyomány és modernség egysége.</p> <p>Jellemző lírai tematika, költői magatartás (békevers, pl. <i>Húsvét előtt</i>; a próféta szerep elutasítása vagy vállalása, pl. <i>Mint különös hírmondó</i>); versszerkezetek, hangnemek, formák, motívumok gazdagsága (pl. <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i>); ars poeticus alkotások (pl. <i>A lírikus epilógja</i>; <i>Cigány a siralomházban</i>; <i>Csak posta voltál</i>).</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. gyászdal, tárgyias költészet, dítirambus, könyörgésvers). A <i>Jónás</i> könyve, mint az</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Babits helyét, szerepét a magyar irodalom és a <i>Nyugat</i> történetében; írásművészetének jellegét; – tisztában van a <i>Nyugat</i> első nemzedéke tevékenységével, jelentőségével; – műelemzések során megismeri Babits jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait és a <i>Jónás</i> könyvét; – képes Babits-művek önálló értelmezésének megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i> és még egy-két műve (memoriter is) és a <i>Jónás</i> könyve; – képessé válik a Babits-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább négy lírai alkotás); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Babits- portrék.</p> <p><i>Informatika:</i> adattárak internetes közlések (pl. a <i>Nyugat</i>), hanganyagok.</p> <p><i>Etika; Filozófia:</i> filozófiai, etikai irányzatok és hatásuk.</p>

<p>ószövetségi példázat parafrázisa. Jónás és az Úr magatartása. Nyelvhasználati és hangnemi összetettség.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bergsoni időszemlélet, ditirambus, prófétaság, küldetéstudat, rájátszás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gyakorlás, ismétlés	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	<p>A romantika hagyománya, majd azt követően a művészet megújítására való törekvések a századfordulón: az „izmusok” a 19. sz. végén és a 20. sz. elején. A világ- és művészetszemléleti egység felbomlása: stílusirányzatok és azok sokfélesége</p> <p>Politikai, társadalmi gazdasági krízisek lecsapódása a szellemi és irodalmi hagyományban. „Válságfilozófiák” vetületei az irodalomban. Az alkotó én szerepkörének visszatérő dilemmái. Egyén és közösség kapcsolatának, harmóniájának megbomlása, és annak tükröződése az irodalomban.</p> <p>A színházi hagyomány továbbformálódása Európában.</p> <p>A magyar irodalom folyamatos megújulása és fokozatos felzárkózása az európai irodalmi vonulatokhoz.</p> <p>A magyar irodalmi hagyomány belső kapcsolatai: motívumok, témák megújított továbbvitele, illetve a hagyományokkal való szembefordulás kísérletei.</p> <p>A művészeti- irodalmi mozgalom: a Nyugat. Kiemelkedő alkotók életművei a 19-20. sz. fordulóján Magyarországon.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az időszak új stílusirányzatainak megismerése, a különbségek felismerése.</p> <p>A művészi érzékenységre fókuszálva a beleérző képességek és a problémaközpontú gondolkodás fejlesztése.</p> <p>A sokféleség szépségének elmélyítése.</p> <p>A századforduló magyar prózájának megismertetése.</p> <p>A művész és ember feladata körüli kérdések körbejárása Arany, Ady, Babits és Kosztolányi ars poétikai és dilemmái alapján.</p> <p>Azonosítani a humor új formáit az irodalomban</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Stílushagyományok, műfajok témák, ismerete	Új fogalmak megismerése, elvont gondolkodás, szintetizáló	<i>Más művészeti ágak, filozófia, eszmetörté-</i>

Elemzési készség	képesség	<i>net, irodalomtörténet</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stílusirányzatok, műfajok nevei	

Magyar nyelv
11. évfolyam (emelt óraszámú csoport)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelv és társadalom	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A személyes és a tömegkommunikációval kapcsolatos ismeretek, nyelvi tudatosság, egyéni nyelvhasználat, stílusrétegek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való szemlélete. A vitakészség, a meggyőző érvelés fejlesztése: ismeret és véleményalkotás a nyelvtervezés néhány alapvető kérdéséről (nyelvvédelem és nyelvművelés). Nyelvi tudatosság növelése: a saját és a közvetlen környezet nyelvhasználatának azonos és eltérő vonásainak, valamint nyelvjárási szövegek jellemzőinek megfigyelése. Rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: a tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom nyelvhasználatra gyakorolt hatásának megfigyelése, érvek, adatok értelmezése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Fejlődési irányok, változások a mai magyar nyelvben. Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia. Nyelvünk helyzete a határon túl. Hazánkban élő nemzetiségi nyelvhatalom. A nyelvi tervezés elvei és feladatai. A nyelvművelés fogalma, kérdései, feladata, színterei; a nyelvi norma. A nyelvváltozatok rendszere, a vízszintes és függőleges tagolódásuk. A köznyelv jellemzői, használati területe. A nyelv társadalmi tagolódása szerinti csoportnyelvek, azok jellemző használati köre, szókincse. A szleng és az argó fogalma, kialakulásuk, jellemző előfordulásuk, funkciójuk. A nyelv területi tagolódása: a leggyakoribb nyelvjárásaink jellemzői, területi megjelenésük, a regionális köznyelv jellemzői. A határon túli magyar nyelvhasználat főbb adatai, tendenciái, a kétnyelvűség, kettősnyelvűség, kevert nyelvűség kérdései. A nyelvváltozatot bemutató nyomtatott és elektronikus források (pl. szótárak, kézikönyvek, adatbázisok, honlapok) tanulmányozása. A tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi nemzetiségek, bevándorló magyarság, szórványmagyarság kialakulásának történelmi, társadalmi okai, tendenciái.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> az információs társadalom, mediatizált nyelvhasználat.</p> <p><i>Földrajz:</i> a nyelv területi tagolódása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, norma. Nyelvváltozat. Vízszintes és függőleges tagolódás (standard köznyelv, társalgási nyelv, irodalmi nyelv, dialektus, szociolektus). Nyelvjárás, regionális köznyelv, tájszó. Csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv. Szlang, argó. Kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Retorika	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A kommunikációs funkciók ismerete, alkalmazása. Érvelő szövegek értelmezése és alkotása. Stilisztikai és jelentéstani ismeretek. Kulturált véleménynyilvánítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A klasszikus retorika alapfogalmainak megismertetése, ezek alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban. A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése. Önálló beszéd megírásához, annak a hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlása. A szónok tulajdonságai, feladatai. A szónoki beszéd kommunikációs funkciói. A beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig. Az érv felépítése. Az érvelés logikája, technikája; az érvek elrendezése. Az érvelési hibák. A cáfolat módszerei. A kiselőadás és a vizsgafelelet felépítése. A hatásos előadásmód eszközei. Az előadás szemléltetésének módjai: bemutatás, prezentáció stb. A hatásos meggyőzés és véleménynyilvánítás nyelvi (mondat- és szövegfonetikai eszközök) és nem nyelvi kifejezésbeli eszközei a különféle szövegműfajokban, az audiovizuális és multimédiás közlés különböző formáiban. A hivatalos felszólalás, hozzászólás gyakorlása különböző helyzetekben. Monologikus szöveg (előadás, beszéd) és memoriter kifejező tolmácsolása.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> antik szónokok, neves magyar szónoklatok (pl. Kölcsey, Kossuth, Deák). <i>Közéleti megnyilatkozások retorikája.</i></p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> a meggyőzés, befolyásolás, a hatás eszközei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a színpadi beszéd retorikai elemei, klasszikus monológok értelmezése.</p>

		<i>Matematika:</i> bizonyítás, érvelés, cáfolat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Retorika, szónok, szónoklat, beszéd fajta (bemutató, tanácsadó, törvényszéki), alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfaj (vita, ajánlás). Szónoklat, bevezetés (az érdeklődés felkeltése, a jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, cáfolat, befejezés (összefoglalás, kitekintés). Érv, tétel, bizonyítás, összekötőelem. Érvelés, indukció, dedukció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kommunikáció	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Gyakorlott, tudatos szóbeli kommunikáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző kommunikációs színtereknek és helyzeteknek megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata. Az egyes helyzetek által megkívánt formák megsértésének dekódolása, a szándék felismerése, megfelelő kezelése. A kommunikációs zavarok felismerésére és feloldására néhány taktika elsajátítása. A manipulációs szándékok felismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Tájékozottság különféle beszédhelyzetek megítélésében; megfelelő stílus és magatartás megtalálása ismeretlen kommunikációs helyzetben is. Kommunikációs zavarok felfedezése, elhárítása. A mindennapi társalgásban, a nyilvános kommunikációs színtereken, valamint az internetes felületeken előforduló manipulációs szándékok, hibás következtetések felismerése. A reklámok, internetes felületek verbális és nem verbális közlési szándékának felismerése.		<i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> reklám, meggyőzés, manipuláció. <i>Vizuális kultúra:</i> képi közlés. <i>Dráma és tánc:</i> szituációk, dialógusok értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs zavar. Manipuláció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotás	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegalkotás. A papíralapú és számítógépes jegyzetelés technikájának, módjainak	

	ismerete. Az elbeszélés, jellemzés, vélemény, esszé formai és tartalmi jellemzőinek ismerete. A kommunikációs célnak, műfajnak, címzettnek, kontextusnak megfelelő stíluseszközök alkalmazása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Gondolkodásfejlesztés, az önkifejezés fejlesztése: a papíralapú és elektronikus szövegek eltérő és hasonló jellemzőinek megfigyelése. A szövegalkotási képesség fejlesztése: a megismert szövegtípusokban a közlés céljának, a helyzetnek megfelelő stílusban történő szövegalkotás. Esszéírási gyakorlatok.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
Lényegre törő, világos fölépítésű, információban gazdag, kifejtett szöveg alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák valamelyikében (pl. digitális formában, multimédiás kiegészítésekkel). Kreatív gyakorlatok a mondat- és szövegszerkezet stiláris lehetőségeinek, a szavak hangulatának, stílusértékének, nyelvrétegbeli stiláris különbségeinek figyelembevételével. Az érvelő esszé szerkezete.	<i>Informatika:</i> szövegszerkesztési, könyvtárhasználati, információkeresési ismeretek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegalkotás, szövegszerkesztés, érvelő esszé.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A nyelv kitüntetett szerepe a társadalmi érintkezésben. Fogalmazási, szövegalkotási ismeretek, szövegfajták és típusok. A szövegtípusok szerkezeti és formai ismérvei, jellemzői. Stiliztikai ismeretek: stíluseszközök, stíluselemek szerepe a jelentésárnyalatok, az üzenet kifejezésében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igényes szövegalkotási képesség és vitakészség fejlesztése a szóbeli és írásbeli közlések különbségeinek figyelembe vételével. Nyelvi, társadalmi problémákra, etikai kérdésekre reagálás irodalmi alapszövegek segítségével. A magyar nyelv sokszínűségének, egységének, kifejező erejének tudatosítása a retorika és kommunikációs szituációk feladatai által.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Szövegalkotási mondattani, nyelvhelyességi ismeretek Képek és alakzatok közmondások, szentenciák stb.szerepe a nyelvben	tudatos nyelvhasználat, nyelvi igényesség, szókincs bővítés, egyéni kifejezési formák, a fontos és kevésbé fontos információk közti különbségtétel	Általános tájékozottság és műveltség, anyaggyűjtési, vázlatírási és logikai képességek, viselkedéskultúra
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Véleményformálás és kifejezés, meggyőzés, elfogadás,	

Irodalom
11. évfolyam (emelt óraszámú csoport)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – Arany János	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A bűn és bűnhődés erkölcsi kérdései. Romantika, népiesség, elbeszélő költemény, életkép, episztola, ballada, ütemhangsúlyos és időmértékes verselési formák, felező tizenkettes versforma. Ismeretek Arany életútjáról, műveiről; kapcsolat Petőfivel. Arany: <i>A walesi bárdok</i> , <i>Rege a csodaszarvasról</i> , <i>Toldi</i> , <i>Családi kör</i> .	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az Arany-életműben felvetett erkölcsi, magatartásbeli kérdések felvetése és értelmezése. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemező beszédmodok néhány jellegzetes alkotásának összevetése, az életmű főbb alkotói korszakainak, Arany költői szerepének, költészete jellegének megismertetése. Műelemzés, értelmezés: Arany jellemző lírai témái, műfajai, poétikai megoldásai, versformái és néhány verses epikai alkotása. Felkészítés lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására, a művekről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Arany János életműve. Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartások) és jellemző alkotások. A romantika utáni költőszereplehetőségek és lírai tendenciák. Jellemző lírai tematika (pl. ars poeticák), hangnemek, műfajok (pl. elégiko-óda, elégia) és szerkesztésmód, verstípusok (pl. idő- és értékszembesítés, létösszegzés) a nagykőrösi és a kései költészetben (<i>Letésem a lantot</i> , <i>Epilogus</i> és legalább még két-három lírai alkotás). A ballada műfaji sajátosságai; tematikus és szerkesztésmódbeli különbségek a két balladakorszak alkotásaiban (<i>A walesi bárdok</i> és még legalább 1–2 ballada). <i>A Toldi estéje</i> elemző	A tanuló – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Arany költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; – műelemzések során megismeri Arany jellemző lírai témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit és néhány verses epikai alkotását; – megismeri a lírikus és epikus költőszerep szembeállítását, változó megítélését; – képes lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására; a <i>Toldi</i> és a <i>Toldi estéje</i> néhány szempontú összevetésére; – műismereti minimuma: <i>A walesi bárdok</i> , <i>Rege a csodaszarvasról</i> , <i>Toldi</i> ,	<i>Informatika</i> : könyvtári és internetes tájékozódás. <i>Etika</i> : bűn, bűnhődés, testvérféltékenység.

bemutatása. Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.	<i>Családi kör</i> , további egy-két ballada; <i>Toldi estéje</i> ; <i>Letésem a lantot</i> , <i>Epilogus</i> és még két-három lírai alkotás (memoriterek is); – képessé válik Arany életművének bemutatására (legalább 5-6 lírai alkotás, 2-3 ballada és a <i>Toldi</i> és a <i>Toldi estéje</i> alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elbeszélő költemény és verses regény, ballada, ütemhangsúlyos- és időmértékes formák (és együttthatásuk), verstípusok (idő- és értékszembesítés, létösszegzés).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A magyar színház történetének néhány sajátossága. Alapvető drámai műfajok és formák. A romantika műfaji kevertsége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberi létezés alapkérdéseinek értelmezése. Annak belátása, hogy a küzdés és a ráhagyatkozó hit egymás erősítői az ember életében. Olvasás, szövegelemzés, beszélgetés révén a mű megértésének támogatása (a tragédia műfaji változatának jellemzői, filozófiai, bölcséleti tartalmak), sajátos drámai hősei; többféle világfelfogás egyidejű létezése; a drámai költemény mibenléte). Műértelmezés többféle megközelítésből.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> – sok szempontú műértelmezés. A drámai költemény műfajának következménye a szerkezetre és hősökre. Felépítés (cselekmény-szerkezet: keret- és történeti színek, személyiségközpontúan / lírai szerkezet: tematikus, szétválás-sorozat). Problematika,	A tanuló – megismeri a drámai költemény műfaji változatának jellemzőit (filozófiai, bölcséleti tartalmak), sajátos drámai hőseit; többféle világfelfogás egyidejű létezését; - értelmezi a művet (lehetőleg többféle megközelítésből); – megismerkedik néhány műértelmezéssel, állásponttal;	<i>Etika; Filozófia:</i> filozófiai irányzatok a 19. században. <i>Dráma és tánc:</i> színházművészet, a mű színrevitele különböző felfogásokban. <i>Informatika, könyvtár:</i> tájékozódás a <i>Tragédia</i> hazai és nemzetközi színházi előadásairól,

történelemszemlélet, bölcséleti háttér (szabadelvűség és pozitívizmus). Az idő, tér, anyag szerepe az emberiség és különböző szellemi irányok történetében.	<ul style="list-style-type: none"> – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt és a mű színpadra állításának lehetőségeit; – műismereti minimuma: a <i>Tragédia</i> (házi olvasmány) elemző feldolgozása és memoriter: részlet(ek) a műből, valamint szállóigévé vált sorok; – alkalmassá válik a mű értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	fordításairól, adaptációiról.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Drámai költemény, lírai dráma, bölcséleti mondanivaló, falanszter, ellenutópia, pozitívizmus.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – az európai epika és líra a romantika után (19. sz. második fele)	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Romantika és realizmus, hőstípusok (pl. karrierista hős, a felesleges ember, a hivatalnok), regényciklus, analitikus regény; impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió; a műfordítások szerepe.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A környezet és származás hatása a hősök karakterére. Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek értelmezése, a megjelenített erkölcsi, világképi és esztétikai problémák mérlegelése és értékelése. Az epikában a romantika és realizmus együtthatásának, folytonosságának felismertetése, a realista és naturalista stílusirányzat jellemzőinek értelmezése. Felkészítés világirodalmi alkotások önálló értelmezésére, stílusirányzatok jellemzői jegyeinek felkutatására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A realista és naturalista epika jellemzői (esztétikai elvek, tematika, látásmód, stílus- és formajegyek) a 19. század közepétől; a prózaepika újításai (nézőpontok, síkváltások, időszerkezet, polifónia; új műfaji változatok) a kis- és nagyepikában.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a romantika és realizmus együtthatását, folytonosságát az epikában; értelmezi a realista és naturalista stílusirányzat jellemzőit; – megismeri az impresszionista és 	<i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> impresszionizmus, szimbolizmus más művészeti ágakban.

<p>Impresszionizmus, szimbolizmus és a lírai műnem megújítása (pl. a személyiség, a lírai közvetlenség háttérbe szorulása, a látomás felszabadítása, objektivizálódás).</p> <p>Művek, szemelvények az angol/amerikai, francia, német és orosz irodalomból (pl. Emily Brontë, Dickens, Flaubert, Zola, Lev Tolsztoj, Dosztojevszkij alkotásaiból, illetve Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Rilke, Whitman) műveiből. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>(pre)szimbolista európai líra néhány sajátosságát;</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes egy választott/kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a közös értelmezés után; néhány lírai alkotás értelmezésére; – beszámolót / könyvajánlót készíthet egyéni olvasmányélménye alapján a korszak szerzőinek műveiből; – műismeret: néhány mű / részlet pl. Emily Brontë, Dickens, Flaubert, Lev Tolsztoj, Dosztojevszkij alkotásaiból, illetve Baudelaire, Rimbaud, Rilke, Whitman műveiből; – alkalmassá válik a korszakról, a szerzőkről, művekről szóló vélemények kritikus befogadására, egy lehetséges szóbeli tétel kifejtésére. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Realizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus; eszmeregény, polifonikus regény, tolsztojizmus, regényciklus, l'art pour l'art, tiszta költészet, kötetkompozíció, hangulatlíra, prózavers, szabad vers, objektív líra, tárgyvers.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Színház- és drámatörténet – az európai dráma és színház a 19. sz. második felében</p>	<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az európai dráma és színház néhány megelőző nagy korszaka (antikvitás, középkor, reneszánsz, klasszicizmus) és szerzője (Szophoklész, Shakespeare, Molière). A drámai műnem alapfogalmai (drámai szerkezet, jellem, nyelv). Arisztotelészi dramaturgia.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A személyiség tisztelete. A megjelenített élethelyzetek, konfliktusok értő és felelős megítélése, például az élethazugság témakörének morális vonatkozásai különböző művekben. A férfi-női társadalmi szerepek megértése. A romantika utáni drámatörténet néhány jellemző tendenciájának megvitatása, két jelentős szerző egy-egy alkotásának, figyelembevételével, újításaik, dramaturgiai sajátosságaik bemutatása. A művekről, színházi előadásokról alkotott álláspontok értelmezése.</p>	

Dramatikus játékok.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az európai dráma és színház a 19. sz. második felében – a korszak drámairodalmának újdonságai és két drámai alkotás, két szerző dramaturgiája.</p> <p>Egy drámai mű elemzése a 19. század második feléből (pl. Ibsen: <i>Babaszoba/Nóra</i> vagy <i>A vadkacsa</i> – az ibseni dramaturgia sajátosságai, pl. az analitikus szerkesztésmód felújítása, középponti szimbólumok alkalmazása, reformátorok és rezonőrök, hangnemkeveredés stb.; a szerző problémafelvetése, pl. házassági válság, élethazugság).</p> <p>Egy Csehov-mű elemző bemutatása (pl. <i>Ványa bácsi, Három nővér</i>).</p> <p>A csehovi dramaturgia sajátosságai (pl. a drámaiság fogalmi változása; drámaiatlan/lírai dráma; főszereplő-, konfliktusok és cselekmény-nélküliség; csoportképek/cselekvés-képtelenség; párhuzamos monológok/fedett dialógusok, ironikus látásmód); új műfaji változatok, új játéktípus.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a romantika utáni drámatörténet néhány jellemző tendenciáját; – elemzi két jelentős szerző egy-egy alkotását, újításaik figyelembevételével, bemutatja dramaturgiájuk sajátosságait; – megismer néhány álláspontot a művek értelmezéséhez; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt; – lehetőség szerint kidolgoznak egy-egy jelenetet az elemzett művekből; – műismereti minimuma: egy dráma a 19. század második feléből és Csehov egy drámája; – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> színháztörténet.</p> <p><i>Etika:</i> a szerzői problémafelvetések etikai szempontú megvitatása, értékelése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Drámaiatlan dráma, analitikus drámai szerkezet, párhuzamos monológ, élethazugság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom a 19. század második felében – portré: Mikszáth Kálmán	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Mikszáth Kálmán egy novellája, esetleg egy (kis)regénye (pl. <i>Szent Péter esernyője</i>), novellaelemzések.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Néhány alapvető emberi léthelyzet megismerése (élet és halál, család, férfi–nő, szerelem, gyermek, szülőföld, haza, törvény, bűn és	

	<p>bűnhődés). Az elbeszélő és állásfoglalásának viszonya az elbeszélő művekben.</p> <p>Annak belátása, hogy a régióhoz kötődés egyetemes emberi kérdések felvetését is jelentheti.</p> <p>A 19. sz. második fele magyar irodalmának áttekintő megismertetése: sajátosságok, néhány jellemző tendencia. (Petőfi és a népiesség továbbhatása, a líra alakulása, a századvég novellisztikájának néhány darabja).</p> <p>Mikszáth alkotói portréjának közvetítése, alkotásmódjának jellemzői, a novellaelemző készség fejlesztése, a mikszáthi történetészövés megfigyelése, egy regény sok szempontú megközelítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A 19. század második felének magyar irodalmából néhány szerző és mű(részlet) ismerete. Vajda János alkotói helyzete, költészetének jellemzői (legalább. egy műve, pl. <i>Húsz év múlva</i>, <i>A vaáli erdőben</i>, <i>Az üstökös</i>).</p> <p>A századvég és századelő novellisztikája (műelemzési lehetőségek, pl. Gozdu, Petelei, Gárdonyi, Tömörkény, Bródy Sándor műveiből).</p> <p>Mikszáth alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai, stíluszintézise.</p> <p><i>A jó palócok</i> novelláinak világa (legalább két mű elemzése).</p> <p>Egy Mikszáth-regény (pl. <i>Beszterce ostroma</i>, <i>A Noszty fiú esete...</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek; problematika (pl. megkésetttség, dzsentriábrázolás).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a 19. sz. második fele magyar irodalmának sajátosságaival, ismeri a korszak néhány jellemző tendenciáját; – megismeri a Petőfi és Ady közti, Arannyal részben párhuzamos líra helyzetét; Vajda és az Ady fellépése előtti költők (pl. Reviczky, Komjáthy) szerepét; – a századvég novellisztikájának néhány darabját értelmezve fejleszti novellaelemzési készségét; – ismeri Mikszáth helyét a magyar regényirodalom történetében, alkotásmódjának jellemzőit; képes egy regényének sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló novellaértelmezésre; lehetőséget kap beszámoló / könyvajánló készítésére egyéni olvasmányélménye alapján; – műismereti minimuma: Vajda János egy műve; Mikszáth egy regénye (házi olvasmány) és két novellája; – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli 	<p><i>Etika:</i> Mikszáth műveiben felvetett erkölcsi kérdések megvitatása, pl. a kapcsolatok világa, törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések, etika, erkölcsfilozófia.</p> <p><i>Földrajz:</i> a földrajzi tér regionális szerveződése, a Mikszáth-regény/ek topológiája.</p>

	érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangulatlíra, filozófiai dal, anekdotikusság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom – a Nyugat és első nemzedéke	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A klasszikus modernség néhány irányzata és alkotója, a századvég magyar irodalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai és magyar irodalmi hagyományok és modernség irányainak összevetése, konfliktusai. A kozmopolitizmus és patriotizmus kérdésfelvetései. Annak felismerése, hogy a magyar kultúra sokszínű törekvések együttese. Érvelő bemutatás: a <i>Nyugat</i> jelentősége a magyar kultúrtörténetben; a korban megismertetett stílusirányzatok, filozófiai, lélektani iskolák (Freud, Bergson) néhány jellemzőjének azonosítása. Értse egy folyóirat felépítését, tudjon benne tájékozódni.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom; szerkesztési elvek, szerkesztők, kritikusok, nemzedékek; célkitűzések; filozófiai és stílusirányzatok hatása, megismertetése.</p> <p>Juhász Gyula költészetének sajátosságai (pl. impresszionizmus, nosztalgia, emlékezés, legalább egy műve, pl. <i>Tiszai csönd</i>, <i>Milyen volt</i>; életképszerűség, leíró jelleg, pl. <i>Tápai lagzi</i>).</p> <p>Tóth Árpád lírájának jellemzői; tematikája, hangnemei, formái (magányélmény, elégikusság, impresszionizmus stb., legalább egy-két műve, pl. <i>Hajnali szerenád</i>, <i>Esti sugárkoszorú</i>, <i>Elégia egy rekettyebokorhoz</i>, <i>Lélektől lélekig</i>, <i>Jó éjszakát!</i>).</p> <p>Egy folyóirat (időszaki kiadvány) periodicitása, felépítése, folyóiratcikkek visszakeresése,</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a <i>Nyugat</i> jelentőségét a magyar kultúrtörténetben; alkalmazza a nemzedék-korszakolást későbbi tanulmányai során; – tudja a korban megismert stílusirányzatok, filozófiai, lélektani iskolák (Freud, Bergson) néhány jellemzőjét; – műismereti minimuma: Juhász Gyula egy műve, Tóth Árpád egy-két műve. 	<p><i>Vizuális kultúra; ének-zene:</i> impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió más művészeti ágakban.</p> <p><i>Filozófia:</i> életfilozófiák, időproblémák.</p>

hivatkozása.		
Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – Ady Endre		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A <i>Nyugat</i> ; stílusirányzatok a századelőn		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megértése, hogy a kulturális hagyományhoz, a nemzethez kötődés, a sorsvállalás sokféle hangon és módon jelentkezik. A hazaszeretet és haladás kérdései.</p> <p>Ady költészetének befogadása: főbb alkotói korszakai, költői szerepe, költészetének jellege. Műelemzések, összpontosítva Ady jellemző kötetekre, szerkesztési módszereire, lírai témáira, poétikai megoldásaira. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.</p> <p>Önálló, több szempontú műértelmezések megfogalmazása a művekről szóló vélemények, elemzések értelmezésével is.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Ady Endre életműve.</p> <p>Kötet- és cikluskompozíció; költői szerepvállalás, az innováció szándéka.</p> <p>Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód; a versritmus megújítása.</p> <p>Meghatározó korszakok (pl. költői indulás, világháború), kötetek (pl. <i>Új versek</i>, <i>A halottak élén</i>), témák, motívumok (pl. magyarság, istenes, létharc, látomásszerű tájvers, ars poetica; élet-halál, hajó, ugar) alapján jellemző alkotásainak értelmezése <i>A Sion-hegy alatt</i>; <i>Góg és Magóg fia vagyok én...</i>; <i>Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű (memoriteretek is), pl. <i>Párisban járt az Ősz</i>; <i>A magyar</i></p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Ady helyét, költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; – tisztában van a 20. eleji magyar irodalom sajátosságaival és a megújítás szándékával; – műelemzések során megismeri Ady jellemző köteteit, szerkesztési módszereit, lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait; – képes önálló versértelmezések megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>A Sion-hegy alatt</i>; <i>Góg és</i> 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: társadalmi modernizáció, városiasodás, a modern újságírás.</p> <p><i>Vizuális kultúra</i>: Ady-illusztrációk.</p> <p><i>Földrajz</i>: Ady- emlékhelyek topológiája.</p> <p><i>Informatika</i>: tájékozódás a <i>Nyugat</i> digitalizált változatában.</p>	

<p><i>ugaron; Harc a Nagyúrral; Hunn, új legenda; Bujdosó kuruc rigmusa; Az eltévedt lovas; Emlékezés egy nyár-éjszakára</i> stb., esetleg egy-egy részlet publicisztikájából is).</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p><i>Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű;</p> <p>– képessé válik az Ady-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 10 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód, tagoló vers, kötetkompozíció, ciklikus szerkesztés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portré – Móricz Zsigmond		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Realista és naturalista epika, Móricz egy műve, pl. <i>Hét krajcár</i> vagy <i>Légy jó mindhalálig/Pillangó/Árvácska</i>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Móricz helyének, látásmódjának, kérdésfeltevéseinek, alkotásmódja jellemzőinek megismerése, alkotásainak több szempontú megközelítése; felkészítés önálló novellaelemzések megfogalmazására, megvitatására. A megjelenített létformák morális és társadalmi kérdései.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Móricz alkotásainak jellemzői, írásművészetének sajátosságai; naturalista és realista ábrázolásmódja.</p> <p>Tárgykörök, témák (pl. paraszti, dzsentri; szegénység) és műfaji változatok (novella, elbeszélés, történeti példázat, idill-típusú regény stb.).</p> <p>Novelláinak világa (legalább két mű elemzése, pl. <i>Tragédia, Szegény emberek, Barbárok</i>).</p> <p>Egy Móricz-regény (pl. <i>Úri muri, Rokonok, Sárarany, Az Isten háta mögött</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet,</p>	<p>A tanuló</p> <p>– ismeri Móricz helyét a magyar epika történetében (<i>Nyugat; népi írók mozgalma, Kelet Népe</i>); alkotásmódjának jellemzőit;</p> <p>– képes néhány alkotásának sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló műértelmezésre (novellaelemzések megfogalmazására);</p> <p>– lehetőséget kap beszámoló / könyvajánló készítésére egyéni olvasmányélménye alapján;</p> <p>– műismereti minimuma: Móricz egy regénye (házi</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret: Móricz-művek filmes, televíziós adaptációi (pl. <i>Pillangó, Égi madár, Rokonok, Barbárok, Árvácska</i>).</i></p>	

jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika (pl. vívódó hősök, dzsentri-ábrázolás).	<p>olvasmány) és egy novellája;</p> <ul style="list-style-type: none"> – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Realista és naturalista ábrázolásmód, népi írók mozgalma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – avantgárd irányzatok; a magyar avantgárd	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Stílusirányzatok a századfordulón.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Modernség és hagyomány kérdésfelvetései a magyar avantgárd irodalomban. A 20. sz. eleji stílusirányzatok létrejöttének, a csoportok, programok szándékainak, esztétikai elveinek, poétikai megoldásainak feltárása. Dokumentumok megvitatása a magyar avantgárd sajátos helyzetéről, Kassák szerepéről.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Világirodalom – avantgárd irányzatok.</p> <p>Formabontás és formaépítés (közös tendenciák a stílusirányzatokban).</p> <p>Futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus: néhány szemelvény az egyes irányzatok dokumentumaiból, illetve néhány irodalmi alkotás (pl. Marinetti, Majakovszkij; Trakl, G. Benn; Apollinaire, Éluard műveiből).</p> <p>A jellemzően nem irodalmi irányzatok (kubizmus, konstruktivizmus, dada, stb.) néhány célkitűzése, formajegye.</p> <p>A magyar avantgárd sajátosságai, az aktivizmus programja; Kassák Lajos szerepe (egy-két művének ismerete, pl. <i>Mesteremberek; A ló meghal...</i>).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a 20. sz. eleji stílusirányzatok létrejöttét, a csoportok, programok szándékait, esztétikai elveit, poétikai megoldásait; – a magyar avantgárd sajátos helyzetét, Kassák szerepét. 	<p><i>Vizuális kultúra; Mozgóképkultúra és médiaismeret: az avantgárd a képzőművészetekben (futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, kubizmus, konstruktivizmus, dada); az expresszionista és szürrealista filmművészet.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, aktivizmus, szabad vers, szimultanizmus, önműködő írás, képvers.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – Kosztolányi Dezső		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Kosztolányi egy novellája és lírai alkotása(i), memoriterek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Törekvés a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok szellemi hátterének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra. A személyiség, az egyediség tisztelete, a közös emberi sorsból fakadó szolidaritás. Kosztolányi jellegzetes lírai témáira, poétikai megoldásaira összpontosító műelemzések. Kis- és nagyepikájából néhány jelentős darab értelmezése. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Kosztolányi Dezső életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák; világkép, művészetfelfogás (homo aestheticus); stílusirányzatok (pl. impresszionizmus, expresszionizmus); viszonya az anyanyelvhez.</p> <p>Jellemző lírai tematika; hangnemek, műfajok, versciklusok (pl. <i>A szegény kisgyermek panasza</i>); <i>Számadás</i>-kötet; kis- és nagyszerkezetek; ars poeticák; legalább 4 lírai alkotás, köztük: <i>Hajnali részegség</i>, <i>Halotti beszéd</i>. Novellák (pl. <i>A kulcs</i>, <i>Fürdés</i> stb.) és novellaciklusok (Esti Kornél-novellák). Egy Kosztolányi-regény (pl. <i>Édes Anna</i>, <i>Pacsirta</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Kosztolányi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; – tisztában van a <i>Nyugat</i> első nemzedéke tevékenységével, jelentőségével; – műelemzések során megismeri Kosztolányi jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait; kis- és nagyepikájának néhány jelentős darabját; – képes lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására; – műismereti minimuma: Kosztolányi egy regénye és két novellája; lírai alkotásai, <i>Hajnali részegség</i>, <i>Halotti beszéd</i> és még egy-két műve (memoriter is); – képessé válik a Kosztolányi-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 4 lírai alkotás, egy regény, két novella alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy- 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> urbanizáció, kulturális élet, sajtó.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Kosztolányi-művek filmes feldolgozásai.</p> <p><i>Etika; Filozófia:</i> filozófiai, lélektani irányzatok, pl. a freudizmus és hatása.</p>	

irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.	egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Versciklus, novellaciklus, példázat, lélektan.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Látásmódok: Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> , részlet; karcolat, paródia; esetleg: <i>Ezeregyéjszaka</i> és Szindbád alakja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nosztalgia és humor szerepe a műalkotásban és az ember önértelmezésében. Az alkotói életútra összpontosító bemutatás: Karinthy és Krúdy helye a korszakban; alkotás- és látásmódjuk jellemzői. Önálló tájékozódás, műválasztás, műértelmezések, összehasonlító elemzések.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Karinthy kisepikájának jellemzői: választott novella (pl. <i>A cirkusz</i> ; <i>Találkozás egy fiatalemberrel</i> ; <i>Barabbás</i>) és a <i>Tanár úr kérem</i> karcolatgyűjtemény darabjai alapján. Humorfelfogása (humoreszkjei). Irodalmi karikatúrák (néhány, már megismert szerző /mű és paródiája) az <i>Így irtok ti</i> szemelvényei alapján. Krúdy Gyula írói világa, egyéni hangja legalább egy Szindbád-novella alapján (pl. <i>Negyedik út</i> , <i>Ötödik út</i>); anekdotikusság, az idő és az emlékezés formaalkotó szerepe. A Krúdy-művek atmoszférájának, témáinak, alakjainak, motívumainak megidézése (stílusimitációk, pl. Márai Sándor: <i>Szindbád hazamegy</i> ; Huszárík Zoltán: <i>Szindbád</i>).	A tanuló – kijelöli Karinthy és Krúdy helyét a korszakban (újságírás; <i>Nyugat</i> , illetve csoporthoz nem tartozás); ismeri alkotás- és látásmódjuk jellemzőit; – képes néhány alkotás értelmzésére, műelemzések kritikus befogadására, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló műmegközelítésre (pl. novellaelemzések megfogalmazására); – képessé válik összehasonlító elemzésekre (párnovellák, pl. <i>A jó tanuló felel / A rossz tanuló felel</i> ; ellentétesek, pl. <i>Magyar dolgozat / Röhög az egész osztály</i>); mű és paródiája összevetésére); novellaciklus és film összehasonlító elemzésére; – műismeret: Karinthy (választható valamely műve); Krúdy egy novellája.	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i> : Huszárík Zoltán <i>Szindbádja</i> . Karinthy műveinek filmes adaptációi, műveinek előadó-művészeti példái. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i> : urbanizáció, városi élet Budapesten.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Humor, paródia, karcolat, novellaciklus, hasonmásalak, nosztalgia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – Babits Mihály	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A lét erkölcsi aspektusai a háború, világégés idején. Betegség és	

<p>céljai</p>	<p>prófétai küldetés értelmezési lehetőségei. A vívódó, az örök értékeket védő, a magyarság sorsát egyetemes horizontba helyező művek megismerése.</p> <p>Babits főbb alkotói korszakainak, helyének, szerepének megismertetése, műértelmezések: jellemző témák, hangnemek, motívumok, poétikai megoldások feltárása. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Babits Mihály életműve. Pályaszakaszok, kötetek, költői magatartásformák (pl. pályakezdés; világháborúk ideje; kései költészet); életérzések, világkép, értékrend, művészetfelfogás (homo moralis); a bölcséleti, filozófiai érdeklődés hatásai. Magyarság és európaiság.</p> <p>Szerepe a <i>Nyugat</i> mozgalmában; irodalmi kapcsolatai; esszé- és irodalomtörténet-írói, műfordító tevékenysége.</p> <p>Stílusirányzati sokszínűsége (pl. impresszionizmus, szecesszió, szimbolizmus); klasszicizálás, antikizálás; hagyomány és modernség egysége.</p> <p>Jellemző lírai tematika, költői magatartás (békevers, pl. <i>Húsvét előtt</i>; a próféta szerep elutasítása vagy vállalása, pl. <i>Mint különös hírmondó</i>); versszerkezetek, hangnemek, formák, motívumok gazdagsága (pl. <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i>); ars poeticus alkotások (pl. <i>A lírikus epilógja</i>; <i>Cigány a siralomházban</i>; <i>Csak posta voltál</i>).</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. gyászdal, tárgyias költészet, dítirambus, könyörgésvers). A <i>Jónás</i> könyve, mint az</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Babits helyét, szerepét a magyar irodalom és a <i>Nyugat</i> történetében; írásművészetének jellegét; – tisztában van a <i>Nyugat</i> első nemzedéke tevékenységével, jelentőségével; – műelemzések során megismeri Babits jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait és a <i>Jónás</i> könyvét; – képes Babits-művek önálló értelmezésének megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i> és még egy-két műve (memoriter is) és a <i>Jónás</i> könyve; – képessé válik a Babits-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább négy lírai alkotás); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Babits- portrék.</p> <p><i>Informatika:</i> adattárak internetes közlések (pl. a <i>Nyugat</i>), hanganyagok.</p> <p><i>Etika; Filozófia:</i> filozófiai, etikai irányzatok és hatásuk.</p>

<p>ószövegségi példázat parafrázisa. Jónás és az Úr magatartása. Nyelvhasználati és hangnemi összetettség.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bergsoni időszemlélet, ditirambus, prófétaság, küldetéstudat, rájátszás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotás	Órakeret 38 óra
Előzetes tudás	<p>Széleskörű olvasottságon alapuló tájékozottság Különböző szövegtípusok ismerete Írásbeli szövegek megértésének, szövegek önálló megalkotásának képessége Különböző szövegelemzési stratégiák ismerete Vázlatírás ismerete Személyes vélemény megfogalmazásának képessége Helyesírási szabályok ismerete, alkalmazásának képessége Rendezett íráskép, olvasható kézírás</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A középszintű írásbeli érettségi szövegalkotási feladatainak sikeres megoldásához szükséges tudnivalók tudatosítása mindhárom választható szövegtípusban A fogalmazáskészítés általános tartalmi, szerkezeti és nyelvi minőségbeli kritériumainak megismertetése Különböző vázlatkészítési eljárások megismertetése és begyakoroltatása Az önálló vélemények, meglátások szabatos írásbeli közlésének megerősítése tények és összefüggések felismerésén alapulva</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szövegalkotási gyakorlókönyvek, illetve korábbi középszintű érettségi feladatlapok szövegalkotási feladatainak tanulmányozása, megoldása a különböző szövegtípusok (érvelő esszé, összehasonlító műelemzés, egy mű elemzése) elérő szövegalkotási technikáinak begyakoroltatása érdekében.</p> <p>Az érvtípusok ismerete és használata</p> <p>Vázlatírási technikák gyakoroltatása.</p>	<p>A TARTALMI KIFEJTÉS TERÜLETÉN</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tématarásra (megoldása megfelel a feladatnak, szempontoknak, szövegbázisnak) - személyes álláspontját releváns példákra, idézetekre támaszkodva kifejtteni - problémaérzékenységét bizonyítani. <p>A SZÖVEG MEGSZERKESZTETTSÉGE TERÜLETÉN</p> <p>A tanuló képes előzetes vázlata felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szövegszerkesztésben az állítások/gondolati egységek logikus kapcsolódását megteremteni - a választott szövegtípus műfaji kritériumait a lehető legteljesebben megvalósítani az elvárt terjedelemben - megteremteni a szerkezeti egységek világos elkülönítését, arányos felépítését, szövege globális és lineáris egységét. <p>A NYELVI MINŐSÉG TERÜLETÉN</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - a nyelvi norma, hangnem, stílus összefüggésének megértésére - szövegében változatos mondat- és szövegalkotási technikákat alkalmazni - személyes véleménynyilvánításban a szakkifejezések helyes használatára - a gördülékeny, élvezetes, választékos stílusú szövegek létrehozására. 	<p><i>Valamennyi tantárgy:</i> lényegkiemelés, rendszerezés</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	érvelő esszé, összehasonlító műelemzés, egy mű elemzése	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gyakorlás, ismétlés	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A romantika hagyománya, majd azt követően a művészet megújítására való törekvések a századfordulón: az „izmusok” a 19. sz. végén és a 20. sz. elején. A világ- és művészetszemléleti egység felbomlása: stílusirányzatok és azok sokfélesége	

	<p>Politikai, társadalmi gazdasági krízisek lecsapódása a szellemi és irodalmi hagyományban. „Válságfilozófiák” vetületei az irodalomban. Az alkotó én szerepkörének visszatérő dilemmái. Egyén és közösség kapcsolatának, harmóniájának megbomlása, és annak tükröződése az irodalomban.</p> <p>A színházi hagyomány továbbformálódása Európában.</p> <p>A magyar irodalom folyamatos megújulása és fokozatos felzárkózása az európai irodalmi vonulatokhoz.</p> <p>A magyar irodalmi hagyomány belső kapcsolata: motívumok, témák megújított továbbvitele, illetve a hagyományokkal való szembefordulás kísérletei.</p> <p>A művészeti- irodalmi mozgalom: a Nyugat.</p> <p>Kiemelkedő alkotók életművei a 19-20. sz. fordulóján Magyarországon.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az időkorszak új stílusirányzatainak megismerése, a különbségek felismerése.</p> <p>A művészi érzékenységre fókuszálva a beleérző képességek és a problémaközpontú gondolkodás fejlesztése.</p> <p>A sokféleség szépségének elmélyítése.</p> <p>A századforduló magyar prózájának megismertetése.</p> <p>A művész és ember feladata körüli kérdések körbejárása Arany, Ady, Babits és Kosztolányi ars poétikai és dilemmái alapján.</p> <p>Azonosítani a humor új formáit az irodalomban</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Stílushagyományok, műfajok témák, ismerete Elemzési készség	Új fogalmak megismerése, elvont gondolkodás, szintetizáló képesség	<i>Más művészeti ágak, filozófia, eszmetörténet, irodalomtörténet</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stílusirányzatok, műfajok jellemzői	

Magyar nyelv

12. évfolyam (alap órászámú csoportok)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Általános nyelvészeti ismeretek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Kommunikáció, jelentéstan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: általános, összefoglaló ismeretek a nyelvről, a nyelv és az ember viszonyáról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az ember mint nyelvhasználó lény; a nyelv, a kommunikáció és az ember elválaszthatatlan egysége.</p> <p>A nyelv mint jelrendszer, a nyelv mint a gondolkodás része.</p> <p>A nyelvek egyező és eltérő tulajdonságai, nyelvtipológia, főbb nyelvtípusok és jellemzőik (az anyanyelvhez és más, tanult, ismert nyelvek jellemző tulajdonságainak összehasonlító megfigyelése).</p> <p>Nyelvi identitás.</p> <p>Korlátozott kódú nyelvek: gesztusnyelvek, jelnyelvek.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> nyelvtípus, kommunikáció, nyelvi tolerancia.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a vizuális nyelv összetevői.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló).</p> <p>Korlátozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Pragmatikai ismeretek	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Szövegtani, jelentéstani és stilisztikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelv működésének, a nyelvhasználatnak a megfigyelése különböző kontextusokban, különböző cél elérésére.</p> <p>Annak megtapasztalása, hogy az emberek hogyan képesek a nyelvi szöveg által közvetített jelentésen túl is hatni, befolyásolni partnerüket, hogyan képesek megnyilatkozásaikkal akár cselekvéseket is végrehajtani.</p> <p>A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése: a magyar nyelv leggyakoribb udvariassági formái használati körének, nyelvi formáinak megfigyelése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A nyelvhasználat a beszélgetés, a társalgás főbb összetevőinek a különféle beszédaktusok szerepének, megnyilvánulási formáinak megfigyelése, az együttműködési elvek tudatos használata, illetve megsértésük következményeinek megtapasztalása.</p> <p>A társalgásban előforduló néhány jellemző deixis forma szerepe.</p> <p>Az udvariassági formák használata.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> idegen nyelvi kommunikáció, udvariassági formák.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megnyilatkozás. Társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás. Beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció). Deixis. Együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, mód, kapcsolódási).
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvtörténet	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A nyelvhasználat társadalmi jelenséggé váló szemlélete, néhány alapvető kérdése, a történetiség fogalma, a nyelv területi tagolódása, nyelvjáráások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szinkrón és diakrón nyelv szemlélet fejlesztése. Kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között. A magyar nyelv történeti korszakairól szerzett tudás összekapcsolása az irodalomtörténeti és történelmi tanulmányokkal. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése: a magyar nyelv eredetéről kialakított elméletek ismeretében elhatárolódás a tudománytalan nyelvrokonítástól, de nyitottság az újabb tudományos kutatások irányában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Változás és állandóság a nyelvben. Nyelvtípusok és nyelvcsaládok, a magyar nyelv jellemzői. A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának bizonyítékai, története, kutatói. A nyelvrokonság bizonyítékainak tudományos eszközei.</p> <p>A nyelvtörténeti kutatások forrásai: kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek.</p> <p>A magyar nyelv történetének főbb korszakai, a legfontosabb nyelvemlékeink (<i>A tihanyi apátság alapítólevele</i>, <i>Halotti beszéd</i>, <i>Ómagyar Mária-siralom</i>) megismerése. Nyelvtörténeti-nyelvtudományi kézikönyvek (pl. A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára – TESZ) megismerése, használata.</p> <p>Az összehasonlító nyelvtudomány módszerei.</p> <p>A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái.</p> <p>A nyelvújítás története, hatása, értékelése, ortológus-neológus vita főbb állomásai és szereplői, a magyar nyelv sztenderdizációja.</p> <p>A mai nyelvállapot néhány jellemzője.</p>		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i> : a magyar nép vándorlásának története, nyelvemlékek, kódexek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelvtípus, nyelvcsalád. Uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság. Ósmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor. Nyelvemlék (szórványemlék, vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány). Ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó. Nyelvújítás, ortológus, neológus. Szinkrón és diakrón nyelv szemlélet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ismeretek a nyelvről		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A tanult anyanyelvi ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerező képesség, önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási, nyelvi ismeretek rendszerező áttekintése.		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; etika; filozófia; idegen nyelvek: a nyelvről, a nyelvhasználatról szerzett ismeretek.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelv, beszéd, kommunikáció, szöveg, nyelvi szint, retorika, stílus, jelentés, nyelv és társadalom, magyar nyelv, nyelvtörténet, nyelvi változás.		

Irodalom
12. évfolyam (alap órászámú csoportok)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – József Attila	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	József Attila: <i>Altató; Betlehemi királyok; Mama</i> ; művek az 5–8. évfolyamról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az esztétikai élmény hatása az önismeretre, a világismeretre. Igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére. Egyén és közösség viszonyrendszerének ellentmondásossága. Annak felismerése, hogy a társadalmi-szociális elkötelezettség és az egyéni lét értelmezése egyszerre van jelen az életműben. Az életmű főbb alkotói korszakainak többféle megközelítésmódot alkalmazó megismertetése. József Attila helye, szerepe a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellege. A komplex képek elemzése révén (is) a kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.</p> <p>Műelemzések: jellemző lírai témák, stílusirányzati jellemzők, poétikai megoldások feltárása. Felkészítés önálló versértelmezések megfogalmazására, vélemények, interpretációk befogadására.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>József Attila életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák (pl. <i>Tiszta szívvel; Tudod, hogy nincs bocsánat</i>); világkép, költészetfelfogás (pl. <i>Ars poetica; Thomas Mann üdvözlése</i>). Stílusirányzatok (pl. expresszionizmus, szürrealizmus, <i>Medáliák</i>) és stílustendenciák (pl. újnépesség) hatása.</p> <p>Jellemző lírai tematika (pl. <i>Külvárosi éj; Óda; Nem emel föl</i>); gondolati költészet 1932-1934 között (pl. <i>Téli éjszaka, Reménytelenül; A város peremén</i>); kései költészet (közéleti, pl. <i>Levegőt; A Dunánál; Hazám</i>; szerelmi, pl. <i>Nagyon fáj</i>; tragikus önsors versek, pl. <i>Karóval jöttél; Talán eltűnök hirtelen...</i>). Versszerkezetek, verstípusok, hangnemek, formák, témák, motívumok (pl. gyermek, éjszaka, külváros, bűntudat) gazdagsága. Komplex költői képek</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; József Attila helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; – műelemzések során megismeri József Attila jellemző lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait; – képes önálló versértelmezések megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Külvárosi éj; Óda; Tudod, hogy nincs bocsánat</i> és még 4-5 műve (memoriter is); – képessé válik az életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 12 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy 	<p><i>Informatika</i>: könyvtári és internetes tájékozódás József Attila dokumentumokról.</p> <p><i>Ének-zene</i>: megzenésített költemények.</p> <p><i>Etika; Filozófia</i>: korabeli irányzatok és hatásuk; filozófiai kérdésfelvetések.</p>

(sík váltások). Hatása a későbbi költészetre (pl. Pilinszky, Nagy László). A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. freudizmus, agitatív vers, szegényember-vers, szonettkoszorú). Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.	szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Komplex kép, síkváltás, szabad vers, létösszegzés, időszembesítés, önmegszólítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – epikai és lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Avantgárd irányzatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése A 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Epikus művek (szemelvények, részletek a kis- és nagyepikából) pl. Kafka (pl. <i>Az átváltozás</i>); Thomas Mann (pl. <i>Tonio Kröger</i> / <i>Mario és a varázsló</i> ; Bulgakov: <i>A Mester és Margarita</i> ; Camus (pl.: <i>Közöny</i>); Orwell (pl. <i>Állatfarm / 1984</i>); Faulkner, Hemingway, Hrabal, I. B. Singer, Szolzsenyicin alkotásaiból és kortárs művekből. A választott szerzők jellemző tematikája, kérdésfelvetése; formanyelvi, szóhasználati sajátosságai. Művek és adaptációik összevetése.	A tanuló – megismeri a 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciáját; – ismer néhány jellemző, jelentős 20. századi epikus művet, részletet (pl. Bulgakov, Camus, Faulkner, Hemingway, Hrabal, Kafka, Thomas Mann, Orwell, I. B. Singer, Szolzsenyicin alkotásaiból) és kortárs szerzők epikai és lírai alkotásait; – ismeri egy kiemelkedő lírikus portréját, egy-két művét (pl. T. S. Eliot); – képes önálló műértelmezések megfogalmazására;	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i> : filmes feldolgozások, pl. Kafka, Orwell, Hrabal műveiből.

<p>Lírai alkotások (szemelvények, részletek). Legalább egy lírikus látásmódja egy-két művének elemző megközelítésével (pl. T. S. Eliot). A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. intellektuális költészet, mitologizálás, mitoszregény, dokumentumirodalom, parabola, egzisztencializmus).</p>	<p>– lehetőséget kap saját olvasmányélményeinek előadására (műbemutató / ajánlás).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Neoavantgárd, posztmodern, családrégény, objektív líra, vezérmotívum, montázstechnika, abszurd.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – a 20. századi és a kortárs drámairodalom néhány törekvése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Csehov és még egy 19. század végi szerző dramaturgiája.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A színházi hatásrendszer befogadása; a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértése. Annak megélése, hogy a művekben megjelenített konfliktusok átélése, megértése segítséget ad a saját életproblémák felismerésében, értelmezésében. A színház és a dráma alakulása, jellegzetes tendenciák. A drámai történetmondás sajátosságai. Színház és dráma kapcsolata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A 20. századi és/vagy a kortárs drámairodalom egy-két jellemző tendenciája (pl. az epikus dráma, abszurd dráma, egzisztencialista dráma, groteszk színház, amerikai drámairodalom köréből).</p> <p>Szemelvények, részletek drámai művekből, pl. Brecht (pl. <i>Koldusopera/Kurácsi mama</i>; Beckett: <i>Godot-ra várva</i>; Ionesco: <i>A kopasz énekesnő</i>; Dürrenmatt (pl. <i>Az öreg hölgy látogatása/A fizikusok</i>); egy szerző, mű középpontba állítása.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. epikus színház,</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a 20. századi és/vagy kortárs dráma és színház néhány jellemző tendenciáját; – elemez egy-két jelentős 20. századi vagy kortárs alkotást, újításainak (vagy a hagyomány és újítás kettősségének) figyelembevételével; bemutatja dramaturgiájuk sajátosságait; – megismer néhány álláspontot a művek értelmezéséhez; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt; 	<p><i>Dráma és tánc:</i> színháztörténet, színházművészet.</p>

elidegenítő effektusok, song, tézisdráma, abszurd dráma, példázatosság, groteszk komédia, paradoxon).	<ul style="list-style-type: none"> – lehetőség szerint kidolgoznak egy-egy jelenetet az elemzett művekből; – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Epikus színház, abszurd dráma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portré – Radnóti Miklós		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Radnóti egy-két műve, köztük: <i>Nem tudhatom</i> (memoriter is). Klasszicizálás, antikvitás; idill, tragikum; az ekloga műfajának története.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A költői és prófétai hivatás a világháború küszöbén és a II. világháború alatt. Költői magatartásformák, jellemző műfajok, témák több szempontú megközelítése. A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Versszervező elvek felismerése és értelmezése. Az esztétikai érzék, a formaérzék fejlesztése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Radnóti Miklós portréja. Életút és életmű egysége (haláltudat, munkaszolgálat, lágervers; idill és tragikum). A kor jellemzői (pl. <i>Töredék</i>), Radnóti tragédiája és költői magatartásformái (jóság, tiltakozás, lázadás, emlékezés, emberség, hazaszeretet, pl. <i>Nem tudhatom</i>, hitvesi költészet, pl. <i>Tétova óda</i>, <i>Levél a hitveshez</i>). Jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében; műveinek formai és stiláris sajátosságai (avantgárd, szabad vers, klasszicizálás stb.). Eklogaciklusa (a <i>Hetedik ecloga</i> és legalább még egy mű alapján, pl. <i>Negyedik ecloga</i>). A <i>Tajtékos ég</i> és a bori notesz (pl. <i>Erőltetett menet</i>, <i>Razglednicák</i>).</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van Radnóti életművének jellegével; a költő helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; Vergilius rá tett hatásával; – felismeri jellemző műfajait, versformáit; – műismereti minimuma: <i>Nem tudhatom</i>, <i>Hetedik ecloga</i> és még két műve; – Radnóti kapcsán alkalmassá válik legalább 4 alkotásának és a műveiről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> munkaszolgálat, munkatábor.</p> <p><i>Földrajz:</i> emlékhelyek, Radnóti életének, sorsának topológiája.</p>	

néhány példája.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eklogaciklus, idill és tragikum, razglednica.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portrék – Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor, Ottlik Géza	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	A 20. századi magyar irodalom néhány jelentős szerzőjének már megismert életműve vagy portréja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcs, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szabó Lőrinc költészetének jellege, pl. a Lóci-versek, <i>Az Egy álmai</i>; a <i>Semmiért egészen</i> és versciklusainak (pl. a <i>Tücsökzene</i>) néhány darabja alapján.</p> <p>Weöres Sándor költészetének tematikus és formai változatossága (pl. a <i>Rongyszőnyeg</i>; <i>Magyar etüdök</i> alapján); gondolati költészete; szerepversei, stílusutánzatai (pl. a <i>Psyché</i> szemelvényei).</p> <p>Pilinszky János világlátásának tükröződése költészetében; alkotásmódjának, poétikai megoldásainak, motívumainak sajátosságai (a <i>Harmadnapon</i> és még egy műve alapján, pl. <i>Négysoros</i>, <i>Francia fogoly</i>, <i>Harbach 1944</i>, <i>Apokrif</i> stb.).</p> <p>Márai Sándor életműve néhány epikus szemelvény alapján (pl. <i>Egy polgár vallomásai</i>; A</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – műismereti minimum: Szabó Lőrinc egy-két műve, Weöres Sándor egy-két műve; Pilinszky János <i>Harmadnapon</i> és még egy műve; – választhat: Márai Sándor egy-két alkotása; Ottlik Géza egyik műve; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i>: Bódy Gábor: <i>Psyché</i>.</p> <p><i>Informatika</i>: adattárak, honlapok, önálló tájékozódás pl. a Márai- és az Ottlik- kultuszról.</p>

<p><i>gyertyák csonkig égnek; Napló</i>); esszé-részlet (pl. <i>Füves könyv</i>) és lírai alkotás (<i>Halotti beszéd</i>) alapján; az emigráns léthelyzet hatása.</p> <p>Ady Endre publicisztikájából részlet (pl. <i>Ismeretlen Korvin-kódex margójára</i>, Kosztolányi Dezső esszé-részlet (pl. <i>Ábécé a fordításról és ferdítésről</i>), Illyés Gyula esszé-részlet (pl. <i>Hajszálgyökerek</i>)</p> <p>Ottlik Géza: <i>Iskola a határon</i> - sok szempontú regényértelmezés.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szerepvers, stílusutánczás, négyesoros.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Látásmódok – Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László</p>		<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Képesség lírai, epikai művek, drámák értelmezésére, önálló feldolgozására.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására.</p> <p>Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg. Szerzők több szempontú bemutatása, életművük jellege, szerepük a magyar irodalomban. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán. Egy-egy mű korabeli és mai hatása (pl. <i>Egy mondat a zsarnokságról</i>; egyperces novellák).</p>		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Illyés Gyula lírájának sajátosságai az <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> és más műve alapján (pl. <i>Bartók, Koszori</i>); az irodalmi szociográfia műfaja, l. <i>Puszták népe</i> (vagy részletek).</p> <p>Németh László egy regénye (pl. <i>Iszony</i>) vagy egy drámája (pl. <i>II. József; A két Bolyai</i>).</p> <p>Nagy László költői világa, alkotásmódja (pl. népiesség, hosszúénekek, montázstechnika, képrendszer, portrévers, képvers) egy-két műve alapján (pl. <i>Himnusz minden időben, Ki viszi át a szerelmet; József Attila!; Menyegző</i>).</p> <p>Örkény István groteszk látásmódja néhány egyperces novella és / vagy a <i>Tóték</i> alapján. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – műismereti minimuma: Illyés Gyula egy műve; – továbbá választhat: Németh László egy műve; Örkény István néhány műve; Nagy László egy-két műve; esszérészlet Illyés Gyula, Németh László műveiből; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i>: Örkény műveinek filmes adaptációi.</p> <p><i>Informatika</i>: internetes közlés, adattárak – önálló tájékozódás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népi írók mozgalma, irodalmi szociográfia, hosszúének, portrévers, képvers, groteszk látásmód, egyperces novella.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Művelődéstörténeti, irodalomtörténeti tájékozódás – Portrék, látásmódok a 20. század magyar irodalmából (választható szerzők, művek)	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A 20. századi magyar irodalom jellemzői (életművek, portrék, látásmódok).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására. A magyar irodalom sokféleségének, határokon átnyúló egységének megbecsülése. Művelődéstörténeti és irodalomtörténeti tájékozódás, irányzatok, csoportok, szerzők sajátosságai. A 20. század különböző korszakainak kulturális, irodalmi törekvései. Különböző típusú, terjedelmű és műfajú epikai, lírai művek, továbbá esszék elemzése, értelmezése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Választás alapján művek, szemelvények 20. századi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – szépprózai alkotásokból, pl. Gion Nándor, Mészöly Miklós, Nyirő József (pl. <i>Úz Bence, Kopjafák</i>), Szabó Magda (pl. <i>Abigél</i>), Sánta Ferenc (pl. <i>Sokan voltunk</i>), Sütő András műveiből; – lírikusok munkásságából, pl. Áprily Lajos, Dsida Jenő, Nemes Nagy Ágnes, Orbán Ottó, Sinka István, Szilágyi Domokos egy-két műve; – értekező prózai művekből, esszékből, pl. Nemes Nagy Ágnes, Szerb Antal és mások műveiből, például Szabó Dezső Adyról írt esszéiből. – Művelődés- és irodalomtörténeti tájékozódás: a nemzeti konzervatív irodalom, a népi írók mozgalma, a határon túli és emigráns irodalom. – A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek. 	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a választott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – megismeri a század irodalmának néhány törekvését, sajátosságát (nemzeti konzervatív irodalom, népi írók mozgalma, határon túli magyar és emigráns irodalom); – választhat műelemzést / műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Informatika</i>: internetes közlés, irodalmi adattárak és honlapok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Művelődéstörténet, irodalomtörténet, nézőpont, nézőpontváltás, nemzeti konzervatív irodalom, parabola, intertextualitás; költői attitűd, költői szerep; Kárpát-medencei, erdélyi irodalom; emigráns irodalom; „ötágú síp”.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portrék, látásmódok a kortárs irodalomból (választható szerzők, művek)	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A 20. és 21. századi magyar irodalom tendenciái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására.</p> <p>Annak a belátása, hogy a kortárs törekvések megismerése segíti a körülöttünk levő világ megértését.</p> <p>Kortárs irodalom: a tájékozottság növelése, az eligazodás támogatása; a fogalmi műveltség bővítése. Kortárs alkotások értelmezése, (pl. Varró Dániel, Kányádi Sándor, Temesi Ferenc, Esterházy Péter, Spiró György, Bodor Ádám, Tóth Krisztina, Lackfi János – két szerző egy-egy művének, vagy műrészletének elemzése) a művekről szóló vélemények, elemzések mérlegelése. A kortárs irodalmi élet több szempontú bemutatása. Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regényének feldolgozása.</p> <p>Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szemelvények a kortárs szépprózai alkotásokból, lírai művekből, esszéirodalomból.</p> <p>A kortárs dráma és színház világa (egy választott mű elemzése).</p> <p>Irodalmi díjak és díjazottak (a Nobel-díjas: Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regénye). Kortárs irodalmi élet.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>Tájékozódás az irodalmi és könyvtári adatbázisok, blogok, kritikai folyóiratok, internetes folyóiratok között.</p> <p>Önálló olvasmányválasztás szempontjai, indoklása, értékelése, mások szempontjainak értelmezése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a kortárs irodalomból választott szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével; – megismeri a kortárs irodalom néhány törekvését, sajátosságát, a posztmodern, digitális irodalom, hangoskönyv fogalmát; – választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; – értelmez egy kortárs drámai alkotást (lehetőleg megtekinti színházban/felvételről); – információkat szerez a kortárs irodalmi életéről (könyvünnepek, sikerkönyvek); irodalmi díjakról (pl. Kertész Imre Nobel-díjas <i>Sorstalanság</i> című regényéről); – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, 	<p><i>Dráma és tánc:</i> a kortárs színház irányzatai, példái.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.</p> <p><i>Informatika:</i> a digitális közlés példái.</p>

	elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kortárs nyilvánosság, nyomtatott és internetes folyóiratok, hangoskönyv, digitális közlés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Regionális kultúra		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A választott tárgyhoz kapcsolódó irodalmi ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a szűkebb-tágabb tájegység történeti és jelenkori értékeivel, a regionális kötődés erősítése. Irodalmi emlékhelyek, nemzeti identitás. Eligazodás, tudás- és tapasztalatszerzés a tájegység/település/kerület/iskola stb. kulturális, irodalmi hagyományairól, irodalmi emlékhelyeiről.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
A régió, tájegység, település, kerület, iskola kulturális, irodalmi, múltbeli és jelen hagyományai (pl. kisebbségi irodalom, folklór, múzeum, színház stb.); az ide kötődő, ehhez kapcsolódó szerző(k) irodalmi műve(i). Irodalmi emlékhelyek (szülőház, emlékszoba, kiállítás, múzeum, temető, színház stb.). A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a tájegység / település / kerület / iskola stb. kulturális, irodalmi hagyományaival, ismer irodalmi emlékhelyeket; – a tematika kapcsán alkalmassá válik egy szóbeli témakör kifejtésére (érettségi követelményrendszer). 	<i>Vizuális kultúra; Hon és népismeret; Földrajz; Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: régió, tájegység, történelmi emlékezet, emlékhely, hagyomány. Társadalomismeret: civil társadalom, a lokális kulturális szerveződések jelentősége.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régió, regionalitás, hagyomány, kisebbség, nemzetiség, folklór, az irodalom „földrajza”, interkulturalitás, kulturális emlékezet.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az irodalom határterületei		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Népköltészet, műköltészet, alkalmi költészet. Szórakoztató irodalom, slágerszöveg.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Igény és képesség erősítése az ízlés önálló, tudatos fejlesztésére. Az esztétikai és művészeti tudatosság alakítása, fejlesztése. Az irodalmiság változó fogalmának áttekintése, példákkal. Több szempontot érintő megbeszélés az ízlésről, annak kontextusairól, alakulásáról. A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. Más kultúrák megismerésének igénye. Az érvelő képesség, a retorikai tudás továbbfejlesztése. Példával való bizonyítása, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szórakoztató irodalom típusai, hatáskeltő eszközei és sajátos műfajainak jellemzői (pl. fantasy-irodalom, detektívregény, sci-fi, lektűr; dalszöveg).</p> <p>Az irodalom filmen; filmes feldolgozások.</p> <p>Film- és könyvsikerek, divatjelenségek.</p> <p>Az irodalmi ismeretterjesztés főbb nyomtatott és elektronikus műfajai.</p> <p>A választott témához kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van az irodalmiság változó fogalmával; – megérti az ízlés kontextuális függőségét; – alakul igénye és képessége az ízlés önálló fejlesztésére; – fejlődik médiatudatossága, esztétikai és művészeti tudatossága; – választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmány-élményei/filmélményei alapján; – a tárgykör kapcsán alkalmassá válik a jelenségekről/művekről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> kortárs művészet.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> filmes feldolgozások, mediatizált kultúra.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zene fogyasztásának jelenségei, zenei szubkultúrák.</p> <p><i>Társadalomismeret:</i> a kulturális fogyasztás társadalmi jellemzői; értékviták.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ízlés, értelmezés, szórakoztatás, populáris kultúra, kultusz, divat, irodalmi ismeretterjesztés, digitális kultúra, (<i>filmes</i>) adaptáció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rendszerező ismétlés	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A tanult irodalmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerező képesség, önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A tanult műfajelméleti, irodalomtörténeti ismeretek rendszerező áttekintése. A szóbeli érettségi témaköreinek ismétlése.		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Etika; Filozófia; Irodalmi alkotások</i> művelődéstörténeti háttere, a művekben felvetődő filozófiai, etikai kérdések.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A középszintű érettségi követelményeiben szereplő fogalmak.	

Magyar nyelv

12. évfolyam (emelt óraszámú csoport)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Általános nyelvészeti ismeretek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Kommunikáció, jelentéstan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: általános, összefoglaló ismeretek a nyelvről, a nyelv és az ember viszonyáról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az ember mint nyelvhasználó lény; a nyelv, a kommunikáció és az ember elválaszthatatlan egysége.</p> <p>A nyelv mint jelrendszer, a nyelv mint a gondolkodás része.</p> <p>A nyelvek egyező és eltérő tulajdonságai, nyelvtipológia, főbb nyelvtípusok és jellemzőik (az anyanyelvhez és más, tanult, ismert nyelvek jellemző tulajdonságainak összehasonlító megfigyelése).</p> <p>Nyelvi identitás.</p> <p>Korlátozott kódú nyelvek: gesztusnyelvek, jelnyelvek.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> nyelvtípus, kommunikáció, nyelvi tolerancia.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a vizuális nyelv összetevői.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló).</p> <p>Korlátozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Pragmatikai ismeretek	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Szövegtani, jelentéstani és stilisztikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelv működésének, a nyelvhasználatnak a megfigyelése különböző kontextusokban, különböző cél elérésére.</p> <p>Annak megtapasztalása, hogy az emberek hogyan képesek a nyelvi szöveg által közvetített jelentésen túl is hatni, befolyásolni partnerüket, hogyan képesek megnyilatkozásaikkal akár cselekvéseket is végrehajtani.</p> <p>A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése: a magyar nyelv leggyakoribb udvariassági formái használati körének, nyelvi formáinak megfigyelése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A nyelvhasználat a beszélgetés, a társalgás főbb összetevőinek a különféle beszédaktusok szerepének, megnyilvánulási formáinak megfigyelése, az együttműködési elvek tudatos használata, illetve megsértésük következményeinek megtapasztalása.</p> <p>A társalgásban előforduló néhány jellemző deixis forma szerepe.</p> <p>Az udvariassági formák használata.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> idegen nyelvi kommunikáció, udvariassági formák.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megnyilatkozás. Társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás. Beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció). Deixis. Együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, mód, kapcsolódási).
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvtörténet	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való szemlélete, néhány alapvető kérdése, a történetiség fogalma, a nyelv területi tagolódása, nyelvjáráások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szinkrón és diakrón nyelv szemlélet fejlesztése. Kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között. A magyar nyelv történeti korszakairól szerzett tudás összekapcsolása az irodalomtörténeti és történelmi tanulmányokkal. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése: a magyar nyelv eredetéről kialakított elméletek ismeretében elhatárolódás a tudománytalan nyelvrokonítástól, de nyitottság az újabb tudományos kutatások irányában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Változás és állandóság a nyelvben. Nyelvtípusok és nyelvcsaládok, a magyar nyelv jellemzői. A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának bizonyítékai, története, kutatói. A nyelvrokonság bizonyítékainak tudományos eszközei.</p> <p>A nyelvtörténeti kutatások forrásai: kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek.</p> <p>A magyar nyelv történetének főbb korszakai, a legfontosabb nyelvemlékeink (<i>A tihanyi apátság alapítólevele</i>, <i>Halotti beszéd</i>, <i>Ómagyar Mária-siralom</i>) megismerése. Nyelvtörténeti-nyelvtudományi kézikönyvek (pl. A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára – TESZ) megismerése, használata.</p> <p>Az összehasonlító nyelvtudomány módszerei.</p> <p>A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái.</p> <p>A nyelvújítás története, hatása, értékelése, ortológus-neológus vita főbb állomásai és szereplői, a magyar nyelv sztenderdizációja.</p> <p>A mai nyelvállapot néhány jellemzője.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: a magyar nép vándorlásának története, nyelvemlékek, kódexek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Nyelvtípus, nyelvcsalád.</p> <p>Uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság.</p> <p>Ósmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor.</p> <p>Nyelvemlék (szórványemlék, vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány).</p> <p>Ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó.</p> <p>Nyelvújítás, ortológus, neológus.</p> <p>Szinkrón és diakrón nyelv szemlélet.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ismeretek a nyelvről		Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A tanult anyanyelvi ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerező képesség, önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási, nyelvi ismeretek rendszerező áttekintése..		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; etika; filozófia; idegen nyelvek: a nyelvről, a nyelvhasználatról szerzett ismeretek.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelv, beszéd, kommunikáció, szöveg, nyelvi szint, retorika, stílus, jelentés, nyelv és társadalom, magyar nyelv, nyelvtörténet, nyelvi változás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Emelt szintű szóbeli érettségi tételek gyakorlása		Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Adott tanévben az emelt szintű nyelvtan tételek között szereplő témákról megszerzett korábbi ismeretek. Kommunikációs-előadói kompetencia, rendszerező képesség, kreativitás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A meglévő ismeretek (háttértudás) kondicionálása, feladathelyzetben történő gyakoroltatása		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
Az eredményes szóbeli érettségi felelethez szükséges tartalmi – nyelvtani, irodalmi, kulturális tájékozottságbeli, tárgyi tudásbeli, gondolati, illetve rendszerező – és formai részképességek elsajátíttatása. A szövegértés és szövegalkotás módszertanának minél sokszínűbb és összetettebb elsajátíttatása, a szövegfeldolgozás általános technikáinak megismertetése. A tételkidolgozás logikájának megismertetése, az előadásmód	A tanuló képes: - világos, arányos, tagolt szöveg- és mondat szerkesztésre, kellő mélységű kifejtésre, lényegkiemelésre, logikus elrendezésre, megfelelő szóhasználatra, a szaknyelv alkalmazására, érthető előadásmódra. - a tételben megjelölt elméleti tudás alkalmazására. - tételek önálló kidolgozására, feleletvázlat készítésére. - olvasottságáról, önálló értelmezéséről figyelemfelkeltő	<i>Valamennyi tantárgy: rendszerezés, lényegkiemelés, szintetizálás</i>	

szabályainak tudatosítása.	módon számot adni.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	az aktuális évi emelt szintű érettségi tételsorban szereplő témákhoz tartozó, a központi követelményekben rögzített nyelvészeti fogalmak	

Irodalom
12. évfolyam (emelt óraszámú csoport)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – József Attila	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	József Attila: <i>Altató; Betlehemi királyok; Mama</i> ; művek az 5–8. évfolyamról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az esztétikai élmény hatása az önismeretre, a világismeretre. Igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére. Egyén és közösség viszonyrendszerének ellentmondásossága. Annak felismerése, hogy a társadalmi-szociális elkötelezettség és az egyéni lét értelmezése egyszerre van jelen az életműben. Az életmű főbb alkotói korszakainak többféle megközelítésmódot alkalmazó megismertetése. József Attila helye, szerepe a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellege. A komplex képek elemzése révén (is) a kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.</p> <p>Műelemzések: jellemző lírai témák, stílusirányzati jellemzők, poétikai megoldások feltárása. Felkészítés önálló versértelmezések megfogalmazására, vélemények, interpretációk befogadására.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>József Attila életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák (pl. <i>Tiszta szívvel; Tudod, hogy nincs bocsánat</i>); világkép, költészetfelfogás (pl. <i>Ars poetica; Thomas Mann üdvözlése</i>). Stílusirányzatok (pl. expresszionizmus, szürrealizmus, <i>Medáliák</i>) és stílustendenciák (pl. újnépesség) hatása.</p> <p>Jellemző lírai tematika (pl. <i>Külvárosi éj; Óda; Nem emel föl</i>); gondolati költészet 1932-1934 között (pl. <i>Téli éjszaka, Reménytelenül; A város peremén</i>); kései költészet (közéleti, pl. <i>Levegőt; A Dunánál; Hazám</i>; szerelmi, pl. <i>Nagyon fáj</i>; tragikus önsors versek, pl. <i>Karóval jöttél; Talán eltűnök hirtelen...</i>). Versszerkezetek, verstípusok, hangnemek, formák, témák, motívumok (pl. gyermek, éjszaka, külváros, bűntudat) gazdagsága. Komplex költői képek</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; József Attila helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; – műelemzések során megismeri József Attila jellemző lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait; – képes önálló versértelmezések megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Külvárosi éj; Óda; Tudod, hogy nincs bocsánat</i> és még 4-5 műve (memoriter is); – képessé válik az életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 12 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy 	<p><i>Informatika</i>: könyvtári és internetes tájékozódás József Attila dokumentumokról.</p> <p><i>Ének-zene</i>: megzenésített költemények.</p> <p><i>Etika; Filozófia</i>: korabeli irányzatok és hatásuk; filozófiai kérdésfelvetések.</p>

(sík váltások). Hatása a későbbi költészetre (pl. Pilinszky, Nagy László). A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. freudizmus, agitatív vers, szegényember-vers, szonettkoszorú). Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.	szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Komplex kép, síkváltás, szabad vers, létösszegzés, időszembesítés, önmegszólítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – epikai és lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Avantgárd irányzatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése A 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Epikus művek (szemelvények, részletek a kis- és nagyepikából) pl. Kafka (pl. <i>Az átváltozás</i>); Thomas Mann (pl. <i>Tonio Kröger / Mario és a varázsló</i> ; Bulgakov: <i>A Mester és Margarita</i> ; Camus (pl.: <i>Közöny</i>); Orwell (pl. <i>Állatfarm / 1984</i>); Faulkner, Hemingway, Hrabal, I. B. Singer, Szolzsenyicin alkotásaiból és kortárs művekből. A választott szerzők jellemző tematikája, kérdésfelvetése; formanyelvi, szóhasználati sajátosságai. Művek és adaptációik összevetése.	A tanuló – megismeri a 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciáját; – ismer néhány jellemző, jelentős 20. századi epikus művet, részletet (pl. Bulgakov, Camus, Faulkner, Hemingway, Hrabal, Kafka, Thomas Mann, Orwell, I. B. Singer, Szolzsenyicin alkotásaiból) és kortárs szerzők epikai és lírai alkotásait; – ismeri egy kiemelkedő lírikus portréját, egy-két művét (pl. T. S. Eliot); – képes önálló műértelmezések megfogalmazására;	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i> : filmes feldolgozások, pl. Kafka, Orwell, Hrabal műveiből.

<p>Lírai alkotások (szemelvények, részletek). Legalább egy lírikus látásmódja egy-két művének elemző megközelítésével (pl. T. S. Eliot). A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. intellektuális költészet, mitologizálás, mitoszregény, dokumentumirodalom, parabola, egzisztencializmus).</p>	<p>– lehetőséget kap saját olvasmányélményeinek előadására (műbemutató / ajánlás).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Neoavantgárd, posztmodern, családrégény, objektív líra, vezérmotívum, montázstechnika, abszurd.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – a 20. századi és a kortárs drámairodalom néhány törekvése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Csehov és még egy 19. század végi szerző dramaturgiája.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A színházi hatásrendszer befogadása; a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértése. Annak megélése, hogy a művekben megjelenített konfliktusok átélése, megértése segítséget ad a saját életproblémák felismerésében, értelmezésében. A színház és a dráma alakulása, jellegzetes tendenciák. A drámai történetmondás sajátosságai. Színház és dráma kapcsolata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A 20. századi és/vagy a kortárs drámairodalom egy-két jellemző tendenciája (pl. az epikus dráma, abszurd dráma, egzisztencialista dráma, groteszk színház, amerikai drámairodalom köréből).</p> <p>Szemelvények, részletek drámai művekből, pl. Brecht (pl. <i>Koldusopera/Kurácsi mama</i>; Beckett: <i>Godot-ra várva</i>; Ionesco: <i>A kopasz énekesnő</i>; Dürrenmatt (pl. <i>Az öreg hölgy látogatása/A fizikusok</i>); egy szerző, mű középpontba állítása.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. epikus színház,</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a 20. századi és/vagy kortárs dráma és színház néhány jellemző tendenciáját; – elemez egy-két jelentős 20. századi vagy kortárs alkotást, újításainak (vagy a hagyomány és újítás kettősségének) figyelembevételével; bemutatja dramaturgiájuk sajátosságait; – megismer néhány álláspontot a művek értelmezéséhez; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt; 	<p><i>Dráma és tánc:</i> színháztörténet, színházművészet.</p>

elidegenítő effektusok, song, tézisdráma, abszurd dráma, példázatosság, groteszk komédia, paradoxon).	<ul style="list-style-type: none"> – lehetőség szerint kidolgoznak egy-egy jelenetet az elemzett művekből; – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Epikus színház, abszurd dráma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portré – Radnóti Miklós		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Radnóti egy-két műve, köztük: <i>Nem tudhatom</i> (memoriter is). Klasszicizálás, antikvitás; idill, tragikum; az ekloga műfajának története.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A költői és prófétai hivatás a világháború küszöbén és a II. világháború alatt. Költői magatartásformák, jellemző műfajok, témák több szempontú megközelítése. A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Versszervező elvek felismerése és értelmezése. Az esztétikai érzék, a formaérzék fejlesztése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Radnóti Miklós portréja. Életút és életmű egysége (haláltudat, munkaszolgálat, lágervers; idill és tragikum). A kor jellemzői (pl. <i>Töredék</i>), Radnóti tragédiája és költői magatartásformái (jóság, tiltakozás, lázadás, emlékezés, emberség, hazaszeretet, pl. <i>Nem tudhatom</i>, hitvesi költészet, pl. <i>Tétova óda</i>, <i>Levél a hitveshez</i>). Jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében; műveinek formai és stiláris sajátosságai (avantgárd, szabad vers, klasszicizálás stb.). Eklogaciklusa (a <i>Hetedik ecloga</i> és legalább még egy mű alapján, pl. <i>Negyedik ecloga</i>). A <i>Tajtékos ég</i> és a bori notesz (pl. <i>Erőltetett menet</i>, <i>Razglednicák</i>).</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van Radnóti életművének jellegével; a költő helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; Vergilius rá tett hatásával; – felismeri jellemző műfajait, versformáit; – műismereti minimuma: <i>Nem tudhatom</i>, <i>Hetedik ecloga</i> és még két műve; – Radnóti kapcsán alkalmassá válik legalább 4 alkotásának és a műveiről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> munkaszolgálat, munkatábor.</p> <p><i>Földrajz:</i> emlékhelyek, Radnóti életének, sorsának topológiája.</p>	

néhány példája.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eklogaciklus, idill és tragikum, razglednica.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portrék – Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor, Ottlik Géza	Órakeret 21 óra
Előzetes tudás	A 20. századi magyar irodalom néhány jelentős szerzőjének már megismert életműve vagy portréja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcs, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szabó Lőrinc költészetének jellege, pl. a Lóci-versek, <i>Az Egy álmai</i>; a <i>Semmiért egészen</i> és versciklusainak (pl. a <i>Tücsökzene</i>) néhány darabja alapján.</p> <p>Weöres Sándor költészetének tematikus és formai változatossága (pl. a <i>Rongyszőnyeg</i>; <i>Magyar etüdök</i> alapján); gondolati költészete; szerepversei, stílusutánezatai (pl. a <i>Psyché</i> szemelvényei).</p> <p>Pilinszky János világlátásának tükröződése költészetében; alkotásmódjának, poétikai megoldásainak, motívumainak sajátosságai (a <i>Harmadnapon</i> és még egy műve alapján, pl. <i>Négysoros</i>, <i>Francia fogoly</i>, <i>Harbach 1944</i>, <i>Apokrif</i> stb.).</p> <p>Márai Sándor életműve néhány epikus szemelvény alapján (pl. <i>Egy polgár vallomásai</i>; A</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – műismereti minimum: Szabó Lőrinc egy-két műve, Weöres Sándor egy-két műve; Pilinszky János <i>Harmadnapon</i> és még egy műve; – választhat: Márai Sándor egy-két alkotása; Ottlik Géza egyik műve; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i>: Bódy Gábor: <i>Psyché</i>.</p> <p><i>Informatika</i>: adattárak, honlapok, önálló tájékozódás pl. a Márai- és az Ottlik- kultuszról.</p>

<p><i>gyertyák csonkig égnek; Napló</i>); esszé-részlet (pl. <i>Füves könyv</i>) és lírai alkotás (<i>Halotti beszéd</i>) alapján; az emigráns léthelyzet hatása.</p> <p>Ady Endre publicisztikájából részlet (pl. <i>Ismeretlen Korvin-kódex margójára</i>, Kosztolányi Dezső esszé-részlet (pl. <i>Ábécé a fordításról és ferdítésről</i>), Illyés Gyula esszé-részlet (pl. <i>Hajszálgyökerek</i>)</p> <p>Ottlik Géza: <i>Iskola a határon</i> - sok szempontú regényértelmezés.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szerepvers, stílusutánczás, négyesoros.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Látásmódok – Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László</p>		<p>Órakeret 17 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Képesség lírai, epikai művek, drámák értelmezésére, önálló feldolgozására.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására.</p> <p>Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg. Szerzők több szempontú bemutatása, életművük jellege, szerepük a magyar irodalomban. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán. Egy-egy mű korabeli és mai hatása (pl. <i>Egy mondat a zsarnokságról</i>; egyperces novellák).</p>		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Illyés Gyula lírájának sajátosságai az <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> és más műve alapján (pl. <i>Bartók, Koszori</i>); az irodalmi szociográfia műfaja, l. <i>Puszták népe</i> (vagy részletek).</p> <p>Németh László egy regénye (pl. <i>Iszony</i>) vagy egy drámája (pl. <i>II. József; A két Bolyai</i>).</p> <p>Nagy László költői világa, alkotásmódja (pl. népiesség, hosszúénekek, montázstechnika, képrendszer, portrévers, képvers) egy-két műve alapján (pl. <i>Himnusz minden időben, Ki viszi át a szerelmet; József Attila!; Menyegző</i>).</p> <p>Örkény István groteszk látásmódja néhány egyperces novella és / vagy a <i>Tóték</i> alapján. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – műismereti minimuma: Illyés Gyula egy műve; – továbbá választhat: Németh László egy műve; Örkény István néhány műve; Nagy László egy-két műve; esszérészlet Illyés Gyula, Németh László műveiből; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i>: Örkény műveinek filmes adaptációi.</p> <p><i>Informatika</i>: internetes közlés, adattárak – önálló tájékozódás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népi írók mozgalma, irodalmi szociográfia, hosszúének, portrévers, képvers, groteszk látásmód, egyperces novella.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Művelődéstörténeti, irodalomtörténeti tájékozódás – Portrék, látásmódok a 20. század magyar irodalmából (választható szerzők, művek)	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A 20. századi magyar irodalom jellemzői (életművek, portrék, látásmódok).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására. A magyar irodalom sokféleségének, határokon átnyúló egységének megbecsülése. Művelődéstörténeti és irodalomtörténeti tájékozódás, irányzatok, csoportok, szerzők sajátosságai. A 20. század különböző korszakainak kulturális, irodalmi törekvései. Különböző típusú, terjedelmű és műfajú epikai, lírai művek, továbbá esszék elemzése, értelmezése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Választás alapján művek, szemelvények 20. századi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – szépprózai alkotásokból, pl. Gion Nándor, Mészöly Miklós, Nyirő József (pl. <i>Úz Bence, Kopjafák</i>), Szabó Magda (pl. <i>Abigél</i>), Sánta Ferenc (pl. <i>Sokan voltunk</i>), Sütő András műveiből; – lírikusok munkásságából, pl. Áprily Lajos, Dsida Jenő, Nemes Nagy Ágnes, Orbán Ottó, Sinka István, Szilágyi Domokos egy-két műve; – értekező prózai művekből, esszékből, pl. Nemes Nagy Ágnes, Szerb Antal és mások műveiből, például Szabó Dezső Adyról írt esszéiből. – Művelődés- és irodalomtörténeti tájékozódás: a nemzeti konzervatív irodalom, a népi írók mozgalma, a határon túli és emigráns irodalom. – A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek. 	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a választott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – megismeri a század irodalmának néhány törekvését, sajátosságát (nemzeti konzervatív irodalom, népi írók mozgalma, határon túli magyar és emigráns irodalom); – választhat műelemzést / műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Informatika</i>: internetes közlés, irodalmi adattárak és honlapok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Művelődéstörténet, irodalomtörténet, nézőpont, nézőpontváltás, nemzeti konzervatív irodalom, parabola, intertextualitás; költői attitűd, költői szerep; Kárpát-medencei, erdélyi irodalom; emigráns irodalom; „ötágú síp”.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portrék, látásmódok a kortárs irodalomból (választható szerzők, művek)	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A 20. és 21. századi magyar irodalom tendenciái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására.</p> <p>Annak a belátása, hogy a kortárs törekvések megismerése segíti a körülöttünk levő világ megértését.</p> <p>Kortárs irodalom: a tájékozottság növelése, az eligazodás támogatása; a fogalmi műveltség bővítése. Kortárs alkotások értelmezése, (pl. Varró Dániel, Kányádi Sándor, Temesi Ferenc, Esterházy Péter, Spiró György, Bodor Ádám, Tóth Krisztina, Lackfi János – két szerző egy-egy művének, vagy műrészletének elemzése) a művekről szóló vélemények, elemzések mérlegelése. A kortárs irodalmi élet több szempontú bemutatása. Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regényének feldolgozása.</p> <p>Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szemelvények a kortárs szépprózai alkotásokból, lírai művekből, esszéirodalomból.</p> <p>A kortárs dráma és színház világa (egy választott mű elemzése).</p> <p>Irodalmi díjak és díjazottak (a Nobel-díjas: Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regénye). Kortárs irodalmi élet.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>Tájékozódás az irodalmi és könyvtári adatbázisok, blogok, kritikai folyóiratok, internetes folyóiratok között.</p> <p>Önálló olvasmányválasztás szempontjai, indoklása, értékelése, mások szempontjainak értelmezése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a kortárs irodalomból választott szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével; – megismeri a kortárs irodalom néhány törekvését, sajátosságát, a posztmodern, digitális irodalom, hangoskönyv fogalmát; – választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; – értelmez egy kortárs drámai alkotást (lehetőleg megtekinti színházban/felvételről); – információkat szerez a kortárs irodalmi életről (könyvünnepek, sikerkönyvek); irodalmi díjakról (pl. Kertész Imre Nobel-díjas <i>Sorstalanság</i> című regényéről); – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, 	<p><i>Dráma és tánc:</i> a kortárs színház irányzatai, példái.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.</p> <p><i>Informatika:</i> a digitális közlés példái.</p>

	elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kortárs nyilvánosság, nyomtatott és internetes folyóiratok, hangoskönyv, digitális közlés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Regionális kultúra		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A választott tárgyhoz kapcsolódó irodalmi ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a szűkebb-tágabb tájegység történeti és jelenkori értékeivel, a regionális kötődés erősítése. Irodalmi emlékhelyek, nemzeti identitás. Eligazodás, tudás- és tapasztalatszerzés a tájegység/település/kerület/iskola stb. kulturális, irodalmi hagyományairól, irodalmi emlékhelyeiről.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
A régió, tájegység, település, kerület, iskola kulturális, irodalmi, múltbeli és jelen hagyományai (pl. kisebbségi irodalom, folklór, múzeum, színház stb.); az ide kötődő, ehhez kapcsolódó szerző(k) irodalmi műve(i). Irodalmi emlékhelyek (szülőház, emlékszoba, kiállítás, múzeum, temető, színház stb.). A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A tanuló – tisztában van a tájegység / település / kerület / iskola stb. kulturális, irodalmi hagyományaival, ismer irodalmi emlékhelyeket; – a tematika kapcsán alkalmassá válik egy szóbeli témakör kifejtésére (érettségi követelményrendszer).	<i>Vizuális kultúra; Hon és népismeret; Földrajz; Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> régió, tájegység, történelmi emlékezet, emlékhely, hagyomány. <i>Társadalomismeret:</i> civil társadalom, a lokális kulturális szerveződések jelentősége.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régió, regionalitás, hagyomány, kisebbség, nemzetiség, folklór, az irodalom „földrajza”, interkulturalitás, kulturális emlékezet.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az irodalom határterületei		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Népköltészet, műköltészet, alkalmi költészet. Szórakoztató irodalom, slágerszöveg.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Igény és képesség erősítése az ízlés önálló, tudatos fejlesztésére. Az esztétikai és művészeti tudatosság alakítása, fejlesztése. Az irodalmiság változó fogalmának áttekintése, példákkal. Több szempontot érintő megbeszélés az ízlésről, annak kontextusairól, alakulásáról. A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. Más kultúrák megismerésének igénye. Az érvelő képesség, a retorikai tudás továbbfejlesztése. Példával való bizonyítása, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
A szórakoztató irodalom típusai, hatáskeltő eszközei és sajátos műfajainak jellemzői (pl. fantasy-irodalom, detektívregény, sci-fi, lektúr; dalszöveg). Az irodalom filmen; filmes feldolgozások. Film- és könyvsikerek, divatjelenségek. Az irodalmi ismeretterjesztés főbb nyomtatott és elektronikus műfajai. A választott témához kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van az irodalmiság változó fogalmával; – megérti az ízlés kontextuális függőségét; – alakul igénye és képessége az ízlés önálló fejlesztésére; – fejlődik médiatudatossága, esztétikai és művészeti tudatossága; – választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmány-élményei/filmélményei alapján; – a tárgykör kapcsán alkalmassá válik a jelenségekről/művekről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> kortárs művészet.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> filmes feldolgozások, mediatizált kultúra.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zene fogyasztásának jelenségei, zenei szubkultúrák.</p> <p><i>Társadalomismeret:</i> a kulturális fogyasztás társadalmi jellemzői; értékviták.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ízlés, értelmezés, szórakoztatás, populáris kultúra, kultusz, divat, irodalmi ismeretterjesztés, digitális kultúra, (<i>filmes</i>) adaptáció.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotási gyakorlatok (reflektálás egy jelenségre, gyakorlati írásbeliség, egy mű elemzése)	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Széleskörű olvasottságon alapuló tájékozottság Különböző szövegtípusok ismerete Írásbeli szövegek megértésének, szövegek önálló megalkotásának képessége	

	Vázlatírás képessége Különböző szövegelemzési stratégiák ismerete Személyes vélemény megfogalmazásának képessége Helyesírási szabályok ismerete, alkalmazásának képessége Rendezett íráskép, olvasható kézírás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emelt szintű írásbeli érettségi szövegalkotási feladatainak sikeres megoldásához szükséges tudnivalók tudatosítása mindhárom szövegtípusban A fogalmazáskészítés általános tartalmi, szerkezeti és nyelvi minőségbeli kritériumainak megismertetése Különböző vázlatkészítési eljárások megismertetése és begyakoroltatása Az önálló vélemények, meglátások szabatos írásbeli közlésének megerősítése tények és összefüggések felismerésén alapulva	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Három eltérő típusú, műfajú, témájú, terjedelmű szöveg adott időkeretben történő megalkotásának képességét kialakítani emelt szintű érettségi gyakorlókönyvek, illetve korábbi évek emelt szintű érettségi szövegalkotási feladatainak tanulmányozása, megoldása segítségével. Vázlatírási technikák fejlesztése az emelt szintű érettségi szövegalkotási feladatainak megfelelően.	REFLEKTÁLÁS EGY JELENSÉGRE Tartalom tekintetében a tanuló képes: - a témához tartozó ismereteit alkalmazni - számot adni ítélőképessége, kritikai gondolkodása érettségéről - megfogalmazni személyes álláspontját - állításait releváns, a feladat elvárásainak megfelelő példákkal, hivatkozásokkal, helytálló, meggyőző érvek alátámasztani Szerkezeti szempontból a tanuló képes: - gondolatmenetét világosan, átgondoltan, meggyőzően felépíteni - megalkotni egy logikus és jól tagolt, globálisan és lineárisan is koherens szöveget Stílus és nyelvhasználat szempontjából a tanuló képes: - a feladatnak megfelelő nyelvi regiszter elvárásainak megfelelni - egyértelműen, gördülékenyen fogalmazni (pl. választékos és szabatos szóhasználattal, illetve változatos mondatszerkesztés élni) GYAKORLATI ÍRÁSBELISÉG Tartalom tekintetében a tanuló írásműve megfelel a feladat által megkívánt kommunikációs helyzetnek, meggyőző, hiteles, életszerű, gondolatgazdag, ötletes; szerkezetét, stílusát és nyelviségét illetően pedig eleget tesz az adott szövegfajta, műfaj normáinak. EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE A tanuló írásművében tartalom szempontjából	<i>Valamennyi tantárgy.</i> lényegkiemelés, rendszerezés, szintetizálás

	<ul style="list-style-type: none"> - a témátartás igényesen megvalósul - meggyőző érvek kerülnek felsorakoztatásra - meggyőző nyelvi, irodalmi tudás körvonalazódik. <p>A tanuló írásművének szerkezete</p> <ul style="list-style-type: none"> - világos gondolatmenetet tükröz - logikus és jól tagolt felépítésű - globálisan és lineárisan egyaránt koherens. <p>A tanuló írásművének stílusa és nyelvhasználata</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyértelmű - gördülékeny (pl. választékos szóhasználat, pontos mondatszerkesztés jellemzi) - megfelel a feladatnak nyelvi regiszterének. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	reflektálás egy jelenségre, gyakorlati írásbeliség, komplex műelemzés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvi-műveltségi feladatsorok megoldása	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A korábban megszerzett ismeretek (elsősorban irodalmi és nyelvészeti, de lényegében valamennyi tudományterületről és művészeti ágból származandók)	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A meglévő ismeretek (háttértudás) kondicionálása, feladathelyzetben történő gyakoroltatása	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Feladatmegoldási rutin kialakítása különböző emelt szintű érettségi gyakorlókönyvek, illetve korábbi évek emelt szintű nyelvi-műveltségi feladatainak megoldásával.	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - irodalmi és nyelvészeti ismeretek alkalmazására, fogalmak felismerésére, azonosítására, definiálására adott magyar szerző adott alkotásához (lírai műhöz, széprózai alkotáshoz, illetve annak részletéhez, esszéhez, értekező prózához vagy annak részletéhez) kapcsolódva; - különböző történeti, irodalomtörténeti, műfaji, tematikai és motivikus összefüggések feltárására; a vizsgálandó szöveg nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzőinek felismerése. - megfelelő tanulási technikák 	<i>Valamennyi tantárgy:</i> rendszerzés, lényegkiemelés, szintetizálás

	működtetésére az önálló és kreatív feladatmegoldásban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	az emelt szintű érettségi követelményekben rögzített irodalmi és nyelvészeti fogalmak	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Emelt szintű szóbeli érettségi tételek gyakorlása	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Adott tanévben az emelt szintű irodalom tételek között szereplő szerzőkről és művekről megszerzett korábbi ismeretek. Kommunikációs-előadási kompetencia, rendszerező képesség, kreativitás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A meglévő ismeretek (háttértudás) kondicionálása, feladathelyzetben történő gyakoroltatása	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Az eredményes szóbeli érettségi felelethez szükséges tartalmi – nyelvtani, irodalmi, kulturális tájékozottságbeli, tárgyi tudásbeli, gondolati, illetve rendszerező – és formai részképességek elsajátíttatása. A szövegértés és szövegalkotás módszertanának minél sokszínűbb és összetettebb elsajátíttatása, a szövegfeldolgozás általános technikáinak megismertetése a kiemelhető szempontok (pl. poétikai, irodalomtörténeti, stíluskorszakbeli, esztétikai, etikai kérdés, valamely életprobléma, motívum, a műre, a szerzői életpályára jellemző sajátosság stb.) figyelembe vételével. A tételkidolgozás logikájának megismertetése, az előadásmód szabályainak tudatosítása.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> - az adott tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). - megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. - nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. - feladatmegoldása minden lényeges elemében meggyőző. - előadásmódja önálló, folyamatos, érthető, feleletének gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a tanuló elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. - fogalomhasználata világos, pontos, szóincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stíláriis regiszterének. 	<i>Valamennyi tantárgy:</i> rendszerezés, lényegkiemelés, szintetizálás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	az aktuális évi emelt szintű érettségi tételsorban szereplő szerzőkhöz és művekhez tartozó, a központi követelményekben rögzített irodalmi és nyelvészeti fogalmak	

A magyar nyelv és irodalom érettségi témakörei

Magyar irodalom

Antikvitás és a Biblia – az európai irodalom alapvető hagyományai

Legalább két világirodalmi korszak bemutatása az alábbiakból:

Középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a 19. század második fele, a 20. század első fele, a 20. század második fele.

Egy-két korszak vagy kiemelkedő szerző az európai színház történetéből.

Műfajelmélet és poétikai ismeretek – például regény és drámatípusok.

Az irodalom és más művészeti ágak összefüggése egy – egy választás szerinti korszakban.

Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila életműve, hatástörténete, 8-10 alkotás alapján.

Janus Pannonius, Balassi Bálint, Zrínyi Miklós, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós – alkotói portréja, 2-3 lírai és / vagy epikus mű alapján.

Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Illyés Gyula, Ottlik Géza, Németh László, Örkény István, Márai Sándor, Pilinszky János – hat szerző hat műve választandó.

Egy szerző néhány műve a közelmúlt irodalmából (pl. Nagy László, Nemes Nagy Ágnes), egy szerző választott művének értelmező bemutatása a kortárs irodalomból, napjaink irodalmi életének áttekintése.

Az irodalom határterületei – például a szórakoztató irodalom néhány műfaja, irodalmi művek és filmes adaptációik kapcsolata. Regionális kultúra (például budapesti kávéházak).

Magyar nyelv

Ember és nyelv

A magyar nyelv története

Nyelvművelés

Nyelv és társadalom, nyelvváltozatok

A nyelvi szintek

Hangtan

Alaktan és szótan

A mondat szintagmatikus szerkezete

Mondattan

Szókincs és frazeológia

Kommunikáció

Jel és jelrendszer

A szöveg

A szövegkohézió

A szövegtípusok

A tömegkommunikáció

A retorika alapjai

Stílus és jelentés

Stílusrétegek

Stílustörténet

MATEMATIKA

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	144	108	108	144
Heti óraszám	4	3	3	4

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	72	144	108	108	144
Heti óraszám	2	4	3	3	4

Emelt szintű csoport (évfolyam szinten önálló csoportban)

Évfolyam	11.	12.
Évi óraszám	180	192
Heti óraszám	5	6

9–10. évfolyam

Ez a matematika kerettanterv mindazon tanulóknak szól, akik a 9. osztályban még nem választottak matematikából emelt szintű képzést. Azoknak is, akik majd később, fakultáción akarnak felkészülni matematikaigényes pályákra, és természetesen azoknak is, akiknek a középiskola után nem lesz rendszeres kapcsolatuk a matematikával, de egész életükben hatni fog, hogy itt milyen készségeik alakultak ki a problémamegoldásban, a rendszerező, elemző gondolkodásban. Ezeket a tanulókat ebben az időszakban lehet megnyerni a gazdasági fejlődés szempontjából meghatározó fontosságú természettudományos, műszaki, informatikai pályáknak.

A megismerés módszerei között továbbra is fontos a gyakorlati tapasztalatszerzés, de az ismertszerzés fő módszere a tapasztalatokból szerzett információk rendszerezése, igazolása, ellenőrzése, és az ezek alapján elsajátított ismeretanyag alkalmazása. A középiskola első két évfolyamán sok, korábban már szereplő ismeret, összefüggés, fogalom újra előkerül, úgy, hogy a fogalmak definiálásán, az összefüggések igazolásán, az ismeretek rendszerezésén, kapcsolataik feltárásán és az alkalmazási lehetőségeik megismerésén van a hangsúly. Ezért a tanulóknak meg kell ismerkedniük a tudományos feldolgozás alapvető módszereivel. (Mindenkori által elfogadott alapelvek/axiómák, már bizonyított állítások, új sejtések, állítások megfogalmazása és azok igazolása, a fentiek összegzése, a nyitva maradt kérdések felsorolása, a következmények elemzése.) A felsorolt célok az általános iskolai matematikatanítás céljaihoz képest jelentős többletet jelentenek, ezért is fontos, hogy változatos módszertani megoldásokkal tegyük könnyebbé az átmenetet.

A problémamegoldás megszerettetésének igen fontos eszközei lehetnek a matematikai alapú játékok. A gyerekek szívesen játszanak maradékos osztáson, oszthatósági szabályokon alapuló számjátékokat, és szimmetriákon alapuló geometriai, rajzos játékokat. Nyerni akarnak, ezért természetes módon elemezni kezdik a szabályokat, lehetőségeket. Olyan következtetésekre jutnak, olyan elemzéseket végeznek, amelyeket hagyományos feladatokkal nem tudnánk elérni. A matematikatanításnak ebben a szakaszában sok érdekes matematikatörténeti vonatkozással lehet közelebb hozni a tanulókhöz a tantárgyat. A témakör egyes elemeihez kapcsolódva mutassuk be néhány matematikus életútját. A geometria egyes területeinek (szimmetriák, aranymetszés) a művészetekben való alkalmazásait megjelenítve világossá tehetjük a tanulóknak, hogy a matematika a kultúra elválaszthatatlan része.

Változatos példákkal, feladatokkal mutathatunk rá arra, hogy milyen előnyöket jelenthet a mindennapi életben, ha valaki jól tud problémákat megoldani. Gazdasági, sport témájú feladatokkal, számos geometriai és algebrai szélsőérték-feladattal lehet gyakorlati kérdésekre optimális megoldásokat keresni.

Ez az életkor már alkalmassá teszi a tanulókat az önálló ismeretszerzésre. Legyen követelmény, hogy egyes adatoknak, fogalmaknak, ismereteknek könyvtárban, interneten nézzenek utána. Ez a kutatómunka hozzájárulhat a tanulóknak digitális kompetenciájának növeléséhez, ugyanúgy, mint a geometriai és egyéb matematikai programok használata is.

A tanulóknak későbbi, matematika szempontjából nagyon különböző céljai, a fogalmi gondolkodásban megnyilvánuló különbségek igen fontossá teszik ebben a szakaszban a differenciálást. Az évfolyamok összetételének a bevezetőben vázolt sokszínűsége miatt nagyon indokolt csoportbontásban tanítani a matematikát.

Az egyes tematikus egységekre javasolt óraszámokat évfolyamonként a táblázatok tartalmazzák.

9. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
1. Gondolkodási és megismerési módszerek	11 óra
2. Számтан, algebra	50 óra
3. Összefüggések, függvények, sorozatok	17 óra
4. Geometria	46 óra
5. Valószínűség, statisztika	6 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret (a kerettantervben ún. szabad órakeret, az éves óraszám 10%-a)	9óra
Ellenőrzés, számonkérés	5 óra
Az össz. óraszám	144 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Példák halmazokra, geometriai alapfogalmak, alapszerkesztések. Halmazba rendezés több szempont alapján. Gyakorlat szövegek értelmezésében. A matematikai szakkifejezések adott szinthez illeszkedő ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A valós számok halmazának ismerete. Kommunikáció, együttműködés. A matematika épülése elveinek bemutatása. Igaz és hamis állítások megkülönböztetése. Halmazok eszközzellegű használata. Gondolkodás; ismeretek rendszerezési képességének fejlesztése. Önfejlesztés, önellenőrzés segítése, absztrakciós képesség, kombinációs készség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási
-----------	---------------------------	--------------

		pontok
Véges és végtelen halmazok. halmaz eleme, halmazok megadásának módjai. Üres halmaz fogalma, jelölése. Végtelen számosság szemléletes fogalma. <i>Matematikatörténet: Cantor.</i>	Annak megértése, hogy csak a véges halmazok elemszáma adható meg természetes számmal.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Részhalmaz. Halmazműveletek: unió, metszet, különbség. Halmazok közötti viszonyok megjelenítése (Venn-diagramm)	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Szöveges megfogalmazások matematikai modellre fordítása. Elnevezések megtanulása, definíciókra való emlékezés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatok, szavak, hangok rendszerezése. <i>Biológia-egészségtan:</i> halmazműveletek alkalmazása a rendszertanban. <i>Kémia:</i> anyagok csoportosítása.
Alaphalmaz és komplementer halmaz.	Annak tudatosítása, hogy alaphalmaz nélkül nincs komplementer halmaz. Halmaz közös elem nélküli halmazokra bontása jelentőségének belátása.	<i>Biológia-egészségtan:</i> élőlények osztályozása; besorolás közös rész nélküli halmazokba.
A megismert számhalmazok: természetes számok, egész számok, racionális számok. A számírás története.	A megismert számhalmazok áttekintése. Természetes számok, egész számok, racionális számok elhelyezése halmazábrában, számegyenesen.	<i>Informatika:</i> számábrázolás (problémamegoldás táblázatkezelővel).
Valós számok halmaza. Az intervallum fogalma, fajtái. Ábrázolás számegyenesen. Irracionális szám létezése. Műveletek intervallumokkal	Annak tudatosítása, hogy az intervallum végtelen halmaz.	

<p>Távolsággal megadott ponthalmazok, adott tulajdonságú ponthalmazok (kör, gömb, felező merőleges, szögfelező, középpárhuzamos).</p>	<p>Ponthalmazok megadása ábrával. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése (például két feltétellel megadott ponthalmaz).</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a tér ábrázolása.</p> <p><i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata.</p>
<p>Logikai műveletek: „nem”, „és”, „vagy”, „ha..., akkor”. (Folyamatosan a 9–12. évfolyamon.)</p>	<p>Matematikai és más jellegű érvelésekben a logikai műveletek felfedezése, megértése, önálló alkalmazása. A köznyelvi kötőszavak és a matematikai logikában használt kifejezések jelentéstartalmának összevetése. A hétköznapi, nem tudományos szövegekben található matematikai információk felfedezése, rendezése a megadott célnak megfelelően. Matematikai tartalmú (nem tudományos jellegű) szöveg értelmezése.</p>	

<p>Szöveges feladatok. (Folyamatos feladat a 9–12. évfolyamon: a szöveg alapján a megfelelő matematikai modell megalkotása.) Logikai szita.</p>	<p>Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése. Modellek alkotása a matematikán belül; matematikán kívüli problémák modellezése. Gondolatmenet lejegyzése (megoldási terv). Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése (a szövegben előforduló információk). Figyelem összpontosítása. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás: az indukció és dedukció, a rendszerezés, a következtetés.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés; információk azonosítása és összekapcsolása, a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg tartalmi elemei közötti kijelentés-érv, ok-okozati viszony felismerése és magyarázata.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmódra</p>
---	---	--

		és a családi életre nevelés.
A „minden” és a „van olyan” helyes használata. Nyitott mondatok igazsághalmaza, szemléltetés módjai.	A „minden” és a „van olyan” helyes használata. Halmazok eszközjellegű használata.	
A matematikai bizonyítás. Kísérletezés, módszeres próbálkozás, sejtés, cáfolás (folyamatos feladat a 9–12. évfolyamokon). <i>Matematikatörténet:</i> Euklidesz szerepe a tudományosság kialakításában. Nevezetes sejtések (pl. ikerprím sejtés); hosszan „élt”, de megoldott sejtések (pl. Fermat-sejtés, négyszínsejtés).	Kísérletezés, módszeres próbálkozás, sejtés, cáfolás megkülönböztetése. Érvelés, vita. Érvek és ellenérvek. Ellenpélda szerepe. Mások gondolataival való vitába szállás és a kulturált vitatkozás. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont (pl. a saját és a vitapartner szempontjának) egyidejű követése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mások érvelésének összefoglalása és figyelembevétel.
Állítás és megfordítása. „Akkor és csak akkor” típusú állítások.	Az „akkor és csak akkor” használata. Feltétel és következmény felismerése a „Ha ..., akkor ...” típusú állítások esetében. Korábbi, illetve újabb (saját) állítások, tételek jelentésének elemzése.	

Egyszerű kombinatorikai feladatok: leszámlálás, sorbarendezési kiválasztási feladatok, gyakorlati problémák. Kombinatorika a mindennapokban.	Rendszerezés: az esetek összeszámlálásánál minden esetet meg kell találni, de minden esetet csak egyszer lehet számításba venni. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Esetfelsorolások, diszkusszió (pl. van-e ismétlődés). Sikertelen megoldási kísérlet után újjal való próbálkozás; a sikertelenség okának feltárása (pl. minden feltételre figyelt-e).	<i>Informatika:</i> problémamegoldás táblázatkezelővel. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hétköznapi problémák megoldása a kombinatorika eszközeivel. <i>Magyar nyelv és</i>
---	--	---

		<i>irodalom:</i> periodicitás, ismétlődés és kombinatorika mint szervezőelv poetizált szövegekben.
A gráffal kapcsolatos alapfogalmak (csúcs, él, fokszám). Egyszerű hálózat szemléltetése.	Gráfok alkalmazása problémamegoldásban. Számítógépek egy munkahelyen, elektromos hálózat a lakásban, település úthálózata stb. szemléltetése gráffal. Gondolatmenet megjelenítése gráffal.	<i>Kémia:</i> molekulák tér szerkezete. <i>Informatika:</i> problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel, hálózatok. <i>Történelem,</i> <i>társadalmi és</i> <i>állampolgári</i> <i>ismeretek:</i> pl. családfa. <i>Technika, életvitel és</i> <i>gyakorlat:</i> közlekedés.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Unió, metszet, különbség, komplementer halmaz. Gráf csúcsa, éle, csúcs fokszáma. Logikai művelet (NEM, ÉS, VAGY. „Ha, akkor ...”). Feltétel és következmény. Sejtés, bizonyítás, megcáfolás. Ellentmondás.
-------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számтан, algebra	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Számolás racionális számkörben. Prímszám, összetett szám, oszthatósági szabályok. Hatványjelölés. Egyszerű algebrai kifejezések ismerete, zárójel használata. Egyenlet, egyenlet megoldása. Egyenlőtlenség. Egyszerű szöveg alapján elsőfokú egyismeretlenes egyenlet felírása (modell alkotása), megoldása, ellenőrzése.	
A tematikai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés.	

egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Problémakezelés és –megoldás. Algebrai kifejezések biztonságos ismerete, kezelése. Szabályok betartása, tanultak alkalmazása. Elsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldási módszerei, a megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása.</p> <p>Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés fontossága. A problémához illő számítási mód kiválasztása, eredmény kerekítése a tartalomnak megfelelően.</p> <p>Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotás adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Számológép használata.</p>
---	---

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Számelmélet elemei. A tanult oszthatósági szabályok. Prímtényezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Relatív prímelek. Osztók száma</p> <p><i>Matematikatörténeti és számelméleti érdekességek:</i> (pl. végtelen sok prímszám létezik, tökéletes számok, barátságos számok, Eukleidész. Mersenne, Euler, Fermat)</p>	<p>A tanult oszthatósági szabályok rendszerezése. Prímtényezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös meghatározása a felbontás segítségével.</p> <p>Egyszerű oszthatósági feladatok, szöveges feladatok megoldása. Gondolatmenet követése, egyszerű gondolatmenet megfordítása.</p> <p>Érvelés.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Hatványozás 0 és negatív egész kitevőre.</p> <p>Permanencia-elv.</p>	<p>Fogalmi általánosítás: a korábbi definíció kiterjesztése.</p>	
<p>A hatványozás azonosságai.</p>	<p>Korábbi ismeretekre való emlékezés.</p>	
<p>Számok abszolút értéke.</p>	<p>Egyenértékű definíció (távolsággal adott definícióval).</p>	<p><i>Fizika:</i> hőmérséklet, elektromos töltés, áram, feszültség előjeles értelmezése.</p>
<p>Különböző számrendszerek. A helyiértékes írásmód lényege. Kettes</p>	<p>A különböző számrendszerek egyenértékűségének belátása.</p>	<p><i>Informatika:</i> kommunikáció ember és gép között, adattárolás egységei.</p>

számrendszer. <i>Matematikatörténet:</i> Neumann János.		
Számok normálalakja.	Az egyes fogalmak (távolság, idő, terület, tömeg, népesség, pénz, adat stb.) mennyiségi jellemzőinek kifejezése számokkal, mennyiségi következtetések. Számolás normálalakkal írásban és számológép segítségével. A természettudományokban és a társadalomban előforduló nagy és kis mennyiségekkel történő számolás	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> tér, idő, nagyságrendek – méretek és nagyságrendek becslése és számítása az atomok méreteitől az ismert világ méretéig; szennyezés, környezetvédelem.

Nevezetes azonosságok: kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás. Számolási szabályok, zárójelek használata.	Régebbi ismeretek mozgósítása, összeillesztése, felhasználása.	
$(a \pm b)^2$, $a^2 - b^2$ szorzat alakja. Azonosság fogalma.	Ismeretek tudatos memorizálása (azonosságok). Geometria és algebra összekapcsolása az azonosságok igazolásánál.	<i>Fizika:</i> számítási feladatok megoldása (pl. munkatétel).
Szorzáttá alakítás módszerei (kiemelés, kiemelés csoportosítással, nevezetes azonosságokkal, teljes négyzetté kiegészítés)	Nevezetes azonosságok magabiztos alkalmazása	
Egyszerű feladatok polinomok, illetve algebrai törtek közötti műveletekre. Tanult azonosságok alkalmazása. Algebrai tört értelmezési tartománya. Algebrai kifejezések	Ismeretek felidézése, mozgósítása (pl. szorzattá alakítás, tört egyszerűsítése, bővítése, műveletek törtekkel).	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> számítási feladatok.

egyszerűbb alakra hozása.		
Elsőfokú egyenletek és egyenlőtlenségek (algebrai törtesek is) megoldása különböző módszerekkel (lebontogatás, mérlegelv, szorzattá alakítás, értelmezési tartomány és értékkészlet vizsgálata, grafikus módszer).	Régebbi ismeretek mozgósítása, összeillesztése, felhasználása, kiegészítése. Módszerek tudatos kiválasztása és alkalmazása.	
Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása.	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Különböző módszerek alkalmazása ugyanarra a problémára (behelyettesítő módszer, egyenlő illetve ellentett együtthatók módszere, grafikus módszer).	<i>Fizika:</i> kinematika, dinamika.
Elsőfokú egyenletre, egyenletrendszerre vezető szöveges számítási feladatok a természettudományokból, a mindennapokból.	Szöveges számítási feladatok megoldása a természettudományokból, a mindennapokból (pl. százalékszámítás: megtakarítás, kölcsön, áremelés, árleszállítás, bruttó ár és nettó ár, ÁFA, jövedelemadó, járulékok, élelmiszerek százalékos összetétele). A növekedés és csökkenés kifejezése százalékkal („mihez viszonyítunk?”). Gondolatmenet lejegyzése (megoldási terv). Számológép használata. Az értelmes kerekítés megtalálása. A mindennapokhoz kapcsolódó problémák matematikai modelljének elkészítése (egyenlet, illetve egyenletrendszer felírása); a megoldás ellenőrzése, a gyakorlati feladat megoldásának összevetése a valósággal	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> számítási feladatok. <i>Informatika:</i> problémamegoldás táblázatkezelővel. <i>Földrajz:</i> a pénzvilág működése. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tudatos élelmiszer-választás, becslések, mérések, számítások. <i>Társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek:</i> a család pénzügyei és gazdálkodása, vállalkozások. <i>Fizika:</i> kinematika,

	(lehetséges-e?).	dinamika. <i>Kémia:</i> százalékos keverési feladatok.
--	------------------	---

Egyes változók kifejezése fizikai, kémiai képletekből.	A képlet értelmének, jelentőségének belátása. Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.	<i>Fizika; kémia:</i> képletek értelmezése..
Egy abszolútértéket tartalmazó egyenletek. $ x + c = ax + b.$	Definíciókra való emlékezés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hatvány. Normálalak. Egyenlet. Alaphalmaz, értelmezési tartomány. Azonosság. Ekvivalens egyenlet. Elsőfokú egyenlet. Elsőfokú egyenletrendszer. Egyenlőtlenség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Összefüggések, függvények, sorozatok	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	Halmazok. Hozzárendelés fogalma. Grafikonok készítése, olvasása. Pontok ábrázolása koordináta-rendszerben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggések, folyamatok megjelenítése matematikai formában (függvény-modell), vizsgálat a grafikon alapján. A vizsgálat szempontjainak kialakítása. Függvénytranszformációk algebrai és geometriai megjelenítése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A függvény megadása, elemi tulajdonságai.	Ismeretek tudatos memorizálása (függvénytani alapfogalmak). Alapfogalmak megértése, konkrét függvények elemzése a grafikonjuk alapján. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése grafikon alapján. Számítógép használata a	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> időben lejátszódó folyamatok leírása, elemzése. <i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata, adatkezelés táblázatkezelővel.

	függvények vizsgálatára.	
A lineáris függvény (nulladfokú, egyenes arányosság), lineáris kapcsolatok. A lineáris függvények tulajdonságai. Az egyenes arányosságot leíró függvény. A lineáris függvény grafikonjának meredeksége, tengelymetszete, ezek jelentése lineáris kapcsolatokban.	Táblázatok készítése adott szabálynak, összefüggésnek megfelelően. Időben lejátszódó történések megfigyelése, a változás megfogalmazása. Modellek alkotása: lineáris kapcsolatok felfedezése a hétköznapi életben (pl. egységár, a változás sebessége). Lineáris függvény ábrázolása paramétereinek alapján. Számítógép használata a lineáris folyamat megjelenítésében.	<i>Fizika:</i> időben lineáris folyamatok vizsgálata, a változás sebessége. <i>Kémia:</i> egyenes arányosság. <i>Informatika:</i> táblázatkezelés.
Az abszolútérték-függvény. Az $x \mapsto x $ függvény grafikonja, tulajdonságai ($a \neq 0$).	Ismeretek felidézése (függvénytulajdonságok).	
A négyzetgyökfüggvény. Az $x \mapsto \sqrt{x}$ ($x \geq 0$) függvény grafikonja, tulajdonságai.	Ismeretek felidézése (függvénytulajdonságok).	
A fordított arányosság függvénye. $x \mapsto \frac{a}{x}$ ($ax \neq 0$) grafikonja, tulajdonságai.	Ismeretek felidézése (függvénytulajdonságok).	<i>Fizika:</i> ideális gáz, izoterma. <i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata.
Függvény transzformációk	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése.	
Függvények alkalmazása.	Valós folyamatok függvénymodelljének megalkotása. A folyamat elemzése a függvény vizsgálatával, az eredmény összevetése a valósággal. A modell érvényességének vizsgálata. Számítógép alkalmazása (pl.	<i>Fizika:</i> kinematika. <i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata.

	függvényrajzoló program). Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése.	
Az $x \mapsto ax^2 + bx + c$ ($a \neq 0$) másodfokú függvény ábrázolása és tulajdonságai. Függvénytranszformációk áttekintése az $x - u^2 + v$ $x \mapsto a$ alak segítségével.	Ismeretek felidézése (algebrai ismeretek és függvénytulajdonságok ismerete). Teljes négyzetté alakítás alkalmazása Számítógép használata.	<i>Fizika:</i> egyenletesen gyorsuló mozgás kinematikája. <i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata.
Egyenlet, egyenletrendszer grafikus megoldása.	Egy adott probléma megoldása két különböző módszerrel. Az algebrai és a grafikus módszer összevetése. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Számítógépes program használata.	<i>Fizika; kémia; biológia- egészségtan; földrajz:</i> számítási feladatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függvény. Valós függvény. Értelmezési tartomány, értékkészlet, zérushely, növekedés, fogyás, szélsőérték, szélsőérték. Alapfüggvény. Függvénytranszformáció. Lineáris kapcsolat. Meredekség. Grafikus megoldás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 46 óra
Előzetes tudás	Tételek, illeszkedés. Sokszögek, háromszögek alaptulajdonságai, négyzetek csoportosítása; speciális háromszögek és négyzetek elnevezése, felismerése, alaptulajdonságaik. Alapszerkesztések, háromszög szerkesztése alapadatokról. Háromszög köré írt kör és beírt kör szerkesztése. Háromszögek egybevágósága. Kör és gömb, hasábok, hengerek és gúla felismerése, alaptulajdonságaik. A Pitagorasz-tétel ismerete.	
A tematikai egység nevelési-	Tájékozódás a térben. Számítások síkban és térben. Az egybevágósági transzformációk alkalmazása problémamegoldásban. A szimmetria	

fejlesztési céljai	szerepének felismerése a matematikában, a valóságban. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése. Tájékozódás valóságos viszonyokról térkép és egyéb vázlatok alapján. Összetett számítási probléma lebontása, számítási terv készítése (megfelelő részlet kiválasztása, a részletszámítások logikus sorrendbe illesztése). Valós probléma geometriai modelljének megalkotása, számítások a modell alapján, az eredmények összevetése a valósággal. Korábbi ismeretek mozgósítása. Számológép, számítógép használata.
---------------------------	---

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Geometriai alapfogalmak. Tételek, távolságok és szögek értelmezése. (Folyamatosan a 910. évfolyamon.)	Idealizáló absztrakció: pont, egyenes, sík, síkidomok, testek. Vázlat készítése.	
A háromszög nevezetes vonalai, körei. Oldalfelező merőlegek, belső szögfelezők, magasságvonalak, súlyvonalak, középvonalak tulajdonságai. Körülírt kör, beírt kör. Területképlet <i>Matematikatörténet</i> : Euler-egyenes, Feuerbach-kör bemutatása (interaktív szerkesztőprogrammal, bizonyítás nélkül).	A definíciók és tételek pontos ismerete, alkalmazása.	<i>Informatika</i> : tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Konvex sokszögek általános tulajdonságai. Átlók száma, belső szögek összege. Szabályos sokszög belső szöge.	Fogalmak alkotása specializálással: konvex sokszög, szabályos sokszög.	
Speciális négyszögek, tulajdonságaik, területképletek	Fogalmak pontos ismerete. Lényeges tulajdonságok kiemelése,	
Kör és részei, kör és egyenes. Ív, húr, körcikk, körszelet. Szelő, érintő.	Fogalmak pontos ismerete.	<i>Fizika</i> : körmozgás, a körpályán mozgó test sebessége.

		<i>Vizuális kultúra:</i> építészeti stílusok.
A körív hossza. Egyenes arányosság a középponti szög és a hozzá tartozó körív hossza között (szemlélet alapján).	Együtváltozó mennyiségek összetartozó adatpárjainak vizsgálata.	<i>Fizika:</i> körmozgás sebessége, szögsebessége. <i>Földrajz:</i> távolság a Föld két pontja között.
A körcikk területe. Egyenes arányosság a középponti szög és a hozzá tartozó körcikk területe között (szemlélet alapján).	Együtváltozó mennyiségek összetartozó adatpárjainak vizsgálata.	
A szög mérése. A szög ívmértéke.	Mérés, mérési elvek megismerése. Mértékegységválasztás, mérőszám.	<i>Fizika:</i> szögsebesség, körmozgás, rezgőmozgás. <i>Földrajz:</i> tájékozódás a földgömbön; hosszúsági és szélességi körök, helymeghatározás.
Thalész tétele, és alkalmazásai. A matematika mint kulturális örökség.	Ismeretek tudatos memorizálása. Állítás és megfordításának gyakorlása.	
Pitagorasz-tétel alkalmazásai. (Koordináta-geometria előkészítése.)	Ismeretek mozgósítása, rendszerezése problémamegoldás érdekében. Állítás és megfordításának gyakorlása.	<i>Fizika:</i> vektor felbontása merőleges összetevőkre.
A tengelyes és a középpontos tükrözés, az eltolás, a pont körüli elforgatás. A transzformációk tulajdonságai. A geometriai vektorfogalom.	A megmaradó és a változó tulajdonságok tudatosítása.	<i>Fizika:</i> elmozdulásvektor, forgások. <i>Földrajz:</i> bolygók tengely körüli forgása, keringés a Nap körül.
Egybevágóság, szimmetria.	Szimmetria felismerése a matematikában, a művészetekben, a	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata.

	környezetünkben található tárgyakban, részvétel szimmetrián alapuló játékokban.	<i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, képzőművészet; művészettörténeti stíluskorszakok. <i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi test síkjai, szimmetriája.
Szimmetrikus négyszögek. Négyszögek csoportosítása szimmetriáik szerint. Szabályos sokszögek.	Fogalmak alkotása specializálással.	<i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, képzőművészet; művészettörténeti stíluskorszakok.
Egyszerű szerkesztési feladatok.	Szerkesztési eljárások gyakorlása. Szerkesztési terv készítése, ellenőrzés. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Pontos, esztétikus munkára nevelés.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Vektorok összege, két vektor különbsége.	Műveleti analógiák (összeadás, kivonás).	<i>Fizika:</i> erők összege, két erő különbsége, vektormennyiség változása (pl. sebesség-változás).
Vektor szorzása valós számmal.	Új műveletfogalom kialakítása és gyakorlása.	<i>Fizika:</i> Newton II. törvénye.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tér, sík, egyenes, pont. Sokszög. Háromszög, négyszög, speciális háromszög, speciális négyszög. Belső szög, külső szög, átló. Kerület, terület. Egybevágó. Szimmetria. Vektor, vektorművelet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Valószínűség, statisztika	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Valószínűségi kísérletek elvégzése, elemzése. Táblázatok, diagramok olvasása. Százalékszámítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Diagram, vonaldiagram, oszlopdiaagram, kördiagram készítése, olvasása. Táblázat értelmezése, készítése. Számítógép használata az adatok rendezésében, értékelésében, ábrázolásában.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Egyszerű valószínűség számítási kísérletek, (gyakoriság, relatív gyakoriság,)Statisztikai adatok és ábrázolásuk (eloszlás, kördiagram, oszlopdiaagram, vonaldiagram).	Adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása. Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatként való jegyzése. Diagramok, táblázatok olvasása, készítése. Grafikai szervezők összevetése más formátumú dokumentumokkal, következtetések levonása írott, ábrázolt és számszerű információ összekapcsolásával. Számítógép használata.	<i>Informatika:</i> adatkezelés, adatfeldolgozás, információ megjelenítés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi, társadalmi témák vizuális ábrázolása (táblázat, diagram). <i>Földrajz:</i> időjárás, éghajlati és gazdasági statisztikák.
Adatsokaságok jellemzői: átlag, medián, módusz, terjedelem.	A statisztikai mutatók nyújtotta információk helyes értelmezése. Nagy adathalmaz vizsgálata kevés statisztikai jellemzővel: előnyök és hátrányok.	<i>Informatika:</i> statisztikai adatelemzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat. Diagram, táblázat. Módusz, medián, átlag., terjedelem, szórás. Gyakoriság, relatív gyakoriság.	

A fejlesztés várt eredményei a 9. évfolyam végén	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> –Halmazokkal kapcsolatos alapfogalmak ismerete, halmazok szemléltetése, halmazműveletek ismerete; számhalmazok ismerete. –Értsék és jól használják a matematika logikában megtanult szakkifejezéseket a hétköznapi életben. –Definíció, tétel felismerése, az állítás és a megfordításának felismerése; bizonyítás gondolatmenetének követése. –Egyszerű leszámplálási feladatok megoldása, a megoldás gondolatmenetének rögzítése szóban, írásban. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> –Egyszerű algebrai kifejezések használata, műveletek algebrai kifejezésekkel; a tanultak alkalmazása a matematikai problémák megoldásában (pl. modellalkotás szöveg alapján, egyenletek
---	---

megoldása, képletek értelmezése); egész kitevőjű hatványok, azonosságok.

- Elsőfokú egyismeretlenes egyenlet megoldása; ilyen egyenletre vezető szöveges és gyakorlati feladatokhoz egyenletek felírása és azok megoldása, a megoldás önálló ellenőrzése.
- Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása; ilyen egyenletrendszerre vezető szöveges és gyakorlati feladatokhoz az egyenletrendszer megadása, megoldása, a megoldás önálló ellenőrzése.
- A tanulók képesek a matematikai szöveg értő olvasására, tankönyvek, keresőprogramok célirányos használatára, szövegekből a lényeg kiemelésére.

Összefüggések, függvények, sorozatok

- A függvény megadása, a szereplő halmazok ismerete (értelmezési tartomány, értékészlet); valós függvény alaptulajdonságainak ismerete.
- A tanult alapfüggvények ismerete (tulajdonságok, grafikon).
- Egyszerű függvénytranszformációk végrehajtása.
- Valós folyamatok elemzése a folyamathoz tartozó függvény grafikonja alapján.
- Függvénymodell készítése lineáris kapcsolatokhoz; a meredekség.
- A tanulók tudják az elemi függvényeket ábrázolni koordináta-rendszerben, és a legfontosabb függvénytulajdonságokat meghatározni, nemcsak a matematika, hanem a természettudományos tárgyak megértése miatt, és különböző gyakorlati helyzetek leírásának érdekében is.

Geometria

- Tételek ismerete; távolság és szög fogalma, mérése.
- Nevezetes pont-halmazok ismerete, szerkesztésük.
- A tanult egybevágósági transzformációk és ezek tulajdonságainak ismerete.
- Egybevágó alakzatok; két egybevágó alakzat több szempont szerinti összehasonlítása (pl. távolságok, szögek, kerület, terület).
- Szimmetria ismerete, használata.
- Háromszögek tulajdonságainak ismerete (alaptulajdonságok, nevezetes vonalak, pontok, körök).
- Derékszögű háromszögre visszavezethető (gyakorlati) számítások elvégzése Pitagorasz-tétellel.
- Szimmetrikus négyszögek tulajdonságainak ismerete.
- Vektor fogalmának ismerete; három új művelet ismerete: vektorok összeadása, kivonása, vektor szorzása valós számmal.
- Kerület, terület, felszín és térfogat szemléletes fogalmának

	<p>kialakulása, a jellemzők kiszámítása (képlet alapján); mértékegységek ismerete; valós síkbeli, illetve térbeli probléma geometriai modelljének megalkotása.</p> <p>–A geometriai ismeretek bővülésével, a megismert geometriai transzformációk rendszerezettebb tárgyalása után fejlődik a tanulók dinamikus geometriai szemlélete, diszkussziós képessége.</p> <p>–A háromszögekről tanult ismeretek bővülésével a tanulók képesek számítási feladatokat elvégezni, és ezeket gyakorlati problémák megoldásánál alkalmazni.</p> <p>–A szerkesztési feladatok során törekednek az igényes, pontos munkavégzésre.</p> <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <p>–Adathalmaz rendezése megadott szempontok szerint, adat gyakoriságának és relatív gyakoriságának kiszámítása.</p> <p>–Táblázat olvasása és készítése; diagramok olvasása és készítése.</p> <p>–Adathalmaz móduszának, mediánjának, átlagának értelmezése, meghatározása.</p> <p>–A statisztikai feladatok megoldása során a diákok rendszerező képessége fejlődik. A tanulók képesek adatsokaságot jellemezni, ábráról adatsokaság jellemzőit leolvasni.</p>
--	--

10. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
1. Gondolkodási és megismerési módszerek	12 óra
2. Számтан, algebra	36 óra
3. Összefüggések, függvények, sorozatok	10 óra
4. Geometria	31 óra
5. Valószínűség, statisztika	9 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret (a kerettantervben ún. szabad órakeret, az éves óraszám 10%-a)	5 óra
Ellenőrzés, számonkérés	5 óra
Az össz. óraszám	108 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Gyakorlat szövegek értelmezésében. A matematikai szakkifejezések adott szinthez illeszkedő ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kommunikáció, együttműködés. A matematika épülése elveinek bemutatása. A matematikai tételek, állítások szerkezete. Igaz és hamis állítások megkülönböztetése. Gondolkodás; ismeretek rendszerezési képességének fejlesztése. Önfejlesztés, önellenőrzés segítése, absztrakciós képesség, kombinációs készség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A matematikai bizonyítás. Kísérletezés, módszeres próbálkozás, sejtés, cáfolás (folyamatos feladat a 9–12. évfolyamokon).	Kísérletezés, módszeres próbálkozás, sejtés, cáfolás megkülönböztetése. Érvelés, vita. Érvek és ellenérvek. Ellenpélda	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mások érvelésének összefoglalása és figyelembevétele.

<p><i>Matematikatörténet:</i> Euklidesz szerepe a tudományosság kialakításában. Nevezetes sejtések (pl. ikerprím sejtés); hosszan „élt”, de megoldott sejtések (pl. Fermat-sejtés, négyszínsejtés).</p>	<p>szerepe. Mások gondolataival való vitába szállás és a kulturált vitatkozás. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont (pl. a saját és a vitapartner szempontjának) egyidejű követése.</p>	
<p>Állítás, tétel és megfordítása. Szükséges feltétel, elegendő feltétel. „Akkor és csak akkor” típusú állítások.</p>	<p>Az „akkor és csak akkor” használata. Feltétel és következmény felismerése a „Ha ..., akkor ...” típusú állítások esetében. Korábbi, illetve újabb (saját) állítások, tételek jelentésének elemzése.</p>	
<p>Bizonyítás. Bizonyítási módszerek, jellegzetes gondolatmenetek (skatulya-elv) konkrét példákon keresztül.</p>	<p>Gondolatmenet tagolása. Rendszerezés (érvek logikus sorrendje). Következtetés megítélése helyessége szerint. A bizonyítás gondolatmenetére, bizonyítási módszerekre való emlékezés. Kidolgozott bizonyítás gondolatmenetének követése, megértése. Példák a hétköznapiakból helyes és helytelenül megfogalmazott következtetésekre.</p>	<p><i>Etika:</i> a következtetés, érvelés, bizonyítás és cáfolat szabályainak alkalmazása.</p>
<p>Logikai műveletek: „nem”, „és”, „vagy”, „ha..., akkor”. (Folyamatosan a 9–12. évfolyamon.)</p>	<p>Matematikai és más jellegű érvelésekben a logikai műveletek felfedezése, megértése, önálló alkalmazása. A köznyelvi kötőszavak és a matematikai logikában használt kifejezések</p>	

	jelentéstartalmának összevetése. A hétköznapi, nem tudományos szövegekben található matematikai információk felfedezése, rendezése a megadott célnak megfelelően. Matematikai tartalmú (nem tudományos jellegű) szöveg értelmezése.	
Szöveges feladatok. (Folyamatos feladat a 9–12. évfolyamon: a szöveg alapján a megfelelő matematikai modell megalkotása.)	Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése. Modellek alkotása a matematikán belül; matematikán kívüli problémák modellezése. Gondolatmenet lejegyzése (megoldási terv). Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése (a szövegben előforduló információk). Figyelem összpontosítása. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás: az indukció és dedukció, a rendszerezés, a következtetés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés; információk azonosítása és összekapcsolása, a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg tartalmi elemei közötti kijelentés-érv, ok-okozati viszony felismerése és magyarázata. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmódra és a családi életre nevelés.
Egyszerű kombinatorikai feladatok: leszámlálás, sorbarendezési, kiválasztási feladatok (képletek is), gyakorlati problémák. Kombinatorika a mindennapokban.	Rendszerezés: az esetek összeszámlálásánál minden esetet meg kell találni, de minden esetet csak egyszer lehet számításba venni. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Esetfelsorolások, diszkusszió (pl. van-e	<i>Informatika:</i> problémamegoldás táblázatkezelővel. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hétköznapi problémák megoldása a kombinatorika eszközeivel. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i>

	ismétlődés). Sikertelen megoldási kísérlet után újjal való próbálkozás; a sikertelenség okának feltárása (pl. minden feltételre figyelt-e).	periodicitás, ismétlődés és kombinatorika mint szervezőelv poetizált szövegekben.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Feltétel és következmény. Szükséges feltétel, elegendő feltétel. Sejtés, bizonyítás, megcáfolás. Ellentmondás. Faktoriális.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számтан, algebra	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Egész kitevőjű hatványozás. Számolás algebrai kifejezésekkel. Egyenlet, egyenlet megoldása. Egyenlőtlenség. Egyszerű szöveg alapján egyenlet felírása (modell alkotása), megoldása, ellenőrzése. Négyzetgyök fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés. Problémakezelés és –megoldás. Algebrai kifejezések biztonságos ismerete, kezelése. Szabályok betartása, tanultak alkalmazása. Másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldási módszerei, a megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés fontossága. A problémához illő számítási mód kiválasztása, eredmény kerekítése a tartalomnak megfelelően. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotás adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Számológép használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A négyzetgyök definíciója. A négyzetgyök azonosságai.	A négyzetgyök azonosságainak használata konkrét esetekben. Gyökjel alól kihozatal, nevező gyöktelenítése.	<i>Fizika:</i> fonálinga lengésideje, rezgésidő számítása.
A másodfokú egyenlet megoldása, a megoldóképlet. Diszkrimináns vizsgálata	Különböző algebrai módszerek alkalmazása ugyanarra a problémára (szorzattá alakítás, teljes négyzetté kiegészítés). Ismeretek tudatos	<i>Fizika:</i> egyenletesen gyorsuló mozgás kinematikája.

	memorizálása (rendezett másodfokú egyenlet és megoldóképlet összekapcsolódása). A megoldóképlet biztos használata. Diskusszió	
Másodfokú egyenletre vezető gyakorlati problémák, szöveges feladatok.	Matematikai modell (másodfokú egyenlet) megalkotása a szöveg alapján. A megoldás ellenőrzése, gyakorlati feladat megoldásának összevetése a valósággal (lehetséges-e?).	<i>Fizika; kémia: számítási feladatok.</i>
Gyöktényezős alak. Másodfokú polinom szorzattá alakítása.	Algebrai ismeretek alkalmazása.	
Gyökök és együtthatók összefüggései.	Önellentőrzés: egyenlet megoldásának ellenőrzése.	
Néhány egyszerű magasabb fokú egyenlet megoldása. <i>Matematikatörténet:</i> részletek a harmad- és ötödfokú egyenlet megoldásának történetéből.	Annak belátása, hogy vannak a matematikában megoldhatatlan problémák.	
Egyszerű négyzetgyökös egyenletek. $\sqrt{ax + b} = cx + d$.	Megoldások ellenőrzése.	<i>Fizika: például egyenletesen gyorsuló mozgással kapcsolatos kinematikai feladat.</i>
Másodfokú egyenletrendszer. A behelyettesítő módszer.	Egyszerű másodfokú egyenletrendszer megoldása. A behelyettesítő módszerrel is megoldható feladatok. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése.	
Egyszerű másodfokú egyenlőtlenségek. $ax^2 + bx + c \geq 0$	Egyszerű másodfokú egyenlőtlenség megoldása. Másodfokú függvény	<i>Informatika: tantárgyi szimulációs programok használata.</i>

(vagy > 0) alakra visszavezethető egyenlőtlenségek ($a \neq 0$).	eszközjellegű használata.	
Példák adott alaphalmazon ekvivalens és nem ekvivalens egyenletekre, átalakításokra. Alaphalmaz, értelmezési tartomány, megoldáshalmaz. Hamis gyök, gyökvesztés. Egyszerű paraméteres másodfokú egyenletek.	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Halmazok eszközjellegű használata.	
Összefüggés két pozitív szám számtani és mértani közepe között.	Geometria és algebra összekapcsolása az azonosság igazolásánál. Gondolatmenet megfordítása.	<i>Fizika:</i> minimum- és maximumproblémák.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Másodfokú egyenlet, diszkrimináns. Gyöktényezős alak. Egyenletrendszer. Egyenlőtlenség. Számtani közép, mértani közép.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Összefüggések, függvények, sorozatok	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Halmazok. Hozzárendelés fogalma. Grafikonok készítése, olvasása. Pontok ábrázolása koordináta-rendszerben.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Összefüggések, folyamatok megjelenítése matematikai formában (függvény-modell), vizsgálat a grafikon alapján. A vizsgálat szempontjainak kialakítása. Függvénytranszformációk algebrai és geometriai megjelenítése. A periodicitás kezelése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
------------------	----------------------------------	----------------------------

Szögfüggvények kiterjesztése, trigonometrikus alapfüggvények (sin, cos, tg) tulajdonságai. Függvény transzformáció	A kiterjesztés szükségességének, alapgondolatának megértése. A permanencia-elv alkalmazása. Időtől függő periodikus jelenségek kezelése.	<i>Fizika:</i> periodikus mozgás, hullámmozgás, váltakozó feszültség és áram. <i>Földrajz:</i> térábrázolás és térmegismerés eszközei, GPS.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Trigonometrikus függvény. Periodikusság	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 31 óra
Előzetes tudás	Tételek, illeszkedés. Sokszögek, háromszögek alaptulajdonságai, négyszögek csoportosítása; speciális háromszögek és négyszögek elnevezése, felismerése, alaptulajdonságaik. Alapszerkesztések, háromszög szerkesztése alapadatokból. Háromszög köré írt kör és beírt kör szerkesztése. Háromszögek egybevágósága. Kör és gömb, hasábok, hengerek és gúla felismerése, alaptulajdonságaik. A Pitagorasz-tétel ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a térben. Számítások síkban és térben. A geometriai transzformációk alkalmazása problémamegoldásban. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése. Tájékozódás valóságos viszonyokról térkép és egyéb vázlatok alapján. Összetett számítási probléma lebontása, számítási terv készítése (megfelelő részlet kiválasztása, a részletszámítások logikus sorrendbe illesztése). Valós probléma geometriai modelljének megalkotása, számítások a modell alapján, az eredmények összevetése a valósággal. A valóságos tárgyak formájának és a tanult formáknak az összevetése, gyakorlati számítások (henger, hasáb, kúp, gúla, gömb). Korábbi ismeretek mozgósítása. Számológép, számítógép használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A körrel kapcsolatos ismeretek bővítése: kerületi és középponti szög fogalma, kerületi szögek tétele;	Korábbi ismeretek felelevenítése, új ismeretek beillesztése a korábbi ismeretek rendszerébe.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Középpontos hasonlóság, hasonlóság. Arányos osztás.	A megmaradó és a változó tulajdonságok tudatosítása.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok

A hasonlósági transzformáció.		használata (geometriai szerkesztőprogram).
Hasonló alakzatok.	A megmaradó és a változó tulajdonságok tudatosítása: a megfelelő szakaszok hosszának aránya állandó, a megfelelő szögek egyenlők, a kerület, a terület, a felszín és a térfogat változik.	
A háromszögek hasonlóságának alapesetei.	Szükséges és elégséges feltétel megkülönböztetése. Ismeretek tudatos memorizálása.	
A hasonlóság alkalmazásai. Háromszög súlyvonalai, súlypontja, hasonló síkidomok kerületének, területének aránya.	Új ismeretek matematikai alkalmazása.	<i>Fizika:</i> súlypont, tömegközéppont. <i>Vizuális kultúra:</i> összetett arányviszonyok érzékeltetése, formarend, az aranymetszés megjelenése a természetben, alkalmazása a művészetekben.
Magasságtétel, befogótétel a derékszögű háromszögben. Két pozitív szám mértani közepe.	Ismeretek tudatos memorizálása, alkalmazása szakaszok hosszának számolásánál, szakaszok szerkesztésénél.	
A hasonlóság gyakorlati alkalmazásai. Távolság, szög, terület a tervrajzon, térképen.	Modellek alkotása a matematikán belül; matematikán kívüli problémák modellezése: geometriai modell.	<i>Földrajz:</i> térképkészítés, térképolvasás.
Hasonló testek felszínének, térfogatának aránya.	Annak tudatosítása, hogy nem egyformán változik egy test felszíne és térfogata, ha kicsinyítjük vagy nagyítjuk.	<i>Biológia-egészségtan:</i> példák arra, amikor adott térfogathoz nagy felület (pl. fák levelei) tartozik.
Vektorok felbontása összetevőkre.	Ismeretek mozgósítása új helyzetben. Emlékezés korábbi információkra.	<i>Fizika:</i> eredő erő, eredő összetevőkre bontása.

Vektorok a koordináta-rendszerben. Bázisvektorok, vektorkoordináták.	Elnevezések, jelek és egyéb megállapodások megjegyzése. Emlékezés definíciókra.	<i>Fizika:</i> helymeghatározás, erővektor felbontása összetevőkre.
Hegyesszög szinusza, koszinusza, tangense és kotangense.		<i>Fizika:</i> erővektor felbontása derékszögű összetevőkre.
A Pitagorasz-tétel és a hegyesszög szögfüggvényeinek alkalmazása a derékszögű háromszög hiányzó adatainak kiszámítására. Távolságok és szögek számítása gyakorlati feladatokban, síkban és térben. A kiterjesztett szögfüggvényfogalom egyszerű alkalmazásai.	A valós problémák matematikai (geometriai) modelljének megalkotása, a problémák önálló megoldása.	<i>Fizika:</i> erővektor felbontása derékszögű összetevőkre.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kerületi szög, középponti szög, Hasonló. Arány. Vektor, vektorművelet, vektorkoordináták. Szinusz, koszinusz, tangens, kotangens.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Valószínűség, statisztika	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Valószínűségi kísérletek elvégzése, elemzése. Táblázatok, diagramok olvasása. Összeszámlálási alapeladatok. Százalékszámítás.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A valószínűség fogalmának mélyítése: ismeretek rendszerezése, tapasztalatszerzés újabb kísérletekkel, a kísérletek kiértékelése (relatív gyakoriság, eloszlás), következtetések. Táblázat értelmezése, készítése. Számítógép használata az adatok rendezésében, értékelésében, ábrázolásában.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Valószínűségi kísérletek, az adatok rendszerezése, a valószínűség becslése.	A rendelkezésre álló adatok alapján jóslás a bekövetkezés esélyére.	

Eseményekkel végzett műveletek. Példák események összegére, szorzatára, komplementer eseményre, egymást kizáró eseményekre. Elemi események. Események előállításuk elemi események összegeként. Példák független és nem független eseményekre.	A matematika különböző területei közötti kapcsolatok tudatosítása. Halmazműveletek és események közötti műveletek összekapcsolása.	
Véletlen esemény és bekövetkezésének esélye, valószínűsége.	A véletlen esemény szimmetria alapján, logikai úton vagy kísérleti úton megadható, megbecsülhető esélye, valószínűsége. Kísérletek, játékok csoportban.	<i>Biológia-egészségtan:</i> öröklés, mutáció.
A valószínűség matematikai definíciójának bemutatása példákon keresztül.	A véletlen kísérletekből számított relatív gyakoriság és a valószínűség kapcsolata.	
A valószínűség klasszikus modelljének előkészítése egyszerű példákon keresztül.	A modell és a valóság kapcsolata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Véletlen (valószínűségi) kísérlet. Véletlen esemény, elemi esemény, biztos esemény, lehetetlen esemény, komplementer esemény. Gyakoriság, relatív gyakoriság, esély, valószínűség.	

A fejlesztés várt eredményei a 10. évfolyam végén	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> –Értsék, és jól használják a matematika logikában megtanult szakkifejezéseket a hétköznapi életben. –Definíció, tétel felismerése, az állítás és a megfordításának felismerése; bizonyítás gondolatmenetének követése. –Egyszerű összeszámlálási feladatok megoldása, a megoldás gondolatmenetének rögzítése szóban, írásban. –Gráffal kapcsolatos alapfogalmak ismerete. Alkalmazzák a gráfokról tanult ismereteiket gondolatmenet szemléltetésére, probléma megoldására.
--	---

Számтан, algebra

- Másodfokú egyismeretlenes egyenlet megoldása; ilyen egyenletre vezető szöveges és gyakorlati feladatokhoz egyenletek felírása és azok megoldása, a megoldás önálló ellenőrzése.
- Másodfokú (egyszerű) kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása; ilyen egyenletrendszerre vezető szöveges és gyakorlati feladatokhoz az egyenletrendszer megadása, megoldása, a megoldás önálló ellenőrzése.
- Egyismeretlenes egyszerű másodfokú egyenlőtlenség megoldása.
- Az időszak végére elvárható a valós számkör biztos ismerete, e számkörben megismert műveletek gyakorlati és elvontabb feladatokban való alkalmazása.
- A tanulók képesek a matematikai szöveg értő olvasására, tankönyvek, keresőprogramok célirányos használatára, szövegekből a lényeg kiemelésére.

Összefüggések, függvények, sorozatok

- A trigonometrikus függvények tulajdonságainak és grafikonjának alkalmazása egyszerű periodikus jelenségek, folyamatok vizsgálatára.
- A tanult alapfüggvények ismerete (tulajdonságok, grafikon).
- Egyszerű függvénytranszformációk végrehajtása trigonometrikus függvényeken.
- Valós folyamatok elemzése a folyamathoz tartozó függvény grafikonja alapján.

Geometria

- A körrel kapcsolatos ismeretek bővülésének hatása elméleti és gyakorlati számításokban.
- A hasonlósági transzformáció és tulajdonságainak ismerete.
- Hasonló alakzatok; két hasonló alakzat több szempont szerinti összehasonlítása (pl. távolságok, szögek, kerület, terület, térfogat).
- Derékszögű háromszögre visszavezethető (gyakorlati) számítások elvégzése Pitagorasz-tétellel és a hegyesszögek szögfüggvényeivel; magasságtétel és befogótétel ismerete.
- Vektor felbontása, vektorkoordináták meghatározása adott bázisrendszerben.
- A geometriai ismeretek bővülésével, a megismert geometriai transzformációk rendszerezettebb tárgyalása után fejlődik a tanulók dinamikus geometriai szemlélete, diszkussziós képessége.
- A háromszögekről tanult ismeretek bővülésével a tanulók képesek számítási feladatokat elvégezni, és ezeket gyakorlati problémák megoldásánál alkalmazni.
- A szerkesztési feladatok során törekednek az igényes, pontos

	<p>munkavégzésre.</p> <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> –Adathalmaz rendezése megadott szempontok szerint, adat gyakoriságának és relatív gyakoriságának kiszámítása. –Táblázat olvasása és készítése; diagramok olvasása és készítése. –Véletlen esemény, elemi esemény, biztos esemény, lehetetlen esemény, véletlen kísérlet, esély/valószínűség fogalmak ismerete, használata. –Nagyszámú véletlen kísérlet kiértékelése, az előzetesen „jósolt” esélyek és a relatív gyakoriságok összevetése. –A valószínűségszámítási, statisztikai feladatok megoldása során a diákok rendszerező képessége fejlődik. A tanulók képesek adatsokaságot jellemezni, ábrákról adatsokaság jellemzőit leolvasni. Szisztematikus esetszámlálással meg tudják határozni egy adott esemény bekövetkezésének esélyét a klasszikus modell alapján.
--	---

11–12. évfolyam

Ez a szakasz az érettségire felkészítés időszaka is, ezért a fejlesztésnek kiemelten fontos tényezője az elemző- és összegző képesség alakítása. Ebben a két évfolyamban áttekintését adjuk a korábbi évek ismereteinek, eljárásainak, problémamegoldó módszereinek, emellett sok, gyakorlati területen széles körben használható tudást is közvetítünk. Olyanokat, amelyekhez kell az előző évek alapozása, amelyek kissé összetettebb problémák megoldását is lehetővé teszik. Az érettségi előtt már elvárható többféle ismeret együttes alkalmazása. A sík- és térgeometriai fogalmak és tételek mind a térszemlélet, mind az analógiás gondolkodás fejlesztése szempontjából lényegesek. A koordináta-geometria elemeinek tanításával a matematika különböző területeinek összefüggéseit s így a matematika komplexitását mutatjuk meg.

Minden témában nagy hangsúllyal ki kell térnünk a gyakorlati alkalmazásokra, az ismeretek más tantárgyakban való felhasználhatóságára. A statisztikai kimutatások és az információk kritikus értelmezése, az esetleges manipulációs szándék felfedeztetése hozzájárul a vállalkozói kompetencia fejlesztéséhez, a helyes döntések meghozatalához. Gyakran alkalmazhatjuk a digitális technikát az adatok, problémák gyűjtéséhez, a véletlen jelenségek vizsgálatához. A terület-, felszín-, térfogatszámítás más tantárgyakban és mindennapjaink gyakorlatában is elengedhetetlen. A sorozatok, kamatos kamat témakör kiválóan alkalmas a pénzügyi, gazdasági problémákban való jártasság kialakításra.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztését is segíti, ha önálló kiselőadások, prezentációk elkészítését, megtartását várjuk el a diákoktól. A matematikatörténet feldolgozása például alkalmas erre. Ez sokat segíthet abban, hogy a matematikát kevésbé szerető tanulók se tekintsék gondolkodásmódjuktól távol álló területnek a matematikát.

11. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
1. Gondolkodási és megismerési módszerek	10 óra
2. Számтан, algebra	34 óra
3. Összefüggések, függvények, sorozatok	5 óra
4. Geometria	30 óra
5. Valószínűség, statisztika	12 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret (a kerettantervben ún. szabad órakeret, az éves óraszám 10%-a)	10óra
Ellenőrzés, számonkérés	7 óra
Az össz óraszám	108 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Sorbarendezi, leszámítási problémák megoldása. Gráffal kapcsolatos alapfogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek rendszerezése, alkalmazása. Mintavétel céljának, értelmének megértése. Gráfokkal kapcsolatos ismeretek alkalmazása, bővítése, konkrét példák alapján gráfokkal kapcsolatos állítások megfogalmazása. A modellhasználati, modellalkotási képesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Vegyes kombinatorikai feladatok, kiválasztási feladatok. A kombinatorika alkalmazása egyszerű geometriai feladatokban. Mintavétel visszatevés nélkül és visszatevéssel. <i>Matematikatörténet:</i> Erdős Pál.	Modell alkotása valós problémához: kombinatorikai modell. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése.	<i>Földrajz:</i> előrejelzések, tendenciák megfogalmazása <i>Biológia-egészségtan:</i> genetika
Binomiális együtthatók.	Jelek szerepe, alkotása, használata: célszerű jelölés megválasztásának jelentősége a matematikában.	
Gráfelméleti alapfogalmak,	Modell alkotása valós problémához:	

alkalmazásuk. Fokszám összeg és az élek száma közötti összefüggés. <i>Matematikatörténet: Euler.</i>	gráfmodell. Megfelelő, a problémát jól tükröző ábra készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mintavétel visszatevéssel, visszatevés nélkül.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számtan, algebra	Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	Hatvány fogalma egész kitevőre, hatványozás azonosságai. Négyzetgyök fogalma, azonosságai. Egyenlet, egyenlőtlenség megoldása. Ekvivalens egyenlet fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban: valós problémák megoldása megfelelő modell választásával. A matematika alkalmazása más tudományokban. Ismeretek rendszerezése, alkalmazása. A matematika épülésének elvei: létező fogalom újraértelmezése, kiterjesztése. A fogalmak kiterjesztése követelményeinek megértése. Függvénytulajdonság alkalmazása egyenlet megoldásánál (pl. szigorú monotonitás).	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
n-edik gyök fogalma, azonosságai. A négyzetgyök fogalmának általánosítása.	A matematika belső fejlődésének felismerése, új fogalmak alkotása.	
Hatványozás pozitív alap és racionális kitevő esetén.	Fogalmak módosítása újabb tapasztalatok, ismeretek alapján. A hatványfogalom célszerű kiterjesztése, permanenciaelv alkalmazása.	
Hatványozás azonosságainak alkalmazása. Példák az azonosságok érvényben maradására.	Ismeretek tudatos memorizálása. Ismeretek mozgósítása.	
A definíciók és a hatványozás azonosságainak közvetlen alkalmazásával megoldható exponenciális egyenletek.	Modellek alkotása (algebrai modell): exponenciális egyenletre vezető valós problémák (például: befektetés, hitel, értékcsökkenés, népesség alakulása, radioaktivitás).	<i>Fizika; kémia:</i> radioaktivitás. <i>Földrajz; biológia- egészségtan:</i> globális problémák – demográfiai mutatók, a Föld eltartó képessége és az élelmezési válság, betegségek, világvjárványok, túltermelés és

		túlfogyasztás.
A logaritmus értelmezése. <i>Matematikatörténet:</i> A logaritmussal való számolás szerepe a Kepler-törvények felfedezésében.	Korábbi ismeretek felidézése (hatvány fogalma). Ismeretek tudatos memorizálása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> zajszennyezés. <i>Kémia:</i> pH-számítás. <i>Fizika:</i> Kepler-törvények.
Zsebszámológép használata, táblázat használata.	Annak felismerése, hogy a technika fejlődésének alapja a matematikai tudás.	<i>Fizika; kémia:</i> számítási feladatok.
A logaritmus azonosságai.	A hatványozás és a logaritmus kapcsolatának felismerése.	
A definíciók és a logaritmus azonosságainak közvetlen alkalmazásával megoldható logaritmusos egyenletek.	Modellek alkotása (algebrai modell): logaritmus alkalmazásával megoldható egyszerű exponenciális egyenletek; ilyen egyenletre vezető valós problémák (például: befektetés, hitel, értékcsökkenés, népesség alakulása, radioaktivitás).	<i>Életvitel és gyakorlat:</i> zajszennyezés. <i>Kémia:</i> pH-számítás. <i>Biológia-egészségtan:</i> érzékelés, az inger és az érzet.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	n-edik gyök. Racionális kitevőjű hatvány. Exponenciális növekedés, csökkenés. Logaritmus.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Összefüggések, függvények, sorozatok	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Függvénytani alapfogalmak. Hatványozás azonosságai. Négyzetgyök. Függvény megadása, tulajdonságai. Hegyesszög szögfüggvényeinek értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A folyamatok elemzése a függvényelemzés módszerével. Tájékozódás az időben: lineáris folyamat, exponenciális folyamat. A matematika és a valóság: matematikai modellek készítése, vizsgálata. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotások adott feltételeknek megfelelően. Ismerethordozók használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az exponenciális függvények.	Permanenciaelv alkalmazása.	
Exponenciális folyamatok a természetben és a társadalomban.	Modellek alkotása (függvény modell): a lineáris és az exponenciális növekedés/csökkenés matematikai modelljének összevetése konkrét, valós problémákban (például: népesség,	<i>Fizika; kémia:</i> radioaktivitás. <i>Földrajz:</i> a társadalmi-gazdasági tér szerveződése és folyamatai.

	energiafelhasználás, járványok stb.).	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:</i> globális kérdések: - erőforrások kimerülése, fenntarthatóság, demográfiai robbanás a harmadik világban, népességcsökkenés az öregedő Európában.
A logaritmusfüggvények vizsgálata. Logaritmus alapfüggvények grafikonja, jellemzésük.		
A logaritmusfüggvény mint az exponenciális függvény inverze. Függvénynek és inverzének a grafikonja a koordináta-rendszerben.		<i>Fizika; kémia:</i> radioaktivitás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Exponenciális függvény, logaritmusfüggvény. Exponenciális folyamat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Sokszögekkel, körrel kapcsolatos ismeretek. Ponthalmazok, nevezetes pontthalmazok ismerete. Háromszög nevezetes vonalai, pontjai, körei. Háromszögekre, speciális háromszögekre vonatkozó tételek. Egybevágóság, hasonlóság, szimmetria. Hegyesszögek szögfüggvényei. Ekvivalens egyenlet. Elsőfokú és másodfokú egyenlet, kétismeretlenes egyenletrendszer algebrai megoldása. Alapszerkesztések, egyszerű szerkesztési feladatok körrel, háromszöggel kapcsolatosan. Vektorok, vektorműveletek. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb felismerése. Felszín, térfogat szemléletes fogalma. Poliéder felszíne. Számológép (számítógép) használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a térben. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban: távolságok, szögek kiszámítása a szögfüggvények segítségével. A matematika két területének (geometria és algebra) összekapcsolása: koordináta-geometria. Emlékezés, korábbi ismeretek rendszerezése, alkalmazása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Színusztétel, koszinusztétel.	Általános eset, különleges eset viszonya (a derékszögű háromszög és a két tétel).	<i>Fizika:</i> vektor felbontása adott állású összetevőkre. <i>Földrajz:</i> térábrázolás és térmegismerés eszközei, GPS.
Pitagoraszi összefüggés	A trigonometrikus azonosságok	

egy szög szinusza és koszinusza között. Összefüggés a szög és a mellékszöge szinusza, illetve koszinusza között. A tangens kifejezése a szinusz és a koszinusz hányadosaként.	megértése, használata. Függvénytáblázat alkalmazása feladatok megoldásában.	
Egyszerű trigonometrikus egyenletek. Trigonometrikus egyenletre vezető, háromszöggel kapcsolatos valós problémák. Azonosság alkalmazását igénylő egyszerű trigonometrikus egyenlet.	A problémához hasonló egyszerű probléma keresése.	<i>Fizika:</i> rezgőmozgás, adott kitéréshez, sebességhez, gyorsuláshoz tartozó időpillanatok meghatározása.
Két vektor skaláris szorzata. A skaláris szorzat tulajdonságai. Két vektor merőlegességének szükséges és elégséges feltétele.	A művelet újszerűségének felfedezése. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése, megkülönböztetése.	<i>Fizika:</i> mechanikai munka, mágneses fluxus.
Helyvektor.	Emlékezés: jelek, jelölések, megállapodások.	<i>Fizika:</i> vonatkoztatási rendszer, hely megadása.
Műveletek koordinátaikkal adott vektorokkal. Vektorok és rendezett számpárok közötti megfeleltetés.	A vektor fogalmának bővítése (algebrai vektorfogalom). Sík és tér: a dimenzió szemléletes fogalmának fejlesztése.	<i>Fizika:</i> erők összeadása komponensek segítségével, háromdimenziós képalkotás (hologram).
A helyvektor koordinátái. Szakasz felezőpontjának, harmadoló pontjának, a háromszög súlypontjának koordinátái.	Képletek értelmezése, alkalmazása.	<i>Fizika:</i> hely megadása.
Két pont távolsága, a szakasz hossza.	Képletek értelmezése, alkalmazása.	
A kör egyenlete.	Geometria és algebra összekapcsolása.	<i>Informatika:</i> ponthalmaz megjelenítése képernyőn (geometriai szerkesztőprogram).
Az egyenes különböző megadási módjai. Az irányvektor, a normálvektor, az	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése.	<i>Informatika:</i> ponthalmaz megjelenítése képernyőn (geometriai szerkesztőprogram).

iránytangens.		
Íránytangens és az egyenes meredeksége.		<i>Fizika:</i> út-idő grafikon és a sebesség kapcsolata.
A merőlegesség megfogalmazása skaláris szorzattal.	Geometriai ismeretek felelevenítése, megfogalmazása algebrai alakban.	
Az egyenes egyenlete. Két egyenes párhuzamosságának, merőlegességének feltétele.	Az egyenest jellemző adatok, a közöttük felfedezhető összefüggések értéke, használata.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Két egyenes metszéspontja. Kör és egyenes kölcsönös helyzete.	Geometriai probléma megoldása algebrai eszközökkel. Ismeretek mozgósítása, alkalmazása (elsőfokú, illetve másodfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása).	<i>Informatika:</i> ponthalmaz megjelenítése képernyőn (geometriai szerkesztőprogram).
A kör adott pontjában húzott érintője.	A geometriai fogalmak megjelenítése algebrai formában. Geometriai ismeretek mozgósítása.	<i>Informatika:</i> ponthalmaz megjelenítése képernyőn (geometriai szerkesztőprogram).
A koordináta geometriai ismeretek alkalmazása egyszerű síkgeometriai feladatok megoldásában.	Geometriai problémák megoldása algebrai eszközökkel. Geometriai problémák számítógépes megjelenítése.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram használata). <i>Fizika:</i> égitestek pályája.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	. Bázisrendszer, helyvektor. Skaláris szorzat. Ponthalmaz egyenlete; kétismeretlenes egyenletnek megfelelő ponthalmaz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Valószínűség, statisztika	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A statisztika alapfogalmai. Adathalmaz statisztikai jellemzői, adathalmaz ábrázolása. Táblázatok kezelése. A véletlen esemény fogalma, a véletlen kísérlet fogalma. Elemi esemény, biztos esemény, lehetetlen esemény, komplementer esemény. Gyakoriság, relatív gyakoriság. Esély és valószínűség hétköznapi fogalma. Kombinatorikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek rendszerezése, alkalmazása, bővítése. Műveletek az események között. Matematikai elvonatkoztatás: a valószínűség matematikai fogalmának fejlesztése. Véletlen mintavétel módszerei jelentőségének megértése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismétlés, rendszerezés:	A matematika különböző területei	<i>Informatika:</i> folyamatok,

eseményekkel végzett műveletek; példák események összegére, szorzatára, komplementer eseményre, egymást kizáró eseményekre; elemi események. Események előállításuk elemi események összegeként. Példák független és nem független eseményekre.	közötti kapcsolatok tudatosítása. Halmazműveletek és események közötti műveletek összekapcsolása.	kapcsolatok leírása logikai áramkörökkel.
A valószínűség klasszikus modellje. <i>Matematikatörténet: Rényi: Levelek a valószínűségről.</i>	A modell és a valóság kapcsolata.	
Egyszerű valószínűség-számítási problémák.	Ismeretek mozgósítása, tanult kombinatorikai módszerek alkalmazása.	<i>Fizika: az űrkutatás hatása mindennapjainkra, a találkozás valószínűsége.</i>
Statisztikai mintavétel. Valószínűségek visszatevéses mintavétel esetén, a binomiális eloszlás. Visszatevés nélküli mintavétel.	Modell alkotása (valószínűségi modell): a mintavételi eljárás lényege.	<i>Informatika: tantárgyi szimulációs programok használata (binomiális eloszlás).</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valószínűség matematikai fogalma. Klasszikus valószínűség-számítási modell.	

A fejlesztés várt eredményei a 11. évfolyam végén	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A kombinatorikai problémához illő módszer önálló megválasztása. – A gráfok eszközzellegű használata problémamegoldásában. – Bizonyított és nem bizonyított állítás közötti különbség megértése. – Feltétel és következmény biztos felismerése a következtetésben. – A szövegben található információk önálló kiválasztása, értékelése, rendezése problémamegoldás céljából. – A szöveghez illő matematikai modell elkészítése. – A tanulók a rendszerezett összeszámlálás, a tanult ismeretek segítségével tudjanak kombinatorikai problémákat jól megoldani,. – A gráfok ne csak matematikai fogalomként szerepeljenek tudásukban, alkalmazzák ismereteiket a feladatmegoldásban is. <p><i>Számтан, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A kiterjesztett gyök- és hatványfogalom ismerete. – A logaritmus fogalmának ismerete. – A gyök, a hatvány és a logaritmus azonosságainak alkalmazása konkrét esetekben probléma megoldása céljából. – Egyszerű exponenciális és logaritmusos egyenletek felírása szöveg alapján, az egyenletek megoldása, önálló ellenőrzése. – A mindennapok gyakorlatában szereplő feladatok megoldása a valós
--	--

	<p>számkörben tanult új műveletek felhasználásával.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Számológép értelmes használata a feladatmegoldásokban. <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Trigonometrikus függvények értelmezése, alkalmazása. – Függvénytranszformációk végrehajtása. – Exponenciális függvény és logaritmusfüggvény ismerete. – Exponenciális folyamatok matematikai modelljének megértése. – Az új függvények ismerete és jellemzése kapcsán a tanulóknak legyen átfogó képük a függvénytulajdonságokról, azok felhasználhatóságáról. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Jártasság a háromszögek segítségével megoldható problémák önálló kezelésében. – A tanult tételek pontos ismerete, alkalmazásuk feladatmegoldásokban. – A valós problémákhoz geometriai modell alkotása. – Hosszúság és szög kiszámítása. – Két vektor skaláris szorzatának ismerete, alkalmazása. – Vektorok a koordináta-rendszerben, helyvektor, vektorkoordináták ismerete, alkalmazása. – A geometriai és algebrai ismeretek közötti összekapcsolódás elemeinek ismerete: távolság, szög számítása a koordináta-rendszerben, kör és egyenes egyenlete, geometriai feladatok algebrai megoldása. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A valószínűség matematikai fogalma. – A valószínűség klasszikus kiszámítási módja. – Mintavétel és valószínűség. – A mindennapok gyakorlatában előforduló valószínűségi problémákat tudják értelmezni, kezelni.
--	---

12. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
1. Gondolkodási és megismerési módszerek	4 óra
2. Összefüggések, függvények, sorozatok	17 óra
3. Geometria	25 óra
4. Valószínűség, statisztika	15 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret (a kerettantervben ún. szabad órakeret, az éves óraszám 10%-a)	57 óra

Ellenőrzés, számonkérés	10 óra
Az össz. óraszám	128 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az „és”, „vagy”, „nem”, „ha ..., akkor”, „akkor és csak akkor” szemléletes jelentése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A logikai műveletek megfelelő használata a hétköznapi életben és a matematikában.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Logikai műveletek: „nem”, „és”, „vagy”, „ha ..., akkor”, „akkor és csak akkor” .	Matematikai és más jellegű érvelésekben a logikai műveletek felfedezése, megértése, önálló alkalmazása. A köznyelvi kötőszavak és a matematikai logikában használt kifejezések jelentéstartalmának összevetése. A hétköznapi, nem tudományos szövegekben található matematikai információk felfedezése, rendezése a megadott célnak megfelelően. Matematikai tartalmú (nem tudományos jellegű) szöveg értelmezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Logikai művelet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Összefüggések, függvények, sorozatok	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	Függvénytani alapfogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat vizsgálata; rekurzió, képletek értelmezése. A matematika és a valóság: matematikai modellek készítése, vizsgálata. Ismerethordozók használata. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotások adott feltételeknek megfelelően.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A számsorozat fogalma. A függvény értelmezési tartománya a pozitív egész számok halmaza. <i>Matematikatörténet:</i> Fibonacci.	Sorozat megadása rekurzióval és képlettel.	<i>Informatika:</i> problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel: algoritmusok megfogalmazása, tervezése.
Számtani sorozat, az n. tag, az első n tag összege. <i>Matematikatörténet:</i> Gauss.	A sorozat felismerése, a megfelelő képletek használata problémamegoldás során.	
Mértani sorozat, az n. tag, az első n tag összege.	A sorozat felismerése, a megfelelő képletek használata problémamegoldás során. A számtani sorozat mint lineáris függvény és a mértani sorozat mint exponenciális függvény összehasonlítása.	<i>Fizika; kémia, biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> exponenciális folyamatok vizsgálata.
Kamatoskamat-számítás.	Modellek alkotása: befektetés és hitel; különböző feltételekkel meghirdetett befektetések és hitelek vizsgálata; a hitel költségei, a törlesztés módjai. Az egyéni döntés felelőssége: az eladósodás veszélye. Korábbi ismeretek mozgósítása (pl. százalékszámítás). A szövegbe többszörösen mélyen beágyazott, közvetett módon megfogalmazott információk és kategóriák azonosítása.	<i>Földrajz:</i> a világgazdaság szerveződése és működése, a pénztőke működése, a monetáris világ jellemző folyamatai, hitelezés, adósság, eladósodás. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a család pénzügyei és gazdálkodása, vállalkozások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számsorozat. Rekurzió. Számtani sorozat, mértani sorozat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Sokszögekkel, körrel kapcsolatos ismeretek. Ponthalmazok, nevezetes pontthalmazok ismerete. Háromszög nevezetes vonalai, pontjai, körei. Háromszögekre, speciális háromszögekre vonatkozó tételek. Egybevágóság, hasonlóság, szimmetria. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb felismerése. Felszín, térfogat szemléletes fogalma. Poliéder felszíne. Számológép (számítógép) használata.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Terület, kerület, felszín és térfogat kiszámítása.
---	--

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Síkidomok kerületének és területének számítása.	Ismeretek alkalmazása.	<i>Földrajz:</i> felszínszámítás.
Mértani testek csoportosítása. Hengerszerű testek (hasábok és hengerek), kúpszerű testek (gúla és kúpok), csonka testek (csonka gúla, csonka kúp). Gömb.	A problémához illeszkedő vázlatos ábra alkotása; síkmetszet elképzelése, ábrázolása. Fogalomalkotás közös tulajdonság szerint (hengerszerű, kúpszerű testek, poliéderek).	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (térgometriai szimulációs program). <i>Kémia:</i> kristályok.
A tanult testek felszínének, térfogatának kiszámítása. Gyakorlati feladatok.	A valós problémákhoz modell alkotása: geometriai modell. Ismeretek megfelelő csoportosítása.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (térgometriai szimulációs program).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Terület, felszín, térfogat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Valószínűség, statisztika	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A statisztika alapfogalmai. Adathalmaz statisztikai jellemzői, adathalmaz ábrázolása. Táblázatok kezelése. A valószínűség klasszikus modellje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek rendszerezése, alkalmazása, bővítése. Statisztikai mérőszámok. Következtetések a statisztikai mutatók alapján. A valószínűség geometriai modellje.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Egyszerű példák a valószínűség kiszámításának geometriai modelljére.	Modellalkotás; megfelelő valószínűségi modell hétköznapi problémákra, jelenségekre.	
Adathalmazok jellemzői: átlag, medián, módusz, terjedelem, szórás. Nagy adathalmazok jellemzése statisztikai mutatókkal.	A statisztikai kimutatások és a valóság: az információk kritikus értelmezése, az esetleges manipulációs szándék felfedeztetése. Közvélemény-kutatás, minőség-ellenőrzés, egyéb gyakorlati alkalmazások elemzése.	

	Számológép/számítógép használata statisztikai mutatók kiszámítására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szórás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rendszerező összefoglalás	Órakeret 57 óra
Előzetes tudás	A középiskolai matematika anyaga.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika épülésének elvei: ismeretek rendszerezése, alkalmazása. Motiválás. Emlékezés. Önismeret, önértékelés, reflektálás, önszabályozás. Alkotás és kreativitás: alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotások adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Hatékony, önálló tanulás kompetenciájának fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i>		
Halmazok. Ponthalmazok és számhalmazok. Valós számok halmaza és részhalmazai.	A problémának megfelelő szemléltetés kiválasztása (Venn-diagram, számegyenes, koordináta-rendszer).	
Állítások logikai értéke. Logikai műveletek.	Szövegértés. A szövegben található információk összegyűjtése, rendszerezése.	<i>Filozófia:</i> logika - a következetes és rendezett gondolkodás elmélete, a logika kapcsolódása a matematikához és a nyelvészethez. <i>Informatika:</i> Egy bizonyos, nemrég történt esemény információinak begyűjtése több párhuzamos forrásból, ezek összehasonlítása, elemzése, az igazságtartalom keresése, a manipulált információ felfedése. Navigációs eszközök használata: hierarchizált és legördülő menük használata.
A halmazelméleti és a logikai ismeretek kapcsolata.	Halmazok eszközjellegű használata.	
Definíció és tétel. A tétel bizonyítása. A tétel megfordítása.	Emlékezés a tanult definíciókra és tételekre, alkalmazásuk önálló	

	problémamegoldás során.	
Bizonyítási módszerek.	Direkt és indirekt bizonyítás közötti különbség megértése. Néhány tipikusan hibás következtetés bemutatása, elemzése.	<i>Filozófia</i> : szillogizmusok.
Kombinatorika: leszámplálási feladatok. Egyszerű feladatok megoldása gráfokkal.	Sorbarendezési és kiválasztási problémák felismerése. Gondolatmenet szemléltetése gráffal.	
Műveletek értelmezése és műveleti tulajdonságok.	Absztrakt fogalom és annak konkrét megjelenései: valós számok halmazán értelmezett műveletek, halmazműveletek, logikai műveletek, műveletek vektorokkal, műveletek vektorral és valós számmal, műveletek eseményekkel.	
<i>Számтан, algebra</i>		
Gyakorlati számítások.	Kerekítés, közelítő érték, becslés. Számológép használata, értelmes kerekítés.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat</i> : alapvető adózási, biztosítási, egészség-, nyugdíj- és társadalombiztosítási, pénzügyi ismeretek.
Egyenletek és egyenlőtlenségek.	Megoldások az alaphalmaz, értelmezési tartomány, megoldáshalmaz megfelelő kezelésével.	
Algebrai azonosságok, hatványozás azonosságai, logaritmus azonosságai, trigonometrikus azonosságok.	Az azonosságok szerepének ismerete, használatuk. Matematikai fogalmak fejlődésének bemutatása pl. a hatvány, illetve a szögfüggvények példáján.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i> : képletek használata
Egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása. Algebrai megoldás, grafikus megoldás. Ekvivalens egyenletek, ekvivalens átalakítások. A megoldások ellenőrzése.	Adott egyenlethez illő megoldási módszer önálló kiválasztása. Az önellenőrzésre való képesség. Önfegyelem fejlesztése: sikertelen megoldási kísérlet után újjal való próbálkozás.	
Első- és másodfokú egyenlet és egyenlőtlenség. Négyzetgyökös	Tanult egyenlet típusok és egyenlőtlenség típusok önálló	

egyenletek. Abszolút értéket tartalmazó egyenletek. Egyszerű exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus egyenletek.	megoldása.	
Elsőfokú és egyszerű másodfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása.	A tanult megoldási módszerek biztos alkalmazása.	
Egyenletekre, egyenlőtlenségekre vezető gyakorlati életből vett és szöveges feladatok.	Matematikai modell (egyenlet, egyenlőtlenség) megalkotása, vizsgálatok a modellben, ellenőrzés.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: matematikai modellek.</i>
<i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i>		
A függvény megadása. A függvények tulajdonságai.	Emlékezés: a fogalmak pontos felidézése, ismerete. Értelmezési tartomány, értékészlet, zérushely, szélsőérték, monotonitás, periodicitás, paritás fogalmak alkalmazása konkrét feladatokban. Az alapfüggvények ábrázolása és tulajdonságai.	
A tanult alapfüggvények ismerete.	Képi emlékezés statikus helyzetekben (grafikonok felidézése).	
Függvénytranszformációk: $f(x) + c$, $f(x + c)$; $cf(x)$; $f(cx)$. Eltolás, nyújtás és összenyomás a tengelyre merőlegesen.	Kapcsolat a matematika két területe között: függvénytranszformációk és geometriai transzformációk.	
Függvényvizsgálat a tanult szempontok szerint.	Emlékezés, ismeretek mozgósítása.	
	Függvények használata valós folyamatok elemzésében. Függvény alkalmazása matematikai modell készítésében.	<i>Fizika, kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: matematikai modellek.</i>
<i>Geometria</i>		
Geometriai alapfogalmak, ponthalmazok.		
Tételek kölcsönös helyzete, távolsága, szöge.	Valós problémában a megfelelő geometriai fogalom felismerése,	

Távolságok és szögek kiszámítása.	alkalmazása.	
Geometriai transzformációk. Távolságok és szögek vizsgálata a transzformációknál.		
Egybevágóság, hasonlóság. Szimmetriák.	Szerepük felfedezése művészetekben, játékokban, gyakorlati jelenségekben.	
Háromszögekre vonatkozó tételek és alkalmazásuk. A háromszög nevezetes vonalai, pontjai és körei. Összefüggések a háromszög oldalai, oldalai és szögei között. A derékszögű háromszög oldalai, oldalai és szögei közötti összefüggések.	Állítások, tételek jelentésére való emlékezés. A problémának megfelelő összefüggések felismerése, alkalmazása.	
Négyszögekre vonatkozó tételek és alkalmazásuk. Négyszögek csoportosítása különböző szempontok szerint. Szimmetrikus négyszögek tulajdonságai.	Állítások, tételek jelentésére való emlékezés.	
Körre vonatkozó tételek és alkalmazásuk. Számítási feladatok.		
Vektorok, vektorok koordinátái. Bázisrendszer. <i>Matematikatörténet:</i> a vektor fogalmának fejlődése a fizikai vektorfogalomtól a rendezett szám n-esig.		
Vektorok alkalmazásai.		
Egyenes egyenlete. Kör egyenlete. Két alakzat közös pontja. <i>Matematikatörténet:</i> nevezetes szerkeszthetőségi problémák.	Geometria és algebra összekapcsolása.	
<i>Valószínűség-számítás, statisztika</i>		
Diagramok. Statisztikai mutatók: módusz, medián, átlag, szórás.	Adathalmazok jellemzése önállóan választott mutatók segítségével. A reprezentatív minta jelentőségének megértése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a tartalom értékelése hihetőség szempontjából; a szöveg

		hitelességével kapcsolatos tartalmi elemek magyarázata; a kétértelmű, többjelentésű tartalmi elemek feloldása; egy következtetés alapját jelentő tartalmi elem felismerése; az olvasó előismereteire alapozó figyelemfelhívó jellegű címadás felismerése.
Gyakoriság, relatív gyakoriság. Véletlen esemény valószínűsége. A valószínűség kiszámítása a klasszikus modell alapján. A véletlen törvényszerűségei.	A valószínűség és a statisztika törvényei érvényesülésének felfedezése a termelésben, a pénzügyi folyamatokban, a társadalmi folyamatokban. A szerencsejátékok igazságtalanságának és a játékszenvedély veszélyeinek felismerése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat; biológia-egészségtan:</i> szenvedélybetegségek és rizikófaktor.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Következtetés. Definíció. Tétel. Bizonyítás. Halmaz, alaphalmaz, igazsághalmaz, megoldáshalmaz. Függvény/transzformáció. Értelmezési tartomány. Művelet, műveleti tulajdonság. Egyenlet, azonosság, egyenletrendszer, egyenlőtlenség. Ekvivalencia. Ellenőrzés. Véletlen, valószínűség. Adat, statisztikai mutató. Térelem, mennyiségi jellemző (távolság, szög, kerület, terület, felszín, térfogat). Matematikai modell.	

A fejlesztés várt eredményei a 12. évfolyam végén	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A logikai műveletek megfelelő alkalmazása a matematikában és a hétköznapi életben. – Bizonyított és nem bizonyított állítás közötti különbség megértése. – Feltétel és következmény biztos felismerése a következtetésben. – A szövegben található információk önálló kiválasztása, értékelése, rendezése problémamegoldás céljából. – A szöveghez illő matematikai modell elkészítése. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A számtani és a mértani sorozat összefüggéseinek ismerete, gyakorlati alkalmazások. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanult tételek pontos ismerete, alkalmazásuk feladatmegoldásokban. – A valós problémákhoz geometriai modell alkotása.
--	--

- Kerület, terület, felszín és térfogat kiszámítása speciális síkidomok és testek esetében.

Valószínűség, statisztika

- Statisztikai mutatók használata adathalmaz elemzésében.
- A mindennapok gyakorlatában előforduló valószínűségi problémákat tudják értelmezni, kezelni.
- Megfelelő kritikával fogadják a statisztikai vizsgálatok eredményeit, lássák a vizsgálatok korlátait, érvényességi körét.

Összességében

- A matematikai tanulmányok végére a matematikai tudás segítségével önállóan tudjanak megoldani matematikai problémákat.
- Kombinatív gondolkodásuk fejlődésének eredményeként legyenek képesek többféle módon megoldani matematikai feladatokat.
- Fejlődjön a bizonyítási, diszkussziós igényük olyan szintre, hogy az érettségi után a döntési helyzetekben tudjanak reálisan dönteni.
- Feladatmegoldásokban rendszeresen használják a számológépet, elektronikus eszközöket.
- Tudjanak a síkban, térben tájékozódni, az ilyen témájú feladatok megoldásához célszerű ábrákat készíteni.
- A feladatmegoldások során helyesen használják a tanult matematikai szakkifejezéseket, jelöléseket.
- A tanulók váljanak képessé a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára, törekedjenek az önellenőrzésre, legyenek képesek várható eredmények becslésére.
- A helyes érvelésre szoktatással fejlődjön a tanulók kommunikációs készsége.
- A középfokú matematikatanulás lezárásakor rendelkezzenek a matematika alapvető kultúrtörténeti ismereteivel, ismerjék a legnagyobb matematikusok felfedezéseit, legyen rálátásuk a magyar matematikusok eredményeire.

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos osztályok

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
9Ny. évfolyam	2	72
9. évfolyam	4	144
10. évfolyam	3	108
11. évfolyam	3	108
12. évfolyam	4	128

9. Nyek. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
1. Gondolkodási és megismerési módszerek	18 óra
2. Számтан, algebra	34 óra
3. Geometria	8 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret	6 óra
Ellenőrzés, számonkérés	6 óra
Az össz. óraszám	72 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Példák halmazokra, geometriai alapfogalmak, alapszerkesztések. Halmazba rendezés több szempont alapján. Gyakorlat szövegek értelmezésében. A matematikai szakkifejezések adott szinthez illeszkedő ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A valós számok halmazának ismerete. Kommunikáció, együttműködés. A matematika épülése elveinek bemutatása. Igaz és hamis állítások megkülönböztetése. Halmazok eszközjellegű használata. Gondolkodás; ismeretek rendszerezési képességének fejlesztése. Önfejlesztés, önellenőrzés segítése, absztrakciós képesség, kombinációs készség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával.	A halmazszemlélet fejlesztése. Rendszerszemlélet fejlesztése.	
Részhalmaz. Halmazműveletek: unió, metszet, különbség. Halmazok közötti viszonyok megjelenítése.	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Szöveges megfogalmazások matematikai modellre fordítása. Elnevezések megtanulása, definíciókra való emlékezés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatok, szavak, hangok rendszerezése.
Alaphalmaz és komplementer halmaz.	Annak tudatosítása, hogy alaphalmaz nélkül nincs komplementer halmaz. Halmaz közös elem nélküli halmazokra bontása jelentőségének	

	belátása.	
A megismert számhalmazok: természetes számok, egész számok, racionális számok. A számírás története.	A megismert számhalmazok áttekintése. Természetes számok, egész számok, racionális számok elhelyezése halmazábrában, számegyenesen.	<i>Informatika:</i> számábrázolás (problémamegoldás táblázatkezelővel).
Irracionális számok halmaza, valós számok halmaza. Az intervallum fogalma, fajtái.	Annak tudatosítása, hogy az intervallum végtelen halmaz. Racionális, irracionális számok tizedestört alakja.	
Logikai műveletek: „nem”, „és”, „vagy”, „ha... akkor”. (Folyamatosan a 9–12. évfolyamon.)	Matematikai és más jellegű érvelésekben a logikai műveletek felfedezése, megértése, önálló alkalmazása. A köznyelvi kötőszavak és a matematikai logikában használt kifejezések jelentéstartalmának összevetése. A hétköznapi, nem tudományos szövegekben található matematikai információk felfedezése, rendezése a megadott célnak megfelelően. Matematikai tartalmú (nem tudományos jellegű) szöveg értelmezése.	
Szöveges feladatok. (Folyamatos feladat a 9–12. évfolyamon: a szöveg alapján a megfelelő matematikai modell megalkotása.)	Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése. Modellek alkotása a matematikán belül; matematikán kívüli problémák modellezése. Gondolatmenet lejegyzése (megoldási terv). Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése (a szövegben előforduló információk). Figyelem összpontosítása. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás: az indukció és dedukció, a rendszerezés, a következtetés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés; információk azonosítása és összekapcsolása, a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg tartalmi elemei közötti kijelentés-érv, ok-okozati viszony felismerése és magyarázata.
Egyszerű kombinatorikai feladatok: leszámlálás, sorbarendezés, gyakorlati problémák. Kombinatorika a mindennapokban. Logikai szita.	Rendszerezés: az esetek összeszámlálásánál minden esetet meg kell találni, de minden esetet csak egyszer lehet számításba venni. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése.	<i>Informatika:</i> problémamegoldás táblázatkezelővel.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Unió, metszet, különbség, komplementer halmaz, részhalmaz, intervallum. Logikai művelet (NEM, ÉS, VAGY. „Ha, akkor ...”).
-------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számтан, algebra	Órakeret 44 óra
Előzetes tudás	Számolás racionális számkörben. Hatványjelölés. Egyszerű algebrai kifejezések ismerete, zárójel használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés. Problémakezelés és –megoldás. Algebrai kifejezések biztonságos ismerete, kezelése. Szabályok betartása, tanultak alkalmazása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés fontossága. A problémához illő számítási mód kiválasztása, eredmény kerekítése a tartalomnak megfelelően. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotás adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Számológép használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Műveletek a valós számkörben, százalékszámítás. Műveleti sorrend, műveleti tulajdonságok. Egyszerű szöveges feladatok.	Számolási készség fejlesztése. Ellentett, abszolút érték, reciprok, százalék fogalmának biztos rögzítése.	
Hatványozás 0 és negatív egész kitevőre. Permanenciaelv.	Fogalmi általánosítás: a korábbi definíció kiterjesztése.	
A hatványozás azonosságai.	Korábbi ismeretekre való emlékezés.	
Számok normálalakja.	Az egyes fogalmak (távolság, idő, terület, tömeg, népesség, pénz, adat stb.) mennyiségi jellemzőinek kifejezése számokkal, mennyiségi következtetések. Számolás normálalakkal írásban és számológép segítségével. A természettudományokban és a társadalomban előforduló nagy és kis mennyiségekkel történő számolás	
Algebrai kifejezések, műveletek algebrai kifejezésekkel.	Gyakorlati problémák matematikai modelljének leírása, képletek, betűs kifejezések tudatos használata.	
Nevezetes azonosságok:	Ismeretek memorizálása	

$(a \pm b)^2$ polinom alakja, $a^2 - b^2$ szorzat alakja. Azonosság fogalma.	(azonosságok). Geometria és algebra összekapcsolása az azonosságok igazolásánál.	
Egyszerű feladatok polinomok, illetve algebrai törtek közötti műveletekre. Tanult azonosságok alkalmazása. Algebrai tört értelmezési tartománya. Algebrai kifejezések egyszerűbb alakra hozása.	Ismeretek felidézése, mozgósítása (pl. szorzattá alakítás, tört egyszerűsítése, bővítése, műveletek törtekkel).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Abszolút érték. Ellentett. Reciprok. Hatvány. Normálalak. Értelmezési tartomány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Geometria	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Tételek, illeszkedés. Alapszerkesztések. Kör és gömb fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a térben. Számítások síkban és térben. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése. Tájékozódás valóságos viszonyokról térkép és egyéb vázlatok alapján. Valós probléma geometriai modelljének megalkotása, számítások a modell alapján, az eredmények összevetése a valósággal. Korábbi ismeretek mozgósítása. Számológép, számítógép használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tételek, távolságok síkban és térben	Idealizáló absztrakció: pont, egyenes, sík, síkidomok, testek. Vázlat készítése.	
Szögek értelmezése, csoportosítása, mérése fokban. Számolási feladatok.	A definíciók, összefüggések pontos ismerete, alkalmazása. Számolási kompetencia fejlesztése.	
Nevezetes ponthalmazok: kör, gömb, felezőmerőleges, szögfelező, középpárhuzamos.	Halmazelméleti műveletek alkalmazása ponthalmazokra.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tér, sík, egyenes, pont, szög.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 9NY. évfolyam végén</p>	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazokkal kapcsolatos alapfogalmak ismerete, halmazok szemléltetése, halmazműveletek ismerete; számhalmazok ismerete. – Értsék és jól használják a matematika logikában megtanult szakkifejezéseket a hétköznapi életben. – Definíció, tétel felismerése, az állítás és a megfordításának felismerése; bizonyítás gondolatmenetének követése. – Egyszerű leszámplálási feladatok megoldása, a megoldás gondolatmenetének rögzítése szóban, írásban. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű algebrai kifejezések használata, műveletek algebrai kifejezésekkel; a tanultak alkalmazása a matematikai problémák megoldásában (pl. modellalkotás szöveg alapján, képletek értelmezése); egész kitevőjű hatványok, azonosságok. – A tanulók képesek tankönyvek, keresőprogramok célirányos használatára, szövegekből a lényeg kiemelésére. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Térelemek ismerete; távolság és szög fogalma, mérése. – Nevezetes ponthalmazok ismerete, szerkesztésük. – A szerkesztési feladatok során törekednek az igényes, pontos munkavégzésre.
--	---

9. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
1. Gondolkodási és megismerési módszerek	16 óra
2. Számтан, algebra	36 óra
3. Összefüggések, függvények, sorozatok	26 óra
4. Geometria	36 óra
5. Valószínűség, statisztika	10 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret	10 óra
Ellenőrzés, számonkérés	10 óra
Az össz. óraszám	144 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Példák halmazokra, geometriai alapfogalmak, alapszerkesztések. Halmazba rendezés több szempont alapján. Gyakorlat szövegek értelmezésében. A matematikai szakkifejezések adott szinthez illeszkedő ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A valós számok halmazának ismerete. Kommunikáció, együttműködés. A matematika épülése elveinek bemutatása. Igaz és hamis állítások megkülönböztetése. Halmazok eszközjellegű használata. Gondolkodás; ismeretek rendszerezési képességének fejlesztése. Önfejlesztés, önellenőrzés segítése, absztrakciós képesség, kombinációs készség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Véges és végtelen halmazok. Végtelen számosság szemléletes fogalma. <i>Matematikatörténet: Cantor.</i>	Annak megértése, hogy csak a véges halmazok elemszáma adható meg természetes számmal.	
Részhalmaz. Halmazműveletek: unió, metszet, különbség. Halmazok közötti viszonyok megjelenítése.	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Szöveges megfogalmazások matematikai modellre fordítása. Elnevezések megtanulása, definíciókra való emlékezés.	<i>Biológia-egészségtan:</i> halmazműveletek alkalmazása a rendszertanban. <i>Kémia:</i> anyagok csoportosítása.

Alaphalmaz és komplementer halmaz.	Annak tudatosítása, hogy alaphalmaz nélkül nincs komplementer halmaz. Halmaz közös elem nélküli halmazokra bontása jelentőségének belátása.	<i>Biológia-egészségtan:</i> élőlények osztályozása; besorolás közös rész nélküli halmazokba.
Valós számok halmaza. Az intervallum fogalma, fajtái. Irracionális szám létezése.	Annak tudatosítása, hogy az intervallum végtelen halmaz.	
Távolsággal megadott ponthalmazok, adott tulajdonságú ponthalmazok (kör, gömb, felező merőleges, szögfelező, középpárhuzamos).	Ponthalmazok megadása ábrával. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése (például két feltétellel megadott ponthalmaz).	<i>Vizuális kultúra:</i> a tér ábrázolása. <i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata.
Logikai műveletek: „nem”, „és”, „vagy”, „ha... akkor”. (Folyamatosan a 9–12. évfolyamon.)	Matematikai és más jellegű érvelésekben a logikai műveletek felfedezése, megértése, önálló alkalmazása. A köznyelvi kötőszavak és a matematikai logikában használt kifejezések jelentéstartalmának összevetése. A hétköznapi, nem tudományos szövegekben található matematikai információk felfedezése, rendezése a megadott célnak megfelelően. Matematikai tartalmú (nem tudományos jellegű) szöveg értelmezése.	
Szöveges feladatok. (Folyamatos feladat a 9–12. évfolyamon: a szöveg alapján a megfelelő matematikai modell megalkotása.)	Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése. Modellek alkotása a matematikán belül; matematikán kívüli problémák modellezése. Gondolatmenet lejegyzése (megoldási terv). Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése (a szövegben előforduló információk). Figyelem összpontosítása. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás: az indukció és dedukció, a rendszerezés, a következtetés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés; információk azonosítása és összekapcsolása, a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg tartalmi elemei közötti kijelentés-érv, ok-okozati viszony felismerése és magyarázata. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmódra és a családi

		életre nevelés.
A „minden” és a „van olyan” helyes használata. Nyitott mondatok igazsághalmaza, szemléltetés módjai.	A „minden” és a „van olyan” helyes használata. Halmazok eszközjellegű használata.	
A matematikai bizonyítás. Kísérletezés, módszeres próbálkozás, sejtés, cáfolás (folyamatos feladat a 9–12. évfolyamokon). <i>Matematikatörténet:</i> Euklidesz szerepe a tudományosság kialakításában. Nevezetes sejtések (pl. ikerprím sejtés); hosszan „élt”, de megoldott sejtések (pl. Fermat-sejtés, négyszínsejtés).	Kísérletezés, módszeres próbálkozás, sejtés, cáfolás megkülönböztetése. Érvelés, vita. Érvek és ellenérvek. Ellenpélda szerepe. Mások gondolataival való vitába szállás és a kulturált vitatkozás. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont (pl. a saját és a vitapartner szempontjának) egyidejű követése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mások érvelésének összefoglalása és figyelembevétel.
Állítás és megfordítása. „Akkor és csak akkor” típusú állítások.	Az „akkor és csak akkor” használata. Feltétel és következmény felismerése a „Ha ..., akkor ...” típusú állítások esetében. Korábbi, illetve újabb (saját) állítások, tételek jelentésének elemzése.	
Bizonyítás.	Gondolatmenet tagolása. Rendszerezés (érvek logikus sorrendje). Következtetés megítélése helyességé szerint. A bizonyítás gondolatmenetére, bizonyítási módszerekre való emlékezés. Kidolgozott bizonyítás gondolatmenetének követése, megértése. Példák a hétköznapiakból helyes és helytelenül megfogalmazott következtetésekre.	<i>Étika:</i> a következtetés, érvelés, bizonyítás és cáfolat szabályainak alkalmazása.
Egyszerű kombinatorikai feladatok: leszámolás, sorbarendezés, gyakorlati problémák. Kombinatorika a mindennapokban. Logikai szita.	Rendszerezés: az esetek összeszámlálásánál minden esetet meg kell találni, de minden esetet csak egyszer lehet számításba venni. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Esetfelsorolások, diszkusszió (pl. van-e ismétlődés).	<i>Informatika:</i> problémamegoldás táblázatkezelővel. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hétköznapi problémák megoldása a kombinatorika

	Sikertelen megoldási kísérlet után újjal való próbálkozás; a sikertelenség okának feltárása (pl. minden feltételre figyelt-e).	eszközeivel. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> periodicitás, ismétlődés és kombinatorika mint szervezőelv poetizált szövegekben.
A gráffal kapcsolatos alapfogalmak (csúcs, él, foksám). Egyszerű hálózat szemléltetése.	Gráfok alkalmazása problémamegoldásban. Számítógépek egy munkahelyen, elektromos hálózat a lakásban, település úthálózata stb. szemléltetése gráffal. Gondolatmenet megjelenítése gráffal.	<i>Kémia:</i> molekulák térszerkezete. <i>Informatika:</i> problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel, hálózatok. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> pl. családfa. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Unió, metszet, különbség, komplementer halmaz. Gráf csúcsa, éle, csúcs foksáma. Logikai művelet (NEM, ÉS, VAGY. „Ha, akkor ...”). Feltétel és következmény. Sejtés, bizonyítás, megcáfolás. Ellentmondás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számтан, algebra	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Számolás racionális számkörben. Prímszám, összetett szám, oszthatósági szabályok. Hatványjelölés. Egyszerű algebrai kifejezések ismerete, zárójel használata. Egyenlet, egyenlet megoldása. Egyenlőtlenség. Egyszerű szöveg alapján elsőfokú egyismeretlenes egyenlet felírása (modell alkotása), megoldása, ellenőrzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés. Problémakezelés és –megoldás. Algebrai kifejezések biztonságos ismerete, kezelése. Szabályok betartása, tanultak alkalmazása. Elsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldási módszerei, a megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés fontossága. A problémához illő számítási mód kiválasztása, eredmény kerekítése a tartalomnak megfelelően. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotás adott feltételeknek	

megfelelően; átstrukturálás. Számológép használata.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Számelmélet elemei. A tanult oszthatósági szabályok. Prímtényező felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Relatív prímelek. <i>Matematikatörténeti és számelméleti érdekességek:</i> (pl. végtelen sok prímszám létezik, tökéletes számok, barátságos számok, Eukleidész, Mersenne, Euler, Fermat)</p>	<p>A tanult oszthatósági szabályok rendszerezése. Prímtényező felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös meghatározása a felbontás segítségével. Egyszerű oszthatósági feladatok, szóveges feladatok megoldása. Gondolatmenet követése, egyszerű gondolatmenet megfordítása. Érvelés.</p>	
<p>Különböző számrendszerek. A helyiértékes írásmód lényege. Kettes számrendszer. <i>Matematikatörténet:</i> Neumann János.</p>	<p>A különböző számrendszerek egyenértékűségének belátása.</p>	<p><i>Informatika:</i> kommunikáció ember és gép között, adattárolás egységei.</p>
<p>Hatványozás egész kitevőre. Permanencia-elv.</p>	<p>A korábbi definíciók felidézése.</p>	
<p>A hatványozás azonosságai.</p>	<p>Korábbi ismeretekre való emlékezés.</p>	
<p>Számok normálalakja.</p>	<p>Az egyes fogalmak (távolság, idő, terület, tömeg, népesség, pénz, adat stb.) mennyiségi jellemzőinek kifejezése számokkal, mennyiségi következtetések. Számolás normálalakkal írásban és számológép segítségével. A természettudományokban és a társadalomban előforduló nagy és kis mennyiségekkel történő számolás</p>	<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> tér, idő, nagyságrendek – méretek és nagyságrendek becslése és számítása az atomok méreteitől az ismert világ méretéig; szennyezés, környezetvédelem.</p>
<p>$(a \pm b)^2$, $(a \pm b)^3$ polinom alakja, $a^2 - b^2$ szorzat alakja. Azonosság fogalma.</p>	<p>Ismeretek felidézése, tudatos memorizálása (azonosságok). Geometria és algebra összekapcsolása az azonosságok igazolásánál.</p>	<p><i>Fizika:</i> számítási feladatok megoldása (pl. munkatétel).</p>
<p>Egyszerű feladatok polinomok, illetve algebrai törtek közötti műveletekre. Tanult azonosságok alkalmazása. Algebrai tört értelmezési</p>	<p>Ismeretek felidézése, mozgósítása (pl. szorzattá alakítás, tört egyszerűsítése, bővítése, műveletek törtekkel).</p>	<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> számítási feladatok.</p>

tartománya. Algebrai kifejezések egyszerűbb alakra hozása.		
Elsőfokú egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása különböző módszerekkel (lebontogatás, mérlegelv, szorzattá alakítás, értelmezési tartomány és értékkészlet vizsgálata, grafikus módszer). Egyszerű egyenletek paraméterrel.	Régebbi ismeretek mozgósítása, összeillesztése, felhasználása, kiegészítése. Módszerek tudatos kiválasztása és alkalmazása.	
Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása.	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Különböző módszerek alkalmazása ugyanarra a problémára (behelyettesítő módszer, egyenlő illetve ellentett együtthatók módszere, grafikus módszer).	<i>Fizika:</i> kinematika, dinamika.
Elsőfokú egyenletre, egyenletrendszerre vezető szöveges számítási feladatok a természettudományokból, a mindennapokból.	Szöveges számítási feladatok megoldása a természettudományokból, a mindennapokból (pl. százalékszámítás: megtakarítás, kölcsön, áremelés, árleszállítás, bruttó ár és nettó ár, ÁFA, jövedelemadó, járulékok, élelmiszerek százalékos összetétele). A növekedés és csökkenés kifejezése százalékkal („mihez viszonyítunk?”). Gondolatmenet lejegyzése (megoldási terv). Számológép használata. Az értelmes kerekítés megtalálása. A mindennapokhoz kapcsolódó problémák matematikai modelljének elkészítése (egyenlet, illetve egyenletrendszer felírása); a megoldás ellenőrzése, a gyakorlati feladat megoldásának összevetése a valósággal (lehetőséges-e?).	<i>Informatika:</i> problémamegoldás táblázatkezelővel. <i>Földrajz:</i> a pénzvilág működése. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tudatos élelmiszer-választás, becslések, mérések, számítások. <i>Társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek:</i> a család pénzügyei és gazdálkodása, vállalkozások. <i>Fizika:</i> kinematika, dinamika. <i>Kémia:</i> százalékos keverési feladatok.
Egyes változók kifejezése fizikai, kémiai képletekből.	A képlet értelmének, jelentőségének belátása. Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.	<i>Fizika; kémia:</i> képletek értelmezése..

Egy abszolútértéket tartalmazó egyenletek. $ x + c = ax + b$.	Definíciókra való emlékezés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hatvány. Normálalak. Egyenlet. Alaphalmaz, értelmezési tartomány. Azonosság. Ekvivalens egyenlet. Elsőfokú egyenlet. Elsőfokú egyenletrendszer. Egyenlőtlenség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Összefüggések, függvények, sorozatok	Órakeret 26 óra
Előzetes tudás	Halmazok. Hozzárendelés fogalma. Grafikonok készítése, olvasása. Pontok ábrázolása koordináta-rendszerben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggések, folyamatok megjelenítése matematikai formában (függvény-modell), vizsgálat a grafikon alapján. A vizsgálat szempontjainak kialakítása. Függvénytranszformációk algebrai és geometriai megjelenítése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A függvény megadása, elemi tulajdonságai.	Ismeretek tudatos memorizálása (függvénytani alapfogalmak). Alapfogalmak megértése, konkrét függvények elemzése a grafikonjuk alapján. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése grafikon alapján. Számítógép használata a függvények vizsgálatára.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> időben lejátszódó folyamatok leírása, elemzése. <i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata, adatkezelés táblázatkezelővel.
A lineáris függvény, lineáris kapcsolatok. A lineáris függvények tulajdonságai. Az egyenes arányosságot leíró függvény. A lineáris függvény grafikonjának meredeksége, ennek jelentése lineáris kapcsolatokban.	Táblázatok készítése adott szabálynak, összefüggésnek megfelelően. Időben lejátszódó történések megfigyelése, a változás megfogalmazása. Modellek alkotása: lineáris kapcsolatok felfedezése a hétköznapiakban (pl. egységár, a változás sebessége). Lineáris függvény ábrázolása paramétereit alapján. Számítógép használata a lineáris folyamat megjelenítésében.	<i>Fizika:</i> időben lineáris folyamatok vizsgálata, a változás sebessége. <i>Kémia:</i> egyenes arányosság. <i>Informatika:</i> táblázatkezelés.
Az abszolútérték-függvény. Az $x \mapsto ax + b $ függvény grafikonja, tulajdonságai ($a \neq 0$).	Ismeretek felidézése (függvénytulajdonságok).	
A négyzetgyökfüggvény. Az	Ismeretek felidézése	

$x \mapsto \sqrt{x}$ ($x \geq 0$) függvény grafikonja, tulajdonságai.	(függvénytulajdonságok).	
A fordított arányosság függvénye. $x \mapsto \frac{a}{x}$ ($ax \neq 0$) grafikonja, tulajdonságai.	Ismeretek felidézése (függvénytulajdonságok).	<i>Fizika:</i> ideális gáz, izoterma. <i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata.
Függvények alkalmazása.	Valós folyamatok függvénymodelljének megalkotása. A folyamat elemzése a függvény vizsgálatával, az eredmény összevetése a valósággal. A modell érvényességének vizsgálata. Számítógép alkalmazása (pl. függvényrajzoló program). Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése.	<i>Fizika:</i> kinematika. <i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata.
Egyenlet, egyenletrendszer grafikus megoldása.	Egy adott probléma megoldása két különböző módszerrel. Az algebrai és a grafikus módszer összevetése. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Számítógépes program használata.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz:</i> számítási feladatok.
Az $x \mapsto ax^2 + bx + c$ ($a \neq 0$) másodfokú függvény ábrázolása és tulajdonságai. Függvénytranszformációk áttekintése az $x \mapsto a(x-u)^2 + v$ alak segítségével.	Ismeretek felidézése (algebrai ismeretek és függvénytulajdonságok ismerete). Számítógép használata.	<i>Fizika:</i> egyenletesen gyorsuló mozgás kinematikája. <i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függvény. Valós függvény. Értelmezési tartomány, értékészlet, zérushely, növekedés, fogyás, szélsőérték hely, szélsőérték. Alapfüggvény. Függvénytranszformáció. Lineáris kapcsolat. Meredekség. Grafikus megoldás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Tételek, illeszkedés. Sokszögek, háromszögek alaptulajdonságai, négyszögek csoportosítása; speciális háromszögek és négyszögek elnevezése, felismerése, alaptulajdonságaik. Alapszerkesztések, háromszög szerkesztése alapadatokból. Háromszög köré írt kör és beírt kör szerkesztése. Háromszögek egybevágósága. Kör és gömb, hasábok, hengerek és gúla felismerése,	

	alaptulajdonságaik. A Pitagorasz-tétel ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a térben. Számítások síkban és térben. Az egybevágósági transzformációk alkalmazása problémamegoldásban. A szimmetria szerepének felismerése a matematikában, a valóságban. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése. Tájékozódás valóságos viszonyokról térkép és egyéb vázlatok alapján. Összetett számítási probléma lebontása, számítási terv készítése (megfelelő részlet kiválasztása, a részletszámítások logikus sorrendbe illesztése). Valós probléma geometriai modelljének megalkotása, számítások a modell alapján, az eredmények összevetése a valósággal. Korábbi ismeretek mozgósítása. Számológép, számítógép használata.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Geometriai alapfogalmak. Tételek, távolságok és szögek értelmezése. (Folyamatosan a 9-10. évfolyamon.)	Idealizáló absztrakció: pont, egyenes, sík, síkidomok, testek. Vázlat készítése.	
A háromszög nevezetes vonalai, körei. Oldalfelező merőlegesek, belső szögfelezők, magasságvonalak, súlyvonalak, középvonalak tulajdonságai. Körülírt kör, beírt kör. <i>Matematikatörténet:</i> Euler-egyenes, Feuerbach-kör bemutatása (interaktív szerkesztőprogrammal, bizonyítás nélkül).	A definíciók és tételek ismétlése után azok pontos ismerete, alkalmazása.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Kör és részei, kör és egyenes. Ív, húr, körcikk, körszelet. Szelő, érintő.	Fogalmak felidézése, az ismeretek mélyítése.	<i>Fizika:</i> körmozgás, a körpályán mozgó test sebessége. <i>Vizuális kultúra:</i> építészeti stílusok.
A körív hossza. Egyenes arányosság a középponti szög és a hozzá tartozó körív hossza között (szemlélet alapján).	Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatpárjainak vizsgálata.	<i>Fizika:</i> körmozgás sebessége, szögsebessége. <i>Földrajz:</i> távolság a Föld két pontja között.
A körcikk területe. Egyenes arányosság a középponti szög és a hozzá tartozó körcikk területe között	Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatpárjainak vizsgálata.	

(szemlélet alapján).		
A szög mérése. A szög ívmértéke.	Mérés, mérési elvek ismételése. Mértékegység-választás, mérőszám.	<i>Fizika:</i> szögsebesség, körmozgás, rezgőmozgás. <i>Földrajz:</i> tájékozódás a földgömbön; hosszúsági és szélességi körök, helymeghatározás.
Pitagorasz-tétel alkalmazásai. (Koordináta-geometria előkészítése.)	Ismeretek mozgósítása, rendszerezése problémamegoldás érdekében. Állítás és megfordításának gyakorlása.	<i>Fizika:</i> vektor felbontása merőleges összetevőkre.
Thalész tétele, és alkalmazásai. A matematika mint kulturális örökség.	Ismeretek tudatos memorizálása. Állítás és megfordításának gyakorlása.	
A tengelyes és a középpontos tükrözés, az eltolás, a pont körüli elforgatás. A transzformációk tulajdonságai. A geometriai vektorfogalom.	A megmaradó és a változó tulajdonságok tudatosítása.	<i>Fizika:</i> elmozdulásvektor, forgások. <i>Földrajz:</i> bolygók tengely körüli forgása, keringés a Nap körül.
Egybevágóság, szimmetria.	Szimmetria felismerése a matematikában, a művészetekben, a környezetünkben található tárgyakban, részvétel szimmetrián alapuló játékokban.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata. <i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, képzőművészet; művészettörténeti stíluskorszakok. <i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi test síkjai, szimmetriája.
Szimmetrikus négyszögek. Négyszögek csoportosítása szimmetriáik szerint. Szabályos sokszögek.	Fogalmak alkotása specializálással.	
Egyszerű szerkesztési feladatok.	Szerkesztési eljárások gyakorlása. Szerkesztési terv készítése, ellenőrzés. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Pontos, esztétikus munkára nevelés.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Vektorok összege, két vektor	Műveleti analógiák (összeadás,	<i>Fizika:</i> erők összege, két erő

különbsége.	kivonás).	különbsége, vektormennyiség változása (pl. sebességváltozás).
Vektor szorzása valós számmal.	Új műveletfogalom kialakítása és gyakorlása.	<i>Fizika:</i> Newton II. törvénye.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tér, sík, egyenes, pont. Sokszög. Háromszög, négyszög, speciális háromszög, speciális négyszög. Belső szög, külső szög, átló. Kerület, terület. Egybevágó. Szimmetria. Vektor, vektorművelet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Valószínűség, statisztika	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Valószínűségi kísérletek elvégzése, elemzése. Táblázatok, diagramok olvasása. Százalékszámítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Diagram, vonaldiagram, oszlopdiagram, kördiagram készítése, olvasása. Táblázat értelmezése, készítése. Számítógép használata az adatok rendezésében, értékelésében, ábrázolásában.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Statisztikai adatok és ábrázolásuk (gyakoriság, relatív gyakoriság, eloszlás, kördiagram, oszlopdiagram, vonaldiagram).	Adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása. Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatképeinek jegyzése. Diagramok, táblázatok olvasása, készítése. Grafikai szervezők összevetése más formátumú dokumentumokkal, következtetések levonása írott, ábrázolt és számszerű információ összekapcsolásával. Számítógép használata.	<i>Informatika:</i> adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi, társadalmi témák vizuális ábrázolása (táblázat, diagram). <i>Földrajz:</i> időjárási, éghajlati és gazdasági statisztikák.
Adatsokaságok jellemzői: átlag, medián, módusz, terjedelem, szórás.	A statisztikai mutatók nyújtotta információk helyes értelmezése. Nagy adathalmaz vizsgálata kevés statisztikai jellemzővel: előnyök és hátrányok.	<i>Informatika:</i> statisztikai adatelemzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat. Diagram, táblázat. Módusz, medián, átlag., terjedelem, szórás. Gyakoriság, relatív gyakoriság.	

A fejlesztés várt eredményei a 9. évfolyam végén	<i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i> – Halmazokkal kapcsolatos alapfogalmak ismerete, halmazok szemléltetése, halmazműveletek ismerete; számhalmazok ismerete. – Értsék és jól használják a matematika logikában megtanult szakkifejezéseket a hétköznapi életben.
---	--

- Definíció, tétel felismerése, az állítás és a megfordításának felismerése; bizonyítás gondolatmenetének követése.
- Egyszerű leszámplálási feladatok megoldása, a megoldás gondolatmenetének rögzítése szóban, írásban.

Számтан, algebra

- Egyszerű algebrai kifejezések használata, műveletek algebrai kifejezésekkel; a tanultak alkalmazása a matematikai problémák megoldásában (pl. modellalkotás szöveg alapján, egyenletek megoldása, képletek értelmezése); egész kitevőjű hatványok, azonosságok.
- Elsőfokú egyismeretlenes egyenlet megoldása; ilyen egyenletre vezető szöveges és gyakorlati feladatokhoz egyenletek felírása és azok megoldása, a megoldás önálló ellenőrzése.
- Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása; ilyen egyenletrendszerre vezető szöveges és gyakorlati feladatokhoz az egyenletrendszer megadása, megoldása, a megoldás önálló ellenőrzése.
- A tanulók képesek a matematikai szöveg értő olvasására, tankönyvek, keresőprogramok célirányos használatára, szövegekből a lényeg kiemelésére.

Összefüggések, függvények, sorozatok

- A függvény megadása, a szereplő halmazok ismerete (értelmezési tartomány, értékkészlet); valós függvény alaptulajdonságainak ismerete.
- A tanult alapfüggvények ismerete (tulajdonságok, grafikon).
- Egyszerű függvénytranszformációk végrehajtása.
- Valós folyamatok elemzése a folyamathoz tartozó függvény grafikonja alapján.
- Függvénymodell készítése lineáris kapcsolatokhoz; a meredekség.
- A tanulók tudják az elemi függvényeket ábrázolni koordináta- rendszerben, és a legfontosabb függvénytulajdonságokat meghatározni, nemcsak a matematika, hanem a természettudományos tárgyak megértése miatt, és különböző gyakorlati helyzetek leírásának érdekében is.

Geometria

- Térelemek ismerete; távolság és szög fogalma, mérése.
- Nevezetes ponthalmazok ismerete, szerkesztésük.
- A tanult egybevágósági transzformációk és ezek tulajdonságainak ismerete.
- Egybevágó alakzatok; két egybevágó alakzat több szempont szerinti összehasonlítása (pl. távolságok, szögek, terület, terület).
- Szimmetria ismerete, használata.
- Háromszögek tulajdonságainak ismerete (alaptulajdonságok, nevezetes vonalak, pontok, körök).
- Derékszögű háromszögre visszavezethető (gyakorlati) számítások elvégzése Pitagorasz-tétellel.
- Szimmetrikus négyszögek tulajdonságainak ismerete.
- Vektor fogalmának ismerete; három új művelet ismerete: vektorok összeadása, kivonása, vektor szorzása valós számmal.

	<ul style="list-style-type: none"> – Kerület, terület, felszín és térfogat szemléletes fogalmának kialakulása, a jellemzők kiszámítása (képlet alapján); mértékegységek ismerete; valós síkbeli, illetve térbeli probléma geometriai modelljének megalkotása. – A geometriai ismeretek bővülésével, a megismert geometriai transzformációk rendszerezettebb tárgyalása után fejlődik a tanulók dinamikus geometriai szemlélete, diszkussziós képessége. – A háromszögekről tanult ismeretek bővülésével a tanulók képesek számítási feladatokat elvégezni, és ezeket gyakorlati problémák megoldásánál alkalmazni. – A szerkesztési feladatok során törekednek az igényes, pontos munkavégzésre. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adathalmaz rendezése megadott szempontok szerint, adat gyakoriságának és relatív gyakoriságának kiszámítása. – Táblázat olvasása és készítése; diagramok olvasása és készítése. – Adathalmaz móduszának, mediánjának, átlagának értelmezése, meghatározása. – A statisztikai feladatok megoldása során a diákok rendszerező képessége fejlődik. A tanulók képesek adatsokaságot jellemezni, ábrákról adatsokaság jellemzőit leolvasni.
--	--

10. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
1. Gondolkodási és megismerési módszerek	12 óra
2. Számтан, algebra	32 óra
3. Összefüggések, függvények, sorozatok	10 óra
4. Geometria	30 óra
5. Valószínűség, statisztika	8 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret	8 óra
Ellenőrzés, számonkérés	8 óra
Az össz. óraszám	108 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Gyakorlat szövegek értelmezésében. A matematikai szakkifejezések adott szinthez illeszkedő ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kommunikáció, együttműködés. A matematika épülése elveinek bemutatása. A matematikai tételek, állítások szerkezete. Igaz és hamis állítások megkülönböztetése. Gondolkodás; ismeretek rendszerezési képességének fejlesztése. Önfejlesztés, önellenőrzés segítése, absztrakciós képesség, kombinációs készség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A matematikai bizonyítás. Kísérletezés, módszeres próbálkozás, sejtés, cáfolás (folyamatos feladat a 9–12. évfolyamokon). <i>Matematikatörténet:</i> Euklidesz szerepe a tudományosság kialakításában. Nevezetes sejtések (pl. ikerprím sejtés); hosszan „élt”, de megoldott sejtések (pl. Fermat-sejtés, négyszínsejtés).	Kísérletezés, módszeres próbálkozás, sejtés, cáfolás megkülönböztetése. Érvelés, vita. Érvek és ellenérvek. Ellenpélda szerepe. Mások gondolataival való vitába szállás és a kulturált vitatkozás. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont (pl. a saját és a vitapartner szempontjának) egyidejű követése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mások érvelésének összefoglalása és figyelembevétel.
Állítás, tétel és megfordítása. Szükséges feltétel, elegendő feltétel. „Akkor és csak akkor” típusú állítások.	Az „akkor és csak akkor” használata. Feltétel és következmény felismerése a „Ha ..., akkor ...” típusú állítások esetében. Korábbi, illetve újabb (saját) állítások, tételek jelentésének elemzése.	
Bizonyítás. Bizonyítási módszerek, jellegzetes gondolatmenetek (indirekt módszer, skatulya-elv) konkrét példákon keresztül.	Gondolatmenet tagolása. Rendszerezés (érvek logikus sorrendje). Következtetés megítélése helyessége szerint. A bizonyítás gondolatmenetére, bizonyítási módszerekre való emlékezés. Kidolgozott bizonyítás gondolatmenetének követése, megértése. Példák a hétköznapiakból helyes	<i>Etika:</i> a következtetés, érvelés, bizonyítás és cáfolat szabályainak alkalmazása.

	és helytelenül megfogalmazott következtetésekre.	
Logikai műveletek: „nem”, „és”, „vagy”, „ha... akkor”. (Folyamatosan a 9–12. évfolyamon.)	Matematikai és más jellegű érvelésekben a logikai műveletek felfedezése, megértése, önálló alkalmazása. A köznyelvi kötőszavak és a matematikai logikában használt kifejezések jelentéstartalmának összevetése. A hétköznapi, nem tudományos szövegekben található matematikai információk felfedezése, rendezése a megadott célnak megfelelően. Matematikai tartalmú (nem tudományos jellegű) szöveg értelmezése.	
Szöveges feladatok. (Folyamatos feladat a 9–12. évfolyamon: a szöveg alapján a megfelelő matematikai modell megalkotása.)	Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése. Modellek alkotása a matematikán belül; matematikán kívüli problémák modellezése. Gondolatmenet lejegyzése (megoldási terv). Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése (a szövegben előforduló információk). Figyelem összpontosítása. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás: az indukció és dedukció, a rendszerezés, a következtetés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés; információk azonosítása és összekapcsolása, a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg tartalmi elemei közötti kijelentés-érv, ok-okozati viszony felismerése és magyarázata. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmódra és a családi életre nevelés.
Egyszerű kombinatorikai feladatok: leszámlálás, sorbarendezés, gyakorlati problémák. Kombinatorika a mindennapokban.	Rendszerezés: az esetek összeszámlálásánál minden esetet meg kell találni, de minden esetet csak egyszer lehet számításba venni. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Esetfelsorolások, diszkusszió (pl. van-e ismétlődés). Sikertelen megoldási kísérlet után újjal való próbálkozás; a sikertelenség okának feltárása (pl. minden feltételre figyelt-e).	<i>Informatika:</i> problémamegoldás táblázatkezelővel. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hétköznapi problémák megoldása a kombinatorika eszközeivel. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> periodicitás, ismétlődés és

		kombinatorika mint szervezőelv poetizált szövegekben.
A gráffal kapcsolatos alapfogalmak (csúcs, él, foksám). Egyszerű hálózat szemléltetése.	Gráfok alkalmazása problémamegoldásban. Számítógépek egy munkahelyen, elektromos hálózat a lakásban, település úthálózata stb. szemléltetése gráffal. Gondolatmenet megjelenítése gráffal.	<i>Kémia:</i> molekulák térszerkezete. <i>Informatika:</i> problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel, hálózatok. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> pl. családfa. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Gráf csúcsa, éle, csúcs fokszáma. Feltétel és következmény. Szükséges feltétel, elegendő feltétel. Sejtés, bizonyítás, megcáfolás. Ellentmondás. Faktoriális.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számтан, algebra	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Egész kitevőjű hatványozás. Számolás algebrai kifejezésekkel. Egyenlet, egyenlet megoldása. Egyenlőtlenség. Egyszerű szöveg alapján egyenlet felírása (modell alkotása), megoldása, ellenőrzése. Négyzetgyök fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés. Problémakezelés és –megoldás. Algebrai kifejezések biztonságos ismerete, kezelése. Szabályok betartása, tanult alkalmazása. Másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldási módszerei, a megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés fontossága. A problémához illő számítási mód kiválasztása, eredmény kerekítése a tartalomnak megfelelően. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotás adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Számológép használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A négyzetgyök definíciója. A négyzetgyök azonosságai.	A négyzetgyök azonosságainak használata konkrét esetekben. Gyökjel alól kihozatal, nevező gyöktelenítése.	<i>Fizika:</i> fonálinga lengésideje, rezgésidő számítása.

A másodfokú egyenlet megoldása, a megoldóképlet.	Különböző algebrai módszerek alkalmazása ugyanarra a problémára (szorzattá alakítás, teljes négyzetté kiegészítés). Ismeretek tudatos memorizálása (rendezett másodfokú egyenlet és megoldóképlet összekapcsolódása). A megoldóképlet biztos használata.	<i>Fizika:</i> egyenletesen gyorsuló mozgás kinematikája.
Másodfokú egyenletre vezető gyakorlati problémák, szöveges feladatok.	Matematikai modell (másodfokú egyenlet) megalkotása a szöveg alapján. A megoldás ellenőrzése, gyakorlati feladat megoldásának összevetése a valósággal (lehetséges-e?).	<i>Fizika; kémia:</i> számítási feladatok.
Gyöktényező alak. Másodfokú polinom szorzattá alakítása.	Algebrai ismeretek alkalmazása.	
Gyökök és együtthatók összefüggései.	Önellentőrzés: egyenlet megoldásának ellenőrzése.	
Néhány egyszerű magasabb fokú egyenlet megoldása. <i>Matematikatörténet:</i> részletek a harmad- és ötödfokú egyenlet megoldásának történetéből.	Annak belátása, hogy vannak a matematikában megoldhatatlan problémák.	
Egyszerű négyzetgyökös egyenletek. $\sqrt{ax+b} = cx+d$.	Megoldások ellenőrzése.	<i>Fizika:</i> például egyenletesen gyorsuló mozgással kapcsolatos kinematikai feladat.
Másodfokú egyenletrendszer. A behelyettesítő módszer.	Egyszerű másodfokú egyenletrendszer megoldása. A behelyettesítő módszerrel is megoldható feladatok. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése.	
Egyszerű másodfokú egyenlőtlenségek. $ax^2 + bx + c \geq 0$ (vagy > 0) alakra visszavezethető egyenlőtlenségek ($a \neq 0$).	Egyszerű másodfokú egyenlőtlenség megoldása. Másodfokú függvény eszközzel való használata.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata.

Példák adott alaphalmazon ekvivalens és nem ekvivalens egyenletekre, átalakításokra. Alaphalmaz, értelmezési tartomány, megoldáshalmaz. Hamis gyök, gyökvesztés. Egyszerű paraméteres másodfokú egyenletek.	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Halmazok eszközjellegű használata.	
Összefüggés két pozitív szám számtani és mértani közepe között. Gyakorlati példa minimum és maximum probléma megoldására.	Geometria és algebra összekapcsolása az azonosság igazolásánál. Gondolatmenet megfordítása.	<i>Fizika:</i> minimum- és maximumproblémák.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Másodfokú egyenlet, diszkrimináns. Gyöktényező alak. Egyenletrendszer. Egyenlőtlenség. Számtani közép, mértani közép. Szélsőérték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Összefüggések, függvények, sorozatok	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Halmazok. Hozzárendelés fogalma. Grafikonok készítése, olvasása. Pontok ábrázolása koordináta-rendszerben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggések, folyamatok megjelenítése matematikai formában (függvény-modell), vizsgálat a grafikon alapján. A vizsgálat szempontjainak kialakítása. Függvénytranszformációk algebrai és geometriai megjelenítése. A periodicitás kezelése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Függvények alkalmazása másodfokú és gyökös egyenletek, egyenlőtlenségek megoldására; másodfokú függvényre vezető szélsőérték-feladatok	Függvénytulajdonságok tudatos alkalmazása	
Szögfüggvények kiterjesztése, trigonometrikus alapfüggvények (sin, cos, tg) tulajdonságai.	A kiterjesztés szükségességének, alapgondolatának megértése. A permanencia-elv alkalmazása. Időtől függő periodikus jelenségek kezelése.	<i>Fizika:</i> periodikus mozgás, hullámmozgás, váltakozó feszültség és áram. <i>Földrajz:</i> térábrázolás és térmegismerés eszközei,

		GPS.
A trigonometrikus függvények alkalmazása egyszerű egyenletek megoldásában.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Trigonometrikus függvény. Periodikusság. Grafikus megoldás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Tételek, illeszkedés. Sokszögek, háromszögek alaptulajdonságai, négyszögek csoportosítása; speciális háromszögek és négyszögek elnevezése, felismerése, alaptulajdonságaik. Alapszerkesztések, háromszög szerkesztése alapadatokból. Háromszög köré írt kör és beírt kör szerkesztése. Háromszögek egybevágósága. Kör és gömb, hasábok, hengerek és gúla felismerése, alaptulajdonságaik. A Pitagorasz-tétel ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a térben. Számítások síkban és térben. A geometriai transzformációk alkalmazása problémamegoldásban. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése. Tájékozódás valóságos viszonyokról térkép és egyéb vázlatok alapján. Összetett számítási probléma lebontása, számítási terv készítése (megfelelő részlet kiválasztása, a részletszámítások logikus sorrendbe illesztése). Valós probléma geometriai modelljének megalkotása, számítások a modell alapján, az eredmények összevetése a valósággal. A valóságos tárgyak formájának és a tanult formáknak az összevetése, gyakorlati számítások (henger, hasáb, kúp, gúla, gömb). Korábbi ismeretek mozgósítása. Számológép, számítógép használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A körrel kapcsolatos ismeretek bővítése: kerületi és középponti szög fogalma, kerületi szögek tétele; húrnégyszög fogalma, húrnégyszögek tétele. Látószög; látószögek ív mint speciális pontthalmaz (Thalész tételének általánosítása).	Korábbi ismeretek felelevenítése, új ismeretek beillesztése a korábbi ismeretek rendszerébe.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Középpontos hasonlóság, hasonlóság. Arányos osztás. A hasonlósági transzformáció.	A megmaradó és a változó tulajdonságok tudatosítása.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).

Hasonló alakzatok.	A megmaradó és a változó tulajdonságok tudatosítása: a megfelelő szakaszok hosszának aránya állandó, a megfelelő szögek egyenlők, a kerület, a terület, a felszín és a térfogat változik.	
A háromszögek hasonlóságának alapesetei.	Szükséges és elégséges feltétel megkülönböztetése. Ismeretek tudatos memorizálása.	
A hasonlóság alkalmazásai. Háromszög súlyvonalai, súlypontja, hasonló síkidomok kerületének, területének aránya.	Új ismeretek matematikai alkalmazása.	<i>Fizika:</i> súlypont, tömegközéppont. <i>Vizuális kultúra:</i> összetett arányviszonyok érzékeltetése, formarend, az aranymetszés megjelenése a természetben, alkalmazása a művészetekben.
Magasságtétel, befogótétel a derékszögű háromszögben. Két pozitív szám mértani közepe.	Ismeretek tudatos memorizálása, alkalmazása szakaszok hosszának számolásánál, szakaszok szerkesztésénél.	
A hasonlóság gyakorlati alkalmazásai. Távolság, szög, terület a tervrajzon, térképen.	Modellek alkotása a matematikán belül; matematikán kívüli problémák modellezése: geometriai modell.	<i>Földrajz:</i> térképkészítés, térképolvasás.
Hasonló testek felszínének, térfogatának aránya.	Annak tudatosítása, hogy nem egyformán változik egy test felszíne és térfogata, ha kicsinyítjük vagy nagyítjuk.	<i>Biológia-egészségtan:</i> példák arra, amikor adott térfogathoz nagy felület (pl. fák levelei) tartozik.
Vektorok felbontása összetevőkre.	Ismeretek mozgósítása új helyzetben. Emlékezés korábbi információkra.	<i>Fizika:</i> eredő erő, eredő összetevőkre bontása.
Vektorok a koordináta-rendszerben. Bázisvektorok, vektorkoordináták.	Elnevezések, jelek és egyéb megállapodások megjegyzése. Emlékezés definíciókra.	<i>Fizika:</i> helymeghatározás, erővektor felbontása összetevőkre.
Hegyesszög szinusza, koszinusza, tangense és kotangense.		<i>Fizika:</i> erővektor felbontása derékszögű összetevőkre.
A Pitagorasz-tétel és a hegyesszög szögfüggvényeinek alkalmazása a derékszögű háromszög hiányzó	A valós problémák matematikai (geometriai) modelljének megalkotása, a problémák önálló megoldása.	<i>Fizika:</i> erővektor felbontása derékszögű összetevőkre.

adatainak kiszámítására. Távolságok és szögek számítása gyakorlati feladatokban, síkban és térben. A kiterjesztett szögfüggvényfogalom egyszerű alkalmazásai.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kerületi szög, középponti szög, látószög. Húrnégyszög. Hasonló. Arány. Vektor, vektorművelet, vektorkoordináták. Szinusz, koszinusz, tangens, kotangens.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Valószínűség, statisztika	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Valószínűségi kísérletek elvégzése, elemzése. Táblázatok, diagramok olvasása. Összeszámlálási alapfeladatok. Százalékszámítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A valószínűség fogalmának mélyítése: ismeretek rendszerezése, tapasztalatszerzés újabb kísérletekkel, a kísérletek kiértékelése (relatív gyakoriság, eloszlás), következtetések. Táblázat értelmezése, készítése. Számítógép használata az adatok rendezésében, értékelésében, ábrázolásában.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Valószínűségi kísérletek, az adatok rendszerezése, a valószínűség becslése.	A rendelkezésre álló adatok alapján jóslás a bekövetkezés esélyére.	
Eseményekkel végzett műveletek. Példák események összegére, szorzatára, komplementer eseményre, egymást kizáró eseményekre. Elemi események. Események előállításuk elemi események összegeként. Példák független és nem független eseményekre.	A matematika különböző területei közötti kapcsolatok tudatosítása. Halmazműveletek és események közötti műveletek összekapcsolása.	
Véletlen esemény és bekövetkezésének esélye, valószínűsége.	A véletlen esemény szimmetria alapján, logikai úton vagy kísérleti úton megadható, megbecsülhető esélye, valószínűsége. Kísérletek, játékok csoportban.	<i>Biológia-egészségtan:</i> öröklés, mutáció.
A valószínűség matematikai definíciójának bemutatása példákon keresztül.	A véletlen kísérletekből számított relatív gyakoriság és a valószínűség kapcsolata.	
A valószínűség klasszikus	A modell és a valóság kapcsolata.	

modelljének előkészítése egyszerű példákon keresztül.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Véletlen (valószínűségi) kísérlet. Véletlen esemény, elemi esemény, biztos esemény, lehetetlen esemény, komplementer esemény. Gyakoriság, relatív gyakoriság, esély, valószínűség.	

A fejlesztés várt eredményei a 10. évfolyam végén	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Értsék, és jól használják a matematika logikában megtanult szakkifejezéseket a hétköznapi életben. – Definíció, tétel felismerése, az állítás és a megfordításának felismerése; bizonyítás gondolatmenetének követése. – Egyszerű összeszámlálási feladatok megoldása, a megoldás gondolatmenetének rögzítése szóban, írásban. – Gráffal kapcsolatos alapfogalmak ismerete. Alkalmazzák a gráfokról tanult ismereteiket gondolatmenet szemléltetésére, probléma megoldására. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Másodfokú egyismeretlenes egyenlet megoldása; ilyen egyenletre vezető szöveges és gyakorlati feladatokhoz egyenletek felírása és azok megoldása, a megoldás önálló ellenőrzése. – Másodfokú (egyszerű) kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása; ilyen egyenletrendszerre vezető szöveges és gyakorlati feladatokhoz az egyenletrendszer megadása, megoldása, a megoldás önálló ellenőrzése. – Egyismeretlenes egyszerű másodfokú egyenlőtlenség megoldása. – Az időszak végére elvárható a valós számkör biztos ismerete, e számkörben megismert műveletek gyakorlati és elvontabb feladatokban való alkalmazása. – A tanulók képesek a matematikai szöveg értő olvasására, tankönyvek, keresőprogramok célirányos használatára, szövegekből a lényeg kiemelésére. <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A trigonometrikus függvények tulajdonságainak és grafikonjának alkalmazása egyszerű periodikus jelenségek, folyamatok vizsgálatára. – A tanult alapfüggvények ismerete (tulajdonságok, grafikon). – Egyszerű függvénytranszformációk végrehajtása trigonometrikus függvényeken. – Valós folyamatok elemzése a folyamathoz tartozó függvény grafikonja alapján. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A körrel kapcsolatos ismeretek bővülésének hatása elméleti és gyakorlati számításokban. – A hasonlósági transzformáció és tulajdonságainak ismerete. – Hasonló alakzatok; két hasonló alakzat több szempont szerinti összehasonlítása (pl. távolságok, szögek, terület, terület, térfogat). – Derékszögű háromszögre visszavezethető (gyakorlati) számítások elvégzése
--	---

	<p>Pitagorasz-tétellel és a hegyesszögek szögfüggvényeivel; magasságtétel és befogótétel ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vektor felbontása, vektorkoordináták meghatározása adott bázisrendszerben. – A geometriai ismeretek bővülésével, a megismert geometriai transzformációk rendszerezettebb tárgyalása után fejlődik a tanulók dinamikus geometriai szemlélete, diszkussziós képessége. – A háromszögekről tanult ismeretek bővülésével a tanulók képesek számítási feladatokat elvégezni, és ezeket gyakorlati problémák megoldásánál alkalmazni. – A szerkesztési feladatok során törekednek az igényes, pontos munkavégzésre. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adathalmaz rendezése megadott szempontok szerint, adat gyakoriságának és relatív gyakoriságának kiszámítása. – Táblázat olvasása és készítése; diagramok olvasása és készítése. – Véletlen esemény, elemi esemény, biztos esemény, lehetetlen esemény, véletlen kísérlet, esély/valószínűség fogalmak ismerete, használata. – Nagyszámú véletlen kísérlet kiértékelése, az előzetesen „jósolt” esélyek és a relatív gyakoriságok összevetése. – A valószínűségszámítási, statisztikai feladatok megoldása során a diákok rendszerező képessége fejlődik. A tanulók képesek adatsokaságot jellemezni, ábráról adatsokaság jellemzőit leolvasni. Szisztematikus esetszámlálással meg tudják határozni egy adott esemény bekövetkezésének esélyét a klasszikus modell alapján.
--	---

11–12. évfolyam

Ez a szakasz az érettségire felkészítés időszaka is, ezért a fejlesztésnek kiemelten fontos tényezője az elemző- és összegző képesség alakítása. Ebben a két évfolyamban áttekintését adjuk a korábbi évek ismereteinek, eljárásainak, problémamegoldó módszereinek, emellett sok, gyakorlati területen széles körben használható tudást is közvetítünk. Olyanokat, amelyekhez kell az előző évek alapozása, amelyek kissé összetettebb problémák megoldását is lehetővé teszik. Az érettségi előtt már elvárható többféle ismeret együttes alkalmazása. A sík- és téreometriai fogalmak és tételek mind a térszemlélet, mind az analógiás gondolkodás fejlesztése szempontjából lényegesek. A koordináta-geometria elemeinek tanításával a matematika különböző területeinek összefüggéseit s így a matematika komplexitását mutatjuk meg.

Minden témában nagy hangsúllyal ki kell térnünk a gyakorlati alkalmazásokra, az ismeretek más tantárgyakban való felhasználhatóságára. A statisztikai kimutatások és az információk kritikus értelmezése, az esetleges manipulációs szándék felfedeztetése hozzájárul a vállalkozói kompetencia fejlesztéséhez, a helyes döntések meghozatalához. Gyakran alkalmazhatjuk a digitális technikát az adatok, problémák gyűjtéséhez, a véletlen jelenségek vizsgálatához. A terület-, felszín-, térfogatszámítás más tantárgyakban és mindennapjaink gyakorlatában is elengedhetetlen. A sorozatok, kamatos kamat témakör kiválóan alkalmas a pénzügyi, gazdasági problémákban való jártasság kialakításra.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztését is segíti, ha önálló kiselőadások, prezentációk elkészítését, megtartását várjuk el a diákoktól. A matematikatörténet feldolgozása például alkalmas erre. Ez sokat segíthet abban, hogy a matematikát kevésbé szerető tanulók se tekintsék gondolkodásmódjuktól távol álló területnek a matematikát.

11. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
1. Gondolkodási és megismerési módszerek	10 óra
2. Számтан, algebra	34 óra
3. Összefüggések, függvények, sorozatok	5 óra
4. Geometria	30 óra
5. Valószínűség, statisztika	12 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret (a kerettantervben ún. szabad órakeret, az éves óraszám 10%-a)	10óra
Ellenőrzés, számonkérés	7 óra
Az össz óraszám	108 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Sorbarendezési, leszámhlási problémák megoldása. Gráffal kapcsolatos alapfogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek rendszerezése, alkalmazása. Mintavétel céljának, értelmének megértése. Gráfokkal kapcsolatos ismeretek alkalmazása, bővítése, konkrét példák alapján gráfokkal kapcsolatos állítások megfogalmazása. A modellhasználati, modellalkotási képesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Vegyes kombinatorikai feladatok, kiválasztási feladatok. A kombinatorika alkalmazása egyszerű geometriai feladatokban. Mintavétel visszatevés nélkül és visszatevéssel. <i>Matematikatörténet:</i> Erdős Pál.	Modell alkotása valós problémához: kombinatorikai modell. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése.	<i>Földrajz:</i> előrejelzések, tendenciák megfogalmazása <i>Biológia-egészségtan:</i> genetika
Binomiális együtthatók.	Jelek szerepe, alkotása, használata: célszerű jelölés megválasztásának jelentősége a matematikában.	
Gráfelméleti alapfogalmak,	Modell alkotása valós problémához:	

alkalmazásuk. Fokszám összeg és az élek száma közötti összefüggés. <i>Matematikatörténet: Euler.</i>	gráfmodell. Megfelelő, a problémát jól tükröző ábra készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mintavétel visszatevéssel, visszatevés nélkül.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számtan, algebra	Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	Hatvány fogalma egész kitevőre, hatványozás azonosságai. Négyzetgyök fogalma, azonosságai. Egyenlet, egyenlőtlenség megoldása. Ekvivalens egyenlet fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban: valós problémák megoldása megfelelő modell választásával. A matematika alkalmazása más tudományokban. Ismeretek rendszerezése, alkalmazása. A matematika épülésének elvei: létező fogalom újraértelmezése, kiterjesztése. A fogalmak kiterjesztése követelményeinek megértése. Függvénytulajdonság alkalmazása egyenlet megoldásánál (pl. szigorú monotonitás).	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
n-edik gyök fogalma, azonosságai. A négyzetgyök fogalmának általánosítása.	A matematika belső fejlődésének felismerése, új fogalmak alkotása.	
Hatványozás pozitív alap és racionális kitevő esetén.	Fogalmak módosítása újabb tapasztalatok, ismeretek alapján. A hatványfogalom célszerű kiterjesztése, permanenciaelv alkalmazása.	
Hatványozás azonosságainak alkalmazása. Példák az azonosságok érvényben maradására.	Ismeretek tudatos memorizálása. Ismeretek mozgósítása.	
A definíciók és a hatványozás azonosságainak közvetlen alkalmazásával megoldható exponenciális egyenletek.	Modellek alkotása (algebrai modell): exponenciális egyenletre vezető valós problémák (például: befektetés, hitel, értékcsökkenés, népesség alakulása, radioaktivitás).	<i>Fizika; kémia:</i> radioaktivitás. <i>Földrajz; biológia- egészségtan:</i> globális problémák – demográfiai mutatók, a Föld eltartó képessége és az élelmezési válság, betegségek, világjárványok, túltermelés és

		túlfogyasztás.
A logaritmus értelmezése. <i>Matematikatörténet:</i> A logaritmussal való számolás szerepe a Kepler-törvények felfedezésében.	Korábbi ismeretek felidézése (hatvány fogalma). Ismeretek tudatos memorizálása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> zajszenyezés. <i>Kémia:</i> pH-számítás. <i>Fizika:</i> Kepler-törvények.
Zsebszámológép használata, táblázat használata.	Annak felismerése, hogy a technika fejlődésének alapja a matematikai tudás.	<i>Fizika; kémia:</i> számítási feladatok.
A logaritmus azonosságai.	A hatványozás és a logaritmus kapcsolatának felismerése.	
A definíciók és a logaritmus azonosságainak közvetlen alkalmazásával megoldható logaritmusos egyenletek.	Modellek alkotása (algebrai modell): logaritmus alkalmazásával megoldható egyszerű exponenciális egyenletek; ilyen egyenletre vezető valós problémák (például: befektetés, hitel, értékcsökkenés, népesség alakulása, radioaktivitás).	<i>Életvitel és gyakorlat:</i> zajszenyezés. <i>Kémia:</i> pH-számítás. <i>Biológia-egészségtan:</i> érzékelés, az inger és az érzet.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	n-edik gyök. Racionális kitevőjű hatvány. Exponenciális növekedés, csökkenés. Logaritmus.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Összefüggések, függvények, sorozatok	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Függvénytani alapfogalmak. Hatványozás azonosságai. Négyzetgyök. Függvény megadása, tulajdonságai. Hegyesszög szögfüggvényeinek értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A folyamatok elemzése a függvényelemzés módszerével. Tájékozódás az időben: lineáris folyamat, exponenciális folyamat. A matematika és a valóság: matematikai modellek készítése, vizsgálata. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotások adott feltételeknek megfelelően. Ismerethordozók használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az exponenciális függvények.	Permanenciaelv alkalmazása.	
Exponenciális folyamatok a természetben és a társadalomban.	Modellek alkotása (függvény modell): a lineáris és az exponenciális növekedés/csökkenés matematikai modelljének összevetése konkrét, valós problémákban (például: népesség,	<i>Fizika; kémia:</i> radioaktivitás. <i>Földrajz:</i> a társadalmi-gazdasági tér szerveződése és folyamatai.

	energiafelhasználás, járványok stb.).	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:</i> globális kérdések: - erőforrások kimerülése, fenntarthatóság, demográfiai robbanás a harmadik világban, népességcsökkenés az öregedő Európában.
A logaritmusfüggvények vizsgálata. Logaritmus alapfüggvények grafikonja, jellemzésük.		
A logaritmusfüggvény mint az exponenciális függvény inverze. Függvénynek és inverzének a grafikonja a koordináta-rendszerben.		<i>Fizika; kémia:</i> radioaktivitás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Exponenciális függvény, logaritmusfüggvény. Exponenciális folyamat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Sokszögekkel, körrel kapcsolatos ismeretek. Ponthalmazok, nevezetes pontthalmazok ismerete. Háromszög nevezetes vonalai, pontjai, körei. Háromszögekre, speciális háromszögekre vonatkozó tételek. Egybevágóság, hasonlóság, szimmetria. Hegyesszögek szögfüggvényei. Ekvivalens egyenlet. Elsőfokú és másodfokú egyenlet, kétismeretlenes egyenletrendszer algebrai megoldása. Alapszerkesztések, egyszerű szerkesztési feladatok körrel, háromszöggel kapcsolatosan. Vektorok, vektorműveletek. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb felismerése. Felszín, térfogat szemléletes fogalma. Poliéder felszíne. Számológép (számítógép) használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a térben. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban: távolságok, szögek kiszámítása a szögfüggvények segítségével. A matematika két területének (geometria és algebra) összekapcsolása: koordináta-geometria. Emlékezés, korábbi ismeretek rendszerezése, alkalmazása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Színusztétel, koszinusztétel.	Általános eset, különleges eset viszonya (a derékszögű háromszög és a két tétel).	<i>Fizika:</i> vektor felbontása adott állású összetevőkre. <i>Földrajz:</i> térábrázolás és térmegismerés eszközei, GPS.
Pitagoraszi összefüggés	A trigonometrikus azonosságok	

egy szög szinusza és koszinusza között. Összefüggés a szög és a mellékszöge szinusza, illetve koszinusza között. A tangens kifejezése a szinusz és a koszinusz hányadosaként.	megértése, használata. Függvénytáblázat alkalmazása feladatok megoldásában.	
Egyszerű trigonometrikus egyenletek. Trigonometrikus egyenletre vezető, háromszöggel kapcsolatos valós problémák. Azonosság alkalmazását igénylő egyszerű trigonometrikus egyenlet.	A problémához hasonló egyszerű probléma keresése.	<i>Fizika:</i> rezgőmozgás, adott kitéréshez, sebességhez, gyorsuláshoz tartozó időpillanatok meghatározása.
Két vektor skaláris szorzata. A skaláris szorzat tulajdonságai. Két vektor merőlegességének szükséges és elégséges feltétele.	A művelet újszerűségének felfedezése. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése, megkülönböztetése.	<i>Fizika:</i> mechanikai munka, mágneses fluxus.
Helyvektor.	Emlékezés: jelek, jelölések, megállapodások.	<i>Fizika:</i> vonatkoztatási rendszer, hely megadása.
Műveletek koordinátaikkal adott vektorokkal. Vektorok és rendezett számpárok közötti megfeleltetés.	A vektor fogalmának bővítése (algebrai vektorfogalom). Sík és tér: a dimenzió szemléletes fogalmának fejlesztése.	<i>Fizika:</i> erők összeadása komponensek segítségével, háromdimenziós képalkotás (hologram).
A helyvektor koordinátái. Szakasz felezőpontjának, harmadoló pontjának, a háromszög súlypontjának koordinátái.	Képletek értelmezése, alkalmazása.	<i>Fizika:</i> hely megadása.
Két pont távolsága, a szakasz hossza.	Képletek értelmezése, alkalmazása.	
A kör egyenlete.	Geometria és algebra összekapcsolása.	<i>Informatika:</i> ponthalmaz megjelenítése képernyőn (geometriai szerkesztőprogram).
Az egyenes különböző megadási módjai. Az irányvektor, a normálvektor, az	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése.	<i>Informatika:</i> ponthalmaz megjelenítése képernyőn (geometriai szerkesztőprogram).

iránytangens.		
Íránytangens és az egyenes meredeksége.		<i>Fizika:</i> út-idő grafikon és a sebesség kapcsolata.
A merőlegesség megfogalmazása skaláris szorzattal.	Geometriai ismeretek felelevenítése, megfogalmazása algebrai alakban.	
Az egyenes egyenlete. Két egyenes párhuzamosságának, merőlegességének feltétele.	Az egyenest jellemző adatok, a közöttük felfedezhető összefüggések értéke, használata.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Két egyenes metszéspontja. Kör és egyenes kölcsönös helyzete.	Geometriai probléma megoldása algebrai eszközökkel. Ismeretek mozgósítása, alkalmazása (elsőfokú, illetve másodfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása).	<i>Informatika:</i> ponthalmaz megjelenítése képernyőn (geometriai szerkesztőprogram).
A kör adott pontjában húzott érintője.	A geometriai fogalmak megjelenítése algebrai formában. Geometriai ismeretek mozgósítása.	<i>Informatika:</i> ponthalmaz megjelenítése képernyőn (geometriai szerkesztőprogram).
A koordináta geometriai ismeretek alkalmazása egyszerű síkgeometriai feladatok megoldásában.	Geometriai problémák megoldása algebrai eszközökkel. Geometriai problémák számítógépes megjelenítése.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram használata). <i>Fizika:</i> égitestek pályája.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	. Bázisrendszer, helyvektor. Skaláris szorzat. Ponthalmaz egyenlete; kétismeretlenes egyenletnek megfelelő ponthalmaz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Valószínűség, statisztika	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A statisztika alapfogalmai. Adathalmaz statisztikai jellemzői, adathalmaz ábrázolása. Táblázatok kezelése. A véletlen esemény fogalma, a véletlen kísérlet fogalma. Elemi esemény, biztos esemény, lehetetlen esemény, komplementer esemény. Gyakoriság, relatív gyakoriság. Esély és valószínűség hétköznapi fogalma. Kombinatorikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek rendszerezése, alkalmazása, bővítése. Műveletek az események között. Matematikai elvonatkoztatás: a valószínűség matematikai fogalmának fejlesztése. Véletlen mintavétel módszerei jelentőségének megértése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismétlés, rendszerezés:	A matematika különböző területei	<i>Informatika:</i> folyamatok,

eseményekkel végzett műveletek; példák események összegére, szorzatára, komplementer eseményre, egymást kizáró eseményekre; elemi események. Események előállításuk elemi események összegeként. Példák független és nem független eseményekre.	közötti kapcsolatok tudatosítása. Halmazműveletek és események közötti műveletek összekapcsolása.	kapcsolatok leírása logikai áramkörökkel.
A valószínűség klasszikus modellje. <i>Matematikatörténet: Rényi: Levelek a valószínűségről.</i>	A modell és a valóság kapcsolata.	
Egyszerű valószínűség-számítási problémák.	Ismeretek mozgósítása, tanult kombinatorikai módszerek alkalmazása.	<i>Fizika: az űrkutatás hatása mindennapjainkra, a találkozás valószínűsége.</i>
Statisztikai mintavétel. Valószínűségek visszatevéses mintavétel esetén, a binomiális eloszlás. Visszatevés nélküli mintavétel.	Modell alkotása (valószínűségi modell): a mintavételi eljárás lényege.	<i>Informatika: tantárgyi szimulációs programok használata (binomiális eloszlás).</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valószínűség matematikai fogalma. Klasszikus valószínűség-számítási modell.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 11. évfolyam végén</p>	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A kombinatorikai problémához illő módszer önálló megválasztása. – A gráfok eszközzellegű használata problémamegoldásában. – Bizonyított és nem bizonyított állítás közötti különbség megértése. – Feltétel és következmény biztos felismerése a következtetésben. – A szövegben található információk önálló kiválasztása, értékelése, rendezése problémamegoldás céljából. – A szöveghez illő matematikai modell elkészítése. – A tanulók a rendszerezett összeszámlálás, a tanult ismeretek segítségével tudjanak kombinatorikai problémákat jól megoldani,. – A gráfok ne csak matematikai fogalomként szerepeljenek tudásukban, alkalmazzák ismereteiket a feladatmegoldásban is. <p><i>Számтан, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A kiterjesztett gyök- és hatványfogalom ismerete. – A logaritmus fogalmának ismerete. – A gyök, a hatvány és a logaritmus azonosságainak alkalmazása konkrét esetekben probléma megoldása céljából. – Egyszerű exponenciális és logaritmusos egyenletek felírása szöveg alapján, az egyenletek megoldása, önálló ellenőrzése. – A mindennapok gyakorlatában szereplő feladatok megoldása a valós
---	--

	<p>számkörben tanult új műveletek felhasználásával.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Számológép értelmes használata a feladatmegoldásokban. <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Trigonometrikus függvények értelmezése, alkalmazása. – Függvénytranszformációk végrehajtása. – Exponenciális függvény és logaritmusfüggvény ismerete. – Exponenciális folyamatok matematikai modelljének megértése. – Az új függvények ismerete és jellemzése kapcsán a tanulóknak legyen átfogó képük a függvénytulajdonságokról, azok felhasználhatóságáról. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Jártasság a háromszögek segítségével megoldható problémák önálló kezelésében. – A tanult tételek pontos ismerete, alkalmazásuk feladatmegoldásokban. – A valós problémákhoz geometriai modell alkotása. – Hosszúság és szög kiszámítása. – Két vektor skaláris szorzatának ismerete, alkalmazása. – Vektorok a koordináta-rendszerben, helyvektor, vektorkoordináták ismerete, alkalmazása. – A geometriai és algebrai ismeretek közötti összekapcsolódás elemeinek ismerete: távolság, szög számítása a koordináta-rendszerben, kör és egyenes egyenlete, geometriai feladatok algebrai megoldása. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A valószínűség matematikai fogalma. – A valószínűség klasszikus kiszámítási módja. – Mintavétel és valószínűség. – A mindennapok gyakorlatában előforduló valószínűségi problémákat tudják értelmezni, kezelni.
--	---

12. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
1. Gondolkodási és megismerési módszerek	4 óra
2. Összefüggések, függvények, sorozatok	17 óra
3. Geometria	25 óra
4. Valószínűség, statisztika	15 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret (a kerettantervben ún. szabad órakeret, az éves óraszám 10%-a)	57 óra

Ellenőrzés, számonkérés	10 óra
Az össz. óraszám	128 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az „és”, „vagy”, „nem”, „ha ..., akkor”, „akkor és csak akkor” szemléletes jelentése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A logikai műveletek megfelelő használata a hétköznapi életben és a matematikában.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Logikai műveletek: „nem”, „és”, „vagy”, „ha ..., akkor”, „akkor és csak akkor” .	Matematikai és más jellegű érvelésekben a logikai műveletek felfedezése, megértése, önálló alkalmazása. A köznyelvi kötőszavak és a matematikai logikában használt kifejezések jelentéstartalmának összevetése. A hétköznapi, nem tudományos szövegekben található matematikai információk felfedezése, rendezése a megadott célnak megfelelően. Matematikai tartalmú (nem tudományos jellegű) szöveg értelmezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Logikai művelet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Összefüggések, függvények, sorozatok	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	Függvénytani alapfogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat vizsgálata; rekurzió, képletek értelmezése. A matematika és a valóság: matematikai modellek készítése, vizsgálata. Ismerethordozók használata. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotások adott feltételeknek megfelelően.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A számsorozat fogalma. A függvény értelmezési tartománya a pozitív egész számok halmaza. <i>Matematikatörténet:</i> Fibonacci.	Sorozat megadása rekurzióval és képlettel.	<i>Informatika:</i> problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel: algoritmusok megfogalmazása, tervezése.
Számtani sorozat, az n. tag, az első n tag összege. <i>Matematikatörténet:</i> Gauss.	A sorozat felismerése, a megfelelő képletek használata problémamegoldás során.	
Mértani sorozat, az n. tag, az első n tag összege.	A sorozat felismerése, a megfelelő képletek használata problémamegoldás során. A számtani sorozat mint lineáris függvény és a mértani sorozat mint exponenciális függvény összehasonlítása.	<i>Fizika; kémia, biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> exponenciális folyamatok vizsgálata.
Kamatosszámítás.	Modellek alkotása: befektetés és hitel; különböző feltételekkel meghirdetett befektetések és hitelek vizsgálata; a hitel költségei, a törlesztés módjai. Az egyéni döntés felelőssége: az eladósodás veszélye. Korábbi ismeretek mozgósítása (pl. százalékszámítás). A szövegbe többszörösen mélyen beágyazott, közvetett módon megfogalmazott információk és kategóriák azonosítása.	<i>Földrajz:</i> a világgazdaság szerveződése és működése, a pénztőke működése, a monetáris világ jellemző folyamatai, hitelezés, adósság, eladósodás. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a család pénzügyei és gazdálkodása, vállalkozások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számsorozat. Rekurzió. Számtani sorozat, mértani sorozat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Sokszögekkel, körrel kapcsolatos ismeretek. Ponthalmazok, nevezetes pontthalmazok ismerete. Háromszög nevezetes vonalai, pontjai, körei. Háromszögekre, speciális háromszögekre vonatkozó tételek. Egybevágóság, hasonlóság, szimmetria. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb felismerése. Felszín, térfogat szemléletes fogalma. Poliéder felszíne. Számológép (számítógép) használata.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Terület, kerület, felszín és térfogat kiszámítása.
---	--

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Síkidomok kerületének és területének számítása.	Ismeretek alkalmazása.	<i>Földrajz:</i> felszínszámítás.
Mértani testek csoportosítása. Hengerszerű testek (hasábok és hengerek), kúpszerű testek (gúla és kúpok), csonka testek (csonka gúla, csonka kúp). Gömb.	A problémához illeszkedő vázlatos ábra alkotása; síkmetszet elképzelése, ábrázolása. Fogalomalkotás közös tulajdonság szerint (hengerszerű, kúpszerű testek, poliéderek).	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (térgometriai szimulációs program). <i>Kémia:</i> kristályok.
A tanult testek felszínének, térfogatának kiszámítása. Gyakorlati feladatok.	A valós problémákhoz modell alkotása: geometriai modell. Ismeretek megfelelő csoportosítása.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (térgometriai szimulációs program).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Terület, felszín, térfogat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Valószínűség, statisztika	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A statisztika alapfogalmai. Adathalmaz statisztikai jellemzői, adathalmaz ábrázolása. Táblázatok kezelése. A valószínűség klasszikus modellje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek rendszerezése, alkalmazása, bővítése. Statisztikai mérőszámok. Következtetések a statisztikai mutatók alapján. A valószínűség geometriai modellje.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Egyszerű példák a valószínűség kiszámításának geometriai modelljére.	Modellalkotás; megfelelő valószínűségi modell hétköznapi problémákra, jelenségekre.	
Adathalmazok jellemzői: átlag, medián, módusz, terjedelem, szórás. Nagy adathalmazok jellemzése statisztikai mutatókkal.	A statisztikai kimutatások és a valóság: az információk kritikus értelmezése, az esetleges manipulációs szándék felfedeztetése. Közvélemény-kutatás, minőség-ellenőrzés, egyéb gyakorlati alkalmazások elemzése.	

	Számológép/számítógép használata statisztikai mutatók kiszámítására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szórás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rendszerező összefoglalás	Órakeret 57 óra
Előzetes tudás	A középiskolai matematika anyaga.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika épülésének elvei: ismeretek rendszerezése, alkalmazása. Motiválás. Emlékezés. Önismeret, önértékelés, reflektálás, önszabályozás. Alkotás és kreativitás: alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotások adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Hatékony, önálló tanulás kompetenciájának fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i>		
Halmazok. Ponthalmazok és számhalmazok. Valós számok halmaza és részhalmazai.	A problémának megfelelő szemléltetés kiválasztása (Venn-diagram, számegyenes, koordináta-rendszer).	
Állítások logikai értéke. Logikai műveletek.	Szövegértés. A szövegben található információk összegyűjtése, rendszerezése.	<i>Filozófia:</i> logika - a következetes és rendezett gondolkodás elmélete, a logika kapcsolódása a matematikához és a nyelvészethez. <i>Informatika:</i> Egy bizonyos, nemrég történt esemény információinak begyűjtése több párhuzamos forrásból, ezek összehasonlítása, elemzése, az igazságtartalom keresése, a manipulált információ felfedése. Navigációs eszközök használata: hierarchizált és legördülő menük használata.
A halmazelméleti és a logikai ismeretek kapcsolata.	Halmazok eszközjellegű használata.	
Definíció és tétel. A tétel bizonyítása. A tétel megfordítása.	Emlékezés a tanult definíciókra és tételekre, alkalmazásuk önálló	

	problémamegoldás során.	
Bizonyítási módszerek.	Direkt és indirekt bizonyítás közötti különbség megértése. Néhány tipikusan hibás következtetés bemutatása, elemzése.	<i>Filozófia</i> : szillogizmusok.
Kombinatorika: leszámplálási feladatok. Egyszerű feladatok megoldása gráfokkal.	Sorbarendezési és kiválasztási problémák felismerése. Gondolatmenet szemléltetése gráffal.	
Műveletek értelmezése és műveleti tulajdonságok.	Absztrakt fogalom és annak konkrét megjelenései: valós számok halmazán értelmezett műveletek, halmazműveletek, logikai műveletek, műveletek vektorokkal, műveletek vektorral és valós számmal, műveletek eseményekkel.	
<i>Számтан, algebra</i>		
Gyakorlati számítások.	Kerekítés, közelítő érték, becslés. Számológép használata, értelmes kerekítés.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat</i> : alapvető adózási, biztosítási, egészség-, nyugdíj- és társadalombiztosítási, pénzügyi ismeretek.
Egyenletek és egyenlőtlenségek.	Megoldások az alaphalmaz, értelmezési tartomány, megoldáshalmaz megfelelő kezelésével.	
Algebrai azonosságok, hatványozás azonosságai, logaritmus azonosságai, trigonometrikus azonosságok.	Az azonosságok szerepének ismerete, használatuk. Matematikai fogalmak fejlődésének bemutatása pl. a hatvány, illetve a szögfüggvények példáján.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i> : képletek használata
Egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása. Algebrai megoldás, grafikus megoldás. Ekvivalens egyenletek, ekvivalens átalakítások. A megoldások ellenőrzése.	Adott egyenlethez illő megoldási módszer önálló kiválasztása. Az önellenőrzésre való képesség. Önfegyelem fejlesztése: sikertelen megoldási kísérlet után újjal való próbálkozás.	
Első- és másodfokú egyenlet és egyenlőtlenség. Négyzetgyökös	Tanult egyenlettípusok és egyenlőtlenségtípusok önálló	

egyenletek. Abszolút értéket tartalmazó egyenletek. Egyszerű exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus egyenletek.	megoldása.	
Elsőfokú és egyszerű másodfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása.	A tanult megoldási módszerek biztos alkalmazása.	
Egyenletekre, egyenlőtlenségekre vezető gyakorlati életből vett és szöveges feladatok.	Matematikai modell (egyenlet, egyenlőtlenség) megalkotása, vizsgálatok a modellben, ellenőrzés.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: matematikai modellek.</i>
<i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i>		
A függvény megadása. A függvények tulajdonságai.	Emlékezés: a fogalmak pontos felidézése, ismerete. Értelmezési tartomány, értékészlet, zérushely, szélsőérték, monotonitás, periodicitás, paritás fogalmak alkalmazása konkrét feladatokban. Az alapfüggvények ábrázolása és tulajdonságai.	
A tanult alapfüggvények ismerete.	Képi emlékezés statikus helyzetekben (grafikonok felidézése).	
Függvénytranszformációk: $f(x) + c$, $f(x + c)$; $cf(x)$; $f(cx)$. Eltolás, nyújtás és összenyomás a tengelyre merőlegesen.	Kapcsolat a matematika két területe között: függvénytranszformációk és geometriai transzformációk.	
Függvényvizsgálat a tanult szempontok szerint.	Emlékezés, ismeretek mozgósítása.	
	Függvények használata valós folyamatok elemzésében. Függvény alkalmazása matematikai modell készítésében.	<i>Fizika, kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: matematikai modellek.</i>
<i>Geometria</i>		
Geometriai alapfogalmak, ponthalmazok.		
Tételek kölcsönös helyzete, távolsága, szöge.	Valós problémában a megfelelő geometriai fogalom felismerése,	

Távolságok és szögek kiszámítása.	alkalmazása.	
Geometriai transzformációk. Távolságok és szögek vizsgálata a transzformációknál.		
Egybevágóság, hasonlóság. Szimmetriák.	Szerepük felfedezése művészetekben, játékokban, gyakorlati jelenségekben.	
Háromszögekre vonatkozó tételek és alkalmazásuk. A háromszög nevezetes vonalai, pontjai és körei. Összefüggések a háromszög oldalai, oldalai és szögei között. A derékszögű háromszög oldalai, oldalai és szögei közötti összefüggések.	Állítások, tételek jelentésére való emlékezés. A problémának megfelelő összefüggések felismerése, alkalmazása.	
Négyszögekre vonatkozó tételek és alkalmazásuk. Négyszögek csoportosítása különböző szempontok szerint. Szimmetrikus négyszögek tulajdonságai.	Állítások, tételek jelentésére való emlékezés.	
Körre vonatkozó tételek és alkalmazásuk. Számítási feladatok.		
Vektorok, vektorok koordinátái. Bázisrendszer. <i>Matematikatörténet:</i> a vektor fogalmának fejlődése a fizikai vektorfogalomtól a rendezett szám n-esig.		
Vektorok alkalmazásai.		
Egyenes egyenlete. Kör egyenlete. Két alakzat közös pontja. <i>Matematikatörténet:</i> nevezetes szerkeszthetőségi problémák.	Geometria és algebra összekapcsolása.	
<i>Valószínűség-számítás, statisztika</i>		
Diagramok. Statisztikai mutatók: módusz, medián, átlag, szórás.	Adathalmazok jellemzése önállóan választott mutatók segítségével. A reprezentatív minta jelentőségének megértése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a tartalom értékelése hihetőség szempontjából; a szöveg

		hitelességével kapcsolatos tartalmi elemek magyarázata; a kétértelmű, többjelentésű tartalmi elemek feloldása; egy következtetés alapját jelentő tartalmi elem felismerése; az olvasó előismereteire alapozó figyelemfelhívó jellegű címadás felismerése.
Gyakoriság, relatív gyakoriság. Véletlen esemény valószínűsége. A valószínűség kiszámítása a klasszikus modell alapján. A véletlen törvényszerűségei.	A valószínűség és a statisztika törvényei érvényesülésének felfedezése a termelésben, a pénzügyi folyamatokban, a társadalmi folyamatokban. A szerencsejátékok igazságtalanságának és a játékszenvedély veszélyeinek felismerése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat; biológia-egészségtan: szenvedélybetegségek és rizikófaktor.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Következtetés. Definíció. Tétel. Bizonyítás. Halmaz, alaphalmaz, igazsághalmaz, megoldáshalmaz. Függvény/transzformáció. Értelmezési tartomány. Művelet, műveleti tulajdonság. Egyenlet, azonosság, egyenletrendszer, egyenlőtlenség. Ekvivalencia. Ellenőrzés. Véletlen, valószínűség. Adat, statisztikai mutató. Térelem, mennyiségi jellemző (távolság, szög, kerület, terület, felszín, térfogat). Matematikai modell.	

A fejlesztés várt eredményei a 12. évfolyam végén	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A logikai műveletek megfelelő alkalmazása a matematikában és a hétköznapi életben. – Bizonyított és nem bizonyított állítás közötti különbség megértése. – Feltétel és következmény biztos felismerése a következtetésben. – A szövegben található információk önálló kiválasztása, értékelése, rendezése problémamegoldás céljából. – A szöveghez illő matematikai modell elkészítése. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A számtani és a mértani sorozat összefüggéseinek ismerete, gyakorlati alkalmazások. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanult tételek pontos ismerete, alkalmazásuk feladatmegoldásokban. – A valós problémákhoz geometriai modell alkotása.
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – Kerület, terület, felszín és térfogat kiszámítása speciális síkidomok és testek esetében. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Statisztikai mutatók használata adathalmaz elemzésében. – A mindennapok gyakorlatában előforduló valószínűségi problémákat tudják értelmezni, kezelni. – Megfelelő kritikával fogadják a statisztikai vizsgálatok eredményeit, lássák a vizsgálatok korlátait, érvényességi körét. <p><i>Összességében</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A matematikai tanulmányok végére a matematikai tudás segítségével önállóan tudjanak megoldani matematikai problémákat. – Kombinatív gondolkodásuk fejlődésének eredményeként legyenek képesek többféle módon megoldani matematikai feladatokat. – Fejlődjön a bizonyítási, diszkussziós igényük olyan szintre, hogy az érettségi után a döntési helyzetekben tudjanak reálisan dönteni. – Feladatmegoldásokban rendszeresen használják a számológépet, elektronikus eszközöket. – Tudjanak a síkban, térben tájékozódni, az ilyen témájú feladatok megoldásához célszerű ábrákat készíteni. – A feladatmegoldások során helyesen használják a tanult matematikai szakkifejezéseket, jelöléseket. – A tanulók váljanak képessé a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára, törekedjenek az önellenőrzésre, legyenek képesek várható eredmények becslésére. – A helyes érvelésre szoktatással fejlődjön a tanulók kommunikációs készsége. – A középfokú matematikatanulás lezárásakor rendelkezzenek a matematika alapvető kultúrtörténeti ismereteivel, ismerjék a legnagyobb matematikusok felfedezéseit, legyen rálátásuk a magyar matematikusok eredményeire.
--	---

11.-12. évfolyam fakultáció

Ez a szakasz az eddigi matematikatanulás szintézisét adja, és egyben kiteljesíti a kapcsolatokat a többi tantárggyal, valamint a mindennapi élet matematikaigényes elemeivel. A matematikatanulásban kialakult rendszeresség, problémamegoldó készség az élet legkülönbözőbb területein segíthet. Ezt célszerű tudatosítani a tanulóknál.

Ez a kerettantervi elem a matematika főiskolai-egyetemi tanulására való felkészítést célozza meg. A problémamegoldó készségen túl fontos az önálló rendszerezés, lényegkiemelés, történeti áttekintés készségének kialakítása, az alkalmazási lehetőségek megtalálása, a kapcsolatok keresése különböző témakörök között.

Ebben az időszakban áttekintését adjuk a korábbi évek ismereteinek, eljárásainak, problémamegoldó módszereinek, miközben sok, gyakorlati területen széles körben használható tudást is közvetítünk, amelyek kissé összetettebb problémák megoldását is lehetővé teszik. Az érettségi előtt már elvárható a tanulóktól többféle készség és ismeret együttes alkalmazása. Minden témában hangsúlyosan kell kitérnünk a gyakorlati alkalmazásokra, az ismeretek más tantárgyakban való felhasználhatóságára.

A sorozatok, kamatos kamat témakör kiválóan alkalmas a pénzügyi, gazdasági problémákban való jártasság kialakításra. A korábbiaknál is nagyobb hangsúlyt kell fektetni a különböző gyakorlati problémák optimumát kereső feladatokra. Ezért az ilyen problémák elemi megoldását külön fejezetként iktatjuk be.

Az analízis témakörben a szemléletesség segíti a problémák átlátását, az egzaktság pedig a felsőfokú képzésre való készülést.

A rendszerező összefoglalás, túl azon, hogy az eddigi matematikatanulás szintézisét adja, mintaként szolgálhat a későbbiekben is bármely területen végzett összegző munkához.

Figyelemmel kell lenni arra, hogy ez a tanterv alsóbb évfolyamok tanterveinek elemeire épít. ezért ezeket az ismereteket célszerű vagy a 11. év elején, valamint a megfelelő témakör tárgyalása előtt áttekinteni.

11. évfolyamon heti 5 órával számoltunk, ez összesen évi 180 órát jelent, 12. évfolyamon pedig heti 6 órával, összesen 192 órára terveztünk. Az egyes tematikus egységekre javasolt óraszámokat a táblázatok tartalmazzák. Ezen kívül számonkérésre évfolyamonként 10-10 órát szánunk.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Matematikai állítások elemzése, igaz és hamis állítások. Logikai műveletek: NEM, ÉS, VAGY. Skatulya elv, logikai szita. Sorbarendezi és kiválasztási feladatok, gráfhasználat feladatmegoldásban. Gráf, csúcs, él, fokszám.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Korábban megismert fogalmak ismétlése, elmélyítése. Kombinatorikai és gráfelméleti módszerek alkalmazása a matematika különböző területein, felfedezésük a hétköznapi problémákban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Számhalmazok. Számhalmazok bővítésének szükségessége a természetes számoktól a komplex számokig. Halmazok számossága. Halmazok ekvivalenciája.		<i>Filozófia:</i> Gondolati rendszerek felépítése. Bizonyíthatóság.

<p>Végtelen és véges halmazok.</p> <p>Megszámlálható és nem megszámlálható halmazok.</p> <p>Kontinuum-sejtés.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Cantor, Hilbert, Gödel.</p>	
<p>Kombinatorika. (A korábbi ismeretek összegzése.)</p> <p>Permutáció – ismétlés nélkül és ismétléssel.</p> <p>Variáció – ismétlés nélkül és ismétléssel.</p> <p>Kombináció – ismétlés nélkül és ismétléssel.</p> <p>(Vegyes kombinatorikai feladatokon keresztül ismétlés, rendszerezés.)</p> <p>Binomiális együtthatók, tulajdonságaik.</p> <p>Pascal-háromszög és tulajdonságai.</p> <p>Binomiális tétel.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Blaise Pascal.</p> <p>Néhány kombinatorikus geometriai probléma.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Erdős Pál.</p>	
<p>Gráfok.</p> <p>Gráfelméleti alapfogalmak: csúcs, él, fokszám, egyszerű gráf, összefüggő gráf, komplementer gráf, fagráf, kör, teljes gráf).</p> <p>Gráfokra, éleikre, csúcsok fokszámaira vonatkozó egyszerű tételek.</p> <p>Euler-vonal, Hamilton-kör.</p> <p>Gráfok alkalmazása leszámolásos feladatokban – rendszerező ismétlés.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Euler.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> genetika.</p>
<p>A matematika felépítése.</p> <p>Fogalmak, alapfogalmak, axiómák, tételek, sejtések.</p> <p>Műveletek a matematikában.</p> <p>Műveleti tulajdonságok.</p> <p>Relációk a matematikában és a mindennapi életben.</p> <p>Relációtulajdonságok.</p>	<p><i>Filozófia:</i> Gondolati rendszerek felépítése. Állítások igazolásának szükségessége.</p>

Bizonyítási módszerek áttekintése.	
Direkt, indirekt bizonyítás, logikai szita formula, skatulya elv, teljes indukció. Tételek megfordítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Permutáció, variáció, kombináció, művelet, reláció, binomiális együttható.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Algebra	Órakeret 22 óra
	2.1 Egyenlet, egyenlőtlenség, egyenletrendszer, nevezetes egyenlőtlenségek, szélsőérték-feladatok elemi megoldása	
Előzetes tudás	Elsőfokú és másodfokú egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek megoldása. Alaphalmaz vizsgálata, ellenőrzés. Számítási és mértani közép ismerete, sorrendje két változóra.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; az ellenőrzés fontossága. A problémához illő számítási mód kiválasztása, eredmény kerekítése a problémának megfelelően. Számológép használata. Az önellenőrzés képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Első és másodfokú paraméteres egyenletek, egyenletrendszerek Esetszétválasztások, divergens gondolkodás fejlesztése.		<i>Fizika; kémia:</i> képletek értelmezése, egyenletek rendezése.
Abszolút értéket tartalmazó egyenletek. (Több abszolút értéket tartalmazók is.) Abszolút értéket tartalmazó egyenlőtlenségek.		<i>Fizika:</i> a mérés hibája.
Egyenletek, egyenletrendszerek megoldása új ismeretlen bevezetésével Másodfokúra visszavezethető egyenletek – Racionális gyökök keresése. Viète-formulák – Reciprok egyenlet.		<i>Informatika:</i> számítógépes program használata.
Gyökös egyenletek. Ekvivalens és nem ekvivalens egyenlet-megoldási lépések. Hamisgyök, gyökvesztés.		

Önellenőrzés képességének fejlesztése.		
<p>Négyzetes és harmonikus közép két változóra, az ismert nevezetes közekek közötti egyenlőtlenség.</p> <p>Nevezetes közepek közötti egyenlőtlenségek.</p> <p>és alkalmazása szélsőérték-feladatok megoldásában.</p> <p>Szélsőérték-feladatok megoldása függvénytulajdonságok segítségével.</p> <p>Bernoulli-egyenlőtlenség.</p> <p>Cauchy-egyenlőtlenség.</p> <p>Jensen-egyenlőtlenség. (Bizonyítás nélkül, szemléletes képpel.)</p> <p>Környezetvédelem: legrövidebb utak és egyéb optimális módszerek keresése.</p>		<p><i>Fizika:</i> fizikai tartalmú minimum- és maximumproblémák.</p> <p><i>Filozófia:</i> egy adott rendszeren belül megoldhatatlan problémák létezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elsőfokú egyenlet, egyenlőtlenség, értelmezési tartomány, azonosság. Ekvivalens átalakítás, hamis gyök. Másodfokú egyenlet, egyenlőtlenség, megoldóképlet, diszkrimináns. Egyenletrendszer. Négyzetgyökös egyenlet. Paraméteres egyenlet. Szélsőérték hely, szélsőérték. Nevezetes közép	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Algebra 2.2. Hatvány, gyök, logaritmus	Órakeret 35 óra
Előzetes tudás	Hatványozás egész kitevővel, hatványozás azonosságai, Valós számok halmaza.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika belső fejlődésének felismerése, új fogalmak alkotása: a racionális kitevő értelmezése, az irracionális kitevőjű hatvány szemléletes fogalma. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban: exponenciálisan, logaritmikusan változó mennyiségek. Más tudományágakban a matematika alkalmazásának felfedezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az n-edik gyök fogalma.</p> <p>A gyökvonás azonosságai.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Páros és páratlan gyökkitevő. Bevitel a gyökjel alá. Kivétel a gyökjel alól. <p>A tört kitevőjű hatvány. Permanencia-elv A racionális kitevőjű hatványok, a</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> kamatszámítás, hitelfelvétel, törlesztőrészlet-számítás.</p>

<p>hatványozás azonosságainak ismételése.</p> <p>Számolás racionális kitevőjű hatványokkal, gyökös kifejezésekkel.</p> <p>Irracionális szám kétoldali közelítése racionális számokkal.</p> <p>A hatványfogalom kiterjesztése irracionális számra.</p> <p>Az exponenciális függvény.</p> <p>Az exponenciális függvény ábrázolása, vizsgálata.</p>	<p><i>Fizika:</i> radioaktivitás.</p>
<p>Exponenciális egyenletek, egyenlőtlenségek.</p> <p>Megoldás a definíció és az azonosságok alkalmazásával.</p> <p>Exponenciális egyenletre vezető valós problémák megoldása.</p>	<p><i>Földrajz:</i> globális problémák (pl. demográfiai mutatók, a Föld eltartó képessége és az élelmezési válság, betegségek, világjárványok, túltermelés és túlfogyasztás).</p>
<p>Számolás 10 hatványaival, 2 hatványaival.</p> <p>A logaritmus fogalma.</p> <p>Logaritmus értékének meghatározása a definíció alapján és számológéppel.</p> <p>A logaritmus azonosságai.</p> <p>Szorzat, hányados, hatvány logaritmus, áttérés más alapú logaritmusra.</p> <p>A logaritmus azonosságainak alkalmazása kifejezések számértékének meghatározására, kifejezések átalakítására.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Napier, Kepler. A logaritmus fogalmának kialakulása, változása. Logaritmustáblázat.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> zajszenyezés.</p>
<p>A logaritmusfüggvény.</p> <p>A logaritmusfüggvény ábrázolása, vizsgálata.</p> <p>Adott alaphoz tartozó exponenciális és logaritmusfüggvény kapcsolata.</p> <p>Inverz függvénykapcsolat.</p>	<p><i>Fizika:</i> régészeti leletek – kormeghatározás.</p>
<p>Logaritmusos egyenletek, egyenlőtlenségek.</p> <p>Megoldás a definíció és az azonosságok alkalmazásával.</p> <p>Értelmezési tartomány vizsgálatának fokozott szükségessége</p>	

logaritmosos egyenleteknél.	
Paraméteres exponenciális és logaritmosos egyenletek.	
Egyenletek ekvivalenciájával kapcsolatos ismeretek összegzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Racionális kitevőjű hatvány. Exponenciális növekedés, csökkenés. Logaritmus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Trigonometria	Órakeret 42 óra
Előzetes tudás	Vektorokkal végzett műveletek. Hegyesszögek szögfüggvényei, szögmérés fokban és radiánban, szögfüggvények közötti egyszerű összefüggések.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A geometriai látásmód fejlesztése. A művelet fogalmának bővítése egy újszerű művelettel, a skaláris szorzással. Algebrai és geometriai módszerek közös alkalmazása számítási, bizonyítási feladatokban. A tanultak felfedezése más tudományterületeken is. A függvény szemlélet alkalmazása az egyenletmegoldás során, végtelen sok megoldás keresése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A vektorokról tanultak rendszerező ismétlése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a vektor fogalma, – vektorműveletek, – vektorfelbontás. 		
<p>A vektorok koordinátaival végzett műveletek és tulajdonságaik.</p> <p>A vektor 90°-os elforgatottjának koordinátái.</p> <p>A szögfüggvények általános értelmezésének ismétlése és ismereteinek kiegészítése :</p> <ul style="list-style-type: none"> – Forgásszög, egységvektor, vektorkoordináták. – A szögfüggvények előjele a különböző síknegyedekben. – Szögfüggvények közötti összefüggések. – Egyszerű trigonometrikus összefüggések bizonyítása. – A trigonometrikus függvények. – A szögfüggvények értelmezési tartománya, értékészlete, zérushelyek, szélsőérték, periódus, monotonitás. – A trigonometrikus függvények transzformáltjai, függvényvizsgálat. 		<p><i>Fizika:</i> harmonikus rezgőmozgás, hullámmozgás leírása.</p> <p><i>Informatika:</i> grafikonok elkészítése számítógépes programmal.</p>
<p>Két vektor skaláris szorzata.</p> <p>A skaláris szorzat tulajdonságai.</p>		<p><i>Fizika:</i> munka, elektromosság.</p>

<p>A skaláris szorzás alkalmazása számítási és bizonyítási feladatokban.</p> <p>Merőleges vektorok skaláris szorzata.</p> <p>Szükséges és elégséges feltétel.</p> <p>Két vektor skaláris szorzatának kifejezése a vektorkoordináták segítségével.</p>	
<p>A háromszög területének kifejezése két oldal és a közbezárt szög segítségével.</p> <p>A háromszög egy oldalának kifejezése a köré írt kör sugara és szemközti szög segítségével.</p> <p>Színusztétel.</p> <p>Koszínusztétel.</p> <p>A tételek pontos kimondása, bizonyítása.</p> <p>Kapcsolat a Pitagorasz-tétellel.</p> <p>Általános háromszög adatainak meghatározása. Egyértelműség vizsgálata.</p> <p>Szög, távolság, terület meghatározása gyakorlati problémákban is.</p> <p>Bizonyítási feladatok.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> alakzatok adatainak meghatározása.</p> <p><i>Földrajz:</i> távolságok, szögek kiszámítása – terepmérési feladatok.</p> <p>GPS-helymeghatározás.</p>
<p>Szögfüggvények közötti összefüggések.</p> <p>Addíciós tételek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – két szög összegének és különbségének szögfüggvényei, – egy szög kétszeresének szögfüggvényei, – félszögek szögfüggvényei, – két szög összegének és különbségének szorzattá alakítása. – A trigonometrikus azonosságok használata, több lehetőség közül a legalkalmasabb összefüggés megtalálása. – Trigonometrikus kifejezések értékének meghatározása. 	
<p>Trigonometrikus egyenletek.</p> <p>Az összes megoldás megkeresése. Hamis gyökök elkerülése.</p> <p>Trigonometrikus egyenlőtlenségek.</p> <p>Grafikus megoldás vagy egységkör alkalmazása.</p> <p>Trigonometrikus kifejezések szélsőértékének keresése.</p>	<p><i>Fizika:</i> rezgőmozgás, adott kitéréshez, sebességhez, gyorsuláshoz tartozó időpillanatok meghatározása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Skaláris szorzat, szinusztétel, koszinusztétel, addíciós tétel, trigonometrikus azonosság, egyenlet.
----------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Koordinátageometria	Órakeret 35 óra
Előzetes tudás	Koordináta-rendszer, vektorok, vektorműveletek megadása koordinátákkal. Ponthalmazok koordináta-rendszerben. Függvények ábrázolása. Elsőfokú, másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Elemi geometriai ismeretek megközelítése új eszközzel. Geometriai problémák megoldása algebrai eszközökkel. Számítógép használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A Descartes-féle koordináta-rendszer.</p> <p>A helyvektor és a szabadvektor.</p> <p>Rendszerező ismétlés.</p>		<p><i>Informatika:</i> számítógépes program használata.</p>
<p>Vektor abszolútértékének kiszámítása.</p> <p>Két pont távolságának kiszámítása.</p> <p>A Pitagorasz-tétel alkalmazása.</p> <p>Két vektor hajlásszöge.</p> <p>Skaláris szorzat használata.</p>		
<p>Szakasz osztópontjának koordinátái.</p> <p>A háromszög súlypontjának koordinátái.</p> <p>Elemi geometriai ismereteket alkalmazása, vektorok használata, koordináták számolása.</p>		<p><i>Fizika:</i> alakzatok tömegközéppontja.</p>
<p>Az egyenes helyzetét jellemző adatok: irányvektor, normálvektor, irányszög, iránytangens.</p> <p>A különböző jellemzők közötti kapcsolat értése, használata.</p> <p>Az egyenes egyenletei.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Adott pontra illeszkedő, adott normálvektorú egyenes, illetve sík egyenlete. 		<p><i>Fizika:</i> mérések értékelése.</p> <p><i>Informatika:</i> számítógépes program használata.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Adott pontra illeszkedő, adott irányvektorú egyenes egyenlete síkban, egyenletrendszere térben. – Iránytényezős egyenlet. <p>Geometriai feladatok megoldása algebrai eszközökkel.</p> <p>Kétismeretlenes lineáris egyenlet és az egyenes egyenletének kapcsolata.</p> <p>A feladathoz alkalmas egyenlettípus kiválasztása.</p> <p>Két egyenes párhuzamosságának és merőlegességének a feltétele.</p> <p>Két egyenes metszéspontja.</p> <p>Két egyenes szöge.</p> <p>Skaláris szorzat használata.</p>	
<p>A kör egyenlete.</p> <p>Kétismeretlenes másodfokú egyenlet és a kör egyenletének kapcsolata.</p> <p>Kör és egyenes kölcsönös helyzete.</p> <p>A kör érintőjének egyenlete.</p> <p>Két kör közös pontjainak meghatározása.</p> <p>Másodfokú, kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása.</p> <p>A diszkrimináns vizsgálata, diszkusszió.</p> <p>Szerkeszthetőségi kérdések.</p>	<p><i>Informatika:</i> számítógépes program használata.</p>
<p>A parabola tengelyponti egyenlete.</p> <p>A parabola pontjainak tulajdonsága: fókuszpont, vezéregyenes.</p> <p>A parabola és a másodfokú függvény.</p> <p>Teljes négyzetté kiegészítés.</p> <p>A parabola és az egyenes kölcsönös helyzete.</p> <p>A diszkrimináns vizsgálata, diszkusszió.</p>	<p><i>Fizika:</i> geometriai optika, fényszóró, visszapillantó tükör.</p>
<p>Összetett feladatok megoldása paraméter segítségével vagy a szerkesztés menetének követésével.</p>	<p><i>Informatika:</i> több feltétel együttes vizsgálata.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vektor, irányvektor, normálvektor, iránytényező. Egyenes, kör, parabola egyenlete.
----------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Sorozatok	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	függvények	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hétköznapi életben, matematikai problémában a sorozattal leírható mennyiségek észrevétele. Sorozatok megadási módszereinek alkalmazása. Összefüggések, képletek hatékony alkalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A sorozat fogalma, megadása, ábrázolása.</p> <p>Korábbi ismeretek rendszerező ismételése.</p> <p>Sorozat megadása rekurzióval – Fibonacci-sorozat.</p> <p>Rekurzív sorozat n-edik elemének megadása.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Fibonacci.</p>		<p><i>Informatika:</i> algoritmusok.</p>
<p>Számtani sorozat.</p> <p>A számtani sorozat n-edik tagja.</p> <p>A számtani sorozat első n tagjának összege.</p> <p>Mértani sorozat.</p> <p>A mértani sorozat n-edik tagja.</p> <p>A mértani sorozat első n tagjának összege.</p>		<p><i>Fizika; kémia; biológia- egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> lineáris és exponenciális folyamatok.</p>

12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Sorozatok	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	függvények , számtani sorozat, mértani sorozat	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A hétköznapi életben, matematikai problémában a sorozattal leírható mennyiségek észrevétele. Sorozatok megadási módszereinek alkalmazása. Összefüggések, képletek hatékony alkalmazása.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>Számítási feladatok számtani és a mértani sorozatokra.</p> <p>Szöveges feladatok gyakorlati alkalmazásokkal.</p> <p>A számtani sorozat mint lineáris és a mértani sorozat mint exponenciális függvény összehasonlítása.</p> <p>Gyakorlati alkalmazások – kamatos kamat számítása.</p> <p>Törlesztési feladatok.</p> <p>Pénzügyi alapfogalmak – kamatos kamat, törlesztőrészlet, hitel, THM, gyűjtőjárdék.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Fibonacci.</p>	<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> lineáris és exponenciális folyamatok.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hitel – adósság – eladósodás.</p>
<p>Sorozatok konvergenciája.</p> <p>A határérték szemléletes és pontos definíciói.</p> <p>Műveletek konvergens sorozatokkal.</p> <p>Konvergens és divergens sorozatok.</p> <p>Az $\sqrt[n]{a}$, $\sqrt[n]{n}$ $\left(1 + \frac{1}{n}\right)^n$ sorozatok.</p> <p>Konvergens sorozatok tulajdonságai.</p> <p>Konvergens sorozatnak egy határértéke van.</p> <p>Minden konvergens sorozat korlátos.</p> <p>Monoton és korlátos sorozat konvergens.</p> <p>Konvergens sorozatokra vonatkozó egyenlőtlenségek. Rendőrelv.</p>	
<p>Végtelen sorok.</p> <p>Végtelenen sor konvergenciája, összege.</p> <p>Végtelen mértani sor.</p> <p>Szakaszos végtelen tizedes tört átváltása.</p> <p>További példák konvergens sorokra.</p>	

Példák nem konvergens sorokra.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, számtani sorozat, mértani sorozat, kamatos kamat, rekurzív sorozat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Folytonosság, differenciálszámítás	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Függvények megadása, értelmezési tartomány, értékkészlet. Függvények jellemzése: zérushely, korlátosság, szélsőérték, monotonitás, paritás, periodicitás. Sorozatok határértéke.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megismerkedés a függvények vizsgálatának új módszerével. A függvény folytonossága és határértéke fogalmának megalapozása. A differenciálszámítás módszereinek használata a függvények lokális és globális tulajdonságainak vizsgálatára. A matematikán kívüli területeken – fizika, közgazdaságtan – is alkalmazások keresése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A valós számok halmazán értelmezett függvények jellemzése. Korábbi ismeretek rendszerező ismétlése.		<i>Informatika:</i> számítógépes szoftver alkalmazása függvények grafikonjának megrajzolására.
Függvény határértéke. A függvények határértékének szemléletes fogalma, pontos definíciói. Jelölések. Függvények véges helyen vett véges; véges helyen vett végtelen; végtelenben vett véges; végtelenben vett végtelen határértéke. A sorozatok és a függvények határértékének kapcsolata. A $\frac{\sin x}{x}$ függvény vizsgálata, az $x = 0$ helyen vett határértéke.		<i>Informatika:</i> a határérték számítógépes becslése. <i>Fizika:</i> felhasználás $\sin x$, illetve $\operatorname{tg} x$ közelítésére kis szög esetében.
A függvények folytonossága. Példák folytonos és nem folytonos függvényekre. A folytonosság definíciói. Intervallumon folytonos függvények. Korlátos és zárt intervallumon folytonos függvények tulajdonságai.		<i>Fizika:</i> példák folytonos és diszkrét mennyiségekre.

(Bizonyítások nélkül, de ellenpéldákkal azokra az esetekre, ha az intervallum nem korlátos, nem zárt, illetve ha a függvény nem folytonos.)	
<p>Bevezető feladatok a differenciálhányados fogalmának előkészítésére.</p> <p>A függvénygörbe érintőjének iránytangense.</p> <p>A pillanatnyi sebesség meghatározása.</p>	<p><i>Fizika:</i> az út-idő függvény és a pillanatnyi sebesség kapcsolata.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> populáció növekedésének átlagos sebessége.</p>
<p>A differenciálhatóság fogalma.</p> <p>A különbségi hányados függvény, a differenciálhányados (derivált), a deriváltfüggvény.</p> <p>Példák nem differenciálható függvényekre is.</p> <p>Kapcsolat a differenciálható és a folytonos függvények között.</p> <p>Alapfüggvények deriváltja:</p> <p>Konstans függvény, x^n, trigonometrikus függvények deriváltja.</p> <p>Műveletek differenciálható függvényekkel.</p> <p>Függvény konstansszorosának deriváltja, összeg-, szorzat-, hányados-, összetett függvény deriváltja.</p> <p>Inverz függvény deriváltja.</p> <p>Exponenciális és logaritmusfüggvény deriváltja. (Bizonyítás nélkül.)</p> <p>Magasabbrendű deriváltak.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Fermat, Leibniz, Newton, Cauchy, Weierstrass.</p>	<p><i>Fizika:</i> harmonikus rezgőmozgás kitérése, sebessége, gyorsulása – ezek kapcsolata.</p>
<p>A függvény tulajdonságai és a derivált kapcsolata.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Lokális növekedés, fogyás – intervallumon monoton függvény. – Szélsőérték – lokális szélsőérték, abszolút szélsőérték. <p>A szükséges és az elégséges feltételek pontos megfogalmazása, alkalmazása.</p> <p>Középértéktételek.</p> <p>Rolle- és Lagrange-tétel. (Szemléletes kép.)</p>	<p><i>Fizika:</i> fizikai tartalmú függvények (pl. út-idő, sebesség-idő) deriváltjainak jelentése.</p>
<p>Konvexitás vizsgálata deriválással.</p> <p>A konvexitás definíciója.</p>	

Inflexiós pont. A második derivált és a konvexitás kapcsolata.	
Függvényvizsgálat differenciálszámítással. Összevetés az elemi módszerekkel.	
Gyakorlati jellegű szélsőérték-feladatok megoldása. A differenciálszámítás és az elemi módszerek összevetése.	<i>Fizika:</i> Fizikai jellegű szélsőérték-problémák.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függvényfolytonosság, -határérték. Különbségi hányados függvény, derivált, deriváltfüggvény, magasabbrendű derivált. Monotonitás, lokális szélsőérték, abszolút szélsőérték. Konvex, konkáv függvény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Integrálszámítás, téreometria	Órakeret 52 óra
Előzetes tudás	Folytonos függvények fogalma. Területszámítás elemei. Sorozatok, véges sorok. Differenciálási szabályok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az integrálszámítás módszereivel találkozáva a közelítő módszerek ismeretének bővítése. A függvény alatti terület alkalmazásai a matematika és a fizika több területén. Áttekintő képet kialakítása a téreometriáról, a felszín- és térfogatszámítás módszereiről.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A területszámítás alapelvei.</p> <p>Néhány egyszerűbb alakzat területének levezetése az alapelvekből.</p> <p>A területszámítás módszereinek áttekintése.</p> <p>Területszámítási módszerek alkalmazása a matematika más témaköreiben. (Pl. geometriai bizonyításokban.)</p>		
<p>A térfogatszámítás alapelvei.</p> <p>Néhány egyszerűbb test térfogatának levezetése az alapelvekből.</p> <p>A térfogatszámítás áttekintése.</p> <p>A térfogatszámítás néhány új eleme.</p> <p>Cavalieri-elv, a gúla térfogata.</p>		

<p>Csonkagúla térfogata.</p> <p>Érintópoliéderek térfogata.</p> <p>Alakzatok felszíne, hálója.</p> <p>Csonkakúp felszíne.</p> <p>Gömb felszínének levezetése (Heurisztikus, nem precíz módszerrel.)</p>	
<p>Térgeometria elemei.</p> <p>Tetraéderekre vonatkozó tételek.</p> <p>(Van-e beírt, körülírt gömbje, súlypontja, magasságpontja?)</p> <p>Tetraéder és paralelepipedon.</p> <p>Szabályos testek.</p>	<p><i>Kémia:</i> kristályok.</p> <p><i>Művészetek:</i> szimmetriák.</p>
<p>Bevezető feladatok az integrál fogalmához.</p> <p>Függvény grafikonja alatti terület.</p> <p>A megtett út és a sebesség-idő grafikon alatti terület.</p> <p>A munka kiszámítása az erő-út grafikon alatti terület alapján.</p>	
<p>Alsó és felső közelítő összegek.</p> <p>Az intervallum felosztása, a felosztás finomítása.</p> <p>Közelítés véges összegekkel.</p> <p>A határozott integrál fogalma, jelölése.</p> <p>A szemléletes megközelítésre alapozva eljutás a pontos definícióig.</p> <p>Példa nem integrálható függvényre is.</p> <p>Negatív függvény határozott integrálja.</p> <p>A határozott integrál és a terület-előjeles terület.</p> <p>Az integrál közelítő kiszámítása.</p> <p>Számítógépes szoftver használata a határozott integrál szemléltetésére.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Bernhard Riemann.</p>	<p><i>Informatika:</i> számítógépes szoftver használata.</p>
<p>Az integrálhatóság szükséges és elegendő feltétele.</p>	<p><i>Fizika:</i> A munka és a mozgási energia. Elektromos feszültség</p>

<p>Korlátos és monoton függvények integrálhatósága.</p> <p>A határozott integrál tulajdonságai.</p>	<p>két pont között, a potenciál. Tehetetlenségi nyomaték. Alakzat tömegközéppontja. A hidrosztatikai nyomás és az edény oldalfalára ható erő. Effektív áramerősség.</p>
<p>Az integrál mint a felső határ függvénye.</p> <p>Integrálfüggvény.</p> <p>Folytonos függvény integrálfüggvényének deriváltja.</p> <p>Kapcsolat a differenciálszámítás és az integrálszámítás között.</p> <p>A primitív függvény fogalma.</p> <p>A primitív függvények halmaza – a határozatlan integrál:</p> <ul style="list-style-type: none"> – hatványfüggvény, polinomfüggvény, – trigonometrikus függvények, – exponenciális függvény, logaritmusfüggvény. <p>A Newton-Leibniz-tétel.</p> <p>Integrálási módszerek:</p> <p>Integrálás helyettesítéssel.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Newton, Leibniz, Euler.</p>	
<p>Az integrálszámítás alkalmazása matematikai és fizikai problémákra.</p> <p>Két függvénygörbe közötti terület meghatározása.</p> <p>Forgástest térfogatának meghatározása.</p> <p>Henger, kúp, csonkakúp, gömb, gömbszelet térfogata.</p> <p>Az integrálás közelítő módszerei – numerikus módszerek.</p>	<p><i>Fizika:</i> Potenciál, munkavégzés elektromos, illetve gravitációs erőterben. Váltakozó áram munkája, effektív áram és feszültség. Newton munkássága.</p>
<p>Néhány egyszerűbb improprius integrál.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alsó- és felső közelítő összeg, határozott integrál. Primitív függvény, határozatlan integrál. Newton-Leibniz-tétel.</p> <p>Felszín, térfogat, forgástestek, csonkakúp, csonkakúp, gömb.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Statisztika, valószínűség	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Adatok elemzése, táblázatok, grafikonok használata. Terjedelem, átlag, medián, módusz, szórás. Klasszikus valószínűségi modell.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A valószínűség fogalmának bővítése, mélyítése. A kombinatorikai ismeretek alkalmazása valószínűség meghatározására. Mit jelent a valószínűség – a nagy számok törvénye.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Statisztikai mintavétel.</p> <p>Mintavétel visszatevéssel, visszatevés nélkül.</p> <p>Számsokaságok jellemzése: átlag, medián, módusz, szórás.</p> <p>Gyakorlati példák arra, hogy mikor melyik mutatóval célszerű jellemezni a számsokaságot.</p> <p>Átlagos abszolút eltérés, átlagos négyzetes eltérés.</p> <p>A medián és az átlag minimumtulajdonsága.</p> <p>Közvélemény-kutatás. Statisztikai évkönyv.</p> <p>Minőség-ellenőrzés.</p>		<p><i>Informatika:</i> táblázatkezelő, adatbázis-kezelő program használata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> választások.</p>
<p>Eseményalgebra.</p> <p>Kapcsolat a halmazok és a logika műveleteivel.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> George Boole.</p>		
<p>Véletlen jelenségek megfigyelése.</p> <p>A modell és a valóság kapcsolata.</p> <p>Szerencsejátékok elemzése.</p> <p>Klasszikus valószínűségi modell.</p> <p>Események összegének, szorzatának, komplementerének valószínűsége.</p> <p>Kizáró események, független események valószínűsége.</p> <p>Feltételes valószínűség.</p>		<p><i>Informatika:</i> véletlen jelenségek számítógépes szimulációja.</p>

<p>Mintavételre vonatkozó valószínűségek megoldása klasszikus modell alapján.</p> <p>Nagy számok törvénye. (Szemléletes tárgyalás képletek nélkül.)</p> <p>Geometriai valószínűség.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Pólya György, Rényi Alfréd.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Valószínűség, kizáró esemény, független esemény.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5. Rendszerező összefoglalás</p>	<p>Órakeret 55 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A 4 év matematika-tananyaga.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Ismeretek rendszerezése, alkalmazása az egyes témakörökben. Felkészítés az emelt szintű érettségire: az önálló rendszerzés, lényegkiemelés, történeti áttekintés készségeinek kialakítása, alkalmazási lehetőségek megtalálása. Kapcsolatok keresése különböző témakörök között. Elemzőkészség, kreativitás fejlesztése. Felkészítés a felsőfokú oktatásra.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Gondolkodási módszerek</i> <i>Halmazok, matematikai logika</i> Halmazok, megadási módjaik, részhalmaz, kiegészítő halmaz. Halmazok közötti műveletek. Végtelen halmazok elmélete; számosságok. Állítások, logikai értékük. Negáció, konjunkció, diszjunkció, implikáció, ekvivalencia. Univerzális és egzisztenciális kvantor. <i>Kombinatorika, gráfok, algoritmusok</i> Permutáció, variáció, kombináció. Binomiális tétel. Pascal háromszög. Elemi gráfelméleti ismeretek. Euler-féle poliédertétel. A bizonyítások fejlődése és a bizonyítási módszerek változása.</p> <p>Nevezetes sejtések.</p>	<p><i>Filozófia:</i> gondolati rendszerek felépítése, fejlődése.</p>
<p><i>Algebra és számelmélet</i> <i>Műveletek kifejezésekkel</i> Algebrai kifejezések átalakításai, nevezetes szorzatok. A hatványozás azonosságai. Matematikai fogalmak fejlődése, permanencia-elv. Gyökös kifejezések átalakításai. Exponenciális és logaritmikus kifejezések átalakításai. <i>Számelmélet</i> Oszthatósági szabályok. Számolás maradékokkal. Prímszámok. Oszthatósági feladatok megoldása. <i>Egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek</i> Lineáris és lineárisra visszavezethető egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek. Másodfokú és másodfokúra visszavezethető egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek. Gyökös egyenletek, egyenlőtlenségek. Exponenciális és logaritmikus egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek. Trigonometrikus egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek. Polinomok algebrája. Paraméteres egyenletek, egyenlőtlenségek.</p>	<p><i>Fizika; kémia:</i> számítási feladatok megoldása.</p>
<p><i>Függvények, sorozatok, az analízis elemei</i> <i>Függvények</i> A függvény fogalma. Függvények rendszerezése a definiáló kifejezés szerint: konstans, lineáris, egészrész, törtrész, másodfokú, abszolútérték,</p>	<p><i>Informatika:</i> számítógépes programok használata függvények ábrázolására,</p>

<p>exponenciális, logaritmus, trigonometrikus függvények. Függvények rendszerezése tulajdonságaik szerint. Függvénytranszformációk.</p> <p><i>Sorozatok, sorok</i> A sorozat fogalma. Számítási, mértani sorozat. Rekurzióval megadott egyéb sorozatok. Sorozatok monotonitása, konvergenciája. A végtelen mértani sor.</p> <p><i>Analízis</i> Függvények korlátossága és monotonitása. Függvény határértéke, folytonossága. Differenciálhányados, derivált függvény. Differenciálási szabályok. L'Hospital-szabály. Függvényvizsgálat differenciálás segítségével. Szélsőérték-meghatározási módok. A tanult függvények primitív függvényei. Integrálási módszerek. A határozott integrál. Newton–Leibniz-tétel. A határozott integrál alkalmazásai. Improprius integrál.</p>	<p>vizsgálatára.</p> <p><i>Fizika:</i> Az analízis alkalmazásai a fizikában. A matematika és a fizika kölcsönhatása az analízis módszereinek kialakulásában.</p>
<p><i>Geometria</i> <i>Geometriai alapfogalmak</i> Tételek köcsönös helyzete, távolsága, szöge.</p> <p><i>Geometriai alakzatok, bizonyítások</i> Nevezetes ponthalmazok. Síkidomok, testek, tulajdonságaik. Elemi sík- és térgeometriai tételek.</p> <p><i>Geometriai transzformációk</i> Egybevágósági és hasonlósági transzformációk, tulajdonságaik. Szerepük a bizonyításokban és a szerkesztésekben.</p> <p><i>Vektorok, trigonometria, koordináta-geometria</i> Vektor fogalma, műveletek a vektorok körében. Matematikai fogalmak fejlődésének követése. Vektorfelbontás, vektorok koordinátái. Hegyesszög szögfüggvényei. Szinusz- és koszinusztétel. A háromszög hiányzó adatainak kiszámolása. Trigonometrikus azonosságok. Az egyenes egyenletei, egyenletrendszere (síkban és térben). A kör egyenletei. A kúpszeletek definíciója, egyenleteik.</p> <p><i>Geometriai mértékek</i> A hosszúság és a szög mértékei. Kiszámolási módjaik. A kétoldali közelítés módszere. A terület fogalma és kiszámítási módjai. A felszín és térfogat fogalma és kiszámítási módjai.</p>	<p><i>Művészetek:</i> szimmetriák, arany metszés.</p> <p><i>Informatika:</i> számítógépes geometriai programok használata.</p>

<p>Az integrálszámítás felhasználása alakzatok mértékének kiszámításához.</p>	
<p><i>Valószínűségszámítás, statisztika</i> Statisztikai alapfogalmak: módus, medián, átlag, szórás. Eseményalgebra és műveleti tulajdonságai. Teljes eseményrendszer. A matematika különböző területeinek összekapcsolása: Boole-algebra. Grafikonok, táblázatok, diagrammok készítése és olvasása. Valószínűségi kísérletek, gyakoriság, relatív gyakoriság. A valószínűség kiszámítási módjai. Feltételes valószínűség. Mintavételi feladatok klasszikus modell alapján. Szerepük a mindennapi életben. A véletlen szabályszerűségei, a nagy számok törvénye. A közvéleménykutatás elemei.</p>	<p><i>Informatika:</i> táblázatkezelő, adatbázis-kezelő program használata.</p> <p><i>Fizika:</i> fizikai jelenségek valószínűség-számítási modellje.</p>
<p><i>Motivációs témakörök</i> Néhány matematikatörténeti szemelvény. A matematikatörténet néhány érdekes problémájának áttekintése. (Pl. Rényi Alfréd: Dialógusok a matematikáról.) Matematikusokkal kapcsolatos történetek. Matematika alapú játékok. Logikai feladványok, konstrukciós feladatok. A matematika néhány filozófiai kérdése. A matematika fejlődésének külső és belső hajtóerői. Néhány megoldatlan és megoldhatatlan probléma.</p>	<p><i>Informatika:</i> könyvtárhasználat, internethasználat.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazok számosságával kapcsolatos ismeretek áttekintése. – A kombinatorikai problémák rendszerezése. – Bizonyítási módszerek áttekintése. – A gráfok eszköz jellegű használata probléma megoldásában. <p><i>Számelmélet, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A kiterjesztett gyök-, és hatványfogalom ismerete. – A logaritmus fogalmának ismerete. – A gyök, a hatvány és a logaritmus azonosságainak alkalmazása konkrét esetekben, probléma megoldása céljából. – Exponenciális és logaritmusos egyenletek megoldása, ellenőrzése. – Trigonometrikus egyenletek megoldása, az azonosságok alkalmazása, az összes gyök megtalálása.
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> – Egyenletek ekvivalenciájának áttekintése. – A számológép biztos használata. <p><i>Függvények, az analízis elemei</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Exponenciális-, logaritmus- és a trigonometrikus függvények értelmezése, ábrázolása, jellemzése. – Függvénytranszformációk. – Exponenciális folyamatok matematikai modellje. – A számtani és a mértani sorozat. Rekurzív sorozatok. – Pénzügyi alapfogalmak ismerete, pénzügyi számítások megértése, reprodukálása, kamatos kamatszámítás elvégzése. – Sorozatok vizsgálata monotonitás, korlátosság, határérték szempontjából. Véges és végtelen sorok összegzése. – A függvények vizsgálata, jellemzése elemi eszközökkel és differenciálszámítás használatával. – Az integrálszámítás használata, gyakorlati alkalmazása. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vektorok a koordináta-rendszerben, helyvektor, vektorkoordináták. – Két vektor skaláris szorzata, vektoriális szorzata. – Jártasság a háromszögek segítségével megoldható problémák önálló kezelésében, szinusztétel, koszinusztétel alkalmazása. – A geometriai és algebrai ismeretek közötti kapcsolódás elemeinek ismerete: távolság, szög számítása a koordináta-rendszerben, kör, egyenes, parabola egyenlete, geometriai feladatok algebrai megoldása. – Térbeli viszonyok, testek felismerése, geometriai modell készítése. – Távolság, szög, kerület, terület, felszín és térfogat kiszámítása. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Statisztikai mutatók használata adathalmaz elemzésében. – A valószínűség matematikai fogalma, klasszikus kiszámítási módja. – Mintavétel és valószínűség kapcsolata, alkalmazása.
--	--

TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

A középiskolai *történelemtanítás* az általános iskolai ismeretekre és tevékenységekre épül, jellegét tekintve azonban már forrás- és tevékenységközpontú. Olyan nevelő-oktató tevékenység, amelynek célja az általános történelmi műveltség kiterjesztése és elmélyítése, valamint a magasabb műveltség megalapozása. A történelmi tanulmányoknak jelentős szerepük van a tanulói személyiség fejlődésében, társadalmi cselekedeteik tudatosulásában. Fontos a történelmi eseményekben részt vevő egyének és csoportok nézeteinek és tetteinek megismerése, az ezek mögött húzódó motívumok, szándékok és élethelyzetek felismerése és megértése, a résztvevők felelősségének belátása.

Az iskola és benne a történelemtanítás egyik fő feladata értékek közvetítése. Olyan alapvető normákról, értékekről van szó, mint a nemzeti azonosságtudat kialakítása a magyar történelem feldolgozásával; az európai és egyetemes demokratikus értékrend kialakítása az egyetemes történelem elemzésével. Ezeken túl a társadalomismereti modulok és tantárgyrészek segítségével sor kerül a demokratikus gondolkodásra és magatartásra nevelésre; az állampolgári feladatokra és a tudatos közéleti részvételre való felkészítésre; az alapvető személyiségi és emberi jogok, valamint erkölcsi normák megismerésére és tiszteletére; az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztésére; a szociális érzékenység kialakítására a társadalmi egyenlőtlenségek okainak megismertetésével. Nyitott, elfogadó gondolkodást kell kialakítani az eltérő kultúrák vonatkozásában a kisebbségek történelmének áttekintésével – beleértve a határon túli magyarság és a hazai nemzeti és etnikai kisebbségek múltját és jelenét is –, különös tekintettel a Kárpát-medencében együtt élő népekre. Cél továbbá a környezettudatosságra és, fenntarthatóságra nevelés a környezet és a természet, valamint az ember kapcsolatának koronkénti bemutatásával.

A középiskolai történelemtanítás a források önálló feldolgozásán alapuló, elemző jellegű, ami az összefüggések egyre önállóbb feltárását jelenti. Ugyanakkor a történelem élményszerű tanítására, közös feldolgozására kell törekedni, ami örömet jelent a diákok számára. Ehhez igénybe kell venni a hagyományos eszközök (tankönyvek, egyéb olvasmányok, térképek, audio-vizuális anyagok stb.) mellett a média modern eszközeit is (világháló, kép-, videó-, hang-megosztók, stb.). Ugyanakkor törekedni kell arra, hogy a tanulói tudás a tények ismeretén túl kiterjedjen bővítésének igényére, az önálló tájékozódási és tanulási módszerek elsajátítására, a problémaérzékenységre és a kritikai gondolkodásra is.

Az ismeretátadással azonos súllyal kell kezelni a tanulói képességek fejlesztését, melyet kellően változatos tevékenységformák biztosításával lehet a leghatékonyabban elérni. Ez azért is szükséges, hogy a tanulók képessé váljanak önálló ismeretek szerzésére, értelmezésére, azokkal kapcsolatban önálló vélemény megfogalmazására.

Fontos feladat a differenciált történelmi gondolkodás kialakítása, amely azonos események, történések különböző szempontú megközelítését jelenti. Hiszen minden történelmi esemény több szempontú, ennek megfelelően eltérő interpretációi is lehetnek. Ezeket kell felismerni és megérteni a tanulóknak, azonosulni velük vagy elutasítani azokat, megértve, hogyan éltek és gondolkodtak az adott kor emberei. Mindehhez szükséges a hagyományos politikatörténet feldolgozása mellett a

társadalom-, művelődés- és mentalitástörténet megfelelő súlyú kezelése. Ehhez nyújt segítséget a közműveltségi tartalmak mellett megjelenő ismétlődő/visszatérő és hosszsmetszeti témák egy része.

Fontos feladat a különböző képességek – az ismeretszerzés, tanulás; a kritikai gondolkodás; a kommunikáció; valamint az időben és térben való tájékozódás – azonos súlyú fejlesztése. Fontos, hogy a tanulók ezek révén rendelkezzenek a történelmi gondolkodás kialakításához szükséges alapokkal; birtokában legyenek alapvető történelmi tények ismeretének; tudják használni a szaknyelvet, értsék a történelmi fogalmakat; képesek legyenek ismereteiket szóban és írásban egyaránt előadni. Fontos, hogy a tanulók legyenek képesek értelmezni a történelmi múlt és a jelenkor társadalmi eseményeit, álláspontjukat pedig érvekkel alátámasztva tudják képviselni.

A tantervi táblázatok fejlesztési követelmények oszlopában a fejlesztési feladatokra lehet példákat találni. Az elvárás az, hogy a kétéves ciklusok során, a NAT-ban a megfelelő évfolyamokhoz kötött fejlesztési feladatok mindegyike legalább egyszer megjelenjen. A szaktanár döntheti el, hogy melyik témánál melyik fejlesztési feladatot vagy feladatokat, milyen konkrét formában dolgoz fel. A táblázatok ismeretek rovatában dőlt betűvel jelöltek a tájékoztató jellegű, csupán javasolt ismétlődő/visszatérő és hosszsmetszeti témák, a fejlesztési követelmények példaként szolgáló feladatai, valamint a kapcsolódási pontok ajánlott anyagai.

A történelemtanítás feladata a tanulók történelemszemléletének formálása, ugyanakkor a pluralizmus jegyében az alkotmányos alapelvekbe nem ütköző, eltérő szemlélet tiszteletben tartása is elengedhetetlen.

A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek témakörei a társadalmi gyakorlatra összpontosító szocializációs célú tartalmi egységek, amelyek komplex módon próbálnak reagálni a diákokat közvetlenül érintő társadalmi jelenségekre. Problémafelvetésük és szóhasználatuk olyan tudományterületekre épül, mint a szociológia, a szociálpszichológia, a politológia, a jogtudomány, a közgazdaságtan és a média tudománya. Az e témakörökben megjelenő ismeretek fontos szerepet játszanak a társadalom múltjára és jelenére vonatkozó középiskolai tudás összekapcsolásában. Egyúttal alapokat kínálnak annak megértéséhez, hogy miként működik a társadalom, az állam és a gazdaság, amelyben a diákok mindennapi élete zajlik. Ezért fontos, hogy közismereti tanulmányaik utolsó szakaszában a fiatalok találkozzanak e témakörökkel, és a felnőtt kor küszöbén alapvető ismereteket, valamint ösztönzést kapjanak ahhoz, hogy aktív állampolgárként kapcsolódjanak be egyrészt saját helyi közösségeik, másrészt az ország egészének életébe.

A tematikai egységekhez rendelt *nevelési-fejlesztési célok* az iskolaszakaszok között egymásra épülnek, ezért az 5–8. évfolyamra megfogalmazottak a 9–12. évfolyamon is elvárásként jelennek meg. (Ezt jelzi a minden tematikai egységnél megjelenő ”◀” jel.)

9–10. évfolyam

A középiskolai történelemtanítás első két éve koncentrikusan bővíti az általános iskolában tanultakat, ugyanakkor a korábbiaktól eltérő feladatokat is ró a tanulókra. Egyrészt a forráskezelés készségeinek fejlesztésében jelentősen túllépnek az általános iskolai szinten. E két évfolyam feladata a forráskezelés és -elemzés elemi szabályainak, illetve a tudományos anyaggyűjtés alapjainak elsajátítása. Másrészt a korábbi, történetek feldolgozásán alapuló, képszerű történelemtanítást felváltja az elemző, az oksági viszonyokat kutató jellegű munka. Az általános iskolai történelemtanításhoz hasonlóan ezek is csak a

tanulók fokozott tevékenykedtetése révén érhetőek el. Kiemelt szerepe van a problémaközpontú történelemtanításnak, amely adott esetben teljesen eltérő nézőpontok ütköztetését is szükségessé teszi. A kulcskompetenciák közül a hatékony és önálló tanulás készsége szintjének emelése a legfontosabb feladat.

A történelem tantárgy kiválóan alkalmas az önálló ismeretszerzés és -feldolgozás képességének kialakítására. A tanulóknak meg kell ismerniük az elsődleges és másodlagos források kezelésének szabályait. Az anyaggyűjtéshez nélkülözhetetlen a könyvtárakban, illetve azok anyagában (kézikönyvek, lexikonok, atlaszok, ismeretterjesztő folyóiratok stb.), valamint az elektronikus adatbázisokban való tájékozódás készségének kialakítása és fejlesztése. A diákoknak ezen a képzési és életkori szinten el kell jutni az események elbeszélésétől, a források tartalmi ismertetésétől a problémafelvetés, magyarázat, fejtegetés, következtetés és érvelés alkalmazásáig, felhasználva a szaknyelvet. Fontos feladat a grafikus kifejezések (diagramok, grafikonok) elemzése, majd készítése, képi információhordozók gyűjtése, válogatása, készítése, valamint az időben és térben való tájékozódás fejlesztése.

9. évfolyam: Heti 2 óra, évi 72 óra

Tematikai egység	Az őskor és az ókori Kelet	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	<p>Az őskori ember világa. Ószövetségi történetek.</p> <p>Ókori keleti örökségünk (időszámítás, írás, tudományos ismeretek, vallások, építmények).</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ Az emberi faj fennmaradása a természet és a társadalom szerves összefüggésében lehetséges, ezért lényeges a „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” elv elfogadása. Az ember az alkotó munka során állandóan felhasználja tapasztalatait, ismereteit. A közösség teremti meg az embert, az ember viszont létrehozza és fenntartja közösséget. A közösségek vallási törvényekkel, szokásokkal, szabályokkal, az államok jogrendszerrel teremtik meg az együttélés szükséges feltételeit. A társadalom tagolt, melyben az engedelmesség, az emberek közötti kölcsönös függés és hierarchia egyaránt fontos.</p> <p>A tanuló felismeri, hogy a történelem különböző szaktudományok módszereit és eredményeit hívja segítségül a múlt rekonstrukciójához, mivel a történelmi források sokszínűek. Tudatosul benne, hogy az emberi történelem korai időszakára vonatkozó eltérő tudományos megközelítések alapvetően a forrásanyag hiányosságából fakadnak. A természeti adottságok meghatározó szerepének felismerése az első államok, birodalmak keletkezésében és felbomlásában. Az ókori keleti vallások – különös tekintettel az egyistenhitet hirdető zsidó vallás – szellemi, társadalmi gyökereinek megismerése, az emberi</p>	

	kultúra fejlődésére gyakorolt hatásainak megértése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>A történelem forrásai.</p> <p>Az emberi civilizáció kezdetei.</p> <p>Anyagi és szellemi kultúra, vallás az ókori Keleten.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Forrástípusok felismerése, információgyűjtés és azok rendszerezése. <i>(Pl. az első civilizációkról fennmaradt források csoportosítása különböző szempontok szerint.)</i> – Egy történelmi oknyomozás megtervezése <i>(pl. a piramisépítéshez kapcsolódó hipotézisek).</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Lényeg kiemelése írott szövegből, ismeretek problémaközpontú elrendezése. <i>(Pl. egy folyamvölgyi kultúra sajátosságainak bemutatása Hammurapi törvényei alapján.)</i> – Társadalmi csoportok, intézmények működésének összehasonlítása. <i>(Pl. eltérő és hasonló vonások az ókori Kelet civilizációinak társadalmi szerkezetében, államszervezetében.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <p>Szóbeli beszámoló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretek alapján. <i>(Pl. az ókori keleti civilizációk jellegzetes tárgyi emlékeinek és kulturális örökségének feldolgozása.)</i></p> <p><i>Tájékozódás térben és időben</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Megismert történelmi események időrendbe állítása. 	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> a homo sapiens egységes faj.</p> <p><i>Földrajz:</i> kontinensek, rasszok, térképolvasás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Bibliai történetek, az írás kialakulása, jelentősége, nyelvcsaládok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> az ókori Kelet <i>(pl. a gízai piramisok).</i></p> <p><i>Matematika:</i> a számegyenes, az idő mértékegységei (nap, hónap, év, évtized, évszázad).</p>

	<p>(Pl. ókori keleti civilizációk ábrázolása idővonalon.)</p> <p>– A történelmi tér változásainak leolvasása térképekről. (Pl. Mezopotámia államainak elhelyezkedése, Egyiptom területi változásai.)</p>	
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoport, népességrobbanás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, politika, állam, államforma, egyeduralkodó, államszervezet, birodalom, monoteizmus, politeizmus.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> régészet, homo sapiens, őskőkor, újkőkor, zsákmányoló életmód, mágia, bronzkor, vaskor, nemzetség, despotizmus, városállam, öntözéses földművelés, buddhizmus, brahmanizmus, konfucianizmus, taoizmus.</p> <p><i>Személyek:</i> Kheopsz, Hammurapi, Salamon, I. Dareiosz, Mózes, Buddha, Konfuciusz.</p> <p><i>Topográfia:</i> „termékeny félhold”, Mezopotámia, Egyiptom, Palesztina, Perzsia, India, Kína, Babilon, Jeruzsálem.</p> <p><i>Kronológia:</i> Kr. e. 8000 körül (az újkőkor kezdete), Kr. e. 3000 körül (az első államok kialakulása), Kr. e. XVIII. sz. (Hammurapi uralkodása), Kr. e. X. sz. (a zsidó állam fénykora).</p>	

Tematikai egység	Az antikvitás	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Görög istenek, hősök, tudósok, művészek, olimpia, görög-perzsa háborúk. Az ókori Róma alapítása. Hadvezérek, csaták, uralkodók az ókori Rómában. Újszövetségi történetek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	◀ A különböző államformák (királyság, köztársaság) és a hatalomgyakorlás eltérő formáinak (demokrácia, diktatúra) jellemzői, és azok egyénekre és közösségekre gyakorolt hatásainak azonosítása. A közügyekben való részvétel fontosságának elfogadása. A humánus, a szépség és jóság antik eszméje	

	<p>megbecsülése, a művészi értékek megóvásának szükségessége.</p> <p>Az európai civilizáció gyökereinek feltárása. Az ókori demokrácia alapelveinek megismerése, vázlatos összehasonlítása a modern demokrácia alapelveivel. Birodalomszervezési elvek megismerése. A háborúk okainak (történelmi, politikai, gazdasági, vallási, etnikai, hatalmi okok stb.) áttekintése.</p> <p>Az ókori Római Birodalmat a katonai erő, fejlett jogrendszer és államszervezet jellemezte. A gazdasági és katonai hatalom birtoklása alapja lehet egy-egy személy vagy csoport politikai befolyásának. Egy állam eredményes hódításai a közösség tagjai számára jogkiterjesztéssel és jobb életfeltétellel járhatnak, míg veresége az egész közösség pusztulását is eredményezheti. A kereszténység az emberek isten előtti egyenlőségének meghirdetésével jelentős hatást gyakorolt a kor embereire.</p> <p>A tanuló felismeri, hogy egy több évszázadon keresztül fennálló állam felemelkedésében és hanyatlásában több tényező együttes hatása játszik szerepet, valamint, hogy a hosszú életű birodalmak társadalma, gazdasági élete, politikai berendezkedése folyamatosan változik. Tudja, hogy az antik kultúra a görög és a római kultúra kölcsönhatása során alakult ki, lássa az európai civilizációra gyakorolt hatását. A zsidó gyökerekből is táplálkozó kereszténység kialakulásának és egyházzá szerveződésének megismerésén keresztül felismeri annak civilizációformáló szerepét, valamint hatását a későbbi korok fejlődésére.</p>
--	--

Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>Hellász – a poliszok és a birodalom: Athén, Spárta, Nagy Sándor.</p> <p><i>A földrajzi környezet.</i></p> <p>Kisebbség, többség.</p> <p>Róma- a köztársaságtól a császárságig. Pannónia.</p> <p><i>Államformák, államszervezet.</i></p> <p>Az antik kultúra öröksége, a filozófiai</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A rendelkezésre álló ismeretforrások értelmezése. <i>(Pl. a köztársaság államszervezeti ábrái.)</i> – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. <i>(Pl. gazdaság, gazdálkodás a császárkorban.)</i> – A tanultak felhasználása új feladathelyzetben. <i>(Pl. a görög és a római mindennapi élet összevetése.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Különböző szövegek, hanganyagok, filmek vizsgálata a történelmi hiteleség 	<p><i>Földrajz:</i> az Appennini-félsziget természeti adottságai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Bibliai történetek, Vergilius, Horatius.</p> <p>Az írás kialakulása, jelentősége, nyelvcsaládok.</p> <p><i>Matematika:</i> a római számok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Colosseum, Augustus szobra.</p>

gondolkodás kezdetei.	<p>szempontjából. <i>(Pl. Róma alapítása, Jézus élete.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. <i>(Pl. Caesar és Augustus intézkedései, Constantinus reformjai.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önállóan gyűjtött képekből tabló készítése. <i>(Pl. a római kultúra emlékei napjainkban.)</i> – Beszámoló készítése népszerű tudományos irodalomból, szépirodalomból, rádió- és tévéműsorokból. <i>(Pl. a gladiátorok élete.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi időszakok jellegzetességeinek megragadása és összehasonlítása. <i>(Pl. hasonló tartalmú görög és római események kronológiai párba állítása.)</i> – Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a változások hátterének feltárása. <i>(Pl. a kereszténység terjedése.)</i> 	<p><i>Etika; filozófia:</i> A kereszténység története. Az európai civilizáció és kultúra zsidó-keresztény gyökerei.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	Változás és folyamatosság, ok és következmény, interpretáció, jelentőség. Történelmi idő.	
Tartalmi kulcsfogalmak	<p>Társadalom, társadalmi csoport, népesedés, népességgrobbanás, migráció, életmód, város,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, kereskedelmi mérleg, piaci egyensúly, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, hatalmi ág, egyeduradalom, köztársaság, önkényuralom, diktatúra, politikai párt, polgárjog, államszervezet, birodalom, szuverenitás,</p> <p>vallás, politeizmus, monoteizmus, vallásüldözés, vallásszabadság.</p>	
Fogalmak,	<p><i>Fogalmak:</i> polisz, mitológia, arisztokrácia, démosz, türannisz, népgyűlés, esküdtbíró, demagógia, sztratégosz, cserépszavazás, közvetlen demokrácia.</p>	

adatok	<p>helóta, filozófia, ideák tana, szofisták, szkeptikus, sztoikus, cinikus filozófia, hellenizmus.</p> <p><i>Személyek:</i> Szolón, Kleiszthenész, Periklész, Pheidiász, Hérodotosz, Thuküdidész, Platón, Arisztotelész, Nagy Sándor, a legfontosabb görög istenek.</p> <p><i>Topográfia:</i> Athén, Spárta, Olümpia, Peloponnészosz, Makedónia, Alexandria.</p> <p><i>Kronológia:</i> Kr. e. 776 (az első feljegyzett olimpiai játékok), Kr. e. 594 (Szolón reformjai), Kr. e. 508 (Kleiszthenész reformjai), Kr.e. V. század közepe (Periklész kora), Kr. e. 336–323 (Nagy Sándor uralkodása).</p>
---------------	--

	<p><i>Fogalmak:</i> patrícius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, provincia, triumvirátus, principatus, limes, colonus, dominatus, diaszpóra, apostol, Biblia, egyház, püspök, zsinat, barbár, népvándorlás.</p> <p><i>Személyek:</i> Hannibal, a Gracchus-testvérek, Marius, Spartacus, Caesar, Antonius, Augustus, Názáreti Jézus, Péter apostol, Pál apostol, Constantinus, Attila.</p> <p><i>Topográfia:</i> Róma, Karthágó, Cannae, Actium, Pannónia, Konstantinápoly, Aquincum, Sopianae, Savaria.</p> <p><i>Kronológia:</i> Kr. e. 753 (Róma hagyomány szerinti alapítása), Kr.e. 510 (a köztársaság létrejötte), Kr. e. 264–146 (a pun háborúk), Kr. e. 44 (Caesar halála), Kr. e. 31 (az actiumi csata), 313 (a milánói ediktum) 325 (a niceai zsinat), 395 (a Római Birodalom felosztása), 476 (a Nyugatrómai Birodalom bukása).</p>	
--	---	--

Tematikai egység	A középkori Európa	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	A középkori élet szinterei és szereplői. A lovagi életmód és a kereszties hadjáratok; új mezőgazdasági eszközök és módszerek; a céhek. A középkori járványok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	◀ A keresztény vallás szerepe az európai szellemi és hatalmi expanzióban, az egyház társadalomépítő és -szabályozó tevékenységének azonosítása, távlatos jelentőségének megértése. Az egyéni érdekeltség kiterjedése, a hatalommegosztás elvének megjelenése az egyházi és világi, illetve a központi	

	<p>és helyi hatalom között mint meghatározó európai fejlődési mozgatórugók értékelése. A városokat megillető közösségi szabadságjog, kiegészülve az önkormányzatisággal, az ott élők számára fontos értéként jelent meg.</p> <p>A középkori keresztény civilizáció örökségének feltárása és a középkori városi civilizáció továbbélésének kimutatása a modern európai civilizációban. A rendiség azonosítása mint a modern állam középkori gyökere. A termelés új szervezeti formái társadalomformáló hatásának felismerése. Európa eltérő gazdasági fejlődésű régióinak különböző szempontok alapján történő összehasonlítása. A keresztény és az iszlám világvallás civilizációformáló szerepének tudatosítása. A középkori keresztény vallásos világnépmódsulásának nyomon követése a történelem során. A humanizmus örökségének kimutatása a modern ember gondolkodásmódjában. A Gutenberg-galaxis szerepének értékelése az emberi civilizációban.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>A bizánci és a frank birodalmak, valamint a Német-római Birodalom jellemzői.</p> <p>Az európai államok kialakulása.</p> <p>A hatalomgyakorlás, a társadalmi és gazdasági élet jellemzői.</p> <p>Vallási, egyházi ellentétek, hatalmi harcok, hódítások. A vallás és az egyház szerepe a középkori Európában.</p> <p>Nyugat-Európa válsága, Közép-és Kelet-Európa megerősödő államai a XIV-XV. Században.</p> <p>Európa keresztény középkori öröksége. Filozófia, világnépek, korstílusok.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés szaktudományi munkákból. <i>(Pl. a feudalizmus terminológiája.)</i> – Információk önálló rendszerezése, értelmezése és következtetések levonása. <i>(Pl. a keresztes hadjáratok európai anyagi és szellemi kultúrára, életmódra gyakorolt hatásainak összegzése.)</i> – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. <i>(Pl. az iszlám mindennapi életet szabályozó előírásainak betartása.)</i> – Ismeretszerzés grafikonokból, diagramokból. <i>(Pl. Európa lakosságának becsült növekedését bemutató diagram kapcsán.)</i> – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. <i>(Pl. Jeanne d’Arc életútja és halála.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kérdések önálló 	<p><i>Földrajz:</i> Európa természeti adottságai, az arab világ földrajzi jellemzői, világvallások, arab földrajz (tájéolás, útleírások), az ún. kis jégkorszak Európában.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> lovagi költészet, vágánsköltészet, Boccaccio, Petrarca.</p> <p><i>Etika:</i> hit és vallás, a világvallások emberképe és erkölcsi tanításai, az intolerancia, mint erkölcsi dilemma.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> bizánci művészet, román stílus,</p>

	<p>megfogalmazása. <i>(Pl. az uradalom felépítésével és működésével kapcsolatban.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése, feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. <i>(Pl. Nagy Károly portréja krónikarészlet alapján.)</i> – Feltevések megfogalmazása egyes történelmi jelenségek háttéréről, feltételeiről, okairól. <i>(Pl. a mezőgazdaság fellendülésében szerepet játszó tényezők elemzése.)</i> – Különböző értékrendek összehasonlítása, saját értékek tisztázása. <i>(Pl. a középkori ember gondolkodásának átélése és megértése.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák) készítése. <i>(Pl. a hűbéri viszony és hűbéri lánc bemutatását szolgáló ábra.)</i> – Mások érvelésének összefoglalása és figyelembevétel. A véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése. <i>(Pl. valóban nevezhetőek-e a Nyugatrómai Birodalom bukása utáni évszázadok sötét középkornak.)</i> – Események, történetek, jelenségek dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. egy középkori vár lakóinak egy napja.)</i> – Esszé írása történelmi-társadalmi témákról. <i>(Pl. a város, mint az egyik legsajátosabb európai intézmény.)</i> 	<p>gótika, reneszánsz (Leonardo, Michelangelo, Raffaello).</p> <p><i>Matematika:</i> arab számok (hindu eredetű, helyi értékes, 10-es alapú, arab közvetítéssel világszerte elterjedt számírás), arab algebra.</p> <p><i>Fizika:</i> Arab csillagászat (arab eredetű csillagászati elnevezések, csillagnevek, iszlám naptár stb.). Középkori technikai találmányok, a gótikus stílus technikai alapjai (támív, támpillér); tudománytörténet, asztrológia és asztronómia.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az arab orvostudomány eredményei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a középkor zenéje; a reneszánsz zenéje.</p>
--	---	---

	<p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az európai történelem és a magyar történelem kölcsönhatásainak elemzése. <i>(Pl. összehasonlító időrendi táblázat a XIV–XV. sz.-i Nyugat-, Közép- és Kelet-Európa legfontosabb politikai eseményeiről.)</i> – A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről. <i>(Pl. az arab hódítás fontosabb szakaszainak bemutatása.)</i> – Egyszerű térképvázlatok rajzolása információforrások alapján. <i>(Pl. Európa három régiójának bejelölése a vaktérképen.)</i> 	
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, történelmi forrás, ok és következmény.	
Tartalmi kulcsfogalmak	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, termelési egység, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, hatalmi ágak, egyeduradalom, monarchia, államszervezet, közigazgatás, birodalom, szuverenitás,</p> <p>vallás, monoteizmus, vallásüldözés, eretnkség..</p>	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> ortodox egyház, római katolikus egyház, pápa, szerzetes, kolostor, bencés rend, kódex, feudalizmus, hűbériség, jobbágy, robot, majorság, uradalom, önellátás, nyomásos gazdálkodás, iszlám, Korán, kalifa, inkvizíció, eretnkség, kolduló rend, rendi monarchia, városi önkormányzat, hospes, céh, levantei kereskedelem, Hanza, patrisztika, skolasztika, egyetem, lovag, román stílus, gótika, reneszánsz, humanizmus, patrisztika, skolasztika, szultán, szpáhi, janicsár.</p> <p><i>Személyek:</i> Karolingok, Nagy Károly, Justinianus, Mohamed próféta, Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás, Gutenberg.</p> <p><i>Topográfia:</i> Egyházi (Pápai) Állam, Bizánci Birodalom, Mekka, Német-római Birodalom, Szentföld, Velence, Firenze.</p> <p><i>Kronológia:</i> 622 (Mohamed futása, a muszlim időszámítás kezdete), 732 (a frankok győzelme az arabok felett), 800 (Nagy Károly császárrá koronázása), 843</p>	

	(a verduni szerződés), 1054 (az egyházszakadás), 1215 (a Magna Charta kiadása), 1453 (Konstantinápoly elfoglalása).
--	---

10. évfolyam – heti 3, évi 108 óra

Tematikai egység	A magyarság történetének kezdetei és beilleszkedése Európába	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Mondák a magyarság vándorlásáról, mondák és történetek a honfoglalásról, kalandozásokról és az államalapításról. Géza fejedelem és (Szent) István király műve. Az Árpád-ház uralkodói, szentjei. Nagy Lajos, a hódító és törvényhozó. Hunyadi János a törökellenes küzdelmek élén. Hunyadi Mátyás portréja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A magyarság korai története révén annak felismertetése, hogy az új tudás elsajátítása, a környező népektől való tanulás, az alkalmazkodási képesség fontos feltétele volt népünk fennmaradásának. A kereszténység felvétele és az erre épülő államalapítás teremtette meg a feltételeit a magyar állam megerősödésének és fejlődésének. Az országépítés során megjelenő új kihívásokra adott megfelelő válaszaival a kor politikai vezetése hozzájárult a társadalmi, gazdasági fejlődéshez, amely felerősítette mind a védekező, mind a támadó katonai erőt, melynek révén a Magyar Királyság a térség meghatározó államává vált.</p> <p>A tanuló felismeri és tudatosul benne, hogy a magyarság eredetére vonatkozó álláspontok különbözősége a források rendkívüli hiányosságából és az egyes szaktudományok (történettudomány, régészet, nyelvészet) kutatási eredményeinek egymásnak olykor ellentmondó adataiból fakad. Tudása elmélyül az államalapításról, megérti történelmi jelentőségét. Felismeri, hogy az Árpád-korban megszilárdult a keresztény magyar állam. A korszak jelentős uralkodói politikai életpályájának megismerésén keresztül belátja, hogy Magyarország a közép-európai régió egyik legerősebb államaként fejlődött, sorsa több ponton összekapcsolódott a környező államok és Nyugat-Európa fejlődésével. Tudja, hogy az ország fejlődésének lehetőségeit lényegesen befolyásolta a tatárokkal és az oszmán törökökkel folytatott küzdelem.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az eredet problémái, vándorlás, honfoglalás, államalapítás. <i>Népesség, demográfia (vándorlás,</i>	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegben. (Pl. <i>Szent István törvényeiben.</i>)	<i>Magyar nyelv és irodalom: a magyar nyelv rokonsága, története,</i>

<p><i>migráció).</i></p> <p>Hódítás és védekezés. Hatalomgyakorlás, államszervezet, a társadalmi és gazdasági élet jellemzői az Árpád-házi királyok idején.</p> <p>A Magyar Királyság mint európai középhatalom az Anjouk, Zsigmond és Mátyás korában.</p> <p>A magyar művelődés és kultúra emlékei.</p> <p>A török elleni harcok, a középkori magyar állam bukása.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése és önálló rendszerezése, értelmezése. <i>(Pl. az Aranybulla elemzése.)</i> – Tanultak felhasználása új feladathelyzetben. <i>(Pl. korstílusok azonosítása magyarországi műemlékeken.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására, ellenvélemények cáfolására. <i>(Pl. a magyar honfoglalás lefolyása.)</i> – Kérdések megfogalmazása a források megbízhatóságára, a szerző esetleges elfogultságára, rejtett szándékaira vonatkozóan. <i>(Pl. korabeli utazók, krónikáirók leírásainak elemzése.)</i> – Különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. <i>(Pl. a jobbágy fogalom jelentésváltozása.)</i> – Híres emberek, történelmi személyek jellemzése, feltevések megfogalmazása a cselekedeteinek mozgatórugóiról. <i>(Pl. Hunyadi Mátyás külpolitikája.)</i> – Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból. Erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzetek megismerése és bemutatása. <i>(Pl. Nándorfehérvár ostromának rekonstruálása magyar és török korabeli források alapján.)</i> – Különböző szövegek, kép- és hanganyagok stb. vizsgálata történelmi hitelesség szempontjából. <i>(Pl. a XIX. századi historizáló festészet alkotásai [pl. Feszty-körkép].)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Esszé írása történelmi-társadalmi témákról. <i>(Pl. I.</i> 	<p>nyelvcsaládok, rég magyar nyelvemlékek: a Tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd és könyörgés, Ómagyar Mária-siralom.</p> <p>Eredetmondák <i>(pl. Arany János: Rege a csodaszarvasról).</i></p> <p>Janus Pannonius: Pannónia dicsérete, Katona József: Bánk Bán, Arany János: Toldi.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A nagyszentmiklósi kincs, a honfoglalás korát feldolgozó képzőművészeti alkotások megfigyelése, elemzése.</p> <p>Román, gótikus és reneszánsz emlékek Magyarországon.</p> <p><i>Ének-zene:</i> reneszánsz zene: Bakfark Bálint.</p> <p><i>Matematika:</i> térbeli modellek készítése valaminek a demonstrálásához.</p> <p><i>Informatika:</i> forráshasználat,</p>
---	---	---

	<p><i>Károly gazdasági reformjainak okai.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi, társadalmi témák vizuális ábrázolása. <i>(Pl. a magyar társadalom változásai az Árpád-korban.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanult események, jelenségek topográfiai helyének meghatározása térképen. <i>(Pl. a magyarság vándorlásának fő állomásai.)</i> – Az európai és a magyar történelem eltérő időbeli ritmusának elemzése. <i>(Pl. A kereszténység felvétele, államok alapítása.)</i> – Egyszerű térképvázlatok rajzolása információforrások alapján. <i>(Pl. a tatárjárás.)</i> 	hitelesség.
Értelmező kulcsfogalmak	Változás és folyamatosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalmak	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, népességfogyás, migráció, életmód, város,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, hatalmi ág, egyeduralom, monarchia, államszervezet, közigazgatás, birodalom, szuverenitás,</p> <p>vallás, monoteizmus, vallásüldözés.</p>	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> nyelvrokonság, őstörténet, őshaza, törzsszövetség, kettős fejedelemség, honfoglalás, kalandozás, királyi vármegye, ispán, nádor, egyházmegye, királyi tanács, tized, szerviens, várjobbágy, vajda, Aranybulla, nemesi vármegye, székely, szász, kun, bandérium, aranyforint, regálé, harmincad, kapuadó, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, úriszék, báró, köznemes, kilenced, ősiség, perszónalunió, végvári rendszer, rendi országgyűlés, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, Corvina.</p> <p><i>Személyek:</i> Árpád, Géza fejedelem, I. (Szent) István, Koppány, Szent Gellért, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, Anonymus, II. András, IV. Béla, I. Károly, I.</p>	

	<p>(Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás.</p> <p><i>Topográfia:</i> Baskíria, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Augsburg, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Pozsony, Horvátország, Erdély, Dalmácia, Muhi, Buda, Visegrád, Havasalföld, Moldva, Kassa, Nándorfehérvár, Bécs.</p> <p><i>Kronológia:</i> 895 táján (a honfoglalás), 955 (az augsburgi csata), 972–997 (Géza fejedelemsége), 997/1000–1038 (I. /Szent/ István uralkodása), 1077–95 (I. /Szent/ László), 1095–1116 (Könyves Kálmán), 1205–1235 (II. András), 1222 (az Aranybulla kiadása), 1235–70 (IV. Béla), 1241–42 (a tatárjárás), 1301 (az Árpád-ház kihalása), 1308–42 (I. Károly), 1342–82 (I. /Nagy/ Lajos), 1351 (I. /Nagy/ Lajos törvényei), 1387–1437 (Luxemburgi Zsigmond), 1444 (a várnai csata), 1456 (a nándorfehérvári diadal), 1458–90 (I. /Hunyadi/ Mátyás).</p>
--	--

Tematikai egység	A világ és Európa a kora újkorban	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Felfedezők, utazók, reformátorok, a Napkirály udvara, a felvilágosodás eszméi.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀A világ különböző civilizációit összeköti az emberi alapszükségletek biztosításának szükségessége (élelem, biztonság, világ megértésének igénye stb.), ezért is fontos az empatikus látásmód, amely a leigázottak szemével is értékeli a földrajzi felfedezéseket és az azt követő gyarmatosítást. Az egyház világi hatalmával való szembefordulás nyomán jött létre a reformáció, amely a hitélet megújítása mellett az önkormányzatiság kiterjesztésével és a munkaelvűség (hivatás-etika) meghirdetésével jelentős eszmei és társadalmi hatást gyakorolt Európára.</p> <p>A tanuló belátja, hogy Amerika felfedezése gyökeresen megváltoztatta a világ képét. Megérti, hogy a kultúrák találkozása milyen esélyeket és/vagy veszélyeket hordoz magában. Az európai régiók eltérő fejlődésének és egymásra hatásának megismerése. A tőkés gazdaság működési mechanizmusának átlátása. A termelés új szervezeti formái társadalomformáló hatásának felismerése. Megismeri az európai régiók eltérő fejlődését és egymásra hatását.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	

<p>Amerika ősi kultúrái, a nagy földrajzi felfedezések és következményeik. <i>Függetlenség és alávetettség.</i> Az atlanti hatalmak felemelkedése, az abszolutizmus, az angol polgárháború és következményei.</p> <p>Reformáció és katolikus megújulás. A tudományos világkép átalakulása, az újkor politikai filozófiája. Racionalizmus és empirizmus.</p> <p>A felvilágosodás.</p> <p>Az Egyesült Államok létrejötte és alkotmánya. <i>A hatalommegosztás formái, szintjei.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés különböző típusú forrásokból. <i>(Pl. a 95 pontból a lutheri tanok kimutatása; a barokk stílusjegyeinek felismerése képek alapján.)</i> – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. <i>(Pl. a polgárosult angol nemesség és a francia nemesség összehasonlítása.)</i> – Információk önálló rendszerezése és értelmezése. <i>(Pl. a harmincéves háború okainak csoportosítása.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására, ellenérvek gyűjtése meghatározott álláspontok cáfolására. <i>(Pl. forradalom volt-e a XVII. századi angliai átalakulás?)</i> – A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. <i>(Pl. az ipari termelési keretek – céh, kiadási, felvásárlási rendszer, manufaktúra – összehasonlítása.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Folyamatábra, diagram készítése. <i>(Pl. a XVI. századi világkereskedelem működése.)</i> – Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák) készítése. <i>(Pl. az angol polgárháború szakaszairól.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A történelmi tér változásainak leolvasása térképekről. <i>(Pl. a reformáció egyes irányzatainak a térhódítása.)</i> 	<p><i>Földrajz:</i> földrajzi felfedezések topográfiai vonatkozásai, a holland mélyföld, a Naprendszer.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Shakespeare, Molière.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> az angol reneszánsz színház és dráma, a francia klasszicista színház és dráma.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a barokk stílus.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a barokk zene.</p> <p><i>Fizika:</i> A földközéppontú és a napközéppontú világkép jellemzői. A Föld, a Naprendszer és a Kozmosz fejlődéséről alkotott csillagászati elképzelések.</p> <p>Kepler törvényei, Newton.</p> <p><i>Filozófia:</i> Hobbes, Descartes, Bacon, Locke.</p> <p>A felvilágosodás filozófusai <i>(pl. Diderot, Voltaire, Rousseau)</i>, a német idealizmus <i>(pl. Kant, Hegel)</i>, Marx.</p>
---	---	---

Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, interpretáció, jelentőség.
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, népesedés, népességrobbanás, népességfogyás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, termelési egység, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, egyeduralkodó, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, vallás, monoteizmus, vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> ültetvény, tőke, kapitalizmus, világkereskedelem, abszolutizmus, reformáció, protestáns, evangélikus, református, ellenreformáció, jezsuita, barokk, manufaktúra, vetésforgó, anglikán, puritán, Jognyilatkozat, alkotmányos monarchia, merkantilizmus, elnöki rendszer, hatalmi ágak, racionalizmus, empirizmus, szenzualizmus. <i>Személyek:</i> Kolumbusz, Magellán, Vasco da Gama, V. Károly, Luther, Kálvin, Kopernikusz, I. Erzsébet, Cromwell, XIV. Lajos, I. (Nagy) Péter, Washington, Jefferson, Descartes, Bacon, Hobbes, Voltaire, Rousseau, Montesquieu. <i>Topográfia:</i> Németalföld, London, Versailles, Szentpétervár. <i>Kronológia:</i> 1492 (Amerika felfedezése), 1517 (Luther fellépése, a reformáció kezdete), 1618–48 (a harmincéves háború), 1642–49 (az angol polgárháború), 1689 (a Jognyilatkozat kiadása), 1776. július 4: Függetlenségi Nyilatkozat, 1775–1783: Az USA Függetlenségi háborúja.

Tematikai egység	Magyarország a XVI-XVIII. században	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A mohácsi csata, a végvári harcok hősei, a hadvezér Zrínyi Miklós, kuruc mondák és történetek. Magyarország újjáépítése a Habsburg Birodalom keretei között. Nemzetiségi viszonyok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	◀ A politikai, majd a későbbi vallási megosztottság is hozzájárult az ország három részre szakadásához, ezért lényeges felismerni a közösségi és egyéni érdek összehangolásának és a társadalmi összefogásnak a szükségességét	

<p>céljai</p>	<p>külső támadás esetén. A hazai polgárság és parasztság művelődésében máig hatóan a reformáció a bibliafordítás és a magyar nyelvű hitélet, míg a katolikus vallás a megújulása révén jutott jelentős szerephez. Az uralkodói önkény nyomán létrejövő nemzeti összefogás mozgósító erejének és a kölcsönös engedményeken alapuló megállapodás hosszú távú jelentőségének értékelése a Rákóczi-szabadságharc kapcsán.</p> <p>A sorsfordító történelmi események nem kizárólag egy kiváltó okra vezethetők vissza, és következményeik döntően befolyásolhatják egy adott állam/közösség fejlődésének lehetőségeit. A kiemelkedő történelmi személyek közösségformáló és társadalom-átalakító szerepének felismerése. A részekre szakadt ország helyzetének megértése a két nagyhatalom ütközőzónájában, annak belátása, hogy a török kiűzését a hatalmi erőegyensúly felbomlása tette lehetővé. A másfél évszázados török uralom rövid és hosszú távú következményeinek átlátása.</p> <p>1711 után a hosszú, békés időszak, az ország újjáépítése együtt járt más népek, nemzetiségek befogadásával/betelepülésével/betelepítésével, gazdasági, kereskedelmi, kulturális fejlődést és egy soknemzetiségű államot eredményezett, amely később nemzetiségi ellentétek és konfliktusok alapjául szolgált. A modernizációs kényszer nyomán – a népboldogítás zsarnoki eszközeinek alkalmazása révén is – alakul ki közéletünkben a ma is meglévő „magyar gondolat” és „szabad gondolat” szembenállása.</p> <p>A tanulók felismerik, hogy az uralkodó és a rendek egymásra utaltsága, a központi és a helyi hatalom egyensúlya jelentett garanciát a békés építőmunkára, amely kedvezően érintette a mezőgazdaság helyzetét, de bizonyos értelemben gátját jelentette a hazai ipari termelés kibontakozásának. Tudatosul benne, hogy Magyarország a Habsburg Birodalom részét képezte, megérti a birodalmiságból fakadó problémák lényegét, és reális képet alkot Magyarország birodalmon belüli helyzetéről. Az önkormányzatiság (vármegyerendszer) szerepének megértése a függetlenség bizonyos elemeinek a megőrzésében. Tudja, hogy a korszakban jelentősen megváltozott Magyarország etnikai képe, és hogy ennek napjainkig ható következményei lettek.</p>	
<p>Követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	
<p>Küzdelmek, hétköznapi és kultúra a három részre szakadt Magyarországon.</p> <p>Az Erdélyi Fejedelemség.</p> <p>A török kiűzése és a Rákóczi-</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés szaktudományi munkákból (<i>pl. Erdély aranykoráról</i>). – Az internet kritikus felhasználása történelmi ismeretek szerzésére. (<i>Pl. a</i> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A reformáció kulturális hatása; Pázmány Péter;</p> <p>Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem, kuruc</p>	

<p>szabadságharc.</p> <p>Népesedési, társadalmi és gazdasági változások. Nemzetiségek az újjászerveződő államban.</p> <p>A Magyar Királyság a XVIII. Századi Habsburg Birodalomban, a felvilágosult abszolutizmus hazánkban.</p>	<p><i>magyarországi oszmán – török építészeti emlékekről.)</i></p> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Különböző történelmi elbeszélések összehasonlítása a narráció módja alapján. <i>(Pl. Brodaries István és Szulejmán a mohácsi csatáról.)</i> – Feltevések megfogalmazása egyes történelmi jelenségek háttéréről, feltételeiről, okairól. <i>(Pl. Szapolyai királyságának szerepe az önálló Erdélyi Fejedelemség későbbi létrejöttében.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák) készítése. <i>(Pl. kép alapján váralaprajz elkészítése.)</i> – Mások érvelésének összefoglalása és figyelembevétele. A véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése. <i>(Pl. az ország előtt 1526-ban álló alternatívák megvitatása.)</i> – Esszé írása történelmi témákról. <i>(Pl. a török uralom hatása Magyarország fejlődésére címmel.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az egyetemes és a magyar történelem eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásainak elemzése. <i>(Pl. a Rákóczi-szabadságharc és a spanyol örökösödési háború eseményei között.)</i> – A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről. <i>(Pl. az ellenreformáció térnyerésének nyomon követése.)</i> 	<p>költészet, Mikes Kelemen.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Szegénylegény katonanékek <i>(pl. Csínom Palkó).</i></p> <p><i>Földrajz:</i> a természeti környezet változása a török korban.</p> <p><i>Matematika:</i> képzeletben történő mozgatás <i>(pl. átdarabolás elképzelése; testháló összehajtásának, szétvágásoknak az elképzelése; testek különféle síkmetszeteinek elképzelése).</i></p> <p><i>Földrajz:</i> Magyarország természeti adottságai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvújítás: Kazinczy Ferenc.</p> <p>A magyar felvilágosodás irodalma: Bessenyei György, Csokonai Vitéz Mihály.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a barokk zene <i>(pl. J. S. Bach,</i></p>
--	--	--

	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. <i>(Pl. a korszakra vonatkozó demográfiai adatok elemzése, értékelése.)</i> – A tanultak felhasználása új feladathelyzetben. <i>(Pl. a felvilágosodás fogalmainak azonosítása a korszak uralkodói intézkedéseiben.)</i> – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. <i>(Pl. Martinovics Ignác perújrafelvétele.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. <i>(Pl. II. József politikai életpályájának elemzése.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önállóan gyűjtött képekből összeállítás, tabló készítése. <i>(Pl. nemzetiségek Magyarországon.)</i> – Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák) készítése. <i>(Pl. jobbágyterheket szemléltető ábra készítése.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről. <i>(Pl. Magyarország etnikai összetételének elemzése.)</i> – Egyszerű térképvázlatok rajzolása különböző információforrások alapján. <i>(Pl. a népességmozgások irányainak megjelenítése.)</i> 	<p><i>Händel</i>), a klasszikus zene <i>(pl. Haydn)</i>.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> barokk stílusú kastélyok, templomok, illuzionisztikus freskók, fogadalmi szobrok és táblaképek Magyarországon.</p> <p><i>Informatika:</i> könyvtártípusok, könyvtártörténet</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	

	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzetiség.
Tartalmi kulcsfogalmak	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességfogyás, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, egyeduralom, monarchia, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, vallás, vallásüldözés, tolerancia.</p>
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> örökös jobbágyság, hajdú, vitézlő rend, unitárius, kuruc, labanc, trónfosztás, betelepítés, betelepülés, Pragmatica Sanctio, Helytartótanács, felső tábla, alsó tábla, kettős vámrendszer, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet, jobbágyrendelet.</p> <p><i>Személyek:</i> II. Lajos, Szapolyai János, I. Ferdinánd, I. Szulejmán, Dobó István, Zrínyi Miklós, Károli Gáspár, Bocskai István, Bethlen Gábor, Pázmány Péter, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő, II. Rákóczi Ferenc, III. Károly, Mária Terézia, II. József, Kazinczy Ferenc.</p> <p><i>Topográfia:</i> Mohács, Kőszeg, Buda, Hódoltság, Eger, Szigetvár, Sárospatak, Ónod, Nagyszombat, Határőrvidék, Bácska, Bánát.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1526 (a mohácsi csata, a kettős királyválasztás), 1541 (Buda elfoglalása, az ország három részre szakadása), 1552 (Eger sikertelen török ostroma), 1566 (Szigetvár eleste), 1591–1606 (a tizenöt éves háború, a bécsi béke), 1664 (Zrínyi Miklós téli hadjárata, a vasvári béke), 1686 (Buda visszafoglalása), 1699 (a karlócai béke), 1703–11 (a Rákóczi-szabadságharc), 1707 (az ónodi országgyűlés), 1711 (a szatmári béke), 1723 (Pragmatica Sanctio), 1740–80 (Mária Terézia), 1780–1790 (II. József).</p>

Tematikai egység	A forradalmak és a polgárosodás kora Európában és Magyarországon	Órakeret 42 óra
Előzetes tudás	<p>A francia forradalom vívmányai; a terror; Napóleon; az ipari forradalom találmányai.</p> <p>A magyar reformkor képviselői, március 15. mint iskolai ünnepély, a forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A felvilágosodás állította középpontba a világmindenség ésszel felfogható megértését, a tudományos megismerés elsőbbségét, a folyamatos haladás, fejlődés utópisztikus eszményét. Az alapvetőnek nevezett emberi jogok, amelyek mind a mai napig a nyugati demokráciák jogrendjének alapját jelentik. A korszak eszméi (egyenlőség, szabadság, testvériség) nem egyszer egymást kizáró módon valósulnak meg. A korszak tette az uralkodók és hatalmon levők feladatává a közjó szolgálatát, amely szélsőséges formájában a népboldogítás zsarnoki, terrorisztikus eszközeinek alkalmazását is eredményezte.</p> <p>A tanuló belátja, hogy a hatalommegosztás és a képviseleti elv általánossá válása a polgári államokban a demokratikus jogok gyakorlásának kiterjesztését eredményezte. Megérti, hogy a korszakban a társadalmi és gazdasági átalakulás egymást erősítve bontakozik ki. Felismeri, hogy az ipari forradalom, amely új energiaforrások hasznosítása mellett új technikai eszközök alkalmazásával és a termelési formák átalakításával létrehozta az ipari társadalmat, a népesség számszerű gyarapodását, urbanizációt és az ipari munkásság létszámának növekedését eredményezte. Ismeri a korszakban kialakult politikai ideológiák –liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus, szocializmus – jellemzőit, és átlátja, hogy ezek átalakult formában ma is léteznek.</p> <p>A korszakot a nemzeti és a liberális eszme megerősödése, valamint az európai centrumhoz való fölzárkózás kényszere határozza meg. Ezek nyomán megfogalmazódik a jobbágyi és rendi viszonyok meghaladásának, az érdekegyeztetés, a közteherviselés, valamint a nemzeti nyelv és kultúra megteremtésének szükségessége, amelyek a polgári viszonyok és a nemzeti önállóság megteremtését célozzák. E célok megvalósítása állítja középpontba azokat a nagyformátumú politikusokat, akik túllépve egyéni érdekeiken, egymást kiegészítve a közösség hosszú távú érdekeit szolgáló reformprogramok mellé állítják a közvéleményt. A közös cél eredményezi a forradalom és szabadságharc idején létrejövő nemzeti egységet és összefogást, amely számos politikai, társadalmi és katonai eredménnyel jár, és csak két nagyhatalom külső katonai agressziója képes leverni.</p> <p>Megérti a tanuló, hogy a fejlődésben – Nyugat-Európa mintaadó államaihoz képest – lemaradt magyar társadalmat és gazdaságot célzó, reformkori modernizációs szándékok elvezettek a polgári Magyarország</p>	

	<p>megteremtéséhez. A reformkorban megjelenő magyar polgári nemzeteszme és jelentőségének megismerése. Belátja, hogy a reformkor jelentős személyiségei irányt szabtak a történelmi eseményeknek. A magyar és az egyetemes történelem összefüggéseinek átlátása. Március 15. eseményeinek megismerése nemzeti ünnepünk méltó megünneplése céljából. A reformkor nagy alakjainak példáján keresztül pozitív nemzettudat kialakítása.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>A francia forradalom eszméi, irányzatai, hatásai. A napóleoni háborúk következményei. <i>Forradalom, reform és kompromisszum.</i></p> <p>A XIX. század uralkodó eszméi. A filozófia új irányjai: A marxizmus és a pozitívizmus.</p> <p>Az ipari forradalom és hatásai. <i>A technikai fejlődés feltételei és következményei.</i></p> <p>A magyar felvilágosodás és reformkor fő kérdései, képviselői, a nemzeti kultúra kialakulása.</p> <p>A forradalom és szabadságharc Magyarországon. Magyarok, nemzetiségek, más vallási-etnikai kisebbségek a szabadságharcban.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. <i>(Pl. a nemesi életszemlélet megismerése Pulszky Ferenc műve alapján.)</i> – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. <i>(Pl. Petőfi Sándor halála.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése, feltevések megfogalmazása viselkedésük mozgatórugóiról. <i>(Pl. Széchenyi István, Görgey Artúr.)</i> – Különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. <i>(Pl. Németh László Az áruló című történelmi drámája.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Elsődleges történelmi források elemzése, összefüggések felderítése. <i>(Pl. Széchenyi programja a Stádium 12 pontja alapján.)</i> – Folyamatábra, diagram készítése. <i>(Pl. a reformkori rendi országgyűlés felépítése és a törvényhozás menete.)</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a felvilágosodás és a romantika,.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> klasszicizmus és romantika.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Marseillaise.</p> <p><i>Fizika:</i> hőerőgépek, a teljesítmény mértékegysége (watt).</p> <p><i>Erkölcstan; etika:</i> Állampolgárság és nemzeti érzés. A szabadság rendje: jogok és kötelességek. Magánérdek és közjó. Részvétel a közéletben. A társadalmi igazságosság kérdése.</p> <p><i>Földrajz:</i> urbanizációs folyamatok és hatásaik.</p> <p><i>Filozófia:</i> a felvilágosodás filozófusai <i>(pl. Diderot, Voltaire, Rousseau)</i>, a német idealizmus</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – Események, történetek, jelenségek dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. Széchenyi és Kossuth vitája.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az európai történelem és a magyar történelem kölcsönhatásainak elemzése. <i>(Pl. az 1848-as forradalmak kölcsönhatásai.)</i> – Események időrendbe állítása. <i>(Pl. a pesti forradalom eseményei.)</i> 	<p><i>(pl. Kant, Hegel), Marx.</i></p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> védőoltások (az immunológia tudományának kezdetei).</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiismeret:</i> a modern nyilvánosság kialakulása.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A felvilágosodás és a reformkor irodalma.</p> <p>Nemzeti dráma, nemzeti színhátság kezdetei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a XIX. századi magyar színház és dráma néhány alkotása: Katona József: Bánk bán, Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> klasszicizmus és romantika.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Himnusz, Szózat, Erkel Ferenc: Hunyadi László – a nemzeti opera születése, Liszt Ferenc.</p> <p><i>Földrajz:</i> Magyarország természeti adottságai, folyamszabályozás.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, jelentőség.</p>	

<p style="text-align: center;">Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, népesedés, népességrobbanás, népességfogyás, migráció, életmód, város, nemzet,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, egyeduralkodó, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, emberi jog, állampolgári jog,</p> <p>vallás, vallásüldözés, vallásszabadság.</p>
<p style="text-align: center;">Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> felvilágosodás, racionalizmus, a hatalmi ágak megosztása, természetjog, társadalmi szerződés, népszuverenitás, szabad verseny, felvilágosult abszolútizmus, Emberi és polgári jogok nyilatkozata, alkotmány, jakobinus, terror, nacionalizmus, liberalizmus, konzervativizmus, szocializmus, pozitívizmus, marxizmus, Szent Szövetség, urbanizáció.</p> <p>Reform, polgári átalakulás, liberális nemesség, centralista, cenzúra, államnyelv, önkéntes örökváltság, kötelező örökváltság, közteherviselés, érdekegyesítés, védővám, márciusi ifjak, nemzetőrség, áprilisi törvények, felelős kormány, népképviselő, cenzusos választójog, jobbágyfelszabadítás, tavaszi hadjárat, Függetlenségi nyilatkozat.</p> <p><i>Személyek:</i> Adam Smith, II. (Nagy) Frigyes, II. (Nagy) Katalin, Washington, XVI. Lajos, Danton, Robespierre, Napóleon, Metternich, Watt, Stephenson, Marx, Comte.</p> <p>Széchenyi István, Wesselényi Miklós, Kölcsey Ferenc, Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Eötvös József, Metternich, Batthyány Lajos, Szemere Bertalan, Petőfi Sándor, Jellasics, Görgey Artúr, Ferenc József, Windischgrätz, Bem József.</p> <p><i>Topográfia:</i> Párizs, Poroszország, Szilézia, Lengyelország, Waterloo.</p> <p>Pest-Buda, Vaskapu, Pákozd, Isaszeg, Debrecen, Világos.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1789. július 14. (a Bastille ostroma, a francia forradalom kitörése), 1793–1794 (a jakobinus diktatúra), 1804–1814/15 (Napóleon császársága), 1848 (forradalmak Európában).</p> <p>1830 (Széchenyi István: Hitel című művének megjelenése, a reformkor kezdete), 1832–36 (rendi országgyűlés), 1844 (a magyar nyelv államnyelvvé nyilvánítása),</p>

	1848. március 15. (forradalom Pesten), 1848. április 11. (az áprilisi törvények), 1848. szeptember 29. (a pákozdi csata), 1849. április 6. (az isaszegi csata), 1849. április 14. (a függetlenség kimondása), 1849. május 21. (Buda felszabadítása), 1849. augusztus 13. (a világsi fegyverletétel)
--	---

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Az ókori, középkori és korai újkor egyetemes és magyar kultúrkincs rendszerező megismerésével, az egyetemes emberi értékek tudatos vállalása, családhoz, lakóhelyhez, nemzethez való tartozás fontosságának felismerése, elfogadása.</p> <p>A múltat és a történelmet formáló, összetett folyamatok, látható és háttérben meghúzódó összefüggések felismerése, és ezek erkölcsi-etikai aspektusainak azonosítása.</p> <p>A korábbi korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a különböző államformák működési jellemzőinek felismerése.</p> <p>Ismerje fel a tanuló a civilizációk történetének jellegzetes sémáját (kialakulás, virágzás, hanyatlás).</p> <p>Ismerje és mind szélesebb körben alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat, az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.</p> <p>Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli, tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről egy-egy történelmi személyiség kapcsán.</p> <p>Tudja, hogy az egyes népeket vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján tudjuk megkülönböztetni. Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat.</p> <p>Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják.</p> <p>Ismerje a világ és az európai kontinens eltérő fejlődési irányait, ezek társadalmi, gazdasági és szellemi háttérét. Tudja azonosítani Európa különböző régióinak eltérő fejlődési útjait.</p> <p>Ismerje fel a meghatározó vallási, társadalmi, gazdasági, szellemi összetevőket egy-egy történelmi jelenség, folyamat értelmezésénél.</p> <p>Tudja értelmezni az eltérő uralkodási formák és társadalmi, gazdasági viszonyok közötti összefüggéseket.</p> <p>Ismerje a keresztény Magyar Királyság létrejöttének, virágzásának és</p>
--	---

	<p>hanyatlásának főbb állomásait, a korájkor békés építőmunkájának eredményeit, valamint a polgári Magyarország kiépülésének meghatározó gondolatait és kulcsszereplőit.</p> <p>Legyen képes a tanuló ismereteket meríteni, beszámolót, kiselőadást készíteni és tartani különböző írott forrásokból, történelmi kézikönyvekből, atlaszokból/szaktmunkákból, statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból és internetről.</p> <p>Legyen képes a szerzett információk rendezésére/értelmezésére, és tudja a rendelkezésre álló információforrásokat áttekinteni/értékelni is. Tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára és a szerző esetleges elfogultságára vonatkozóan.</p> <p>Legyen képes különböző magatartástípusok és élethelyzetek megfigyelésére/következtetések levonására. Tudja írott és hallott szövegből a lényegét kiemelni tételmondatok meghatározásával, szövegek tömörítésével és átfogalmazásával egyaránt. Legyen képes a többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárására.</p> <p>Legyen képes feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.</p> <p>Legyen képes történelmi helyzeteket elbeszélni, eljátszani a különböző szereplők nézőpontjából.</p> <p>Legyen képes saját véleményét megfogalmazni, közben legyen képes vitában a tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetésére.</p> <p>Legyen képes folyamatábrát, diagramot, vizuális rendezőt (táblázatot, ábrát) készíteni, történelmi témákat vizuálisan ábrázolni.</p> <p>Legyen képes az időmeghatározásra konkrét kronológiai adatokkal, valamint történelmi időszakokhoz kapcsolódóan egyaránt, és tudjon kronológiai adatokat rendszerezni. Használja a történelmi korszakok és periódusok nevét. Legyen képes összehasonlítani történelmi időszakokat, egybevetni eltérő korszakok emberi sorsait a változások szempontjából, és legyen képes a változások megkülönböztetésére is.</p> <p>Legyen képes érzékelni és elemezni az egyetemes és a magyar történelem eltérő időbeli ritmusát, illetve ezek kölcsönhatásait. Tudja az egyes korszakokat komplex módon jellemezni és bemutatni.</p> <p>Legyen képes különböző információforrásokból önálló térképábrák rajzolására, különböző időszakok történelmi térképeinek az összehasonlítására, a történelmi tér változásainak leolvasására, az adott témához leginkább megfelelő térkép kiválasztására.</p>
--	---

11–12. évfolyam

A középiskolai *történelemtanítás* második két éve részben már az érettségire való felkészülés jegyében telik el. Mindazon fejlesztési területeket és kulcskompetenciákat kiemeljük és elmélyítjük, amelyek a történelemtanítás során szerepet játszanak. Ezek közül a legfontosabb a nemzeti azonosságtudat kialakítása és a hazafias nevelés, valamint az aktív állampolgárságra és demokráciára nevelés. Fontos, hogy tanulóink hazájukhoz hű, nemzeti, népi kultúránk értékeit ismerő és becsülő, a demokratikus jogállam iránt elkötelezett, a közügyekben aktívan részt vevő állampolgárokká váljanak. Ehhez használjuk fel és tudatosítsuk a közelmúlt történelmének értékeit (jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát), közös társadalmi és állami sikereinket (pl. a rendszerváltás/rendszerváltozás, a demokratikus jogállam kiépítése, békés nemzetegyesítés, csatlakozásunk az európai közösséghez és az atlanti szövetséghez), nem elhallgatva, de nem is túlhangsúlyozva történelmünk árnyoldalait sem. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia játszik szerepet a demokrácia iránti végső elköteleződésben, valamint nemzeti értékeinken túl a közös európai gondolat melletti egyértelmű állásfoglalásban is.

A tanulói kompetencia fejlesztésének területei közül első helyen a 11–12. évfolyamokon is a források használata és értékelése említhető. A forrásokból történő önálló adatgyűjtés mellett a történelmi háttér ismeretében következtetések levonása is elvárt. Mindehhez nemcsak a szakszókincs alapos ismerete szükséges, hanem az egyes történelmi fogalmak meghatározása is, annak tudatában, hogy azok a különböző történelmi korokban változó jelentésűek lehetnek. A történelemtanítás fontos eleme a középiskolai oktatás záró szakaszában is a tanulók történelmi időben és térben való tájékozódó-képességének fejlesztése. Ez a kronológiai és topográfiai adatok megismerésén és megtanulásán túl azok egységben látását, az események sorrendjének (diakronia) és az egy időben zajló történéseknek (szinkronia) a felismerését is célozza. Ezen a szinten már elvárt egyszerű kronológiai táblázatok önálló készítése, valamint kronológiai munkák használata is. Fontos a történelmi tér változásainak felismerése, a történelmi és földrajzi térképek összekapcsolása, valamint az ökológiai szemlélet kialakítása a történelmi jelenségek értelmezésében.

A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek – mint közvetlen szocializációs hatású témakörök átfogó tartalmi terület – természetesen módon kapcsolódik a NAT-ban megfogalmazott valamennyi általános fejlesztési feladathoz. Ez a lehetősége abból adódik, hogy a jelenben való eligazodásra igyekszik felkészíteni a tanulókat. Olyan tartalmakat visz be az oktatásba, amelyek a hétköznapiakban közvetlenül hasznosítható tudást eredményeznek. Olyan készségek fejlesztését célozza, amelyek – miként az összes kulcskompetencia –, széles körben hasznosíthatók az iskolán kívüli életben. A témakörök feldolgozása közvetlen módon járul hozzá a *szociális és állampolgári*, valamint a *kezdeményező-készség és vállalkozási kompetencia* fejlesztéséhez. Az általános célok közül jelentős mértékben segíti az állampolgárságra és demokráciára nevelést, a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség gondolatának elmélyülését a fiatalokban, a gazdasági és a pénzügyi nevelést, valamint kisebb mértékben a pályaorientációt is.

A társadalmi, állampolgári és gazdasági témakörök feldolgozása fontos szerepet játszik az önálló és kritikai gondolkodás fejlesztésében, valamint a médiahasználat tudatosságának kialakításában, ami középiskolában a következő tevékenységi típusokra épülhet: írott és audiovizuális szövegek önálló gyűjtése, szóban vagy írásban történő feldolgozása, valamint tudatos és kritikus kezelése, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése, a többféle képpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása, különféle értékrendek összehasonlítása, saját értékek és vélemények tisztázása.

A középiskola utolsó két évfolyamán megjelenő *társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek* témakörei a történelem tantárgy keretében szintetizálják a diákok társadalomtudományi ismereteit. A 12. évfolyamon tanult társadalmi, gazdasági és pénzügyi ismeretek mind a történelem eseményeinek jobb megértését, mind a jelenben való tájékozódást elősegítik, ezeket egészítik ki az állampolgári és a munka világával kapcsolatos ismeretek. Mivel a kétéves ciklus lezárásakor már végzős diákokról van szó, fontos, hogy az iskola közvetlen módon is előkészítse őket a tényleges gazdasági és politikai szerepvállalásra: az állampolgári jogok és kötelességek felelősségteljes gyakorlására, a munkavállalói, illetve a vállalkozói szerepre, valamint az országgyűlési és helyhatósági választásokon való részvételre.

E témakörök szemlélete szorosan kötődik az aktuális társadalmi gyakorlathoz, illetve a diákok társadalmi tapasztalataihoz. Legfontosabb módszertani sajátossága az induktivitás, amely a tanulási folyamat gyakorlat közeli jellegében gyökerezik. Ez azért fontos, mert a diákok társadalmi tapasztalatai sok esetben ellentmondanak az iskolában tanult eszményeknek, elveknek és fogalmi általánosításoknak. Így mind a tanár, mind a tananyag könnyen hiteltelenné válhat. Az ismeretek pusztá átadása mellett ezért mindenképp szükség van olyan, személyes élményekre építő, készségfejlesztő módszerekre, amelyek megalapozzák, illetve erősítik a diákok szociális, erkölcsi és jogi érzékét. A tananyag tehát nem egyszerűen ismereteket közvetít, hanem viselkedési mintákat, szemléletet is, egyfajta problémamegoldó „társadalmi gyakorlótérnek” tekintve a tanórákat, ahol szimulációs helyzetekben erősödhet a diákok döntési és problémamegoldó képessége, empátiája, toleranciája és együttműködési készsége.

11. évfolyam – heti 3, évi 108 óra

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus kezdetén</p>	<p>Az ókori történelem, a középkori és újkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudatra és aktív állampolgárságra nevelés.</p> <p>A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. az egyén történelmi szerepe, a civilizációs különbségek jelentősége) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.</p> <p>Az ókorban, a középkorban és a kora újkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.</p> <p>A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása jelen eseményeire.</p> <p>A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás.</p> <p>Ismerje fel a tanuló, hogy az utókor, a történelmi emlékezet a nagy történelmi személyiségek tevékenységét többféle módon és szempont szerint értékeli, egyben legyen képes saját értékítélete megfogalmazásakor a közösség hosszútávú nézőpontját alkalmazni.</p> <p>Ismerje az ókor, a középkor, az újkor kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.</p> <p>Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait az államalapítástól a Mohács utáni három részre szakadás időszakán át a XVIII. századi újjáépítésig, a reformkor és az 1848-49-es szabadságharc időszakáig. Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit azonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.</p> <p>Ismerje ókorban, a középkorban és az újkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.</p> <p>Tudja az abszolút monarchia, az alkotmányos monarchia, a parlamentáris és az elnöki köztársaság legfontosabb jellemzőit.</p> <p>Legyen képes ismereteket meríteni különböző ismeretforrásokból. Jusson el az előadás önálló jegyzetelése szintjére. Legyen képes az internetet kritikus és</p>
---	---

	<p>tudatos használatára történelmi, filozófia- és etikatörténeti ismeretek megszerzése érdekében.</p> <p>Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján. Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából. Legyen képes történelmi jeleneteket elbeszélni, adott esetben eljátszani különböző szempontokból. Legyen képes erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni. Fogalmazzon meg önálló véleményt társadalmi, történelmi eseményekről, szereplőkről, jelenségekről, filozófiai kérdésekről. Legyen képes mások érvelésének összefoglalására, értékelésére és figyelembe vételére, a meghatározott álláspontok cáfolására, a véleménykülönbségek tisztázására, valamint a saját álláspont gazdagítására is. Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni.</p> <p>Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni.</p> <p>Legyen képes a történelmi időben történő tájékozódás eddig elsajátított összetevőinek és jelentőségének a bemutatására példákkal. Legyen képes a különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.</p>
--	--

Tematikai egység	A nemzetállamok kora	Órakeret 54 óra
Előzetes tudás	<p>Az egységes Olaszország és Németország létrejötte. Polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban. Birodalmak versenye a világ újrafelosztásáért, élet a gyarmatokon.</p> <p>Megtorlás, önkényuralom és kiegyezés. Magyarország fejlődése a dualizmus korában, a Monarchia együtt élő népei, a nemzetiségek helyzete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A nacionalista eszme terjedése, az ipari forradalom termékeinek piacigénye együttesen segítik elő a nemzetállamok létrejöttét, mely állami keretként hatékonyan képes egy nép érdekeit megjeleníteni, megvédeni. A különböző nemzetállamok megteremtésének igénye, a tőkés termelés állandó bővítésének kényszere magában hordozza a nemzetek közötti versengés kiéleződését, amely többek között a gyarmatosítás új szakaszának megjelenését eredményezi. A modern polgári államszervezet új funkciói kiterjednek az oktatásra, az egészségügyre és a szociálpolitikára, azaz számos, a közösséget összetartó elemmel bővültek.</p> <p>A tanuló felismeri, hogy az ipari forradalom újabb szakaszának eredményei (új iparágak, találmányok stb.) számos árnyoldallal (környezetkárosítás,</p>	

	<p>társadalmi egyenlőtlenségek növekedése) járnak. A XIX. század első felében kialakult új eszmék hatására jelentősen átalakult a világ fejlődése a század második felében. Megérti azokat a régi fejlődési kereteket szétfeszítő törekvéseket, amelyek szükségszerűen vezettek el egy olyan mértékű hatalmi versengéshez, amely beletorkollott az első világháborúba.</p> <p>A szabadságharc erőszakos leverése nem járt együtt az összes vívmány megsemmisítésével, hiszen azok egy részére (pl. jobbágyfelszabadítás) az új hatalomnak is szüksége van saját helyzete stabilizálásához. A kompromisszumos megoldás a maga előnyei mellett óhatatlanul önbecsapásként is működhet, ha az engedmények helyett a felek a teljes győzelmet hirdetik. z új polgári világ kiépülése Magyarországon számos vonatkozásban értékteremtéssel és értékvesztéssel járt, így az európai élmezőnyhöz való felzárkózási kísérlete az eredmények mellett számos – akár máig ható - társadalmi, gazdasági és szellemi, ideológiai ellentmondást is magában hordozott.</p> <p>A tanuló megérti, hogy a kiegyezés reális kompromisszum volt, amely megfelelt a kor erőviszonyainak. A kiegyezés hosszú távú hatásának érzékelése Magyarország fejlődésére. Belátja, hogy Magyarországon a dualizmus korában következett be a – máig meglévő – szakadás az elit- és a tömegkultúra között. Felismeri, hogy a dualizmus korában a magyar sajtó a modernizálódó magyar állam negyedik hatalmi ágává alakult.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>Nemzetállamok kialakulása és felemelkedése Európában, az Amerikai Egyesült Államok nagyhatalommá válása.</p> <p><i>Kisállamok, nagyhatalmak.</i></p> <p>A keleti kérdés.</p> <p>A tudomány és technika fejlődésének új korszaka.</p> <p><i>Technikai fejlődés feltételei és következményei.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, statisztikai táblázatokból. <i>(Pl. a dualizmuskori gyáripar.)</i> – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. <i>(Pl. a tisztaeszlári vérvád.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzetek felismerése, bemutatása. <i>(Pl. az aradi vértanúk búcsúlevelei alapján.)</i> – Különböző történelmi elbeszélések összehasonlítása a narráció módja alapján. <i>(Pl. a kiegyezés mérlege Eötvös József és Kossuth Lajos írásai alapján.)</i> 	<p><i>Földrajz:</i> kontinensek földrajza, Európa országai, Balkán, a városfejlődés szakaszai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Stendhal, Balzac, Victor Hugo, Puskin, Zola, Dosztojevszkij, Verlaine, Rimbaud, Baudelaire, Keats.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> eklektika, szecesszió és az izmusok</p>

<p>A nagy gyarmatbirodalmak, valamint Kína és Japán.</p> <p><i>Függetlenség, alávetettség, kisállamok, nagyhatalmak.</i></p> <p><i>Az irracionális filozófiája</i></p> <p>Önkényuralom és kiegyezés Magyarországon.</p> <p>A kiegyezéshez fűződő viták, a kiegyezés alternatívái.</p> <p>A dualista állam működése, a politikai viszonyok. <i>Államformák, államszervezet.</i></p> <p>A nemzetiségek helyzete, szerepük a társadalmi-gazdasági átalakulásban. A zsidó-magyar együttélés. Polgárosodás és modernizáció Magyarországon.</p> <p>.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Folyamatábra, diagram készítése. <i>(Pl. a dualizmus pártviszonyai.)</i> – Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák) készítése. <i>(Pl. a dualista állam.)</i> – Beszámoló, kiselőadás tartása történelmi forrásszövegek alapján. <i>(Pl. dualizmuskori színházkultúra.)</i> – Események, történetek, jelenségek mozgásos, táncos, dramatikusan megjelenítése. <i>(Pl. jelenetek egy pesti kávéház mindennapjaiból.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az európai történelem és a magyar történelem kölcsönhatásainak elemzése. <i>(Pl. a kiegyezés létrejöttét elősegítő külpolitikai tényezők számbavétele.)</i> – A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről. <i>(Pl. a magyarországi vasúthálózat fejlődése.)</i> 	<p>meghatározó alkotói és művei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Verdi, Puccini, Wagner, Debussy.</p> <p><i>Fizika:</i> tudósok, feltalálók: Faraday, Helmholtz.</p> <p><i>Kémia:</i> Meyer, Mengyelejev, Curie házaspár.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Pasteur, Darwin: evolúcióelmélet.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> újkori olimpiák.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Arany János: A walesi bárdok, a századforduló irodalmi élete <i>(pl. a Nyugat).</i></p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a szecesszió és eklektika jellemzői.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Liszt Ferenc, az operett születése, Bartók Béla, Kodály Zoltán.</p>
--	--	---

		<p><i>Földrajz:</i> folyamszabályozás, természetkárosítás, árvizek kiváltó okai.</p> <p><i>Fizika:</i> az elektrifikáció, a transzformátor, a villamos mozdony, a karburátor.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Magyar olimpiai részvétel – Hajós Alfréd, magyar sikersportágak (pl. úszás, vívás)</p>
Értelmező kulcsfogalmak	Változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció.	
Tartalmi kulcsfogalmak	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, egyeduralom, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria,</p> <p>vallás, vallásüldözés.</p>	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> monopólium, futószalagos termelés, polgári állam, középosztály, városiasodás, emancipáció, szakszervezet, keresztényszocializmus, szociáldemokrácia, egyenlőtlen fejlődés, nagyhatalom, hármas szövetség, keleti kérdés, irracionálizmus, Emberfölötti ember.</p> <p>emigráció, passzív ellenállás, húsvéti cikk, kiegyezés, dualista monarchia, közös</p>	

	<p>ügy, gazdasági kiegyezés, Dunai Konföderáció, nemzetiségi törvény, horvát-magyar kiegyezés, Szabadelvű Párt, torlódó társadalom, úri középosztály, dzsentri, kivándorlás, asszimiláció, zsidó emancipáció, állami anyakönyvezés, polgári házasság, népoktatás, millennium</p> <p><i>Személyek:</i> III. Napóleon, Garibaldi, Bismarck, II. Vilmos, Lincoln, Viktória királynő, XIII. Leó, Nietzsche, Schopenhauer.</p> <p>Haynau, Alexander Bach, Andrássy Gyula, Tisza Kálmán, Baross Gábor, Wekerle Sándor, Tisza István, Jászi Oszkár, Kandó Kálmán, Puskás Tivadar.</p> <p><i>Topográfia:</i> Piemont, Olaszország, Német Császárság, Szuzei-csatorna, Elzász-Lotaringia, Balkán. Arad, Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest, Bécs, Fiume, Bosznia-Hercegovina.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1853–56 (a krími háború), 1859 (a solferinoi ütközet), 1861–65 (az Egyesült Államok polgárháborúja), 1866 (a königgrätzi csata), 1871 (a Német Császárság létrejötte), 1882 (a hármas szövetség megalakulása), 1907 (a hármas antant létrejötte).</p> <p>1849. október 6. (az aradi vértanúk kivégzése), 1865 (Deák Ferenc húsvéti cikke), 1867 (a kiegyezés, Ferenc József megkoronázása), 1868 (a nemzetiségi törvény, a horvát-magyar kiegyezés), 1875–90 (Tisza Kálmán miniszterelnöksége), 1873 (Budapest létrejötte), 1896 (a millennium), 1905 (a Szabadelvű Párt választási veresége, belpolitikai válság).</p>
--	--

Tematikai egység	Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében	Órakeret 54 óra
Előzetes tudás	<p>A gazdasági világválság és következményei az Egyesült Államokban és Európában, diktatúrák és diktátorok földrészünkön.</p> <p>Politikusportrék a két világháború közötti Magyarországon. Trianon és következményei – a nemzeti összetartozás napja.</p> <p>A második világháború jellemzői és következményei. Magyarország a második világháborúban. A holokauszt Európában és Magyarországon.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A világháború Európa hatalmi pozícióvesztését, az USA centrális helyzetbe kerülését, a bolsevizmus hatalomra jutását, a tömegdemokráciák kialakulását, valamint a korábban egységesülő világpiac felbomlását eredményezte. A</p>	

politikai jogok kiterjesztése több országban a szociális demagógia felerősödésével járt, így utat nyitott a szélsőséges elemek hatalomra kerülésének, akik diktatórikus rendszereket vezettek be. E rendszerekben faji vagy osztályalapon, a bűnbakképzés eszköztárát alkalmazva embercsoportokat bélyegeznek meg, telepítenek ki, vagy likvidálnak, és a társadalmat „fenyegető veszélyre” való tekintettel mindenkinek korlátozzák szabadságjogait.

A tanuló érti, hogy az USA-ban az 1920-as évek nagy gazdasági fejlődést és lényeges életmódbeli átalakulást hoztak (pl. az autók elterjedése), amelyet az évtized végi nagy válság követ. Felismeri, hogy a háborús pusztítás, vereség és gazdasági válságok egyik következménye a szélsőségek térnyerése. A diktatúrák működési mechanizmusának megismerése. Belátja, hogy a korszakban megtörtént az elitkultúra és a tömegkultúra végérvényes szétválása. Tudja, hogy a korszakban hatalmas lépés történt a női emancipáció felé.

A trianoni országvesztés társadalmi, szellemi és gazdasági rövidtávú hatásainak és hosszú távú következményeinek nemzeti tragédiaként való tudatosítása. A határok által elszakított területeken a kisebbségi sorba kényszerített magyarság helyzetének megértése, segítésének tudatosítása. A reménytelen bel- és külpolitikai helyzetből való kilábalás eredményeinek felismerése, a szellemi honvédelem és nemzetépítés szükségességének elfogadása, valamint a területi revíziós igények szükségességének etnikai indoklása a korszakra vonatkozóan. Szélsőségektől mentes értékelés az adott történelmi időszakról, eseményeiről és személyiségeiről.

A tanuló érti, hogy a két világháború közötti magyar fejlődés legfontosabb mozgatórugója a trianoni békeszerződés és annak hatásaira való reflektálás volt. Megismeri a békeszerződés politikai életre, gazdaságra, társadalomra és közgondolkodásra gyakorolt hatásait. Érti a kisebbségi lét problémáit. Tisztában van a külpolitikai alternatívákkal és tudja azok mozgatórugóit.

Az újfajta hadviselés jellegzetességei és azok hatásainak felismerése. Nagyhatalmak titkos vagy nyílt megegyezésének elítélése hatalmi övezetek létrehozásáról, kisebb államok felosztásáról, országhatárok erőszakos megváltoztatásáról vagy népcsoportok kitelepítéséről, kiirtásáról. A hátrországot, civil lakosságot sem kímélő modern totális háború jellemzőinek és a tömegpusztító hadászati eszközök használatának elítélése. A politikai antiszemitizmus megnyilvánulásai megerősödésének és mozgatórugóinak feltárása, veszélyeinek azonosítása, a diszkrimináció elítélése, az ún. fajelmélet és szörnyű következményeinek (pl. elkülönítés, deportálás, megsemmisítés) elutasítása.

A tanuló ismeri az újfajta hadviselés jellegzetességeit és azok hatását. Megérti, miként került a háború során Magyarország kényszerpályára és ez milyen következményekkel járt az ország sorsát illetően. Tudja, hogy mennyi áldozattal, pusztítással járt a második világháború, és hogy a holokauszt az emberiség, valamint az egész magyarság tragédiája. Megismer olyan történelmi szituációkat, amelyek a háborús viszonyok közötti népek,

	népcsoportok vagy személyek megmentését eredményezték.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>A bolsevik ideológia és a kommunista diktatúra a Szovjetunióban. A fasiszta ideológia és állam Olaszországban. A nemzetiszocialista ideológia és a náci diktatúra. Neopozitívizmus és fenomenológia. A XX. század történelemfilozófiája (Spengler, Toynbee, Ortega). <i>Világkép, eszmék, ideológiák, társadalomkritika.</i></p> <p>Az 1929-33-as világgazdasági válság jellemzői és kezelése a nyugati demokráciákban.</p> <p>A nemzeti szocialista ideológia és a náci diktatúra jellemzői.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés különböző statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. <i>(Pl. a német választások eredményei 1928–33 között; munkanélküliség alakulása az Egyesült Államokban 1929–1937.)</i> – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. <i>(Pl. a GULAG élete Szolzsenyicin: Ivan Gyenyiszovics egy napja című műve alapján.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása egyes társadalmi-történelmi jelenségek okairól. <i>(Pl. az antiszemitizmus okai.)</i> – Különböző szövegek, hanganyagok stb. vizsgálata a hitelesség szempontjából. <i>(Pl. különböző propagandafilms elemzése.)</i> – Híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése, feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. <i>(Pl. Gandhi és a polgári engedetlenségi mozgalom.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Folyamatábra, diagram készítése. <i>(Pl. a világgazdasági válság jelenségei.)</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az avantgárd <i>(pl. Apollinaire)</i>, Borges, Bulgakov, Faulkner, Thomas Mann, Orwell, Szolzsenyicin.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A technikai képalkotás: fényképezés, film jelentősége. Az avantgárd: Picasso: Guernica. Fényképek értelmezése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> az avantgárd zene, a dzsessz.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> vitaminok, penicillin – antibiotikumok, védőoltások.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A média kifejező eszközei és ezek hatásmechanizmusa. A korszak stílusirányzatai.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> olimpiatörténet – a berlini olimpia (1936).</p>

	<p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről. (Pl. <i>Köztes-Európa nemzetiségi térképének összevetése az első világháború előtti és utáni államhatárokkal.</i>) – Történelmi időszakok összehasonlítása a változások mennyisége és gyorsasága szempontjából. (Pl. <i>a hagyományos női szerep megváltozása fél évszázad alatt.</i>) – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. (Pl. <i>magyar gazdaság a két világháború között.</i>) – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. (Pl. <i>az egyes társadalmi csoportok életkörülményei.</i>) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek mozgatórugóiról. (Pl. <i>Horthy Miklós politikai életpályája.</i>) – Történelmi – társadalmi adatok, modellek és elbeszélések elemzése a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. (Pl. <i>a magyar külpolitika mozgástere, alternatívái.</i>) – Különböző hanganyagok, filmek vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. (Pl. <i>a korabeli játékfilmekből kirajzolódó mindennapi élet és társadalomkép összevetése a történelmi valósággal.</i>) 	<p><i>Földrajz:</i> Magyarország és Közép-Európa természeti adottságai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a Nyugat, mint folyóirat és mint mozgalom; József Attila; a népi írók; a határon túli irodalom.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> tömegkommunikáció, médiumok hatása a mindennapi életre, a magyar hangosfilmgyártás kezdetei.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Szent-Györgyi Albert.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> avantgárd – Kassák Lajos</p> <p><i>Fizika:</i> nukleáris energia, atombomba.</p> <p><i>Etika:</i> az intolerancia, a gyűlölet, a kirekesztés, a rasszizmus.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Radnóti Miklós, Semprun: A nagy utazás, Kertész Imre:</p>
--	--	---

	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önállóan gyűjtött képekből összeállítás, tabló készítése. <i>(Pl. a korszak helytörténeti vonatkozásai.)</i> – Beszélgetés egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. <i>(Pl. az antiszemitizmus témában.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A világtörténet, az európai történelem, a magyar történelem eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásainak elemzése. <i>(Pl. a német befolyás erősödése és hatásai.)</i> – Néhány kiemelt esemény, jelenség topográfiai helyének elhelyezése vaktérképen. <i>(Pl. a revíziós politika eredményei 1938–39.)</i> – Ismeretszerzés szaktudományi munkákból. <i>(Pl. Magyarország háborús veszteségeiről.)</i> – Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból. <i>(Pl. az első és második zsidótörvény.)</i> – Emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. <i>(Pl. kollaboránsok, ellenállók, embermentők a második világháborúban.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Híres emberek jellemzése <i>(Pl. Churchill, a brit elszántság jelképe.)</i> – Értékrendek összehasonlítása, saját értékek tisztázása. <i>(Pl. Göring-, Höss-idézetek alapján a náci</i> 	<p>Sorstalanság.</p> <p><i>Vizuális kultúra: A technikai képalkotás: fényképezés, a film jelentősége. Fényképek értelmezése (pl. Capa: A normandiai partraszállás fényképei)</i></p>
--	--	--

	<p><i>gondolkodásról.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi-társadalmi jelenségek értékelése a saját értékrend alapján. <i>(Pl. holokauszt.)</i> – Filmek a történelmi hitelességének vizsgálata. <i>(Pl. A halál ötven órája [1965].)</i> – Kérdések megfogalmazása a forrás megbízhatóságára vonatkozóan. <i>(Pl. Horthy Miklós emlékiratai kapcsán.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <p>Események dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. Churchill és Sztálin vitája a második front megnyitásának helyszínéről.)</i></p> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A történelmi tér változásainak leolvasása térképekről. <i>(Pl. a náci Németország és a Szovjetunió terjeszkedése 1939–1941.)</i> – Kronológiai adatok rendezése 	
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Változás és folyamatosság, ok és következmény, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességgrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, egyeduradalom, monarchia, demokrácia, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria,</p> <p>vallás, vallásüldözés.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> tömegpárt, fasizmus, korporatív állam, kisantant, Dawes-terv, pártállam, államosítás, kollektivizálás, tervutasításos rendszer, Sztahanov-mozgalom, GULAG, személyi kultusz, koncepció per, tőzsde,</p>	

túltermelési válság, New Deal, totális diktatúra, propaganda, nemzetiszocializmus, fajelmélet, Führer, SS, Berlin-Róma tengely, antikomintern paktum, Anschluss, domínium, tekintélyelvű állam, magaskultúra (elitkultúra), tömegkultúra, neopozitivizmus, fenomenológia,

konzolidáció, numerus clausus, földreform, népszövetségi kölcsön, pengő, zsidótörvény, revízió, irredentizmus, kultúrfölény, Magyar Nemzeti Bank, társadalombiztosítás, agrárrolló, nyilas mozgalom, győri program, első bécsi döntés,

háromhatalmi egyezmény, tengelyhatalmak, koncentrációs tábor, megsemmisítő tábor, népirtás, emberirtás, holokauszt, partizán, totális háború, furcsa háború, hadigazdaság, Vörös Hadsereg, antifasiszta koalíció, fegyveres semlegesség, második bécsi döntés, „hintapolitika”, gettó, deportálás, munkaszolgálat, hadifogság, kiugrási kísérlet, malenkij robot.

Személyek: Mussolini, Sztálin, Roosevel, Keynes, Hitler, Goebbels, Gandhi.

Teleki Pál, Bethlen István, Klebelsberg Kunó, Gömbös Gyula, Darányi Kálmán, Imrédy Béla, Szálasi Ferenc.

Churchill, Rommel, Montgomery, Zsukov, Eisenhower, De Gaulle, Bárdossy László, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc, Wallenberg.

Topográfia: Köztes-Európa, Szovjetunió, Brit Nemzetközösség, Berlin, weimari köztársaság, Moszkva, Saar-vidék, Rajna-vidék, Szudéta-vidék.

Felvidék, Kárpátalja.

Leningrád, Pearl Harbor, Midway, El-Alamein, Sztálingrád, Kurszk, Auschwitz, Jalta, Potsdam, Hirosima, Normandia, Újvidék, Voronyezs, Don-kanyar.

Kronológia: 1922 (fasiszta hatalomátvétel Olaszországban, a Szovjetunió létrehozása), 1924 (a Dawes-terv), 1925 (a locarnói egyezmény), 1929–1933 (a világgazdasági válság), 1933 (Hitler hatalomra kerülése), 1936 (Berlin-Róma tengely, Antikomintern Paktum), 1938 (Anschluss, a müncheni konferencia).

1920-1921 (Teleki Pál első miniszterelnöksége), 1920 (a numerus clausus, földreform) 1921–31 (Bethlen István miniszterelnöksége, a konzolidáció időszaka), 1927 (a pengő bevezetése), 1938. november 2. (az első bécsi döntés).

1939. augusztus 23. (a szovjet-német megnehtámadási egyezmény), 1939. szeptember 1. (Németország megtámadja Lengyelországot, kitor a második világháború), 1941. június 22. (Németország megtámadja a Szovjetuniót), 1942 (Midway-szigetekenél lezajlott ütközet, el-alameini csata), 1943 (véget ér Sztálingrád ostroma, kurszki csata), 1944. június 6. (megkezdődik a szövetségesek normandiai partraszállása), 1945. február (a jaltai konferencia), 1945. május 9. (az európai háború befejeződése), 1945. augusztus 6.

	<p>(atomtámadás Hiroshima ellen), 1945. szeptember 2. (Japán fegyverletételével véget ér a második világháború),</p> <p>1940. augusztus 30. (a második bécsi döntés), 1941. április (magyar támadás Jugoszlávia ellen), 1941. június 26. (Kassa bombázása), 1942–1944 tavasza (Kállay Miklós miniszterelnöksége), 1943. január (a doni katasztrófa), 1944. március 19. (a németek megszállják Magyarországot), 1944. október 15. (Horthy Miklós sikertelen kiugrási kísérlete, nyilas hatalomátvétel), 1944. december 21. (Debrecenben összeül az Ideiglenes Nemzetgyűlés), 1945. április (Magyarország felszabadítása a náci uralom alól, a szovjet megszállás kezdete, a háború vége Magyarországon)</p>

12. évfolyam- heti 4, évi 128 óra.

Tematikai egység	Társadalmi ismeretek	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A társadalmi tagozódással kapcsolatos korábbi történelmi és földrajzi ismeretek, valamint személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A társadalom makro- és mikrostruktúráját alkotó elemek azonosítása.</p> <p>A társadalom tagoltságából eredő egyenlőtlenségek felismertetése, ezek okainak azonosítása.</p> <p>A társadalmi felelősségvállalás elvi szükségességének megértetése és néhány gyakorlati módjának megismertetése.</p> <p>A kisközösségek szerepe a helyi, lokális és országos ügyek alakításában.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>Szocializáció, devianciák</p> <p>A családformák, a nagycsalád, a nukleáris család, a csonka családok.</p> <p>Ifjúsági szubkultúrák, generációs</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <p>A család, az iskola és a kortárs csoport szerepének felismerése személyes tapasztalatok, vagy a médiából vett példák alapján. A devianciák megítélésének történelmi változásairól vitaóra szervezése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> Magyarország régiói; demográfiai mutatók; a magyar tájak kulturális, néprajzi értékei.</p> <p><i>Etika:</i> Társadalmi</p>

<p>ellentétek régen és most.</p> <p>Helyi társadalom, civil társadalom, önkéntesség.</p> <p>Társadalmi rétegződés, társadalmi mobilitás</p> <p>Torlódó, középosztály és csonka társadalmak</p> <p>Demográfia és társadalom</p> <p>Nemzet és nemzetiség.</p> <p>A nemzet fogalmának változásai.</p> <p>Család, klán, törzs.</p> <p>Kulturális és etnikai kisebbségek a történelmi Magyarországon és napjainkban. Integráció, asszimiláció, szegregáció.</p> <p>Vallás és társadalom</p> <p>Szekularizáció, a világ vallási térképének változása a XIX. századtól napjainkig.</p> <p>A terrorizmus mint társadalmi</p>	<p>Történelmi elit, az elit és a középosztály fogalmának változása. A társadalmi mobilitás jelensége, akadályainak felismerése régen és most.</p> <p>Történeti demográfiai adatok elemzése, a népesedési viszonyok történelemformáló szerepének felismerése.</p> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <p>A nemzeti-, a közép-európai-, valamint az európai identitás értelmezése.</p> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Aktuális szocializációs kérdések, dilemmák és problémák megvitatása. – A többes identitás fogalmának és gyakorlati érvényesülésének megvitatása. – Egy nemzeti kisebbség, valamint egy hátrányos helyzetű társadalmi csoport életének bemutatása szóban vagy írásban. Etnikumok és nemzetiségek magyarországi története, helyzetük változása. A vallások közti párbeszéd és konfliktusok néhány példája. Egy terrorszervezet történetének bemutatása, a terrorista akciók történelemformáló szerepének megvitatása. 	<p>szolidaritás. Többség és kisebbség.</p>
--	--	--

probléma.		
Esélyegyenlőtlenség és hátrányos társadalmi helyzet.		
Társadalmi felelősségvállalás és szolidaritás.		

Tematikai egység	Pénzügyi és gazdasági kultúra	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A bankok működésével kapcsolatos gazdaságföldrajzi ismeretek. A gazdálkodással és a pénzkezeléssel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ Az alapvető pénzügyi és gazdasági fogalmak megismertetése, a gazdasági folyamatok fő hatótényezőinek megértése.</p> <p>A tudatos és felelős állampolgári gazdálkodás elveinek megismerése, elfogadása.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>Az állam gazdasági szerepvállalása és kapcsolata a gazdaság különböző szereplőivel. Az állam bevételei. Az állam stabilizációs, redistribúciós és tőkeallokációs feladatai.</p> <p>Adórendszer, bankrendszer, költségvetés</p> <p>A költségvetési és a monetáris politika eszköztára, szerepe a gazdaságpolitikai célok megvalósításában.</p> <p>Piaci verseny, közszolgáltatások.</p> <p>Monopólium, oligopólium.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az adók és járulékok szerepének megértése a modern nemzetgazdaságok működésében. – A vállalkezési formák különbségeinek megértése, különféle példák elemzése révén. – A banki és a nem banki pénzügyi közvetítők sajátos gazdasági szerepeinek azonosítása. – Néhány hazai vállalkozás és a vállalkozói életforma megismerése példákon keresztül. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A tőkeszerzés különféle lehetőségeinek (tőzsde, 	<p><i>Földrajz:</i> a modern pénzügyi közvetítőrendszer a világgazdaságban (pénzügyi piacok, nemzetközi monetáris intézmények, nemzetközi tőkeáramlás, környezeti problémák, fenntarthatóság és az állam).</p> <p><i>Etika:</i> a felelősség új dimenziói a globalizáció korában.</p>

<p>Nemzetgazdaság, világgazdaság, gazdasági ciklusok, recesszió és konjunktúra.</p> <p>A pénzpiac működése, megtakarítók és forrásigénylők. A pénzügyi közvetítők helye a nemzetgazdaságban.</p> <p>A vállalkozások helye a nemzetgazdaságban, szerepük a GDP megtermelésében.</p> <p>Vállalkozási formák. Vállalkozások létrehozása és működtetése. A vállalkozások és a piac kapcsolata.</p> <p>Az üzleti terv.</p>	<p>értékpapírok, lízing) összehasonlítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az állami szerepvállalás és az adózás közötti kapcsolatok feltárása. – A pénzügyekkel, gazdasággal foglalkozó írott, vagy audiovizuális médiaszövegek elemzése és feldolgozása. – Vázlatos üzleti terv készítése szituációs gyakorlat keretében. – Vita az adózási morállal kapcsolatos kérdésekről. 	
---	--	--

Tematikai egység	Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében	Órakeret 32 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A második világháború eseményei, a sztálinizmus jellemzői, az Amerikai Egyesült Államok politikai és gazdasági viszonyai, a gyarmatok helyzete a két világháború között.</p> <p>Magyarország részvétele a második világháborúban. A háború vége és az ország szovjet megszállása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>◀ A nukleárisfegyverkezési verseny, a helyi háborús konfliktusok és a szovjetek térnyerésének jellemzői beazonosítása, elítélése. A gyarmati függési viszonyok átalakulása, az európai kettéosztottság emberi, társadalmi, gazdasági következményeinek beazonosítása. A diktatórikus rendszerek szabadságot korlátozó és versenyképtelen vonásainak felismerése, elítélése. A demokrácia, mint a közös döntés intézményrendszerének az emberi jogokat leginkább biztosító formája.</p> <p>A tanuló értelmezi a háború utáni helyzetet és a megosztott világ kialakulásának folyamatát. Felismeri a hidegháború keltette helyi háborúk máig ható következményeit. Hiteles kép alakul ki benne a két tömbben élők különböző helyzetéről, mindennapjairól. Ismeri az egykori gyarmati lét hatását a függetlenné vált államok fejlődésére.</p>	

A két vilárendszer harcának, versengésének fontosabb állomásainak beazonosítása, a kommunista társadalmi-gazdasági berendezkedés fejlődésképtelenségének felismertetése. A modern technológia, a globalizációs folyamatok, a szabadság ideológiájának és a kommunikációs rendszerek szerepének azonosítása a szovjet típusú rendszerek bukásában.

Érti a tanuló a két vilárendszer közötti versengés legfontosabb mozgatórugóit. Átlátja és képes saját szavaival megfogalmazni, hogy melyek voltak a leglényegesebb különbségek a két szembenálló tömb országai között a politikai rendszer működése, a gazdaság, a társadalom és az életmód terén. Érti, hogy milyen tényezők vezettek a kétpólusú világrend megszűnéséhez.

Magyarország szovjet mintára történő erőszakos átalakításának, a kommunista diktatúrának elítélése. Az 1956-ban idegen elnyomás és zsarnokság ellen fellázadt emberek, közösségek bátorságának, feladatvállalásának, adott esetekben hősiességének értékelése, a hazafiságra nevelés és a nemzeti öntudat megerősítése érdekében. A szabadságharc hősei és áldozatai sorsának átélése, a szolidaritás érzésének felkeltése. Annak felismerése, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc jelenlegi demokratikus rendünk talpköve. A szovjet megszállás és az ebből fakadó korlátozott állami szuverenitás következményeinek azonosítása. A totális kommunista diktatúra emberiség elleni bűneinek megismerése, elítélése.

A tanuló megérti, hogy Magyarországnak 1956-ban a rendkívül kedvezőtlen nemzetközi helyzetben, az erőegyensúlyra épülő politikai viszonyrendszerben nem sikerült kiszakadnia a szovjet tömbből. Látja a magyar és az egyetemes történelem összefüggéseit. Átlátja, hogy nehéz történelmi helyzetben az egyes emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja. Október 23-i nemzeti ünnepünk eseményeinek megismerése a méltó megünneplés céljából.

Az 1956-ot követő kegyetlen megtorlás adatainak megismerése, a törvénytelen bírósági tárgyalások, ítéletek jellemzőinek felismertetése, elítélése. A totális diktatúrát elfedni szándékozó demokratikusnak látszó „kellékek” beazonosítása, a rendszer lényegi reformálhatatlanságának felismerése. A hatalom által a társadalomra kényszerített kompromisszum jellemzőinek, eredményének és kártékonyságának tudatosítása, értékelése. A rendszer bukása okainak, körülményeinek sokoldalú elemzése.

A Kádár-rendszer jellegének és mozgásterének megismerése. A szocialista időszak Magyarország további történelmére és jelenére gyakorolt hatásainak átlátása. Megérti a tanuló, hogy Kádár János személyisége és a nevével fémjelzett korszak miért osztja meg ma is a közvéleményt.

Képes sokoldalúan elemezni a Kádár-rendszer válságának és bukásának okait, körülményeit, felismeri a rendszer lényegi reformálhatatlanságát. A békés rendszerváltás menetének ismerete, jelentőségének és árnyoldalainak tudatosulása.

Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>A kétpólusú világ és a fegyverkezési verseny.</p> <p><i>Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>A hidegháború fegyveres konfliktusai</p> <p>Integrációs törekvések a megosztott Európában, Nyugaton és Keleten.</p> <p><i>Eróforrások és termelési kultúrák.</i></p> <p>A gyarmati rendszer felbomlása és következményei a „harmadik világ”.</p> <p>A XX. század második felének filozófiájából: Egzisztencializmus, posztmodern filozófia.</p> <p>Magyarország a második világháború után: Újjáépítés és a kommunista diktatúra</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, vizuális rendezők készítése. <i>(Pl. a két szuperhatalom jellemzőinek összegyűjtése.)</i> – A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben. <i>(Pl. Kelet-Közép- Európa országainak szovjetizálása.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Folyamatábra, diagram készítése. <i>(Pl. a két szuperhatalom katonai kiadásai.)</i> – Beszélgetés egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény megfogalmazása. <i>(Pl. az iszlám fundamentalizmus okai, hatásai.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Múltban élt emberek életének összehasonlítása a jelennel. <i>(Pl. Közép-Európa államai a szocializmus időszakában és napjainkban.)</i> – Tanult helyek megkeresése a térképen. <i>(Pl. a két tömb meghatározó államai.)</i> – Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből és megfigyeléséből. <i>(Pl. az 1956-os események résztvevőinek visszaemlékezéseiből.)</i> – A tanultak felhasználása új helyzetekben. <i>(Pl. Magyarország szovjetizálása.)</i> – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. <i>(Pl. Tóth Ilona ügye.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltételezések megfogalmazása híres emberek viselkedésének mozgatórugóiról. <i>(Pl. Nagy Imre/Kádár János 1956-os szerepvállalása.)</i> – Érvek gyűjtése feltevések mellett és 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Orwell, Szolzsenyicin, Hrabal, Camus, Garcia Marquez.</p> <p><i>Kémia:</i> hidrogénbomba, nukleáris fegyverek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a posztmodern, intermediális művészet.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Olimpiatörténet.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiismeret:</i> Dokumentumfilmek, híradók elemzése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Olimpiatörténet, magyar részvétel és sikerek a korszak olimpiáin.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiismeret:</i> tömegkommunikáció, a média és a mindennapi élet.</p>

<p>kiépítése. <i>Függetlenség és alávetettség.</i></p> <p>A Rákosi-korszak jellemzői (államosítás, pártállam, terror). <i>Világkép, eszmék, ideológiák, társadalomkritika.</i></p> <p>Az 1956-os forradalom és szabadságharc, a megtorlás. <i>Forradalom, reform és kompromisszum.</i></p> <p>A Kádár-rendszer sajátosságai, konszolidációja és válsága.</p> <p>A szomszédos országok és a határon túli magyarság sorsa.</p> <p>A demokratikus átalakulás és a piacgazdaság létrejötte.</p>	<p>ellen, az érvek kritikai értékelése. (<i>Pl. koncepciók perek.</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Többféle módon értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása. (<i>Pl. a Rákosi-korszak viccei.</i>) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszélgetés egy történelmi témáról. (<i>Pl. a Nyugat magatartása 1956-ban.</i>) – Folyamatábra, diagram készítése. (<i>Pl. az 1945. és 1947. évi választások eredményei.</i>) <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A világtörténet, az európai és a magyar történelem kölcsönhatásainak elemzése. (<i>Pl. az 1956-os forradalom és környezete.</i>) <p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Különböző élethelyzetek megfigyelése. (<i>Pl. mindennapi élet a vasfüggöny két oldalán.</i>) – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. (<i>Pl. az SZKP XX. kongresszusa.</i>) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések történelmi személyiségek cselekedeteinek mozgatórugóiról. (<i>Pl. szovjet és amerikai politikusok szerepe a korszakban.</i>) – Elbeszélések, filmek vizsgálata a hitelesség szempontjából. (<i>Pl. A mások élete [2006].</i>) – Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. (<i>Pl. a hippy-mozgalom.</i>) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <p>Képi és egyéb információk elemzése. (<i>Pl. szovjet és amerikai</i></p>	<p><i>Informatika:</i> Neumann János és a modern számítógépek. Az internet.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> a DNS és a géntechnológia.</p> <p><i>Fizika:</i> az űrkutatás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A beat és a rock. Szórakoztató zenei műfajok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Németh László, Nagy László, Sütő András, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Örkény István.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> dokumentumfilmek, híradók elemzése; stílusirányzatok: budapesti iskola.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Olimpiai történet, magyar részvétel és sikerek a korszak olimpiáin.</p>
---	--	--

	<p><i>karikatúrák elemzése.)</i></p> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kronológiai adatok rendezése. <i>(Pl. a hidegháború, enyhülés, kis hidegháború.)</i> – Egyszerű térképvezérlések készítése. – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokról, diagramokról. <i>(Pl. a földterületük nagyságának változása 1956–1980 között.)</i> – Ismeretszerzés írásos forrásokból. <i>(Pl. a gazdasági mechanizmus reformja.)</i> – Emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. <i>(Pl. a Kádár-korszak besúgóí; ellenzéke.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása egyes társadalmi-történelmi jelenségek háttéréről. <i>(Pl. a magyar társadalom megbékélése a kádári hatalommal.)</i> – Tételmondat meghatározása, szövegtömörítés. <i>(Pl. a rendszerváltó pártok programjai.)</i> – Többféle módon értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása. <i>(Pl. a Kádár-korszak viccei.)</i> 	
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, piacgazdaság, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, parlamentarizmus, emberi jog, állampolgári jog, diktatúra, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, népképviselő, demokrácia, diktatúra,</p> <p>vallás, vallásüldözés.</p>	

Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), szuperhatalom, vasfüggöny, hidegháború, fegyverkezési verseny, kétpólusú világ, NATO, Varsói Szerződés, KGST, Európai Gazdasági Közösség (Közös Piac), berlini fal, harmadik világ, el nem kötelezettek mozgalma, egzisztencializmus, posztmodern,</p> <p>vasfüggöny, hidegháború, fegyverkezési verseny, kétpólusú világ, NATO, Varsói Szerződés, KGST, Európai Gazdasági Közösség (Közös Piac), Európai Unió, berlini fal, szociális piacgazdaság, ökumené, harmadik világ, enyhülési politika, olajválság, iszlám fundamentalizmus,</p> <p>Szövetséges Ellenőrző Bizottság, Független Kisgazdapárt, Nemzeti Parasztpárt, Magyar Kommunista Párt, Szociáldemokrata Párt, háborús bűnös, népbíróság, kitelepítés, lakosságcsere, Magyar Dolgozók Pártja (MDP), kulák, beszolgáltatás, földosztás, internálás, osztályharc, ÁVH, Petőfi Kör, MEFESZ, intervenció, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), amnesztia, új gazdasági mechanizmus, háztáji, második gazdaság, „három T”, KISZ, ellenzéki mozgalmak, szamizdat, lakiteleki találkozó, Ellenzéki Kerekasztal, reformszocializmus, MDF, SZDSZ, FIDESZ, MSZMP, FKgP, KDMP, MSZP, többpártrendszer, pluralizmus, jogállam, Nemzeti Kerekasztal.</p> <p><i>Személyek:</i> Mao Ce-tung, Truman, Adenauer, Hruscsov, Kennedy, Brezsnyev, Willy Brandt, Reagan, Thatcher, Gorbacsov, G. Bush, Kohl, II. János Pál, Jaspers, Camus, Sartre.</p> <p>Mindszenty József, Tildy Zoltán, Nagy Ferenc, Kovács Béla, Kéthly Anna, Esterházy János, Rákosi Mátyás, Márton Áron, Kádár János, Nagy Imre, Rajk László, Maléter Pál, Bibó István, Kádár János, Nagy Imre, Aczél György, Pozsgay Imre, Tökés László, Antall József, Göncz Árpád.</p> <p><i>Topográfia:</i> NSZK, NDK, Izrael, Kuba, Korea, Vietnam. 1968 (a prágai tavasz, a Brezsnyev-doktrína), 1975 (a Helsinki Értekezlet), 1989 (a kelet-közép-európai rendszerváltások, a berlini fal lebontása), 1991 (a Szovjetunió szétesése, a délszláv válság és az Öböl-háború kirobbanása)</p> <p>Magyar Népköztársaság, Recsk, Hortobágy, Sztálinváros (Dunaujváros).</p> <p><i>Kronológia:</i> 1945 (az ENSZ létrejötte), 1947 (a Truman-elv, a Kominform állásfoglalása, a párizsi béke, India függetlensége), 1948 („a fordulat éve”, Izrael létrejötte), 1949 (az NSZK, az NDK, a NATO, a KGST, a Kínai Népköztársaság létrejötte, a szovjet atombomba), 1956 (az SZKP XX. kongresszusa, a szuezi válság.), 1957 (a Római Szerződések), 1961 (a berlini fal építése, Gagarin űrrepülése), 1962 (a kubai rakétaválság), 1964–1973 (a vietnami háború), 1967 (a</p>
-----------------------------	---

	<p>„hatnapos háború”).</p> <p>1947. február 10. (a párizsi béke), 1948 (a Magyar Dolgozók Pártjának megalakulása, a nyílt kommunista diktatúra kezdete), 1949 (az új alkotmány, a Rajk-per) 1953–55 (Nagy Imre első miniszterelnöksége), 1956 (Rajk László és társainak újratemetése), 1956. október 23. (a forradalom kirobbanása), 1956. október 28. (a forradalom győzelme), 1956. november 4. (általános szovjet támadás indul Magyarország ellen) 1958 (Nagy Imre kivégzése), 1963 (a kádári konszolidáció lezárulta), 1968 (az új gazdasági mechanizmus érvénybe lépése), 1989. június 16. (Nagy Imre és társainak újratemetése), 1989. október 23. (a harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása), 1990 (szabad országgyűlési és önkormányzati választások), 1991 (a szovjet csapatok kivonása Magyarországról).</p>
--	---

Tematikai egység	A globalizálódó világ és Magyarország	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	<p>Az Európai Unió létrejötte és az európai polgárok alapvető jogai.</p> <p>A vasfüggöny lebontása és következményei a keleti blokk országaiban.</p> <p>Globális problémák: urbanizáció, környezetszennyezés, terrorizmus, migráció, klímaváltozás.</p> <p>A Kádár-korszak legfontosabb politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális jellemzői. A szocialista rendszer válságának okai. A magyar rendszerváltozás fordulópontjai és főszereplői.</p>	
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>◀ A globalizációs folyamatok, kihívások és az egységesülő Európa előnyeinek és hátrányainak sokoldalú feldolgozása, megítélése. Fő morális célok (demokrácia, antirasszizmus, háborúellenesség) esetenkénti ellentmondásainak a felismerése. A demokratikus értékek ismeretében a történelmi-társadalmi kérdések, folyamatok árnyalt megítélése.</p> <p>A tanulók megismerik a globalizáció fő mozgatórugóit, és tisztában vannak a világ fejlődésére gyakorolt hatásaival. Kialakul bennük a környezettudatos magatartás, értik a felelős állampolgári magatartás lényegét és az ehhez kapcsolódó egyéni feladatokat, valamint felismerik a társadalom egészének érdekeit. Tisztában vannak az EU szerepével, és reális kép alakul ki bennük Magyarország szerepéről és lehetőségeiről az integráción belül.</p> <p>A demokratikus rendszer megteremtésének ellentmondásai (pl. forradalomszerű átalakulások társadalmi egyeztetés nélkül) az átalakulás jelentőségének értékelése, az ezt tagadó álláspontok kritikája. Annak belátása, hogy a rendszerváltozásnak nyertesei és vesztesei egyaránt voltak, nem mindig a társadalmi igazságosságnak megfelelően. A közösségi és egyéni érdekek ütközésének, kiegyenlítési törekvéseinek a felismerése a társadalomban. Magunk és mások kétféle mércével mérésének elutasítása.</p>	

Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>Az Európai Unió létrejötte, alapelvei, intézményei, működése.</p> <p>A Szovjetunió, Csehszlovákia és Jugoszlávia felbomlása.</p> <p>A tudományos-technikai forradalom, a jóléti állam, a globális problémák és a fenntarthatóság.</p> <p>Az Alaptörvény, a jogállamiság intézményei a mai Magyarországon.</p> <p>Demográfiai változások, népesedés, a hazánkban élő nemzetiségek, vallási kisebbségek.</p> <p>A roma / cigány társadalom története, helyzete és integrációjának folyamata.</p> <p>A szomszédos országokban élő magyarság helyzete, magyarok a nagyvilágban.</p> <p>A globális világ kihívásainak hatása hazánk fejlődésére.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az internet felhasználása történelmi ismeretek szerzésére. <i>(Pl. atomfegyverrel rendelkező országok az ezredforduló után.)</i> – Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák, vázlatok) készítése. <i>(Pl. a mai hatalmi viszonyokat bemutató ábra.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adatok, modellek, elbeszélések elemzése a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. <i>(Pl. globális világ fejlődésének határai.)</i> – Erkölcsi kérdéseket felvető helyzetek felismerése, bemutatása. <i>(Pl. klónozás)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tabló készítése önállóan gyűjtött képekből. <i>(Pl. globális környezeti problémák.)</i> – Beszélgetés (vita) társadalmi, történelmi témákról. <i>(Pl. Brazília, Oroszország, India, Kína) megnövekedett szerepe.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <p>A világtörténet, az európai történelem, a magyar történelem eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásainak elemzése. <i>(Pl. centrumok és perifériák napjainkban.)</i></p>	<p><i>Földrajz:</i> az EU kialakulása, jellemzői, tagállamai; globális világ gazdaság napjainkban, globális környezeti problémák; népesség, népesedés, urbanizáció; fejlődő és fejlett országok gazdaságának jellemzői; Kína.</p> <p><i>Informatika:</i> Információk gyűjtése az internetről. Bemutatók, dokumentumok készítése.</p> <p>Információs társadalom.</p> <p>Információkeresés, információ-felhasználás.</p> <p><i>Etika; filozófia:</i> korunk erkölcsi kihívásai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> világzene.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés, információ-felhasználás.</p> <p><i>Matematika:</i> diagramok, táblázatok, grafikonok –</p>

	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. <i>(Pl. Magyarország demográfiai helyzete.)</i> – Magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. <i>(Pl. kisebbségek határon innen és túl.)</i> – Az internet felhasználása történelmi ismeretek szerzésére. <i>(Pl. Magyarország és az Európai Unió kapcsolata.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <p>Különbségek felismerése, a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. <i>(Pl. Magyarország államberendezkedésének változásai a XX. század folyamán.)</i></p> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszélgetés (vita) egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény megfogalmazása. <i>(Pl. cigányság romák integrációja.)</i> – Események, történetek, jelenségek dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. hajléktalansors, munkanélküliség, a mélyszegénység problémái.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <p>Az adott téma tanulmányozásához leginkább megfelelő térkép kiválasztása különféle atlaszokból. <i>(Pl.</i></p>	<p>adatléolvasás, készítés, értelmezés, statisztikai fogalmak ismerete.</p> <p>Etika; filozófia: <i>korunk erkölcsi kihívásai</i></p>
--	--	---

	<i>Magyarország népesedési viszonyainak, az életkörülmények változásainak bemutatása.</i>	
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalmak	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, centrum, periféria,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, önkormányzat, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra,</p> <p>vallás, vallásüldözés.</p>	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> globalizáció, terrorizmus, adósságspirál, fogyasztói társadalom, globális felmelegedés, ökológiai katasztrófa, fenntarthatóság, környezetvédelem, fiatalodó és öregedő társadalom, migráció, foglalkozási szerkezet, agglomeráció, diszkrimináció, szegregáció, integráció.</p> <p><i>Személyek:</i> Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc.</p> <p><i>Topográfia:</i> az EU tagállamai, a határon túli magyar lakta területek.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1992 (a maastrichti szerződés aláírása), 2001 (terrortámadás az USA ellen), 2004 (tíz új tagállam, köztük Magyarország). 1999: Magyar NATO-csatlakozás.</p>	

Tematikai egység	Állampolgári ismeretek		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A politikai rendszerek és az állampolgárok közötti viszony történelmi formáinak ismerete. Az iskolai diákönkormányzat működésével kapcsolatos tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ Az aktív és felelős állampolgársághoz szükséges ismeretek és készségek megerősítése.</p> <p>Az alapvető állampolgári jogok és kötelességek tudatosítása. Az ezek gyakorlásához kapcsolódó legfontosabb tevékenységi formák azonosítása.</p> <p>A magyarországi és az uniós politikai rendszer legfőbb elemeinek megismertetése, a politikai részvétel jelentőségének tudatosítása.</p> <p>Az új Alaptörvény szellemiségének és fontosabb pontjainak feldolgozása.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok	
<p>Állampolgári jogok és kötelességek.</p> <p>Magyarország és az Európai Unió politikai intézményrendszere.</p> <p>A magyar és az európai állampolgárság legfontosabb ismérvei.</p> <p>A magyar választási rendszer (országgyűlési és helyhatósági választások).</p> <p>A politikai részvétel formái.</p> <p>A közvetett és a közvetlen demokrácia eszköztára.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyarországi országgyűlési választások modellezése. – A hazai helyhatósági választások működési mechanizmusának modellezése. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az állampolgári jogok és kötelességek kölcsönös viszonyrendszerének elemzése. – A felelősségteljes választói magatartás értelmezése. – A többes állampolgárság fogalmának értelmezése. 	<p><i>Földrajz:</i> az Európai Unió kialakulása és működésének jellemzői.</p> <p><i>Etika:</i> törvény és lelkiismeret.</p>	
Kulcsfogalmak	Állam, állampolgár, politika, intézmény.		

Fogalmak	Állampolgári jog, állampolgári kötelesség, politikai intézményrendszer, választás, választási rendszer, unió, országgyűlés, helyhatóság, politikai részvétel, közvetett demokrácia, közvetlen demokrácia.
-----------------	---

Tematikai egység	Munkavállalás	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Diákmunka során szerzett személyes tapasztalatok. A környezet munkával kapcsolatos mintáinak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ Az alapvető munkavállalói jogok és kötelezettségek tudatosítása.</p> <p>A munkába állás folyamatának és az alkalmazotti lét néhány fontos jellemzőjének megismertetése.</p> <p>A munkatevékenység emberformáló és értékteremtő erejének felismerése, elfogadása.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>A munkaerő és a piac kapcsolata. Munkaerőpiaci elvárások itthon és külföldön.</p> <p>Szakképzettség. Álláskeresési technikák. Pályakezds, beilleszkeds a munkahelyi közösségbe.</p> <p>Munkajogi alapok. Foglalkoztatási formák.</p> <p>A munkaszerződés tartalma.</p> <p>A munkaviszonyhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek (munkaszerződés, bérszámítás, adózás, egészségbiztosítás és nyugdíjbiztosítás, kollektív szerződés).</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Munkaerőpiaci információk gyűjtése, a magyarországi és az uniós lehetőségek feltérképezése (állások és elvárások). – Egy állás elnyeréséhez kapcsolódó lépések megismerése, tapasztalatok szerzése a dokumentumok kezelésével kapcsolatban (álláshirdetés, tájékozdás, önéletrajz, motivációs levél, interjú, munkaszerződés). – A munkaviszonyhoz kapcsolódó adózási, egészség- és társadalombiztosítási teendők modellezése. – Saját bankszámla nyitásának, bankkártya kiváltásának és az internetes bankfiók használatának modellezése. – Tájékozdás a munkanélküliek ellátásáról, átképzési és visszatérési lehetőségekről a területileg illetékes hivatalokon keresztül. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Tájékozdás listaszerű, nem folyamatos szövegekben. Ismerkedés az olyan, végrehajtásra szánt, aktusszerű szövegekkel, mint a számla, az önéletrajz, a szerződés és az adóbevallás.</p> <p><i>Informatika:</i> Információk gyűjtése az internetről. Bemutatók, dokumentumok készítése.</p>

A munkaviszony megszűnése, munkanélküli ellátás, álláskeresési támogatás, visszatérés a foglalkoztatásba.	<i>Kommunikáció:</i> <ul style="list-style-type: none"> – A munkahelyi közösségbe való beilleszkedés problémáinak modellezése szerepjáték keretében. – Az egyéni és a vállalati érdek ütközését megjelenítő viták szervezése. 	
Kulcsfogalmak	Gazdaság, piac, munka.	
Fogalmak	Állás, adó, biztosítás, szerződés, munkaerőpiac, munkaadó, munkavállaló, foglalkoztatás, munkaviszony, önéletrajz, motivációs levél, munkajog, munkaszerződés, munkaidő, munkabér, adózás, adóbevallás, személyi jövedelemadó, egészségbiztosítás, társadalombiztosítás, munkanélküliség, munkanélküli ellátás, álláskeresési támogatás.	

Tematikai egység	Rendszerező ismétlés	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A középiskolai történelem, társadalom és állampolgári ismeretanyag.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érettségi témakörök rendszerező ismétlése során felkészülés az érettségi vizsgára.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudat és aktív állampolgárságra nevelés.</p> <p>A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. a globalizáció felerősödése és a lokális közösségek megerősödése) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.</p> <p>Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.</p> <p>A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása újkori és modernkori egyetemes történelemre.</p> <p>A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és</p>
---	--

	<p>árnyalt gondolkodás.</p> <p>Ismerje fel a tanuló, hogy az utókor, a történelmi emlékezet a nagy történelmi személyiségek tevékenységét többféle módon és szempont szerint értékeli, egyben legyen képes saját értékítélete megfogalmazásakor a közösség hosszútávú nézőpontját alkalmazni.</p> <p>Ismerje a XIX-XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.</p> <p>Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait az 1849 szabadságharc leverésétől a kiegyezésen át a trianoni országvesztésig, illetve a második világháborús pusztításon át a kommunista diktatúra létrejöttéig, valamint az 1956-os forradalomtól a demokratikus jogállam megteremtéséig. Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.</p> <p>Ismerje az új- és modernkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.</p> <p>Tudja, hogy az újkortól kezdődően lényegesen átalakul Európa társadalma és gazdasága (polgárosodás, iparosodás) és ezzel párhuzamosan új eszmeáramlatok, politikai mozgalmak, pártok jelennek meg. Ismerje fel, hogy az USA milyen körülmények között vált a mai világ vezető hatalmává és mutasson rá az ebből fakadó ellentmondásokra.</p> <p>Tudja a trianoni országvesztés súlyos körülményeit és máig tartó hatását, következményeit értékelni és legyen képes a határon túli magyarság sorskérdéseit felismerni.</p> <p>Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket, legyen képes a demokratikus berendezkedés működési nehézségeit és a jogállamiságot veszélyeztető jelenségeket felismerni és azokat elemezni.</p> <p>Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, pl. betegségeket, elszegényesedést, munkanélküliséget, élelmiszerhiányt, tömeges migrációt.</p> <p>Ismerje az alapvető állampolgári jogokat és kötelezettségeket, Magyarország politikai rendszerének legfontosabb intézményeit, értse a választási rendszer működését.</p> <p>Legyen képes ismereteket meríteni különböző ismeretforrásokból, történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvekből, atlaszokból, szaktudományi munkákból, legyen képes ezek segítségével történelmi oknyomozás megszervezésére. Jusson el az előadás önálló jegyzetelése szintjére.</p>
--	---

	<p>Legyen képes az internetet kritikus és tudatos használatára történelmi, filozófia- és etikatörténeti ismeretek megszerzése érdekében.</p> <p>Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján. Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából. Legyen képes történelmi jeleneteket elbeszélni, adott esetben eljátszani különböző szempontokból. Legyen képes erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni. Fogalmazzon meg önálló véleményt társadalmi, történelmi eseményekről, szereplőkről, jelenségekről, filozófiai kérdésekről. Legyen képes mások érvelésének összefoglalására, értékelésére és figyelembe vételére, a meghatározott álláspontok cáfolására, a véleménykülönbségek tisztázására, valamint a saját álláspont gazdagítására is. Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. Legyen képes összehasonlítani társadalmi-történelmi jelenségeket strukturális és funkcionális szempontok alapján. Legyen képes értékrendek összehasonlítására, saját értékek tisztázására. Értékelje a társadalmi-történelmi jelenségeket az értékrendek alapján.</p> <p>Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni (filozófiai kérdésekről is), ennek kapcsán kérdéseket világosan megfogalmazni.</p> <p>Legyen képes a történelmi időben történő tájékozódás eddig elsajátított összetevőinek és jelentőségének a bemutatására példákkal. Legyen képes a különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.</p> <p>Legyen képes a nemzet, a kisebbség fogalmának és a helyi társadalom fogalmának a szakszerű használatára, tudjon érvelni a társadalmi felelősségvállalás, illetve a szolidaritás fontossága mellett.</p> <p>Legyen képes átlátni a nemzetgazdaság, a bankrendszer, a vállalkozási formák működésének legfontosabb szabályait.</p> <p>Legyen képes munkavállalással összefüggő, a munkaviszonyhoz kapcsolódó adózási, egészség- és társadalombiztosítási kötelezettségek, illetve szolgáltatások rendszerét átlátni.</p>
--	--

Érettségi témakörök és követelmények középszinten:

Témakörök:

Vallás és kultúra az ókori Keleten

A spártai állam és az athéni demokrácia

A görög vallás, tudomány és művészet

A pun háborúk következményei

Augustus principátusa

A római hitvilág, művészet és tudomány

A kereszténység kialakulása és elterjedése

A népvándorlás

A feudalizmus

A nyugati és a keleti kereszténység

Az iszlám és az arab világ

A lovagkor

A középkori város

A középkori kultúra

Mindennapok a középkorban

Itália, humanizmus és reneszánsz

A rendiségről általában

Az Oszmán Birodalom terjeszkedése

A magyar nép eredete és vándorlása

A honfoglalástól az államalapításig

Géza fejedelem. Szent István

A magyar állam megszilárdulása Szent László és Könyves Kálmán idején

A Tatárjárás és következményei

Károly Róbert gazdasági reformjai

A magyar városfejlődés sajátosságai az Anjouk és Zsigmond korában

Hunyadi János törökellenes harcai

Hunyadi Mátyás uralkodásának jellemzői

A középkori magyar kultúra

A nagy földrajzi felfedezések és következményeik

A reformáció irányzatai, ellenreformáció és barokk művészet

Az alkotmányos monarchia Angliában

A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás

A felvilágosult abszolutizmus Ausztriában és Poroszországban

Az USA kialakulása, az amerikai Alkotmány

A francia forradalom

AXIX. század eszméi

Az ipari forradalom következményei

Az egységes Németország, Olaszország és USA létrejötte

Hatalmi és katonai szövetségek a századfordulón

A második ipari forradalom és következményei

Mohács és az ország három részre szakadása

Az Erdélyi Fejedelemség virágkora

A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc

Demográfiai, nemzetiségi, társadalmi és gazdasági változások

Művelődés és iskolák a XVI-XVIII. században

Mária Terézia és II. József

A reformkor fő kérdései, Széchenyi és Kossuth programja

Társadalom és életmód a reformkorban

Művelődés és kultúra a reformkorban

A pozsonyi országgyűlés, a pesti forradalom és az áprilisi törvények

A szabadságharc legfontosabb csatái, a Függetlenségi Nyilatkozat, a vereség és megtorlás

A kiegyezés előzményei és létrejötte

Gazdasági és társadalmi változások a dualizmus idején

Tudomány, művészet, mindennapok a dualizmus korában

Az első világháború jellege, a Párizs környéki békék

A modern életforma új jelenségei

Az 1929-33-as gazdasági válság és következményei

A nácizmus hatalomra jutása és működése

A sztálini diktatúra

A második világháború jelentős fordulatai

A hidegháború és a kétpólusú világ

A szocialista rendszerek válsága és bukása

Az európai integráció története

A globális világ problémái

Közép-Kelet Európa és a Balkán a 90-es években

Trianon és következményei

A Horthy-rendszer jellemzői

Művelődés és életmód a 20-as, 30-as években

A magyar külpolitika a két világháború között

Magyarország a második világháborúban

A német megszállás és a nyilas uralom

A szovjet felszabadítás és megszállás

A határokon túli magyarság helyzete

A kommunista diktatúra kiépítése és működése

Az 1956-os forradalom és szabadságharc

A Kádár-rendszer jellemzői

A rendszerváltozás

Alapvető állampolgári ismeretek

*Emelt óraszámú (fakultációs) helyi tanterv történelem és társadalmi ismeretek, Kispesti
Deák Ferenc Gimnázium:*

11–12. évfolyam

A középiskolai *történelemtanítás* második két éve részben már az érettségire való felkészülés jegyében telik el. Mindazon fejlesztési területeket és kulcskompetenciákat kiemeljük és elmélyítjük, amelyek a történelemtanítás során szerepet játszanak. Ezek közül a legfontosabb a nemzeti azonosságtudat kialakítása és a hazafias nevelés, valamint az aktív állampolgárságra és demokráciára nevelés. Fontos, hogy tanulóink hazájukhoz hű, nemzeti, népi kultúránk értékeit ismerő és becsülő, a demokratikus jogállam iránt elkötelezett, a közügyekben aktívan részt vevő állampolgárokká váljanak. Ehhez használjuk fel és tudatosítsuk a közelmúlt történelmének értékeit (jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát), közös társadalmi és állami sikereinket (pl. a rendszerváltás/rendszerváltozás, a demokratikus jogállam kiépítése, békés nemzetegyesítés, csatlakozásunk az európai közösséghez és az atlanti szövetséghez), nem elhallgatva, de nem is túlhangsúlyozva történelmünk árnyoldalait sem. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia játszik szerepet a demokrácia iránti végső elköteleződésben, valamint nemzeti értékeinken túl a közös európai gondolat melletti egyértelmű állásfoglalásban is.

A tanulói kompetencia fejlesztésének területei közül első helyen a 11–12. évfolyamokon is a források használata és értékelése említhető. A forrásokból történő önálló adatgyűjtés mellett a történelmi háttér ismeretében következtetések levonása is elvárt. Mindehhez nemcsak a szakszókincs alapos ismerete szükséges, hanem az egyes történelmi fogalmak meghatározása is, annak tudatában, hogy azok a különböző történelmi korokban változó jelentésűek lehetnek. A történelemtanítás fontos eleme a középiskolai oktatás záró szakaszában is a tanulók történelmi időben és térben való tájékozódó-képességének fejlesztése. Ez a kronológiai és topográfiai adatok megismerésén és megtanulásán túl azok egységben látását, az események sorrendjének (diakronia) és az egy időben zajló történéseknek (szinkronia) a felismerését is célozza. Ezen a szinten már elvárt egyszerű kronológiai táblázatok önálló készítése, valamint kronológiai munkák használata is. Fontos a történelmi tér változásainak felismerése, a történelmi és földrajzi térképek összekapcsolása, valamint az ökológiai szemlélet kialakítása a történelmi jelenségek értelmezésében.

A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek – mint közvetlen szocializációs hatású témaköröket átfogó tartalmi terület – természetes módon kapcsolódik a NAT-ban megfogalmazott valamennyi általános fejlesztési feladathoz. Ez a lehetősége abból adódik, hogy a jelenben való eligazodásra igyekszik felkészíteni a tanulókat. Olyan tartalmakat visz be az oktatásba, amelyek a hétköznapiakban közvetlenül hasznosítható tudást eredményeznek. Olyan készségek fejlesztését célozza, amelyek – miként az összes kulcskompetencia –, széles körben hasznosíthatók az iskolán kívüli életben. A témakörök feldolgozása közvetlen módon járul hozzá a *szociális és állampolgári*, valamint a *kezdeményező-készség és vállalkozási kompetencia* fejlesztéséhez. Az általános célok közül jelentős mértékben segíti az állampolgárságra és demokráciára nevelést, a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség gondolatának elmélyülését a fiatalokban, a gazdasági és a pénzügyi nevelést, valamint kisebb mértékben a pályaorientációt is.

A társadalmi, állampolgári és gazdasági témakörök feldolgozása fontos szerepet játszik az önálló és kritikai gondolkodás fejlesztésében, valamint a médiahasználat tudatosságának kialakításában, ami középiskolában a következő tevékenységi típusokra épülhet: írott és audiovizuális

szövegek önálló gyűjtése, szóban vagy írásban történő feldolgozása, valamint tudatos és kritikus kezelése, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése, a többféle módon értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása, különféle értékrendek összehasonlítása, saját értékek és vélemények tisztázása.

A középiskola utolsó évfolyamán megjelenő *társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek* témakörei a történelem tantárgy keretében szintetizálják a diákok társadalomtudományi ismereteit. A 12. évfolyamon tanult társadalmi, gazdasági és pénzügyi ismeretek mind a történelem eseményeinek jobb megértését, mind a jelenben való tájékozódást elősegítik, ezeket egészítik ki az állampolgári és a munka világával kapcsolatos ismeretek. Mivel a kétéves ciklus lezárásakor már végzős diákokról van szó, fontos, hogy az iskola közvetlen módon is előkészítse őket a tényleges gazdasági és politikai szerepvállalásra: az állampolgári jogok és kötelességek felelősségteljes gyakorlására, a munkavállalói, illetve a vállalkozói szerepre, valamint az országgyűlési és helyhatósági választásokon való részvételre.

E témakörök szemlélete szorosan kötődik az aktuális társadalmi gyakorlathoz, illetve a diákok társadalmi tapasztalataihoz. Legfontosabb módszertani sajátossága az induktivitás, amely a tanulási folyamat gyakorlat közeli jellegében gyökerezik. Ez azért fontos, mert a diákok társadalmi tapasztalatai sok esetben ellentmondanak az iskolában tanult eszményeknek, elveknek és fogalmi általánosításoknak. Így mind a tanár, mind a tananyag könnyen hiteltelenné válhat. Az ismeretek pusztá átadása mellett ezért mindenképp szükség van olyan, személyes élményekre építő, készségfejlesztő módszerekre, amelyek megalapozzák, illetve erősítik a diákok szociális, erkölcsi és jogi érzékét. A tananyag tehát nem egyszerűen ismereteket közvetít, hanem viselkedési mintákat, szemléletet is, egyfajta problémamegoldó „társadalmi gyakorlótérnek” tekintve a tanórákat, ahol szimulációs helyzetekben erősödhet a diákok döntési és problémamegoldó képessége, empátiája, toleranciája és együttműködési készsége.

11. évfolyam – heti 5, évi 180 óra

Tematikai egység	A nemzetállamok és a birodalmi politika kora	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az egységes Olaszország és Németország létrejötte. Polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban. Birodalmak versenye a világ újrafelosztásáért, élet a gyarmatokon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A nacionalista eszme terjedése, az ipari forradalom termékeinek piacigénye együttesen segítik elő a nemzetállamok létrejöttét, mely állami keretként hatékonyan képes egy nép érdekeit megjeleníteni, megvédeni. A különböző nemzetállamok megteremtésének igénye, a tőkés termelés állandó bővítésének kényszere magában hordozza a nemzetek közötti versengés kiéleződését, amely többek között a gyarmatosítás új szakaszának megjelenését eredményezi. A modern polgári államszervezet új funkciói kiterjednek az oktatásra, az egészségügyre és a szociálpolitikára, azaz számos, a közösséget</p>	

	összetartó elemmel bővültek.	
	A tanuló felismeri, hogy az ipari forradalom újabb szakaszának eredményei (új iparágak, találmányok stb.) számos árnyoldallal (környezetkárosítás, társadalmi egyenlőtlenségek növekedése) járnak. A XIX. század első felében kialakult új eszmék hatására jelentősen átalakult a világ fejlődése a század második felében. Megérti azokat a régi fejlődési kereteket szétfeszítő törekvéseket, amelyek szükségszerűen vezettek el egy olyan mértékű hatalmi versengéshez, amely beletorkollott az első világháborúba.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>Nemzetállami törekvések Európában (Olaszország, Németország, a balkáni államok).</p> <p><i>Kisállamok, nagyhatalmak.</i></p> <p>Az Amerikai Egyesült Államok nagyhatalommá válása.</p> <p>Társadalmi és gazdasági változások a centrum országaiban.</p> <p>Az iparosodás új szakaszának hatásai (társadalom, gondolkodás, életmód, épített és természetes környezet).</p> <p><i>Technikai fejlődés feltételei és következményei.</i></p> <p>A modern polgári állam jellegzetességei.</p> <p><i>Hatalommegosztás formái, szinterei.</i></p> <p>Az Európán kívüli világ változásai a</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. <i>(Pl. az egyenlőtlen fejlődés fogalmának értelmezése.)</i> – Önálló információgyűjtés különböző médiumokból. <i>(Pl. az ipari forradalom második szakaszának találmányai.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. <i>(Pl. szövetségi rendszerek.)</i> – Híres emberek, történelmi személyek jellemzése, feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. <i>(Pl. Bismarck politikai pályája.)</i> – Önálló vélemény megfogalmazása történelmi eseményekről, szereplőkről, jelenségekről, filozófiai kérdésekről. <i>(Pl. a gyarmatosítás ideológiája.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Esszé írása történelmi – társadalmi témákról. <i>(Pl. a</i> 	<p><i>Földrajz:</i> kontinensek földrajza, Európa országai, Balkán, a városfejlődés szakaszai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Stendhal, Balzac, Victor Hugo, Puskin, Zola, Dosztojevszkij, Verlaine, Rimbaud, Baudelaire, Keats.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> eklektika, szecesszió és az izmusok meghatározó alkotói és művei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Verdi, Puccini, Wagner, Debussy.</p> <p><i>Fizika:</i> tudósok, feltalálók: Faraday, Helmholtz.</p>

<p>XIX. század második felében: gyarmati függés, a birodalmak versenye a világ újrafelosztásáért.</p> <p><i>Függetlenség, alávetettség, kisállamok, nagyhatalmak.</i></p>	<p><i>technikai fejlődés hatása a környezetre és az életmódra.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Mások érvelésének összefoglalása és figyelembe vétele. A véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése. <i>(Pl. rabszolgakérdés, női emancipáció.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi időszakok összehasonlítása a változások mennyisége és gyorsasága szempontjából. <i>(Pl. gyarmatbirodalmak kiterjedése a XIX. század elején és végén.)</i> – Események, jelenségek, tárgyak, személyek időrendbe állítása. <i>(Pl. az olasz és a német egység megvalósulásának fő lépései.)</i> 	<p><i>Kémia:</i> Meyer, Mengyelejev, Curie házaspár.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Pasteur, Darwin: evolúcióelmélet.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> újkori olimpiák.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, egyeduralom, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria,</p> <p>vallás, vallásüldözés.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> monopólium, futószalagos termelés, polgári állam, középosztály, városiasodás, emancipáció, szakszervezet, keresztényszocializmus, szociáldemokrácia, egyenlőtlen fejlődés, nagyhatalom, hármas szövetség, keleti kérdés.</p> <p><i>Személyek:</i> III. Napóleon, Garibaldi, Bismarck, II. Vilmos, Lincoln, Viktória királynő, XIII. Leó.</p> <p><i>Topográfia:</i> Piemont, Olaszország, Német Császárság, Szezei-csatorna, Elzász-Lotaringia, Balkán.</p>	

	<i>Kronológia:</i> 1853–56 (a krími háború), 1859 (a solferinói ütközet), 1861–65 (az Egyesült Államok polgárháborúja), 1866 (a königgrätzi csata), 1871 (a Német Császárság létrejötte), 1882 (a hármas szövetség megalakulása), 1907 (a hármas antant létrejötte).
--	--

Tematikai egység	A kiegyezéshez vezető út és a dualizmus kora Magyarországon	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Megtorlás, önkényuralom és kiegyezés. Magyarország fejlődése a dualizmus korában, a Monarchia együtt élő népei, a nemzetiségek helyzete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A szabadságharc erőszakos leverése nem járt együtt az összes vívmány megsemmisítésével, hiszen azok egy részére (pl. jobbágyfelszabadítás) az új hatalomnak is szüksége van saját helyzete stabilizálásához. A kompromisszumos megoldás a maga előnyei mellett óhatatlanul önbecsapásként is működhet, ha az engedmények helyett a felek a teljes győzelmet hirdetik. z új polgári világ kiépülése Magyarországon számos vonatkozásban értékteremtéssel és értékvesztéssel járt, így az európai élmezőnyhöz való felzárkózási kísérlete az eredmények mellett számos – akár máig ható - társadalmi, gazdasági és szellemi, ideológiai ellentmondást is magában hordozott.</p> <p>A tanuló megérti, hogy a kiegyezés reális kompromisszum volt, amely megfelelt a kor erőviszonyainak. A kiegyezés hosszú távú hatásának érzékelése Magyarországon fejlődésére. Belátja, hogy Magyarországon a dualizmus korában következett be a – máig meglévő – szakadás az elit- és a tömegkultúra között. Felismeri, hogy a dualizmus korában a magyar sajtó a modernizálódó magyar állam negyedik hatalmi ágává alakult.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>Önkényuralom Magyarországon.</p> <p>A kiegyezés létrejötte és tartalma.</p> <p><i>Államformák, államszervezet.</i></p> <p>A kiegyezéshez fűződő viták, a</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, statisztikai táblázatokról. (<i>Pl. a dualizmus kori gyáripar.</i>) – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. (<i>Pl. a tiszaezlári vérvád.</i>) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Arany János: A walesi bárdok, a századforduló irodalmi élete (<i>pl. a Nyugat</i>).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a szecesszió és eklektika jellemzői.</p>

<p>kiegyezés alternatívái.</p> <p>Társadalmi változások és gazdasági fejlődés a dualizmus korában.</p> <p><i>Fölzárkózás, lemaradás; Népeség, demográfia.</i></p> <p>Budapest világvárossá válása.</p> <p>A nemzetiségi kérdés alakulása, a zsidó emancipáció.</p> <p>A dualizmus válságjelei.</p> <p>A tudomány és művészet a dualizmus korában.</p> <p>Életmód a századfordulón.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzetek felismerése, bemutatása. <i>(Pl. az aradi vértanúk búcsúlevelei alapján.)</i> – Különböző történelmi elbeszélések összehasonlítása a narráció módja alapján. <i>(Pl. a kiegyezés mérlege Eötvös József és Kossuth Lajos írásai alapján.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Folyamatábra, diagram készítése. <i>(Pl. a dualizmus pártviszonyai.)</i> – Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák) készítése. <i>(Pl. a dualista állam.)</i> – Beszámoló, kiselőadás tartása történelmi forrásszövegek alapján. <i>(Pl. dualizmuskori színházkultúra.)</i> – Események, történetek, jelenségek mozgásos, táncos, dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. jelenetek egy pesti kávéház mindennapjaiból.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az európai történelem és a magyar történelem kölcsönhatásainak elemzése. <i>(Pl. a kiegyezés létrejöttét elősegítő külpolitikai tényezők számbavétele.)</i> – A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről. <i>(Pl. a magyarországi vasúthálózat fejlődése.)</i> 	<p><i>Ének-zene:</i> Liszt Ferenc, az operett születése, Bartók Béla, Kodály Zoltán.</p> <p><i>Földrajz:</i> folyamszabályozás, természetkárosítás, árvizek kiváltó okai.</p> <p><i>Fizika:</i> az elektrifikáció, a transzformátor, a villamos mozdony, a karburátor.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Magyar olimpiai részvétel – Hajós Alfréd, magyar sikersportágak <i>(pl. úszás, vívás).</i></p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, jelentőség.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, korfa, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, önkényuralom, hatalmi ág, egyeduralom, monarchia, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria,</p>	

	vallás.
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> emigráció, passzív ellenállás, húsvéti cikk, kiegyezés, dualista monarchia, közös ügy, gazdasági kiegyezés, Dunai Konföderáció, nemzetiségi törvény, horvát-magyar kiegyezés, Szabadelvű Párt, torlódó társadalom, úri középosztály, dzsentri, kivándorlás, asszimiláció, zsidó emancipáció, állami anyakönyvezés, polgári házasság, népoktatás, millennium.</p> <p><i>Személyek:</i> Haynau, Alexander Bach, Andrássy Gyula, Tisza Kálmán, Baross Gábor, Wekerle Sándor, Tisza István, Jászi Oszkár, Kandó Kálmán, Puskás Tivadar.</p> <p><i>Topográfia:</i> Arad, Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest, Bécs, Fiume, Bosznia-Hercegovina.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1849. október 6. (az aradi vértanúk kivégzése), 1865 (Deák Ferenc húsvéti cikke), 1867 (a kiegyezés, Ferenc József megkoronázása), 1868 (a nemzetiségi törvény, a horvát-magyar kiegyezés), 1875–90 (Tisza Kálmán miniszterelnöksége), 1873 (Budapest létrejötte), 1896 (a millennium), 1905 (a Szabadelvű Párt választási veresége, belpolitikai válság).</p>

Tematikai egység	Az első világháború és következményei	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	A tudomány és technika fejlődésének új szakasza. Nagyhatalmi konfliktusok és a szövetségi rendszerek kialakulása. A keleti kérdés. A dualista monarchia válsága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A korábban kialakult nagyhatalmi egyensúly felbomlása, a gyarmatokért való versengés, a létrejövő katonai szövetségek, a fegyverkezési verseny és a megoldatlan balkáni helyzet együttesen vezetett a háborúhoz. Az új hadászati eszközök és módszerek alkalmazása elhúzódó harcokkal és óriási ember- és anyagi veszteséggel jártak, és minden állampolgárt érintettek. A későbbi győztesek olyan – sok tekintetben irracionális, megalázó – békeszerződéseket kényszerítettek rá a legyőzöttekre, melyekkel igazolni lehetett a háborús társadalmi áldozatvállalás értelmét, ugyanakkor magukban hordozták egy újabb fegyveres konfliktus kényszerét.</p> <p>A tanuló megérti az első világháború kirobbanásához vezető okokat, és látja azok komplex jellegét. Felismeri a háború sajátos, az emberi történelemben ez idáig nem létező új vonásait. Tisztában van a háború emberiségre gyakorolt</p>	

	romboló morális hatásaival. Reálisan értékeli a történelmi tényeket, figyelembe véve a háborút lezáró békerendszert. Felismeri a békerendszer keltette új ellentmondásokat, különös tekintettel a kelet-közép-európai régióra. Ismeri és érti a trianoni országvesztés lényegét, máig tartó hatásainak mozgatórugóit. Különbséget tesz nemzeti önvédelem és önfeladás között, ismeri a politikai kalandorság jellemzőit és következményeit. Érti az oroszországi események társadalmi, gazdasági, ideológiai hátterét és az emberi történelem további alakulására gyakorolt hatásait.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>Az első világháború.</p> <p><i>Hadviselés.</i></p> <p>Magyarország az első világháborúban.</p> <p>A februári forradalom és a bolsevik hatalomátvétel. A diktatúra kiépülése Szovjet-Oroszországban.</p> <p>A háborús vereség következményei Magyarországon: az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása, Az őszirózsás forradalom, a tanácsköztársaság.</p> <p>Az első világháborút lezáró békerendszer.</p> <p>A trianoni békediktátum.</p> <p><i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p> <p>Új államok Közép-Európában. A</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, diagramokból. <i>(Pl. háborús veszteségek.)</i> – Önálló információgyűjtés adott témához különböző médiumokból. <i>(Pl. haditudósítások, plakátok.)</i> – Információk gyűjtése múzeumokban. <i>(Pl. a korszak helytörténeti vonatkozásai.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Különböző szövegek, képek, plakátok, karikatúrák vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. <i>(Pl. Ferenc József korának plakátjai, karikatúrái.)</i> – Tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése. <i>(Pl. hadicélok, haditervek – békecélok, békeelvek, és ezek megvalósulása.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Esszé írása történelmi-társadalmi témákról <i>(Pl. a trianoni békediktátum hatásai.)</i> – Mások érvelésének összefoglalása és figyelembe vétele. A véleménykülönbségek tisztázása. <i>(Pl. Magyarország</i> 	<p><i>Földrajz:</i> Európa domborzata és vízrajza.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Móricz Zsigmond: Barbárok, Ady Endre, Babits Mihály háborús versei.</p> <p><i>Kémia:</i> hadászatban hasznosítható vegyi anyagok.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> tömegkommunikáció, médiumok hatása a mindennapi életre.</p>

határon túli magyarság sorsa.	<p><i>részvétele a világháborúban.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történetek dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. a magyar delegáció részvétele a béketárgyalásokon.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kronológiai adatok rendezése. <i>(Pl. a háború kiemelkedő eseményeinek időrendje.)</i> – Néhány kiemelt esemény, jelenség topográfiai adatainak elhelyezése vaktérképen. <i>(Pl. a békeszerződések területi vonatkozásai.)</i> 	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, jelentőség, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, demokrácia, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria,</p> <p>vallás, monoteizmus, vallásüldözés.</p>	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> villámháború – állóháború/állásháború, központi hatalmak, frontvonal, hátország, antant, jóvátétel, Népszövetség, revízió, reváns, bolsevik, szovjet, kommunizmus, öszirózsás forradalom, Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), egypártrendszer, proletárdiktatúra, ellenforradalom, kormányzó, vörösteror, fehérterror.</p> <p><i>Személyek:</i> Lenin, Trockij, Wilson, Clemenceau, Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szarajevó, Somme, Doberdó, Szentpétervár, Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, Csehszlovákia, balti államok, Lengyelország, trianoni Magyarország.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1914–18 (az első világháború), 1914. június 28. (a szarajevói merénylet) 1914. július 28. (az Osztrák-Magyar Monarchia hadat üzen Szerbiának, a világháború kirobbanása), 1917 (a februári forradalom és a bolsevikok hatalomátvétele Oroszországban), 1918. október 31. (Károlyi Mihály kinevezése miniszterelnökké, az öszirózsás forradalom), 1918. november 3. (a</p>	

	padovai fegyverszünet), 1919 (a békekonferencia kezdete, a versailles-i béke), 1919. március 21. – augusztus 1. (a proletárdiktatúra időszaka), 1920. június 4.(a trianoni béke aláírása).
--	--

Tematikai egység	Európa és a világ a két világháború között	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	A gazdasági világválság és következményei az Egyesült Államokban és Európában, diktatúrák és diktátorok földrészünkön.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A világháború Európa hatalmi pozícióvesztését, az USA centrális helyzetbe kerülését, a bolsevizmus hatalomra jutását, a tömegdemokráciák kialakulását, valamint a korábban egységesülő világpiac felbomlását eredményezte. A politikai jogok kiterjesztése több országban a szociális demagógia felerősödésével járt, így utat nyitott a szélsőséges elemek hatalomra kerülésének, akik diktatórikus rendszereket vezettek be. E rendszerekben faji vagy osztályalapon, a bűnbakképzés eszköztárát alkalmazva embercsoportokat bélyegeznek meg, telepítenek ki, vagy likvidálnak, és a társadalmat „fenyegető veszélyre” való tekintettel mindenkinek korlátozzák szabadságjogait.</p> <p>A tanuló érti, hogy az USA-ban az 1920-as évek nagy gazdasági fejlődést és lényeges életmódbeli átalakulást hoztak (pl. az autók elterjedése), amelyet az évtized végi nagy válság követ. Felismeri, hogy a háborús pusztítás, vereség és gazdasági válságok egyik következménye a szélsőségek térnyerése. A diktatúrák működési mechanizmusának megismerése. Belátja, hogy a korszakban megtörtént az elitkultúra és a tömegkultúra végérvényes szétválása. Tudja, hogy a korszakban hatalmas lépés történt a női emancipáció felé.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>Az 1920-as évek politikai és gazdasági viszonyai.</p> <p>Demokráciák és tekintélyuralmi rendszerek Európában a két világháború között.</p> <p><i>Világkép, eszmék, ideológiák, társadalomkritika.</i></p> <p>Az olasz fasiszta állam és ideológia jellemzői.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés különböző statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. <i>(Pl. a német választások eredményei 1928–33 között; munkanélküliség alakulása az Egyesült Államokban 1929–1937.)</i> – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az avantgárd (pl. Apollinaire), Borges, Bulgakov, Faulkner, Thomas Mann, Orwell, Szolzsenyicin.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A technikai képalkotás: fényképezés, film</p>

<p>A kommunista diktatúra a Szovjetunióban.</p> <p>Az 1929-33-as világgazdasági válság jellemzői és következményei. Az Amerikai Egyesült Államok válasza a válságra: a New Deal.</p> <p>A nemzeti szocialista ideológia és a náci diktatúra jellemzői.</p> <p>Nemzetközi viszonyok a két világháború között.</p> <p>A gyarmatok helyzete.</p> <p>Tudomány és művészet a két világháború között. <i>Korok, korstílusok.</i></p> <p>Életmód és mindennapok a két világháború között. <i>Nők és férfiak életmódja és társadalmi helyzete, életformák.</i></p>	<p>következtetések levonása. <i>(Pl. a GULAG élete Szolzsenyicin: Ivan Gyenyiszovics egy napja című műve alapján.)</i></p> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása egyes társadalmi-történelmi jelenségek okairól. <i>(Pl. az antiszemitizmus okai.)</i> – Különböző szövegek, hanganyagok stb. vizsgálata a hitelesség szempontjából. <i>(Pl. különböző propagandafilms elemzése.)</i> – Híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése, feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. <i>(Pl. Gandhi és a polgári engedetlenségi mozgalom.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Folyamatábra, diagram készítése. <i>(Pl. a világgazdasági válság jelenségei.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről. <i>(Pl. Köztes-Európa nemzetiségi térképének összevetése az első világháború előtti és utáni államhatárokkal.)</i> – Történelmi időszakok összehasonlítása a változások mennyisége és gyorsasága szempontjából. <i>(Pl. a hagyományos női szerep megváltozása fél évszázad alatt.)</i> 	<p>jelentősége. Az avantgárd: Picasso: Guernica. Fényképek értelmezése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> az avantgárd zene, a dzsessz.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> vitaminok, penicillin – antibiotikumok, védőoltások.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A média kifejező eszközei és ezek hatásmechanizmusa. A korszak stílusirányzatai.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> olimpiatörténet – a berlini olimpia (1936).</p>
<p>Értelmező</p>	<p>Változás és folyamatosság, ok és következmény, interpretáció, történelmi</p>	

kulcsfogalmak	nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalmak	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, egyeduralom, monarchia, demokrácia, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria,</p> <p>vallás, vallásüldözés.</p>
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> tömegpárt, fasizmus, korporatív állam, kisantant, Dawes-terv, pártállam, államosítás, kollektivizálás, tervutasításos rendszer, Sztahanov-mozgalom, GULAG, személyi kultusz, koncepciók per, tőzsde, túltermelési válság, New Deal, totális diktatúra, propaganda, nemzetiszocializmus, fajelmélet, Führer, SS, Berlin-Róma tengely, antikomintern paktum, Anschluss, domínium, tekintélyelvű állam, magaskultúra (elitkultúra), tömegkultúra.</p> <p><i>Személyek:</i> Mussolini, Sztálin, Roosevel, Keynes, Hitler, Goebbels, Gandhi.</p> <p><i>Topográfia:</i> Köztes-Európa, Szovjetunió, Brit Nemzetközösség, Berlin, weimari köztársaság, Moszkva, Saar-vidék, Rajna-vidék, Szudéta-vidék.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1922 (fasiszta hatalomátvétel Olaszországban, a Szovjetunió létrehozása), 1924 (a Dawes-terv), 1925 (a locarnói egyezmény), 1929–1933 (a világgazdasági válság), 1933 (Hitler hatalomra kerülése), 1936 (Berlin-Róma tengely, Antikomintern Paktum), 1938 (Anschluss, a müncheni konferencia).</p>

Tematikai egység	Magyarország a két világháború között	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Politikusportrék a két világháború közötti Magyarországon. Trianon és következményei – a nemzeti összetartozás napja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A trianoni országvesztés társadalmi, szellemi és gazdasági rövidtávú hatásainak és hosszú távú következményeinek nemzeti tragédiaként való tudatosítása. A határok által elszakított területeken a kisebbségi sorba kényszerített magyarság helyzetének megértése, segítségének tudatosítása. A reménytelen bel- és külpolitikai helyzetből való kilábalás eredményeinek felismerése, a szellemi honvédelem és nemzetépítés szükségességének elfogadása, valamint a területi revíziós igények szükségességének etnikai</p>	

	<p>indoklása a korszakra vonatkozóan. Szélsőségektől mentes értékelés az adott történelmi időszakról, eseményeiről és személyiségeiről.</p> <p>A tanuló érti, hogy a két világháború közötti magyar fejlődés legfontosabb mozgatórugója a trianoni békeszerződés és annak hatásaira való reflektálás volt. Megismeri a békeszerződés politikai életre, gazdaságra, társadalomra és közgondolkodásra gyakorolt hatásait. Érti a kisebbségi lét problémáit. Tisztában van a külpolitikai alternatívákkal és tudja azok mozgatórugóit.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>A konszolidáció kezdete Magyarországon: Teleki Pál első miniszterelnöksége. <i>Államformák, államszervezet.</i></p> <p>A bethleni konszolidáció folyamata, jellemzői és válsága.</p> <p>A magyar külpolitika céljai és lehetőségei a két világháború között.</p> <p>A revízió lépései és politikai következményei Magyarországon.</p> <p>A belpolitikai élet radikalizálódása az 1930-as években.</p> <p>Tudomány és művészet a két világháború között.</p> <p>Társadalom és életmód Magyarországon a két világháború között.</p> <p><i>Szegények és gazdagok világa. Egyenlőség, emancipáció.</i></p> <p>Tömegkultúra és tömegsport. <i>Tömegtájékoztató, sajtó,</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. <i>(Pl. magyar gazdaság a két világháború között.)</i> – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. <i>(Pl. az egyes társadalmi csoportok életkörülményei.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek mozgatórugóiról. <i>(Pl. Horthy Miklós politikai életpályája.)</i> – Történelmi – társadalmi adatok, modellek és elbeszélések elemzése a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. <i>(Pl. a magyar külpolitika mozgástere, alternatívái.)</i> – Különböző hanganyagok, filmek vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. <i>(Pl. a korabeli játékfilmekből kirajzolódó mindennapi élet és társadalomkép összevetése a történelmi valósággal).</i> 	<p><i>Földrajz:</i> Magyarország és Közép-Európa természeti adottságai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a Nyugat, mint folyóirat és mint mozgalom; József Attila; a népi írók; a határon túli irodalom.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> tömegkommunikáció, médiumok hatása a mindennapi életre, a magyar hangosfilmgyártás kezdetei.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Szent-Györgyi Albert.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> avantgárd – Kassák Lajos.</p>

<p><i>propaganda.</i></p>	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önállóan gyűjtött képekből összeállítás, tabló készítése. <i>(Pl. a korszak helytörténeti vonatkozásai.)</i> – Beszélgetés egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. <i>(Pl. az antiszemitizmus témában.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A világtörténet, az európai történelem, a magyar történelem eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásainak elemzése. <i>(Pl. a német befolyás erősödése és hatásai.)</i> – Néhány kiemelt esemény, jelenség topográfiai helyének elhelyezése vaktérképen. <i>(Pl. a revíziós politika eredményei 1938–39.)</i> 	
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, monarchia, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, centrum, periféria,</p> <p>vallás, vallásüldözés.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> konszolidáció, numerus clausus, földreform, népszövetségi kölcsön, pengő, zsidótörvény, revízió, irredentizmus, kultúrfölény, Magyar Nemzeti Bank, társadalombiztosítás, agráröllő, nyilas mozgalom, győri program, első bécsi döntés.</p>	

<p><i>Személyek:</i> Teleki Pál, Bethlen István, Klebelsberg Kunó, Gömbös Gyula, Darányi Kálmán, Imrédy Béla, Szálasi Ferenc.</p> <p><i>Topográfia:</i> Felvidék, Kárpátalja.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1920-1921 (Teleki Pál első miniszterelnöksége), 1920 (a numerus clausus, földreform) 1921–31 (Bethlen István miniszterelnöksége, a konszolidáció időszaka), 1927 (a pengő bevezetése), 1938. november 2. (az első bécsi döntés).</p>
--

Tematikai egység	A második világháború	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	A második világháború jellemzői és következményei. Magyarország a második világháborúban. A holokauszt Európában és Magyarországon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ Az újfajta hadviselés jellegzetességei és azok hatásainak felismerése. Nagyhatalmak titkos vagy nyílt megegyezésének elítélése hatalmi övezetek létrehozásáról, kisebb államok felosztásáról, országhatárok erőszakos megváltoztatásáról vagy népcsoportok kitelepítéséről, kiirtásáról. A hátszínre, civil lakosságot sem kímélő modern totális háború jellemzőinek és a tömegpusztító hadászati eszközök használatának elítélése. A politikai antiszemitizmus megnyilvánulásai megerősödésének és mozgatórugóinak feltárása, veszélyeinek azonosítása, a diszkrimináció elítélése, az ún. fajelmélet és szörnyű következményeinek (pl. elkülönítés, deportálás, megsemmisítés) elutasítása.</p> <p>A tanuló ismeri az újfajta hadviselés jellegzetességeit és azok hatását. Megérti, miként került a háború során Magyarország kényszerpályára és ez milyen következményekkel járt az ország sorsát illetően. Tudja, hogy mennyi áldozattal, pusztítással járt a második világháború, és hogy a holokauszt az emberiség, valamint az egész magyarság tragédiája. Megismer olyan történelmi szituációkat, amelyek a háborús viszonyok közötti népek, népcsoportok vagy személyek megmentését eredményezték.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A második világháború kitörése. Hadi és diplomáciai eseményei a Szovjetunió elleni német támadásig. <i>Békék, háború, hadviselés.</i>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés szaktudományi munkákból. <i>(Pl. Magyarország háborús veszteségeiről.)</i> – Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból. <i>(Pl. az első</i> 	<p><i>Fizika:</i> nukleáris energia, atombomba.</p> <p><i>Etika:</i> az intolerancia, a</p>

<p>A fordulat a háború menetében.</p> <p>A szövetségesek együttműködése és győzelme. <i>Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>A második világháború jellemzői. A holokauszt.</p> <p>Magyarország háborúba lépése és részvétele a keleti fronton.</p> <p>Kállay Miklós miniszterelnöksége.</p> <p>A német megszállás és nyilas uralom. Felszabadulás és szovjet megszállás.</p> <p>Zsidóüldözés, a holokauszt Magyarországon.</p>	<p><i>és második zsidótörvény.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. <i>(Pl. kollaboránsok, ellenállók, embermentők a második világháborúban.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Híres emberek jellemzése <i>(Pl. Churchill, a brit elszántság jelképe.)</i> – Értékrendek összehasonlítása, saját értékek tisztázása. <i>(Pl. Göring-, Höss-idézetek alapján a náci gondolkodásról.)</i> – Történelmi-társadalmi jelenségek értékelése a saját értékrend alapján. <i>(Pl. holokauszt.)</i> – Filmek a történelmi hitelességének vizsgálata. <i>(Pl. A halál ötven órája [1965].)</i> – Kérdések megfogalmazása a forrás megbízhatóságára vonatkozóan. <i>(Pl. Horthy Miklós emlékiratai kapcsán.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <p>Események dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. Churchill és Sztálin vitája a második front megnyitásának helyszínéről.)</i></p> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A történelmi tér változásainak leolvasása térképekről. <i>(Pl. a náci Németország és a Szovjetunió terjeszkedése 1939–1941.)</i> – Kronológiai adatok rendezése. 	<p>gyűlölet, a kirekesztés, a rasszizmus.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Radnóti Miklós, Semprun: A nagy utazás, Kertész Imre: Sorstalanság.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A technikai képalkotás: fényképezés, a film jelentősége. Fényképek értelmezése <i>(pl. Capa: A normandiai partraszállás fényképei).</i></p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	

<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, népesedés, népességfogyás, migráció, életmód,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, emberi jog, állampolgári jog,</p> <p>vallás, vallásüldözés.</p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> háromhatalmi egyezmény, tengelyhatalmak, koncentrációs tábor, megsemmisítő tábor, népirtás, emberirtás, holokauszt, partizán, totális háború, furcsa háború, hadigazdaság, Vörös Hadsereg, antifasiszta koalíció, fegyveres semlegesség, második bécsi döntés, „hintapolitika”, gettó, deportálás, munkaszolgálat, hadifogság, kiugrási kísérlet, malenkij robot.</p> <p><i>Személyek:</i> Churchill, Rommel, Montgomery, Zsukov, Eisenhower, De Gaulle, Bárdossy László, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc, Wallenberg.</p> <p><i>Topográfia:</i> Leningrád, Pearl Harbor, Midway, El-Alamein, Sztálingrád, Kurszk, Auschwitz, Jalta, Potsdam, Hirosima, Normandia, Újvidék, Voronyezs, Donkanyar.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1939. augusztus 23. (a szovjet-német meg nem támadási egyezmény), 1939. szeptember 1. (Németország megtámadja Lengyelországot, kitör a második világháború), 1941. június 22. (Németország megtámadja a Szovjetuniót), 1942 (Midway-szigeteknél lezajlott ütközet, el-alameini csata), 1943 (véget ér Sztálingrád ostroma, kurszki csata), 1944. június 6. (megkezdődik a szövetségesek normandiai partraszállása), 1945. február (a jaltai konferencia), 1945. május 9. (az európai háború befejeződése), 1945. augusztus 6. (atomtámadás Hirosima ellen), 1945. szeptember 2. (Japán fegyverletételével véget ér a második világháború),</p> <p>1940. augusztus 30. (a második bécsi döntés), 1941. április (magyar támadás Jugoszlávia ellen), 1941. június 26. (Kassa bombázása), 1942–1944 tavasza (Kállay Miklós miniszterelnöksége), 1943. január (a doni katasztrófa), 1944. március 19. (a németek megszállják Magyarországot), 1944. október 15. (Horthy Miklós sikertelen kiugrási kísérlete, nyilas hatalomátvétel), 1944. december 21. (Debrecenben összeül az Ideiglenes Nemzetgyűlés), 1945. április (Magyarország felszabadítása a náci uralom alól, a szovjet megszállás kezdete, a háború vége Magyarországon).</p>

12. évfolyam, heti 6, évi 192 óra.

Tematikai egység	Társadalmi ismeretek	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A társadalmi tagozódással kapcsolatos korábbi történelmi és földrajzi ismeretek, valamint személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A társadalom makro- és mikrostruktúráját alkotó elemek azonosítása.</p> <p>A társadalom tagoltságából eredő egyenlőtlenségek felismertetése, ezek okainak azonosítása.</p> <p>A társadalmi felelősségvállalás elvi szükségességének megértetése és néhány gyakorlati módjának megismertetése.</p> <p>A kisközösségek szerepe a helyi, lokális és országos ügyek alakításában.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>Szocializáció, devianciák</p> <p>A családformák, a nagycsalád, a nukleáris család, a csonka családok.</p> <p>Ifjúsági szubkultúrák, generációs ellentétek régen és most.</p> <p>Helyi társadalom, civil társadalom, önkéntesség.</p> <p>Társadalmi rétegződés, társadalmi mobilitás</p> <p>Torlódó, középosztály és csonka társadalmak</p> <p>Demográfia és társadalom</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A család, az iskola és a kortárs csoport szerepének felismerése személyes tapasztalatok, vagy a médiából vett példák alapján. A devianciák megítélésének történelmi változásairól vitaóra szervezése.</p> <p>Történelmi elit, az elit és a középosztály fogalmának változása. A társadalmi mobilitás jelensége, akadályainak felismerése régen és most.</p> <p>Történelmi demográfiai adatok elemzése, a népesedési viszonyok történelemformáló szerepének felismerése.</p> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i> A nemzeti-, a közép-európai-, valamint az európai identitás értelmezése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> Magyarország régiói; demográfiai mutatók; a magyar tájak kulturális, néprajzi értékei.</p> <p><i>Etika:</i> Társadalmi szolidaritás. Többség és kisebbség.</p>

<p>Nemzet és nemzetiség.</p> <p>A nemzet fogalmának változásai.</p> <p>Család, klán, törzs.</p> <p>Kulturális és etnikai kisebbségek a történelmi Magyarországon és napjainkban. Integráció, asszimiláció, szegregáció.</p> <p>Vallás és társadalom</p> <p>Szekularizáció, a világ vallási térképének változása a XIX. századtól napjainkig.</p> <p>A terrorizmus mint társadalmi probléma.</p> <p>Esélyegyenlőtlenség és hátrányos társadalmi helyzet.</p> <p>Társadalmi felelősségvállalás és szolidaritás.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Aktuális szocializációs kérdések, dilemmák és problémák megvitatása. – A többes identitás fogalmának és gyakorlati érvényesülésének megvitatása. – Egy nemzeti kisebbség, valamint egy hátrányos helyzetű társadalmi csoport életének bemutatása szóban vagy írásban. Etnikumok és nemzetiségek magyarországi története, helyzetük változása. A vallások közti párbeszéd és konfliktusok néhány példája. Egy terrororganizmus történetének bemutatása, a terrorista akciók történelemformáló szerepének megvitatása. 	
<p>Kulcsfogalmak</p>	<p>Család, társadalom, szocializáció, deviancia, generációk, horizontális és vertikális mobilitás, civil társadalom, önkéntesség, történelmi demográfia, kultúra, etnikum, nemzet, nemzetiség, felekezet, egyház, szekularizáció, ökumenizmus, egyéni terror,</p> <p>aszimmetrikus hadviselés, nem hagyományos háború.</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Pénzügyi és gazdasági kultúra</p>	<p>Órakeret 20 óra</p>
--------------------------------	---	-----------------------------------

Előzetes tudás	A bankok működésével kapcsolatos gazdaságföldrajzi ismeretek. A gazdálkodással és a pénzkezeléssel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ Az alapvető pénzügyi és gazdasági fogalmak megismertetése, a gazdasági folyamatok fő hatótényezőinek megértetése.</p> <p>A tudatos és felelős állampolgári gazdálkodás elveinek megismerése, elfogadása.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>Az állam gazdasági szerepvállalása és kapcsolata a gazdaság különböző szereplőivel. Az állam bevételei. Az állam stabilizációs, redisztribúciós és tőkeallokációs feladatai.</p> <p>Adórendszer, bankrendszer, költségvetés</p> <p>A költségvetési és a monetáris politika eszköztára, szerepe a gazdaságpolitikai célok megvalósításában.</p> <p>Piaci verseny, közszolgáltatások.</p> <p>Monopólium, oligopólium.</p> <p>Nemzetgazdaság, világgazdaság, gazdasági ciklusok, recesszió és konjunktúra.</p> <p>A pénzpiac működése, megtakarítók és forrásigénylők. A pénzügyi közvetítők helye a nemzetgazdaságban.</p> <p>A vállalkozások helye a nemzetgazdaságban, szerepük a</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az adók és járulékok szerepének megértése a modern nemzetgazdaságok működésében. – A vállalkezési formák különbségeinek megértése, különféle példák elemzése révén. – A banki és a nem banki pénzügyi közvetítők sajátos gazdasági szerepeinek azonosítása. – Néhány hazai vállalkozás és a vállalkozói életforma megismerése példákön keresztül. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A tőkeszerzés különféle lehetőségeinek (tőzsde, értékpapírok, lízing) összehasonlítása. – Az állami szerepvállalás és az adózás közötti kapcsolatok feltárása. – A pénzügyekkel, gazdasággal foglalkozó írott, vagy audiovizuális médiaszövegek elemzése és feldolgozása. – Vázlatos üzleti terv készítése szituációs gyakorlat keretében. – Vita az adózási morállal kapcsolatos kérdésekről. 	<p><i>Földrajz:</i> a modern pénzügyi közvetítőrendszer a világgazdaságban (pénzügyi piacok, nemzetközi monetáris intézmények, nemzetközi tőkeáramlás, környezeti problémák, fenntarthatóság és az állam).</p> <p><i>Etika:</i> a felelősség új dimenziói a globalizáció korában.</p>

GDP megtermelésében. Vállalkozási formák. Vállalkozások létrehozása és működtetése. A vállalkozások és a piac kapcsolata. Az üzleti terv.		
Kulcsfogalmak	Állam, gazdaság, piac, pénz.	
Fogalmak	Költségvetés, adó, járulék, vállalkozás, személyi jövedelemadó, áfa, juttatások, társadalombiztosítás, nyugdíjjárulék, költségvetési intézmény, költségvetési egyenleg, deficit, pénzpiac, monetáris politika, jegybank, bankrendszer, kereskedelmi bank, megtakarítás, forrás, tőzsde, értékpapír, rt, kft, kkt, bt, egyéni vállalkozás, szövetkezet, korlátlan felelősség, korlátolt felelősség, egyetemleges felelősség, biztosító társaság, lízingtársaságok, pénzügyi közvetítő rendszer.	

Tematikai egység	Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A második világháború eseményei, a sztálinizmus jellemzői, az Amerikai Egyesült Államok politikai és gazdasági viszonyai, a gyarmatok helyzete a két világháború között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A nukleárisfegyverkezési verseny, a helyi háborús konfliktusok és a szovjetek térnyerésének jellemzői beazonosítása, elítélése. A gyarmati függési viszonyok átalakulása, az európai kettéosztottság emberi, társadalmi, gazdasági következményeinek beazonosítása. A diktatórikus rendszerek szabadságot korlátozó és versenyképtelen vonásainak felismerése, elítélése. A demokrácia, mint a közös döntés intézményrendszerének az emberi jogokat leginkább biztosító formája.</p> <p>A tanuló értelmezi a háború utáni helyzetet és a megosztott világ kialakulásának folyamatát. Felismeri a hidegháború keltette helyi háborúk máig ható következményeit. Hiteles kép alakul ki benne a két tömbben élők különböző helyzetéről, mindennapjairól. Ismeri az egykori gyarmati lét hatását a függetlenné vált államok fejlődésére.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A hidegháborús szembenállás, a kétpólusú világ,	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, vizuális rendezők készítése. <i>(Pl. a két</i>	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Orwell, Szolzenyicin, Hrabal, Camus, Garcia Marquez.

<p>a megosztott Európa. <i>Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>A szovjet tömb kialakulása, jellemzői.</p> <p>A nyugati országok gazdasági és katonai integrációja. Az új világgazdasági rendszer kialakulása.</p> <p><i>Erőforrások és termelési kultúrák.</i></p> <p>A gyarmati rendszer felbomlása (India, Kína), a „harmadik világ”.</p> <p>A közel-keleti konfliktusok. Az arab világ átalakulása.</p>	<p><i>szuperhatalom jellemzőinek összegyűjtése.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben. <i>(Pl. Kelet-Közép-Európa országainak szovjetizálása.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Folyamatábra, diagram készítése. <i>(Pl. a két szuperhatalom katonai kiadásai.)</i> – Beszélgetés egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény megfogalmazása. <i>(Pl. az iszlám fundamentalizmus okai, hatásai.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Múltban élt emberek életének összehasonlítása a jellel. <i>(Pl. Közép-Európa államai a szocializmus időszakában és napjainkban.)</i> – Tanult helyek megkeresése a térképen. <i>(Pl. a két tömb meghatározó államai.)</i> 	<p><i>Kémia:</i> hidrogénbomba, nukleáris fegyverek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a posztmodern, intermediális művészet.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Olimpiatörténet.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p>	

	<p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, piacgazdaság, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, parlamentarizmus, emberi jog, állampolgári jog, diktatúra, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, népképviselő, demokrácia, diktatúra,</p> <p>vallás, vallásüldözés.</p>	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), szuperhatalom, vasfüggöny, hidegháború, fegyverkezési verseny, kétpólusú világ, NATO, Varsói Szerződés, KGST, Európai Gazdasági Közösség (Közös Piac), berlini fal, harmadik világ, el nem kötelezettek mozgalma.</p> <p><i>Személyek:</i> Mao Ce-tung, Truman, Adenauer, Hruscsov, Kennedy, Brezsnyev,</p> <p><i>Topográfia:</i> NSZK, NDK, Izrael, Kuba, Korea, Vietnam.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1945 (az ENSZ létrejötte), 1947 (a Truman-elv, a Kominform állásfoglalása, a párizsi béke, India függetlensége), 1948 („a fordulat éve”, Izrael létrejötte), 1949 (az NSZK, az NDK, a NATO, a KGST, a Kínai Népköztársaság létrejötte, a szovjet atombomba), 1956 (az SZKP XX. kongresszusa, a szuezi válság), 1957 (a Római Szerződések), 1961 (a berlini fal építése, Gagarin űrrepülése), 1962 (a kubai rakétaválság), 1964–1973 (a vietnami háború), 1967 (a „hatnapos háború”).</p>	
Tematikai egység	Magyarország a világháborús vereségtől a forradalom leveréséig	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Magyarország részvétele a második világháborúban. A háború vége és az ország szovjet megszállása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ Magyarország szovjet mintára történő erőszakos átalakításának, a kommunista diktatúrának elítélése. Az 1956-ban idegen elnyomás és zsarnokság ellen föllázadt emberek, közösségek bátorságának, feladatvállalásának, adott esetekben hősiességének értékelése, a hazafiságra nevelés és a nemzeti öntudat megerősítése érdekében. A szabadságharc hősei és áldozatai sorsának átélése, a szolidaritás érzésének felkeltése. Annak felismerése, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc jelenlegi demokratikus rendünk talpköve. A szovjet megszállás és az ebből fakadó korlátozott állami szuverenitás következményeinek azonosítása. A totális kommunista diktatúra emberiség elleni bűneinek megismerése, elítélése.</p> <p>A tanuló megérti, hogy Magyarországnak 1956-ban a rendkívül kedvezőtlen nemzetközi helyzetben, az erőegyensúlyra épülő politikai viszonyrendszerben nem sikerült kiszakadnia a szovjet tömbből. Látja a magyar és az egyetemes történelem összefüggéseit. Átlátja, hogy nehéz</p>	

	történelmi helyzetben az egyes emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja. Október 23-i nemzeti ünnepünk eseményeinek megismerése a méltó megünneplés céljából.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>Az ország szovjetizálása, a kommunista diktatúra kiépítésének folyamata, jellemzői.</p> <p><i>Függetlenség és alávetettség.</i></p> <p>Az egypárti diktatúra működése a Rákosi-korszakban, köz- és magánéleti, valamint kulturális és gazdasági jellegzetességek.</p> <p><i>Világkép, eszmék, ideológiák, társadalomkritika.</i></p> <p>Az 1956-os forradalom és szabadságharc okai, háttere, jellemzői, szereplői.</p> <p><i>Forradalom, reform és kompromisszum.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből és megfigyeléséből. (Pl. az 1956-os események résztvevőinek visszaemlékezéseiből.) – A tanultak felhasználása új helyzetekben. (Pl. Magyarország szovjetizálása.) – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. (Pl. Tóth Ilona ügye.) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltételezések megfogalmazása híres emberek viselkedésének mozgatórugóiról. (Pl. Nagy Imre/Kádár János 1956-os szerepvállalása.) – Érvek gyűjtése feltevések mellett és ellen, az érvek kritikai értékelése. (Pl. koncepciók perek.) – Többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása. (Pl. a Rákosi-korszak viccei.) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszélgetés egy történelmi témáról. (Pl. a Nyugat magatartása 1956-ban.) – Folyamatábra, diagram készítése. (Pl. az 1945. és 1947. évi választások eredményei.) 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Dokumentumfilmek, híradók elemzése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Olimpiatörténet, magyar részvétel és sikerek a korszak olimpiáin.</p>

	<p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <p>A világtörténet, az európai és a magyar történelem kölcsönhatásainak elemzése. (Pl. az 1956-os forradalom és környezete.)</p>	
Értelmező kulcsfogalmak	Ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalmak	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, állampolgári jog,</p> <p>vallás, vallásüldözés, vallásszabadság.</p>	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> Szövetséges Ellenőrző Bizottság, Független Kisgazdapárt, Nemzeti Parasztpárt, Magyar Kommunista Párt, Szociáldemokrata Párt, háborús bűnös, népbíróság, kitelepítés, lakosságcsere, Magyar Dolgozók Pártja (MDP), kulák, beszolgáltatás, földosztás, internálás, osztályharc, ÁVH, Petőfi Kör, MEFESZ, intervenció, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP).</p> <p><i>Személyek:</i> Mindszenty József, Tildy Zoltán, Nagy Ferenc, Kovács Béla, Kéthly Anna, Esterházy János, Rákosi Mátyás, Márton Áron, Kádár János, Nagy Imre, Rajk László, Maléter Pál, Bibó István.</p> <p><i>Topográfia:</i> Magyar Népköztársaság, Recsk, Hortobágy, Sztálinváros (Dunaújváros).</p> <p><i>Kronológia:</i> 1947. február 10. (a párizsi béke), 1948 (a Magyar Dolgozók Pártjának megalakulása, a nyílt kommunista diktatúra kezdete), 1949 (az új alkotmány, a Rajk-per) 1953–55 (Nagy Imre első miniszterelnöksége), 1956 (Rajk László és társainak újratemetése), 1956. október 23. (a forradalom kirobbanása), 1956. október 28. (a forradalom győzelme), 1956. november 4. (általános szovjet támadás indul Magyarország ellen).</p>	

Tematikai egység	A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A kétpólusú világ kialakulása a második világháborút követő években. A szovjet tömb és a nyugati integráció legfontosabb jellemzői. A hidegháborús szembenállás. A gyarmati rendszer felbomlása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A két világrendszer harcának, versengésének fontosabb állomásainak beazonosítása, a kommunista társadalmi-gazdasági berendezkedés fejlődésképtelenségének felismertetése. A modern technológia, a globalizációs folyamatok, a szabadság ideológiájának és a kommunikációs rendszerek szerepének azonosítása a szovjet típusú rendszerek bukásában.</p> <p>Érti a tanuló a két világrendszer közötti versengés legfontosabb mozgatórugóit. Átlátja és képes saját szavaival megfogalmazni, hogy melyek voltak a leglényegesebb különbségek a két szembenálló tömb országai között a politikai rendszer működése, a gazdaság, a társadalom és az életmód terén. Érti, hogy milyen tényezők vezettek a kétpólusú világrend megszűnéséhez.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>Szovjet-amerikai konfliktusok, a versengés és együttműködés formái, területei.</p> <p>Demokrácia és a fogyasztói társadalom nyugaton – diktatúra és hiánygazdaság keleten.</p> <p>A vallások, az életmód (szabadidő, sport, turizmus) és a kulturális szokások (divat, zene) változásai a korszakban.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Különböző élethelyzetek megfigyelése. <i>(Pl. mindennapi élet a vasfüggöny két oldalán.)</i> – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. <i>(Pl. az SZKP XX. kongresszusa.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések történelmi személyiségek cselekedeteinek mozgatórugóiról. <i>(Pl. szovjet és amerikai politikusok szerepe a korszakban.)</i> – Elbeszélések, filmek vizsgálata a hitelesség szempontjából. <i>(Pl. A mások élete [2006].)</i> – Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. <i>(Pl. a hippi-mozgalom.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> tömegkommunikáció, a média és a mindennapi élet.</p> <p><i>Informatika:</i> Neumann János és a modern számítógépek. Az internet.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> a DNS és a géntechnológia.</p> <p><i>Fizika:</i> az űrkutatás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A beat és a rock. Szórakoztató zenei műfajok.</p>

<p>A kétpólusú világrend megszűnése: Németország egyesítése, a Szovjetunió és Jugoszlávia szétesése.</p>	<p>Képi és egyéb információk elemzése. <i>(Pl. szovjet és amerikai karikatúrák elemzése.)</i></p> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kronológiai adatok rendezése. <i>(Pl. a hidegháború, enyhülés, kis hidegháború.)</i> – Egyszerű térképvázlatok készítése. 	
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Történelmi idő, ok és következmény, történelmi források, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, piacgazdaság, gazdasági válság, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, parlamentarizmus, emberi jog, állampolgári jog, diktatúra, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, népképviselő, demokrácia, diktatúra,</p> <p>vallás, vallásüldözés.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> vasfüggöny, hidegháború, fegyverkezési verseny, kétpólusú világ, NATO, Varsói Szerződés, KGST, Európai Gazdasági Közösség (Közös Piac), Európai Unió, berlini fal, szociális piacgazdaság, ökumené, harmadik világ, enyhülési politika, olajválság, iszlám fundamentalizmus.</p> <p><i>Személyek:</i> Brezsnyev, Willy Brandt, Reagan, Thatcher, Gorbacsov, G. Bush, Kohl, II. János Pál.</p> <p><i>Topográfia:</i></p> <p>1968 (a prágai tavasz, a Brezsnyev-doktrína), 1975 (a Helsinki Értekezlet), 1989 (a kelet-közép-európai rendszerváltások, a berlini fal lebontása), 1991 (a Szovjetunió szétesése, a délszláv válság és az Öböl-háború kirobbanása).</p>	

Tematikai egység	A Kádár-korszak jellemzői	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A szovjet megszállás és a kommunista diktatúra jellemzői. Az 1956-os forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai. A határon	

	túli magyarság sorsa. Október 23. mint iskolai ünnepély.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ Az 1956-ot követő kegyetlen megtorlás adatainak megismerése, a törvénytelen bírósági tárgyalások, ítéletek jellemzőinek felismertetése, elítélése. A totális diktatúrát elfedni szándékozó demokratikusnak látszó „kellékek” beazonosítása, a rendszer lényegi reformálhatatlanságának felismerése. A hatalom által a társadalomra kényszerített kompromisszum jellemzőinek, eredményének és kártékonyságának tudatosítása, értékelése. A rendszer bukása okainak, körülményeinek sokoldalú elemzése.</p> <p>A Kádár-rendszer jellegének és mozgásterének megismerése. A szocialista időszak Magyarország további történelmére és jelenére gyakorolt hatásainak átlátása. Megérti a tanuló, hogy Kádár János személyisége és a nevével fémjelzett korszak miért osztja meg ma is a közvéleményt.</p> <p>Képes sokoldalúan elemezni a Kádár-rendszer válságának és bukásának okait, körülményeit, felismeri a rendszer lényegi reformálhatatlanságát. A békés rendszerváltás menetének ismerete, jelentőségének és árnyoldalainak tudatosulása.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>Megtorlás és a konszolidáció.</p> <p>Gazdasági reformok a Kádár-korszakban.</p> <p>Életmód és mindennapok, a szellemi- és sportélet a Kádár-korszakban.</p> <p>A Kádár-rendszer válsága, a külpolitikai változások és az ellenzéki mozgalmak.</p> <p>A rendszerváltás „forgatókönyve”, mérlege, nyertesek és vesztesek.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, diagramokból. <i>(Pl. a földterületük nagyságának változása 1956–1980 között.)</i> – Ismeretszerzés írásos forrásokból. <i>(Pl. a gazdasági mechanizmus reformja.)</i> – Emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. <i>(Pl. a Kádár-korszak besúgói; ellenzéke.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása egyes társadalmi-történelmi jelenségek háttéréről. <i>(Pl. a magyar társadalom megbékélése a kádári hatalommal.)</i> – Tételmondat meghatározása, szövegtömörítés. <i>(Pl. a</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Németh László, Nagy László, Sütő András, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Örkény István.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> dokumentumfilmek, híradók elemzése; stílusirányzatok: budapesti iskola.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Olimpiai történet, magyar részvétel és sikerek a korszak olimpiáin.</p>

<p><i>Forradalom, reform és kompromisszum.</i></p> <p>Nemzeti és etnikai kisebbségek Magyarországon a kétpólusú világ időszakában.</p> <p><i>Népesség, demográfia.</i></p> <p>A határon túli magyarság helyzete a kétpólusú világ időszakában.</p>	<p><i>rendszerelváltó pártok programjai.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása. <i>(Pl. a Kádár-korszak viccei.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Folyamatábra, diagram készítése. <i>(Pl. a parlamenti patkó az 1990-es választás után.)</i> – Beszámoló, kiselőadás tartása <i>(Pl. ifjúsági szubkultúrák a Kádár-korszakban címmel.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <p>A világtörténet, az európai és a magyar történelem kölcsönhatásainak elemzése. <i>(Pl. összehasonlító kronológiai táblázat készítése.)</i></p>	
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó,</p> <p>politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, állampolgári jog,</p> <p>vallás, vallásüldözés, vallásszabadság.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), amnesztia, új gazdasági mechanizmus, háztáji, második gazdaság, „három T”, KISZ, ellenzéki mozgalmak, szamizdat, lakiteleki találkozó, Ellenzéki Kerekasztal, reformszocializmus, MDF, SZDSZ, FIDESZ, MSZMP, FKgP, KDMP, MSZP, többpártrendszer, pluralizmus, jogállam, Nemzeti Kerekasztal.</p>	

<p><i>Személyek:</i> Kádár János, Nagy Imre, Aczél György, Pozsgay Imre, Tőkés László, Antall József, Göncz Árpád.</p> <p><i>Topográfia:</i> Magyar Népköztársaság.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1958 (Nagy Imre kivégzése), 1963 (a kádári konszolidáció lezárulta), 1968 (az új gazdasági mechanizmus érvénybe lépése), 1989. június 16. (Nagy Imre és társainak újratemetése), 1989. október 23. (a harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása), 1990 (szabad országgyűlési és önkormányzati választások), 1991 (a szovjet csapatok kivonása Magyarországról).</p>
--

Tematikai egység	Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	<p>Az Európai Unió létrejötte és az európai polgárok alapvető jogai.</p> <p>A vasfüggöny lebontása és következményei a keleti blokk országaiban.</p> <p>Globális problémák: urbanizáció, környezetszennyezés, terrorizmus, migráció, klímaváltozás.</p>	
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>◀ A globalizációs folyamatok, kihívások és az egységesülő Európa előnyeinek és hátrányainak sokoldalú feldolgozása, megítélése. Fő morális célok (demokrácia, antirasszizmus, háborúellenesség) esetenkénti ellentmondásainak a felismerése. A demokratikus értékek ismeretében a történelmi-társadalmi kérdések, folyamatok árnyalt megítélése.</p> <p>A tanulók megismerik a globalizáció fő mozgatórugóit, és tisztában vannak a világ fejlődésére gyakorolt hatásaival. Kialakul bennük a környezettudatos magatartás, értik a felelős állampolgári magatartás lényegét és az ehhez kapcsolódó egyéni feladatokat, valamint felismerik a társadalom egészének érdekeit. Tisztában vannak az EU szerepével, és reális kép alakul ki bennük Magyarország szerepéről és lehetőségeiről az integráción belül.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<p>Az információs – technikai forradalom és a tudásipar. A globális világgazdaság új kihívásai és ellenmondásai.</p> <p><i>Technikai fejlődés feltételei és következményei.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az internet felhasználása történelmi ismeretek szerzésére. <i>(Pl. atomfegyverrel rendelkező országok az ezredforduló után.)</i> – Vizuális rendezők (táblázatok, 	<p><i>Földrajz:</i> az EU kialakulása, jellemzői, tagállamai; globális világgazdaság napjainkban, globális környezeti problémák; népesség, népesedés, urbanizáció; fejlődő és</p>

<p><i>Erőforrások és termelési kultúrák.</i></p> <p>A fenntarthatóság dilemmái. A civilizációk, kultúrák közötti ellentétek kiéleződése.</p> <p>Az egypólusútól a többpólusú világregend felé.</p> <p>A mediatisált világ. A tömegkultúra új jelenségei napjainkban.</p> <p><i>Tömegtájékoztatás, sajtó, propaganda.</i></p> <p>Az Európai Unió intézményei, működése és jelenlegi problémái.</p>	<p>ábrák, vázlatok) készítése. <i>(Pl. a mai hatalmi viszonyokat bemutató ábra.)</i></p> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adatok, modellek, elbeszélések elemzése a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. <i>(Pl. globális világ fejlődésének határai.)</i> – Erkölcsi kérdéseket felvető helyzetek felismerése, bemutatása. <i>(Pl. klónozás)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tabló készítése önállóan gyűjtött képekből. <i>(Pl. globális környezeti problémák.)</i> – Beszélgetés (vita) társadalmi, történelmi témákról. <i>(Pl. Brazília, Oroszország, India, Kína) megnövekedett szerepe.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <p>A világtörténet, az európai történelem, a magyar történelem eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásainak elemzése. <i>(Pl. centrumok és perifériák napjainkban.)</i></p>	<p>fejlett országok gazdaságának jellemzői; Kína.</p> <p><i>Informatika:</i> Információk gyűjtése az internetről. Bemutatók, dokumentumok készítése.</p> <p>Információs társadalom.</p> <p>Információkeresés, információ-felhasználás.</p> <p><i>Etika; filozófia:</i> korunk erkölcsi kihívásai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> világzene.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, centrum, periféria,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, önkormányzat, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra,</p>	

	vallás, vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> globalizáció, terrorizmus, adósságspirál, fogyasztói társadalom, globális felmelegedés, ökológiai katasztrófa, fenntarthatóság, környezetvédelem, fiatalodó és öregedő társadalom, migráció, foglalkozási szerkezet, agglomeráció, diszkrimináció, szegregáció, integráció.</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p><i>Topográfia:</i> az EU tagállamai.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1992 (a maastrichti szerződés aláírása), 2001 (terrortámadás az USA ellen), 2004 (tíz új tagállam).</p>

Tematikai egység	A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A Kádár-korszak legfontosabb politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális jellemzői. A szocialista rendszer válságának okai. A magyar rendszerváltás fordulópontjai és főszereplői.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ A demokratikus rendszer megteremtésének ellentmondásai (pl. forradalomszerű átalakulások társadalmi egyeztetés nélkül) az átalakulás jelentőségének értékelése, az ezt tagadó álláspontok kritikája. Annak belátása, hogy a rendszerváltásnak nyertesei és vesztesei egyaránt voltak, nem mindig a társadalmi igazságosságnak megfelelően. A közösségi és egyéni érdekek ütközésének, kiegyenlítési törekvéseinek a felismerése a társadalomban. Magunk és mások kétféle mércével mérésének elutasítása.</p> <p>A tanulók tisztában vannak azzal, hogy melyek a rendszerváltás előtti és az azt követő időszak politikai és gazdasági rendszere közötti legfontosabb különbségek. Reális kép alakul ki bennük Magyarország szerepéről és lehetőségeiről az európai integráción belül. Megértik a kisebbségi lét problémáit a Magyarországon élő etnikai és kulturális kisebbségek, illetve a határokon túl élő magyar kisebbség szempontjából egyaránt.</p>	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	
A poszt szocialista régió és Magyarország helyzete, problémái 1990 után.	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. <i>(Pl. Magyarország demográfiai helyzete.)</i> 	<p><i>Informatika:</i> információkeresés, információ-felhasználás.</p>

<p>Magyarország euroatlanti csatlakozásának folyamata <i>Fözlárkózás, lemaradás.</i></p> <p>A közjogi rendszer jogállami átalakítása és intézményrendszere 1990 után.</p> <p><i>Hatalommegosztás formái, színterei.</i></p> <p>A piacgazdaságra való áttérés és az átalakulás ellentmondásai, regionális gazdasági különbségek.</p> <p>A társadalmi mobilitás problémái. A cigány (roma) társadalom története, helyzete és integrációjának folyamata.</p> <p><i>Nők, férfiak életmódja és társadalmi helyzete, életformák, szegények és gazdagok világa.</i></p> <p>A határon túli magyarság helyzete. Magyarok a nagyvilágban.</p> <p><i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. <i>(Pl. kisebbségek határon innen és túl.)</i> – Az internet felhasználása történelmi ismeretek szerzésére. <i>(Pl. Magyarország és az Európai Unió kapcsolata.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <p>Különbségek felismerése, a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. <i>(Pl. Magyarország államberendezkedésének változásai a XX. század folyamán.)</i></p> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszélgetés (vita) egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény megfogalmazása. <i>(Pl. cigányság romák integrációja.)</i> – Események, történetek, jelenségek dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. hajléktalansors, munkanélküliség, a mélyszegénység problémái.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <p>Az adott téma tanulmányozásához leginkább megfelelő térkép kiválasztása különféle atlaszokból. <i>(Pl. Magyarország népesedési viszonyainak, az életkörülmények változásainak bemutatása.)</i></p>	<p><i>Matematika:</i> diagramok, táblázatok, grafikonok – adatleolvasás, készítés, értelmezés, statisztikai fogalmak ismerete.</p> <p><i>Etika; filozófia:</i> korunk erkölcsi kihívásai.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, tények és bizonyítékok, történelmi nézőpont.</p>	

<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség,</p> <p>gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, centrum, periféria,</p> <p>politika, állam, államforma, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, önkormányzat, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra,</p> <p>vallás, vallásüldözés.</p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> migráció, foglalkozási szerkezet, agglomeráció, diszkrimináció, szegregáció, integráció.</p> <p><i>Személyek:</i> Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc.</p> <p><i>Topográfia:</i> a határon túli magyarok lakta területek.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1999 (Magyarország a NATO tagjává válik), 2004 Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz).</p>

Tematikai egység	Állampolgári ismeretek	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A politikai rendszerek és az állampolgárok közötti viszony történelmi formáinak ismerete. Az iskolai diákönkormányzat működésével kapcsolatos tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ Az aktív és felelős állampolgársághoz szükséges ismeretek és készségek megerősítése.</p> <p>Az alapvető állampolgári jogok és kötelességek tudatosítása. Az ezek gyakorlásához kapcsolódó legfontosabb tevékenységi formák azonosítása.</p> <p>A magyarországi és az uniós politikai rendszer legfőbb elemeinek megismertetése, a politikai részvétel jelentőségének tudatosítása.</p> <p>Az új Alaptörvény szellemiségének és fontosabb pontjainak feldolgozása.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>Állampolgári jogok és kötelességek.</p> <p>Magyarország és az Európai Unió politikai intézményrendszere.</p> <p>A magyar és az európai állampolgárság legfontosabb ismérvei.</p> <p>A magyar választási rendszer (országgyűlési és helyhatósági választások).</p> <p>A politikai részvétel formái.</p> <p>A közvetett és a közvetlen demokrácia eszköztára.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyarországi országgyűlési választások modellezése. – A hazai helyhatósági választások működési mechanizmusának modellezése. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az állampolgári jogok és kötelességek kölcsönös viszonyrendszerének elemzése. – A felelősségteljes választói magatartás értelmezése. – A többes állampolgárság fogalmának értelmezése. 	<p><i>Földrajz:</i> az Európai Unió kialakulása és működésének jellemzői.</p> <p><i>Etika:</i> törvény és lelkiismeret.</p>
Kulcsfogalmak	Állam, állampolgár, politika, intézmény.	

Fogalmak	Állampolgári jog, állampolgári kötelesség, politikai intézményrendszer, választás, választási rendszer, unió, országgyűlés, helyhatóság, politikai részvétel, közvetett demokrácia, közvetlen demokrácia.
-----------------	---

Tematikai egység	Munkavállalás	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Diákmunka során szerzett személyes tapasztalatok. A környezet munkával kapcsolatos mintáinak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>◀ Az alapvető munkavállalói jogok és kötelezettségek tudatosítása.</p> <p>A munkába állás folyamatának és az alkalmazotti lét néhány fontos jellemzőjének megismertetése.</p> <p>A munkatevékenység emberformáló és értékteremtő erejének felismerése, elfogadása.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>A munkaerő és a piac kapcsolata. Munkaerőpiaci elvárások itthon és külföldön.</p> <p>Szakképzettség. Álláskeresési technikák. Pályakezdeményezés, beilleszkedés a munkahelyi közösségbe.</p> <p>Munkajogi alapok. Foglalkoztatási formák.</p> <p>A munkaszerződés tartalma.</p> <p>A munkaviszonyhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek (munkaszerződés, bérszámítás, adózás, egészségbiztosítás és nyugdíjbiztosítás, kollektív szerződés).</p> <p>A munkaviszony megszűnése, munkanélküli ellátás, álláskeresési támogatás, visszatérés a foglalkoztatásba.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Munkaerőpiaci információk gyűjtése, a magyarországi és az uniós lehetőségek feltérképezése (állások és elvárások). – Egy állás elnyeréséhez kapcsolódó lépések megismerése, tapasztalatok szerzése a dokumentumok kezelésével kapcsolatban (álláshirdetés, tájékozódás, önéletrajz, motivációs levél, interjú, munkaszerződés). – A munkaviszonyhoz kapcsolódó adózási, egészség- és társadalombiztosítási teendők modellezése. – Saját bankszámla nyitásának, bankkártya kiváltásának és az internetes bankfiók használatának modellezése. – Tájékozódás a munkanélküliek ellátásáról, átképzési és visszatérési lehetőségekről a területileg illetékes hivatalokon keresztül. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A munkahelyi közösségbe való beilleszkedés problémáinak modellezése szerepjáték keretében. – Az egyéni és a vállalati érdek ütközését megjelenítő viták szervezése. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Tájékozódás listászerű, nem folyamatos szövegekben. Ismerkedés az olyan, végrehajtásra szánt, aktusszerű szövegekkel, mint a számla, az önéletrajz, a szerződés és az adóbevallás.</p> <p><i>Informatika:</i> Információk gyűjtése az internetről. Bemutatók, dokumentumok készítése.</p>
Kulcsfogalmak	Gazdaság, piac, munka.	
Fogalmak	Állás, adó, biztosítás, szerződés, munkaerőpiac, munkaadó, munkavállaló, foglalkoztatás, munkaviszony, önéletrajz, motivációs levél, munkajog, munkaszerződés, munkaidő, munkabér, adózás, adóbevallás, személyi jövedelemadó, egészségbiztosítás, társadalombiztosítás, munkanélküliség, munkanélküli ellátás, álláskeresési támogatás.	

Tematikai egység	Rendszerező ismétlés	Órakeret 62 óra
Előzetes tudás	A középiskolai történelem, társadalom és állampolgári ismeretanyag.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érettségi témakörök rendszerező ismétlése során felkészülés az érettségi vizsgára.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudat és aktív állampolgárságra nevelés.</p> <p>A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. a globalizáció felerősödése és a lokális közösségek megerősödése) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.</p> <p>Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.</p> <p>A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása újkori és modernkori egyetemes történelemre.</p> <p>A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás.</p> <p>Ismerje fel a tanuló, hogy az utókor, a történelmi emlékezet a nagy történelmi személyiségek tevékenységét többféle módon és szempont szerint értékeli, egyben legyen képes saját értékítélete megfogalmazásakor a közösség hosszútávú nézőpontját alkalmazni.</p> <p>Ismerje a XIX-XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.</p> <p>Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait az 1849 szabadságharc leverésétől a kiegyezésen át a trianoni országvesztésig, illetve a második világháborús pusztításon át a kommunista diktatúra létrejöttéig, valamint az 1956-os forradalomtól a demokratikus jogállam megteremtéséig. Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.</p>
--	--

	<p>Ismerje az új- és modernkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.</p> <p>Tudja, hogy az újkortól kezdődően lényegesen átalakul Európa társadalma és gazdasága (polgárosodás, iparosodás) és ezzel párhuzamosan új eszmeáramlatok, politikai mozgalmak, pártok jelennek meg. Ismerje fel, hogy az USA milyen körülmények között vált a mai világ vezető hatalmává és mutasson rá az ebből fakadó ellentmondásokra.</p> <p>Tudja a trianoni országvesztés súlyos körülményeit és máig tartó hatását, következményeit értékelné és legyen képes a határon túli magyarság sorskérdéseit felismerni.</p> <p>Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket, legyen képes a demokratikus berendezkedés működési nehézségeit és a jogállamiságot veszélyeztető jelenségeket felismerni és azokat elemezni.</p> <p>Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, pl. betegségeket, elszegényesedést, munkanélküliséget, élelmiszerhiányt, tömeges migrációt.</p> <p>Ismerje az alapvető állampolgári jogokat és kötelezettségeket, Magyarország politikai rendszerének legfontosabb intézményeit, értse a választási rendszer működését.</p> <p>Legyen képes ismereteket meríteni különböző ismeretforrásokból, történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvekből, atlaszokból, szaktudományi munkákból, legyen képes ezek segítségével történelmi oknyomozás megszervezésére. Jusson el az előadás önálló jegyzetelése szintjére. Legyen képes az internetet kritikus és tudatos használatára történelmi, filozófia- és etikatörténeti ismeretek megszerzése érdekében.</p> <p>Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján. Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából. Legyen képes történelmi jeleneteket elbeszélni, adott esetben eljátszani különböző szempontokból. Legyen képes erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni. Fogalmazzon meg önálló véleményt társadalmi, történelmi eseményekről, szereplőkről, jelenségekről, filozófiai kérdésekről. Legyen képes mások érvelésének összefoglalására, értékelésére és figyelembe vételére, a meghatározott álláspontok cáfolására, a véleménykülönbségek tisztázására, valamint a saját álláspont gazdagítására is. Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. Legyen</p>
--	---

	<p>képes összehasonlítani társadalmi-történelmi jelenségeket strukturális és funkcionális szempontok alapján. Legyen képes értékrendek összehasonlítására, saját értékek tisztázására. Értékelje a társadalmi-történelmi jelenségeket az értékrendek alapján.</p> <p>Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni (filozófiai kérdésekről is), ennek kapcsán kérdéseket világosan megfogalmazni.</p> <p>Legyen képes a történelmi időben történő tájékozódás eddig elsajátított összetevőinek és jelentőségének a bemutatására példákkal. Legyen képes a különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.</p> <p>Legyen képes a nemzet, a kisebbség fogalmának és a helyi társadalom fogalmának a szakszerű használatára, tudjon érvelni a társadalmi felelősségvállalás, illetve a szolidaritás fontossága mellett.</p> <p>Legyen képes átlátni a nemzetgazdaság, a bankrendszer, a vállalkezési formák működésének legfontosabb szabályait.</p> <p>Legyen képes munkavállalással összefüggő, a munkaviszonyhoz kapcsolódó adózási, egészség- és társadalombiztosítási kötelezettségek, illetve szolgáltatások rendszerét átlátni.</p>
--	---

Érettségi témakörök, követelmények (vastag betűvel a csak emelt szintű vizsgán kérdezhető témakörök szerepelnek):

Témakörök:

Vallás és kultúra az ókori Keleten	Egy folyam menti civilizáció (Egyiptom, Kína)
A spártai állam és az athéni demokrácia	A zsidó vallás részletesebben (monoteizmus)
A görög vallás, tudomány és művészet	Az athéni demokrácia kialakulása
A pun háborúk következményei	A római köztársaság államszervezete
Augustus principátusa	A császárkor legfőbb eseményei
A római hitvilág, művészet és tudomány	Retorika, történetírás, természettudomány
A kereszténység kialakulása és elterjedése	A keresztény egyház története az ókorban
A népvándorlás	
A feudalizmus	A Frank Birodalom története, Bizánc sajátosságai
A nyugati és a keleti kereszténység	A szerzetesrendek
Az iszlám és az arab világ	Az arab hódítás jellemzői
A lovagkor	A kereszties hadjáratok, az investitúraharc
A középkori város	
A középkori kultúra	Az egyetemek, a skolasztika
Mindennapok a középkorban	
Itália, humanizmus és reneszánsz	
A rendiségről általában	Az angol és a francia rendi monarchia
Az Oszmán Birodalom terjeszkedése	Az Oszmán Birodalom jellemző vonásai
A magyar nép eredete és vándorlása	A magyar őstörténet vitatott kérdései
A honfoglalástól az államalapításig	A magyarság képe korabeli forrásokban
Géza fejedelem. Szent István	A kalandozások
A magyar állam megszilárdulása Szent László és Könyves Kálmán idején	

A Tatárjárás és következményei **II. András és az Aranybulla, az Árpád - kori kultúra**
Károly Róbert gazdasági reformjai **kultúra**
A magyar városfejlődés sajátosságai az Anjouk és Zsigmond korában
Hunyadi János törökellenes harcai **Nagy Lajos és Luxemburgi Zsigmond**
Hunyadi Mátyás uralkodásának jellemzői **Mátyás külpolitikája**
A középkori magyar kultúra

A nagy földrajzi felfedezések és következményeik **Az Európán kívüli civilizációk**

A reformáció irányzatai, ellenreformáció és barokk művészet **Az abszolutizmusok**

Az alkotmányos monarchia Angliában Nemzetközi konfliktusok (XVI-XVII. sz.)

A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás

A felvilágosult abszolutizmus Ausztriában és Poroszországban

Az USA kialakulása, az amerikai Alkotmány **Nagyhatalmak a XVIII. században**

A francia forradalom **A francia forradalom irányzatai**

AXIX. század eszméi **A napóleoni háborúk**

Az ipari forradalom következményei

Az egységes Németország, Olaszország és USA létrejötte

Hatalmi és katonai szövetségek a századfordulón **A Balkán helyzete**

A második ipari forradalom és következményei

Mohács és az ország három részre szakadása **A három országrész jellemzői**

Az Erdélyi Fejedelemség virágkora **A Bocskai - szabadságharc**

A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc **Zrínyi Miklós tevékenysége**

Demográfiai, nemzetiségi, társadalmi és gazdasági változások

Művelődés és iskolák a XVI-XVIII. században **Magyarok. A Habsburg - Birodalomban**

Mária Terézia és II. József

A reformkor fő kérdései, Széchenyi és Kossuth programja **A reformországgyűlések**

Társadalom és életmód a reformkorban **Politikai irányzatok a reformkorban**
Művelődés és kultúra a reformkorban **A nemzetiségi kérdés**
A pozsonyi országgyűlés, a pesti forradalom és az áprilisi törvények
A szabadságharc legfontosabb csatái, a Függetlenségi Nyilatkozat, a vereség és megtorlás
A kiegyezés előzményei és létrejötte **1848-49 nemzetközi háttere, viták a kiegyezésről**
Gazdasági és társadalmi változások a dualizmus idején **Pártviszonyok a dualizmus alatt**
Tudomány, művészet, mindennapok a dualizmus korában

Az első világháború jellege, a Párizs környéki békék

A modern életforma új jelenségei **Parlamentáris rendszerek Európában**

Az 1929-33-as gazdasági válság és következményei A gyarmatok világa

A náciizmus hatalomra jutása és működése **Az olasz fasizmus és Köztes - Európa**

A sztálini diktatúra **A náci és a bolsevik ideológia**

A második világháború jelentős fordulatai **A második világháború nagy csatái**

A hidegháború és a kétpólusú világ **A harmadik világ**

A szocialista rendszerek válsága és bukása **Reformkísérletek Köztes - Európában**

Az európai integráció története **Ideológiák a világháború után**

A globális világ problémái

Közép-Kelet Európa és a Balkán a 90-es években

Trianon és következményei

A Horthy-rendszer jellemzői **Pártok a két világháború között**

Művelődés és életmód a 20-as, 30-as években **Klebelsberg kultúrpolitikája**

A magyar külpolitika a két világháború között **Jobbrtolódás a harmincas években**

Magyarország a második világháborúban **Hintapolitika, zsidókérdés**

A német megszállás és a nyilas uralom

A szovjet felszabadítás és megszállás **Magyar nemzetközi helyzete**

A határokon túli magyarság helyzete

A kommunista diktatúra kiépítése és működése **A koalíciós évek pártjai**

Az 1956-os forradalom és szabadságharc **1956 nemzetközi háttere**

A Kádár-rendszer jellemzői **Társadalom és kultúrpolitika**

A rendszerváltozás **Magyarország a kilencvenes években**

Alapvető állampolgári ismeretek

ELSŐ IDEGEN NYELV

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	144	108	162	128
Heti óraszám	4	3	4,5	4

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	468	180	180	180	160
Heti óraszám	13	5	5	5	5

Emelt szintű csoport (évfolyam szinten szervezett)

Évfolyam	11.	12.
Évi óraszám	72	64
Heti óraszám	2	2

Kompetencia alapú nyelvoktatás

Az idegennyelv-tanulás hatékonyságának növelése érdekében szükség van az idegennyelv-tanítási gyakorlat megújítására. A modernizációt kompetencia alapú nyelvtanítási programok fokozatos bevezetésével kívánjuk megvalósítani. Ez a kommunikatív nyelvi kompetencia fejlesztését jelenti. Ennek érdekében alkalmazzuk az idegen nyelv tanítása során azokat az OKM által kifejlesztett oktatási programcsomagokat (modulokat), amelyek figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, érdeklődését és ismereteit, témakörök, beszédszándékok és szituációk köré szerveződnek, s lehetővé teszik, hogy a tanulók értelmes cselekvések során, kommunikatív feladatok végrehajtása közben sajátítsák el az idegen nyelvet.

A kommunikatív nyelvi kompetenciák teszik képessé az egyént arra, hogy nyelvi eszközök alkalmazásával cselekedjen. A nyelvhasználat során a kommunikatív nyelvi kompetencia receptív és produktív nyelvi tevékenységekben nyilvánul meg, szóban vagy írásban. A kommunikatív nyelvi kompetenciák szorosan összefonódnak az általános kompetenciákkal, amelyek nem kifejezetten a nyelvre vonatkoznak, de amelyek mindenfajta tevékenységhez, így a nyelvi tevékenységekhez is szükségesek.

A kommunikatív nyelvi kompetencia nyelvi, szociolingvisztikai és pragmatikai elemekből tevődik össze. A nyelvi kompetenciák körébe tartozik a lexikális, a grammatikai, a szemantikai, a fonológiai, a helyesírási és a helyes kiejtési kompetencia. E kompetenciák formális ismerete és a használatukra való képesség teszi lehetővé a nyelvhasználó számára, hogy mondanivalóját helyesen és értelmesen megformálja.

Idegennyelv-oktatásunk legfőbb célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és folyamatos fejlesztése. A célok pontosítása során három szempontot kell feltétlenül figyelembe vennünk: egyrészt a tanulók és a társadalom szükségleteit, másrészt azokat a tanulók által elvégzendő feladatokat, amelyek e szükségletek kielégítéséhez elengedhetetlenek, harmadrészt pedig a feladatok elvégzéséhez szükséges, kialakítandó, fejlesztendő kompetenciákat.

Az oktatási programcsomagok tartalma, a bennük megtalálható feladatok és tevékenységek, a különböző kommunikációs helyzetek, a kommunikációs eseményekben való részvétel a nyelvtanulóink kompetenciájának fejlődését eredményezi mind rövid, mind hosszú távon. A modulokról elmondható, hogy a nyelvtanuláshoz elengedhetlenül szükséges általános kompetenciák közül a tényszerű ismereteket, a világról szóló ismereteket, a szociokulturális ismereteket, interkulturális tudatosságot és az egzisztenciális kompetenciákat egyaránt fejleszti. Különösen eredményes az egzisztenciális kompetencia alakulása a diákoknál, hiszen a modulokban való részvétel kialakítja, megtartja, sőt nagy mértékben növeli tanulóink pozitív attitűdjét, mint például a nyitottságukat és érdeklődésüket más emberek és kultúrák iránt. Javít a tanulók szorgalmán, a pozitív légkör a csoportmunkák során fejleszti sokuknak az önismeretét, optimizmusát, önbizalmát és önbecsülését - az ún. "interkulturális személyiség" kifejlődését. A modulos órai tevékenységek segítséget nyújtanak abban, hogy a tanulók kihasználják az erős és legyőzzék a gyenge pontjaikat és mindvégig erősítsék a csoporton belül kialakult pozitív csapatszellemet.

A KOMPETENCIAFEJLESZTÉS CÉLJAI

A kompetencia fejlesztés céljai között olyan célokat értünk, amelyek nem közvetlenül a nyelvi kompetenciák fejlesztésére irányulnak, hanem szélesebb körben, tantárgytól függetlenül fejleszthető életviteli, tanulási, önismereti készségeket céloznak meg. Az általános fejlesztési célok megfogalmazásával azt szeretnénk hangsúlyozni, hogy a nyelvtanulás egy nagyobb, átfogó nevelési program része, melynek során a tanulót abban segítjük, hogy önmagát és környezetét ismerő, maga és mások számára haszonnal tevékenykedő, autonóm, fejlődésre, boldogulásra és boldogságra képes felnőtté váljon. A nyelvvóra keretében számos lehetőség nyílik az általános kompetenciák és a kommunikatív nyelvi kompetenciák integrált fejlesztésére.

Az idegen nyelvi oktatásunk kiemelten fontos általános fejlesztési céljai az alábbiak:

1. Növekedjen a tanuló kreativitása.
2. Növekedjen a tanuló önismerete és önbecsülése.
3. Váljon autonóm tanulóvá és személyiséggé.
4. Legyen képes az együttműködésre.
5. Fejlődjenek a tanuló interkulturális kompetenciái.
6. A tanuló ismerje meg és használja fel az internet által nyújtott tanulási és kommunikációs lehetőségeket.

Tevékenység alapú oktatás

A modern idegennyelv-tanítás valós nyelvhasználói szükségletekre épül, ezért a tanítási-tanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanuló áll. A kommunikatív feladat olyan célirányos cselekvés, amelyek elvégzését a cselekvő szükségesnek tartja egy meghatározott eredmény elérése érdekében, miközben a szükséges stratégiákat célirányosan alkalmazza. A tanításunk célja, hogy ennek kivitelezésére képessé tegye a nyelvtanulókat.

A hatékonyság érdekében arra van szükség, hogy a kommunikatív, tevékenységközpontú nyelvtanításra jellemző tevékenység- és feladattípusokat és tanuló-tevékenységközpontú, a nyelvi készségeket fejlesztő módszereket alkalmazzunk, mint pl. a pár- és egyéni, illetve csoportmunkában megvalósuló információ-, adat- és véleményyszerzés, vita, szerepjátékok, drámajáték, szimuláció, nyelvi játékok, prezentációk, kreatív írás, alkotó tevékenységek, problémamegoldás.

Autentikus anyagok használata

A nyelvtanulás során különös szerepet játszik a szöveg. A recepció folyamatának négy fázisában, amely során az írott vagy hallott szöveget észleljük, a szöveget, mint számunkra lényegeset beazonosítjuk, azt mint nyelvi egységet szemantikai és kognitív szinten felfogjuk és a közlést a maga kontextusában értelmezzük, számos készség működik közre: az észlelési, az emlékezet, a dekódolási, következtetés levonása, képzelő erő, az új összekapcsolása a már ismerttel, stb. (KER, 2002). Ezeket a készségeket folyamatosan fejlesztenünk kell. Az önálló szövegprodukciónál pedig erre épülve a nyelvtanulóknak meg kell valósítaniuk a tervezés kivitelezését, ellenőrzését és javítás fázisait. Hogy a nyelvtanulók mindezt kivitelezhessék, olyan szövegfajtákra, illetve szövegekre van szükség, amelyek a tanulók számára lényeges kommunikatív szituációkban fordulnak elő. A szövegek kiválasztásakor nem csak arra kell ügyelnünk, hogy a tanulók képet kapjanak a célnyelvi ország(ok)ról.

Legalább ilyen fontos, hogy azok felkeltsék a tanulók kíváncsiságát, elgondolkodtassák őket, lehetőséget kapjanak, hogy kibontakozzon kreativitásuk.

Kiemeljük, hogy a projektek megvalósítása és az Internet használata során a nyelvtanulók autentikus kommunikációs környezetbe kerülnek, amelynek megteremtése a hagyományos tanteremben igen nehéz. A számítógép, illetve az Internet használata komoly motivációt is jelent a nyelvtanulók többségének. Egy izgalmas virtuális környezetben az adott kultúra részeseivé válhatnak, kapcsolatot teremthetnek anyanyelvükön beszélőkkel, viszonylag biztonságos környezetben próbálhatják ki nyelvtudásukat.

Kooperatív tanulás

A kompetencia alapú oktatás során a tanulás folyamatában a készségek, képességek nagyobb szerepet kapnak, mint az ismeretek.

A cselekvésközpontúság érvényesül.

Az óra sikeressége a hagyományos keretek között a pedagógus felkészültségén múlt, a kooperatív tanulás során a tanulók tevékenysége megszervezésének sikerességén múlik.

A tanulók magatartása megváltozott. Régebben kisebb energia befektetéssel lehetett a 'csendben figyelő' gyerekeket tanítani. Ma nagy energiát kell befektetni, mert már a tanulóknak nem elég az 'aktív figyelés' tevékenysége.

A megváltozott viszonyok a pedagógussal szemben új elvárásokat támasztanak.

A pedagógus nem szervező és irányító, hanem segítő és koordinátor (háttérvezető).

Az elvárások teljesítése érdekében új módszerekre, munkaformákra van szükség.

Hatékony munkaforma lehet a csoportmunka.

A kompetenciaalapú iskola elvárásai

- a tanulótól
 - nagyfokú aktivitás
 - magas megértési szint
 - erős motiváltság
 - meggyőződés

- a pedagógustól
 - intenzív együttműködés
 - intenzív innováció
 - szakítás az individualizmussal
 - szakítás a rutinnal

A csoportmunka során fejlődik

- az együttműködési készség
- a kommunikációs készség
- a rugalmasság képessége
- az alkalmazkodóképesség

Mindezek a viselkedésben nyilvánulnak meg, nincs produktumuk (dolgozat).

Fontos megemlítenünk ugyanakkor, hogy a tanulók, amikor csak lehet, választhassanak a különböző nehézségi fokú és/vagy különböző tevékenységformát igénylő, illetve lehetővé tevő feladatok közül, azokat a feladat jellegének megfelelő munkaformában - egyedül, párban vagy csoportban-, a számára számukra megfelelő munkatempóban végezhesék. Ezáltal lehetőséget kapnak arra, hogy ismeretszintjüknek, érdeklődésüknek, szükségleteiknek, tanulótípusuknak, intelligenciatípusuknak stb. leginkább megfelelő módon bővítsék ismereteiket, fejlesszék készségeiket és képességeiket.

Önálló tanulóvá nevelés

A tanulói autonómia fejlesztése éveken átívelő, időigényes folyamat, melynek kezdeti szakaszában segítenünk kell a nyelvtanulókat szükségleteik felismerésében, saját céljaik kitűzésében, támogatnunk kell őket a tanulás szakaszainak és azok időbeli kereteinek megtervezésében.

A tanulási stratégiák és technikák elsajátításának előfeltétele, hogy a nyelvtanulók megismerjék, mely tanulótípushoz tartoznak, és a tanulás folyamatában lehetőséget kapjanak

arra, hogy próbálkozások, megoldási kísérletek értékelése során megtapasztalják, mi segíti, illetve mi gátolja őket a tanulásban. Nagyon fontos, hogy minden nyelv tanításának folyamatában rendszeresen alkalmazzuk a tudatos tanulás módszereit. Vagyis kisebb-nagyobb egységek lezárása előtt ösztönözzük a tanulókat arra, hogy elgondolkodjanak az általuk alkalmazott módszerekről, stratégiákról, azok hatékonyságáról, megállapítsák, hol tartanak most, milyen szintet értek el, milyen téren kell még fejlődniük, hogy a kitűzött célokat (részcélokat) elérjék. Mindez megvalósítható, ha az általunk használt eszközök használatába beavatjuk, és alkalmazásában segítjük a nyelvtanulóinkat. Az önálló tanulóvá nevelés végső célja, hogy a tanulók képesek legyenek felelősséget vállalni saját tanulási folyamatukért.

Differenciálás

A differenciálás a tanulási-tanítási folyamat tervezését, szervezését és megvalósítását érinti, amikor is a folyamat egészében vagy egy részében a különböző egyéni sajátosságokkal rendelkező tanulók párhuzamosan, eltérő módon, testre szabott, speciális feladatot végeznek. A tanulót és a tanulást a középpontba helyező programnak tekintetbe kell vennie, hogy a tanulók tudásszintjük különbözősége mellett még sok más szempontból is különböznek egymástól, és biztosítani kell a tanulók számára az egyéni utakat.

A számítógéppel segített órák során a források és a lehetséges feladatok bősége alkalmat ad az egyéni tanulási módszerek figyelembevételére, a lemaradók szükségleteiknek megfelelő fejlesztésére, a tehetséggondozásra, illetve a fejlesztendő készségek, területek szerinti differenciálásra is. A nyelvórán szerzett számítógépes tapasztalatok visszahatnak az egyéni tanulásra, a nyelvtanulók sikeresen használhatják az Internetet iskolán kívüli, önálló tanulásra is.

A tanórai nyelvhasználat

A kommunikatív, cselekvésorientált tanítás-tanulás folyamatában kívánatos, hogy az óravezetés nyelve a célnyelv legyen. A kezdő évfolyamokon a fokozatosság elvét azonban be kell tartani, ha el akarjuk kerülni, hogy a tanulók a meg-nem-értésből adódó bizonytalan érzés miatt elveszítsék tanulási kedvüket. Fontos az anyanyelv használata azért is, hogy a tanulóknak lehetőségük legyen aktívan részt venni a témák kialakításában és a tartalmak feldolgozásában. Mivel a tanulás folyamatában fontos szerepet játszanak hozott ismereteik, tapasztalataik, véleményük, melyeket a tanulásnak bizonyos szakaszaiban csakis az anyanyelvükön képesek megosztani tanárukkal és társaikkal, természetesnek és előrevivőnek kell tekintenünk az anyanyelv időszakos bevonását. Ugyanakkor lényeges, hogy minden anyanyelven megvalósított lépéshez kapcsolódjon egy vagy több olyan feladat is, mely csakis a rendelkezésre álló célnyelvi ismeret birtokában oldható meg. Építenünk kell továbbá a tanulók másik idegen nyelv tanulása során szerzett ismereteire és kompetenciáira, alkalomadtán érdemes bevonni ezeket, főként, ha a tanulók maguk kezdeményezik azt. Az anyanyelv használata nemcsak a kezdő nyelvtanulóknál elfogadott, bizonyos tevékenységek

során (pl. önértékelés, javaslattétel, spontán véleménynyilvánítás) a későbbiekben is használhatják, különösen, ha alkalmazásának kommunikatív vagy érzelmi okai vannak. Célszerű azonban a kommunikációt, amint lehet, visszavezetni a célnyelvre.

Modulok

Kiegészítő tananyag, amely moduláris rendszerben épül fel. Egy-egy modul általában 5 tanórát ölel fel. Olyan általános és nyelvi készségek fejlesztését szolgálják, és olyan a korosztály számára érdekes és motiváló témákkal foglalkoznak, amelyek lehetővé teszik, hogy bármelyik helyi tantervbe és tanári tanmenetbe beilleszthetők legyenek. A program fókuszában, annak kommunikatív és kreatív jellege miatt, a produktív készségek állnak: az interakció, az összefüggő beszéd és az írásbeli szövegalkotás. Ezekben belül pedig a szóbeliség élvez további elsőbbséget.

A tananyagok megválasztása, kidolgozása és elrendezése, a feldolgozásukra javasolt lépések, munkaformák stb. lehetővé teszik a tanulócsoporthoz tartozó személyre szabott, azaz differenciált oktatást, a különböző nyelvi szinteknek megfelelő feladatválasztást, valamint a teljes tanulói személyiség aktivizálását épp úgy, mint a tanulói kreativitás kiaknázását és sokirányú fejlesztését. A moduláris rendszer lehetővé teszi, hogy a modul típust alkalmazó tanár válasszon a felkínált anyagok közül és a megfelelőnek ítélt modulokat úgy integrálja tanmenetébe, ahogy azt az adott tanulócsoporthoz szemponyjából a leginkább megfelelőnek ítéli.

Modultípusok:

Projektek a nyelvórán

A projekt egy világosan körülírható komplex feladat-egység, amelyet meghatározott idő alatt, pontos céllal és előre kiválasztott tevékenységeken keresztül végzünk el. A projekt átfogó célja az, hogy valós, élményt nyújtó kontextusban lehetőséget biztosítson egy konkrét, valódi produktum létrehozására. A projektmunka autentikus módon integrálja a tanulók nyelvi készségeit és fejleszti az olyan egyéb általános tanulási képességeket mint tervezés, információszerezés, kooperatív tanulás stb.

A projektmunka lehetőséget ad arra, hogy tanítsuk azokat a stratégiákat és gondolkozási folyamatokat, amiket a sikeres tanulók használnak.

A modultípus moduljaiban a tanulók csoportmunkában, interaktív- és önálló információ-szerzéssel jutnak el a kívánt ismeretekhez probléma-megoldó és felfedező tanulási technikák, feladatalapú tevékenységek és a folyamatközpontú írás alkalmazása során. A tanár, nem mint a tudás egyetlen birtokosa és közvetítője áll a tanulók előtt, hanem mint szervező, monitoráló, segítő egy-egy feladat elvégzése során.

Kreatív kommunikáció

Szem előtt kell tartani, hogy az oktatás valós nyelvhasználói szükségletekre épül, a tanítási-tanulási folyamat középpontjában a tanuló áll, aki szükségletei kielégítésére az idegen nyelv alkalmazásával kommunikatív tevékenységeket hajt végre.

A nyelvtanulás az egész személyiségre ható folyamat, ezért a nyelvi készségek fejlesztése az *általános készségek fejlesztésével integrálva* jelenik meg ebben a modultípusban is, még pedig olyan feladatok formájában, amelyek azt is figyelembe veszik, hogy az érzelmi hatások jelentősen befolyásolják a tanulási képességet és a kreativitást.

Internet a nyelvórán

A nyelvtanárok hamar felismerték az internetben rejlő lehetőségeket, sokan használják a világhálót arra, hogy anyagaikat autentikus képekkel, szövegekkel színesítsék. Az internet használatára épülő órák által nyerhető legjelentősebb hozzáadott érték az információkeresés és -feldolgozás, az írás tanításának a megszokottól kissé eltérő, kreatív módjai, a digitális kommunikáció lehetőségeinek kihasználása.

A modern nyelvek oktatására akkor is kiválóan alkalmas az internet, ha tudjuk, hogy ebben a nagyszabású fejlesztési folyamatban nyelvtanulásra, nyelvoktatásra szánt anyagokat nem készítenek. Az interneten megtalálható autentikus anyagok túlnyomó része angol, német vagy francia nyelvű. Ugyanakkor az internetes kommunikáció (elektronikus levelezés, nyilvános fórumok, csevegő csatornák stb.) elsődleges nyelvei is ezek. Az internet használata során a nyelvtanuló autentikus kommunikációs környezetbe kerülhet, amelynek megteremtése a hagyományos tanteremben igen nehéz. A számítógép, illetve az internet használata komoly motivációt is jelent a nyelvtanulók többségének. Fontosnak tartjuk ismételten hangsúlyozni, hogy ebben az izgalmas, virtuális környezetben az adott kultúra részeseivé válhatnak, kapcsolatot teremthetnek anyanyelvi beszélőkkel, viszonylag biztonságos környezetben próbálhatják ki nyelvtudásukat.

A nyelvtanár szerepe

A modern idegen nyelv tanulás-tanítás céljainak megfelelően a nyelvtanár feladata, hogy a nyelvtanulót felkészítse a majdani kommunikációs szerepeire, hozzásegítse az idegen nyelvi cselekvéshez szükséges kompetenciák, ismeretek elsajátításához, olyan stratégiák és technikák alkalmazásához, melyek segítségével a nyelvtanuló fokozatosan átveszi saját tanulási folyamatának irányítását. Ennek megvalósítása paradigmaváltást, és ebből következően a nyelvtanári és a nyelvtanulói szerepek átértelmezését feltételezi. A szükséges kompetenciákat ugyanis abban az esetben sajátíthatja el a nyelvtanuló, ha a tanulási folyamat során a legkülönbözőbb szerepekben kipróbálhatja magát, és ha nemcsak befogadó, hanem a tanulási-tanítási folyamat aktív részese.

A tanórai tevékenységformák együtt járnak a tanári és tanulói szerepek megváltozásával. A tanulóknak aktívabban, önállóbban, illetve együttműködőbben kell a tanulási folyamatban részt venniük.

A KOMPETENCIA ALAPÚ NYELVOKTATÁS ÉRTÉKELÉSI ALAPELVEI ÉS MÓDSZEREI

Az idegen nyelv tanításának célja a tanulók idegen-nyelvi kompetenciájának és ezen belül elsősorban produktív nyelvi készségeinek a fejlesztése. Ezért alapvetően fontos, hogy az értékelés is a célként megjelölt kompetenciákra irányuljon, ne a nyelvi rendszer elemeire (szókincs, nyelvtan). Ennek alapvető feltétele, hogy az értékelés kommunikatív nyelvhasználat során történjen, melynek kellékei: kommunikációs helyzet, kommunikációs szándék, és valamilyen ismeretbeli, felfogásbeli, vagy véleménybeli különbség, amit a beszélőtársak a kommunikáció során áthidalnak. Az értékelés legfőbb kritériuma pedig az, hogy a kommunikáció során teljesül-e a kommunikatív szándék, megvalósul-e az ismeretközlés ill. véleményátadás, létrejön-e a kívánt tranzakció, és hogy a kommunikáció módja megfelel-e a kommunikatív helyzetnek. Az ilyenfajta nyelvi tevékenység értékelése szubjektív. Szubjektív értékelésen azt értjük, hogy a feladatnak nincs egyetlen, objektív kulcsként alkalmazható megoldása. Az értékelés szempontjainak meghatározásában segítséget nyújt a KER „A szóbeli nyelvhasználat minőségi szempontjai” című táblázata (KER, 2002:36-37), mely a következő kritériumokat írja le az egyes nyelvi szinteken:

választékosság (nyelvi eszközök használata);

nyelvhelyesség;

folyékonyság;

interakció és

koherencia.

A kommunikatív nyelvóra bizalommal teli légkörének a megteremtésében kiemelkedő szerepe van azoknak az értékelés során a tanár által alkalmazott módszereknek, amelyekkel növelni lehet a nyelvtanuló önbizalmát, önbecsülését, önismeretét. Az ilyen értékelés fejlesztő jellegű, azt emeli ki, amit a tanuló már megtanult, amit tud, s a hibát mint a tanulási folyamat természetes velejáróját kezeli, ami a tanár és a tanuló számára egyaránt lényeges információkat hordoz.

A tanulói kooperáció szempontjából döntő fontosságú, hogy a közös csoportmunkában nyújtott teljesítményt együttesen, a teljes csoportra vonatkozóan értékeljük, ne egyénekre bontva, illetve hogy az értékelésbe vonjuk be a tanulók egymásról alkotott véleményét. Mind az önértékelésnek, mind a tanulótársak értékelésének feltétele az osztálytermi demokratikus légkör.

Az értékelés mindig kompetenciákra irányuljon és kommunikatív nyelvhasználat során történjen.

NYELVI ELŐKÉSZÍTŐ ÉVFOLYAM

A Nyelvi előkészítő évfolyam (továbbiakban Nyek) céljai – amelyekhez gimnáziumunk is maximálisan igyekszik alkalmazkodni - megegyeznek a NAT 2003-as idegen nyelvi fejezetében megfogalmazott alábbi átfogó célokkal:

„Az élő idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a kommunikatív nyelvi kompetenciák kialakítása. A kommunikatív nyelvi kompetencia fogalma azonos a használható nyelvtudással. Az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelentik, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A kommunikatív nyelvi kompetenciák fejlesztése a következőket jelenti:

1. a **kötelező oktatás végére** a tanulók legyenek képesek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni;
2. a nyelvtanulás során a tanulóban alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerésére;
3. a tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett új idegen nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni."

Az itt összefoglalt célok összhangban vannak az Európai Unió oktatási koncepciójával és az Európa Tanács idevágó nyelvoktatás-politikai dokumentumaiban meghatározottakkal is.

Általános céljaink a következők:

- a Nyek évfolyamon idegen nyelvet tanuló fiatalok közül a gimnáziumi tanulmányaik befejezésekor minél többen *magas szintű, használható nyelvtudással* hagyják el az iskolát,
- a nyelvtanulásra és informatikára szánható év lehetőséget ad a különböző háttérrel érkezők tudásának összehangolására és intenzív fejlesztésére, így *esélyteremtő és hátránykompenzáló* hatással bír.

Közvetlen céljaink:

- a 9NY. évfolyamon tanulók intenzív nyelvtanulási keretek között angol illetve német nyelvekből olyan használható tudáshoz jussanak, amelynek birtokában legkorábban a 11. osztály végén, legkésőbb a 12. osztály végén sikerrel tehetnek *emelt szintű nyelvi érettségi vizsgát*,
- a tanulóban *kedvező attitűdöt és motivációt* alakítsunk ki a nyelvek, a hozzájuk tartozó kultúrák és általában a nyelvtanulás iránt,
- a megfelelő tanítási és tanulási stratégiák alkalmazásával és átadásával a tanulók váljanak képessé nyelvtudásuk *önálló fenntartására és továbbfejlesztésére*.

A nyelvek száma és köre, a nyelvtanulás keretei:

- A vonzáskörzetünkbe tartozó általános iskolákban az angol és a német nyelveket tanítják, ezért választottuk ezt a két idegen nyelvet a Nyek évfolyamon.
- A kilencedik évfolyamon a tanuló számára kötelező tanórai foglalkozásoknak megfelelő heti 30 órás időkeret 60%-át, legkevesebb heti 18 órát kell idegen nyelv tanítására fordítani. A KDFG-ben a 9NY. évfolyamon 13 órában folyik a német, illetve angol nyelv tanítása első nyelvként, ez éves szinten 468 nyelvórát jelent.

Fejlesztési feladatok

Szeretnénk, ha a tanulók azt az idegen nyelvet tanulnák tovább a középiskolánkban, amelyet az általános iskolában elkezdtek. Szeretnénk hozzájárulni, hogy az általános iskolában megszerzett nyelvtudás ne vesszen el, hanem intenzív tanulás mellett meghatározott időn belül sikeres emelt szintű érettségi eléréséhez vezessen. Ezért angol és német nyelvből is felvételiztetjük a diákokat.

A lehetséges nyelvtudásszinteket az Európa Tanács (ET) Közös európai referenciakeretében (KER) (magyar kiadás: PTMIK, 2002) meghatározott hatfokú skálán megadott nyelvi szinteknek megfelelően kategorizáltuk¹. A hozott nyelv esetében a NAT 2003 az A1 szintet tekinti induló szintnek. Így értelemszerűen mind az angol mind a német nyelvből az A1 szintet tekintettük a kiinduló szintnek. A tanév végére a kimeneti szintet A2-A2+ -ben határoztuk meg.

A nyelvi előkészítő évfolyamra felvettek bemeneti nyelvtudás szintje különböző. A felvételiztetés ellenére is igen széles skálán mozog a felvett tanulók nyelvtudása.

A Nyek évfolyam bevezetésének célja, amelyhez mi is szeretnénk maximálisan alkalmazkodni, hogy minél szélesebb társadalmi rétegnek biztosítsa az intenzív nyelvtanulási lehetőséget. Az ide jelentkezett gyerek feltehetően érdeklődőbb, mint az, akinek a nyelvóra csak egy a sok közül. Azonban azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy vannak tanulók, akik a Nyek évfolyamon támasztott követelményeket valamilyen okból (pl. motiváció hiánya, érdeklődés hiánya, elégtelen hozott nyelvtudás) nem tudják, vagy nem akarják teljesíteni, így számukra ez a tanulási forma nem megfelelő és csak kudarcélményt jelent. Ezért tartjuk fontosnak a felvételt, és a felvételin elért eredmények figyelembe vételét.

A nyelvtanítás hatékonysága, intenzitása

Az előkészítő évfolyam célja a kommunikatív kompetenciák kialakítása, fejlesztése. A kommunikatív nyelvi kompetenciák fogalma az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelenti a négy alapkészség (beszédkészség, beszédértés, olvasásértés és írás) területén. Ezen kívül természetesen a tanuló egyéb, személyes kompetenciáinak fejlesztése is folyik.

Ennek érdekében hosszas előkészítő munka eredményeképpen igyekszünk a legmodernebb tananyagokból, segédanyagokból tanítani.

A nyelvi csoportokat két-két nyelvtanár tanítja. Témakörönként felosztottuk egymás között a feladatokat. Hetente legalább egyszer részletesen megbeszéljük az elvégzendő fő

¹ A nyelvi szintleírások a mellékletben találhatóak

feladatokat, egyéb kérdésekben naponta konzultálunk. Részletesen megbeszéltük és írásban dokumentáltuk, hogy milyen értékelési rendszert alkalmazunk, milyen jellegű számonkérések lesznek, mik a céljaink, elvárásaink illetve, kötelességeink a diákokkal szemben.

Az idegen nyelvet csoportbontásban tanítjuk, célunk, hogy a közoktatási törvényben meghatározott maximális osztálylétszám felénél ne legyen nagyobb létszámú a nyelvi csoport.

Olyan tevékenységi formákat igyekszünk választani, amelyek már a tanulási folyamat során a diákokat sikerhez, az erőfeszítést visszaigazoló eredményekhez juttatják. Derüljön ki a számukra ebben a tanévben is, hogy fontos és érdekes tevékenységekre képesek idegen nyelven és az idegen nyelv tanulása révén. Ezen célok megvalósítására egyrészt a projektmunkák megvalósítása, másrészt a célnyelvi országokban (Németországban illetve Angliában) tett tanulmányi utazások különösen jó alkalmat biztosítanak.

Ebben a programban az együttműködés, a kapcsolatteremtés mindenképpen intenzívebb, mint az idegen nyelvet nem ilyen magas óraszámban tanuló diákoknál. Így szorosabb a kötelék a tanuló és a tanár között, tanuló és a tananyag között, és maguk a tanulók között.

Az odafigyelés a tanár részéről is nagyobb. A heti 5-6 órában tanító tanár többet látja a tanulókat, alkalma van megismerni, rátapintani az erős és gyenge pontjaira és azokat fejleszteni. Intenzívebb az ellenőrzés, a visszacsatolás is, ami segíti a folyamatos és eredményes munkát.

A célunk az, hogy *minden tanulót* megtanítsunk angolra, illetve németre. Megértsek, begyakorolják, és tudják a leadott anyagot. Igyekeztünk fenntartani a pozitív hozzáállást és csökkenteni a különbséget a két 'véglet' között.

Összefoglalásképpen a következő tevékenységeket igyekszünk megvalósítani:

- folyamatos, mindennapos nyelvtanulás;
- a célok és a tanulási formák változatossága a motiváció fenntartása érdekében;
- munkamegosztás a tanárok között;
- nagyobb tanulói önállóság, több egyéni munka (a házi feladatokban is);
- tanulási stratégiák oktatása, fejlesztése (segédeszközök használata, média, digitális anyagok, internet, könyvtár stb. a lehetőségeinknek megfelelően);
- a szókincs aktívabb, rendszeres, változatos gyakorlása;
- több autentikus anyag használata;
- kiegészítő anyagok változatossága; (pl. angol és német nyelvű folyóiratok)
- fokozott interkulturális közelítés (pl. nyelvterületi ünnepekről megemlékezés, tanulmányi utazások);
- projektek előkészítése és megvalósítása;
- könnyített/szintezett olvasmányok használata; (pl. Wilhelm Tell, Titanic)

- változatosabb év közbeni értékelés, osztályzás; (félévi és év végi egységes írásbeli és szóbeli számonkérés)

ANGOL NYELV 4 ÉVFOLYAMOS KÉPZÉS – KEZDŐ SZINT

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	144	108	162	128
Heti óraszám	4	3	4,5	4

9. osztály

1. Témakörök

A kiválasztott témaköröknél célunk minden esetben az, hogy azok alkalmazkodjanak diákjaink életkorához, érdeklődéséhez, alkalmasak legyenek kommunikatív kompetenciák kialakítására és a tanulók személyes kompetenciáinak fejlesztésére, valamint felkeltsük, és fenn tartjuk a tanulók érdeklődését minden olyan ország iránt, ahol az angol hivatalos nyelv.

- Család, barátok, országok, nemzetiségek
- Emberek, közösségek
- Napirend
- Időjárás
- Sport, hobbi
- Öltözködés, divat, külső megjelenés
- Vásárlás, szolgáltatások
- Iskola
- Munka világa, foglalkozások
- Állatok világa
- Utazás, nyaralás, városnézés
- Számítógép, technológia
- Sztárok, hősök
- Film, televízió, rádió, olvasás
- Egészség, betegségek

2. Szituációk – beszédhelyzetek és szerepek

Ezek a témákból és a feldolgozott szövegektől függően alakulnak ki az alábbi területeken: vevő, vendéglátó, vendég, egy társaság tagja, ügyfél, állampolgár, tanuló, iskolatárs, turista, beteg, kísérő, ügyfél, munkavállaló, hívó és hívott fél, utas, útitárs...

A fenti témakörökből adódó szituációk, melyek a tankönyv szövegei alapján részletezhetőek lesznek.

3. Szövegfajták

Szóban:

- bemutatkozás, ismerkedés
- telefonbeszélgetés
- útbaigazítás, felvilágosítás
- étteremben rendelés
- vásárlás
- rövid történet elmesélése
- meghívás (annak elfogadása illetve visszautasítása)

Írásban:

- képeslap
- e-mail
- baráti levél
- meghívó
- életrajz

4. Beszédszándékok

Az általános részben felsorolt beszédszándék-csoportok közül az alábbiak szerepelnek hangsúlyosan:

- Beszéd kezdeményezés-kommunikációs szándék: szívesség kérés
- Kommunikációs stratégiák használata, hezitálás, időnyerés stb.
- Beszédszándék az alábbi kommunikációs helyzetekben:
 - áruházban, üzletben, piacon
 - tömegközlekedési eszközökön
 - telefonbeszélgetésben
 - iskolában
 - étteremben
 - családban, baráti körben

5. Nyelvtani szerkezetek

- Present simple (affirmative, negative, questions)
- Adverbs of frequency
- Prepositions of time and place
- There is/ there are
- Pronouns
- Past simple
- Countable/uncountable nouns

- Some/ any/ a lot of/many/much
- Imperatives
- Present continuous (affirmative, negative, question)
- Present simple vs. Present continuous
- Comparative/Superlative adjectives
- Articles-a/an/the
- Intentions-going to
- Prediction-will/won't

10. osztály

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család, barátok
- Baráti kör
- Ünnepek, családi összejövetelek
- Kultúra: olvasás, film, mozi, színház
- Divat világa
- Mások külső, belső jellemzése
- Vásárlási lehetőségek
- Közvetlen környezetünk, az otthon és környéke (lakás, ház bemutatása)
- Időjárás
- Az iskola (tantárgyak, órarend)
- Nyári munkavállalás, divatos szakmák, foglalkozások
- Egészség (egészséges életmód, táplálkozás)
- Technika a mindennapi életünkben (computer, mobiltelefon)
- Élet más országokban
- társadalmi viszonyok (szokások, hagyományok, vallás, intézmények)
- Reklámok, hirdetések, média

2. Beszédhelyzetek, szituációk

Ezek a témákból és a feldolgozott szövegektől függően alakulnak ki az alábbi területeken: vevő, vendéglátó, vendég, egy társaság tagja, ügyfél, állampolgár, tanuló, iskolatárs, turista, beteg, kísérő, ügyfél, munkavállaló, hívó és hívott fél, utas, útitárs...

A fenti témakörökből adódó szituációk, melyek a tankönyv szövegei alapján részletezhetőek lesznek.

3. Szövegfajták

Szóban:

- bejelentések pályaudvaron, áruházban
- telefonos információk

- rövid történetek
- interjú készítése
- szerepjáték
- véleménynyilvánítás

Írásban:

- e-mail
- képeslap
- brossura
- életrajz
- rövid történet
- riport
- feljegyzés, üzenet
- nyomtatvány kitöltése

4. Beszédszándékok

A tanulók életkorának megfelelő helyzetekben, a megadott témákon belül, az alábbi jelentéskörökben:

megszólítás és arra reagálás

köszönés,elköszönés

bemutatkozás,bemutatás

telefonbeszélgetés

szóbeli üdvözlőküldés

érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás

köszönet és arra reagálás

bocsánatkérés és arra reagálás

gratuláció és arra reagálás

elbeszélés

érdeklődés

valakinek igazának elismerése, el nem ismerése

helyeslés, rosszallás

egyértés,egyét nem értés

dolgok, személyek megnevezése

dolgok, események leírása

információkérés

igenlő vagy nemleges válasz

tudás, nem tudás

emlékezés, nem emlékezés

visszakérdezés

nem értés

betűzés kérése, betűzés
felkérés lassabb, hangosabb beszédre
beszélési szándék jelzése
téma bevezetése
körülrás
példa megnevezése
beszélgetés lezárása
kérés, kívánság
felszólítás, parancs
tiltás
javaslat
rendelés
meghívás és arra reagálás
kínálás és arra reagálás

5. Nyelvtani szerkezetek

- Auxiliaries (have to, can, can't, should, shouldn't, must, mustn't, needn't)
- Present perfect-ever, never, just
- Past continuous
- Past continuous vs Past simple
- Present perfect vs Past simple
- Passive
- Multi- part words
- Present perfect/Present simple/Past simple
- Future arrangement and intentions
- Will for decisions
- Time clauses
- Linking
- Relative clauses
- Question-tags
- used to
- stative and dynamic words
- The future
- Time linkers

11. osztály

Tartalom

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család
 - életrajz, a tanuló életének fontos állomásai (fordulópontjai)
 - családi élet, családi kapcsolatok szűk és tágabb család bemutatása
 - személyes tervek
- Ember és társadalom
 - a másik ember külső és belső jellemzése
 - baráti kör
 - a tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel
 - ünnepek, családi ünnepek
 - öltözködés, divat, imidzs
 - a közlekedés eszközei, lehetőségei
 - vásárlási lehetőségek, szolgáltatások
- Környezetünk
 - az otthon és környéke (a lakás, ház bemutatása)
 - a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek
 - városunk nevezetességeinek bemutatása
 - időjárás
 - környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért?
- Az iskola
 - saját iskolájának bemutatása (sajátosságok pl. szakmai képzés, tagozat stb.)
 - tantárgyak, órarend, iskolai élet, a tanév eseményei
 - a nyelvtanulás
 - pályaválasztás
- A munka világa diákszemmel
 - diákmunka, nyári munkavállalás (élmények, tapasztalatok)
- Egészséges életmód
 - étkezési szokások a családban
 - gyakori betegségek, baleset (tünetek, orvosi kezelés)
 - az egészséges életmód (a betegségek megelőzésének módjai, táplálkozás, életmód, testmozgás, stressz, szenvedélyek)
- Szabadidő, művelődés
 - szabadidős elfoglaltságok (hobby, barkácsolás, kirándulás, szünidei programok stb.)
 - mozi, színház, koncert, múzeum, zene, festészet
 - sportolás
 - olvasás, tévénézés, rádiózás
 - utazási előkészületek
- Kultúra, kulturális élet
 - a magyar történelem és kultúra kiemelkedő egyéniségei
 - az Egyesült Királyság és az USA legfontosabb jellemzői, intézményrendszere
 - földrajzi viszonyok
 - társadalmi viszonyok (szokások, hagyományok, intézmények, vallás)
 - nemzeti sajátosságok
 - pénz, reklám, hirdetések, média

- Tudomány és technika
 - technika a mindennapi életünkben (autó, számítógép, háztartási gép, híradástechnika stb.)
 - mobil telefon, előnye-hátránya
 - Internet: előnyök, hátrányok

2. Beszédhelyzetek, szituációk

Ezek a témákból és a feldolgozott szövegektől függően alakulnak ki az alábbi területeken: vevő, vendéglátó, vendég, egy társaság tagja, ügyfél, állampolgár, tanuló, iskolatárs, turista, beteg, kísérő, ügyfél, munkavállaló, hívó és hívott fél, utas, útitárs...

A fenti témakörökből adódó szituációk, melyek a tankönyv szövegei alapján részletezhetőek lesznek.

3. Szövegfajták

szóban receptíven
 közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)
 telefonos szövegek (információk)
 médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)
 szóban produktívan
 beszámoló, rövid történet elmesélése
 interjú, párbeszéd
 írásban receptíven
 funkcionális szövegek
 informatív jellegű újságcikkek
 ismeretterjesztő jellegű újságcikkek
 nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek
 írásban produktívan
 feljegyzés, üzenetf
 fogalmazás, képleírás, ábrák, grafikonok, táblázatok szöveges értelmezése
 hivatalos és magánlevél, képeslap
 nyomtatvány kitöltése, kérvény, önéletrajz
 cikk – diákújság számára

4. Beszédszándékok

A tanulók életkorának megfelelő helyzetekben, a megadott témákon belül, az alábbi jelentéskörökben:

megszólítás és arra reagálás
 köszönés,elköszönés
 bemutatkozás,bemutató
 telefonbeszélgetés
 szóbeli üdvözlőküldés

érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás
köszönet és arra reagálás
bocsánatkérés és arra reagálás
gratuláció és arra reagálás
hála
sajnálkozás
remény
félelem, aggodalom
bánat, elkeseredés
beszámoló
elbeszélés
ellenvetés
bosszúság
együttérzés
véleménykérés, véleménynyilvánítás
érdeklődés, érdektelenség
fenyegetés
magyarázat
mások szavainak visszaadása
megállapítás
valakinek igazának elismerése, el nem ismerése
helyeslés, rosszallás
egyértetés, egyet nem értés
ellenvetés
közömbösség
lelkesedés
ígéret
akarat, szándék, terv
kívánság, óhaj
képesség,
lehetőség,
szükségesség, kötelezettség
bizonyosság, bizonytalanság
preferencia,
érdeklődés kifejezése
kritika, szemrehányás
dolgok, személyek megnevezése
dolgok, események leírása
információkérés

igenlő vagy nemleges válasz
tudás, nem tudás
válaszadás elutasítása
bizonyosság, bizonytalanság
ismerés nem ismerés
feltételezés
emlékezés, nem emlékezés
indoklás
visszakérdezés
nem értés
betűzés kérése, betűzés
felkérés lassabb, hangosabb beszédre
beszélési szándék jelzése
téma bevezetése
témaváltás
félbeszakítás
megerősítés, igazolás
megbízás
fájdalom
körülrás
példa megnevezése
beszélgetés lezárása
kérés, kívánság
felszólítás, parancs
tiltás
javaslat
rendelés
meghívás és arra reagálás
kínálás és arra reagálás
reklamálás
tanácskérés, tanácsadás
figyelmeztetés
engedélykérése, megadása, megtagadása
segítségkérés és arra reagálás
segítség felajánlás és arra reagálás

5. Nyelvtani szerkezetek

- Stative and dynamic verbs
- Used to and would

- Past perfect tense
- Past perfect vs Past simple
- Time linkers
- Time clauses in the past and future
- Stem verb after get/do/make/take
- Reflexive Pronouns
- Participles
- Past modals
- Present perfect continuous
- Present perfect simple vs continuous
- Collocations
- Passives
- Causatives
- The future
- Future perfect
- Future perfect continuous
- Prefixes/suffixes
- Conditional (zero,first,second)
- Wish and should have
- Reported statements, questions, requests and orders
- Verb patterns /Multi-part verbs

12. osztály

Tartalom

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család
 - életrajz, a tanuló életének fontos állomásai (fordulópontjai)
 - családi élet, családi kapcsolatok, a tizenéves helye a családban,
 - személyes tervek, ambíciók
- Ember és társadalom
 - a másik ember külső és belső jellemzése
 - az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság)
 - nők és férfiak: szerepek, előítéletek, sztereotípiák, kulturális különbségek
 - az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében, angolszász és magyar hagyományok
 - öltözködés, divat, a közlekedés eszközei, lehetőségei, vásárlási lehetőségek, szolgáltatások,
 - viselkedésformák, azonkívül hasonlóságok és különbségek az emberek között (életkor, nem, faj, viselkedési normák)
 - Hazánk és a angol nyelvű országok (összehasonlítás)
 - u.a., mint 11. osztályban, részletesebben, árnyaltabban

- **Környezetünk**
 - az otthon és környéke (a lakás, ház bemutatása), azonkívül a városi és a vidéki élet összehasonlítása
 - a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek,
 - növények és állatok a környezetünkben, időjárás, környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért?
 - környezetszennyezés típusai, globális felmelegedés és annak hatásai bolygónkra nézve
- **Az iskola**
 - saját iskolájának bemutatása (sajátosságok pl. szakmai képzés, tagozat stb.), tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka
 - a nyelvtanulás
 - az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei (pl. iskolanapok, hagyományok, szalagavató, ballagás, tabló stb.)
 - továbbtanulási lehetőségek
- **A munka világa diákszemmel**
 - pályaválasztás, a munkavállalás körülményei, lehetőségei
 - divatszakmák
- **Egészséges életmód**
 - testápolás, azonkívül a higiénia szerepe az ember életében
 - étkezési szokások a családban,
 - gyakori betegségek, baleset (tünetek, orvosi kezelés)
 - az egészséges életmód (a betegségek megelőzésének módjai, táplálkozás, életmód, testmozgás, stressz, szenvedélyek)
- **Szabadidő, művelődés**
 - szabadidős elfoglaltságok (hobby, barkácsolás, kirándulás, szünidei programok stb.),
 - mozi, színház, koncert, múzeum, zene,
 - szabadidősport, élsport
 - olvasás, tévénézés, rádiózás,
 - az idegenforgalom jelentősége
- **Kultúra, kulturális élet**
 - a szűkebb környezete kiválóságai - részletesebben, árnyaltabban
 - a magyar történelem és kultúra kiemelkedő egyéniségei - részletesebben, árnyaltabban
 - az angol nyelvű országok, legfőképp az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok történelmének és kultúrájának néhány kiválósága
 - az angol nyelvű irodalomból néhány rövid próza és vers ismerete,
- **Tudomány és technika**
 - technika a mindennapi életünkben (autó, számítógép, háztartási gépek, mobil telefon, híradástechnika stb.), hogyan változtatta meg a technika az emberek életminőségét, pozitív és negatív hatások
 - Közérdeklődésre számot tartó aktuális témák

2. Szituációk és képelemzések

A fenti témákhoz kapcsolódóan, valamint a tankönyv által felvezetett témákon keresztül.

3. Szövegfajták

szóban receptíven

közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)

telefonos szövegek (információk)

médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)

párbeszéd, riportok, beszámolók

közérdekű témákról szóló előadás;

szóban produktívan

beszámoló, rövid történet elmesélése

interjú, párbeszéd

írásban receptíven

funkcionális szövegek

informatív-instruktív szövegek

informatív jellegű újságcikkek

ismeretterjesztő jellegű újságcikkek

nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek

igényesebb, hosszabb általános témájú újságcikkek, riportok, beszámolók

írásban produktívan

feljegyzés, üzenet

fogalmazás, képleírás, ábrák, grafikonok, táblázatok szöveges értelmezése

hivatalos és magánlevél, képeslap

nyomtatvány kitöltése, kérvény, pályázat, reklamáció, önéletrajz

4. Beszédszándékok

Ua., mint 11. osztályban, csak részletesebben, árnyaltabban

megszólítás és arra reagálás

köszönés,elköszönés

bemutatkozás,bemutató

telefonbeszélgetés

szóbeli üdvözlőküldés

érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás

köszönet és arra reagálás

bocsánatkérés és arra reagálás

gratuláció és arra reagálás

hála

sajnálkozás

remény

félelem,aggodalom

bánat, elkeseredés

beszámoló
elbeszélés
ellenvetés
bosszúság
együttérzés
véleménykérés, véleménynyilvánítás
érdeklődés, érdektelenség
fenyegetés
magyarázat
mások szavainak visszaadása
megállapítás
valakinek igazának elismerése, el nem ismerése
helyeslés, rosszallás
egyetértés, egyet nem értés
ellenvetés
közömbösség
lelkesedés
ígéret
akarat, szándék, terv
kívánság, óhaj
képesség,
lehetőség,
szükségesség, kötelezettség
bizonyosság, bizonytalanság
preferencia,
érdeklődés kifejezése
kritika, szemrehányás
dolgok, személyek megnevezése
dolgok, események leírása
információkérés
igenlő vagy nemleges válasz
tudás, nem tudás
válaszadás elutasítása
bizonyosság, bizonytalanság
ismerés nem ismerés
feltételezés
emlékezés, nem emlékezés
indoklás
visszakérdezés

nem értés
betűzés kérése, betűzés
felkérés lassabb, hangosabb beszédre
beszélési szándék jelzése
téma bevezetése
témaváltás
félbeszakítás
megerősítés, igazolás
megbízás
fájdalom
körülrás
példa megnevezése
beszélgetés lezárása
kérés, kívánság
felszólítás, parancs
tiltás
javaslat
rendelés
meghívás és arra reagálás
kínálás és arra reagálás
reklamálás
tanácskérés, tanácsadás
figyelmeztetés
engedélykérése, megadása, megtagadása
segítségkérés és arra reagálás
segítség felajánlás és arra reagálás

5. Nyelvtani szerkezetek

Részben ua., mint 11. osztályban, csak részletesebben, árnyaltabban

Tenses and verb forms

Future in the past

Reflexive Pronouns

Verb patterns

Modal auxiliary verbs /present/future/past

Passive

Adjective order

Reported Speech (requests, orders, questions, statements)

Conditional(zero, first, second, third)

Time clauses in the past and future
Participles

11. osztály Fakultáció

Tartalom

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

Fogalomkörök, nyelvtan

Articles

Nouns

Adjectives

Possession

Adverbs

Prepositions, prepositional phrases

Conjunctions, linking words

Forms of the verbs

Auxiliaries, modal verbs

Present simple

Present continuous

Present perfect simple

Past simple

Past continuous

Future with will

Going to

Relative clauses- defining

Relative clauses- non-defining

Time clauses with future meaning

Clauses of purpose

Wish

Question- tags

Modal verbs with perfect infinitive

Követelmény:

Beszédértés:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)
- telefonos szövegek (információk)
- médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)

Beszédképesség:

- beszámoló, rövid történet elmesélése
- interjú, párbeszéd

- az anyanyelvi beszélő számára jól érthető kiejtéssel, hangsúllyal és intonációval beszéli az angol nyelvet
- a felsorolt témakörökben képes véleményét, álláspontját rövid felkészülés után néhány percben összefüggően kifejezni

Olvasásértési készség:

- funkcionális szövegek
- informatív jellegű újságcikkek
- ismeretterjesztő jellegű újságcikkek
- nyelviileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek-et megért és képes azokat megadott szempontok alapján önállóan feldolgozni

Íráskészség:

- feljegyzés, üzenet
- fogalmazás, képleírás, ábrák,
- hivatalos és magánlevél, képeslap
- nyomtatvány kitöltése, kérvény, önéletrajz
- cikk – diákújság számára
- képes hivatalos levelet, önéletrajzot, kérvényt, hirdetést írni e szövegtípusok tartalmi és formai elemeinek helyes alkalmazásával
- képes használni a kétnyelvű és egynyelvű szótárakat

Témakörök:

- Ember és társadalom
 - önéletrajz a pályaválasztáshoz, munkába álláshoz, felvételi kérelemhez
 - A falu és a város élete
 - kapcsolatok, családalapítás
- Környezetvédelem
 - takarékos és környezetkímélő energiaforrások
 - szelektív hulladékgyűjtés, újrafeldolgozás
- Az iskola világa
 - ballagás, érettségi, a középiskolai élet lezárása
 - élet az egyetemen
 - nyelvtanulás szerepe, lehetőségek
- A munka világa
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
 - munkábaállítás szakaszai, feltételek, körülmények
- Ép testben ép lélek
 - országos és nemzetközi sportesemények, téli és nyári olimpiai játékok
 - egészségügyi ellátás, kórházak
- Szabadidő, szórakozás
 - múzeumok, iskolai és helyi művészeti rendezvények
 - koncertek
 - úticélok, nyaralás
- Tudomány, technika
 - technikai és tudományos újdonságok

□ informatika, információszerezés, Internet

12. osztály Fakultáció

Tartalom

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

Fogalomkörök, nyelvtan

Articles

Nouns

Adjectives

Possession

Adverbs

Prepositions, prepositional phrases

Conjunctions, linking words

Forms of the verbs

Auxiliaries, modal verbs

Present simple

Present simple passive

Present continuous

Present perfect simple

Present perfect passive

Present perfect continuous

Past simple

Past simple passive

Past continuous

Past perfect

Future with will

Passive future

Going to

Reported speech-present

Reported speech-past

Conditionnal clauses zero,first, second, third

Relative clauses- defining

Relative clauses- non-defining

Time clauses with future meaning

Clauses of purpose

Wish

Question- tags
Modal verbs with perfect infinitive
Future continuous
Future perfect
Past perfect continuous
Past continuous passive
Wish (state verbs-action verbs)
Gerund and infinitive in idiomatic expressions

Követelmény

Fejlesztési követelmények /kapcs: tevékenységi formák /

- Beszéértési készség: A tanuló
 - megérti a köznyelv normáinak megfelelő, természetes tempójú angol beszédet a mindennapi élet témaköreiben és általános érdeklődésre számot tartó témákban
 - követni tudja a rádió, televízió hírműsorait, globálisan érti az egyéb közérdekű és szórakoztató műsorokat, a korosztályának szóló műsorokat, Beszédkészség: A tanuló
 - az anyanyelvi beszélő számára érthető kiejtéssel, hangsúllyal és intonációval beszél az angol nyelvet
 - képes felkészülés nélkül beszélgetést kezdeni, folytatni és befejezni a mindennapi élet témáiban, a közérdeklődésre számot tartó és a saját érdeklődésének megfelelő témakörökben
 -
 - a felsorolt témakörökben képes véleményét, álláspontját rövid felkészülés után néhány percen összefüggően kifejezni
- Olvasásértési készség: A tanuló
 - megérti általános érdeklődésre számot tartó illetve saját érdeklődésének megfelelő témájú szövegek, újságcikkek minden lényeges elemét, megérti az angol nyelvű országokban használt nyomtatványok, információs- és reklámanyagok, leírások, kérdőívek, tájékoztatók, közlemények minden lényeges elemét
- Írásbeli készség: A tanuló
 - képes hivatalos levelet, önéletrajzot, kérvényt, hirdetést írni e szövegtípusok tartalmi és formai elemeinek helyes alkalmazásával
 - képes beszámoló, fogalmazás írására a mindennapi, a közérdeklődésre számot tartó illetve érdeklődésének megfelelő témakörökben
 - képes az angol nyelvterületen használt nyomtatványok, kérdőívek, űrlapok helyes kitöltésére
 - képes használni a kétnyelvű és egynyelvű szótárakat

Témakörök

- Ember és társadalom
 - önéletrajz a pályaválasztáshoz, munkába álláshoz, felvételi kérelemhez
 - távolabbi egyéni tervek, ideálok, érzelmi kapcsolatok, családalapítás
 - közösségek, amelyekben élünk-falu, város,

- Tágabb környezetünk - aktuális hazai és nemzetközi események
 - hazánk politikai rendszere, parlament, választások, vallás-összevetés az angolszász országokkal
- Környezetvédelem
 - takarékos és környezetkímélő energiaforrások*
 - szemétkerítés, káros hulladékok megsemmisítése stb.
 - szelektív hulladékgyűjtés, újrafeldolgozás
- Az iskola világa
 - ballagás, érettségi, a középiskolai élet lezárása
 - a magyar felvételi rendszer, összevetés az angol nyelvű országokéval
 - az önálló tanulás jelentősége, formái és lehetőségei
- A munka világa
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
 - a munkahelyek megválasztásának szempontjai
 - távolabbi tervek és lehetőségek
- Ép testben ép lélek
 - országos és nemzetközi sportesemények, téli és nyári olimpiai játékok
 - egészségügyi ellátás, kórházak, egészségbiztosítás
- Szabadidő, szórakozás
 - múzeumok, iskolai és helyi művészeti rendezvények
 - komolyzenei koncertek, a műveltség szerepe.
- Tudomány, technika
 - technikai és tudományos újdonságok
 - informatika, információszerezés, Internet

ANGOL NYELV 4 ÉVFOLYAMOS KÉPZÉS – HALADÓ SZINT

9. osztály

Tartalom

1. Témakörök

A kiválasztott témaköröknél célunk minden esetben az, hogy azok alkalmazkodjanak diákjaink életkorához, érdeklődéséhez, alkalmasak legyenek kommunikatív kompetenciák kialakítására és a tanulók személyes kompetenciáinak fejlesztésére, valamint felkeltsük, és fenntartsuk a tanulók érdeklődését minden olyan ország iránt, ahol az angol hivatalos nyelv.

- Közvetlen környezetünk, a család, barátok, , személyiség
- Különböző közösségek, kultúrák: élet más országokban
- Napirend
- Éghajlat, időjárás
- Szabadidős tevékenységek: kirándulás, kempingezés, városnézés, utazás
- Sport, hobbi
- vásárlás
-
- film, mozi, színház, koncert, zene
- Öltözködés, divat, megjelenés
- Virtuális világ, computer, telefon, találmányok, technika az otthonunkban
- Ünnepek, családi összejövetelek
- Iskola,
- Munka világa, nyári munkalehetőségek
- Magyarország
- Állatok a lakásban,
- Hősök, sztárok
- Egészség-betegség

2. Szituációk – beszédhelyzetek és szerepek

Ezek a témákból és a feldolgozott szövegektől függően alakulnak ki az alábbi területeken: vevő, vendéglátó, vendég, egy társaság tagja, ügyfél, állampolgár, tanuló, iskolatárs, turista, beteg, kísérő, ügyfél, munkavállaló, hívó és hívott fél, utas, útitárs...

A fenti témakörökből adódó szituációk, melyek a tankönyv szövegei alapján részletezhetőek lesznek.

3. Szövegfajták

Szóban:

szerepjáték, interjú

telefonbeszélgetés

felvilágosítás,
rövid történetek elmesélése
véleménynyilvánítás
tanácsadás

Írásban:

e-mail írása,
levél-magán,- hivatalos, képeslap,
rövid történet
fogalmazás,
meghívó

4. Szókincs

A hozott alapszókincs figyelembevételével a receptív szókincs megerősítése és jelentős növelése.

A tárgyalt témákban, kommunikációs helyzetekben az alapszókincs biztos használata. Kommunikációs stratégiák, szándékok kifejezéséhez a megfelelő szókincs megalapozása.

5. Beszédszándékok

Az általános részben felsorolt beszédszándék-csoportok közül az alábbiak szerepelnek hangsúlyosan:

Beszéd kezdeményezés-kommunikációs szándék: szívesség kérés

Kommunikációs stratégiák használata, hezitálás, időnyerés stb.

Tájékozódás: utcán, városban...

Magyarázat, mentegetőzés

Indoklás

Beszédszándék az alábbi kommunikációs helyzetekben:

áruházban, üzletben, piacon

tömegközlekedési eszközökön

telefonbeszélgetésben

orvosnál

iskolában

étteremben

családban, baráti körben

6. Nyelvtani szerkezetek

Present simple (affirmative, negative, questions)

Adverbs of frequency

Prepositions of time and place

There is/ there are

Pronouns

Past simple

Countable/uncountable nouns

Some/ any/ a lot of/many/much

Imperatives

Auxiliaries (have to, can, can't, should, shouldn't, must, mustn't, needn't)

Present continuous (affirmative, negative, question)

Present simple vs. Present continuous

Comparative/Superlative adjectives

Intentions-going to

Prediction-will/won't

Present perfect-ever, never, just

Past continuous

Past continuous vs Past simple

Articles-a/an/the

Present perfect vs Past simple

Will for decisions

Time clauses

Linking

10. osztály

Tartalom

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család
 - életrajz, a tanuló életének fontos állomásai (fordulópontjai)
 - családi élet, családi kapcsolatok
 - személyes tervek
- Ember és társadalom
 - a másik ember külső és belső jellemzése
 - baráti kör
 - ünnepek, családi ünnepek
 - öltözködés, divat
 - a közlekedés eszközei, lehetőségei
 - vásárlási lehetőségek, szolgáltatások
- Környezetünk
 - az otthon és környéke (a lakás, ház bemutatása)
 - a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek
 - időjárás
 - környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért?
- Az iskola
 - saját iskolájának bemutatása (sajátosságok pl. szakmai képzés, tagozat stb.)
 - tantárgyak, órarend,
 - a nyelvtanulás
 - pályaválasztás
- A munka világa diákszemmel
 - diákmunka, nyári munkavállalás (élmények, tapasztalatok)
- Egészséges életmód
 - étkezési szokások a családban
 - gyakori betegségek, baleset (tünetek, orvosi kezelés)
 - az egészséges életmód (a betegségek megelőzésének módjai, táplálkozás, életmód, testmozgás)
- Szabadidő, művelődés
 - szabadidős elfoglaltságok (hobby, barkácsolás, kirándulás, szünidei programok stb.)
 - mozi, színház, koncert, múzeum, zene, festészet
 - sportolás
 - olvasás, tévzés, rádiózás

- utazási előkészületek
- Kultúra, kulturális élet
 - a magyar történelem és kultúra kiemelkedő egyéniségei
 -
 - földrajzi viszonyok
 - társadalmi viszonyok (szokások, hagyományok, intézmények, vallás)
 - nemzeti sajátosságok
 - pénz, reklám, hirdetések, média
- Tudomány és technika
 - technika a mindennapi életünkben (autó, számítógép, háztartási gép, híradástechnika stb.)
 - mobil telefon, előnye-hátránya

3. Szövegfajták

szóban receptíven
 közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)
 telefonos szövegek (információk)
 médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)
 szóban produktívan
 beszámoló, rövid történet elmesélése
 interjú, párbeszéd
 írásban receptíven
 funkcionális szövegek
 informatív jellegű újságcikkek
 ismeretterjesztő jellegű újságcikkek
 nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek
 írásban produktívan
 feljegyzés, üzenet
 fogalmazás, képleírás, ábrák,
 hivatalos és magánlevél, képeslap
 nyomtatvány kitöltése, kérvény, önéletrajz
 cikk – diákújság számára

4. Beszédszándékok

A tanulók életkorának megfelelő helyzetekben, a megadott témákon belül, az alábbi jelentéskörökben:

megszólítás és arra reagálás
 köszönés,elköszönés
 bemutatkozás,bemutató
 telefonbeszélgetés
 szóbeli üdvözlőküldés
 érdeklődés hógylét iránt és arra reagálás
 köszönet és arra reagálás

bocsánatkérés és arra reagálás
gratuláció és arra reagálás
hála
sajnálkozás
remény
félelem, aggodalom
beszámoló
elbeszélés
ellenvetés
együttérzés
véleménykérés, véleménynyilvánítás
érdeklődés, érdektelenség
magyarázat
mások szavainak visszaadása
megállapítás
valakinek igazának elismerése, el nem ismerése
helyeslés, rosszallás
egyvetértés, egyet nem értés
ellenvetés
lelkesezés
ígéret
akarat, szándék, terv
kívánság, óhaj
képesség,
lehetőség,
szükségesség, kötelezettség
bizonyosság, bizonytalanság
preferencia,
érdeklődés kifejezése
kritika, szemrehányás
dolgok, személyek megnevezése
dolgok, események leírása
információkérés
igenlő vagy nemleges válasz
tudás, nem tudás
válaszadás elutasítása
bizonyosság, bizonytalanság
ismerés nem ismerés
feltételezés

emlékezés, nem emlékezés
indoklás
visszakérdezés
nem értés
betűzés kérése, betűzés
felkérés lassabb, hangosabb beszédre
beszélési szándék jelzése
téma bevezetése
témaváltás
félbeszakítás
megerősítés, igazolás
megbízás
fájdalom
körülrás
példa megnevezése
beszélgetés lezárása
kérés, kívánság
felszólítás, parancs
tiltás
javaslat
rendelés
meghívás és arra reagálás
kínálás és arra reagálás
reklamálás
tanácskérés, tanácsadás
figyelmeztetés
engedélykérése, megadása, megtagadása
segítségkérés és arra reagálás
segítség felajánlás és arra reagálás

5. Nyelvtani szerkezetek

- Stative and dynamic verbs
- Used to
- Past perfect tense
- Past perfect vs Past simple
- Time linkers
- Stem verb after get/do/make/take
- Present perfect continuous
- Present perfect simple vs continuous
- Collocations

- Passives
- Question tags
- The future
- Prefixes/suffixes
- Conditional (zero,first,second)
- Wish
- Verb patterns /Multi-part verbs

11. osztály

Tartalom

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család
 - életrajz, a tanuló életének fontos állomásai (fordulópontjai)
 - családi élet, családi kapcsolatok, a tizenéves helye a családban,
 - személyes tervek
 - Ember és társadalom
 - a másik ember külső és belső jellemzése
 - az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság)
 - nők és férfiak: szerepek, előítéletek
 - az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében
 - öltözködés, divat, a közlekedés eszközei, lehetőségei, vásárlási lehetőségek, szolgáltatások,
 - Környezetünk
 - az otthon és környéke (a lakás, ház bemutatása), azonkívül a városi és a vidéki élet összehasonlítása
 - a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek,
 - növények és állatok a környezetünkben, időjárás, környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért?,
 - Az iskola
 - saját iskolájának bemutatása (sajátosságok pl. szakmai képzés, tagozat stb.), tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka
 - a nyelvtanulás
 - az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei (pl. iskolanapok, hagyományok, szalagavató, ballagás, tabló stb.)
 - továbbtanulási lehetőségek
 - A munka világa diákszemmel
 - pályaválasztás, a munkavállalás körülményei, lehetőségei, divatszakmák
 - Egészséges életmód
 - étkezési szokások a családban,
 - gyakori betegségek, baleset (tünetek, orvosi kezelés)
 - az egészséges életmód (a betegségek megelőzésének módjai, táplálkozás, életmód, testmozgás, stressz, szenvedélyek),
 - Szabadidő, művelődés
 - szabadidős elfoglaltságok (hobby, barkácsolás, kirándulás, szünidei programok stb.),
 - mozi, színház, koncert, múzeum, zene,
 - szabadidősport, élsport
 - olvasás, tévénézés, rádiózás,
 - Kultúra, kulturális élet
 - a szűkebb környezete kiválóságai - részletesebben, árnyaltabban

- a magyar történelem és kultúra kiemelkedő egyéniségei - részletesebben, árnyaltabban
- az angol nyelvű irodalomból néhány rövid próza és vers ismerete,
 - Tudomány és technika
 - technika a mindennapi életünkben (autó, számítógép, háztartási gépek, mobil telefon, híradástechnika stb.),
- Közérdeklődésre számot tartó aktuális témák

2. Szituációk és képelemzések

A fenti témákhoz kapcsolódóan

3. Szövegfajták

szóban receptíven

közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)

telefonos szövegek (információk)

médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)

párbeszéd, riportok, beszámolók

szóban produktívan

beszámoló, rövid történet elmesélése

interjú, párbeszéd

írásban receptíven

funkcionális szövegek

informatív-instruktív szövegek

informatív jellegű újságcikkek

ismeretterjesztő jellegű újságcikkek

nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek

írásban produktívan

feljegyzés, üzenet

fogalmazás, képleírás, ábrák, grafikonok, táblázatok szöveges értelmezése

hivatalos és magánlevél, képeslap

nyomtatvány kitöltése, kérvény, pályázat, reklamáció, önéletrajz

4. Beszédszándékok

Ua., mint 10. osztályban, csak részletesebben, árnyaltabban

5. Nyelvtani szerkezetek

Részben ua., mint 10. osztályban, csak részletesebben, árnyaltabban

Tenses and verb forms

Future in the past

Reflexive Pronouns

Verb patterns

Modal auxiliary verbs /present/future/past

Passive

Adjective order
Reported Speech
Conditional
Time clauses in the past and future
Participles

12. osztály

Követelmény

Fejlesztési követelmények /kapcs: tevékenységi formák /

- Beszéértési készség: A tanuló
 - megérti a köznyelv normáinak megfelelő, természetes tempójú angol beszédet a mindennapi élet témaköreiben és általános érdeklődésre számot tartó témákban
 - követni tudja a rádió, televízió hírműsorait, globálisan érti az egyéb közérdekű és szórakoztató műsorokat, a korosztályának szóló műsorokat, Beszédkészség: A tanuló
 - az anyanyelvi beszélő számára érthető kiejtéssel, hangsúllyal és intonációval beszéli az angol nyelvet
 - képes felkészülés nélkül beszélgetést kezdeni, folytatni és befejezni a mindennapi élet témáiban, a közérdeklődésre számot tartó és a saját érdeklődésének megfelelő témakörökben
 -
 - a felsorolt témakörökben képes véleményét, álláspontját rövid felkészülés után néhány percen összefüggően kifejteni
- Olvasásértési készség: A tanuló
 - megérti általános érdeklődésre számot tartó illetve saját érdeklődésének megfelelő témájú szövegek, újságcikkek minden lényeges elemét, megérti az angol nyelvű országokban használt nyomtatványok, információs- és reklámanyagok, leírások, kérdőívek, tájékoztatók, közlemények minden lényeges elemét
- Írásbeli készség: A tanuló
 - képes hivatalos levelet, önéletrajzot, kérvényt, hirdetést írni e szövegtípusok tartalmi és formai elemeinek helyes alkalmazásával
 - képes beszámoló, fogalmazás írására a mindennapi, a közérdeklődésre számot tartó illetve érdeklődésének megfelelő témakörökben
 - képes az angol nyelvterületen használt nyomtatványok, kérdőívek, űrlapok helyes kitöltésére
 - képes használni a kétnyelvű és egynyelvű szótárakat

Tartalom

Beszédszándékok:/kapcs: témakörök, hon-és népismeret,nyelvtan/

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

Fogalomkörök, nyelvtan

Articles

Nouns
 Adjectives
 Possession
 Adverbs
 Prepositions, prepositional phrases
 Conjunctions, linking words
 Forms of the verbs
 Auxiliaries, modal verbs
 Present simple
 Present simple passive
 Present continuous
 Present perfect simple
 Present perfect passive
 Present perfect continuous
 Past simple
 Past simple passive
 Past continuous
 Past perfect
 Future with will
 Passive future
 Going to
 Reported speech-present
 Reported speech-past
 Conditionnal clauses zero,first, second, third
 Relative clauses- defining
 Relative clauses- non-defining
 Time clauses with future meaning
 Clauses of purpose
 Wish
 Question- tags
 Modal verbs with perfect infinitive
 Wish (state verbs-action verbs)
 Témakörök /kapcs:hon- és népismeret,beszédszándékok,nyelvtan/
 Ember és társadalom
 önéletrajz a pályaválasztáshoz,munkába álláshoz, felvételi kérelemhez
 távolabbi egyéni tervek, ideálok,érzelmi kapcsolatok, családalapítás

 Tágabb környezetünk - aktuális hazai és nemzetközi események
 hazánk politikai rendszere, parlament,választások,vallás-összevetés az angolszász országokkal

- Környezetvédelem
 -
 - személtlerakás, káros hulladékok megsemmisítése stb.
 - szelektív hulladékgyűjtés, újrafeldolgozás
- Az iskola világa
 - ballagás, érettségi, a középiskolai élet lezárása
 - a magyar felvételi rendszer,
 - az önálló tanulás jelentősége, formái és lehetőségei
- A munka világa
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
 - a munkahelyek megválasztásának szempontjai
 - távolabbi tervek és lehetőségek
- Ép testben ép lélek
 - országos és nemzetközi sportesemények, téli és nyári olimpiai játékok
 - egészségügyi ellátás, kórházak,
- Szabadidő, szórakozás
 - múzeumok, iskolai és helyi művészeti rendezvények
 - komolyzenei koncertek, a műveltség szerepe.
- Tudomány, technika
 - technikai és tudományos újdonságok
 - informatika, információszerezés, Internet

11. osztály fakultáció

Követelmény

Fejlesztési követelmények /kapcs: tevékenységi formák / Ld. dőlt betűvel a 11. osztály tananyagának bővítését.

- Beszéértési készség: A tanuló
 - megérti a köznyelv normáinak megfelelő, természetes tempójú angol beszédet a mindennapi élet témaköreiben és általános érdeklődésre számot tartó témákban
 - követni tudja a rádió, televízió hírműsorait, globálisan érti az egyéb közérdekű és szórakoztató műsorokat, a korosztályának szóló műsorokat, *ezeket felhasználja angol nyelvtudása fejlesztésére*
- Beszédkészség: A tanuló
 - az anyanyelvi beszélő számára jól érthető kiejtéssel, hangsúllyal és intonációval beszéli az angol nyelvet
 - képes felkészülés nélkül beszélgetést kezdeni, folytatni és befejezni a mindennapi élet témáiban, a közérdeklődésre számot tartó és a saját érdeklődésének megfelelő témakörökben
 - beszédében érvényesíti beszédszándékait és megfelelően reagál partnere beszédszándékaira*
 - a felsorolt témakörökben képes véleményét, álláspontját rövid felkészülés után néhány percen összefüggően kifejteni
- Olvasásértési készség: A tanuló

- megérti általános érdeklődésre számot tartó illetve saját érdeklődésének megfelelő témájú szövegek, újságcikkek minden lényeges elemét, *önállóan feldolgoz házi olvasmányokat megadott szempontok alapján*
- képes irodalmi művek önálló olvasására
- megérti az angol nyelvű országokban használt nyomtatványok, információs- és reklámanyagok, leírások, kérdőívek, tájékoztatók, közlemények minden lényeges elemét
- Írásbeli készség: A tanuló
 - képes hivatalos levelet, önéletrajzot, kérvényt, hirdetést írni e szövegtípusok tartalmi és formai elemeinek helyes alkalmazásával
 - képes *hosszabb* beszámoló, fogalmazás írására a mindennapi, a közérdeklődésre számot tartó illetve érdeklődésének megfelelő témakörökben
 - képes az angol nyelvterületen használt nyomtatványok, kérdőívek, űrlapok helyes kitöltésére
 - ismeri és alkalmazza a szövegszerkesztés és szövegkohézió fontos elemeit*
 - képes használni a kétnyelvű és egynyelvű szótárakat

Tartalom

Beszédszándékok:/kapcs: témakörök, hon-és népismeret,nyelvtan/

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

Fogalomkörök, nyelvtan

Articles

Nouns

Adjectives

Possession

Adverbs

Prepositions, prepositional phrases

Conjunctions, linking words

Forms of the verbs

Auxiliaries, modal verbs

Present simple

Present simple passive

Present continuous

Present perfect simple

Present perfect passive

Present perfect continuous

Past simple

Past simple passive

Past continuous

Past perfect

Future with will

Passive future

- Going to
- Reported speech-present
- Reported speech-past
- Conditionnal clauses zero,first, second, third
- Relative clauses- defining
- Relative clauses- non-defining
- Time clauses with future meaning
- Clauses of purpose
- Wish
- Question- tags
- Modal verbs with perfect infinitive
- Future continuous*
- Future perfect*
- Past perfect continuous*
- Past continuous passive*
- Would-past habit*
- Wish (state verbs-action verbs)
- Gerund and infinitive in idiomatic expressions*
- Témakörök /kapcs:hon- és népismeret,beszédszándékok,nyelvtan/
- Ember és társadalom
 - önéletrajz a pályaválasztáshoz,munkába álláshoz, felvételi kérelemhez
 - távolabbi egyéni tervek, ideálok,érzelmi kapcsolatok, családalapítás
 - közösségek, *amelyekben élünk-falu, város,*
- Tágabb környezetünk - aktuális hazai és nemzetközi események
 - hazánk politikai rendszere, parlament,választások,vallás-összevetés az angolszász országokkal
- Környezetvédelem
 - takarékos és környezetkímélő energiaforrások*
 - személtlerakás, káros hulladékok megsemmisítése stb.
 - szelektív hulladékgyűjtés, újrafeldolgozás
- Az iskola világa
 - ballagás, érettségi,a középiskolai élet lezárása
 - a magyar felvételi rendszer,összevetés az angol nyelvű országokéval
 - az önálló tanulás jelentősége, formái és lehetőségei
- A munka világa
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
 - a munkahelyek megválasztásának szempontjai
 - távolabbi tervek és lehetőségek
- Ép testben ép lélek
 - országos és nemzetközi sportesemények, téli és nyári olimpiai játékok
 - egészségügyi ellátás, kórházak, egészségbiztosítás
- Szabadidő, szórakozás
 - múzeumok, iskolai és helyi művészeti rendezvények

- komolyzenei koncertek, a műveltség szerepe.
- Tudomány, technika
 - technikai és tudományos újdonságok
 - informatika, információszerezés, Internet

12. osztály – Fakultáció

Követelmény

Fejlesztési követelmények /kapcs: tevékenységi formák / Ld. dőlt betűvel a 12. osztály tananyagának bővítését.

- Beszédértési készség: A tanuló
 - megérti a köznyelv normáinak megfelelő, természetes tempójú angol beszédet a mindennapi élet témaköreiben és általános érdeklődésre számot tartó témákban: *pontosan érti a fontos információkat, a részletek összefüggéseit, követi a szövegek gondolatmenetét*
 - követni tudja a rádió, televízió hírműsorait, globálisan érti az egyéb közérdekű és szórakoztató műsorokat, a korosztályának szóló műsorokat, ezeket felhasználja angol nyelvtudása fejlesztésére
 - képes a hallott szövegekkel kapcsolatos feladatok megoldására*
- Beszédkészség: A tanuló
 - az anyanyelvi beszélő számára jól érthető kiejtéssel, hangsúllyal és intonációval beszél az angol nyelvet
 - képes felkészülés nélkül beszélgetést kezdeni, folytatni és befejezni a mindennapi élet témáiban, a közérdeklődésre számot tartó és a saját érdeklődésének megfelelő témakörökben
 - beszédében érvényesíti beszédszándékait és megfelelően reagál partnere beszédszándékaira,
 - a felsorolt témakörökben képes véleményét, álláspontját rövid felkészülés után néhány percen összefüggően kifejezni
 - képes hallott vagy olvasott angol vagy magyar nyelvű szöveg lényegét angol nyelven összefoglalni*
- Olvasásértési készség: A tanuló
 - megérti általános érdeklődésre számot tartó illetve saját érdeklődésének megfelelő témájú szövegek, újságcikkek minden lényeges elemét, *összefüggéseit, képes tartalmukat magyar nyelven összefoglalni illetve tolmácsolni*
 - önállóan feldolgoz házi olvasmányokat megadott szempontok alapján
 - megérti az angol nyelvű országokban használt nyomtatványok, információs- és reklámanyagok, leírások, kérdőívek, tájékoztatók, közlemények minden lényeges elemét
- Írásbeli készség: A tanuló
 - képes hivatalos levelet, önéletrajzot, kérvényt, hirdetést írni e szövegtípusok tartalmi és formai elemeinek helyes alkalmazásával

- képes hosszabb beszámoló, fogalmazás írására a mindennapi, a közérdeklődésre számot tartó illetve érdeklődésének megfelelő témakörökben
- képes az angol nyelvterületen használt nyomtatványok, kérdőívek, űrlapok helyes kitöltésére
- ismeri és alkalmazza a szövegszerkesztés és szövegkohézió fontos elemeit
- az általános műveltséghez illetve érdeklődési körébe tartozó szövegeket képes szótárral szabatosan, világosan és magyarosan anyanyelvére fordítani*
- képes használni a kétnyelvű és egynyelvű szótárakat

Tartalom

Beszédszándékok:/kapcs: témakörök, hon-és népismeret,nyelvtan/

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

Fogalomkörök, nyelvtan

Articles

Nouns

Adjectives

Possession

Adverbs

Prepositions, prepositional phrases

Conjunctions, linking words

Forms of the verbs

Auxiliaries, modal verbs

Present simple

Present simple passive

Present continuous

Present perfect simple

Present perfect passive

Present perfect continuous

Past simple

Past simple passive

Past continuous

Past perfect

Future with will

Passive future

Going to

Reported speech-present

Reported speech-past

Conditionnal clauses zero,first, second, third

Relative clauses- defining

Relative clauses- non-defining

Time clauses with future meaning

Clauses of purpose

Wish

Question- tags

Modal verbs with perfect infinitive

Future continuous

Future perfect

Past perfect continuous

Past continuous passive

Participle clauses

Would-past habit

Wish (state verbs-action verbs)

Wish-unfulfilled actions

Gerund and infinitive in idiomatic expressions

Conditional-mixed type

Témakörök /kapcs:hon- és népismeret,beszédszándékok,nyelvtan/

Ember és társadalom

önéletrajz a pályaválasztáshoz,munkába álláshoz, felvételi kérelemhez

távolabbi egyéni tervek, ideálok,érzelmi kapcsolatok, családalapítás

közösségek,amelyekben élünk-falu,város,*szolidaritás és tolerancia*

Tágabb környezetünk - aktuális hazai és nemzetközi események

hazánk politikai rendszere, parlament,választások,vallás-összevetés az angolszász országokkal

az angol nyelvű országok történelmi és idegenforgalmi nevezetességei, jellegzetességei, városai, tájai, Környezetvédelem

takarékos és környezetkímélő energiaforrások

globális felmelegedés problémája

személtalrakás, káros hulladékok megsemmisítése stb.

szelektív hulladékgyűjtés, újrafeldolgozás

Az iskola világa

ballagás, érettségi,a középiskolai élet lezárása

a magyar felvételi rendszer,összevetés az angol nyelvű országokéval

az önálló tanulás jelentősége, formái és lehetőségei

a permanens tanulás és tájékozódás fontossága

A munka világa

pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek

beilleszkedés a felnőttek világába

a munkahelyek megválasztásának szempontjai

távolabbi tervek és lehetőségek

Ép testben ép lélek

országos és nemzetközi sportesemények, téli és nyári olimpiai játékok

egészségügyi ellátás, kórházak, egészségbiztosítás

Szabadidő, szórakozás

múzeumok, iskolai és helyi művészeti rendezvények

komolyzenei koncertek,a műveltség szerepe.

- tömegkultúra és ízlés*
- a tömegkommunikációs eszközök szerepe*
- Kultúra*
 - irodalmi szemelvények képzőművészeti és zenei alkotások az angol nyelvű országokból*
- Tudomány, technika*
 - technikai és tudományos újdonságok*
 - informatika, információszerzés, Internet*

NÉMET NYELV, MINT ELSŐ NYELV

9NY. osztály

Tartalom

1. Témakörök

Minden témával kapcsolatban elsődleges szempont, hogy felkeltsük a tanulók érdeklődését a célországok iránt. Ezért elengedhetetlen, hogy olyan szövegeket dolgozzanak föl, melyek az adott kérdéskört kimondottan e korcsoport szemszögéből mutatják be.

- Napirend iskolaidőben és nyáron, a diákok élete hazánkban és a célnyelvi országokban
- Az év eseményei a családban, iskola, ország, világ (aktualitások)
- Öltözködés, divat
- Szabadidő, hobbik, sport
- Játékok, computer
- Iskola, az ideális iskola,
- Utazás
- Közösségek, emberi kapcsolatok
- Közvetlen lakóhely
- Egészséges életmód és étkezés
- Kultúra
- Technika az otthonunkban*
- Ünnepek

2. Szituációk (beszédhelyzetek) és szerepek

Ezek a témákból és a feldolgozott szövegektől függően alakulnak ki az alábbi két területen:

- a. a tanuló a társadalom színterein (iskolában tanuló, iskolatárs, családban gyerek stb.)
- b. szimuláció révén felnőtt bármilyen helyszínen, szerepben (riporter, szülő stb.)

A fenti témakörökből adódó szituációk, melyek a tankönyv szövegei alapján részletezhetőek lesznek.

3. Szövegfajták:

Szóban receptíven:

felvilágosítás, beszámoló
interjú, vita, párbeszéd

Szóban produktívan:

rövid történetek elmesélése
interjú (kérdő és válaszoló), párbeszéd

Írásban receptíven:

játékszabály, levél, prospektus,
újságcikkek (ifjúsági és diáklapokból), interjú
vers, lexikoncikk
nyelvileg egyszerűbb irodalmi és kulturális jellegű szövegek
Írásban produktívan:

játékszabály, levél, interjú
vers minta után
fogalmazás
hivatalos és magánlevél, képeslap
fikcionális szövegek minta alapján

4. Szókincs

A tárgyalt témákkal, altémákkal, szituációkkal kapcsolatos alapszókincs biztos használata;
a hozott alapszókincs függvényében a receptív szókincs jelentős növelése, egyéni érdeklődés szerint is.

5. Beszédszándékok

Az általános részben felsorolt beszédszándék-csoportok közül az alábbiak szerepelnek hangsúlyosan:

Kontakte pflegen, herstellen, regeln
Meinungen äußern (Meinungen formulieren, Zustimmung etc.)
Informationen austauschen (nach Informationen fragen, Informationen geben etc.)
Sachverhalte darstellen (Gegenstände beschreiben etc.)
erzählen, berichten
diskutieren und argumentieren (Vorschläge machen, einen Vorschlag ablehnen, überreden/überzeugen etc.)
logische Verknüpfungen (zeitliche Relationen, Vergleich, Folgerung etc.)

6. Nyelvtani szerkezetek

Aktionsverben und Positionsverben

Definitpronomen,

Demonstrativpronomen,

Funktion der Tempora

Genus,

Imperativ

Indefinitpronomen,

Indirekter Fragesatz,
Infinitiv,
Infinitivsatz
Jahreszahlen,
Kasus,
Komparation (Adjektiv)
Konjugation,
Konjunktionen: daß, denn, weil
lassen,
Modalverben,
Negation
Numerus,
Ortsangaben,
Perfekt
Personalpronomen,
Possesivpronomen,
Präpositionen
Präsens,
Präteritum
Pronomen „es“
Trennbare und untrennbare Verben,
Wortbildung
Wortstellung im Satz,
Wunschsätze
Zeitangaben,

9. osztály

Tartalom

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család
 - életrajz, a tanuló életének fontos állomásai (fordulópontjai)
 - családi élet, családi kapcsolatok
 - felnőttek, szülők és a gyerekek/fiatalok viszonyaa tizenéves helye a családban
 - személyes tervek
- Ember és társadalom
 - a másik ember külső és belső jellemzése
 - baráti kör
 - a tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel
 - nők és férfiak: szerepek, előítéletek
 - ünnepek, családi ünnepek
 - öltözködés, divat
 - a közlekedés eszközei, lehetőségei
 - vásárlási lehetőségek, szolgáltatások
 - viselkedésformák (“Andere Länder, andere Sitten”)
 - állatok a lakásban, környezetünkben, állatvédelem
- Hazánk és a német nyelvű országok (összehasonlítás)
 - földrajzi viszonyok
 - társadalmi viszonyok(szokások, hagyományok, intézmények, vallás)
 - nemzeti sajátosságok
 - kultúra, történelem
 - tájékoztatás Magyarországról, a célországokról
- Környezetünk
 - az otthon és környéke(a lakás, ház bemutatása)
 - a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek
 - növények és állatok a környezetünkben, időjárás
 - környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért?
 - környezetvédelem
- Az iskola
 - saját iskolájának bemutatása (sajátosságok pl. szakmai képzés, tagozat stb.)
 - tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka
 - a nyelvtanulás
 - az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei (pl. iskolanapok, hagyományok, szalagavató, ballagás, tabló stb.)
 - a tanuló továbbtanulási szándékai
- A munka világa diákszemmel
 - diákmunka, nyári munkavállalás (élmények, tapasztalatok)
 - zsebpénz
- Egészséges életmód

- testápolás
- étkezési szokások a családban
- gyakori betegségek, baleset (tünetek, orvosi kezelés)
- az egészséges életmód (a betegségek megelőzésének módjai, táplálkozás, életmód, testmozgás, stressz, szenvedélyek)
- Szabadidő, művelődés
 - szabadidős elfoglaltságok (hobbi, barkácsolás, kirándulás, szünidei programok stb.)
 - mozi, színház, koncert, múzeum, zene
 - sportolás
 - olvasás, tévzés, rádiózás
 - utazási előkészületek
- Kultúra, kulturális élet
 - a szűkebb környezete kiválóságai
 - a magyar történelem és kultúra kiemelkedő egyéniségei
 - a célnyelvi országok történelmének és kultúrájának néhány európai hírű kiválósága
 - a német nyelvű irodalomból néhány rövid próza és vers ismerete
- Tudomány és technika
 - technika a mindennapi életünkben (autó, számítógép, háztartási gép, híradástechnika stb.)
- Közérdeklődésre számot tartó aktuális témák

2. Szituációk

A fenti témákhoz kapcsolódóan

3. Szövegfajták

szóban receptíven

közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)

telefonos szövegek (információk)

médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)

párbeszéd, riportok, beszámoló

szóban produktívan

beszámoló, rövid történet elmesélése

interjú, párbeszéd

írásban receptíven

funkcionális szövegek

informatív-instruktív szövegek

informatív jellegű újságcikkek

ismeretterjesztő jellegű újságcikkek

nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek

írásban produktívan

feljegyzés, üzenet

fogalmazás, képleírás, ábrák, grafikonok, táblázatok szöveges értelmezése

hivatalos és magánlevél, képeslap

nyomtatvány kitöltése, kérvény, pályázat, reklamáció, önéletrajz

fikcionális szövegek

4. Beszédszándékok

A tanulók életkorának megfelelő helyzetekben, a megadott témákon belül, az alábbi jelentéskörökben:

Kontakte pflegen/soziale Konventionen (Gratulation, Begrüßung etc.)

Meinungen äußern/Bewertung, Kommentar (Kritik etc.)

diskutieren und argumentieren (Ablehnung etc.)

Informationsaustausch (Informationen erfragen etc.)

Sachverhalte darstellen

erzählen, berichten

Gefühlsausdruck (Enttäuschung etc.)

Willen bekunden

Részletes lista

(Vö. A német nyelvi érettségi részletes követelményrendszere: 34. o.)

aggodalom

ajánlat

ajánlat elfogadása, elutasítása

akarat

állásfoglalás

bánat, szomorúság

bátorítás

beismerés

bejelentés

beleegyezés, elutasítás

beletörődés

bemutató

bemutatkozás

beszámoló

betűzés

bevallani valamit

bizonyosság, bizonytalanság

bocsánatkérés

bosszúság

csalódottság

csodálkozás

dicséret

egyértés, egyet nem értés

együttértés

elbeszélés

ellentmondás

ellenvetés

emlékezés, emlékeztetés
engedély kérése, megadása,
elutasítása
érdeklődés, érdektelenség
érdeklődés
hogylét
kívánság
lehetőség
értés, nem értés
értékítélet
érvelés
fájdalom
felháborodás
felsorolás
felszólítás
feltételezés
felvilágosításkérés és -adás
fenyegetés
félelem
figyelemfelhívás
figyelmeztetés
gratuláció
habozás
harag
hála
helyesbítés
helyeslés
igenlő, tagadó válasz
indoklás
ígéret
jókívánságok
javaslat
kérés
kérdés
kétség
kíváncsiság
kívánság, óhaj
körülrás
köszönés, visszaköszönés, elköszönés

köszönetnyilvánítás
kötelezettség
közömbösség
közbevetés
kritika
lelkesedés
lemondás
magyarázat
mások szavainak visszaadása
megállapítás
megbántottság
megbízás
megbocsátás
megdöbbenés, meglepődés
megelégedettség, elégedetlenség
meggyőződés
meghívás
megkönnyebbülés
megnyugtató
megszólítás
neheztelés
öröm
üdvözlés átadása
üdvözlés
parancs
rábeszélés
reagálás
bocsánatkérésre
köszönetre
részvényilvánításra
reklamáció
remény, reménytelenség
rendelés
részvényilvánítás
rosszallás
sajnálkozás
segítség kérése, felajánlása,
elfogadás
szándék, terv

személyek, dolgok és események
megnevezése, leírása
szemrehányás
szidás
szimpátia, antipátia
szót kérni
tanácstalanság, tanácskérés,
tanácsadás
tetszés, nem tetszés
tiltás
tudás, nem tudás
türelmetlenség
unalom
undor
utasítás
valamire való készség, képesség
valószínűség
vádolás
válaszadás, válasz megtagadása
vásárlás
vélemény, nézet, felfogás
véleménykérés
vigasztalás
visszakérdezés
visszautasítás
vki igazának az elismerése
vmit előnyben, hátrányban részesít
vonakodás

5. Nyelvtani szerkezetek

Adjektivdeklinatión

Funktionsverben

Futur

Passiv

Konjunktiv II

Perfekt und Futur der Modalverben im Nebensatz

reflexive Verben

Reflexivpronomen

Pronominaladverbien

Relativpronomen

Relativsatz

Rezipropronomen,

Temporalsatz

Unpersönliches ausdrücken

10. osztály

Tartalom

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család
 - életrajz, a tanuló életének fontos állomásai (fordulópontjai)
 - családi élet, családi kapcsolatok, azonkívül a család szerepe az egyén és a társadalom életében
 - a tizenéves helye a családban, azonkívül családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
 - személyes tervek
- Ember és társadalom
 - a másik ember külső és belső jellemzése
 - az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság)
 - lázadás v. alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése
 - nők és férfiak: szerepek, előítéletek
 - az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében
 - öltözködés, divat, azonkívül az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése
 - a közlekedés eszközei, lehetőségei, azonkívül a motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra
 - vásárlási lehetőségek, szolgáltatások, azonkívül a fogyasztói társadalom, reklámok
 - viselkedésformák ("Andere Länder, andere Sitten"), azonkívül hasonlóságok és különbségek az emberek között (életkor, nem, faj, viselkedési normák)
 - távolabbi egyéni tervek, ideálok, érzelmi kapcsolatok, családalapítás
 - közösségek, amelyekben élünk - falu, város, szolidaritás és tolerancia
- Hazánk és a német nyelvű országok
 - földrajzi viszonyok
 - társadalmi viszonyok (szokások, hagyományok, intézmények, vallás)
 - nemzeti sajátosságok
 - kultúra, történelem
 - tájékoztatás Magyarországról, a célországokról
 - hazánk politikai rendszere, parlament, választások, vallás-összevetés a német nyelvű országokkal

- a német nyelvű országok történelmi és idegenforgalmi nevezetességei, jellegzetességei, városai, tájai, fontos intézményei, gazdasági és társadalmi viszonyai
- **Környezetünk**
 - az otthon és környéke (a lakás, ház bemutatása), azonkívül a városi és a vidéki élet összehasonlítása
 - a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek, azonkívül a lakóhely földrajza, történelme, fejlődésének problémái, népszokások, művészetek
 - növények és állatok a környezetünkben, időjárás, azonkívül a természet és az ember harmóniája
 - környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért?, azonkívül a környezetvédelem lehetőségei és problémái
- Környezetvédelem**
 - takarékos és környezetkímélő energiaforrások
 - személtlerakás, káros hulladékok megsemmisítése stb.
- **Az iskola**
 - saját iskolájának bemutatása (sajátosságok pl. szakmai képzés, tagozat stb.), azonkívül iskolatípusok és iskolarendszerek Magyarországon és valamelyik célnyelvi országban
 - tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka
 - a nyelvtanulás
 - az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei (pl. iskolanapok, hagyományok, szalagavató, ballagás, tabló stb.)
 - továbbtanulási lehetőségek
 - önéletrajz a pályaválasztáshoz, munkába álláshoz, felvételi kérelemhez
 - érettségi, a középiskolai élet lezárása
 - a magyar felvételi rendszer, összevetés a német nyelvű országokéval
 - az önálló tanulás jelentősége, formái és lehetőségei
 - a permanens tanulás és tájékozódás fontossága
- **A munka világa diákszemmel**
 - pályaválasztás, a munkavállalás körülményei, lehetőségei, divatszakmák
 - zsebpénz
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
 - beilleszkedés a felnőttek világába
 - a munkahelyek megválasztásának szempontjai
 - távolabbi tervek és lehetőségek
- **Egészséges életmód, Ép testben ép lélek**
 - testápolás, azonkívül a higiénia szerepe az ember életében
 - étkezési szokások a családban, azonkívül az étkezési szokások a világban
 - gyakori betegségek, baleset (tünetek, orvosi kezelés)

- az egészséges életmód (a betegségek megelőzésének módjai, táplálkozás, életmód, testmozgás, stressz, szenvedélyek), azonkívül az egészséges életmód és a táplálkozás összefüggései
 - országos és nemzetközi sportesemények, téli és nyári olimpiai játékok
 - egészségügyi ellátás, kórházak, egészségbiztosítás
 - szociális intézmények, szociális támogatás, társadalombiztosítás
- Szabadidő, művelődés
 - szabadidős elfoglaltságok (hobby, barkácsolás, kirándulás, szünidei programok stb.), azonkívül a szabadidő jelentősége az ember életében
 - mozi, színház, koncert, múzeum, zene, azonkívül a művészet szerepe a mindennapokban
 - szabadidősport, élsport
 - olvasás, számítógépezés, tévézés, rádiózás, azonkívül a könyvek és a médiák szerepe, hatásai
 - az idegenforgalom jelentősége
 - Kultúra, kulturális élet
 - a szűkebb környezete kiválóságai - részletesebben, árnyaltabban
 - a magyar történelem és kultúra kiemelkedő egyéniségei - részletesebben, árnyaltabban
 - a célnyelvi országok történelmének és kultúrájának néhány európai hírű kiválósága - részletesebben, árnyaltabban
 - a német nyelvű irodalomból néhány rövid próza és vers ismerete, azonkívül a német nyelvű kultúra más területeinek ismerete (irányzatok, alkotók, művek a zene, a képzőművészet, a színház, a mozi stb. területéről)
 - Tudomány és technika
 - technika a mindennapi életünkben (autó, számítógép, háztartási gép, híradástechnika stb.), azonkívül a technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre
 - technikai és tudományos újdonságok
 - informatika, információszerzés, Internet
- Nyelvtörők, közmondások, daltanulás, verstanulás
 - Közérdeklődésre számot tartó aktuális témák

2. Szituációk

A fenti témákhoz kapcsolódóan

3. Szövegfajták

szóban receptíven

közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)

telefonos szövegek (információk)

médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)

párbeszéd, riportok, beszámolók

közérdekű témákról szóló előadás;

vers, hangjáték;

szóban produktívan
beszámoló, rövid történet elmesélése
interjú, párbeszéd
írásban receptíven
funkcionális szövegek
informatív-instruktív szövegek
informatív jellegű újságcikkek
ismeretterjesztő jellegű újságcikkek
nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek, nyelvtörők, közmondások
igényesebb, hosszabb általános témájú újságcikkek, riportok, beszámolók
eredeti vagy alig módosított irodalmi szövegek
írásban produktívan
feljegyzés, üzenet
fogalmazás, képleírás, ábrák, grafikonok, táblázatok szöveges értelmezése
hivatalos és magánlevél, képeslap
nyomtatvány kitöltése, kérvény, pályázat, reklamáció, önéletrajz
fikcionális szövegek

4. Beszédszándékok

Ua., mint 10. osztályban, csak részletesebben, árnyaltabban
Kontakte pflegen/soziale Konventionen (Gratulation, Begrüßung etc.)
Meinungen äußern/Bewertung, Kommentar (Kritik etc.)
diskutieren und argumentieren (Ablehnung etc.)
Informationsaustausch (Informationen erfragen etc.)
Sachverhalte darstellen
erzählen, berichten
Gefühlsausdruck (Enttäuschung etc.)
Willen bekunden

5. Nyelvtani szerkezetek

Funktionsverben
Finalsatz
Passiv mit modalverben
Plusquamperfekt
Zweigliedrige Junktoren
Adjektiv als Nomen
Zustandspassiv
Partizip I., II.
Konkurrenzformen des Passivs
Passiv mit Modalverben
Perfekt und Futur der Modalverben im Nebensatz
Rektionen der Verben
Rektionen der Adjektive

Követelmény

Fejlesztési követelmények /kapcs: tevékenységi formák /

- Beszédértési készség: A tanuló
 - megérti a köznyelv normáinak megfelelő, természetes tempójú német beszédet a mindennapi élet témaköreiben és általános érdeklődésre számot tartó témákban: pontosan érti a fontos információkat, a részletek összefüggéseit, követi a szövegek gondolatmenetét
 - követni tudja a rádió, televízió hírműsorait, globálisan érti az egyéb közérdekű és szórakoztató műsorokat, a korosztályának szóló műsorokat, ezeket felhasználja német nyelvtudása fejlesztésére
 - képes a hallott szövegekkel kapcsolatos komplex feladatok megoldására
 - a hallott szövegek minden fontos elemét magyarul összefoglalja illetve tolmácsolja
- Beszédkészség: A tanuló
 - az anyanyelvi beszélő számára jól érthető kiejtéssel, hangsúllyal és intonációval beszél a német nyelvet
 - képes felkészülés nélkül beszélgetést kezdeni, folytatni és befejezni a mindennapi élet témáiban, a közérdeklődésre számot tartó és a saját érdeklődésének megfelelő témakörökben
 - beszédében érvényesíti beszédszándékait és megfelelően reagál partnere beszédszándékaira, figyelembe veszi a szociokulturális tényezőket
 - a felsorolt témakörökben képes véleményét, álláspontját rövid felkészülés után néhány percen összefüggően kifejteni
 - képes hallott vagy olvasott német vagy magyar nyelvű szöveg lényegét német nyelven összefoglalni illetve tolmácsolni
 - képes házi olvasmányairól néhány mondatban összefüggően német nyelven beszámolni
- Olvasásértési készség: A tanuló
 - megérti általános érdeklődésre számot tartó illetve saját érdeklődésének megfelelő témájú szövegek, újságcikkek minden lényeges elemét, összefüggéseit, képes tartalmukat magyar nyelven összefoglalni illetve tolmácsolni
 - képes ilyen szövegekkel kapcsolatos komplex feladatok elvégzésére
 - önállóan feldolgoz házi olvasmányokat megadott szempontok alapján
 - képes irodalmi művek önálló olvasására
 - megérti a német nyelvű országokban használt nyomtatványok, információs- és reklámanyagok, leírások, kérdőívek, tájékoztatók, közlemények minden lényeges elemét
- Írásbeli készség: A tanuló
 - képes hivatalos levelet, önéletrajzot, kérvényt, hirdetést írni e szövegtípusok tartalmi és formai elemeinek helyes alkalmazásával
 - képes hosszabb beszámoló, fogalmazás írására a mindennapi, a közérdeklődésre számot tartó illetve érdeklődésének megfelelő témakörökben
 - képes a német nyelvterületen használt nyomtatványok, kérdőívek, űrlapok helyes kitöltésére képes a hallott vagy olvasott megfelelő szintű szövegek tartalmának német nyelvű írásbeli összefoglalására
 - ismeri és alkalmazza a szövegszerkesztés és szövegkohézió fontos elemeit

- az általános műveltséghez illetve érdeklődési körébe tartozó szövegeket képes szótárral szabatosan, világosan és magyarosan anyanyelvére fordítani
- képes használni a kétnyelvű és egynyelvű szótárakat

11. osztály

Követelmény

Fejlesztési követelmények /kapcs: tevékenységi formák /

- Beszéértési készség: A tanuló
 - megérti a köznyelv normáinak megfelelő, természetes tempójú német beszédet a mindennapi élet témaköreiben és általános érdeklődésre számot tartó témákban: pontosan érti a fontos információkat, a részletek összefüggéseit, követi a szövegek gondolatmenetét
 - követni tudja a rádió, televízió hírműsorait, globálisan érti az egyéb közérdekű és szórakoztató műsorokat, a korosztályának szóló műsorokat, ezeket felhasználja német nyelvtudása fejlesztésére
 - képes a hallott szövegekkel kapcsolatos komplex feladatok megoldására
 - a hallott szövegek minden fontos elemét magyarul összefoglalja illetve tolmácsolja
- Beszédkészség: A tanuló
 - az anyanyelvi beszélő számára jól érthető kiejtéssel, hangsúllyal és intonációval beszéli a német nyelvet
 - képes felkészülés nélkül beszélgetést kezdeni, folytatni és befejezni a mindennapi élet témáiban, a közérdeklődésre számot tartó és a saját érdeklődésének megfelelő témakörökben
 - beszédében érvényesíti beszédszándékait és megfelelően reagál partnere beszédszándékaira, figyelembe veszi a szociokulturális tényezőket
 - a felsorolt témakörökben képes véleményét, álláspontját rövid felkészülés után néhány percen összefüggően kifejezni
 - képes hallott vagy olvasott német vagy magyar nyelvű szöveg lényegét német nyelven összefoglalni illetve tolmácsolni
 - képes házi olvasmányairól néhány mondatban összefüggően német nyelven beszámolni
- Olvasásértési készség: A tanuló
 - megérti általános érdeklődésre számot tartó illetve saját érdeklődésének megfelelő témájú szövegek, újságcikkek minden lényeges elemét, összefüggéseit, képes tartalmukat magyar nyelven összefoglalni illetve tolmácsolni
 - képes ilyen szövegekkel kapcsolatos komplex feladatok elvégzésére
 - önállóan feldolgoz házi olvasmányokat megadott szempontok alapján
 - képes irodalmi művek önálló olvasására
 - megérti a német nyelvű országokban használt nyomtatványok, információs- és reklámanyagok, leírások, kérdőívek, tájékoztatók, közlemények minden lényeges elemét
- Írásbeli készség: A tanuló

- képes hivatalos levelet, önéletrajzot, kérvényt, hirdetést írni e szövegtípusok tartalmi és formai elemeinek helyes alkalmazásával
- képes hosszabb beszámoló, fogalmazás írására a mindennapi, a közérdeklődésre számot tartó illetve érdeklődésének megfelelő témakörökben
- képes a német nyelvterületen használt nyomtatványok, kérdőívek, űrlapok helyes kitöltésére képes a hallott vagy olvasott megfelelő szintű szövegek tartalmának német nyelvű írásbeli összefoglalására
- ismeri és alkalmazza a szövegszerkesztés és szövegkohézió fontos elemeit
- az általános műveltséghez illetve érdeklődési körébe tartozó szövegeket képes szótárral szabatosan, világosan és magyarosan anyanyelvére fordítani
- képes használni a kétnyelvű és egynyelvű szótárakat

Tartalom

Beszédszándékok: /kapcs: témakörök, hon- és népismeret, nyelvtan/

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

Nyelvtan

- A kötőszó nélküli mellékmondatok /uneingeleitete Nebensätze/
- Az állítmányi mellékmondat
- Az alanyi mellékmondat
- A zu + Infinitiv szerkezet mint a mondat alanya, tárgya illetve jelzője
- Szóalkotási ismeretek - a szóösszetétel és szóképzés esetei
- Nemzetközi szavak
- A Futur II képzése és használata

Témakörök /kapcs: hon- és népismeret, beszédszándékok, nyelvtan/

- Tudomány, technika
 - technikai és tudományos újdonságok
 - informatika, információszerezés, Internet
- Tágabb környezetünk - aktuális hazai és nemzetközi események
 - hazánk politikai rendszere, parlament, választások, vallás-összevetés a német nyelvű országokkal
 - a német nyelvű országok történelmi és idegenforgalmi nevezetességei, jellegzetességei, városai, tájai, fontos intézményei, gazdasági és társadalmi viszonyai
- Környezetvédelem
 - takarékos és környezetkímélő energiaforrások
 - személtlerakás, káros hulladékok megsemmisítése stb.
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
- Ép testben ép lélek
 - országos és nemzetközi sportesemények, téli és nyári olimpiai játékok
 - egészségügyi ellátás, kórházak, egészségbiztosítás
 - szociális intézmények, szociális támogatás, társadalombiztosítás
- Szabadidő, szórakozás
 - múzeumok, iskolai és helyi művészeti rendezvények
 - komolyzenei koncertek, a műveltség szerepe.
 - tömegkultúra és ízlés
 - a tömegkommunikációs eszközök szerepe

- Kultúra
 - irodalmi szemelvények képzőművészeti és zenei alkotások a német nyelvű országokból
- Nyelvtörők, közmondások, daltanulás, verstanulás, színdarab színrevitele

12. osztály

Követelmény

Fejlesztési követelmények /kapcs: tevékenységi formák /

- Beszédértési készség: A tanuló
 - megérti a köznyelv normáinak megfelelő, természetes tempójú német beszédet a mindennapi élet témaköreiben és általános érdeklődésre számot tartó témákban: pontosan érti a fontos információkat, a részletek összefüggéseit, követi a szövegek gondolatmenetét
 - követni tudja a rádió, televízió hírműsorait, globálisan érti az egyéb közérdekű és szórakoztató műsorokat, a korosztályának szóló műsorokat, ezeket felhasználja német nyelvtudása fejlesztésére
 - képes a hallott szövegekkel kapcsolatos komplex feladatok megoldására
 - a hallott szövegek minden fontos elemét magyarul összefoglalja illetve tolmácsolja
- Beszédkészség: A tanuló
 - az anyanyelvi beszélő számára jól érthető kiejtéssel, hangsúllyal és intonációval beszéli a német nyelvet
 - képes felkészülés nélkül beszélgetést kezdeni, folytatni és befejezni a mindennapi élet témáiban, a közérdeklődésre számot tartó és a saját érdeklődésének megfelelő témakörökben
 - beszédében érvényesíti beszédszándékait és megfelelően reagál partnere beszédszándékaira, figyelembe veszi a szociokulturális tényezőket
 - a felsorolt témakörökben képes véleményét, álláspontját rövid felkészülés után néhány percen összefüggően kifejezni
 - képes hallott vagy olvasott német vagy magyar nyelvű szöveg lényegét német nyelven összefoglalni illetve tolmácsolni
 - képes házi olvasmányairól néhány mondatban összefüggően német nyelven beszámolni
- Olvasásértési készség: A tanuló
 - megérti általános érdeklődésre számot tartó illetve saját érdeklődésének megfelelő témájú szövegek, újságcikkek minden lényeges elemét, összefüggéseit, képes tartalmukat magyar nyelven összefoglalni illetve tolmácsolni
 - képes ilyen szövegekkel kapcsolatos komplex feladatok elvégzésére
 - önállóan feldolgoz házi olvasmányokat megadott szempontok alapján
 - képes irodalmi művek önálló olvasására
 - megérti a német nyelvű országokban használt nyomtatványok, információs- és reklámanyagok, leírások, kérdőívek, tájékoztatók, közlemények minden lényeges elemét
- Írásbeli készség: A tanuló

- képes hivatalos levelet, önéletrajzot, kérvényt, hirdetést írni e szövegtípusok tartalmi és formai elemeinek helyes alkalmazásával
- képes hosszabb beszámoló, fogalmazás írására a mindennapi, a közérdeklődésre számot tartó illetve érdeklődésének megfelelő témakörökben
- képes a német nyelvterületen használt nyomtatványok, kérdőívek, űrlapok helyes kitöltésére képes a hallott vagy olvasott megfelelő szintű szövegek tartalmának német nyelvű írásbeli összefoglalására
- ismeri és alkalmazza a szövegszerkesztés és szövegkohézió fontos elemeit
- az általános műveltséghez illetve érdeklődési körébe tartozó szövegeket képes szótárral szabatosan, világosan és magyarosan anyanyelvére fordítani
- képes használni a kétnyelvű és egynyelvű szótárakat

Tartalom

Beszédszándékok: /kapcs: témakörök, hon- és népismeret, nyelvtan/

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

Fogalomkörök, nyelvtan /kapcs: témakörök, beszédszándékok/

- A kötőszó nélküli mellékmondatok /uneingeleitete Nebensätze/
- Konjunktiv I.
- Szóalkotási ismeretek - a szóösszetétel és szóképzés esetei
- Nemzetközi szavak
- A Futur II használata

Témakörök /kapcs: hon- és népismeret, beszédszándékok, nyelvtan/

- Ember és társadalom
 - önéletrajz a pályaválasztáshoz, munkába álláshoz, felvételi kérelemhez
 - távolabbi egyéni tervek, ideálok, érzelmi kapcsolatok, családalapítás
 - közösségek, amelyekben élünk - falu, város, szolidaritás és tolerancia
- Tágabb környezetünk - aktuális hazai és nemzetközi események
 - hazánk politikai rendszere, parlament, választások, vallás-összevetés a német nyelvű országokkal
 - a német nyelvű országok történelmi és idegenforgalmi nevezetességei, jellegzetességei, városai, tájai, fontos intézményei, gazdasági és társadalmi viszonyai
- Környezetvédelem
 - takarékos és környezetkímélő energiaforrások
 - személtlerakás, káros hulladékok megsemmisítése stb.
- Az iskola világa
 - ballagás, érettségi, a középiskolai élet lezárása
 - a magyar felvételi rendszer, összevetés a német nyelvű országokéval
 - az önálló tanulás jelentősége, formái és lehetőségei
 - a permanens tanulás és tájékozódás fontossága
- A munka világa
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
 - beilleszkedés a felnőttek világába
 - a munkahelyek megválasztásának szempontjai
 - távolabbi tervek és lehetőségek
- Ép testben ép lélek

- országos és nemzetközi sportesemények, téli és nyári olimpiai játékok
- egészségügyi ellátás, kórházak, egészségbiztosítás
- szociális intézmények, szociális támogatás, társadalombiztosítás
- Szabadidő, szórakozás
 - múzeumok, iskolai és helyi művészeti rendezvények
 - komolyzenei koncertek, a műveltség szerepe.
 - tömegkultúra és ízlés
 - a tömegkommunikációs eszközök szerepe
- Kultúra
 - irodalmi szemelvények képzőművészeti és zenei alkotások a német nyelvű országokból
- Tudomány, technika
 - technikai és tudományos újítások
 - informatika, információszerezés, Internet
- Színházasdi, daltanulás, verstanulás

MELLÉKLET:
ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK

Idegen nyelvek: angol, német

1. *Személyes vonatkozások, család:*
a vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai, családi élet, kapcsolatok, a családi élet mindennapjai, otthoni teendők, személyes tervek
2. *Ember és társadalom:*
a másik ember külső és belső jellemzése, baráti kör, a tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel, ünnepek, családi ünnepek, öltözködés, divat, vásárlás, szolgáltatások, posta, hasonlóságok és különbségek az emberek között
3. *Környezetünk:*
Az otthon, a lakóhely és környéke, lakószoba, ház, lakás bemutatása, a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek, a városi és a vidéki élet összehasonlítása, növények és állatok a környezetünkben, környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért?, időjárás
4. *Az iskola:*
Saját iskolájának bemutatása, tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka, a nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága, az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok
5. *Életmód:*
Napirend, időbeosztás, az egészséges életmód, a helyes táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás, étkezési szokások a családban, ételek, kedvenc ételek, étkezés iskolai menzán, étteremben, gyorsétteremben, gyakori betegségek, sérülések, baleset, gyógykezelés, háziorvos, szakorvos, kórházak
6. *A munka világa:*
Diákmunka, nyári munkavállalás, pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás
7. *Szabadidő, művelődés, szórakozás:*
szabadidős elfoglaltságok, hobbik, színház, mozi, koncert, kiállítás, sportolás, kedvenc sport, iskolai sport, olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet, kulturális események
8. *Utazás, turizmus:*
a közlekedési eszközei, lehetőségei, tömegközlekedés, nyaralás itthon, illetve külföldön, utazási előkészületek, utazás megtervezése, megszervezése, az egyéni és a társasutazás előnyei és hátrányai

9. *Tudomány és technika:*

népszerű tudományok, ismeretterjesztés, a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben

Mellékletek

Az Európa Tanács idegen nyelvi tudás szintmeghatározó táblázata

Önálló nyelvhasználó	B2	Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Folyamatos és természetes módon olyan szintű normális interakciót tud folytatni anyanyelvű beszélővel, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témák széles körében, és ki tudja fejteni a véleményét egy aktuális témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
	B1	Megérti a fontosabb információkat olyan világos, standard szövegekben, amelyek ismert témákról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola, a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tud írni élményeket és eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá röviden meg tudja indokolni és magyarázni a különböző álláspontokat és terveket.
Alapszintű nyelvhasználó	A2	Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információ, vásárlás, helyismeret, állás). Tud kommunikálni olyan egyszerű és begyakorolt feladatok során, amikor egyszerű és közvetlen információcserére van szükség ismerős és begyakorolt dolgokra vonatkozóan. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.
	A1	Megérti és használja a számára ismerős mindennapi kifejezéseket és nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja konkrét szükségleteinek kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek, pl. a lakhelyre, ismerősökre és tulajdonságokra vonatkozóan. Képes egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.

Az A1, A2, B1 és B2 szintek meghatározása a NAT 2003-ban

Szintek	
A1 Európai minimum-szint	Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni személyes jellegű kérdéseket (pl. hogy hol lakik) ismerős emberekre és dolgokra vonatkozóan. Képes egyszerű interakciókra, amennyiben a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.
Beszédértés	Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, melyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak.
Beszédkésztség	Képes egyszerű beszélgetésben részt venni, amennyiben a partner lassan, jól artikulálva beszél. Képes feltenni és megválaszolni egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit képes egyszerű fordulatokkal leírni.
Olvasásértés	Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokon, katalógusban.
Írás	Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözlőket megírni.

A2 Európai alapszint	Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódik (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.
Beszédértés	Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókinccset, ha számára ismert, közvetlen dolgokról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzeneteket, bejelentéseket és egyéb gyakori szövegek lényegét.
Beszédkésztség	Részt tud venni egyszerű, begyakorolt, mindennapi témáról szóló beszélgetésben, mely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Képes magát megértetni társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni, például családját, lakóhelyét, tanulmányait.
Olvasásértés	Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni.
Írás	Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

B1 Európai küszöb-szint	Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik.
-----------------------------------	---

	Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni élményeit, a különböző eseményeket, a reményeit és ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.
Beszédértés	A köznyelvi beszédet főbb vonalaiban megérti, ha az rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, melyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak, és melyekben viszonylag lassan beszélnek.
Beszédképesség	Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal el tudja mondani élményeit, céljait. Röviden meg tudja indokolni és magyarázni a véleményét, el tud mondani történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni.
Olvasásértés	Megérti olyan szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, melyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat.
Írás	Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Be tud számolni élményeiről, véleményéről.

B2 Európai középszint	Ezen a szinten a diák megérti az összetett konkrét vagy elvont témájú szövegek gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Folyamatos és természetes interakciót tud kezdeményezni és fenntartani anyanyelvű beszélővel, mely egyik félnek sem megterhelő. Képes világos és részletes szöveget alkotni széles témakörben, véleményét képes aktuális témákról kifejteni a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével.
Beszédértés	Megérti a hosszabb előadást, képes követni az összetett érvelést. Megérti a rádió és tévé aktuális eseményeiről szóló hírműsorait, valamint a köznyelvet használó játékfilmek többségét.
Beszédképesség	Folyékonyan és természetesen tud részt venni anyanyelvű beszélőkkel folytatott beszélgetésben mindennapi témákról, felkészülés nélkül. Részletesen ki tudja fejteni, meg tudja indokolni, magyarázni és védeni a véleményét, el tud mondani egy történetet.
Olvasásértés	Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (cikkek, beszámolók, narratívák) lényegét, illetve a bennük lévő információt, érvelést. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló irodalmi prózai szövegeket.
Írás	Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáival és érdeklődésével kapcsolatos témákban. Be tud számolni élményeiről, képes kifejteni véleményét, érvelni egy álláspont mellett és ellen.

Európa Tanács	NAT 2003	Érettségi vizsga
B1-B2	B2 Európai középszint	Emelt szint
Önálló nyelvhasználó	B1 Európai küszöbszint	Középszint

A1-A2 Alapszintű nyelvhasználó	A2 Európai alapszint	
	A1 Európai minimumszint	

1. *Az írásbeli beszámoltatások formái, rendje, korlátai, a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe*

Az írásbeli feleletekben a megvizsgált teljesítményhez számszerű értéket rendelünk (kvantitatív értékelés), amivel kifejezzük a teljesítmény színvonalát.

A feladatlapokat nem kizárólag a tankönyvben leírtak alapján állítjuk össze, hanem messzemenően figyelembe vesszük a tantervi követelményeket is.

Szummatív (lezáró, összegző) típusú teszttel összegző, lezáró értékelést végzünk adott témakör végén, kisebb tanítási-tanulási szakasz lezárásaként vagy félévi illetve tanév végi méréskor.

A tanulókat előzetesen felkészítjük arra, hogy mikor kerül sor a feladatlap megoldására. Közvetlenül a mérés megkezdése előtt nyugodt, kellemes légkört biztosítunk, hogy a tanuló csak a teszt megoldására koncentrálhasson. Biztosítjuk a megfelelő megoldási időt és ügyelünk a csendes egyéni munkavégzésre.

A tanulók által megírt tesztek a szaktanár előre elkészített pontozási útmutató alapján könnyen értékeli, érdemjeggyel látja el. A kapott pontok lehetővé teszik a különböző matematikai statisztikák elkészítését és ezáltal a visszajelzéseket a tanulóknak, tanárnak és a szülőknek. A tanulók számára a visszajelzés nem csak a megoldott százalékok és az érdemjegyek ismertetéséből áll, hanem személyre szólóan kiemeljük azokat a feladatokat, amelyeket jól oldottak meg illetve külön megbeszéljük a kevésbé sikeresen megoldott feladatokat. Fontos megjegyeznünk, hogy mint minden értékelési módszerrel, a szummatív értékeléssel sem csak a tanulói teljesítményt mérjük, hanem a tanári munka sikerét is. Az alacsony tanulói teljesítményszintnek mindig maga után kell vonnia a pedagógiai magatartás korrigálását.

85% -100% - 5

70% - 84% - 4

55% - 69% - 3

40% - 54% - 2

0% - 39% - 1

Formatív (formáló, segítő) tesztek konkrét megtanított anyagra irányulnak, célokra és követelményekre viszonyítottak. A formatív feladatlap elkészítésére akkor van szükség, ha egy tananyagrésztől pontosan szeretnénk tudni, hogy annak elsajátításával milyen szinten állnak a tanulók. Tehát a mérés célja annak a tananyagtartalomnak a meghatározását jelenti, amelyre szeretnénk rákérdezni. A tanítási-tanulási folyamat közben íratjuk, így jelzi az elért tudásszintet és felhívja a figyelmet a lassúbb haladásra, a lemaradásra. Segíti a tanulási-tanítási folyamat alakítását, beavatkozást a tanuló és a tanár részéről. A formatív mérés a tanórából csak 5-10 percet vesz igénybe, hiszen a tananyagtartalomból csupán nagyon kis egységre kérdezzük rá. A jól elkészített pontozási útmutató alapján nagyon pontosan kimutatható, mit tud a tanuló a tananyagból az adott pillanatban. Az eredmények alapján megtervezhetjük a differenciált, egyénre szabott fejlesztést. A formatív értékelés osztályozással jár, mégsem az a lényege. Sokkal fontosabb a vele járó személyes figyelem és irányítás. Célja a pozitívumok megerősítése, valamint a szükséges fejlődéshez vezető lépések meghatározása. A formatív értékelés az egész életen át tartó tanulás képességének fejlesztését szolgálja azzal, hogy hozzájárul a tanulói felelősség kialakulásához és a tanulási módszerek fontosságának tudatosításához.

90% - 100% - 5

77% - 89% - 4

64% 76% - 3

51% 63% - 2

0% - 50% - 1

Diagnosztikus (innovatív) teszt használatával pontos információt kaphatunk az osztályon belüli csoportba sorolásról, meghatározóvá válik a csoportra szabott tantervek, tanítási stratégiák és módszerek kiválasztása. Alkalmazása tehát elősegíti az innovációt. A formatív és szummatív értékelés elemeinek egyesítésével kimutathatóvá válik, hogy milyen szinten tesz eleget a tanuló az elvárásoknak, vagyis egy tanítási szakaszba való belépés feltételeinek. A diagnosztikus tesztekre érdemjegyet nem adunk.

Az **esszé típusú számonkérés** minden feladatkör és értelmi művelet vizsgálatára alkalmas. Vannak olyan esetek, amikor a tanulói tudást teszteken keresztül nem tudjuk számon kérni, például fogalmazás, véleménynyilvánítás egy adott dologról, összehasonlító elemzés. Ilyenkor a tanulók szabad megfogalmazásban írják le gondolataikat. Minden egyes esszé típusú feladat vagy feladatsor értékelési rendjét egyedileg dolgozzuk ki. A szubjektív értékelést azzal

igyekszünk csökkenteni, hogy növeljük az értékelési szempontokat és a szempontokhoz pontértékeket rendelünk.

2. Az idegen nyelvi osztályzatok leírása

JELES OSZTÁLYZAT

Beszéd-értés Megérti a hosszabb beszédeket akkor is, ha nem világosan tagoltak, és az összefüggésekre csak utalnak, de azokat nem fejtik ki.
Olvasás Megérti a hosszú, összetett szövegeket a tanult témakörökben, és észreveszi a stílusbeli különbségeket.
Kommunikáció Folyékonyan és természetes módon ki tudja fejezni magát, anélkül hogy feltűnően gyakran keresgélne a szavakat. Rugalmasan és hatékonyan tudja használni a nyelvet a tanult témakörökben. Pontosan meg tudja fogalmazni gondolatait és véleményét, és azokat képes ügyesen más beszélők gondolataihoz kapcsolni.
Összefüggő beszéd A tanult témákat világosan és részletesen be tudja mutatni úgy, hogy egyes szempontokat külön kifejt és a végén a mondandóját megfelelő befejezéssel lekerekíti.
Írás Bizonyos részletességgel ki tudja fejteni véleményemet világos, jól szerkesztett szövegben. Tud összetett témáról levelet, vagy beszámolót írni. Írott szövegben meg tudja választani az olvasónak megfelelő stílust.

JÓ OSZTÁLYZAT

Beszéd-értés Megérti a hosszabb beszédeket és előadásokat, valamint követni tudja az összetettebb érveléseket is, ha annak témájában valamelyest jártas.
Olvasás El tudja olvasni a jelenkor problémáival kapcsolatos cikkeket és beszámolókat, amelyeknek szerzői egy adott álláspontot vagy hozzáállást képviselnek.
Kommunikáció Tud olyan mértékben folyékonyan és természetes módon kommunikálni, ami lehetővé teszi a normális interakciót. Aktívan részt tud venni az ismerős kontextusokban folyó beszélgetésekben, meg tudja indokolni és fenn tudja tartani nézeteit.
Összefüggő beszéd

Világos, részletes leírást tud adni a tanult témakörökről. Ki tudja fejteni egy aktuális témával kapcsolatos álláspontját, és el tudja mondani a különböző alternatívák előnyeit és hátrányait.

Írás

Világos, részletes szöveget tud írni a tanult témakörben. Fogalmazásban vagy beszámolóban át tudja adni az információkat, vagy ki tudja fejteni érveit egy adott álláspont mellett vagy ellen.

KÖZEPES OSZTÁLYZAT

Beszéd-értés

Megért egyes fordulatokat és a leggyakrabban előforduló szókinccset. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek és bejelentések lényegét. Főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet, ha az számára rendszeresen előforduló ismerős témákról szól.

Olvasás

El tud olvasni rövid, egyszerű szövegeket. Egyszerű hétköznapi szövegekben (pl. hirdetések, prospektusok, étlap vagy menü) megtalálja az elvárható keresett információt és megérti a rövid, egyszerű magánleveleket a tárgyalt témakörben.

Kommunikáció

Tud kommunikálni olyan egyszerű és begyakorolt feladatok során, melyek egyszerű és közvetlen információcserét igényelnek ismerős témákkal és tevékenységekkel kapcsolatban. Boldogul nagyon rövid társasági beszélgetés során is, még ha általában nem is ért eleget ahhoz, hogy maga tartsa fenn a párbeszédet.

Összefüggő beszéd

Több fordulattal és mondattal egyszerű módon beszélni tud a tanult témakörökről.

Írás

Meg tud írni rövid, egyszerű feljegyzéseket és üzeneteket, amelyek a közvetlen tárgyalt témakörökre illetve szükségletekre vonatkoznak. Meg tud írni egy egyszerű magánlevelet az adott témában.

ELÉGSÉGES OSZTÁLYZAT

Beszéd-értés

Megért ismerős szavakat és nagyon alapvető fordulatokat, amelyek a személyére, a tárgyalt témakörre vagy a közvetlen környezetében előforduló konkrét dolgokra vonatkoznak, feltéve, hogy lassan és világosan beszélnek.

Olvasás

Megérti az ismerős neveket, szavakat és nagyon egyszerű mondatokat, például feliratokon, poszttereken és katalógusokban.

Kommunikáció

Tud egyszerűen kommunikálni, ha beszélgetőtársa egyes dolgokat lassabban elismétel vagy másképpen megfogalmaz, és segíti formába önteni a mondandót. Fel tud tenni és meg tud

válaszolni egyszerű kérdéseket, amelyek a közvetlen szükségletekre vagy nagyon ismerős témákra vonatkoznak.

Összefüggő beszéd

Lakóhelyét és ismerőseit, és a közvetlenül tárgyalt témát egyszerű fordulatokkal és mondatokkal le tudja írni.

Írás

Meg tud írni egy rövid, egyszerű képeslapot, fogalmazást az adott témakörben. Formanyomtatványt ki tud tölteni alapvető adatokra vonatkozóan.

ELÉGTELEN OSZTÁLYZAT

Beszéd-értés

Nem érti az ismerős szavakat és nagyon alapvető fordulatokat, amelyek a személyére vagy a tárgyalt témakörre vonatkoznak.

Olvasás

Nem érti az ismerős szavakat és az egyszerű mondatokat sem.

Kommunikáció

Nem tud kommunikálni a tanult témakörökben, akkor sem, ha beszélgetőtársa egyes dolgokat lassabban elismétel vagy másképpen megfogalmaz. és segíti formába önteni a mondandót.

Összefüggő beszéd

A tárgyalt témákról nem tud beszélni.

Írás

Nem tudja írásban érthető módon kifejezni magát.

3. Az értékelés rendszere

Célcsoport: osztály

csoport
pár
egyén

Formák:

szóbeli felelet
tanórai munka
házi fekadat
feladatlapok kitöltése
röpdolgozat
nagydolgozat
projektek
szorgalmi feladatok

Szemponatok:

- szóbeli:
 - a kiejtés, hangsúly és intonáció helyessége
 - a beszédszándékok megvalósítása
 - a helyes reagálás

- a kommunikatív cél teljesítése
- a beszédprodukciónak önállósága
- a beszéd folyamatossága
- a tanult szókincs használata
- a feladatmegoldási képesség szintje
- a nyelvhelyesség

írásbeli:

- a kommunikatív cél teljesítése
- a tartalmi elemek értéke
- a műfaji sajátosságok betartása
- a tanult szókincs használata
- az alapvető szövegösszefüggés megteremtése, szövegkohéziós elemek megléte
- nyelvhelyesség
- a szociokulturális feltételek és követelmények teljesítése
- a feladatmegoldó képesség szintje
- az írásmű terjedelme
- a megfelelő stílusréteg használata

Fontos, hogy mind a négy alapkészség szintjét folyamatosan értékeljük és minősítsük.

Tevékenységi formák:

- néma olvasás
- dialógusok folytatása
- memoriterek
- páros - és csoportmunka
- interjúkészítés
- képleírás
- close-tesztek megoldása
- feladatlapok kitöltése
- hallott és olvasott szövegekhez kapcsolódó komplex feladatok megoldása
- jelenetek összeállítása, előadása
- néhány perces önálló beszámoló a mindennapi élet tárgyköreiben és -rövid felkészülés után -közérdeklődésre számot tartó tárgykörökben
- önálló beszámoló a tanulót érdeklő témakörökben
- történetek befejezése, átalakítása
- önéletrajz, álláskérvény, egyéb fontos hivatalos jellegű levelek írása
- önálló fogalmazás a mindennapi élet témaköreiben, közérdeklődésre számot tartó témákban és a tanulót érdeklő témakörökben
- hallott vagy olvasott szöveg tartalmának összefoglalása magyarul és németül
- fordítás magyarra kétnyelvű és egynyelvű szótár segítségével
- projektmunka
- kisregény, hosszabb elbeszélés feldolgozása házi olvasmányként
- a mindennapi életben előforduló gyakori nyomtatványok, űrlapok kitöltése

- szövegalkotás különböző szövegtípusokban /beszámoló, riport, tudósítás, reklámszöveg, használati utasítás, információ, ajánlás, ismertetés, leírás stb./

A KOMPETENCIA ALAPÚ NYELVOKTATÁS ÉRTÉKELÉSI ALAPELVEI ÉS MÓDSZEREI

Az idegen nyelv tanításának célja a tanulók idegen-nyelvi kompetenciájának és ezen belül elsősorban produktív nyelvi készségeinek a fejlesztése. Ezért alapvetően fontos, hogy az értékelés is a célként megjelölt kompetenciákra irányuljon, ne a nyelvi rendszer elemeire (szókincs, nyelvtan). Ennek alapvető feltétele, hogy az értékelés kommunikatív nyelvhasználat során történjen, melynek kellékei: kommunikációs helyzet, kommunikációs szándék, és valamilyen ismeretbeli, felfogásbeli, vagy véleménybeli különbség, amit a beszélőtársak a kommunikáció során áthidalnak. Az értékelés legfőbb kritériuma pedig az, hogy a kommunikáció során teljesül-e a kommunikatív szándék, megvalósul-e az ismeretközlés ill. véleményátadás, létrejön-e a kívánt tranzakció, és hogy a kommunikáció módja megfelel-e a kommunikatív helyzetnek. Az ilyenfajta nyelvi tevékenység értékelése szubjektív. Szubjektív értékelésen azt értjük, hogy a feladatnak nincs egyetlen, objektív kulcsként alkalmazható megoldása. Az értékelés szempontjainak meghatározásában segítséget nyújt a KER „A szóbeli nyelvhasználat minőségi szempontjai” című táblázata (KER, 2002:36-37), mely a következő kritériumokat írja le az egyes nyelvi szinteken:

- választékosság (nyelvi eszközök használata);
- nyelvhelyesség;
- folyékonyág; interakció és
- koherencia.

A kommunikatív nyelvóra bizalommal teli légkörének a megteremtésében kiemelkedő szerepe van azoknak az értékelés során a tanár által alkalmazott módszereknek, amelyekkel növelni lehet a nyelvtanuló önbizalmát, önbecsülését, önismeretét. Az ilyen értékelés fejlesztő jellegű, azt emeli ki, amit a tanuló már megtanult, amit tud, s a hibát mint a tanulási folyamat természetes velejáróját kezeli, ami a tanár és a tanuló számára egyaránt lényeges információkat hordoz.

A tanulói kooperáció szempontjából döntő fontosságú, hogy a közös csoportmunkában nyújtott teljesítményt együttesen, a teljes csoportra vonatkozóan értékeljük, ne egyénekre bontva, illetve hogy az értékelésbe vonjuk be a tanulók egymásról alkotott véleményét. Mind az önértékelésnek, mind a tanulótársak értékelésének feltétele az osztálytermi demokratikus légkör.

Az értékelés mindig kompetenciákra irányuljon és kommunikatív nyelvhasználat során történjen.

Lehetséges értékelési módszerek

Portfólió: a tanulói munkák meghatározott, közösen kialakított elvek szerinti gyűjteménye. Egy-egy tanulási szakaszban általában előre meghatározott darabszámú és jellegű (pl. műfajú) munkát tartalmaz, összeállításában a tanárnak és a diáknak is van szerepe. Tárolható valóságos vagy digitális mappában. Bármikor áttekinthető, a tanulási folyamat egészéről ad képet, megbízhatóbb, mint a szummatív értékelés, növeli a tanulói felelősséget.

Egy tanuló értékeli a csoport munkáját: Előre megadott szempontok alapján, mindig más végzi az értékelést, és általában egy-egy óra sikere, eredményessége mérhető vele. Fontos, hogy módot adjunk a többiek hozzászólására is.

Legyen szubjektív, kvalitatív és szöveges

Kommentár (tanári vélemény): visszajelzést kap a tanuló, - érdemjegy, pontszám és százalékok nélkül. Az értékelés kiemeli erősségeit, és annyi problémával szembesíti, amennyit a közeli jövőben reálisan képes megoldani.

A társak értékelése

A tanulók párban vagy csoportban, előre (általában közösen) megállapított szempontok alapján értékelik a tanulási folyamatot akár a csoport, akár a tanulópár szintjén. Erősen megnöveli a felelősséget, tudatosítja a tanulási folyamat egyes elemeinek szerepét. A folyamatra koncentrálnak, nem a végeredményre. Tárgya lehet egyetlen tevékenység, egy tanóra vagy egy teljes modul.

Csoportmegbeszélés: A nyelvtanulói csoportnál kisebb, az adott feladatot együtt végző diákok megbeszélése ez, különösen szükséges a hosszabb, projekt jellegű tevékenységek során az addig elért eredmények megbeszélésére és a további lépések meghatározására. Növeli az önismeretet, önbizalmat, önbecsülést.

Önértékelés:

Ennek az értékelési módszernek az az alapfeltétele, hogy megtörténjék az egyéni (esetleg páros vagy csoportos) tanulási célok kitűzése, és ez illeszkedjék az egyéni fejlődési szükségletekhez, valamint mérhető legyen.

Pl. a tanuló a modul kompetencia-listájának segítségével a modul elvégzése után megállapítja, hogy mit tanult.

Dicséret, jutalmazás:

A tanuló pl. „Oklevelet” kap, ha valamit megtanult vagy pozitívan alakított, ünneplik, ha valamit sikerrel megoldott. A tanár összegyűjti az órán hallott jó nyelvi megoldásokat, felírja őket a táblára, dicsér, megtapsol.

Kommentár: A tanuló írásos munkájának tartalmára a tanár írásban válaszol, miközben helyes példákat ad azokra a nyelvi elemekre, amiket a tanuló helytelenül használt.

Legyen fontos része az önértékelés és a társak értékelése

Az önértékelés további módjai:

Mielőtt a tanár saját maga értékelné a tanuló teljesítményét, önértékelést kér a tanulótól. Ennek szempontjai megegyeznek a tanár által használt szempontokkal (ezeket közösen dolgozták ki, de legalább előre megismerték) A tanuló a feladatok megoldása után kap időt, hogy saját munkájáról, hozzájárulásáról reflektáljon, azt lerögzítse.

Csoportos értékelés

Konferencia: A tanulócsoporthoz és a tanár közösen nézik meg és értékelik az elkészült feladatokat, műveket, gyűjteményt (portfólió). A tanár a csoport egy tagja, egy szavazat.

Tanulói napló vagy a kompetenciákat felsoroló eredménylista:

A naplónak sablont kell tartalmaznia, amely alkalmas az elért eredmények rögzítésére, a hiányosságok feltárására és a követendő lépések meghatározására. Egyszerű formája a követelményeket tartalmazó részletes lista, amelyet a tanulási folyamat (szakasz), elején állít össze a tanár, a diák pedig bármikor kipipálhatja azt az elemet, amelyet elért.

Kritériumok:

A tanulási célok és a sikerkritériumokat közösen és előzetesen megállapítja a tanár és a csoport. Előre egyeztetett időpontban a tanuló pl. előadást tart. Az értékelés szempontjait előre kézbe kapja. Az érdemjegyek tartalmi követelményeit előre közöljük /

alakítjuk a tanulókkal (pl. Ötöst érdemel az, aki... típusú leírásokban).

Közös csoportértékelés:

A csoportmunka után a csoport összes tagja ugyanazt az értékelést kapja (szövegeset, ill. érdemjegyet). Utána a csoport értékelő lappal irányított módon elemzi, hogy ki mivel járult ehhez hozzá. Egymásnak üzeneteket írnak, amiben megfogalmazzák, hogy kitől mit várnak a következő együttes munka során.

Figyelembe kell venni az eltérő kiindulási nyelvi szinteket.

Szintezett feladatok értékelése:

Olyan feladatok keretében értékeli a tanár, melyeknek több megoldása is létezik (pl. igen/nem választás helyett többfokozatú skálát ad meg). Olyan feladatok keretében értékeli a tanár, melyek több nyelvi szinten is megoldhatók (pl. egy szerepjáték két

szerepe nem azonos szintű interakciót kíván: az egyik szerep inkább rutinszerű elemekből áll, a másikban több az improvizatív elem).

MÁSODIK IDEGEN NYELV

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	108	108	108	96
Heti óraszám	3	3	3	3

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	180	108	108	108	96
Heti óraszám	5	3	3	3	3

Emelt szintű csoport (évfolyam szinten szervezett)

Évfolyam	11.	12.
Évi óraszám	72	64
Heti óraszám	2	2

Célok és feladatok

A Kispesti Deák Ferenc Gimnáziumban a második idegen nyelv tanítása a kilencedik, illetve kilencedik nyelvi előkészítő évfolyamon kezdődik. A 9./9NY. évfolyamon a diákok megismerkednek az idegen nyelvi foglalkozások feladat- és szövegtípusaival, szókincsük bővül, megértik a tanár célnyelvi óravezetését, önbizalmuk lehetővé teszi számukra, hogy az órai munkában egyénileg, párban vagy csoportban eredményesen vegyenek részt, órán kívüli feladataikat önállóan megoldják. Önértékelésük fejlett és reális: ismerik erős és gyenge pontjaikat. Továbbra is fontos motivációjuk fenntartása és további fejlesztése.

Cél, hogy a 12. évfolyam végére a diákok eljussanak az A2–B2 közötti szintre, melyen számukra ismert témakörökben, életszerű helyzetekben képesek információt kérni és kapni. Megértik a hosszabb terjedelmű, autentikus hallott vagy olvasott szöveg lényegét, abból ki tudják szűrni a lényeges információt. Képesek több mondatból álló szöveget szóban és írásban

létrehozni. Szókincsük elég fejlett ahhoz, hogy az ismert témakörökhöz kapcsolódó témákról szóban és írásban információt tudjanak cserélni.

Továbbra is lényeges, hogy az idegen nyelvű tananyag felölelje a más tantárgyaknál tanult tartalmakat, de ezeken az évfolyamokon a diákok nyelvi szintje már új tananyag feldolgozását is lehetővé teszi. Fontos, hogy az előző évekhez hasonlóan segítsék a nyelvtanulást az önálló olvasás és az osztálytermen kívüli nyelvi hatások.

Ebben az életkorban a diákokat segítheti a szabályszerűségek felismerése és azok alkalmazása, de a hangsúly továbbra is a jelentésen, a kontextuson és a kommunikáción van. Ezeken az évfolyamokon kell egyensúlyt teremteni a folyamatos beszéd és a nyelvhelyesség között.

Fejlesztési követelmények

A tanuló ismert témakörben szóban és írásban tud információt cserélni, szöveget megérteni és létrehozni. Nyelvtudását önállóan szinten tartja, illetve szakmai érdeklődésének megfelelően továbbfejleszti. Nyelvtudása segítségével képes képet alkotni más országok népeiről és kultúrájáról.

Témalista (ajánlás)

- Ember és társadalom: hátrányos helyzetű és elesett emberek segítése; diszkrimináció.
- Tágabb környezetünk: idegenvezetés a lakóhelyen; a nagyvárosi élet jellemzői.
- Természeti környezetünk: környezetszennyezés és környezetvédelem.
- Az iskola világa: egy célnyelvi iskola összehasonlítása az itthonival.
- Egészség és betegség: hagyományos gyógykezelés és természetgyógyászat; egészséges életmód.
- Étkezés: a helyes és helytelen táplálkozás; éttermek és gyorséttermek.
- Utazás: nyaralás itthon és külföldön; egy körutazás megtervezése.
- Szabadidő, szórakozás: veszélyes sportok; kulturális események; a színház és a mozi világa; a modern és a klasszikus zene; az internet világa.
- A munka világa: munkavállalás nyáron; munkakörülmények hazánkban és külföldön; pályaválasztás.
- Országismeret: találkozások a célország(ok) kultúrájával; tájékozódás a célország(ok) politikai, gazdasági és társadalmi életéről.
- Tudományos és technikai műveltség: a tudomány és technikai eszközök szerepe mindennapjainkban; a célország(ok) közismert technikai és tudományos csúcsteljesítményei.
- Aktuális témák.

ANGOL, MINT MÁSODIK IDEGEN NYELV

CÉL

1. A tanuló olyan szinten sajátítsa el az angol nyelvet, hogy a hétköznapi kommunikáció során sikeresen tudja azt használni mind írásban, mind szóban.
2. A nyelvi készségek megfelelő szintű megalapozása tegye lehetővé számára, hogy reális választási lehetősége legyen a nyelvtanulás folytatása, illetve az angol nyelvi érettségi letétele.
3. Ismerkedjen meg az angol nyelvi közösségek mindennapi életével, társadalmával, kultúrájával.
4. A civilizációs ismeretanyag révén tegyen szert szélesebb látókörre, fejlődjön ki tolerancia képessége, ébredjen fel érdeklődése a másság iránt.
5. Szeresse meg a nyelvtanulást, jelentsen számára intellektuális élményt és élvezetet az angol nyelv használata, és segítségével gazdagodjon személyisége, bővüljenek társas kapcsolatai, ismeretei a világról.
6. Szerezzen ismereteket az emberi nyelv egyetemes természetéről, ezáltal alakuljon ki nyelvi tudatossága az idegen nyelven, illetve anyanyelvén is. Kapjon kedvet más nyelvek tanulásához.
7. Ismerkedjen meg olyan általános tanulási módszerekkel /prediction, guessing, következtetés stb./ amelyek segítik tanulási szokásainak kialakítását, és evvel az önálló tanulást.

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A KOMMUNIKÁCIÓS KÉSZSÉGEK FEJLESZTÉSE

Ahhoz, hogy a fentiekben megfogalmazott kommunikációs célt elérjük, lehetőséget kell biztosítanunk, hogy a tanuló

- angolul beszélgessen párban, csoportban, és tanárával,
- használhassa a nyelvet valós célok eléréséért, valamint a készségek gyakorlására,
- vegyen részt különböző nyelvi tevékenységekben /játékok, szerepjátékok, közvélemény-kutatás stb./
- kreatívan és fantáziával használhassa a nyelvet,
- megvitassa ötleteit, érdeklődését és élményeit, valamint összevesse azt a többiekével,
- alkalmat találjon spontán beszélgetésre az osztály mindennapi eseményeiről,
- saját élvezetére illetve információ szerzésként hallgasson, vagy olvasson nyelvi anyagokat,
- különböző fajtájú, illetve hosszúságú autentikus anyagokat olvasson /brossurák, étlap, dalszöveg, mese, cikk, novella stb./,
- különböző szóbeli nyelvi anyagokra reagáljon /telefonhívás, TV, rádió műsor, magnós

anyagok /,

- különböző fajtájú írott nyelvi anyagokat készítsen /hirdetés, üzenet, üdvözlő, levél, fogalmazás, stb./.

A TANULÁSI KÉSZSÉGEK FEJLESZTÉSE

A nyelvi készségek megfelelő megalapozása akkor eredményes, ha a tanuló teljesíti az évfolyamonkénti és készségek szerinti bontásban szereplő követelményeket. Itt most kiemeljük a legfontosabbakat. A tanulót meg kell tanítani arra, hogy

- törekedjen a helyes kiejtésre és intonációra,
- kövesse az utasításokat és útbaigazításokat,
- tudjon rákérdezni a jelentésre, tudja tisztázni, amit nem ért,
- kérdezzen, kérdésre válaszoljon, utasítást adjon,
- kérjen és adjon információt, magyarázatot,
- kezdeményezzen és folytasson párbeszédet,
- fejezze ki egyetértését, egyet nem értését, érzéseit, véleményét,
- az olvasott, vagy hallott szöveget globálisan megértse, illetve a számára szükséges információt kiszűrje,
- írjon le, vitasson meg eseményeket.

ANGOL NYELVI KULTÚRA

A civilizációs ismeretek megszerzése céljából fontos, hogy a tanulónak lehetőséget biztosítsunk, hogy

- autentikus anyagokkal dolgozzon,
- ismerje meg az életkori sajátosságainak megfelelő irodalmi alkotásokat,
- tanuljon meg angol nyelvű dalokat, mondókákat, közmondásokat,
- vesse össze a magyar szokásokat, kultúrát az angol nyelvi közösségekével,
- felismerje a nyelvben megjelenő kulturális attitűdöket, és megtanulja a társadalmi konvenciók használatát.

A NYELVI TUDATOSSÁG FEJLESZTÉSE

Az általános nyelvi tudatosság eléréséhez a tanulót meg kell tanítani, hogy

- kívülről megtanuljon lexikai egységeket, rövid szövegeket,
- következtessen ki jelentést szövegkörnyezetből és egyéb nyelvi információkból,
- használja a szótárakat, és referencia anyagokat,
- megértse és alkalmazza a tanult mintákat, szabályokat,

-
- értse meg és használja a formális és informális nyelvezetet a levélírás során,
 - tudja kezelni a váratlan helyzeteket,
 - alakítsa ki önálló tanulási stratégiáit.

Ennek tudatában érdemes taneszközt választani, illetve megtervezni a tanítás folyamatát.

Ellenőrzés és értékelés

Az eredményes tanulás - tanítás folyamat alapfeltétele a folyamatos és rendszeres ellenőrzés és értékelés, melynek során képet kapunk arról, hogy tanulóink milyen mértékig sajátították el a tananyagot; milyen fejlettségi fokot értek el a négy alapkészség területén; mennyire tudják teljesíteni a tantervben megfogalmazott követelményeket. A rendszeres értékelés tehát visszajelzést nyújt a tanárnak és a tanulónak a tanulási folyamat sikerességéről, és útmutatást a további közös munka megtervezéséhez, esetleg differenciált programok kidolgozásához.

Az első és második félév lezárása előtt az elvégzett anyagból összefoglaló dolgozat íratásával a tanár értékeli a diákok munkáját. A folyamatos ellenőrzés a tanári kézikönyv útmutattása szerint történik.

Az értékelés sokoldalú, kiterjed a négy alapkészségre, a nyelvtani anyag és a szókincs elsajátításának vizsgálatára. A reális alapokra épülő értékelés a tanulót további munkára ösztönzi, erősíti motivációját.

A jelen tantervben megfogalmazott követelmények maximális teljesítése a jeles tanulóktól várható el. Értékeléskor meghatározzuk azt a minimumot is, amelyet tanulóinknak feltétlenül teljesíteniük kell a továbblépéshez.

A nyelvkönyveinkhez kiadott tanári kézikönyvek tartalmi és módszertani segítséget nyújtanak az értékeléshez, de a szakirodalomban is számos könyv foglalkozik ezzel a területtel. Ezek az általános nyelvészeti munkák értékes segítséget nyújthatnak:

Lyle F. Bachman and Adrian S. Palmer: Language Testing in Practice

Lyle F. Bachman: Fundamental Considerations in Language Testing

Bernard Spolsky: Measured Words

Pauline Rea-Dickins and Kevin Germaine: Evaluation

Feltételek

Az eredményes idegennyelv-oktatás egyik alapfeltétele a **képzett, diplomás nyelvtanár**, akinek mind nyelvtudása, mind módszertani képzettsége magas szintű. Ennek érdekében szükséges, hogy rendszeresen vegyen részt továbbképzéseken.

Másik igen fontos alapfeltétel a csoportbontás, az ideális **csoportlétszám maximum 12- 15 fő**.

A diákok számára **szükséges taneszközök** a tankönyv, a munkafüzet és az egyénileg vezetett szótárfüzet.

A tankönyvcsaládot a CD, esetleg videós tananyag teszi teljessé.

A tanár munkáját segíti a tanári kézikönyv. A nyelvkönyveink mindegyikéhez ma már számos kiegészítő anyag tartozik: tesztkönyvek, feladatgyűjtemények, szemléltetőkép-sorozatok és videokazetták.

A létrehozott helyi angol **kiskönyvtár**, melyben a fent említett anyagokon kívül megtalálhatók a csoportlétszámnak megfelelő mennyiségű egy-, esetleg kétnyelvű szótárak, a tanár munkáját segítő módszertani segédkönyvek használata ajánlott, a különféle témájú és nehézségi fokú olvasmányok (reader-ek), valamint más kiegészítő anyagok, melyek lehetővé teszik a tanulók differenciált foglalkoztatását.

A könyvtár biztosítson referencia anyagokat az országismeret és kultúra tanításához is.

Az alapvető technikai eszközök között a legfontosabb **a magas technikai színvonalú CD lejátszó**, mely lehetővé teszi a tananyaghoz kapcsolódó hanganyag jó minőségben való lejátszását, mivel a tanulók csak így sajátíthatják el a helyes kiejtést, gyakorolhatják a mindennapi beszéd ritmusát, így fejlődhet eredményesen beszédértési készségük.

Oktató munkánkban használhatunk írásvetítőt, diavetítőt és videót, illetve az egyre terjedő számítógépes programokat.

Ha van rá lehetőség alakítsunk ki állandó idegen **nyelvi termet**, könnyen mozdítható bútorokkal. A terem dekorációja, az állandó szemléltető eszközök is hozzájárulhatnak az eredményes nyelvtanuláshoz.

Javasoljuk **testvérkapcsolatok**, baráti levelezés kialakítását, csereutak szervezését, melyek lehetővé teszik, hogy tanulóink jobban megismerjék, gyakorolják a nyelvet és megismerkedjenek az adott ország életével, kultúrájával.

SZÓTÁRAK ÉS KIEGÉSZÍTŐ-ANYAGOK

SZÓTÁRAK:

Oxford Picture Power Dictionary (1500 words through stories and pictures)

Oxford Children's Picture Dictionary

Oxford Photo Dictionary (Angol - Magyar))

Oxford Basic English Dictionary (Beginner to Pre-Intermediate)

Oxford Elementary Learner's Dictionary (Beginner to Pre-Intermediate)

Oxford Student's Dictionary (Intermediate)

Oxford Wordpower Dictionary (Intermediate) /számítógépes programként is kapható/

Oxford Learner's Wordfinder (Intermediate to Advanced)

Oxford Advanced Learner's Dictionary (Upper-Intermediate to Advanced)

NYELVTANI KIEGÉSZÍTŐANYAGOK:

K. Bourke The Jungle Grammar Books (Beginner)

J. Seidl Grammar One-Four

K. Paterson, M. Harrison □ Grammar Spectrum 1-3

N. Coe, M. Harrison & K. Paterson Oxford Angol Nyelvtan

M. Swan □ C. Walter How English Works (Intermediate to Lower-Advanced)

M. Swan Practical English Usage

Thomson and Martinett Practical English Grammar

ORSZÁGISMERETI ANYAGOK:

S. Sheerin, J. Seath □ G. White Spotlight on Britain (Intermediate)

R. Falk Spotlight on the USA (Intermediate)

Garwood, Gardani, Peris Aspects of Britain and the USA

J. O'Driscoll Britain (Intermediate to Advanced)

A. Room An A to Z of British Life (Intermediate to Advanced)

video: Window on Britain

VIDEO:

Greapevine

secondary/adult:

Grapevine 1-3 (Beginner to Intermediate)

Video File (Beginner to Intermediate)

Headway (Elementary to Intermediate)

Streamline English(Beginner to Pre-Intermediate): A Weekend Away

A Week by the Sea

The Jericho Conspiracy (Lower-Intermediate)

Mystery Tour (Intermediate)

Central News (Intermediate)

KIEGÉSZÍTŐ OLVASMÁNYOK:

Spellbinders (Primary beginners)

Hotshot Puzzles (Primary, beginners to Pre-Intermediate)

Oxford Progressive English Readers (Primary, Intermediate to Advanced)

Oxford Bookworms Black Series (Elementary to Advanced)

Oxford Bookworms Green Series (Elementary to Pre-Intermediate)

Oxford Bookworms Factfiles (Elementary to Pre-Intermediate)

Storylines (Beginner to Intermediate)

NYELVI ELŐKÉSZÍTŐ + 4 ÉVFOLYAMOS KÉPZÉS

9NY. osztály

Tartalom

1. Témakörök

A kiválasztott témaköröknél célunk minden esetben az, hogy azok alkalmazkodjanak diákjaink életkorához, érdeklődéséhez, alkalmasak legyenek kommunikatív kompetenciák kialakítására és a tanulók személyes kompetenciáinak fejlesztésére, valamint felkeltsük, és fenn tartsuk a tanulók érdeklődését minden olyan ország iránt, ahol az angol hivatalos nyelv.

- Család, barátok, országok, nemzetiségek
- Emberek, közösségek
- Napirend
- Időjárás
- Sport, hobbi
- Öltözködés, divat, külső megjelenés
- Vásárlás, szolgáltatások
- Iskola
- Munka világa, foglalkozások
- Állatok világa
- Utazás, nyaralás, városnézés
- Számítógép, technológia
- Sztárok, hősök
- Egészség, betegségek

2. Szituációk – beszédhelyzetek és szerepek

Ezek a témákból és a feldolgozott szövegektől függően alakulnak ki az alábbi területeken: vevő, vendéglátó, vendég, egy társaság tagja, ügyfél, állampolgár, tanuló, iskolatárs, turista, beteg, kísérő, ügyfél, munkavállaló, hívó és hívott fél, utas, útitárs...

A fenti témakörökből adódó szituációk, melyek a tankönyv szövegei alapján részletezhetőek lesznek.

3. Szövegfajták

szóban:

- bemutatkozás, ismerkedés

- telefonbeszélgetés
- útbaigazítás, felvilágosítás
- étteremben rendelés
- vásárlás
- rövid történet elmesélése
- meghívás (annak elfogadása illetve visszautasítása)

Írásban:

- képeslap
- e-mail
- meghívó
- életrajz

4. Szókincs

A tárgyalt témákban, kommunikációs helyzetekben az alapszókincs használata, a kommunikációs szándékok kifejezéséhez a megfelelő szókincs kialakítása.

5. Beszédszándékok

Az általános részben felsorolt beszédszándék-csoportok közül az alábbiak szerepelnek hangsúlyosan:

- Beszéd kezdeményezés-kommunikációs szándék: szívesség kérés
- Kommunikációs stratégiák használata, hezitálás, időnyerés stb.
- Beszédszándék az alábbi kommunikációs helyzetekben:
 - áruházban, üzletben, piacon
 - tömegközlekedési eszközökön
 - telefonbeszélgetésben
 - iskolában
 - étteremben
 - családban, baráti körben

6. Nyelvtani szerkezetek

- Present simple (affirmative, negative, questions)
- Adverbs of frequency
- Prepositions of time and place
- There is/ there are
- Pronouns
- Past simple
- Countable/uncountable nouns
- Some/ any/ a lot of/many/much
- Imperatives
- Present continuous (affirmative, negative, question)
- Present simple vs. Present continuous
- Comparative/Superlative adjectives
- Articles-a/an/the

- Intentions-going to
- Prediction-will/won't

9. osztály

Tartalom

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család, barátok
- Baráti kör
- Ünnepek, családi összejövetelek
- Kultúra: olvasás, film, mozi, színház
- Divat világa
- Mások külső, belső jellemzése
- Vásárlási lehetőségek
- Közvetlen környezetünk, az otthon és környéke (lakás, ház bemutatása)
- Időjárás
- Az iskola (tantárgyak, órarend)
- Nyári munkavállalás, divatos szakmák, foglalkozások
- Egészség (egészséges életmód, táplálkozás)
- Technika a mindennapi életünkben (computer, mobiltelefon)
- Élet más országokban
- Reklámok, hirdetések, média

2. Beszédhelyzetek, szituációk

Ezek a témákból és a feldolgozott szövegektől függően alakulnak ki az alábbi területeken: vevő, vendéglátó, vendég, egy társaság tagja, ügyfél, állampolgár, tanuló, iskolatárs, turista, beteg, kísérő, ügyfél, munkavállaló, hívó és hívott fél, utas, útitárs...

A fenti témakörökből adódó szituációk, melyek a tankönyv szövegei alapján részletezhetőek lesznek.

3. Szövegfajták

Szóban:

- bejelentések pályaudvaron, áruházban

- telefonos információk
- rövid történetek
- interjú készítése
- szerepjáték
- véleménynyilvánítás

Írásban:

- e-mail
- képeslap
- brossura
- életrajz
- rövid történet
- riport
- feljegyzés, üzenet
- nyomtatvány kitöltése

4. Beszédszándékok

A tanulók életkorának megfelelő helyzetekben, a megadott témákon belül, az alábbi jelentéskörökben:

megszólítás és arra reagálás

köszönés,elköszönés

bemutatkozás,bemutató

telefonbeszélgetés

szóbeli üdvözlőküldés

érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás

köszönet és arra reagálás

bocsánatkérés és arra reagálás

gratuláció és arra reagálás

elbeszélés

érdeklődés

valakinek igazának elismerése, el nem ismerése

helyeslés, rosszallás

egyértés,egyét nem értés

dolgok, személyek megnevezése

dolgok, események leírása

információkérés

igenlő vagy nemleges válasz

tudás, nem tudás

emlékezés, nem emlékezés

visszakérdezés

nem értés

betűzés kérése, betűzés
felkérés lassabb, hangosabb beszédre
beszélési szándék jelzése
téma bevezetése
körülrás
példa megnevezése
beszélgetés lezárása
kérés, kívánság
felszólítás, parancs
tiltás
javaslat
rendelés
meghívás és arra reagálás
kínálás és arra reagálás

5. Nyelvtani szerkezetek

- Auxiliaries (have to, can, can't, should, shouldn't, must, mustn't, needn't)
- Present perfect-ever, never, just
- Past continuous
- Past continuous vs Past simple
- Present perfect vs Past simple
- Passive
- Multi- part words
- Present perfect/Present simple/Past simple
- Future arrangement and intentions
- Will for decisions
- Time clauses
- Linking
- Relative clauses
- Question-tags
- used to
- stative and dynamic words
- The future
- Time linkers

10. osztály

Tartalom

1. Témakörök

- életrajz, a tanuló életének fontos állomásai (fordulópontjai)
- személyes tervek
- a tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel
- a közlekedés eszközei, lehetőségei
- a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek
- környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért?
- nyelvtanulás
 - pályaválasztás
 - a munka világa diákszemmel (diákmunka, nyári munkavállalás)
 - egészséges életmód
 - étkezési szokások
 - gyakori betegségek, baleset (tünetek, orvosi kezelés)
- az egészséges életmód (a betegségek megelőzésének módjai, táplálkozás, életmód, testmozgás, stressz, szenvedélyek)
- szabadidős elfoglaltságok (hobby, barkácsolás, kirándulás, szünidei programok stb.)
- mozi, színház, koncert, múzeum, zene, festészet
- sportolás
- olvasás, tévénézés, rádiózás
- utazási előkészületek
- a magyar történelem és kultúra kiemelkedő egyéniségei
- az Egyesült Királyság és az USA legfontosabb jellemzői, intézményrendszere földrajzi viszonyok
- társadalmi viszonyok (szokások, hagyományok, intézmények, vallás)
- nemzeti sajátosságok

2. Szövegfajták

Szóban:

szóban receptíven
közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)
telefonos szövegek (információk)
médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)
szóban produktívan
beszámoló, rövid történet elmesélése
interjú, párbeszéd

Írásban:

írásban receptíven
funkcionális szövegek
informatív jellegű újságcikkek
ismeretterjesztő jellegű újságcikkek

nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek
írásban produktívan
feljegyzés, üzenet
fogalmazás, képleírás, ábrák, grafikonok, táblázatok szöveges értelmezése
hivatalos és magánlevél, képeslap
nyomtatvány kitöltése, kérvény, önéletrajz
cikk – diákújság számára

4. Beszédszándékok

A tanulók életkorának megfelelő helyzetekben, a megadott témákon belül, az alábbi jelentéskörökben:

hála
sajnálkozás
remény
félelem, aggodalom
bánat, elkeseredés
beszámoló
ellenvetés
bosszúság
együttérzés
véleménykérés, véleménynyilvánítás
fenyegetés
magyarázat
mások szavainak visszaadása
megállapítás
ellenvetés
közömbösség
lelkesedés
ígéret
akarat, szándék, terv
kívánság, óhaj
képeség,
lehetőség,
szükségesség, kötelezettség
bizonyosság, bizonytalanság
preferencia,
érdeklődés kifejezése
kritika, szemrehányás
válaszadás elutasítása

bizonyosság, bizonytalanság
ismerés nem ismerés
feltételezés
indoklás
témaváltás
félbeszakítás
megerősítés, igazolás
megbízás
fájdalom
reklamálás
tanácskérés, tanácsadás
figyelmeztetés
engedélykérése, megadása, megtagadása
segítségkérés és arra reagálás
segítség felajánlás és arra reagálás

5. Nyelvtani szerkezetek

- Past perfect tense
- Past perfect vs Past simple
- Stem verb after get/do/make/take
- Past modals
- Collocations
- Prefixes/suffixes
- Conditional (zero, first, second)
- Wish
- Reported statements, questions, requests and orders
- Verb patterns /Multi-part verbs
- Reflexive Pronouns
- Time clauses in the past and future
- Participles

11. osztály

Tartalom

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család
 - életrajz, a tanuló életének fontos állomásai (fordulópontjai)
 - családi élet, családi kapcsolatok

- személyes tervek
- Ember és társadalom
 - a másik ember külső és belső jellemzése
 - baráti kör
 - a tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel
 - ünnepek, családi ünnepek
 - öltözködés, divat
 - a közlekedés eszközei, lehetőségei
 - vásárlási lehetőségek, szolgáltatások
- Környezetünk
 - az otthon és környéke(a lakás, ház bemutatása)
 - a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek
 - időjárás
 - környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért?
- Az iskola
 - saját iskolájának bemutatása (sajátosságok pl. szakmai képzés, tagozat stb.)
 - tantárgyak, órarend,
 - a nyelvtanulás
 - pályaválasztás
- A munka világa diákszemmel
 - diákmunka, nyári munkavállalás (élmények, tapasztalatok)
- Egészséges életmód
 - étkezési szokások a családban
 - gyakori betegségek, baleset (tünetek, orvosi kezelés)
 - az egészséges életmód (a betegségek megelőzésének módjai, táplálkozás, életmód, testmozgás, stressz, szenvedélyek)
- Szabadidő, művelődés
 - szabadidős elfoglaltságok (hobby, barkácsolás, kirándulás, szünidei programok stb.)
 - mozi, színház, koncert, múzeum, zene, festészet
 - sportolás
 - olvasás, tévénézés, rádiózás
 - utazási előkészületek
- Kultúra, kulturális élet
 - a magyar történelem és kultúra kiemelkedő egyéniségei
 - az Egyesült Királyság és az USA legfontosabb jellemzői, intézményrendszere
 - földrajzi viszonyok
 - társadalmi viszonyok (szokások, hagyományok, intézmények, vallás)
 - nemzeti sajátosságok
 - pénz, reklám, hirdetések, média
- Tudomány és technika
 - technika a mindennapi életünkben (autó, számítógép, háztartási gép, híradástechnika stb.)
 - mobil telefon, előnye-hátránya

3. Szövegfajták:

Szövegfajták

szóban receptíven
közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)
telefonos szövegek (információk)
médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)
szóban produktívan
beszámoló, rövid történet elmesélése
interjú, párbeszéd
írásban receptíven
funkcionális szövegek
informatív jellegű újságcikkek
ismeretterjesztő jellegű újságcikkek
nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek
írásban produktívan
feljegyzés, üzenetf
fogalmazás, képleírás, ábrák, grafikonok, táblázatok szöveges értelmezése
hivatalos és magánlevél, képeslap
nyomtatvány kitöltése, kérvény, önéletrajz
cikk – diákújság számára

4. Beszédszándékok

A tanulók életkorának megfelelő helyzetekben, a megadott témákon belül, az alábbi jelentéskörökben:

megszólítás és arra reagálás
köszönés,elköszönés
bemutatkozás,bemutató
telefonbeszélgetés
szóbeli üdvözlőküldés
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás
köszönet és arra reagálás
bocsánatkérés és arra reagálás
gratuláció és arra reagálás
hála
sajnálkozás
remény
félelem,aggodalom
bánat, elkeseredés
beszámoló
elbeszélés

ellenvetés
bosszúság
együttérzés
véleménykérés, véleménynyilvánítás
érdeklődés, érdektelenség
fenyegetés
magyarázat
mások szavainak visszaadása
megállapítás
valakinek igazának elismerése, el nem ismerése
helyeslés, rosszallás
egyértés, egyet nem értés
ellenvetés
közömbösség
lelkesedés
ígéret
akarat, szándék, terv
kívánság, óhaj
képesség,
lehetőség,
szükségesség, kötelezettség
bizonyosság, bizonytalanság
preferencia,
érdeklődés kifejezése
kritika, szemrehányás
dolgok, személyek megnevezése
dolgok, események leírása
információkérés
igenlő vagy nemleges válasz
tudás, nem tudás
válaszadás elutasítása
bizonyosság, bizonytalanság
ismerés nem ismerés
feltételezés
emlékezés, nem emlékezés
indoklás
visszakérdezés
nem értés
betűzés kérése, betűzés

felkérés lassabb, hangosabb beszédre
beszélési szándék jelzése
téma bevezetése
témaváltás
félbeszakítás
megerősítés, igazolás
megbízás
fájdalom
körülrítés
példa megnevezése
beszélgetés lezárása
kérés, kívánság
felszólítás, parancs
tiltás
javaslat
rendelés
meghívás és arra reagálás
kínálás és arra reagálás
reklamálás
tanácskérés, tanácsadás
figyelmeztetés
engedélykérése, megadása, megtagadása
segítségkérés és arra reagálás
segítség felajánlás és arra reagálás

5. Nyelvtani szerkezetek

- Stative and dynamic verbs
- Used to and would
- Past perfect tense
- Past perfect vs Past simple
- Time linkers
- Stem verb after get/do/make/take
- Past modals
- Present perfect continuous
- Present perfect simple vs continuous
- Collocations
- Passives
- Causatives
- The future
- Future perfect

- Future perfect continuous
- Prefixes/suffixes
- Conditional (zero,first,second)
- Wish and should have
- Reported statements, questions, requests and orders
- Verb patterns /Multi-part verbs

12. osztály

Tartalom

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család
 - életrajz, a tanuló életének fontos állomásai (fordulópontjai)
 - családi élet, családi kapcsolatok, a tizenéves helye a családban,
 - személyes tervek
 - Ember és társadalom
 - a másik ember külső és belső jellemzése
 - az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság)
 - nők és férfiak: szerepek, előítéletek
 - az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében
 - öltözködés, divat, a közlekedés eszközei, lehetőségei, vásárlási lehetőségek, szolgáltatások,
 - viselkedésformák, azonkívül hasonlóságok és különbségek az emberek között (életkor, nem, faj, viselkedési normák)
 - Hazánk és a angol nyelvű országok (összehasonlítás)
- u.a., mint 11. osztályban, részletesebben, árnyaltabban
 - Környezetünk
 - az otthon és környéke (a lakás, ház bemutatása), azonkívül a városi és a vidéki élet összehasonlítása
 - a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek,
 - növények és állatok a környezetünkben, időjárás, környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért?,
 - Az iskola
 - saját iskolájának bemutatása (sajátosságok pl. szakmai képzés, tagozat stb.), tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka
 - a nyelvtanulás
 - az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei (pl. iskolanapok, hagyományok, szalagavató, ballagás, tabló stb.)
 - továbbtanulási lehetőségek
 - A munka világa diákszemmel

- pályaválasztás, a munkavállalás körülményei, lehetőségei, divatszakmák
 - Egészséges életmód
- testápolás, azonkívül a higiénia szerepe az ember életében
- étkezési szokások a családban,
- gyakori betegségek, baleset (tünetek, orvosi kezelés)
- az egészséges életmód (a betegségek megelőzésének módjai, táplálkozás, életmód, testmozgás, stressz, szenvedélyek),
 - Szabadidő, művelődés
- szabadidős elfoglaltságok (hobby, barkácsolás, kirándulás, szünidei programok stb.),
- mozi, színház, koncert, múzeum, zene,
- szabadidősport, élsport
- olvasás, tévzés, rádiózás,
- az idegenforgalom jelentősége
 - Kultúra, kulturális élet
- a szűkebb környezete kiválóságai - részletesebben, árnyaltabban
- a magyar történelem és kultúra kiemelkedő egyéniségei - részletesebben, árnyaltabban
- az angol nyelvű országok, legfőképp az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok történelmének és kultúrájának néhány kiválósága
- az angol nyelvű irodalomból néhány rövid próza és vers ismerete,
 - Tudomány és technika
- technika a mindennapi életünkben (autó, számítógép, háztartási gépek, mobil telefon, híradástechnika stb.),
- Közérdeklődésre számot tartó aktuális témák

2. Szituációk és képelemzések

A fenti témákhoz kapcsolódóan

3. Szövegfajták

szóban receptíven
közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)
telefonos szövegek (információk)
médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)
párbeszéd, riportok, beszámoló
közérdekű témákról szóló előadás;
szóban produktívan
beszámoló, rövid történet elmesélése
interjú, párbeszéd
írásban receptíven
funkcionális szövegek
informatív-instruktív szövegek
informatív jellegű újságcikkek
ismeretterjesztő jellegű újságcikkek

nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek
igényesebb, hosszabb általános témájú újságcikkek, riportok, beszámolók

írásban produktívan

feljegyzés, üzenet

fogalmazás, képleírás, ábrák, grafikonok, táblázatok szöveges értelmezése

hivatalos és magánlevél, képeslap

nyomtatvány kitöltése, kérvény, pályázat, reklamáció, önéletrajz

4. Beszédszándékok

Ua., mint 11. osztályban, csak részletesebben, árnyaltabban

5. Nyelvtani szerkezetek

Részben ua., mint 9. osztályban, csak részletesebben, árnyaltabban

Tenses and verb forms

Future in the past

Reflexive Pronouns

Verb patterns

Modal auxiliary verbs /present/future/past

Passive

Adjective order

Reported Speech

Conditional

Time clauses in the past and future

Participles

11. osztály Fakultáció

Tartalom

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

Fogalomkörök, nyelvtan

Articles

Nouns

Adjectives

Possession

Adverbs
Prepositions, prepositional phrases
Conjunctions, linking words
Forms of the verbs
Auxiliaries, modal verbs
Present simple
Present continuous
Present perfect simple
Past simple
Past continuous
Future with will
Going to
Relative clauses- defining
Relative clauses- non-defining
Time clauses with future meaning
Clauses of purpose
Wish
Question- tags
Modal verbs with perfect infinitive

Követelmény:

Beszédértés:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)
- telefonos szövegek (információk)
- médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)

Beszédképesség:

- beszámoló, rövid történet elmesélése
- interjú, párbeszéd
- az anyanyelvi beszélő számára jól érthető kiejtéssel, hangsúllyal és intonációval beszéli az angol nyelvet
- a felsorolt témakörökben képes véleményét, álláspontját rövid felkészülés után néhány percen összefüggően kifejezni

Olvasásértési készség:

- funkcionális szövegek
- informatív jellegű újságcikkek
- ismeretterjesztő jellegű újságcikkek
- nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek-et megért és képes azokat megadott szempontok alapján önállóan feldolgozni

Íráskészség:

- feljegyzés, üzenet
- fogalmazás, képleírás, ábrák,

- hivatalos és magánlevél, képeslap
- nyomtatvány kitöltése, kérvény, önéletrajz
- cikk – diákújság számára
- képes hivatalos levelet, önéletrajzot, kérvényt, hirdetést írni e szövegtípusok tartalmi és formai elemeinek helyes alkalmazásával
- képes használni a kétnyelvű és egynyelvű szótárakat

Témakörök:

- Ember és társadalom
 - önéletrajz a pályaválasztáshoz, munkába álláshoz, felvételi kérelemhez
 - A falu és a város élete
 - kapcsolatok, családalapítás
- Környezetvédelem
 - takarékos és környezetkímélő energiaforrások
 - szelektív hulladékgyűjtés, újrafeldolgozás
- Az iskola világa
 - ballagás, érettségi, a középiskolai élet lezárása
 - élet az egyetemen
 - nyelvtanulás szerepe, lehetőségek
- A munka világa
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
 - munkábaállítás szakaszai, feltételek, körülmények
- Ép testben ép lélek
 - országos és nemzetközi sportesemények, téli és nyári olimpiai játékok
 - egészségügyi ellátás, kórházak
- Szabadidő, szórakozás
 - múzeumok, iskolai és helyi művészeti rendezvények
 - koncertek
 - úticélok, nyaralás
- Tudomány, technika
 - technikai és tudományos újdonságok
 - informatika, információszerzés, Internet

12. osztály Fakultáció

Tartalom

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

Fogalomkörök, nyelvtan

Articles

Nouns

Adjectives

Possession
Adverbs
Prepositions, prepositional phrases
Conjunctions, linking words
Forms of the verbs
Auxiliaries, modal verbs
Present simple
Present simple passive
Present continuous
Present perfect simple
Present perfect passive
Present perfect continuous
Past simple
Past simple passive
Past continuous
Past perfect
Future with will
Passive future
Going to
Reported speech-present
Reported speech-past
Conditionnal clauses zero,first, second, third
Relative clauses- defining
Relative clauses- non-defining
Time clauses with future meaning
Clauses of purpose
Wish
Question- tags
Modal verbs with perfect infinitive
Future continuous
Future perfect
Past perfect continuous
Past continuous passive
Wish (state verbs-action verbs)
Gerund and infinitive in idiomatic expressions

Követelmény

Fejlesztési követelmények /kapcs: tevékenységi formák /

Beszéértési készség: A tanuló

- megérti a köznyelv normáinak megfelelő, természetes tempójú angol beszédet a mindennapi élet témaköreiben és általános érdeklődésre számot tartó témákban
- követni tudja a rádió, televízió hírműsorait, globálisan érti az egyéb közérdekű és szórakoztató műsorokat, a korosztályának szóló műsorokat, Beszédkészség: A tanuló
 - az anyanyelvi beszélő számára érthető kiejtéssel, hangsúllyal és intonációval beszél az angol nyelvet
 - képes felkészülés nélkül beszélgetést kezdeni, folytatni és befejezni a mindennapi élet témáiban, a közérdeklődésre számot tartó és a saját érdeklődésének megfelelő témakörökben
 -
 - a felsorolt témakörökben képes véleményét, álláspontját rövid felkészülés után néhány percben összefüggően kifejezni
- Olvasásértési készség: A tanuló
 - megérti általános érdeklődésre számot tartó illetve saját érdeklődésének megfelelő témájú szövegek, újságcikkek minden lényeges elemét, megérti az angol nyelvű országokban használt nyomtatványok, információs- és reklámanyagok, leírások, kérdőívek, tájékoztatók, közlemények minden lényeges elemét
- Írásbeli készség: A tanuló
 - képes hivatalos levelet, önéletrajzot, kérvényt, hirdetést írni e szövegtípusok tartalmi és formai elemeinek helyes alkalmazásával
 - képes beszámoló, fogalmazás írására a mindennapi, a közérdeklődésre számot tartó illetve érdeklődésének megfelelő témakörökben
 - képes az angol nyelvterületen használt nyomtatványok, kérdőívek, űrlapok helyes kitöltésére
 - képes használni a kétnyelvű és egynyelvű szótárakat

Témakörök

- Ember és társadalom
 - önéletrajz a pályaválasztáshoz, munkába álláshoz, felvételi kérelemhez
 - távolabbi egyéni tervek, ideálok, érzelmi kapcsolatok, családalapítás
 - közösségek, amelyekben élünk-falu, város,*
- Tágabb környezetünk - aktuális hazai és nemzetközi események
 - hazánk politikai rendszere, parlament, választások, vallás-összevetés az angolszász országokkal
- Környezetvédelem
 - takarékos és környezetkímélő energiaforrások*
 - szemétkerítés, káros hulladékok megsemmisítése stb.
 - szelektív hulladékgyűjtés, újrafeldolgozás
- Az iskola világa
 - ballagás, érettségi, a középiskolai élet lezárása
 - a magyar felvételi rendszer, összevetés az angol nyelvű országokéval
 - az önálló tanulás jelentősége, formái és lehetőségei
- A munka világa
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
 - a munkahelyek megválasztásának szempontjai

- távolabbi tervek és lehetőségek
- Ép testben ép lélek
 - országos és nemzetközi sportesemények, téli és nyári olimpiai játékok
 - egészségügyi ellátás, kórházak, egészségbiztosítás
- Szabadidő, szórakozás
 - múzeumok, iskolai és helyi művészeti rendezvények
 - komolyzenei koncertek, a műveltség szerepe.
- Tudomány, technika
 - technikai és tudományos újdonságok
 - informatika, információszerzés, Internet

NÉMET, mint második idegen nyelv a NYEK-es osztályokban

9 NY. évfolyam

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
bemutatás, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ...
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!
személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Viele Grüsse. Dein(e)...

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir Leid!
csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bosszúság	Das ist aber schlimm!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu?
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht.
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség	ich will, ich möchte, ich kann, ich soll, ich muss, ich darf
ígéret	Ich mache das schon!
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!
szándék, terv	Ich will ...

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12 / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?

igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob..
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal!
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései
--------------	---------------------------------

<p>Cselekvés, történet, létezés kifejezése</p> <p>jelenidejűség</p>	<p>sein, es gibt Präsens, Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben</p> <p>Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger. Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.</p>
<p>Birtoklás kifejezése</p>	<p>haben, Wessen? von, -s Possessivpronomen</p> <p>Ich habe einen Bruder. das Buch von Peter, Peters Geschichte Das ist meine Familie.</p>
<p>Térbeli viszonyok</p> <p>irányok, helymeghatározás</p>	<p>hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...</p>
<p>Időbeli viszonyok</p> <p>gyakoriság</p>	<p>Wie oft? selten, manchmal, immer, nie</p> <p>Ich gehe jeden Morgen in die Schule.</p>
<p>időtartam</p>	<p>wie lange? eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag</p>

	időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat
Mennyiségi viszonyok	határozott mennyiség határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts alle, keine	eins, zwei erste, zweite eine Portion Pommes Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.
Minőségi viszonyok		Wie?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.
Modalitás	felszólítás	mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens)	Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Er will nach Hause. Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Szövegösszetartó eszközök	kötőszók, névmások		und/oder/aber/ , ich, mich, mir, mein, man

9. évfolyam

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.	
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!	
bocsánatkérés és arra reagálás	Verzeihung! Kein Problem!	
gratuláció, jókívánások és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!	
személyes és hivatalos levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Viele Grüße. Dein(e)...	Sehr geehrte/r Mit freundlichen GrüBen
gratuláció, jókívánások és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!	

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir Leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...

csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach...
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht.
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség	ich will, ich möchte, ich kann, ich soll, ich muss, ich darf
ígéret	Ich mache das schon!
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!
szándék, terv	Ich will ...

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist...
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés,	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12 / Weißt du...? /

információadás	Können Sie mir bitte sagen...?
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob..
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal!
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?

c) Fogalomkörök:

d)

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
<p>Cselekvés, történes, létezés kifejezése</p> <p>jelenidejűség</p>	<p>sein, es gibt Präsens, Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben</p>	<p>Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger. Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.</p>
<p>múltidejűség, jövőidejűség személytelenség</p>	<p>Präteritum (csak haben, sein), Perfekt Futur (mit Präsens)</p> <p>es</p>	<p>Er hatte ein Fahrrad. Sie haben schon alles getan. Ich bleibe morgen zu Hause. Es ist kalt. Es regnet.</p>
<p>Birtoklás kifejezése</p>		

	haben, gehören	Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir.
	Wessen?	
	von, -s	das Buch von Peter, Peters Geschichte
	Possessivpronomen	Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok		
irányok, helymeghatározás		hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...
	Präpositionen mit dem A/D:	Die Vase steht auf dem Tisch.
	an, auf, hinter, in, neben, über, unter vor, zwischen	Ich gehe ins Kino.
	Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um	Gehen Sie durch den Park!
	Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von	Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.
Időbeli viszonyok		
gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.

időtartam	wie lange?	eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag
időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat
Mennyiségi viszonyok		
határozott mennyiség		eins, zwei erste, zweite eine Portion Pommes
határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts alle, einige, keine	Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.
Minőségi viszonyok		
	Wie?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.
	Vergleiche	Dieses Buch ist besser, als... Er ist nicht so alt, wie... Dieses Bild ist am schönsten.
Modalitás	mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens)	Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Er will nach Hause.

	felszólítás		Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Esetviszonyok	névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ, Dativ	Ich zeige den Schülern Bilder.
Szövegösszetartó eszközök	kötőszók, névmások		und/oder/aber/denn das, ich, mich, mir, mein, dieser, jener man

10. évfolyam

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Vélemény nyilvánítás	Ich glaube, / Ich bin der Meinung
Érvelés	Ich bin davon überzeugt/ Es ist besser...
<i>telefonálásnál bemutatkozás és elköszönés</i>	Guten Tag, das ist Auf Wiederhören! Tschüs!/
személyes és hivatalos levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... .../ Sehr geerte/r.... Viele Grüsse. Dein(e)... /Mit freundlichen GrüBen

érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte.
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir Leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach... Was denkst darüber?
valaki igazának az elismerése, és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
<i>érdeklődés, érdektelenség</i>	Ich interessiere mich für ... (nicht).

tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, kötelezettség, lehetőség,	ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich soll, ich darf
ígéret, szándék, terv	Ich mache das schon! Ich will ...
érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt	Und was wünschen Sie? Möchtest du einen Kaffee oder lieber Tee?
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist... / <i>Es geht um...</i>
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12. / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch, <i>weder...noch</i>
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob...
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob ...
ismerés, nem ismerés	Ich kenne .. gut / nicht.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
segítségkérés és arra reagálás	Können Sie mir bitte bei ... helfen? Ja, gerne. Ich kann Leider nicht!
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?

meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Nein, danke. Ja, bitte.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal! / Wie meinst du das?
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?
beszélési szándék jelzése, téma bevezetése	Dabei fällt mir gerade ein,...
megerősítés	Ja, das stimmt.

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	sein, Ich bin heute zu Hause. es gibt Hier gibt es keinen Hamburger. Präsens Die Sonne scheint schön. Vokalwechsel, trennbare Verben Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
jelenidejűség	

<p>múltidejűség,</p> <p>jövőidejűség</p> <p>személytelenség</p>	<p>Präteritum, Perfekt</p> <p>Futur (mit Präsens)</p> <p>sich-Verben</p> <p>es</p>	<p>Er kam zu Fuß.</p> <p>Sie haben schon alles getan.</p> <p>Ich bleibe morgen zu Hause.</p> <p>Ich freue mich.</p> <p>Es ist kalt.</p> <p>Es regnet.</p> <p>Es geht um .../ Es dauert lange bis...</p>
<p>Birtoklás kifejezése</p>	<p>haben, gehören</p> <p>Wessen?</p> <p>von, -s</p> <p>Possessivpronomen</p>	<p>Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir.</p> <p>das Buch von Peter, Peters Geschichte</p> <p>Das ist meine Familie.</p>
<p>Térbeli viszonyok</p> <p>irányok, helymeghatározás</p>		<p>hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...</p>

	Präpositionen mit A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen Die Vase steht auf dem Tisch. Ich gehe ins Kino.
	Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um, Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von, nach Gehen Sie durch den Park! Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.

Időbeli viszonyok		
gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.
időtartam	wie lange?	eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag,
időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/nächsten Monat
Mennyiségi viszonyok		eins, zwei erste, zweite

	határozott mennyiség		eine Portion Pommes
	határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts alle, einige, keine	Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.
Minőségi viszonyok		Wie? Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklinatión) Vergleiche	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima. Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch. Dieses Buch ist besser, als... Er ist nicht so alt, wie... Das Bild ist am schönsten.
Modalitás	felszólítás	mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens, Präteritum)	Er kann nicht schwimmen. Ich möchte ein Eis. <i>Er wollte nach Hause.</i> <i>Ich konnte das Fenster nicht schließen.</i> Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Esetviszonyok	névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ, Dativ,	Ich zeige den Schülern Bilder.
Függő beszéd		mit dem Präsens	Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.

<p>Szövegösszetartó kötőszók, eszközök</p> <p style="text-align: center;">névmások</p>	<p>und/oder/aber/denn</p> <p>weil/dass/ob/</p> <p>obwohl / als ob / als wenn=als</p> <p>das,</p> <p>ich, mich, mir, mein,</p> <p>dieser, jener,</p> <p>man,</p> <p><i>jeder, keiner,</i></p> <p><i>einander,</i></p> <p>man</p>
---	---

11. évfolyam

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
bemutatás, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ...
<i>telefonálásnál bemutatkozás és elköszönés</i>	Guten Tag, das ist ... Auf Wiederhören! Tschüs!

személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Viele Grüße. Dein(e)...
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte.
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir Leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach... Was denkst darüber?
valaki igazának az elismerése, és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!

egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
érdeklődés, érdektelenség	Ich interessiere mich für ... (nicht).
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, kötelezettség, lehetőség,	ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich soll, ich darf
ígéret, szándék, terv	Ich mache das schon! Ich will ...
érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt	Und was wünschen Sie? Möchtest du einen Kaffee oder lieber Tee?
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist... / <i>Es geht um...</i>
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12. / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch, <i>weder...noch</i>
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob...
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob ...
ismerés, nem ismerés	Ich kenne .. gut / nicht.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
segítségkérés és arra reagálás	Können Sie mir bitte bei ... helfen? Ja, gerne. Ich kann Leider

	nicht!
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Nein, danke. Ja, bitte.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal! / Wie meinst du das?
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?
beszélési szándék jelzése, téma bevezetése	Dabei fällt mir gerade ein,...
megerősítés	Ja, das stimmt.

c) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, törtézés, létezés kifejezése	sein, es gibt Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger.

jelenidejűség	Präsens Vokalwechsel, trennbare Verben	Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
múltidejűség,	Präteritum, Perfekt	Er kam zu Fuß. Sie haben schon alles getan.
jövőidejűség	Futur (mit Präsens) sich-Verben	Ich bleibe morgen zu Hause. Ich freue mich.
személytelenség	es <i>Passiv (Präsens)</i>	Es ist kalt. Es regnet. Es geht um .../ Es dauert lange bis... <i>Sie werden am Flughafen abgeholt.</i>
Birtoklás kifejezése	haben, gehören Wessen? von, -s Nomen Genitiv Possessivpronomen	Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir. das Buch von Peter, Peters Geschichte die Tür des Hauses Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok		

<p>irányok, helymeghatározás</p>	<p>hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...</p> <p>Präpositionen mit A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen Die Vase steht auf dem Tisch. Ich gehe ins Kino.</p> <p>Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um, Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von, nach Gehen Sie durch den Park!</p> <p>Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.</p>
--------------------------------------	---

<p>Időbeli viszonyok</p> <p>gyakoriság</p>	<p>Wie oft? selten, manchmal, immer, nie Ich gehe jeden Morgen in die Schule.</p>
<p>időtartam időpont</p>	<p>wie lange? eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag, in, um, am, wann? im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat</p>
<p>Mennyiségi viszonyok</p>	

	<p>határozott mennyiség</p> <p>határozatlan mennyiség</p>	<p>eins, zwei</p> <p>erste, zweite</p> <p>eine Portion Pommes</p> <p>alles, viel, wenig, nichts</p> <p>alle, einige, keine</p> <p>Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.</p>
Minőségi viszonyok		<p>Wie?</p> <p>Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.</p> <p>Vergleiche</p> <p>Dieses Buch ist besser, als...</p> <p>Er ist nicht so alt, wie...</p> <p>Das Bild ist am schönsten.</p>
Modalitás	<p>felszólítás</p>	<p>mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen</p> <p>(Präsens, Präteritum)</p> <p>Er kann nicht schwimmen. Ich möchte ein Eis. <i>Er wollte nach Hause.</i></p> <p><i>Ich konnte das Fenster nicht schließen.</i></p> <p>Komm morgen wieder!</p> <p>Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!</p>
Esetviszonyok	<p>névszók a mondatban</p>	<p>Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv</p> <p>Ich zeige den Schülern Bilder.</p> <p><i>Das ist das Foto meiner Freundin.</i></p>

Logikai viszonyok	alárendelések	Kausalsatz	denn, weil,
		Subjektsatz	<i>Es ist schön, hier zu sein.</i>
		Objektsatz	Ich weiß (nicht), dass (ob)...
			Ich weiß, wo du wohnst.
			Ich habe keine Lust, dich zu besuchen.
		Temporalsatz	Als / wenn ...,
	<i>feltételeesség</i>	<i>Konditionalsatz:</i>	Wenn ich Zeit habe,...
		<i>(Indikativ) Präsens</i>	<i>Wenn ich Zeit hätte,...</i>
		<i>Konjunktiv II. (würde)</i>	<i>Sie würde kommen, wenn.....</i>
Függő beszéd		mit dem Präsens	Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.

<p>Szövegösszetartó kötőszók, eszközök</p> <p>névmások</p>	<p>und/oder/aber/denn</p> <p>weil/dass/ob/</p> <p>obwohl / als ob / als wenn=als</p> <p>das,</p> <p>ich, mich, mir, mein,</p> <p>dieser, jener,</p> <p>man,</p> <p><i>jeder, keiner,</i></p> <p><i>einander,</i></p> <p>man</p>
---	---

12. évfolyam

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
bemutató, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ...
<i>telefonálásnál bemutatkozás és elköszönés</i>	Guten Tag, das ist ... Auf Wiederhören! Tschüs!

személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Viele Grüsse. Dein(e)...
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte.
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir Leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach... Was denkst darüber?
valaki igazának az elismerése, és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!

egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
érdeklődés, érdektelenség	Ich interessiere mich für ... (nicht).
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, kötelezettség, lehetőség,	ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich soll, ich darf
ígéret, szándék, terv	Ich mache das schon! Ich will ...
érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt	Und was wünschen Sie? Möchtest du einen Kaffee oder lieber Tee?
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist... / <i>Es geht um...</i>
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12. / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch, <i>weder...noch</i>
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob...
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob ...
ismerés, nem ismerés	Ich kenne .. gut / nicht.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
segítségkérés és arra reagálás	Können Sie mir bitte bei ... helfen? Ja, gerne. Ich kann Leider

	nicht!
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Nein, danke. Ja, bitte.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal! / Wie meinst du das?
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?
beszélési szándék jelzése, téma bevezetése	Dabei fällt mir gerade ein,...
megerősítés	Ja, das stimmt.

d) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, történelem, létezés kifejezése	sein, es gibt Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger.

jelenidejűség	Präsens Vokalwechsel, trennbare Verben	Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
múltidejűség,	Präteritum, Perfekt	Er kam zu Fuß. Sie haben schon alles getan.
jövőidejűség	Futur (mit Präsens) sich-Verben	Ich bleibe morgen zu Hause. Ich freue mich.
személytelenség	es <i>Passiv (Präsens)</i>	Es ist kalt. Es regnet. Es geht um .../ Es dauert lange bis... <i>Sie werden am Flughafen abgeholt.</i>
Birtoklás kifejezése	haben, gehören Wessen? von, -s Nomen Genitiv Possessivpronomen	Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir. das Buch von Peter, Peters Geschichte die Tür des Hauses Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok		

<p>irányok, helymeghatározás</p>	<p>hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...</p> <p>Präpositionen mit A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen Die Vase steht auf dem Tisch. Ich gehe ins Kino.</p> <p>Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um, Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von, nach Gehen Sie durch den Park!</p> <p>Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.</p>
--------------------------------------	---

<p>Időbeli viszonyok</p> <p>gyakoriság</p>	<p>Wie oft? selten, manchmal, immer, nie Ich gehe jeden Morgen in die Schule.</p>
<p>időtartam időpont</p>	<p>wie lange? eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag, in, um, am, wann? im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat</p>
<p>Mennyiségi viszonyok</p>	

	<p>határozott mennyiség</p> <p>határozatlan mennyiség</p>	<p>eins, zwei</p> <p>erste, zweite</p> <p>eine Portion Pommes</p> <p>alles, viel, wenig, nichts</p> <p>alle, einige, keine</p> <p>Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.</p>
Minőségi viszonyok		<p>Wie?</p> <p>Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.</p> <p>Was für ein? Welcher?</p> <p>Das ist eine leichte Aufgabe.</p> <p>(Adjektivdeklination)</p> <p>Ich finde den roten Rock modisch.</p> <p>Vergleiche</p> <p>Dieses Buch ist besser, als...</p> <p>Er ist nicht so alt, wie...</p> <p>Das Bild ist am schönsten.</p>
Modalitás	<p>felszólítás</p>	<p>mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen</p> <p>(Präsens, Präteritum)</p> <p>Er kann nicht schwimmen.</p> <p>Ich möchte ein Eis. <i>Er wollte nach Hause.</i></p> <p><i>Ich konnte das Fenster nicht schließen.</i></p> <p>Komm morgen wieder!</p> <p>Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!</p>
Esetviszonyok	<p>névszók a mondatban</p>	<p>Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv</p> <p>Ich zeige den Schülern Bilder.</p> <p><i>Das ist das Foto meiner Freundin.</i></p>

Logikai viszonyok	alárendelések	Kausalsatz	denn, weil,
		Subjektsatz	<i>Es ist schön, hier zu sein.</i>
		Objektsatz	Ich weiß (nicht), dass (ob)... Ich weiß, wo du wohnst. Ich habe keine Lust, dich zu besuchen.
		Temporalsatz	Als / wenn ...,
		Finalsatz: um zu / damit	Ich bleibe hier, um diese Zeitung auszulesen / damit du nicht allein bist.
		Relativsatz	Die See, an der wir voriges Jahr ... Die Kinder, deren Eltern ...
		Konditionalsatz:	Wenn ich Zeit habe,... <i>Wenn ich Zeit hätte,...</i> <i>Sie würde kommen, wenn.....</i>
		(Indikativ) Präsens	
		Konjunktiv II. (würde)	
		<i>feltételeesség</i>	

Függő beszéd	mit dem Präsens	Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.
Szövegösszetartó kötőszók, eszközök		und/oder/aber/denn weil/dass/ob/ obwohl / als ob / als wenn=als das, ich, mich, mir, mein, dieser, jener, man, <i>jeder, keiner,</i> <i>einander,</i> man
névmások		

NÉMET, mint második idegen nyelv négy évfolyamos képzésen

9. évfolyam

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
bemutató, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ...
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!
személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Viele Grüße. Dein(e)...

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir Leid!
csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bosszúság	Das ist aber schlimm!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu?
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht.
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség	ich will, ich möchte, ich kann, ich soll, ich muss, ich darf
ígéret	Ich mache das schon!
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!
szándék, terv	Ich will ...

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12 / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?

igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob..
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal!
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?

e) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései
---------------------	--

<p>Cselekvés, történés, létezés kifejezése</p> <p>jelenidejűség</p>	<p>sein, es gibt Präsens, Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben</p> <p>Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger. Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.</p>
<p>Birtoklás kifejezése</p>	<p>haben, Wessen? von, -s Possessivpronomen</p> <p>Ich habe einen Bruder. das Buch von Peter, Peters Geschichte Das ist meine Familie.</p>
<p>Térbeli viszonyok</p> <p>irányok, helymeghatározás</p>	<p>hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...</p>
<p>Időbeli viszonyok</p> <p>gyakoriság</p>	<p>Wie oft? selten, manchmal, immer, nie</p> <p>Ich gehe jeden Morgen in die Schule.</p>
<p>időtartam</p>	<p>wie lange? eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag</p>

	időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat
Mennyiségi viszonyok	határozott mennyiség határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts alle, keine	eins, zwei erste, zweite eine Portion Pommes Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.
Minőségi viszonyok		Wie?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.
Modalitás	felszólítás	mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens)	Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Er will nach Hause. Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Szövegösszetartó eszközök	kötőszók, névmások		und/oder/aber/ , ich, mich, mir, mein, man

10. évfolyam

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.	
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!	
bocsánatkérés és arra reagálás	Verzeihung! Kein Problem!	
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!	
személyes és hivatalos levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Viele Grüße. Dein(e)...	Sehr geehrte/r Mit freundlichen Grüßen
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!	

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir Leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
csodálkozás	Oh, das ist aber schön!

remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach...
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht.
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség	ich will, ich möchte, ich kann, ich soll, ich muss, ich darf
ígéret	Ich mache das schon!
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!
szándék, terv	Ich will ...

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist...
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12 / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?

igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob..
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal!
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?

f) **Fogalomkörök:**

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
<p>Cselekvés, történes, létezés kifejezése</p> <p>jelenidejűség</p>	<p>sein, es gibt Präsens, Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben</p>	<p>Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger. Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.</p>
<p>múltidejűség, jövőidejűség személytelenség</p>	<p>Präteritum (csak haben, sein), Perfekt Futur (mit Präsens) es</p>	<p>Er hatte ein Fahrrad. Sie haben schon alles getan. Ich bleibe morgen zu Hause. Es ist kalt. Es regnet.</p>
<p>Birtoklás kifejezése</p>		

	haben, gehören Wessen? von, -s Possessivpronomen	Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir. das Buch von Peter, Peters Geschichte Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok irányok, helymeghatározás	Präpositionen mit dem A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter vor, zwischen Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von	hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten... Die Vase steht auf dem Tisch. Ich gehe ins Kino. Gehen Sie durch den Park! Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.
Időbeli viszonyok gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.

<p>időtartam</p> <p>időpont</p>	<p>wie lange?</p> <p>in, um, am, wann?</p>	<p>eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag</p> <p>im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat</p>
<p>Mennyiségi viszonyok</p> <p>határozott mennyiség</p> <p>határozatlan mennyiség</p>	<p>alles, viel, wenig, nichts</p> <p>alle, einige, keine</p>	<p>eins, zwei</p> <p>erste, zweite</p> <p>eine Portion Pommes</p> <p>Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.</p>
<p>Minőségi viszonyok</p>	<p>Wie?</p> <p>Vergleiche</p>	<p>Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.</p> <p>Dieses Buch ist besser, als...</p> <p>Er ist nicht so alt, wie...</p> <p>Dieses Bild ist am schönsten.</p>
<p>Modalitás</p>	<p>mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens)</p>	<p>Ich möchte ein Eis.</p> <p>Er kann nicht schwimmen.</p> <p>Er will nach Hause.</p>

	felszólítás		Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Esetviszonyok	névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ, Dativ	Ich zeige den Schülern Bilder.
Szövegösszetartó eszközök	kötőszók, névmások		und/oder/aber/denn das, ich, mich, mir, mein, dieser, jener man

11. évfolyam

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Vélemény nyilvánítás	Ich glaube, / Ich bin der Meinung
Érvelés	Ich bin davon überzeugt/ Es ist besser...
<i>telefonálásnál bemutatkozás és elköszönés</i>	Guten Tag, das ist Auf Wiederhören! Tschüs!/
személyes és hivatalos levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... .../ Sehr geerte/r.... Viele Grüße. Dein(e)... /Mit freundlichen GrüBen

érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte.
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir Leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach... Was denkst darüber?
valaki igazának az elismerése, és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
<i>érdeklődés, érdektelenség</i>	Ich interessiere mich für ... (nicht).

tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, kötelezettség, lehetőség,	ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich soll, ich darf
ígéret, szándék, terv	Ich mache das schon! Ich will ...
érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt	Und was wünschen Sie? Möchtest du einen Kaffee oder lieber Tee?
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist... / <i>Es geht um...</i>
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12. / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch, <i>weder...noch</i>
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob...
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob ...
ismerés, nem ismerés	Ich kenne .. gut / nicht.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
segítségkérés és arra reagálás	Können Sie mir bitte bei ... helfen? Ja, gerne. Ich kann Leider nicht!
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?

meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Nein, danke. Ja, bitte.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal! / Wie meinst du das?
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?
beszélési szándék jelzése, téma bevezetése	Dabei fällt mir gerade ein,...
megerősítés	Ja, das stimmt.

e) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történes, létezés kifejezése	sein,	Ich bin heute zu Hause.
	es gibt	Hier gibt es keinen Hamburger.
jelenidejűség	Präsens	Die Sonne scheint schön.
	Vokalwechsel, trennbare Verben	Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.

<p>múltidejűség,</p> <p>jövőidejűség</p> <p>személytelenség</p>	<p>Präteritum, Perfekt</p> <p>Futur (mit Präsens)</p> <p>sich-Verben</p> <p>es</p>	<p>Er kam zu Fuß.</p> <p>Sie haben schon alles getan.</p> <p>Ich bleibe morgen zu Hause.</p> <p>Ich freue mich.</p> <p>Es ist kalt.</p> <p>Es regnet.</p> <p>Es geht um .../ Es dauert lange bis...</p>
<p>Birtoklás kifejezése</p>	<p>haben, gehören</p> <p>Wessen?</p> <p>von, -s</p> <p>Possessivpronomen</p>	<p>Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir.</p> <p>das Buch von Peter, Peters Geschichte</p> <p>Das ist meine Familie.</p>
<p>Térbeli viszonyok</p> <p>irányok, helymeghatározás</p>		<p>hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...</p>

	Präpositionen mit A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen Die Vase steht auf dem Tisch. Ich gehe ins Kino.
	Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um, Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von, nach Gehen Sie durch den Park! Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.

Időbeli viszonyok		
gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.
időtartam	wie lange?	eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag,
időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/nächsten Monat
Mennyiségi viszonyok		eins, zwei erste, zweite

	határozott mennyiség		eine Portion Pommes
	határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts alle, einige, keine	Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.
Minőségi viszonyok		Wie? Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklination) Vergleiche	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima. Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch. Dieses Buch ist besser, als... Er ist nicht so alt, wie... Das Bild ist am schönsten.
Modalitás	felszólítás	mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens, Präteritum)	Er kann nicht schwimmen. Ich möchte ein Eis. <i>Er wollte nach Hause.</i> <i>Ich konnte das Fenster nicht schließen.</i> Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Esetviszonyok	névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ, Dativ,	Ich zeige den Schülern Bilder.
Függő beszéd		mit dem Präsens	Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.

<p>Szövegösszetartó kötőszók, eszközök</p> <p>névmások</p>	<p>und/oder/aber/denn</p> <p>weil/dass/ob/</p> <p>obwohl / als ob / als wenn=als</p> <p>das,</p> <p>ich, mich, mir, mein,</p> <p>dieser, jener,</p> <p>man,</p> <p><i>jeder, keiner,</i></p> <p><i>einander,</i></p> <p>man</p>
---	---

12. évfolyam

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
bemutató, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ...
<i>telefonálásnál bemutatkozás és elköszönés</i>	Guten Tag, das ist ... Auf Wiederhören! Tschüs!

személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Viele Grüsse. Dein(e)...
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte.
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir Leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach... Was denkst darüber?
valaki igazának az elismerése, és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!

egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
érdeklődés, érdektelenség	Ich interessiere mich für ... (nicht).
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, kötelezettség, lehetőség,	ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich soll, ich darf
ígéret, szándék, terv	Ich mache das schon! Ich will ...
érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt	Und was wünschen Sie? Möchtest du einen Kaffee oder lieber Tee?
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist... / <i>Es geht um...</i>
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12. / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch, <i>weder...noch</i>
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob...
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob ...
ismerés, nem ismerés	Ich kenne .. gut / nicht.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
segítségkérés és arra reagálás	Können Sie mir bitte bei ... helfen? Ja, gerne. Ich kann Leider

	nicht!
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Nein, danke. Ja, bitte.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal! / Wie meinst du das?
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?
beszélési szándék jelzése, téma bevezetése	Dabei fällt mir gerade ein,...
megerősítés	Ja, das stimmt.

f) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	sein, es gibt Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger.

jelenidejűség	Präsens Vokalwechsel, trennbare Verben	Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
múltidejűség,	Präteritum, Perfekt	Er kam zu Fuß. Sie haben schon alles getan.
jövőidejűség	Futur (mit Präsens) sich-Verben	Ich bleibe morgen zu Hause. Ich freue mich.
személytelenség	es <i>Passiv (Präsens)</i>	Es ist kalt. Es regnet. Es geht um .../ Es dauert lange bis... <i>Sie werden am Flughafen abgeholt.</i>
Birtoklás kifejezése	haben, gehören Wessen? von, -s Nomen Genitiv Possessivpronomen	Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir. das Buch von Peter, Peters Geschichte die Tür des Hauses Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok		

<p>irányok, helymeghatározás</p>	<p>hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...</p> <p>Präpositionen mit A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen Die Vase steht auf dem Tisch. Ich gehe ins Kino.</p> <p>Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um, Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von, nach Gehen Sie durch den Park!</p> <p>Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.</p>
--------------------------------------	---

<p>Időbeli viszonyok</p> <p>gyakoriság</p>	<p>Wie oft? selten, manchmal, immer, nie Ich gehe jeden Morgen in die Schule.</p>
<p>időtartam időpont</p>	<p>wie lange? eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag, in, um, am, wann? im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat</p>
<p>Mennyiségi viszonyok</p>	

	<p>határozott mennyiség</p> <p>határozatlan mennyiség</p>	<p>eins, zwei</p> <p>erste, zweite</p> <p>eine Portion Pommes</p> <p>alles, viel, wenig, nichts</p> <p>alle, einige, keine</p> <p>Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.</p>
Minőségi viszonyok		<p>Wie?</p> <p>Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.</p> <p>Vergleiche</p> <p>Dieses Buch ist besser, als...</p> <p>Er ist nicht so alt, wie...</p> <p>Das Bild ist am schönsten.</p>
Modalitás	<p>felszólítás</p>	<p>mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen</p> <p>(Präsens, Präteritum)</p> <p>Er kann nicht schwimmen. Ich möchte ein Eis. <i>Er wollte nach Hause.</i></p> <p><i>Ich konnte das Fenster nicht schließen.</i></p> <p>Komm morgen wieder!</p> <p>Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!</p>
Esetviszonyok	<p>névszók a mondatban</p>	<p>Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv</p> <p>Ich zeige den Schülern Bilder.</p> <p><i>Das ist das Foto meiner Freundin.</i></p>

Logikai viszonyok	alárendelések	Kausalsatz	denn, weil,
		Subjektsatz	<i>Es ist schön, hier zu sein.</i>
		Objektsatz	Ich weiß (nicht), dass (ob)...
			Ich weiß, wo du wohnst.
			Ich habe keine Lust, dich zu besuchen.
		Temporalsatz	Als / wenn ...,
	<i>feltételeesség</i>	<i>Konditionalsatz:</i>	Wenn ich Zeit habe,...
		<i>(Indikativ) Präsens</i>	<i>Wenn ich Zeit hätte,...</i>
		<i>Konjunktiv II. (würde)</i>	<i>Sie würde kommen, wenn.....</i>
Függő beszéd		mit dem Präsens	Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.

<p>Szövegösszetartó kötőszók, eszközök</p> <p>névmások</p>	<p>und/oder/aber/denn</p> <p>weil/dass/ob/</p> <p>obwohl / als ob / als wenn=als</p> <p>das,</p> <p>ich, mich, mir, mein,</p> <p>dieser, jener,</p> <p>man,</p> <p><i>jeder, keiner,</i></p> <p><i>einander,</i></p> <p>man</p>
--	---

FAKULTÁCIÓ

Közép szintű érettségi vizsgára felkészítő

(évfolyam szinten szervezett)

11. évfolyam

Tartalom

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család
 - életrajz, a tanuló életének fontos állomásai (fordulópontjai)
 - családi élet, családi kapcsolatok
 - felnőttek, szülők és a gyerekek/ fiatalok viszonyaa tizenéves helye a családban
 - személyes tervek
- Ember és társadalom
 - baráti kör
 - a tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel
 - nők és férfiak: szerepek, előítéletek
 - ünnepek, családi ünnepek
 - öltözködés, divat
 - a közlekedés eszközei, lehetőségei
 - vásárlási lehetőségek, szolgáltatások
 - viselkedésformák (“Andere Länder, andere Sitten”)
- Hazánk és a német nyelvű országok (összehasonlítás)
 - földrajzi viszonyok
 - társadalmi viszonyok(szokások, hagyományok, intézmények, vallás)
 - nemzeti sajátosságok
- Környezetünk
 - az otthon és környéke(a lakás, ház bemutatása)
 - a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek
 - időjárás
 - környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért?
- Az iskola
 - saját iskolájának bemutatása (sajátosságok pl. szakmai képzés, tagozat stb.)
 - tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka
 - a nyelvtanulás
- A munka világa diákszemmel
 - diákmunka, nyári munkavállalás (élmények, tapasztalatok)
 - zsebpénz
- Egészséges életmód
 - testápolás

- étkezési szokások a családban
- gyakori betegségek, baleset (tünetek, orvosi kezelés)
- az egészséges életmód (a betegségek megelőzésének módjai, táplálkozás, életmód, testmozgás, stressz, szenvedélyek)
- Szabadidő, művelődés
 - szabadidős elfoglaltságok (hobby, barkácsolás, kirándulás, szünidei programok stb.)
 - mozi, színház, koncert, múzeum, zene
 - sportolás
 - olvasás, tévénézés, rádiózás
 - utazási előkészületek
- Kultúra, kulturális élet
 - a szűkebb környezete kiválóságai
 - a magyar történelem és kultúra kiemelkedő egyéniségei
 - a célnyelvi országok történelmének és kultúrájának néhány európai hírű kiválósága
 - a német nyelvű irodalomból néhány rövid próza és vers ismerete
- Tudomány és technika
 - technika a mindennapi életünkben (autó, számítógép, háztartási gép, híradástechnika stb.)
- Közérdeklődésre számot tartó aktuális témák

2. Szituációk

A fenti témákhoz kapcsolódóan

3. Szövegfajták

szóban receptíven

közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)

telefonos szövegek (információk)

médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)

párbeszéd, riportok, beszámoló

szóban produktívan

beszámoló, rövid történet elmesélése

interjú, párbeszéd

írásban receptíven

funkcionális szövegek

informatív-instruktív szövegek

informatív jellegű újságcikkek

ismeretterjesztő jellegű újságcikkek

nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek

írásban produktívan

feljegyzés, üzenet

fogalmazás, képleírás, ábrák, grafikonok, táblázatok szöveges értelmezése

hivatalos és magánlevél, képeslap

nyomtatvány kitöltése, kérvény, pályázat, reklamáció, önéletrajz

fikcionális szövegek

4. Beszédszándékok

A tanulók életkorának megfelelő helyzetekben, a megadott témákon belül, az alábbi jelentéskörökben:

Kontakte pflegen/soziale Konventionen (Gratulation, Begrüßung etc.)

Meinungen äußern/Bewertung, Kommentar (Kritik etc.)

diskutieren und argumentieren (Ablehnung etc.)

Informationsaustausch (Informationen erfragen etc.)

Sachverhalte darstellen

erzählen, berichten

Gefühlsausdruck (Enttäuschung etc.)

Willen bekunden

Részletes lista

(Vö. A német nyelvi érettségi részletes követelményrendszere: 34. o.)

aggodalom

ajánlat

ajánlat elfogadása, elutasítása

akarat

állásfoglalás

bánat, szomorúság

bátorítás

beismerés

bejelentés

beleegyezés, elutasítás

beletörődés

bemutató

bemutatkozás

beszámoló

betűzés

bevallani valamit

bizonyosság, bizonytalanság

bocsánatkérés

bosszúság

csalódottság

csodálkozás

dicséret

egyértés, egyet nem értés

együttértés

elbeszélés

ellentmondás

ellenvetés

emlékezés, emlékeztetés
engedély kérése, megadása,
elutasítása
érdeklődés, érdektelenség
érdeklődés
hogylét
kívánság
lehetőség
értés, nem értés
értékítélet
érvelés
fájdalom
felháborodás
felsorolás
felszólítás
feltételezés
felvilágosításkérés és -adás
fenyegetés
félelem
figyelemfelhívás
figyelmeztetés
gratuláció
habozás
harag
hála
helyesbítés
helyeslés
igenlő, tagadó válasz
indoklás
ígéret
jókívánságok
javaslat
kérés
kérdés
kétség
kíváncsiság
kívánság, óhaj
körülrás
köszönés, visszaköszönés, elköszönés

köszönetnyilvánítás
kötelezettség
közömbösség
közbevetés
kritika
lelkesedés
lemondás
magyarázat
mások szavainak visszaadása
megállapítás
megbántottság
megbízás
megbocsátás
megdöbbenés, meglepődés
megelégedettség, elégedetlenség
meggyőződés
meghívás
megkönnyebbülés
megnyugtató
megszólítás
neheztelés
öröm
üdvözlés átadása
üdvözlés
parancs
rábeszélés
reagálás
bocsánatkérésre
köszönetre
részvényilvánításra
reklamáció
remény, reménytelenség
rendelés
részvényilvánítás
rosszallás
sajnálkozás
segítség kérése, felajánlása,
elfogadás
szándék, terv

személyek, dolgok és események
megnevezése, leírása
szemrehányás
szidás
szimpátia, antipátia
szót kérni
tanácstalanság, tanácskérés,
tanácsadás
tetszés, nem tetszés
tiltás
tudás, nem tudás
türelmetlenség
unalom
undor
utasítás
valamire való készség, képesség
valószínűség
vádolás
válaszadás, válasz megtagadása
vásárlás
vélemény, nézet, felfogás
véleménykérés
vigasztalás
visszakérdezés
visszautasítás
vki igazának az elismerése
vmit előnyben, hátrányban részesít
vonakodás

5. Nyelvtani szerkezetek

Perfekt und Präteritum

Funktionsverben

Futur

Passiv

Konjunktiv II

reflexive Verben

Reflexivpronomen

Pronominaladverbien

 Relativpronomen

Relativsatz

Reziprokpronomen,

Temporalsatz

Unpersönliches ausdrücken

12. évfolyam

1. Témakörök

- Személyes vonatkozások, család
 - életrajz, a tanuló életének fontos állomásai (fordulópontjai)
 - családi élet, családi kapcsolatok, azonkívül a család szerepe az egyén és a társadalom életében
 - a tizenéves helye a családban, azonkívül családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
 - személyes tervek
- Ember és társadalom
 - a másik ember külső és belső jellemzése
 - az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság)
 - lázadás v. alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése
 - az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében
 - öltözködés, divat, azonkívül az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése
 - a közlekedés eszközei, lehetőségei, azonkívül a motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra
 - vásárlási lehetőségek, szolgáltatások, azonkívül a fogyasztói társadalom, reklámok
 - távolabbi egyéni tervek, ideálok, érzelmi kapcsolatok, családalapítás
- Hazánk és a német nyelvű országok
 - földrajzi viszonyok
 - társadalmi viszonyok (szokások, hagyományok, intézmények, vallás)
 - nemzeti sajátosságok
 - kultúra, történelem
 - tájékoztatás Magyarországról, a célországokról
- Környezetünk
 - az otthon és környéke (a lakás, ház bemutatása), azonkívül a városi és a vidéki élet összehasonlítása
 - a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek, azonkívül a lakóhely földrajza, történelme, fejlődésének problémái, népszokások, művészetek
 - növények és állatok a környezetünkben, időjárás, azonkívül a természet és az ember harmóniája
 - környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért?, azonkívül a környezetvédelem lehetőségei és problémái
- Környezetvédelem
 - szeméttlerakás, káros hulladékok megsemmisítése stb.
- Az iskola

- saját iskolájának bemutatása (sajátosságok pl. szakmai képzés, tagozat stb.),
azonkívül iskolatípusok és iskolarendszerek Magyarországon és valamelyik
célnyelvi országban
- tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka
- a nyelvtanulás
- továbbtanulási lehetőségek
- önéletrajz a pályaválasztáshoz, munkába álláshoz, felvételi kérelemhez
- érettségi, a középiskolai élet lezárása
- az önálló tanulás jelentősége, formái és lehetőségei

- A munka világa diákszemmel
 - pályaválasztás, a munkavállalás körülményei, lehetőségei, divatszakmák
 - zsebpénz
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
 - beilleszkedés a felnőttek világába
 - a munkahelyek megválasztásának szempontjai
 - távolabbi tervek és lehetőségek

- Egészséges életmód, Ép testben ép lélek
 - testápolás, azonkívül a higiénia szerepe az ember életében
 - étkezési szokások a családban, azonkívül az étkezési szokások a világban
 - gyakori betegségek, baleset (tünetek, orvosi kezelés)
 - az egészséges életmód (a betegségek megelőzésének módjai, táplálkozás, életmód,
testmozgás, stressz, szenvedélyek), azonkívül az egészséges életmód és a
táplálkozás összefüggései

- Szabadidő, művelődés
 - szabadidős elfoglaltságok (hobby, barkácsolás, kirándulás, szünidei programok stb.),
azonkívül a szabadidő jelentősége az ember életében
 - mozi, színház, koncert, múzeum, zene, azonkívül a művészet szerepe a
mindennapokban
 - szabadidősport, élsport
 - olvasás, számítógépezés, tévézés, rádiózás, azonkívül a könyvek és a médiák
szerepe, hatásai

- Kultúra, kulturális élet
 - a szűkebb környezete kiválóságai - részletesebben, árnyaltabban

- Tudomány és technika
 - technika a mindennapi életünkben (autó, számítógép, háztartási gép,
híradástechnika stb.),
informatika, információszerzés, Internet

- Nyelvtörők, közmondások, daltanulás, verstanulás
- Közérdeklődésre számot tartó aktuális témák

2. Szituációk

A fenti témákhoz kapcsolódóan

3. Szövegfajták

szóban receptíven

közérdekű bejelentések, közlemények (pályaudvar, áruház stb.)

telefonos szövegek (információk)

médiaközlemények (időjárás, reklám, programismertetés)

párbeszéd, riportok, beszámolók

közérdekű témákról szóló előadás;

vers, hangjáték;

szóban produktívan

beszámoló, rövid történet elmesélése

interjú, párbeszéd

írásban receptíven

funkcionális szövegek

informatív-instruktív szövegek

informatív jellegű újságcikkek

ismeretterjesztő jellegű újságcikkek

nyelvileg egyszerű irodalmi és kulturális jellegű szövegek,nyelvtörők, közmondások

igényesebb, hosszabb általános témájú újságcikkek, riportok, beszámolók

eredeti vagy alig módosított irodalmi szövegek

írásban produktívan

feljegyzés, üzenet

fogalmazás, képleírás, ábrák, grafikonok, táblázatok szöveges értelmezése

hivatalos és magánlevél, képeslap

nyomtatvány kitöltése, kérvény, pályázat, reklamáció, önéletrajz

fikcionális szövegek

4. Beszédszándékok

Ua., mint 10. osztályban, csak részletesebben, árnyaltabban

Kontakte pflegen/soziale Konventionen (Gratulation, Begrüßung etc.)

Meinungen äußern/Bewertung, Kommentar (Kritik etc.)

diskutieren und argumentieren (Ablehnung etc.)

Informationsaustausch (Informationen erfragen etc.)

Sachverhalte darstellen

erzählen, berichten

Gefühlsausdruck (Enttäuschung etc.)

Willen bekunden

5. Nyelvtani szerkezetek

Funktionsverben

Finalsatz

Passiv mit Modalverben

Plusquamperfekt

Zweigliedrige Junktoren

Adjektivdeklinatión

Adjektiv als Nomen

Rektionen der Verben
Rektionen der Adjektive

FAKULTÁCIÓ

Emelt szintű érettségi vizsgára felkészítő

(évfolyam szinten szervezett)

11. évfolyam

Tartalom

Témakörök /kapcs:hon- és népismeret,beszédszándékok,nyelvtan/

- Tudomány, technika
 - technikai és tudományos újdonságok
 - informatika, információszerezés, Internet
- Tágabb környezetünk - aktuális hazai és nemzetközi események
 - hazánk politikai rendszere, parlament,választások,vallás-összevetés a német nyelvű országokkal
 - a német nyelvű országok történelmi és idegenforgalmi nevezetességei, jellegzetességei, városai, tájai, fontos intézményei, gazdasági és társadalmi viszonyai
- Környezetvédelem
 - takarékos és környezetkímélő energiaforrások
 - szeméttlerakás, káros hulladékok megsemmisítése stb.
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
- Ép testben ép lélek
 - országos és nemzetközi sportesemények,téli és nyári olimpiai játékok
 - egészségügyi ellátás, kórházak, egészségbiztosítás
 - szociális intézmények,szociális támogatás,társadalombiztosítás
- Szabadidő, szórakozás
 - múzeumok,iskolai és helyi művészeti rendezvények
 - komolyzenei koncertek,a műveltség szerepe.
 - tömegkultúra és ízlés
 - a tömegkommunikációs eszközök szerepe
- Kultúra
 - irodalmi szemelvények képzőművészeti és zenei alkotások a német nyelvű országokból
- Nyelvtörők, közmondások, daltanulás, verstanulás, színdarab színrevitele

Beszédszándékok:

/kapcs: témakörök, hon-és népismeret,nyelvtan/

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

Nyelvtan

- A kötőszó nélküli mellékmondatok /uneingeleitete Nebensätze/

- Az állítmányi mellékmondat
- Az alanyi mellékmondat
- A zu + Infinitiv szerkezet mint a mondat alanya, tárgya illetve jelzője
- Szóalkotási ismeretek - a szóösszetétel és szóképzés esetei
- Nemzetközi szavak
- A Futur II képzése és használata

12 .évfolyam

Tartalom

Témakörök

- Ember és társadalom
 - önéletrajz a pályaválasztáshoz, munkába álláshoz, felvételi kérelemhez
 - távolabbi egyéni tervek, ideálok, érzelmi kapcsolatok, családalapítás
 - közösségek, amelyekben élünk - falu, város, szolidaritás és tolerancia
- Tágabb környezetünk - aktuális hazai és nemzetközi események
 - hazánk politikai rendszere, parlament, választások, vallás-összevetés a német nyelvű országokkal
 - a német nyelvű országok történelmi és idegenforgalmi nevezetességei, jellegzetességei, városai, tájai, fontos intézményei, gazdasági és társadalmi viszonyai
- Környezetvédelem
 - takarékos és környezetkímélő energiaforrások
 - szeméttlerakás, káros hulladékok megsemmisítése stb.
- Az iskola világa
 - ballagás, érettségi, a középiskolai élet lezárása
 - a magyar felvételi rendszer, összevetés a német nyelvű országokéval
 - az önálló tanulás jelentősége, formái és lehetőségei
 - a permanens tanulás és tájékozódás fontossága
- A munka világa
 - pályaválasztási szempontok, munkábaállási lehetőségek
 - beilleszkedés a felnőttek világába
 - a munkahelyek megválasztásának szempontjai
 - távolabbi tervek és lehetőségek
- Ép testben ép lélek
 - országos és nemzetközi sportesemények, téli és nyári olimpiai játékok
 - egészségügyi ellátás, kórházak, egészségbiztosítás
 - szociális intézmények, szociális támogatás, társadalombiztosítás
- Szabadidő, szórakozás
 - múzeumok, iskolai és helyi művészeti rendezvények
 - komolyzenei koncertek, a műveltség szerepe.
 - tömegkultúra és ízlés
 - a tömegkommunikációs eszközök szerepe
- Kultúra

- irodalmi szemelvények képzőművészeti és zenei alkotások a német nyelvű országokból
- online újságok
- német filmek
- német zene
- Tudomány, technika
 - technikai és tudományos újdonságok
 - informatika, információszerezés, Internet
- Színházasdi, daltanulás, verstanulás

Beszédészándékok:

kapcs: témakörök, hon-és népismeret,nyelvtan/

Adekvát nyelvi viselkedés a hétköznapi életben előforduló, a közérdeklődésre számot tartó és a tanuló érdeklődésének megfelelő egyéb beszédhelyzetekben.

Nyelvtan

- A kötőszó nélküli mellékmondatok /uneingeleitete Nebensätze/
- Konjunktiv I.
- Szóalkotási ismeretek - a szóösszetétel és szóképzés esetei
- Nemzetközi szavak
- A Futur II használata

FRANCIA, MINT MÁSODIK IDEGEN NYELV

FRANCIA, mint második idegen nyelv négy évfolyamos képzésen

9. évfolyam

Tartalom

Introduction

L'enseignement des langues étrangères comprend quatre capacités , respectivement compétences, qui sont étroitement liés les uns aux autres. Dans le processus de l'enseignement ces quatre capacités et compétences sont structurées de la façon suivante:compréhension écrite, compréhension orale, production écrite, production orale.

A tous les niveaux, dans la structuration de la matière à enseigner , on prend en considération l'enchaînement logique de ces quatre éléments.

Structures visées. Grammaire Lexique

L'alphabet

-L'élève est capable de reconnaître les voyelles, semovoyelles et les consonnes, respectivement les différents types d'accents.

Il sera capable de lire, donc de s'approprier le contenu des textes.

-L'élève est capable de comprendre des formules simples et concrètes de la vie de tous les jours , surtout concernant lui-même et les personnes de son entourage / qui ils sont, ce qu'ils font et comment ils sont/. Ensuite il sera capable d'utiliser des	Mon portrait
	Ma mère
	Mon père
	Mon voisin
	Mon ami/e/

expressions et des phrases simples pour se présenter, pour présenter les personnes de son entourage, leurs activités préférées, leurs goûts.

Mes goûts

A un autre niveau, il sera capable d'utiliser des expressions simples pour parler de ses activités préférées, de ses goûts et de poser des questions aux autres personnes de son entourage.

Liste de commission

Mon petit déjeuner, mon déjeuner, mon dîner

-L'élève peut utiliser l'article partitif pour exprimer ce qu'il consomme, ce qu'il achète.

-Il peut définir le lieu où il se déplace en utilisant les prépositions: à, en.

-L'élève est capable de décrire l'endroit où il habite, présenter les pièces de son appartement à l'aide des prépositions de lieu et il peut aussi décrire sa chambre.

Notre maison/Notre appartement

Ma chambre

-Il peut définir les liens de parenté en utilisant les adjectifs possessifs et l'expression de la possession par la préposition DE.

Ma famille

10. évfolyam

Tartalóm

Structures visées. Grammaire.

Lexique

-L'élève est capable d'utiliser les nombres de 1 à 100, exprimer des ordres en utilisant l'impératif et également , utiliser l'expression de la possession par la *préposition à*

Mes vêtements préférés

Au restaurant

--L'élève peut utiliser différents verbes et structures pour exprimer ce qu'il consomme, ce qu'il achète et où.-BOIRE,PRENDRE, Á, CHEZ

Mes repas

Au magasin

Au marché

L'élève sait localiser dans le temps les actions, en apprenant à exprimer la date, les différents moments de la journée. Le futur proche.

Mon emploi du temps I.

-L'élève est capable d'utiliser certains indicateurs temporels et les verbes pronominaux.

Mon emploi du temps II.

-L'élève peut utiliser les verbes qui expriment le déplacement:ALLER, VENIR,CIRCULER...et des prépositions pour exprimer la direction: Á DROITE, Á GAUCHE

Mon itinéraire à l'école

-L'élève peut exprimer la nécessité: DEVOIR

-L'élève apprend à décrire des activités quotidiennes ou se réfèrent au passé. LE PASSÉ COMPOSÉ.

Mon week-end I.

11. évfolyam

Tartalom

STRUCTURES. GRAMMAIRE LEXIQUE

L'élève apprend à donner des ordres, des conseils: l'impératif des verbes pronominaux- et également il apprend à faire un récit. le passé composé des verbes conjugués avec ETRE , le passé composé des verbes pronominaux. Il est capable aussi de placer dans le temps des actions récentes./le passé récent/.

Mon week-end II.

-L'élève sait décrire un état passé, parler d'habitudes passées, raconter et faire des comparaisons.

Mes vacances d'été.

-L'élève apprend les valeurs de l'imparfait par comparaison avec le passé composé.

La vie de mes grands-parents

-L'élève apprend aussi de nuancer avec des adverbes et situer dans l'espace: la formation des adverbes., le pronom Y

Mes projets d'avenir

-L'élève est capable d'exprimer des rapports temporels entre plusieurs actions, exprimer la probabilité/le verbe DEVOIR/, de décrire et de caractériser: le superlatif des adjectifs et des adverbes.

-L'élève sait prendre des résolutions, faire des projets et parler de l'avenir: le futur simple

-L'élève est capable d'utiliser les Au restaurant
pronoms indéfinis, le pronom
EN et quelques indicateurs
temporels/ DÉJÀ, ENCORE,
TOUJOURS/

12. évfolyam

Tartalom

STRUCTURES. GRAMMAIRE

LEXIQUE

-L'élève apprend à donner des précisions, à mettre en valeur, à faire des hypothèses: la subordonnée relative, la mise en relief, l'exclamation, la phrase hypothétique

Mon film préféré

Adaptation d'un roman ou lecture

-L'élève sait utiliser les adjectifs indéfinis et le style indirect

Notre cuisine

Les nouvelles technologies

-L'élève complète son savoir concernant la question et il apprend à reproduire les paroles d'autrui: LE STYLE INDIRECT II, QUEL...

Avoir ou ne pas avoir un portable

Les blogs

-L'élève complète son savoir concernant la fonction des différentes prépositions déjà connues. Il apprend à exprimer des actions qui se passent parallèlement.: LE GÉRONDIF

La circulation à Budapest.

Les transports parisiens

-L'élève apprend à faire faire des actions et à exprimer la possession: LE FACTITIF, LES PRONOMS POSSESSIFS

La télé dans ma vie

-Il apprend également à exprimer des suggestions/SI CONDITIONNEL II/ et aussi à faire des jugements./STRUCTURES

Si j'étais riche...

IMPERSONNELLES./

9NY. évfolyam

Tartalom

Introduction

L'enseignement des langues étrangères comprend quatre capacités , respectivement compétences, qui sont étroitement liés les uns aux autres. Dans le processus de l'enseignement ces quatre capacités et compétences sont structurées de la façon suivante:compréhension écrite, compréhension orale, production écrite, production orale.

A tous les niveaux, dans la structuration de la matière à enseigner , on prend en considération l'enchaînement logique de ces quatre éléments.

Structures visées. Grammaire Lexique

L'alphabet

-L'élève est capable de reconnaître les voyelles, semovoyelles et les consonnes, respectivement les différents types d'accents.

Il sera capable de lire, donc de s'approprier le contenu des textes.

-L'élève est capable de comprendre des formules simples et concrètes de la vie de tous les jours , surtout concernant lui-même et les personnes de son entourage / qui ils sont, ce qu'ils font et comment ils sont/. Ensuite il sera capable d'utiliser des expressions et des phrases simples pour se présenter, pour	Mon portrait Ma mère Mon père Mon voisin Mon ami/e/ Mes goûts
---	--

présenter les personnes de son entourage, leurs activités préférées, leurs goûts.

A un autre niveau, il sera capable d'utiliser des expressions simples pour parler de ses activités préférées, de ses goûts et de poser des questions aux autres personnes de son entourage.

-L'élève peut utiliser l'article partitif pour exprimer ce qu'il consomme, ce qu'il achète.

-Il peut définir le lieu où il se déplace en utilisant les prépositions: à, en.

-L'élève est capable de décrire l'endroit où il habite, présenter les pièces de son appartement à l'aide des prépositions de lieu et il peut aussi décrire sa chambre.

-Il peut définir les liens de parenté en utilisant les adjectifs possessifs et l'expression de la possession par la préposition DE.

-RÉVISION: le nom, l'adjectif, le verbe.

-l'élève est capable de définir les principales caractéristiques du NOM, de l'ADJECTIF et des VERBES. Il va commencer à comprendre les principales caractéristiques du système grammatical de la langue française.

Liste de commission

Mon petit déjeuner, mon déjeuner, mon dîner

Notre maison/Notre appartement

Ma chambre

Ma famille

-L'élève est capable d'utiliser les nombres de 1 à 100, exprimer des ordres en utilisant l'impératif et, également à utiliser l'expression de la possession par la préposition: à.

Mes vêtements préférés
Au restaurant

9. évfolyam

Tartalóm

Structures visées. Grammaire.	Lexique
Révision: on vise à structurer tous les éléments de la grammaire acquise et aussi les principaux sujets du lexique.	Mon portrait Ma famille Mes goûts Mon petit déjeuner, mon déjeuner, mon dîner Notre maison Ma chambre Ma famille
--L'élève peut utiliser différents verbes et structures pour exprimer ce qu'il consomme, ce qu'il achète et où.-BOIRE,PRENDRE, Á, CHEZ	Mes repas Au magasin Au marché
L'élève sait localiser dans le temps les actions, en apprenant à exprimer la date, les différents moments de la journée. Le futur proche.	Mon emploi du temps I.
-L'élève est capable d'utiliser certains indicateurs temporels et les verbes pronominaux.	Mon emploi du temps II.

-L'élève peut utiliser les verbes qui expriment le déplacement: ALLER, VENIR, CIRCULER... et des prépositions pour exprimer la direction: À DROITE, À GAUCHE Mon itinéraire à l'école

-L'élève peut exprimer la nécessité: DEVOIR

-L'élève apprend à décrire des activités quotidiennes ou se réfèrent au passé. LE PASSÉ COMPOSÉ. Mon week-end I.

10. évfolyam

Tartalóm

STRUCTURES. GRAMMAIRE LEXIQUE

L'élève apprend à donner des ordres, des conseils: l'impératif des verbes pronominaux- et également il apprend à faire un récit. le passé composé des verbes conjugués avec ETRE , le passé composé des verbes pronominaux. Il est capable aussi de placer dans le temps des actions récentes./le passé récent/. Mon week-end II.

-L'élève sait décrire un état passé, parler d'habitudes passées, raconter et faire des comparaisons. Mes vacances d'été.

-L'élève apprend les valeurs de l'imparfait par comparaison La vie de mes grands-parents

avec le passé composé.

-L'élève apprend aussi de nuancer avec des adverbes et situer dans l'espace: la formation des adverbes., le pronom Y

-L'élève est capable d'exprimer des rapports temporels entre plusieurs actions, exprimer la probabilité/le verbe DEVOIR/, de décrire et de caractériser: le superlatif des adjectifs et des adverbes.

-L'élève sait prendre des résolutions, faire des projets et parler de l'avenir: le futur simple

-L'élève est capable d'utiliser les pronoms indéfinis, le pronom EN et quelques indicateurs temporels/ DÉJÀ, ENCORE, TOUJOURS/

Mes projets d'avenir

Au restaurant

11. évfolyam

Tartalom

STRUCTURES. GRAMMAIRE. LEXIQUE

-Révision:

-On vise à **systematiser** les connaissances acquises au cours de l'année précédente.

-les temps verbaux. Passé récent, passé composé, imparfait, le futur proche, le futur simple

-les pronoms: personnels,

-On organise des débats , ayant comme sujet:

-Mes vacances

-Mon week-end II

-Mes vacances d'été

-La vie de mes grans-parents

-Mes projets d'avenir

pronoms relatifs, les pronoms
adverbiaux

-les degrés de comparaison
des adverbes et des adjectifs

-les indicateurs temporels

-L'élève apprend à donner des
précisions, à mettre en valeur, à
faire des hypothèses: la
subordonnée relative, la mise en
relief, l'exclamation, la phrase
hypothétique

-L'élève sait utiliser les adjectifs
indéfinis et le style indirect

L'élève complète son
savoir concernant la question et il
apprend à reproduire les paroles
d'autrui: LE STYLE INDIRECT
II, QUEL ...

-L'élève complète son savoir
concernant la fonction des
différentes prépositions déjà
connues. Il apprend à exprimer
des actions qui se passent
parallèlement: LE GÉRONDIF

-L'élève apprend à faire faire des
actions et à exprimer
la possession: LE FACTITIF, LES
PRONOMS POSSESSIFS

-Il apprend également à exprimer
des suggestions / SI
CONDITIONNEL II/ et aussi à
faire des jugements .
/STRUCTURES
IMPERSONNELLES/

OBSERVATION: le but essentiel, c'est de développer la
capacité de production orale

Mon film préféré

Adaptation d'un roman ou lecture

Notre cuisine

Les nouvelles technologies

Avoir ou ne pas avoir un portable

Les blogs

La circulation à Budapest

Les transports parisiens

La télé dans ma vie

Si j'étais riche...

-Révision: le groupe nominal, le groupe verbal

12. évfolyam

Tartalom

STRUCTURES. GRAMMAIRE

-L'élève apprend à souhaiter, à féliciter, à parler d'une fête: les pronoms indéfinis *i*, le conditionnel présent, l'irréel du présent, le pronom *dont*

-l'élève apprend à caractériser une personne: la double pronominalisation, les adjectifs et pronoms indéfinis *ii*, *tout*, adjectif, pronom ou adverbe, le gérondif de cause et de condition

-l'élève exprime sa joie, sa tristesse, sa satisfaction, son insatisfaction. il sait qualifier un événement sportif, de façon positive ou négative: la comparaison avec *comme*, préposition *+qui*, *quoi*, l'accord du participe passé, la quantité approximative, l'expression du temps

-l'élève sait rassurer, demander de faire: l'impératif des verbes être et avoir, le subjonctif présent *i*, les structures impersonnelles, les modalités de l'action

-l'élève apprend à proposer, à demander un avis, à conseiller: le

LEXIQUE

-Les fêtes

-Portraits

-Manifestations sportives

-Quel homme êtes –vous?

-Les animaux.

subjonctif ii, la mise en relief	Le rôle des animaux dans notre vie
	-Nos amis bêtes
-l'élève sait interdire, permettre	-La pollution et ses conséquences
-l'expression de la cause et de la conséquence, les articulés du discours, les pronoms relatifs composés, le passif pronominal	-La protection de l'environnement
	-Mon rôle dans la protection de l'environnement
-le plus que parfait, le conditionnel passé, l'irréel du passé, subjonctif ou indicatif?	-Les âges de la vie
	-Si j'avais été...
-l'élève sait entrer en contact, fixer un rendez-vous: le style indirect et la concordance des temps i, indicateurs temporels: dès que, , aussitôt que, au moment où	-L'amour
	-La haine
	-Une rencontre ..
-l'élève apprend à protester, à exprimer un désaccord, à menacer: l'expression de la condition et de l'hypothèse/synthèse/, le style indirect et et la concordance des temps /synthèse/,	-L'habitation
	-Ma maison de rêve
des prépositions de lieu, quelques expressions du temps	

FAKULTÁCIÓ Emelt szintű érettségi vizsgára felkészítő

(évfolyam szinten szervezett)

11. évfolyam

Tartalom

STRUCTURES.

LEXIQUE

GRAMMAIRE

Révision

- On fait la révision de toutes les structures grammaticales importantes: expression de la possession, article partitif, l'emploi des prépositions devant les noms de ville et de pays, le futur proche. À la base de toutes ces connaissances acquises et renforcées on mettra l'accent sur l'expression écrite et l'expression orale. On mettra au centre des activités : les dialogues, les comptes rendus
- Sous forme écrite, respectivement , orale, l'activité interactive des élèves.
- L'étape suivante: on enseigne le passé composé. L'élève apprend à situer les activités dans le temps.
- Le passé composé des verbes conjugués avec ETRE
- Le passé composé des verbes pronominaux
- L'orientation dans l'espace: les prépositions:à droite, et d'autres structures visant la
- Au supermarché
- Au marché
- Au restaurant
- Aller en vacances..Dans quel coin du monde?
- Ma famille élargie
- On va faire du camping
- On organise une fête
- On va au bal. Comment se déguiser?
- On va au cinéma. Quel film choisir?
- Mon week-end
- Une histoire de notre enfance
- Une journée de notre famille
- Ma journée d'hier I.
- Mon week-end dernier
- Ma journée d'hier II.
- Dialogues:dans le camping, à l'hôtel
- Renseignements donnés à un touriste étranger

circulation

.Dialogues entre les élèves sur le même sujet

12. évfolyam

Tartalom

Structures.Grammaire

Lexique

-Le conditionnel

Si j'étais riche...

-Le SI CONDITIONNEL II

-Le plus que parfait

-Le conditionnel passé

.

-Exercices de baccalauréat-
Középszintű érettségi
gyakorlatok: Suite1, Suite 2,
Suite 3, Suite 4

Les descriptions d'image proposées

-Tout en utilisant les structures
acquises les élèves rédigent, à la
base d'un schéma- les sujets de
baccalauréat

-Mon portrait

-Ma famille

-Ma maison

-Les fêtes

-L'importance des langues étrangères dans la vie des
jeunes

-Les nouvelles technologies

-Vivre à la campagne ou en ville

-Les appareils ménagers

-Notre cuisine

-Hobby, passions

-La circulation

-La lecture dans ma vie

-Cinéma. Théâtre

OROSZ NYELV

Általános célkitűzések:

-A tanulók legyenek képesek orosz nyelven érthetően kifejezni magukat írásban és szóban, s globálisan értsék meg az idegen nyelvi közlés beszélt és írott formáit.

-Ismerkedjenek meg a tanulók a saját korosztályukról szóló témákkal és azok szókincsével.

-Kapjanak ismereteket a tanulók az orosz civilizációról és kultúráról, legyenek képesek ezek értékeinek elismerésére.

-Az orosz nyelvtanulás során megszerzett képességek tegyék a tanulókat alkalmassá arra, hogy nyelvtudásukat továbbfejleszthessék, valamint más szláv nyelvek tanulásához kedvet és alapot kapjanak.

-Erősödjön a tanulók önértékelése, alakuljon ki bennük az identitásbeli és kulturális különbségek iránti megértés.

OROSZ, mint második idegen nyelv négy évfolyamos képzésen

9. évfolyam

Célok, feladatok

-Az orosz nyelv iránti érdeklődés felkeltése.

-A ciril ábécé elsajátítása, írás és olvasástanítás.

-Mindazon készségek, nyelvtani és lexikai ismeretek elsajátítása, melyek segítségével a tanult témákról képesek legyenek a tanulók alapszinten szóban és írásban kommunikálni./kb. 400 lexikai egység/

Fonetika

A hangok ejtése

A magán- és mássalhangzók

A lágy- és keményjel

A szó- és mondathangsúly

A hanglejtés

A szóvégi zöngétlenedés

Nyelvtan

A személyes névmások alany és tárgyesete

A tőszámnevek 100-ig

A főnév:

-neme

-száma

-az esetek / elöljárós, eszközök, részes , alany , tárgy /

A személyes névmások alany és tárgyesete

A birtokos névmások 1.,2. és 3. személyben

Az életkor kifejezése

Az idő kifejezése

Helymeghatározás

A főnevek esete számok után

„Van/nincs” kifejezése

A melléknevek kérdőszavai

Valakivé-valamivé válni (...akarok lenni)

A „e” és „u” soros igék

A létige múlt és jövő idejű alakjai

A „hol” és a „hová” kérdőszavak

Témakörök

Ismerkedés, bemutatás, üdvözlés

Az orosz nevek /keresztnev, apai név, családnév/

Foglalkozások, szakmák

Szűkebb környezetünk /város, utca/

A lakás

A család

Háztartás

Évszakok, hónapok

Étkezés (ebéd, fogások)

Az iskola

Sport

Beszédszándékok

Ez...?

Igen/nem

A családtagok bemutatása

Üdvözlés/búcsuzás

Érdeklődés a hogylét felől

Megszólítások, információkérés

Ismerkedés

Beszélgetés az évszakokról és hónapokról

Tetszés, nem tetszés kifejezése

Kívánság

Meghívás elfogadása, visszautasítása

Szókincs

Nemzetközi szavak az oroszban

Kérdőszavak

A család tagjai, foglalkozások

Az orosz nevek

Kérdőív kitöltése, levélírás

Lakás, ház, bútorok

Az orosz nevek kicsinyítő alakjai

Háztartási gépek

Városi intézmények

Földrészek, országok

Iskolai helységek, tantárgyak, osztályzatok

Sportok

Napszakok, a hét napjai

Időhatározók

Követelmények a 9. évfolyam végén

Beszédértés

A tanuló -értse meg a tanár idegen nyelven adott utasításait

-ismerje fel a tanult szavakat és kifejezéseket

-értse meg a tananyaggal kapcsolatos kérdéseket és tudjon rájuk válaszolni

-legyen képes a szövegekből fontos információt kiszűrni, illetve a szöveg lényegét megérteni

Beszédkésztség

A tanuló -tudjon helyes hanglejtéssel és hangsúllyal mondatokat elmondani

-tanuljon meg rövid dialógusokat kívülről

-tudjon meg a tananyaggal kapcsolatos kérdéseket feltenni

-tudjon néhány összefüggő mondatot mondani a tananyaggal összefüggő témában

Olvasási készség

A tanuló -legyen képes helyes intonációval és hangsúllyal felolvasni a jórészt

-ismert nyelvi elemeket tartalmazó szöveget

-értse meg a maga tudásszintjén a szöveget

Íráskészség

A tanuló -ismerje a ciril ábécét

-tudjon egyszerű mondatokat alkotni

-ismert szavakból, kifejezésekből álló mondatokat tollbamondás után

-helyesen leírni

-írásban tudjon kérdésekre válaszolni

-tudjon egyszerű , rövid szövegfajtákat létrehozni

10.ÉVFOLYAM

Nyelvtan

A „в”és”через” előjárósók időmeghatározásra

Az „один” és „два” használata főnevekkel

A „с” és „без” előjárósók

Az „этот” mutató névmás és alakjai

A mozgást jelentő igék

Az „уметь” és „мочь” igék

Előjárósók helymeghatározásra

„Нельзя-можно”, „нужно-надо”

Az igék múlt ideje

A tőszámnevek 1000-ig

Témakörök

A pályaudvaron (vonaton,repülőn)

Élelmiszerek,vásárlás

Öltözködés,ruhadarabok

Külföldi vendég fogadása

Étteremben

Közlekedés

Beszédszándékok

Jegyváltás,információkérés és –adás,menetrend

Bevásárlás

Születésnap ajándékozás,jókívánságok

Közérzet,orvosnál

Ismerkedés a vendéggel,kínálás

Telefonetikett

Éttermi rendelés,fizetés

Útbaigazításkérés

Bankban,postán,szállodában

Szókincs

Hány órákor?

Mértékek, csomagolás, pénznemek

Üdvözlőlapírás

Testrészek

Az ember külseje

Betegségek tünetei

Időjárási jelentések

Időtöltés, kedvtelések

Tájékozódás a városban

11. ÉVFOLYAM

Célok, feladatok

-A hétköznapi élet témáiról a tanuló nagyobb biztonsággal, változatosabb kifejezési módon tudjon kommunikálni a tanult beszédhelyzetekben.

-A tanulók ismerjék meg az orosz kultúra és civilizáció legalapvetőbb szokásait.

-A tanulók sajátítsanak el kb. 1500 új lexikai egységet, morfológiai és mondattani ismereteket.

Nyelvtan

Kérdőnévmások

Gyűjtőszámnevek

Kölcsönös névmások

A melléknév rövid alakja és fokozása

Folyamatos, befejezett szemléletű igék képzése és használata

Az egyszerű jövő idő

A mozgást jelentő igék

A felszólítómód

Határozatlan névmások

Általánosító névmások

A feltételes mód

Tagadó névmások

Témakörök

A család

Az iskola

Pénznemek, vásárlás

Utazás, nyaralás

Emberi kapcsolatok

Az egészség

A munka világa

Beszédszándékok

Csodálkozás, meglepődés

Egyetértés, egyet nem értés

Elismerés, dicséret, elégedetlenség

Óhaj, szándék, döntés indoklása

Érdeklődés

Tanács, javaslat, elfogadás, elutasítás

Elkeseredettség,vígasztalás,bátorítás

Szókincs

Családi kapcsolatok,a családi élet eseményei

Iskolai eredmények,iskolatípusok

A pénz szerepe a családban

Vásárlás,reklamáció

Utitervek,nyaralási szokások

Az ember külső és belső tulajdonságai

Egészséges életmód, az orvosnál

A munkahelykeresés formái,dívtatos szakmák,állásinterjú

Követelmények a 11.évfolyam végén

Beszédértés

A tanuló

- értse meg a tanár idegen nyelvű óravezetését
- értsen meg idegen nyelvű kérdéseket és tudjon rájuk válaszolni
- tudjon a szövegkörnyezet segítségével ismeretlen elemek jelentésére
- következtetni

Beszédkésztség

A tanuló

- tudjon beszélgetést kezdeményezni, véleményét kifejezni
- tudjon a mindennapi életben vele és környezetében történekről nyelvileg
- helyes mondatokat alkotni, beszélgetést folytatni

Olvasási készség

A tanuló

- tudjon hosszabb terjedelmű szöveget elolvasni, annak lényegét megérteni
- olvasson folyamatosan, jó kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel nem
- hosszú de ismeretlen elemet is tartalmazó szöveget

Íráskészség

A tanuló

- tudjon rövid levelet írni és azt megcímezni legyen képes lefordítani nem túl hosszú szöveget oroszról magyarra
- tudjon önállóan fogalmazást írni hétköznapi témákról

12. évfolyam

Célok és feladatok

- A tanulók mélyítsék el az orosz nyelvi kultúrára és civilizációra vonatkozó ismereteiket.
- Önálló véleménynyilvánítás a kulturális, hétköznapi és gazdasági élet eseményeiről.
- Magabiztos orosz nyelvi társalgási szint elérése.
- Felkészítés az érettségi vizsgára

Nyelvtan

A „чтобы”köötőszó használata

Egyenes és függőbeszéd

A cselekvő és szenvedő melléknévi igenevek

A szenvedő szerkezet

A határozói igenevek

Az alá és mellérendelt összetett mondatok

A vonatkozó névmások

A „мя” végű főnevek

A „себя” visszaható névmás

A „то” mutató névmás

Témakörök

Közlekedés

Sport

A természet

Kultúra,országismeret

Tudomány

Az orosz és magyar konyhaművészet

Országismeret: ünnepek/ Karácsony, Húsvét, híres orosz festők, dalok)

Budapest (Magyarország)

Országismeret (orosz népi hagyományok, orosz irodalmi szemelvények)

Beszédszándékok

Véleménykérés,véleménykifejtés

Lehetőség,valószínűség kifejezése

Udvarias kérés,kívánság

Tetszés,nem tetszés kifejezése

Ellenvetés,érvelés a vitában

Szókincs

A tömegközlekedés

Sport és szórakozás,élvonalbeli sportolók

A városi és vidéki élet,házi kedvencek

Szabadidős elfoglaltságok(olvasás,mozi,színház,koncert,rádió,TV)

A technikai fejlődés pozitív és negatív hatásai,a mobil telefon és számítógép használata

Követelmények

Beszédértés

A tanuló

- értsen meg életszerű helyzetekben feltett kérdéseket, közléseket
- értsen meg néhány ismeretlen szót is tartalmazó szöveget, párbeszédet, felolvasást vagy magnó felvételt
- tudjon a szöveggörnyezet segítségével nyelvi elem jelentésére következtetni

Beszédkésztség

A tanuló

- tudjon beszélgetést kezdeményezni, véleményét kifejezni
- tudjon összefüggően beszélni köznapi eseményekről, személyes dolgokról

Olvasási készség

A tanuló

- tudjon folyamatosan, jó kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel felolvasni egy ismeretlen elemeket is tartalmazó szöveget és a történetet megérteni
- legyen képes a szövegből ismeretlen nyelvi elem jelentését kikövetkeztetni
- legyen képes köznyelvi szöveg lényegét megérteni

Íráskészség

A tanuló

- legyen képes levelet írni hétköznapi témáról
- tudjon lefordítani egy szöveget szótár segítségével
- legyen képes nyelvileg helyesen, érthetően írásban megfogalmazni gondolatait

- legyen képes kb.150 szavas fogalmazást írni
- legyen képes közepes nehézségű szöveg lefordítására szótár segítségével

OROSZ, mint második idegen nyelv nyelvi előkészítő + négy évfolyamos képzésen

9. nyelvi előkészítő évfolyam

Általános célkitűzések:

-A tanulók legyenek képesek orosz nyelven érthetően kifejezni magukat írásban és szóban, s globálisan értsék meg az idegen nyelvi közlés beszélt és írott formáit.

-Ismerkedjenek meg a tanulók a saját korosztályukról szóló témákkal és azok szókincsével.

-Kapjanak ismereteket a tanulók az orosz civilizációról és kultúráról, legyenek képesek ezek értékeinek elismerésére.

-Az orosz nyelvtanulás során megszerzett képességek tegyék a tanulókat alkalmassá arra, hogy nyelvtudásukat továbbfejleszthessék, valamint más szláv nyelvek tanulásához kedvet és alapot kapjanak.

-Erősödjön a tanulók önértékelése, alakuljon ki bennük az identitásbeli és kulturális különbségek iránti megértés.

Valamennyi évfolyamon a IIIar за паром 1/2 tankönyvet használjuk.

Célok, feladatok

-Az orosz nyelv iránti érdeklődés felkeltése.

-A ciril ábécé elsajátítása, írás és olvasástanítás.

-Mindazon készségek, nyelvtani és lexikai ismeretek elsajátítása, melyek segítségével a tanult témákról képesek legyenek a tanulók alapszinten szóban és írásban kommunikálni./kb. 400 lexikai egység/

Fonetika

A hangok ejtése

A magán- és mássalhangzók

A lágy- és keményjel

A szó- és mondathangsúly

A hanglejtés

A szóvégi zöngétlenedés

Nyelvtan

A személyes névmások alany és tárgyesete

A tőszámnevek 100-ig

A főnév:

-neme

-száma

-az esetek / elöljárós, eszközök, részes , alany , tárgy /

A személyes névmások alany és tárgyesete

A birtokos névmások 1.,2. és 3. személyben

Az életkor kifejezése

Az idő kifejezése

Helymeghatározás

A főnevek esete számok után

„Van/nincs” kifejezése

A melléknevek kérdőszavai

Valakivé-valamivé válni (...akarok lenni)

A „e” és „u” soros igék

A létige múlt és jövő idejű alakjai

A „hol” és a „hová” kérdőszavak

Témakörök

Ismerkedés, bemutatás, üdvözlés

Az orosz nevek /keresztnev, apai név, családnév/

Foglalkozások, szakmák

Szűkebb környezetünk /város, utca/

A lakás

A család

Háztartás

Évszakok,hónapok

Étkezés (ebéd,fogások)

Az iskola

Sport

Beszédszándékok

Ez...?

Igen/nem

A családtagok bemutatása

Üdvözlés/búcsuzás

Érdeklődés a helyzetről

Megszólítások,információkérés

Ismerkedés

Beszélgetés az évszakokról és hónapokról

Tetszés,nem tetszés kifejezése

Kívánság

Meghívás elfogadása,visszautasítása

Szókincs

Nemzetközi szavak az oroszban

Kérdőszavak

A család tagjai, foglalkozások

Az orosz nevek

Kérdőív kitöltése, levélírás

Lakás, ház, bútorok

Az orosz nevek kicsinyítő alakjai

Háztartási gépek

Városi intézmények

Földrészek, országok

Iskolai helységek, tantárgyak, osztályzatok

Sportok

Napszakok, a hét napjai

Időhatározók

Követelmények a 9. nyelvi előkészítő évfolyam végén

Beszédértés

A tanuló -értse meg a tanár idegen nyelven adott utasításait

-ismerje fel a tanult szavakat és kifejezéseket

-értse meg a tananyaggal kapcsolatos kérdéseket és tudjon rájuk válaszolni

-legyen képes a szövegekből fontos információt kiszűrni, illetve a szöveg lényegét megérteni

Beszédkésztség

A tanuló -tudjon helyes hanglejtéssel és hangsúllyal mondatokat elmondani

-tanuljon meg rövid dialógusokat kívülről

-tudjon meg a tananyaggal kapcsolatos kérdéseket feltenni

-tudjon néhány összefüggő mondatot mondani a tananyaggal

-összefüggő témában

Olvasási készség

- A tanuló -legyen képes helyes intonációval és hangsúllyal felolvasni a jórészt
- ismert nyelvi elemeket tartalmazó szöveget
 - értse meg a maga tudásszintjén a szöveget

Íráskészség

- A tanuló -ismerje a ciril ábécét
- tudjon egyszerű mondatokat alkotni
 - ismert szavakból, kifejezésekből álló mondatokat tollbamondás után
 - helyesen leírni
 - írásban tudjon kérdésekre válaszolni
 - tudjon egyszerű , rövid szövegfajtákat létrehozni

9. évfolyam

Nyelvtan

A „в”és”через” előjárósók időmeghatározásra

Az „один” és „два” használata főnevekkel

A „с” és „без” előjárósók

Az „этот” mutató névmás és alakjai

A mozgást jelentő igék

Az „уметь” és „мочь” igék

Előjárósók helymeghatározásra

„Нельзя-можно”, „нужно-надо”

Az igék múlt ideje

A tószámnevek 1000-ig

Témakörök

A pályaudvaron (vonaton,repülőn)

Élelmiszerek,vásárlás

Öltözködés,ruhadarabok

Külföldi vendég fogadása

Étteremben

Közlekedés

Beszédszándékok

Jegyváltás,információkérés és –adás,menetrend

Bevásárlás

Születésnapi ajándékozás,jókívánságok

Közérzet,orvosnál

Ismerkedés a vendéggel,kínálás

Telefonetikett

Éttermi rendelés,fizetés

Útbaigazításkérés

Bankban,postán,szállodában

Szókincs

Hány órákor?

Mértékek, csomagolás, pénznemek

Üdvözlőlapírás

Testrészek

Az ember külseje

Betegségek tünetei

Időjárási jelentések

Időtöltés, kedvtelések

Tájékozódás a városban

10. évfolyam

Célok, feladatok

-A hétköznapi élet témáiról a tanuló nagyobb biztonsággal, változatosabb kifejezési módon tudjon kommunikálni a tanult beszédhelyzetekben.

-A tanulók ismerjék meg az orosz kultúra és civilizáció legalapvetőbb szokásait.

-A tanulók sajátítsanak el kb.1500 új lexikai egységet, morfológiai és mondattani ismereteket.

Nyelvtan

Kérdőnévmások

Gyűjtőszámnevek

Kölcsönös névmások

A melléknév rövid alakja és fokozása

Folyamatos, befejezett szemléletű igék képzése és használata

Az egyszerű jövő idő

A mozgást jelentő igék

A felszólítómód

Határozatlan névmások

Általánosító névmások

A feltételes mód

Tagadó névmások

Témakörök

A család

Az iskola

Pénznemek, vásárlás

Utazás, nyaralás

Emberi kapcsolatok

Az egészség

A munka világa

Beszédszándékok

Csodálkozás, meglepődés

Egyetértés, egyet nem értés

Elismerés, dicséret, elégedetlenség

Óhaj, szándék, döntés indoklása

Érdeklődés

Tanács, javaslat, elfogadás, elutasítás

Elkeseredettség, vigasztalás, bátorítás

Szókincs

Családi kapcsolatok, a családi élet eseményei

Iskolai eredmények, iskolatípusok

A pénz szerepe a családban

Vásárlás, reklamáció

Utitervek, nyaralási szokások

Az ember külső és belső tulajdonságai

Egészséges életmód, az orvosnál

A munkahelykeresés formái, divatos szakmák, állásinterjú

Követelmények a 9-10. évfolyam végén

Beszédértés

A tanuló

- értse meg a tanár idegen nyelvű óravezetését
- értsen meg idegen nyelvű kérdéseket és tudjon rájuk válaszolni
- tudjon a szövegkörnyezet segítségével ismeretlen elemek jelentésére következtetni

Beszédkésztség

A tanuló

- tudjon beszélgetést kezdeményezni, véleményét kifejezni
- tudjon a mindennapi életben vele és környezetében történetekről nyelvileg helyes mondatokat alkotni, beszélgetést folytatni

Olvasási készség

A tanuló

- tudjon hosszabb terjedelmű szöveget elolvasni, annak lényegét megérteni
- olvasson folyamatosan, jó kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel nem hosszú de ismeretlen elemet is tartalmazó szöveget

Íráskészség

A tanuló

- tudjon rövid levelet írni és azt megcímezni
- legyen képes lefordítani nem túl hosszú szöveget oroszról magyarra
- tudjon önállóan fogalmazást írni hétköznapi témákról

11. évfolyam

Célok és feladatok

- A tanulók mélyítsék el az orosz nyelvi kultúrára és civilizációra vonatkozó ismereteiket.
- Önálló véleménynyilvánítás a kulturális, hétköznapi és gazdasági élet eseményeiről.
- Magabiztos orosz nyelvi társalgási szint elérése.
- Felkészítés az érettségi vizsgára

Nyelvtan

A „чтобы”köötőszó használata

Egyenes és függőbeszéd

A cselekvő és szenvedő melléknévi igenevek

A szenvedő szerkezet

A határozói igenevek

Az alá és mellérendelt összetett mondatok

A vonatkozó névmások

A „мя” végű főnevek

A „себя” visszaható névmás

A „то” mutató névmás

Témakörök

Közlekedés

Sport

A természet

Kultúra,országismeret

Tudomány

Az orosz és magyar konyhaművészet

Országismeret: ünnepek/ Karácsony, Húsvét, híres orosz festők, dalok)

Budapest (Magyarország)

Országismeret (orosz népi hagyományok, orosz irodalmi szemelvények)

Beszédszándékok

Véleménykérés,véleménykifejtés

Lehetőség,valószínűség kifejezése

Udvarias kérés,kívánság

Tetszés,nem tetszés kifejezése

Ellenvetés,érvelés a vitában

Szókincs

A tömegközlekedés

Sport és szórakozás,élvonalbeli sportolók

A városi és vidéki élet,házi kedvencek

Szabadidős elfoglaltságok(olvasás,mozi,színház,koncert,rádió,TV)

A technikai fejlődés pozitív és negatív hatásai,a mobil telefon és számítógép használata

Követelmények

Beszédértés

A tanuló

- értsen meg életszerű helyzetekben feltett kérdéseket, közléseket
- értsen meg néhány ismeretlen szót is tartalmazó szöveget, párbeszédet, felolvasást vagy magnó felvételt
- tudjon a szöveggörnyezet segítségével nyelvi elem jelentésére következtetni

Beszédkésztség

A tanuló

- tudjon beszélgetést kezdeményezni, véleményét kifejezni
- tudjon összefüggően beszélni köznapi eseményekről, személyes dolgokról

Olvasási készség

A tanuló

- tudjon folyamatosan, jó kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel felolvasni egy ismeretlen elemeket is tartalmazó szöveget és a történetet megérteni
- legyen képes a szövegből ismeretlen nyelvi elem jelentését kikövetkeztetni
- legyen képes köznyelvi szöveg lényegét megérteni

Íráskészség

A tanuló

- legyen képes levelet írni hétköznapi témáról

- tudjon lefordítani egy szöveget szótár segítségével
- legyen képes nyelvileg helyesen, érthetően írásban megfogalmazni gondolatait
- legyen képes kb.150 szavas fogalmazást írni
- legyen képes közepes nehézségű szöveg lefordítására szótár segítségével

Célok,feladatok

Meg kell ismertetni a tanulókkal az orosz nyelvi érettségi felépítését,követelményeit és el kell sajátítaniuk az ezeknek megfelelő stratégiákat.Meg kell ismerniük az érettségi értékelési szempontjait,illetve gyakorlatot kell szerezniük az érettségi vizsga feladatainak megoldásában is.Az orosz érettségi részei:

írásbeli

-olvasott szövegértés

-nyelvhelyesség

-hallás utáni megértés

-levélírás

szóbeli

-társalgás

-szituációs feladat

-önálló témakifejtés

Nyelvtan

Az eddig tanult nyelvtan átisméltése:főnevek,melléknevek,számnevek,névmások,igék, melléknévi igenevek,határozói igenevek,szenvedő szerkezet...

Témakörök

- 1.Személyes vonatkozások,család
- 2.Ember és társadalom
- 3.Környezetünk
- 4.Az iskola
- 5.A munka világa
- 6.Életmód
- 7.Szabadidő,művelődés,szórakozás
- 8.Utazás,turizmus
- 9.Tudomány és technika

Felhasznált feladatgyűjtemény:Mágocsi Nyina-Kalafatics Zsuzsanna:Orosz nyelvi vizsgafeladatok

A feladatgyűjtemény gyakorlatai az érettségi és nyelvvizsga témaköreinek szókincsét és a sikeres vizsgához szükséges nyelvi jelenségeket célozzák meg.

12. évfolyam

Célok,feladatok

Meg kell ismertetni a tanulókkal az orosz nyelvi érettségi felépítését,követelményeit és el kell sajátítaniuk az ezeknek megfelelő stratégiákat.Meg kell ismerniük az érettségi értékelési szempontjait,illetve gyakorlatot kell szerezniük az érettségi vizsga feladatainak megoldásában is.Az orosz érettségi részei:

írásbeli

- olvasott szövegértés
- nyelvhelyesség
- hallás utáni megértés
- levélírás

szóbeli

- társalgás
- szituációs feladat
- önálló témakifejtés

Nyelvtan

Az eddig tanult nyelvtan átisméltése: főnevek, melléknévek, számnevek, névmások, igék, melléknévi igenevek, határozói igenevek, szenvedő szerkezet...

Témakörök

1. Személyes vonatkozások, család
2. Ember és társadalom
3. Környezetünk
4. Az iskola
5. A munka világa
6. Életmód
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás
8. Utazás, turizmus
9. Tudomány és technika

Felhasznált feladatgyűjtemény: Mágocsi Nyina-Kalafatics Zsuzsanna: Orosz nyelvi vizsgafeladatok

A feladatgyűjtemény gyakorlatai az érettségi és nyelvvizsga témaköreinek szókincsét és a sikeres vizsgához szükséges nyelvi jelenségeket célozzák meg.

11. fakultáció

Célok, feladatok

Meg kell ismertetni a tanulókkal az orosz nyelvi érettségi felépítését, követelményeit és el kell sajátítaniuk az ezeknek megfelelő stratégiákat. Meg kell ismerniük az érettségi értékelési szempontjait, illetve gyakorlatot kell szerezniük az érettségi vizsga feladatainak megoldásában is. Az orosz érettségi részei:

írásbeli

- olvasott szövegértés
- nyelvhelyesség
- hallás utáni megértés
- levélírás

szóbeli

- társalgás
- szituációs feladat
- önálló témakifejtés

Témakörök

1. Személyes vonatkozások, család
2. Ember és társadalom
3. Környezetünk
4. Az iskola
5. A munka világa
6. Életmód
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás

8.Utazás,turizmus

9.Tudomány és technika

Felhasznált tankönyv-Irina Oszipova: Kulcs2

Nyelvtan

Összetett mondatok

A mozgást jelentő igekötős igék

A főnevek 3.ragozása

A határozatlan névmások

A felszólító mód

A feltételes mód

A „сам” névmás

A „свой” névmás

A visszaható igék

Témakörök

Vásárlás (élelmiszer,ruházat)

Háztartási munkák,háztartási eszközök

Jövőbeli tervek

Pályaválasztás

Utazás külföldre, vízum igénylése, ajándékvásárlás

Gyermeknevelés

Telefonbeszélgetés

Városi közlekedés

Magyarország és Budapest nevezetességei

Beszédszándékok

Elnézéskérés

Állásinterjú

A konzulátuson

Vásárlás

Családi konfliktusok

A telefonálás etikettje

Útbaigazítás, tájékozódás

12. fakultáció

Nyelvtan

Összetett mondatok a „чтобы” kötőszóval

Függőbeszéd

Оба, обе számnevek

Modális szerkezetek

A melléknév rövid alakja

A számnevek ragozása

Tagadónévmások

Az orosz nevek ragozása

A gyűjtőszámnevek

Témakörök

Étkezés, a magyar és orosz konyha sajátosságai

Az egészséges étkezés, káros szokások

Orosz és magyar ünnepek

Szabadidő

Beszédszándékok

Vendégek fogadása

Városnézés

Ajándékvásárlás

Színházjegy vásárlása

Autóvezetés

MELLÉKLET:
ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK

Idegen nyelvek: angol, francia, német, orosz

10. *Személyes vonatkozások, család:*

a vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai, családi élet, kapcsolatok, a családi élet mindennapjai, otthoni teendők, személyes tervek

11. *Ember és társadalom:*

a másik ember külső és belső jellemzése, baráti kör, a tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel, ünnepek, családi ünnepek, öltözködés, divat, vásárlás, szolgáltatások, posta, hasonlóságok és különbségek az emberek között

12. *Környezetünk:*

Az otthon, a lakóhely és környéke, lakószoba, ház, lakás bemutatása, a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek, a városi és a vidéki élet összehasonlítása, növények és állatok a környezetünkben, környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért?, időjárás

13. *Az iskola:*

Saját iskolájának bemutatása, tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka, a nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága, az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok

14. *Életmód:*

Napirend, időbeosztás, az egészséges életmód, a helyes táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás, étkezési szokások a családban, ételek, kedvenc ételek, étkezés iskolai menzán, étteremben, gyorsétteremben, gyakori betegségek, sérülések, baleset, gyógykezelés, háziorvos, szakorvos, kórházak

15. *A munka világa:*

Diákmunka, nyári munkavállalás, pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás

16. *Szabadidő, művelődés, szórakozás:*

szabadidős elfoglaltságok, hobbik, színház, mozi, koncert, kiállítás, sportolás, kedvenc sport, iskolai sport, olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet, kulturális események

17. *Utazás, turizmus:*

a közlekedési eszközei, lehetőségei, tömegközlekedés, nyaralás itthon, illetve külföldön, utazási előkészületek, utazás megtervezése, megszervezése, az egyéni és a társasutazás előnyei és hátrányai

18. *Tudomány és technika:*

népszerű tudományok, ismeretterjesztés, a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben

Mellékletek

Az Európa Tanács idegen nyelvi tudás szintmeghatározó táblázata

Önálló nyelvhasználó	B2	Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Folyamatos és természetes módon olyan szintű normális interakciót tud folytatni anyanyelvű beszélővel, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témák széles körében, és ki tudja fejteni a véleményét egy aktuális témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
	B1	Megérti a fontosabb információkat olyan világos, standard szövegekben, amelyek ismert témákról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola, a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tud írni élményeket és eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá röviden meg tudja indokolni és magyarázni a különböző álláspontokat és terveket.
Alapszintű nyelvhasználó	A2	Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információ, vásárlás, helyismeret, állás). Tud kommunikálni olyan egyszerű és begyakorolt feladatok során, amikor egyszerű és közvetlen információcserére van szükség ismerős és begyakorolt dolgokra vonatkozóan. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.
	A1	Megérti és használja a számára ismerős mindennapi kifejezéseket és nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja konkrét szükségleteinek kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek, pl. a lakhelyre, ismerősökre és tulajdonságokra vonatkozóan. Képes egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.

Az A1, A2, B1 és B2 szintek meghatározása a NAT 2003-ban

Szintek	
A1 Európai minimum-szint	Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni személyes jellegű kérdéseket (pl. hogy hol lakik) ismerős emberekre és dolgokra vonatkozóan. Képes egyszerű interakciókra, amennyiben a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.
Beszédértés	Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, melyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak.
Beszédkésztség	Képes egyszerű beszélgetésben részt venni, amennyiben a partner lassan, jól artikulálva beszél. Képes feltenni és megválaszolni egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit képes egyszerű fordulatokkal leírni.
Olvasásértés	Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokon, katalógusban.
Írás	Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözlőket megírni.

A2 Európai alapszint	Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.
Beszédértés	Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szóincset, ha számára ismert, közvetlen dolgokról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzeneteket, bejelentéseket és egyéb gyakori szövegek lényegét.
Beszédkésztség	Részt tud venni egyszerű, begyakorolt, mindennapi témáról szóló beszélgetésben, mely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Képes magát megértetni társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni, például családját, lakóhelyét, tanulmányait.
Olvasásértés	Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni.
Írás	Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

B1 Európai küszöb-szint	Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik.
-----------------------------------	---

	Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni élményeit, a különböző eseményeket, a reményeit és ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.
Beszédértés	A köznyelvi beszédet főbb vonalaiban megérti, ha az rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, melyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak, és melyekben viszonylag lassan beszélnek.
Beszédképesség	Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal el tudja mondani élményeit, céljait. Röviden meg tudja indokolni és magyarázni a véleményét, el tudja mondani történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni.
Olvasásértés	Megérti olyan szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, melyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat.
Írás	Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Be tud számolni élményeiről, véleményéről.

B2 Európai középszint	Ezen a szinten a diák megérti az összetett konkrét vagy elvont témájú szövegek gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Folyamatos és természetes interakciót tud kezdeményezni és fenntartani anyanyelvű beszélővel, mely egyik félnek sem megterhelő. Képes világos és részletes szöveget alkotni széles témakörben, véleményét képes aktuális témákról kifejteni a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével.
Beszédértés	Megérti a hosszabb előadást, képes követni az összetett érvelést. Megérti a rádió és tévé aktuális eseményeiről szóló hírműsorait, valamint a köznyelvet használó játékfilmek többségét.
Beszédképesség	Folyékonyan és természetesen tud részt venni anyanyelvű beszélőkkel folytatott beszélgetésben mindennapi témákról, felkészülés nélkül. Részletesen ki tudja fejteni, meg tudja indokolni, magyarázni és védeni a véleményét, el tudja mondani egy történetet.
Olvasásértés	Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (cikkek, beszámolók, narratívák) lényegét, illetve a bennük lévő információt, érvelést. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló irodalmi prózai szövegeket.
Írás	Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáival és érdeklődésével kapcsolatos témákban. Be tud számolni élményeiről, képes kifejteni véleményét, érvelni egy álláspont mellett és ellen.

Európa Tanács	NAT 2003	Érettségi vizsga
B1-B2	B2 Európai középszint	Emelt szint

Önálló nyelvhasználó	B1 Európai küszöbszint	Középszint
A1-A2 Alapszintű nyelvhasználó	A2 Európai alapszint A1 Európai minimumszint	

4. Az írásbeli beszámoltatások formái, rendje, korlátai, a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe

Az írásbeli feleletekben a megvizsgált teljesítményhez számszerű értéket rendelünk (kvantitatív értékelés), amivel kifejezzük a teljesítmény színvonalát.

A feladatlapokat nem kizárólag a tankönyvben leírtak alapján állítjuk össze, hanem messzemenően figyelembe vesszük a tantervi követelményeket is.

Szummatív (lezáró, összegző) típusú teszttel összegző, lezáró értékelést végzünk adott témakör végén, kisebb tanítási-tanulási szakasz lezárásaként vagy félévi illetve tanév végi méréskor.

A tanulókat előzetesen felkészítjük arra, hogy mikor kerül sor a feladatlap megoldására. Közvetlenül a mérés megkezdése előtt nyugodt, kellemes légkört biztosítunk, hogy a tanuló csak a teszt megoldására koncentrálhasson. Biztosítjuk a megfelelő megoldási időt és ügyelünk a csendes egyéni munkavégzésre.

A tanulók által megírt tesztek a szaktanár előre elkészített pontozási útmutató alapján könnyen értékeli, érdemjeggyel látja el. A kapott pontok lehetővé teszik a különböző matematikai statisztikák elkészítését és ezáltal a visszajelzéseket a tanulóknak, tanárnak és a szülőknek. A tanulók számára a visszajelzés nem csak a megoldott százalékok és az érdemjegyek ismertetéséből áll, hanem személyre szólóan kiemeljük azokat a feladatokat, amelyeket jól oldottak meg illetve külön megbeszéljük a kevésbé sikeresen megoldott feladatokat. Fontos megjegyeznünk, hogy mint minden értékelési módszerrel, a szummatív értékeléssel sem csak a tanulói teljesítményt mérjük, hanem a tanári munka sikerét is. Az alacsony tanulói teljesítményszintnek mindig maga után kell vonnia a pedagógiai magatartás korrigálását.

85% -100% - 5

70% - 84% - 4

55% - 69% - 3

40% - 54% - 2

Formatív (formáló, segítő) tesztek konkrét megtanított anyagra irányulnak, célokra és követelményekre viszonyítottak. A formatív feladatlap elkészítésére akkor van szükség, ha egy tananyagrésztől pontosan szeretnénk tudni, hogy annak elsajátításával milyen szinten állnak a tanulók. Tehát a mérés célja annak a tananyagtartalomnak a meghatározását jelenti, amelyre szeretnénk rákérdezni. A tanítási-tanulási folyamat közben íratjuk, így jelzi az elért tudásszintet és felhívja a figyelmet a lassúbb haladásra, a lemaradásra. Segíti a tanulási-tanítási folyamat alakítását, beavatkozást a tanuló és a tanár részéről. A formatív mérés a tanórából csak 5-10 percet vesz igénybe, hiszen a tananyagtartalomból csupán nagyon kis egységre kérdezzük rá. A jól elkészített pontozási útmutató alapján nagyon pontosan kimutatható, mit tud a tanuló a tananyagból az adott pillanatban. Az eredmények alapján megtervezhetjük a differenciált, egyénre szabott fejlesztést. A formatív értékelés osztályozással jár, mégsem az a lényege. Sokkal fontosabb a vele járó személyes figyelem és irányítás. Célja a pozitívumok megerősítése, valamint a szükséges fejlődéshez vezető lépések meghatározása. A formatív értékelés az egész életen át tartó tanulás képességének fejlesztését szolgálja azzal, hogy hozzájárul a tanulói felelősség kialakulásához és a tanulási módszerek fontosságának tudatosításához.

90% - 100% - 5

77% - 89% - 4

64% 76% - 3

51% 63% - 2

0% - 50% - 1

Diagnosztikus (innovatív) teszt használatával pontos információt kaphatunk az osztályon belüli csoportba sorolásról, meghatározóvá válik a csoportra szabott tantervek, tanítási stratégiák és módszerek kiválasztása. Alkalmazása tehát elősegíti az innovációt. A formatív és szummatív értékelés elemeinek egyesítésével kimutathatóvá válik, hogy milyen szinten tesz eleget a tanuló az elvárásoknak, vagyis egy tanítási szakaszba való belépés feltételeinek. A diagnosztikus tesztekre érdemjegyet nem adunk.

Az **esszé típusú számonkérés** minden feladatkör és értelmi művelet vizsgálatára alkalmas. Vannak olyan esetek, amikor a tanulói tudást teszteken keresztül nem tudjuk számon kérni, például fogalmazás, véleménynyilvánítás egy adott dologról, összehasonlító elemzés. Ilyenkor a tanulók szabad megfogalmazásban írják le gondolataikat. Minden egyes esszé típusú feladat vagy feladatsor értékelési rendjét egyedileg dolgozzuk ki. A szubjektív értékelést azzal igyekszünk csökkenteni, hogy növeljük az értékelési szempontokat és a szempontokhoz pontértékeket rendelünk.

5. Az idegen nyelvi osztályzatok leírása

JELES OSZTÁLYZAT

Beszéd-értés
Megérti a hosszabb beszédeket akkor is, ha nem világosan tagoltak, és az összefüggésekre csak utalnak, de azokat nem fejtik ki.
Olvasás
Megérti a hosszú, összetett szövegeket a tanult témakörökben, és észreveszi a stílusbeli különbségeket.
Kommunikáció
Folyékonyan és természetes módon ki tudja fejezni magát, anélkül hogy feltűnően gyakran keresgélne a szavakat. Rugalmasan és hatékonyan tudja használni a nyelvet a tanult témakörökben. Pontosan meg tudja fogalmazni gondolatait és véleményét, és azokat képes ügyesen más beszélők gondolataihoz kapcsolni.
Összefüggő beszéd
A tanult témákat világosan és részletesen be tudja mutatni úgy, hogy egyes szempontokat külön kifejt és a végén a mondandóját megfelelő befejezéssel lekerekíti.
Írás
Bizonyos részletességgel ki tudja fejteni véleményemet világos, jól szerkesztett szövegben. Tud összetett témáról levelet, vagy beszámolót írni. Írott szövegben meg tudja választani az olvasónak megfelelő stílust.

JÓ OSZTÁLYZAT

Beszéd-értés
Megérti a hosszabb beszédeket és előadásokat, valamint követni tudja az összetettebb érveléseket is, ha annak témájában valamelyest jártas.
Olvasás
El tudja olvasni a jelenkor problémáival kapcsolatos cikkeket és beszámolókat, amelyeknek szerzői egy adott álláspontot vagy hozzáállást képviselnek.

Kommunikáció

Tud olyan mértékben folyékonyan és természetes módon kommunikálni, ami lehetővé teszi a normális interakciót. Aktívan részt tud venni az ismerős kontextusokban folyó beszélgetésekben, meg tudja indokolni és fenn tudja tartani nézeteit.

Összefüggő beszéd

Világos, részletes leírást tud adni a tanult témakörökről. Ki tudja fejteni egy aktuális témával kapcsolatos álláspontját, és el tudja mondani a különböző alternatívák előnyeit és hátrányait.

Írás

Világos, részletes szöveget tud írni a tanult témakörben. Fogalmazásban vagy beszámolóban át tudja adni az információkat, vagy ki tudja fejteni érveit egy adott álláspont mellett vagy ellen.

KÖZEPES OSZTÁLYZAT

Beszéd-értés

Megért egyes fordulatokat és a leggyakrabban előforduló szókincset. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek és bejelentések lényegét. Főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet, ha az számára rendszeresen előforduló ismerős témákról szól.

Olvasás

El tud olvasni rövid, egyszerű szövegeket. Egyszerű hétköznapi szövegekben (pl. hirdetések, prospektusok, étlap vagy menürend) megtalálja az elvárható keresett információt és megérti a rövid, egyszerű magánleveleket a tárgyalt témakörben.

Kommunikáció

Tud kommunikálni olyan egyszerű és begyakorolt feladatok során, melyek egyszerű és közvetlen információcserét igényelnek ismerős témákkal és tevékenységekkel kapcsolatban. Boldogul nagyon rövid társasági beszélgetés során is, még ha általában nem is ért eleget ahhoz, hogy maga tartsa fenn a párbeszédet.

Összefüggő beszéd

Több fordulattal és mondattal egyszerű módon beszélni tud a tanult témakörökről.

Írás

Meg tud írni rövid, egyszerű feljegyzéseket és üzeneteket, amelyek a közvetlen tárgyalt témakörökre illetve szükségletekre vonatkoznak. Meg tud írni egy egyszerű magánlevelet az adott témában.

ELÉGSÉGES OSZTÁLYZAT

Beszéd-értés

Megért ismerős szavakat és nagyon alapvető fordulatokat, amelyek a személyére, a tárgyalt témakörre vagy a közvetlen környezetében előforduló konkrét dolgokra vonatkoznak, feltéve, hogy lassan és világosan beszélnek.

Olvasás

Megérti az ismerős neveket, szavakat és nagyon egyszerű mondatokat, például feliratokon, poszttereken és katalógusokban.
Kommunikáció
Tud egyszerűen kommunikálni, ha beszélgetőtársa egyes dolgokat lassabban elismétel vagy másképpen megfogalmaz, és segíti formába önteni a mondandót. Fel tud tenni és meg tud válaszolni egyszerű kérdéseket, amelyek a közvetlen szükségletekre vagy nagyon ismerős témákra vonatkoznak.
Összefüggő beszéd
Lakóhelyét és ismerőseit, és a közvetlenül tárgyalt témát egyszerű fordulatokkal és mondatokkal le tudja írni.
Írás
Meg tud írni egy rövid, egyszerű képeslapot, fogalmazást az adott témakörben. Formanyomtatványt ki tud tölteni alapvető adatokra vonatkozóan.

ELÉGTELEN OSZTÁLYZAT

Beszéd-értés
Nem érti az ismerős szavakat és nagyon alapvető fordulatokat, amelyek a személyére vagy a tárgyalt témakörre vonatkoznak.
Olvasás
Nem érti az ismerős szavakat és az egyszerű mondatokat sem.
Kommunikáció
Nem tud kommunikálni a tanult témakörökben, akkor sem, ha beszélgetőtársa egyes dolgokat lassabban elismétel vagy másképpen megfogalmaz. és segíti formába önteni a mondandót.
Összefüggő beszéd
A tárgyalt témákról nem tud beszélni.
Írás
Nem tudja írásban érthető módon kifejezni magát.

6. Az értékelés rendszere

Célcsoport: osztály

csoporthoz
pár
egyén

Formák:

szóbeli felelet
tanórai munka
házi feladat
feladatlapok kitöltése
röpdolgozat
nagydolgozat
projektek
szorgalmi feladatok

Szemponatok:

szóbeli:

- a kiejtés, hangsúly és intonáció helyessége
- a beszédszándékok megvalósítása
- a helyes reagálás
- a kommunikatív cél teljesítése
- a beszédprodukciónak önállósága
- a beszéd folyamatossága
- a tanult szókinccs használata
- a feladatmegoldási képesség szintje
- a nyelvhelyesség

írásbeli:

- a kommunikatív cél teljesítése
- a tartalmi elemek értéke
- a műfaji sajátosságok betartása
- a tanult szókinccs használata
- az alapvető szövegösszefüggés megteremtése, szövegkohéziós elemek megléte
- nyelvhelyesség
- a szociokulturális feltételek és követelmények teljesítése
- a feladatmegoldó képesség szintje
- az írásmű terjedelme
- a megfelelő stílusréteg használata

Fontos, hogy mind a négy alapkészség szintjét folyamatosan értékeljük és minősítsük.

Tevékenységi formák:

- néma olvasás
- dialógusok folytatása
- memoriterek
- páros - és csoportmunka
- interjúkészítés
- képleírás
- close-tesztek megoldása
- feladatlapok kitöltése
- hallott és olvasott szövegekhez kapcsolódó komplex feladatok megoldása
- jelenetek összeállítása, előadása
- néhány perces önálló beszámoló a mindennapi élet tárgyköreiben és -rövid felkészülés után -közérdeklődésre számot tartó tárgykörökben
- önálló beszámoló a tanulót érdeklő témakörökben
- történetek befejezése, átalakítása
- önéletrajz, álláskérvény, egyéb fontos hivatalos jellegű levelek írása

- önálló fogalmazás a mindennapi élet témaköreiben, közérdeklődésre számot tartó témákban és a tanulót érdeklő témakörökben
- hallott vagy olvasott szöveg tartalmának összefoglalása magyarul és németül
- fordítás magyarra kétnyelvű és egynyelvű szótár segítségével
- projektmunka
- kisregény, hosszabb elbeszélés feldolgozása házi olvasmányként
- a mindennapi életben előforduló gyakori nyomtatványok, űrlapok kitöltése
- szövegalkotás különböző szövegtípusokban /beszámoló, riport, tudósítás, reklámszöveg, használati utasítás, információ, ajánlás, ismertetés, leírás stb./

A KOMPETENCIA ALAPÚ NYELVOKTATÁS ÉRTÉKELÉSI ALAPELVEI ÉS MÓDSZEREI

Az idegen nyelv tanításának célja a tanulók idegen-nyelvi kompetenciájának és ezen belül elsősorban produktív nyelvi készségeinek a fejlesztése. Ezért alapvetően fontos, hogy az értékelés is a célként megjelölt kompetenciákra irányuljon, ne a nyelvi rendszer elemeire (szókincs, nyelvtan). Ennek alapvető feltétele, hogy az értékelés kommunikatív nyelvhasználat során történjen, melynek kellékei: kommunikációs helyzet, kommunikációs szándék, és valamilyen ismeretbeli, felfogásbeli, vagy véleménybeli különbség, amit a beszélőtársak a kommunikáció során áthidalnak. Az értékelés legfőbb kritériuma pedig az, hogy a kommunikáció során teljesül-e a kommunikatív szándék, megvalósul-e az ismeretközlés ill. véleményátadás, létrejön-e a kívánt tranzakció, és hogy a kommunikáció módja megfelel-e a kommunikatív helyzetnek. Az ilyenfajta nyelvi tevékenység értékelése szubjektív. Szubjektív értékelésen azt értjük, hogy a feladatnak nincs egyetlen, objektív kulcsként alkalmazható megoldása. Az értékelés szempontjainak meghatározásában segítséget nyújt a KER „A szóbeli nyelvhasználat minőségi szempontjai” című táblázata (KER, 2002:36-37), mely a következő kritériumokat írja le az egyes nyelvi szinteken:

- választékosság (nyelvi eszközök használata);
- nyelvhelyesség;
- folyékonyág; interakció és
- koherencia.

A kommunikatív nyelvóra bizalommal teli légkörének a megteremtésében kiemelkedő szerepe van azoknak az értékelés során a tanár által alkalmazott módszereknek, amelyekkel növelni lehet a nyelvtanuló önbizalmát, önbecsülését, önismeretét. Az ilyen értékelés fejlesztő jellegű, azt emeli ki, amit a tanuló már megtanult, amit tud, s a hibát mint a tanulási folyamat természetes velejáróját kezeli, ami a tanár és a tanuló számára egyaránt lényeges információkat hordoz.

A tanulói kooperáció szempontjából döntő fontosságú, hogy a közös csoportmunkában nyújtott teljesítményt együttesen, a teljes csoportra vonatkozóan értékeljük, ne egyénekre bontva, illetve hogy az értékelésbe vonjuk be a tanulók egymásról alkotott véleményét.

Mind az önértékelésnek, mind a tanulótársak értékelésének feltétele az osztálytermi demokratikus légkör.

Az értékelés mindig kompetenciákra irányuljon és kommunikatív nyelvhasználat során történjen.

Lehetséges értékelési módszerek

Portfólió: a tanulói munkák meghatározott, közösen kialakított elvek szerinti gyűjteménye. Egy-egy tanulási szakaszban általában előre meghatározott darabszámú és jellegű (pl. műfajú) munkát tartalmaz, összeállításában a tanárnak és a diáknak is van szerepe. Tárolható valóságos vagy digitális mappában. Bármikor áttekinthető, a tanulási folyamat egészéről ad képet, megbízhatóbb, mint a szummatív értékelés, növeli a tanulói felelősséget.

Egy tanuló értékeli a csoport munkáját: Előre megadott szempontok alapján, mindig más végzi az értékelést, és általában egy-egy óra sikere, eredményessége mérhető vele. Fontos, hogy módot adjunk a többiek hozzászólására is.

Legyen szubjektív, kvalitatív és szöveges

Kommentár (tanári vélemény): visszajelzést kap a tanuló, - érdemjegy, pontszám és százalékok nélkül. Az értékelés kiemeli erősségeit, és annyi problémával szembesíti, amennyit a közeli jövőben reálisan képes megoldani.

A társak értékelése

A tanulók párban vagy csoportban, előre (általában közösen) megállapított szempontok alapján értékelik a tanulási folyamatot akár a csoport, akár a tanulópár szintjén. Erősen megnöveli a felelősséget, tudatosítja a tanulási folyamat egyes elemeinek szerepét. A folyamatra koncentrálnak, nem a végeredményre. Tárgya lehet egyetlen tevékenység, egy tanóra vagy egy teljes modul.

Csoportmegbeszélés: A nyelvtanulói csoportnál kisebb, az adott feladatot együtt végző diákok megbeszélése ez, különösen szükséges a hosszabb, projekt jellegű tevékenységek során az addig elért eredmények megbeszélésére és a további lépések meghatározására. Növeli az önismeretet, önbizalmat, önbecsülést.

Önértékelés:

Ennek az értékelési módszernek az az alapfeltétele, hogy megtörténjék az egyéni (esetleg páros vagy csoportos) tanulási célok kitűzése, és ez illeszkedjék az egyéni fejlődési szükségletekhez, valamint mérhető legyen.

Pl. a tanuló a modul kompetencia-listájának segítségével a modul elvégzése után megállapítja, hogy mit tanult.

Dicséret, jutalmazás:

A tanuló pl. „Oklevelet” kap, ha valamit megtanult vagy pozitívan alakított, ünneplik, ha valamit sikerrel megoldott. A tanár összegyűjti az órán hallott jó nyelvi megoldásokat, felírja őket a táblára, dicsér, megtapsol.

Kommentár: A tanuló írásos munkájának tartalmára a tanár írásban válaszol, miközben helyes példákat ad azokra a nyelvi elemekre, amiket a tanuló helytelenül használt.

Legyen fontos része az önértékelés és a társak értékelése

Az önértékelés további módjai:

Mielőtt a tanár saját maga értékelné a tanuló teljesítményét, önértékelést kér a tanulótól. Ennek szempontjai megegyeznek a tanár által használt szempontokkal (ezeket közösen dolgozták ki, de legalább előre megismerték) A tanuló a feladatok megoldása után kap időt, hogy saját munkájáról, hozzájárulásáról reflektáljon, azt lerögzítse.

Csoportos értékelés

Konferencia: A tanulócsoporthoz és a tanár közösen nézik meg és értékelik az elkészült feladatokat, műveket, gyűjteményt (portfólió). A tanár a csoport egy tagja, egy szavazat.

Tanulói napló vagy a kompetenciákat felsoroló eredménylista:

A naplónak sablont kell tartalmaznia, amely alkalmas az elért eredmények rögzítésére, a hiányosságok feltárására és a követendő lépések meghatározására. Egyszerű formája a követelményeket tartalmazó részletes lista, amelyet a tanulási folyamat (szakasz), elején állít össze a tanár, a diák pedig bármikor kipipálhatja azt az elemet, amelyet elért.

Kritériumok:

A tanulási célok és a sikerkritériumokat közösen és előzetesen megállapítja a tanár és a csoport. Előre egyeztetett időpontban a tanuló pl. előadást tart. Az értékelés szempontjait előre kézbe kapja. Az érdemjegyek tartalmi követelményeit előre közöljük /

alakítjuk a tanulókkal (pl. Ötöst érdemel az, aki... típusú leírásokban).

Közös csoportértékelés:

A csoportmunka után a csoport összes tagja ugyanazt az értékelést kapja (szövegeset, ill. érdemjegyet). Utána a csoport értékelő lappal irányított módon elemzi, hogy ki mivel járult ehhez hozzá. Egymásnak üzeneteket írnak, amiben megfogalmazzák, hogy kitől mit várnak a következő együttes munka során.

Figyelembe kell venni az eltérő kiindulási nyelvi szinteket.

Szintezett feladatok értékelése:

Olyan feladatok keretében értékel a tanár, melyeknek több megoldása is létezik (pl. igen/nem választás helyett többfokozatú skálát ad meg). Olyan feladatok keretében értékel a tanár, melyek több nyelvi szinten is megoldhatók (pl. egy szerepjáték két szerepe nem azonos szintű interakciót kíván: az egyik szerep inkább rutinszerű elemekből áll, a másikban több az improvizatív elem).

BIOLÓGIA

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	72	72	64
Heti óraszám	0	2	2	2

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	0	72	72	64
Heti óraszám	0	0	2	2	2

Emelt szintű csoport (évfolyam szinten szervezett)

Évfolyam	11.	12.
Évi óraszám	72	64
Heti óraszám	2	2

A gimnáziumban megvalósuló biológiatanítás célja, hogy az általános iskola 7–8. évfolyamán megszerzett ismeretekre, készségekre és képességekre építve a tanulókkal megismertesse az élő természet működését, annak legfontosabb törvényszerűségeit, tudatosítsa az ember és környezetének és egészségének elválaszthatatlan kapcsolatát, valamint – a többi tantárggyal együtt – kialakítsa az új ismeretek önálló megszerzésének igényét.

Az egyik legfontosabb nevelési cél, hogy a tanulók érzékenyek legyenek környezetük, szervezetük változásaira, lássák sérülékenységét és az emberi felelőtlenség, egészségtelen életvitel következményeit. Alakuljon ki bennük környezetük és egészségük védelmének igénye.

A tanulók az élővilág rendkívüli változatosságát és a természeti törvényeket megismerve megérthetik, hogy az ember mint a természet része csak a törvények betartásával, a természettel egységben maradhat fenn. A fennmaradásához meg kell tanulnia a természeti erőforrások takarékos, felelősségteljes használatát, azok megújulási képességére való tekintettel. Egy olyan viselkedésforma elsajátítása válik elengedhetetlenné, amely környezet- és értékvédő.

A biológia-egészségtan tanításának célja, hogy a tanulók korszerű ismeretekkel és azok alkalmazásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek testi és lelki egészségük védelme érdekében. Feladata, hogy segítse a tanulót a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében, a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

A gimnáziumban az általános műveltséget megalapozó, valamint érettségi vizsgára és felsőfokú tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Fejlesztő célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel a tanulókat arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így átfogó céljaival összhangban kialakítja a tanulóknak az élethosszig tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet.

A tanulókkal meg kell ismertetni a tantárgy tanulási módszereit, hogy a számukra legcélravezetőbbet ki tudják választani. A megfigyelési szempontok, a megfigyelések rögzítési lehetőségeinek megadása, a logikai lépések mintája, a jegyzetelés és lényegkiemelés gyakoroltatása, a csoportmunka előnyeinek megtapasztaltatása, a folyamatos tanári visszajelzés, értékelés mind azt segítik elő, hogy a tanulók egyre önállóbban, saját adottságaiknak megfelelően sajátíthassák el a tananyagot, és alkalmazni is tudják az ismereteket. A biológia tanulásában fontosak a vizuális információk, és a motiváció érdekében sikerrel lehet alkalmazni korunk ismerethordozóit (DVD, internet).

A tantárgy a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott több fejlesztési terület-nevelési cél megvalósulásához is hozzájárul. Természetéből adódóan lehetőség nyílik az egyén és az őt körülvevő világ megismerésére, egymásra hatásuk és egymásrataltságuk megértésére.

Azáltal, hogy segíti olyan alapvető emberi készségek fejlesztését, mint az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a türelem, a megértés, az elfogadás, hozzájárul a tanulók erkölcsi neveléséhez.

A természettudományos kutatásban, a gyógyításban kimagasló magyar tudósok, pl. Balogh János, Békésy György, Hevesy György, Juhász Nagy Pál, Semmelweis Ignác, Szent-Györgyi Albert munkásságának megismerésével erősíti a tanulók nemzettudatát, a közösséghez tartozás érzését, miközben az emberi civilizáció kiemelkedő eredményeinek megismerésével a nemzetközi együttműködés, összefogás jelentősége is tudatosulhat bennük.

A környezethez való viszonyunk megismerése, az életközösségekben létező bonyolult hálózatok észlelése, az emberi szervezet és a benne zajló folyamatok egységes és mégis egyéneként változó megismerése lehetővé teszi az önismeret fejlesztését, ami pedig segíti a kulturált közösségi viselkedés kialakítását. Az élőlények kapcsolatrendszerének megismerése során világossá válik, hogy az emberi kapcsolatok hálózatának alapszövege a család.

A tantárgy tanulása során alkalmazott sokszínű tevékenységek (kísérletek, megfigyelések, terepen történő vizsgálódások, a megfigyelések rajzos és digitális feldolgozása, értékelése, felmérések készítése, az alapvető elsősegélynyújtás elsajátítása, gyakorlása, tudósok életének megismerése, kutatása) során a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat.

A tanulói teljesítmények ellenőrzésének módszerei illeszkedjenek az ismeretszerzés és a képességfejlesztés sokszínű eljárásaihoz. A hagyományos értékelési eljárások (tanórai és a tanórán kívüli tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése, szóbeli feleltetés, elbeszélgetés és írásbeli ellenőrzés) mellett fontos pl. a gyakorlati feladatok megoldásának, az önálló kutatómunkának, a versenyeken és a pályázatokon való részvételnek az értékelése is.

10. évfolyam

A biológia tantárgy tanításának a 10. évfolyamon az a célja, hogy a tanulók felismerjék az élőlények (mikroorganizmusok, állatok, gombák, növények) testfelépítésének és életműködéseinek az evolúció során kialakult közös vonásait. Az életműködések alapján megértsék az élőlények egymásrataltságát, megbizonyosodjanak arról, hogy az élővilágban minden faj egyenértékű. Az állati viselkedés tanulmányozása során vonjanak párhuzamot az emberi viselkedéssel. Ahhoz, hogy elegendő ismerethez jussanak az élővilág evolúciójának feldolgozásához, végezzenek kísérleteket, vizsgálódásokat iskolai keretek között és használják ki az internet adta lehetőségeket ismereteik bővítéséhez, ismereteik továbbadásához. Fajismeretük bővítésével alapozzák meg ökológiai tanulmányaikat. Ismerjék, szeressék és védjék a természetet!

Belépő tevékenységformák

A legjellegzetesebb élőlénycsoportok általános jellemzése.

Az állatok és növények legfontosabb életfolyamatainak megnevezése és rövid ismertetése.

A legismertebb élőlénycsoportok testfelépítési és életműködési jellemzőinek ismertetése ábrák, makettek segítségével. A különböző életfolyamatok lényegének kiemelése.

Az élőlények testének fölépítése és életműködése közötti összefüggések felismerése, megfogalmazása. A legismertebb élőlénycsoportok tipikus képviselői testének, életműködéseinek összehasonlítása, a hasonlóságok és különbségek felismerése, megfogalmazása. A növények, a gombák és az állatok rendszertani elkülönítésének értelmezése az anyagcsere-folyamatok alapján.

Tanulói kiselőadás készítése önálló témakutatással az élőlények szerkezeti felépítésének és működésének összefüggéseiről.

Fénymikroszkóp használata, a látómezőben lévő kép leírása, értelmezése tanári segítséggel.

Egyszerű kísérletek önálló elvégzése, a tapasztalatok dokumentálása és értékelése.

A többi természettudományos tantárgyban tanult ismeretek alkalmazása a biológiai jelenségek értelmezésében.

Témakörök

Tematikai egység	Bevezetés a biológiába. A biológia tárgya és módszerei	Órakeret 3 óra
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i>	Mivel foglalkozik a növénytan (botanika), az állattan (zoológia), az embertan (antropológia) tudománya?	
<i>Bevezetés a biológiába</i>	Tudományágak, társtudományok (pl. anatómia, élettan, lélektan, etológia, ökológia, genetika, rendszertan, őslénytan; orvostudomány). A biológiai kutatás főbb módszerei: a megfigyelés, leírás, összehasonlítás, kísérlet, modellkészítés, szimuláció és ezek feldolgozására szolgáló értelmezés, elemzés, kiértékelés. Az orvostudományban és a biológia más társtudományában ma is használatos vizsgálati eszközök, módszerek.	

	A fénymikroszkóp szerkezete	
Tematikai egység	Az egyed szerveződési szintje. Nem sejtés rendszerek: vírusok, szubvirális rendszerek	Órakeret 4 óra
<i>Élő és élettelen</i>	Az egyed szerveződési szintjei: nem sejtés rendszerek, önálló sejtek, többsejtű rendszerek. Az élő rendszerek általános tulajdonságai: anyagcsere, homeosztázis, ingerlékenység, mozgás, növekedés, szaporodás, öröklődés.	
A vírusok jellemzése, csoportosítása	, a bakteriofágok és jelentőségük. <i>Csoportosítás a fertőzött élőlények szerint:</i> A növényeket, illetve az állatokat fertőző legismertebb vírusok. Az embereket fertőző vírusok. <i>A nukleinsav alapján:</i> DNS-, RNS-vírusok. <i>Alak szerinti csoportosítás:</i> helikális, kubikális, binális. A vírusok és szubvirális kórokozók (prion, viroid) felépítése, kórokozása. Fertőzés, higiénia (személyi és környezeti), járvány. Védőoltások, megelőzés	
Tematikai egység	Önálló sejtek. Szerkezet és működés a prokarióták világában	Órakeret 5 óra
<i>Baktériumok</i>	Kitekintés az ősbaktériumokra, a 3,5 milliárd évvel ezelőtti megjelenésükre. A valódi baktériumsejt (mérete, alakja, sejtfelepítése). Állandó és járulékos sejtalkotók. Aktív és passzív mozgásuk. <i>Csoportosításuk</i> anyagcseréjük és energiahasznosításuk szerint: autotróf, foto- és kemoszintetizáló (aerob és anaerob), heterotróf - paraziták, szimbionták, szaprofiták, szaporodásuk. Az emberi és állati szervezetben élő szimbionták gyakorlati haszna. Az emberi szervezet parazita baktériumai, kórokozásuk. Baktériumok által okozott betegségek. Védekezés, megelőzés.	

	Ajánlott és kötelező védőoltások	
Tematikai egység	Az alacsonyabb rendű eukarióták általános jellemzői	Órakeret 4 óra
<i>Törzsfá, Egysejtű eukarióták</i>	<p>Az élőlények kialakulásának vázlata, törzsfaelemzés, kihangsúlyozva az ősi ostorosok szerepét. Endoszimbionta elmélet. <i>Növények, vagy állatok?</i> Az aktív helyváltoztató egysejtűek mozgástípusai: ostoros, csillós, amőboid (állás) mozgás. Az óriás amőba, a papucsállatka, a zöld szemesostoros példáján keresztül az élőlények változatos testszerveződésének és a felépítő anyagcseréjüknek a megismerése. Önálló mozgásra képtelenek: (kovamoszatok, barnamoszatok, vörösmoszatok) megismerése, csoportosítása. <i>Az alacsonyabb rendű eukarióták jelentősége:</i> vizek öntisztulása, a moszaterdők búvóhelyet biztosítanak, a learatott algamezők takarmányt adnak az állatoknak. A ragadozók fontos szerepet töltenek be a táplálékláncban, az élősködők járványokat okozhatnak. A szilárd vázzal rendelkező fajok szerepe a kőzetképződésben</p>	
Tematikai egység	Többsejtűség. Sejtfonalak, teleptest és álszövet: gombák, szivacsok	Órakeret 5 óra
<i>Gombák, zuzmók Szivacsok törzse</i>	<p>A gombák sajátos testfelépítése és életműködése. A heterotróf gombák életmód szerinti megkülönböztetése, biológiai jelentősége: szaprofiták – az anyagok körforgása; paraziták – növény, állat, ember – gombás fertőzései; szimbionták – mindkét élőlény számára előnyös együttélés, pl. zuzmók. Az együtt élő két egyed előnye a zuzmó telepben. Sir Alexander Fleming munkássága.</p> <p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Miért nehéz a szivacsok helyét az élőlények rendszerében megtalálni?</p> <p>Szivacsok álszövetes szerveződése. A szivacsok különböző formái, a külső és belső sejtréteg jellemző sejtjei, azok működése. Ivartalan szaporodási formájuk: kettéosztódás, bimbózás (gyöngysarjképzés). Ivaros szaporodásuk.</p>	

Tematikai egység	Az állati sejt és a főbb szövettípusok jellemzői	Órakeret 5 óra
<i>Állati sejt felépítése, Állati szövetek</i>	<p>Az állati sejt sejtalkotói: sejtmag (maghártya, örökítőanyag), Golgi-készülék, endoplazmatikus hálózat, mitokondrium, sejtközpon, lizoszóma, sejtplazma, sejthártya. A sejt szervecské feladata.</p> <p>A főbb szövettípusok: hámszövetek, kötő- és támasztószövetek, izomszövetek, az idegszövet felépítése, jellemzése, előfordulása, működési sajátosságai a szervekben, szervrendszerekben.</p> <p>Az idegsejtek típusai, a sejt alakja, a nyúlványok elrendeződése a sejt működése alapján. A gliasejt.</p> <p>Szövet- és szervátültetés (transzplantáció); beültetés (implantáció).</p>	
Tematikai egység	Szerkezet és működés az állatok világában. Csalánozók, férgek, puhatestűek, ízeltlábúak	Órakeret 8 óra
<i>Csalánozók, Férges Puhatestűek Ízeltlábúak</i>	<p>Csalánozók testfelépítése. A testfal jellemző sejtjei: csalánsejtek, a diffúz idegrendszer alkotó idegsejtek, a hámizomsejtek, valamint a belső réteg emésztőnedveket termelő mirigysejtjei. Önfenntartás, önreprodukció, önszabályozás.</p> <p>A férgek nagyobb csoportjai (fonálférges, laposférges, gyűrűsférges), testszerveződése, önfenntartó, önreprodukáló és önszabályozó működése, életmódja.</p> <p>A puhatestűek nagyobb csoportjai (kagylók, csigák, fejlábúak) testszerveződése, külső, belső szimmetriája, önfenntartó, önreprodukáló, önszabályozó működése. Az élőhely, életmód és az életfolyamatok összefüggései. Főbb képviselők az egyes</p>	

	<p>csoportokban: éti-, kerti és ligeti csiga; tavi és folyami kagyló; tintahalak, nyolclábú polip.</p> <p>Az ízeltlábúak csoportjaira jellemző testfelépítés, önfenntartó, önreprodukciós és önszabályozó működés. Származási bizonyíték a szelvényezett test. A törzsfajlás során kialakult evolúciós „újdonságok”(valódi külső váz kitinből, ízelt lábak kiegyénült harántcsíkolt izmokkal).</p> <p>Emberi, állati, növényi kórokozó férgek, ízeltlábúak és az általuk okozott betegségek, tünetek ismerete.</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Tüskésbőrűek, elő- és fejgerinchúrosok, gerincesek testfelépítése és működése.</p> <p>A gerincesek nagy csoportjai</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
<p><i>Tüskésbőrűek, Előgerinchúrosok, Fejgerinchúrosok, Gerincesek</i></p>	<p>A tüskésbőrűek testfelépítése és életmódja. A gerinchúr, a csőidegrendszer és kopoltyúbél megjelenésének evolúciós jelentősége.</p> <p>Az előgerinchúrosok testfelépítése, evolúciós jelentősége. Fő képviselőik: a tengerben élő, átalakulással fejlődő zsákállatok.</p> <p>A fejgerinchúrosok testfelépítése és életmódja, evolúciós jelentősége (pl. a lándzsahal).</p> <p>A gerincesek általános jellemzői, evolúciós újításai (porcos, majd csontos belső váz). A kültakaró többrétegű hám, amely bőrré alakul, csoportonként elkülöníthető függelékekkel. A tápcsatorna tagozódásai és az emésztést elősegítő mirigyek. A légzőszerv előbél eredetű kopoltyú vagy tüdő. A keringési rendszer zárt központja a szív. Az erekben vér (plazma és alakos elemek) kering. Kiválasztó szervük a vese, a vérből szűr és kiválaszt. Ivarszervei a váltivarúságnak megfelelőek. Többnyire jellemző az ivari kétalakúság és a közvetlen fejlődés.</p> <p>A neuroendokrin rendszer szabályozza a működéseket (melynek idegrendszeri központja az agy).</p>	

Tematikai egység	Az állatok viselkedése	Órakeret 6 óra
<p><i>Etológia</i> <i>Öröklött és tanult viselkedés</i> <i>Önfenntartó,</i> <i>Fajfenntartó viselkedés</i></p>	<p>Miben különböznek az öröklött és tanult viselkedési elemek? Melyek a legfontosabb magatartásforma-csoportok? Melyek az állatok kommunikációjának fajtái?</p> <p>A magatartáskutatás története: Darwin, Pavlov, Watson, Lorenz, Tinbergen, von Frisch, Csányi (a kutatók módszerei, tapasztalatai, magyarázatai).</p> <p>Öröklött magatartásformák (feltétlen reflex, irányított mozgás, mozgásmintázatok).</p> <p>Tanult magatartásformák (bevésődés, érzékenyítés, megszokás, feltételes reflex, operáns tanulás, belátásos tanulás).</p> <p>Önfenntartással kapcsolatos viselkedések (tájékozódás, komfortmozgások, táplálkozási magatartás, zsákmányszerzés).</p> <p>Fajfenntartással kapcsolatos viselkedések (udvarlás, párzás, ivadék gondozás).</p> <p>A társas viselkedés; a társas kapcsolatok típusai (időleges tömörülés, család, kolónia).</p> <p>A háziállatok viselkedése.</p> <p>Az emberi természet. A tanulás és a gének szerepe az emberi viselkedésben. Az emberi viselkedési komplexum, az ember és a legfejlettebb állatok viselkedése közötti különbségek, személyes és csoportos agresszió, az emberi közösség, rangsor, szabálykövetés, az emberi nyelv kialakulása, az emberi hiedelmek, az ember konstrukciós és szinkronizációs képességének megnyilvánulása a társadalomban. A gyermek fejlődése és szocializációja a családi közösségben.</p>	
Tematikai egység	A növényi sejt. Szerveződési formák	Órakeret 4 óra
<p><i>Növényi sejt,</i> <i>Szerveződési szintek</i></p>	<p>Milyen jellemzők alapján különítjük el az állatokat és a növényeket? A moszatok testszerveződésének milyen típusait tudjuk megkülönböztetni? Merre mutat a fejlődés? Mi a moszatok</p>	

	<p>biológiai jelentősége?</p> <p>A fénymikroszkóp részei és szakszerű használata.</p> <p>A növényi sejtalkotók (sejtplazma, sejthártya, sejtmag, mitokondrium, belső membránrendszer, sejtfal, szintest, zárvány, sejtüreg [vakuólum]).</p> <p>Prokarióta és eukarióta sejt, állati és növényi sejt összehasonlítása. Anyagcseretípusok.</p> <p>Differenciálódás, sejtársulás (harmonikamoszatok, fogaskerekmoszatok, gömbmoszatok), telepes (álszövetes), szövet, egyirányú osztódás: fonalas testfelépítés (békanyálmosságok), két irányban: lemez (tengeri saláta), több irány: teleptest (csillárkamoszat).</p>	
Tematikai egység	A növények országa.	Órakeret
	Valódi növények	10 óra
<p><i>Mohák,</i></p> <p><i>Növényi szövetek</i></p> <p><i>Harasztok,</i></p> <p><i>Nyitvatermők,</i></p> <p><i>Zárvatermők</i></p>	<p>Milyen szempontok alapján csoportosíthatóak a növények? Miért nem nőhetnek embermagasságúra a mohák?</p> <p>Hogyan alkalmazkodott a harasztok testfelépítése a szárazföldi életmódhoz? Miben különböznek a nyitvatermők és a zárvatermők?</p> <p>A fényért, vízért való verseny, a szárazabb élőhelyeken való szaporodás lehetőségének kapcsolata a növényvilág fejlődésével.</p> <p>A mohák, a harasztok, a nyitvatermők és a zárvatermők kialakulása, testfelépítése, életmódja (alkalmazkodás a szárazföldi életmódhoz).</p> <p>Fajismeret: májmoha, tőzegmoha, háztetőmoha, lucfenyő, jegenyefenyő, erdei fenyő, feketefenyő, vörösfenyő, páfrányfenyő, boróka, tiszafa.</p> <p>A növényi szövetek csoportosítása és jellemzése</p>	
Tematikai egység	A növények élete	Órakeret
		8 óra

<p><i>Növényi szervek feladata, felépítése, működése</i></p> <p><i>Növényi anyagcsere, Növényi egyedfejlődés, Növényi hormonok</i></p>	<p>Mi a víz jelentősége a növények életében? Mi a fotoszintézis jelentősége? Milyen formában választanak ki anyagokat a növények? Milyen tendenciák valósultak meg a növényvilág szaporodásának evolúciója során? Hogyan mozognak, hogyan növekednek a növények?</p> <p>A növényi létfenntartó szervek (gyökér, szár levél) felépítése, működése, módosulásai.</p> <p>A gyökér, a szár és a levél felépítése, szövettani szerkezetük, típusaik, módosulásaik.</p> <p>A felsorolt szervek működése és szerepük a növény életében.</p> <p>A Liebig-féle minimumtörvény.</p> <p>A virág részei és biológiai szerepe. Kapcsolat a virág és a termés között.</p> <p>A virágos növények reprodukív működései, az ivaros és az ivartalan szaporodás/szaporítás.</p> <p>A termés és a mag. A csírázás folyamata.</p> <p>A hormonok (auxin, citokinin, gibberellin, etilén, abszcizinsav) szerepe a növények életében.</p> <p>A növények mozgása.</p>
--	--

A továbbhaladás feltételei

Ismerjék az élőlények legfontosabb csoportjaira jellemző testszerveződési formákat. Legyenek képesek a különféle élőlények életműködéseinek lényegét kiemelni és röviden megfogalmazni. Ismerjék fel, hogy többféle testfelépítés is eredményezhet hasonló működést. Legyenek képesek az élőlényeket testszerveződésük és életműködéseik alapján összehasonlítani, csoportosítani. Legyenek képesek elkülöníteni az élőlények önfenntartó és fajfenntartó működését. Az ember és a különféle állatok testének, életműködéseinek összehasonlítása során lássák be, hogy – biológiai nézőpontból – az ember csak egy az élőlények közül. A testszerveződés és az anyagcsere-folyamatok alapján értsék, hogy a növények, a gombák és az állatok miért alkotnak külön országot az élőlények természetes rendszerében. Értsék az autotróf és heterotróf anyagcsere lényegét. Értsék meg, hogy a fotoszintézis folyamata miért alapvető a földi élővilág számára. Ismerjék a növényi sejtek és

szövetek legfontosabb jellemzőit. Tudjanak példákat mondani arra, hogy a szövetes növények a különféle életműködéseiket milyen testszerveződési formákkal valósítják meg. Ismerjék a zárvatermők szaporodásának, mag- és termésképzésének főbb szakaszait. Ismerjék az állati sejtek és szövetek legfontosabb jellemzőit. Tudjanak példákat mondani arra, hogy az állatoknál az egyes életműködéseket milyen testszerveződés biztosítja. Ismerjenek néhány példát az ivadékgondozás különféle formáira. Ismerjék a gombák legfontosabb jellemzőit, biztosan ismerjék fel a gyilkos galócát. Legyenek képesek egyszerű vizsgálatokat, kísérleteket elvégezni, a változásokat észlelni és értelmezni. Szerezzenek gyakorlatot a fénymikroszkóp kezelésében és a látómezőben észlelt kép értelmezésében.

11–12. évfolyam

A középiskolai tanulmányok utolsó két évfolyamán feldolgozásra kerülő témakörök középpontjában az ökológiai szemlélet kialakítása, az emberi szervezet felépítésének és működésének megismerése, az ember testi és lelki egészsége közötti kapcsolat megértése szerepel. Kiemelt szerepet kap a mindennapi élet biológiai problémáinak megismerése, a családtervezés és a tudatosan vállalt egészséges életmód biológiai alapjainak elsajátítása

Belépő tevékenységformák 11. évfolyamon

A sejtek összetevőinek ismertetése és a sejtekben lejátszódó folyamatok értelmezése ábrák és mikroszkópos felvételek segítségével. A sejtalkotók felépítése és működése közötti szoros összefüggés felismerése, a sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok közötti kapcsolat belátása. Egyszerű sejtbiológiai vizsgálatok, kísérletek elvégzése, rendezett dokumentálása, értékelése. A kémia és biológia tantárgyban tanult ismeretek összekapcsolása. A sejtosztódás folyamatának bemutatása ábrák segítségével. Az ember legfontosabb életműködéseinek ismerete és az életműködések közti kapcsolatok felfedezése. Az emberi szervezet működésével kapcsolatos egyszerű megfigyelések, vizsgálatok elvégzése, dokumentálása, értékelése. A legfontosabb életműködések szabályozásának illusztrálása egy-egy példával. Az egészséges életmód, a tudatos táplálkozás fontosságának megértése. Az egészségkárosító szokások egyéni és társadalmi hátrányainak belátása. A rendszeres testmozgás szükségességének felismerése. Az egészséges életmódot erősítő értékek felismerése és az egészséget fenntartó magatartás szokásrendszerének tudatosítása. A betegség-megelőzés, a szűrővizsgálatok, a védőoltások egyéni és közösségi-társadalmi szükségességének belátása. A testi és mentális egészségre káros anyagoktól való tartózkodás elfogadása. Önálló anyaggyűjtés és előadások, vitafórumok tartása az egészséges életmód témakörében. Az emberi szexualitás biológiai és társadalmi-etikai megismerése. A felelősségteljes nemi magatartásra való törekvés kialakítása. A lakosság egészségügyi mutatóinak megismerése, a veszélyeztető tényezők felismerése és tájékozottság a megelőzés gyakorlatában. Áltudományos és kereskedelmi célú sajtóanyagok kritikai elemzése.

Belépő tevékenységformák 12. évfolyamon

Az öröklődés lényegének kiemelése, önálló megfogalmazása. Annak belátása, hogy az élőlények és az élővilág állandó változása szükségszerű és természetes folyamat.

Annak felismerése, hogy az örökítő anyag változatosságának csökkenése veszélyes a földi élet számára. A természet- és környezetvédelem fontosságát bizonyító önálló kiselőadások tartása. Érvelés a természetvédelmi területek fontossága mellett és a környezetszennyező, környezetpusztító tevékenységek ellen. Egyszerű ökológiai grafikonok, ábrázolások elemzése és készítése. A táplálkozási hálózatok mennyiségi jellemzőinek vázlatos ábrázolása, az ilyen ábrák értelmezése. Az életközösségek anyag- és energiaforgalmának önálló ismertetése vázlatrajzok, folyamatábrák segítségével. Élőlények és élőhelyük megfigyelése, a tapasztalatok dokumentálása.

Tematikai egység	Sejtbiológia: a sejtek kémiai felépítése, elektronmikroszkópos szerkezete és anyagcseréje	Órakeret 17 óra
<p><i>Biogén elemek,</i> <i>Víz</i> <i>Szénhidrátok,</i> <i>Zsírok,</i> <i>Fehérjék,</i> <i>Nukleinsavak</i></p> <p><i>Sejtalkotók és szerepük</i></p> <p><i>Sejtosztódás</i></p> <p><i>Sejtanyagcsere</i></p>	<p>Miért mondható el, hogy az élet és a víz elválaszthatatlan?</p> <p>Miért nem pusztulnak el a halak a befagyott Balatonban?</p> <p>Milyen változások történnek a zselatin tartalmú puding főzésekor? Mi tartalmaz több koleszterint: egységnyi vaj, disznósír vagy margarin? Milyen változáson mennek át a tej fehérjéi forraláskor és a tej megalvadásakor? Miért nem helyes a fontos-kevésbé fontos megjelölés használata az élő szervezetben előforduló elemeknél? Mennyivel mutat összetettebb szerkezetet az elektronmikroszkópos kép a fénymikroszkóposénál?</p> <p>A szilikózis nevű tüdőbetegség kialakulásában milyen szerepük van a sejtek „utcaseprőinek”, a lizoszómáknak?</p> <p>Az erjedés az energianyerés szempontjából kevésbé hatékony folyamat, mint a biológiai oxidáció. Miért él vele mégis az emberi szervezet? Miért érzed édesnek a kenyeret, ha sokáig rágod? Melyek a fotoszintézis és a biológiai oxidáció közös jellemzői?</p> <p>Az élő szervezetben előforduló legfontosabb biogén elemek, szervetlen és szerves molekulák</p>	

	<p>(a lipidek, a szénhidrátok, a fehérjék és a nukleinsavak).</p> <p>A sejt szerkezete és alkotói, az egyes sejtalkotók szerepe a sejt életében.</p> <p>Anyagszállítás a membránon keresztül.</p> <p>A sejtosztódás típusai és folyamatai, programozott és nem programozott sejthalál.</p> <p>A sejtek osztódó képessége, őssejt kutatás.</p> <p>Az anyagcsere sajátosságai és típusai energiaforrás és szénforrás alapján.</p> <p>Az enzimek felépítése és működése. szénhidrátok lebontása a sejtben.</p> <p>A szénhidrátok felépítő folyamata, a fotoszintézis.</p> <p>Szent-Györgyi Albert munkássága.</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Az ember öfenntartó működése és ennek szabályozása.</p> <p>Kültakaró és mozgás</p>	<p>Órakeret</p> <p>8 óra</p>
<p><i>Kültakaró</i></p> <p><i>Mozgás szervrendszere</i></p>	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Mi a jelentősége a bőrben levő verejték- és faggyúmirigyeknek?</p> <p>Milyen előnyökkel és milyen hátrányokkal járhat a napozás?</p> <p>Hogyan alakulnak ki az emberi fajra jellemző bőrszínváltozatok?</p> <p>Hogyan használhatók a biológiai ismeretek a helyes bőrápolásban?</p> <p>Hogyan alakul ki és előzhető meg a csontritkulás?</p> <p>Mi az oka annak, hogy a láb nagyujja nem fordítható szembe a többivel?</p> <p>Milyen összefüggés van a csigolyák felépítése és sokrétű funkciója között?</p> <p>Milyen anyagok és folyamatok szolgáltatják az izom</p>	

	<p>működéséhez szükséges energiát?</p> <p>Hogyan előzhetők meg a mozgásszervi betegségek?</p> <p><i>Ismeretek</i></p> <p>Az emberi bőr felépítése, biológiai szerepe és működése.</p> <p>A bőr rétegei, szöveti szerkezete, mirigyei (emlő is), a benne található receptorok. A neuroendokrin hősabályozás.</p> <p>A bőr betegségei.</p> <p>A mozgásszervrendszer felépítése és működése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a csont- és izomrendszer anatómiai felépítése, szöveti szerkezete, kémiai összetétele, – a mozgás idegi szabályozása. <p>Az izomműködés molekuláris mechanizmusa.</p> <p>A mozgásszegény és a sportos életmód következményei, a váz- és izomrendszer betegségei</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Az ember öfenntartó működése és ennek szabályozása.</p> <p>Az ember táplálkozása, légzése és kiválasztása, a vér és a vérkeringés</p>	<p>Órakeret</p> <p>16 óra</p>
<p><i>Emésztő szervrendszer</i></p> <p><i>Légzőszervrendszer</i></p> <p><i>Kiválasztó szervrendszer</i></p> <p><i>Vér és a keringési szervrendszer</i></p>	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Hogyan emésztődik meg a szalonnás tojásrántotta a szervezetünkben?</p> <p>Mi a bélbaktériumok élettani működése?</p> <p>Hogyan függ össze a testsúly megőrzése a helyes táplálkozással?</p> <p>Változik-e a be- és kilégzés az űrkabinban, ha a levegő összetétele és nyomása megegyezik a tengerszinti légkörével?</p> <p>Miért alkalmas a kilélegzett levegő mesterséges lélegeztetésre?</p> <p>Milyen környezeti hatások és káros szokások veszélyeztetik légzőszervrendszerünk egészségét?</p>	

	<p>Miért lehet a cukorbetegség vizeletében jelentős mennyiségű cukor és leheletükben aceton?</p> <p>Hogyan változik a vizelet mennyisége és összetétele, ha sok vizet iszunk, vagy erősen sós ételt fogyasztunk?</p> <p>Mi a vérdopping?</p> <p>Milyen káros következményekkel jár a vér albumin tartalmának a csökkenése, és ez mikor fordulhat elő?</p> <p>Hogyan hat a vérnyomásra az erek összkérszmetésének szűkülése, illetve tágulása?</p> <p>Hogyan változik a keringési perctérfogat az edzetlen és a rendszeresen sportoló ember szervezetében?</p> <p>Hogyan módosulhat a légzés és a vérkeringés felelőskor?</p> <p>Melyek a leggyakoribb szív- és érrendszeri betegségek, és ezek hogyan előzhetők meg?</p> <p><i>Ismeretek</i></p> <p>A táplálkozás, a légzés, a kiválasztás és a vérkeringés szervrendszerének felépítése, működése, különös tekintettel az anyagcserében és a homeosztázis kialakításában betöltött szerepükre.</p> <p>A táplálkozás, a légzés, a vérkeringés és a kiválasztás szabályozása.</p> <p>A szív ingerületkeltő és-vezető rendszere.</p> <p>A vér fizikai, kémiai és biológiai jellemzői és szerepe az élő szervezet belső egyensúlyának kialakításában.</p> <p>A véralvadás folyamata.</p> <p>A táplálkozáshoz, a kiválasztáshoz, a légzéshez és a vérkeringéshez kapcsolódó civilizációs betegségek</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Az emberi szervezet szabályozó működése.</p>	<p>Órakeret 6 óra</p>

Jelátvitel testfolyadék révén		
<i>Hormonrendszer</i>	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Mi a különbség a belső- és a külső elválasztású mirigyek között?</p> <p>Miért van szükség a szervezetben a sejtek kommunikációjára?</p> <p>Milyen kapcsolat van az idegi és a hormonális szabályozás között? Miért nagyobb a pajzsmirigyünk télen, mint nyáron?</p> <p>Miért nő meg egyes fogságban tartott emlősök mellékveséje?</p> <p>Milyen veszélyekkel jár a hormontartalmú doppingszerek alkalmazása?</p> <p>Mely betegségek vezethetők vissza a hormonrendszer zavarára?</p> <p>A belső elválasztású mirigyek hormonjai és azok hatásai. A szövetekben termelődő hormonok és hatásuk.</p> <p>A hormonok hatásmechanizmusa.</p> <p>A vércukorszint hormonális szabályozása.</p> <p>A hormontartalmú doppingszerek hatásai és veszélyei. A hormonrendszer betegséget jelző kórképek felismerése és kezelésük megismertetése. Cukorbetegség és a pajzsmirigy-rendellenességek. A hormonok hatása a viselkedésre.</p> <p>Az anabolikus szteroidok veszélyei.</p> <p>Az egészséget befolyásoló rizikófaktorok.</p>	
Tematikai egység	Az emberi szervezet szabályozó működése. Jelátvitel szinapszisok révén, az idegrendszer felépítése és működése	Órakeret 15 óra
<i>Idegrendszer és működése</i>	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Hogyan fogják fel, és hogyan továbbítják az idegsejtek a külvilág jeleit?</p>	

	<p>Hogyan okoz bénulást és halált a nyílbéka mérge?</p> <p>Mi a gerincvelő és az agy szerepe az idegi szabályozásban?</p> <p>Melyek az agykéreg legfontosabb szerkezeti és működési jellemzői?</p> <p>Milyen közös és egyedi jellemzői vannak érzékszerveinknek?</p> <p>Miért egészségtelen evés közben olvasással lekötni a figyelmünket?</p> <p>Hogyan érik el a borkóstolók, hogy az egymás után vizsgált borok zamatát azonos eséllyel tudják minősíteni?</p> <p>Milyen közegek vesznek részt a hang terjedésében és érzékelésében? Miért nem látunk színeket gyenge fényben?</p> <p>Hol érte az agyvérzés azt a beteget, aki nem tudja mozgatni a bal karját?</p> <p>Mit jelent a bal félteke dominanciája?</p> <p>Mit tehetünk az idegrendszerünket érintő rendellenességek megelőzése érdekében?</p> <p>Hogyan alkalmazkodik szervezetünk a testi- és lelki terheléshez?</p> <p><i>Ismeretek</i></p> <p>Az idegsejt felépítése és működése (nyugalmi potenciál, akciós potenciál). Öngerületvezetés csupasz és velőshüvelyes axonon.</p> <p>A szinaptikus jelátvitel mechanizmusa és típusai (serkentő, gátló).</p> <p>A szinapszisok összegződése és időzítése, a visszaterjedő akciós potenciál és szabályozó szerepe. Függőségek: narkotikumok, ópiátok, stimulánsok.</p> <p>A gerincvelő felépítése és működése.</p> <p>A reflexív felépítése (izom és bőr eredetű, szomatikus és vegetatív reflexek).</p>
--	---

	<p>Az agy felépítése, működése és vérellátása.</p> <p>Az érzékszervek felépítése és működése, hibáik és a korrigálás lehetőségei.</p> <p>Az idegrendszer érző működése (idegek, pályák, központok). Az idegrendszer mozgató működése (központok, extrapiramidális és piramis-pályarendszer, gerincvelő, végrehajtó szervek).</p> <p>A vegetatív idegrendszer (Cannon-féle vészreakció, stressz).</p> <p>Az idegrendszer betegségei (Parkinson-kór, Alzheimer-kór, depresszió).</p> <p>Selye János és Békésy György munkássága.</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Az ember öfenntartó működése és ennek szabályozása.</p> <p>Szaporodás, egyedfejlődés és növekedés</p>	<p>Órakeret 6 óra</p>
<p><i>Szaporodás</i> <i>Egyedfejlődés, növekedés</i></p>	<p>Miért van a férfiak kilövellt ondójában 300–400 millió spermium?</p> <p>Hogyan szabályozza a hormonrendszer a méh és a petefészek ciklusos működését?</p> <p>Hogyan képződnek a hímivarsejtek és a petesejtek?</p> <p>Hogyan mutatható ki a vizeletből a korai terhesség?</p> <p>Miért veszélyes a művi terhesség-megszakítás?</p> <p>Hogyan történik a magzat táplálása?</p> <p>Az ember neme meghatározásának különböző szintjei (kromoszomális, ivarszervi és pszichoszexuális nem).</p> <p>A férfi és női nemi szervek felépítése, működése, és a működés szabályozása.</p> <p>A spermium és a petesejt érése. A meddőség okai.</p> <p>A hormonális fogamzásgátlás alapjai.</p>	

	<p>A megtermékenyítés sejtbiológiai alapjai.</p> <p>A terhesség és a szülés.</p> <p>Az ember egyedfejlődése, a méhen belüli és a posztembrionális fejlődés fő szakaszai.</p>	
Tematikai egység	Immunológiai szabályozás.	Órakeret 4 óra
	Az immunválasz alapjai	
<i>Immunrendszer működése</i>	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Miért duzzadnak meg fertőzések hatására a nyirokcsomók?</p> <p>Milyen kapcsolat van az immunrendszer sejtjei között?</p> <p>Miért kapnak védőoltásokat a távoli földrészekre utazók?</p> <p>Miért nincs RH-összeférhetetlenség annál a házaspárnál, ahol a feleség RH+?</p> <p>Miért alakulhat ki pollenallergia?</p> <p>Hogyan győzi le szervezetünk a vírus- és baktériumfertőzéseket?</p> <p>Hogyan védekezik szervezetünk a daganatsejtek ellen?</p> <p>Az immunrendszer résztvevői, sejtés és oldékony komponensei, főbb feladatai.</p> <p>Veleszületett és az egyedi élet során szerzett immunválasz.</p> <p>A vércsoportok, vérátömlesztés, szervátültetés.</p> <p>Az allergia, autoimmun betegségek, a szerzett (pl. AÓDS) és örökölt immunhiányok, valamint a rák és a fertőzések elleni immunválasz főbb mechanizmusai.</p> <p>A védőoltások szerepe a betegségek megelőzésében.</p> <p>Védekezés a vírus- és baktériumfertőzések és a daganatsejtek ellen.</p>	

	Egyéni és etnikai genetikai eltérések az immunválaszban. Biológiai (immun-) terápiák és perspektívájuk.
--	--

Tematikai egység	Genetika: az öröklődés molekuláris alapjai	Órakeret 12 óra
	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Mit jelent a „félleg megmaradó” lemintázódás a DNS megkettőződésében?</p> <p>Miért bonyolult a DNS információtartalmának a megfejtése?</p> <p>Hogyan reagál egy működő lac-operon arra, hogy a táptalajból elfogy a tejcukor?</p> <p>Melyek a legismertebb génátviteli eljárások?</p> <p>Miért használható a bűnüldözésben a DNS-chip?</p> <p>Hogyan „készült” a Dolly nevű bárány?</p> <p>Mit jelent a génterápia?</p> <p>Gondold végig, milyen mutagén források találhatók a lakásokban?</p> <p><i>Ismeretek</i></p> <p>A DNS örökítőanyag-szerepe.</p> <p>RNS-szintézis és -érés.</p> <p>A genetikai kód és tulajdonságai.</p> <p>A fehérjeszintézis folyamata.</p> <p>A génműködés szabályozásának alapjai.</p> <p>A mutáció és típusai, valamint következményei (Down-kór, Klinefelter- és a Turner-szindróma, rák).</p> <p>A genetikai információ tárolása, megváltozása, kifejeződése, átadása,</p>	

	<p>mesterséges megváltoztatása.</p> <p>Nukleotid szekvencia leolvasása.</p> <p>Plazmidok és az antibiotikum-rezisztencia, transzgenikus élőlény.</p> <p>DNS-chip, reprodukzív klónozás (Dolly), GMO-növények és állatok, mitokondriális DNS.</p> <p>Humán genomprogramok, génterápia.</p> <p>A környezet és az epigenetikai hatások.</p> <p>Mutagén hatások.</p>	
Tematikai egység	Genetika: az öröklődés	Órakeret 16 óra
	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Hogyan érvényesülnek a Mendel-szabályok az AB0 és Rh vércsoport öröklődésében?</p> <p>Miért nevezzük a nemhez kapcsolt gének öröklődését „cikk-cakk” öröklődésnek?</p> <p>Miért tiltott a világ legtöbb országában a vérrokonok házassága?</p> <p>Mi a valószínűsége a fiú, illetve a lány utódok születésének?</p> <p>Hogyan örökölhette egy férfi a vörös-zöld színtévesztés betegségét, ha szülei egészségesek voltak?</p> <p>Miért kell a hibrid kukorica vetőmagját évente újra előállítani?</p> <p>Miért gyakoribbak az öröklődő betegségek zárt közösségekben?</p> <p><i>Ismeretek</i></p> <p>Domináns-recesszív, intermedier és kodomináns öröklődés.</p> <p>A három Mendel-törvény.</p> <p>Egygénes, kétgénes és poligénes öröklődés.</p>	

	<p>Génkölcsönhatások, random keresztezés, letális hatások.</p> <p>A nemi kromoszómához kötött öröklődés.</p> <p>A humán genetika vizsgálati módszerei (családfaelemzés, ikerkutatás).</p> <p>A <i>Drosophila</i> (<i>melanogaster</i>) mint a genetika modellszervezete.</p> <p>A mennyiségi jellegek öröklődése.</p> <p>Környezeti hatások, örökölhetőség, hajlamosító gének, küszöbmodell, heterózishatás (pl. hibridkukorica, brojlércsirke), anyai öröklődés.</p> <p>Genetikai eredetű betegségek (albinizmus, szintézisvesztés, vérzékenység, sarlósejtes vérszegénység, Down-kór, csípőficam, magas vérnyomás stb.).</p> <p>A genetikai tanácsadás alapelvei.</p>
--	---

Tematikai egység	Evolúció. Biológiai evolúció	Órakeret 8 óra
	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Melyek az ideális populáció jellemzői?</p> <p>Mi az oka annak, hogy az emberiség génállományában fokozódik a hibás allélek száma?</p> <p>Milyen evolúciós jelenség a Darwin-pintyek megjelenése és változataik kialakulása a Galapagos-szigeteken?</p> <p>Miben különbözik a természetes és a mesterséges szelekció?</p> <p>Mi lehet az oka annak, hogy az észak-amerikai indiánok körében a B vércsoport nem fordul elő?</p> <p>Milyen kísérletekkel próbálták a tudósok igazolni a szerves biomolekulák abiogén keletkezését?</p> <p>Milyen érvek szólnak az endoszimbionta elmélet mellett?</p> <p>Milyen jelentősége van a kb. 50 m² felületű belső membránrendszer</p>	

	<p>kialakulásának az eukarióta sejtekben?</p> <p>Milyen magyarországi ember-leleteket ismerünk?</p> <p><i>Ismeretek</i></p> <p>A mikro- és makroevolúció fogalmának értelmezése.</p> <p>Az ideális populáció modellje.</p> <p>A Hardy–Weinberg-egyensúly.</p> <p>A mutációk, a szelekció és a génáramlás szerepe a populációk genetikai átalakulásában.</p> <p>Darwin munkássága. Mesterséges szelekció, házasítás, nemesítés (a legfontosabb kiindulási fajok és hungarikumok ismerete).</p> <p>A földrajzi, ökológiai és genetikai izoláció szerepe a populációk átalakulásában.</p> <p>A koevolúció, a kooperációs evolúció alapjai.</p> <p>A kémiai evolúció (Miller-kísérlet).</p> <p>Az élet kialakulásának elméletei.</p> <p>Prokariótából eukriótává válás.</p> <p>A bioszféra evolúciójának néhány feltételezett kulcslépése.</p> <p>Az ember evolúciója.</p>
--	--

Tematikai egység	Rendszerbiológia és evolúció	Órakeret 4 óra
	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Milyen gazdálkodási, gondolkodási és életmódbeli formák lehetnek az emberiség fennmaradásának feltételei?</p> <p>Melyek az élet biológiai jellegzetességei?</p> <p>Milyen általános és sajátos törvényszerűségek jellemzik az egyes</p>	

	<p>biológiai rendszereket?</p> <p>Melyek azok a biológiában megismert új technikák, amelyek elősegíthetik az emberiség fejlődését?</p> <p><i>Ismeretek</i></p> <p>A biológiai rendszerekben működő általános (hasonló és eltérő) törvényszerűségek.</p> <p>Az élet alapvető (biológiai) jellegzetességei.</p> <p>A bioszféra hierarchikus rendszerei.</p> <p>Bioinformatikai alapfogalmak.</p> <p>A biológiai hálózatok.</p> <p>A jövő kilátásai és új kihívásai a biológia várható fejlődésének tükrében.</p> <p>Az evolúcióelmélet és az evolúciós modell mai bizonyítékai.</p> <p>A bioetika alapjai.</p> <p>Az ökológia és az evolúcióbiológia kapcsolata.</p>
--	--

Tematikai egység	Ökológia. Az élőlények környezete	Órakeret 10 óra
	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Mi a környezet? Milyen módon hathat egymásra két populáció? Mi az összefüggés a testtömeg, a testhossz és a testfelület között? Miért nem nő korlátlanul a populációk létszáma az idő függvényében?</p> <p><i>Ismeretek</i></p>	

	<p>Egyed feletti szerveződési szintek.</p> <p>Élettelen környezeti tényezők. Az élőlények alkalmazkodása az élettelen környezeti tényezőkhöz; generalista, specialista, indikátor fajok.</p> <p>Az élőlények tűrőképessége.</p> <p>A populációk szerkezete, jellemzői.</p> <p>A populációk változása (populációdinamika): szaporodóképesség, termékenység, korlátolt és korlátlan növekedés.</p> <p>Az élő ökológiai tényezők – populációs kölcsönhatások.</p> <p>Környezetszennyezés, környezetvédelem.</p>	
Tematikai egység	Ökoszisztéma	Órakeret 7 óra
	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Milyenek az ökoszisztéma energiaviszonyai? Mi hajtja az anyag körforgását az ökoszisztémában? Ökológiai alapon magyarázzuk meg, miért drágább a hús, mint a liszt?</p> <p><i>Ismeretek</i></p> <p>Az ökoszisztéma fogalma, az életközösség ökoszisztémaként való értelmezése.</p> <p>Anyagforgalom: termelők, fogyasztók és lebontók szerepe, táplálkozási lánc és hálózat különbsége.</p> <p>A szén, az oxigén, a víz és a nitrogén körforgása – az élőlények szerepe e folyamatokban.</p> <p>Az anyagforgalom és az energiaáramlás összefüggése, mennyiségi viszonyai az életközösségekben.</p> <p>Biológiai sokféleség a faj (faj/egyed diverzitás) és az ökoszisztéma szintjén (pl. élőhelyek sokfélesége, a tápláléklánc szintjeinek száma).</p>	
Tematikai egység	Életközösségek	Órakeret

		7 óra
	<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i></p> <p>Miért és hogyan változtak a Kárpát-medence jellegzetes életközösségei a magyarság 1000 éves történelme során? Milyen fás és fátlan társulások jellemzőek Magyarországon? Milyen ezeknek a növény- és állatvilága?</p> <p>Hol találunk természeteshez közeli társulásokat? Milyen következményekkel jár az emberi tevékenység?</p> <p>Mi jellemzi a közvetlen környezetem élővilágát? Mit védjünk?</p> <p><i>Ismeretek</i></p> <p>A társulások színtezettsége és mintázata, kialakulásának okai.</p> <p>A legfontosabb hazai klímazonális és intrazonális fás társulások (tatarjuharos-lösztölgyes, cseres-tölgyes, gyertyános-tölgyes, bükkös; ligeterdők, karsztbokorerdő).</p> <p>A legfontosabb hazai fátlan társulások (sziklagyepek, szikes puszták, gyomtársulások).</p> <p>A homoki és a sziklai szukcesszió folyamata.</p> <p>Magyarország nemzeti parkjai.</p> <p>Néhány jellemző hazai társulás (táj, életközösség) és állapotuk.</p> <p>A Kárpát-medence természeti képének, tájainak néhány fontos átalakulása az emberi gazdálkodás következtében. Tartósan fenntartható gazdálkodás és pusztító beavatkozások hazai példái.</p> <p>A természetvédelem hazai lehetőségei, a biodiverzitás fenntartásának módjai. Az emberi tevékenység életközösségekre gyakorolt hatása, a veszélyeztetettség formái és a védelem lehetőségei</p>	

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az ellenőrzés a tanítási-tanulási folyamat elengedhetetlen mozzanata. A tanár és a diák közötti kommunikációs folyamatban a visszajelzés tartalma győzi meg a tanárt addigi munkájának eredményéről vagy hiányosságairól, a visszajelzés vezérli a további munkát.

Ezért a tanulók ismereteit, készségeinek, képességeinek fejlődését folyamatosan ellenőrizni kell.

Az ellenőrzés módszerei kiterjednek az ismeretszerző tevékenységre, az ismeretek elsajátításának a mértékére és az alkalmazási készségre. A szóbeli feleltetéskor ki kell derülnie, hogy a tanulóknak helyes képzetek alakultak-e ki, jól használják-e a biológiai szakkifejezéseket, értik-e az összefüggéseket. A szóbeli feleletek alapján nehéz eldönteni, hogy a természettudományi megismerő tevékenység elsajátításában és alkalmazásában milyen szintre jutottak el a tanulók. Olyan feladatokat is adunk, amelyek a tanult gyakorlati alkalmazását helyezik előtérbe, lehetőség szerint nemcsak egyéni, hanem csoportos – kooperatív – feladatmegoldás formájában is. A szóbeli ellenőrzési módszerek számos esetben szubjektívek. Nélkülözhetetlenek ezért a teljesítményértékelés objektívebb formái is, mint többek között az írásbeli feleltetés is. Az országos mintán sztenderdizált feladatsorokból összeállított feladatlapok az esetek legnagyobb részében objektív adatot szolgáltatnak a tanulók pillanatnyi tudásáról. A tanuló valós felkészültségének megállapításához időben megfelelően szakaszolva tesztek sorát kell alkalmazni. Ezek a tesztek azonban nem teszik fölöslegessé a tanulók szóbeli feleltetését, a tanultak egyéni vagy csoportos prezentálást, mert a szakmai felkészültségük lemérése mellett ezekben a szituációkban jól fejleszthető az anyanyelvi kommunikációs kompetencia. A tanulók ellenőrzésének akkor van értelme, ha az ellenőrzés együtt jár az értékeléssel. Az értékelés során a követelményekben rögzített (és adott esetben a tanulóhoz, tanulócsoporthoz igazított) „kell” értékeket viszonyítjuk a tanuló tényleges (adott pillanatban manifesztálódó) teljesítményéhez, a „van” értékhez. E két érték összehasonlításának eredménye az igazi visszajelzés a tanuló, és az igazi jelzés a tanár számára. A tanulókat minden esetben tájékoztatjuk az eredményről, a teljesítményükről egyben az elvárásokról.

A gimnáziumi biológia bemeneti követelményként az általános iskolai természetismeret, biológia és kémia tantárgyakban tanultakra épít, és törekszik arra, hogy a gimnáziumi évfolyamok ismeretanyaga maga is önálló és logikus egységet alkosson. Vannak olyan tananyagrészek, amelyek a korábbi évfolyamok környezetismereti, természetismereti vagy biológia tananyagának részét pontosítják, szélesítik, bővítik, de léteznek olyan anyagrészek is, amelyeknek nincs a korábbi években direkt előzményük. Ennek értelmében az ismeretekre vonatkozó követelmények bővülése, mélyülése egyes leckéknél a környezetismeret, a természetismeret és az általános iskolai biológia vonatkozásában megállapítható, míg más esetekben előzmény nélküli új anyagok elsajátítása történik, vagyis az ismeretbővítés helyett az ismeretszerzés kerül a középpontba. A megismerő tevékenység fejlesztése tehát egyrészt a korábbi évfolyamokban végzett ilyen irányú munka folytatása. Az általános iskolában a tanulók a természeti jelenségek és folyamatok felismerését, megfigyelését, a megfigyelt elbeszélését, egyre pontosabb, részletesebb leírását gyakorolták. Elkezdték a megfigyelt jelenségek és folyamatok összehasonlítását is. A középiskolás biológia ezt a folyamatot folytatja, és helyezi magasabb szintre. A gimnázium biológiatanítás első évében (a 10. évfolyamon) az általános iskolában már megalapozott növény- és állatszervezettani és élettani

jellemzők mélyebb megismerésén túl elsősorban e jellemzők összehasonlításán van a hangsúly. A második évben (a 11. évfolyam) egyrészt az ember életműködéseit tárgyaljuk – megint csak az általános iskolából ismert logikai rend alapján, de a korosztálynak megfelelően magasabb szinten, másrészt teljesen új ismereteket is tanítunk (biokémiai ismeretek, sejtbiológia). A harmadik évben (a 12. évfolyamon) túlnyomóvá válnak azok az új ismeretek, amelyeknek nincs közvetlen általános iskolai előzményük (genetika, evolúciobiológia). Ilyen módon egy jól követhető ívet alkot a tananyag, amelyben kezdetben a már ismerős részek újrafeldolgozása dominál és végére pedig a korábban teljesen ismeretlen témák feldolgozása válik uralkodóvá. A tananyag feldolgozása során a jelenségek közlése, bemutatása nem elegendő. A középiskolában fontos hangsúlyt kap a rendszerező tevékenység és az összehasonlító képesség.

A jelenségek, folyamatok okának megállapításához a megfigyelés, a leírás, az összehasonlítás és rendszerezés önmagában még kevés. Fontos a gyakorlati kipróbálás, önálló tapasztalat – legyen bármilyen egyszerű kísérletről vagy vizsgálatról is szó. A természettudományi kísérletek, az oknyomozó vizsgálatok, megfigyelések viszont csak akkor eredményesek, ha alkalmazója a megfigyelésben, a leírásban, az összehasonlításban és a rendszerezésben jártas. Az ismeretek alkalmazására vonatkozó követelmények is egymásra épülnek, és a középiskolában elsősorban a kétszintű érettségi határozza meg a követelményeket. Természetesen jól el kell különítenünk az érettségire készülő és a biológiát továbbtanulási irányként nem választók csoportját. Míg az első csoportban az érettségi követelmények determinisztikusak, a második csoport esetében a lexikális tudás helyett a szemléletformálásra, a jó gyakorlatok kialakítására, a biológiai műveltségkép kialakítására koncentrálnak.

A továbbhaladás feltételei 11. évfolyamon

Ismerjék a sejtalkotók felépítése és működése közötti összefüggést, tudjanak a sejt szintű és a szervezetszintű életfolyamatok között kapcsolatot teremteni. Legyenek képesek egyszerű sejtbiológiai és élettani vizsgálatokat, kísérleteket elvégezni és ezek eredményeit a célnak megfelelő módon rögzíteni és értelmezni. A biológiai jelenségek magyarázatakor helyesen használják a kémia tananyagában megismert fogalmakat. Ismerjék az élelmiszerek tápanyagtartalma és értéke közötti kapcsolatot, az ember egészséges életműködését veszélyeztető anyagoknak a szervezetre gyakorolt hatásait. Alakuljon ki az egészséges életmód, a tudatos táplálkozás igénye. Lássák be az egészségkárosító szokások egyéni és társadalmi hátrányait. Ismerjék fel az egészséget erősítő értékeket. Értsék meg, hogy a rendszeres testmozgás minden embernek alapvető szükséglete. Lássák be, hogy a betegség-megelőzés, a szűrővizsgálatok, a védőoltások az egyéni és a közösségi-társadalmi érdekeket is szolgálják. Tudatosan tartsák távol magukat mind a testi, mind a mentális egészségre káros anyagoktól. Ismerjék az önfenntartó szervek helyét, funkcióját és működésük összefüggését. Legyenek képesek részekre felosztani az idegrendszert morfológiai és működési szempontból,

tudják kiemelni az egyes részek működésének lényegét. Sorolják fel a legfontosabb hormontermelő mirigyeket, tudják ezek hormonjainak legfőbb hatásait.

Sorolják fel a férfi és női ivarszerveket, ismerjék az ivarszervek felépítésének és működésének alapjait. Értsék meg és fogadják el, hogy az ember szexualitása nem pusztán biológiai folyamat. Legyenek képesek felelősségteljes nemi magatartásra. Ismerjék a nem kívánt terhesség megelőzésének legfontosabb módjait. Ismerjék az emberi életszakaszok főbb testi, lelki és viselkedésbeli jellemzőit. Értelmezzék az egészség megőrzését az élettelen és élő környezettel való harmonikus együttélés eredményeként, a betegséget ennek a harmóniának megbomlásaként.

A továbbhaladás feltételei a 12. évfolyamon

Tudjon érvelni a természetvédelmi területek fontossága mellett és a környezetszennyező, környezetpusztító magatartás ellen. Legyen képes táplálkozási hálózatok, életközösségek mennyiségi jellemzőit vázlatosan ábrázolni, az ilyen ábrákat értelmezni. Igényelje, hogy biológiai környezetét minél több oldalról, és minél részletesebben megismerje, használjon ehhez ismeretterjesztő folyóiratokat, könyveket, határozókat és egyéb információhordozókat. Alakuljon ki az egészséges életmód, a tudatos táplálkozás igénye. Lássa be az egészségkárosító szokások egyéni és társadalmi hátrányait. Értse meg, hogy a rendszeres testmozgás az ún. civilizált embernek is alapvető szükséglete. Lássa be, hogy a védőoltások az egyéni és a közösségi-társadalmi érdekeket is szolgálják. Legyen képes az egészséget erősítő értékek felismerésére és az egészséget elősegítő magatartás elsajátítására. Értse meg, hogy az élőlények biológiai jellemzői anyagilag meghatározottak és az örökítő anyagban nem kódolt tulajdonságok nem fejleszthetők ki.

Jusson el annak az elfogadásához, hogy az élőlények és az élővilág állandóan változnak. Lássa világosan, hogy az örökítő anyag változatosságának csökkenése a földi élet számára veszélyes, ez legyen természetvédő tevékenységének egyik mozgatója. Lássa be, hogy egyes emberi tevékenységek a földi környezetet szélsőséges mértékben változtatják, illetve a változásokat olyan mértékben felgyorsítják, amit az evolúció nem képes követni. Legyenek képesek nyomtatott és elektronikus forrásokból a témákhoz kapcsolódó információk gyűjtésére, rendszerezésére és értelmezésére. Legyenek képesek ábráról, képekről, diagramokról információk leolvasására, illetve azok értelmezésére. Tudják az egyes témákhoz kapcsolódó elméleti és gyakorlati ismereteiket röviden összefoglalni szóban, illetve írásban, legyenek képesek egyszerű prezentációkat készíteni elektronikus információtechnológiai eszközök segítségével.

Emelt szintű érettségi vizsgára felkészítő

Bevezetés:

A biológia fakultáció az alapórai tudásra alapozva az emelt szintű érettségi követelményben meghatározott témaköröket dolgozza fel heti két órában. Az elméleti ismeretek átadásán, és begyakoroltatásán túl laboratóriumi vizsgálatokra, mikroszkopizálásra, terepmunkára is lehetőség nyílik. A nagy mennyiségű, és nem könnyű tananyagot sok gyakorlással, rendszeres munkával lehet csak elsajátítani. A rendszeres, érettségi típusú dolgozatok ezt segítik elő. A fakultáció ajánlott az emelt szinten érettségizni szándékozó diákok számára, de olyan középszinten érettségiző is jelentkezhet, aki biztosabb akar lenni az alapórai tudásában. A biológia kötelező érettségi tárgy az orvostudományi, egészségügyi, állatorvosi, agrár, környezet, illetve természetvédelmi szakirányon, a biológus szakon, biológiatanár szakon, választható kötelező érettségi tárgy a műszaki, tájépítészeti, és testnevelés szakirányokon.

Célok:

Célja sikeres továbbtanulásra való felkészítés. az eredményes közép és emelt szintű érettségihez szükséges biológiai ismeretek, készségek, jártasságok. elsajátítása. Alkalmassá tétele önállóan feldolgozásra kerülő biológiai problémák, kutatások értelmezésére, értékelésére. Kísérletek tervezésére, kivitelezésére. Képes legyen a mindennapi gyakorlathoz kapcsolódóan alkalmazni a biológiai tényanyagot. Tudományos véleményalkotás képességének fejlesztése a meglévő elméleti ismeretek alapján.

Követelmények:

A biológia érettségi emelt szintű követelménye tartalmazza az egész közép szintű anyagrészt és az erre épülő emelt szintű vizsgakövetelményeket. Az ismeretek megfogalmazását, logikai kapcsolatok megkeresését, csoportosítást, felosztás képességét, ábraelemzést, lényegre törő ábrarajzolást, halmazok kezelését, jelenségek okainak feltárását, értelmezését, magyarázatát, következtetések levonását, biológiai véleményalkotást, kísérletek pontos kivitelezését értelmezését várja el a tanulótól a követelményrendszer.

Értékelés:

A biológia érettségi rendszerét követve a számonkérés és értékelés szóbeli és írásbeli valamint gyakorlati munka felmérése alapján történik. Az írásbeli feladatsorok a vizsgán is előforduló feladatok megoldását jelenti.

Feladattípusok:

Feleletválasztós feladatok

igaz/ hamis állítás;

egyszerű választás;

összetett választás (a helyes betűk felsorolásával);

többféle asszociáció;

struktúra-funkció, illetve

ábraelemzés;

illesztés (párosítás, besorolás két halmaz közti kapcsolat).

Feleletalkotó feladatok

rövid válasz (nem meghatározás, hacsak a követelményrendszerben nem szerepel ez egyértelműen);

ábrakészítés vagy kiegészítés,

egyszerű számítás, számolásos feladat

irányított esszé (a szempontok nem feltétlenül a megoldás sorrendjében történő pontos megadásával, valamint a tartalomra kapható részpontszámok feltüntetésével)

Témakörök:

Tematikai egység	Bevezetés a biológiába.	Órakeret 10 óra
1.1. A biológia tudománya 1.2. Az élet jellemzői 1.3. Fizikai, kémiai alapismeretek	Faj, rendszertani kategóriák, élővilág öt országa Hipotézis, teória, modellalkotás Fénymikroszkóp használata Nyúzat- és kaparékkészítés, metszet Az élő rendszerek általános tulajdonságai: anyagcsere, homeosztázis, ingerlékenység, mozgás, alkalmazkodás, belső egység, időzítő és irányító mechanizmusok (biológiai óra), növekedés, szaporodás, öröklődés és öröklődőváltozékonyság, evolúció, halandóság. Diffúzió, ozmózis, plazmolízis (kísérlet), adszorpció (kísérlet), kromatográfia alapjai, enzimek működése, környezeti igényei, tejcukorérzékenység	
Tematikai egység	Az egyed alatti szerveződési szint.	Órakeret 14 óra
2.1. Szervetlen és	Legfontosabb biogén elemek szerepe, víz szerepe az élővilágban, szén-dioxid kimutatása meszes vízzel zsírok típusai, biológiai szerepük,	

<p>szerves alkotóelemek</p> <p>2.2. Az anyagcsere folyamatai</p> <p>2.3. Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)</p>	<p>szteránvázas hormonok, növényi fotopigment rendszerek, epesav polaritása (kísérlet) szénhidrátok csoportosítása keményítő kimutatása (kísérlet), fehérjék kialakulása, aminosavak szerkezete, peptidkötés, stresszfehérjék, denaturáció (kísérlet), nukleinsavak, információhordozó szerep, speciális nukleotidok, Griffith és Avery, Hershey és Chase kísérlete).</p> <p>Lebontó és felépítő anyagcserefolyamatok, biológiai oxidáció és fotoszintézis</p> <p>Autotróf, heterotróf szervezetek C, H, és energiaigényük, nitrogén forrásuk.</p> <p>.</p> <p>Növényi és állati sejt sejtalkotói, mikroszkópikus képen való azonosítás, sejtalkotókhoz funkció kapcsolása, anyagtranszportok, lizoszóma működése</p> <p>Sejtosztódás , Kálium-nátrium pumpa fontossága</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Az egyed szerveződési szintje</p>	<p>Órakeret 16 óra</p>
<p>3.1. Nem sejtes rendszerek</p> <p>3.2. Önálló sejtek</p> <p>3.3. Többsejtűség</p>	<p>Vírusok helye, felépítése, csoportosítása, prion és a vírus közötti különbség, fertőzés, járvány, hihiénia</p> <p>Prokarióta, eukarióta összehasonlítás, endoszimbionta elmélet, kemotróf, fototróf, autotróf, heterotróf baktériumok, bakteriális megbetegedések, baktériumok ivaros jellegű folyamatai, antibiotikumok, fertőtlenítés, sterilizálás</p> <p>Egysejtű eukarióták, (fototaxis, kemotaxis megfigyelés), gombák, növények, állatok életszakaszainak összehasonlítása, differenciálódás, szerveződési szintek a zöldmoszatok példáján, fonalas zöldmoszat és fejespenész vizsgálata (kísérlet), Teleptestes, álszövetes szerveződés,</p>	

<p>3.4. Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak</p>	<p>mohák harasztok kétszakaszos egyedfejlődése, moha vizsgálata, ehető és mérgező gombák (fajismeret)</p> <p>A növényvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából, evolúciós újdonságok megjelenése, kettős megtermékenyítés Növényhatározás, fajismeret</p> <p>Az állatvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából Állathatározás, fajismeret</p> <p>Növények szövetei, szervei (mikroszkópos gyakorlat) Növényi szervek felépítése, működése, módosulásai, víz követése a gyökértől a gfelhasználás helyéig, gázcsereyílás működése, turgor, ozmózis, szén-dioxid útja a növényben, virág és termés részei közötti kapcsolat, Paál Árpád auxin kísérlete, egylaki, kétlaki, egyirvarú, kétivarú fogalmak</p> <p>Állatok szövetei, szervei (mikroszkópos szövetfelismerés) Etológia, állatok viselkedési mintái és ezekkel kapcsolatos megfigyelések</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Emberi szervezet</p>	<p>Órakeret 32 óra</p>
<p>4.1. Homeosztázis</p> <p>4.2. Kültakaró</p> <p>4.3. A mozgás</p>	<p>Homeosztázis, egészség</p> <p>Bőr funkciója, szöveti szerkezete, mirigyei, működésük Napsugárzás, égési sérülések, higiénia, mitesszer, pattanás, anyajegy, bőrrák, vízhólyag, vérhólyag</p> <p>Mozgásszervrendszer felépítése, csontrendszer, csontkapcsolatok, vázrendszer sérülései, megbetegedései, Vázizom felépítése, izomcsoportok, energia és oxigéntárolása, helyes edzés mód, doppingerek hatásai, elcsúszó filament elmélet, izomláz</p>	

<p>4.4. A táplálkozás</p>	<p>kialakulásának okai, izomtónus</p>
<p>4.5. A légzés</p>	<p>Táplálék, tápanyag összefüggései, emésztőszervrendszer felépítése, működése. Fogképlet, fog részei, fogszuvasodás, szájhigiéna, emésztőnedvek szerepe (kísérletek), felszívódás, bélbolyhok, szabályozás. Táplálék felvételének nyomon követése a szövetekig. minőségi, mennyiségi éhezés, vitaminok szerepe, alapanyagcsere. Májbetegség, alkoholizmus. Egészségtan</p>
<p>4.6. Az anyagszállítás</p>	<p>Élelmiszer tartósítás</p> <p>Légzőszervrendszer felépítése, működése, szabályozása, egészségtana</p> <p>Légzési perctérfogat, légzési térfogatváltozások, Donders-féle modell. Légzés, gázcsere, légcsere, sejt-légzés összefüggései, hangképzés, nyomásviszonyok a tüdőben, keszon betegség, légmell, dohányzás hatásai</p>
<p>4.7. A kiválasztás</p>	<p>Vérösszetevők, sejttes elemek számának változása, hemoglobin szerkezete, véralvadási kaszkád, vérzékenység, vérzéscsillapítás módjai, nyirokrendszer felépítése, nyirokcsomók, nyirokkeringés mozgatói. Szív felépítése és működése. Koszorúserek szerepe. Vérnyomás (gyakorlat), pulzus mérése, számolási feladatok. Keringési szervrendszer szabályozása, egészségtana, sebellátási módok</p> <p>Kiválasztó szervrendszer felépítése és működése, más szervrendszerek szerepe a kiválasztásban. Szűrletképzés, kiválasztás, visszaszívás, nefron működése, a kiválasztás hormonális szabályozása. Szűrlet és a vizelet közti különbség. Táplálkozás, folyadékbevitel és a vesekőképződés kapcsolata. Művesekezelés</p>
<p>4.8. A szabályozás</p>	<p>Szabályozás, vezérlés, visszacsatolás. Neuron, inger, ingerület, membránpotenciálok. Szinapszis, ingerületátadási típusok. Drogok hatása a szinapszisokra. Idegrendszer felépítése és működése. SM megbetegedés, jobb és bal agyfélteke különbségei, gerincvelő részei, reflexkör, térdreflex (gyakorlat), agytörzsi hálózatos állomány szerepe, testérző rendszerek</p> <p>Érzékelés</p> <p>bőr érzékelő receptorai, kétpontküszöb térkép értelmezése,</p>

<p>4.9. Szaporodás és egyedfejlődés</p>	<p>érzékszervek működésének általános képe</p> <p>Látás szem részletes felépítése, működése, fénytörési hibák, látótér kapcsolata az egyensúlyérzéssel, vakfolt, színcseretábla (gyakorlat)</p> <p>Hallás, egyensúlyérzékelés Hallószerv részletes felépítése és működése, Corti-szerv működése, zajszennyezés</p> <p>Kémiai érzékelés szaglóbimbók működése</p> <p>Testmozgató rendszerek, vegetatív és érző és mozgató rendszerek, szimpatikus és paraszimpatikus idegrendszer hasonlóságai és különbségei, keringés és testhőmérséklet szabályozása</p> <p>Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai, emberi magatartásmintázatok, társas viselkedés, reklám szerepe, emlékezés mechanizmusa</p> <p>Idegrendszer egészsége Stresszkezelés, pszichoszomatikus betegségek, anorexia, bulémia, Alzheimer-kór, Parkinson-kór, drogok tudatmódosító hatása</p> <p>Hormonrendszer Hormonrendszer felépítése, belső elválasztású mirigyek, hormonok hatásmechanizmusa, hormonok hatása a kalcium anyagcserére, só és vízháztartásra, szénhidrát-anyagcserére. hormon túltermelés, alulműködés, ehhez kapcsolatos megbetegedések</p> <p>Immunrendszer Specifikus és nem specifikus immunválasz, immunrendszer sejtjei, működésük alapjai, autoimmun betegségek, immunizálás típusai, vérszérum fogalma, vércsoportok, vérátömlesztés, Rh összeférhetetlenség, szervátültetés</p> <p>Szaporítószerv felépítése, anya és magzati keringés működése, egyedfejlődés, hozzá kapcsolódó egészségügy, családtervezés, terhességi tesz működése, várandósság jelei, nemi úton történő fertőző betegségek, védekezés módjai, előnyök és hátrányok</p>
--	--

Tematikai egység	Egyed feletti szerveződési szintek	Órakeret 32 óra
<p>5.1. Populáció</p> <p>5.2. Életközösségek (élőhelytípusok)</p> <p>5.3. Bioszféra</p> <p>5.4. Ökoszisztéma</p> <p>5.5. Környezet- és természetvédelem</p>	<p>Populáció ökológiai, genetikai fogalma. Jellemzői, növekedési modellek, r és K stratégia, gradáció, biológiai védekezés. Környezeti tényezők, kölcsönhatások, élettani és ökológiai niche, tűrőképességi görbék és elemzésük. Gauze-elv, Allen szabály. Kémiai védekezés, műtrágyák, peszticidek és a táplálkozási lánc. Viselkedésbeli kölcsönhatások. Populációs kölcsönhatások példákkal.</p> <p>Életközösségek jellemzői, mintázat, szukcesszió, aszpektus, pionír és zárótársulás. Hazai életközösségek, növényismeret és állatismeret könyv használata, antropogén hatások az életközösségekben. Szikések, sziklagyepek jelentősége. Gyomnövény fogalma, szerepkörük.</p> <p>Civilizációs ártalmak. Városok ökológiai hatásai. közlekedés ökológiai hatásai, fenntartható fejlődés fogalma. Globális ökológiai problémák.</p> <p>Ökoszisztéma fogalma, tagjai, működése, információtartalma.</p> <p>Táplálkozási lánc és hálózatok elemzése, anyagkörforgások (szén, víz, nitrogén, foszfor).</p> <p>Energiaáramlás, biomassa, biológiai produkció. Biológiai sokféleség, diverzitás.</p> <p>környezet és természetvédelem fogalma, értelmezése, védett területek csoportosítása.</p> <p>Levegő: összetétel, légszennyező hatások, kiváltó okok, megelőzési javaslatok, savaseső, üvegházhatás, hő szennyezés</p> <p>Víz: biológiai szerep, vízszennyező anyagok, víznyerés módjai, víztisztítás, vízszennyezést csökkentő stratégiák</p> <p>Energia, sugárzás: Megújuló és nem megújuló energiaforrások. Atomenergia. energiatakarékosság módjai.</p> <p>Talaj: képződés, talajszennyező hatások, kezelésük</p> <p>Hulladék: szemét és hulladék közti különbség, szelektív hulladékgyűjtés, hulladék csökkentésének módszerei</p>	
Tematikai egység	Öröklődés, változékonyság, evolúció	Órakeret 32 óra
6.1. Molekuláris genetika	Genetikai alapfogalmak (gén, allél, homozigóta, heretozigóta, diploid, haploid, domináns, recesszív, fenotípus, genotípus, kromatin, kromoszóma, crossing over, kódszótár). Tulajdonság és a DNS	

<p>6.2. Mendeli genetika</p>	<p>kapcsolata, fehérjeszintézis. Mutáció mutáció fogalma, típusai, emberi megbetegedések, gazdasági haszna. albinizmus, fenilketonúria, sárlósejtes vérszegénység genetikai háttere. Mutagén hatások és a Down-szindróma. Génműködés szabályozása, a lac-operon működése, daganatok, és korai felismerésének jelentősége.</p> <p>Minőségi jellegek. Öröklésmenet típusok, példákkal. Mendel munkássága, kapcsoltság. Genetikai feladatmegoldások. Családfaelemzés. Vércékenység, szintévesztés genetikai háttere. Mennyiségi jellegek. Ikervizsgálatok. Házasítás, hibrid vetőmagok. Beltenyésztés. Genetika haszna.</p>
<p>6.3. Populációgenetika és evolúciós folyamatok</p>	<p>Ideális és reális populáció. Ideális populáció feltételei, allélgyakoriságot módosító tényezők. Szelekció típusai, összefüggése a fajkeletkezéssel. Hardy-Weinberg eloszlás, populációgenetikai feladatmegoldás. Adaptív és nem adaptív evolúciós változások . Természetes szelekció, divergens, konvergens fejlődés. Evolúció közvetett és közvetlen bizonyítékai. Kormeghatározási módszerek. Biotechnológia és bioetika.</p> <p>Prebiológiai evolúció, élő sejt kialakulásához vezető lépések. Miller kísérlet lényege. Emberszabásúak kialakulása. Homo nemzetség evolúciója.</p>
<p>6.4. A bioszféra evolúciója</p>	

DRÁMA ÉS TÁNC

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	36	0	0	0
Heti óraszám	1	0	0	0

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	36	0	0	0
Heti óraszám	0	1	0	0	0

DRÁMA ÉS TÁNC

A dráma és tánc tanítása olyan művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amelynek célja az élményeken keresztül történő megértés, valamint a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése.

A dráma és tánc kreatív folyamata szolgálja a tanulók ön- és társismeretének gazdagodását, segíti az oldottabb és könnyebb kapcsolatépítést és -ápolást.

A tanulói tevékenységek a gondolatok és érzelmek kifejezését, ezzel együtt különböző drámai és színházi kifejezési formák megismerését, alkalmazásuk elsajátítását és értelmezését szolgálják.

A mozgásos-táncos tevékenységek többek között fejlesztik a ritmusérzéklet, a térérzékelést, a testtartást, a mozgáskoordinációt, az állóképességet. E tevékenységek során a tanulók megismerik a mozgásos-táncos kommunikáció és önkifejezés sajátosságait, eszköztárát.

A dramatikus és a mozgásos-táncos tevékenység gyakorlása és tanulása hozzájárul a nemzeti, helyi vagy a nemzetiségi hagyomány megismeréséhez, az önazonosság erősítéséhez, fontos szerepe lehet a közösségi tudat kialakításában.

A művészeti tevékenységformákkal való személyes találkozás révén a művészeti ágak nyelve a tanulók sajátjává válik, és mindezek eredményeként kialakul bennük a művészettel élés, az értő befogadóvá válás alapvető igénye.

A tárgy közműveltségi tartalmai, fejlesztési feladatai elsősorban tevékenységközpontú, gyakorlati képzés során sajátíthatók el. A tematikai egységekhez időkeretek csak ajánlatként határozhatók meg, mivel a témák feldolgozása komplex gyakorlati tevékenységek keretében valósul meg. A feltüntetett tematikai egységek és közműveltségi tartalmak megjelenése átfedi egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a feltüntetett óraszám ajánlások az éves összórászám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást. A tematikai egységek nem sorrendben, hanem a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a szaktanár döntése alapján dolgozhatók fel.

A dráma és tánc jellegénél fogva nagy szerepet játszik több fejlesztési területen meghatározott ismeretek elsajátításában, készségek kialakításában és képességek fejlesztésében.

Az *erkölcsi nevelés* területén a tanuló a dráma és tánc tanulása során olyan kérdésekkel és problémákkal találkozik, amelyek segítenek számára eligazodni az őt körülvevő világban. A tevékenységek során megtapasztalja, hogy cselekedeteiért és azok következményeiért viselt felelősséggel tartozik, fejlődik igazságérzete. Ezzel a dráma és tánc hozzájárul a tanulók társadalmi beilleszkedésének elősegítéséhez.

A *nemzeti öntudat, hazafias nevelés* területén megismer több különböző népcsoporthoz kötődő szokásrendszert vagy ünnepkörökhöz köthető hagyományt, így felkelhető érdeklődése szűkebb és tágabb környezete kultúrája iránt, megtapasztalhatja ezek helyét Európa és a világ szokásvilágában, fontossá válhat számára a hagyományok megismerése és megőrzése.

Az *állampolgárságra, demokráciára nevelés* területén nyitottá válhat a társadalmi jelenségek iránt, ezek ábrázolására törekszik dramatikus tevékenységeiben is. Foglalkozik a kisebb és nagyobb közösségek sajátosságaiból eredő lehetőségekkel és korlátokkal. Fejlődik önálló kritikai gondolkodása, elemzőképessége és vitakultúrája.

Az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése*, valamint a *felelősségvállalás másokért, önkéntesség* területén képes az alkalmazkodásra és az érdekérvényesítésre.

Életkorának megfelelően megnyilvánul különböző társas helyzetekben. Képes több szempontból is értékelni és drámajátékos tevékenységekben megmutatni egy-egy helyzetet. A megbeszéléseken önálló véleményt fogalmaz meg, tapasztalatot szerez önmaga és társai tevékenységének elemző értékelésében, ugyanakkor képes mások munkájának elismerésére, tiszteletére is.

A *családi életre nevelés* területén a feldolgozott történetek szereplőinek kapcsolatai, valamint életeseményeik elemzése a nevelő munka segítségére lehet.

A *testi és lelki egészségre nevelés* területén megismeri a figyelem összpontosítására szolgáló különféle koncentrációs és lazító játékokat és tevékenységeket.

A *fenntarthatóság, környezettudatosság területén* fejlődik közvetlen és tágabb környezetének természeti és társadalmi értékei, annak sokszínűsége iránti szenzibilitása.

A kompetenciafejlesztés területén az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztésében az aktív tevékenységek folytán a dráma és tánc tantárgy jelentős szerepet játszik. A tanuló részt vesz verbális és nem verbális kommunikációs játékokban, megtapasztalja az önkifejezés több formáját. Ezek segítségével képes érzéseinek és véleményének kifejezésére, valamint saját és mások tevékenységének értékelésére is. Fejlődik a tiszta, érthető, artikulált beszéd, a világos, adekvát nyelvhasználat területén.

A *pályaorientáció* területén dramatikus tevékenységek során különféle ismereteket szerez a különböző szakmák, hivatások, életpályák lehetőségeiről.

A *médiatudatosságra nevelés* területén dramatikus tevékenységek során megismeri és képes alkalmazni a tömegkommunikációs médiumok különböző műfajait, a média eszköztárát. Emellett képes saját produkciós munkájának szcenikai, hangtechnikai, filmes stb. kivitelezésére, illetve képi, hangtechnikai rögzítésére.

A *tanulás tanulása* területén képes saját tanulási stílusának, stratégiáinak kialakítására, fejleszti memóriáját, szóbeli, írásbeli, mozgásos, képi stb. kifejezésmódjait.

A *szociális és állampolgári kompetencia* területén a tanuló lehetőséget kap más kultúrák sokszínűségének megismerésére. A dramatikus tevékenységek során gyakorolja a társainak való segítségnyújtást különféle megjeleníthető élethelyzetekben. A közös munka folyamatában megtapasztalja, hogy kisebb és nagyobb közösségének működése az ő felelőssége is, a dramatikus tevékenység során, a mintha-helyzetek „gyakorlóterepén” felelősséget érez és vállal társaiért. Képes megfogalmazni véleményét és elfogadni mások érvelését.

A *kezdeményszerzőképesség és vállalkozói kultúra* területén a tanuló életkorának megfelelő helyzetekben képes a mérlegelésre, döntéshozatalra és arra, hogy felmérje döntései következményeit – mindezt a dramatikus tevékenységek során a gyakorlatban, védett környezetben meg is tapasztalja.

Ugyanakkor az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* területén fejlődik emocionális érzékenysége is, megismerkedik a befogadást és a kifejezést segítő játékokkal, dramatikus tevékenységekkel, a megjelenítés többféle (pl. verbális, mozgásos-táncos, vizuális) formájával. Képes színházi, táncszínházi, zenészházi alkotások értelmező-elemző befogadására. Érdeklődése felkelthető a kortárs kulturális élet, rendezvények iránt.

Emellett a *hatékony, önálló tanulás* megalapozásaként részt vesz egész csoportos, kiscsoportos tevékenységekben, és vállal egyéni tevékenységeket is. Megtapasztalja saját készségeit és képességeit, felismerheti, miben kell még fejlődnie.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Csoportos játék és megjelenítés	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Tiszta, érthető, artikulált beszéd jellemzőinek ismerete. Szövegkontextusnak és/vagy a szituációnak megfelelő nyelvhasználat. Alkotó, cselekvő részvétel többféle dramatikus tevékenységben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók önkifejezési készségének fejlesztése, megnyilatkozásaik bátorítása, együttműködésük erősítése. A kommunikáció különböző típusainak ismerete és a szituációhoz illő használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Koncentrációs és lazítógyakorlatok (szöveges és szövegmentes légzőgyakorlatok, relaxációs játékok, koncentrációs gyakorlatok az érzékelésfejlesztés, a figyelemtartás és -megosztás, a memóriakapacitás fejlesztésére).</p> <p>Ön- és társismereti gyakorlatok (pl.: ismerkedő és megismerő játékok, interakciós gyakorlatok).</p> <p>Páros, kiscsoportos és csoportos egyensúly- és bizalomgyakorlatok.</p> <p>Fejlesztő és szinten tartó verbális és nem verbális kommunikációs gyakorlatok.</p> <p>Szándékos és tudatos nyelvi választások, kifejezésmódok: felismerése és használata dramatikus tevékenységekben.</p> <p>Egyéni stílus, karakter, státusz, érzelem ábrázolása nyelvi és gesztusnyelvi eszközökkel.</p> <p>A különféle beszédműfajok és a hatáskeltés eszközeinek alkalmazása a gyakorlatok során.</p> <p>A média jellemző kifejezésmódjainak megjelenítése dramatikus tevékenységekben.</p> <p>A tánc- és mozgásszínházi technikák alapjai (fizikai koncentrációt, testtudatot fejlesztő gyakorlatok, kiscsoportos és csoportos együttműködést igénylő mozgásgyakorlatok).</p> <p>A konkrét és absztrahált mozgás közötti különbség tudatosítása.</p> <p>Hangulatok kifejezése mozgással/tánccal.</p> <p>Stílus, jellem ábrázolása mozgással/tánccal.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Kommunikációs, stilisztikai játékok, stílusgyakorlatok. A szünet, a hangsúly-, a beszédtempó-, a hangmagasság-váltás és a hanglejtés modulációjának használatában rejlő kommunikációs lehetőségek megfigyelése és alkalmazása.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Megjelenő konfliktusok, viselkedési módok és megoldások tudatos kritikai elemzésén, illetve a valóságismereten alapuló szövegalkotási gyakorlatok. A korosztály sajátosságainak megfelelő, rövid, árnyalt és pontos fogalmazásra törekvő médiaszövegek létrehozásának előkészítése és azok kivitelezése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A zenei mondanivaló verbális kifejtése vagy más művészeti ág kifejezési eszközeibe való átkódolása.</p> <p><i>Ember és társadalom:</i></p>

	<p>Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> Véleményalkotás a saját és a társak tevékenységéről, reális értékítélet megfogalmazása. Közreműködés a közösségi normák kialakításában. A társak munkájának segítőkész, együttműködő értékelése, a másoktól kapott értékelés megértése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Koncentráció, ritmus, tempó, térérzékelés, stílus, testérzékelés, hangulat, érzelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rögtönzés és együttműködés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Alapszintű improvizációs képesség. Az improvizációs munkaformák ismerete. Figurák mozgásos-táncos rögtönzésekben történő ábrázolása. Improvizációk elemző értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az aktív, tudatos és tevékeny részvétel csoportos tevékenységekben. Növekvő intenzitású és mélységű részvétel szerepjátékokban, csoportos improvizációkban. A megismert munkaformák tudatos és kreatív alkalmazása. A dramatikus tevékenységek elemző megbeszélése, önálló véleményalkotás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Improvizáció a tanár által megadott téma vagy fogalom, a tanulók által közösen kidolgozott cselekményváz (jelenetváz) alapján.</p> <p>Némajátékos és szöveges improvizációk (pl. mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal), hétköznapi élethelyzetek felidézése mozgással és beszéddel, szituációs játékok (pl. befejezetlen történetre, fotóra, filmre, képzőművészeti alkotások reprodukcióival, a szereplők jellegzetes vonásainak megadásával).</p> <p>Improvizáció a megismert kifejezési formák összefűzésével, illetve alkotó jellegű alkalmazásával.</p> <p>Különbféle konkrét és metaforikus kifejezőeszközök tudatos alkalmazása (pl. szituációs játékok hangeffektusokra, vázlat</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegtan (szövegalkotás, szövegszerkesztés, a szöveg szerkezete), korstílusok, stílusirányzatok.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Átélt, elképzelt, hallott esemény mozgóképi vagy más médiaszöveggel történő megjelenítésének megtervezése, kivitelezése egyszerű</p>

<p>megadásával, a valódi érzelmek kimondásának tiltásával). Hétköznapi helyzetek megjelenítése és értelmezése; látott vagy hallott történetek feszültségteli jeleneteinek felidézése kiscsoportos improvizációkban.</p> <p>Spontán és előkészített mozgásos improvizáció adott zene, téma vagy fogalom alapján.</p> <p>Rövid, mozgásos etűdépités és különféle feltételekre alapozó improvizációk (pl. versek által keltett hangulatokra épülő improvizációk, szimbolikus mozgásokból építkező improvizációk, zenés etűdök indulatok, hangulatok, érzelmek megadásával).</p>	<p>eszközökkel.</p> <p><i>Ember és társadalom:</i> Mások érvelésének összefoglalása és figyelembevétele. A véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> Feladatvállalás, a helyzetnek megfelelő aktivitás, tudatosan kialakított együttműködés, kompromisszumkészség és felelősség a közös munkában.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stílus, karakter, viszonyok, feszültség, státusz, kontraszt, harmónia-diszharmonia, fokozás, variáció, arányosság, hatás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Alapvető dramaturgiai, drámaszerkezeti, műfaji fogalmak ismerete és használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különféle színházi korszakok, stílusok és műfajok felismerése és jellegzetességeik megfogalmazása. A színház és dráma jellemző műfaji jegyeinek azonosítása. Alapszintű dramaturgiai fogalomkészlet használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Dramatikus formanyelvi elemek összefűzése, egymásra építése a kívánt tartalom kifejezése érdekében.</p> <p>A színpadi hatáselemek, egyes színházi stílusok, színházi műfajok jellemző jegyeinek azonosítása és alkalmazása saját játékokban.</p> <p>Különböző dramatikus és színházi tevékenységek alkalmazása az improvizációkban és jelenetekben, a figurateremtés folyamatában.</p> <p>A játékok megbeszélése során a dramatikus eszközök és a színházi formanyelv elemeinek értelmezése a tanult szakkifejezések alkalmazásával.</p> <p>A feszültségteremtés eszközeinek felismerése és alkalmazása dramatikus tevékenységek során.</p> <p>Alkotó jellegű részvétel a közösség és a szaktanár közös igénye szerint a nyilvánosság (elsősorban saját közönség)</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Műalkotások elemzésének, megközelítésének lehetőségei, módszerei.</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i> A vizuális nyelv eszközeinek komplex értelmezése. Saját és mások munkájának elemzése, értékelése.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Nem lineáris szövegformák elemzése.</p>

számára készített egyéni vagy közös produkcióban (megismerkedés a felkészülés lépéseivel, a próbafolyamattal, produkció lebonyolításával).	<i>Matematika:</i> Adott tárgy, elrendezés más nézőpontból történő elképzelése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sűrítés, feszültség, tét, fókusz, keret, kontraszt, szimbólum.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Történetek feldolgozása	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Dramatikus kifejezésformák. Élmények feldolgozása tánc- és mozgástechnikai elemek alkalmazásával.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés felkeltése a kultúrtörténet, történelem iránt. Dramatikus eszközök tudatos alkalmazása események, művészeti alkotások feldolgozásában, megjelenítésében.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Jeles alakokhoz, eseményekhez, korszakokhoz tartozó élethelyzetek feldolgozása dramatikus tevékenységekkel. Irodalmi művek részleteinek vagy egészének feldolgozása drámás eszköztár/dramatikus tevékenységek alkalmazásával. Különböző művészeti ágakhoz tartozó műalkotások irodalmi és/vagy filmes és/vagy dramatikus és/vagy mozgásos adaptációja. Mindennapi történetek, érzések, élmények feldolgozása drámajátékos tevékenységformákkal. A célirányos helyzetértékelési és döntési képesség fejlesztése a történetek feldolgozása során.</p>		<p>Tudomány- és művészettörténeti korszakok jeles alakjai, kiemelkedő eseményei (irodalom, művészetek, matematika, természettudományok).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. Más kultúrák megismerésének igénye.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Az életkori sajátosságoknak és az elvárható tájékozottságnak megfelelő érveléssel és példákkal alátámasztott vita.</p> <p><i>Ember és társadalom:</i> Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból. Erkölcsei kérdéseket felvető</p>

	élethelyzetek felismerése, bemutatása. Különböző értékrendek összehasonlítása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sűrítés, dramatizálás, szituáció, motiváció, történet, cselekmény, adaptáció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Megismerő- és befogadóképesség	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Színház- és drámatörténeti alapismeretek. (Nép)hagyományok alapfokú ismerete. Színházi előadások alapszintű befogadása, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Színházi előadások elemzése színházi fogalmak alkalmazásával. Előadások drámás eszközökkel történő feldolgozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Különböző színházi irányzatokat képviselő előadások (hivatásos vagy amatőr színházi társulat előadása, annak hiányában gyermek- vagy diákszínházi csoportok előadásainak) megtekintése.</p> <p>Előadások elemzése az élmények befogadását elősegítő dramatikus tevékenységformákkal.</p> <p>A színészi, rendezői, dramaturgiai és egyéb tervezői munka alapszintű elemzése.</p> <p>Színház- és drámaelméleti ismeretek megalapozása a látott előadásokhoz kapcsolódóan (pl. a drámai műnem jellegzetességei, dramaturgiai alapfogalmak, a színházművészet összművészeti sajátosságai).</p> <p>Egyszerűbb tánc- és mozgásszínházi műfajok felismerése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Drámafeldolgozások; drámaírói életművek ismerete.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A zene különböző funkcióinak, megjelenésének megfigyeltetése.</p> <p><i>Rajz- és vizuális kultúra:</i> Párhuzamok keresése az irodalom, a zene, a dráma, a film és a vizuális művészetek egyes alkotásai között; jelmez, kellék, térábrázolás, színkezelés.</p> <p><i>Média és mozgóképkultúra:</i> Színházi közvetítések formai megoldásai.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dramaturgiára, szcenikára, színészi játékra vonatkozó legfontosabb alapfogalmak.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanulók képessé válnak a pontos önkifejezésre, a mások előtti megnyilatkozásra és együttműködésre. Növekvő intenzitással és mélységgel vesznek részt szerepjátékokban, csoportos improvizációkban.
---	---

	Tudatosan és kreatívan alkalmazzák a megismert munkaformákat. Képesé válnak a megismert dramaturgiai fogalomkészlet használatára. Képesek színházi előadások drámás eszközökkel történő feldolgozására.
--	---

ÉNEK - ZENE

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	36	36	0	0
Heti óraszám	1	1	0	0

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	36	36	0	0
Heti óraszám	0	1	1	0	0

ÉNEK-ZENE

9-10. évfolyam

Célok és feladatok

A gimnáziumi énekköztetés legfontosabb célja, hogy a zene az életmód szerves részévé váljék. Hatása érzelmi és értelmi vonatkozású, jellemformáló ereje és szerepe van. A közös zenei tevékenység, a csoportos muzsikálás élménye, az aktív zenei cselekvés öröme arra ösztönzi a tanulót, hogy a közösség tevékeny és felelős tagja legyen.

A középiskolai énekköztetés a korábban megszerzett ismereteket, készségeket aktív zenélési módokat összegzi és az életkori sajátosságokból adódóan fejlettebb szintre emeli. Hozzájárul a zenei világkép kialakításához. Célja, hogy a zenei élményeket, ismereteket a sokrétű, különböző előjelű zenei hatásokat zenei tudattá rendezze a tanulóknak.

Fejlesztési követelmények

Éneklés

Az éneklés sok diák számára az egyetlen aktív zenélési lehetőség. Középiskolában a megfelelő érzelmi és értelmi háttérrel valóban a művészi önkifejezés szintjére emelendő. Az énekhang jelentse a tanuló számára a legtökéletesebb, bármikor igénybe vehető hangszert. Cél a kifejező énekhang mint eszköz továbbfejlesztése ahhoz, hogy a tanulók közelebb kerüljenek a magyar és egyetemes zeneirodalom remekeihez.

A csoportos és egyéni éneklés tiszta intonációval, pontos ritmussal, érthető kifejező szövegkijetéssel, az előadásmód helyes megválasztásával a zenei hallás fejlesztője is. A közös éneklésből a többszólamú éneklésbe fejlődve a többszólamú hallás, hangközök tiszta intonálása, a tonalitás iránti érzék erősödése következik.

Zenei írás- olvasás

A gimnáziumban a zenei olvasás- írás jelrendszerének további fejlesztése a cél. A gyakorlás eljuttatja a tanulót a reprodukálás készségéhez. A szolmizációs és ABC-s hangnevek, illetve segítségükkel a kottaolvasás, a dallam-ritmus lejegyzése, a kottakép értelmezése a zenei reprodukció fontos elemei.

Zenehallgatás

A zenei hallás fejlesztését szolgálja a hangzó zene megfigyeltetése, a zenehallgatás. Lehetővé teszi a zenei folyamat befogadását, megfigyelését, formai összefüggéseinek észrevételét, a zene valamennyi összetevőjének tudatosítását. Jól kiegészíti az éneklési készség formálását. A közös zenehallgatás egyre inkább a meglévő ismeretek alkalmazása, az ismeretlen zene megfigyelése felé irányuljon.

A zenei befogadóképesség fejlesztése a zenehallgatás segítségével történik. 9-10. évfolyamban a hosszabb szemelvények hallgatása lehetővé teszi átfogóbb összefüggések, formák, szerkesztési elvek, zenei megoldások megfigyelését. Mindezek tudatosítása a zenetörténeti korok általános művészeti jellemzőit, azok elhatárolódását

és összefüggéseit érzékeltetik. Mindezekkel párhuzamosan fejlődik a tanuló ízlésrendszere, véleménynyilvánítási készsége.

Önművelés

Fontos feladat az életkori sajátosságoknak megfelelő tanulási módszerek tudatosítása. A tanulók legyenek képesek korszerű könyvtár- és informatikai ismeretek birtokában - kotta, szakkönyv, szótár, lexikon, hangzó anyag, CD (CD-ROM) felhasználásával - részfeladatok önálló feldolgozására.

A zeneirodalmi alkotások megismerése hozzájárul más művészeti ágak formanyelvének megértéséhez.

A tömegkommunikáció zenei műsorkínálatának figyelemmel kísérése, a szelektálás képessége, a rendszeres hangverseny-látogatás, az iskola zenei életének megszervezése és működtetése fontos eszköz ahhoz, hogy az értékes zene a fiatalok életének szerves részévé váljon.

Kollektív művészi tevékenység

A kollektív művészi munka valamennyi szintere: énekkar, zenekar, néptáncegyüttes fejleszti az előadói készséget, bővíti az önkifejezés eszköztárát.

9. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincs-bővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
4-5 mű éneklése tiszta intonációval az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), a következő kategóriák mindegyikéből: Zeneirodalmi szemelvények, a megismert stíluskorszakból választva, egy-egy dal vagy dalrészlet, néhány rövid zenei téma: <ul style="list-style-type: none"> - gregorián, - reneszánsz, - barokk, 		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben,

<p>– bécsi klasszikus,</p> <p>Egyszólamú és egyszerűbb szerkezetű többszólamú világi és egyházi vokális és hangszeres művek, témái a zenehallgatás anyagából válogatva.</p> <p>Néhány populáris zenei szemelvény a zenehallgatás anyagából válogatva (lásd a magyar anyag a Zenehallgatási anyag megfelelő része).</p> <p>Magyar népzene és történeti dallamok (az életkornak megfelelő tematikus csoportokból válogatva):</p> <ul style="list-style-type: none"> – régi rétegű és új stílusú népdalok, – életfordulók, jeles napok dalai, – búcsúzó, keservesek, – pszalmódizáló népdalok, – verbunkos dallamok. 	<p>magyar népballadák, virágénekek, szimbolika.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai eredeti szöveggel.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népzene: ballada, jaj-nóta, sirató, egyházzene (zsoltár, korál); világi zene (trubadúrének, ungarésca), dal (népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal).</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Ritmikai és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismétlése a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének megfelelő zenei példákon keresztül személyiségfejlesztés.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Ritmus, metrum:</p> <p>Összetettebb metrumokhoz kapcsolódó improvizációs gyakorlatok tapssal és ütőhangszerekkel, szabályos és szabálytalan hangsúlyozás, metrum váltások.</p> <p>Dallam:</p> <p>Szövegalkotás egyszerűbb, ismert dallamra, jellegzetes ritmusokra,</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás egyszerű dallamra, versmegzenésítés, szöveg hangsúlyok, prozódia.</p>

<p>dallamalkotás egyszerű szövegre.</p> <p>Eredeti nyelvű szöveg és fordításainak összehasonlítása, a zenei kifejezőkészség eszközeinek bemutatásával, klasszikus és populáris műfajokban egyaránt.</p> <p>Ismert dallamhoz ritmuskíséret vagy adott ritmuskísérethez dallamalkotás. Egyszerű ritmus alkotása - osztinató</p> <p>Kreatív közreműködés a tanult ritmikai, metrikai, dallami és harmóniai elemekből létrehozott és a tanult formai eszközökkel szerkesztett kompozíciók megszólaltatásában.</p> <p>Rögtönzés és komponálás egyéni és csoportos formában.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon keresztül.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Zenei szerkesztésmód (egyszólamú dallamalkotás, homofónia, polifónia).</p> <p>Metrumfajta (egyszerű, összetett, aszimmetrikus), szabályos és szabálytalan hangsúlyozás. Prozódia.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Felismerő kottaolvasás, nélkülözhetetlen zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek a hagyományos klasszikus zenei notációról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek megerősítése, rendezése az ismétlés és az összefüggések feltárása által. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel valamint elemi szintű kottaolvasás alkalmazásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A zenei írásbeliség kialakulásának főbb jellemzői.</p> <p>A zenei lejegyzés változásai. A neuma és a kulcsok megismerése. Az</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és</p>

<p>ötvonalas rendszertől eltérő notációk: tabulatúra.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum, tempó:</p> <p>Táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése, tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából.</p> <p>Harmóniai elemek:</p> <p>Egyszerűbb harmóniai változás megfigyeltetése.</p> <p>Vokális és hangszeres partitúrák megismerése a zenehallgatás kottakép követésével, témák azonosításával, előadói jelek és az előadási mód megfigyelésével.</p>	<p>jelzések használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Partitúra, notáció, tánctípus, ritmus.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás Befogadói kompetenciák fejlesztése</p>	<p>Órakeret 3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A befogadás pályáinak szélesítésével, személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzésével, irányított és önálló feldolgozással a személyiség és az esztétikai érzék fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A zene rendszerezésének különböző szempontjai (pl. kronológia, műfaj, forma, funkció, abszolút zene – programzene):</p> <p>A zene kapcsolatainak feltárása a társzművészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével (az egyházzene kapcsolata a liturgiával, zenei élet a főúri rezidenciákon és a nyilvános koncerttermekben, operaházakban).</p> <p>Az alkotás – zenei reprodukció – befogadás viszonya (zeneszerzés és előadó-művészet kapcsolata)</p> <p>A zenei ismeretszerzés és információgyűjtés, a zenehallgatás</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi</p>

<p>lehetőségei a számítógép és az internet segítségével. A felfedezés örömeinek kialakítása a folyamatos tanári tartalomközlés helyett (zeneszerzők, életutak, életművek).</p> <p>Népzene és műzene kapcsolatai, a jazz és a populáris zene műfajainak kapcsolódási pontjai.</p> <p>Átköltés, átdolgozás, feldolgozás, stílusok keveredése, zenei humor, pl. komolyzenei témák megjelenése a médiában és a populáris műfajokban, világzenei példák zenei forrásai.</p> <p>Egy zenemű/részlet egyéni feldolgozása, elemzése megadott témából választva (pl. élet, halál, születés, gyász, haza, becsület, küzdelem, szerelem, hűség, gúny, irónia, humor, hősiesség, szabadság, béke, vallás).</p>	<p>kapcsolódásai, zene a főúri rezidenciákon, zene a liturgiában, polgárosodás és a nyilvános koncerttermek, operaházak.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p> <p><i>Informatika:</i> információgyűjtés az internet segítségével.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népzene – műzene, világi zene – egyházzene, abszolút zene – programzene, komolyzene – populáris zene, tánczene.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás Zenehallgatás</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a zenei stílusokban. Önálló elemzés, véleménykifejtés.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene</p>

<p>Népzene:</p> <p>Népdal, hangszeres népzene, népies műdal.</p> <p>Műzene:</p> <p>Az európai műzene kialakulása a bécsi klasszikáig – legfontosabb stílusjegyek, műfajok és zeneszerzők.</p> <p>Középkor és reneszánsz – az egyszólamúságból a többszólamúság első virágkoráig (gregorián, reneszánsz műfajok: motetta, madrigál).</p> <p>Barokk hangszeres műfajok és az opera kialakulása (basso continuo, monódia, fuga, korál, passió, concerto)</p> <p>XVII–XVIII. századi magyar műzene (Kájoni-kódex, Lőcsei kézirat, Vietórisz-kódex anyagából).</p> <p>Bihari János, Lavotta János és Csermák Antal verbunkos zenéje.</p> <p>Bécsi klasszika – a klasszikus zenei formák és műfajok (szonáta elvű formai építkezés, kamarazene, szimfónia, opera buffa), Haydn, Mozart, Beethoven.</p> <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése, a hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával.</p>	<p>irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai, zene a főúri rezidenciákon, zene a liturgiában, polgárosodás és a nyilvános koncerttermek, operaházak.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p> <p><i>Informatika:</i> zenei információgyűjtés az internet segítségével).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Stílusjegy, műfaj.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a 9. évfolyam végén</p>	<p>A tanulók az énekes anyagból 10 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekelnek csoportosan.</p> <p>Képesek néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidézésére egy-egy témán, műfajon, stílus körön belül is.</p> <p>Egyszerűbb többszólamú kórusművek, vagy azok részleteit, kánonokat csoportosan énekelnek.</p>
--	--

	<p>A tanulók a generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezés, a forma, a műfaj és a zenei eszközök közti összefüggéseket.</p> <p>A kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket felismerik és értelmezik, tanári segítséggel reprodukálják.</p> <p>Képesek a műalkotások üzenetét felismerni, a bennük megjelenő sors- és magatartásmintákat értelmezni, gondolatiságukat, morális és humánus tartalmukat megérteni.</p> <p>A kiemelkedő zenei műalkotások megismerése által korunk kulturális sokszínűségében eligazodnak.</p> <p>A tanulók több zenei stílust, korszakot, zeneművet megismernek (min. 10 alkotás).</p> <p>Tudnak tájékozódni a tanult műfajokban és a stíluskorszakokban.</p> <p>A műveket kontextusba helyezve képesek saját élményeket is felidézni, választásaikat meg tudják indokolni.</p> <p>Különbséget tudnak tenni világi zene, egyházzene, szórakoztató zene, alkalmazott zene, programzene között.</p> <p>A tanév során az áttekintést segítő különböző szempontok alapján megismerik a tanult zenei stílusok jellemzőit, kronologikus és műfaji rendszer alakul ki az eddig megszerzett és ebben az időszakban kiegészített zenei ismeretekben.</p>
--	--

<p>A továbbhaladás feltételei</p>	<p><i>Éneklés</i></p> <p>10 új dallam - népdal, a tanult zenetörténeti korok műdalai, oratórium- és operarészletek - éneklése részben emlékezetből, részben kottából.</p> <p>Közreműködés az osztály vagy csoport énekes előadásában.</p> <p><i>Zenehallgatás</i></p> <p>A középkori, a reneszánsz, barokk és klasszikus zenetörténeti korok stílusjegyeinek ismertetése, továbbá felismerése többször</p>
--	--

	<p>hallott zeneművekben, zeneműrészletekben</p> <p>Egyes zeneirodalmi alkotások megnevezése témáik, hallott részleteik alapján</p> <p><i>Improvizáció</i></p> <p>Ritmus improvizálása megadott ritmusképletekkel megadott terjedelemben</p> <p>Könnyebb osztinato-ritmus rögtönzése adott dallamokhoz</p> <p><i>Zenei olvasás- írás</i></p> <p>Ismert dallamok utószolmizálása</p> <p>3 # 3b ismerete</p> <p>Hangnemek megállapítása előjegyzés alapján</p> <p>Ismert dallamok írása violinkulcsban a tanult hangnemekben</p> <p>Elemzési feladat (hangnem, forma, szerkesztésmód stb.) önálló megoldása tanult zenemű kottaképe alapján.</p> <p>Énekes- és zenekari partitúrák értelmezése</p> <p>Dúr és moll karakter felismerése</p>
--	---

10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincsbővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>4-5 mű éneklése tiszta intonációval az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), a következő kategóriák mindegyikéből: Zeneirodalmi szemelvények, a megismert stíluskorszakból választva, egy-egy dal vagy dalrészlet, néhány rövid zenei téma:</p> <ul style="list-style-type: none"> – romantikus, – XX. századi. <p>Egyszólamú és egyszerűbb szerkezetű többszólamú világi és egyházi vokális és hangszeres művek, témái a zenehallgatás anyagából válogatva. Néhány populáris zenei szemelvény a zenehallgatás anyagából válogatva (lásd a magyar anyag a Zenehallgatási anyag megfelelő része). Magyar népzene és történeti dallamok (az életkornak megfelelő tematikus csoportokból válogatva):</p> <ul style="list-style-type: none"> – régi rétegű és új stílusú népdalok, – életfordulók, jeles napok dalai, – balladák, – virágénekek, diákdalok <p>Más népek dalai.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népballadák, virágénekek, szimbolika.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai eredeti szöveggel.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene: ballada; egyházzene (népének, spirituálé); dal (romantikus dal, szórakoztató zenei dal).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismétlése a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének megfelelő zenei példákon keresztül személyiségfejlesztés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>Ritmus, metrum:</p> <p>Összetettebb metrumokhoz kapcsolódó improvizációs gyakorlatok tapssal és ütőhangszerekkel, szabályos és szabálytalan hangsúlyozás, metrum váltások.</p> <p>Dallam:</p> <p>Eredeti nyelvű szöveg és fordításainak összehasonlítása, a zenei kifejezőképesség eszközeinek bemutatásával, klasszikus és populáris műfajokban egyaránt.</p> <p>Harmónia:</p> <p>Egyszerű harmóniamenet csoportos megszólaltatása.</p> <p>Az énekes és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallamalkotás, variánsképzés lehetőségeinek bemutatása, díszítés a népzében és műzenében, zenei szerkesztés módok, zenei formák parafrázisa zenei és nem zenei eszközökkel:</p> <p>ritmus rondó,</p> <p>szekvencia,</p> <p>periódus,</p> <p>variáció,</p> <p>arany metszés a zenében és a természetben.</p> <p>Egyszerű harmóniakíséret alkotása:</p> <p>dudabasszus,</p> <p>orgonapont,</p> <p>T-D ingamozgás,</p> <p>tercelés.</p> <p>Kreatív közreműködés a tanult ritmikai, metrikai, dallami és harmóniai elemekből létrehozott és a tanult formai eszközökkel szerkesztett kompozíciók megszólaltatásában.</p> <p>Rögtönzés és komponálás egyéni és csoportos formában.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>szövegalkotás egyszerű dallamra, versmegzenésítés, szöveg hangsúlyok, prozódia.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon keresztül.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Zenei szerkesztésmód (egyszólamú dallamalkotás, homofónia, polifónia).</p> <p>Metrumfajta (egyszerű, összetett, aszimmetrikus), szabályos és</p>

	szabálytalan hangsúlyozás. Prozódia. Hármashangzatok.
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Felismerő kottaolvasás, nélkülözhetetlen zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek a hagyományos klasszikus zenei notációról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek megerősítése, rendezése az ismétlés és az összefüggések feltárása által. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel valamint elemi szintű kottaolvasás alkalmazásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A zenei írásbeliség kialakulásának főbb jellemzői.</p> <p>A zenei lejegyzés változásai. Az ötvonalas rendszertől eltérő notációk: aleatorikus zene, jazz és popzenei akkordjelölés (csak információs szinten).</p> <p>Harmóniai elemek:</p> <p>Egyszerűbb harmóniai változás megfigyeltetése.</p> <p>Vokális és hangszeres partitúrák megismerése a zenehallgatás kottakép követésével, témák azonosításával, előadói jelek és az előadási mód megfigyelésével.</p>		<i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Partitúra, beat, swing, ritmus.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadás pályáinak szélesítésével, személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzésével, irányított és önálló feldolgozással a személyiség és az esztétikai érzék fejlesztése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A zene rendszerezésének különböző szempontjai (pl. kronológia, műfaj, forma, funkció, abszolút zene – programzene):</p> <p>A zene kapcsolatainak feltárása a társművészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével (az egyházzene kapcsolata a liturgiával, zenei élet a főúri rezidenciákon és a nyilvános koncerttermekben, operaházakban).</p> <p>Az alkotás – zenei reprodukció – befogadás viszonya (zeneszerzés és előadó-művészet kapcsolata, komponálás/lejegyzés – improvizáció), a zene funkciói (művészi zene – szórakoztató zene, önkifejezés, ünnepek zenéi, alkalmazott zene).</p> <p>A zenei ismeretszerzés és információgyűjtés, a zenehallgatás lehetőségei a számítógép és az internet segítségével. A felfedezés örömeinek kialakítása a folyamatos tanári tartalomközlés helyett (zeneszerzők, életutak, életművek).</p> <p>Csoportos műalkotás-elemzés, önálló véleménynyilvánítás (művészi érték – giccs).</p> <p>Népzene és műzene kapcsolatai, a jazz és a populáris zene műfajainak kapcsolódási pontjai.</p> <p>Átköltés, átdolgozás, feldolgozás, stílusok keveredése, zenei humor, pl. komolyzenei témák megjelenése a médiában és a populáris műfajokban, világzenei példák zenei forrásai.</p> <p>Jazzhangszerek, zenekar: trombita, szaxofon, klarinét, nagybőgő, zongora, sokféle ütőhangszer, bigband.</p> <p>Egy zenemű/részlet egyéni feldolgozása, elemzése megadott témából választva (pl. élet, halál, születés, gyász, haza, becsület, küzdelem, szerelem, hűség, gúny, irónia, humor, hősiesség, szabadság, béke, vallás).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai, zene a főúri rezidenciákon, zene a liturgiában, polgárosodás és a nyilvános koncerttermek, operaházak.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p> <p><i>Informatika:</i> információgyűjtés az internet segítségével.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Abszolút zene – programzene, komolyzene – populáris zene, tánczene,

	alkalmazott zene.
--	-------------------

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenehallgatás	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a zenei stílusokban. Önálló elemzés, véleménykifejtés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p>Népzene:</p> <p>Népdal, hangszeres népzene, népies műdal.</p> <p>Műzene:</p> <p>Romantika – dalciklus, hangszeres előadási darabok, opera és zenedráma (nemzeti jelleg a zenében, hangszeres virtuozitás, az érzelmek szélsőséges megjelenítése, miniatűr kompozíciók és monumentalitás – formai és dallami jellemzők: szabad formák, kromatikus dallamalkotás, díszítés).</p> <p>A századforduló és a XX. század zenéje – a stílusegység felbomlása, új zenei irányzatok (impresszionizmus, verizmus, dodekafónia, avantgárd, experimentális zene, expresszionizmus, elektronikus zene).</p> <p>Korunk zenéje a második világháborútól napjainkig.</p> <p>A klasszikus zenén túl, válogatás az alábbi anyagból:</p> <p>a jazz fontosabb műfajai a kezdetektől napjainkig,</p> <p>a beat és a klasszikus rock,</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai, zene a főúri rezidenciákon, zene a liturgiában, polgárosodás és a nyilvános koncerttermek, operaházak.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p>

<p>a világzene, a zenés színház – rockopera, a szórakoztató zene műfajai, filmzene és alkalmazott zene. A mai populáris zene irányzatai.</p> <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése, a hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával.</p>	<p>önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p> <p><i>Informatika:</i> zenei információgyűjtés az internet segítségével).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Stílusjegy, műfaj.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanulók az énekes anyagból 10 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekelnek csoportosan.</p> <p>Képesek néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidézésére egy-egy témán, műfajon, stílus körön belül is.</p> <p>Egyszerűbb többszólamú kórusművek, vagy azok részleteit, kánonokat csoportosan énekelnek.</p> <p>A tanulók a generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezés, a forma, a műfaj és a zenei eszközök közti összefüggéseket.</p> <p>A kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket felismerik és értelmezik, tanári segítséggel reprodukálják.</p> <p>Képesek a műalkotások üzenetét felismerni, a bennük megjelenő sors- és magatartásmintákat értelmezni, gondolatiságukat, morális és humánus tartalmukat megérteni.</p> <p>A kiemelkedő zenei műalkotások megismerése által korunk kulturális sokszínűségében eligazodnak.</p> <p>A tanulók több zenei stílust, korszakot, zeneművet megismernek (min. 10 alkotás).</p>
--	--

	<p>Tudnak tájékozódni a legfontosabb műfajokban és a stíluskorszakokban.</p> <p>A műveket kontextusba helyezve képesek saját élményeket is felidézni, választásaikat meg tudják indokolni.</p> <p>Különbséget tudnak tenni szórakoztató zene, alkalmazott zene, programzene között.</p> <p>Atanév során az áttekintést segítő különböző szempontok alapján megismerik a zenei stílusok jellemzőit, kronologikus és műfaji rendszer alakul ki az eddig megszerzett és ebben az időszakban kiegészített zenei ismeretekben.</p>
--	---

<p>A továbbhaladás feltételei</p>	<p><i>Éneklés</i></p> <p>10 új dallam - népdal, a tanult zenetörténeti korok műdalai, oratórium- és operarészletek - éneklése részben emlékezetből, részben kottából.</p> <p>Közreműködés az osztály vagy csoport énekes előadásában</p> <p><i>Zenehallgatás</i></p> <p>A XIX. és a XX. század zenei stílusainak felismerése a zeneművek hallgatása során</p> <p>A zene és a társművészetek kapcsolataira utaló példák felsorolása</p> <p><i>Improvizáció</i></p> <p>Aszimmetrikus ütemű ritmusok rögtönzése megadott ritmus- és dallamkészlettel.</p> <p><i>Zenei olvasás- írás</i></p> <p>Egyszerű aszimmetrikus ütemű ritmusok és dallampéldák megszólaltatása kottaképről, valamint lejegyzése emlékezetből 3#-3b-ig.</p>
--	---

ETIKA

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	0	36	0
Heti óraszám	0	0	1	0

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	0	0	36	0
Heti óraszám	0	0	0	1	0

Az etika tantárgy a helyes életvezetéshez nélkülözhetetlen magatartásszabályok értelmének megvilágításával, felelősségtudatuk elmélyítésével és az önfejlesztés igényének megerősítésével felkészíti a tanulókat a személyközi kapcsolatok és a társadalmi együttélés konfliktusainak kezelésére, tudatosítja döntéseik, cselekedeteik erkölcsi jelentőségét.

Képessé teszi a diákokat az elfogulatlan vizsgálódásra, méltányos párbeszédre, véleményük szabatos kifejtésére, önálló meggyőződés kialakítására az erkölcs kérdéseiben. A szellemi értékek iránti fogékonyságra, a mások igazsága iránti nyitottságra nevel. Hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók tiszteljék embertársaik erkölcsi méltóságát, felismerjék az élővilág gazdag változatosságának értékét, és képessé váljanak a megértésen, kölcsönös segítségen alapuló együttműködésre társaikkal.

Mindennek révén alapvető módon járul hozzá a Nemzeti alaptantervben az erkölcsi neveléssel kapcsolatos általános célok megvalósulásához. Fontos szerepet vállal az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében, hozzájárulhat a lelki egészség megőrzéséhez, közvetve pedig a gazdasági és pénzügyi, valamint a médiatudatosságra való neveléshez is. A tantárgy – önkifejezésre, kérdésre, véleményalkotásra, érvelésre és párbeszédre épülő módszertana révén – erőteljes befolyáshoz juthat az anyanyelvi kommunikációs kompetencia fejlesztésében. A tanórák keretében feldolgozandó témák jól támogatják a szociális és állampolgári kompetencia fejlődését, ösztönözik a másokért és a közösségért való felelősségvállalásra. A személyes gondolatok igényes megfogalmazásának elvárása pedig elősegíti az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai és követelményei, amelyek valamennyi témakör feldolgozása során egységesen érvényesülnek, a következők:

- Filozófiai fogalmak, vallási és irodalmi szövegek, példázatok elemzése, értelmezésük szóban és írásban.
- A következtetés, érvelés, bizonyítás és cáfolat szabályainak alkalmazása, ettől eltérő gondolkodásmódok (sejtés, hit, képzelet, kétely, bizalom stb.) jelentőségének belátása.
- Egyéni vélemény kialakítása, felülvizsgálata, fejlesztése a más véleményekkel való párbeszédben.
- A méltányos vita szabályainak és készségeinek elsajátítása. Az elkötelezettség és az elfogulatlanság igényének összeegyeztetése.
- Erkölcsi elvek alkalmazása egyedi esetekre, különféle élethelyzetek erkölcsi dimenziójának felismerése, a gyakorlatban felmerülő értékcollíziók kezelése, alternatívák mérlegelése.
- A helyes önismeret és az önnevelés igényének erősítése. A cselekedeteink minőségét meghatározó erkölcsi képességek (erények, különösen az okosság, igazságosság, bátorság és mértékletesség) jelentőségének belátása, fejlesztésük lehetőségeinek felismerése.
- Az erkölcsi értékek megbecsülése, tisztelete másokban, igényesség kialakítása a saját magatartás tekintetében. A kötelességtudat és az autonóm viselkedés közötti összefüggés felismerése.
- A személyközi kapcsolatok morális, érzelmi, intellektuális és érzéki dimenziói közötti összefüggések felismerése. A szeretet, megértés, türelem, hűség, bizalom és odaadás értékének tudatosítása. A tartós párkapcsolatok és a harmonikus családi élet kialakításához szükséges gondolkodásmód és attitűd fejlesztése. A másokkal

- való együttérzés, azonosulás képességének elmélyítése.
- Az ember erkölcsi méltóságáról alkotott fogalmak helyes felfogása: igazság és szabadság, azaz az öntudatos létezés és a cselekedeteinkért és társainkért viselt felelősség közötti összefüggés tudatosítása.
 - Az élet, illetve az életformák gazdag változatosságának és változékonyságának tisztelete a természetben és a kultúrában. Az arany szabály értelmének, illetve a szenvedés okozás tilalmának belátása, gyakorlati alkalmazásuk képessége a globális egymásra utaltság feltételei között. A globális felelősség összefüggéseinek felismerése a hálózati társadalomban. A halállal való szembenézés képessége.
 - A természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás fontosságának tudatosítása.
 - Az együttélési szabályok jelentőségének belátása. A törvények tisztelete és a lelkiismeret szabadsága közötti konfliktusok értelmezése. A társadalom jobbítására irányuló kezdeményezés és bírálat megbecsülése. Felkészülés a közéletben való felelős részvételre.
 - A korrupció társadalmi jelenségének ismerete, az ellene alkalmazható egyéni és közösségi magatartásformák alkalmazásának készsége és képessége.
 - Az erkölcsi öngazolási mechanizmusok működése, a rossz példák, a rossz társadalmi gyakorlat hatása az egyéni döntésekre; a nemet mondás nehézsége.
 - A szolidáris és kooperatív viselkedés, a segítőkészség értékének belátása, alkalmazása konfliktushelyzetekben. Az előítéletes, kirekesztő, rasszista, a kisebbségekkel szemben elutasító viselkedés gyökereinek feltárása, a társadalmi csoportok közötti együttélés konfliktusainak méltányos kezelésére irányuló igény, illetve az ehhez szükséges attitűdök és ismeretek elmélyítése.

E szempontok egyúttal jelzik az etika tantárgy tanításának kívánatos és a sikerességre reményt adó módszertanának legfontosabb vonásait is. A rendelkezésre álló idő függvényében, a témák feldolgozásának értékes formája lehet – a beszélgetés és a vita mellett – egy-egy projekt feladat megoldása is, egyéni vagy csoportos munka keretében.

11. évfolyam

Tematikai egység	Alapvető etika	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A nyelvi/fogalmi gondolkodás és a tudatos környezetformálás (munka) szerepe a kulturális evolúcióban. Az Ó- és Újszövetség legismertebb részletei. A felelősségvállalás, illetve az ezzel kapcsolatos mulasztások irodalmi példái.	
Ismeretek, fejlesztési feladatok		Kapcsolódási pontok

<p><i>Az erkölcsi gondolkodás alapjai</i> Tények és értékek. Ismeret, megértés, értékelés, elhatározás. Elmélet és gyakorlat. A társas lény: erkölcsi lény. A Másik szerepe az öntudatos én kialakulásában. Etika és nyelv: bizalom, megértés, egyetértés, vita, párbeszéd. Erkölcsi érzék, tanult viselkedés, az erkölcsi szabályok természete, az egyén erkölcsi méltósága. A munka mint az önkiteljesítés alapvető eszköze. Jó és rossz. A rossz eredete – különféle megközelítések. A szenvedés kérdése.</p> <p><i>Bibliai erkölcsi értékek a világi etikában</i> Az ember kitüntetett léthelyzete. A világvallások emberképe és etikája. A szeretet erkölcsi jelentősége. A lelkiismeret szabadsága és a személyes felelősség elháríthatatlansága.</p> <p><i>Mit kell akarnom? Az erkölcsi döntés</i> Az erkölcsi gondolkodás fejlődése. Szokáserkölc, hagyomány, törvény. A lelkiismeret szava. Példakövetés, tekintélytisztelet. A mások igazsága. Párbeszéd, vita, kétely. Értékkonfliktusok. Kötelesség és szabadság. A kanti kötelességetika és bírálata.</p> <p><i>A felelősség kérdése</i> Az erkölcsi cselekedet. A jóakarát. Felelősség a tetteinkért – felelősség másokért.</p> <p><i>Az erények és a jó élet céljai</i> Önmegvalósítás, önkorlátozás, önismeret, önértékelés. A jólét és a jó élet fogalmának megkülönböztetése. A boldogság mint etikai kérdés. Az erények és a jellem. Az erkölcsi nevelés. Önállóság és példakövetés. Magánérdek és közjó.</p>	<p><i>Filozófia:</i> Az elérhető boldogság. A szabad akarat és a rossz kérdései. Az értékteremtő ember és a hatalom. Szabadság, választás, felelősség, szorongás.</p> <p><i>Társadalmi, állampolgári ismeretek:</i> Pályakezds, álláskeresés. Munkaerő-piaci elvárások itthon és külföldön.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Erkölcsi érték, értékítélet, gyakorlat, erkölcs, etika, öntudat, munka; hit, szeretet, kiválasztás, bűn, kegyelem; lelkiismeret, szabadság, kötelesség, törvény, megértés; felelősség, szándék, következmény, erény, boldogság, jellem, öngazolás.</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>Egyén és közösség</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
--------------------------------	---------------------------------	-----------------------------------

Előzetes tudás	Irodalmi példák törvénytisztelet és lelkiismeret összeütközésére. A haza szolgálatának és védelmének történelmi példái. A nemzetállamok kialakulásának sajátosságai Közép-Kelet-Európában. Nemzetiségi konfliktusok, vallásüldözés a magyar történelemben. A cigányság történetével, helyzetével kapcsolatos alapismeretek. Hátrányos élethelyzetek, a szegénység alapvető társadalmi összetevőinek ismerete.
Ismeretek, fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p><i>A kapcsolatok etikája</i> Az emberek közti testvériség eszméje. Barátok és ellenfelek. Szeretetkapcsolatok. Párválasztás. Felelősség a társakért. Szexuáletika. Házasság. Családi élet. Otthonteremtés. Családi szerepek. Szülők és gyermekek. A családi élet válságai.</p> <p><i>Társadalmi szolidaritás</i> Hátrányos élethelyzetek. Társadalmi igazságosság és/vagy kölcsönös segítség. A betegekkel és szegényekkel való törődés mint erkölcsi kötelesség.</p> <p><i>Törvény és lelkiismeret</i> A szabadság rendje. Jogok és kötelességek. Erkölcs és politika A lelkiismeret és véleménynyilvánítás szabadsága.</p> <p><i>Szavak és tettek</i> Visszaélés a szólásszabadsággal. Uszítás, rágalmozás, az ember lealacsonyítása, az erőszak népszerűsítése, megtévesztő reklámok. Szavak és tettek: a nyilvános beszéd a tömegműzeumokban. Médiaetika.</p> <p><i>Hazaszeretet</i> Állampolgárság és nemzeti érzés. Nemzeti szolidaritás. Áldozat a hazáért. A társadalmi önazonosság (identitás) felépülése és torzulásai.</p> <p><i>Többség és kisebbség</i> Az etnokulturális csoportok, nemzeti és vallási kisebbségek, illetve a többségi társadalom közti konfliktusok, az együttélés erkölcsi problémái. A nemzeti fejlődés traumái – Kárpát-medencei sajátosságok. A kirekesztő, elnyomó nemzetstratégiák erkölcsi megítélése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A jóléti társadalom. A magyar társadalom a rendszerváltozás után. A cigány (roma) társadalom története, helyzete és integrációjának folyamata.</p> <p><i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza; a magyarság által lakott, országhatáron túli területek.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> A média társadalmi szerepe. Médiareprezentáció, valóságosság, hitelesség. Médiaetika, médiaszabályozás.</p> <p><i>Társadalmi, állampolgári ismeretek:</i> Kulturális és etnikai kisebbségek hazánkban. Esélyegyenlőtlenség és hátrányos társadalmi helyzet. Szolidaritás és társadalmi felelősségvállalás.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, felelősség a társainkért, hűség, szeretet, szerelem; erkölcsi érték, erény, boldogság, jellem; törvény, törvénytisztelet, emberiség, polgári engedetlenség; nemzet, identitás; nacionalizmus, sovinizmus, együttélés, idegengyűlölet, kisebbség; igazságosság, szolidaritás, önkéntesség.
----------------------------	---

Tematikai egység	Korunk kihívásai	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A műszaki-tudományos haladás vívmányai, hatásai. Természet- és társadalom-földrajzi ismeretek. Pszichés funkciók a magasabb rendű állatoknál, biodiverzitás, ökológiai rendszerek. Kulturális hagyomány, jövőkép, az utódokról való gondoskodás szerepe és változásai a civilizáció történetében.	
Ismeretek, fejlesztési feladatok		Kapcsolódási pontok
<p><i>A tudományos-technikai haladás etikai kérdései</i> Az emberi cselekvés megváltozott természete. Technika és etika. A tudósok felelőssége.</p> <p><i>Bioetika</i> Születés és halál. Családtervezés. Terhességmegszakítás. Genetikailag módosított élőlények. Egészségvédelem és etika. Szembenézés a halállal. Eutanázia.</p> <p><i>A felelősség új dimenziói a globalizáció korában</i> Az egyén felelőssége és cselekvési lehetőségei a globális hálózatok korában. Magánérdek és közjó. A fenntarthatóság fogalma. Lokalizáció és önrendelkezés: az emberi lépték helyreállítása. Világsegénység – a szegények világa. A szegénység új arcai: környezetrombolás, adósságsapda, szélsőséges jövedelmi egyenlőtlenségek, létbizonytalanság, népbetegségek, népességrobbanás, tömeges migráció.</p> <p><i>Ökoetika</i> Az ökológiai válság mint erkölcsi kérdés. Számít-e erkölcsileg, amit más lényekkel teszünk? Érvek az állatok védelmében: a szenvedésokozás tilalma, szolidaritás lénytársainkkal, a biológiai sokféleség értéke, megóvásának és fenntartásának lehetősége. Az élet tisztelete. Az etika emberközpontúságának értelmezése. Az ember felelőssége egy több mint emberi világban.</p> <p><i>A közösség és a korrupció problémája</i> Tisztességes és tisztességtelen érdekérvényesítés. Jogos és jogtalan</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A tudományos-technikai forradalom. Az emberiség az ezredfordulón: a globális világ és problémái. A globális világgazdaság fejlődésének új kihívásai és ezek hatása hazánk fejlődésére.</p> <p><i>Földrajz:</i> globális kihívások, migráció, mobilitás.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> környezet és fenntarthatóság.</p> <p><i>Filozófia:</i> Az ökológiai válság etikai vonatkozása. Bioetikai állásfoglalások napjainkban.</p>

<p>előnyserzés, a megvesztegetés, a megvesztegethetőség. Magánérdek és közjó. A korrupció jelensége és veszélyei, hatalommal való visszaélés és korrupció a mindennapokban. Hogyan lehet a megvesztegetést, a korrupciót megszüntetni? Lehet-e hála jele a hálapénz? Ki hibázik, aki adja, vagy aki kapja? A korrupció elleni fellépés lehetőségei, az egyén és a közösség felelőssége.</p> <p><i>Felelősség utódainkért</i> Az emberiség közös öröksége. A jövő nemzedékek jogai. A ma élők felelőssége.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Uralom a természet felett, ökológiai elővigyázatosság; globális felelősség, környezettudatosság, fenntarthatóság, közjó, korrupció, korrupció-megelőzés; élet, halál, egészség; környezeti etika, állati jólét, fajsovinizmus, emberközpontúság, mélyökológia; az emberiség közös öröksége, a jövő nemzedékek jogai.</p>

Tematikai egység	Projektek	Órakeret 8 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Problémafelismerő és problémamegoldó képesség Az információk komplex kezelésének képessége, a szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata Széleskörű alkalmazási ismeretek Nyelvi kultúra, kommunikációs és együttműködési készség, értő olvasás, szövegalkotás Kreativitás, a lényegi elemek és a logikai kapcsolatok felismerése Infokommunikációs kompetenciák Együttműködési készség, feladattudat, vitakészség</p>	

Ismeretek, fejlesztési feladatok		Kapcsolódási pontok
<p>Az erkölcsi problémahelyzetek megértéséhez és feldolgozásához szükséges módszerek, készségek tudatosítása az érettségi írásbeli vizsga 3 feladattípusának megfelelő egyéni és csoportos feladatmegoldások segítségével.</p>	<p>A tanuló önállóan és társaival együttműködve is képes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az írásos dolgozat típusú projekt létrehozására megadott terjedelemben, különböző kutatási technikákat alkalmazva. - képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt elkészítésre megadott tartalmi és formai szabályok betartásával. - szervezésen alapuló projekt előkészítésére, megvalósítására és dokumentálására. 	<p><i>Valamennyi tantárgy:</i> megszerzett ismeretek szintetizálása</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>forrásanalízis, felmérés, online kérdőív, interjú, esettanulmány, esszé, oknyomozás, audiovizuális produktumok, faliújság-sorozat, önálló kiadvány, kiállítás-/rendezvény szervezés, közéleti akció, munkanapló, bibliográfia, idő-/ütem-/feladatterv, hipotézisalkotás, céltételezés, munkavázlat, portfólió</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanulók ismerik az erkölcsi hagyomány legfontosabb elemeit, s e tudás birtokában képesek a mindennapi életben felmerülő erkölcsi problémák felismerésére és kezelésére.</p> <p>Értékítéleteiket ésszerű érvekkel tudják alátámasztani, képesek a felelős mérlegelésen alapuló döntésre. Rendelkeznek az etikai és közéleti vitákban való részvételhez, saját álláspontjuk megvédéséhez, illetve továbbfejlesztéséhez szükséges készségekkel és képességekkel.</p> <p>Képesek elfogadni, megérteni és tisztelni a magukétól eltérő nézeteket. Ismerik azokat az értékelveket, magatartásszabályokat és beállítódásokat, amelyeknek a közmegegyezés kitüntetett erkölcsi jelentőséget tulajdonít.</p>
--	--

ETIKA FAKULTÁCIÓ

Választható tantárgy (évfolyam szinten szervezett csoport)

Évfolyam	11.	12.
Évi óraszám	0	64
Heti óraszám	0	2

ETIKA fakultáció

12. évfolyam

Az etika fakultációs képzés – alapozva a 11. évfolyamos etika tantárgyi keretben megszerzett erkölcsi ismeretekre – a helyes életvezetéshez nélkülözhetetlen magatartásszabályok felelevenítésével, a tanulói felelősségtudat további mélyítésével és az önfejlesztés igényének ismételt megerősítésével felkészíti a tanulókat az eredményes közép szintű etika érettségi vizsgára.

Képessé teszi a diákokat

- a tematikus tájékozódásra a nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (hol, milyen formában lelhető fel, követhető nyomon egy-egy etikai téma megjelenése).
- annak felismerésére, hogy a különböző filmek, fotók, tárgyi emlékek, irodalmi szövegek, műalkotások újságok, történelmi dokumentumok, vallási liturgiák, tudományos nézetek, társas kapcsolatok, metakommunikatív jelzések, hagyományok, népszokások, temetkezési kultúrák, öltözködés stb. hogyan mutatják be egyes korok morális viszonyait, szokásait.
- a hétköznapi, mindennapi moralitás és az etikai gondolkodásmód megkülönböztetésére, az egyéni, mindennapi probléma általános szintű megfogalmazására.
- az egyén és a társadalom moralitásának megkülönböztetése.
- a különböző korok tudományának, művészetének, filozófiájának, erkölcsének és etikájának (etikáinak) összehasonlítására, találkozási pontjainak felismerésére.
- az információforrások értelmezésére, összehasonlítására, azok adatai alapján következtetések levonására.
- a különböző forrásokból megismert állítások és az előzetes tudástartalmak összekapcsolására.
- komplex ismeretek (globalitás, holisztikus szemlélet) alapján történő elemzések elkészítésére.
- a logikus, koherens, lineáris szövegalkotásra.
- különböző erkölcsi álláspontok megkülönböztetésére.
- önálló kérdésfeltevésre és véleményalkotásra, ítéliképességre.
- párbeszéd képességére, mások szempontjainak - előismeretének, érintettségének, céljának figyelembe vételére.
- a másokkal való együttműködésre.
- a testbeszéd jelentőségének ismeretére.

Mindezek révén az etika fakultációs képzés komolyan hozzájárul a Nemzeti alaptantervben az erkölcsi neveléssel kapcsolatos általános célok megvalósulásához, hiszen közvetlen szerepet vállal az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében, illetve a lelki egészség megőrzésében, miközben áttételesen segíti a gazdasági és pénzügyi, valamint a médiatudatosságra való nevelés feladatait is. A tantárgy – önkifejezésre, kérdésésre, véleményalkotásra, érvelésre és párbeszédre épülő – módszertana révén erőteljesen befolyásolja az anyanyelvi kommunikációs kompetencia fejlesztését; a tanórák keretében feldolgozandó érettségi témák pedig jól támogatják a szociális és állampolgári kompetencia fejlődését is, ösztönöznek a másokért és a közösségért való felelősségvállalásra. A személyes gondolatok igényes megfogalmazásának elvárása ezek mellett elősegíti az esztétikai-

művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését is.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai és követelményei, amelyek valamennyi témakör feldolgozása során egységesen érvényesülnek, nem különböznek a 11. évfolyamos etika szaktárgyi célkitűzésektől és követelményektől.

Mivel a középszintű etika oktatás nem a filozófiai etika fogalomrendszerének vagy az etikátörténet tárgyi ismeretanyagának elsajátíttatását célozza meg, a fakultációs képzés inkább a szemléletformálásra, a problémaérzékenység elmélyítésére összpontosít.

E szempontok egyúttal jelzik az etika tantárgy tanításának kívánatos és a sikerességre reményt adó módszertanának legfontosabb vonásait is. (A rendelkezésre álló idő függvényében, az érettségi témakörök feldolgozásának értékes formája a beszélgetés és a vita mellett a projektfeladatok megoldása is, egyéni vagy csoportos munka keretében.) Az értékelésben ezért arra helyezi a hangsúlyt, mennyire képes a tanuló konkrét élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok értelmezése, elemző feldolgozása során alkalmazni a tanultakat. Ennek megfelelően a követelmények teljesítése önálló munkát, a tárgy kreatív, személyes meggyőződésen alapuló megközelítését igényel.

Tematikai egység	Érettségi témakörök feldolgozása	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az érettségi témakörök ismerte Adott tanévben a közép szintű etika érettségi tételek között szereplő erkölcsi tartalmú kérdésekről megszerzett korábbi ismeretek Széleskörű olvasottságon alapuló általános tájékozottság Kommunikációs—előadói kompetencia: írásbeli szövegek megértésének, szövegek önálló megalkotásának képessége; személyes vélemény megfogalmazásának képessége; vitakészség Rendszerező képesség, vázlatírás képessége Informatikai ismeretek Helyesírási szabályok ismerete, alkalmazásának képessége Rendezett íráskép, olvasható kézírás Kreativitás	
	Ismeretek, fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
	A meglévő ismeretek (háttértudás) kondicionálása, feladathelyzetben történő gyakoroltatása Feladatmegoldási rutin kialakítása. A középszintű érettségi projektfeladatának sikeres megoldásához szükséges tudnivalók tudatosítása mindhárom választható feladattípusban. A fogalmazás- és audiovizuális produktum-készítés, illetve a rendezvényszervezés általános tartalmi, szerkezeti és nyelvi minőségbeli kritériumainak tudatosítása. Különböző vázlatkészítési eljárások megismertetése és begyakoroltatása Az önálló vélemények, meglátások szabatos írásbeli és szóbeli közlésének megerősítése tények és összefüggések felismerésén alapulva Az eredményes szóbeli érettségi felelethez szükséges tartalmi – nyelvtani, kulturális tájékozottságbeli, tárgyi tudásbeli, gondolati, illetve rendszerező –	<i>Valamennyi tantárgy előzetes ismeretei:</i> rendszerezés, lényegkiemelés, szintetizálás

és formai részképességek megerősítése.

A tételkidolgozás logikájának megismerttetése, az előadásmód szabályainak tudatosítása.

A tanulók legyenek képesek:

- különbséget tenni a biológia, a történelem, a pszichológia és az etika emberfogalma között.
- értelmezni a „gondolkodó lény”, „társas lény”, „alkotó ember” kifejezéseket.
- ismertetni az erkölcsi személyiség kialakulásának folyamatát az egyén szocializációja során, a példa- és szabálykövetéstől a tudatos meggyőződésen alapuló lelkiismereti döntésig.
- értelmezni a következő fogalmakat: szokáserkölc, tekintélyelv, lelkiismereti szabadság, konszenzus; illetve a következő ellentétpárokat a cselekedet erkölcsi megítélése szempontjából: eszköz—cél, szándék—következmény, magánérdek—közjó.
- értelmezni a tetteinkért, illetve a másokért viselt felelősség fogalmát.
- értelmezni a következő fogalmakat: meggyőződés, hit, kétely, nyitottság, türelem, előítélet.
- megmagyarázni, miként egyeztethető össze az erkölcsi ítélet egyetemesség-igénye a lehetséges jó életformák sokféleségével.
- bemutatni az európai civilizációban legáltalánosabban elfogadott alapértékeket.
- ismertetni a velünk született adottságok, a körülmények, a helyes önismeret, az önfegyelem és az önnevelés szerepét a jellem fejlődésében.
- értékelni az őszinteség erkölcsi jelentőségét.
- bemutatni a versengés, illetve a kölcsönös segítség jelentőségét a természetben és a társadalomban.
- értelmezni a szülő—gyermek kapcsolat jellegzetes erkölcsi problémáit.
- értelmezni az ösztönök, az érzelmek és az erkölcsi tudatosság szerepét a nemi párkapcsolatban.
- példákat keresni a házasság erkölcsi konfliktusaira.
- értelmezni az összefüggést az alábbi fogalmak között: barát/ellenfél, szeretet/gyűlölet, béke/harc, következetesség/megbocsátás.
- különbséget tenni erkölcs és jog, illetve erkölcsi és politikai közösség között.
- állást foglalni az emberi alapjogok és kötelességek természetéről folyó vitában.
- érvelni a szólás szabadsága, illetve korlátozása mellett és ellen, pl. a gyűlöletkeltő beszéd, a nyilvános rágalmozás, a hazug reklám, a szeméremszérvő ábrázolás esetében.
- példát keresni az egyéni lelkiismeret, a család és a társadalom/állam illetékessége közötti lehetséges konfliktusokra (pl. családon belüli erőszak).
- értelmezni gazdasági szemlélet és etika viszonyát.
- ismertetni a hazaszeretet erkölcsi megítélése körüli vitában kialakult főbb álláspontokat és érveket.

<ul style="list-style-type: none"> - jellemezni a más közösségekkel, illetve a társadalmi kisebbségekkel kapcsolatos etikus magatartás főbb vonásait, a többség—kisebbség konfliktusok természetét. - értelmezni az ember megkülönböztetett léthelyzetét és felelősségét az Ó- és Újszövetség alapján, illetve a szeretet jelentőségét a zsidó-keresztény hagyományban, és ennek hatását az európai erkölcsi gondolkodásra. - értelmezni a személyes gondviselésbe vetett hit szerepét az individuális etika kibontakozásában. - ismertetni néhány, a tudományos—technológiai haladással kapcsolatos erkölcsi problémát (géntechnológia, atomenergia, eutanázia, abortusz stb.). - bemutatni, miként vezet a technológia fejlődése és a globalizáció az emberi felelősség megváltozott dimenzióinak felismeréséhez. - ismertetni, milyen tényezők hatására vált a női és férfi szerepek kérdése közéleti témává korunkban. - felsorolni a pazarló gazdálkodás néhány környezeti, társadalmi, és kulturális következményét. - ismertetni, milyen etikai dilemmákat vet fel az ember—állat viszony, értelmezve ezeket az állattartás és az állatok hasznosításának különféle területein. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A középszintű érettségi követelményekben rögzített témakörökhöz kapcsolódó fogalmak

Tematikai egység	Projekfeladatok megoldása	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Problémafelismerő és problémamegoldó képesség Az információk komplex kezelésének képessége, a szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata Széleskörű alkalmazási ismeretek Nyelvi kultúra, kommunikációs és együttműködési készség, értő olvasás, szövegalkotás Kreativitás, a lényegi elemek és a logikai kapcsolatok felismerése Infokommunikációs kompetenciák Együttműködési készség, feladattudat, vitakészség	
	Ismeretek, fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
Az erkölcsi problémahelyzetek megértéséhez és feldolgozásához szükséges módszerek, készségek tudatosítása az érettségi írásbeli projektvizsga 3 feladattípusának megfelelő egyéni és csoportos	A tanuló önállóan és társaival együttműködve is képes: <ul style="list-style-type: none"> - az írásos dolgozat típusú projekt létrehozására megadott terjedelemben, különböző kutatási technikákat alkalmazva. - képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt elkészítésre megadott 	<i>Valamennyi tantárgy:</i> megszerzett ismeretek szintetizálása

feladatmegoldások segítségével.	tartalmi és formai szabályok betartásával. - szervezésen alapuló projekt előkészítésére, megvalósítására és dokumentálására.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	forrásanalízis, felmérés, online kérdőív, interjú, esettanulmány, esszé, oknyomozás, audiovizuális produktumok, faliújság-sorozat, önálló kiadvány, kiállítás-/rendezvényszervezés, közéleti akció, munkanapló, bibliográfia, idő-/ütem-/feladatterv, hipotézisalkotás, céltételezés, munkavázlat, portfólió	

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	<p>A tanulók ismerik az erkölcsi hagyomány legfontosabb elemeit, s e tudás birtokában képesek a mindennapi életben felmerülő erkölcsi problémák felismerésére és kezelésére.</p> <p>Értéktételeiket ésszerű érvekkel tudják alátámasztani, képesek a felelős mérlegelésen alapuló döntésre. Rendelkeznek az etikai és közéleti vitákban való részvételhez, saját álláspontjuk megvédéséhez, illetve továbbfejlesztéséhez szükséges készségekkel és képességekkel.</p> <p>Képesek elfogadni, megérteni és tisztelni a magukétól eltérő nézeteket. Ismerik azokat az értékelveket, magatartásszabályokat és beállítódásokat, amelyeknek a közmegegyezés kitüntetett erkölcsi jelentőséget tulajdonít.</p>
--	---

ETIKUS VÁLLALKOZÓI ISMERETEK

Választható tantárgy (évfolyam szinten szervezett csoport)

Évfolyam	11.	12.
Évi óraszám	72	0
Heti óraszám	2	0

ETIKUS VÁLLALKOZÓI ISMERETEK

11. évfolyam

Az etikus vállalkozói ismeretek tantárgy célja, hogy járuljon hozzá a fiatalok önállóságra neveléséhez Kiemelt szerepet kap annak megértetése, hogy mennyire fontos a tudatosság, hogy szavaikban és tetteikben felelős polgárként, szakmailag elismert alkalmazottként vagy önálló etikus vállalkozóként folytathassák tanulmányaik utáni pályájukat. Az önbizalom növelésén keresztül kívánja megerősíteni és megértetni a társadalmi felelősség és etikus magatartás fontosságát életútjuk során. Társadalmi, gazdasági, vállalkozási kérdésekben az alapvető tájékozottságot és az ehhez alkalmazkodó cselekvést helyezi középpontba. A képzés szakértelmet ad a tanulóknak, amit mind az elméletben, mind a gyakorlatban hasznosíthatnak. Ezzel a tanulás világából a vállalkozói, munkavállalói létbe való átlépést kívánja segíteni. A képzés egyszerű, az adott korosztály számára közérthető formában járja végig egy vállalkozás alapításának és működtetésének minden fontos aspektusát. A tanulók elméleti és gyakorlati példákon keresztül megismerik, hogy a vállalkozás az a folyamat, amelyet a felismert üzleti lehetőség kihasználására hoznak létre. Átalakít és működtet egy gazdasági szervezetet, értéket teremt a vevő, az alkalmazott, a tulajdonos és a társadalom számára.

A tanulók megismerik a vállalkozási formák jellemzőit, az alapítás lépéseit, a szervezési és vezetési, működtetéssel, versenyhelyeztetel kapcsolatos ismereteket; a piacelemzést, a marketing alapfogalmait, az üzleti terv készítésének módszereit. Tehát mindazon kérdéseket, melyeket figyelembe kell venni egy vállalkozás indításakor. A tantárgy ismereteket kíván adni a piacgazdaság alapvető folyamatairól, a piaci lehetőségek felismeréséről és felméréséről. Ismereteket ad a gazdasági folyamatok összefüggéseinek megismeréséhez mind a hazai, mind az EU és a világgazdaság globális viszonylatában. Felkészíti a diákokat, hogy képessé váljanak a gazdasággal kapcsolatos alapvető kérdésekben információkat keresni és értelmezni, megérteni a XXI. század új kihívásait. A haza sokrétű fogalma és a hazafiság kérdése nem értelmezhető más népekre való figyelem nélkül. A globalizáció megnyitotta a lehetőséget, hogy ablakot nyissunk a világra. A képzés során ezért a nyelvtudás szükségességét a vállalkozások sikerességének egyik fontos feltételeként kell kiemelni. Fel kívánja kelteni az igényt a további magasabb szintű ismeretek megszerzésére, az életen át tartó ismeretmegújítás, tanulás szükségességére. Eligazodást kíván nyújtani, bemutatva, hogy a vállalkozó az a személy, aki felismer vagy megismer egy üzleti lehetőséget; felépít vagy megvásárol egy szervezetet (gazdasági vállalkozást) az üzleti lehetőség kihasználására. Vállalja az ezzel együtt járó kockázatot a várható szakmai, piaci, pénzügyi, társadalmi siker reményében.

Nagyon fontos a képzés etikus szemlélete, meg kell értetni, hogy amennyiben valaki vállalkozást alapít, akkor nemcsak a profitszerzés, hanem az emberségnek, a tisztességnek, a környezetért, a jövő generációért való felelősségnek is kell vezérelnie munkáját. A rugalmas, a változásokat kezelni tudó vállalkozások alapja a meglévő tőke mellett a dolgozói és a vezetői tudás, a belső morál.

A különböző háttérű fiatalok az üzleti terv csoportmunkában végzett készítése és annak megvédése során, az együttműködési képességet, a munkamegosztásból adódó szerepvállalást, a csoportelképzelés és az abból adódó egyéni feladatok kommunikálását sajátítják el. Az oktatás zárásaként a tanulók az elkészített üzleti tervüket szóban és írásban bemutatják osztálytársaik előtt, környezetükben működő vállalkozások vezetőinek meghívásával, a tanáraikkal létrehozott zsűrinek. Ezáltal gyakorlati ismereteket, segítséget is kaphatnak az üzleti tervük megvalósíthatóságának javításához.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Csapatépítő tréning	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Előzetes tapasztalat és ismeretek a családon belüli munkamegosztásról. Tapasztalat, illetve saját vélemény megfogalmazása már megismert közösségek, szervezetek, csapatok működéséről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Kommunikációs készség, kreativitás, önbizalom erősítése. Magabiztos, de mások érdekeit is szem előtt tartó szereplés, kulturált véleménynyilvánítás, vita, meggyőzés.</p> <p>A csapatmunka fejlesztése, együttműködő egység formálása.</p> <p>A csapaton belüli „mi-tudat” kialakítása, illetve megerősítése játékos feladatokon keresztül.</p> <p>A közös munka során felmerülő konfliktusok feloldása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Csapatépítés (Kreatív vállalatépítés) tréning:</i></p> <p>Tartalom:</p> <p>A maximum 5 fős csapatok kapnak egy-egy színes magazint, flipchart papírt, ollót és ragasztót, és véletlenszerű csoportokban, az ötleteik és előzetes ismereteik, tapasztalataik alapján felállítanak egy olyan vállalatot, amelyen belül kialakítják a funkciókat, és ezt egy kollázs formájában prezentálják.</p> <p>Gyakorlati feladat: 5 fős csoportokban dolgoznak. Egy narrátor bemutatja a vállalatot, és ezt követően mindenki prezentálja a saját területét.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csapatmunka, munkamegosztás, együttműködés, konfliktus, motiváció, prezentáció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alapozás: a vállalatok és környezetük	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat, illetve saját vélemény megfogalmazása a családban és az ismerősi körben-környezetben megismert vezetők, vállalkozók életmódjáról. Vélemény a környezetükben működő vállalkozások munkájáról, annak minőségéről. Tapasztalatok környezetük rendjéről, tisztaságáról, a környezetvédelem kérdéseiről. Milyen vállalkozást hiányolnak környezetükből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A döntéshozatali képesség fejlesztése: körültekintő választás a különféle vállalkozási ötletek közül. Azoknak a környezeti elemeknek a felismerése és értékelése, amelyek a hatással lesznek a vállalkozás működésére.</p> <p>A kritikus szemlélet fejlesztése a tanulókat körülvevő üzleti és társadalmi környezeti elemek hatásainak megítélésében. A vállalat és környezete egymásra hatását vizsgáló példák tanulmányozása során a problémamegoldó képesség fejlesztése.</p> <p>Útmutató nyújtása az egyes szituációkban rejlő lehetőségek feltárásához, tudatosítva ezzel az egyéni cselekvőképesség adta tág határokat, az egyéni felelősségtudat fontosságának hangsúlyozásával.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A vállalkozás alapjai</i> A vállalkozás fogalma, és a termék-, illetve a szolgáltatás piacok. A vállalkozói környezet alapvető bemutatása: mind a szűkebb értelemben vett piaci környezet (vevők, szállítók), mind a tágabban értelmezett társadalmi/politikai/kulturális környezet vizsgálata. Miért kell a gazdaság? Mit csinálnak a vállalkozások? Miért szűnhetnek meg vállalkozások? Hogyan lehet a nehézségeket elkerülni? Mi a siker záloga?</p> <p><i>Vállalkozók</i></p> <p>Feladatok és tulajdonságok. Mit csinál egy vállalkozó, milyen alapvető feladatokat lát el? Melyek azok a személyiségjegyek, amelyek egy sikeres vállalkozót jellemeznek? Honnan vegyen vállalkozási ötletet? Hogyan tudja ezt piacképesé tenni? Milyen</p>		<p><i>Történelem, állampolgári és társadalmi ismeretek:</i> a társadalom összetétele.</p>

jogi feltételeket kell megismernie?	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Etika, etikusság, morál, életmód, életvitel, társadalmi felelősség, termék, szolgáltatás, piac, értékesítés, vevők, szállítók, brain storming (ötletroham), kommunikációs képesség, piac, marketing, veszélyes anyag.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A piac, etika, morál, társadalmi felelősség	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat, illetve saját vélemény megfogalmazása a tanuló környezetében élő személyek magatartásáról, esetleges példaképek. Véleménynyilvánítás a társadalomban tapasztalt, gazdasággal kapcsolatos jelenségekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ok-okozati összefüggések feltárása során az analitikus-elemző kompetenciák fejlesztése, társadalom-, illetve személyiség-lélektani, valamint egyéni és csoportpszichológiai aspektusokkal kiegészítve. A kreativitás fejlesztése. A pozitív gondolkodás, valamint az egyéneken rejlő kreatív energiák minél akadálytalanabb felszabadítása. Az etikus magatartás jellemzőinek bemutatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A piaci szükségletek felismerése</i></p> <p>A fogyasztók és igények. Piaci rés vizsgálata.</p> <p>A piacra vonatkozó alapvető összefüggések megismerése. Egy adott vállalkozási ötlet piaci környezetének elemzése. A piacelemzés folyamata. A piac vonzereje.</p> <p>Vevők és fogyasztók. Munkaerőpiac és az alkalmazottak.</p> <p>Pénzügyi szolgáltatások és a tőke. Beszállítók és nyersanyagok.</p> <p>Ingatlanpiac és üzleti ingatlanok. Versenyhátrésvizsgálás.</p>		<p><i>Etika:</i> kapcsolatok, egyén és közösség, magánélet és közélet.</p>

<p>A marketing: a marketing fogalmi és módszertani kerete. Marketingmix, a tényezők összhangja.</p> <p><i>Etika, morál és társadalmi felelősség</i></p> <p>Az etika és morál fogalma, az etikus vállalkozói magatartás fontossága napjaink üzleti világában. Üzleti etika és a vállalkozó, üzleti etika és a szervezeti kultúra. Etikus döntéshozatal. Hogyan hozzunk etikus döntéseket. A vállalkozói döntéshozatal etikai aspektusai. Hogyan alakítja ki egy vállalat az erős szervezeti kultúráját?</p> <p>Megvitatott szituációkon keresztül az egymásnak ellentmondó érdekek közötti értékkonfliktusok és az etikus üzleti magatartásnak megfelelő cselekvési alternatívák tisztázása. Konkrét módszertan és gyakorlat megismerése, amelynek segítségével a meghozandó döntések etikus volta nagyobb biztonsággal és több szempontból ítélhető meg.</p> <p><i>Brain storming</i></p> <p>(„Ötletrohamként” ismert csoportos kreatív alkotó technika, mely a szabad asszociáción alapul, és adott cselekvési szabályok betartásával vezet a legjobb eredményre.)</p> <p>Ötletek és különbségeik. Egy vállalkozás ötletének alapjai. Üzleti lehetőségek azonosítása. A különbségek termék és szolgáltatás között. Szezonális, trendek és az üzlet fenntarthatósága.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Stratégia, tervezés, versenyelőny, környezettudatosság, globális gazdaság, társadalmi felelősség, egyén-természet-társadalom, vállalkozás, vállalat, vállalati működés, munkamegosztás, csapatmunka, kulcskompetencia.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Menedzsment</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
---	---------------------------	----------------------------------

<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tapasztalatok, ismeretek a szülők, ismerősök munkaköréről, konkrét feladataikról.</p> <p>Vezetők az ismerősök között: vélemény tulajdonságaikról.</p> <p>Tapasztalatok a különböző igénybe vett szolgáltatásokról. A használt információs lehetőségek, ezek értékelése.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vállalkozás életében szerepet játszó egyes funkcionális területek: a marketing, a humán erőforrások, az informatika, a termelés stb. feladatainak áttekintése, az egyes funkcionális területek egymáshoz illeszkedésének bemutatása. A struktúrák és a teljesítmény összefüggésének feltárása.</p> <p>A különböző érdekek, az ebből adódó motivációs törvényszerűségek feltárása. A stratégia mint egységes cél fogalmának megismertetése, amely mentén a funkcionális menedzsmentterületek egységbe szervezhetők.</p> <p>A célzott és sokrétű feladatok megoldására szerveződött emberi hálózatok bemutatása: az egyes szervezetek felépítése, struktúrája, vezetők és beosztottak viszonya. Annak megértetése, hogy a munkaerő milyen kulcsszerepet játszik a vállalkozás összteljesítményében.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>Piacelemzés</i></p> <p>A piaci szükségleteknél tanultakból kiindulva a legalapvetőbb piackutatási módszerek, az alkalmazásukra vonatkozó alapvető szabályok megismerése. A piacelemzés folyamata, vevők és fogyasztók. Fogyasztói szükségletek, elvárások, érdeklődés. Munkaerőpiac és az alkalmazottak. Pénzügyi szolgáltatások és a tőke. Beszállítók és nyersanyagok. Ingatlanpiac és üzleti ingatlanok.</p> <p><i>Marketingmix, helyszín</i></p> <p>A teljes piac szegmentáció–marketingmix rendszer felépítése, annak logikai szerkezete, lényeges elemei, integrálva a helyszín</p>	<p><i>Informatika:</i> adatgyűjtés internetről.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> munkavállalói ismeretek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> pályaorientáció,</p>

<p>megválasztásának problémakörét is. A világ fogyasztói sokféleségének megismerési folyamata a célszegmensek számára tervezett marketingmix tárgyalásából kiindulva. A piaci-szolgáltatási folyamatok elemei, a köztük fennálló kapcsolódási pontok feltárása. A működéshez szükséges ingatlan kiválasztása, földrajzi szempontok. Vállalkozói szempontok.</p> <p><i>Szervezeti felépítés</i></p> <p>Szervezeti szabályok. Felső vezetők, középvezetők. Munkatársak, alsóbb szintű vezetők, egyéb beosztotti funkciók.</p> <p>Az alkalmazottakkal való kapcsolat. A szervezeti felépítés mint a célzott és sokrétű feladatok megoldására szerveződött emberi hálózat. A szervezetek felépítése, struktúrája, kapcsolatrendszere, működési mechanizmusa. Beszámolási viszony. Funkciók. Vízszintes és függőleges centralizált és decentralizált szervezetek.</p> <p><i>Az alkalmazottakkal való kapcsolat elemei.</i></p> <p>Az alkalmazotti viszony létrejötte. A munkatársi viszony elemei.</p> <p>A munkahelyre történő jelentkezés sikerét elősegítő viselkedésformák. Az alkalmazotti viszony alakítása.</p> <p>A munkaerőigény meghatározása, munkaerő kiválasztása. Különböző munkacsoportokba, szervezetekbe való beilleszkedés problémakörének megbeszélése.</p>	<p>pályaalakalmasság, munkavállalással kapcsolatos ismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Piac, piackutatás, fogyasztó, statisztika, kalkuláció, marketing, marketingmix. Szervezeti felépítés, munkaerőpiac, önéletrajz, munkamegosztás, motiváció, csapatmunka, önértékelés, önismeret, szociális kompetencia, technológia.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Vállalkozások pénzügyi, számviteli és jogi háttere</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
---	--	-----------------------------------

<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elektronikus kommunikációs gyakorlottság.</p> <p>Önismeret (személyes erősségek, gyengeségek, tanulási képességek, ambíciók).</p> <p>A család anyagi lehetőségei és elvárásai. Család vagy a tanuló banki ismerete, kapcsolata.</p> <p>Zsebpénz, egyéni költségvetés (ha van).</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Eligazodás a vállalkozás pénzügyi és számviteli rendszerében és a komplex folyamatok megismerése során az elemzőképesség, a logikus gondolkodás fejlesztése, valamint a különböző helyzetek összefüggéseinek jobb megértése.</p> <p>Az alapvető pénzügyi kimutatások (mérleg, eredménykimutatás, cash flow), azok tartalmának, szerkezetének megismertetése, ennek révén képesség fejlesztése a vállalat alapvető pénzügyi és eredményfolyamatainak átlátására, a köztük levő összefüggések felismerésére. Gyakorlottság növelése a tervezésben.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Kínálat-kereslet és a vállalkozó</i></p> <p>A klasszikus közgazdaságtan legtöbbet hivatkozott piaci kereslet-kínálati (Marshall-) modelljének megismerése során számos piaci alapfolyamat megértése.</p> <p><i>Tulajdonosi szerkezet</i></p> <p>Kizárólagos tulajdon. Társas vállalkozás. Korlátozott társas vállalkozás. Társaságok. Korlátolt felelősségű társaságok. A jogi keretek alapvető jellemzői, az őket létrehozó szabályozási igények szerint, a tulajdonlás mellett a felelősségvállalás kérdései. Milyen pénzügyi intézetek fontosak a vállalkozások számára? Hogyan lehet nemzetközi piacokra kilépni?</p> <p><i>Indulótőke: szükséglet és források technológia, számvitel, cash flow és költségvetés</i></p>	<p><i>Matematika:</i></p> <p>Számolási algoritmusok, becslés, kerekítés, mértékváltás, százalék és kamatszámítás, grafikonok.</p> <p>Statisztikai adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása.</p>

<p>A vállalkozás típusának, méretének és arculatának megválasztása és kialakítása. A technológia megválasztásának szerepe a vállalkozás hosszú távú fenntarthatóságában. A technológia kiválasztásának szempontjai és az időtényező jelentősége, a szükséges indulótőke megállapítása. Az indulótőke előteremtésének forrásai. Banki hitelezés, hitelkérelem, számlanyitás. A számvitel fogalma és szerepe a vállalkozások életében.</p> <p>Gyakorlati feladatok: Tájékozódás a számok rengetegében, mit árul el egy pénzügyi jelentés? Pénzügyi jelentések elemzése esettanulmányok felhasználásával. A cash flow-terv és a költségvetés összefüggései. Cash flow-terv és költségvetés készítésének alapjai. A pénzügyi terv vázlatának elkészítése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Indulótőke, alaptőke, banki hitel, hitelkérelem, folyószámla, kereslet, kínálat, társulási forma, jogi keret, üzleti terv, számvitel, mérleg, költségvetés, likviditás, pénzügyi terv, cash flow, eredménykimutatás, kalkuláció, technológia.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A 21. század gazdasági kihívásai, stratégiák</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Információk a gazdaságról, információforrások. Más országok gazdasági helyzetével kapcsolatos információk. Összehasonlítás a hazai tapasztalatokkal.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az stratégiai gondolkodás és a fenntartható versenyelőny fogalmainak megismertetése, a felelős vállalkozói szemlélet kialakítása, erősítése. A nagyobb ívű (társadalmi és globális szintű) problémák, kérdések felvetése, tárgyalása és megoldási lehetőségeik közös megvitatása során a kritikus szemlélet erősítése. A felelősségtudat fejlesztése. Lehetőségek feltárása képességének, a problémamegoldó képesség (probléma felvetése, meghatározása, megoldási alternatívák áttekintése és a legjobb megoldás kiválasztása), az elemzési készség fejlesztése. Az interperszonális kapcsolatok számos területének fejlesztése, valamint a csoportos problémamegoldás gyakorlatának megismertetése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Fenntartható versenyelőny kialakítása</i></p> <p>A verseny. A fenntartható versenyelőny. A környezettudatosság és az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodás. A társadalmi felelősség kérdésköre mind társadalmi, mind globális szinten.</p> <p><i>Stratégiai gondolkodás és tervezés</i></p> <p>Az üzleti stratégia. Stratégia és vállalati célkitűzések általi vezetés. A stratégia mint a hosszabb távú gondolkodás alapja. A változó környezethez igazodó vállalati, vállalkozói magatartás különböző kimeneteli változatai. Valószínűségek kalkulálása e változatokhoz, és az így előálló egyes forgatókönyvekhez. Az adott helyzetnek legjobban megfelelő vállalati döntési csomagok tervezése.</p> <p><i>Prezentációs technikák és prezentációs eszközök a gyakorlatban</i></p> <p>A legmodernebb, a gazdasági életben feltétlenül szükséges prezentációs technikák elsajátítása. A szóbeli, az írásbeli és a képi kifejezés különböző formáinak, az üzleti kommunikáció alapjainak megismerése és gyakorlása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, stílus.</p> <p><i>Matematika:</i> valószínűség-számítás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stratégia, tervezés, versenyelőny, környezettudatosság, globális gazdaság, társadalmi felelősség, egyén-természet-társadalom, vállalkozás, vállalat, vállalati működés, munkamegosztás, csapatmunka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Komplex üzleti terv kidolgozása	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Az előző tematikai egységekben elsajátítottak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Az eddig tanultak szintézise és alkalmazása komplex üzleti terv csoportos kidolgozása során. Képesé válnak munkájukat megszervezni Egyéni és csoportmunka szervezésének, az idővel és az	

céljai	információval való hatékony gazdálkodás gyakorlása. Tapasztalatszerzés a közönség előtti előadás tartásában.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az üzleti terv kidolgozása</i></p> <p>Önkéntesen alakuló, egyenként 5 fős csoportokba való szerveződés és a kitűzött projektjellegű feladat kidolgozásának megkezdése.</p> <p>A gyakorlati, projektkidolgozó részben folyamatos konzultációs lehetőség igénybevétele: a felmerülő kérdések megvitatása, a prezentációk előzetes megbeszélése, értékelése, valamint hatékony prezentációs technikák gyakorlása.</p> <p><i>Az üzleti terv lebontása funkcionális területekre</i></p> <p>A kiválasztott „ötlet”, vagyis üzleti tevékenység kibontása: az egyes funkcionális menedzsmentterületeken jelentkező kérdések megvitatása, feladatok átbeszélése, különös tekintettel a lebonyolítandó piackutatási feladatokra: milyen adatok, milyen szerkezetben kellenek majd az egyes területek kellő megalapozottságú elemzéséhez.</p> <p><i>Sikertényezők és kreativitás</i></p> <p>Kulcsfontosságú sikertényezők. A marketingterv összeállítása: piacelemzés, potenciális vevők analízise, célszegmens/ek kiválasztása, és az illeszkedő marketingmix megtervezése. Felkészülés a következő alkalomra: a pénzügyi terv összeállításához szükséges adatgyűjtés/piackutatás aktuális állásának ellenőrzése, az e területen felmerült kérdések tisztázása. A marketingterv, a pénzügyi terv összeállítása: mérleg, eredménykimutatás, cash flow, termelési folyamat, illetve annak kapcsolata a költségkalkulációhoz. Termelési és szolgáltatási logisztika. A vállalkozás kezdeti humánerőforrás igényének felvázolása, majd a fejlődési időszakhoz rendelt HR-terv összeállítása.</p>	<p><i>Etika: az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet.</i></p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szókincs és fogalombővítés, kommunikáció, piktogramok.</i></p>

<p><i>Vizsga</i></p> <p>A csoport által alkotott üzleti ötlet köré teljes üzleti terv felépítése, és annak részletes kidolgozása.</p> <p>Választott zsűri előtt, csoportos prezentáció keretében az üzleti terv lényegi elemeinek bemutatása.</p> <p>(A zsűri az ötlet eredetiségétől kezdve az üzleti terv megalapozottságán, annak értő és részletes kidolgozottságán át a prezentáció hatásosságáig és minőségéig minden szempontot mérlegelve választja ki a legjobb üzleti tervet alkotó és előadó csapatot).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Komplex üzleti terv, összefoglaló, termék/szolgáltatás, piacelemzés, marketingstratégia, személyzet, költség-, ármeghatározás, cash flow-előrejelzés, nyereség- és veszteségszámítás, eredménylevezetés.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Gazdasági, pénzügyi szervezetek megismerése intézménylátogatás keretében szervezetek</p>	<p>Órakeret 9 óra</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vállalkozás szervezeti felépítése, társadalmi és gazdasági környezet, szervezés</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Olyan gyakorlati tudás megszerzése, amely birtokában a tanulók könnyen eligazodhatnak a gazdaság és a vállalkozások alapvető kérdéseiben. Megértik és elfogadják az etikus üzleti magatartás szükségességét az üzleti sikeresség megvalósításában.</p> <p>Azonosítani tudják a választott termék vagy szolgáltatás célpiacát, illetve megtervezni azon szükséges kutatás paramétereit, melyek e piac célzott megismerését szolgálják.</p> <p>Folyamatosan gyűjtött valós piackutatási eredményekre támaszkodva információk alapján megtanultak reális pénzügyi becsléseket készíteni mind a tervezett vállalkozás beindítását, mind későbbi folyamatos működtetését illetően. Képesek a csoportos akotótechnikák alkalmazására, valamint a csoporton belüli munkamegosztásban,</p>
--	---

	<p>konzultációban való részvételre és a konszenzus kialakítására.</p> <p>Önmaguk, képességeik jobb ismeretének birtokában életpályájukra vonatkozó döntéseik megalapozottabbá válnak.</p> <p><i>Összességében</i> a tanulók komplex elméleti ismeretekkel, stratégiával, módszerekkel, eszközökkel képesek a gazdasági élet eseményeinek, tendenciáinak jobb megértésére. Képesek komplett üzleti terv elkészítésére, annak lényegi elemeit csoportos prezentáció formájában összefoglalni és azt egy értékelő bizottság előtt bemutatni.</p>
--	---

FIZIKA

4 évfolyamos képzés

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	72	72	72	0
Heti óraszám	2	2	2	0

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

<i>Évfolyam</i>	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	72	72	72	0
Heti óraszám	0	2	2	2	0

Emelt szintű csoport (évfolyam szinten szervezett)

<i>Évfolyam</i>	11.	12.
Évi óraszám	72	64
Heti óraszám	2	2

Fizika helyi tanterv

A természettudományos kompetencia középpontjában a természetet és a természet működését megismerni igyekvő ember áll. A fizika tantárgy a természet működésének a tudomány által feltárt alapvető törvényszerűségeit igyekezik megismertetni a diákokkal. A törvények harmóniáját és alkalmazhatóságuk hihetetlen széles skálatartományát megcsodálva, bemutatja, hogyan segíti a tudományos módszer a természet erőinek és javainak az ember szolgálatába állítását. Olyan ismeretek megszerzésére ösztönözzük a fiatalokat, amelyekkel az egész életpályájukon hozzájárulnak majd a társadalom és a természeti környezet összhangjának fenntartásához, a tartós fejlődéshez és ahhoz, hogy a körülöttünk levő természetnek minél kevésbé okozzunk sérülést.

Nem kevésbé fontos, hogy elhelyezzük az embert kozmikus környezetünkben. A természettudomány és a fizika ismerete segítséget nyújt az ember világban elfoglalt helyének megértésére, a világ jelenségeinek a természettudományos módszerrel történő rendszerbe foglalására. A természet törvényeinek az embert szolgáló sikeres alkalmazása gazdasági előnyöket jelent, de ezen túl szellemi, esztétikai örömet és harmóniát is kínál.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerik az alapvető fizikai jelenségeket és az azokat értelmező modellek és elméletek történeti fejlődését, érvényességi határait, a hozzájuk vezető megismerési módszereket. A fizika tanítása során azt is be kell mutatnunk, hogy a felfedezések és az azok révén megfogalmazott fizikai törvények nemcsak egy-egy kiemelkedő szellemóriás munkáját, hanem sok tudós századokat átfogó munkájának koherens egymásra épülő tudásszövetét jelenítik meg. A törvények folyamatosan bővültek, és a modern tudományos módszer kialakulása óta nem kizárják, hanem kiegészítik egymást. Az egyre nagyobb teljesítőképességű modellekből számos alapvető, letisztult törvény nőtt ki, amelyet a tanulmányok egymást követő szakaszai a tanulók kognitív képességeinek megfelelő gondolati és formai szinten mutatnak be, azzal a célkitűzéssel, hogy a szakirányú felsőfokú képzés során eljussanak a választott terület tudományos kutatásának frontvonalába.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerkedhetnek a természet tervszerű megfigyelésével, a kísérletezéssel, a megfigyelési és a kísérleti eredmények számszerű megjelenítésével, grafikus ábrázolásával, a kvalitatív összefüggések matematikai alakú megfogalmazásával. Ez utóbbi nélkülözhetetlen vonása a fizika tanításának, hiszen e tudomány fél évezred óta tartó diadalmenetének ez a titka.

Fontos, hogy a tanulók a jelenségekből és a köztük feltárt kapcsolatokból leszűrt törvényeket a természetben újabb és újabb jelenségekre alkalmazva ellenőrizzék, megtanulják igazolásuk vagy cáfolatuk módját. A tanulók ismerkedjenek meg a tudományos tényeken alapuló érveléssel, amelynek része a megismert természeti törvények egy-egy tudománytörténeti fordulóponton feltárt érvényességi korlátainak megvilágítása. A fizikában használatos modellek alkotásában és fejlesztésében való részvételtől kapjanak vonzó

élményeket és ismerkedjenek meg a fizika módszerének a fizikán túlmutató jelentőségével is. A tanulóknak fel kell ismerniük, hogy a műszaki-természettudományi mellett az egészségügyi, az agrárgazdasági és a közgazdasági szakmai tudás szilárd megalapozásában sem nélkülözhető a fizika jelenségekörének megismerése.

A gazdasági élet folyamatos fejlődése érdekében létfontosságú a fizika tantárgy korszerű és további érdeklődést kiváltó tanítása. A tantárgy tanításának elő kell segítenie a közvetített tudás társadalmi hasznosságának megértését és technikai alkalmazásának jelentőségét. Nem szabad megfélemlenünk arról, hogy a fizika eszközeinek elsajátítása nagy szellemi erőfeszítést, rendszeres munkát igénylő tanulási folyamat. A Nemzeti Alaptanterv természetismeret kompetenciában megfogalmazott fizikai ismereteket nem lehet egyenlő mélységben elsajátítani. Így a tanárnak dönteni kell, hogy mi az, amit csak megismerttet a fiatalokkal, és mi az, amit mélyebben feldolgoz. Az „Alkalmazások” és a „Jelenségek” címszavak alatt felsorolt témák olyanok, amelyekről fontos, hogy halljanak a tanulók, de mindent egyenlő mélységben ebben az órakeretben nincs módunk tanítani.

Ahhoz, hogy a fizika tantárgy tananyaga személyesen megérintsen egy fiatalot, a tanárnak a tanítás módszereit a tanulók, tanulócsoportok igényeihez, életkori sajátosságaihoz, képességeik kifejlődéséhez és gondolkodásuk sokféleségéhez kell igazítani. A jól megtervezett megismerési folyamat segíti a tanulói érdeklődés felkeltését, a tanulási célok elfogadását és a tanulók aktív szerepvállalását is. A fizika tantárgy tanításakor a tanulási környezetet úgy kell tehát tervezni, hogy az támogassa a különböző aktív tanulási formákat, technikákat, a tanulócsoport összetétele, mérete, az iskolákban rendelkezésre álló feltételek függvényében. Így lehet reményünk arra, hogy a megfelelő kompetenciák és készségek kialakulnak a fiatalokban. A NAT-kapcsolatok és a kompetenciafejlesztés lehetőségei a következők.

Természettudományos kompetencia: A természettudományos törvények és módszerek hatékonyságának ismerete az ember világbeli helye megtalálásának, a világban való tájékozódásának az elősegítésére. A tudományos elméletek társadalmi folyamatokban játszott szerepének ismerete, megértése; a fontosabb technikai vívmányok ismerete; ezek előnyeinek, korlátainak és társadalmi kockázatainak ismerete; az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatásának ismerete.

Szociális és állampolgári kompetencia: a helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés; kompromisszumra való törekvés; a fenntartható fejlődés támogatása; a társadalmi-gazdasági fejlődés iránti érdeklődés.

Anyanyelvi kommunikáció: hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás a témával kapcsolatban mind írásban a különböző gyűjtőmunkák esetében, mind pedig szóban a prezentációk alkalmával.

Matematikai kompetencia: alapvető matematikai elvek alkalmazása az ismeretszerzésben és a problémák megoldásában, ami a 7–8. osztályban csak a négy alampüveletre és a különböző grafikonok rajzolására és elemzésére korlátozódik.

Digitális kompetencia: információkeresés a témával kapcsolatban, adatok gyűjtése, feldolgozása, rendszerezése, a kapott adatok kritikus alkalmazása, felhasználása, grafikonok készítése.

Hatékony, önálló tanulás: új ismeretek felkutatása, értő elsajátítása, feldolgozása és beépítése; munkavégzés másokkal együttműködve, a tudás megosztása; a korábban tanult ismeretek, a saját és mások élettapasztalatainak felhasználása.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: az új iránti nyitottság, elemzési képesség, különböző szempontú megközelítési lehetőségek számbavétele.

Estétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: a saját prezentáció, gyűjtőmunka esztétikus kivitelezése, a közösség számára érthető tolmácsolása.

A fiatalok döntő részének 14-18 éves korban még nincs kialakult érdeklődése, egyformán nyitott és befogadó a legkülönbözőbb műveltségi területek iránt. Ez igaz a kimagasló értelmi képességekkel rendelkező gyerekekre és az átlagos adottságúakra egyaránt. A fiatal személyes érdeke és a társadalom érdeke egyaránt azt kívánja, hogy a specializálódás vonatkozásában a döntés későbbre tolódjon.

A négyosztályos gimnáziumban akkor is biztosítani kell az alapokat a reál irányú későbbi továbbtanulásra, ha a képzés központjában a humán vagy az emelt szintű nyelvi képzés áll. Társadalmilag kívánatos, hogy a fiatalok jelentős része a reál alapozást kívánó életpályákon (kutató, mérnök, orvos, üzemmérnök, technikus, valamint felsőfokú szakképzés kínálja műszaki szakmák) találja meg helyét társadalomban. Az ilyen diákok számára a rendelkezésre álló szűkebb órakeretben kell olyan fizikaoktatást nyújtani (megfelelő matematikai leírással), ami biztos alapot ad arra, hogy reál irányú hivatás választása esetén eredményesen folytassa tanulmányait.

A hagyományos fakultációs órakeret felhasználásával, és az ehhez kapcsolódó tanulói többletmunkával az is elérhető, hogy az általános középiskolai oktatási programot elvégző fiatal megállja a helyét az egyetemeken által elvárt szakirányú felkészültséget tanúsító érettségi vizsgán és az egyetemi életben.

A fizika tantárgy hagyományos tematikus felépítésű tanterve hangsúlyozottan kísérleti alapozású, kiemelt hangsúlyt kap benne a gyakorlati alkalmazás, valamint a továbbtanulást megalapozó feladat- és problémamegoldás. A kognitív kompetencia-fejlesztésben elegendő súlyt kap a természettudományokra jellemző rendszerező, elemző gondolkodás fejlesztése is.

9. évfolyam

Az egyes témák feldolgozása minden esetben a korábbi ismeretek, hétköznapi tapasztalatok összegyűjtésével, a kísérletezéssel, méréssel indul, de az ismertszerzés fő módszere a tapasztalatokból szerzett információk rendszerezése, matematikai leírása, igazolása, ellenőrzése és az ezek alapján elsajátított ismeretanyag alkalmazása.

A diákok természetes érdeklődést mutatnak a kísérletek, jelenségek és azok megértése iránt. A kerettantervi ciklus a klasszikus fizika jól kísérletezhető témaköreit dolgozza fel, a tananyagot a tanulók általános absztrakciós szintjéhez és az aktuális matematikai tudásszintjéhez igazítva. Ily módon sem a mechanika, sem az elektromágnesség témája nem zárul le a gimnáziumi képzés első ciklusában.

A megismerés módszerei között fontos kiindulópont a gyakorlati tapasztalatszerzés, kísérlet, mérés, ehhez kapcsolódik a tapasztalatok összegzése, a törvények megfogalmazása szóban és egyszerű matematikai formulákkal. A fizikatanításban ma már nélkülözhetetlen segéd- és munkaeszköz a számítógép.

Célunk a korszerű természettudományos világkép alapjainak és a mindennapi élet szempontjából fontos gyakorlati fizikai ismeretek kellő mértékű elsajátítása. A tanuló érezze, hogy a fizikában tanult segítséget adnak számára, hogy biztonságosabban közlekedjen, hogy majd energiatudatosan éljen, olcsóbban éljen, hogy a természeti jelenségeket megfelelően értse és tudja magyarázni, az áltudományos reklámok ígéreteit helyesen tudja kezelni.

1. A mozgástan elemei	18 óra
Tanulókísérlet:	2 óra
Számonkérés, javítás	2 óra
2. Newtoni mechanika elemei	24 óra
Tanulókísérlet:	2 óra
Számonkérés, javítás	2 óra
3. Munka – Energia – Teljesítmény	7 óra
Tanulókísérlet:	1 óra
Számonkérés, javítás	2 óra
4. Folyadékok és gázok mechanikája	8 óra
Tanulókísérlet:	2 óra
Számonkérés, javítás	2 óra
Összesen:	72 óra

1. A mozgástan elemei

Célok és feladatok

- Tudatosan építeni a köznapi tapasztalatokra, a 7. tanévben tanultakra, feleleveníteni a mozgások vizsgálatához nélkülözhetetlen fogalmakat (a mozgás sokfélesége, viszonylagossága; a vonatkoztatási rendszer, koordinátarendszer, anyagi pont, pálya, út, sebesség stb. fogalmát).
- Tudatosítani, bővíteni, szakszerűbbé tenni és kísérletekkel vizsgálni a haladó mozgásokat, megfogalmazni az azokra vonatkozó ismereteket, kialakítani a sebesség- és gyorsulásvektor fogalmát; a körmozgás és bolygómozgás leírását és jellemzését.
- Erősíteni és önálló felhasználásra alkalmassá tenni a viszonylagos fogalmát, tudatosítani a vonatkoztatási rendszer választásának szabadságát, megfogalmazni az egyes megállapításaink, ítéletalkotásunk érvényességi határát.
- Erősíteni az érdeklődést a fizika, általában a tudás iránt és ezzel fejleszteni az akaraterőt, a fegyelmezettséget.
- Elérni, hogy a tanulók tudjanak mozgást jellemző grafikonokat készíteni és elemezni; értsék a „számértékileg egyenlő” megfogalmazás fizikai tartalmát; tudják alkalmazni a tanultakat.

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	1. Minden mozog, a mozgás viszonylagos – a mozgástan elemei	Órakeret: 18 óra
Előzetes tudás	Hétköznapi mozgásokkal kapcsolatos gyakorlati ismeretek. A 7–8. évfolyamon tanult kinematikai alapfogalmak, az út- és időmérés alapvető módszerei, függvényfogalom, a grafikus ábrázolás elemei, egyenletrendezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tulajdonság és mennyiség kapcsolatának, valamint különbözőségének tudatos felismerése. A kinematikai alapfogalmak, mennyiségek kísérleti alapokon történő kialakítása, illetve bővítése, az összefüggések (grafikus) ábrázolása és matematikai leírása. A természettudományos megismerés Galilei-féle módszerének bemutatása. A kísérletezési kompetencia fejlesztése a legegyszerűbb kézi mérésektől a számítógépes mérés technikáig. A problémamegoldó képesség fejlesztése a grafikus ábrázolás és az ehhez kapcsolódó egyszerű feladatok megoldása során (is). A tanult ismeretek gyakorlati alkalmazása hétköznapi jelenségekre, problémákra (pl. közlekedés, sport).	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Milyen mozgásokat ismersz? Milyen szempontok alapján különböztetjük meg a mozgásokat?</p> <p>Alapfogalmak: a köznapi testek mozgásformái: haladó mozgás és forgás.</p> <p>Hogyan tudunk meghatározni mennyiségeket? Mivel lehet megadni egy mennyiséget?</p> <p>Hely, hosszúság és idő mérése Hosszúság, terület, térfogat, tömeg, sűrűség, idő, erő mérése. Hétköznapi helymeghatározás, úthálózat km-számítása. GPS-rendszer létezése és alkalmazása.</p>	<p>A tanuló legyen képes a mozgásokról tanultak és a köznapi jelenségek összekapcsolására, a fizikai fogalmak helyes használatára, egyszerű számítások elvégzésére.</p> <p>Ismerje a mérés lényegi jellemzőit, a szabványos és a gyakorlati mértékegységeket.</p> <p>Legyen képes gyakorlatban alkalmazni a megismert mérési módszereket.</p>	<p><i>Matematika:</i> függvény fogalma, grafikus ábrázolás, egyenletrendezés.</p> <p><i>Informatika:</i> függvényábrázolás (táblázatkezelő használata).</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> érdekes sebességadatok, érdekes sebességek, pályák technikai környezete.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> élőlények mozgása, sebességei, reakcióidő.</p>

<p>Ahhoz, hogy hol vagyunk, elegendő-e azt tudni, mennyit gyalogoltunk?</p> <p>Mit kell ismerni egy test helyének meghatározásához?</p> <p><i>A mozgás viszonylagossága, a vonatkoztatási rendszer.</i></p> <p><i>Galilei relativitási elve.</i></p> <p>Mindennapi tapasztalatok egyenletesen mozgó vonatkoztatási rendszerekben (autó, vonat).</p> <p><i>Alkalmazások:</i></p> <p>földrajzi koordináták; GPS; helymeghatározás, távolságmérés radarral.</p> <p>Mi jellemző az egyenletes mozgásra? Szemléltess példákkal!</p> <p>Két test közül melyik mozog gyorsabban?</p>	<p>Tudatosítsa a viszonyítási rendszer alapvető szerepét, megválasztásának szabadságát</p>	<p><i>Művészetek; magyar nyelv és irodalom: mozgások ábrázolása.</i></p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: járművek sebessége és fékútja, követési távolság, közlekedésbiztonsági eszközök, technikai eszközök (autók, motorok), GPS, rakéták, műholdak alkalmazása, az űrhajózás célja.</i></p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: Galilei munkássága.</i></p> <p><i>Földrajz: a Naprendszer szerkezete, az égitestek mozgása, csillagképek,</i></p>
<p>Milyen mozgásról mondjuk, hogy egyenletes?</p> <p>Mit tudunk az egyenes vonalú mozgás pályájáról?</p> <p><i>Egyenes vonalú egyenletes mozgás kísérleti vizsgálata és mennyiségi jellemzői.</i></p> <p>Mikola Sándor (Mikola-cső)</p> <p>Grafikus leírás.</p> <p>Sebesség, átlagsebesség.</p> <p>Sebességrekordok a sportban, sebességek az élővilágban.</p>	<p>Értelmezze az egyenes vonalú egyenletes mozgást és jellemző mennyiségeit, tudja azokat grafikusan ábrázolni.</p>	

<p>Mondjunk példát változó mozgásokra! Mi jellemző a változó mozgásokra?</p> <p>Egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás kísérleti vizsgálata és mennyiségi jellemzői.</p> <p>A szabadesés vizsgálata.</p> <p><i>A nehézségi gyorsulás meghatározása.</i></p>	<p>Ismerje a változó mozgás általános fogalmát, értelmezze az átlag- és pillanatnyi sebességet. Ismerje a gyorsulás fogalmát, vektor-jellegét. Tudja ábrázolni az s-t, v-t, a-t grafikonokat.</p> <p>Tudjon egyszerű feladatokat megoldani.</p> <p>Ismerje Galilei modern tudományteremtő, történelmi módszerének lényegét:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a jelenség megfigyelése, – értelmező hipotézis felállítása, – számítások elvégzése, – az eredmény ellenőrzése célzott kísérletekkel. 	
<p>Milyen lesz a folyópartokra merőlegesen irányított csónak valódi pályája? Egyenes vagy görbe vonalú pályán halad-e a vízszintesen elhajított kavics?</p> <p>Összetett mozgások. Egymásra merőleges egyenletes mozgások összege. Vízszintes hajítás vizsgálata, értelmezése összetett mozgásként.</p>	<p>Ismerje a mozgások függetlenségének elvét és legyen képes azt egyszerű esetekre (folyón átkelő csónak, eldobott labda pályája, a locsolócsőből kilépő vízszög pályája) alkalmazni.</p>	

<p>A gyakorlatból milyen körmozgásokat ismerünk? Mi jellemző ezekre?</p> <p>Egyenletes körmozgás.</p> <p>A körmozgás mint periodikus mozgás. A mozgás jellemzői (kerületi és szögjellemzők). A centripetális gyorsulás értelmezése.</p> <p>Az emberiség történetében milyen megfigyelésekkel kezdődött a „tudomány” felé vezető út?</p> <p>A bolygók mozgása, Kepler törvényei. A kopernikuszi világmép alapjai.</p>	<p>Ismerje a körmozgást leíró kerületi és szögjellemzőket, illetve tudja alkalmazni azokat.</p> <p>Tudja értelmezni a centripetális gyorsulást.</p> <p>Mutasson be egyszerű kísérleteket, méréseket. Tudjon alapszintű feladatokat megoldani.</p> <p>A tanuló ismerje Kepler törvényeit, tudja azokat alkalmazni a Naprendszer bolygóira és a mesterséges holdakra.</p> <p>Ismerje a geocentrikus és a heliocentrikus világmép kultúrtörténeti dilemmáját és konfliktusát.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Sebesség, átlagsebesség, pillanatnyi sebesség, gyorsulás, vektorjelleg, mozgások összegződése, periódusidő, szögsebesség, centripetális gyorsulás. Égitestek mozgása.</p>	

2. A newtoni mechanika elemei

Célok és feladatok

- A 7. tanévben megismert dinamikai fogalmak, törvények felelevenítése és közel egységes, alkalmazhatósági szintre hozása.
- Felismertetni a testek tehetetlenségének, a tehetetlenség törvényének és az inerciarendszer jelentőségét a megfigyeléseinkben, valamint a megállapításainkban.
- A mozgásállapot-változással járó kölcsönhatások vizsgálata.
- A mechanikai kölcsönhatások ismeretének mélyítése és mennyiségi jellemzése; az ok-okozati kapcsolatok felismerése és viszonylagosságuk tudatosítása (pl. a hatás–ellenhatás elnevezéseknél); az összehasonlító, megkülönböztető, felismerő, lényegkiemelő képesség erősítése, az ítéletalkotás felelősségének tudatosítása.
- A mozgás és a mozgásállapot fogalmának megkülönböztetése.
- Lehetőséget biztosítani az egyszerű köznapi jelenségek okainak (pl. gyorsulás, lassulás, sűrűlódás, közegellenállás, egyensúly stb.) dinamikai értelmezésére.

- Megmutatni, hogy a nyugalom és az egyensúly két különböző fogalom, a nyugalom a mozgás, az egyensúly a dinamika különleges esete.
- Fejleszteni a tanulók jártasságát a mérőkísérletek elvégzésében, önállóságukat a következtetésben, az absztrakciós képességüket (pl. a rugó által kifejtett erőhatás és az erőhatást mennyiségileg jellemző erő értelmezésével).
- Kapcsolatot teremteni a földrajzban a Naprendszerrel, a Földről, a bolygókról tanultakkal. A fizikai ismeretekkel bővíteni, pontosabbá tenni a környező világról alkotott képet.

Tematikai egység	1. Okok és okozatok (Arisztoteléstől Newtonig) – A newtoni mechanika elemei	Órakeret: 24 óra
Előzetes tudás	A kölcsönhatás és a közelhatás fogalma. A távolhatás létrejöttének értelmezése. Az erőhatás és az erő fogalma, az erő mértékegysége, erőmérő, gyorsulás, tömeg, sűrűség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ösztönös arisztotelészi mozgásszemlélet tudatos lecserélése a newtoni dinamikus szemléletre. Az új szemléletű gondolkodásmód kiépítése. Az általános iskolában megismert, elsősorban sztatikus jellegű erőfogalom felcserélése a dinamikai szemléletűvel, rámutatva a két szemlélet összhangjára.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mi hozhat létre változást egy testen?</p> <p>Milyen hatás következtében változhat meg egy test mozgásállapota?</p> <p>A tehetetlenség törvénye (Newton I. axiómája).</p> <p>Mindennapos közlekedési tapasztalatok hirtelen fékezésnél, a biztonsági öv szerepe.</p> <p>A tehetetlenség, az azt jellemző tömeg fogalma és mértékegysége.</p>	<p>Legyen képes az arisztotelészi mozgásértelmezés elvetésére.</p> <p>Ismerje a tehetetlenség fogalmát és legyen képes az ezzel kapcsolatos hétköznapi jelenségek értelmezésére.</p> <p>Ismerje az inercia- (tehetetlenségi) rendszer fogalmát.</p> <p>Ismerje a tehetetlen tömeg fogalmát. Értse a tömegközéppont szerepét a valóságos testek mozgásának</p>	<p><i>Matematika:</i> a függvény fogalma, grafikus ábrázolás, egyenletrendezés.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Takarékosság; légszennyezés; zajszennyezés; közlekedésbiztonsági eszközök, közlekedési szabályok, GPS, rakéták, műholdak alkalmazása, az űrhajózás célja.</p> <p>Biztonsági öv,</p>

<p>Az űrben, űrhajóban szabadon mozgó testek.</p> <p>Mi a különbség 1 dm³ víz és 1 dm³ vas tömege között?</p> <p>Mi a különbség 1 kg víz és 1 kg vas térfogata között?</p> <p><i>Az anyag sűrűségének fogalma és mennyiségi jellemzője.</i></p> <p>Miért üt nagyobbat egy kosárlabda, mint egy pingponglabda, ha ugyanakkora sebességgel csapódik hozzánk?</p> <p><i>A mozgásállapot fogalma és jellemző mennyisége a lendület.</i></p> <p><i>A zárt rendszer.</i></p> <p><i>Lendületmegmaradás párkölcsönhatás (zárt rendszer) esetén.</i></p> <p>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: golyók, korongok ütközése.</p> <p>Ütközéses balesetek a közlekedésben. Miért veszélyes a koccanás? Az utas biztonságát védő technikai megoldások (biztonsági öv, légzsák, a gyűrődő karosszéria).</p>	<p>értelmezése során.</p> <p>Tudja, hogy a sűrűség az anyag jellemzője, és hogyan lehet azt mennyiséggel jellemezni.</p> <p>Tudjon sűrűséget számolással és méréssel is meghatározni, illetve táblázatból kikeresni.</p> <p>Ismerje a lendület fogalmát, vektor-jellegét, a lendületváltozás és az erőhatás kapcsolatát.</p> <p>Ismerje a lendületmegmaradás törvényét párkölcsönhatás esetén.</p> <p>Tudjon értelmezni egyszerű köznapi jelenségeket a lendület megmaradásának törvényével.</p> <p>Legyen képes egyszerű számítások és mérési feladatok megoldására.</p>	<p>ütközéses balesetek, a gépkocsi biztonsági felszerelése, a biztonságos fékezés. Nagy sebességű utazás egészségügyi hatásai.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> reakcióidő, az állatok mozgása (pl. medúza).</p>
<p>Érhet-e erőhatás rugalmas testet úgy, hogy annak alakja ne</p>	<p>A tanuló ismerje az erőhatás és az erő fogalmát, kapcsolatukat</p>	

<p>változzon meg?</p> <p><i>Az erő fogalma. A lendületváltozás és az erőhatás kapcsolata. Lendülettétel.</i></p> <p><i>Az erőhatás mozgásállapot-változtató (gyorsító) hatása. Az erő a mozgásállapot-változtató hatás mennyiségi jellemzője.</i></p> <p>Erőmérés rugós erőmérővel.</p> <p><i>Newton II. axiómája.</i></p> <p>Milyen erőhatásokat ismerünk? Miben egyeznek és miben különböznek ezek?</p> <p><i>Erőtörvények, a dinamika alapegyenlete.</i></p> <p>A rugó erőtvénye. A gravitációs erőtvény. A nehézségi erőhatás fogalma és hatása. Tapadási és csúszási súrlódás.</p> <p>Alkalmazások: A súrlódás szerepe az autó gyorsításában, fékezésében. Szabadon eső testek súlytalansága.</p> <p>Kanyarban miért kifelé csúszik meg az autó? Kanyarban miért építik megdöntve az autótutakat?</p> <p><i>Az egyenletes körmozgás és más mozgások dinamikai feltétele.</i></p> <p>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: vezetés kanyarban, út megdöntése kanyarban,</p>	<p>és a köztük levő különbséget, az erő mérését, mértékegységét, vektor-jellegét. Legyen képes erőt mérni rugós erőmérővel.</p> <p>Értse az erőt mint a lendületváltozás sebességét.</p> <p>Tudja Newton II. törvényét, lássa kapcsolatát az erő szabványos mértékegységével.</p> <p>Ismerje és tudja alkalmazni a tanult egyszerű erőtvényeket.</p> <p>Legyen képes egyszerű feladatok megoldására, néhány egyszerű esetben:</p> <ul style="list-style-type: none"> – állandó erővel húzott test, – mozgás lejtőn, – a súrlódás szerepe egyszerű mozgások esetén. <p>Értse, hogy az egyenlete</p> <p>s körmozgás végző test mozgása gyorsuló mozgás. Gyorsulását (a centripetális gyorsulást) a testet érő erőhatások eredője hozza létre, ami állandó nagyságú, változó irányú, mert mindig a kör középpontja felé mutat.</p> <p>Ismerje Newton gravitációs törvényét. Tudja, hogy a gravitációs kölcsönhatás a négy</p>	
---	---	--

<p>hullámvasút; függőleges síkban átforduló kocsi; műrepülés, körhinta, centrifuga.</p> <p>Newton gravitációs törvénye.</p> <p><i>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> A nehézségi gyorsulás változása a Földön. Az árapályjelenség kvalitatív magyarázata. A mesterséges holdak mozgása és a szabadesés. A súlytalanság értelmezése az űrállomáson. Geostacionárius műholdak, hírközlési műholdak.</p>	<p>alapvető fizikai kölcsönhatás egyike, meghatározó jelentőségű az égi mechanikában.</p> <p>Legyen képes a gravitációs erőtvényt alkalmazni egyszerű esetekre.</p> <p>Értse a gravitáció szerepét az űrkutatással, űrhajózással kapcsolatos közismert</p>	<p><i>Földrajz: a Naprendszer szerkezete, az égitestek mozgása, csillagképek, távcsövek.</i> A kerék feltalálásának jelentősége</p>
<p>Pontrendszerek mozgásának vizsgálata, dinamikai értelmezése.</p>	<p>Tudja, hogy az egymással kölcsönhatásban lévő testek mozgását az egyes testekre ható külső erők és a testek közötti kényszerkapcsolatok figyelembevételével lehetséges értelmezni. jelenségekben.</p>	
<p>Válassz ki környezetedből erőhatásokat, és nevezd meg ezek kölcsönhatásbeli párját!</p> <p>A kölcsönhatás törvénye (Newton III. axiómája). A rakétameghajtás elve</p>	<p>Ismerje Newton III. axiómáját, és egyszerű példákkal tudja azt illusztrálni. Értse, hogy az erőhatás mindig párosával lép fel. Legyen képes az erő és ellenerő világos megkülönböztetésére. Értse a rakétameghajtás lényegét.</p>	
<p>Pontszerű test egyensúlya.</p> <p>A kiterjedt test egyensúlya.</p> <p>A kiterjedt test mint speciális pontrendszer, tömegközéppont.</p> <p>Mi a feltétele annak, hogy egy rögzített tengelyen levő merev test forgása megváltozzon?</p> <p>Forgatónyomaték.</p> <p>Jelenségek, gyakorlati</p>	<p>A tanuló ismerje, és egyszerű esetekre tudja alkalmazni a pontszerű test egyensúlyi feltételét. Legyen képes erővektorok összegzésére.</p> <p>Ismerje a kiterjedt test és a tömegközéppont fogalmát, tudja a kiterjedt test egyensúlyának kettős feltételét.</p> <p>Ismerje az erőhatás forgómozgást megváltoztató</p>	

<p>alkalmazások: emelők, tartószerkezetek, építészeti érdekességek (pl. gótikus támpillérek, boltívek).</p> <p>Deformálható testek egyensúlyi állapota.</p>	<p>képességét, a létrejöttének feltételeit és annak mennyiségi jellemzőjét, a forgatónyomatékokot.</p> <p>Legyen képes a forgatónyomatékkal kapcsolatos jelenségek felismerésére, egyszerű számítások, mérések, szerkesztések elvégzésére.</p> <p>Ismerje Hooke törvényét, értse a rugalmas alakváltozás és a belső erők kapcsolatát.</p>	
<p>Pontrendszerek mozgásának vizsgálata, dinamikai értelmezése.</p>	<p>Tudja, hogy az egymással kölcsönhatásban lévő testek mozgását az egyes testekre ható külső erők és a testek közötti kényszerkapcsolatok figyelembevételével lehetséges értelmezni.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tehetetlenség, tömeg, sűrűség. Mozcásállapot, lendület, lendületváltozás, lendületmegmaradás. Erőhatás, erő, párkölcsönhatás, erőtvény, mozgásegyenlet, pontrendszer, rakétamozgás, ütközés. Forgatónyomaték. Egyensúly.</p>	

3. Folyadékok és gázok mechanikája

Célok és feladatok

- Az eddig megismert erőfogalom sajátos szempont szerinti bővítése, kiegészítő fogalmak és elnevezések bevezetése, használata (nyomóerő, nyomott felület, felhajtóerő).
- A kölcsönhatások, az ok és okozati kapcsolatok vizsgálata a nyomás fogalmának megalkotásában. Tapasztalatok és kísérletek elemzése. A megfigyelő- és elemzőképesség fejlesztése.
- A folyadékok és gázok nyomásával kapcsolatos jelenségek vizsgálata és azok értelmezése, magyarázata golyómodellel. A modell módszer alkalmazása.
- Tudatosítani a fizika mint a legáltalánosabb természettudomány érvényességi területét, és megmutatni, hogy – a sajátosságok figyelembevételével – ugyanazok a fogalmak, törvények alkalmazhatók az anyag bármely halmazállapota esetén.
- Elmélyíteni az élővilág két legfontosabb életteréről (levegő, víz) szerzett eddigi ismereteinket és kiemelni ezek védelmének jelentőségét az emberiség érdekében.

- Bemutatni és bővíteni a részecskeszerkezetű anyag legáltalánosabb tulajdonságait, értelmezni azok mennyiségi jellemzőit (molekuláris erők, felületi feszültség), és azok jelentőségét a természetben.
- Felismertetni a gázok és folyadékok áramlását, azok létrejöttének egyszerű fizikai magyarázatát, szerepét a természetben, hasznos és káros hatását.
- Arkhimédész törvényének kísérletekkel történő megalapozása és logikai úton történő felismertetése, megfogalmazása. A felhajtóerő nagyságának különféle módon történő kiszámítása. Annak tudatosítása, hogy ugyanazzal a jelenséggel kapcsolatos felismerést különféle úton is elérhetjük.
- A kölcsönhatás felismerése, a rendszerben történő gondolkodás erősítése.
- A testet érő erőhatások együttes következményéről tanultak alkalmazása. Annak felismertetése, hogy a testek úszása, lebegése, elmerülése a folyadékokban és gázokban miért van kapcsolatban a sűrűségekkel.
- A megállapítások, törvények érvényességi határának felismertetése a közlekedőedények és hajszálcsövek vizsgálata alapján.
- Kapcsolatteremtés a biológiában és a földrajzban tanultakkal, illetve a környezetvédelemmel.

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	3. Folyadékok és gázok mechanikája	Órakeret: 8 óra
Előzetes tudás	A nyomás fogalma és mennyiségi jellemzése. Hidrosztatikai és aerosztatikai alapismeretek, sűrűség, légnyomás, felhajtóerő, kémia: anyagmegmaradás, halmazállapotok, földrajz: tengeri, légköri áramlások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A témakör jelentőségének bemutatása, mint a fizika egyik legrégebbi területe, és egyúttal a legújabb kutatások színtere (pl. tengeri és légköri áramlások, a vízi és szélenergia hasznosítása). A megismert fizikai törvények összekapcsolása a gyakorlati alkalmazásokkal. Önálló tanulói kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése, hétköznapi jelenségek fizikai értelmezésének gyakoroltatása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Hogy lehet kimutatni, hogy a levegőnek van súlya? Miért szál fel a felhő, amikor	Ismerje a légnyomás fogalmát, mértékegységeit.	<i>Matematika:</i> a függvény fogalma,

<p>benne vízmolekulák is vannak? Légnyomás kimutatása és mérése. Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: „Horror vacui” mint egykori tudományos hipotézis. (Torricelli kísérlete vízzel, Guericke vákuum-kísérletei) A légnyomás változásai. A légnyomás szerepe az időjárási jelenségekben, a barométerek működése.</p>	<p>Ismerjen a levegő nyomásával kapcsolatos, gyakorlati szempontból is fontos jelenségeket.</p>	<p>grafikus ábrázolás, egyenletrendezés. <i>Kémia:</i> folyadékok, felületi feszültség, kolloid rendszerek, gázok, levegő, viszkozitás, alternatív energiaforrások. <i>Történelem,</i> <i>társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a hajózás szerepe, a légi közlekedés szerepe. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vízi járművek legnagyobb sebességeinek korlátja, légnyomás, repülőgépek közlekedésbiztonsági eszközei, vízi és légi közlekedési szabályok.</p>
<p>A gyakorlati életben milyen eszközök működésében van jelentősége a levegő és a folyadékok nyomásának? Pascal törvénye, hidrosztatikai nyomás. Hidraulikus gépek.</p>	<p>Tudja alkalmazni hidrosztatikai ismereteit köznapi jelenségek értelmezésére. A tanult ismeretek alapján legyen képes (pl. hidraulikus gépek alkalmazásainak bemutatása).</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vízi járművek legnagyobb sebességeinek korlátja, légnyomás, repülőgépek közlekedésbiztonsági eszközei, vízi és légi közlekedési szabályok.</p>
<p>Felhajtóerő nyugvó folyadékokban és gázokban. Búvárharang, tengeralattjáró, Léghajó, hőlégballon.</p>	<p>Legyen képes alkalmazni hidrosztatikai és aerosztatikai ismereteit köznapi jelenségek értelmezésére.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vízi járművek legnagyobb sebességeinek korlátja, légnyomás, repülőgépek közlekedésbiztonsági eszközei, vízi és légi közlekedési szabályok.</p>
<p>Molekuláris erők folyadékokban (kohézió és adhézió). Felületi feszültség. Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: habok különleges tulajdonságai, mosószeres hatásmechanizmusa.</p>	<p>Ismerje a felületi feszültség fogalmát. Ismerje a határfelületeknek azt a tulajdonságát, hogy minimumra törekszenek. Legyen tisztában a felületi jelenségek fontos szerepével az élő és élettelen természetben.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> Vízi élőlények, madarak mozgása, sebességei, reakcióidő. A nyomás és változásának hatása az emberi szervezetre (pl. súlyfűrdő, keszonbetegség, hegyi betegség).</p>
<p>Folyadékok és gázok áramlása Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: légköri áramlások, a szél értelmezése a nyomásviszonyok alapján, nagy tengeráramlásokat meghatározó környezeti hatások.</p>	<p>Tudja, hogy az áramlások oka a nyomáskülönbség. Legyen képes köznapi áramlási jelenségek kvalitatív fizikai értelmezésére. Tudja értelmezni az áramlási sebesség változását a keresztmetszettel az</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> Vízi élőlények, madarak mozgása, sebességei, reakcióidő. A nyomás és változásának hatása az emberi szervezetre (pl. súlyfűrdő, keszonbetegség, hegyi betegség).</p>

	anyagmegmaradás (kontinuitási egyenlet) alapján.	
<p>Miért nehezebb vízben futni, mint levegőben? Miért hajolnak előre a kerékpárversenyzők verseny közben?</p> <p><i>Közegellenállás</i></p> <p><i>Az áramló közegek energiája, a szél- és a vízi energia hasznosítása.</i></p>	<p>Ismerje a közegellenállás jelenségét, tudja, hogy a közegellenállási erő sebességfüggő.</p> <p>Legyen tisztában a vízi és szélenergia jelentőségével hasznosításának múltbeli és korszerű lehetőségeivel. A megújuló energiaforrások aktuális hazai hasznosítása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A nyomás fogalma, mérése és kiszámítása. Hidrosztatikai nyomás, felhajtóerő, úszás, felületi feszültség, légnyomás, légáramlás, áramlási sebesség, aerodinamikai felhajtóerő, közegellenállás, szél- és vízi energia, szélérőmű, vízerőmű.	

4.. Energia – Munka – Teljesítmény –Hatásfok

Célok és feladatok

- Az energiáról és a munkáról eddig megtanult ismeretek felelevenítése, rendszerezése és egységes, alkalmazhatósági szintre emelése.
- Az energia és a munka fogalmának bővítése, annak tudatosítása, hogy az energia az egyik legáltalánosabb fogalom és a munka az energiaváltozás egyik fajtája.
- Alkalmazni képes tudássá formálni az energia és az energiaváltozások (munka; hőmennyiség) fogalmát; bemutatni szerepét az állapot, illetve az állapotváltozás mennyiségi jellemzésében; egyre több területen történő felismeréssel erősíteni az energia-megmaradás törvényét és a zárt rendszeren belüli érvényességi határát, alkalmazhatóságát (pl. a mechanikai energia fogalmának kialakítása közben).
- Jártasságot szerezni a különféle energiafajták értelmezésében és kiszámításában; a munkatétel alkalmazásában és az alkalmazhatóság feltételeinek felismerésében.
- A kísérletező, mérő, megfigyelő-, összehasonlító képesség erősítése; igény támasztása a közös lényeg tudatos keresésére és megfogalmazására.
- A rendszerben gondolkozás, a logikai és absztrakciós képesség fejlesztése a külső ismérvek alapján leírható jelenségek (pl. súrlódás) értelmezésének közvetlenül nem észlelhető okra történő visszavezetése által.
- Kiemelni a „megmaradó” mennyiségek szerepét és jelentőségét az energiaváltozással járó folyamatok vizsgálatánál, valamint a megmaradó mennyiségek kapcsolatát zárt rendszerben lezajló kölcsönhatásokkal.

- Felhívni a figyelmet arra, hogy a testek állapota egyetlen külső hatásra is sok szempontból megváltozhat. Ezek az egyidejű változások függvényekkel kifejezhető kapcsolatban vannak ugyan egymással (pl. $W = \Delta E_m$), de nem okai egymásnak.
- Az elmélet és az adott kor köznapi gyakorlatának összekapcsolásával bemutatni és erősíteni a fizikusok (pl. Joule, Watt) munkájának, a tudományos eredményeinek, valamint az egyéni tudásnak a jelentőségét, személyes és társadalmi hasznosságát.
- Értelmezni az energiával, hővel kapcsolatos köznapi szóhasználatot, mert az szakmailag pontatlan és csak akkor nem vezet téves elképzelésre (pl. az energia anyag), ha tudjuk, mit akarunk egyszerűsítve kifejezni azzal (pl. energiatakarékosság, energiaszállítás, energia-hordozó, energiataralom, energiaterjedés, energiaelőállítás stb.).
- Felhívni a figyelmet az „energiatakarékosság” jelentőségére a környezetvédelemben (pl. a hatásfok tárgyalásánál).

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	3. Erőfeszítés és hasznosság 4. Energia -Munka-Teljesítmény -Hatásfok	Órakeret: 10 óra
Előzetes tudás	A newtoni dinamika elemei, a fizikai munkavégzés fogalma. Az energia, a munka és a hőmennyiség közös mértékegysége. A teljesítmény és a hatásfok elemi ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az általános iskolában tanult energia, energiaváltozás munka- és mechanikai-energia-fogalom elmélyítése és bővítése, a mechanikai energiamegmaradás igazolása speciális esetekre és az energiamegmaradás törvényének általánosítása. Az elméleti megközelítés mellett a fizikai ismeretek mindennapi alkalmazásának bemutatása, gyakorlása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Mivel jellemezhető mennyiségileg a testek kölcsönható, változtató képessége? Milyen energiatípusokat ismertetek meg az általános iskolában? <i>Az energia fogalma és az energiamegmaradás tétele.</i>	A tanuló értse a fizikai munkavégzés és a teljesítmény fogalmát, ismerje mértékegységeiket. Legyen képes egyszerű feladatok megoldására. Ismerje a munkatételt, és tudja azt egyszerű esetekre alkalmazni.	<i>Matematika:</i> a függvény fogalma, grafikus ábrázolás, egyenletrendezés. <i>Testnevelés és sport:</i>

<p>Mi a különbség a köznapi szóhasználat munkavégzés és a fizikában használt munkavégzés kifejezése jelentése között?</p> <p><i>Fizikai munkavégzés, és az azt jellemző munka fogalma, mértékegysége.</i></p> <p><i>Mechanikai energiatípusok (helyzeti energia, mozgási energia, rugalmas energia). Munkatétel.</i></p> <p><i>A mechanikai energiamegmaradás törvénye.</i></p> <p><i>A teljesítmény és a hatásfok.</i></p>	<p>Ismerje az alapvető mechanikai energiatípusokat, és tudja azokat a gyakorlatban értelmezni</p> <p>Tudja egyszerű zárt rendszerek példáin keresztül értelmezni a mechanikai energiamegmaradás törvényét. Tudja, hogy a mechanikai energiamegmaradás nem teljesül súrlódás, közegellenállás esetén, mert a rendszer mechanikailag nem zárt. Ilyenkor a mechanikai energiavesztés a súrlódási erő munkájával egyenlő.</p>	<p>a sportolók teljesítménye, a sportoláshoz használt pályák energetikai viszonyai és a sporteszközök energetikája.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: járművek fogyasztása, munkavégzése, közlekedésbiztonsági eszközök, technikai eszközök (autók, motorok).</i></p>
<p><i>Egyszerű gépek, hatásfok.</i></p> <p>Érdekeségek, alkalmazások.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ókori gépezetek, mai alkalmazások. Az egyszerű gépek elvének felismerése az élővilágban. Egyszerű gépek az emberi szervezetben. - Alkalmazások, jelenségek: a fékút és a sebesség kapcsolata, a követési távolság meghatározása. 	<p>Tudja a gyakorlatban használt egyszerű gépek működését értelmezni, ezzel kapcsolatban feladatokat megoldani.</p> <p>Értse, hogy az egyszerű gépekkel munka nem takarítható meg.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan: élőlények mozgása, teljesítménye.</i></p>
<p><i>Energia és egyensúlyi állapot.</i></p>	<p>Ismerje a stabil, labilis és közömbös egyensúlyi állapot fogalmát, és tudja alkalmazni egyszerű esetekben.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Energia, munkavégzés, munka; helyzeti energia, mozgási energia, rugalmas energia, munkatétel, mechanikai energiamegmaradás. Teljesítmény, hatásfok.</p>	

10. évfolyam

Az egyes témák feldolgozása minden esetben a korábbi ismeretek, hétköznapi tapasztalatok összegyűjtésével, a kísérletezéssel, méréssel indul, de az ismeretszerzés fő módszere a tapasztalatokból szerzett információk rendszerezése, matematikai leírása, igazolása, ellenőrzése és az ezek alapján elsajátított ismeretanyag alkalmazása.

A diákok természetes érdeklődést mutatnak a kísérletek, jelenségek és azok megértése iránt. A kerettantervi ciklus a klasszikus fizika jól kísérletezhető témaköreit dolgozza fel, a tananyagot a tanulók általános absztrakciós szintjéhez és az aktuális matematikai tudásszintjéhez igazítja. Ily módon az elektromágnesség témája nem zárul le a gimnáziumi képzés első ciklusában.

A megismerés módszerei között fontos kiindulópont a gyakorlati tapasztalatszerzés, kísérlet, mérés, ehhez kapcsolódik a tapasztalatok összegzése, a törvények megfogalmazása szóban és egyszerű matematikai formulákkal. A fizikatanításban ma már nélkülözhetetlen segéd- és munkaeszköz a számítógép.

Célunk a korszerű természettudományos világkép alapjainak és a mindennapi élet szempontjából fontos gyakorlati fizikai ismeretek kellő mértékű elsajátítása. A tanuló érezze, hogy a fizikában tanultak segítséget adnak számára, hogy biztonságosabban, energiatudatosan, olcsóbban éljen, hogy a természeti jelenségeket megfelelően értse és tudja magyarázni, az áltudományos reklámok ígéreteit helyesen tudja kezelni.

1. Elektromos töltés és elektromos mező:	10 óra
2. Egyenáram	14 óra
Tanulókísérlet:	2 óra
Számonkérés, javítás	2 óra
3. Hőtani alapjelenségek, gáztörvények:	13 óra
4. Molekuláris hőelmélet elemei:	4 óra
Tanulókísérlet:	2 óra
Számonkérés, javítás	2 óra
5. A hőtan főtételei:	10 óra
6. Halmazállapot-változások:	5 óra
7. Mindennapok hőtana:	4 óra
Tanulókísérlet:	2 óra
Számonkérés, javítás	2 óra
Összesen:	72 óra

1. Elektromos töltés és elektromos mező

Célok és feladatok

- A testek különféle elektromos állapotának (negatív vagy pozitív többlettöltés, megosztás, polarizáció) értelmezése kísérleti megfigyelések, valamint a tanulók általános iskolai és kémiai előismereteinek felhasználásával.
- Annak tudatosítása, hogy az elektromos mező a részecskeszerkezetű anyaggal egyenrangú anyagfajta, amelynek alapvető szerepe van az elektromos jelenségekben, kölcsönhatásokban. Ezért fontos az elektromos mező mennyiségi jellemzése.
- A már ismert elektromos mennyiségekről (töltésmennyiség, feszültség) tanultak felelevenítése, pontosítása, bővítése, az energifajták és megmaradási tételek (elektromos mező energiája, töltésmegmaradás) kiterjesztése. Az elektromos mező konzervatív voltának tudatosítása.
- Az analógiák megmutatása (a gravitációs és az elektromos mező törvényei; egyenesen arányos fizikai mennyiségek hányadosával új fizikai mennyiségek értelmezése) a tanulók gondolkodásának és emlékezőképességének fejlesztése érdekében.
- A kísérleti megfigyelésre épülő induktív és a meglévő ismeretekre alapozó deduktív módszerek témához és a tanulókhoz igazodó megválasztásával bemutatni az elektromos mező néhány speciális típusát (pontoszerű töltés környezetében, elektromos vezető belsejében és környezetében, síkkondenzátornál).
- Egyszerű számításokkal gyakoroltatni, elmélyíteni az elektromos tulajdonságú részecskékre és mezőre vonatkozó ismereteket.
- Minél több gyakorlati példával érzékeltetni az elektrosztatikában tanultak jelentőségét a természetben és a technikában (földelés, árnyékolás, villám, villámhárító, kondenzátorok, balesetvédelem stb.)

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	1. Közel- és távolhatás – Elektromos töltés és elektromos mező	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Erő, munka, energia, elektromos tulajdonság, elektromos állapot, elektromos töltés, elektromos kölcsönhatások, a feszültség elemi fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektrosztatikus mező fizikai valóságként való elfogadtatása. A mező jellemzése a térerősség, potenciál és erővonalak segítségével. A problémamegoldó képesség fejlesztése jelenségek, kísérletek, mindennapi alkalmazások értelmezésével.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok

<p>Elektrosztatikai alapjelenségek.</p> <p>Elektromos kölcsönhatás. Elektromos tulajdonságú részecskék, elektromos állapot.</p> <p>Elektromos töltés.</p> <p>Mindennapi tapasztalatok (vonzás, taszítás, pattogás, szikrázás öltözködésnél, fésülködésnél, fémek érintésénél).</p> <p>Vezetők, szigetelők, földelés.</p> <p>Miért vonzza az elektromos test a semleges testeket?</p> <p>A fénymásoló, lézernyomtató működése, Selényi Pál szerepe.</p> <p>Légköri elektromosság, a villám, védekezés a villámcsapás ellen.</p>	<p>A tanuló ismerje az elektrosztatikus alapjelenségeket, pozitív és negatív elektromos tulajdonságú részecskéket, ezek szerepét az elektromos állapot létrejöttében, az elektromos megosztás jelenségét. Tudjon ezek alapján egyszerű kísérleteket, jelenségeket értelmezni.</p>	<p><i>Kémia:</i> elektron, proton, elektromos töltés, az atom felépítése, elektrosztatikus kölcsönhatások, kristályrácsok szerkezete. Kötés, polaritás, molekulák polaritása, fémek kötés, fémek elektromos vezetése.</p> <p><i>Matematika:</i> egyenes és fordított arányosság, alapműveletek, egyenletrendezés, számok normálalakja, vektorok függvények.</p>
<p>Coulomb törvénye. (az első mennyiségi összefüggés az elektromosságtan történetében)</p> <p>Az elektromos és gravitációs kölcsönhatás összehasonlítása.</p> <p>A töltés mint az elektromos állapot mennyiségi jellemzője és mértékegysége.</p> <p>A töltésmegmaradás törvénye.</p>	<p>Ismerje a Coulomb-féle erőtvényt, értse a töltés mennyiségi fogalmát és a töltésmegmaradás törvényét.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> balesetvédelem, földelés.</p>
<p><i>Az elektromos mező mint a kölcsönhatás közvetítője.</i></p> <p>Kieg.: A szuperpozíció elve.</p> <p>Az elektromos térerősség mint az elektromos mezőt jellemző vektormennyiség; a tér szerkezetének szemléltetése</p>	<p>Ismerje a mező fogalmát, és létezését fogadja el anyagi objektumként. Tudja, hogy a sztatikus elektromos mező forrása/i az elektromos tulajdonságú részecskék.</p> <p>Ismerje a mezőt jellemző térerősséget, értse az erővonalak</p>	

<p>erővonalakkal.</p> <p><i>A homogén elektromos mező.</i></p> <p>Kieg.: Az elektromos fluxus.</p> <p><i>Az elektromos mező munkája homogén mezőben. Az elektromos feszültség fogalma.</i></p> <p>Feszültségértékek a gyakorlatban.</p> <p>Kieg.: A potenciál, ekvipotenciális felületek.</p>	<p>jelentését.</p> <p>Ismerje a homogén elektromos mező fogalmát és jellemzését.</p> <p>Ismerje az elektromos feszültség fogalmát.</p> <p>Tudja, hogy a töltés mozgatása során végzett munka nem függ az úttól, csak a kezdeti és végállapotok helyzetétől.</p> <p>Legyen képes homogén elektromos térrel kapcsolatos elemi feladatok megoldására.</p>	
<p><i>Töltés eloszlása fémes vezetőn.</i></p> <p>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: csúcshatás, villámhárító, elektromos koromleválasztó. Benjamin Franklin munkássága. Segnerkerék, Segner János András. Faraday-kalitka, árnyékolás. Miért véd az autó karosszériája a villámtól? Vezetékek elektromos zavarvédelme. Az emberi test elektromos feltöltődésének következménye.</p>	<p>Tudja, hogy a fémre felvitt töltések a felületen helyezkednek el.</p> <p>Ismerje az elektromos csúcshatás jelenségét, a Faraday-kalitka és a villámhárító működését, valamint gyakorlati jelentőségét.</p>	
<p><i>A kapacitás fogalma.</i></p> <p>A síkkondenzátor kapacitása. Kondenzátorok kapcsolása.</p> <p><i>A kondenzátor energiája.</i></p> <p><i>Az elektromos mező energiája.</i></p> <p>Kondenzátorok gyakorlati alkalmazásai (vaku, defibrillátor).</p>	<p>Ismerje a kapacitás fogalmát, a síkkondenzátor terét.</p> <p>Tudja értelmezni kondenzátorok soros és párhuzamos kapcsolását.</p> <p>Egyszerű kísérletek alapján tudja értelmezni, hogy a feltöltött kondenzátornak, azaz a kondenzátor elektromos terének energiája van.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/</p>	<p>Elektromos tulajdonság, elektromos állapot. Töltés, elektromos mező, térerősség, erővonalrendszer, feszültség, potenciál, kondenzátor, az</p>	

fogalmak	elektromos mező energiája.
-----------------	----------------------------

2. egyenáram

Célok és feladatok

- Közelebb hozni a fizikát a tanulókhöz az elektromosság tanítása közben megvalósítható kísérletek bemutatásával, értelmezésével és tanulói kísérletek, mérések lehetőségének biztosításával.
- Bővíteni a tanulóknak az anyag két fajtájával (a részecskeszerkezetű és mező) kapcsolatos tudását.
- Annak tudatosítása, hogy az áramköri folyamatoknál is teljesül a töltés- és az energia-megmaradás törvénye.
- A klasszikus fizikai modellszerű gondolkodás gyakorlása a különböző vezetési típusok és a vezetők ellenállásának értelmezése kapcsán.
- Konkrét esetekben megmutatni, és ezzel tudatosítani, hogy a modellek használatának, valamint a fizikai törvényeknek érvényességi határa van (pl. szupravezetés).
- A jelenségek értelmezésével, azok érzékszerveinkkel közvetlenül fel nem ismerhető okokkal történő magyarázatával fejleszteni a tanulók absztrakciós képességét, fantáziáját; gondolkodtató kérdésekkel és számítási feladatokkal logikus gondolkodásra nevelni és elmélyíteni a tanultakat.
- Történelmi korokhoz és társadalmi, gazdasági igényekhez kapcsolva bemutatni az elektromosságtani ismeretek fejlődését.
- A mező fogalmának elmélyítése a mágneses mező vizsgálata, valamint a mágneses és elektromos mező kölcsönhatásának megismerése által.
- Az elektromos és mágneses mező jellemzési módjainak összehasonlítása, az analógia lehetőségeinek kihasználása, az eltérések indoklása révén az összehasonlító, megkülönböztető, rendszerező képességek fejlesztése.
- A tanult ismeretek széles körű gyakorlati szerepének és használhatóságának bemutatásával tudatosítani a fizika és általában a tudomány jelentőségét a társadalom, a gazdaság, az energiatakarékosság, a környezetvédelem területén és az egyén életében.
- A kerettanterv az elektromosságtani fejezetekre – a hőtannal ellentétben – a korábbiaknál lényegesen kevesebb óraszámot biztosít. Ezért a tananyag megnyugtató feldolgozásához ajánlott a kerettantervi órakeretet kissé átcsoportosítani, esetleg a szabad órakeretből is a kötelező tananyag feldolgozására, elmélyítésére fordítani.

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	1. A mozgó töltések – egyenáram – vezetési típusok	Órakeret 14
Előzetes tudás	Telep (áramforrás), áramkör, fogyasztó, áramerősség, feszültség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyenáram értelmezése mint az elektromos tulajdonságú részecskék áramlása. Az elektromos áram jellemzése hatásain keresztül (hőhatás, mágneses, vegyi és biológiai hatás). Az elméleten alapuló gyakorlati ismeretek kialakítása (egyszerű hálózatok ismerete, ezekkel kapcsolatos egyszerű számítások, telepek, akkumulátorok, elektromágnesek, motorok). Az energiatudatos, egészségtudatos és környezettudatos	

	magatartás fejlesztése.
--	-------------------------

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az elektromos áram fogalma, kapcsolata a fémes vezetőkben zajló elektromos tulajdonságú részecskék rendezett mozgásával.</p> <p><i>A zárt áramkör.</i></p> <p>Jelenségek, alkalmazások: Volta-oszlop, laposelem, rúdelem,</p> <p>Volta és Ampère munkásságának jelentősége.</p>	<p>A tanuló ismerje az elektromos áram fogalmát, az áramerősség mértékegységét, az áramerősség és feszültség mérését. Tudja, hogy az egyenáramú áramforrások feszültségét, pólusainak polaritását nem elektromos jellegű belső folyamatok (gyakran töltésátrendeződéssel járó kémiai vagy más folyamatok) biztosítják.</p> <p>Ismerje az elektromos áramkör legfontosabb részeit, az áramkör ábrázolását kapcsolási rajzon.</p>	<p><i>Kémia:</i> elektromos áram, elektromos vezetés, rácstípusok tulajdonságai és azok anyagszerkezeti magyarázata.</p> <p>Galvánelemek működése, elektromotoros erő.</p> <p>Ionos vegyületek elektromos vezetése olvadékokban és oldatban, elektrolízis.</p>
<p>Ohm törvénye, áram- és feszültségmérés. Analóg és digitális mérőműszerek használata.</p> <p>Fogyasztók (vezetékek) ellenállása. <i>Fajlagos ellenállás.</i></p> <p><i>Fémek elektromos vezetése.</i></p> <p>Jelenség: szupravezetés.</p> <p>Az elektromos mező munkája az áramkörben. Az elektromos teljesítmény.</p> <p>Az elektromos áram hőhatása. Fogyasztók a háztartásban, fogyasztásmérés, az energiatakarékosság lehetőségei.</p> <p>Költségtakarékos világítás (hagyományos izzó,</p>	<p>Tudja Ohm törvényét. Legyen képes egyszerű számításokat végezni Ohm törvénye alapján.</p> <p>Ismerje az elektromos ellenállás mindhárom jelentését (test, annak egy tulajdonsága, és az azt jellemző mennyiség), fajlagos ellenállás fogalmát, mértékegységét és mérésének módját.</p> <p>Legyen kvalitatív képe a fémek elektromos ellenállásának klasszikus értelmezéséről.</p> <p>Tudja értelmezni az elektromos áram teljesítményét, munkáját.</p> <p>Legyen képes egyszerű számítások elvégzésére. Tudja értelmezni a fogyasztókon</p>	<p>Vas mágneses tulajdonsága.</p> <p><i>Matematika:</i> alapl műveletek, egyenletrendezés, számok normálalakja, egyenes arány.</p> <p><i>Biológia- egészségtan:</i></p> <p>Az emberi test áramvezetése, áramütés hatása, hazugságvizsgáló, orvosi diagnosztika és terápiás kezelések.</p> <p><i>Technika, életvitel és</i></p>

halogénlámpa, kompakt fénycső, LED-lámpa összehasonlítása)	feltüntetett teljesítményadatokat. Az energiatakarékosság fontosságának bemutatása.	<i>gyakorlat:</i> áram biológiai hatása, elektromos áram a háztartásban, biztosíték, fogyasztásmérők, balesetvédelem.
Összetett hálózatok. Ellenállások kapcsolása. Az eredő ellenállás fogalma, számítása. Ohm törvénye teljes áramkörre. <i>Elektromotoros erő (üresjárási feszültség) kapcsolófeszültség, a belső ellenállás fogalma.</i>	Tudja a hálózatok törvényeit alkalmazni ellenállás-kapcsolások eredőjének számítása során. Ismerje a telepet jellemző elektromotoros erő (üresjárási feszültség) és a belső ellenállás fogalmát, Ohm törvényét teljes áramkörre.	Világítás fejlődése és korszerű világítási eszközök.
Az áram vegyi hatása. Kémiai áramforrások. <i>Az áram biológiai hatása.</i>	Tudja, hogy az elektrolitokban mozgó ionok jelentik az áramot. Ismerje az elektrolízis fogalmát, néhány gyakorlati alkalmazását. Értse, hogy az áram vegyi hatása és az élő szervezeteket gyógyító és károsító hatása között összefüggés van. Ismerje az alapvető elektromos érintésvédelmi szabályokat és azokat a gyakorlatban is tartsa be. Ismerje az elemek, akkumulátorok főbb jellemzőit és használatuk alapelveit.	Korszerű elektromos háztartási készülékek, energiatakarékosság. Környezetvédelem. <i>Informatika:</i> mikroelektronikai áramkörök, mágneses információörögzítés.
Mágneses mező (permanens mágnesek). Az egyenáram mágneses hatása. Áram és mágnes kölcsönhatása. Egyenes vezetőben folyó egyenáram mágneses mezőjének vizsgálata. A mágneses mezőt jellemző indukcióvektor fogalma, mágneses indukcióvonalak, mágneses fluxus. A vasmag (ferromágneses közeg) szerepe a mágneses hatás szempontjából. Az áramjárta vezetőt érő erőhatás mágneses mezőben.	Permanens mágnesek kölcsönhatása, a mágnesek tere. Tudja bemutatni az áram mágneses terét egyszerű kísérlettel. Ismerje a tér jellemzésére alkalmas mágneses indukcióvektor fogalmát. Legyen képes a mágneses és az elektromos mező jellemzőinek összehasonlítására, a hasonlóságok és különbségek bemutatására. Tudja értelmezni az áramra ható	

<p>Az elektromágnes és gyakorlati alkalmazásai (elektromágneses daru, relé, hangszóró).</p> <p><i>Az elektromotor működése.</i></p>	<p>erőt mágneses térben.</p> <p>Ismerje az egyenáramú motor működésének elvét.</p>	
<p>Lorentz-erő – mágneses tér hatása mozgó szabad töltésekre.</p>	<p>Ismerje a Lorentz-erő fogalmát és tudja alkalmazni néhány jelenség értelmezésére (katódsugárcső, ciklotron, sarki fény).</p>	
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	<p>Áramkör, ellenállás, fajlagos ellenállás, az egyenáram teljesítménye és munkája, elektromotoros erő, belső ellenállás, az elektromos áram hatásai (hő, kémiai, biológiai, mágneses), elektromágnes, Lorentz-erő, elektromotor.</p>	

• 3. Hőtani alapjelenségek, gáztörvények

• Célok és feladatok

- Hőtani alapjelenségek törvényszerűségeinek bemutatása és alkalmazása a gyakorlatban. A hőtani jelenségek hasznos és káros megjelenése környezetünkben, ezeknek praktikus alkalmazása, illetve ezekhez való alkalmazkodás a mindennapi gyakorlatunkban.
- Az élőlények szubjektív hőérzete mint a hőmérséklet fogalmának előkészítése, majd az objektív fogalom egzakt bevezetése, mérésének hőtáguláson alapuló tárgyalása.
- Megismertetni és definiálni a gázok állapotátározóit, mint a gáz adott állapotának egyértelmű jellemzőit. Törvényszerű összefüggések feltárása kísérleti úton a gázok állapotátározói között. A speciális állapotváltozások ábrázolása a p–V diagramon. Az állapotváltozások felismerése és megfigyeltetése a gyakorlati életben.
- Az ideális gáz mint *elméleti modell* bevezetése, új (praktikus) hőmérsékleti skála (Kelvin-skála) bevezetését teszi lehetővé.
- A Kelvin-skála abszolút jellege, a Kelvin- és Celsius-skála közötti kapcsolat alkalmazása egyszerű feladatok megoldásánál.

A témakör feldolgozása

<p>Tematikai egység</p>	<p>3. Hőhatások és állapotváltozások – hőtani alapjelenségek, gáztörvények</p>	<p>Órakeret 13 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A hőérzet szubjektív és relatív jellege. Hőmérséklet, hőmérséklet mérése.</p>	

	A gázokról kémiából tanult ismeretek.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hőtágulás tárgyalása, a klasszikus hőmérséklet mérésnek alapjelensége. A gázok anyagi minőségétől független hőtágulásán alapuló Kelvin-féle „abszolút” hőmérsékleti skála bevezetése. Gázok állapotjelzői közt fennálló összefüggések kísérleti és elméleti vizsgálata.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A hőmérséklet, hőmérők, hőmérsékleti skálák.</i></p> <p>Milyen a jó hőmérő, hogyan növelhető a pontossága?</p> <p><i>Hőtágulás.</i></p> <p>Szilárd anyagok lineáris, felületi és térfogati hőtágulása.</p> <p>Folyadékok térfogati hőtágulása.</p> <p>Csökken vagy növekszik a táguló fémlapokban vágott köralakú nyílás? Hogyan változik az edények ürtartalma a hőtáguláskor?</p>	<p>Ismerje a tanuló a hőmérséklet-mérésre leginkább elterjedt Celsius-skálát, néhány gyakorlatban használt hőmérő működési elvét. Legyen gyakorlata hőmérsékleti grafikonok olvasásában.</p> <p>Ismerje a hőtágulás jelenségét szilárd anyagok és folyadékok esetén. Tudja a hőtágulás jelentőségét a köznap életben, ismerje a víz különleges hőtágulási sajátosságát, és szerepét az élővilágban.</p>	<p><i>Kémia:</i> a gáz fogalma és az állapotátározók közötti összefüggések: Avogadro törvénye, moláris térfogat,</p> <p><i>Matematika:</i> a függvény fogalma, grafikus ábrázolás, egyenletrendezés, exponenciális függvény. <i>Biológia–egészségtan:</i></p> <p>Víziállatok élete télen a befagyott tavakban, folyókban.</p>
<p><i>Gázok állapotjelzői, összefüggéseik</i></p> <p>Boyle–Mariotte-törvény, Gay–Lussac-törvények.</p> <p><i>A Kelvin-féle gázhőmérsékleti skála.</i></p>	<p>Ismerje a tanuló a gázok alapvető állapotjelzőit, az állapotjelzők közötti páronként kimérhető összefüggéseket.</p> <p>Ismerje a Kelvin-féle hőmérsékleti skálát, és legyen képes a két alapvető hőmérsékleti skála közti átszámításokra. Tudja értelmezni az abszolút nulla fok jelentését.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> sport nagy magasságokban (hegymászás, ejtőernyőzés), sportolás a mélyben (búvárkodás).</p>

	Tudja, hogy a gázok döntő többsége átlagos körülmények között (normál légnyomás, nem túl alacsony hőmérséklet) az anyagi minőségüktől függetlenül hasonló fizikai sajátságokat mutat. Ismerje az ideális gáz fogalmát, és az ideális gázok állapotjelzői között felírható speciális összefüggéseket, az egyesített gáztörvényt, és tudjon ennek segítségével egyszerű feladatokat megoldani.	<i>Biológia–egészségtan:</i> keszonbetegség, hegyi betegség, madarak repülése. <i>Földrajz:</i> széltérképek, nyomástérképek, hőtérképek, áramlások.
<i>Az ideális gáz állapotegyenlete.</i> Lehetséges-e, hogy a gáznak csak egyetlen állapotjelzője változzon?	Tudja a gázok állapotegyenletét mint az állapotjelzők közt fennálló általános összefüggést. Ismerje az izoterm, izochor és izobár állapotváltozások összefüggéseit mint az állapotegyenlet speciális eseteit.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hőmérséklet, hőmérsékletmérés, hőmérsékleti skála, lineáris és térfogati hőtágulás, állapotegyenlet, egyesített gáztörvény, állapotváltozás, izochor, izoterm, izobár változás, Kelvin-skála.	

4. A molekuláris hőelmélet elemei

- ***Célok és feladatok***
 - – Az ideális gáz állapotváltozásai törvényszerűségeinek értelmezése a gázok golyómodellje alapján.
 - – A gáztörvények univerzális jellegének értelmezése a gázcsepp mint szerkezet nélküli golyók egyformasága alapján.
 - – A gázok részecskemodelljének sikeres működése mint a 19. századi atomhipotézis egyik első megerősítésének bemutatása.
 - – A gázok belső energiájának összekapcsolása a gázcsepp mint szerkezet nélküli golyók rendezetlen mozgásával. A belső energia mint a kaotikus mozgás mérhető jellemzője.
 - – A belső energia és a hőmérséklet, a hőkötés kapcsolata, az I. főtétel megértésének előkészítése.

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	4. Részecskék rendezett és rendezetlen mozgása – A molekuláris hőelmélet elemei	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az anyag atomos szerkezete, az anyag golyómodellje, gázok nyomása, rugalmas ütközés, lendületváltozás, mozgási energia, kémiai részecskék tömege.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ideális gáz modelljének jellemzői. A gázok makroszkopikus jellemzőinek értelmezése a modell alapján, a nyomás, hőmérséklet – átlagos kinetikus energia, „belső energia”. A melegítés hatására fellépő hőmérséklet növekedésének és a belső energia változásának a modellre alapozott fogalmi összekapcsolása révén a hőtan főtételek megértésének előkészítése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Az ideális gáz kinetikus modellje.</i>	A tanuló ismerje a gázok univerzális tulajdonságait magyarázó részecskemodellt.	<i>Kémia:</i> gázok tulajdonságai, ideális gáz.
<i>A gáz nyomásának és hőmérsékletének értelmezése.</i>	Értse a gáz nyomásának és hőmérsékletének a modelltől kapott szemléletes magyarázatát.	
<i>Az ekvipartíció tétele, a részecskék szabadsági fokának fogalma.</i> Gázok moláris és fajlagos hőkapacitása.	Ismerje az ekvipartíció-tételt, a gázcsepp részecskék átlagos kinetikus energiája és a hőmérséklet közti kapcsolatot. Látja, hogy a gázok melegítése során a gáz részecskéinek összenergiája nő, a melegítés lényege energiaátadás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Modellalkotás, kinetikus gázmodell, nyomás, hőmérséklet, átlagos kinetikus energia, ekvipartíció.	

5 A hőtan főtételei

- *Célok és feladatok*
 - Bemutatni a testek belső energiájának rendezetlen és rendezett megváltoztatási módjait. A külső mechanikai munkavégzés és a hőközlés egyenértékűségének szemléltetése gyakorlati példákon keresztül.
 - A hőtan I. főtételének szóbeli és mennyiségi megfogalmazása.
 - Az I. főtételnek mint az energiamegmaradás általánosításának bemutatása.

- A gázok tárgyalt speciális állapotváltozásainak energetikai vizsgálata az I. főtétel alapján.
- A hőtani folyamatok és a „súrlódásmentes” mechanikai jelenségek lefolyásának összehasonlítása. A reverzibilitás és az irreverzibilitás fogalmának gyakorlati példákön való szemléltetése. A hőtan II. főtételének megfogalmazása.
- A hőerőgépek hatásfoka, elvi korlátainak bemutatása. Az örökmozgók („tökéletes hőerőgépek”) elvi lehetetlenségének szemléltetése gyakorlati példákön.
- Felhívni a figyelmet a gyakorlati életben gyakran tapasztalható áltudományos próbálkozásokra.
- A főtételek univerzális – a természettudományok mindegyikére érvényes – jellegének bemutatása konkrét eseteken keresztül.

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	5. Energia, hő és munka – a hőtan főtételei	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Munka, kinetikus energia, energiamegmaradás, hőmérséklet, melegítés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hőtan főtételeinek tárgyalása során annak megértetése, hogy a természetben lejátszódó folyamatokat általános törvények írják le. Az energiafogalom általánosítása, az energiamegmaradás törvényének kiterjesztése. A termodinamikai gépek működésének értelmezése, a termodinamikai hatásfok korlátos voltának megértetése. Annak elfogadtatása, hogy energia befektetése nélkül nem működik egyetlen gép, berendezés sem, sem elsőfajú, sem pedig másodfajú örökmozgók nem léteznek. A hőtani főtételek univerzális (a természettudományokra általánosan érvényes) tartalmának bemutatása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Melegítés munkavégzéssel.</p> <p>(Az őseMBER tűzgyújtása, járművek fékberendezésének túlmelegedése, a világűrben érkező testek: űrhajók, meteoritok „hullócsillagok” felmelegedése stb.)</p> <p>A belső energia fogalmának kialakítása.</p>	<p>Tudja, hogy a melegítés lényege az állapotváltozás ,energiaátadás, és hogy nincs „hőanyag”!</p> <p>Ismerje a tanuló a belső energia fogalmát mint a gázcseppmozgási energiájának összegét. Tudja, hogy a belső energia melegítéssel és/vagy munkavégzéssel változtatható meg.</p>	<p><i>Kémia:</i> exoterm és endoterm folyamatok, termokémia, Hess-tétel, kötési energia, reakcióhő, égéshő, elektrolízis.</p> <p>Gyors és lassú égés, tápanyag,</p>

<p>A belső energia megváltoztatásának módjai.</p>		<p>energiatartalom (ATP), a kémiai reakciók iránya, megfordítható folyamatok, kémiai egyensúlyok, stacionárius állapot, élelmiszer-kémia.</p>
<p>A termodinamika I. főtétele.</p> <p>Hogyan melegítheti fel a kovács a megmunkálendő vasdarabot, ha elfogyott a tüzelője?</p> <p>Hűlhet-e a gáz, ha melegítjük? Lásd szén-dioxid patron becsavarását!</p> <p>Alkalmazások konkrét fizikai, kémiai, biológiai példákön.</p> <p>Egyszerű számítások.</p>	<p>Ismerje a termodinamika I. főtételeét mint az energiamegmaradás általánosított megfogalmazását.</p> <p>Az I. főtétele alapján tudja energetikai szempontból értelmezni a gázok korábban tanult speciális állapotváltozásait. Kvalitatív példák alapján fogadja el, hogy az I. főtétele általános természeti törvény, amely fizikai, kémiai, biológiai, geológiai folyamatokra egyaránt érvényes.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Folyamatos technológiai fejlesztések, innováció.</p>
<p>Hőerőgép.</p> <p>Ideális gázzal végzett körfolyamatok.</p> <p>A hőerőgépek hatásfoka.</p> <p>Miért sokkal jobb hatásfokú egy elektromos autó, mint egy benzinnel működő?</p> <p>Az élő szervezet hőerőgépszerű működése.</p> <p>A favágók sok zsíros ételt esznek, még sem híznak el, vajon miért?</p>	<p>Gázok körfolyamatainak elméleti vizsgálata alapján értse meg a hőerőgép, hűtőgép, hőszivattyú működésének alapelvét. Tudja, hogy a hőerőgépek hatásfoka lényegesen kisebb mint 100%. Tudja kvalitatív szinten alkalmazni a főtétele a gyakorlatban használt hőerőgépek, működő modellek energetikai magyarázatára. Energetikai szempontból lássa a lényegi hasonlóságot a hőerőgépek és az élő szervezetek működése között.</p>	<p>Hőerőművek gazdaságos működtetése és környezetvédelme.</p> <p><i>Földrajz:</i> környezetvédelem, a megújuló és nem megújuló energia fogalma.</p>
<p>Az „örökmozgó” lehetetlensége.</p> <p>Higgyünk-e a vízzel működő autó létezésében?</p>	<p>Tudja, hogy „örökmozgó” („energiabetáplálás” nélküli hőerőgép) nem létezhet! Másodfokú sem: nincs 100%-os hatásfokú hőerőgép.</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> az „éltető Nap”, élő szervezetek hőháztartása, öltözködés, állattartás.</p>
<p>A természeti folyamatok iránya.</p> <p>Lehetséges-e Balaton befagyásakor felszabaduló hővel lakást fűteni?</p> <p>A spontán termikus folyamatok</p>	<p>Ismerje a reverzibilis és irreverzibilis változások fogalmát. Tudja, hogy a természetben az irreverzibilitás a meghatározó.</p> <p>Kísérleti tapasztalatok alapján</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelvek:</i> Madách</p>

<p>iránya, a folyamatok megfordításának lehetősége.</p> <p>Felemelkedhet-e a földről egy kezdetben forró vasgolyó, hűlés közben?</p>	<p>lássa, hogy különböző hőmérsékletű testek közti termikus kölcsönhatás iránya meghatározott: a magasabb hőmérsékletű test energiája csökken az alacsonyabb hőmérsékletűé pedig nő; a folyamat addig tart, amíg a hőmérsékletek ki nem egyenlítődnek. A spontán folyamat iránya csak „energiabefektetés” árán változtatható meg.</p>	<p>Imre??,</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; vizuális kultúra:</i> a Nap kitüntetett szerepe a mitológiában és a művészetekben. A beruházás megtérülése, megtérülési idő, takarékoság.</p>
<p><i>A termodinamika II. főtétele.</i></p>	<p>Ismerje a hőtan II. főtételét, annak többféle megfogalmazását és tudja, hogy kimondása tapasztalati alapon történik. Tudja, hogy a hőtan II. főtétele általános természettörvény, a fizikán túl minden természettudomány és a műszaki tudományok is alapvetőnek tekintik.</p>	<p><i>Filozófia; magyar nyelv és irodalom:</i> Madách: Az ember tragédiája, eszkimó szín, a Nap kihűl, az élet elpusztul.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Főtételek, hőerőgépek, reverzibilitás, irreverzibilitás, elsőfajú és másodfajú örökmozgó.</p>	

6. Halmazállapot-változások

- ***Célok és feladatok***

- Halmazállapot-változások áttekintése. Anyagszerkezettel összefüggő energetikai elemzése. Halmazállapot-változások jelentőségének bemutatása a természetben, és a gyakorlati életben való alkalmazása (távfűtés stb.).
- A víz fagyáskor bekövetkező térfogatváltozásának gyakorlati és élettani vonatkozásainak tárgyalása. Az emberi tevékenység alkalmazkodása a tapasztalt törvényszerűséghez.
- A környezetünkben lévő anyagok megszokott, és szokatlan halmazállapot – formáinak bemutatása – (gáz-halmazállapotú levegő, folyékony nitrogén, szilárd szén-dioxid stb.)

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	6. Hőfelvétel hőmérsékletváltozás nélkül – halmazállapot-változások	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Halmazállapotok anyagszerkezeti jellemzői a hőtan főtételei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A halmazállapotok jellemző tulajdonságainak és a halmazállapot-változások energetikai hátterének tárgyalása, bemutatása. A halmazállapot-változásokkal kapcsolatos mindennapi jelenségek értelmezése a fizikában és a társ-természettudományok területén is.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A halmazállapotok makroszkopikus jellemzése, energetika és mikroszerkezeti értelmezése.</i></p> <p>Miért folyik ki a víz a felfordított pohárból, és miért marad pohár alakú a benne megfagyott, de már olvadó jég-henger, ha kiborítjuk? Melegít-e a jegesedő Balaton? Hova lesz a fagyáskor elvont hő?</p>	<p>A tanuló tudja, hogy az anyag különböző halmazállapotait (szilárd, folyadék- és gázállapot) makroszkopikus fizikai tulajdonságaik alapján jellemezni. Látja, hogy ugyanazon anyag különböző halmazállapotai esetén a belsőenergia-értékek különböznek, a halmazállapot megváltoztatása mindig energianövekedéssel vagy energiacsökkenéssel járó folyamat.</p>	<p><i>Matematika:</i> a függvény fogalma, grafikus ábrázolás, konstans függvény Egyenletrendezés.</p> <p><i>Kémia:</i> halmazállapotok és halmazállapot-változások, exoterm és endoterm folyamatok, kötési energia, képződéshő, reakcióhő, üzemanyagok égése, elektrolízis.</p>
<p><i>Az olvadás és a fagyás jellemzői.</i></p> <p>A halmazállapot-változás energetikai értelmezése.</p> <p>Jelenségek, alkalmazások:</p> <p>A hűtés mértéke és a hűtési sebesség meghatározza a megszilárduló anyag mikroszerkezetét és ezen keresztül sok tulajdonságát. Fontos a</p>	<p>Ismerje az olvadás, fagyás fogalmát, jellemző mennyiségeit (olvadáspont, olvadáshő). Legyen képes egyszerű, halmazállapot-változással járó kalorikus feladatok megoldására. Ismerje a fagyás és olvadás szerepét a mindennapi életben.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> a táplálkozás alapvető biológiai folyamatai, ökológia, az „éltető</p>

<p>kohászatban, mirelitiparban. Ha a hűlés túl gyors, nincs kristályosodás – az olvadék üveggé szilárdul meg, nincs sejtroncsolódás.</p>		<p>Nap”, hőháztartás, öltözködés.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> folyamatos technológiai fejlesztések, innováció.</p>
<p>Párolgás és lecsapódás (forrás).</p> <p>A párolgás (forrás), lecsapódás jellemzői. Halmazállapot-változások a természetben. A halmazállapot-változás energetikai értelmezése.</p> <p>Jelenségek, alkalmazások: a „kuktafazék” működése (a forráspont nyomásfüggése), a párolgás hűtő hatása, szublimáció, deszublimáció desztilláció, szárítás, kámfor, szilárd szagtalanítók, naftalin alkalmazása háztartásban, csapadékformák.</p>	<p>Ismerje a párolgás, forrás, lecsapódás, szublimáció, mennyiségi jellemzőit. Legyen képes egyszerű számítások elvégzésére, a jelenségek felismerésére a hétköznapi életben (időjárás). Ismerje a forráspont nyomásfüggésének gyakorlati jelentőségét és annak alkalmazását.</p> <p>Legyen képes egyszerű, halmazállapot-változással járó kalorikus numerikus feladatok megoldására (számítással).</p>	<p><i>Földrajz:</i> környezetvédelem, a megújuló és nem megújuló energia fogalma.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Halmazállapot (gáz, folyadék, szilárd), halmazállapot-változás (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás, szublimáció, forrás).</p>	

7. Mindennapok hőtana

Célok és feladatok

- A fizika és a környezetünkben előforduló hőjelenségek kapcsolatának, az ezekre vonatkozó fizikai ismeretek hasznosságának tudatosítása.
- Társadalmunkban előforduló aktuális eseményeknek (megújuló energia program, gázvezeték-építés stb), háztartási tevékenységünknek elemző vizsgálata a tanult hőtani ismeretek alapján.
- Önálló projektmunka tervezése, végzése és bemutatása a modern információforrások és segédesszközök (internet, számítógépes projektor stb.) felhasználásával.
- A választott és kijelölt témák feldolgozásában az egyéni és csoportmunka vegyes alkalmazása.

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	7. Mindennapok hőtana	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az eddig tanult hőtani ismeretek és tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A fizika és a mindennapi jelenségek kapcsolatának, a fizikai ismeretek hasznosságának tudatosítása. Kis csoportos projekt munka otthoni, internetes és könyvtári témakutatással, adatgyűjtéssel, kísérletezés tanári irányítással. A csoportok eredményeinek bemutatása, közös tanórai megvitatása, értékelése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Feldolgozásra ajánlott témák:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazállapot-változások a természetben. – Korszerű fűtés, hőszigetelés a lakásban. – Hőkamerás felvételek. – Hogyan készít meleg vizet a napkollektor. – Hőtan a konyhában. – Naperőmű. – A vízerőmű és a hőerőmű összehasonlító vizsgálata. – Az élő szervezet mint termodinamikai gép. – Az UV és az IR sugárzás élettani hatása. – Látszólagos „örökmozgók” működésének vizsgálata. 	<p>Kísérleti munka tervezése csoportmunkában, a feladatok felosztása.</p> <p>A kísérletek megtervezése, a mérések elvégzése, az eredmények rögzítése.</p> <p>Az eredmények nyilvános bemutatása kiselőadások, kísérleti bemutató formájában.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> takarékoság, az autók hűtési rendszerének téli védelme.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> beruházás megtérülése, megtérülési idő.</p> <p><i>Biológia–egészségtan:</i> táplálkozás, ökológiai problémák. A hajszálcsőesség szerepe növényeknél, a levegő páratartalmának hatása az élőlényekre, fagykár a gyümölcsösökben, üvegházhatás, a vérnyomásra ható tényezők.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p>

		<i>Madách Imre: Az ember tragédiája (eszkimó szín).</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A hőtani tematikai egységek kulcsfogalmai.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A kísérletezési, mérési kompetencia, a megfigyelő, rendszerező készség fejlődése.</p> <p>A mozgástani alapfogalmak ismerete, grafikus feladatmegoldás. A newtoni mechanika szemléleti lényegének elsajátítása: az erő nem a mozgás fenntartásához, hanem a mozgásállapot megváltoztatásához szükséges.</p> <p>Egyszerű kinematikai és dinamikai feladatok megoldása.</p> <p>A kinematika és dinamika mindennapi alkalmazása.</p> <p>Folyadékok és gázok sztatikájának és áramlásának alapjelenségei és ezek felismerése a gyakorlati életben.</p> <p>Az elektrosztatika alapjelenségei és fogalmai, az elektromos és a mágneses mező fizikai objektumként való elfogadása. Az áramokkal kapcsolatos alapismeretek és azok gyakorlati alkalmazásai, egyszerű feladatok megoldása.</p> <p>A gázok makroszkopikus állapotjelzői és összefüggéseik, az ideális gáz golyómodellje, a nyomás és a hőmérséklet kinetikus értelmezése golyómodellel.</p> <p>Hőtani alapfogalmak, a hőtan főtételei, hőerőgépek elemi szintű, de alkalmazni képes ismerete.</p> <p>Annak felismerése, hogy gépeink működtetése és az élő szervezetek működése is energiacsökkenéssel járó folyamat, ezért tartósan, csak energia „befektetése árán” valósíthatók meg. Mivel ezekben nem csak a cél szempontjából elengedhetetlen változások vannak, a befektetett energia jelentős része „elvész”, a működésben nem hasznosul, ezért a „tökéletes hőerőgép” és „örökmozgó” létezése elvileg kizárt.</p> <p>Mindennapi környezetünk hőtani vonatkozásainak ismerete.</p> <p>Az energiatudatosság fejlődése</p>
---	---

11. évfolyam

Célok és feladatok

A képzés második szakasza a matematikailag igényesebb mechanikai és elektrodinamikai tartalmakat (rezgések, indukció, elektromágneses rezgések, hullámok), az optikát és a modern fizika két nagy témakörét: a héj- és magfizikát, valamint a csillagászat-asztrófizikát dolgozza fel. A mechanikai, elektrodinamika és az optika esetén a jelenségek és a törvények megismerésén az érdekességek és a gyakorlati alkalmazásokon túl fontos az alapszintű feladat- és problémamegoldás. A modern fizikában a hangsúly a jelenségeken, gyakorlati vonatkozásokon van.

Az atommodellek fejlődésének bemutatása jó lehetőséget ad a fizikai törvények feltárásában alapvető modellezés lényegének koncentrált bemutatására. Az atomszerkezetek megismerésén keresztül jól kapcsolható a fizikai és a kémiai ismeretanyag, illetve megtárgyalható a kémiai kötésekkel összetartott kristályos és cseppfolyós anyagok mikroszerkezete és fizikai sajátosságai közti kapcsolat. Ez utóbbi témának fontos része a félvezetők tárgyalása.

A magfizika tárgyalása az elméleti alapozáson túl magába foglalja a nukleáris technika kérdéskörét, annak kockázati tényezőit is. A *Csillagászat és asztrófizika* fejezet a klasszikus csillagászati ismeretek rendszerezése után a magfizikához jól kapcsolódó csillagszerkezeti és kozmológiai kérdésekkel folytatódik. A fizika tematikus tanulásának záró éve döntően az ismeretek bővítését és rendszerezését szolgálja, bemutatva a fizika szerepét a mindennapi jelenségek és a korszerű technika értelmezésében, és hangsúlyozva a felelősséget környezetünk megóvásáért. A heti két órában tanult fizika alapot ad, de önmagában nem elegendő a fizikaérettségi letételéhez, illetve a szakirányú (természettudományos és műszaki) felsőoktatásba történő bekapcsolódáshoz. Az eredményes vizsgázáshoz és a továbbtanuláshoz. 11–12. évfolyamon intenzív kiegészítő foglalkozásokat kell szervezni. A kiegészítő felkészítés része kell, hogy legyen a szükséges matematikai ismeretek, a fizikai feladatmegoldás, kísérleti készség fejlesztése.

Az éves órakeret javasolt felosztása

1. Mechanikai rezgések, hullámok:	11 óra
Tanulókísérlet:	2 óra
Számonkérés, javítás	2 óra
2. Mágnesség és elektromosság:	11 óra
3. Elektromágneses rezgések, hullámok:	4 óra
Tanulókísérlet:	3 óra
Számonkérés, javítás	2 óra
4. Hullám- és sugároptika:	11 óra
Tanulókísérlet:	2 óra

Számonkérés, javítás	2 óra
5. Az atomok szerkezete:	7 óra
6. A magfizika elemei:	7óra
Számonkérés, javítás	2 óra
7. Csillagászat és asztrofizika elemei:	6 óra
Összesen:	72 óra

1. Mechanikai rezgések és hullámok

E fejezet tartalmának feldolgozása azért is fontos, mert napjainkban, az élet minden részében jelentős szerepe van az elektromos váltakozó áram, valamint az elektromágneses hullámok gyakorlati alkalmazásának, és ezek még elemi szinten sem érthetők meg a mechanikai rezgések és hullámok általános, legalább kvalitatív szintű, alkalmazni képes ismerete nélkül.

Célok és feladatok

- Harmonikus rezgések és hullámok kísérleti vizsgálata, (trigonometria nélküli) leírása jellemző mennyiségekkel. Tudatosítani a fizikai jelenségek lényegét bemutató, egyszerű, érthető, de mégis pontos kvalitatív értelmezési lehetőségét is. Ismerjék fel és tudják kvalitatív módon jellemezni a rezgéseket, vegyék észre, hogy a rezgés időben periodikus mozgás, változás.
- Tudják értelmezni, felismerni a harmonikus rezgőmozgásokat és a rezgéseket jellemző mennyiségeket (T ; f ; A ; y), kapcsolatukat az egyenletes körmozgással; tudják ezeket a mennyiségeket alkalmazni, és a rezgésidőt kiszámítani.
- Összehasonlítani az egyenletes körmozgást és a harmonikus rezgőmozgást végző agyagi pont vetületének mozgását. Következtetéseket levonni a megfigyelésekből és a körmozgásra vonatkozó eddigi ismeretekből. Eljutni a rezgésidő kiszámításához.
- Kísérletek alapján megvizsgálni a rezgést befolyásoló külső hatásokat és azok következményét. Erősíteni a kölcsönhatás fogalmát.
- A rugalmas erő és az energiaviszonyok változásait vizsgálva ismerjék fel a rendszeren belüli energiaváltozásokat és az energia-megmaradás törvényének érvényesülését, a zárt rendszer alkalmazásához szükséges elhanyagolásokat; a külső hatások következményeit a rezgő test mozgására (csillapodás, csatolt rezgés, rezonancia), tudják mindennapi példák alapján megmagyarázni ezek káros, illetve hasznos voltát.
- Megmutatni a rezgések (lengések) és hullámok sokféleségét, fontosságát az élet minden területén. Erősíteni az összehasonlítás, a csoportosítás, rendszerezés, rendszerbe foglalás képességét (pl. a hullámfajták ismertetőjegyeinek vizsgálatánál).
- Tudják értelmezni az ingamozgást, ismerjék fel hasonlóságát és különbözőségét a rezgőmozgással; tudják mennyiségekkel is jellemezni a fonálingát (l ; T ; f); ismerjék és tudják alkalmazni a fonálinga lengésidő-képletét; vegyék észre a lengésidő állandóságának feltételeit és kapcsolatát az időméréssel. Értsék meg a fenti megállapítások érvényességi határát.
- Tudatosítani, hogy a növekedés, csökkenés, általában a változás nemcsak egyenletes lehet, nemcsak lineáris függvénykapcsolattal írható le, hanem másként is.

- Ismerjék a mechanikai hullámok fogalmát, fajtáit, tudjanak példát mondani ezekre a mindennapi életből. Tudják kvalitatív, majd a hullámmozgást leíró mennyiségekkel jellemezni és csoportosítani a mechanikai hullámokat, vegyék észre, hogy a hullámmozgás időben és térben is periodikus.
- Ismerjék a hullámok két alaptípusát (transzverzális, longitudinális), tudják ezeket megkülönböztetni, vegyék észre a bennük és leírásukban lévő azonosságokat, illetve különbözőségeket.
- Tudják értelmezni és felismerni a harmonikus hullámokat és a hullámmozgások jellemző mennyiségeit (T ; λ ; A ; c).
- Előkészíteni az elektromágneses rezgések és hullámok tárgyalását a mechanikai rezgések és hullámok kísérletekkel láthatóvá tett, szemléletes tárgyalásával, valamint az itt szerzett ismeretek általánosításával.
- Ismerjék a hullámok viselkedését új közeg határán, a visszaverődés, törés törvényeit, az interferencia jelenségét; az állóhullám fogalmát, a hullámhossznak és a kötéll hosszának kapcsolatát.
- Tudják, hogy a hang közegben terjedő sűrűsödés és ritkulás (longitudinális hullám), ami energiaváltozással jár; a hangforrás mindig rezgő test.
- Tudjanak különbséget tenni a hanghullám, a bennünk keltett hangérzet és a hangélmény között.
- Legyenek tájékozottak a hangszerek fajtái között, és ismerjék azok közül néhány működésének fizikai elvét, ismerjék a hétköznapi hangtani fogalmak fizikai értelmezését (hangmagasság, hangerősség, hangsín; alaphang, felhang, hangsor, hangköz).
- Tudják alkalmazni a hullámokról szerzett ismereteket a hangjelenségek magyarázatánál (pl. visszhang, hangelhajlás, hangszigetelés, mozgó hangforrások hangmagasságának megváltozása a mellettünk történő elhaladásuk közben) stb., legyenek tisztában a zajártalom károsító hatásával és elkerülésének lehetőségeivel.
- Bemutatni és kapcsolatot teremteni egy jelenség különféle szemlélése között, megmutatni a fizika és a hang, valamint a zene kapcsolatát. Felhívni a figyelmet a hangártalom következményeire és az ellene történő védekezés lehetőségeire.

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	1. Mechanikai rezgések és hullámok	Órakeret: 11 óra
Előzetes tudás	A forgásszögek szögfüggvényei. A dinamika alapegyenlete, a rugóerőtörvénye, kinetikus energia, rugóenergia, sebesség, gyorsulás, hangtani jelenségek, alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mechanikai rezgések tárgyalásával a váltakozó áramok és az elektromágneses rezgések megértésének előkészítése. A rezgések szerepének bemutatása a mindennapi életben. A mechanikai hullámok tárgyalása. A rezgésállapot terjedésének, és a hullám időbeli és térbeli periodicitásának leírásával az elektromágneses hullámok megértését	

	alapozza meg. Hangtan tárgyalása a fizikai fogalmak és a köznapi jelenségek összekapcsolásával.
--	---

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Hogyan mozog a felfüggesztett rugóra erősített és nyugalmi helyzetéből függőlegesen lefelé kimozdított test?</p> <p><i>A rugóra akasztott rezgő test kinematikai vizsgálata.</i></p> <p><i>A rezgésidő meghatározása.</i></p> <p><i>A rezgés dinamikai vizsgálata.</i></p>	<p>A tanuló ismerje a rezgő test jellemző paramétereit (amplitúdó, rezgésidő, frekvencia).</p> <p>Ismerje és tudja grafikusán ábrázolni a mozgás kitérés-idő, sebesség-idő, gyorsulás-idő függvényeit. Tudja, hogy a rezgésidőt a test tömege és a rugóállandó határozza meg, de a kitéréstől független.</p> <p>Tudja, hogy a harmonikus rezgés dinamikai feltétele a lineáris erőtvény által leírt erőhatás érvényesülése. Legyen képes felírni a rugón rezgő test mozgásegyenletét.</p>	<p><i>Matematika:</i> periodikus függvények.</p> <p><i>Filozófia:</i> az idő filozófiai kérdései.</p> <p><i>Informatika:</i> az informatikai eszközök működésének alapja, az órajel.</p>
<p>Egy rugóra erősített test rezgése közben minek milyen energiája változik?</p> <p>Minek tekinthető a rugó és a ráerősített test rezgés közben, ha eltekinthetünk a közegellenállástól, a rugó felmelegedésétől stb.?</p> <p><i>A rezgőmozgás energetikai vizsgálata.</i></p> <p>A mechanikai energiamegmaradás harmonikus rezgés esetén.</p>	<p>Legyen képes az energiaviszonyok kvalitatív értelmezésére a rezgés során: pl. tudja, hogy a vízszintes felületen rezgőmozgást végző kiskocsinál, ha a feszülő rugó energiája nő, akkor a test mozgási energiája csökken, majd fordítva. Ha a csillapító hatások elhanyagolhatók, akkor a rezgésre vonatkoztatott mechanikai energiamegmaradás törvénye teljesül.</p> <p>Tudja, hogy a környezeti hatások (súrlódás, közegellenállás) miatt a rezgés csillapodik.</p>	

	Ismerje a rezonancia jelenségét és ennek gyakorlati jelentőségét.	
<p>A hullám fogalma és jellemzői.</p> <p>Hullámterjedés egy dimenzióban, kötélhullámok.</p> <p>Felületi hullámok.</p> <p>Hullámok visszaverődése, törése. Hullámok találkozása, állóhullámok. Hullámok interferenciája, az erősítés és a gyengítés feltételei.</p> <p>Térbeli hullámok.</p> <p>Jelenségek: földrengéshullámok, lemeztektonika.</p>	<p>A tanuló tudja, hogy a mechanikai hullám a rezgésállapot terjedése valamely közegben, miközben anyagi részecskék nem haladnak a hullámmal, a hullámban energia terjed.</p> <p>Kötélhullámok esetén értelmezze a jellemző mennyiségeket (hullámhossz, periódusidő).</p> <p>Ismerje a terjedési sebesség, a hullámhossz és a periódusidő kapcsolatát.</p> <p>Ismerje a longitudinális és a transzverzális hullámok fogalmát.</p> <p>Hullámkadas kísérletek alapján értelmezze a hullámok visszaverődését, törését.</p> <p>Tudja, hogy a hullámok akadálytalanul áthaladhatnak egymáson.</p> <p>Értse az interferencia jelenségét és értelmezze erősítés és gyengítés (kioltás) feltételeit.</p> <p>Tudja, hogy alkalmas frekvenciájú rezgés állandósult hullámállapotot (állóhullám) eredményezhet.</p>	
<p>A hang mint a térben terjedő hullám.</p> <p>A hang fizikai jellemzői.</p> <p>Alkalmazások: hallásvizsgálat.</p> <p>Hangszerek, a zenei hang jellemzői.</p>	<p>Tudja, hogy a hang mechanikai rezgés, ami a levegőben longitudinális hullámként terjed.</p> <p>Ismerje a hangmagasság, a hangerősség, a terjedési sebesség fogalmát.</p> <p>Legyen képes legalább egy hangszer működésének magyarázatára.</p> <p>Ismerje az ultrahang és az</p>	

Ultrahang és infrahang. A zajszennyeződés fogalma.	infrahang fogalmát, gyakorlati alkalmazását. Ismerje a hallás fizikai alapjait, a hallásküszöb és a zajszennyezés fogalmát.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Harmonikus rezgés, lineáris erőtvény, rezgésidő, hullám, hullámhossz, periódusidő, transzverzális hullám, longitudinális hullám, hullámtörés, interferencia, állóhullám, hanghullám, hangsebesség, hangmagasság, hangerő, rezonancia.	

2. Mágnesség és elektromosság – Elektromágneses indukció, váltóáramú hálózatok

Célok és feladatok

- Gyakorolni a részecskeszerkezetű anyag és a mező, illetve a mező-mező kölcsönhatások matematikai jellemzését.
- Az energiafogalom és az energiamegmaradás kiterjesztése (a mágneses és elektromos mező energiája)Lenz-törvény felismerése a gyakorlati életben.
- Az energiatakarékosság jelentőségének megértése gazdasági és környezetvédelmi szempontból.
- Az absztrakt fogalmak kapcsolatának erősítése a való világgal, az elektromágnesesség sokrétű gyakorlati alkalmazásának bemutatásával és értelmezésével, a modellmódszer alkalmazásával, a kísérletek, szemléltető képek, tanulmányi kirándulások lehetőségeinek felhasználásával.
- A fizikai felfedezések hatásának bemutatása az egyén életére, a technika, a gazdaság és így a társadalom fejlődésére.
- A kiemelkedő fizikusok, mérnökök (köztük a magyarok) munkásságának ismertetése, pozitív példájuk kiemelése.

A téma feldolgozása

Tematikai egység	2. Mágnesség és elektromosság – Elektromágneses indukció, váltóáramú hálózatok	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Mágneses mező az áram mágneses hatása, feszültség, áram.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az indukált és a nyugvó töltések által keltett elektromos mező közötti lényeges szerkezeti különbség kiemelése. Az elektromágneses indukció gyakorlati jelentőségének bemutatása. Energiahálózatok ismerete, és az energiatakarékosság fogalmának kialakítása a fiatalokban.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az elektromágneses indukció jelensége. <i>A mozgási indukció.</i> <i>A nyugalmi indukció.</i></p> <p>Michael Faraday munkássága. <i>Lenz törvénye.</i></p> <p><i>Az örvényáramok szerepe a gyakorlatban</i> <i>Az önindukció jelensége</i> <i>A mágneses mező energiája</i></p>	<p>A tanuló ismerje a mozgási indukció alapjelenségét, és tudja azt a Lorentz-erő segítségével értelmezni.</p> <p>Ismerje a nyugalmi indukció jelenségét. Ismerje Lenz törvényét.</p> <p>Tudja értelmezni Lenz törvényét az indukció jelenségeire.</p> <p>Ismerje az önindukció jelenségét és szerepét a gyakorlatban.</p>	<p><i>Kémia:</i> elektromos áram, elektromos vezetés.</p> <p><i>Matematika:</i> trigonometrikus függvények, függvénytranszformáció.</p>
<p>Váltakozó feszültség fogalma. <i>A váltóáramú generátor elve.</i> (mozgási indukció mágneses térben forgatott tekercsben). <i>A váltakozó feszültség és áram jellemző paraméterei.</i></p>	<p>Értelmezze a váltakozó feszültségű elektromágneses mező keletkezését mozgási indukcióval.</p> <p>Ismerje a szinuszosan váltakozó feszültséget és áramot leíró függvényt, tudja értelmezni a benne szereplő mennyiségeket.</p> <p>Ismerje a váltakozó áram effektív hatását leíró mennyiségeket (effektív feszültség, effektív áram, effektív teljesítmény).</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> az áram biológiai hatása, balesetvédelem, elektromos áram a háztartásban, biztosíték, fogyasztásmérők.</p> <p>Korszerű elektromos háztartási készülékek, energiatakarékosság.</p>
<p><i>Ohm törvénye váltóáramú hálózatban.</i></p>	<p>Értse, hogy a váltakozó áramú áramkörben a kondenzátor ellenállásként viselkedik, a tekercs pedig nagyobb ellenállást képvisel, mint az egyenáramú áramkörben.</p>	
<p><i>Transzformátor.</i> Gyakorlati alkalmazások.</p>	<p>Értelmezze a transzformátor működését az indukciótörvény alapján.</p> <p>Tudjon példákat a</p>	

	transzformátorok gyakorlati alkalmazására.	
<p>Az elektromos energiahálózat.</p> <p>A háromfázisú energiahálózat jellemzői. Az energia szállítása az erőműtől a fogyasztóig. Távvezeték, transzformátorok. Az elektromos energiafogyasztás mérése. Az energiatakarékosság lehetőségei.</p> <p>Tudomány- és technikatörténet</p> <p>A dinamó. Jedlik Ányos, Siemens szerepe. Ganz, Diesel mozdonya. A transzformátor magyar feltalálói.</p>	<p>Ismerje a hálózati elektromos áram előállításának gyakorlati megvalósítását, az elektromos energiahálózat felépítését és működésének alapjait, a transzformátor jelentőségét az energiatakarékosságban.</p> <p>Ismerje a lakások elektromos hálózatának elvi felépítését, az érintésvédelem, elektromos balesetvédelem alapjait.</p> <p>Ismerje az elektromos energiafogyasztás mérésének fizikai alapjait, az energiatakarékosság gyakorlati lehetőségeit a köznapi életben.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozgási indukció, nyugalmi indukció, önindukció, váltóáramú generátor, váltóáramú elektromos hálózat.	

3. Elektromágneses rezgések és hullámok

Célok és feladatok

- Megismertetni a tanulókkal az elektromos rezgőkör felépítését és működését, rámutatni a mechanikai analógiára. Kiemelni a rezgés során történő energiaváltozásokat. Szólni a lehetséges veszteségekről.
- Megértetni a tanulókkal az elektromágneses hullámok keletkezésének fizikai alapjait: nemcsak változó mágneses mező hoz létre maga körül elektromos mezőt, hanem fordítva is igaz, változó elektromos mező körül mágneses mező keletkezik. A kölcsönhatás fogalmának mélyítése.
- A mechanikai analógiát felhasználva megismertetni a tanulókkal az elektromágneses hullámok mennyiségi jellemzőit (hullámhossz, frekvencia, terjedési sebesség) és terjedési tulajdonságait. Külön hangsúlyozni, hogy a terjedési sebesség megegyezik a fénysebességgel, amely egyben a fizikai hatások terjedésének határsebessége is.
- Megmutatni, hogy az antenna, mint nyílt rezgőkör az elektromágneses hullámok forrása.
- Kísérleti, gyakorlati tapasztalatok gyűjtése és megbeszélése az elektromágneses hullámok visszaverődésére, törésére, interferenciájára, elhajlására, transzverzális jellegére vonatkozóan.
- Az elektromágneses hullámok teljes spektrumának áttekintése, kiemelve azok természetben való előfordulását, gyakorlati alkalmazásait.

- A spektrum vizsgálatánál rámutatni, hogy növekvő frekvenciájú hullámoknak az anyaggal való – maradandó változást létrehozó – kölcsönhatása egyre erősebbé válik. Felhívni a figyelmet az elektromágneses hullámok fiziológiai hatásaira, veszélyeire és a védekezési módokra is, különösen a bőr és a szem védelmének fontosságára.
- A 21. századi kommunikáció, képköltés, képrögzítés, a digitális technika lényegesebb elveinek és alkalmazásainak áttekintése. A fizika szerepe a kommunikációs forradalomban.

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	3. Rádió, televízió, mobiltelefon – Elektromágneses rezgések és hullámok	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Mechanikai rezgések és hullámok. Elektromágneses indukció, önindukció, kondenzátor, kapacitás, váltakozó áram.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektromágneses sugárzások fizikai hátterének bemutatása. Az elektromágneses hullámok spektrumának bemutatása, érzékszerveinkkel, illetve műszereinkkel érzékelt egyes spektrumtartományainak jellemzőinek kiemelése. Az információ elektromágneses úton történő továbbításának elméleti és kísérleti megalapozása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Az elektromágneses rezgőkör, elektromágneses rezgések.</i>	A tanuló ismerje az elektromágneses rezgőkör felépítését és működését.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> kommunikációs eszközök, információtovábbítás üvegszálas kábelben, levegőben, az információ tárolásának lehetőségei.
<i>Elektromágneses hullám, hullámjelenségek.</i> Maxwell és Hertz szerepe. Bay Zoltán (Hold-visszhang) Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: információtovábbítás elektromágneses hullámokkal.	Ismerje az elektromágneses hullám fogalmát, tudja, hogy az elektromágneses hullámok fénysebességgel terjednek, a terjedéséhez nincs szükség közegre. Távoli, rezonanciára hangolt rezgőkörök között az elektromágneses hullámok révén energiaátvitel lehetséges fémes összeköttetés nélkül. Az információtovábbítás új útjai.	<i>Biológia-egészségtan:</i> élettani hatások, a képköltés diagnosztikai eljárások, a megelőzés szerepe.

<p><i>Az elektromágneses spektrum.</i></p> <p>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: hőfénykép, röntgenteleszkóp, rádiótávcső.</p>	<p>Ismerje az elektromágneses hullámok frekvenciatartományokra osztható spektrumát és az egyes tartományok jellemzőit.</p>	<p><i>Informatika:</i> az információtovábbítás jogi szabályozása, internetjogok és -szabályok.</p>
<p><i>Az elektromágneses hullámok gyakorlati alkalmazása.</i></p> <p>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: a rádiózás fizikai alapjai. A tévéadás és -vétel elvi alapjai. A GPS műholdas helymeghatározás. A mobiltelefon. A mikrohullámú sütő.</p>	<p>Tudja, hogy az elektromágneses hullámanyag, aminek energiája van.-</p> <p>Legyen képes példákon bemutatni az elektromágneses hullámok gyakorlati alkalmazását.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Képkalkotó eljárások alkalmazása a digitális művészetekben, művészi reprodukciók. A média szerepe.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Elektromágneses rezgőkör, rezgés, rezonancia, elektromágneses hullám, elektromágneses spektrum.</p>	

4. Hullám és sugároptika

Célok és feladatok

- A fény vákuumbeli terjedési sebességének mérési lehetőségei, következtetés a fény elektromágneses hullám jellegére.
- A mechanikai hullámok viselkedésének ismeretére építve, kísérletileg igazolni és gyakorlati tapasztalatokkal alátámasztani a fény hullámtulajdonságait.
- A mechanikai hullámoknál tárgyalt törési törvénynek a Snellius–Descartes-törvény formájában (szögfüggvényekkel) és a terjedési sebességekkel való megfogalmazása és egyszerű alkalmazása.
- Külön megvizsgálni a teljes visszaverődés esetét és feltételét, kiemelve annak nagy gyakorlati jelentőségét (pl. száloptika).
- Kísérletileg megmutatni a fényhullámok optikai rácson történő elhajlását és interferenciáját, valamint ennek felhasználását a fény hullámhosszának mérésére.
- A fénypolarizáció jelenségének bemutatásával igazolni a fényhullámok transzverzális jellegét, és ismertetni a poláris fény szerepét a természetben és a technikában.
- Színfelbontás szemléltetése prizma és optikai rács segítségével, a spektroszkópia gyakorlati jelentőségének ismertetése. A lézerefény sajátosságai, alkalmazásai. Gábor Dénes és a holográfia
- Feleleveníteni a geometriai optikában korábban tanultakat: az optikai eszközök képkalkotását, a kép geometriai megszerkesztését. A képkalkotásokat kvantitatív módon vizsgálni a leképezési törvény alapján. Rámutatni a törvény érvényesülésének közelítő jellegére, annak határait (leképezési hibák).

–Ráirányítani a figyelmet a fény és a fénytani eszközök jelentőségére a köznapi életben és a világ megismerésének folyamatában.

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	4. Hullám- és sugároptika	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Korábbi geometriai optikai ismeretek, hullámtulajdonságok, elektromágneses spektrum.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A fény és a fényjelenségek tárgyalása az elektromágneses hullámokról tanultak alapján. A fény gyakorlati szempontból kiemelt szerepének tudatosítása, hétköznapi fényjelenségek és optikai eszközök működésének értelmezése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A fény terjedése. Árnyékjelenségek. A vákuumbeli fénysebesség.</i></p> <p>A Történelmi kísérletek a fény terjedési sebességének meghatározására.</p> <p><i>A fény mint elektromágneses hullám.</i></p>	<p>Tudja a tanuló, hogy a fény elektromágneses hullám, az elektromágneses spektrum egy meghatározott frekvenciatartományához tartozik.</p> <p>Tudja a vákuumbeli fénysebesség értékét és azt, hogy mai tudásunk szerint ennél nagyobb sebesség nem létezhet (határsebesség).</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> A szem és a látás, a szem egészsége. Látáshibák és korrekciójuk.</p> <p>Az energiaátadás szerepe a gyógyászati alkalmazásoknál, a fény élettani hatása napozásnál. A fény szerepe a gyógyászatban és a megfigyelésben.</p>
<p><i>A fény visszaverődése, törése új közeg határán (tükör, prizma).</i></p> <p>Teljes visszaverődés (optikai kábel).</p>	<p>Ismerje a fény terjedésével kapcsolatos geometriai, optikai alapjelenségeket (visszaverődés, törés).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom;</i> <i>mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> A fény szerepe. Az univerzum megismerésének irodalmi és művészeti vonatkozásai, színek</p>
<p><i>Elhajlás, interferencia, (optikai rés, optikai rács).</i></p> <p><i>Polarizáció</i> (kísérlet polárszűrőkkel) LCD-képernyő.</p>	<p>Ismerje a fény hullámtermészetét bizonyító legfontosabb kísérleti jelenségeket (interferencia, polarizáció), és értelmezze azokat.</p>	
<p><i>A fehér fény színekre bontása. Prizma és rácsszínkép.</i></p>	<p>Tudja értelmezni a fehér fény</p>	

A spektroszkópia jelentősége. A lézerefény. Színkeverés, a színes képernyő.	összetett voltát.	a művészetben.
A geometriai optika alkalmazása. A geometriai optika modelljének korlátai. <i>Képalkotás.</i> Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: tükrök, lencsék, mikroszkóp, távcső. A látás fizikája. A hagyományos és a digitális fényképezőgép működése. A lézerefény alkalmazása: digitális technika eszköze (CD-írás, olvasás). Gábor Dénes és a hologram A 3D-s filmek titka. Léggöroptikai jelenségek (délibáb, szivárvány, fényszóródás, a lemenő Nap vörös színe).	Ismerje a geometriai optika legfontosabb alkalmazásait. Értse a leképezés fogalmát, tükrök, lencsék képalkotását. Legyen képes egyszerű képszerkesztésekre, és tudja alkalmazni a leképezési törvényt egyszerű számításos feladatokban. Ismerje és értse a gyakorlatban fontos optikai eszközök (egyszerű nagyító, mikroszkóp, távcső), szemüveg, működését. Legyen képes egyszerű optikai kísérletek elvégzésére.	<i>Vizuális kultúra:</i> a fényképezés mint művészet.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A fény, mint elektromágneses hullám, fénytörés, visszaverődés, elhajlás, interferencia, polarizáció, diszperzió, spektroszkópia, képalkotás.	

5. Az atomok szerkezete. A modern fizika születése

Célok és feladatok

- Az anyag korpuszkuláris felépítésének fizikatörténeti bemutatása.
 - A modellalkotás mint a fizika tudományának alapvető módszere. A legfontosabb atommodellek történeti áttekintése.
- A modern fizika (kvantumfizika) kialakulásának bemutatása. A hipotézisek jelentősége és szerepe a fizika tudományának fejlődésében.
- A Bohr-modell történeti jelentősége. A modell erényeinek és hibáinak bemutatása.
 - Áttekinteni a fotonelmélet születésének kísérleti előzményeit. Bemutatni a fény kettős természetének szemléleti problémáit, a kezdeti eredményeket és tévutakat.
- A fény kettős természetének de Broglie-féle általánosítása valamennyi mikrorészecskére. Az általánosítás helyességének kísérleti bizonyítéka: elektroninterferencia-kísérletek.

- Az elektron hullámtermészetéből származó következmények szemléletes tárgyalása: a bezárt elektron energiakvantáltsága, az atomi elektronok energiaszintjei, elektronpályák, mint elektron-állóhullám-minták, az elektron megtalálási valószínűsége, határozatlansági reláció.
- A mikrofizikai anyagszemlélet elmélyítésére kémiai, biológiai anyagszerkezeti kapcsolódási pontok fokozott kiemelése ismert példákon keresztül. (Miért stabilak az ütköző atomok, miért sárga a sárgarépa, miért színesek az őszi falevelek stb.)

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	5. Az atomok szerkezete. A modern fizika születése	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Az anyag atomos szerkezete. Gázok golyómodellje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atomfizika tárgyalásának összekapcsolása a kémiai tapasztalatokon (súlyviszonytörvények) alapuló atomelmélettel. A fizikában alapvető modellalkotás folyamatának bemutatása az atommodellek változásain keresztül. A kvantummechanikai atommodell egyszerűsített képszerű bemutatása. A műszaki-technikai szempontból alapvető félvezetők sávszerkezetének, kvalitatív, kvantummechanikai szemléletű megalapozása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Az anyag atomos felépítése, felismerésének történelmi folyamata.</i>	Ismerje a tanuló az atomok létezésére utaló korai természettudományos tapasztalatokat, tudjon meggyőzően érvelni az atomok létezése mellett.	<i>Kémia:</i> az anyag szerkezetéről alkotott elképzelések, a változásukat előidéző kísérleti tények és a belőlük levont következtetések, a periódusos rendszer elektronszerkezeti értelmezése. <i>Matematika:</i> folytonos és diszkrét változó.
<i>A modern atomelméletet megalapozó felfedezések.</i> <i>A korai atommodellek.</i> Az elektron felfedezése: Thomson-modell. Az atommag felfedezése: Rutherford-modell.	Értse az atomról alkotott elképzelések (atommodellek) fejlődését: a modell mindig kísérleteken, méréseken alapul, azok eredményeit magyarázza; ha a modellel már nem értelmezhető, azzal ellentmondásban álló kísérleti tapasztalatok esetén új modell megalkotására van szükség.	

	Mutassa be a modellalkotás lényegét Thomson és Rutherford modelljén, a modellt megalapozó és megdöntő kísérletek, jelenségek alapján.	<i>Filozófia:</i> ókori görög bölcsélet; az anyag mélyebb megismerésének hatása a
Bohr-féle atommodell.	Ismerje a Bohr-féle atommodell kísérleti alapjait (spektroszkópia, Rutherford-kísérlet). Legyen képes összefoglalni a modell lényegét és bemutatni, mennyire alkalmas az a gázok vonalas színeképeinek értelmezésére.	gondolkodásra, a tudomány felelősségének kérdései, a megismerhetőség határai és korlátai.
A kvantumfizika születése. Planck hipotézise. A fény kettős természete. Fényelektromos hatás – Einstein-féle fotonelmélete. Gázok vonalas színeképe. (az optikából került ide) Az elektron kettős természete, de Broglie-hullámhossz. Alkalmazás: az elektronmikroszkóp.	Ismerje az energia adagosságára vonatkozó Planck-hipotézist mint a modern fizika kialakulásának első lépését. Ismerje a fény részecsketulajdonságára utaló fényelektromos kísérletet, a foton fogalmát, energiáját. Legyen képes egyszerű számításokra a foton energiájának felhasználásával. Ismerje az elektron hullámtermészetét igazoló elektroninterferencia-kísérletet. Ismerje a de Broglie-összefüggést mint a mikrorészecskékre vonatkozó általános törvényszerűséget. Értse, hogy az elektron hullámtermészetének ténye új alapot ad a mikrofizikai jelenségek megértéséhez.	
A kvantummechanikai atommodell.	Tudja, hogy a kvantummechanikai atommodell az elektronokat hullámként írja le. Tudja, hogy az atomok állandósult állapotaihoz az atomi elektronok egy-egy állóhullámmintája tartozik. Tudja, hogy a hullámtulajdonság következménye: az elektronok impulzusa és helye egyszerre	<i>Kémia:</i> Az atomok orbitálmodellje. Elektron állóhullámok az atomokban.

	nem mondható meg pontosan.	
<p>Fémek elektromos vezetése. Jelenség: szupravezetés.</p> <p>Félvezetők szerkezete és vezetési tulajdonságai. Mikroelektronikai alkalmazások: dióda, tranzisztor, LED, fényelem stb.</p>	<p>Legyen kvalitatív képe a fémek elektromos ellenállásának klasszikus értelmezéséről.</p> <p>A kovalens kötésű kristályok szerkezete alapján értelmezze a szabad töltéshordozók keltését tiszta félvezetőkben.</p> <p>Ismerje a szennyezett félvezetők elektromos tulajdonságait.</p> <p>Tudja magyarázni a p-n átmenetet.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Atom, atommodell, elektronhéj, energiaszint, foton, a részecskék kettős természete, Bohr-modell, Heisenberg-féle határozatlansági reláció, félvezetők. Atomi elektronok állóhullám mintái.	

6. Az atommag is részekre bontható – A magfizika elemei

Célok és feladatok

- Az atommag belső szerkezetének megismerése. Az izotópok szerepének és gyakorlati jelentőségének megismerése. Az izotópokkal kapcsolatos félelmek feloldása (nem csak sugárzó izotópok léteznek).
- Az atommagot összetartó kölcsönhatások felsorolása és összehasonlítása. A magerők legfontosabb tulajdonságai.
- A magstruktúra energiajellemzői: kötési energia, fajlagos kötési energia, tömeghiány és annak értelmezése.
- Tájékozódás a fajlagos kötési energia görbéjén. Áttekinteni a magenergia felszabadulásának alternatívái: magfúzió, magbomlás, maghasadás.
- A magenergia felszabadulása a természetben és mesterséges úton. Radioaktivitás: előfordulása, törvényszerűsége, mesterséges előállítása. Maghasadás és annak szabályozása. Magfúzió csillagokban és fúziós reaktorokban.
- Nukleáris energiatermelés: atomreaktorok, atomerőművek. Az energiatermelés előnyei és hátrányai. A nukleáris energiatermelés várható jövője: biztonságos reaktorok, fúziós erőművek tervei.
- A nukleáris technika alkalmazási területei: energiatermelés, nyomjelzés, orvosi diagnosztika és terápia, régészet, kutatás.
- A kockázat mérhető fogalmának bevezetése. A kockázat elfogadása, ésszerű vállalása.

A téma feldolgozása

Tematikai egység	6. Az atommag is részekre bontható – A	Órakeret 7 óra
------------------	--	-------------------

	magfizika elemei
Előzetes tudás	Atommodellek, Rutherford-kísérlet, rendszám, tömegszám, izotópok.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A magfizika alapismereteinek bemutatása a 20. századi történelmi események, a nukleáris energiatermelés, a mindennapi életben történő széles körű alkalmazás és az ezekhez kapcsolódó nukleáris kockázat kérdéseinek szempontjából. Az ismereteken alapuló energiatudatos szemlélet kialakítása. A betegség felismerése és a terápia során fellépő reális kockázatok felelős vállalásának megértése.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Az atommag alkotórészei, tömegszám, rendszám, neutronsám.</i>	A tanuló ismerje az atommag jellemzőit (méret, tömegszám, rendszám) és a mag alkotórészeit.	<i>Kémia:</i> atommag, proton, neutron, rendszám, tömegszám, izotóp, radioaktív izotópok és alkalmazásuk, radioaktív bomlás. Hidrogén, hélium, magfúzió.
<i>Az erős kölcsönhatás.</i> Stabil atommagok létezésének magyarázata.	Ismerje az atommagot összetartó magerők, az ún. „erős kölcsönhatás” tulajdonságait. Tudja kvalitatív szinten értelmezni a mag kötési energiáját, értse a neutronok szerepét a mag stabilizálásában. Ismerje a tömegdefektus jelenségét és kapcsolatát a kötési energiával.	<i>Biológia–egészségtan:</i> a sugárzások biológiai hatásai; a sugárzás szerepe az evolúcióban, a fajtanemesítésben a mutációk előidézése révén; a radioaktív sugárzások hatása.
<i>Magreakciók</i> Tájékozódás a fajlagos kötési energia grafikonon: magenergia felszabadításának lehetőségei	Tudja értelmezni a fajlagos kötési energia-tömegszám grafikont, és ehhez kapcsolódva tudja értelmezni a lehetséges, energiafelszabadulással járó magreakciókat: magfúzió, radioaktív bomlás, maghasadás.	<i>Földrajz:</i> energiaforrások, az atomenergia szerepe a világ energiatermelésében.
<i>A radioaktív bomlás.</i> Bomlási formák. A radioaktív sugárzás fajtái és tulajdonságai. Bomlás törvényszerűsége.	Ismerje a radioaktív bomlás típusait, a radioaktív sugárzás fajtáit és megkülönböztetésük kísérleti módszereit. Tudja, hogy a radioaktív sugárzás intenzitása mérhető. Ismerje a felezési idő,	<i>Matematika:</i> valószínűség-számítás.

	az aktivitás fogalmát és ehhez kapcsolódóan tudjon egyszerű feladatokat megoldani. Legalább kvalitatíve ismerje a bomlás törvényszerűségét.	Exponenciális függvények.
Mesterséges radioaktív izotópok előállítása és alkalmazása. Nyomjelzés, terápiás sugárkezelés.	Legyen fogalma a radioaktív izotópok mesterséges előállításának lehetőségéről és tudjon példákat a mesterséges radioaktivitás néhány gyakorlati alkalmazására a gyógyászatban és a műszaki gyakorlatban.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a
Maghasadás. Tömegdefektus, tömeg-energia egyenértékűség. <i>A láncreakció fogalma, létrejöttének feltételei</i> A szabad neutronok szerepe és szabályozása.	Ismerje az urán-235 izotóp spontán és indukált (neutronlövedékekkel létrehozott) hasadásának jelenségét. Tudja értelmezni a hasadással járó energia-felszabadulást. Értse a láncreakció lehetőségét és létrejöttének feltételeit.	Hirosimára és Nagaszakira ledobott két atombomba története, politikai háttere, későbbi következményei. Einstein; Szilárd Leó, Teller Ede és Wigner Jenő, a
Az atombomba. Hasadásos és fúziós bombák.	Értse az atombomba működésének fizikai alapjait, és ismerje egy esetleges nukleáris háború globális pusztításának veszélyeit.	világtörténelmet formáló magyar tudósok.
Az atomreaktor és az atomerőmű. Szabályozott láncreakció, atomerőművek felépítése, működése. A nukleáris reaktorok előnyei, hátrányai.	Ismerje az ellenőrzött láncreakció fogalmát, tudja, hogy az atomreaktorban ellenőrzött láncreakciót valósítanak meg és használnak „energiatermelésre” az atomerőművekben. Értse az atomenergia szerepét az emberiség növekvő energiafelhasználásában, ismerje előnyeit és hátrányait. Ismerje a Paksi Atomerőmű legfontosabb műszaki paramétereit (blokkok száma, hő és villamos teljesítménye)	<i>Filozófia; etika:</i> a tudomány felelősségének kérdései.

<p>Magfúzió.</p> <p>Magfúzió a csillagokban. energiatermelése.</p> <p>Mesterséges fúzió létrehozása:</p> <p>H-bomba, fúziós reaktorok.</p>	<p>Legyen tájékozott arról, hogy a csillagokban magfúziós folyamatok zajlanak, ismerje a Nap energiatermelését biztosító fúziós folyamat lényegét.</p> <p>Tudja, hogy a H-bomba pusztító hatását mesterséges magfúzió során felszabaduló energiája biztosítja. Tudja, hogy a békés energiatermelésre használható ellenőrzött magfúziót még nem sikerült megvalósítani, de ez lehet a jövő perspektivikus energiaforrása.</p>	
<p>A radioaktivitás kockázatainak leíró bemutatása.</p> <p>Sugárterhelés, sugárdózis sugárvédelem.</p>	<p>Ismerje a kockázat fogalmát, számszerűsítésének módját és annak valószínűségi tartalmát.</p> <p>Ismerje a sugárvédelem fontosságát és a sugárterhelés jelentőségét. Ismerjen legalább egy sugárdózis fogalmat.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Magerő, kötési energia, tömegdefektus, maghasadás, radioaktivitás, magfúzió, láncreakció, atomreaktor, fúziós reaktor, atomerőmű, kockázat.</p>	

7. Csillagászat és az asztrofizika elemei

Célok és feladatok

- Bemutatni Földünk elhelyezkedését a Naprendszerben. A Naprendszer keletkezése és legfontosabb paraméterei. Az égi jelenségek fizikai értelmezése: holdfázisok, napfogyatkozás, üstökösök, meteoritok (csillaghullás) az égen.
- A világegyetem struktúrája: csillag (esetleg bolygókkal), csillagrendszer, galaxis csoportosulások. Méretek és azok mérési technikája.
- A Világegyetem véges kora és mérete. Az ősrobbanás elmélete. Az állandó tágulás bizonyítékai. Az univerzum kezdeti állapotának kísérleti előállítására a CERN-i óriás gyorsítóban, melynek célja a fizika tudományának fundamentális kérdéskörének vizsgálata.
- Az űrkutatás módszerei és jelentősége. Az űrhajózás rövid története, elért eredmények. A kutatás jövője, kitűzött célok. Élet lehetősége az Univerzumban.

A témakör feldolgozása

Tematikai egység	7. Csillagászat és az asztrofizika elemei	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A fizikából és a földrajzból tanult csillagászati alapismeretek, a bolygómozgás törvényei, a gravitációs erőtvény. Csillagok fúziós folyamatai energiatermelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak bemutatása, hogy a csillagászat, a megfigyelési módszerek gyors fejlődése révén a 21. század vezető tudományává vált. A világegyetemről szerzett új ismeretek segítenek, hogy az emberiség felismerje a helyét a kozmoszban, miközben minden eddiginél magasabb szinten meggyőzően igazolják az égi és földi jelenségek törvényeinek azonosságát.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Leíró csillagászat.</i></p> <p>Problémák: a csillagászat kultúrtörténete. Geocentrikus és heliocentrikus világkép. Asztronómia és asztrológia. Alkalmazások: hagyományos és új csillagászati műszerek. Űrtávcsövek. Rádiócsillagászat. Miért hatásosabbak az űrtávcsövek, mint a Földön lévőek?</p>	<p>A tanuló legyen képes tájékozódni a csillagos égbolton.</p> <p>Ismerje a csillagászati helymeghatározás alapjait. Ismerjen néhány csillagképet, és legyen képes azokat megtalálni az égbolton. Ismerje a Nap és a Hold égi mozgásának jellemzőit, értse a Hold fázisainak változását, tudja értelmezni a hold- és napfogyatkozásokat.</p> <p>Tájékozottság szintjén ismerje a csillagászat megfigyelési módszereit az egyszerű távcsöves megfigyelésektől az űrtávcsöveken át a rádióteleszkópokig.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Kopernikusz, Kepler, Newton munkássága. A napfogyatkozások szerepe az emberi kultúrában, a Hold „képének” értelmezése a múltban.</p> <p><i>Földrajz:</i> a Föld forgása és keringése, a Föld forgásának következményei (nyugati szelek öve), a Föld belső szerkezete, földtörténeti katasztrófák,</p>
<p><i>Égitestek.</i></p> <p>Miért nem gömbölyűek a kisbolygók, miért nem szögletesek a Naprendszer bolygói?</p>	<p>Ismerje a legfontosabb égitesteket (bolygók, holdak, üstökösök, kisbolygók és aszteroidák, csillagok és csillagrendszerek, galaxisok, galaxishalmazok) és azok legfontosabb jellemzőit. Legyenek ismeretei a mesterséges</p>	

	égitestekről és azok gyakorlati jelentőségéről a tudományban és a technikában.	kráterbecsapódás keltette felszíni alakzatok.
<p><i>A Naprendszer és a Nap.</i></p> <p>A Nap belső szerkezete, fúziós folyamatai, „energiatermelése”. A Nap teljesítménye. A Földre érkező napsugárzás energiamennyisége.</p> <p>Miért gondolták a 19. század végén a tudósok, hogy a csillagok rövid életűek, és hamar kihűlnek? (L. Madách: <i>Az ember tragédiája</i>)</p>	<p>Ismerje a Naprendszer jellemzőit, a keletkezésére vonatkozó tudományos elképzeléseket, és ezek bizonyítékait. Ismerje az élet lehetőségét a Naprendszerben.</p> <p>Tudja, hogy a Nap csak egy az átlagos csillagok közül, miközben a földi élet szempontjából meghatározó jelentőségű. Ismerje a Nap legfontosabb jellemzőit:</p> <p>a Nap szerkezeti felépítését, belső, energiatermelő folyamatait és sugárzását, a Napból a Földre érkező energia mennyiségét (napállandó). Ismerje a Nap korának nagyságrendjét, a korábbi és jövőbeni fejlődéstörténetét.</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> a Hold és az ember biológiai ciklusai, az élet feltételei.</p> <p><i>Kémia:</i> a periódusos rendszer, a kémiai elemek keletkezése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom; mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> „a csillagos ég alatt”.</p> <p><i>Filozófia:</i> a kozmológia kérdései.</p>
<p><i>Csillagrendszerek, Tejútrendszer és galaxisok.</i></p> <p><i>A csillagfejlődés: Ősrobbanás. A csillagok keletkezése, szerkezete és energiamérlege. Kvazárok, pulzárok; fekete lyukak.</i></p>	<p>Legyen tájékozott a csillagokkal kapcsolatos legfontosabb tudományos ismeretekről. Ismerje a gravitáció és az energiatermelő nukleáris folyamatok meghatározó szerepét a csillagok kialakulásában, „életében” és megszűnésében. Ismerje a csillagfejlődés főbb állomásait.</p>	
<p><i>A kozmológia alapjai</i></p> <p>Problémák, jelenségek: a kémiai anyag (atommagok) kialakulása. Perdület a Naprendszerben. Nóvák és szupernóvák. A földihez hasonló élet, kultúra esélye és keresése, exobolygók kutatása. Gyakorlati alkalmazások:</p> <ul style="list-style-type: none"> – műholdak, – hírközlés és meteorológia, – GPS, 	<p>Legyenek alapvető ismeretei az univerzumra vonatkozó aktuális tudományos elképzelésekről. Ismerje az ősrobbanásra és a világegyetem tágulására utaló csillagászati méréseket. Ismerje az univerzum korára és kiterjedésére vonatkozó becsléseket, tudja, hogy az univerzum az ősrobbanás óta állandóan tágul. Ismerje ennek kísérleti bizonyítékait: háttérsugárzás, vöröseltolódás. Ismerje az univerzum korának és</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – űrállomás, – holdexpedíciók, – bolygók kutatása. 	méretének nagyságrendjét.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Égitest, csillagfejlődés, csillagrendszer, űsrobbanás, kozmikus háttérsugárzás, táguló világegyetem, Naprendszer, űrkutatás.	

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	<p>A mechanikai fogalmak bővítése a rezgések és hullámok témakörével, valamint a forgómozgás és a síkmozgás gyakorlatban is fontos ismereteivel.</p> <p>Az elektromágneses indukcióra épülő mindennapi alkalmazások fizikai alapjainak ismerete: elektromos energiahálózat, elektromágneses hullámok.</p> <p>Az optikai jelenségek értelmezése hármas modellezéssel (geometriai optika, hullámoptika, fotonoptika). Hétköznapi optikai jelenségek értelmezése.</p> <p>A modellalkotás jellemzőinek bemutatása az atommodellek fejlődésén.</p> <p>Alapvető ismeretek a kondenzált anyagok szerkezeti és fizikai tulajdonságainak összefüggéseiről. A fény kettős természetének fizikatörténeti problematikájának megismerése (Einstein fotonhipotézise). A mikrorészecskék kettős természetének mint a mikrovilág univerzális természeti sajátosságának elfogadása.</p> <p>A magfizika elméleti ismeretei alapján a korszerű nukleáris technikai alkalmazások értelmezése és ésszerű, mérlegelő elfogadása. A kockázat fogalmának ismerete és reális értékelése.</p> <p>A csillagászati alapismeretek felhasználásával Földünk elhelyezése az univerzumban, szemléletes kép az univerzum térbeli, időbeli méreteiről. A világegyetem szerkezetéről szóló tudományos ismeretek megerősítik a fizikai törvények univerzális jellegét.</p> <p>A csillagászat és az űrkutatás fontosságának ismerete és megértése.</p> <p>Képesség önálló ismeretszerzésre, forráskeresésre, azok szelektálására és feldolgozására. Tudományos világszemlélet megalapozása.</p>
--	--

11. évfolyam fakultáció

A heti két órában tanult fizika alapot ad, de önmagában nem elegendő a fizika érettségi vizsga letételéhez, illetve a szakirányú (természettudományos és műszaki) felsőoktatásba történő bekapcsolódáshoz. Az eredményes vizsgázáshoz és a továbbtanuláshoz 11-12 évfolyamon intenzív kiegészítő foglalkozásokat szervezünk. A kiegészítő felkészítés része kell legyen a szükséges matematikai ismeretek, a fizikai feladatmegoldás, kísérleti készség fejlesztése.

A fakultációs órák lehetőséget adnak a törzsanyag kiegészítésére nehezebb matematikai számítások bemutatására., Bonyolultabb, de szemléletformáló kísérletek, mérések elvégzésére, diszkutálására, amelyek, a mindenki számára kötelező tananyagból időhiány miatt kimaradnak.

1. Mechanika:

- A kinematika alapjai 6 óra
- A dinamika alapjai 6 óra
- Munka energia, teljesítmény 6 óra
- Egyensúlyok, egyszerű gépek 6 óra
- Körmozgás 6 óra
- Rezgések 6 óra
- Hullámok 6 óra

2. Hőtan

- Hőtágulás 6 óra
- Állapotegyenlet, gáztörvények 6 óra
- Belső energia 6 óra
- Halmazállapot-változások 6 óra

3. Számonkérés 6 óra

Összesen: 72 óra

12. évfolyam fakultáció

Az érettségi évében a fakultáció jó alkalmat kínál a teljes gimnáziumi tananyag feladatokon keresztül történő rendszerező átismétléséhez, egyben a felvételi vizsgára való felkészítésére is.

1. Elektromosság

- Elektrosztatika 6 óra
- Egyenáramok 6 óra

2. Elektromágneses jelenségek

- A mágneses indukció 6 óra

• Váltakozó áramú áramkörök	4 óra
• Elektromágneses hullámok	4 óra
• Fénytan	4 óra
3. Magfizika	4 óra
4. Csillagászat	4 óra
5. Érettségi feladatsorok	10 óra
6. Kísérletek	10 óra
7. Számonkérés	6 óra
Összesen :	64 óra

FÖLDRAJZ

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	72	72	0	0
Heti óraszám	2	2	0	0

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	72	72	0	0
Heti óraszám	0	2	2	0	0

Emelt szintű csoport (évfolyam szinten szervezett)

Évfolyam	11.	12.
Évi óraszám	72	64
Heti óraszám	2	2

A *földrajzoktatás* megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági, valamint környezeti jellemzőivel, folyamataival, a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a földrajztudomány, valamint a társföldtudományok (geológia, meteorológia, geofizika, planetológia) által feltárt természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak, lokális, regionális és globális szinten egyaránt, különös tekintettel a fenntarthatóságra.

9–10. évfolyam

A *földrajzi* tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot tér- és időbeli változásában, folytonos átalakulásában mutat be, megláttatva azok okait és lehetséges következményeit. Így fokozatosan kialakulhat a tanulók felelős magatartása a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat úgy, hogy egyben használható támpontokat kapjanak e problémák megoldásainak következő évtizedekben várható irányaihoz is.

A tartalmi elemek feldolgozása a szűkebb és tágabb környezetünkről megszerzett ismeretek bővítése mellett nagymértékben hozzájárul *a tanulók képességeinek fejlődéséhez*. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul az eltérő kultúrák megismerése iránti igény, a nyitott és befogadó magatartás, illetve szemléletmód kialakulásához. Mindezt úgy valósítja meg, hogy közben elősegíti a természeti és a kulturális értékek iránti tisztelet, illetve a következő nemzedékek számára történő megőrzésük iránti igény kialakulását. Ezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás, a jövő generáció érdekeit is szem előtt tartó gondolkodás fejlődéséhez. A más anyanyelvű országok és kultúrák megismerése elősegítheti a tanulóknál az adott célnyelven történő kommunikáció igényének kialakulását, ez pedig megkönnyítheti az idegen nyelvi kommunikáció fejlődését.

A természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a földrajzoktatás hozzájárul a természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatainak megismeréséhez és megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás és információszerzés, valamint a nyitott gondolkodás. Ezért a tartalmi elemek elsajátítása elképzelhetetlen a tanulók egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban nagy hangsúlyt kap az információszerzés és -feldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására. A tanítási-tanulási folyamat kiemelt célja a folyamatos önképzés iránti igény, valamint az élethosszig tartó tanulás képességének kialakítása. Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával a műveltségi terület elősegíti a szociális és állampolgári kompetencia fejlődését. Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismertetése nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a

tanulók a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgárrá válhassanak.

A tantárgy komplex ismeretanyaga révén segíti a tanulók pályaválasztását, eligazodását a munka világában, illetve felkészíti őket a szakirányú felsőfokú tanulmányokra. Hozzájárul ahhoz, hogy az iskolából kilépő diákok képesek legyenek felelős döntéshozatalra az állampolgári szerep gyakorlása során.

Az egyes tartalmi egységek végén található fogalmak, illetve topográfiai követelmények az általános iskolában elsajátított tananyagra épülnek, és feltételezik azok ismeretét, az ott megnevezettek közül csak a középiskolai tananyag feldolgozása szempontjából meghatározó jelentőségű fogalmakat ismételtük meg. Ezek újbóli felsorolása a fogalmak – a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő – tartalmi-szemléleti elmélyítésére utal.

9. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Föld kozmikus környezete	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A Föld mint égitest jellemzői. A Föld mozgásai és azok következményei (napszakok, évszakok váltakozása, időszámítás). Alapvető tájékozottság a térbeli és az időbeli nagyságrendekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modellhasználat fejlesztése a Naprendszer keletkezéséről és felépítéséről alkotott elképzelések tudománytörténeti jelentőségének megértésén keresztül. A csillagászati térben való tájékozódási képesség fejlesztése, helyes elképzelés kialakítása a csillagászati adatok (távolságok) nagyságrendjéről. Az elvont gondolkodás fejlesztése az egyedi és közös jellemzők felismertetésével a Föld és kőbolygó szomszédainak példáján. A rendszerfogalom fejlesztése a Naprendszer felépítésében megfigyelhető törvényszerűségek felismerésével. A Föld mozgásaiból adódó jelenségek törvényszerűségeinek felismertése, bolygónk életére gyakorolt hatásának megértése. A tudományos és az áltudományos elméletek közötti különbség megvilágítása az asztrológia (csillagjóslás) példáján.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A csillagászati ismeretek fejlődése.</p> <p>A geo- és a heliocentrikus világkép, a bolygómozgás törvényszerűségei.</p> <p>A csillagképek látszólagosságának megértése, néhány ismertebb csillagkép mitológiai eredettörténetének ismerete.</p> <p>A Világegyetem.</p> <p>A Világegyetem (Univerzum), a Tejútrendszer (Galaxis) és a Naprendszer kapcsolata és méretei.</p> <p>A Világegyetem keletkezésével kapcsolatos legfontosabb elméletek bemutatása. A csillagfejlődés áttekintése.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az ó- és a középkor tudományos gondolkodása.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mitológia.</p>

<p>A Naprendszeren kívüli bolygók (exobolygók) kutatásának új eredményei.</p> <p>A Naprendszer tagjai, felépítésének törvényszerűségei, az égitestek osztályozása.</p> <p>A Nap mint csillag szerkezete, jellemző folyamatainak bemutatása. A naptevékenység földi hatásai példák alapján.</p> <p>A Föld-típusú (közet-) és a Jupiter-típusú (gáz-) bolygók jellemzőinek összehasonlítása, a törpebolygó mint égitesttípus magyarázata, kisbolygók, üstökösök, meteorok, meteoritok jellemzése.</p> <p>Az űrkutatás szerepe a Naprendszer megismerésében.</p> <p>Az űrkutatás legfontosabb mérőföldköveinek és eszközeinek, űrkutatás magyar vonatkozású eredményeinek megismerése.</p> <p>A műholdak gyakorlati jelentőségének példái.</p> <p>A Föld mint égitest.</p> <p>A tengely körüli forgás és Nap körüli keringés következményeinek összekapcsolása az ember életére gyakorolt hatásokkal.</p> <p>A periodikusan ismétlődő jelenségek és az időszámítás összekapcsolása, a helyi és a zónaidő megkülönböztetése, gyakorlati jelentőségük belátása, alkalmazása egyszerű számítások során.</p> <p>A Vénusz, a Mars és a Föld felszíni és légköri folyamatainak összehasonlítása.</p> <p>A Hold.</p> <p>Jellemzése; mozgásai földi hatásainak, a holdfázisok és a fogyatkozások kialakulásának magyarázata.</p> <p>a holdkutatás eredményeinek bemutatása internetről gyűjtött információk alapján.</p>	<p><i>Fizika:</i> a bolygómozgás törvényei, a tömegvonzás törvénye, forgómozgás, viszonyítási rendszer, a csillagok energiatermelése, elektromágneses sugárzás, részecskesugárzás, nyomás, hőmérséklet, erő-ellenerő, űrkutatás.</p> <p><i>Kémia:</i> hidrogén, hélium, gázok.</p> <p><i>Matematika:</i> logika, matematikai eszközhasználat.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az élet fogalma, fotoszintézis.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Világegyetem, Tejútrendszer, Naprendszer, csillagászati egység, közetbolygó (Föld-típusú bolygó), gázbolygó (Jupiter-típusú bolygó), tengely körüli forgás, keringés, földrajzi koordináta-rendszer, helyi és zónaidő, holdfázis, nap- és holdfogyatkozás, űrállomás.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A földi tér ábrázolása</p>	<p>Órakeret 5 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A térkép és a földgömb fogalma, ábrázolása és méretaránya. Szemléleti térképolvasás.</p> <p>A földrajzi fókuszok elemeinek használata, tájékozódás a fókuszok segítségével.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési</p>	<p>A logikai térképolvasás képességének kialakítása; gyakoroltság kialakítása különböző típusú térképek információforrásként való</p>	

céljai	használatában (közölt információk felismerése, értelmezése, felhasználása). A modern technikai rendszerek szerepének bemutatása a Föld megismerésében és gyakorlati célok megvalósításában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A térkép</i> A térképkészítés fejlődése, a modern térképkészítés elvei. A földrajzi fókuszértelmezése és használata; a vetület fogalma, a legelterjedtebb vetülettípusok és jellemzőik összehasonlítása, alkalmazhatóságuk korlátai. A térképek csoportosítása méretarány és tartalom alapján; a domborzat háromdimenziós ábrázolásának lehetőségei. Térképvázatok és egyszerű keresztmetszeti ábrák készítése.</p> <p><i>Tájékozódás a térképen és a térképpel</i> Távolság- és magasságmeghatározási és a méretarányhoz kapcsolódó számítási feladatok megoldása különböző méretarányú térképeken. Tájékozódási, számítási feladatok megoldása a fókuszértelmezés használatával. A terepi tájékozódás eszközei és gyakorlata, a térképi ismeretek alkalmazása mindennapi tájékozódási helyzetekben.</p> <p><i>Távérzékelés és térinformatika</i> A műholdak csoportosítása pályatípus és feladat alapján, földmegfigyelő műhold-családok; a műholdfelvételek típusai és alkalmazásuk lehetőségei, földi képződmények, jelenségek azonosítása műholdfelvételeken. A GPS működési elve és jelentősége; a földrajzi információs rendszer (GIS) fogalma, jelentőségének igazolása mai térbeli adatbázisok példán. Példák gyűjtése a digitális térképi alkalmazások, illetve térinformatikai rendszerek mindennapi életben való sokoldalú felhasználhatóságára (pl. veszély előrejelzése, környezetkárosodásának felismerése).</p>		<p><i>Matematika:</i> arányszámítás, mértékegységek.</p> <p><i>Informatika:</i> adat, információ, adatbázis, digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Fizika:</i> elektromágneses sugárzás, űrkutatás, mesterséges égitestek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vetület, vetülettípus, jelrendszer, topográfiai és tematikus térkép, kis-, közepes- és nagy méretarányú térkép, abszolút és relatív magasság, szintvonal, helymeghatározás, távérzékelés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Föld mint kőzetbolygó szerkezete és folyamatai	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A Föld alakja, felépítésének egyszerű modellje. A szárazföldek és az óceánok elhelyezkedése. Elemi tájékozottság a földtörténet időrendjéről. Az alapvető domborzati és felszínformák felismerése, jellemzőik ismerete. A leggyakoribb hazai üledékes és vulkáni kőzetek.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A kőzetbolygó mint összetett, törvényszerűségek alapján változó rendszer bemutatása. Az oksági gondolkodás erősítése anyagok különböző körülmények közötti eltérő fizikai viselkedésének bemutatásával.</p> <p>Helyes időképzet kialakítása időnagyságrendek összevetése, az események sorrendiségének felismerése révén.</p> <p>A környezet iránti felelősségérzet növelése az ásványkincs-készletek véges hasznosíthatóságának példáján. Olyan képesség és szemlélet kialakítása, amely a pozitív hatások, a lehetséges környezeti kockázatok és az egymással ütköző érdekek felismerésére révén hozzájárul, a tanultakat felhasználni képes, megalapozott érvelés iránti igény kialakulásához.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A kőzetbolygó gömbhéjainak szerkezete és ásványtani összetétele.</p> <p>A belső gömbhéjak fizikai jellemzői; a tulajdonságok változásában megfigyelhető törvényszerűségek megfogalmazása.</p> <p>Az egyes gömbhéjak fő geokémiai és ásványtani jellemzői.</p> <p>A kőzetlemezek és mozgásaik következményei.</p> <p>A kontinentális és az óceáni kőzetlemezek felépítésének és legfontosabb tulajdonságainak összehasonlítása.</p> <p>A közeledő, a távolodó és az elcsúszó kőzetlemez-szegélyek jellemző folyamatainak és következményeinek leírása konkrét példák alapján; folyamatábrák elemzése és készítése.</p> <p>A földrengésveszélyes térségek elhelyezkedésének törvényszerűségei; a földrengések következményei, a cunami. A földrengések előrejelzésének lehetőségei és korlátai; a károk mérséklésének lehetőségei példák alapján, a társadalom felelős alkalmazkodása a földrengésveszélyes zónákban; a nemzetközi segítségnyújtás szerepének bemutatása konkrét példa alapján.</p> <p>A felszín alatti és a felszíni magmatizmus jellemzőinek bemutatása; a vulkánosság típusai, összefüggésük a kőzetlemez-szegélytípusokkal; magyarázó ábrák elemzése. Az ütköző kőzetlemez-szegélyek mentén lejátszódó folyamatok összehasonlítása. Mélytengeri árok, peremi medence, üledékfelhalmozódás, szigetív, hegységképződés (orogenezis).</p> <p>A geológiai (belső) és a földrajzi (külső) erők felszínformáló munkájának kapcsolata, szerepük bemutatása kontinentális és óceáni példák alapján.</p> <p><i>Ásványkincsek</i></p> <p>A legfontosabb kőzetalkotó ásványok felismerése, elkülönítése; a kőzetek csoportosítása, az egyes kőzetcsoportokhoz tartozó főbb kőzettípusok jellemzése; kőzetvizsgálat, kőzetfelismerés.</p> <p>A kőzetek hasznosításának bemutatása példák alapján: közvetlen (pl. terméskő) és átalakítást követő használat (pl. cement, cserép).</p> <p>Ércek és más hasznosítható ásványegyüttesek: példák gyakori</p>	<p><i>Kémia:</i> szerves és szervetlen vegyületek, keverék, ötvözet, ásványok, kőszén, szénhidrogén, halmazállapotok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> élő anyag, evolúció, rendszertan.</p> <p><i>Matematika:</i> térbeli mozgások elképzelése időegységek, időtartammérés.</p> <p><i>Fizika:</i> úszás, sűrűség, nyomás, hőmérséklet, erőhatások, szilárd testek fizikai változásai, hullámterjedés.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegelemek időrendjének felismerése.</p> <p><i>Etika:</i> az erőforrásokkal való etikus gazdálkodás, egyéni és társadalmi</p>

<p>ércásványokra, felismerésük, elkülönítésük; magmás és üledékes ércképződés; az ércek gazdasági hasznosításának bemutatása példák alapján.</p> <p>Fosszilis energiahordozók: a kőszén és a szénhidrogének keletkezésének folyamata, gazdasági jelentőségük változása.</p> <p>A bányászatból, a szilárd földfelszín megbontásából eredő környezeti problémák.</p> <p>A nagy tömegű kőzetátalakítás (pl. cementgyártás) és a fenntarthatóság kapcsolatának szemléltetése; az építkezés, ércbányászat, fosszilis energiahordozók kitermelésének és felhasználásnak környezeti következményei információgyűjtés és feldolgozás alapján.</p> <p>A károkozás mérséklésének lehetőségei, a rekultiváció bemutatása példákban.</p> <p><i>A talaj</i></p> <p>A talaj mint a legösszetettebb és a társadalmi-gazdasági folyamatok miatt legsérülékenyebb környezeti képződmény jellemzése; a talajképződés folyamatának, összefüggéseinek bemutatása.</p> <p>A talaj szerkezete, szintjeinek jellemzői; az elterjedt zonális és azonális talajok jellemzése a kialakításában szerepet játszó tényezők bemutatásával.</p> <p>Példák megnevezése a fenntarthatóság és a talaj kapcsolatára különböző éghajlati övekben; a talaj környezeti hatásjelző szerepének és a talajpusztulás mérséklési lehetőségeinek bemutatása példák alapján.</p> <p><i>Földtörténet</i></p> <p>A kormeghatározás módszerei, a módszerek szerepének összehasonlítása.</p> <p>A földtörténeti időskála elemzése; eon, idő, időszak, kor időegységek rendszere.</p> <p>A Föld belső és felszíni fejlődésének legfontosabb eseményei, azok nyomai bolygónkon; az élet elterjedésének legfontosabb lépcsői, az élet visszahatása a földrajzi, és ezen keresztül a geológiai folyamatokra, a környezet változásának mérőföldkövei; konkrét példák megnevezése, területi előfordulásuk bemutatása.</p>	<p>érdek.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Geoszféra, földköpeny, asztenoszféra, geotermikus gradiens, kőzetlemezmozgás, hegységképződés, földrengés, vulkanizmus, szerkezeti mozgás; kőzetalkotó ásvány, magmás, üledékes és átalakult kőzet, ércásvány, ércképződés, agyagásvány, geokémiai körforgás; nagyszerkezeti elem, domborzati forma, rekultiváció; kormeghatározás, földtörténeti eon, idő, időszak, kor.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Gondwana, Pangea, Tethys. Ósföldek (pajzsok) tanult példái. A Kaledóniai-, a Variszkuszi-, a Pacifikus-, az Eurázsiai-hegységrendszer tanult tagjai.</p>

Fuji, Vezúv, Etna, Hawaii-szigetek, Teleki-vulkán, Mt. Pelée, Mount St. Helens.

	A légkör földrajza	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Időjárási elemek és jelenségek felismerése. A felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai. Az időjárási elemek térbeli és időbeli változásai. A Föld gömb alakjának következményei, az éghajlati övezetesség kialakulásának okai, az egyes éghajlatok előfordulásának területi példái. Éghajlati diagram.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az oksági gondolkodás fejlesztése a légköri folyamatokat alakító tényezők közötti kölcsönhatások alapján. A légkör mint rendszer folyamatainak a Föld egészére gyakorolt hatásának bemutatása. Igény és képesség kialakítása a tevékeny, felelős környezeti magatartásra az emberi tevékenység légköri folyamatokra gyakorolt hatásainak bemutatásával, a személyes felelősség és cselekvés szükségességének felismertetésével. A lokális és a globális kapcsolatának beláttatása a helyi károsító folyamatok globális veszélyforrásokká válásának példáján. Az időjárás okozta veszélyhelyzetek felismertetése, a helyes és mások iránt is felelős cselekvés képességének kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A légkör anyagai és szerkezete</i> A légkört felépítő anyagok csoportosítása, az egyes anyagok légköri folyamatokban betöltött szerepének megismerése. A légkör tartományainak jellemzése, jellemzőik összehasonlítása, szerepük értékelése a földi élet és a gazdaság szempontjából.</p> <p><i>A levegő felmelegedése</i> A levegő felmelegedésének folyamata, törvényszerűségei; folyamatára elemzése, hőmérséklet változásához kapcsolódó egyszerű számítási feladatok megoldása. A felmelegedést meghatározó és módosító tényezők, hatásuk gazdasági-energetikai hasznosíthatóságának példái.</p> <p><i>A felhő- és csapadékképződés</i> A felhő- és csapadékképződés feltételei, összefüggései, a folyamat bemutatása. A levegő nedvességtartalmához és a csapadékképződéshez kapcsolódó számítási feladatok megoldása. A talaj menti és a hulló csapadékok típusainak jellemzése, a csapadék gazdasági jelentőségének ismertetése példákkal.</p> <p><i>A levegő mozgása</i></p>		<p><i>Kémia:</i> gázok jellemzői, gáztörvények, a víz tulajdonságai, kémhatás, kémiai egyenletek, légnyomás, hőmérséklet, áramlások, savas eső.</p> <p><i>Fizika:</i> gáztörvények, kicsapódás, légnyomás, hőmérséklet, sűrűség, áramlások, sebesség, üvegházhatás.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> légzés, keringés, légúti betegségek, allergia.</p> <p><i>Matematika:</i></p>

<p>A légnyomás változásában szerepet játszó tényezők megnevezése; a légnyomás és a szél kialakulásának összefüggései. A nagy földi légkörzés rendszerének bemutatása; a szélrendszerek jellemzése. A monszun szélrendszer kialakulásában szerepet játszó tényezők bemutatása, a mérséklet és a forró övezeti monszun összehasonlítása; a jellegzetes helyi szelek és a mindennapi életre gyakorolt hatásuk bemutatása példák alapján. A ciklon és az anticiklon összehasonlítása, az időjárás alakításában betöltött szerepük igazolása.</p> <p><i>Időjárás, időjárási frontok</i> Az időjárás és a mindennapi élet kapcsolatának bemutatása. Szöveges és képi időjárás-előrejelzés értelmezése; következtetés levonása időjárási adatokból. A hideg és a meleg front összehasonlítása, jellemző folyamataik bemutatása, példák a mindennapi életet befolyásoló szerepükre. Felkészülés az időjárás okozta veszélyhelyzetekre, a helyes és másokért is felelős magatartás kialakítása.</p> <p><i>A szél és a csapadék felszínformáló tevékenysége</i> A felszínformáló tevékenységet befolyásoló tényezők összegyűjtése; a pusztító és építő tevékenység által létrehozott jellemzői formák felismerése. A szél és a csapadék felszínformáló tevékenységének gazdasági következményei.</p> <p><i>A légszennyezés következményei</i> A legnagyobb légszennyező források megnevezése; a szennyeződés élettani, gazdasági stb. következményeinek bemutatása példák alapján. Az egyén lehetőségeinek és felelősségének feltárása a károsítás mérséklésében, a légköri folyamatok egyensúlyának megőrzésében. Aktuális légszennyezési információk gyűjtése és feldolgozása.</p>	<p>százalékszámítás, matematikai eszköztudás alkalmazása.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Etika:</i> az egyéni felelősség felismerése, felelős viselkedés.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Állandó, változó és erősen változó gáz; troposzféra, sztratoszféra; üvegházhatás, a hőmérséklet napi és éves járása, izoterma, izobár, hőmérsékleti egyenlítő, főnszél, harmatpont, relatív páratartalom, felhőtípusok, talaj menti csapadék, hulló csapadék; időjárás- előrejelzés, kibocsátás, szállítás, leülepedés, ózonréteg ritkulása (elvékonyodása), globális felmelegedés, savas csapadék, a szél pusztító és építő munkája, erózió.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A vízburok földrajza</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az óceánok és a jelentősebb tengerek elhelyezkedése. A folyók</p>	

	felszíninformáló munkájának jellemzői példái, az árvíz. A tavak jellemzői. Hazánk legnagyobb folyói és tavai. Az egyes kontinensek legjelentősebb folyói, tavai. Talajvíz, hévíz fogalma, hazai előfordulásuk példái. Vízszennyezés.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vízburokban lezajló folyamatok társadalmi-gazdasági következményeinek felismertetése. Oksági gondolkodás fejlesztése a növekvő termelés és fogyasztás által a vízburokban bekövetkezett változások, az emberiség további sorsát is befolyásoló hatások megláttatásával. A személyes felelősség és cselekvés szükségességének, lehetőségeinek felismertetése, a felelős környezeti magatartás iránti igény kialakítása. A környezeti szemlélet fejlesztése a lokális károsító folyamatok kölcsönhatások révén megvalósuló globális veszélyforrásokká válásának, valamint az egészséges ivóvíz biztosításának egyre nagyobb nehézségei miatt elengedhetetlen ésszerű, takarékos vízfelhasználás beláttatásával. A vízburok folyamatai által okozott veszélyhelyzetek felismertetése és a helyes, mások iránt is felelős cselekvés képességének kialakítása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A vízburok tulajdonságai és mozgásai</i> A vízburok tagolódása, az elemek kapcsolódásának, egymáshoz való viszonyának megértése (világtenger, óceánok, tengerek); a tengerek típusainak, jellemzőinek bemutatása példák alapján. A sós és az édes víz eltérő tulajdonságai, következményeinek bemutatása. A tengervíz sótartalmát befolyásoló tényezők földrajzi összefüggéseinek értelmezése. A hullámozgás kialakulása és jellemzői, kapcsolata a parttípusokkal. A tengeráramlást kialakító tényezők összefüggéseinek bemutatása; a hideg és a meleg tengeráramlások példái; a tengeráramlás éghajlatmódosító szerepének bemutatása példákban. A tengerjárást kialakító tényezők összefüggései, a jelenség kapcsolata a torkolattípusokkal.</p> <p><i>A felszín alatti vizek</i> A felszín alatti vizek típusai, kialakulásuk folyamatának, összefüggéseinek bemutatása. Az egyes víztípusok jellemzése, gazdasági jelentőségük megismertetése példák alapján; veszélyeztetettségük okainak és következményeinek feltárása.</p> <p><i>A felszíni vizek</i> A vízgyűjtő terület, a vízállás, a vízjárás és a vízhozam összefüggéseinek felismerése. A tómedencék kialakulásának típusai példák alapján; a tavak pusztulásához vezető folyamatok, illetve azok összefüggéseinek bemutatása.</p> <p><i>A víz és a jég felszíninformáló munkája</i></p>	<p><i>Kémia:</i> víz, oldatok, oldódás, szén-sav, nitrátok.</p> <p><i>Fizika:</i> nyomás, áramlások, tömegvonzás, energia.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> eutrofizáció, vízi életközösségek.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Etika:</i> az erőforrásokkal való etikus gazdálkodás, egyéni és társadalmi érdek, az egyéni felelősség felismerése, önkéntes segítőmunka.</p>

<p>A tenger és a folyóvíz felszínformáló munkáját befolyásoló tényezők megismerése; épülő és pusztuló tengerpartok jellemzése; a folyók építő és pusztító munkája következményeinek bemutatása, felszínformálási összefüggéseinek megismerése.</p> <p>A belföldi és a magashegységi jég felszínformáló munkájának összevetése, jellemzése.</p> <p>Jellemző felszínformák felismerése képeken, következtetés kialakulási folyamatra.</p> <p><i>A karsztosodás</i></p> <p>A karsztosodás folyamatának bemutatása, a tényezők közötti összefüggések felismerése.</p> <p>A felszíni és felszín alatti karsztformák jellemzése; a jellemző felszínformák felismerése képeken, terepen, következtetés a kialakulás folyamatára.</p> <p><i>A vízburok mint gazdasági erőforrás</i></p> <p>A vízgazdálkodás feladatainak értelmezése; az ár- és belvízvédalom szerepének bemutatása hazai példákon; a veszélyhelyzetek kialakulásához vezető folyamatok megismerése; helyes és felelős magatartás veszélyhelyzetekben.</p> <p>A gazdaság vízigénye: kommunális és ipari vízellátás, öntözés, a vízenergia hasznosításának lehetőségei és korlátai.</p> <p>A vízi szállítás jellemzői; a víz mint idegenforgalmi tényező bemutatása hazai és nemzetközi példákon.</p> <p><i>A vízburok környezeti problémái</i></p> <p>A legnagyobb szennyező források megnevezése; a szennyeződés élettani, gazdasági stb. következményeinek bemutatása példák alapján; az egyén lehetőségeinek és felelősségének feltárása a károsítás mérséklésében, a vízburok egyensúlyának megőrzésében.</p> <p>Az öntözés okozta környezeti problémák bemutatása.</p> <p>Az ivóvíz-biztosítás nehézségeinek és következményeinek, a vízzel való takarékoság lehetőségeinek megismerése információgyűjtés és feldolgozás alapján.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Világtenger, beltenger, peremtenger, fajhő, talajvíz, belvíz, rétegvíz, hévíz, vízrendszer, fertő, mocsár, láp, eutrofizáció, lefolyástalan terület, épülő tengerpart, pusztuló tengerpart, szakaszjelleg, gleccser, moréna, karsztjelenség, karsztforma.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Az óceánok és tengerek, tavak, folyók tanult példái.</p> <p>Karib (Antilla)-tenger, Csád-tó, Niger, Tanganyika-tó, Szt. Lőrinc-folyó; Eufrátesz, Holt-tenger, Jenyiszej, Léna, Ebro, Elba, Fekete-tenger, Rajna, Genfi-tó, Gyilkos-tó, Odera, Olt, Szent Anna-tó, Vág, Visztula, Bodrog, Hernád, Mura, Szamos, Száva, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó. Golf-, Észak-atlanti-, Labrador-, Humboldt-, Oja-shio-, Kuro-shio-áramlás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A földrajzi övezetesség	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az éghajlat és az időjárás fogalma, az éghajlati elemek felismerése. Az egyes kontinensek tipikus éghajlatainak és Magyarország éghajlatának jellemzői. Az éghajlati elemek, az éghajlatot alakító és módosító tényezők szerepe. Éghajlati diagram olvasása. Az éghajlati övezetesség okai. A földrajzi övezetek egyedi jellemzői, az övezetekhez kötődő tipikus tájak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az oksági gondolkodás fejlesztése a földrajzi övezetességet kialakító tényezők közötti ok-okozati kapcsolatrendszerek megértésével, az éghajlat más földrajzi tényezők alakításában meghatározó jelentőségének, a természeti adottságok és a mezőgazdasági tevékenység közötti, az éghajlat és a táplálkozás, a napi életvitel közötti összefüggések felismertetésével. A rendszerszemlélet fejlesztése a földrajzi övezetesség elemeinek megismerése során. Annak megértése, hogy az egyes elemekben bekövetkező változások az egész bolygónkra kiterjedő övezetesség rendszerének megbomlásához is vezethetnek és átalakíthatják, illetve létében veszélyeztethetik az egyes társadalmak életét.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A szoláris és a valódi éghajlati övezetesség</i> A szoláris éghajlati övezetesség kialakulása törvényszerűségeinek, a valódi éghajlati övezetességgel való kapcsolatának, az övezetességet kialakító és módosító tényezők szerepének értelmezése, összefüggéseinek feltárása. Az övezetesség rendszerének megerősítése; az éghajlati és a földrajzi övezetesség közötti különbség indoklása. A talajtípusok övezetes elrendeződésének bemutatása, az egyes övezetekhez kapcsolódó meghatározó zonális talajtípusok jellemzése.</p> <p><i>A forró, a mérsékelt és a hideg földrajzi övezet</i> Az övezetek kialakulása, elrendeződése, az ebben rejlő törvényszerűségek és összefüggések feltárása; az övezetek tagolódásának törvényszerűségei. Az éghajlati jellemzők változásában megfigyelhető törvényszerűségek feltárása, más elemekkel való összefüggéseinek bemutatása. A természetföldrajzi adottságok és az életmód, illetve gazdálkodás kapcsolatának bemutatása; az összefüggések, ok-okozati kapcsolatok feltárása. Övezeteket veszélyeztető környezeti problémák és következményeik bemutatása.</p> <p><i>A függőleges övezetesség</i> A kialakulás összefüggéseinek, törvényszerűségeinek bizonyítása.</p>		<p><i>Fizika:</i> meteorológiai jelenségek fizikai alapjai.</p> <p><i>Matematika:</i> modellek és diagramok megértése, adatleolvasás.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életfeltételek, életközösségek, biomok, ökológiai kapcsolatrendszerek, talaj, az élővilág rendszerezése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegegységek közötti tartalmi különbségek felismerése.</p>

A függőleges övezetességben megnyilvánuló területi különbségek bemutatása példák alapján.	<i>Etika</i> : más kultúrák iránti érdeklődés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szoláris és valódi éghajlati övezetesség, földrajzi övezetesség, övezet, öv, terület, vidék; zonális talaj, természetes élővilág, függőleges övezetesség, erdőhatár, hóhatár.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Társadalmi folyamatok a 21. század elején	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A hazai településtípusok legfontosabb jellemzői, a különböző településtípusokon élők jellemző tevékenységei. Települések és szerepköreik konkrét példái. Az egyes kontinensek, kontinensrészek, országok népességének jellemzői, meghatározó jelentőségű települései.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eltérő kultúrák értékeinek felismertetése, a kultúrák közötti párbeszéd fontosságának, a vallás kultúraformáló szerepének megértetése. Érdeklődés és nyitottság kialakítása más vallások, kultúrák értékeinek megismerése iránt. Az idegen nyelvtudás fontosságának belátása. Bolygónk különböző térségeiben lejátszódó urbanizálódás eltérő vonásainak felismerése, a társadalmi-gazdasági fejlődéssel való összefüggésének belátása. A témához kapcsolódó média hírek kritikus értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Demográfiai folyamatok a 21. század elején</i> A népességszám-változás időbeli és területi különbségeinek, okainak feltárása, következményeinek megfogalmazása; a fiatal és az öregedő társadalmak jellemzőinek összevetése, következtetés társadalmi folyamatokra, problémákra. A népesség térbeli eloszlását befolyásoló tényezők megismerése, példák megnevezése ritkán és sűrűn lakott területekre. A népesség gazdasági aktivitás szerinti jellemzői (keresők, eltartottak). A demográfiai folyamatokhoz kapcsolódó egyszerű számítási feladatok megoldása, következtetések levonása az eredmények alapján. Napjaink migrációs folyamatainak megismerése, konkrét példáinak bemutatása (pl. hírek, nyomtatott és digitális információforrások alapján), az okok feltárása.</p> <p><i>A népesség összetétele</i></p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: demográfiai folyamatok; vallás, nemzetiség, a városok kialakulása, urbanizáció jellemzői.</p> <p><i>Biológia-egészségtan</i>: emberfajta.</p> <p><i>Matematika</i>: logikus gondolkodás, matematikai eszközhasználat.</p>

<p>Az emberfajták (nagyasszok) területi elhelyezkedésének bemutatása. Állam, nemzet, nemzetállam, több nemzetiségű állam, nemzeti kisebbség fogalmának értelmezése konkrét példák alapján.</p> <p>A nyelvi sokszínűség jellemzése, a világnyelvek szerepének megértése.</p> <p>A világvallások elterjedésének, a vallás kulturális és a társadalmi-gazdasági folyamatokban betöltött szerepének megismerése példák alapján.</p> <p><i>Településtípusok – urbanizáció</i></p> <p>A települések csoportosítása különböző szempontok alapján példákkal.</p> <p>A falu és a város fejlődésének, szerepének, jellemzőinek összehasonlítása, példák különböző szerepkört betöltő településekre a szerepkörök átalakulására.</p> <p>Az egyes településtípusokon élők életkörülményének, az életmódjának összevetése; a tanya és a farm összehasonlítása.</p> <p>A városodás és városiasodás fogalmának megismerése, kapcsolatok megértése; az urbanizációs folyamatok összehasonlítása a fejlett és a fejlődő világban; az agglomerációk kialakulásának bemutatása konkrét példákkal; a nagyvárosi élet ellentmondásainak feltárása a témához kapcsolódó szemelvények, adatok felhasználásával.</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> a nyelvtanulás fontossága (motiváció).</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Etika:</i> a vallás szerepe, más kultúrák értékeinek elismerése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nagyassz, természetes szaporodás és fogyás, a népesedési folyamat szakaszai, népességrobbanás, korfa, fiatalodó társadalom, öregedő társadalom, születéskor várható élettartam, népsűrűség, világnyelv, világvallás, aktív és inaktív népesség, munkanélküliség, vendégmunkás; tanya, farm, falu, város, városszerkezet, agglomeráció.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Nyugat-európai, észak-amerikai és kelet-ázsiai népességtömörülés, a világvallások központjai.</p>

10. évfolyam

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A világgazdaság jellemző folyamatai</p>	<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Alapvető gazdasági fogalmak: gazdaság, ipar, mezőgazdaság, szolgáltatás bevétel, kiadás adósság. A család mint a legkisebb gazdasági közösség működése. A világ meghatározó jelentőségű országainak alapvető gazdasági jellemzői. Magyarország gazdaságának fő vonásai</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A globalizáció fogalmának megértetése, a jellemzők, a mozgatórugók, a folyamat ellentmondásainak felismertetése.</p> <p>A pénzvilág alapvető folyamatainak megértetése, intézményrendszerének megismertetése, az ismeretek mindennapi pénzügyi helyzetekben való alkalmazási képességének kialakítása. A hitelfelvétel esetleges veszélyeinek beláttatása.</p> <p>Érdeklődés felkeltése a napi pénzügyi-gazdasági folyamatok megismerése iránt. A témához kapcsolódó, médiában megjelenő hírek kritikus értelmezése. Pénzügyi döntések mérlegelési képességének, a vállalkozó szellemű, kreatív állampolgárrá válás igényének kialakítása.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Nemzetgazdaságok és a világgazdaság</i></p> <p>A nemzetgazdaságok átalakuló szerepének megértése, az állam piacgazdaságban betöltött szerepének megismerése.</p> <p>A gazdasági fejlettség összehasonlítására alkalmas mutatók értelmezése, a területi különbségeinek példái: a centrum és periféria térségek jellemzői, kapcsolatrendszerük sajátos vonásai. Különböző típusú statisztikai forrásokból gyűjtött fejlettséget tükröző adatsorok értelmezése.</p> <p>A gazdaság szerveződését befolyásoló természeti és társadalmi telepítő tényezők megismerése, szerepük átalakulásának példái.</p> <p>A gazdasági szerkezet, az egyes ágazatok változó szerepének megértése, a gazdasági szerkezet és társadalmi-gazdasági fejlettség összefüggéseinek bemutatása országpéldákon. A gazdasági és a foglalkozási szerkezet kapcsolatának felismerése, a foglalkozási átrétegződés bemutatása példák alapján.</p> <p><i>Integrációs folyamatok</i></p> <p>Az együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezők értékelése; az integrációk fejlődési szintjeinek összehasonlítása, az együttműködés előnyeinek feltárása.</p> <p>A legfontosabb nemzetközi integrációk jellemzése.</p> <p><i>A globalizáció</i></p> <p>A globalizáció értelmezése, feltételei, jellemzése; a transznacionális vállalatok (TNC) működésének, a termelés-szervezés sajátosságainak bemutatása vállalatpéldákon; a globalizáció és a TNC-k kapcsolatának felismerése.</p> <p>A globalizáció következményeinek, mindennapi életünkre gyakorolt hatásának bemutatása.</p> <p><i>A monetáris világ</i></p> <p>A működőtőke és a pénztőke áramlásának jellemzői; a mindennapok pénzügyi folyamatai, a pénzügyi szolgáltatások megismerése (folyószámla, hitel, befektetés, értékpapírok, valuta), a tőzsde</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az eltérő gazdasági fejlettség történelmi alapjai, Európa a 20. század második felében, gazdaságtörténet.</p> <p><i>Matematika:</i> statisztikai adatok értelmezése, kamatszámítás.</p> <p><i>Etika:</i> a pénz szerepe a mindennapi életben.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a családi gazdálkodás, a jövedelem, hitelfelvétel.</p>

<p>működésének jellemzői.</p> <p>Az infláció kialakulásában szerepet játszó tényezők bemutatása, az infláció következményeinek mérlegelése.</p> <p>A hitelfelvétel és az eladósodás összefüggéseinek felismerése az egyén, a nemzetgazdaság és a világgazdaság szintjén; az eladósodás és az adósságválság kialakulásának folyamata, az összefüggések feltárása.</p> <p>A nemzetközi pénzügyi szervezetek szerepének és feladatainak megismerése.</p> <p>A gazdasági, pénzügyi folyamatokhoz kapcsolódó hírek, adatok gyűjtése, értelmezése, vélemények ütköztetése; egyszerű valutaátváltási feladatok megoldása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gazdasági szerkezet, GDP, GNI, piacgazdaság, költségvetés, integráció, területi fejlettségi különbség, K+F, globalizáció, pénztőke, működőtőke, adósságválság, Nemzetközi Valutaalap (IMF), Világbank, WTO, OECD.
Topográfiai ismeretek	A világ meghatározó jelentőségű tőzsdéinek helyszínei.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarország – helyünk a Kárpát-medencében és Európában	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Magyarország és a Kárpát-medence természetföldrajzi jellemzői. Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzői, területi sajátosságainak vonásai, értékei és problémái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A magyarsághoz, a hazához, a szűkebb és tágabb környezetükhöz való kötődés megerősítése hazánk természeti, társadalmi, kulturális és tudományos értékeinek megismertetésével.</p> <p>A kedvezőtlen népesedési folyamatok társadalmi, gazdasági következményeinek beláttatása.</p> <p>A kreatív, vállalkozó szemléletű gondolkodás megalapozása az egyén, a helyi és a regionális közösségek gazdaságfejlesztésében betöltött szerepének, lehetőségeinek felismertetésével.</p> <p>Az érdeklődés felkeltése a szűkebb és tágabb környezetüket érintő társadalmi-gazdasági folyamatok, illetve fejlesztések, döntések megismerése iránt.</p> <p>A földrajzi ismeretek alkalmazási képességének kialakítása a hazai földrajzi térben; a hazánkkal, a Kárpát-medencével kapcsolatos társadalmi-gazdasági tartalmú információk, hírek értelmezése, a kritikai gondolkodás fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A magyarországi társadalmi-gazdasági fejlődés jellemzői</i></p> <p>A természeti és társadalmi erőforrások jellemzése.</p> <p>A gazdasági rendszerváltás következményeinek bemutatása.</p> <p>Napjaink jellemző társadalmi és gazdasági folyamatainak megismerése, a társadalmi– gazdasági fejlődésre gyakorolt hatásuk bemutatása példák alapján.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Magyarország történelme.</p>

<p><i>A magyarországi régiók földrajzi jellemzői</i></p> <p>Az egyes régiók jellemző erőforrásainak megismerése, földrajzi adottságainak összehasonlító értékelése; a társadalmi– gazdasági központok megismerése.</p> <p>A társadalmi– gazdasági fejlődés és fejlettség területi különbségeinek bemutatása, az összefüggések feltárása, a lehetséges fejlődési utak, húzóágazatok prognosztizálása.</p> <p>A védelem alatt álló természeti, kulturális értékek, nemzeti parkok, világörökségi helyszínek értékeinek rendszerezése, idegenforgalmi szerepük feltárása.</p> <p>Az idegenforgalom társadalmi adottságainak (infrastruktúra, szolgáltatások) értékelése, a legfontosabb idegenforgalmi célpontok bemutatása.</p> <p><i>Az országhatáron átívelő kapcsolatok</i></p> <p>A regionális szerveződések földrajzi alapjainak feltárása; eurorégiók a Kárpát– medencében, működésük értelmezése.</p> <p>Hazánk Európai Unióban betöltött szerepének megismerése, nemzetközi gazdasági kapcsolataink bemutatása.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> az épített környezet értékei.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> védett növények és állatok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hazai tájakról készült leírások.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Etika:</i> kulturális érték, a hazánkban élő nemzetiségek kulturális értékeinek tisztelete.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Természeti és társadalmi erőforrások, gazdasági rendszerváltozás, eladósodás, működőtőke-befektetés, területi fejlettségkülönbség, tranzitforgalom, gazdasági szerkezetváltás, húzóágazat, idegenforgalom, személygépkocsi-gyártás, vegyipar, ipari park, hungarikum, nyitott gazdaság, eurorégió.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Magyarország megyéi, megyeszékhelyei és megyei jogú városai. Településpéldák az alábbi szempontokból: határátkelőhely, vallási és kulturális központ, a kitermelés és az energiagazdaság központjai, élelmiszer-, gép- és vegyipari központ, válságterület települése, idegenforgalmi központ, védett természeti és kulturális érték helyszíne, világörökség helyszín.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában</p>	<p>Órakeret 16 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az Európai Unióról tagállamai, a közösség működésének alapvető elemei, az egyes kontinensrészek természeti és társadalmi-gazdasági jellemzői.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az Európai identitástudat továbbfejlesztése az Európai Unió, illetve a kontinens országai természeti és társadalmi-kulturális sokszínűségének felismertetésével, az Unió tagországai által közösen megfogalmazott</p>	

	<p>értékek iránti tisztelet, a felelős közösségi magatartás iránti igény kialakításával.</p> <p>Nyitottság kialakítása az országok természeti és kulturális értékeinek megismerése iránt.</p> <p>Az Európai Unióval, illetve a kontinens országaival kapcsolatos hírek, információk értelmezése, érdeklődés kialakítása a közösséget, a kontinens országait érintő témák, események megismerése iránt. Az Európai Unió belüli különbségek okainak felismertetése, az ezek kiegyenlítődésére irányuló programok, alapok jelentőségének megértése.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az Európai Unió</i> Az együttműködés kialakulását és elmélyítését segítő tényezők, az ágazati és regionális együttműködés területei és konkrét példáinak megnevezése. Az Európai Unió mint gazdasági erőter elhelyezése a világgazdaságban.</p> <p>A területi fejlettség különbség jellemzői, az eltérő gazdasági fejlettség okainak feltárása; a regionális politika lényegének megértése.</p> <p><i>A területi fejlettség különbségei Európában</i> Az Európai Unió magterületei: Németország, Franciaország, a Benelux államok és az Egyesült Királyság gazdaságának szerepe az Európai Unió gazdaságában.</p> <p>Fejlett gazdaságú országok Európa közepén: Ausztria és Svájc gazdaságának összehasonlítása, a fejlődés sajátos vonásainak kiemelése.</p> <p>A gazdasági felzárkózást lehetőségeinek és nehézségeinek bemutatása Olaszország, Spanyolország és Görögország példáján.</p> <p>Kelet-Közép-Európa és Délkelet-Európa rendszerváltó országai: a piacgazdaságra történő áttérés társadalmi és gazdasági következményeinek bizonyítása. Csehország, Lengyelország, Szlovákia, Románia gazdasági fejlődésének összehasonlítása. A jugoszláv utódállamok (délszláv országok) eltérő fejlődési útjai, a fejlődést nehezítő társadalmi- gazdasági tényezőinek kiemelése.</p> <p>Kelet- Európa: az elhúzódó gazdasági átalakulás következményei Ukrajna gazdaságának példáján. Oroszország társadalmi- gazdasági fejlődésének sajátos vonásai, az ország világgazdasági szerepének alakulásában.</p> <p>Egy választott térség / ország megadott szempontok szerinti bemutatása pl. prezentáció készítésével különböző forrásokból gyűjtött információk alapján.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Európa a 20. század második felében, az Európai Unió kialakulása, Szovjetunió, szocializmus.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> útleírások, tájleírások.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Etika:</i> más kultúrák értékeinek tisztelete.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gazdasági unió, eurózóna, Schengeni egyezmény, uniós támogatás, területi fejlettségkülönbség, regionális politika, magterület, periféria terület, felzárkózás.
Topográfiai ismeretek	Európa országai és fővárosai. A magyarsághoz kötődő határon túli területek központjai. Antwerpen, Barcelona, Bilbao, Birmingham, Csernobil, Donyeck, Dubrovnik, Europoort, Fiume (Rijeka), Genova, Gibraltár, Glasgow, Göteborg, Lyon, Manchester, Marseille, Milánó, Murmanszk, Nápoly, Odessza, Rotterdam, Sevilla, Split, Strasbourg, Szentpétervár, Theszaloníki, Torino, Várna, Velence, Volgograd. Bonn, Brassó, Bréma, Brno, Constanța, Dortmund, Drezda, Duisburg, Frankfurt, Galați, Gdańsk, Genf, Graz, Halle, Hamburg, Hannover, Karlovy Vary, Katowice, Köln, Krakkó, Linz, Lipcse, Lódz, München, Ostrava, Ploiești, Plzeň, Rostock, Salzburg, Stuttgart, Szczecin, Trieszt, Zürich.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok társadalmi-gazdasági jellemzői	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Az egyes kontinensek természetföldrajzi jellemzői, kontinensek, illetve azok meghatározó jelentőségű országcsoportjainak társadalmi-gazdasági és környezeti sajátosságai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A fejlett országok felelősségének felismertetése a perifériatérségek problémáinak mérséklésében, a nemzetközi összefogás szükségességének beláttatása. A földi gazdasági erőter folyamatos átrendeződésének felismertetése, okainak megértetése. Világunk természeti és társadalmi-kulturális sokszínűségének felismertetése, ezekben rejlő értékek megőrzése iránti felelősség kialakítása. Nytottság kialakítása más országok természeti és kulturális értékeinek megismerése iránt. A Föld közeli és távoli országaival kapcsolatos hírek, információk értelmezése, érdeklődés felkeltése a közösséget, az egész emberiséget érintő témák, események megismerése iránt. Az általános emberi jogok (pl. az egészséges környezethez, a tanuláshoz való jog) érvényesülése iránti elkötelezettség, az emberi értékek iránti tisztelet kialakítása. A szociális kompetencia fejlesztése a segítő szándékú, az emberi fejlődést szolgáló karitatív tevékenység tiszteletének, illetve az ebben való közreműködés képességének alakításával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Ázsia regionális földrajza</i> Délnyugat– Ázsia világgazdasági jelentőségének bemutatása; a szénhidrogénkincs szerepének igazolása a térség fejlődésében. A		<i>Történelem,</i> <i>társadalmi és</i> <i>állampolgári</i>

<p>kultúrák találkozásának bemutatása Törökország példáján; Izrael fejlődésének társadalmi– gazdasági tényezői.</p> <p>Japán meghatározó szerepe Kelet– és Délkelet– Ázsia gazdasági fejlődésében. A feltörekvő új gazdasági hatalmak (Kína és India) fejlődésének sajátos vonásai.</p> <p>Délkelet– Ázsia gyorsan iparosodott országainak fejlődési sajátosságai, az eltérő fejlődési utak magyarázata.</p> <p>Ázsia elmaradott, szegény térségeinek bemutatása, a társadalmi-gazdaság problémák értelmezése és magyarázata.</p> <p><i>Amerika regionális földrajza</i></p> <p>Az Amerikai Egyesült Államok szerepének bemutatása a világ gazdasági és pénzügyi folyamatainak alakulásában. A gazdasági fejlődés sajátosságai, területi jellemzése, az összefüggések bizonyítása; az országon belüli gazdasági-területi átrendeződés sajátos vonásainak és okainak bemutatása.</p> <p>A NAFTA USA-n kívüli tagországai (Kanada és Mexikó), szerepük az együttműködésben példák alapján.</p> <p>Latin– Amerika gazdasági fejlődését befolyásoló tényezők, társadalmi– történelmi adottságok bemutatása; a fejlettség területi különbségei, a gazdasági fejlődés gócpontjainak jellemzői. A fejlődés ellentmondásainak feltárása az adóparadicsomok példáján; az országok világgazdasági szerepének bemutatása példák alapján.</p> <p>Brazília feltörekvő gazdaságának jellemzése, a fejlődést elősegítő és megnehezítő tényezők kiemelése.</p> <p><i>Afrika regionális földrajza</i></p> <p>A gazdasági fejlődést befolyásoló természeti és társadalmi tényezők értékelése; a fejlettség területi különbségeinek bemutatása, az okok feltárása, a gazdasági fejlődést nehezítő tényezők elemzése.</p> <p>Észak– Afrika és trópusi Afrika földrajzi adottságainak összehasonlítása, a társadalmi-gazdasági felzárkózás lehetőségeinek példái. A Dél– afrikai Köztársaság fejlődésében szerepet játszó tényezők bemutatása.</p> <p>Egy választott térség vagy ország megadott szempontok szerinti bemutatása pl. prezentáció készítésével különböző forrásokból gyűjtött információk alapján.</p>	<p><i>ismeretek:</i> ókori öntözéses kultúrák (Egyiptom, Mezopotámia, India, Kína), világvallások gyarmatosítás, nagy földrajzi felfedezések, az Amerikai Egyesült Államok megalakulása.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> útleírások, tájleírások.</p> <p><i>Művészetek:</i> távoli tájak népeinek kulturális értékei.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Etika:</i> más kultúrák értékeinek tisztelete.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Világgazdasági centrum–periféria, gyarmatosítás, posztindusztriális társadalom, technopolisz, hightech ágazat, K+F, duális gazdaság, demográfiai válság, feltörekvő ország, üdülősziget, adóparadicsom, ültetvény, farm, eladósodás, adósságválság, éhségövezet, OPEC.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Fülöp-szigetek, Indonézia, Irak, Irán, Malajzia, Tajvan; Algéria, Csád, Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Guinea, Kenya, Libéria, Líbia, Marokkó, Nigéria, Tunézia; Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Bolívia, Chile, Brazília, Kanada, Kuba, Mexikó, Nicaragua, Panama, Venezuela. Abuja, Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó, Tel-Aviv, Pretoria,</p>

	Atlanta, Brazíliaváros, Buenos Aires, Caracas, Chicago, Dallas, Havanna, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Seattle, Washington. Adóparadicsomok és üdülő szigetek példái.
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Az egyes kontinensek, országok feldolgozása során megismert konkrét környezeti problémák. Magyarország környezeti állapota, védendő természeti és társadalmi– kulturális értékei. A Világörökség részeként megnevezett értékek megismertetése; a geoszférák környezeti problémáinak feltárása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megértése, hogy a természeti és a társadalmi– gazdasági folyamatok közötti egyensúly megőrzése, a környezettudatos termelés és fogyasztás elvének érvényesülése Földünk jövője szempontjából alapvető fontosságú. A lokális folyamat – globális következmény elv értelmében az egyén és a helyi közösségek felelőségének belátása.</p> <p>A környezeti témák iránti folyamatos tájékozódás igényének, a környezetbarát termékek, eljárások megismerése iránti igény kialakítása, a témához kapcsolódó médiában elhangzó információk kritikus értelmezése.</p> <p>Törekvés a fogyasztási szokások környezeti szempontokat szem előtt tartó átalakítására, a tudatos fogyasztói magatartásra baráti és családi körben egyaránt.</p> <p>A természeti környezet, a természetes tájak és életközösségek sokszínűségében rejlő szépség felismertetése, a megőrzését segítő magatartásforma kialakítása. A témában megszerzett ismeretek tudatos alkalmazása a mindennapi életben, és majd később a munka világában is.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A globálissá váló környezetszennyezés és következményei</i> A szférákat ért környezetkárosító hatások rendszerezése, az összefüggések feltárása, a lokális szennyeződés globális következményeinek igazolása példákkal; a környezetkárosodás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatásának bemutatása.</p> <p><i>Demográfiai és urbanizációs válság</i> A népességrobbanás kialakulása, következményei, a folyamat összefüggéseinek, területi jellemzőinek feltárása. Eltérő népesedési folyamatok: csökkenő lélekszámú és intenzíven növekvő társadalmak jellemzőinek bemutatása példákon. A nagyvárosok terjeszkedése: az urbanizációs folyamat területi jellemzőinek, ellentmondásainak, társadalmi-gazdasági következményeinek feltárása példákkal.</p>		<p><i>Kémia:</i> a szennyeződésekhez kapcsolódó kémiai folyamatok, szennyezőanyagok, gyártási folyamatok, műanyagok, égés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> környezeti ártalmak, egészséges táplálkozás, hiánybetegségek, elhízás, GMO,</p>

<p><i>Élelmezési válság</i> Az élelmiszertermelés és -fogyasztás területi ellentmondásainak felismerése. A fokozódó mezőgazdasági termelés környezeti hatásainak igazolása példákkal. A bioszféra és a talaj sérülékenységének felismerése. A genetikailag módosított termékek előállításának, elterjedésének lehetséges hatásai. A biogazdálkodás jellemzése.</p> <p><i>A mind nagyobb mértékű fogyasztás és a gazdasági növekedés következményei</i> A nyersanyag- és energiaválság kialakulásának folyamata. Az energia- és nyersanyag-hatékony gazdálkodás lényegének megismerése, az alternatív energiaforrások hasznosítási problémáinak feltárása. A környezeti szempontok érvényesíthetőségének bemutatása a termelésben és a fogyasztásban, a fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói magatartás jellemzőinek összegyűjtése, összevetése. A hulladékkezelés és a hulladékgazdálkodás fontosságának igazolása, a különböző megoldási lehetőség összevetése.</p> <p><i>A környezet- és a természetvédelem feladatai.</i> Az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségei, a tevékeny közreműködés példáinak bemutatása. A helyi szerveződések, illetve a regionális és nemzetközi összefogás példái a környezet védelme és a fenntarthatóság eléréséért. A természeti- táji értékek és az emberiség kultúrkincsének védelmében tett lépések fontosságának, jelentőségének feltárása. A legfontosabb nemzetközi szervezetek tevékenységének bemutatása, a főbb egyezmények, irányelvek célkitűzéseinek megismerése. A megvalósítás eredményeinek és nehézségeinek feltárása. A témakörhöz kapcsolódó aktualitások bemutatása források feldolgozásával.</p>	<p>rendszerteran, védett növények és állatok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> demográfia, urbanizáció.</p> <p><i>Fizika:</i> energia.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> családtervezés, tudatos fogyasztói magatartás.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.</p> <p><i>Etika:</i> a jövő generációért érzett felelősség.</p>
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elsivatagosodás, elszikesedés, talajpusztulás, ózonritkulás, globális klímaváltozás, savas csapadék, radioaktív szennyeződés, biodiverzitás csökkenése, ivóvízellátás, vízhiány, vízszennyezés, népességrobbanás, élelmezési válság, urbanizációs problémák, fogyó és megújuló energiaforrások, energiahatékonyság, veszélyes hulladék, szelektív hulladékgyűjtés, hulladék újrahasznosítása, fenntarthatóság. ENSZ, FAO, UNESCO, WHO, WWF, Greenpeace, kiotói egyezmény.
------------------------------------	--

Topográfiai ismeretek	Környezeti világegyezmények aláírásának helyszínei. Regionális és globális hatású társadalmi-gazdasági és környezeti katasztrófák kipattanásának helyszínei.
------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanulók legyenek képesek a különböző szempontból elsajátított földrajzi (általános és leíró természet-, illetve társadalom-, valamint gazdaságföldrajzi) ismereteik szintetizálására. Rendelkezzenek valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről.</p> <p>Legyenek képesek a térkép információforrásként történő használatára, a leolvasott adatok értelmezésére. Ismerjék fel a Világegyetem és a Naprendszer felépítésében, a bolygók mozgásában megnyilvánuló törvényszerűségeket.</p> <p>Tudjanak tájékozódni a földtörténeti időben, ismerjék a kontinenseket felépítő nagyszerkezeti egységek kialakulásának időbeli rendjét, földrajzi elhelyezkedését.</p> <p>Legyenek képesek megadott szempontok alapján bemutatni az egyes geoszférák sajátosságait, jellemző folyamatait és azok összefüggéseit. Lássák be, hogy az egyes geoszférákat ért környezeti károk hatása más szférákra is kiterjedhet.</p> <p>Legyenek képesek a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggések és törvényszerűségek értelmezésére.</p> <p>Legyenek képesek alapvető összefüggések és törvényszerűségek felismerésére és megfogalmazására az egész Földre jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatosan.</p> <p>Tudják elhelyezni az egyes országokat, országcsoportokat és integrációkat a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban, tudják értelmezni a világgazdaságban betöltött szerepüket.</p> <p>Legyenek képesek összevetni és értékelni az egyes térségek, illetve országok eltérő társadalmi-gazdasági adottságait és az adottságok jelentőségének időbeli változásait.</p> <p>Ismerjék a globalizáció gazdasági és társadalmi hatását, értelmezzék ellentmondásait.</p> <p>Ismerjék a monetáris világ jellemző folyamatait, azok társadalmi-gazdasági hatásait.</p> <p>Ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit, a</p>
---	--

	<p>gazdasági fejlettség területi különbségeit és ennek okait. Példákkal támasszák alá Európai Unió egészére kiterjedő, illetve a környezető országokkal kialakult regionális együttműködések szerepét Tudják elhelyezni hazánkat a világgazdaság folyamataiban. Tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Ismerjék az egész Földünket érintő globális társadalmi és gazdasági problémákat. Tudjanak érvelni a fenntarthatóságot szem előtt tartó gazdaság, illetve gazdálkodás fontossága mellett. Ismerjék az egyén szerepét és lehetőségeit a környezeti problémák mérséklésben, nevezik meg konkrét példáit. Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések elvégzésére, a tapasztalatok rögzítésére és összegzésére. Legyenek képesek különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére és feldolgozására, az információk összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ennek során alkalmazzák digitális ismereteiket. Legyenek képesek véleményüket a földrajzi gondolkodásnak megfelelően megfogalmazni, logikusan érvelni. Tudják alkalmazni ismereteiket földrajzi tartalmú problémák megoldása során a mindennapi életben. Tudják földrajzi ismereteiket felhasználni különböző döntéshelyzetekben. Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre a földrajzi-környezeti tartalmú feladatok megoldásakor. Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan gyarapítsák tovább földrajzi ismereteiket. Legyenek képesek topográfiai tudásuk alkalmazására más tantárgyak tanulása során, illetve a mindennapi életben. Ismereteik alapján biztonsággal tájékozódjanak a földrajzi térben, illetve az azt megjelenítő különböző térképeken. Ismerjék a tananyagban meghatározott topográfiai fogalmakhoz kapcsolódó tartalmakat.</p>
--	---

Emelt szintű érettségi felkészítő 11-12. évfolyam

A fakultációs órákon a diákok érettségi vizsgára való felkészítése történik. Az érettségi témakörök megtárgyalása során, képessé kell tenni őket arra, hogy számot tudjanak adni az alábbi földrajzi kompetenciák – adott vizsgaszintnek megfelelő – elsajátításáról:

- földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók használata, információk feldolgozása, értelmezése,
- földrajzi-környezeti ismeretek alkalmazása a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok magyarázatában, értelmezésében,
- különböző fajta térképeken közölt információk olvasása, értelmezése,
- kontúrtérképes feladatok megoldása,
- egyszerű gyakorlati és alapvető számítási feladatok elvégzése, az eredmények értelmezése,
- az ismeretanyag belső összefüggéseinek felismerése, több témakör ismeretanyagának

- logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok megoldása,
- földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzok, különböző típusú ábrák / folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok / és térképvázlatok készítése,
 - szövegalkotás és szövegértés földrajzi tartalmú témákhoz kapcsolódóan,
 - földrajzi-környezeti szemlélet- és gondolkodásmód.

Szükség van az általános iskolában tanultak szintézisére, valamint a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történő újraértelmezésére.

A felkészülés során igazodni kell a tantárgy közép- és emelt szintű vizsgakövetelményei között meglévő különbségekhez.

A földrajz tantárgy közép- és emeltszintű vizsgakövetelményei között a különbség az ismeretek mennyiségében, mélységében és megközelítési módjában is megnyilvánul. A **középszintű vizsgán** a jelölt általános földrajzi, környezeti műveltségéről ad számot. A vizsgafeladatok a tananyagban való általános tájékozottságot, az egyszerű összefüggések felismerését, a praktikus ismeretek birtoklását és alkalmazásának képességét mérik.

Az **emelt szintű vizsgán** emellett az összetettebb kölcsönhatások felismerését, a földrajzi-környezeti gondolkodás és az ismeretek alkalmazásának képességét várják el a vizsgázótól a különböző földrajzi-környezeti feladatok megoldása során.

Fontos kiemelni, hogy a földrajz érettségivizsga-követelmény tartalmazza az általános iskolai regionális földrajzi tananyagot is. Ezért a vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanultak szintézisére, valamint a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történő újraértelmezésére.

Témakörök:

1. Térképi ismeretek
2. Kozmikus környezetünk
3. A geoszférák földrajza
közetburok, levegőburok, vízburok, talaj
4. A földrajzi övezetesség
5. Népesség- és településföldrajz
6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe
A világgazdaság, gazdasági ágazatok
7. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok, országok
8. Magyarország földrajza
9. Európa regionális földrajza
10. Az Európán kívüli földrészek földrajza
11. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai

INFORMATIKA

4 évfolyamos képzés

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	72	36	0	0
Heti óraszám	2	1	0	0

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

<i>Évfolyam</i>	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	108	72	72	0	0
Heti óraszám	3	2	2	0	0

Érettségi felkészítő (évfolyam szinten szervezett)

<i>Évfolyam</i>	11.	12.
Évi óraszám	72	64
Heti óraszám	2	2

9-12. évfolyam

Célok és feladatok

Az informatikai nevelésnek, – amely nem egyedül az informatika tantárgy feladata – meg kell mutatnia, hogy a jól ismert *természetes és mesterséges* (technikai) *környezet* mellett létezik a jelek, jelrendszerek, kódok világa, amely mindazt az adatot, információt és tudást hordozza, amellyel az emberiség a valóságos és a képzelte környezeteket (világokat) praktikus, tudományos, művészi vagy más szempontból megjeleníti. A jelek világa, a társadalmi élet minden területét átható *virtuális környezetet* alkot, amely különösen szemléletesen nyilvánul meg a médiában (film, videó, televízió) vagy újabban az interaktív digitális médiában (multimédia számítógép, hipermedia számítógépes hálózat). Alapvető célunk annak megmutatása, hogy az információs és kommunikációs technológiák gyors fejlődése miként alakítja át a társadalmat, mit jelent a kialakulóban lévő *információs társadalom*.

A számítástechnika – beleértve a multimédia- és az Internet használatot is – a könyvtárhasználattal együtt alkotja az informatika tantárgy legfontosabb területeit.

A tantárgy célja felkelteni és folyamatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését az informatika iránt, megismertetni eszközeit, módszereit és fogalmait, amelyek együttesen segítik a tanulók informatikai szemléletének kialakítását.

Az informatikai nevelés azzal, hogy a logikus gondolkodásra, problémamegoldásra tanít, és praktikus alkalmazói tudást, készséget és képességet fejleszt, korszerű (számítógépes) informatikai eszközök alkalmazásával felkészíti a munkára, a mindennapi életre, egyben valamennyi tantárgy tanulását segíti. Célja olyan attitűd kialakítása, amely motiválttá teszi az egyént az információs társadalomba történő bekapcsolódásra, amely segít abban, hogy az egyén ne érezze idegennek ezt a világot.

Ezen a gyorsan változó, fejlődő területen különösen fontos, hogy a tanulóknak kialakuljon informatikai ismereteik folyamatos megújításának az igénye.

Az új eszközök közül sokoldalúságával kiemelkedik a számítógép, amely újszerű probléma-megoldási lehetőségeket biztosít, hálózatba kapcsolva pedig újfajta kommunikációs lehetőségeket nyújt, (például web, csevegés, e-mail, levelezési listák, gopher, telnet, FTP).

A számítástechnika oktatásának fő célkitűzései a következők:

korszerű alkalmazói készség kialakítása: a tanulók képesek legyenek arra, hogy a számítógépeket és az informatikai eszközöket célszerűen használják;

az algoritmikus gondolkodás fejlesztése: a tanulók önálló, rendszerezett, logikus gondolkodásának fejlesztése; a logikus gondolkodás lényeges a problémamegoldásban, és az algoritmusok elkészítésében, kódolásában;

önálló munkára nevelés és tehetséggondozás: a számítógép, mint a tanuló tevékenységére azonnal reagáló eszköz, lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára, a lemaradókkal és a tehetségekkel való különleges foglalkozásra.;

együttműködésre nevelés, csoportmunka: a nagyobb számítógépes feladatok megoldása megköveteli a csoportmunkát, a feladatok részekre osztását, a másokkal való kapcsolattartást, tervszerű, összehangolt munkát;

alkotó munkára nevelés: akár programot írunk a számítógéppel, akár szöveges dokumentumot vagy adatbázist készítünk, a végeredmény egy új termék, egy új mű lesz;

az informatika társadalomban játszott szerepének felismertetése: az informatika rohamos fejlődése az egész társadalmat gyökeresen átalakítja, s ebben az állandóan változó világban csak az érezheti otthon magát, aki érti a változásokat s azok mozgatóit;

az informatikai ismeretek rendszeres alkalmazása: az iskolai élet eseményeihez vagy a tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok megoldására a tanulók használjanak informatikai eszközöket (dolgozat, esszé, előadás, bemutatás, tantárgyi feladatmegoldás, bibliográfia-készítés, szervezés, tanulás);

az esztétikai készség fejlesztése: igény és készség a számítógépes produktum esztétikus formájának kialakítására;

az informatika etikai és jogi szabályainak megismertetése: tudatosítani kell a tanulóknál az információszerzés, -feldolgozás és -felhasználás etikai és jogi szabályait.

A könyvtárhasználat oktatásának célkitűzései a következők:

felkészítés az információs társadalom kihívásainak fogadására: az információszerzés bővülő lehetőségeinek felhasználására, az információk elérésére, kritikus szelekciójára, feldolgozására és a folyamat értékelésére;

a könyvtárra alapozott önművelés képességének kialakítása: fejlesztése a könyvtári információs rendszer lehetőségeinek felhasználásával;

a forrásokat komplex és alkotó módon alkalmazó tanulási technikák és módszerek kifejlesztése;

az iskolai és más típusú könyvtárak, könyvtári források, eszközök megismertetésével, valamint a velük végzett tevékenységek elsajátításával tudatos, biztos használói magatartás kialakítása;

a könyvtárhasználati tudás eszközjellegű beépítése a tanulók tantárgyi képzéséhez, iskolai fejlődéséhez és a mindennapi problémák megoldásához szükséges információszerzésbe és -feldolgozásba;

a forrásfelhasználás etikai szabályainak elsajátíttatása és a normakövetés követelményének elfogadtatása;

a különböző társadalmi szerepekbe beilleszkedni, azokat szükség szerint változtatni, és bennük hasznosan tevékenykedni tudó személyek nevelése.

Fejlesztési követelmények

A tanuló ismerje meg és tartsa be a számítógépes munka szabályait, különös tekintettel a balesetek megelőzésére. A berendezésekkel fegyelmezetten, a használati utasításokat pontosan követve dolgozzon. Legyen tisztában a számítógépes környezet alapvető ergonómiai kérdéseivel, az egészségvédelem lehetőségeivel számítógépes munkakörnyezetben. Sajátítsa el a számítógép-kezelés alapjait, mozogjon otthonosan a számítástechnikai környezetben: felhasználói szinten kezelni tudja a számítógépet és perifériáit. Szerezzen tapasztalatokat az informatikai eszközök és információhordozók használatában.

Különböző formákban tudjon információt megjeleníteni; legyen képes a különböző formákban megjelenő információt felismerni, a megszerzett információit kiértékelni és felhasználni. Sajátítsa el az önálló tájékozódás, ismeretszerzés alapjait. Szerezzen jártasságot a könyv- és médiatár, az Internet használatában; a folyóiratok, lexikonok kézikönyvek, szakkönyvek, a különböző multimédia és hipermedia oktatási anyagok alkalmazásában.

Legyen képes a számítógéppel való interaktív kapcsolat tartására, tudja alkalmazni az operációs rendszer és a segédprogramok legfontosabb szolgáltatásait. Tartsa be a program- és adatvédelem szabályait.

Tudja önállóan használni a hálózatot és annak alapszolgáltatásait. Tudjon kapcsolatot teremteni másokkal a hálózat révén, tudjon magáról, környezetéről adatokat közölni hálózati úton és formában, tudjon adatokat megkeresni, elérni a hálózati szolgáltatások alkalmazásával.

Ismerje a legalapvetőbb dokumentumformákat, ezeket minta alapján legyen képes megvalósítani, legyen igénye a mondanivaló lényegét tükröző esztétikus külalak kialakítására, különböző formában való megjelenítésére.

Legyen képes az adott probléma megoldásához kiválasztani az általa ismert módszerek, eszközök és alkalmazások közül a megfelelőt.

Ismerje fel és legyen képes különböző formákban megfogalmazni a környezetében előforduló tevékenységek algoritmizálható részleteit. Adott feladat megoldásához legyen képes algoritmusokat tervezni és megvalósítani.

Ismerje meg alkalmazásokon keresztül a szabályozó eszközök hatását. Legyen tudósa az intelligens (hardver és szoftver) eszközökről és növekvő jelentőségükről.

Tudjon keresni nyilvántartásokban kézzel, adatbázisokban egyszerű keresővel. Legyen képes értelmezni a programok által szolgáltatott válaszokat. Ismerje fel az adatok közötti összefüggéseket.

Ismerje meg az informatika társadalmi jelentőségét, szerepét, a programok használatának jogi és etikai alapjait. Értékelje a magyar tudósok szerepét, tevékenységét a világ informatikai kultúrájának fejlődésében.

Legyen tudatában az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának (pl. a számítógép-függőség, videojáték-függőség problémái).

Tájékozódjon a különféle munkaterületeken, milyen szerepe van az informatikai eszközöknek.

Ismerje meg és igényelje a könyvtárak szolgáltatásait. Rendszeres, sokoldalú könyvtári tevékenységével alakuljon ki biztos használói magatartása.

Legyen tisztában a különböző dokumentumtípusok (hagyományos és legújabb technológiákon alapuló ismerethordozók), tömegkommunikációs és hálózaton elérhető források sajátos közlésmódjával, információs és esztétikai értékével.

Tanulmányaihoz és érdeklődése szerint tudja szelektálni, és alkotó módon felhasználni a különböző információs forrásokat.

Az iskolai és a mindennapi problémahelyzeteknek megfelelően tudja kiválasztani a megoldást jelentő könyvtári tájékoztató segédleteket (kézikönyvtár, könyvtári katalógusok, hagyományos, elektronikus és hálózaton elérhető, bibliográfiai, illetve egyéb adatbázisok), és legyen képes információhordozókat, információkat keresni belőlük.

Legyen képes feladatához a probléma és az ismeretkör jellegének megfelelő könyvtártípust, tájékoztató eszközt, dokumentumtípust kiválasztani.

Tudja alkalmazni a szelektív anyaggyűjtés teljes műveletsorát, és eredményéről tudjon forrásjegyzéket készíteni.

Tudjon feladata megoldásáról beszámolni a különböző forrásokból szerzett információk elemzése és rendszerezése alapján önállóan megválasztott közlésformában. Munkája közben legyen eleget a forrásfelhasználással kapcsolatos etikai követelményeknek.

Értse meg a különböző könyvtártípusok szerepét az önművelésben, a felsőfokú tanulmányokban, a szakmai ismeretszerzésben, a közhasznú tájékozódásban, és igénybe tudja venni szolgáltatásaikat.

Ismerje a korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, adatbázisokból, számítógépes hálózatokból való információszerzés lehetőségét, módját.

Legyen felkészült arra, hogy a könyvtári rendszerben és a számítógépes világhálózaton hozzáférhető információs forrásokat szükségleteinek és érdekeinek megfelelően tudja használni..

Taneszközök, feltételek

A számítástechnika eszközigénye

- Minden tanulóra külön számítógép (teljesen kiépített multimédiás gép)
- Termenként egy nyomtató
- Helyi hálózat, modem, internet csatlakozás, szkennер
- Számítógépes szakfolyóiratok, szakkönyvek
- Jogtiszt programok a tananyag oktatásához
- Segédletek és tankönyvek a kiválasztott tananyag alapján
- SDT-re épülő IKT oktatási programcsomagok
- Digitális taneszközök
 - Hordozó, publikáló eszközök
 - Tananyagok, segédanyagok, mérés-értékelési rendszerek, módszertani útmutatók
- IKT alapú eszközök
 - Számítógéphez kapcsolható audio-vizuális és multimédiás eszközök (projektor, DVD, kamera, digitális fényképezőgép)
 - Szavazó gépek
 - Számítógéphez kapcsolt mérési, vezérlési-szabályozási eszközök

A könyvtári informatika eszközigénye

- Iskolai könyvtár, katalógusokkal, dokumentumokkal
- Közkönyvtár látogatási lehetőséggel

Értékelés

Az értékelés alapja a tanulók folyamatos megfigyelése. Az év során a tanulók tudásváltozásáról formatív mérésekkel (dolgozatokkal) szerzünk információt, mely a tanulók további fejlesztését szolgálja. E mérések eredménye befolyásolja a szabadon felhasználható órák anyagát. A témakörön belül szabadon választható kiselőadások megtartása is lehetséges. A tantervi anyag témaköreinek feldolgozását tematikus tudáspróba (témazáró) zárja.

A tanulók motiválásának érdekében az aktuális teljesítményváltozásra, az önmagukhoz viszonyított fejlődésre, aktivitásukra is figyelünk. A házi feladatok elvégzéséhez elegendő délutáni gépidőt biztosítunk az iskolában, abban az esetben, ha a tanulónak nincs számítógép hozzáférése az intézményen kívül.

Azokon az évfolyamokon ahol érettségit tesznek a tudásszint ellenőrzését, a felkészülés segítségét próba érettségi készíti elő.

IKT-val támogatott tanórai mérés-értékelés során a tanórán alkalmazott diagnosztikus, fejlesztő-formatív és szummatív célú pedagógiai ellenőrzési, értékelési, mérési eljárások és feladatok IKT eszközök és szolgáltatások alkalmazásával, támogatásával történik. Ez segíti a NAT célkitűzéseinek megfelelően az egyénre szabott tanulási követelmények érvényesülését, a differenciált tanulásszervezési eljárások elterjedését, valamint a hatékony és önálló tanulás kialakulását. Az IKT-val támogatott mérési, értékelési módszerek alkalmazása a tanár és tanuló számára azonnali, egyénre szabott visszajelzést tesz lehetővé, támogatja a tanulók egyéni tanulási stratégiáinak kialakítását. (számítógéppel kitöltött tesztek, bemeneti mérés, fejlesztő célú mérés, értékelés, aktív tábla, szavazógépek alkalmazása, csoportos feladatmegoldás esetén egyéni teljesítmény értékelését lehetővé tevő eszközök hálózati megoldások segítségével, mérési eljárásban internet, internetes feladatbankok, házi dolgozat, projektfeladat megoldása)

Négy évfolyamos osztály (média)

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
9. évfolyam	2	72
10. évfolyam	1	36

9. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
1. Az informatikai eszközök használata	6 óra
2. Alkalmazói ismeretek	26 óra
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	22
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	4
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	10 óra
3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	4
3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	2
3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	4
4. Infokommunikáció	12 óra
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	4
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	4
4.3. Médiainformatika	4
5. Az információs társadalom	6 óra
5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	4
5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	2
6. Könyvtári informatika	2 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret	4 óra
Ellenőrzés, számonkérés	6 óra

Az össz. óraszám	72 óra
------------------	--------

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számítógépes perifériák használatbavétele. Az összetett munkához szükséges eszközkészlet kiválasztása. Az egészséges munkakörnyezet megteremtése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>A számítógépes perifériák megismerése, használatbavétele, működésük fizikai alapjai</i></p> <p>A számítógép fő egységeinek megismerése, az alaplapp, a processzor, a memória főbb jellemzői.</p> <p>Bemeneti és kimeneti perifériák, adathordozó eszközök használata, működési elve.</p>	<p><i>Fizika; kémia:</i> elektromágnesesség, optika, félvezetők, folyadékkristályok, színek, festékek, analóg és digitális jelek.</p>	
<p><i>Az összetett munkához szükséges eszközkészlet kiválasztása</i></p> <p>Az összetett munkához szükséges eszközkészlet kiválasztási szempontjainak megismerése.</p> <p>Digitalizáló eszközök.</p> <p>Az operációs rendszer és a számítógépes hálózatok főbb</p>		

feladatai és szolgáltatásai.		
<i>Az egészséges munkakörnyezet megteremtése</i> Egészséges, ergonómiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet kialakítása.	<i>Biológia-egészségtan:</i> az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes szokások; a környezeti állapot és az ember egészsége közötti kapcsolat, igény az egészséges életkörülményekre.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Digitális kamera.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 26 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	22 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A digitális képek formáinak ismerete, képszerkesztő program használata. Karakter- és bekezdésformázások végrehajtása szövegszerkesztő programmal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nagyobb dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Körlevél készítése. Különböző formátumú produktumok készítése, a megfelelő formátum célszerű kiválasztása. Személyes dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Multimédiás dokumentumok készítése. Interaktív anyagok, bemutatók készítése. A feladat megoldásához szükséges alkalmazói eszközök kiválasztása és komplex használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

<p><i>Nagyobb dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása</i></p> <p>Nagyobb terjedelmű dokumentum szerkesztése.</p> <p>Élőfej, élőláb.</p> <p>Stílusok alkalmazása.</p> <p>Tartalomjegyzék készítése.</p> <p>Személyes dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.</p>	<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> projektmunka elkészítése; kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének elkészítése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Gyűjtött információ- és képanyagból írásos összefoglaló készítése. Médiahasználat.</p>	
<p><i>Körlevél</i></p> <p>A törzsdokumentum és az adattábla fogalmának megismerése.</p> <p>Dokumentum készítése körlevél funkció felhasználásával.</p> <p>Egyéb iskolai dokumentum készítése kiadványszerkesztő programmal.</p>		
<p><i>Különböző formátumú produktumok készítése, a megfelelő formátum célszerű kiválasztása</i></p> <p>Egyénileg készített, letöltött elemek (zene, fénykép, film, animáció stb.) elhelyezése közös multimédiás dokumentumban.</p> <p>Szöveg, kép elhelyezése a dokumentumban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás.</p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> vizsgálatok eredményének prezentálása; projektmunka bemutatása.</p>	

Dokumentumok nyomtatási beállításai.		
<p><i>Multimédiás dokumentumok készítése. Interaktív anyagok, bemutatók készítése</i></p> <p>A feladat megoldásához szükséges alkalmazói eszközök kiválasztása és komplex használata.</p> <p>Utómunka egy videoszerkesztő programmal.</p> <p>A weblapkészítés alapjai.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Mozgóképi szöveggörnyezetben megfigyelt emberi kommunikáció értelmezése. Szöveggörnyezetben megfigyelt egyszerűbb (teret és időt formáló) képkapcsolatok, kép- és hangkapcsolatok értelmezése.</p> <p>Átélt, elképzelt vagy hallott egyszerűbb események mozgóképi megjelenítésének megtervezése, esetleg kivitelezése az életkornak megfelelő szinten (például story-board, animáció, interjú).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élőfej, élőláb, oldalszám, stílus, tartalomjegyzék, körlevél, törzsdokumentum, multimédia, videó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	4 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. Egyszerű táblázatkezelési műveletek végrehajtása. Táblázatba foglalt adatokból célszerű diagramok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Problémamegoldás táblázatkezelővel. Adatkezelés táblázatkezelővel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Problémamegoldás táblázatkezelővel</i></p> <p>A hétköznapi életben előforduló problémák</p>	<p><i>Matematika:</i> kamatos kamat számítása, befektetésekkel, hitelekkel kapcsolatos számítások.</p>	

<p>megoldása.</p> <p>Tantárgyi feladatok megoldása.</p> <p>Függvények használata.</p>		
<p><i>Statisztikai számítások</i></p> <p>Statisztikai függvények használata táblázatkezelőkben.</p> <p>Az adatok grafikus szemléltetése.</p>	<p><i>Matematika:</i> számok, műveletek, egyéb matematikai szimbólumok (pl. képek, szakaszos ábrák, diagramok, táblázatok, műveletek, nyitott mondatok) alapján az általuk leírt valóságos helyzetek, történések, összefüggések elképzelése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan; kémia; fizika:</i> a természeti és technikai rendszerek állapotának leírására szolgáló szempontok és módszerek használata.</p>	
<p><i>Adatkezelés táblázatkezelővel</i></p> <p>Adatok rendezése, szűrés.</p> <p>Függvények alkalmazása különböző lapokon lévő adatokra.</p>	<p><i>Matematika; földrajz; fizika; kémia:</i> táblázatok adatainak rendezése.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 10 óra
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	4 óra
Előzetes tudás	Algoritmusleíró eszközök ismerete és használata, egyszerűbb algoritmusok megírása. Fejlesztői környezet használata.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi és egyéb problémák informatikai eszközök segítségével történő megoldása, a megoldáshoz szükséges algoritmusok készítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek komplex alkalmazása</i></p> <p>A problémamegoldáshoz szükséges informatikai eszközök kiválasztása.</p> <p>Tantárgyi és egyéb problémák informatikai eszközök segítségével történő megoldása, a megoldáshoz szükséges algoritmusok készítése.</p>	<p><i>Matematika:</i> ismerethordozók használata. Számítógépek használata.</p> <p>Algoritmus követése, értelmezése, készítése.</p> <p>Matematikai modellek, alkalmazásuk módja, korlátai (pontosság, értelmezhetőség).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelvek; matematika; földrajz:</i> szövegfeldolgozás.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Probléma, tervezés, megvalósítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	2 óra
Előzetes tudás	Algoritmus kódolása valamely fejlesztői környezetben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi problémák algoritmizálása. Tervezési eljárások, az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elveinek használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

<p><i>Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen, a feladat megoldásához algoritmusok tervezése, végrehajtása, elemzése</i></p> <p>Tantárgyi problémák megoldási algoritmusainak tanulmányozása.</p> <p>Algoritmusok alkotása különböző tervezési eljárások segítségével, az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei. Algoritmusok megvalósítása.</p> <p>Néhány típusalgoritmus vizsgálata.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelv; matematika; földrajz: szövegfeldolgozás.</i></p> <p><i>Fizika; kémia: összefüggések, folyamatok programozása.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tantárgyi probléma, alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	4 óra
Előzetes tudás	Fejlesztői környezet ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi szimulációs programok használata. Tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelése informatikai eszközökkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Mérések és szimulációk, a paramétermódosítás hatásai, törvényszerűségek megfogalmazása, modellalkotás egyszerű tevékenységekre</i></p> <p>Tantárgyi szimulációs programok használata.</p>	<p><i>Fizika; kémia: természettudományos folyamatokkal foglalkozó programok.</i></p> <p><i>Matematika: véletlen esemény, valószínűség.</i></p>	

A beállítások hatásainak megfigyelése, a tapasztalatok megfogalmazása.		
Tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelése informatikai eszközökkel.		
Modellalkotás egyszerű tevékenységekre.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérés, értékelés, eredmény, szimuláció, beállítás, modell.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret 12 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	4 óra
Előzetes tudás	Információ keresése, a hiteles és nem hiteles információ megkülönböztetése, az információ kritikus értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A feladatok elvégzéséhez szükséges információk azonosítása, meghatározása, megkeresése, felhasználása. A dokumentumok önálló publikálása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Önálló információszerzés</i></p> <p>Információkeresési stratégia.</p> <p>Tartalomalapú keresés.</p> <p>Logikai kapcsolatok.</p> <p>A szükséges információ önálló meghatározása, a találatok szűkítése, kigyűjtése, felhasználása.</p>	<p><i>Kémia; biológia; fizika:</i> természettudományos projektek kidolgozása, pályázati anyagok készítése.</p> <p>A számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása a mérés, információkeresés, bemutatók és a kommunikáció segítésére.</p> <p>A problémamegoldásra irányuló, hatékony információkeresés.</p>	

<p><i>A publikálás módszereinek megismerése, szabályai</i></p> <p>Az elkészült dokumentumok publikálása hagyományos és elektronikus, internetes eszközökkel.</p> <p>Szövegek, képek, fotóalbumok, hang- és videoanyagok, weblapok publikálása az interneten.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kétirányú információáramlás, adatfeltöltés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	4 óra
Előzetes tudás	Az infokommunikációs eszközök ismerete. A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata. A kommunikáció elméletének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Online kommunikáció folytatása, csoportmunka végzése egy vagy több résztvevővel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Kommunikációra képes eszközök összekapcsolási lehetőségeinek megismerése</i></p> <p>Többrésztvevős beszélgetős, kommunikációs program használata.</p> <p>Csoportmunka az interneten.</p>	<i>Idegen nyelvek:</i> kommunikáció külföldi partnerekkel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs program.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika	4 óra
Előzetes tudás	A legújabb infokommunikációs technológiák használata, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az új elektronikus és internetes médiumok készségszintű használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>A hagyományos médiumoktól különböző, informatikai eszközöket alkalmazó lehetőségek, azok felhasználása a megismerési folyamatban</i> Információszerzés internetes portálokról, médiatárakból, elektronikus könyvtárakból.	<i>Földrajz: tájékozódás GPS segítségével. Helymeghatározás, ideális útvonalválasztás.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hírportál, médiatár, e-book, hangoskönyv.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom	Órakeret 6 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	4 óra
Előzetes tudás	<p>Informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok.</p> <p>A számítógép vagy a programok használata során tapasztalt esetleges meghibásodások. A problémák megoldása érdekében alkalmazott eljárások.</p> <p>Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>Adatvédelmi fogalmak ismerete.</p> <p>Az információforrások hitelességének értékelése.</p> <p>Szerzői joggal kapcsolatos alapfogalmak megismerése.</p> <p>Az infokommunikációs publikálási szabályok megismerése.</p> <p>Az informatikai fejlesztések gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Az adatvédelmi alapfogalmakkal és az információhitelesség megőrzési technikáival való megismerkedés</i></p> <p>Adatvédelmi fogalmak ismerete.</p> <p>Az információforrások hitelességének értékelése.</p> <p>Informatikai eszközök etikus használata.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> részvétel a társadalmi felelősségvállalásban.</p>	
<p><i>Szerzői jogi alapfogalmak. Az infokommunikációs publikálási szabályok megismerése</i></p> <p>Szerzői joggal kapcsolatos alapfogalmak megismerése.</p> <p>Az infokommunikációs publikálási szabályok megismerése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a célnak megfelelő információforrások, eszközök, módszerek kiválasztása.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése, netikett. A forráskritika technikái.</p>	
<p><i>Az információ és az informatika gazdaságra, környezetre, kultúrára, személyiségre,</i></p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a fenntarthatóság értékének és érdekének elfogadása, tudatos és cselekvő részvétel az</p>	

<p><i>egészségre gyakorolt hatásának megismerése</i></p> <p>A globális információs társadalom jellemzői.</p> <p>Az informatikai kultúra jellemzői.</p> <p>Az informatikai fejlesztések gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése.</p> <p>Az informatikai eszközök használatának következményei a személyiségre és az egészségre vonatkozóan.</p>	<p>emberi környezet állapotának megőrzésében, javításában.</p> <p><i>Fizika; biológia-egészségtan; kémia:</i> a számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása a mérés, információkeresés, bemutatók és a kommunikáció segítésére.</p> <p>Információs- és kommunikációs rendszerek felépítése, jelentőségük.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.</p> <p><i>Matematika:</i> matematikai modellek (pl. nyitott mondatok, gráfok, sorozatok, függvények, függvényábrázolás, számítógépes programok, statisztikai elemzések), alkalmazásuk módja, korlátai (pontosság, értelmezhetőség).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Információs társadalom, informatikai biztonság, informatikai kultúra, információkezelés, adatvédelem, netikett, szerzői jog, szerzői alkotás, plágium, közkinccs, szabad felhasználás.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata</p>	<p>2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos személyes tapasztalatok, vélemények gyűjtése,</p>	

	tapasztalatok cseréje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások szerepének felismerése, a szolgáltatások kritikus használata. A fogyasztói viselkedést meghatározó módszerek felismerése a médiában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az e-szolgáltatások előnyeinek és veszélyeinek, biztonsági vonatkozásainak feltérképezése</i></p> <p>Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése.</p> <p>Elektronikus szolgáltatások megismerése, kritikus használata, értékelése.</p> <p>Az elektronikus szolgáltatások előnyeinek és veszélyeinek felismerése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A mindennapi tevékenységekben és a fogyasztói szokásokban megnyilvánuló egészség- és környezettudatosság.</p> <p>Összetett technológiai, társadalmi és ökológiai rendszerek elemzése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, média, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Katalógus önálló használata. A települési könyvtár önálló használata. Önálló kézikönyvhasználat. A felhasznált irodalomjegyzék összeállítása segítségével.	

<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>A könyvtári rendszer szolgáltatásai és a különböző információforrások önálló felhasználása tanulmányi és egyéb feladatokhoz.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Könyvtártípusok, információs intézmények</i></p> <p>A könyvtári rendszer szerepének, lehetőségeinek megismerése.</p> <p>A települési közkönyvtár önálló használata.</p> <p>Könyvtárlátogatás.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a tanulási képesség fejlesztése, kulturált könyvtárhasználat.</p>	
<p><i>Könyvtári szolgáltatások</i></p> <p>A könyvtári információs rendszer szolgáltatásainak rendszerezése, felhasználása a tanulásban.</p> <p>A könyvtárközi kölcsönzés funkciójának megértése.</p> <p>Könyvtári és közhasznú adatbázisok használati útmutató segítségével való önálló használata.</p> <p>Rendszeres, a céloknak megfelelő könyvtár- és internethasználat.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a könyvtár és az internet felhasználása.</p>	
<p><i>Információkeresés</i></p> <p>A médiumok, közléstípusok tartalmi megbízhatósága.</p> <p>Információkeresési stratégiák ismerete.</p> <p>Önálló információszerzés</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a könyvtári információkeresés.</p> <p>Az internetes adatgyűjtés technikái, linkek használata.</p> <p>Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egy nyelvű szótárak, értelmező szótárak;</p>	

<p>katalógusokból, adatbázisokból, általános és ismeretterjesztő művekből.</p> <p>Releváns információk kiválasztása hagyományos és elektronikus információhordozókból.</p> <p>Az iskolai tananyag elmélyítése és kibővítése önálló könyvtári kutatómunkával.</p>	<p>szelekció, értékelés, elrendezés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ismeretszerzés szaktudományi munkákból.</p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> az ismeretszerzés folyamatának és eredményének kritikus értékelése.</p> <p>A problémamegoldásra irányuló, hatékony információkeresés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás valamely Európán kívüli kultúra művészetéről a történelmi, kultúrtörténeti összefüggések figyelembevételével.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei dokumentumok gyűjtése.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a személyes pályatervnek, elképzeléseknek, szükségleteknek megfelelő információszerzés.</p>	
<p><i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i></p> <p>A hiteles forrás jellemzőinek ismerete.</p> <p>Forrástípusok rendszerezése információs értékük szerint.</p> <p>A talált információk kritikus értékelése.</p>	<p><i>Matematika:</i> ismerethordozók használata. Könyvek (pl. matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> segédkönyvek, kézikönyvek, szótárak, lexikonok használata, ismeretlen kifejezések</p>	

<p>Időszaki kiadványok önálló használata.</p> <p>Elektronikus könyvek, digitalizált dokumentumok.</p> <p>Az egyes tudományterületek alapvető segédkönyvtípusainak ismerete, önálló használata.</p>	<p>jelentésének önálló megkeresése egynyelvű szótárakban.</p> <p>Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról.</p> <p>Információgyűjtés internetalapú szolgáltatásokkal: időjárás helyzetkép, útvonaltervező, valutaváltó.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvek, atlaszok, lexikonok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a tömegkommunikáció formái, a tömegkommunikációt és a mediatisztált nyilvánosságot jellemző tények, modellek.</p> <p>Az audiovizuális szövegek, műsorok előállítását, nyelvi jellemzőit, közvetítését és értelmezését leíró fontosabb fogalmak és alapvető összefüggések.</p>	
<p><i>Forráskiválasztás</i></p> <p>Komplex feladathoz való önálló forráskiválasztás a feladat céljának és a forrás információs értékének figyelembe vételével.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> kérdések megfogalmazása a szerző esetleges elfogultságaira, tájékozottságára, rejtett szándékaira, stb. vonatkozóan.</p> <p>Az adott téma tanulmányozásához leginkább megfelelő térkép kiválasztása.</p> <p>Különböző szövegek, hanganyagok, filmek, stb. vizsgálata a történelmi hitelesség</p>	

	<p>szempontjából.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális és nem verbális (hangzó, képi és digitális) információk gyűjtése, szelekciója, rendszerezése, kritikája és felhasználása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> információforrások szűrésének szempontjai.</p>	
<p><i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i></p> <p>Bibliográfiai hivatkozás önálló készítése folyóiratcikkekről.</p> <p>Az interneten megjelent források hivatkozási technikájának megismerése, segítséggel való alkalmazása.</p> <p>Hivatkozásjegyzék, irodalomjegyzék készítése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése, netikett.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p><i>Könyvtári rendszer, múzeum, levéltár, információkeresési stratégia, rejtett bibliográfia, relevancia, kritikus forráshasználat, hivatkozás, plágium, hitelesség, önművelés, egész életen át tartó tanulás.</i></p>	

Kimeneti követelmények

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használat témakör végére</i></p> <p>tudjon digitális kamerával felvételt készíteni, legyen képes adatokat áttölteni kameráról a számítógép adathordozójára; ismerje az ergonómia alapjait.</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i></p> <p>legyen képes táblázatkezelővel tantárgyi feladatokat megoldani, egyszerű számításokat elvégezni;</p> <p>tudjon körlevelet készíteni;</p> <p>A nyert adatokat tudja esztétikus, használható formába rendezni.</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i></p> <p>tudjon algoritmusokat készíteni,</p> <p>legyen képes a probléma megoldásához szükséges eszközöket kiválasztani;</p> <p>legyen képes tantárgyi problémák megoldásának tervezésére és megvalósítására;</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i></p> <p>legyen képes társaival kommunikálni az interneten, közös feladatokon dolgozni;</p> <p>tudja használni az újabb informatikai eszközöket, információszerzési technológiákat.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i></p>
--	--

	<p>legyen képes értékelni az információforrásokat;</p> <p>ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat;</p> <p>ismerje a szerzői joggal kapcsolatos alapfogalmakat;</p> <p>ismerje az infokommunikációs publikálási szabályokat;</p> <p>ismerje fel az informatikai fejlesztések gazdasági, környezeti, kulturális hatásait;</p> <p>ismerje fel az informatikai eszközök használatának személyiséget és az egészséget befolyásoló hatásait;</p> <p>ismerje fel az elektronikus szolgáltatások szerepét,</p> <p>legyen képes néhány elektronikus szolgáltatás kritikus használatára;</p> <p>ismerje fel az elektronikus szolgáltatások jellemzőit, előnyeit, hátrányait;</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i></p> <p>legyen képes bármely, a tanulmányaihoz kapcsolódó feladata során az információs problémamegoldás folyamatát önállóan, alkotóan végrehajtani;</p> <p>legyen tisztában saját információkeresési stratégiáival, tudja azokat tudatosan alkalmazni, legyen képes azt értékelni, tudatosan fejleszteni.</p>
--	---

10. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
1. Az informatikai eszközök használata	2 óra
2. Alkalmazói ismeretek	10 óra
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	6
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	4
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	11 óra
3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	3
3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	4
3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	4
4. Infokommunikáció	6 óra
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	2
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	2
4.3. Médiainformatika	2
5. Az információs társadalom, az e-szolgáltatások szerepe és használata	1 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret	3 óra
Ellenőrzés, számonkérés	3 óra
Az össz. óraszám	36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A számítógépes perifériák használatbavétele. Az összetett munkához szükséges eszközkészlet kiválasztása. Az egészséges munkakörnyezet megteremtése.	

A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Az adatok biztonságos tárolása. Az informatikai környezet tudatos alakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Az adatok biztonságos tárolása. Az informatikai környezet tudatos alakítása</i> Az adatok biztonságos tárolásának szoftveres és hardveres biztosítása. Fájlok illetéktelenek által történő hozzáféréseinek megakadályozása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatvédelem	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 10 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	6 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A digitális képek formáinak ismerete, képszerkesztő program használata. Karakter- és bekezdésformázások végrehajtása szövegszerkesztő programmal. Nagyobb dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Körlevél készítése. Különböző formátumú produktumok készítése, a megfelelő formátum célszerű kiválasztása. Személyes dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Interaktív anyagok, bemutatók készítése. A feladat megoldásához szükséges alkalmazói eszközök kiválasztása és komplex használata.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Multimédiás dokumentumok készítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Hangszerkesztés</i> Digitális hangformátumok megismerése. A formátumok átalakítása. Hangszerkesztő program használata.	<i>Ének-zene:</i> saját munkák, gyűjtések felhasználása az elektronikus hangalakítás során.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangszerkesztés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	4 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. Egyszerű táblázatkezelési műveletek végrehajtása. Táblázatba foglalt adatokból célszerű diagramok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatok tárolásához szükséges egyszerű adatbázis kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Térinformatikai alapismeretek</i> Térképek és adatbázisok összekötési lehetőségei. Útvonalkeresők, térképes keresők használata.	<i>Fizika; földrajz; matematika:</i> a térbeli tájékozódást szolgáló eszközök és módszerek alapjai és felhasználásuk. A GPS idő-, távolság- és sebességadatainak értelmezése.	

<p><i>Adatok tárolásához szükséges egyszerű adatbázis kialakítása</i></p> <p>Adatbázis létrehozása.</p> <p>Adattábla, rekord, mező, kapcsolat, kulcs.</p> <p>Adatbázis feltöltése.</p> <p>Algoritmusok alkalmazása a feladatmegoldásokban.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Adatbázis, relációs adatbázis, adat, adattábla, rekord, mező, kapcsolat, kulcs.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
	<p>3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása</p>	<p>3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Algoritmusleíró eszközök ismerete és használata, egyszerűbb algoritmusok megírása. Fejlesztői környezet használata.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>Tantárgyi és egyéb problémák informatikai eszközök segítségével történő megoldása csoportmunkában, a megoldáshoz szükséges algoritmusok készítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Problémák megoldása munkacsoportban. A problémamegoldó tevékenység</i></p>	<p><i>Matematika:</i> ismerethordozók használata. Számítógépek használata.</p> <p>Algoritmus követése, értelmezése,</p>	

<p><i>tervezése</i></p> <p>Az iskolához és a köznapi élethez kapcsolódó problémák megoldásának tervezése és megvalósítása csoportmunkában.</p> <p>Projekt munkák informatikai eszközökkel történő kivitelezése.</p>	<p>készítése.</p> <p>Matematikai modellek (pl. számítógépes programok), alkalmazásuk módja, korlátai (pontosság, értelmezhetőség).</p> <p>Modell (ábra, diagram) alkotása, értelmezése fogalmakhoz.</p> <p>Közelítő értékek meghatározása, egyenletek, egyenletrendszerek megoldása, diagramok készítése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelv; földrajz: szövegfeldolgozás.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Probléma, tervezés, megvalósítás, projekt munka.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés</p>	<p>4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Algoritmus kódolása valamely fejlesztői környezetben. Tantárgyi problémák algoritmizálása. Tervezési eljárások, az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elveinek használata.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Adatok, adattípusok kiválasztása adott problémához.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata, megtervezése, értelmezése</i></p> <p>A beállítások értelmezése.</p>		

<p><i>Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése, használata. Adatmodellezés, egyszerű modellek megismerése</i></p> <p>Különböző adattípusok használata a modellalkotás során.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelv; matematika; földrajz: szövegfeldolgozás.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Elemi adat, összetett adat, bemenő adat, eredmény.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	4 óra
Előzetes tudás	Fejlesztői környezet ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi szimulációs programok használata. Tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelése informatikai eszközökkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Mérések és szimulációk, a paramétermódosítás hatásai, törvényszerűségek megfogalmazása, modellalkotás egyszerű tevékenységekre</i></p> <p>Tantárgyi szimulációs programok használata.</p> <p>A beállítások hatásainak megfigyelése, a tapasztalatok megfogalmazása.</p> <p>Tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelése informatikai eszközökkel.</p> <p>Modellalkotás egyszerű tevékenységekre.</p>	<p><i>Fizika; kémia:</i> természettudományos folyamatokkal foglalkozó programok.</p> <p><i>Matematika:</i> véletlen esemény, valószínűség.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérés, értékelés, eredmény, szimuláció,	

	beállítás, modell.	
--	--------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret 6 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	2 óra
Előzetes tudás	Információ keresése, a hiteles és nem hiteles információ megkülönböztetése, az információ kritikus értékelése. A feladatok elvégzéséhez szükséges információk azonosítása, meghatározása, megkeresése, felhasználása. A dokumentumok önálló publikálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A manipuláció megismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Az információk közlési célnak megfelelő alakítása, a manipuláció megismerése</i> A találatok elemzése, értékelése hitelesség szempontjából. A közlés céljának felismerése. A reklámok manipulatív tevékenységének felfedése.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> egy esemény információinak begyűjtése több párhuzamos forrásból, ezek összehasonlítása, elemzése, az igazságtartalom keresése, a manipulált információ felfedése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Manipulálás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	2 óra
--	--	--------------

Előzetes tudás	Az infokommunikációs eszközök ismerete. A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata. A kommunikáció elméletének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legújabb két- vagy többrésztvevős kommunikációs lehetőségek, valamint az elektronikus médiumok megfelelő kezelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az infokommunikációs eszközök mindennapi életre gyakorolt hatásának vizsgálata</i></p> <p>A hagyományos infokommunikációs technológiák összehasonlítása az elektronikus és internetes lehetőségekkel.</p> <p>A túlzott internethasználatból kialakuló káros életformák azonosítása, a függőség elhárítása.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs program.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika	2 óra
Előzetes tudás	A legújabb infokommunikációs technológiák használata, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az új elektronikus és internetes médiumok készségszintű használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>A hagyományos médiumoktól különböző, informatikai eszközöket alkalmazó lehetőségek,</i>	<i>Földrajz: tájékozódás GPS segítségével. Helymeghatározás,</i>	

<i>azok felhasználása a megismerési folyamatban</i> Információszerzés internetes portálokról, médiatárakból, elektronikus könyvtárakból.	ideális útvonalválasztás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hírportál, médiatár, e-book, hangoskönyv.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	1 óra
Előzetes tudás	Elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos személyes tapasztalatok, vélemények gyűjtése, tapasztalatok cseréje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások szerepének felismerése, a szolgáltatások kritikus használata. A fogyasztói viselkedést meghatározó módszerek felismerése a médiában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>A fogyasztói viselkedést befolyásoló technikák felismerése a médiában</i> Fogyasztói szükségletek azonosítása. A fogyasztói viselkedést befolyásoló módszerek megfigyelése és azonosítása. Tudatos vásárlókép kialakítása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a környezetre és az emberi egészségre gyakorolt hatások. Tudatos vásárlás, fogyasztói szokások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a manipulációs szándék, a hibás következtetések és a megalapozatlan ítéletek felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, média, elektronikus szolgáltatás, kritikus használat.	

Kimeneti követelmények

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használat témakör végére</i> ismerje az adatvédelem hardveres és szoftveres módjait;</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> tudja kezelni a rendelkezésére álló adatbázis-kezelő programot; tudjon adattáblák között kapcsolatokat felépíteni, adatbázisokból lekérdezéssel információt nyerni. A nyert adatokat tudja esztétikus, használható formába rendezni.</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> tudjon algoritmusokat készíteni, legyen képes a probléma megoldásához szükséges eszközöket kiválasztani; legyen képes tantárgyi problémák megoldásának tervezésére és megvalósítására; ismerjen és használjon tantárgyi szimulációs programokat; legyen képes tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelésére; legyen képes egy csoportban tevékenykedni.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i> legyen képes információkat szerezni, azokat hagyományos, elektronikus vagy internetes eszközökkel publikálni; tudja használni az újabb informatikai eszközöket, információszerzési technológiákat.</p>
--	---

	<p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i></p> <p>ismerje az adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat;</p> <p>ismerje fel a fogyasztói viselkedést befolyásoló módszereket a médiában;</p> <p>ismerje fel a tudatos vásárló jellemzőit.</p>
--	---

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos osztályok

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
9. NYEK	3	108
9.	2	72
10.	2	72

Az egész életen át tartó tanulás szempontjából kiemelkedő jelentősége van az informatikai tudás fejlesztésének-

A 9. nyelvi előkészítő évfolyam informatika oktatásának célja a tanulók informatikai kompetenciájának megalapozása és fejlesztése, mely elősegíti idegen nyelvi, matematikai, anyanyelvi kompetenciák fejlesztését és az osztályfőnöki órákhoz, projekt napokhoz, téma hetekhez, mozgáskultúra fejlesztéséhez, egészséges életmódhoz, önkéntes munkához a szükséges IKT kompetenciáinak kialakítását és fejlesztését.

A nyelvek tanítása során ma már számos lehetőség kínálkozik a produktív nyelvhasználatra is. Az ingyen elérhető autentikus hanganyagok és videók, képek, szótárak, interaktív feladatok mellett az írott és a szóbeli csevegés, a fórumozás és a blogolás is élményszerű nyelvtanulásra ad alkalmat. A nyelvi előkészítő évfolyam végén, a nyelvi vizsgán a tanulók a szóbeli feleleteiket digitális segédanyagokkal prezentálják.

9. évfolyamon a szaktantárgyak segítése kiemelt feladat.

A informatika tartalmára vonatkozóan a NAT hangsúlyozza a tantárgyközi integráció fontosságát. Fontos, hogy a tanulók az informatika tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre és személyes tapasztalataikra is. Ugyanakkor az informatikával való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak.

10. évfolyamon az ismeretek rendszerezése és a sikeres érettségire való felkészülés lehetősége a kiemelt feladat.

A tanulócsoporthoz más tantárgyakat tanító tanárokkal való digitális együttműködés elevenebbé, aktuálisabbá és érdekesebbé teszi a tanulást, mert lehetőséget nyújt a témák, témakörök természetes, életszerű összekapcsolására.

FELADATOK:

1. Az informatikai eszközök használata

- Az egészséges informatikai munkakörnyezet.
- Digitalizáló eszközök.
- Az operációs rendszer és a számítógépes hálózatok főbb feladatai és szolgáltatásai.
- Az informatikai eszközök működésének fizikai alapjai.
- A biztonságos adattárolás hardver és szoftver vonatkozásai.
- A problémamegoldás hardver és szoftver eszközkészlete.

2. Alkalmazói ismeretek

2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása

- Szöveges dokumentumok.
- Nagyobb terjedelmű dokumentumok.
- Különböző objektumok; élőfej, élőláb, lábjegyzet, tartalomjegyzék, töréspontok.
- Stílusok a dokumentumon belül.
- Körlevél.
- Dokumentumok nyomtatási beállításai.
- Multimédiás dokumentumok.
- Grafikus adatok kezelése.
- A weblapkészítés alapjai.
- Dokumentumformátumok, választási alapelvek, formátumok közötti konvertálás.
 - A feladat megoldásához szükséges alkalmazói eszközök kiválasztásának és összeépítésének elvei.

2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés

- Nagyobb adatmennyiség tárolását, hatékony feldolgozását biztosító eszközök, módszerek.
- Adatok közötti kapcsolatok.
- Helyi adatbázisok, az adatbányászat alapjai.
- Adattárolás adatbázisban.

- Az adatok csoportosítási, grafikus ábrázolási, esztétikus megjelenítési lehetőségei.
- Statisztikai adatelemzés.
- Térinformatikai alapismeretek: térképek és adatbázisok összekötési lehetőségei.

3. *Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel*

3.1. *A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása*

- A problémák megoldásához szükséges komplex informatikai eszközök, módszerek.
- A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései.

3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés

- Elemi és összetett adatok, adattípusok.
- Típusalgoritmusok.

3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése

- Mérések és szimulációk; a paramétermódosítás hatásai, törvényszerűségek; modellalkotás egyszerű tevékenységekre.

4. *Infokommunikáció*

4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek

- Információkereső stratégia és tájékoztató eszköz.
- Tartalomalapú keresés, logikai kapcsolatok.
- Az információk és a közlési cél.
- A publikálás módszerei, szabályai.

4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák

- Kommunikációs formák infokommunikációs eszközökkel.
- Kommunikációs eszközök összekapcsolása.
- A kommunikációs eszközök hatása a mindennapi életre és a társadalomra.
- Viselkedési kultúra és veszélyforrások az online világban.

4.3. Médiainformatika

— A hagyományostól különböző médiumok megjelenési formái, alkalmazásai.

5. Az információs társadalom

5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai

— Adatvédelmi alapfogalmak, adatvédelmi törvény.

— Szerzői jogi alapfogalmak, szerzői jogi törvény.

— Az infokommunikációs világban kialakult alapvető viselkedési, publikálási szabályok.

— Az információ és az informatika gazdaságra, környezetre, kultúrára, személyiségre, egészségre gyakorolt hatása.

— A globális információs társadalom.

5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata

— Az e-ügyintézés és az e-kereskedelem jellemzői, előnyei és veszélyei.

— A fogyasztói viselkedést befolyásoló technikák a médiában.

6. Könyvtári informatika

— Az önművelés, tájékozottság, olvasottság szerepe a mindennapi életben.

— Az információs intézmények funkciói, tájékoztató eszközei (különös tekintettel a települési könyvtárra).

— A könyvtári információs rendszer szolgáltatásai.

— A médiumok, közléstípusok tartalmi megbízhatósága, esztétikai értéke.

— A kritikus forráshasználat követelményei.

9.NYEK

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak	

	ismerete, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számítógépes perifériák használatbavétele. Az adatok biztonságos tárolása. Az egészséges munkakörnyezet megteremtése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>A számítógépes perifériák megismerése, használatbavétele, működésük fizikai alapjai</i> A számítógép fő egységeinek megismerése. Bemeneti és kimeneti perifériák, adathordozó eszközök használata, működési elve.	.	
<i>Az összetett munkához szükséges eszközkészlet kiválasztása</i> Digitalizáló eszközök. Az operációs rendszer és a számítógépes hálózatok főbb feladatai és szolgáltatásai.		
<i>Az adatok biztonságos tárolása. Az informatikai környezet tudatos alakítása</i> Az adatok biztonságos tárolásának szoftveres és hardveres biztosítása. Fájlok illetéktelenek által történő hozzáférésének megakadályozása.	<i>Magyar; Idegen nyelv</i>	
<i>Az egészséges munkakörnyezet</i>	<i>Biológia-egészségtan: az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes</i>	

<i>megteremtése</i> Egészséges, ergonómiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet kialakítása.	szokások; a környezeti állapot és az ember egészsége közötti kapcsolat, igény az egészséges életkörülményekre.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Digitális kamera, adatvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	28 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A digitális képek formáinak ismerete, képszerkesztő program használata. Karakter- és bekezdésformázások végrehajtása szövegszerkesztő programmal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nagyobb dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Körlevél készítése. Különböző formátumú produktumok készítése, a megfelelő formátum célszerű kiválasztása. Személyes dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Multimédiás dokumentumok készítése. Interaktív anyagok, bemutatók készítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Nagyobb dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása</i> Nagyobb terjedelmű dokumentum szerkesztése.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan: projektmunka elkészítése;. Médiahasználat.</i>	

<p>Élőfej, élőláb.</p> <p>Stílusok alkalmazása.</p> <p>Tartalomjegyzék készítése.</p> <p>Személyes dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.</p>		
<p><i>Körlevél</i></p> <p>A törzsdokumentum és az adattábla fogalmának megismerése.</p> <p>Dokumentum készítése körlevél funkció felhasználásával.</p>		
<p><i>Különböző formátumú produktumok készítése, a megfelelő formátum célszerű kiválasztása</i></p> <p>Egyénileg készített, letöltött elemek (zene, fénykép, film, animáció stb.) elhelyezése közös multimédiás dokumentumban.</p> <p>Szöveg, kép elhelyezése a dokumentumban.</p> <p>Dokumentumok nyomtatási beállításai.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás.</i></p>	
<p><i>Multimédiás dokumentumok készítése. Interaktív anyagok, bemutatók készítése</i></p> <p>A feladat megoldásához szükséges alkalmazói eszközök kiválasztása és komplex</p>	<p><i>Vizuális kultúra: Mozgóképi szövegkörnyezetben megfigyelt emberi kommunikáció értelmezése. Szövegkörnyezetben megfigyelt egyszerűbb (teret és időt formáló) képkapcsolatok, kép- és hangkapcsolatok értelmezése.</i></p> <p>Átélt, elképzelt vagy hallott egyszerűbb</p>	

használata. Utómunka egy videoszerkesztő programmal. A weblapkészítés alapjai.	események mozgóképi megjelenítésének megtervezése, esetleg kivitelezése az életkornak megfelelő szinten (például story-board, animáció, interjú).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élőfej, élőláb, oldalszám, stílus, tartalomjegyzék, körlevél, törzsdokumentum, multimédia, videó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	6 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. Egyszerű táblázatkezelési műveletek végrehajtása. Táblázatba foglalt adatokból célszerű diagramok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Problémamegoldás táblázatkezelővel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Problémamegoldás táblázatkezelővel</i>		
<i>Adatkezelés táblázatkezelővel</i> Adatok rendezése, szűrés. Függvények alkalmazása különböző lapokon lévő adatokra.	<i>Matematika;</i>	
<i>Térinformatikai alapismeretek.</i>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	adat, kapcsolat	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	4 óra
Előzetes tudás	Algoritmusleíró eszközök.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi és egyéb problémák informatikai eszközök segítségével történő megoldása csoportmunkában	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek komplex alkalmazása</i>	<i>Matematika:</i> ismerethordozók használata. Számítógépek használata. <i>Algoritmus követése, értelmezése, készítése.</i> <i>Matematikai modellek, alkalmazásuk</i> <i>Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelvek; matematika; földrajz:</i> szövegfeldolgozás.	
Projekt munkák informatikai eszközökkel történő kivitelezése.	<i>Matematika:</i> ismerethordozók használata. <i>Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelv; szövegfeldolgozás.</i>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Probléma, tervezés, megvalósítás, projekt munka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	4 óra
--	--	--------------

Előzetes tudás	Algoritmus.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi problémák algoritmizálása..	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Tantárgyi problémák megoldási algoritmusainak tanulmányozása. Algoritmusok alkotása különböző tervezési eljárások segítségével, az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei..	<i>Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelv; matematika;</i>	
<i>Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése, használata..</i>	<i>Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelv; matematika;.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tantárgyi probléma	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	4 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelése informatikai eszközökkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A beállítások hatásainak megfigyelése, a tapasztalatok megfogalmazása. Tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelése informatikai eszközökkel.	<i>Matematika:</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérés, értékelés, eredmény,.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	6 óra
Előzetes tudás	Információ keresése, a hiteles és nem hiteles információ megkülönböztetése, az információ kritikus értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A feladatok elvégzéséhez szükséges információk azonosítása, meghatározása, megkeresése, felhasználása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Önálló információszerzés</i></p> <p>Információkeresési stratégia.</p> <p>Tartalomalapú keresés.</p> <p>Logikai kapcsolatok.</p> <p>A szükséges információ önálló meghatározása, a találatok szűkítése, kigyűjtése, felhasználása.</p>	A számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása a mérés, információkeresés, bemutatók és a kommunikáció segítésére.	
<i>Az információk közlési célnak megfelelő alakítása, a manipuláció megismerése</i>		
<p><i>A publikálás módszereinek megismerése, szabályai</i></p> <p>Az elkészült dokumentumok publikálása hagyományos és elektronikus, internetes eszközökkel.</p> <p>Szövegek, képek, fotóalbumok, hang- és videoanyagok, weblapok publikálása az interneten.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Manipulálás, kétirányú információáramlás,	

	adatfeltöltés.	
--	----------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	6 óra
Előzetes tudás	Az infokommunikációs eszközök ismerete. A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata. A kommunikáció elméletének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Online kommunikáció folytatása, csoportmunka végzése egy vagy több résztvevővel. A legújabb két- vagy többrésztvevős kommunikációs lehetőségek, valamint az elektronikus médiumok megfelelő kezelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Kommunikációra képes eszközök összekapcsolási lehetőségeinek megismerése</i> Többrésztvevős beszélgetős, kommunikációs program használata. Csoportmunka az interneten.	<i>Idegen nyelvek:</i> kommunikáció külföldi partnerekkel.	
<i>Az infokommunikációs eszközök mindennapi életre gyakorolt hatásának vizsgálata</i> A hagyományos infokommunikációs technológiák összehasonlítása az elektronikus és internetes lehetőségekkel. A túlzott internethasználatból kialakuló káros életformák		

azonosítása, a függőség elhárítása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs program.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika	8 óra
Előzetes tudás	A legújabb infokommunikációs technológiák használata, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az új elektronikus és internetes médiumok készségszintű használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>A hagyományos médiumoktól különböző, informatikai eszközöket alkalmazó lehetőségek, azok felhasználása a megismerési folyamatban</i> Információszerzés internetes portálokról, médiatárakból, elektronikus könyvtárakból.	<i>Földrajz: tájékozódás GPS segítségével. Helymeghatározás, ideális útvonalválasztás.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hírportál, médiatár, e-book, hangoskönyv.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom	Órakeret
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	4 óra
Előzetes tudás	Informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok.	

	<p>. A problémák megoldása érdekében alkalmazott eljárások.</p> <p>Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Adatvédelmi fogalmak ismerete.</p> <p>Az információforrások hitelességének értékelése.</p> <p>Szerzői joggal kapcsolatos alapfogalmak megismerése.</p> <p>Az infokommunikációs publikálási szabályok megismerése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Az adatvédelmi alapfogalmakkal és az információhitelesség megőrzési technikáival való megismerkedés</i></p> <p>Adatvédelmi fogalmak ismerete.</p> <p>Informatikai eszközök etikus használata.</p>	<p>.</p>	
<p><i>Szerzői jogi alapfogalmak. Az infokommunikációs publikálási szabályok megismerése</i></p> <p>Szerzői joggal kapcsolatos alapfogalmak megismerése.</p> <p>Az infokommunikációs publikálási szabályok megismerése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése, netikett. A forráskritika technikái.</p>	
<p><i>Az információ és az informatika gazdaságra, környezetre, kultúrára,</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az információs kommunikációs társadalom műfajainak</p>	

<p><i>személyiségre, egészségre gyakorolt hatásának megismerése</i></p> <p>Az informatikai kultúra jellemzői.</p> <p>Az informatikai fejlesztések gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése.</p> <p>Az informatikai eszközök használatának következményei a személyiségre és az egészségre vonatkozóan.</p>	<p>megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Információs társadalom, informatikai biztonság, informatikai kultúra, információkezelés, adatvédelem, netikett, szerzői jog, szerzői alkotás, plágium, közkinccs, szabad felhasználás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	10 óra
Előzetes tudás	Elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos személyes tapasztalatok, vélemények gyűjtése, tapasztalatok cseréje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások szerepének felismerése, a szolgáltatások kritikus használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az e-szolgáltatások előnyeinek és veszélyeinek, biztonsági vonatkozásainak feltérképezése</i></p> <p>Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének</p>	.	

felismerése. Elektronikus szolgáltatások megismerése, kritikus használata, értékelése.		
<i>A fogyasztói viselkedést befolyásoló technikák felismerése a médiában</i>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, média, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó, kritikus használat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Katalógus önálló használata. A települési könyvtár önálló használata. Önálló kézikönyvhasználat. A felhasznált irodalomjegyzék összeállítása segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtári rendszer szolgáltatásai és a különböző információforrások önálló felhasználása tanulmányi és egyéb feladatokhoz.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Könyvtártípusok, információs intézmények</i> A könyvtári rendszer szerepének, lehetőségeinek megismerése. A települési közkönyvtár önálló használata.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a tanulási képesség fejlesztése, kulturált könyvtárhasználat.	

Könyvtárlátogatás.		
<p><i>Könyvtári szolgáltatások</i></p> <p>A könyvtári információs rendszer szolgáltatásainak rendszerezése, felhasználása a tanulásban.</p> <p>A könyvtárközi kölcsönzés funkciójának megértése.</p> <p>Könyvtári és közhasznú adatbázisok használati útmutató segítségével való önálló használata.</p> <p>Rendszeres, a céloknak megfelelő könyvtár- és internethasználat.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: könyvtárhasználat.</i></p>	
<p><i>Információkeresés</i></p> <p>Információkeresési stratégiák ismerete.</p> <p>Önálló információszerzés katalógusokból, adatbázisokból, általános és ismeretterjesztő művekből.</p> <p>Az iskolai tananyag elmélyítése és kibővítése önálló könyvtári kutatómunkával.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: a könyvtári információkeresés.</i></p> <p>Az internetes adatgyűjtés technikái, linkek használata.</p> <p>Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egy nyelvű szótárak, értelmező szótárak; szelekció, értékelés, elrendezés.</p> <p>összefüggések figyelembevételével.</p>	
<p><i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i></p> <p>Elektronikus könyvek, digitalizált dokumentumok.</p> <p>Az egyes tudományterületek alapvető segédkönyvtípusainak ismerete, önálló használata.</p>	<p><i>Matematika: ismerethordozók használata.</i></p> <p>Könyvek (pl. matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom: segédkönyvek, kézikönyvek, szótárak, lexikonok használata, ismeretlen kifejezések jelentésének önálló</i></p>	

	megkeresése egynyelvű szótárakban. valutaváltó.	
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtári rendszer, múzeum, levéltár, információkeresési stratégia, rejtett bibliográfia, relevancia, kritikus forráshasználat, hivatkozás, plágium, hitelesség, önművelés, egész életen át tartó tanulás.
Szabadon választható	10 óra web2-es felületek

A fejlesztés várt eredményei a 9. NY évfolyam végére	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használat témakör végére</i></p> <p>tudjon digitális kamerával felvételt készíteni, legyen képes adatokat áttölteni kameráról a számítógép adathordozójára;</p> <p>ismerjen hardveres és szoftveres adatvédelemet</p> <p>ismerjen ergonómia alapokat</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i></p> <p>tudjon körlevelet készíteni;</p> <p>tudja kezelni adatokat</p> <p>adatokat tudja esztétikus, használható formába rendezni.</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i></p> <p>legyen képes a probléma megoldásához szükséges eszközöket kiválasztani;</p> <p>legyen képes tantárgyi problémák megoldásának tervezésére és megvalósítására;</p>
---	--

	<p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i></p> <p>legyen képes információkat szerezni,</p> <p>legyen képes társaival kommunikálni az interneten, közös feladatokon dolgozni;</p> <p>tudjon használni információszerzési technológiákat.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i></p> <p>ismerjen az adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat;</p> <p>ismerjen az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat;</p> <p>ismerje a szerzői joggal kapcsolatos alapfogalmakat;</p> <p>ismerje fel az informatikai eszközök használatának személyiséget és az egészséget befolyásoló hatásait;</p> <p>ismerje fel az elektronikus szolgáltatások szerepét,</p> <p>legyen képes néhány elektronikus szolgáltatás kritikus használatára;</p> <p>ismerje fel az elektronikus szolgáltatások jellemzőit, előnyeit, hátrányait;</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i></p> <p>legyen képes a tanulmányaihoz kapcsolódó feladata során az információt önállóan, alkotóan használni</p> <p>legyen tisztában saját információkeresési stratégiáival, tudja azokat tudatosan alkalmazni</p> <p>Ismerjen web2-es felületeket</p>
--	--

9. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 2 óra
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Az összetett munkához szükséges eszközkészlet kiválasztása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az alaplap, a processzor, a memória főbb jellemzői.	<i>Fizika; kémia:</i> elektromágnesesség, optika, félvezetők, folyadékkristályok, színek, festékek, analóg és digitális jelek.	
Az összetett munkához szükséges eszközkészlet kiválasztási szempontjainak megismerése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Digitális kamera, adatvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	5 óra
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A feladat megoldásához szükséges alkalmazói eszközök kiválasztása és komplex használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Egyéb iskolai dokumentum készítése kiadványszerkesztő	<i>Fizika; kémia biológia-egészségtan;;</i> kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének elkészítése,	

programmal.	projektmunka bemutatása. <i>Vizuális kultúra:</i> Gyűjtött információ- és képanyagból írásos összefoglaló készítése.	
<i>Hangszerkesztés</i> Digitális hangformátumok megismerése. A formátumok átalakítása. Hangszerkesztő program használata.	<i>Ének-zene:</i> saját munkák, gyűjtések felhasználása az elektronikus hangalakítás során.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élőfej, élőláb, oldalszám, stílus, tartalomjegyzék, körlevél, törzsdokumentum, multimédia, videó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	22 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatkezelés táblázatkezelővel. Adatok tárolásához szükséges egyszerű adatbázis kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A hétköznapi életben előforduló problémák megoldása. Tantárgyi feladatok megoldása. Függvények használata.	<i>Matematika:</i> kamatos kamat számítása, befektetésekkel, hitelekkel kapcsolatos számítások.	
<i>Statisztikai számítások</i> Statisztikai függvények használata	<i>Matematika:</i> számok, műveletek, egyéb matematikai szimbólumok (pl. képek, szakaszos ábrák, diagramok, táblázatok, műveletek, nyitott mondatok) alapján az általuk leírt valóságos helyzetek, történések,	

táblázatkezelőkben. Az adatok grafikus szemléltetése.	összefüggések elképzelése. <i>Biológia-egészségtan; kémia; fizika:</i> a természeti és technikai rendszerek állapotának leírására szolgáló szempontok és módszerek használata.	
<i>Adatkezelés táblázatkezelővel.</i>	<i>Földrajz; fizika; kémia:</i> táblázatok adatainak rendezése.	
Térképek és adatbázisok összekötési lehetőségei. Útvonalkeresők, térképes keresők használata.	<i>Fizika; földrajz; matematika:</i> a térbeli tájékozódást szolgáló eszközök és módszerek alapjai és felhasználásuk. A GPS idő-, távolság- és sebességadatainak értelmezése.	
<i>Adatok tárolásához szükséges egyszerű adatbázis kialakítása</i> Adatbázis létrehozása. Adattábla, rekord, mező, kapcsolat, kulcs. Adatbázis feltöltése. Algoritmusok alkalmazása a feladatmegoldásokban.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbázis, relációs adatbázis, adat, adattábla, rekord, mező, kapcsolat, kulcs.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	14 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Problémák informatikai eszközök	

céljai	segítségével történő megoldása csoportmunkában, a megoldáshoz szükséges algoritmusok készítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A problémamegoldáshoz szükséges informatikai eszközök kiválasztása. Tantárgyi és egyéb problémák informatikai eszközök segítségével történő megoldása, a megoldáshoz szükséges algoritmusok készítése.	Alkalmazások korlátai (pontosság, értelmezhetőség). .	
<i>Problémák megoldása munkacsoportban. A problémamegoldó tevékenység tervezése</i> Az iskolához és a köznapi élethez kapcsolódó problémák megoldásának tervezése és megvalósítása csoportmunkában. .	Számítógépek használata. Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Matematikai modellek (pl. számítógépes programok), alkalmazásuk módja, korlátai (pontosság, értelmezhetőség). Modell (ábra, diagram) alkotása, értelmezése fogalmakhoz. Közelítő értékek meghatározása, egyenletek, egyenletrendszerek megoldása, diagramok készítése. <i>földrajz</i>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Probléma, tervezés, megvalósítás, projektmunka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	6 óra
--	--	--------------

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tervezési eljárások, az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elveinek használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen, a feladat megoldásához algoritmusok tervezése, végrehajtása, elemzése</i> Algoritmusok megvalósítása. Néhány típusalgoritmus vizsgálata.	<i>földrajz:</i> szövegfeldolgozás. <i>Fizika; kémia:</i> összefüggések, folyamatok programozása.	
<i>A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata, megtervezése, értelmezése</i> A beállítások értelmezése.		
<i>Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése, használata. Adatmodellezés, egyszerű modellek megismerése</i> Különböző adattípusok használata a modellalkotás során.	<i>földrajz:</i> szövegfeldolgozás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tantárgyi probléma, alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, elemi adat, összetett adat, bemenő adat, eredmény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	6 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi szimulációs programok használata. Tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelése informatikai	

	eszközökkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Mérések és szimulációk, a paramétermódosítás hatásai, törvényszerűségek megfogalmazása, modellalkotás egyszerű tevékenységekre</i></p> <p>Tantárgyi szimulációs programok használata.</p> <p>Modellalkotás egyszerű tevékenységekre.</p>	<p><i>Fizika; kémia: természettudományos folyamatokkal foglalkozó programok.</i></p> <p>Véletlen esemény, valószínűség.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szimuláció, beállítás, modell.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	3 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dokumentumok önálló publikálása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Önálló információszerzés</i>	<p><i>Kémia; biológia; fizika: természettudományos projektek kidolgozása, pályázati anyagok készítése.</i></p> <p>A problémamegoldásra irányuló, hatékony információkeresés.</p>	
<p>A találatok elemzése, értékelése hitelesség szempontjából.</p> <p>A közlés céljának felismerése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: egy esemény információinak begyűjtése több párhuzamos forrásból, ezek összehasonlítása, elemzése, az igazságtartalom keresése, a manipulált információ felfedése.</i></p>	

A reklámok manipulatív tevékenységének felfedése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Manipulálás, kétirányú információáramlás, adatfeltöltés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	2 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Online kommunikáció folytatása, csoportmunka végzése egy vagy több résztvevővel. A legújabb két- vagy többrésztvevős kommunikációs lehetőségek, valamint az elektronikus médiumok megfelelő kezelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Kommunikációra képes eszközök összekapcsolási lehetőségeinek megismerése</i> Többrésztvevős beszélgetős, kommunikációs program használata. Csoportmunka az interneten.	<i>Idegen nyelvek:</i> kommunikáció külföldi partnerekkel.	
<i>Az infokommunikációs eszközök mindennapi életre gyakorolt hatásának vizsgálata</i> A hagyományos infokommunikációs technológiák összehasonlítása az elektronikus és internetes lehetőségekkel. A túlzott internethasználatból kialakuló káros életformák azonosítása, a függőség elhárítása.		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs program.	
--------------------------------	------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika	3 óra
Előzetes tudás	A legújabb infokommunikációs technológiák használata, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az új elektronikus és internetes médiumok készségszintű használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>A hagyományos médiumoktól különböző, informatikai eszközöket alkalmazó lehetőségek, azok felhasználása a megismerési folyamatban</i>	<i>Földrajz: tájékozódás GPS segítségével. Helymeghatározás, ideális útvonalválasztás.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hírportál, médiatár, e-book, hangoskönyv.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom	Órakeret
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	2 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai fejlesztések gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> részvétel a társadalmi felelősségvállalásban.	
<i>Az infokommunikációs publikálási szabályok</i> Szerzői jog. Az infokommunikációs publikálási szabályok	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a célnak megfelelő információforrások, eszközök, módszerek kiválasztása.	
A globális információs társadalom jellemzői.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a fenntarthatóság értékének és érdekének elfogadása, tudatos és cselekvő részvétel az emberi környezet állapotának megőrzésében, javításában. <i>Fizika; biológia-egészségtan; kémia:</i> a számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása a mérés, információkeresés, bemutatók és a kommunikáció segítésére. <i>Matematika:</i> matematikai modellek (pl. nyitott mondatok, gráfok, sorozatok, függvények, függvényábrázolás, számítógépes programok, statisztikai elemzések), alkalmazásuk módja, korlátai (pontosság, értelmezhetőség).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, informatikai biztonság, informatikai kultúra, információkezelés, adatvédelem, netikett, szerzői jog, szerzői alkotás, plágium, közkinccs, szabad felhasználás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	3 óra
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A fogyasztói viselkedést meghatározó módszerek felismerése a médiában.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az elektronikus szolgáltatások előnyeinek és veszélyeinek felismerése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A mindennapi tevékenységekben és a fogyasztói szokásokban megnyilvánuló egészség- és környezettudatosság. Összetett technológiai, társadalmi és ökológiai rendszerek elemzése.	
<i>A fogyasztói viselkedést befolyásoló technikák felismerése a médiában</i>	.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, média, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó, kritikus használat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 2 óra
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A könyvtári rendszer szolgáltatásai és a különböző információforrások önálló felhasználása tanulmányi és egyéb feladatokhoz.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Könyvtári szolgáltatások</i> .	<i>Ének-zene:</i> a könyvtár és az internet felhasználása.	
A médiumok, közléstípusok tartalmi megbízhatósága. Releváns információk kiválasztása	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ismeretszerzés szaktudományi munkákból.	

hagyományos és elektronikus információhordozókból.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> az ismeretszerzés folyamatának és eredményének kritikus értékelése. A problémamegoldásra irányuló, hatékony információkeresés.	
<i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i>	<i>Földrajz:</i> tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról. Információgyűjtés internetalapú szolgáltatásokkal: időjárás helyzetkép, útvonaltervező <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvek, atlaszok, lexikonok.	
.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális és nem verbális (hangzó, képi és digitális) információk gyűjtése, szelekciója, rendszerezése, kritikája és felhasználása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtári rendszer, múzeum, levéltár, információkeresési stratégia, rejtett bibliográfia, relevancia, kritikus forráshasználat, hivatkozás, plágium, hitelesség, önművelés, egész életen át tartó tanulás.
Szabadon felhasználható	2 óra web2-es felületek

A fejlesztés várt eredményei a 9. évfolyamon	<i>A tanuló az informatikai eszközök használat témakör végére</i> tudjon digitális kamerával felvételt készíteni, legyen képes adatokat áttölteni kameráról a számítógép adathordozójára; ismerje az adatvédelem hardveres és szoftveres módjait; ismerje az ergonómia alapjait. <i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> legyen képes táblázatkezelővel tantárgyi feladatokat megoldani,
---	--

	<p>egyszerű számításokat elvégezni;</p> <p>tudja kezelni a rendelkezésére álló adatbázis-kezelő programot;</p> <p>tudjon adattáblák között kapcsolatokat felépíteni, adatbázisokból lekérdezéssel információt nyerni. A nyert adatokat tudja esztétikus, használható formába rendezni.</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i></p> <p>legyen képes a probléma megoldásához szükséges eszközöket kiválasztani;</p> <p>legyen képes tantárgyi problémák megoldásának tervezésére és megvalósítására;</p> <p>ismerjen tantárgyi szimulációs programokat;</p> <p>legyen képes tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelésére;</p> <p>legyen képes egy csoportban tevékenykedni.</p> <p>Ismerjen web2-es felületeket</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i></p> <p>legyen képes információkat szerezni, azokat hagyományos, elektronikus vagy internetes eszközökkel publikálni;</p> <p>legyen képes társaival kommunikálni az interneten, közös feladatokon dolgozni;</p> <p>tudjon használni az újabb informatikai eszközöket, információszerzési technológiákat.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i></p> <p>ismerjen az adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat;</p> <p>legyen képes értékelni az információforrásokat;</p> <p>ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat;</p>
--	---

	<p>ismerje a szerzői joggal kapcsolatos alapfogalmakat;</p> <p>ismerje az infokommunikációs publikálási szabályokat;</p> <p>ismerjen fel az informatikai fejlesztéseket, gazdasági, környezeti, kulturális hatásait;</p> <p>ismerje fel az informatikai eszközök használatának személyiséget és az egészséget befolyásoló hatásait;</p> <p>ismerje fel az elektronikus szolgáltatások szerepét,</p> <p>legyen képes néhány elektronikus szolgáltatás kritikus használatára;</p> <p>ismerje fel az elektronikus szolgáltatások jellemzőit, előnyeit, hátrányait;</p> <p>ismerje fel a fogyasztói viselkedést befolyásoló módszereket a médiában;</p> <p>ismerje fel a tudatos vásárló jellemzőit.</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i></p> <p>legyen képes a tanulmányaihoz kapcsolódó feladata során az információs problémamegoldás folyamatát önállóan, alkotóan végrehajtani;</p> <p>legyen tisztában saját információkeresési stratégiáival, tudja azokat tudatosan alkalmazni, legyen képes azt értékelni, tudatosan fejleszteni.</p>
--	---

10. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 4 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	. Az informatikai környezet tudatos alakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

Az összetett munkához szükséges eszközkészlet kiválasztása	<i>Mindennapi élet</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Digitális kamera, adatvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nagyobb dokumentumok létrehozása..	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Nagyobb dokumentumok létrehozása</i>	Szaktantárgyak; mindennapi élet; Érettségi feladatok	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élőfej, élőláb, oldalszám, stílus, tartalomjegyzék, körlevél, törzsdokumentum, multimédia, videó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	15 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Problémamegoldás táblázatkezelővel..	
Ismeretek/fejlesztési	Kapcsolódási pontok	

követelmények		
<i>Problémamegoldás táblázatkezelővel</i>	Érettségi feladatok; mindennapi élet;	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbázis, relációs adatbázis, adat, adattábla, rekord, mező, kapcsolat, kulcs.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi és egyéb problémák informatikai eszközök segítségével történő megoldása csoportmunkában, a megoldáshoz szükséges algoritmusok készítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek komplex alkalmazása</i>	<i>Mindennapi élet; érettségi.</i>	
<i>Problémák megoldása munkacsoportban. A problémamegoldó tevékenység tervezése</i> Az iskolához és a köznapi élethez kapcsolódó problémák megoldásának tervezése és megvalósítása csoportmunkában.		

Projekt munkák informatikai eszközökkel történő kivitelezése.		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Probléma, tervezés, megvalósítás, projekt munka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	3 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi problémák algoritmizálása. Tervezési eljárások, az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elveinek használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Tantárgyi problémák megoldási algoritmusainak tanulmányozása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tantárgyi probléma, alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, elemi adat, összetett adat, bemenő adat, eredmény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	3 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelése informatikai eszközökkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Tantárgyi mérések eredményeinek		

kiértékelése informatikai eszközökkel.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérés, értékelés, eredmény	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	6 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dokumentumok önálló publikálása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A szükséges információ önálló meghatározása, a találatok szűkítése, kigyűjtése, felhasználása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Manipulálás, kétirányú információáramlás, adatfeltöltés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	4 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Online kommunikáció folytatása, csoportmunka végzése egy vagy több résztvevővel. A legújabb két- vagy többrésztvevős kommunikációs lehetőségek, valamint az elektronikus médiumok megfelelő kezelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Kommunikációra képes eszközök összekapcsolási lehetőségeinek</i>	<i>Idegen nyelvek:</i> kommunikáció külföldi partnerekkel.	

<i>megismerése</i>		
Csoportmunka az interneten.		
<i>Az infokommunikációs eszközök mindennapi életre gyakorolt hatásának vizsgálata</i>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs program.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika	4 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az új elektronikus és internetes médiumok készségszintű használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>A hagyományos médiumoktól különböző, informatikai eszközöket alkalmazó lehetőségek, azok felhasználása a megismerési folyamatban</i> Információszerzés internetes portálokról, médiatárakból, elektronikus könyvtárakból.	<i>Földrajz: tájékozódás GPS segítségével. Helymeghatározás, ideális útvonalválasztás.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hírportál, médiatár, e-book, hangoskönyv.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom	Órakeret
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	3 óra
A tematikai egység nevelési-	Az informatikai fejlesztések gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése.	

fejlesztési céljai		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az információforrások hitelességének értékelése.		
<i>Az információ és az informatika gazdaságra, környezetre, kultúrára, személyiségre, egészségre gyakorolt hatása</i>	Információs- és kommunikációs rendszerek felépítése, jelentőségük.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, informatikai biztonság, informatikai kultúra, információkezelés, adatvédelem, netikett, szerzői jog, szerzői alkotás, plágium, közkinccs, szabad felhasználás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	4 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogyasztói szükségletek azonosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Fogyasztói szükségletek azonosítása. A fogyasztói viselkedést befolyásoló módszerek megfigyelése és azonosítása. Tudatos vásárlókép kialakítása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a környezetre és az emberi egészségre gyakorolt hatások. Tudatos vásárlás, fogyasztói szokások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a manipulációs szándék, a hibás következtetések és a megalapozatlan ítéletek felismerése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, média, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó, kritikus használat.	
--------------------------------	---	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 4 óra
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A könyvtári rendszer szolgáltatásai és a különböző információforrások önálló felhasználása tanulmányi és egyéb feladatokhoz.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Az iskolai tananyag elmélyítése és kibővítése</p> <p>A hiteles forrás jellemzőinek ismerete.</p> <p>Forrástípusok rendszerezése információs értékük szerint.</p> <p>A talált információk kritikus értékelése.</p> <p>Időszaki kiadványok önálló használata.</p>	<p>Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a tömegkommunikáció formái, a tömegkommunikációt és a mediatizált nyilvánosságot jellemző tények, modellek.</p> <p>Az audiovizuális szövegek, műsorok előállítását, nyelvi jellemzőit, közvetítését és értelmezését leíró fontosabb fogalmak és alapvető összefüggések.</p>	
<p><i>Forráskiválasztás</i></p> <p>Komplex feladathoz való önálló forráskiválasztás a feladat céljának és a forrás információs értékének figyelembe vételével.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> kérdések megfogalmazása a szerző esetleges elfogultságaira, tájékozottságára, rejtett szándékaira, stb. vonatkozóan.</p> <p>Az adott téma tanulmányozásához</p>	

	<p>leginkább megfelelő térkép kiválasztása.</p> <p>Különböző szövegek, hanganyagok, filmek, stb. vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> információforrások szűrésének szempontjai.</p>	
<p><i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i></p> <p>Bibliográfiai hivatkozás önálló készítése folyóiratcikkekről.</p> <p>Az interneten megjelent források hivatkozási technikájának megismerése, segítséggel való alkalmazása.</p> <p>Hivatkozásjegyzék, irodalomjegyzék készítése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése, netikett.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtári rendszer, múzeum, levéltár, információkeresési stratégia, rejtett bibliográfia, relevancia, kritikus forráshasználat, hivatkozás, plágium, hitelesség, önművelés, egész életen át tartó tanulás.
Szabadon felhasználható	2 óra web2-es feületek

A fejlesztés várt eredményei a 10. évfolyam	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használat témakör végére</i></p> <p>tudjon digitális kamerával felvételt készíteni, legyen képes adatokat áttölteni kameráról a számítógép adathordozójára;</p> <p>ismerje az adatvédelem hardveres és szoftveres módjait;</p>
--	--

	<p>ismerje az ergonómia alapjait.</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i></p> <p>legyen képes táblázatkezelővel tantárgyi feladatokat megoldani, egyszerű számításokat elvégezni;</p> <p>tudjon körlevelet készíteni;</p> <p>tudja kezelni a rendelkezésére álló adatbázis-kezelő programot;</p> <p>tudjon adattáblák között kapcsolatokat felépíteni, adatbázisokból lekérdezéssel információt nyerni. A nyert adatokat tudja esztétikus, használható formába rendezni.</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i></p> <p>tudjon algoritmusokat készíteni,</p> <p>legyen képes a probléma megoldásához szükséges eszközöket kiválasztani;</p> <p>legyen képes tantárgyi problémák megoldásának tervezésére és megvalósítására;</p> <p>ismerjen és használjon tantárgyi szimulációs programokat;</p> <p>legyen képes tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelésére;</p> <p>legyen képes egy csoportban tevékenykedni.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i></p> <p>legyen képes információkat szerezni, azokat hagyományos, elektronikus vagy internetes eszközökkel publikálni;</p> <p>legyen képes társaival kommunikálni az interneten, közös feladatokon dolgozni;</p> <p>tudja használni az újabb informatikai eszközöket, információszerzési</p>
--	--

	<p>technológiákat.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i></p> <p>ismerje az adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat;</p> <p>legyen képes értékelni az információforrásokat;</p> <p>ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat;</p> <p>ismerje a szerzői joggal kapcsolatos alapfogalmakat;</p> <p>ismerje az infokommunikációs publikálási szabályokat;</p> <p>ismerje fel az informatikai fejlesztések gazdasági, környezeti, kulturális hatásait;</p> <p>ismerje fel az informatikai eszközök használatának személyiséget és az egészséget befolyásoló hatásait;</p> <p>ismerje fel az elektronikus szolgáltatások szerepét,</p> <p>legyen képes néhány elektronikus szolgáltatás kritikus használatára;</p> <p>ismerje fel az elektronikus szolgáltatások jellemzőit, előnyeit, hátrányait;</p> <p>ismerje fel a fogyasztói viselkedést befolyásoló módszereket a médiában;</p> <p>ismerje fel a tudatos vásárló jellemzőit.</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i></p> <p>legyen képes bármely, a tanulmányaihoz kapcsolódó feladata során az információs problémamegoldás folyamatát önállóan, alkotóan végrehajtani;</p> <p>legyen tisztában saját információkeresési stratégiáival, tudja azokat tudatosan alkalmazni, legyen képes azt értékelni, tudatosan fejleszteni.</p> <p>Legyen képes web-2es felületeket használni</p>
--	--

11. évfolyam

Választható tantárgy: évi 72 óra (Előrehozott érettségi lehetősége)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 32 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	14 óra
Előzetes tudás	<p>Rajzos–szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. A dokumentumtípusok ismerete.</p> <p>Multimédiás dokumentumok előállításához szükséges alapelemek készítése. Előadások, bemutatók készítése.</p>	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>Összetettebb dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.</p> <p>Különböző formátumú produktumok készítése, a megfelelő formátum célszerű kiválasztása.</p> <p>Multimédiás dokumentumok készítése.</p> <p>Interaktív anyagok, bemutatók készítése..</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Nagyobb dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása</i></p> <p>Élőfej, élőláb, hasábok, oldalbeállítás, tartalomjegyzék.</p> <p>Stílusok, sablonok alkalmazása.</p> <p>Körlevél készítése.</p> <p>Személyes dokumentumok</p>	<p><i>Természettudományos tantárgyak :</i> projektmunka elkészítése <i>Vizuális kultúra:</i> gyűjtött információ- és képanyagból írásos összefoglaló készítése. Médiahasználat.</p> <p>Web 2.0</p>	

<p>létrehozása, átalakítása, formázása (például: szakmai önéletrajz, kérvény) készítése.</p> <p>Dokumentumok nyomtatási beállításai.</p>		
<p><i>Különböző formátumú produktumok készítése, a megfelelő formátum célszerű kiválasztása</i></p> <p>Letöltött elemek (zene, fénykép, film, animáció stb.) elhelyezése közös multimédiás dokumentumban.</p> <p>Szöveg, kép elhelyezése a dokumentumban.</p>	<p><i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan:</i> vizsgálatok eredményének prezentálása; projektmunka bemutatása.</p>	
<p><i>Multimédiás dokumentumok készítése. Interaktív anyagok, bemutatók készítése</i></p> <p>Képszerkesztők fontosabb szolgáltatásai (például: vágás, retusálás, fények és színek módosítása, transzformálás, konvertálás).</p> <p>Hangszerkesztő program használata.</p> <p>Utómunka egy videoszerkesztő programmal.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> saját munkák, gyűjtések felhasználása az elektronikus hangalakítás során.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés</p>	<p>18 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök, illetve</p>	

	<p>módszerek ismerete.</p> <p>Adatok grafikus ábrázolása, következtetések levonása.</p> <p>Az adatbázisból való információszerzés módjainak ismerete.</p> <p>A megtalált információ rögzítése, értelmezése, feldolgozása.</p> <p>Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát végző eszközök kezelése.</p> <p>Statisztikai jellemzők kiszámolása, következtetések levonása.</p> <p>Adatbázisokból, számítógépes hálózatokból való információszerzés megismerése.</p> <p>Adatok tárolásához szükséges egyszerű adatbázis kialakítása.</p> <p>Térinformatikai alapismeretek.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát végző eszközök kezelése</i></p> <p>A hétköznapi életben előforduló problémák megoldása.</p> <p>Tantárgyi feladatok megoldása. Összetett függvények használata. Adatérvényesítés.</p>	<p><i>Matematika:</i> kamatos kamat számítása, adatbázis jellegű táblázatok feldolgozása</p>	
<p><i>Statisztikai jellemzők kiszámolása, következtetések levonása</i></p> <p>Statisztikai függvények használata</p>	<p><i>Biológia-egészségtan, kémia, fizika:</i> a természeti és technikai rendszerek állapotának leírására szolgáló</p>	

táblázatkezelőkben. Az adatok grafikus szemléltetése.	szempontok és módszerek használata.	
<i>Adatbázisokból, számítógépes hálózatokból való információszerzés megismerése</i> Adatok rendezése, szűrés, irányított szűrés. Adattáblák összekapcsolása.	<i>Matematika, földrajz, fizika, kémia:</i> táblázatok adatainak rendezése.	
<i>Adatok tárolásához szükséges egyszerű adatbázis kialakítása</i> Adatbázis létrehozása. Adattábla, rekord, mező, kapcsolat, kulcs. Adatbázis feltöltése. Adatbázismodellek, alapfogalmak. Az adatbázis-kezelő főbb szolgáltatásai. Adattáblák közötti kapcsolatok. Adattípusok, táblák létrehozása. Űrlapok, interaktív adatkezelés. Egyszerű lekérdezések. Jelentés készítése, nyomtatása. Többtáblás lekérdezések. Szűrés, keresés, rendezés, összesítés. Az SQL alapvető parancsai.		
<i>Térinformatikai alapismeretek</i> Térképek és adatbázisok összekötési lehetőségei. Útvonalkeresők, térképes keresők használata.	<i>Fizika, földrajz, matematika:</i> a térbeli tájékozódást szolgáló eszközök és módszerek alapjai és felhasználásuk. A GPS idő-, távolság- és sebességadatainak értelmezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbázis, relációs adatbázis, adat, adattábla, rekord, mező, kapcsolat, kulcs.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 12 óra
--	---	----------------------------

	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	12 óra
Előzetes tudás	Algoritmusleíró eszközök ismerete és használata, egyszerűbb algoritmusok megírása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi és egyéb problémák informatikai eszközök segítségével történő megoldása csoportmunkában, a megoldáshoz szükséges algoritmusok készítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek komplex alkalmazása. A problémamegoldó tevékenység tervezése</i></p> <p>A problémamegoldáshoz szükséges informatikai eszközök kiválasztása.</p> <p>Tantárgyi és egyéb problémák informatikai eszközök segítségével történő megoldása, a megoldáshoz szükséges algoritmusok készítése. Egy fejlesztői környezet megismerése</p>	<p><i>Matematika:</i></p> <p>Algoritmus követése, értelmezése, készítése.</p> <p>Matematikai modellek, alkalmazásuk módja, korlátai (pontosság, értelmezhetőség).</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Probléma, tervezés, megvalósítás, projektmunka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret 12 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	6 óra

Előzetes tudás	Információ keresése, a hiteles és nem hiteles információ megkülönböztetése, az információ kritikus értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A feladatok elvégzéséhez szükséges információk azonosítása, meghatározása, megkeresése, felhasználása. A dokumentumok önálló publikálása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Önálló információszerzés</i></p> <p>Információkeresési stratégia.</p> <p>Tartalomalapú keresés.</p> <p>Logikai kapcsolatok.</p> <p>A szükséges információ önálló meghatározása, a találatok szűkítése, kigyűjtése, felhasználása.</p> <p><i>A publikálás módszereinek megismerése</i></p> <p>Az elkészült dokumentumok publikálása hagyományos és elektronikus, internetes eszközökkel.</p> <p>Szövegek, képek, fotóalbumok, hang- és videoanyagok, weblapok publikálása az interneten. FTP.</p> <p><i>Hálózati ismeretek.</i></p> <p>Kapcsolódási technológiák.</p> <p>Jogosultságok, hozzáférések a hálózathoz. Hálózati biztonság</p> <p><i>Adatábrázolás</i></p> <p>Fixpontos, lebegőpontos</p>	<p><i>Kémia, biológia, fizika:</i></p> <p>természettudományos projektek kidolgozása, pályázati anyagok készítése.</p> <p>Intézményi hálózat megismerése, hálózati eszközök azonosítása</p>	

számábrázolás		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Manipulálás, kétirányú információáramlás, adatfeltöltés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	2 óra
Előzetes tudás	Az infokommunikációs eszközök ismerete. A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata. A kommunikáció elméletének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Online kommunikáció folytatása, csoportmunka végzése egy vagy több résztvevővel. A legújabb két- vagy többrésztvevős kommunikációs lehetőségek, valamint az elektronikus médiumok megfelelő kezelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs program.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika	4 óra
Előzetes tudás	A legújabb infokommunikációs technológiák használata, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az új elektronikus és internetes médiumok készségszintű használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>A hagyományos médiumoktól különböző, informatikai eszközöket alkalmazó lehetőségek, azok felhasználása a megismerési folyamatban</i> Információszerzés internetes portálokról,	<i>Földrajz: tájékozódás GPS segítségével. Helymeghatározás, ideális útvonalválasztás.</i>	

médiatárakból, elektronikus könyvtárakból.		
--	--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom	Órakeret 8 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	4 óra
Előzetes tudás	<p>Informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok.</p> <p>A számítógép vagy a programok használata során tapasztalt esetleges meghibásodások. A problémák megoldása érdekében alkalmazott eljárások.</p> <p>Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.</p>	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>Adatvédelmi fogalmak ismerete.</p> <p>Az információforrások hitelességének értékelése.</p> <p>Szerzői joggal kapcsolatos alapfogalmak megismerése.</p> <p>Az infokommunikációs publikálási szabályok megismerése.</p> <p>Az informatikai fejlesztések gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Az adatvédelmi alapfogalmakkal és az információhitelesség megőrzési</i>	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: részvétel a</i>	

<p><i>technikáival való megismerkedés</i></p> <p>Adatvédelmi fogalmak ismerete.</p> <p>Az információforrások hitelességének értékelése.</p> <p>Informatikai eszközök etikus használata.</p>	<p>társadalmi felelősségvállalásban.</p>	
<p><i>Szerzői jogi alapfogalmak. Az infokommunikációs publikálási szabályok megismerése</i></p> <p>Szerzői joggal kapcsolatos alapfogalmak megismerése.</p> <p>Az infokommunikációs publikálási szabályok megismerése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése, netikett. A forráskritika technikái.</p>	
<p><i>Az információ és az informatika gazdaságra, környezetre, kultúrára, személyiségre, egészségre gyakorolt hatásának megismerése</i></p> <p>A globális információs társadalom jellemzői.</p> <p>Az informatikai kultúra jellemzői.</p> <p>Az informatikai fejlesztések gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése.</p> <p>Az informatikai eszközök használatának következményei a személyiségre és az egészségre vonatkozóan.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a fenntarthatóság értékének és érdekének elfogadása, tudatos és cselekvő részvétel az emberi környezet állapotának megőrzésében, javításában.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Információs társadalom, informatikai biztonság, informatikai kultúra, információkezelés, adatvédelem, netikett, szerzői jog, szerzői alkotás, plágium, közkinccs, szabad felhasználás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	4 óra
Előzetes tudás	Elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos személyes tapasztalatok, vélemények gyűjtése, tapasztalatok cseréje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások szerepének felismerése, a szolgáltatások kritikus használata. A fogyasztói viselkedést meghatározó módszerek felismerése a médiában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az e-szolgáltatások előnyeinek és veszélyeinek megismerése.</i></p> <p>Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése.</p> <p>Elektronikus szolgáltatások megismerése, kritikus használata, értékelése.</p> <p>Az elektronikus szolgáltatások előnyeinek és veszélyeinek felismerése.</p> <p><i>A fogyasztói viselkedést befolyásoló technikák felismerése a médiában</i></p> <p>Fogyasztói szükségletek azonosítása.</p> <p>A fogyasztói viselkedést befolyásoló módszerek megfigyelése és azonosítása. Tudatos vásárlókép kialakítása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a mindennapi tevékenységekben és a fogyasztói szokásokban megnyilvánuló egészség- és környezettudatosság.</p> <p>Összetett technológiai, társadalmi és ökológiai rendszerek elemzése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, média, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás,	

	azonosító, jelszó, kritikus használat.	
--	--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Katalógus önálló használata. A települési könyvtár önálló használata. Önálló kézikönyvhasználat. A felhasznált irodalom jegyzékének összeállítása segítségével.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A könyvtári rendszer szolgáltatásai és a különböző információforrások önálló felhasználása tanulmányi és egyéb feladatokhoz.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Könyvtártípusok, információs intézmények</i> A könyvtári rendszer szerepének, lehetőségeinek megismerése. A települési közkönyvtár önálló használata. Könyvtárlátogatás.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a tanulási képesség fejlesztése, kulturált könyvtárhasználat.	
<i>Könyvtári szolgáltatások</i> A könyvtári információs rendszer szolgáltatásainak rendszerezése, felhasználása a tanulásban. A könyvtárközi kölcsönzés funkciójának megértése. Könyvtári és közhasznú adatbázisok használati útmutató segítségével	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> könyvtárhasználat. <i>Ének-zene:</i> a könyvtár és az internet felhasználása.	

<p>történő önálló használata.</p> <p>Rendszeres, a céloknak megfelelő könyvtár- és internethasználat.</p>		
<p><i>Információkeresés</i></p> <p>A médiumok, közléstípusok tartalmi megbízhatósága.</p> <p>Információkeresési stratégiák ismerete.</p> <p>Önálló információszerzés katalógusokból, adatbázisokból, általános és ismeretterjesztő művekből.</p> <p>Releváns információk kiválasztása hagyományos és elektronikus információhordozókból.</p> <p>Az iskolai tananyag elmélyítése és kibővítése önálló könyvtári kutatómunkával.</p>	<p>Az internetes adatgyűjtés technikai, linkek használata.</p> <p>Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egynyelvű szótárak, értelmező szótárak; szelekció, értékelés, elrendezés..</p>	
<p><i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i></p> <p>A hiteles forrás jellemzőinek ismerete.</p> <p>Forrástípusok rendszerezése információs értékük szerint.</p> <p>A talált információk kritikus értékelése.</p> <p>Időszaki kiadványok önálló használata.</p> <p>Elektronikus könyvek, digitalizált dokumentumok.</p> <p>Az egyes tudományterületek alapvető segédkönyvtípusainak</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a tömegkommunikáció formái, a tömegkommunikációt és a mediatisztált nyilvánosságot jellemző tények, modellek.</p> <p>Az audiovizuális szövegek, műsorok előállítását, nyelvi jellemzőit, közvetítését és értelmezését leíró fontosabb fogalmak és alapvető összefüggések.</p>	

ismerete, önálló használata.		
<i>Forráskiválasztás</i> Komplex feladathoz való önálló forráskiválasztás a feladat céljának és a forrás információs értékének figyelembe vételével.		
<i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i> Bibliográfiai hivatkozás önálló készítése folyóiratcikkekről. Az interneten megjelent források hivatkozási technikájának megismerése, segítséggel való alkalmazása. Hivatkozásjegyzék, irodalomjegyzék készítése. A források alkotó felhasználása az etikai normák követésével.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése, netikett.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtári rendszer, múzeum, levéltár, információkeresési stratégia, rejtett bibliográfia, relevancia, kritikus forráshasználat, hivatkozás, plágium, hitelesség, önművelés, egész életen át tartó tanulás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szabadon felhasználható	Órakeret 4 óra
	Operációs rendszerek összehasonlítása	4 óra
Előzetes tudás	Egy operációs rendszer ismerete	

A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Fájlrendszerek ismerete, összehasonlítása, operációs rendszerek lehetőségeinek megismerése	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Operációs rendszerek szolgáltatásainak megismerése, összehasonlítása	Tantárgyi programok, dokumentumok platformfüggő- és független megjelenítése	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fájlrendszer, segédprogram	

A fejlesztés várt eredményei az első ciklus végén	<p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i></p> <p>ismerje az összetett dokumentum formázásához szükséges eszközöket;</p> <p>tudjon körlevelet készíteni;</p> <p>tudjon multimédiás dokumentumot készíteni;</p> <p>ismerje a médiaszerkesztő programok fontosabb szolgáltatásait;</p> <p>legyen képes táblázatkezelővel tantárgyi vagy hétköznapi élethez kapcsolódó feladatokat megoldani, egyszerű-, összetett függvényeket alkalmazni;</p> <p>tudjon statisztikai számításokat végezni;</p> <p>tudjon adatokból megfelelő diagramokat készíteni;</p> <p>tudja kezelni a rendelkezésére álló adatbázis-kezelő programot;</p> <p>tudjon adattáblák között kapcsolatokat felépíteni, adatbázisokból lekérdezéssel információt nyerni;</p> <p>tudja az adatbázisból nyert adatokat esztétikus, használható formába rendezni.</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és</i></p>
--	---

	<p><i>módszerekkel témakör végére</i></p> <p>tudjon algoritmusokat készíteni,</p> <p>legyen képes a probléma megoldásához szükséges eszközöket kiválasztani;</p> <p>legyen képes tantárgyi problémák megoldásának tervezésére és megvalósítására;</p> <p>ismerjen és használjon tantárgyi szimulációs programokat;</p> <p>legyen képes tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelésére;</p> <p>legyen képes csoportban tevékenykedni.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i></p> <p>legyen képes információkat szerezni, azokat hagyományos, elektronikus vagy internetes eszközökkel publikálni;</p> <p>legyen képes társaival kommunikálni az interneten, közös feladatokon dolgozni;</p> <p>tudja használni az újabb informatikai eszközöket, információszerzési technológiákat.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i></p> <p>ismerje az adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat;</p> <p>legyen képes értékelni az információforrásokat;</p> <p>ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat;</p> <p>ismerje a szerzői joggal kapcsolatos alapfogalmakat;</p> <p>ismerje az infokommunikációs publikálási szabályokat;</p> <p>ismerje fel az informatikai fejlesztések gazdasági, környezeti, kulturális hatásait;</p> <p>ismerje fel az informatikai eszközök használatának a</p>
--	---

	<p>személyiséget és az egészséget befolyásoló hatásait;</p> <p>ismerje fel az elektronikus szolgáltatások szerepét,</p> <p>legyen képes néhány elektronikus szolgáltatás kritikus használatára;</p> <p>ismerje fel az elektronikus szolgáltatások jellemzőit, előnyeit, hátrányait;</p> <p>ismerje fel a fogyasztói viselkedést befolyásoló módszereket a médiában;</p> <p>ismerje fel a tudatos vásárló jellemzőit.</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i></p> <p>legyen képes bármely, a tanulmányaihoz kapcsolódó feladata során az információs problémamegoldás folyamatát önállóan, alkotóan végrehajtani;</p> <p>legyen tisztában saját információkeresési stratégiáival, tudja azokat tudatosan alkalmazni, legyen képes azokat értékelni, tudatosan fejleszteni.</p>
--	---

12. évfolyam

Választható tantárgy: évi 64 óra (Emelt szintű érettségi lehetősége)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 16 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	6 óra
Előzetes tudás	<p>Összetettebb dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.</p> <p>Különböző formátumú produktumok készítése, a megfelelő formátum célszerű kiválasztása.</p> <p>Multimédiás dokumentumok készítése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Interaktív anyagok, bemutatók készítése.</p> <p>A feladat megoldásához szükséges alkalmazói eszközök kiválasztása és komplex használata.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Különböző formátumú produktumok készítése, a megfelelő formátum célszerű kiválasztása</i></p> <p>Egyénileg készített, letöltött elemek (zene, fénykép, film, animáció stb.) elhelyezése közös multimédiás dokumentumban.</p> <p>Kiadványszerkesztő használata</p>	<p><i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan:</i> vizsgálatok eredményének prezentálása; projektmunka bemutatása.</p>	
<i>Multimédiás dokumentumok készítése.</i>	Saját weboldal tervezése, készítése	

<p><i>Interaktív anyagok, bemutatók készítése</i></p> <p>Képszerkesztők fontosabb szolgáltatásai (például: vágás, retusálás, fények és színek módosítása, transzformálás, konvertálás).</p> <p><i>Weblapkészítés</i></p> <p>Fejlesztési lehetőségek. Webfejlesztő eszközök megismerése</p>		
<p><i>A feladat megoldásához szükséges alkalmazói eszközök kiválasztása és komplex használata.</i></p> <p>Összetett dokumentum önálló elkészítése.</p> <p>Formátumok közötti konvertálás.</p>	<p>Szöveggörnyezetben megfigyelt (teret és időt formáló) képkapcsolatok, kép- és hangkapcsolatok értelmezése.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés</p>	<p>10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök, illetve módszerek ismerete.</p> <p>Adatok tárolásához szükséges egyszerű adatbázis kialakítása. Az adatbázisból való információszerzés módjainak ismerete.</p> <p>A megtalált információ rögzítése, értelmezése, feldolgozása.</p> <p>Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>Adatbázisokból, számítógépes hálózatokból való információszerzés komplex megismerése.</p> <p>Adatok tárolásához szükséges adatbázis kialakítása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Adatok tárolásához szükséges adatbázis kialakítása</i></p> <p>Adatbázis létrehozása.</p> <p>Adatbázis tervezése. Adattáblák közötti kapcsolatok. Az SQL használata. (DDL, DDM)</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbázis, relációs adatbázis	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 36 óra
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	24 óra
Előzetes tudás	Algoritmus kódolása valamely fejlesztői környezetben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi problémák algoritmizálása. Tervezési eljárások, az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elveinek használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen, a feladat megoldásához algoritmuselemek, algoritmusok tervezése, végrehajtása,</i>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv, matematika, földrajz: szövegfeldolgozás.</i></p> <p><i>Fizika, kémia: összefüggések,</i></p>	

<p><i>elemzése</i></p> <p>Tantárgyi problémák megoldási algoritmusainak tanulmányozása.</p> <p>Algoritmusok alkotása különböző tervezési eljárások segítségével, az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei. Algoritmusok megvalósítása.</p> <p>Néhány típusalgoritmus vizsgálata.</p> <p>Nevezetes algoritmusok.</p> <p>Algoritmus kódolása fejlesztői környezetben.</p> <p>Adatok beolvasása, kiírása</p>	<p>folyamatok programozása.</p>	
<p><i>A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata, megtervezése, értelmezése</i></p> <p>A beállítások értelmezése.</p>		
<p><i>Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése, használata. Adatmodellezés, egyszerű modellek megismerése</i></p> <p>Különböző adattípusok használata a modellalkotás során.</p> <p>Adattípusok kódolása</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv, matematika, földrajz: szövegfeldolgozás.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tantárgyi probléma, alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, elemi adat, összetett adat, bemenő adat, eredmény.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	12 óra
Előzetes tudás	Fejlesztői környezet ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi szimulációs programok használata. Tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelése informatikai eszközökkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Mérések és szimulációk, a paramétermódosítás hatásai, törvényszerűségek megfogalmazása, modellalkotás egyszerű tevékenységekre</i> Tantárgyi szimulációs programok használata. A beállítások hatásainak megfigyelése, a tapasztalatok megfogalmazása. Tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelése informatikai eszközökkel. Modellalkotás egyszerű tevékenységekre.	<i>Fizika, kémia:</i> természettudományos folyamatokkal foglalkozó programok. <i>Matematika:</i> véletlen esemény, valószínűség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérés, értékelés, eredmény, szimuláció, beállítás, modell.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret 6 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	6 óra
Előzetes tudás	A feladatok elvégzéséhez szükséges információk azonosítása, meghatározása,	

	megkeresése, felhasználása. A dokumentumok önálló publikálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dokumentumok önálló publikálása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>A publikálás módszereinek alkalmazása</i></p> <p>Az elkészült dokumentumok publikálása hagyományos és elektronikus, internetes eszközökkel. FTP, SFTP</p> <p><i>Hálózati ismeretek.</i></p> <p>Kapcsolódási technológiák. Protokollok. Címzés. Jogosultságok, hozzáférések a hálózathoz. Hálózati biztonság</p> <p><i>Adatábrázolás</i></p> <p>Negatív számok ábrázolása</p>	<p><i>Kémia, biológia, fizika:</i> természettudományos projektek kidolgozása, pályázati anyagok készítése.</p> <p>Hálózati eszközök azonosítása</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kétirányú információáramlás, biztonságos adatfeltöltés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Szabadon felhasználható	Órakeret 6 óra
	5.1. Adatszerkezetek, felhasználói környezetek összehasonlítása	6 óra
Előzetes tudás	Algoritmus kódolása valamely fejlesztői környezetben	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi problémák algoritmizálása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata, megtervezése, értelmezése</i> A beállítások értelmezése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fejlesztői környezetek	

A fejlesztés várt eredményei az első ciklus végén	<p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i></p> <p>ismerje az összetett dokumentum formázásához szükséges eszközöket;</p> <p>tudjon dokumentumot stílusokkal formázni;</p> <p>tudjon körlevelet készíteni;</p> <p>tudjon multimédiás dokumentumot készíteni;</p> <p>legyen képes táblázatkezelővel tantárgyi vagy hétköznapi élethez kapcsolódó feladatokat megoldani, összetett függvényeket alkalmazni;</p> <p>tudjon statisztikai számításokat végezni;</p> <p>tudja kezelni a rendelkezésére álló adatbázis-kezelő programot;</p>
--	---

	<p>tudjon adattáblák között kapcsolatokat felépíteni, adatbázisokból lekérdezéssel információt nyerni, SQL utasításokat használni</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i></p> <p>tudjon algoritmusokat készíteni, ismerje a nevezetes algoritmusokat</p> <p>legyen képes a probléma megoldásához szükséges eszközöket kiválasztani;</p> <p>ismerjen és használjon fejlesztői környezeteket;</p> <p>legyen képes tantárgyi mérések eredményeinek kiértékelésére;</p> <p>legyen képes csoportban tevékenykedni.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i></p> <p>legyen képes információkat szerezni, azokat hagyományos, elektronikus vagy internetes eszközökkel publikálni;</p> <p>legyen képes társaival kommunikálni az interneten, közös feladatokon dolgozni;</p> <p>tudja használni az újabb informatikai eszközöket, ismerje az információszerzési technológiákat.</p>
--	---

KÉMIA

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	72	72	0	0
Heti óraszám	2	2	0	0

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	72	72	0	0
Heti óraszám	0	2	2	0	0

Emelt szintű csoport (évfolyam szinten szervezett)

Évfolyam	11.	12.
Évi óraszám	72	64
Heti óraszám	2	2

Általános tudnivalók

Ezen helyi tanterv *kompatibilis* bármely, a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló, 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet alapján akkreditált kerettanterv 7–8. évfolyamra előírt kémia tananyagával.

Célok

A helyi tanterv célja annak elérése, hogy középiskolai tanulmányainak befejezésekor minden tanuló birtokában legyen a *kémiai alapműveltségnek*, ami a természettudományos alapműveltség része. Ezen alapműveltség elemei a következők:

- A tudományok és ezen belül a természettudományok kapcsolatainak bemutatása. A természettudományok komplex szemléletének kialakítása.
- A kémia és az ember természetes és szükségszerű kapcsolatának bemutatása, egységes természet- és társadalomkép kialakítása.
- Annak a szemléletnek és ismeretanyagnak az elsajátítása, amely a XXI. század átlagemberét eligazítja környezetében, a mindennapi tevékenységében felhasznált anyagok fizikai és kémiai tulajdonságainak, hatásainak, alkalmazásának megértésében; és segíti azok tudatos felhasználásában.
- Azoknak a képességeknek a kialakítása, amelyekkel a mindennapi élet kémiai jellegű problémáit meg tudják oldani.
- A gondolkodásra nevelés és a problémamegoldó készség fejlesztése.
- A korszerű környezetbarát szemlélet megalapozása, a környezettudatos magatartásmód kialakítása (környezetszennyezés minimalizálása, környezetvédelem).
- Ismeretterjesztő irodalom, könyvtár révén saját ismeretszerzés igényének kialakítása.
- A kémia kultúrtörténeti szemléletének kialakítása kémiai eljárások, valamint az egyes elemek, vegyületek, módszerek felfedezésének történetével, neves kémikusok tevékenységének tanításával.
- Az egészségtudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek élettani és társadalmi hatásainak tükrében.
- A „kémiai” ipar és a hétköznapi élet összefonódásának bemutatása üzemplátogatással.

Annak érdekében, hogy minden tanuló belássa a kémia tanulásának hasznát, és hatékony védelmet kapjon az áltudományos nézetek, valamint a csalók ellen, az alábbi elveket kell követni:

- a kémia tanításakor a tanulók már meglévő köznapi tapasztalataiból, valamint a tanórákon lehetőség szerint együtt végzett kísérletekből kell kiindulni, és a gyakorlati életben is használható tudásra kell szert tenni;
- a tanulóknak meg kell ismerni, meg kell érteni és a legalapvetőbb szinten alkalmazni is kell a természettudományos vizsgálati módszereket.

Követelmények

- Sajátítsák el a megfelelő biztonsági-technikai eljárásokat, manuális készségeket.

- Legyenek képesek az önállóan végzett célirányos megfigyeléseik és kísérleteik eredményeiből, a megismert tények, összefüggések birtokában következtetések levonására, ítéletalkotásra.
- Legyenek képesek elkülöníteni a megfigyelést a magyarázattól, tudják megkülönböztetni a magyarázat szempontjából lényeges és lényegtelen tapasztalatokat.
- Legyenek képesek életkori sajátosságaiknak megfelelően a jelenségek közötti hasonlóságok és különbségek felismerésére.
- Ismerjék az alapvető kémiai fogalmakat, mennyiségeket, összefüggéseket, törvényeket.
- Ismerjék a konkrét kémiai rendszereket, anyagokat, azok szerveződési szintjeinek jellegzetességeit és a kémiai reakciókat.
- Ismerjék a gyakorlati alkalmazásokat, vegyipari eljárásokat, vegyi anyagok környezeti hatásait, a természet- és környezetvédelem lehetőségeit.
- Legyenek képesek arra, hogy gondolataikat szóban és írásban nyelvíleg helyesen, világosan, szabatosan, a kémiai szakkifejezések helyes alkalmazásával fogalmazzák meg.
- Tudjanak értelmezni ábrákat, grafikonokat, táblázati adatokat, egyszerű számítási feladatokat megoldani, ismerjék és alkalmazzák a problémamegoldás elemi műveleteit.
- Értsék meg, hogy a modell a valóság számunkra fontos szempontok szerinti megjelenítése, és hogy ugyanazt a valóságot többféle modellel is meg lehet jeleníteni.
- Tudják magyarázni ismereteik mennyisége és mélysége szerint a természeti jelenségeket és folyamatokat, valamint a technikai alkalmazásokat.
- Sajátítsák el minél több olyan anyag tulajdonságait, amelyekkel a hétköznapi életben is találkozhatnak, ezért a felhasznált anyagokat „háztartási-konyhai” csomagolásban ismerjék meg, és ezekkel kísérleteket végezzenek.
- Tegyenek szert korszerű háztartási, egészségvédelmi, életviteli, fogyasztóvédelmi, energiagazdálkodási és környezetvédelmi ismeretekre; legyenek alkalmasak arra, hogy elméleti ismereteiket a mindennapok által felvetett kérdések megoldásában alkalmazzák és kifejtessék saját véleményüket.
- Ismerjék fel az ismereteikhez kapcsolódó környezeti problémákat, ismereteik járuljanak hozzá személyiségük pozitív formálásához.
- Tudják, hogy az egészség és a környezet épsége semmivel sem pótolható érték.
- Legyenek tájékozottak arról, hogy a természettudomány fejlődése milyen szerepet játszik a társadalmi folyamatokban. A különböző népek, országok tudósai, kutatói egymásra épülő munkájának az eredményeinek, és ezen munkában jelentős szerepet betöltő magyar tudósok, kutatók ismerete.
- Szerezzenek gyakorlottságot az információkutatásban.
- A részecskékről tanult ismeretek szintjén alakuljon ki a diákok elképzelése az atomon belüli méretarányokról, valamint a kémiai részecskék és a közvetlenül érzékelhető méretű testek méretének nagyságrendi eltéréséről; és hogy az egész anyagi világot kémiai elemek, ezek kapcsolódásával keletkezett vegyületek és a belőlük szerveződő rendszerek építik fel; továbbá az anyagok szerkezete egyértelműen megszabja fizikai és kémiai tulajdonságait.
- Vegyenek részt a kémiával kapcsolatos vitákon, beszélgetéseken, saját környezetük kémiai vonatkozású jelenségeinek, folyamatainak, illetve környezetvédelmi problémáinak tanulmányozására irányuló vizsgálatokban és projektekben.

Fejlesztési feladatok, kulcskompetenciák

Anyanyelvi kommunikáció

- Gondolatok, ismeretek szóbeli és írásbeli kifejezőképességének fejlesztése a szaknyelv helyes használatával.

Idegen nyelvi kommunikáció

- Idegen szakkifejezések jelentésének megismertetése, a különböző nemzetiségű tudósok, feltalálók nevének helyes olvasása, kiejtése, írása.

Matematikai kompetencia

- A kémiai számítások során a problémamegoldó gondolkodás és feladatmegoldó készség fejlesztése.
- Táblázatok és grafikonok elemzése, illetve mérési eredmények grafikonos ábrázolásának gyakoroltatása.

Természettudományos kompetencia

- A természettudományok különböző területei közötti szoros kapcsolat felismertetése.
- Az áltudományos, illetve a tudomány- és technikaellenes megnyilatkozásokkal szembeni kritikus fellépés kialakítása.

Digitális kompetencia

- Az információs technikák nyújtotta lehetőségek megismertetése és kreatív használatának elsajátíttatása.

Hatékony, önálló tanulás

- A helyes tanulási stratégiák elsajátításának fejlesztése.
- Az önálló ismeretszerzés igényének kialakítása.
- A hatékonyság, önállóság segítése a problémamegoldás, az új tanulási lehetőségek felkutatásában.

Szociális és állampolgári kompetencia

- Annak felismertetése, hogy a fizikai kutatások, felfedezések, és azok alkalmazásainak célja csak a közjó szolgálata lehet.
- Egyéni- és csoportmunka során az egyénnel, csoportokkal stb. való együttműködés képességének, a megkülönböztetés-mentességének.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

- Kémiai ismereteik kreatív alkalmazása új ismeretek megszerzésére vagy a meglévők bővítésére.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

- Az esztétikai tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése a megfelelően összeállított és kivitelezett kísérletek során.

Kiemelt fejlesztési területek:

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

A kémiatörténet megismertetésével hozzájárul a tanulók erkölcsi neveléséhez.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés

- Hozzájárul ahhoz, hogy a fiatalok felnőtté válásuk után felelős döntéseket hozhassanak.
- A csoportmunkában végzett tevékenységek és feladatok lehetőséget teremtenek a demokratikus döntéshozatali folyamat gyakorlására.

Állampolgári és jogi ismeretek

- Magyar tudósok, Nobel-díjasok életművének megismerése hozzájárul a nemzeti öntudat erősítéséhez.
- *A testi és lelki egészségre, valamint a családi életre nevelés* érdekében a fiatalok megismerik a környezetük egészséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Ismereteket sajátítanak el a veszélyhelyzetek és a káros függőségek megelőzésével kapcsolatban.

Tanulni tanulás képessége ld. Hatékony, önálló tanulásnál

Oktatásszervezési kérdések

- Forráskeresés és feldolgozás irányítottan vagy önállóan, egyénileg vagy csoportosan;
- Az információk feldolgozása egyéni vagy csoportmunkában, amelyhez konkrét probléma vagy feladat megoldása is kapcsolódhat;
- Annak megkövetelése, hogy minden tevékenységről készüljön jegyzet, jegyzőkönyv, diasor, poszter, online összefoglaló vagy bármilyen egyéb termék (bemutató, jegyzőkönyv vagy egyéb dokumentum, illetve projektermék), amely a legfontosabb információk megőrzésére és felidézésére alkalmas.
- Egyes tanórákhoz egy vagy több *kísérlet* (tanári vagy tanulói, egyéni vagy pármunka) kiválasztása, és a kísérlet(ek) köré való csoportosításai az adott tananyagnak.

Társadalmi befogadással kapcsolatos elemek

- A kooperatív oktatási módszerek a kémiaórán is alkalmat adnak az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra* fejlesztésére.
- Elvárható a *felelősségvállalás önmagukért és másokért*, amennyiben a tanulóknak egyre tudatosabban kell törekedniük a természettudományok és a technológia pozitív társadalmi szerepének megismerésére.

Gazdasági ismeretek

- A tanulóknak egyre tudatosabban kell törekedniük a természettudományok és a technológia pozitív társadalmi szerepének, *gazdasági* vonatkozásainak megismerésére, hogy felismerjék a kemofóbiát és az áltudományos nézeteket, továbbá ne váljanak félrevezetés, csalás áldozatává.
- A közoktatási kémiatanulmányok végére életvitelszerűvé kell válnia a *környezettudatosságnak* és a *fenntarthatóságra* törekvésnek.

Értékelés

Az értékelés során az ismeretek megszerzésén túl vizsgálni kell, hogyan fejlődött a tanuló absztrakciós, modellalkotó, lényeglátó és problémamegoldó képessége. Meg kell követelni a jelenségek megfigyelése és a kísérletek során szerzett tapasztalatok szakszerű megfogalmazással való leírását és értelmezését. Az értékelés kettős céljának megfelelően mindig meg kell találni a helyes arányt a formatív és a szummatív értékelés között. Fontos szerepet kell játszania az egyéni és csoportos önértékelésnek, illetve a diáktársak által végzett értékelésnek is. Törekedni kell arra, hogy a számonkérés formái minél változatosabbak, az életkornak megfelelőek legyenek. A hagyományos írásbeli és szóbeli módszerek mellett a diákoknak lehetőséget kapnak arra, hogy a megszerzett tudásról és a közben elsajátított képességekről valamely konkrét, egyénileg vagy csoportosan elkészített termék (rajz, modell, poszter, plakát, prezentáció, vers, ének stb.) létrehozásával is tanúbizonyságot tegyenek.

Feltételek

személyi feltétel

- kémia szakos középiskolai tanár

tanulói segédlet

- tankönyv, munkafüzet, négyjegyű függvény táblázat
- tanulókísérletekhez szükséges félmikro kémiai eszközök

tanári segédlet

- kézikönyvek, diagnosztikai felmérők, tanmenetek
- kémiai eszközök (kémcsövek, kémcsőállványok, Bunsen-égők, lombikok, vegyszerkanál, üvegbot, szűrőpapír, tölcsér, vasállvány, vasháromláb, fogók, üveglád, csipesz, tanulói mérleg, tálcák, óraüveg stb.)
- vegyszerek, oldatok, vegyszergyűjtő edények
- faliképek (periódusos rendszer, standardpotenciál-táblázat stb.), táblák
- modellek
- interaktív tábla, számítógép
- videó lejátszó, oktató filmek
- megfelelően felszerelt természettudományos szaktanterem (labor)

9. osztály

Tananyagtartalmak kapcsolata

Az anyagszerkezeti rész a periódusos rendszer felépítésének magyarázatához csak a Bohr-féle atommodellt használja, így az alhéjak és a periódusos rendszer mezőinek kapcsolatát nem vizsgálja. A kvantummechanikai atommodell és az elektron hullámtermészetének következményei csak emelt szinten szükséges tananyag. Erre részben a kémiatanítás időkeretei, részben pedig az elvont fogalmak számának csökkentése érdekében van szükség. A jelen helyi tanterv a nemesgáz-elektronszerkezet már korábbról ismert stabilitásából és az elektronegativitás fogalmából vezeti le az egyes atomok számára kémiai kötések és másodlagos kölcsönhatások kialakulása révén adódó lehetőségeket az alacsonyabb energiaállapot elérésére. Mindezek logikus következményeként írja le az így kialakuló halmazok

tulajdonságait, majd pedig a kémiailag tiszta anyagokból létrejövő keverékeket és összetételük megadásának módjait.

A kémiai reakciók végbemenetelének feltételeit, a reakciókat kísérő energiaváltozások, időbeli lejátszódásuk és a kémiai egyensúlyok vizsgálatát követi a több szempont alapján való csoportosításuk. A sav-bázis reakciók értelmezése protonátmenet alapján (Brønsted szerint) történik, és szerepel a gyenge savak, illetve bázisok és sóik oldataiban kialakuló egyensúlyok vizsgálata is. A redoxireakciók elektronátmenet alapján történő tárgyalása lehetővé teszi az oxidációs számok változásából kiinduló egyenletrendezést. Az elektrokémiai ismeretek részben építenek a redoxireakciók során tanultakra, másrészt a megszerzett tudás fel is használható egyes szervetlen elemek és vegyületek előállításának és felhasználásának tanulásakor.

A szervetlen anyagok tárgyalása gyakorlatcentrikus, előfordulásukat és felhasználásukat a szerkezetükből levezetett tulajdonságaikkal magyarázza. A szervetlen kémiai ismeretek sorrendjét a periódusos rendszer csoportjai szabják meg. Ez azért logikus felosztás, mert az egyes elemek éppen a hasonló kémiai tulajdonságaik alapján kerültek a periódusos rendszer azonos csoportjaiba.

Az adott időkeretben nem lehet cél a példamegoldó rutin kialakítása. A számolási feladatok ezért főként a logikus gondolkodás fejlődését, a gyakorlati életben való eligazodást és a tárgyalt absztrakt fogalmak megértését segítik.

Tevékenységi formák

- Az előző évfolyamokon elsajátított anyagszerkezeti ismeretek alkalmazása a tulajdonságok és a szerkezet kapcsolatának bemutatására.
- Megfigyelések rögzítése írott feljegyzések, rajzok, táblázatok, grafikonok formájában.
- Kísérletek, megfigyelések végzése a tanár szóbeli vagy írásbeli útmutatása alapján. A kísérletben felhasznált és keletkezett anyagok egészségügyi, környezeti hatásainak megfelelő kezelése.
- Az egyszerű kérdésekre adott válaszok ismertetése előbeszédben.
- A megfigyeléssel, méréssel és a médiából összegyűjtött információk összehasonlítása, szelektálása, csoportosítása.
- Az alapvető kémiai ismeretek hiánya által okozott veszélyek megértése.
- Igényesen megfogalmazott ismeretterjesztő irodalom, a sajtó, a lexikonok, a kézikönyvek és a digitális média használata
- Rendszerezést igénylő feladatok önálló elvégzése.
- A környezetünkben előforduló kémiai változások felismerése és értelmezése.
- A világ kémiai háttérű aktuális eseményeinek, híreinek (pl. balesetek, katasztrófák, tudományos és technikai sikerek) rendszeres megbeszélése. Az új eseményekről megjelenő hírek követése, összekapcsolása, összehasonlítása és értékelése.
- A tanult fogalmakhoz minél több hétköznapi példa keresése, felsorolása.
- Modellek használata a bonyolultabb szerkezetek megismeréséhez; az atomok belső struktúráját leíró modellek alkalmazása a jelenségek/folyamatok leírásában.
- A kémiai elemek fizikai és kémiai tulajdonságai periodikus váltakozásának értelmezése, az elektronszerkezettel való összefüggések alkalmazása az elemek tulajdonságainak magyarázatakor.

- Az anyagot összetartó erők okozta energiaviszonyok megállapítása, és ezekből következtetés a lejátszódó folyamatokat kísérő energiaváltozásokra.
- Ismert anyagok tulajdonságainak magyarázata a bennük lévő elsőrendű és másodrendű kötések alapján. Egyszerű esetekben következtetés az anyag szerkezetéből tulajdonságára és felhasználhatóságára, tulajdonságából a szerkezetére.
- Ismert anyagi rendszerek és változások besorolása a megismert típusokba.
- A reakcióban szereplő anyagok szerkezetváltozásainak megállapítása.
- Kémiai reakciók sebességének befolyásolása a gyakorlatban, a dinamikus kémiai egyensúlyban lévő rendszerre gyakorolt külső hatás következményeinek megállapítása konkrét példákon.
- A megismert kémiai reakciók osztályozása típusuk szerint; a besoroláshoz szükséges lényeges tulajdonságok felismerése.
- Az égésről, illetve az oxidációról szóló magyarázatok történeti változásának megértése.
- Az oxidálószer és a redukálószer fogalma és alkalmazása gyakorlati példákon.
- A redoxireakciók és gyakorlati jelentőségük vizsgálata.
- A redoxifolyamatok irányának becslése a standardpotenciálok összehasonlítása alapján.
- A mindennapi egyenáramforrások működési elvének megismerése, helyes használatuk elsajátítása; továbbá az elektrolízis és gyakorlati alkalmazásai jelentőségének felismerése.
- Ismeretek a ma használt galvánlemekről és akkumulátorokról, felirataik tanulmányozása, veszélyes hulladékként való gyűjtésük.
- Akkumulátorok szabályos feltöltése.
- Ionegyenlet írása egyszerű esetekben.
- Egyszerű számítási feladatok megoldása (egyszerű sztöchiometria, képletmeghatározás, keverékek, elegyek összetétele, gázok moláris térfogata, termokémia, elektromotoros erő és standardpotenciál, egész számú pH); a megoldás során a kémiai jelek mennyiségi értelmezésére és az SI mértékegységek használatára vonatkozó ismeretek alkalmazása.
- A kémiai jelek és a kémiai egyenlet mennyiségi értelmezésére vonatkozó ismeretek alkalmazása.
- Élelmiszerek sótartalmával, a napi sóbevitellel kapcsolatos számítások, szemléletformálás; információk (médiából, internetről, könyvekből) a jódozott sóról, a fiziológiás sóoldatról, a túlzott sófogyasztásról (a magas vérnyomás rizikófaktora), az útsózás előnyös és káros hatásairól.
- Az ivóvízre megadott egészségügyi határértékek értelmezése, ezzel kapcsolatos számolások, a vízszennyezés tudatos minimalizálása.
- Az anyagok természetben való körforgása és ennek jelentősége.
- Környezettudatos és egészségtudatos vásárlási szokások kialakítása.

Témakörök

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)

Órakeret
7 óra

A kémia és az atomok világa

A kémia mint természettudomány

A kémia és a kémikusok szerepe az emberi civilizáció megteremtésében és fenntartásában. Megfigyelés, rendszerezés, modellalkotás, hipotézis, a vizsgálatok megtervezése (kontrollkísérlet, referenciaanyag), elvégzése és kiértékelése (mérési hiba, reprodukálhatóság), az eredmények publikálása és

megvitatása.

Az atomok és belső szerkezetük.

Az anyag szerkezetéről alkotott elképzelések változása: atom (Dalton), elektron (J. J. Thomson), atommag (Rutherford), elektronhéjak (Bohr). A proton, neutron és elektron relatív tömege, töltése. Rendszám, tömegszám, izotópok. Radioaktivitás (Becquerel, Curie házaspár) és alkalmazási területei (Hevesy György, Szilárd Leó, Teller Ede). Elektrosztatikus vonzás és taszítás az atomban. Alapállapot és gerjesztett állapot. Párosított és párosítatlan elektronok, jelölésük.

A periódusos rendszer és az anyagmennyiség

Az elemek periodikusan változó tulajdonságainak elektronszerkezeti okai, a periódusos rendszer (Mendelejev): relatív és moláris atomtömeg, rendszám = protonok száma illetve elektronok száma; csoport = vegyértékelektronok száma; periódus = elektronhéjak száma. Nemesgáz-elektronszerkezet, elektronegativitás (EN).

Kémiai kötések és kölcsönhatások halmazokban

10 óra

Halmazok

A kémiai kötések kialakulása, törekvés a nemesgáz-elektronszerkezet elérésére. Az EN döntő szerepe az elsődleges kémiai kötések és másodlagos kölcsönhatások kialakulásában.

Ionos kötés és ionrács

Egyszerű ionok kialakulása nagy EN-különbség esetén. Az ionos kötés, mint erős elektrosztatikus kölcsönhatás, és ennek következményei.

Fémes kötés és fémrács

Fémes kötés kialakulása kis EN-ú atomok között. Delokalizált elektronok, elektromos és hővezetés, olvadáspont és mechanikai tulajdonságok.

Kovalens kötés és atomrács

Kovalens kötés kialakulása, kötéspolaritás. Kötési energia, kötéshossz. Atomrácsos anyagok makroszkópikus tulajdonságai és felhasználása.

Molekulák

Molekulák képződése, kötő és nemkötő elektronpárok. Összegképlet és szerkezeti képlet. A molekulák alakja. A molekulapolaritás.

Másodrendű kötések és a molekularács

Másodrendű kölcsönhatások tiszta halmazokban. A hidrogénkötés szerepe az élő szervezetben. A „hasonló a hasonlóban oldódik jól” elv és a molekularácsos anyagok fizikai tulajdonságainak anyagszerkezeti magyarázata. A molekulatömeg és a részecskék közötti kölcsönhatások kapcsolata a fizikai tulajdonságokkal, illetve a felhasználhatósággal.

Összetett ionok

Összetett ionok képződése, töltése és térszerkezete. A mindennapi élet fontos összetett ionjai.

Anyagi rendszerek

9 óra

Az anyagi rendszerek és csoportosításuk

A rendszer és környezete, nyílt és zárt rendszer. A kémiailag tiszta anyagok, mint egykomponensű, a keverékek, mint többkomponensű homogén, illetve heterogén

rendszerek.

Halmazállapotok és halmazállapot-változások

Az anyagok tulajdonságainak és halmazállapot-változásainak anyagszerkezeti értelmezése. Exoterm és endoterm változások.

Gázok és gázelegyek

A tökéletes (ideális) gáz, Avogadro törvénye, moláris térfogat, abszolút, illetve relatív sűrűség és gyakorlati jelentőségük. Gázok diffúziója. Gázelegyek összetételének megadása, robbanási határértékek.

Folyadékok, oldatok

A molekulatömeg, a polaritás és a másodrendű kötések erősségének kapcsolata a forrásponttal; a forráspont nyomásfüggése. Oldódás, oldódási sebesség, oldhatóság. Az oldódás és kristályképződés; telített és telítetlen oldatok. Az oldáshő. Az oldatok összetételének megadása (tömeg- és térfogatszázalék, anyagmennyiség-koncentráció). Adott töménységű oldat készítése, hígítás. Ozmózis.

Szilárd anyagok

Kristályos és amorf szilárd anyagok; a részecskék rendezettsége.

Kolloid rendszerek

A kolloidok különleges tulajdonságai, fajtái és gyakorlati jelentősége. Kolloidok stabilizálása és megszüntetése, háztartási és környezeti vonatkozások. Az adszorpció jelensége és jelentősége. Kolloid rendszerek az élő szervezetben és a nanotechnológiában.

Kémiai reakciók és reakciótípusok

15 óra

A kémiai reakciók feltételei és a kémiai egyenlet

A kémiai reakciók és lejátszódásuk feltételei, aktiválási energia, aktivált komplex. A kémiai egyenlet felírásának szabályai, a megmaradási törvények, sztöchiometria.

A kémiai reakciók energiaviszonyai

Képződéshő, reakcióhő, a termokémiai egyenlet. Hess tétele. A kémiai reakciók hajtóereje az energiacsökkenés és a rendezettségcsökkenés. Hőtermelés kémiai reakciókkal az iparban és a háztartásokban. Az energiafajták átalakítását kísérő hővesztés értelmezése.

A reakciósebesség

A reakciósebesség fogalma és szabályozása a háztartásban és az iparban. A reakciósebesség függése a hőmérséklettől, illetve a koncentrációtól, katalizátorok.

Kémiai egyensúly

A dinamikus kémiai egyensúlyi állapot kialakulásának feltételei és jellemzői. A tömeghatás törvénye. A Le Châtelier–Braun-elv és a kémiai egyensúlyok befolyásolásának lehetőségei, ezek gyakorlati jelentősége.

Sav-bázis reakciók

A savak és bázisok fogalma Brønsted szerint, sav-bázis párok, kölcsönösség és viszonylagosság. A savak és bázisok erőssége. Lúgok. Savmaradék ionok. A pH és az egyensúlyi oxóniumion, illetve hidroxidion koncentráció összefüggése. A

pH változása hígításkor és töményítéskor. A sav-bázis indikátorok működése. Közömbösítés és semlegesítés, sók. Sóoldatok pH-ja, hidrolízis. Teendők sav-, illetve lúgmarás esetén.

Oxidáció és redukció

Az oxidáció és a redukció fogalma oxigénátmenet, illetve elektronátadás alapján. Az oxidációs szám és kiszámítása. Az elektronátmenetek és az oxidációs számok változásainak összefüggései redoxireakciókban. Az oxidálószer és a redukálószer értelmezése az elektronfelvételre és -leadásra való hajlam alapján, kölcsönösség és viszonylagosság.

Elektrokémia

7 óra

A redoxireakciók iránya

A redukálóképesség (oxidálódási hajlam). A redoxifolyamatok iránya. Fémes és elektrolitos vezetés.

Galvánelem

A galvánelemek (Daniell-elem) felépítése és működése, anód- és katód-folyamatok.

A redukálóképesség és a standardpotenciál. Standard hidrogénelektrod. Elektromotoros erő. A galvánelemekkel kapcsolatos környezeti problémák.

Elektrolízis

Az elektrolizálócella és a galvánelemek felépítésének és működésének összehasonlítása. Ionvándorlás. Anód és katód az elektrolízis esetén. Oldat és olvadék elektrolízise. Az elektrolízis gyakorlati alkalmazásai.

A hidrogén, a nemesgázok, a halogének és vegyületeik

7 óra

A szerves kémia tárgya

A szerves elemek és vegyületek jellemzésének szempontrendszere. Elemek gyakorisága a Földön és a világegyetemben.

Hidrogén

Atomos állapotban egy párosítatlan elektron (stabilis oxidációs száma: +1) megfelelő katalizátorral jó redukálószer. Nagy elektronegativitású atomok (oxigén, nitrogén, klór) molekuláris állapotban is oxidálják. Kicsi, apoláris kétatomos molekulák, alacsony forráspont, kis sűrűség, nagy diffúziósebesség. Előállítás.

Nemesgázok

Nemesgáz-elektronszerkezet, kis reakciókészség. Gyenge diszperziós kölcsönhatás, alacsony forráspont, kis sűrűség, rossz vízzoldhatóság. Előfordulás. Felhasználás.

Halogének

Atomjaikban egy elektronnal kevesebb van a nemesgázokénál, legstabilisabb oxidációs szám:

(-1), oxidáló (mérgező) hatás a csoportban lefelé az EN-sal csökken. Kétatomos apoláris molekulák, rossz (fizikai) vízzoldhatóság. Jellemző halmazállapotaik, a jód szublimációja. Reakcióik vízzel, fémekkel, hidrogénnel, más halogenidekkel. Előfordulás: halogenidek. Előállítás. Felhasználás.

Nátrium-klorid

Stabil, nemesgáz-elektronszerkezetű ionok, kevésbé reakcióképes. Ionrács, magas olvadáspont, jó vízoldhatóság, fehér szín. Előfordulás. Felhasználás.

Hidrogén-klorid

Poláris molekula, vízben disszociál, vizes oldata a sósav. Reakciói különböző fémekkel. Előfordulás. Előállítás. Felhasználás.

Az oxigéncsoport és elemeinek vegyületei

10 óra

Oxigén

2 elektron felvételével nemesgáz elektronszerkezetű, nagy EN, stabilis oxidációs száma (-2), oxidálószer. Kis, kétatomos apoláris molekulák, gáz, vízoldhatósága rossz. Szinte minden elemmel reagál (oxidok, hidroxidok, oxosavak és sóik). Előállítás. Felhasználás.

Ózon

Molekulájában nem érvényesül az oktettszabály, bomlékony, nagy reakciókészség, erős oxidálószer, mérgező gáz. A magaslégkörben hasznos, a földfelszín közelében káros. Előállítás. Felhasználás.

Víz

Poláris molekulái között hidrogénkötések, magas olvadáspont és forráspont, nagy fajhő és felületi feszültség (Eötvös Loránd), a sűrűség függése a hőmérséklettől. Poláris anyagoknak jó oldószere. Redoxi- és sav-bázis reakciókban betöltött szerepe.

Hidrogén-peroxid

Az oxigén oxidációs száma nem stabilis (-1), bomlékony, oxidálószer és redukálószer is lehet. Felhasználás.

Kén

Az oxigénnél több elektronegativitás, kisebb EN, nagy molekuláiban egyszeres kötések, szilárd, rossz vízoldhatóság. Égése. Előfordulás. Felhasználás.

Hidrogén-szulfid és sói

Nincs hidrogénkötés, vízben kevésbé oldódó, mérgező gáz. A kén oxidációs száma (-2), redukálószer, gyenge sav, sói: szulfidok.

Kén-dioxid, kénessav és sói

A kén oxidációs száma (+4), redukálószer, mérgezők. Vízrel kénessav, sói: szulfitok.

Kén-trioxid, kénsav és sói

A kén oxidációs száma (+6). Kén-dioxidból kén-trioxid, belőle vízzel erős, oxidáló hatású kénsav, amely fontos ipari és laboratóriumi reagens, sói: szulfátok.

A nitrogéncsoport és elemei vegyületei

7 óra

Nitrogén

Kicsi, kétatomos, apoláris molekula, erős háromszoros kötés, kis reakciókészség, vízben rosszul oldódik.

Ammónia és sói

Molekulái között hidrogénkötések, könnyen cseppfolyósítható, nagy párolgáshőjű gáz. Nemkötő elektronpár, gyenge bázis, savakkal ammóniumsókat

képez. Szerves anyagok bomlásakor keletkezik. Ammóniaszintézis, salétromsav- és műtrágyagyártás.

A nitrogén oxidjai

NO és NO₂: párosítatlan elektronok miatt nagy reakciókészség, NO a levegőn önként oxidálódik mérgező NO₂-dá, amelyből oxigénnel és vízzel salétromsav gyártható. N₂O: bódító hatás. Felhasználás.

Salétromossav, salétromsav, sóik

A salétromossavban és sóiban a nitrogén oxidációs száma (+3), redukálószer. A salétromsavban és sóiban a nitrogén oxidációs száma (+5), erős oxidálószer. Felhasználás.

Foszfor és vegyületei

A nitrogénnél több elektronegativitás, kisebb EN, atomjai között egyszeres kötések; a fehérfoszfor és a vörösfoszfor szerkezete és tulajdonságai. Égésekor difoszfor-pentaoxid, abból vízzel foszforsav keletkezik, melynek sói a foszfátok.

Felhasználás a háztartás-ban és a mezőgazdaságban.

A foszforvegyületek szerepe a fogak és a csontok felépítésében.

Összesen:

72 óra

Továbbhaladás feltételei

- Ismerjék az anyagok atomos szerkezetét.
- Alkalmazzák a tömeg - darabszám - anyagmennyiség kapcsolatát.
- Számolják ki adott összegképletű anyag moláris tömegét.
- Tudjanak következtetni az atom vegyértékelektron-számából a belőle keletkező ion töltésszámára.
- Ismerjenek példákat a radioaktív folyamatok alkalmazására, ismerjék ezek kockázatait, veszélyeit.
- Tudják megszerkeszteni az egyszerűbb vegyületek képletét.
- Leírás alapján tudjanak kísérleteket elvégezni.
- Ismerjék a tanult elemek és szervetlen vegyületek nevét, jelét, és magyarázzák meg ezek tulajdonságait.
- Tudják értelmezni a kémiai reakció lényegét (kiindulási anyagok és termékek megadása) az elvégzett kísérletek alapján.
- Legyenek képesek besorolni a megismert anyagokat a megfelelő anyagcsoportokba, a kísérleti úton is megismert változásaikat, reakcióikat a megfelelő típusba.
- Értelmezzék a kémiai reakció és a fizikai változás közti különbséget.
- Ismerjék fel a hétköznapi életben előforduló redoxireakciókat, sav-bázis reakciókat.
- Mondjanak példákat az elektrolízis és a galvánelem gyakorlati felhasználására, ismerjék ezek veszélyeit, környezetbarát alkalmazásukat.
- Értelmezzék a hétköznapi életben előforduló oldatok összetételét.
- Szerkesszenek egyszerű kémiai egyenleteket.
- Értelmezzenek egyszerű, kémiai ismereteket tartalmazó ábrákat, grafikonokat, táblázatokat.
- Legyenek képesek a tanult elemek helyét felismerni a periódusos rendszerben.
- Legyenek képesek megnevezni a részletesen tanult elemeket, vegyületeket, felírni kémiai jelüket, ismerni környezeti, élettani hatásukat.

- Tudják, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben, ismerjék helyes alkalmazásukat, környezet- és egészségkárosító hatásukat.
- Legyenek képesek érzékszervvel megfigyelhető tulajdonságaik alapján azonosítani a köznapi életben is fontos szerves anyagokat.
- Tudjanak használati utasítás alapján szakszerűen dolgozni a háztartási vegyszerekkel, a mindennapi életben használt oldatokkal.
- Legyenek képesek felsorolni a természetes vizek összetevőit.
- Ismerjék fel az egészségét, a környezet épségét veszélyeztető jelenségeket, problémákat saját környezetükben.
- Legyenek képesek felsorolni a levegő és a természetes vizek szennyezéseit.

Helyi követelmények

- Tudják a jelenségek vizsgálata során szerzett tapasztalataikat, megfigyeléseiket szóban vagy írásban pontosan rögzíteni.
- Tudják az első 20 elem vegyjelét, elemmolekuláik képletét.
- Tudják, hogy az ionvegyületek és a kovalens vegyületek vízben való oldásának az alapja a dipólus vízmolekulák és az oldódó anyag részecskéi közötti vonzás.
- Értsék a homogén keverék és a heterogén anyagok fogalmát, tudjanak példát mondani.
- Értsék és tudják alkalmazni a reakcióegyenlet-írás elemi lépéseit.
- Tudjanak a standardpotenciál táblázatot használva redoxireakciókat értelmezni.
- Ismerjék a korrózió fogalmát és a korrózió elleni védelem lényegét.

10. osztály

Tananyagtartalmak kapcsolata

A szerves és a szervetlen anyagok tárgyalása gyakorlatcentrikus, előfordulásukat és felhasználásukat a szerkezetükből levezetett tulajdonságaikkal magyarázza. A szervetlen kémiai ismeretek sorrendjét a periódusos rendszer csoportjai, a szerves kémiáét pedig az egyes vegyületekre jellemző funkciós csoportok szabják meg. Ez azért logikus felosztás, mert az egyes elemek éppen a hasonló kémiai tulajdonságaik alapján kerültek a periódusos rendszer azonos csoportjaiba, míg a szerves vegyületek kémiai tulajdonságait elsősorban a bennük lévő funkciós csoportok szabják meg. A szerves kémiát azért érdemes a kémia tananyag végén tárgyalni, hogy a természetes szénvegyületekről szerzett ismeretek alapokat szolgáltatassanak a biológia tantárgy biokémia fejezetének megértéséhez. A természetes és a mesterséges szénvegyületek nem különülnek el élesen, hanem mindig ott kerülnek szóba, ahová szerkezetük alapján tartoznak. Ez segíti az anyagi világ egységét tényként kezelő szemléletmód kialakulását.

Az adott időkeretben nem lehet cél a példamegoldó rutin kialakítása. A 9–10. évfolyamon szereplő számolási feladatok ezért főként a logikus gondolkodás fejlődését, a gyakorlati életben való eligazodást és a tárgyalt absztrakt fogalmak megértését segítik.

Tevékenységi formák

- A nehézfém-vegyületek élettani hatásainak, környezeti veszélyeinek tudatosítása. A vörösiszap-katasztrófa és a tiszai cianidszennyezés okainak és következményeinek megértése.
- Érvek és ellenérvek tudományos megalapozottságának vizsgálata és vitákban való alkalmazása a klímaváltozás kapcsán. A szén-dioxid kvóta napjainkban betöltött szerepének megértése.
- Információk gyűjtése és feldolgozása a természetes szenek keletkezéséről, felhasználásukról és annak környezeti problémáiról, a mesterséges szenek (kokszt, faszén, orvosi szén) előállításáról és felhasználásáról, a karbonszálalás horgászbokról, a „véres gyémántokról”, a mesterséges gyémántokról, a fullerénekről és a nanocsövekről, az üvegházhatás előnyeiről és hátrányairól, a szén-monoxid és a szén-dioxid által okozott halálos balesetekről.
- A karbonátok és szilikátok mint a földkéreg felépítő vegyületek gyakorlati jelentőségének megértése.
- A szilikonok felhasználási módjainak, ezek előnyeinek és hátrányainak magyarázata tulajdonságaikkal.
- Ismerjék meg a szerves vegyületek fizikai és kémiai sajátosságait igazoló kísérleteket.
- Legyenek képesek az új jelenségek önálló értelmezésére a korábbi ismereteik alapján.
- Legyenek képesek a szerkezeti képlet alapján az izoméria fajtáinak felismerésére.
- Gyakorolják a szerves anyagok molekulamodelljeinek elkészítését és jellemzését.
- Ismerjék fel a szerves anyagok által kiváltott környezeti problémákat, azok okait és következményeit.
- Alkalmazzák a számítástechnikában elsajátított ismereteiket az információszerzés, -feldolgozás és -átadás folyamán.
- Legyenek képesek megfelelően illusztrált előadás tartására a szaknyelv szabatos használatával, a rendelkezésre álló audiovizuális eszközök alkalmazásával.
- A mindennapi életben előforduló ártalmas szerves anyagok felsorolása; az élő rendszerekre és a környezetre gyakorolt hatásaik kifejtése; tájékozódás szakszerű használatukról a mellékelt tanácsok, utasítások alapján.
- A szerves halogénvegyületek környezetszennyezésével kapcsolatos szövegek, hírek kritikus, önálló elemzése.
- Következtetés a háztartásban előforduló anyagok összetételével kapcsolatos információkból azok egészségügyi és környezeti hatásaira, egészséges táplálkozási és életviteli szokások kialakítása.
- A felületaktív anyagok használatával kapcsolatos helyes szokások alapjainak megértése. Információk szilárd és folyékony tisztítószerekről és a velük kapcsolatos környezetvédelmi problémákról.
- Információgyűjtés a papírgyártás környezetvédelmi problémáiról.
- Információk szerzése és önálló vélemény kialakítása a szenvedélybetegségek kémiai vetületeiről, az oxigén- és nitrogéntartalmú vegyületek narkotikus és egészségkárosító hatásairól, a személyiségre és a társadalomra irányuló veszélyeiről.
- Annak felismerése, hogy a fehérjéket egyedi (általában sokféle kötéssel rögzített) szerkezetük teszi képessé sajátos funkcióik ellátására. Tojásfehérje kicsapási reakciói és ezek összefüggése a mérgezésekkel, illetve táplálkozással.
- Információk az aszpartámról, a zselatinról, a haj dauerolásáról, az enzimek és a peptidhormonok működéséről.

- Az anyagszerkezeti ismeretek alkalmazása a szerves vegyületek fizikai tulajdonságainak magyarázatára: összefüggés keresése a funkciós csoport, a moláris tömeg és a molekula térszerkezete, polaritása, valamint az olvadás- és a forráspont, illetőleg az oldhatóság között.
- A tökéletes égés egyenletének felírása bármely adott összegképletű C, H és O atomokból álló vegyületre.
- A környezetünkben előforduló műanyagok tulajdonságainak vizsgálata, felhasználási lehetőségeik, esetleges környezetkárosító hatásuk magyarázata felépítésük alapján.
- Információk szerzése arról, hol vesznek át a tanuló lakóhelyéhez legközelebb háztartási veszélyes hulladékokat és újrahasznosítható anyagokat.

Témakörök

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)

Órakeret
10 óra

A fémek és vegyületeik

Alkálifémek

Kis EN, tipikus fémek, oxidációs szám (+1), erős redukálószer, vízből lúgképzés közben hidrogénfejlesztés, nemfémekkel sóképzés. Nagy reakciókészség miatt előfordulás csak vegyületeikben, előállítás olvadákelektrolízissel.

Alkáliföldfémek

Kicsi (de az alkálifémeknél nagyobb) EN, tipikus fémek, oxidációs szám (+2), erős (de az alkálifémeknél gyengébb) redukálószer (reakció vízzel), nemfémekkel sóképzés. Nagy reakciókészség miatt előfordulás csak vegyületeikben, előállítás olvadákelektrolízissel.

Alumínium

Stabilis oxidációs száma (+3), jó redukálószer, de védő oxidréteggel passziválódik. Könnyűfém. Előfordulás. Előállítás. Felhasználás.

Ón és ólom

Oxidációs számok: (+2), (+4), csoportban lefelé EN csökken, fémes jelleg nő. Felületi védőréteg. Felhasználás. Élettani hatás.

Vas csoport, króm és mangán

Fe: nehézfém, nedves levegőn laza szerkezetű rozsdá. Vas- és acélgyártás, edzett acél, ötvözőanyagok, rozsdamentes acél. Újrahasznosítás, szelektív gyűjtés, korrózióvédelem.

Cr és Mn: vegyületeikben változatos oxidációs állapot (különbféle szín), magas oxidációs szám esetén erős oxidálószer.

Félnemes, nemesfémek és vegyületeik

Jó elektromos és hővezetés, jó megmunkálhatóság, tetszetős megjelenés, kis reakciókészség. Viselkedésük levegőn, oldódásuk (hiánya) savakban. Felhasználás.

Rézion: nyomelem, de nagyobb mennyiségben mérgező. Ezüst-ion: mérgező, illetve fertőtlenítő hatása. Felhasználás.

Cink, kadmium, higany

Fémes tulajdonságok, a higany szobahőmérsékleten folyadék. A cink híg savakkal reagál. Felhasználás: Zn, Cd, Hg, ZnO. Élettani hatás. Szelektív gyűjtés.

A szénsoport elemei és szervesetlen vegyületeik

6 óra

Szén

A gyémánt atomrácsa, a grafit rétegrácsa és következményeik. Kémiai tulajdonságok. Bányászatuk. Felhasználás.

Szén-monoxid

Kicsi, közel apoláris molekulák, vízben rosszul oldódó, a levegővel jól elegyedő gáz. A szén oxidációs száma (+2), jó redukálószer (vasgyártás), éghető. Széntartalmú anyagok tökéletlen égésekor keletkezik. Életveszélyes, mérgező.

Szén-dioxid, szénsav és sói

Molekularácsos, vízben fizikailag rosszul oldódó gáz. A szén oxidációs száma stabilis, redoxireakcióra nem hajlamos, nem éghető. Vízrel egyensúlyi reakcióban gyenge savat képez, ennek sói a karbonátok és a hidrogén-karbonátok. Nem mérgező, de életveszélyes. Lúgokban karbonátok formájában megkötődhet. Előfordulás (szén-dioxid kvóta). Felhasználás.

Szilícium és vegyületei

A szénnél kisebb EN, atomrács, de félvezető, mikrocsipek, ötvözetek. SiO₂: atomrács, kvarc, homok, drágakövek, szilikátásványok, kőzetek. Üveggyártás, vízüveg, építkezés. Szilikonok tulajdonságai és felhasználása.

A szénhidrogének és halogénezett származékaik

19 óra

Bevezetés a szerves kémiába

A szerves kémia tárgya (Berzelius, Wöhler), az organogén elemek (Lavoisier). A szerves vegyületek nagy száma, a szénatom különleges sajátosságai, funkciócsoport, konstitúció, izoméria. Összegképlet (tapasztalati és molekulaképlet), a szerkezeti képlet, a konstitúciós képlet és az egyszerűsített jelölési formái. A szénváz alakja. A szerves vegyületek elnevezésének lehetőségei: tudományos és köznapi nevek.

A telített szénhidrogének

Alkánok (paraffinok), cikloalkánok, 1-8 szénatomos főlánccal rendelkező alkánok elnevezése, metil- és etilcsoport, homológ sor, általános képlet.

A nyílt láncú alkánok molekulaszervezete, a ciklohexán konformációja. Apoláris molekulák, olvadási- és forráspont függése a moláris tömegtől. Égés, szubsztitúciós reakció halogénnel, hőbontás. A telített szénhidrogének előfordulása és felhasználása. A fosszilis energiahordozók problémái.

Az alkének (olefinek)

Elnevezésük 2-4 szénatomos főlánccal, általános képlet, molekulaszervezet, geometriai izoméria. Égésük, addíciós reakciók, polimerizáció, PE és PP, tulajdonságaik. Az olefinek előállításai.

A diének és a poliének

A buta-1,3-dién és az izoprén szerkezete, tulajdonságai. Polimerizáció, kaucsuk, vulkanizálás, a gumi és a műgumi szerkezete, előállításai, tulajdonságai. A

karotinoidek.

Az acetilén

Acetilén (etin) szerkezete, tulajdonságai. Reakciói: égés, addíciós reakciók, előállítás, felhasználása.

Az aromás szénhidrogének

A benzol szerkezete (Kekulé), tulajdonságai, szubsztitúciója, (halogénezés, nitrálás), égése. Toluol (TNT), sztirol és polisztirol. A benzol előállítása. Aromás szénhidrogének felhasználása, biológiai hatása.

A halogéntartalmú szénhidrogének

A halogéntartalmú szénhidrogének elnevezése, kis molekulapolaritás, nagy moláris tömeg, gyúlékonyság hiánya, erős élettani hatás.

A halogénszármazékok jelentősége.

Az oxigéntartalmú szerves vegyületek

24 óra

Az alkoholok

Az alkoholok csoportosítása, elnevezésük. A metanol, az etanol, az etilén-glikol és a glicerin szerkezete és tulajdonságai, élettani hatása. Égésük, részleges oxidációjuk, semleges kémhatásuk, észterképződés. Alkoholok, alkoholtartalmú italok előállítása. Denaturált szesz.

A fenolok

A fenol szerkezete és tulajdonságai. A fenol, mint gyenge sav, reakciója nátrium-hidroxiddal. A fenolok fertőtlenítő, mérgező hatása. A fenolok mint fontos vegyipari alapanyagok.

Az éterek

Az éterek elnevezése, szerkezete. A dietil-éter tulajdonságai, élettani hatása, felhasználása régen és most.

Az oxovegyületek

Az aldehidek és a ketonok elnevezése, szerkezete, tulajdonságai, oxidálhatósága. A formaldehid felhasználása (formalin), mérgező hatása. Aceton, mint oldószer.

A karbonsavak és sóik

A karbonsavak csoportosítása értékűség és a szénváz alapján, elnevezésük. Szerkezetük, fizikai és kémiai tulajdonságaik. A karbonsavak előfordulása, felhasználása, jelentősége.

Az észterek

Észterképződés alkoholokból és karbonsavakból, kondenzáció és hidrolízis. A gyümölcsészterek mint oldószerek, természetes és mesterséges íz- és illatanyagok.

Viaszok és biológiai funkcióik.

Zsírok és olajok szerkezete.

Poliészterek, poliészter műszálak. Szervetlen savak észterei.

A felületaktív anyagok, tisztítószer

A felületaktív anyagok szerkezete, típusai.

Micella, habképzés, tisztító hatás, a vizes oldat pH-ja. Szappanfőzés. Felületaktív anyagok a kozmetikumokban, az élelmiszeriparban és a sejtekben.

Tisztítószer adalékanyagai.

A szénhidrátok

A szénhidrátok előfordulása, összegképlete, csoportosítása: mono-, di- és poliszacharidok. Szerkezet, íz és oldhatóság kapcsolata.

A monoszacharidok

A monoszacharidok funkciós csoportjai, szerkezetük, tulajdonságaik. A ribóz és dezoxi-ribóz, a szőlőcukor és a gyümölcscukor nyílt láncú és gyűrűs konstitúciója, előfordulása.

A diszacharidok

A diszacharidok keletkezése kondenzációval, hidrolízisük (pl. emésztés során). A redukáló és nem redukáló diszacharidok és ennek szerkezeti oka. A maltóz, a cellobióz, a szacharóz és a laktóz szerkezete, előfordulása.

A poliszacharidok

A keményítő és a cellulóz szerkezete, tulajdonságai, előfordulása a természetben, biológiai jelentőségük és felhasználásuk a háztartásban, az élelmiszeriparban, a papírgyártásban, a textiliparban.

A nitrogéntartalmú szerves vegyületek

11 óra

Az aminok

Funkciós csoport, a telített, nyílt láncú aminok és az anilin elnevezése. Szerkezet és sav-bázis tulajdonságok.

Előfordulás és felhasználás.

Az amidok

Funkciós csoport, elnevezés. Sav-bázis tulajdonságok, hidrolízis.

A karbamid tulajdonságai, előfordulása, felhasználása.

A poliamidok szerkezete, előállítása, tulajdonságai.

A nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek

A piridin, a pirimidin, a pirrol, az imidazol és a purin szerkezete, polaritása, sav-bázis tulajdonságok, hidrogénkötések kialakulásának lehetősége. Előfordulásuk a biológiai szempontból fontos vegyületekben.

Az aminosavak

Az aminosavak funkciós csoportjai, ikerionos szerkezet és következményei.

Előfordulásuk és funkcióik.

A fehérjealkotó α -aminosavak.

Peptidek, fehérjék

A peptidcsoport kialakulása és a peptidek szerkezete (Emil Fischer). A fehérjék szerkezeti szintjei (Sanger, Pauling) és a szerkezetet stabilizáló kötések.

A peptidek és fehérjék előfordulása, biológiai jelentősége. A fehérjék által alkotott makromolekulás kolloidok jelentősége a biológiában és a háztartásban.

A nukleotidok és a nukleinsavak

A „nukleinsav” név eredete, a mononukleotidok építőegységei.

Az RNS és a DNS sematikus konstitúciója, térszerkezete, a bázispárok között kialakuló hidrogénkötések, a Watson–Crick-modell.

A műanyagok

2 óra

Szintetikus és természetes eredetű műanyag, termoplasztikus és termoreaktív,

illetve polimerizációs és polikondenzációs műanyag (egy-egy példa), le nem bomlás, hulladékégetés, dioxin.

A fenntartható fejlődés és környezetvédelem kapcsolata.

Összesen

72

Továbbhaladás feltételei

- Legyenek képesek megnevezni a részletesen tanult elemeket, vegyületeket, felírni kémiai jelüket, ismerni környezeti, élettani hatásukat.
- Tudják, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben, ismerjék helyes alkalmazásukat, környezet- és egészségkárosító hatásukat.
- Tudják felsorolni a szerves vegyületeket felépítő (organogén) elemeket, a szerves vegyületek főbb alaptípusait.
- Értelmezzék a kémiai reakciókat.
- Szerkesszenek egyszerű szerves kémiai egyenleteket.
- Ismerjék a tanult, köznapiban is előforduló szerves vegyületeket, ismertessék konstitúciójukat, környezeti és élettani hatásukat.
- Értsék a szerkezet, a fizikai tulajdonságok és a jellemző reakció közötti kapcsolatot.
- Ismerjék az egyszerű funkciós csoportokat (alkoholok, fenolok, éterek, oxovegyületek), illetve az összetett funkciós csoportokat (karbonsavak, észterek) tartalmazó vegyületeket.
-
- Használják szakszerűen, balesetmentesen, környezet- és egészségvédő módon szerves vegyipari termékeket.
- Ismerjék fel a mindennapi életben előforduló kolloid rendszereket.
- Sorolják fel a szenvedélybetegségekhez kapcsolódó anyagokat, és ismerjék az emberi szervezetre gyakorolt hatásukat.
- Értsék, hogy mi a különbség a molekula és a makromolekula között.
- Ismerjék az aminosavak szerkezetét általánosságban, vagyis a két funkciós csoportot (az ikerionos szerkezetet).
- Ismerjék a fehérjéket felépítő aminosavak peptidképző reakcióját, a fehérjék jelentőségét.
- Ismerjék a "nukleinsav-építőköveket", élettani jelentőségüket.
- Tudják, hogy a fehérjék szerkezetének erőteljes megváltoztatása kicsapódást hoz létre, és hogy ezt melegítéssel, erős savakkal és nehézfémek ionjaival is kiválthatjuk.
- Soroljanak fel szerves vegyületekkel kapcsolatos környezeti problémákat, és említsenek megoldási lehetőségeket ezekre.
- Ismerjék a fenntartható ipari fejlődés fogalmát.

Helyi követelmények

- Értsék meg, hogy nincs elvi különbség a szervetlen és a szerves vegyületek között.
- Értsék a szénvegyületek sokféleségének okait.
- Legyenek képesek a kísérleti eszközök és anyagok balesetmentes használatára.
- Értsék a telített kifejezést, ismerjék a metánsorozat tagjainak szerkezetét, tulajdonságait.
- Ismerjék a kőolajlepipárlás fontosabb termékeit.
- Tudják az etil-alkohol (és a metil-alkohol) képletét és fontosabb tulajdonságait, legyenek tisztában a szeszitalok egészségre ártalmas hatásával.

- Legyen képük a mosószerek hatásmechanizmusáról, értsék a sok vízzel történő öblítés fontosságát.
- Ismerjék meg a következő anyagok képleteit, s főbb tulajdonságaikat: glicerin, formaldehid, acetaldehid, aceton, tejsav, citromsav, olajsav, palmitinsav, dietil-éter, etil-acetát.
- Ismerjék meg a szénhidrátok felosztását, a felépítésükben résztvevő funkciós csoportokat.
- Tudják a cukorszerű szénhidrátok közül a szőlőcukor és a fruktóz képletét és fontosabb tulajdonságait, valamint a répacukor összetételét.
- Tudják a nem cukorszerű szénhidrátok közül a keményítő és cellulóz összetételét.
- Legyen áttekintésük a keményítő és a cellulóz ipari felhasználásáról, tudják hogy a keményítő jóddal kék színreakciót ad, és ez mindkettő kölcsönös kimutatására alkalmas.
- Tudjanak mennyiségi és minőségi szempontokról is helyes étrendet összeállítani.
- Ismerjék a műanyagok fogalmát, csoportosítását, jelentőségét napjainkban.
- Tudják, hogy a műanyagok makromolekuláris felépítésűek.
- Törekedjenek környezetükben a szennyező anyagok káros mértékű felhalmozásának megelőzésére, illetve csökkentésére.

A fejlesztés várt eredményei a négy évfolyamos ciklus végén

A tanuló ismerje az anyag tulajdonságainak anyagszerkezeti alapokon történő magyarázatához elengedhetetlenül fontos modelleket, fogalmakat, összefüggéseket és törvényszerűségeket, a legfontosabb szerves és szervetlen vegyületek szerkezetét, tulajdonságait, csoportosítását, előállítását, gyakorlati jelentőségét.

Értse az alkalmazott modellek és a valóság kapcsolatát, a szerves vegyületek esetében a funkciós csoportok tulajdonságokat meghatározó szerepét, a tudományos és az áltudományos megközelítés közötti különbségeket.

Ismerje és értse a fenntarthatóság fogalmát és jelentőségét.

Tudja magyarázni az anyagi halmazok jellemzőit összetevőik szerkezete és kölcsönhatásaik alapján.

Tudjon egy kémiával kapcsolatos témáról sokféle információforrás kritikus felhasználásával önállóan vagy csoportmunkában szóbeli és írásbeli összefoglalót, prezentációt készíteni, és azt érthető formában közönség előtt is bemutatni.

Tudja alkalmazni a megismert tényeket és törvényszerűségeket egyszerűbb problémák és számítási feladatok megoldása során, valamint a fenntarthatósághoz és az egészségmegőrzéshez kapcsolódó viták alkalmával.

Képes legyen egyszerű kémiai jelenségekben ok-okozati elemek meglátására, tudjon tervezni ezek hatását bemutató, vizsgáló egyszerű kísérletet, és ennek eredményei alapján tudja értékelni a kísérlet alapjául szolgáló hipotéziseket.

Képes legyen kémiai tárgyú ismeretterjesztő, vagy egyszerű tudományos, illetve áltudományos cikkekről koherens és kritikus érvelés alkalmazásával véleményt formálni, az abban szereplő állításokat a tanult ismereteivel összekapcsolni, mások érveivel ütköztetni.

Megszerzett tudása birtokában képes legyen a saját személyes sorsát, a családja életét és a társadalom fejlődési irányát befolyásoló felelős döntések meghozatalára.

Kémia fakultáció / érettségi felkészítő

Célok

Azon kompetenciák elsajátítása, melyek szükségesek a középszintű és emelt szintű érettségi vizsga sikeres letételéhez.

Követelmények

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon, az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

- a természettudományos gondolkodás elemeinek alkalmazása a feladatok megoldása során,
- ismereteinek összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel,
- elemek, vegyületek tulajdonságainak, szerepének és jelentőségének felismerése a tanult vagy megadott információk alapján,
- egyszerű kémiai kísérletek elvégzése és értelmezése,
- egyszerű kémiai számítási feladatok megoldása,
- az aktuálisan felmerülő, kémiai ismereteket is igénylő problémák (környezetvédelem, energiagazdálkodás, szenedélybetegségek, táplálkozás, vegyipari technológiák stb.) lényegének megértése,
- egyszerűbb logikai összefüggések értelmezése,
- az SI mértékrendszer és a kémiai jelölésrendszer szakszerű használata,
- grafikonok, táblázatok adatainak elemzése, értelmezése,
- szakszerű írásbeli és szóbeli szövegalkotás, -értelmezés.

Az *emelt szintű* kémia érettségien ezen túlmenően az alábbi kompetenciák megléte szükséges:

- az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok felismerése,
- a kémia tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása,
- egyszerű kémiai kísérletek tervezése,
- több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett kémiai számítási és elméleti feladatok, problémák megoldása,
- a mindennapi életet befolyásoló kémiai természetű jelenségek értelmezése,
- a környezetvédelemmel és a természetvédelemmel összefüggő problémák értelmezése.

Témakörök

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Órakeret
<p>Kémiai számítások</p> <p><i>Alapfogalmak</i> Az anyagmennyiség. Gázok. Oldatok, elegyek keverékek összetétele és készítése. Számítások a képlettel és a kémiai egyenlettel kapcsolatban.</p> <p><i>Gázelegyek</i> Összetétel megadása. Gáztörvények.</p> <p><i>Keverékek</i> Szerves és szervetlen kémiai feladatok.</p> <p><i>Szerves vegyületek képlete</i> Általános összegképlet használata a kémiai számításokban.</p>	44 óra

<p><i>Termokémia és kémiai egyensúly</i> Reakcióhő, képződéshő, kötési energia, rácsenergia, hidratációs energia, ionizációs energia, elektronaffinitás és Hess tétele. Egyensúlyi koncentráció, egyensúlyi állandó számítása, átalakulási százalék.</p> <p><i>Oldatok és kémhatás</i> Kristályvíztartalmú vegyületek, titrimetria, pH, vízionszorzat, sav- és bázisállandó, disszociációfok.</p> <p><i>Elektrokémia</i> Standardpotenciál, elektromotoros erő, Faraday-törvények.</p>	
<p>Általános kémia</p> <p><i>Atomszerkezet</i> Atom; elem; elektronszerkezet. A periódusos rendszer. Az atomok mérete; az ionok, eléktronegativitás (EN).</p> <p><i>Kémiai kötések</i> Elsőrendű kémiai kötések. Másodrendű kémiai kötések. Molekulák, összetett ionok Molekula; a kovalens kötés. A molekulák térszerkezete. Összetett ionok.</p> <p><i>Anyagi halmazok</i> Anyagi halmaz fogalma; állapotjelzők. Halmazállapotok, halmazállapot-változások. Egykomponensű anyagi rendszerek: kristályrácsok (ionrácsos, atomrácsos, fémrácsos és molekularácsos kristályok), átmenet a kötés- és rács típusok között. Többkomponensű anyagi rendszerek: Csoportosítás; diszperz rendszerek; kolloidok; homogén rendszerek (elegyek, oldatok).</p> <p><i>Kémiai átalakulások</i> Kémiai reakció, képlet, kémiai egyenlet. Termokémia: a folyamatok energiaviszonyai; reakcióhő. Reakciókinetika: reakciósebesség, katalízis. Egyensúly: megfordítható kémiai reakciók; dinamikus egyensúly és eltolása. A kémiai reakciók típusai: sav-bázis reakciók (vizes oldatok kémhatása, sav-bázis indikátorok, közömbösítés, sók hidrolízise); elektronátmenettel járó reakciók; egyéb, vizes oldatban végbemenő kémiai reakciók. Elektrokémia: galvánelem; elektrolízis és mennyiségi viszonyai.</p>	<p>24 óra</p>
<p>Szervetlen kémia</p> <p><i>Fémek</i> Általános jellemzés: tulajdonságok, ötvözetek, előállítás, korrózió. Az <i>s</i>-mező fémek: anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, ionjaik, élettani hatás. A <i>p</i>-mező fémek: alumínium: tulajdonságok, előfordulás, előállítás, felhasználás, ionja Ón és ólom: tulajdonságok. A <i>d</i>-mező fémek: Főbb jellemzőik. Vascsoport (Fe, Co, Ni): anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, előállítás, felhasználás, az ionjaik.</p>	<p>14 óra</p>

Rézcsoport (Cu, Ag, Au): anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, élettani hatás, felhasználás, ionjaik.

Cink: anyagszerkezet, tulajdonságok.

Higany: anyagszerkezet, tulajdonságok, élettani hatás, felhasználás.

Egyéb átmenetifém-vegyületek: kálium-permanganát (hipermangán, KMnO_4): tulajdonságok, felhasználás.

Hidrogén

Anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, előállítás, felhasználás.

Nemesgázok

Anyagszerkezet, tulajdonságok.

Halogénelemek és vegyületeik

Halogénelemek: anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, előállítás, felhasználás, élettani hatás.

Halogénvegyületek: Csoportosítás. Hidrogén-halogenidek (HF, HCl, HBr, HI) anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, előállítás, felhasználás. Kősó (NaCl) halmazszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, felhasználás. Ezüst-halogenidek (AgCl, AgBr, AgI) tulajdonságok, felhasználás. Hypo (NaOCl-oldat).

Az oxigéncsoport elemei és vegyületeik

Az oxigéncsoport elemei (O, S, Se, Te).

Oxigén: anyagszerkezet, tulajdonságok, előállítás, előfordulás, felhasználás.

Oxigénvegyületek: csoportosítás, dihidrogén-peroxid (H_2O_2): anyagszerkezet, tulajdonságok, oxidok, csoportosításuk. Víz (H_2O) anyagszerkezet, tulajdonságai; természetes vizek; vízkeménység, élettani szerep. Fontosabb fém-oxidok.

Hidroxidok: fontosabb fém-hidroxidok, egyéb.

Kén: anyagszerkezet, tulajdonságok.

A kén vegyületei: dihidrogén-szulfid, kén-hidrogén (H_2S): anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, előállítás, felhasználás, élettani hatás, sói.

Kén-dioxid (SO_2) anyagszerkezet, tulajdonságok, előállítás, felhasználás, környezetszennyező hatás.

Kén-trioxid (SO_3).

Kénessav (H_2SO_3) és sói: tulajdonságok.

Kénsav (H_2SO_4), anyagszerkezet, tulajdonságok, ipari előállítás, felhasználás, sói, fontosabb szulfátok. Nátrium-tioszulfát (fixírsó, $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$).

A nitrogéncsoport elemei és vegyületeik

Nitrogén: anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, előállítás, felhasználás

Nitrogénvegyületek: ammónia (NH_3): anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, előállítás, felhasználás, sói.

Nitrogén-oxidok: nitrogén-monoxid (NO): tulajdonságok, élettani hatás, előállítás.

Salétromossav (HNO_2): sói.

Nitrogén-dioxid (NO_2): tulajdonságok, élettani hatás, előállítás.

Salétromsav (HNO_3), anyagszerkezet, tulajdonságok, előállítás, felhasználás, sói, fontosabb nitrátok.

Foszfor: anyagszerkezet, tulajdonságok, élettani hatás, felhasználás, előfordulás, előállítás.

<p>Foszforvegyületek: difoszfor-pentaoxid (P₂O₅): tulajdonságok. Foszforsav (ortofoszforsav, H₃PO₄): anyagszerkezet, tulajdonságok, élettani hatás, felhasználás, sói, fontosabb foszfátok: anyagszerkezet, szabályos és savanyú sók.</p> <p><i>A szénsoport elemei és vegyületeik</i> Szén: anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, felhasználás. A szén vegyületei: szén-monoxid (CO): anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás élettani hatás, előállítás, felhasználás. Szén-dioxid (CO₂): anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, keletkezés, élettani és ökológiai hatás, laboratóriumi előállítás, felhasználás. Szénsav (H₂CO₃): anyagszerkezet, tulajdonságok, sói, fontosabb karbonátok, fontosabb hidrogén-karbonátok. Szilícium: anyagszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, felhasználás. Szilícium-vegyületek: szilícium-dioxid (SiO₂): halmazszerkezet, tulajdonságok, előfordulás, felhasználás, az üveg. Szilikonok: szerkezet, gyakorlati jelentőség.</p>	
<p>Szerves kémia</p> <p><i>A szerves vegyületek általános jellemzői</i> Szerves anyag; a szerves molekulák szerkezete: izoméria; az izoméria típusai; homológ sor; funkciós csoport. A szerves vegyületek csoportosítása; tulajdonságok; reakciótípusok.</p> <p><i>Szénhidrogének</i> Alkánok, cikloalkánok (Paraffinok, cikloparaffinok): nevezéktan; izoméria; anyagszerkezet; tulajdonságok; kémiai reakciók; előfordulás; felhasználás. Alkének (olefinek): nevezéktan; izoméria; molekulaserkezet; tulajdonságok; előállítás. Több kettős kötést tartalmazó szénhidrogének: diének: nevezéktan; anyagszerkezet; tulajdonságok; felhasználás; természetes poliének. Alkinok: Etin (acetilén): molekulaserkezet; fizikai tulajdonságok; kémiai reakciók; előállítás; felhasználás. Aromás szénhidrogének: nevezéktan; benzol (molekulaserkezet; tulajdonságok; előállítás; élettani hatás); toluol, sztirol: felhasználás; naftalin (molekulaserkezet; tulajdonságok; felhasználás). Halogéntartalmú szénhidrogének: elnevezés; anyagszerkezet; tulajdonságok; kémiai reakciók; felhasználás; környezetvédelmi vonatkozások.</p> <p><i>Oxigéntartalmú szerves vegyületek</i> Egyszerű funkciós csoportok; összetett funkciós csoportok és származtatásuk; vegyületcsoportok. Hidroxivegyületek: alkoholok (nevezéktan; anyagszerkezet; tulajdonságok; kémiai reakciók; előfordulás; élettani hatás; előállítás; felhasználás); fenolok, a fenol (anyagszerkezet; tulajdonságok; kémiai reakciók; élettani hatás; felhasználás). Éterek: nevezéktan; anyagszerkezet; tulajdonságok; előállítás; felhasználás. Oxovegyületek: csoportosítás; nevezéktan; anyagszerkezet; tulajdonságok; kémiai reakciók; előállítás; felhasználás; élettani hatás. Karbonsavak: csoportosítás; nevezéktan; anyagszerkezet; tulajdonságok; kémiai reakciók; előállítás. Egyéb funkciós csoportot tartalmazó karbonsavak; a karbonsavak sói:</p>	<p>16 óra</p>

<p>felhasználás. Észterek: csoportosítás; karbonsav-észterek (nevezéktan; tulajdonságok; kémiai reakció; előállítás; felhasználás, zsírok, olajok – gliceridek); szerves sav-észterek.</p> <p><i>Nitrogéntartalmú szerves vegyületek</i> Aminok: csoportosítás; elnevezés; tulajdonságok; kémiai reakciók. Aminosavak: példák; csoportosítás; szerkezet; tulajdonságok; előfordulás. Savamidok: elnevezés; anyagszerkezet; tulajdonságok; kémiai reakciók. Nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek: Piridin; Pirimidin; Pirrol; Imidazol; Purin – Tulajdonságok; jelentőség; felhasználás. Gyógyszerek, drogok, hatóanyagok.</p> <p><i>Szénhidrátok</i> Csoportosítás. Monoszacharidok: összegképlet; funkció csoportok; csoportosítás; molekulászerkezet; izoméria; tulajdonságok; gliceraldehid; 1,3-dihidroxi-aceton; ribóz és 2-dezoxi-ribóz; glükóz (szőlőcukor) – molekulászerkezet; tulajdonságok; előfordulás, jelentőség; fruktóz (gyümölcscukor). Diszacharidok: származtatásuk; tulajdonságok, maltóz; cellobióz, szacharóz (répacukor, nádcukor) – szerkezet; tulajdonságai; jelentőség. Poliszacharidok: tulajdonságok; hidrolízisük; cellulóz, keményítő.</p> <p><i>Fehérjék</i> Építőelemek; konstitúció; térszerkezet; kimutatás, reakciók; jelentőség.</p> <p><i>Nukleinsavak</i> Építőelemek; konstitúció; DNS, RNS, a DNS kettős hélice.</p> <p><i>Műanyagok</i> Csoportosítás: természetes alapú műanyagok, szintetikus előállított műanyagok, polimerizációs műanyagok; polikondenzációs műanyagok; környezetvédelmi szempontok.</p> <p><i>Energiagazdálkodás</i> Hagyományos energiaforrások; megújuló energiaforrások; alternatív energiaforrások.</p>	
<p>Az érettségi követelmények által előírt kísérletek gyakorlása</p> <p><i>Nem elvégzendő kísérletek</i> Az összes, a kémia érettségi követelményei által aktuálisan előírt nem elvégzendő érettségi kísérlet megtekintése tanári kísérletként vagy felvételtől, jegyzőkönyv készítése (kísérlet, tapasztalat, magyarázat).</p> <p><i>Elvégzendő kísérletek</i> Az összes, a kémia érettségi követelményei által aktuálisan előírt elvégzendő érettségi kísérlet önálló, szabályos kivitelezéssel történő végrehajtása, jegyzőkönyv készítése (kísérlet, tapasztalat, magyarázat).</p>	20 óra
<p>Az érettségi követelmények által előírt elméleti és számítási feladatok gyakorlása</p> <p>A kémia érettségi feladattípusai. A kémia érettségi követelményeiben szereplő számítási és egyéb</p>	18 óra

(problémamegoldó) feladatok.	
Összesen	136 óra

KÖZGAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI ALAPISMERETEK

Választható tantárgy (évfolyam szinten szervezett csoport)

Évfolyam	11.	12.
Évi óraszám	72	0
Heti óraszám	2	0

KÖZGAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI ALAPISMERETEK 11-12. évfolyam

A *Közgazdasági és pénzügyi alapismeretek* oktatása feltétele annak, hogy a diákok az őket körülvevő világ összetett gazdasági jelenségeit megértsék, és életük következő szakaszaiban arra mint alapra támaszkodhassanak. A tantárgy témaegységei a diákokra közvetlenül ható gazdasági, társadalmi jelenségekre építenek. A bennük lévő ismeretanyag a közgazdaságtan különböző szakterületeit érinti. A témakörökben lévő ismeretek a közgazdaságtan szakkifejezéseire épülnek, és közvetlen, gyakorlatban hasznosítható tudást adnak. Mivel a körülöttünk lévő világ át van itatva a gazdaság jelenségeivel, hatásaival, a diákok közvetlenül találkoznak olyan fogalmakkal, kifejezésekkel, amelyeket nem értenek, ezért nem tudnak megfelelően reagálni a gazdasági, pénzügyi élethelyzetekre, és nem tudják értelmezni a média által közvetített eseményeket sem.

A gazdaságban zajló folyamatok is elengedhetetlenné teszik a diákok felkészítését a mindennapokban előttük álló feladatokra.

A tantárgy oktatásának eredményeképpen a diákok megértik a társadalom működését átszövő gazdasági folyamatokat, azok hatásait saját életükre, megtanulják kezelni azokat a gazdasági, pénzügyi helyzeteket, amelyek befolyásolják életüket, megértik a kockázatok kezelésének fontosságát, képet kapnak a portfólió helyes kialakításának módszeréről, s mindezek által hatékonyabban tudnak eligazodni a tömegében érkező pénzügyi ajánlatok között. A tantárgynak fontos szerepe van abban, hogy a diákok tudatos fogyasztókká váljanak, képesek legyenek döntéseik előtti mérlegelésre, ismerjék fel a döntéseikkel járó kockázatokat. További cél, hogy kialakuljon a diákokban a pozitív nyitottság a gazdasági folyamatok megismerése felé, értsék felelősségüket későbbi munkájukban is.

A *Közgazdasági és pénzügyi alapismeretek* oktatása fontos szerepet játszik a személyiségnevelésben. Az okos gazdálkodás képessége és az etikus magatartás kialakítása a nevelési-oktatási folyamat fontos feladata.

A gazdasági történések rendkívül bonyolult folyamatok, azokra hatással van a társadalmi és a csoportérdekek szövevénye. A középiskolai képzés célja azoknak a cölöpöknek a leverése, amelyek eligazodási pontokat jelentenek a diákok számára, és amelyekre építkezni tudnak a középiskolai képzésből kilépve is, amelyek biztonságot nyújtanak a gazdaság és a pénzügyek labirintusában.

A *Közgazdasági és pénzügyi alapismeretek* tantárgy a NAT-ban meghatározott szinte valamennyi fejlesztési területet érinti kisebb-nagyobb mértékben. Ennek oka az, hogy a mindennapi élethelyzetek, a gazdaság és a pénzügyek messzemenő hatásai befolyásolják és igen erőteljesen áthatják a diákok gondolkodását. A közgazdasági és pénzügyi alapismeretek oktatása iránymutatást ad és a gyakorlatban közvetlenül hasznosítható tudás elsajátítását teszi lehetővé.

A *Közgazdasági és pénzügyi alapismeretek* közvetlenül kapcsolódik a nevelési célok közül az erkölcsi nevelés, az önismeret és társas kultúra fejlesztése, a fenntarthatóság, környezettudatosság, pályaorientáció, médiatudatosságra neveléshez, és kiemelten a *Gazdasági és pénzügyi nevelés* fejlesztési területéhez. A jövő nemzedékének más és korszerű információkat kell átadni, mint ahogy az állampolgárok egyetlen lehetősége is a folyamatos, élethosszig tartó tanulás. Így a ma tanuló diákoknak ismerniük kell a mikro-és makrogazdaság, illetve a hazai és a nemzetközi gazdaság működésének alapjait, azok kölcsönhatását, a gazdaság szereplőinek egymásrautaltságát, a pénzügyi intézményrendszert. A diákoknak ismerniük kell a fenntarthatóság fogalmát, a munka fontosságát csakúgy, mint a kockázatok értékelésének és azok kezelésének lehetőségeit. A saját felelősség tudatosításával

megteremthető az előfeltétele annak, hogy – a vállalkozás vagy a nemzetgazdaság egyenjogú tagjaként – az elsajátított ismeretek és képességek végigkísérjék a diákok életét az iskola kapuin kívül is.

A tantárgy egyes elemei koherensen kapcsolódnak össze az elméleti és gyakorlati oktatás során. Az oktatás gyakorlatközpontúsága az összes kulcskompetencia fejlesztését lehetővé teszi. A *kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia* fejlesztése olyan alapvető ismeretek, képességek, attitűdök rendszerét kínálja, amely elengedhetetlenül fontos az életben való boldoguláshoz: a tervezés-szervezéstől és a feladatok megosztásától kezdve a kommunikációs készségen és a tapasztalatok értékelésén át a munkavégzésig és az etikus magatartásig. A gyakorlatorientáltság a biztosítéka annak, hogy a gyakorlati készségek fejlesztésével a diákok eljutnak az alapfogalmaktól a bonyolultabb összefüggésekig, s mindezek eredményeként a gazdasági érettség birtokába kerülnek.

Az oktatás három, komplex módon egymásra ható elemre támaszkodik: a közgazdaság-tudományra, a diákok által hozott ismeretekre és a gyakorlatorientált témafeldolgozásra. Az arányok helyes meghatározásával a diákok a közgazdaságtudománynak csak egy meghatározott szeletét kapják az oktatás keretei között. A közgazdaság-tudomány alapján és rendezőelvei szerint, a diákok által hozott információkat a gyakorlatorientált oktatás szervezi átlátható rendszerbe.

A *Közgazdasági és pénzügyi alapismeretek* szerves egységben van az *Ember és társadalom* műveltségi területtel, amelynek egyik része a gazdasági nevelés. A műveltségi terület kiemelt fejlesztési feladatai között hangsúlyt kap a társadalmi, gazdasági problémák iránti érzékenység megteremtése is.

A *Közgazdasági és pénzügyi alapismeretek* sajátos fejlesztési céljai között szerepel – összhangban az *Ember és társadalom* műveltségi területtel – a diákok problémamegoldó készségének, döntési képességének javítása, a tanulók szociális, erkölcsi és jogi érzékének növelése, a fiatalok empátiájának és toleranciájának fejlesztése, amelyek személyes tapasztalatra épülő készségfejlesztő módszerek, ezáltal a kooperatív tanulás alkalmazását teszi szükségessé. A műveltségi területtel összhangban a *Közgazdasági és pénzügyi alapismeretek* fejlesztési feladatai:

- Ismeretszerzés, tanulás;
- Kritikai gondolkodás;
- Kommunikáció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Közgazdasági alapfogalmak	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Piacgazdaság, a gazdaság szereplői – korábbi történelmi és földrajzi ismeretek, személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legfontosabb közgazdasági alapfogalmak elsajátítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A piac fogalma.</p> <p>A piacgazdaság működése, jellemzői (piaci szereplők száma, piaci koncentráció foka, kereslet-kínálat, fogyasztás).</p> <p>Piaci egyensúly, túlkereslet, túlkínálat.</p> <p>Piacgazdaság szereplői:</p> <ul style="list-style-type: none"> – háztartások, – civil szektor, – vállalatok, – állam, – külföld. <p>A pénzpiac fogalma, pénzkereslet, pénzkínálat, a pénzpiac egyensúlya.</p> <p>Az ár-bér spirál folyamata.</p> <p>Az állam szerepe a piacgazdasági folyamatokban, állami szabályozás, adórendszer.</p> <p>Gazdasági válságok és azok típusai.</p> <p>A nemzetközi kapcsolatok szerepe a piacgazdaság folyamataiban.</p> <p>Makrogazdasági folyamatok.</p> <p>Fogyasztóvédelem.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i></p> <p>A piacgazdaság működéséhez kapcsolódó alapfogalmak, a piacgazdaság kategóriáinak megismerése.</p> <p><i>Kommunikáció</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A családi kassza (a háztartás mint a piacgazdaság része) – interaktív team-munka. – A piacgazdaság szereplőinek megismerése, döntéseik mozgatórugóinak megértése. – Az állam és a külföld szerepének értelmezése. – A fogyasztói döntések mögött meghúzódó törvényszerűségek. – A makrogazdasági folyamatok okainak megértése. <p><i>Kritikai gondolkodás</i></p> <p>A makrogazdaság teljesítménye az utóbbi években. Önálló információszerzés alapján.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A piac. A piacgazdaság mint történeti fogalom. Gazdasági válságok a történelemben. Az 1929-33-as gazdasági világválság. Az állam szerepvállalása a gazdaságban. A jövedelem szerepe a családban.</p> <p><i>Földrajz:</i> A globális világ gazdaság és világpiac kialakulása, jellemzői, működése. A piacgazdaság, a multinacionális vállalatok szerepe. A termelés, a fogyasztás és a kereskedelem kapcsolatrendszere. Az adósságválság.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a háztartás a gazdaságban.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Piac, kereslet, kínálat, ár, egyensúlyi ár, termék, szolgáltatás, termelő, fogyasztó, háztartás, vállalat, állam, makrogazdaság, ár-bér spirál, fogyasztóvédelem.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vállalkozási alapismeretek	Órakeret 9 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A szűkebb-tágabb környezetből származó ismeretek.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vállalkozási formák és azok működésének megismerése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Vállalkozási formák: egyéni vállalkozás, Bt., Kft., Nyrt., Zrt.</p> <p>Korlátolt és korlátlan felelősség.</p> <p>Vállalat alapítása és megszüntetése.</p> <p>A vállalat működése, kockázatkezelés, bevételek-kiadások, kötelezettségek, munkavállalók, adózás, jogszabályok stb.</p> <p>Vállalkozások finanszírozása (belső-külső, saját-idegen tőke).</p> <p>Verseny és annak szabályozása (tökéletes piac, monopólium Gazdasági Versenyhivatal).</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vállalkozási formák azonosítása. – Vállalat, vállalkozás alapítása, a működés jogi háttere, feltételei. <p><i>Kommunikáció</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját vagy idegen tőke? – vita. – Vállalkozás működésének szimulációja/szituációs játék. – A társasági szerződés elkészítése, érdekcsoportok kialakítása, érdekek ütköztetése – szerepjáték. – Diákvállalkozások lehetőségei. <p><i>Kritikai gondolkodás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A globális verseny hatásának megvitatása. – A versenyhelyzet etikai értékelése. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Vállalkozási formák története.</p> <p>A tőkés világgazdaság. Monopóliumok kialakulása, formái. A rendszerváltás Magyarországon. Vállalkozások.</p> <p><i>Földrajz:</i> Társadalmi-gazdasági mobilitás, a folyamatok társadalmi-gazdasági és környezeti hatásai. Természet és humán erőforrás.</p> <p><i>Etika:</i> Az erkölcsi gondolkodás alapjai. Tisztességes és tisztességtelen érdekérvényesítés. Jogos és jogtalan előny szerzés, a megvesztegetés, a megvesztegethetőség.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a munka világa.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vállalatalapítás, társasági szerződés, alapító okirat, alapszabály, természetes személy, jogi személy, törzstőke, cégbíróság, önfinanszírozás, állótőke-forgótőke, monopólium, kockázat, vállalkozási forma, GVH.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Pénzügyi alapfogalmak	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Pénzügyi ismeretek, korábbi történelmi és földrajzi ismeretek,	

	személyes tapasztalatok, ismeretek az Európai Unióról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pénzügyi alapismeretek legfontosabb fogalmainak elsajátítása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A pénz fogalma, szerepe, funkciói, története.</p> <p>A pénz, mint értékmérő, mint elszámolási eszköz, mint fizetőeszköz, mint értékőrző és felhalmozási eszköz.</p> <p>A pénz típusai: készpénz és bankszámlapénz.</p> <p>Az ár és az érték.</p> <p>Gazdaságpolitika (monetáris és fiskális szabályozás, állampapír, Államadósság Kezelő Központ).</p> <p>Az állam pénzügyi bevételei, kiadásai, államháztartás (hiány, GDP).</p> <p>Az infláció lényege, fajtái, mérése. Az infláció hatása a gazdaságra.</p> <p>Deviza, valuta (HUF, EUR, USD, GBP, CHF).</p> <p>Árfolyamrendszerek.</p> <p>Likviditás, pénzáramlás.</p> <p>Az Európai Unió és Magyarország (előnyök, hátrányok).</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Pénzügyi alapfogalmak megismerése. – Az állam gazdálkodásának áttekintése, a költségvetés megismerése. <p><i>Kommunikáció</i> Maastrichti követelmények.</p> <p><i>Kritikai gondolkodás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az euró mint deviza. – Az eurózóna jövője. 	<p><i>Földrajz:</i> A világgazdaság szerveződése és működése. A pénztőke működése. Az Európai Unió mint gazdasági egység.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Pénztörténet. A pénzügyi fogalmak történetisége. Az integráció története. Az Európai Unió kialakulása, története, alapelvei, intézményei.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alapkamat, árfolyam, deviza, devizapiac, valuta, konvertibilitás, infláció-defláció, monetáris unió, likviditás, ÁKK, GDP.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kamat, kamatos kamat számítása, kamatláb meghatározása	Órakeret 4 óra
--	---	---------------------------

Előzetes tudás	A százalékszámítás alkalmazása a gyakorlatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kamatszámítás technikáján keresztül a kamatok és a hozamok megértése, értékelése. Az EBKM és a THM mutatók értelmezésének elsajátítása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Kamat, a kamat fajtái (egyszerű, kamatos kamat), kamatszámítás, százalékszámítás. Hozam. Hozamkategóriák (EBKM). A pénz időértéke. Diszkontálás.	<i>Ismeretszerzés, tanulás</i> – Banki kamatlábak kiszámítása. – EBKM és THM értelmezése, különbségek azonosítása. <i>Kommunikáció</i> A befektetések, és amire figyelni kell.	<i>Matematika:</i> Százalékszámítás, kamatszámítás. Gazdaságosság, nyereség-veszteség.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kamatszámítás, kamatláb, kamatos kamat, hozam, diszkontálás, EBKM, THM.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Megtakarítás, befektetések, előtakarékosság, portfólió	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Különböző médiumokban való tájékozódás, a világválság, közvetlen tapasztalat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befektetési lehetőségek megismerése, a befektetési kockázatok kezelése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Befektetési lehetőségek: állampapír, befektetési jegy, bankbetét, kötvény, magyar és külföldi részvény, valuta, deviza, arany, unit-linked biztosítási termék, ingatlan, műtárgy, lakás-előtakarékosság. Az értékpapír fogalma, fajtái, jellemzői. A kockázatok és azok kezelése. Kockázatelemzés. Nyugdíj–a jóléti állam	<i>Ismeretszerzés, tanulás</i> – Befektetési lehetőségek feltárása. – Az értékpapírok megismerése. – A kockázat fogalmának értelmezése. <i>Kommunikáció</i> – Vita: Mibe érdemes ma befektetni? – Beszélgetés arról, hogy miért kockázatosabb a részvény, mint az állampapír. – Diverzifikált portfólió	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A részvény, a váltó, a kötvény. mint történelmi fogalom. A tőkés gazdaság. A gazdaság és társadalom átalakulása a II. világháború után. A jóléti állam és társadalom. <i>Földrajz:</i> a világgazdaság jellemző folyamatai.

kialakulásának redisztribúciós hatása. Öngondoskodás.	kialakítása – a legfontosabb alapelvek megfogalmazása – interaktív csoportmunka. <i>Kritikai gondolkodás</i> – A környezetből, médiából érkező információk értelmezése a válságról, a válság hatásairól és azok kezeléséről. – A magyar nyugdíjrendszer átalakításának, a nyugdíjrendszer jövőjének értékelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Részvény, kötvény, befektetési jegy, váltó, jelzáloglevél, közraktárjegy, diszkont kincstárjegy, értékpapír, diverzifikáció, globalizáció, redisztribúció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Pénzügyi műveletek		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Tapasztalatok, ismeretek a pénzügyi szolgáltatásokról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pénzügyi szolgáltatások közötti különbségek értelmezése, azok összehasonlítása. Pénzügyi tranzakciók áttekintése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Banki üzletágak. Bankbetét. Bankszámlanyitás, bankszámlatípusok. Hitel, a hitel jellemzői, pénzkölcsön, a hitelezés folyamata. Diákhitel. Lízing, faktoring. Adósnnyilvántartás, BISZ Központi Hitelinformációs Zrt. Elektronikus pénz, készpénz-helyettesítő fizetési eszközök	<i>Ismeretszerzés, tanulás</i> – Bankszámlatípusok megismerése, bankszámla nyitásának technikája. – A hitel csapdái, eljárás nemfizetés esetén. – A pénzügyi struktúrák megismerése. – Mobilról, internetről indítható tranzakciók. <i>Kommunikáció</i> – Hogyan jutunk pénzhez? – Beszélgetés a készpénzt helyettesítő fizetési eszközök használatáról. – A diákhitelről szóló tájékoztató megismerése, értelmezése. – Esettanulmányok:	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A pénz formái, aranystandard. A hitel, mint történelmi fogalom. A hitel problémaköre a magyar történelemben. A pénzügyintézetek működése és szolgáltatásai. <i>Földrajz:</i> hitelezés, adósság, eladósodás. <i>Informatika:</i> elektronikus bankolás.	

(bankkártya, hitelkártya,) ATM, POS. E-banking, pénzügyi szolgáltatások interneten, telefonon. Készpénzátutalás, tranzakciós adó. A likviditás, a hozam és a kockázat összefüggése. Innovatív megtakarítási konstrukciók.	hitelfelvételhez kapcsolódó döntési helyzetek, befektetési kockázatok elemzése, választás az alternatívák között. Csoportmunka. <i>Kritikai gondolkodás</i> – Vita a magyar pénzügyi szolgáltatásokról. – Vita a készpénz előnyeiről és hátrányairól.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	E-banking, mobil banking, betétszámla, hitelszámla, értékpapírszámla, befektetési számla, nyugdíj-előtakarékossági számla, tranzakció, számlavezetési díj, átutalás, ügyfélszám, ATM, bankkártya, hitelkártya, hitelszerződés, jelzálog, kezesség, adónyilvántartás, BISZ.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A „modern piac”, tőzsdék a világban		Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Történelmi és földrajzi ismeretek a tőzsdékről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tőzsdei folyamatok átlátása, megértése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az értékpapírok tőzsdei bevezetése. Instrumentumok. A piacok fajtái, a tőkepiac működése, szereplői. A tőzsde fogalma, szerepe, funkciói, működése. Tőzsdék Magyarországon, a magyar tőkepiac helyzete. Külföldi tőzsdék. Tőzsdei kibocsátók.	<i>Ismeretszerzés, tanulás</i> – Tőzsde mint „tökéletes piac” fogalmának megértése. – A tőzsde mint a tőkebevonás színtere. – Különböző típusú tőzsdék áttekintése. – A tőzsdei kereskedelem alapvető technikai részleteinek elsajátítása. – A BÉT megalapításának okai, a tőzsdei tranzakciók áttekintése, a tőzsde szerepének megértése. – A fogyasztóvédelem működése. Kutatómunka – csoportos tevékenység.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A kapitalista világgazdaság. A magyar gazdaság története a XIX. század második felében. A nemesfém, mint értékmérő. <i>Földrajz:</i> a pénztőke működése, az értékpapírok és a tőzsde kapcsolata. <i>Informatika:</i> internetes szimulációs játékok,	

<p>Tőkeallokáció.</p> <p>Befektetési szolgáltatók, avagy kik azok a brókerek?</p> <p>Spekuláció, befektetés és kockázatok.</p> <p>Befektetési alapkezelők, alapok.</p> <p>Az árutőzsde (mezőgazdasági termékek); nemesfém-tőzsde: arany, ezüst, réz, palládium; deviza.</p> <p>KELER, az elszámolóház.</p> <p>Pénzügyi-gazdasági fogyasztóvédelem Magyarországon. A PSZÁF, a Gazdasági Versenyhivatal működése, feladatai, szerepe a fogyasztóvédelemben. Rések a fogyasztóvédelem területén–a pénzügyi ombudsman.</p>	<p><i>Kommunikáció</i></p> <p>A tőzsdei kereskedés gyakorlatban való kipróbálása internetes szimuláción keresztül.</p> <p><i>Kritikai gondolkodás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyar értéktőzsde szerepe a globalizálódó világ gazdaságban. – Tőzsdei sztorik: nagy felemelkedések és bukások. 	<p>tájékozódás honlapokon.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>BÉT, BUX-index, Blue Chip, részvénykibocsátás, short-long, határidős ügyletek, bróker, befektetési szolgáltató, bennfentes kereskedés, BUBOR, KELER, krach, osztalék, recesszió, tőkeallokáció, instrumentum.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A pénzügyi intézményrendszer		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Történelmi ismeretek a pénzügyi intézményrendszeréről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a pénzügyi intézményrendszerben.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Bank: MNB, bankok, fióktelepek, banki szolgáltatások.</p> <p>Szakosított hitelintézetek: Magyar Fejlesztési Bank, jelzálog-hitelintézetek, lakás-</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A pénzügyi intézményrendszer szereplőinek áttekintése, az egyes intézménytípusok feladata, szerepe, 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A bankrendszer kialakulása, története. A magyar bankrendszer</p>	

<p>takarékpénztárak.</p> <p>Szövetkezeti hitelintézetek.</p> <p>Hitelszövetkezetek.</p> <p>Pénzügyi vállalkozások (lízing, faktor, záloghitel).</p> <p>Biztosítók, biztosítóegyesületek, biztosítók fióktelepei.</p> <p>A biztosítások típusai, életbiztosítás és nem-életbiztosítás.</p> <p>Az élet-és vagyonbiztosítás területei, jellemzői, szükségessége.</p> <p>Biztosítók szolgáltatásai.</p> <p>Pénztárak (önkéntes, magán, egészség és önszegélyező pénztárak).</p> <p>Pénztárak szolgáltatásai.</p> <p>Tőkepiac, tőkepiaci szereplők.</p> <p>Pénzügyi intézmények ellenőrzése Magyarországon, Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete.</p> <p>Specializált pénzügyi intézmények.</p>	<p>működésük legfontosabb elemei.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A pénzügyi intézményrendszer egyes szereplői közötti kapcsolatrendszer megvilágítása. – Az egyes intézmények létrejöttének főbb szakaszai. <p><i>Kommunikáció</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kell-e/lehet-e neked biztosításod? – Kihez fordulhatsz biztosítási kérdéseiddel? Szabályozás és felügyelet Magyarországon és az Európai Unióban. 	<p>története.</p> <p>Egy-és kétszintű bankrendszer a történelemben.</p> <p>A pénzügyintézetek működése és szolgáltatásai.</p> <p><i>Informatika:</i> Honlapok megismerése.</p> <p>Információk gyűjtése az internetről.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>GIRO, BISZ, Magyar Államkincstár, Magyar Nemzeti Vagyonkezelő, NAV, Nemzeti Eszközkezelő, védelmi alap, hitelgarancia szervezet, lízing, faktor, záloghitel.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Innováció, fenntarthatóság. Az innováció, mint a gazdasági fejlődés elengedhetetlen eleme</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A médiából szerzett ismeretek és a korábban tanult anyagok.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az innováció széles körű fogalmának átlátása, fontosságának megértése. A diákok érdeklődésének ráirányítása az innovatív gondolkodásra.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az innováció fogalma, K+F(+I). Hazai és uniós források. Az innováció és a fenntarthatóság összefüggései. Innovációs tevékenység, stratégia. Az innováció gazdasági jelentősége. Az innovatív vállalat. Az innováció helyzete Magyarországon. Innovációs együttműködés. A tudás és a gazdaság kapcsolata. A gazdaságpolitika hatása az innovációra. Kockázati tőke, Jeremie-program. Energiaracionalizálás (zöld, alternatív energia, energiamegtakarítás).</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az innováció személyre gyakorolt hatásának megértése. – Az innováció bemutatása mint új termék, áru, szolgáltatás vagy eljárás. – Az innovációra felhasználható források kutatásának módszerei. – Az innováció stratégiáinak csoportosítása. <p><i>Kommunikáció</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A globális környezetszennyezés megakadályozásának lehetséges útjai. – Pályázatfigyelés. – Az innovatív iskola. <p><i>Kritikai gondolkodás</i> Beszélgetés a fenntartható fejlődésről.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Globális problémák. Környezetkárosítás. Népesedési helyzet, népességrobbanás, népesedési kilátások. A fenntartható fejlődés. A megsebzett bolygó.</p> <p><i>Földrajz:</i> A gazdasági növekedés és az ökológiai egyensúly viszonya. Környezet-és természetvédelmi feladatok. A környezetkárosítás elleni összefogás lehetőségei.</p> <p><i>Etika:</i> A felelősség új dimenziói a globalizáció korában. Az ökológiai válság mint erkölcsi kérdés.</p> <p><i>Informatika:</i> az internet felhasználása kutatási célokra.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Innováció, piacvezérelt innováció, technológiavezérelt innováció, racionális innovációs stratégia, K+F (+I), Jeremie-program, kockázati tőke, zöldenergia, fenntartható fejlődés, ökológiai lábnyom.	

Tematikai egység	Gazdasági, pénzügyi szervezetek megismerése intézménylátogatás keretében szervezetek	Órakeret 9 óra
-------------------------	---	---------------------------

A fejlesztés várt eredményei a két	A tanuló ismeri a legfontosabb közgazdasági és pénzügyi alapfogalmakat, és tudja azokat értelmezni a körülötte lévő világ pénzügyi
---	--

<p>évfolyamos ciklus végén</p>	<p>élethelyzeteiben.</p> <p>Érti a piacgazdaság működését, átlátja a piacgazdaság szereplőinek kapcsolatát és megérti, hogy ő maga is része a piacgazdaságnak.</p> <p>Képes kamatot, kamatos kamatot számítani, ezzel átlátja a hozamok és kamatok összefüggéseit.</p> <p>Birtokában van a legfontosabb vállalkozási alapismereteknek, érti a vállalkozások alapításának, működésének–pénzügyi, jogi–háttérét.</p> <p>Ösztönzést érezhet arra, hogy maga is kipróbálja vállalkozási lehetőségeket.</p> <p>A szituációs játékokon keresztül képes értelmezni a vállalkozás alapidokumentumait, ismeri azokat az informatikai felületeket, ahol megtalálja a vállalkozásokhoz kapcsolódó jogszabályokat.</p> <p>Érti a verseny hatását a gazdaságra, különbséget tud tenni a tisztességes és tisztességtelen versenyhelyzet között.</p> <p>Tájékozódni tud a pénzügyi intézményrendszerben, és különbséget tud tenni az intézmények egyes szolgáltatásai között.</p> <p>El tud igazodni a pénzügyi intézménytípusok között, értelmezni tudja a banki, betéti és hitelműveletek alapvető kritériumait. Átlátja a biztosítási, pénztári és tőkepiaci termékek típusait, amely hozzájárul ahhoz, hogy tudatos fogyasztóvá váljon.</p> <p>Ismeri a tőkepiac működésének alapvető szempontjait, a tőzsde működését meghatározó tényezőket. Rálátást szerez a tőzsdei kereskedelem sajátos kockázataira.</p> <p>Képes a kockázatok felismerésére, akár hitelről, akár befektetésről van szó, és érti, hogy viselnie kell döntései következményeit.</p> <p>A fogyasztóvédelem intézményrendszerének ismeretén keresztül tisztában van saját jogaival. Tudatában van annak, hogy egy-egy pénzügyi döntést megelőzően tájékozódni kell a lehetséges kockázatokról. Ismeretekkel rendelkezik a portfólió helyes kialakításáról.</p> <p>Érti az innováció fontosságát, annak hatását a társadalomra, a saját munkájára és jövőbeli céljaira.</p> <p>A tanuló olyan képességek birtokába kerül, amelyek segítik őt abban, hogy eligazodjon az őt körülvevő pénzügyi-gazdasági környezetben, hogy tudatosan és racionálisan kezelje pénzügyeit, érdeklődővé, nyitottá váljon, kritikusan szemlélje a világot, a munka számára megbecsült tevékenység legyen.</p>
---------------------------------------	---

MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET

11-12. évfolyamon a tantárgy oktatása a művészetek tantárgy keretében folyik

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	72	108	90	96
Heti óraszám	2	3	2,5	3

Emelt szintű csoport

Évfolyam	11.	12.
Évi óraszám	162	160
Heti óraszám	4,5	5

Célok és feladatok

A mozgóképkultúra és médiaismeret elsősorban a médiaszövegek szövegértési képességének fejlesztését és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázását szolgálja, hiszen a média rendkívüli hatással van korunk emberének tájékozottságára, személyiségére.

A kommunikáció tagozaton lehetőség nyílik a tömegkommunikációs elméletek alaposabb, részletezőbb, több szempontú vizsgálatára, filmtörténeti ismeretek elsajátítására. A mozgóképi szövegértésen túl nagy hangsúlyt kap a mozgóképi szövegalkotás és a média működésének gyakorlati tapasztalatok keretében való tanulmányozása.

A kommunikáció tagozat gyakorlati óráin a diákoknak lehetőséget biztosítunk arra, hogy alkalmas kreatív gyakorlatokkal fejlesszék kifejező képességüket. A digitális technológiák térnyerése megkerülhetlenné teszi, hogy a tanulók aktív résztvevői, ne csupán passzív befogadói legyenek a mediális kommunikációnak. A 10. évfolyamon kiscsoportos munkában mozgóképi szövegeket hoznak létre a tanulók, a 11.-12. évfolyamon pedig ezek médiaközlési formáit is megalkotják.

Tárgyunk a digitális kompetencia fejlesztésének több szintjét lehetővé teszi. A képrögzítés, a fotó- illetve filmkészítés és az internetes fórumok alkotó használata az információs technológia és az új médiumok esztétikai lehetőségeire irányítja a figyelmet, tematizálja az információk hitelességének, megbízhatóságának problémáját, felveti az interaktív kommunikáció etikájának kérdését. A közösségi kötődések új lehetőségeit ajánlja.

A média rendkívüli hatással van korunk emberének tájékozottságára, személyiségére. Tömegek napirendjét osztja be a televízió, sugalmazza, hogyan gondolkodjunk a világ dolgairól, étkezési, vásárlási divatokat indít, hősokeket, eszményeket, életcélokat teremt. Az internet virtuális közege nagyon sok fiatal második otthonaként funkcionál, ahol több időt töltenek el, mint bárhol másutt. Mivel a média képes arra, hogy átformálja a nyelvet, az értékrendet, a ritmusérzéklet, az ízlést, a vágyakat, a hősokeket, a tabukat, a művészetet és a műélvezetet, az alkotást és a befogadást egyaránt, a médianevelés a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

A médiaműveltség fejlesztése szoros kölcsönhatásban van a résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátításával, valamint a kritikai és kreatív képességek fejlesztésével. Ily módon hozzájárul a Nemzeti alaptantervben megjelenő kulcskompetenciák fejlesztése közül

az anyanyelvi kommunikációs készség, a digitális, a szociális és állampolgári kompetenciák, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlesztéséhez.

A sikeres mozgóképkultúra-médiaismeret oktatás kiemelten fejleszti a kommunikációs és együttműködési készséget, támogatja az alkotásra való beállítódást, fejleszti a problémamegoldó képességet, a megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességét. Elemzéssel és az alkotói szerepek gyakoroltatásával fejleszti a reális énkép kialakítását. A művészi alkotásokban feltáruló konfliktusok értelmezésével, a valós emberi sorsok átélhető megjelenítésével segíti a toleráns, másokkal szemben empátikus személyiség kialakítását, az életvezetés és az érvényesülés során adódó krízishelyzetek humánus kezelését. Ily módon hozzájárul a kiemelt fejlesztési követelmények közül az *erkölcsi neveléshez, a demokráciára neveléshez, az önismeret és társas kultúra fejlesztéséhez, a testi és lelki egészségre neveléshez* és természetesen mindenekelőtt a *médiatudatosságra* neveléshez. A tantárgy oktatásának elsődleges célja, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő felkészültséget szerezzenek a különböző médiaszövegekkel kapcsolatban az önálló és kritikus attitűd kialakítására, és nyitott szemlélettel használják a hagyományos és az új médiumokat – vagyis a mozgóképi írás-olvasástudás és a kritikai médiatudatosság fejlesztése. Ehhez az alsóbb iskolafokokon más tantárgyakban modulárisan megjelenített és elsajátított alapszintű mozgóképnyelvi és művelődéstörténeti tájékozottság áttekintésére, összekapcsolására, alkalmazására és továbbfejlesztésére, valamint a naiv fogyasztói szemlélet átértékelésére van szükség.

A mozgóképkultúra és médiaismeret oktatása során tudatosítani kell, hogy a technikai képreprodukcióknak miféle viszonya van a valósághoz, a mozgóképi vagy internetes tartalmak mennyiben alkalmasak a tapasztalati világ reprodukálására, egyúttal a személyes közlésre. Tudatosítani kell, hogy a mediatizálódó kommunikációt miért és miképpen láttatják oly sokan a minőségi kultúra és egyúttal a személyiség autonómiája veszélyeztetőjének (pl. információfüggőség, kényszerfogyasztás) –, de azt is, hogy a technikai képreprodukció és a hálózati kommunikáció egyidejűleg miféle esélyt hordoz a kulturális örökség védelmére, a kreatív önkifejezésre, a civil társadalom erősítésére, a választás képességének fejlesztésére.

Az audiovizuális szövegek szövegértési képességének fejlesztése során arra is törekedni kell, hogy a tanulók ismerjék fel a médiaszövegekben megjelenő kulturális mintákat. Az értelmezés egyik rétege tehát az ábrázolásban megmutatkozó szerzői vagy műfaji dominancia (személyesség, stílus, konvenció) és a befogadásban megmutatkozó nézői szerep (elvárás, azonosulás) felismerése, míg a másik meghatározó réteg a médiaszövegek befolyásoló, gyakran rejtett érték- és érdekrendszerének felismerését jelenti.

Ezért a tárgy oktatása során a tanulóknak lehetőséget kapnak a tömegkommunikációs eszközök kritikus és szuverén használatára, történelmi, társadalmi és kulturális összefüggések felismerésére, arra, hogy a megfelelő szövegek, mozgóképi alkotások tanulmányozása útján jobban megismerhessék saját személyiségüket.

9. évfolyam

Tematikai alapegység (főtéma)/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei A technikai úton rögzített kép és hang, mint a mozgóképi ábrázolás anyaga	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az ábrázolás és a reprodukció, a mozgókép kettős természete fogalmának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás- olvasástudás fejlesztése. Középszintű mozgóképnyelvi tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Annak megtapasztalása, felismerése és tudatosítása (például mobiltelefonra felvett álló- és mozgóképek, beállítások elkészítésével vagy interneten elérhető mozgóképes anyagok, például klipek vagy reklámok tanulmányozásával), hogy a mozgóképi szöveg</p> <ul style="list-style-type: none"> – egyszerre ábrázol és reprodukál; – információban rendkívül gazdag, ám a szöveg jelentésének meghatározása a nyelvi közlésnél sokkal bizonytalanabb; – utalásokkal telített. <p>Annak megfogalmazása, mire vezethető vissza a mozgóképi közlés néhány alapvető sajátossága (a technikai kép- és hangrögzítésnek a tapasztalati valósággal való erős kapcsolatára).</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete.</p> <p><i>Filozófia:</i> a valóság mint tudatunktól függetlenül vagy attól függően létező (lételméleti vagy ismeretelméleti szemlélet).</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, valóság, utalás.	

Tematikai alapegység (főtéma)/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei A mozgóképnyelv kifejező eszközei	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A kiemelés (hangsúlyozás) alapvető eszközei a mozgóképi ábrázolásban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Annak megfigyelése és kipróbálása egyszerű beállítások, snitt-		<i>Vizuális kultúra:</i> A

<p>kapcsolatok elkészítése és megszerkesztése során, hogy a mozgóképkészítő miféle filmnyelvi eszközöket használ a szöveg megalkotásakor. Ily módon, valamint mozgóképi szövegek (pl. rövidfilmek, filmetűdök, reklámok, klipek, előzetesek, animációs filmek) megfigyelésével és elemzésével a mozgóképnyelv alapeszközeinek (narráció; szerepjáték; látványszervezés, montázs) tudatosítása.</p> <p>A szereplők dinamikus változó státushelyzetének értékelése, elemzése adott mozgóképi szövegek értelmezésében.</p> <p>A mozgóképi hanghatások fajtáinak elkülönítése, kombinációik és képekkel történő összekapcsolásuk alapvető megoldásainak (szinkronitás-aszinkronitás, időérzet, hangulatteremtés) leírása és magyarázata a szövegelemzés során.</p> <p>A fordulatok és epizódok különválasztása; a műfaji konvenciók és a formanyelv cselekményre gyakorolt hatásának felismerése; a cselekményen belüli és azon kívüli elemek elkülönítése.</p>	<p>mozgóképkészítő által használt eszközök a néző figyelmének irányítására; az audiovizuális közlés hangsúlyozási módjai. A kiemelés alapeszközei (legfontosabb motívumok ismétlése; közelkép; fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Narráció, szerepjáték, látványszervezés, montázs.</p>

<p>Tematikai alapegység (főtéma)/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média kifejezőeszközei A látványszervezés alapeszközei a mozgóképen</p>	<p>Órakeret 17 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A beállítás, a képkivágás fogalmának ismerete. A technikai képrögzítés elvének ismerete, elemi szintű felvételt készítő gyakorlat.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A látványszervezés alapeszközei (képkivágás, gépállás, nézőpont, szemszög, kameramozgások, beállítástípusok, megvilágítás) fogalmainak tudatosítása, ezen eszközök szerepének értelmezése és tudatosítása saját felvételek készítése és mozgóképi szövegrészek elemzésével.</p> <p>Egyszerűbb mozgóképi szövegrészek létrehozása (pl. találkozás, megérkezés, követés, megismerkedés) útján a képzelőerő, kifejezőkészség fejlesztése.</p> <p>A kamera térbeli elhelyezésével és optikai beállításával kapcsolatos jelzések (nézet és látószög, térmélység, előtér-háttér) felismerése és magyarázata mozgóképi szöveg értelmezésében.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> a kiemelés alapeszközei (legfontosabb motívumok ismétlése; közelkép; fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója).</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kompozíció, képkivágás, plán, nézőpont, szemszög, szubjektív beállítás, leíró beállítás, társított beállítás, svenk, fahrt, vario.
--------------------------------	--

Tematikai alapegység (főtéma)/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei A mozgóképi szövegek rendszerezése	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az egyes médiumokban megjelenő médiaszövegek közötti különbségek érzékelése, a médiaszövegek fikciós vagy dokumentáris jellegének megfigyelése, a műfaji és a szerzői fogalmak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése. A tudatos szövegválasztás képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A mozgóképi szövegek rendszerezését segítő néhány alapszempon (megjelenési felület – mozi, televízió, internet; a hossz, mint forgalmazási kategória; a valóságanyag természete – dokumentumfilm-fikció; az alkotói szándék és nézői elvárás – műfaj (zsáner)film, szerzői film) ismétlése, pontosítása, kiegészítése. A szerzői és a műfajfilm néhány meghatározó jellemzőjének felismerése, alkalmazása (a nézők számára ismerős témák, szériaszerű filmalkotások, könnyen befogadható ábrázolási konvenciók, illetve a személyesebb, a szerzővel azonosítható eredeti formanyelv-használat) az életkornak megfelelő művek elemzésével. A legjellemzőbb műfajok (dráma, melodrám, vígjáték, burleszk, western, akciófilm, krimi, thriller, horror, sci-fi) közül három szabadon választott műfaj részletező ismertetése egy-egy hozzárendelhető film vázlatos elemzésével - a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélés-módban megfigyelhető hasonlóságok alapján.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> bár a mozgóképi szövegeknek nincs minden szövegre alkalmazható osztályozása, a filmek értelmezését, elemzését segíti a rendszerezés néhány alapszemponja.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, műfaj, western, sci-fi, melodrám, burleszk, thriller, szerzői, eredetiség, ábrázolási konvenció.	

Tematikai alapegység (főtéma)/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei Az új média néhány formanyelvi sajátossága	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Az új média, az interaktivitás és a nem lineárisan szerveződő szöveg fogalmának ismerete.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet működési módjának tisztázása, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasástudás és a kritikai médiatudatosság fejlesztése. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai és kreatív képességek fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A hagyományos (analóg) és az új médiaformák (interaktív, nemlineáris, digitális) közötti alapvető különbségek tudatosítása. Hagyományos szövegtípusok formanyelv-használata módosulásának megfigyelése és elemzése az újmédia felületein (néhány jellemző példa, elsősorban a reklám, a hírszövegek területéről). A web 2.0-ás alkalmazások formanyelvi gondolkodásának megfigyelése (pl. interakció, választás, az animációs és grafikai megoldások terjedése, játékosság, irónia és a szövegek folyamatos alakítása). Egyszerű mozgóképi vagy médiaszövegek megszerkesztése: Szövegalkotási ismeretek és képességek bizonyítása (több beállításból álló, értelmes mozgóképi szekvencia vagy rövid terjedelmű alkotás megtervezése és kivitelezése a projektmunka során)</p>		<p><i>Informatika:</i> miért és hogyan értelmezi át a digitális kép (hang) a technikai kép (hang) hagyományos médiában történő alkalmazásait (nincs eredetije – számsorokba kódolt információk sokasága; könnyen manipulálható, így megkérdőjelezhető a valóságtartalma/valóság-referenciája; könnyen hozzáférhető és átalakítható, így kevésbé fontos a szerzője is).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Valóság, tapasztalati valóság, web 2.0, nem lineáris, interaktivitás, irónia, manipuláció, közösségi hálózat.</p>	

<p>Tematikai alapegység (főtéma)/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata A kommunikáció történetének fordulópontjai és a nyilvánosság</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A kommunikáció története alapvető fordulópontjainak (írásbeliség, sokszorosítás, fotografikus képrögzítés, digitális jelkezelés / hálózati kommunikáció) ismerete. A meghatározó társadalmi struktúrák, hatalomgyakorlási rendszerek ismerete.</p>	

	A magánszféra és a közszféra fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása.</p> <p>Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése.</p> <p>A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.</p>	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>A kommunikáció története alapvető fordulópontjainak (írásbeliség, sokszorosítás, fotografikus képrögzítés, digitális jelkezelés / hálózati kommunikáció) az ezekhez tartozó művelődéstörténeti háttér (kiemelkedő feltalálók, találmányok, évszámok) megismerése, e fordulópontok jelentőségének értelmezése a nyilvánosság történetében. Annak tudatosítása, miért törekszik a média kezdetektől a látvány és a hang lehető legvalóságosabb, a valóságtól egyre kevésbé megkülönböztethető rögzítésére.</p> <p>A nyilvánosság jelentése az életünkben, a mai nyilvánosság kialakulása, egy adott kor és társadalom nyilvánosságának vizsgálati módjai. (Az információk birtoklása és megosztása – hatalmi viszonyok; az egyén helyzete az adott társadalomban, például hagyományok, neveltetés, iskolázottság, anyagi helyzet; az infokommunikációs technológiák fejlettsége; a média szabályozása, cenzúra).</p> <p>Miért jelennek meg egyre inkább a közszférában a médiakörnyezet változásával a magánszféra ügyei? – vita, érvelés, példákkal.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A kommunikáció története alapvető fordulópontjai, ezen fordulópontok jelentősége a nyilvánosság történetében. A mai nyilvánosság kialakulása, egy adott kor és társadalom nyilvánosságának vizsgálati módjai.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szóbeliség, írásbeliség, információ, technikai képreprodukció, mágikus gondolkodás, nyilvánosság, reprezentatív és népi nyilvánosság, polgári nyilvánosság, cenzúra, a tömegkommunikáció nyilvánossága, hálózati kommunikáció, köz- és magánszféra.	

10. évfolyam

Tematikai alapegység (főtéma)/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata A médiakommunikáció szereplői, médiaintézmények és közönségek	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	A cselekmény- és történetstruktúra, valamint az elbeszélés (narráció) fogalmának ismerete, az exoziszisz, bonyodalom, lezárás szakaszainak felismerése mozgóképi alkotásokban. A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: a fogyasztók/felhasználók és a médiatartalom-előállítók.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása. Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	
Ismeretek/követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismer olyan történetjavaslatokat, amelyeket a médiaintézmények bocsátanak közre. – ismeri és a médiajelenségekkel kapcsolatban helyesen alkalmazza a tematizálás, a napirend és a diskurzus fogalmát. – konkrét példákon értelmezi a közönség befolyásolásának fontosabb eszközeit (a közlés felületének egyszerűen átlátható, ismétlődő megszerkesztését, a rovatszerkezeteket, a műsorrend kialakítását, az intézmény-image felépítését, a sorozatelv érvényesítését). – ismeri a közszolgálati, a kereskedelmi és a közösségi média eltérő szerepét a nyilvánosságban. – jellemzi a médiaintézmények és azok meghatározó szövegeinek célközönségeit (elsősorban életkor, nem, végzettség, kulturális és egzisztenciális háttér, érdeklődés). – bemutatja, hogyan, és kifejti, hogy miért keveredik a tartalomelőállító és a közönség szerepe a web 2.0-ás alkalmazásokban. – felismeri, hogy a médiakommunikáció során a médiaszöveget kibocsátó intézmény kerül elbeszélő szerepbe, amely történetjavaslatokat bocsát közre, piaci versenyben a néző figyelméért a konkurens médiaintézményekkel. – tudatosítja, melyek a médiaszöveg-fogyasztás maximalizálásának, a közönség befolyásolásának 		

<p>alapeszközei.</p> <ul style="list-style-type: none"> – megkülönbözteti egymástól a fontosabb médiamodelleket. – Tudatosítja, miért jelenik meg a média közönsége kettős szerepben, mint vásárló és mint áru. – Megkülönbözteti azokat a fontosabb tényezőket, melyek alapján jellemezhetőek a médiaintézmények célközönségei. – Kifejti, mennyiben tekinthető közösségnek a közösségi hálózatra csatlakozók sokasága. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napirend-kijelölés, diskurzus, rovatszerkezet, műsorrend, műsoridő, sorozatelv, közszolgálati média, kereskedelmi média, közösségi média, web 2.0.

Tematikai alapegység (főtéma)/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése, médiaszövegek alkotása	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	<p>A médiaszövegek szövegalkotó kód-típusainak, kifejező eszközeinek ismerete.</p> <p>A médiaintézmény, a diskurzus, a sztereotípa és a reprezentáció fogalmának ismerete.</p> <p>Az új média néhány formanyelvi sajátossága.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása.</p> <p>Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése.</p> <p>Önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.</p> <p>A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.</p>	
Ismeretek/követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – kreatív gyakorlati feladatok során és megbeszélés útján tudatosítja, hogy a médiaszövegek értelmezése egyaránt függ a szövegtől, a befogadótól és attól a médiakörnyezettől, amelyben a szöveg nyilvánosságra kerül (vagyis a médianyelvtől, a nyelvhasználatától, a közönségtől és a kontextustól). – felismeri és megnevezi a médiaintézmények által közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére szolgáló direkt értelmezési kereteket. Aktuális médiaesemények feldolgozása és elemzése során feltárja, hogyan és miért érvényesül a médiában a sztereotíp megfogalmazás kényszere, milyen veszélyekkel járhat mindez. – ismeri a reprezentáció fogalmát és alkalmazza a nemek, foglalkozások, életmódminták, kisebbségek a tapasztalati 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom: a tömegkommunikáció médiumainak jelrendszerei, kódjai.</i></p>

<p>valóságtól eltérő médiamegjelenítésével kapcsolatban, miközben tudatosítja, hogy a médiaszövegek a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai). Ily módon tudatosítja, miért problematikus, hogy a világ nem olyan módon jelenik meg a médiában, mint a tapasztalati valóságban.</p> <ul style="list-style-type: none"> – az életkornak megfelelő médiaszövegek feldolgozása egyéni, kiscsoportos vagy csoportos formában kreatív gyakorlati feladatokkal vagy megbeszélés útján (pl. feltevéseket, állításokat fogalmaz meg médiaszövegek keletkezésének háttéréről, a közlő (médiainstítmény) szándékairól; élményeket és tapasztalatokat vet össze a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmód magazinok, közösségi portálok alapján az azonosságok és az eltérések megfigyelése, megbeszélése). – összeveti azonos események eltérő megfogalmazásait, ésszerűen indokolja az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeit (érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség, illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokon, napisajtóban). <p>Kiscsoportos munkában alkotott mozgóképek média-megjelenítése, online újságírási gyakorlatok.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szimbolikus kód, technikai kód, értelmezési keret, sztereotípiák, reprezentáció.</p>

<p>Tematikai alapegység (főtéma)/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, médiaetika</p>	<p>Órakeret: 36 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A digitális médiaeszközök alapszintű felhasználói ismerete. A médiaszövegekben megjelenő információk kritikus szemlélete. Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat, a hálózati kommunikációban való részvétel során fontos és szükséges viselkedési szabályok ismerete, alkalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése, a naiv fogyasztói szemlélet ártértékelése. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.</p>	
	<p>Ismeretek/követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A média fejleszti a digitális médiaeszközök használatának képességét (az elérhető programok funkcionális használatával a kép, mozgókép- és hangadatok rögzítését, célszerű szerkesztőprogramba történő</p>	<p><i>Informatika:</i> a „rég” és az „új” média használatának</p>	

<p>betöltését, szerkesztését, kiírását, online közzétételét).</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tudatosítja és példákkal világítja meg a médiakonvergencia jelenségét. – saját tapasztalatai és ismeretgyűjtés alapján jellemzi az internetes és mobilkommunikáció fontosabb sajátosságait (pl. interaktivitás, a kommunikáció térbeli és időbeli szabadsága, figyelemmegosztás, multitasking, virtuális kapcsolatok, konstruált személyiségek, anonimitás és annak korlátai, e-részvétel, e-demokrácia, amatőr és professzionális tartalomgyártás, médiahasználat más emberek jelenlétében és annak normái). – példákkal, jó és helytelen gyakorlatok bemutatásával illusztrálja az internethasználat biztonságának problémáit (pl. személyes adatok védelme, hamis vagy megbízhatatlan oldalak, információk kiszűrése, ismerkedés veszélyei). – életkorának és tapasztalatainak megfelelő példákra alapozott, érvekkel alátámasztott állításokat fogalmaz meg a hálózati kommunikáció életmódra, életminőségre vonatkozó hatásáról, a személyiség felbontása és megsokszorozásáról, mint mindennapi gyakorlatról az online médiában, a médiahasználat veszélyeiről (pl. függőség, elmagányosodás, egészségkárosodás). Ismeri a médiában megjelenő erőszakkal kapcsolatos problémákat (pl. az erőszak, mint szórakoztató, stimuláló hatáselem; az erőszak, mint mindennapivá váló érdekérvényesítő és konfliktuskezelési eszköz). – kérdéseket és állításokat fogalmaz meg az alkotók és felhasználók felelősségével, az egyének és közösségek jogaival kapcsolatban az írott, az elektronikus és az online médiában, tisztában van vele, hogy a média törvényi szabályozása miért szükségszerű. – tudatosítja, hogy elkerülhetetlen az éles verseny közegében a médiaipari szövegtermeléssel együtt járó selejt, de azt igyekszik megkülönböztetni a manipulációtól. 	<p>összehasonlítása egymástól.</p> <p>Az internetes és mobilkommunikáció fontosabb sajátosságai.</p> <p>Az internethasználat biztonságának problémái. A média törvényi szabályozása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Médiakonvergencia, multitasking, anonimitás, e-demokrácia, virtuális személyiség, médiaerőszak, közösségi média, médiaipari verseny, manipuláció.</p>

11. évfolyam

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p style="text-align: center;">A média kifejezőeszközei A figyelemirányítás, hangulatteremtés és értelmezés fő eszközei</p>	<p style="text-align: center;">Órakeret 17 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Vizuális kultúra: képkivágás, gépállás, gépmozgás, beállítás, jelenet.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sajátos mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése és alkalmazása. Az intertextualitás jelenségének felismerése és értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>1/1. A mozgóképi látványszervezés (pl. kompozíció, megvilágítás, kameramozgás, szemszög, színkezelés) megfigyelése változatos művek (pl. reklám, filmrészlet, televíziós műsor részlete) példáján.</p> <p>1/2. Az egyes mozgóképi szövegszervező eszközök (pl. fényviszonyok, képkivágás, kameraállás) megváltoztatása rövid és célirányos szövegalkotási gyakorlatok során. Az ily módon elért hatás (pl. a kép hangulatának vagy a látványhoz rendelt értelmező elemek megváltozása) tudatosítása elemző megállapítások révén.</p> <p>1/3. Mozgóképi idézet elemzése (pl. filmalkotás vagy -jelenet összevetése annak remakejével), különös tekintettel a mozgóképi kifejezőeszközök eltérő alkalmazására, valamint e transzformáció jelentésalakító hatására.</p> <p>1/4. Rövid mozgóképi szöveg (pl. ismert reklám) újrafogalmazása megadott kritériumok (pl. parodisztikus hatás elérése) alapján; részletes munkaterv összeállítása, majd annak megvalósítása egyszerű eszközökkel (pl. mobiltelefon).</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> mozgóképi közlés, a mozgóképi nyelv alapjai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Intertextualitás jelensége, utalás, vendégszöveg. Stílusimitáció, paródia, intertextualitás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nézőpont, távolság, fényviszony, mozgás, mozgóképi idézet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei A mozgóképi elbeszélés	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Tér- és időszervezés, utalás, verbális tartalmak audiovizuális adaptációja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A filmelbeszélés eszközrendszerének tudatosítása. Összetettebb (időben és térben elkülönülő) cselekmények megjelenítése, tagolása.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>2/1. A montázs idő- és téralakító hatásának, a kép és a hang montázsviszonyának, valamint az intellektuális montázs szerepének megfigyelése filmes példák (pl. szovjet avantgárd) alapján. Következtetések megfogalmazása szóban vagy írásban.</p> <p>2/2. Az irodalomból már ismert problémaközpontú szerkesztésmód (expozíció – bonyodalom – kibontakozás – tetőpont – megoldás) elemeinek felismerése egyszerűbb (pl. rövidfilm, reklám) és összetettebb (pl. játékfilm vagy filmsorozat) mozgóképi példák segítségével.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Verbális és nonverbális jelek a közlésfolyamatban. Cselekményes műnemekhez tartozó alkotások szerkezetének problémaközpontú</p>

<p>2/3. Összetett cselekményű (több szálon futó, nem lineárisan előrehaladó időkezelésű, bonyolult térszerkezetű) szövegformák tagolása, értelmezése.</p> <p>2/4. Szövegelemzési gyakorlat: az elbeszélő mibenléte a mozgóképi szövegekben.</p> <p>2/5. A szerepjáték elemeinek (fotogenitás, a viselkedés jelrendszere) azonosítása játékfilmes példákban. A gesztusok és a mimika jellem- és hangulatábrázoló erejének sajátélményű kipróbálása rövid dramatikus szituációkban. A státuszviszonyok és azok módosulásának felismerése.</p> <p>2/6. Valós vagy fiktív esemény mozgóképi (pl. kisfilm) szöveggel történő megjelenítésének megtervezése story-board készítésével, majd kivitelezése egyszerű eszközökkel (pl. mobiltelefonnal).</p>	<p>megközelítése; jellemrendszer, a jellemzés eszközei; adaptáció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> stílus, karakter, státusz metakommunikációs ábrázolása; érzelmkifejezés és jellemzés metakommunikációs eszközökkel; a dráma és a színház formanyelve.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tér-idő kifejezése; látvány-hang-mozgás összekapcsolása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Montázs, elbeszélő, szerepjáték, státusz.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média kifejezőeszközei Szerzői kultúra és tömegkultúra, mint eltérő beszédmódok</p>	<p>Órakeret 17 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tömegkultúra, archetípusok (a mítoszokban és az irodalomban), a történetiség és műfajiság megközelítési módjai (az irodalomban).</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szerzői nézőpont, a szemléleti és műfaji keretek felismerése, az ezeket szolgáló audiovizuális kifejezőeszközök azonosítása.</p>	

<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>3/1. A mozgóképi szövegek archetípusokon alapuló működésének megfigyelése. Egyes archetípusok (pl. „a szépség és a szörnyeteg” különböző előfordulásai) jelentésmezejének értelmezése klasszikus filmes példák alapján. A jelentéskör állandó és változó elemeinek meghatározása.</p> <p>3/2. Műfaji jegyek felismerése rövid filmrészletek alapján, néhány klasszikus filmműfaj (pl. western, melodráma, sci-fi) tipikus eszköztárának feltérképezése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> műfajok rendszere; archetípus, stílusirányzatok története; nézőpont, elbeszélői pozíció; az irodalom határterületei: a</p>

<p>3/3. Saját médiafogyasztói élmények alapján rokon műfajok rendszerének felvázolása, az egyes filmműfajokhoz jellegzetes példák gyűjtése (pl. interneten fellelhető tralierok letöltése révén), a hozott szövegrészletek önálló elemző bemutatása (pl. rövid prezentáció keretében).</p> <p>3/4. Önállóan gyűjtött mozgóképi példák bemutatása annak érzékeltetésére, hogyan keverednek a műfaji jegyek egyes posztmodern filmalkotásokban, illetve kortárs magyar filmekben.</p> <p>3/5. A sztárfogalom kialakulása és módosulása. Sztárjelenség a filmen és a médiában: ismert filmszereplő és médiaszemélyiség image-ának elemzése, a háttérben fellelhető archetípusok meghatározása.</p> <p>3/6. Filmalkotások, esetleg szemelvények megtekintése a szerzői film történetéből. A legfontosabb korstílusok (német expresszionizmus, francia avantgárd, szovjet avantgárd, olasz neorealizmus, francia és cseh új hullám, német új film) jellegzetes példái alapján a szerzői film sajátosságainak felismerése, elemző és értékelő megfigyelések megfogalmazása (pl. vita keretében).</p> <p>3/7. Önálló anyaggyűjtés a film stílustörténetének témájából, irányzatok, filmalkotói életművek, fontos alkotások értelmező bemutatása pl. kiselőadás formájában. A magyar filmművészet értékeinek megismerését elősegítendő feldolgozásra javasolhatók például a következő jelenségek, csoportok és szerzők:</p> <ul style="list-style-type: none"> – parabola a magyar filmművészetben, a cenzúra filmjei, magyar dokumentumfilmek; – Budapesti Iskola, a magyar új hullám; – Makk Károly, Fábri Zoltán, Huszárik Zoltán, Szabó István, Jancsó Miklós, Bódy Gábor, Jeles András, Tarr Béla. 	<p>szórakoztató irodalom műfajai (krimi, kalandregény, szerelmesregény stb.)</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a globalizálódó világ és Magyarország – a tömegkultúra.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kultúra és tömegkultúra, műfajfilm, műfajkeveredés, posztmodern, szerzői film, kézjeggy, archetípus, sztár, hős.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Tömegkommunikáció, nyilvánosság, hálózati kommunikáció</p>	<p>Órakeret 21 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A kommunikáció általános modellje; nyomtatott és online újságok, sajtóműfajok, a kommunikáció történetének alapfordulatai (írás, nyomtatás, távközlés, képrögzítés, hálózati és mobilkommunikáció).</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tömegkommunikációt és a mediatisztált nyilvánosságot jellemző tények, modellek megismerése. A nyilvánosság átalakulása: a folyamat főbb jellemzőinek végigkövetése, saját környezetben azok felismerése. A hálózati kommunikáció hatása a nyilvánosságra: fogyasztói tapasztalatok általánosítása a média közösség-szervező funkcióval kapcsolatosan.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>4/1. Bevezetés azokba a kultúraelméleti kérdésekbe (pl. elemző tanulmányok közös olvasása és értelmezése útján), amelyeket az audiovizuális távközlési rendszerek rohamos térhódítása és a társadalmi nyilvánosságra gyakorolt átalakító hatásuk vet fel (pl. kommunikációs terek, intézmények, időbeosztás, életmód, tudás, értékrend megváltozása).</p> <p>4/2. A fontos tömegkommunikációs modellek (transzmissziós, rituális, propaganda-reklám, befogadási modell) működésének szemléltetése önállóan gyűjtött médiapéldák alapján (pl. rövid szóbeli vagy írásbeli beszámoló, esettanulmány formájában).</p> <p>4/3. Saját tapasztalatok alapján (pl. kortársak médiahasználati szokásainak felmérése révén, különös tekintettel a közösségi oldalak használatára) kérdésfeltevés és válaszlehetőségek találása azzal kapcsolatban, hogy miképp változik az egyén és a közösségek viszonya az információs társadalomban, hogyan hat az online életforma a személyiség fejlődésére és a társas kapcsolatokra, a civil társadalom önszerveződésére, a tanulásra, a munkavégzésre, valamint a szabadidő eltöltésére.</p> <p>4/4. Önállóan gyűjtött példák alapján reflektálás a magánélet és a közélet határainak változására (pl. lokális, országos és globális hatókörű online fórumokon megfigyelve egy adott téma megjelenését, a felhasználók reakciójának összevetésével).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tömegkommunikáció, sajtóműfajok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a polgári nyilvánosság megszületése.</p> <p><i>Informatika:</i> hálózatok, web 2, közösségi oldalak használata, e-szolgáltatások biztonságos igénybe vétele.</p> <p><i>Etika:</i> korunk kihívásai – a felelősség új dimenziói a globalizáció korában.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció; közvetett/közvetlen, egyirányú/kétirányú, nonverbális/verbális/képi. Tömegkommunikációs modell; lokális/globális nyilvánosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Az új média formái és szövegépítkezési sajátosságai	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Szövegtípusok az új médiában, valós és virtuális tér, interaktivitás, online önreprezentáció, a hálózati kommunikáció hatása az életmódra, biztonságos internethasználat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az internetes szövegépítkezés sajátosságainak megismerése, blogok, közösségi oldalak stb. tartalmának elemzése, online médiaszövegek készítése. Részvétel a lokális nyilvánosságban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>5/1. A mindennapi kommunikáció formái (chat, SMS, e-mail, fórum) és nyelvi sajátosságaik (pl. szókinccs, szavak alakváltozatai, mondatszerkesztés, az érzelemkifejezés eszközei) tudatosítása saját szövegalkotási gyakorlat révén (pl. adott téma megjelenítése több formában).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szövegek jelentésbeli és nyelvtani kapcsolóelemei, a</p>

<p>5/2. Nem lineárisan felépülő szövegek elemzése, saját hypertext létrehozása (pl. rövid novella átalakítása többszintű, sokféleképp bejárható, linkekkel működő szöveggé).</p> <p>5/3. Az interaktivitás különböző változatainak (navigációs, működési, alkalmazkodó interaktivitás) megtapasztalása. Eltérő interaktivitási stratégiával létrehozott médiaszövegek összevetése (pl. különféle MyYahoo! kezdőlapok kialakítása).</p> <p>5/4. Identitások megjelenítése a virtuális térben: saját önreprezentáció eszköztárának (pl. Facebook-adatlapok információinak) elemzése.</p> <p>5/5. Önálló image-alkotás (pl. filmszereplő adatlapjának elkészítése révén), az etikus magatartási normák figyelembevételével, a magánszféra védelmének, az információs önrendelkezés jogának tudatosításával.</p> <p>5/6. Aktuális témáról online publikálható szöveg (cikk, blogbejegyzés, fórumhozzászólás stb.) megalkotása az iskolai (vagy egyéb lokális közösségi) honlap számára. A befogadók reakcióinak követése, értelmezése (pl. rövid beszámolóban vagy statisztika segítségével).</p> <p>5/7. Választott számítógépes játék elemző bemutatása (pl. prezentáció keretében) az eddig elsajátított szempontok szerint: cselekményvezetés, szereplők rendszere és a felkínált identitások, megformáltság (képi világ, hangeffektusok), az interaktivitás lehetőségei.</p>	<p>szövegszerkesztés lépései.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális tartalmak létrehozása, online publikációja; szerzői jogok, adatvédelem, adatkezelés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Az ipari forradalom hatásai; a polgári nyilvánosság. A tudományos-technológiai fejlődés hatásai a gazdaságra, társadalomra és kultúrára; a tudás fogalmának átalakulása az információs társadalomban.</p> <p><i>Földrajz:</i> az egyén társadalmi szerepvállalása; helyi szerveződések, regionális és nemzetközi összefogás a fenntarthatóság eléréseért; környezet-tudatosság; a közösségi média szerepe a környezetvédelemben.</p> <p><i>Etika:</i> korunk kihívásai – a felelősség új dimenziói a globalizáció korában.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Multimédia, hypertext, interaktivitás, virtuális identitás.</p>

12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiaipar, médiafogyasztás és -befogadás	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Kereskedelmi, közszolgálati és nonprofit média, alkotói szándék, célcsoport, közönség mint vevő és áru, médiafogyasztási szokások, médiafüggőség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A médiaipar működésének megismerése, médiajelenségekről szóló elemzés értelmezése, önálló kérdések és vélemény megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A kritikai gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>6/1. Tulajdonviszonyok a médiában: a közszolgálatosság problémájának megértése szakirodalmi szövegek feldolgozása (olvasás, lényegkiemelés, tartalmi kivonat készítése) révén.</p> <p>6/2. A nézettség- és fogyasztásnövelő stratégiák (pl. a műsoridő elosztása, sorozatelv) megfigyelése egy kereskedelmi tévécsatorna műsorrendjének segítségével. A műsorrend által közvetített kulturális mintázatok körülírása, következtetés azok társadalmi hatásaira a csatorna kínálatának (pl. az egyes műsортípusok gyakorisága) elemzése révén.</p> <p>6/3. A reklám hatásmechanizmusának elemzése változatos példák segítségével, kitalált termék reklámjának tervezése és elkészítése különböző médiumok (pl. újság, óriásplakát, televízió, rádió) számára.</p> <p>6/4. Az infotainment (a tájékoztató és szórakoztató funkciót párhuzamosan megvalósító műsортípus) jelenségének tudatosítása rövid, aktuális médiaszövegek narratív szerkezetének (központi probléma és a felvezetés lépései) és eszköztárának (mozgóképi formanyelv, kommentárok, zene) leírásával.</p> <p>6/5. Néhány választott befogadáselmélet (pl. lövedékelmélet, kétlépcsős hatás elmélete, szelektív észlelés elmélete, kultivációs elmélet, napirendelmélet, használat és kielégülés modellje) feldolgozása szakirodalmi részletek közös olvasásával. Reflektálás a kérdéskör időbeli fejlődésére és a megközelítések egymáshoz való viszonyára.</p> <p>6/6. A közönségkutatás főbb szempontjainak tudatosítása: a közönség mint állampolgár, fogyasztó, társadalmi nem képviselője, globális és lokális közösségek tagja stb.</p> <p>6/7. Önálló esettanulmány készítése a médiahasználat és -hatás tárgykörében. Érvek gyűjtése a feltevések mellett és ellen. A szerzett ismereteken alapuló, érvekkel és önállóan gyűjtött példákkal alátámasztott vita a média társadalmi szerepéről, a médiabefolyásolásról, médiahasználattal kapcsolatos függőségekről vagy a hatalom és a média viszonyáról.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A modern tömegkommunikáció kialakulása és társadalmi hatásai. Helyi társadalom, civil társadalom, önkéntesség.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tömegkommunikáció, reklám; a befogadó szerepe a jelentésteremtésben, befogadói stratégiák.</p> <p><i>Földrajz:</i> globális kihívások, tudatos fogyasztói magatartás; környezettudatosság; a társadalmi célú reklámok.</p> <p><i>Matematika:</i> megismerés, gondolkodás; adatgyűjtés, adatok rendezése, adatábrázolás, adatok értelmezése; statisztikai gondolkodás, alapvető statisztikai fogalmak.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kereskedelmi/közszolgálati/nonprofit média; közönség: vevő és áru; műsoridő, műsorrend, sorozatelv, infotainment.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiareprezentáció, valóság és hitelesség	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Médiaszövegek fikciós illetve dokumentumjellege, sztereotípiák, reprezentáció, tematizáció, valóságábrázolás, hitelesség, hír.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A hitelesség igényével fellépő médiaszövegek megalkotottságának tudatosítása. Azonos események eltérő médiareprezentációinak összevetése, eltérésük értelmezése. Sztereotípiák és konvenciók azonosítása a médiaszövegekben, saját értékelő viszony kialakítása ezekkel kapcsolatban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>7/1. Társadalmi csoportok (pl. bizonyos foglalkozást űzők, nők/férfiak, korcsoportok, kisebbségi csoportok) és közéleti események megjelenítése a médiában. A reprezentációs stratégia sajátosságainak narratív és formanyelvi elemzés révén történő leírása, a felismert sztereotípiák kiemelése, értelmezése.</p> <p>7/2. A hír megalkotottságának tudatosítása változatos médiaszövegek elemzése révén: az információ hírértékének kiemelése, a hírek formai sajátosságainak leírása (pl. montázshatások, kommentár, tabloidizáció) és a belőlük adódó értelmezési lehetőségek összevetése rövid szóbeli beszámoló keretében. Információforrások szűrési szempontjainak elsajátítása, gyakorlása.</p> <p>7/3. Fiktív információ hírként való megformálásának kreatív gyakorlata: tartalomtervezés, értéktulajdonítás, az értékelést hordozó formai elemek kiemelése, az adott tartalomnak megfelelő szabad hozzáférésű képek és videók keresése a világhálón, kommentár megírása és a hangfelvétel elkészítése, a kép és a hang összeillesztése.</p> <p>7/4. Esettanulmány készítése arról, hogyan kerül egy aktuális esemény napirendre, majd néhány héten át tartó folyamatos előfordulás-követés révén annak megfigyelése, milyen eszközökkel és formákban tartja a média napirenden az adott eseményt.</p> <p>7/5. A dokumentarizmus jelensége: a dokumentumfilmzés klasszikus példáin bemutatni a reprodukciós és ábrázoló törekvések együttes jelenlétét. Egy áldokumentumfilm megtekintése, a megtévesztő jegyek (pl. részletgazdagság, verbális és vizuális forrásokra való hivatkozás) és az áruló jegyek (pl. irónia, túlzás) kiemelése közös szóbeli elemzés keretében. A környezettudatosságra nevelés érdekében ajánlottak környezeti kérdésekkel foglalkozó valódi (pl. Kellemetlen igazság) vagy áldokumentumfilmek (pl. A hülyeség kora, Olajfalók) elemzése.</p> <p>Érvelő kisesszé írása a valóságtelevízió sikerének lehetséges</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> sajtoműfajok (hír, kommentár, tudósítás, riport); a szóbeli történetmesélés (anekdota, adoma) szerkezete, értékelő elemei.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> források hitelessége, forráselemzés, információgyűjtés és -rendezés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a tapasztalati és a reprezentált valóság viszonya.</p>

társadalmi háttéréről.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reprezentáció, hírérték, tabloidizáció, dokumentarizmus, valóságtelevízió, áldokumentumfilm.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiaetika, médiaszabályozás	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Norma/normaszegés a médiában, médiaetika, alkotók és felhasználók felelőssége, egyének és közösségek jogai.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A nyilvános megszólalás szabadságának és felelősségének tudatosítása. Állásfoglalás a médiában fellelhető normákkal és esetleges normasértésekkel kapcsolatban. A média etikai környezetének és jogi szabályozásának megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>8/1. Vélemények megismerése (pl. elemzések, reflexiók olvasása, a háttérükben megjelenő normarendszer tudatosítása) és saját viszonyulás kialakítása az újságírói etika, a hiteles médiaszemélyiség és az intézményi etika kérdéskörében.</p> <p>8/2. A tartalomszabályozás a médiatörvényben: a törvény főbb tartalomszabályozó törekvéseinek kiemelése szakirodalmi szövegek kivonatos összefoglalása segítségével. A korosztályos ajánlások rendszerének megértése, az egyes korosztályoknak ajánlható filmek és televíziós műsorok tartalmi és formai jellemzőinek összegyűjtése.</p> <p>8/3. Annak a kérdésnek disputa formában való megvitatása, hogy miért van kiemelt jelentősége egy adott ország médiatörvényének a nyilvánosság- és demokrácia-felfogás szempontjából. (Kitérve olyan kulcskérdésekre, mint pl.: szerzői jogok, nemzetközi és nemzeti jog hatálya, gyermekvédelem, szankcionálás, értéktámogatás, tulajdonkoncentráció.)</p> <p>8/4. Véleményformálás a normaszegések (pl. rasszizmus, öncélú szexualitás, erőszak) reprezentációjáról változatos médiaszövegek elemzésének útján.</p> <p>8/5. A művekben, műsorokban megjelenő konfliktusok és megoldási módok kritikai elemzésén alapuló szövegalkotási gyakorlatok.</p> <p>8/6. Érvekkel és példákkal alátámasztott vita az erkölcsi és jogi normák alkalmazásáról a médiában, a saját tartalmak közzétételének etikai háttéréről, a médiára vonatkozó szabályozás elveinek és gyakorlatának főbb kérdéseiről, különös tekintettel a hálózati kommunikáció szabályozási problémáira.</p> <p>8/7. Az e-szolgáltatások (pl.: e-kereskedelem, e-bankolás, e-igazgatás) igénybevétele a szerzői és személyiségi jogi normák ismeretében.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> polgári szabadságjogok; cenzúra; globalizáció; az európai polgárok alapvető jogai, állampolgári jogok és kötelességek.</p> <p><i>Etika:</i> az erkölcsi szabályok természete, párbeszéd, vita, kétely, értékkonfliktus; egyén és közösség – a szabad véleménynyilvánítás joga; visszaélés a szólásszabadsággal.</p> <p><i>Informatika:</i> információs szabadság, szerzői jogok, adatvédelem, adatkezelés.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Újságírói/intézményi etika, hitelesség, tartalomszabályozás, médiatörvény, normaszegés, médiaerőszak.
------------------------------------	---

11. évfolyam (emelt szintű csoport)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei A figyelemirányítás, hangulatteremtés és értelmezés fő eszközei	Órakeret 44 óra
Előzetes tudás	Vizuális kultúra: képkivágás, gépállás, gépmozgás, beállítás, jelenet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sajátos mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése és alkalmazása. Az intertextualitás jelenségének felismerése és értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>1/5. A mozgóképi látványszervezés (pl. kompozíció, megvilágítás, kameramozgás, szemszög, színkezelés) megfigyelése változatos művek (pl. reklám, filmrészlet, televíziós műsor részlete) példáján.</p> <p>1/6. Az egyes mozgóképi szövegszervező eszközök (pl. fényviszonyok, képkivágás, kameraállás) megváltoztatása rövid és célirányos szövegalkotási gyakorlatok során. Az ily módon elért hatás (pl. a kép hangulatának vagy a látványhoz rendelt értelmező elemek megváltozása) tudatosítása elemző megállapítások révén.</p> <p>1/7. Mozgóképi idézet elemzése (pl. filmalkotás vagy -jelenet összevetése annak remakejével), különös tekintettel a mozgóképi kifejezőeszközök eltérő alkalmazására, valamint e transzformáció jelentésalakító hatására.</p> <p>1/8. Rövid mozgóképi szöveg (pl. ismert reklám) újrafogalmazása megadott kritériumok (pl. parodisztikus hatás elérése) alapján; részletes munkaterv összeállítása, majd annak megvalósítása egyszerű eszközökkel (pl. mobiltelefon).</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> mozgóképi közlés, a mozgóképi nyelv alapjai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Intertextualitás jelensége, utalás, vendégszöveg. Stílusimitáció, paródia, intertextualitás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nézőpont, távolság, fényviszony, mozgás, mozgóképi idézet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei A mozgóképi elbeszélés	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Tér- és időszervezés, utalás, verbális tartalmak audiovizuális adaptációja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A filmelbeszélés közrendszerének tudatosítása. Összetettebb (időben és térben elkülönülő) cselekmények	

céljai	megjelenítése, tagolása.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>2/7. A montázs idő- és téralakító hatásának, a kép és a hang montázsviszonyának, valamint az intellektuális montázs szerepének megfigyelése filmes példák (pl. szovjet avantgárd) alapján. Következtetések megfogalmazása szóban vagy írásban.</p> <p>2/8. Az irodalomból már ismert problémaközpontú szerkesztésmód (expozíció – bonyodalom – kibontakozás – tetőpont – megoldás) elemeinek felismerése egyszerűbb (pl. rövidfilm, reklám) és összetettebb (pl. játékfilm vagy filmsorozat) mozgóképi példák segítségével.</p> <p>2/9. Összetett cselekményű (több szálon futó, nem lineárisan előrehaladó időkezelésű, bonyolult térszerkezetű) szövegformák tagolása, értelmezése.</p> <p>2/10. Szövegelemzési gyakorlat: az elbeszélő mibenléte a mozgóképi szövegekben.</p> <p>2/11. A szerepjáték elemeinek (fotogenitás, a viselkedés jelrendszere) azonosítása játékfilmes példákon. A gesztusok és a mimika jellem- és hangulatábrázoló erejének sajátélményű kipróbálása rövid dramaturgikus szituációkban. A státuszviszonyok és azok módosulásának felismerése.</p> <p>2/12. Valós vagy fiktív esemény mozgóképi (pl. kisfilm) szöveggel történő megjelenítésének megtervezése story-board készítésével, majd kivitelezése egyszerű eszközökkel (pl. mobiltelefonnal).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Verbális és nonverbális jelek a közlésfolyamatban. Cselekményes műnemekhez tartozó alkotások szerkezetének problémaközpontú megközelítése; jellemrendszer, a jellemzés eszközei; adaptáció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> stílus, karakter, státusz metakommunikációs ábrázolása; érzelmkifejezés és jellemzés metakommunikációs eszközökkel; a dráma és a színház formanyelve.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tér-idő kifejezése; látvány-hang-mozgás összekapcsolása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs, elbeszélő, szerepjáték, státusz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei Szerzői kultúra és tömegkultúra, mint eltérő beszédmódok	Órakeret 31 óra
Előzetes tudás	Tömegkultúra, archetípusok (a mítoszokban és az irodalomban), a történetiség és műfajiság megközelítési módjai (az irodalomban).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szerzői nézőpont, a szemléleti és műfaji keretek felismerése, az ezeket szolgáló audiovizuális kifejezőeszközök azonosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>3/8. A mozgóképi szövegek archetípusokon alapuló működés módjának megfigyelése. Egyes archetípusok (pl. „a szépség és a szörnyeteg” különböző előfordulásai) jelentésmezejének értelmezése klasszikus filmes példák alapján. A jelentéskör állandó és változó elemeinek meghatározása.</p> <p>3/9. Műfaji jegyek felismerése rövid filmrészletek alapján, néhány klasszikus filmműfaj (pl. western, melodráma, sci-fi) tipikus eszköztárának feltérképezése.</p> <p>3/10. Saját médiafogyasztói élmények alapján rokon műfajok rendszerének felvázolása, az egyes filmműfajokhoz jellegzetes példák gyűjtése (pl. interneten fellelhető tralierrek letöltése révén), a hozott szövegrészletek önálló elemző bemutatása (pl. rövid prezentáció keretében).</p> <p>3/11. Önállóan gyűjtött mozgóképi példák bemutatása annak érzékeltetésére, hogyan keverednek a műfaji jegyek egyes posztmodern filmalkotásokban, illetve kortárs magyar filmekben.</p> <p>3/12. A sztárfogalom kialakulása és módosulása. Sztárjelenség a filmen és a médiában: ismert filmszereplő és médiaszemélyiség image-ának elemzése, a háttérben fellelhető archetípusok meghatározása.</p> <p>3/13. Filmalkotások, esetleg szemelvények megtekintése a szerzői film történetéből. A legfontosabb korstílusok (német expresszionizmus, francia avantgárd, szovjet avantgárd, olasz neorealizmus, francia és cseh új hullám, német új film) jellegzetes példái alapján a szerzői film sajátosságainak felismerése, elemző és értékelő megfigyelések megfogalmazása (pl. vita keretében).</p> <p>3/14. Önálló anyaggyűjtés a film stílustörténetének témájából, irányzatok, filmalkotói életművek, fontos alkotások értelmező bemutatása pl. kiselőadás formájában. A magyar filmművészet értékeinek megismerését elősegítendő feldolgozásra javasolhatók például a következő jelenségek, csoportok és szerzők:</p> <ul style="list-style-type: none"> – parabola a magyar filmművészetben, a cenzúra filmjei, magyar dokumentumfilmek; – Budapesti Iskola, a magyar új hullám; – Makk Károly, Fábri Zoltán, Huszárik Zoltán, Szabó István, Jancsó Miklós, Bódy Gábor, Jeles András, Tarr Béla. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> műfajok rendszere; archetípus, stílusirányzatok története; nézőpont, elbeszélői pozíció; az irodalom határterületei: a szórakoztató irodalom műfajai (krimi, kalandregény, szerelmesregény stb.)</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a globalizálódó világ és Magyarország – a tömegkultúra.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kultúra és tömegkultúra, műfajfilm, műfajkeveredés, posztmodern, szerzői film, kézjegy, archetípus, sztár, hős.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Tömegkommunikáció, nyilvánosság, hálózati kommunikáció</p>	<p>Órakeret 33 óra</p>
---	---	-----------------------------------

Előzetes tudás	A kommunikáció általános modellje; nyomtatott és online újságok, sajtóműfajok, a kommunikáció történetének alapfordulatai (írás, nyomtatás, távközlés, képrögzítés, hálózati és mobilkommunikáció).
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tömegkommunikációt és a mediatisztált nyilvánosságot jellemző tények, modellek megismerése. A nyilvánosság átalakulása: a folyamat főbb jellemzőinek végigkövetése, saját környezetben azok felismerése. A hálózati kommunikáció hatása a nyilvánosságra: fogyasztói tapasztalatok általánosítása a média közösség-szervező funkcióval kapcsolatosan.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p>4/5. Bevezetés azokba a kultúraelméleti kérdésekbe (pl. elemző tanulmányok közös olvasása és értelmezése útján), amelyeket az audiovizuális távközlési rendszerek rohamos térhódítása és a társadalmi nyilvánosságra gyakorolt átalakító hatásuk vet fel (pl. kommunikációs terek, intézmények, időbeosztás, életmód, tudás, értékrend megváltozása).</p> <p>4/6. A fontos tömegkommunikációs modellek (transzmissziós, rituális, propaganda-reklám, befogadási modell) működésének szemléltetése önállóan gyűjtött médiapéldák alapján (pl. rövid szóbeli vagy írásbeli beszámoló, esettanulmány formájában).</p> <p>4/7. Saját tapasztalatok alapján (pl. kortársak médiahasználati szokásainak felmérése révén, különös tekintettel a közösségi oldalak használatára) kérdésfeltevés és válaszlehetőségek találása azzal kapcsolatosan, hogy miképp változik az egyén és a közösségek viszonya az információs társadalomban, hogyan hat az online életforma a személyiség fejlődésére és a társas kapcsolatokra, a civil társadalom önszerveződésére, a tanulásra, a munkavégzésre, valamint a szabadidő eltöltésére.</p> <p>4/8. Önállóan gyűjtött példák alapján reflektálás a magánélet és a közélet határainak változására (pl. lokális, országos és globális hatókörű online fórumokon megfigyelve egy adott téma megjelenését, a felhasználók reakciójának összevetésével).</p>	
Kapcsolódási pontok	
<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tömegkommunikáció, sajtóműfajok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a polgári nyilvánosság megszületése.</p> <p><i>Informatika:</i> hálózatok, web 2, közösségi oldalak használata, e-szolgáltatások biztonságos igénybe vétele.</p> <p><i>Etika:</i> korunk kihívásai – a felelősség új dimenziói a globalizáció korában.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció; közvetett/közvetlen, egyirányú/kétirányú, nonverbális/verbális/képi. Tömegkommunikációs modell; lokális/globális nyilvánosság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Az új média formái és szövegépítkezési sajátosságai	Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	Szövegtípusok az új médiában, valós és virtuális tér, interaktivitás, online önreprezentáció, a hálózati kommunikáció hatása az életmódra, biztonságos internethasználat.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az internetes szövegépítkezés sajátosságainak megismerése, blogok, közösségi oldalak stb. tartalmának elemzése, online médiaszövegek készítése. Részvétel a lokális nyilvánosságban.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>5/8. A mindennapi kommunikáció formái (chat, SMS, e-mail, fórum) és nyelvi sajátosságai (pl. szókincs, szavak alakváltozatai, mondatszerkesztés, az érzelemkifejezés eszközei) tudatosítása saját szövegalkotási gyakorlat révén (pl. adott téma megjelenítése több formában).</p> <p>5/9. Nem lineárisan felépülő szövegek elemzése, saját hypertext létrehozása (pl. rövid novella átalakítása többszintű, sokféleképp bejárható, linkekkel működő szöveggé).</p> <p>5/10. Az interaktivitás különböző változatainak (navigációs, működési, alkalmazkodó interaktivitás) megtapasztalása. Eltérő interaktivitási stratégiával létrehozott médiaszövegek összevetése (pl. különféle MyYahoo! kezdőlapok kialakítása).</p> <p>5/11. Identitások megjelenítése a virtuális térben: saját önreprezentáció eszköztárának (pl. Facebook-adatlapok információinak) elemzése.</p> <p>5/12. Önálló image-alkotás (pl. filmszereplő adatlapjának elkészítése révén), az etikus magatartási normák figyelembevételével, a magánszféra védelmének, az információs önrendelkezés jogának tudatosításával.</p> <p>5/13. Aktuális témáról online publikálható szöveg (cikk, blogbejegyzés, fórumhozzászólás stb.) megalkotása az iskolai (vagy egyéb lokális közösségi) honlap számára. A befogadók reakcióinak követése, értelmezése (pl. rövid beszámolóban vagy statisztika segítségével).</p> <p>5/14. Választott számítógépes játék elemző bemutatása (pl. prezentáció keretében) az eddig elsajátított szempontok szerint: cselekményvezetés, szereplők rendszere és a felkínált identitások, megformáltság (képi világ, hangeffektusok), az interaktivitás lehetőségei.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szövegek jelentésbeli és nyelvtani kapcsolóelemei, a szövegszerkesztés lépései.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális tartalmak létrehozása, online publikációja; szerzői jogok, adatvédelem, adatkezelés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Az ipari forradalom hatásai; a polgári nyilvánosság. A tudományos-technológiai fejlődés hatásai a gazdaságra, társadalomra és kultúrára; a tudás fogalmának átalakulása az információs társadalomban.</p> <p><i>Földrajz:</i> az egyén társadalmi szerepvállalása; helyi szerveződések, regionális és nemzetközi összefogás a fenntarthatóság eléréséért; környezet-tudatosság; a közösségi média szerepe a környezetvédelemben.</p> <p><i>Etika:</i> korunk kihívásai – a felelősség új</p>

	dimenziói a globalizáció korában.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Multimédia, hypertext, interaktivitás, virtuális identitás.

12. évfolyam (emelt szintű csoport)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiaipar, médiafogyasztás és -befogadás	Órakeret 54 óra
Előzetes tudás	Kereskedelmi, közszolgálati és nonprofit média, alkotói szándék, célcsoport, közönség mint vevő és áru, médiafogyasztási szokások, médiafüggőség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A médiaipar működésének megismerése, médiajelenségekről szóló elemzés értelmezése, önálló kérdések és vélemény megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A kritikai gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>6/8. Tulajdonviszonyok a médiában: a közszolgálati problémájának megértése szakirodalmi szövegek feldolgozása (olvasás, lényegkiemelés, tartalmi kivonat készítése) révén.</p> <p>6/9. A nézettség- és fogyasztásnövelő stratégiák (pl. a műsoridő elosztása, sorozatelv) megfigyelése egy kereskedelmi tévécsatorna műsorrendjének segítségével. A műsorrend által közvetített kulturális mintázatok körülírása, következtetés azok társadalmi hatásaira a csatorna kínálatának (pl. az egyes műsортípusok gyakorisága) elemzése révén.</p> <p>6/10. A reklám hatásmechanizmusának elemzése változatos példák segítségével, kitalált termék reklámjának tervezése és elkészítése különböző médiumok (pl. újság, óriásplakát, televízió, rádió) számára.</p> <p>6/11. Az infotainment (a tájékoztató és szórakoztató funkciót párhuzamosan megvalósító műsортípus) jelenségének tudatosítása rövid, aktuális médiaszövegek narratív szerkezetének (központi probléma és a felvezetés lépései) és eszköztárának (mozgóképi formanyelv, kommentárok, zene) leírásával.</p> <p>6/12. Néhány választott befogadáselmélet (pl. lövedékelmélet, kétlépcsős hatás elmélete, szelektív észlelés elmélete, kultivációs elmélet, napirendelmélet, használat és kielégülés modellje) feldolgozása szakirodalmi részletek közös olvasásával. Reflektálás a kérdéskör időbeli fejlődésére és a megközelítések egymáshoz való viszonyára.</p> <p>6/13. A közönségkutatás főbb szempontjainak tudatosítása: a közönség mint állampolgár, fogyasztó, társadalmi nem képviselője,</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A modern tömegkommunikáció kialakulása és társadalmi hatásai. Helyi társadalom, civil társadalom, önkéntesség.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tömegkommunikáció, reklám; a befogadó szerepe a jelentésteremtésben, befogadói stratégiák.</p> <p><i>Földrajz:</i> globális kihívások, tudatos fogyasztói magatartás; környezettudatosság; a társadalmi célú reklámok.</p>

<p>globális és lokális közösségek tagja stb. 6/14. Önálló esettanulmány készítése a médiahasználat és -hatás tárgykörében. Érvek gyűjtése a feltevések mellett és ellen. A szerzett ismereteken alapuló, érvekkel és önállóan gyűjtött példákkal alátámasztott vita a média társadalmi szerepéről, a médiabefolyásolásról, médiahasználattal kapcsolatos függőségekről vagy a hatalom és a média viszonyáról.</p>	<p><i>Matematika:</i> megismerés, gondolkodás; adatgyűjtés, adatok rendezése, adatábrázolás, adatok értelmezése; statisztikai gondolkodás, alapvető statisztikai fogalmak.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kereskedelmi/közszolgálati/nonprofit média; közönség: vevő és áru; műsoridő, műsorrend, sorozatelv, infotainment.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Médiareprezentáció, valóság és hitelesség</p>	<p>Órakeret 52 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Médiaszövegek fikciós illetve dokumentumjellege, sztereotípiák, reprezentáció, tematizáció, valóságábrázolás, hitelesség, hír.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>A hitelesség igényével fellépő médiaszövegek megalkotottságának tudatosítása. Azonos események eltérő médiareprezentációinak összevetése, eltérésük értelmezése. Sztereotípiák és konvenciók azonosítása a médiaszövegekben, saját értékelő viszony kialakítása ezekkel kapcsolatban.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>7/6. Társadalmi csoportok (pl. bizonyos foglalkozást űzők, nők/férfiak, korcsoportok, kisebbségi csoportok) és közéleti események megjelenítése a médiában. A reprezentációs stratégia sajátosságainak narratív és formanyelvi elemzés révén történő leírása, a felismert sztereotípiák kiemelése, értelmezése. 7/7. A hír megalkotottságának tudatosítása változatos médiaszövegek elemzése révén: az információ hírértékének kiemelése, a hírek formai sajátosságainak leírása (pl. montázshatások, kommentár, tabloidizáció) és a belőlük adódó értelmezési lehetőségek összevetése rövid szóbeli beszámoló keretében. Információforrások szűrési szempontjainak elsajátítása, gyakorlása. 7/8. Fiktív információ hírként való megformálásának kreatív gyakorlata: tartalomtervezés, értéktulajdonítás, az értékelést hordozó formai elemek kiemelése, az adott tartalomnak megfelelő szabad hozzáférésű képek és videók keresése a világhálón, kommentár megírása és a hangfelvétel elkészítése, a kép és a hang összeillesztése. 7/9. Esettanulmány készítése arról, hogyan kerül egy aktuális esemény napirendre, majd néhány héten át tartó folyamatos előfordulás-követés révén annak megfigyelése, milyen eszközökkel</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> saját műfajok (hír, kommentár, tudósítás, riport); a szóbeli történetmesélés (anekdota, adoma) szerkezete, értékelő elemei. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> források hitelessége, forráselemzés, információgyűjtés és -rendezés. <i>Vizuális kultúra:</i> a tapasztalati és a</p>

<p>és formákban tartja a média napirenden az adott eseményt. 7/10. A dokumentarizmus jelensége: a dokumentumfilmzés klasszikus példáin bemutatni a reprodukciós és ábrázoló törekvések együttes jelenlétét. Egy áldokumentumfilm megtekintése, a megtévesztő jegyek (pl. részletgazdagság, verbális és vizuális forrásokra való hivatkozás) és az áruló jegyek (pl. irónia, túlzás) kiemelése közös szóbeli elemzés keretében. A környezettudatosságra nevelés érdekében ajánlottak környezeti kérdésekkel foglalkozó valódi (pl. Kellemetlen igazság) vagy áldokumentumfilmek (pl. A hülyeség kora, Olajfalók) elemzése. Érvelő kisesszé írása a valóságtelevízió sikerének lehetséges társadalmi hátteréről.</p>	<p>reprezentált valóság viszonya.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Reprezentáció, hírérték, tabloidizáció, dokumentarizmus, valóságtelevízió, áldokumentumfilm.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Médiaetika, médiaszabályozás</p>	<p>Órakeret 54 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Norma/normaszegés a médiában, médiaetika, alkotók és felhasználók felelőssége, egyének és közösségek jogai.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>A nyilvános megszólalás szabadságának és felelősségének tudatosítása. Állásfoglalás a médiában fellelhető normákkal és esetleges normaszegésekkel kapcsolatban. A média etikai környezetének és jogi szabályozásának megértése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>8/8. Vélemények megismerése (pl. elemzések, reflexiók olvasása, a háttérükben megjelenő normarendszer tudatosítása) és saját viszonyulás kialakítása az újságírói etika, a hiteles médiaszemélyiség és az intézményi etika kérdéskörében. 8/9. A tartalomszabályozás a médiatörvényben: a törvény főbb tartalomszabályozó törekvéseinek kiemelése szakirodalmi szövegek kivonatos összefoglalása segítségével. A korosztályos ajánlások rendszerének megértése, az egyes korosztályoknak ajánlható filmek és televíziós műsorok tartalmi és formai jellemzőinek összegyűjtése. 8/10. Annak a kérdésnek disputa formában való megvitatása, hogy miért van kiemelt jelentősége egy adott ország médiatörvényének a nyilvánosság- és demokrácia-felfogás szempontjából. (Kitérve olyan kulcskérdésekre, mint pl.: szerzői jogok, nemzetközi és nemzeti jog hatálya, gyermekvédelem, szankcionálás, értéktámogatás, tulajdonkoncentráció.) 8/11. Véleményformálás a normaszegések (pl. rasszizmus, öncélú szexualitás, erőszak) reprezentációjáról változatos médiaszövegek elemzésének útján. 8/12. A művekben, műsorokban megjelenő konfliktusok és megoldási módok kritikai elemzésén alapuló szövegalkotási</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> polgári szabadságjogok; cenzúra; globalizáció; az európai polgárok alapvető jogai, állampolgári jogok és kötelességek. <i>Etika:</i> az erkölcsi szabályok természete, párbeszéd, vita, kétely, értékkonfliktus; egyén és közösség – a szabad véleménynyilvánítás joga; visszaélés a szólásszabadsággal.</p>

<p>gyakorlatok.</p> <p>8/13. Érvekkel és példákkal alátámasztott vita az erkölcsi és jogi normák alkalmazásáról a médiában, a saját tartalmak közzétételének etikai hátteréről, a médiára vonatkozó szabályozás elveinek és gyakorlatának főbb kérdéseiről, különös tekintettel a hálózati kommunikáció szabályozási problémáira.</p> <p>8/14. Az e-szolgáltatások (pl.: e-kereskedelem, e-bankolás, e-igazgatás) igénybevétele a szerzői és személyiségi jogi normák ismeretében.</p>	<p><i>Informatika:</i> információs szabadság, szerzői jogok, adatvédelem, adatkezelés.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Újságírói/intézményi etika, hitelesség, tartalomszabályozás, médiatörvény, normaszegés, médiaerőszak.</p>

MŰVÉSZETEK

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	0	90	96
Heti óraszám	0	0	2,5	3

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	0	0	2	2
Heti óraszám	0	0	0	2	2

Művészetek 4 évfolyamos képzésben

A helyi tantervben a 4 évfolyamos képzés keretében a művészetek tantárgy órakeretének felhasználása:

11. évfolyamon: 54óra ének-zene és 36 óra rajz és vizuális kultúra

12. évfolyamon: 32 óra ének-zene és 64 óra rajz és vizuális kultúra

Ének-zene 11. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Korábbi években megszerzett kompetenciák, ismeretek, zenei élmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincsbővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása, helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező, élményt adó éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneirodalmi szemelvények éneklése tiszta intonációval és helyes hangképzéssel az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan (vokális és hangszeres művek – tanévenként 15 szemelvény).</p> <p>Az aktuális tevékenységhez kapcsolódó zenei anyag:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ballagás, szerenád, – névnap kiadványok, – iskolai ünnepélyek, – évfordulók. <p>Szemelvények a többszólamú énekléshez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kánonok, – reneszánsz kórusművek, – népdalfeldolgozások, – más népek zenéjének többszólamú feldolgozása. – Néhány populáris zenei szemelvény a zenehallgatás anyagából válogatva. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegelemzés, költői képek, népdal szimbólumok.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> énekes anyag eredeti nyelven.</p> <p><i>Etika:</i> dalanyag tartalmának üzenete.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott dalanyaghoz kapcsolódó, a műfajra és a zenei stílusra jellemző fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás	Órakeret 30 óra
--------------------------------------	-----------------	------------------------

Zenehallgatás		
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése, az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenében való tájékozottság, értékalkotás. Elemzés, szintetizálás véleményalkotás folyamán. Érvelés és vitakultúra fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p>A zenehallgatási anyag feldolgozásának módja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a kiválasztott zenei példa meghallgatása, – a legfontosabb zenei jellemzők kiemelése és egy részének reprodukciója (ritmus, dallam, harmónia), – a felvétel helye és ideje, az előadó(k), más kapcsolódó zenei példák, stílus meghatározása. <p>Témakörök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az opera története Monteverditől Wagnerig - Singspiel/daljáték (ajánlott: Mozart, Kodály) - Operett (ajánlott: Offenbach, J. Strauss, Lehár, Kálmán) - Musical (ajánlott: Hegedűs a háztetőn, Az Operaház fantomja) - Rockopera (ajánlott: István a király) <p>A zenehallgatási anyag feldolgozásának szempontjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – történelmi háttér, adott stíluskorszak jellemzői, – a zeneszerző jelentősége az adott műfaj fejlődéstörténetében, – a kiválasztott mű zenei jellemzői, – a librettó, szereplők és ábrázolásuk, – a drámai kifejezés zenei eszközeinek megfigyelése, – különböző rendezői interpretációk. <p>Zene és történelem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – görög és római mitológiai történetek a zenében, – magyar történelmi események korszakonként, – világtörténelmi események korszakonként, – történelmi portrék. <p>Zene és irodalom:</p>		<p><i>Művészetek;</i> <i>mozgókép-kultúra és</i> <i>médiaismeret:</i> tantárgyak közötti szintézis (a kortárs zenei élet jelenségei, a média szerepe a zenei tevékenységek megjelenítésében, az alkalmazott zeneszerzés és zeneművészet és a kortárs művészetek kölcsönhatása).</p>

<ul style="list-style-type: none"> – költészet – dráma – regény, – mese <p>Zene és előadó-művészet:</p> <ul style="list-style-type: none"> – alkotás, előadó-művészet és befogadás kapcsolata, – előadó-művészi életpályák régen és ma (ajánlott: Maria Callas, Glenn Gould, mai világhírű előadó-művészeink). <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>	
--	--

<p>Kulcsfogalmak/fo galmak</p>	<p>A választott modulhoz kapcsolódó fogalmak.</p>
<p>fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanulók az énekes anyagból 10 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekelnek, csoportosan.</p> <p>Képesek néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidézésére egy-egy témán, műfajon, stílus körön belül is.</p> <p>Egyszerűbb két- és háromszólamú kórusművek vagy azok részletei, kánonok éneklése csoportosan.</p> <p>A 11. évfolyam végére a tanulók alapvető ismeretekkel rendelkeznek a zene történet (kronológia), a társművészetek és az ének-zene kapcsolódásáról.</p> <p>Zenei befogadóképességük fejlődik, a befogadás pályái szélesednek a személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzése, irányított és önálló feldolgozása által.</p> <p>A cselekedtető zenei tevékenység mellett (éneklés) erőteljesebb hangsúlyt kap a zenében való tájékozottság, az értékalkotás, az elemzés, a szintetizálás és vitakultúra.</p> <p>A tanulók értékazonosítási képessége fejlődik.</p> <p>A zenei tevékenységük hatással van társas kapcsolatukra (osztályközösségek, iskolai közösségek).</p>

<p>A továbbhaladás feltételei</p>	<p><i>Éneklés</i></p> <p>10 új dallam - dal, műrészlet - éneklése részben emlékezetből, részben kottából.</p>
--	---

	<p>Közreműködés az osztály vagy csoport énekes előadásában.</p> <p><i>Zenehallgatás</i></p> <p>Egyes zeneirodalmi alkotások felismerése, megnevezése többször hallott témáik, részleteik alapján. Stílusjegyeik, jellemzőik ismertetése.</p>
--	--

Ének-zene 12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Korábbi években megszerzett kompetenciák, ismeretek, zenei élmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincs bővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása, helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező, élményt adó éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneirodalmi szemelvények éneklése tiszta intonációval és helyes hangképzéssel az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan (vokális és hangszeres művek – tanévenként 15 szemelvény).</p> <p>Az aktuális tevékenységhez kapcsolódó zenei anyag:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ballagás, szerenád, – névnap-i köszöntő, – iskolai ünnepélyek, – évfordulók. <p>Szemelvények a többszólamú énekléshez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kánonok, – reneszánsz kórusművek, – népdalfeldolgozások, – más népek zenéjének többszólamú feldolgozása. – Néhány populáris zenei szemelvény a zenehallgatás anyagából válogatva. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegelemzés, költői képek, népdal szimbólumok.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> énekes anyag eredeti nyelven.</p> <p><i>Etika:</i> dalanyag tartalmának üzenete.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott dalanyaghoz kapcsolódó, a műfajra és a zenei stílusra jellemző fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenehallgatás	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése, az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenében való tájékozottság, értékalkotás. Elemzés, szintetizálás véleményalkotás folyamán. Érvelés és vitakultúra fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p>A zenehallgatási anyag feldolgozásának módja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a kiválasztott zenei példa meghallgatása, – a legfontosabb zenei jellemzők kiemelése és egy részének reprodukciója (ritmus, dallam, harmónia), – a felvétel helye és ideje, az előadó(k), más kapcsolódó zenei példák, stílus meghatározása. <p>Javasolt témakörök, melyek a rendelkezésre álló időkeret és tematika alapján választhatóak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jazztörténeti szemelvények - A populáris zene világa - Népzene és világzene <p>A zenehallgatási anyag feldolgozásának szempontjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – történelmi háttér, adott stíluskorszak jellemzői, – a zeneszerző jelentősége az adott műfaj fejlődéstörténetében, – a kiválasztott mű zenei jellemzői, – különböző előadói interpretációk. <p>Zene és történelem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – világtörténelmi események korszakonként, – történelmi portrék. <p>Zene és előadó-művészet:</p> <ul style="list-style-type: none"> – alkotás, előadó-művészet és befogadás kapcsolata, – egy-egy zeneszerző alkotó személyisége és életpályája – előadó-művészi életpályák régen és ma (ajánlott: Maria Callas, Glenn Gould, mai világhírű előadó-művészeink). <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs</p>		<p><i>Művészetek; mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i></p> <p>tantárgyak közötti szintézis (a kortárs zenei élet jelenségei, a média szerepe a zenei tevékenységek megjelenítésében, az alkalmazott zeneszerzés és zeneművészet és a kortárs művészetek kölcsönhatása).</p>

szerepének felhasználásával).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott modulhoz kapcsolódó fogalmak.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanulók az énekes anyagból 10 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekelnek, csoportosan.</p> <p>Képesek néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidezésére egy-egy témán, műfajon, stíluskörön belül is.</p> <p>Egyszerűbb két- és háromszólamú kórusművek vagy azok részletei, kánonok éneklése csoportosan.</p> <p>A 12. évfolyam végére a tanulók alapvető ismeretekkel rendelkeznek a zenetörténet (kronológia), a társművészetek és az ének-zene kapcsolódásáról.</p> <p>Zenei befogadóképességük fejlődik, a befogadás pályái szélesednek a személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzése, irányított és önálló feldolgozása által.</p> <p>A cselekedtető zenei tevékenység mellett (éneklés) erőteljesebb hangsúlyt kap a zenében való tájékozottság, az értékalkotás, az elemzés, a szintetizálás és vitakultúra.</p> <p>A tanulók értékazonosítási képessége fejlődik.</p> <p>A zenei tevékenységük hatással van társas kapcsolatukra.</p>
---	---

Művészetek nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzésben

A helyi tantervben a nyelvi előkészítő+ 4 évfolyamos képzés keretében művészetek tantárgy órakeretének felhasználása:

11. évfolyamon: 36 ór ének-zene és 36 óra rajz és vizuális kultúra

12. évfolyamon:32 óra mozgóképkultúra és médiaismeret és 32 óra rajz és vizuális kultúra

Ének – zene 11. évfolyam 1 + 4 évfolyamos képzés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Korábbi években megszerzett kompetenciák, ismeretek, zenei élmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincs bővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása, helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező, élményt adó éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneirodalmi szemelvények éneklése tiszta intonációval és helyes hangképzéssel az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan (vokális és hangszeres művek – tanévenként 15 szemelvény).</p> <p>Az aktuális tevékenységhez kapcsolódó zenei anyag:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ballagás, szerenád, – táncház, – koncert, – névnapki köszöntő, – iskolai ünnepélyek, – évfordulók. <p>Szemelvények a többszólamú énekléshez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kánonok, – reneszánsz kórusművek, – népdalfeldolgozások, – más népek zenéjének többszólamú feldolgozása. <p>Néhány populáris zenei szemelvény a zenehallgatás anyagából válogatva.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegelemzés, költői képek, népdal szimbólumok.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> énekes anyag eredeti nyelven.</p> <p><i>Etika:</i> dalanyag tartalmának üzenete.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott dalanyaghoz kapcsolódó, a műfajra és a zenei stílusra jellemző fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenehallgatás	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése, az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenében való tájékozottság, értékalkotás. Elemzés, szintetizálás véleményalkotás folyamán. Érvelés és vitakultúra fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p>A zenehallgatási anyag feldolgozásának módja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a kiválasztott zenei példa meghallgatása, – a legfontosabb zenei jellemzők kiemelése és egy részének reprodukciója (ritmus, dallam, harmónia), – a felvétel helye és ideje, az előadó(k), más kapcsolódó zenei példák, stílus meghatározása. <p>Témakörök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az opera története Monteverditől Wagnerig - Singspiel/daljáték (ajánlott: Mozart, Kodály) - Musical (ajánlott: Hegedűs a háztetőn, Az Operaház fantomja) - Rockopera (ajánlott: István a király) - Jazztörténeti szemelvények - A populáris zene világa - Népzene és világzene <p>A zenehallgatási anyag feldolgozásának szempontjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – történelmi háttér, adott stíluskorszak jellemzői, – a zeneszerző jelentősége az adott műfaj fejlődéstörténetében, – a kiválasztott mű zenei jellemzői, – a librettó, szereplők és ábrázolásuk, – a drámai kifejezés zenei eszközeinek megfigyelése, – különböző rendezői interpretációk. 		<p><i>Művészetek; mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i></p> <p>tantárgyak közötti szintézis (a kortárs zenei élet jelenségei, a média szerepe a zenei tevékenységek megjelenítésében, az alkalmazott zeneszerzés és zeneművészet és a kortárs művészetek kölcsönhatása).</p>

<p>Zene és történelem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – görög és római mitológiai történetek a zenében, – magyar történelmi események korszakokként, – világtörténelmi események korszakokként, – történelmi portrék. <p>Zene és irodalom:</p> <ul style="list-style-type: none"> – költészet – dráma – regény, elbeszélés – mese <p>Zene és előadó-művészet:</p> <ul style="list-style-type: none"> – alkotás, előadó-művészet és befogadás kapcsolata, – egy-egy zeneszerző alkotó személyisége és életpályája – a zeneszerzés és előadó-művészet kapcsolata – előadó-művészi életpályák régen és ma <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A választott modulhoz kapcsolódó fogalmak.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei tanév végén</p>	<p>A tanulók az énekes anyagból 10 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekelnek, csoportosan.</p> <p>Képesek néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidézésére egy-egy témán, műfajon, stíluskörön belül is.</p> <p>Egyszerűbb két- és háromszólamú kórusművek vagy azok részletei, kánonok éneklése csoportosan.</p> <p>A 11. évfolyam végére a tanulók alapvető ismeretekkel rendelkeznek a zenetörténet (kronológia), a társzművészetek és az ének-zene kapcsolódásáról.</p> <p>Zenei befogadóképességük fejlődik, a befogadás pályái szélesednek a személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzése, irányított és önálló feldolgozása által.</p> <p>A cselekedtető zenei tevékenység mellett (éneklés) erőteljesebb hangsúlyt kap a zenében való tájékozottság, az értékalkotás, az elemzés, a szintetizálás és vitakultúra.</p> <p>A tanulók értékazonosítási képessége fejlődik.</p>
--	--

	A zenei tevékenységük hatással van társas kapcsolatukra.
--	--

MŰVÉSZETEK – VIZUÁLIS KULTÚRA
11–12. évfolyam 1 + 4 évfolyamos képzés

Vizuális kultúrából az alkotótevékenység gyakorlása ebben a szakaszban is fontos szerepet kap, amely egyrészt komplex, esetleges kutatómunkát igénylő feladatok megoldásával lehet hatékony, másrészt az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét. Továbbra is nagy hangsúlyt kap a kritikai gondolkodás, az önálló problémamegoldó gondolkodás, illetve a szociális érzékenység fejlesztése, amely a felnőtté válás folyamatában jó előkészítése a hiteles társadalmi beilleszkedésnek.

E szakaszban a vizuális kultúra részterületei közül ismét a „Kifejezés, Képzőművészet” fejlesztési feladatai kerülnek előtérbe, míg a „Vizuális kommunikáció” és a „Tárgy- és környezetkultúra” fejlesztési követelményeinek aránya a korábbihoz képest némileg csökken. A tantárgy kultúraközvetítő szerepe továbbra is jelentős, ráadásul a sikeres érettségi vizsga fontos kritériuma az összegző, felhasználó jellegű tudás bizonyítása, így a művészettörténeti és művészetelméleti problémák, ismeretek összegző jellegű rendszerezése kiemelt cél.

A gimnázium 11–12. évfolyamán a tanuló felismeri, hogy a különböző vizuális művészetek érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrásai. Tudatosul benne a helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség jelentősége. Megérti az európai országok, nemzetek és a kisebbségek kulturális sokféleségét, valamint az esztétikum mindennapokban betöltött szerepét. Nyitott műalkotások befogadására, képes a vizuális események önálló feldolgozására, életkorának megfelelő szintű értelmezésére, ennek során a művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontokat azonosítani, többféle értelmezési kontextusban elhelyezni. A tanuló képes állóképi, plasztikai, mozgóképi és intermediális karakterű megjelenítésre. Képes makettek, modellek konstruálására, belső terek különböző funkciókra történő önálló átrendezésére. Hajlandó kísérletezni új technikákkal, módszerekkel és anyagokkal. Képes a média által alkalmazott álló- és mozgóképi kifejezőeszközöket értelmezni, médiatartalmakat használni, megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik a nem kívánatos tartalmak elhárítására. Képes továbbá az épített és természeti környezet értékelésére, kritikai megítélésére. Nyitott és motivált az IKT nyújtotta lehetőségek kihasználásában. Képes arra, hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje, és szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen. Együttműködik társaival, igényli és képes a feladatmegoldást segítő információk megosztására. Problémamegoldó tevékenységét nagymértékben a függetlenség, a kreativitás és az innováció jellemzi.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az alkotó tevékenységekben a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a színtani ismeretek megfelelő és önálló alkalmazása. Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével, saját kifejezési szándék érdekében is. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<ul style="list-style-type: none"> – Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék). – Fogalmak, jelenségek (pl. repülés, víz, kapcsolatok, utánzás) komplex vizuális feldolgozása nem a megszokott eszközökkel (pl. talált tárgyakkól, szokatlan anyagokból, fénnel). – Szöveges és képi elemek képi kompozícióba rendezése (pl. egymás erősítésével) adott vagy tudatosan választott kifejezési szándék érdekében képzőművészeti példák (pl. dadaizmus, kortárs alkotók) alapján. – Mű és környezetének elemző vizsgálata több szempont szerint, konkrét művészeti példák alapján (pl. oltárkép, köztéri szobor, installáció, land-art, street art munka). 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép illusztratív, narratív kapcsolata.</p> <p><i>Informatika:</i> számítógép felhasználószintű alkalmazása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nonfiguratív megjelenítés, vizuális átírás, redukció, absztrakció, kiemelés, kontraszt, kompozíció, parafrázis, komplementer, vizuális narratív hatás, illusztratív hatás, fényművészet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Ábrázolás és stílus	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Megfigyelt téri helyzetek, forma, arány, fény és színviszonyok ábrázolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelt téri helyzetek, fény- és színviszonyok adott vagy választott célnak megfelelő ábrázolása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Téri helyzetek megjelenítése különböző ábrázolási rendszerek használatával és transzformálásával (pl. látvány reprodukálása vetületi ábrázolásból perspektivikus vagy axonometrikus megjelenítéssel). – Az önárnyék és a vetett árnyék művészi kifejező elemként történő alkalmazása (pl. megvilágítás megváltoztatásával létrehozott változások megjelenítése grafikai, fotós eszközökkel). – Ábrázolási konvenciók megfigyelése és értelmezése a művészet történetében, illetve az adott vagy választott megjelenítési cél érdekében reprodukálása az alkotó munkában. 	<p><i>Matematika:</i> Modellezés, összefüggések megjelenítése.</p> <p>Transzformációk, adott tárgy más nézőpontból való elképzelése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téri helyzet, ábrázolási konvenció vagy ábrázolási rendszer, nézőpont, horizontvonal, iránypont, rövidülés, vetületi ábrázolás, képsík, nézet, axonometria, egy- és két iránypontos perspektíva, önárnyék, vetett árnyék.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai minőségek megalapozott értékelése. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek összehasonlítása. A technikai képalkotás – fotográfia, mozgókép – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete, elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Kortárs társadalmi problémákat bemutató tematikus ábrázolások elemzése a művészetben (pl. elidegenedés, szegénység, erőszak) konkrét példákon keresztül. – A mozgóképi kifejezés eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang és kép kapcsolata) elemzése képzőművészeti példák (pl. video-installáció) alapján. – Vizuális művészeti élmények közvetlen, személyes megtapasztalása (pl. múzeum-, kiállítás-látogatás), az élmények, tapasztalatok szöveges megfogalmazása. – Saját munkákból adott szempontok szerint válogatott anyag (portfólió) összeállítása, a válogatás szempontjainak értelmezése és érvelés a választás mellett. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> globális társadalmi és gazdasági problémák.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a mozgókép alapvető kifejezőeszközei.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Műelemző esszé írása. Könyvtárhasználat. Számítógépes formázás, illusztrálás digitális képfeldolgozó eszközökkel.</p> <p><i>Informatika:</i> Internetes (művészeti) portálok használata. Digitális prezentációk.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Portfólió, mozgóképi kifejezőeszköz, video-installáció, múzeum, állandó és időszaki kiállítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Korszakok, stílusirányzatok	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, és elhelyezése a megfelelő korban. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A művészettörténet főbb korszakainak összegző, lényegkiemelő jellemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kifejezés eszközeinek pontos értelmezése különböző korokban. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok témák illetve problémakörök rendszerezése és összegző ismerete. Esztétikai jellemzők megalapozott értékelése. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. A technikai képalkotás lehetőségeinek elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Művészettörténeti korszakok (pl. ókor, korakeresztény, romanika és gótika, reneszánsz és barokk, klasszicizmus és romantika) műfajokra lebontott részletes összegzése, a legfontosabb stílust meghatározó jegyek pontos megkülönböztetésével. – Vizuális művészeti műfajok összehasonlítása több szempontból (pl. műtípusok szerint: életkép a festészetben és a fotóművészetben, portré a szobrászatban és festészetben). – A századforduló irányzatainak (pl. szecesszió, posztimpreszionizmus, impresszionizmus) és a 20. század legfontosabb avantgard irányzatainak (pl. kubizmus, expresszionizmus, dadaizmus, fauvizmus, futurizmus, szürrealizmus) részletes összegzése, a legfontosabb stílust meghatározó jegyek pontos megkülönböztetésével. – A 20. század második fele vizuális művészeti irányzatainak konstruktív, expresszív és konceptuális példáinak elemző vizsgálata. – A művészetben használt legfontosabb alkotói technikák (pl. egyedi és sokszorosított grafika, olaj vagy vizes alapú festmény) felismerése, a művészi kifejezésben betöltött szerepének elemzése. – Újmediális művészeti jelenségek konkrét elemző vizsgálata. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> korstílusok, stílusirányzatok megnevezései, megkülönböztető jegyei, művészettörténeti párhuzamok. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Művészet- és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, magasnyomás, mélynyomás, síknyomás, egyéni stílus, avantgard, avantgard irányzat, neoavantgard, posztmodern, kortárs képzőművészet, újmédia, intermediális műfaj, eseményművészet, interaktív művészet,	

	hálózati művészet.
--	--------------------

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció A fotografikus kép nyelve	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A fényképezés képalkotó lehetőségeinek ismerete és megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kifejezés eszközeinek pontos értelmezése kortárs művészeti alkotások elemző feldolgozása során. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. A fotográfia műtípusainak, műfajainak ismerete és elemzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A fotó mint a technikai képalkotás alapmédiума főbb sajátosságainak megismerése, megértése (pl. „feltáró” beszélgetések, elemzések Henri Cartier-Bresson, Robert Capa, André Kertész műveiről megadott szempontok alapján). – A fotografikus látásmód, a médium sajátosságainak alkalmazása kreatív gyakorlatok során (pl. fekete-fehér és/vagy színes fotósorozat készítése digitális technikával megadott téma alapján, mint „Egy nap az életemből”, vagy „A lépcső”). – Technikai kép és szöveg kiegészítő alkalmazása komplex feladat kapcsán (pl. fekete-fehér és/vagy színes fotográfika készítése saját felvételek átalakításával – manuális vagy digitális technikával –, majd a kép felhasználása saját névjegykártya vagy fejléces levélpapír, boríték tervezése során), elsősorban az alkalmazott fotográfia gyakorlati szerepének felismerése céljából. 		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A fotografikus technikával rögzített kép. Valóságábrázolás és hitelesség. Tömegtájékoztató és demokrácia.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A vizuális közlés verbális és nem verbális elemei. A nyelv mint jelrendszer. Irodalmi emlékhelyek, alkotói életművek fotódokumentumai.</p> <p><i>Informatika:</i> az internetes közléstípusok tartalmi megbízhatósága és vizuális megjelenése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fotográfia kettős természete: reprodukció és manipuláció/"ábrázolat", reprezentáció, fotogenitás, fotószerűség, „fotós látásmód”, műfaj/műtípus/stílus a fotóművészetben, arcualatterv, tipográfia, (fotografika).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Mozgóképi kifejezés	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A technikai képalkotás lehetőségeinek ismerete és megértése. Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgóképi műtípusainak, a mozgóképi kifejezés eszközeinek megértése és felhasználása. Mozgóképi közlés tervezése, megvalósítása irányítással.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A mozgóképi kifejezés fontos állomásainak megismerése, lényeges összefüggések megértése (pl. a film létrejöttének tanár által segített, tanulói feldolgozása, adatgyűjtés, illetve referátum összeállítása) a sajátos, mozgóképi nyelv megértése érdekében. – A film audiovizuális kifejezési módszereinek megismerése kreatív, kísérleti szemléletű gyakorlatokkal (pl. a „mozdulatlan kép megmozdul” – fényjáték megvalósítása egyszerű megoldások, eszközök, technika alkalmazásával, mint „szendvicsdia”, diavetítők, lencsék, üvegdarabok, színezett fóliák többszöri módosításokhoz, videokamera-, projektor- és számítógép-használattal, illetve hang hozzárendelésével a mozgóképhez). A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az audiovizuális értelmezés legfontosabb eszközeinek tudatosítása. – A kockánként beállított és felvett mozgóképi alapsajátosságainak megismerése kreatív gyakorlatok során (pl. tárgymozgatásos és/vagy pixillációs technikával pár perces film készítése megadott témából, műből kiindulva – egy fotográfia, fényképsorozat, vers, novella, zene, hangmontázs, egy hangulatos köztér, vagy írásban megadott téma, cím alapján – hang, zene hozzárendelésével, illetve készítésével a mozgóképhez) az animációs technika néhány fontos lehetőségének feltárása érdekében. 		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Kultúra és tömegkultúra. A média funkciói. Nézettség-növelő stratégiák. Sztárok. A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az értelmezés legfontosabb eszközei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zene szerepe a médiában és a filmművészetben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásos kommunikáció. Metaforikus kifejezőeszközök. Jellemábrázolás.</p> <p><i>Informatika:</i> az internetes közléstípusok tartalmi megbízhatósága és vizuális megjelenése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Technikai képfajta; fénykép, mozi/film, videó, fénymásolás, hologram, pillanatkép/fáziskép, vetítés, a mozgóképi sajátos (alap)eszközei, experimentális művészet, akció, Bauhaus, absztrakt film, VJ-kultúra, animáció, „kockázás”, tárgymozgatás, pixilláció, stoptrükk, történet, cselekmény, elbeszélés, kísérleti film, etűd, videoklip, (fényjáték), („szendvicsdia”).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Tömegkommunikáció	Órakeret 2 óra
--	--	---------------------------

Előzetes tudás	A reklám hatásmechanizmusának elemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete és értelmezése. Reklámok összetett elemzése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>– A médiaipar működésének, a reklám hatásmechanizmusának feltárása kreatív gyakorlatokkal (pl. szerepjátékkal pop- vagy filmsztár karrierjének „felépítése” a tömegmédiában; fiktív reklámkampány tervezése és kivitelezése).</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A médiaipar működése. A reklám hatásmechanizmusa. Sztárok és szenzációk. Nemi szerepek reprezentációja. Virtuális valóság. Sztereotípa, tömegkultúra.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások, jellemábrázolás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> populáris zenei stílusok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> médiaszövegek kommunikációs és műfaji jellemzői.</p> <p><i>Informatika:</i> az információk közlési célnak megfelelő alakítása, a manipuláció felismerése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reklám, sztár/jelenség, attribútum, öltözet/megjelenés, reklámtárgy, plakát, szlogen, banner, spot, klip, weblap.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Az újabb médiumokkal való kísérletezés	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Nem vizuális természetű információk érzékletes, képi megfogalmazása. Bonyolultabb vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések tervezése. Idő- és térbeli változások megjelenítése. A technikai képalkotás lehetőségeinek ismerete és megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok (képalkotó) módszereinek megismerése. Komplex audiovizuális közlés tervezése. Kortárs művészeti alkotások elemző feldolgozása.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<ul style="list-style-type: none"> – Az egyik médiumból a másikba való átkódolás egyszerűbb lehetőségeinek kipróbálása kreatív gyakorlatok segítségével (pl. „vizuális zen” létrehozása kotta „átformálásával” képpé, választott színes technikával) a mediális szemlélet kiterjesztése, a különböző médiumok közötti tartalmi, üzenetbeli összefüggések feltárása céljából. – A technikai képalkotás újabb, kísérleti megoldásainak felismerése, alkalmazása alkotó gyakorlatok során (pl. fotoelektrográfia készítése fénymásoló vagy szkennelő használatával, mozgó tárgyak, illetve testrészletek másolásával és további elektronikus/digitális módosításával) a kortárs szemlélet erősítése érdekében. – A nem lineáris alapú média-szövegformák néhány formájának megismerése, alkalmazása kreatív felhasználás révén (pl. hipertextre épülő vagy hipermédia szemléletű művek tervezése a világhálóra), a kevésbé bejáratott, asszociatív alapú gondolkodásmódok gyakorlása és tudatosítása céljából. – Az interaktivitás alapműködésének megismerése, feltárása a mozgóképi szövegben tervezési feladattal (pl. interaktív, többféle módon bejárható videofilm szinopszisének és storyboard-jának elkészítése), a kevésbé ismert, új mediális-művészeti technikák megfigyelése, alkalmazása érdekében. 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Nem lineáris szövegformák. Internetes szövegépítkezés, hálózati kommunikáció, internetes tartalmak, online életforma.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zenei mondanivaló más művészeti ág kifejezési eszközeibe való átkódolása.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hipertext.</p> <p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok. Viselkedési kultúra az online világban, a hagyományostól különböző médiumok megjelenési formái. A globális információs társadalom.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Intermédia, kísérleti művészet, non-linearitás, hipertext, hipermédia, www, hálózati kommunikáció és művészet, interaktivitás, multimédia/hipermédia, új média és művészet, hibrid média, (posztmédia), (vizuális zene), (elektrográfia), („copy-motion” technika).</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 6 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A vizuális környezetben megfigyelhető jellemzők pontos és árnyalt értelmezése és szöveges megfogalmazása. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tárgykészítő, kézműves technikák önálló alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Jelenségek, látványok vizuális megfigyelése és értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. A tervezési folyamat értelmezhető dokumentálása. A vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Az adott tárgynak megfelelő tárgykészítő</p>	

	technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Építészeti és térélmények átértelmezése. A térélményt befolyásoló tényezők összegzése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű használati tárgy (pl. egyedi övtáska) és belső tér (pl. élet minimál térben) tervezése az alapvető ergonómiai szempontok felméréssel és figyelembevételével, a tervezői folyamat jól értelmezhető rajzos és szöveges dokumentációja az ötletek, tervvázlatok, megvalósulási terv elkészítéséig. – Belső terek, tárgyak átalakítása egyszerű, de szokatlan eszközökkel (pl. fényvel, becsomagolással) elsősorban a kifejezés, a hangulati hatások erősítése érdekében. – A közvetlen környezet (pl. település, iskola) kihasználatlan tereinek felmérése, megismerése, valós újrahasznosítási lehetőségeinek megtervezése és az ötletek pontos dokumentálása vizuális eszközökkel és szöveggel. – A lakberendezés funkciótól független lehetőségeinek (pl. színhatás és térérzet, anyagválasztás és hatáskeltés) elemző vizsgálata és összehasonlítása konkrét példákon keresztül. 	<p><i>Matematika:</i> Méretezés. Gondolatmenet követése. Absztrahálás, konkretizálás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, eszközhasználat. Lakókörnyezet – életmód.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Produkciós munka. A színházművészet összművészeti sajátosságai.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, térelrendezés, műszaki jellegű ábrázolás, ergonómia, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezés és fogyasztói szokások	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A vizuális környezetben megfigyelhető jellemzők pontos és árnyalt értelmezése és szöveges megfogalmazása. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok megértése. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuálisan is értelmezhető jelenségek, folyamatok társadalmi és gazdasági ok-okozati összefüggéseinek megértése. Különböző korú és típusú tárgyak, és a tárgyakhoz kapcsolódó társadalmi jelenségek értelmezése. A következtetések célirányos megfogalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
– A hagyományos és a modern társadalmak tárgykészítésének, tárgytervezésének összehasonlítása a	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i>	

<p>fogyasztóra gyakorolt hatások alapján, a fogyasztói szokások megkülönböztetésével és magyarázatával.</p> <p>– A média által közvetített fogyasztói szokások és a valós szükségletek, illetve az újrahasznosítás lehetőségeinek elemző vizsgálata a közvetlen környezetben, a tapasztalatok és következtetések vizuális szemléltetésével.</p>	<p>Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom.</p> <p><i>Földrajz:</i> globális társadalmi-gazdasági problémák: fogyasztói szokások, életmód.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Kultúra és tömegkultúra. A reklám hatásmechanizmusa.</p> <p><i>Informatika:</i> az információk közlési célnak megfelelő alakítása, a manipuláció felismerése. Digitális prezentációk.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hagyományos és modern társadalom, fogyasztói szokás, divat, életmód, újrahasznosítás.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra Tárgy és hagyomány</p>	<p>Órakeret 3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtés. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok önálló kiválasztása. Önálló kérdések megfogalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Különböző korú és típusú tárgyak, épületek megkülönböztetése, elhelyezése a megfelelő korban vagy kultúrában. A következtetések célirányos megfogalmazása. Néprajzi tájegységek tárgyi környezetének, kulturális jellemzőinek megismerése. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségük megértése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>– Különböző történeti korok és kultúrák (pl. Európán kívüli is) sajátos, jellemző tárgyainak (pl. totem, amulett), épületeinek, (pl. hagyományos japán lakóház) és díszítőmotívumainak (pl. azték, maja, kalocsai motívumok) elemző vizsgálata a kulturális jegyek pontos megkülönböztetésével, illetve a közös jegyek megkeresésével.</p> <p>– Két – a Kárpát-medence táji tagolódása szerint tetszőlegesen választott – táji csoport, néprajzi csoport (pl. Nyírség, Sárrét, Őrség, Palócföld, Nagykunság, Kalotaszeg, Mezőség) legfontosabb jegyeinek (pl. építkezés, viselet, eszközök,</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposz, archetípus. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi</p>

szokások) összegyűjtése, az eredmények képes és szöveges feldolgozása.	<p>jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Hagyomány. Hagyományos népi kultúra.</p> <p><i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence, világörökségi helyszínek, építészeti együttesek, kulturális tevékenységek (pl. táncház, busójárás).</p> <p><i>Ének-zene:</i> Népek zenéje, néphagyomány.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táji csoport, néprajzi csoport, tájegység, népi kultúra, hagyomány, hagyományörzés, világörökség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített, alakított környezet változásai	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok önálló kiválasztása. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuálisan is értelmezhető jelenségek, folyamatok társadalmi és gazdasági ok-okozati összefüggéseinek megértése. Különböző korú és típusú tárgyak, és a tárgyakhoz kapcsolódó társadalmi jelenségek értelmezése. A kortárs építészet és a kortárs téralakítás megjelenéseinek értelmezése. A következtetések célirányos megfogalmazása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor, romantika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió) elemzése és összehasonlítása – különös tekintettel a formai, szerkezeti kapcsolódásokra és különbségekre –, illetve összehasonlítva a 20. század (modern, posztmodern) és kortárs építészeti stílusjegyek és térrendezés sajátos vonásaival, nemzetközi és magyar példák alapján. – Kortárs környezetalakítás és térrendezés elemző vizsgálata a közvetlen környezetben. – Művészi, azaz a térrendezés kifejező szándékú felhasználásának rendszerező elemzése és kipróbálása (pl. land art, street art). – A divat szélesen értelmezett fogalmának (pl. öltözködés, életforma, lakberendezés) elemző vizsgálata és értelmezése, reflektálva annak társadalmi összefüggéseire is. – A divat és hagyomány kapcsolatának vizuális értelmezése (pl. hagyományos ruhadarab áttervezése, átalakítása, hagyományos díszítmény felhasználásával póló mintatervezés). – A kulturális értékmegőrzés (pl. környezet- és műemlékvédelem) lehetőségének vizsgálata, az eredmények képes és szöveges feldolgozása, összegzése különös tekintettel annak felhívó jellegére. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétkai minőségek. Toposzok, archetípusok állandó és változó jelentésköre. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom.</p> <p><i>Földrajz:</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi- gazdasági problémák - fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság. Környezet és természetvédelem.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Modern, posztmodern, konstruktív-dekonstruktív térrendezés, organikus építészet, Bauhaus, funkcionalizmus, divat, társadalmi norma, szubkultúra, értékmegőrzés.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Képzőművészeti kifejezés fejlődésének gondolati követése, átélése alkotásokon keresztül	Órakeret 7óra
Előzetes tudás	. Különböző korokból származó tárgyak megkülönböztetése különböző szempontok alapján. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségének megértése. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok megértése. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális környezet, tárgyak vizuális megfigyelése és a látvány értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek pontos összehasonlítása különböző szempontok alapján, a következtetések célirányos megfogalmazásával. Fontosabb építészettörténeti korszakok és irányzatok, lényegének megértése, megkülönböztetésük. Különböző korokból származó tárgyak	

	megkülönböztetése különböző szempontok alapján. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségének megértése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<ul style="list-style-type: none"> – Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor, romanika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió, modern, posztmodern, kortárs) elemző vizsgálata, összehasonlítása és csoportosítása a legfontosabb nemzetközi és magyar építészettörténeti példák alapján. – A térábrázolás különböző szintjei, a legfontosabb karakterjegyek alapján azok megkülönböztetése a közvetlen környezetben tapasztalható példákon keresztül. – Az emberi alak megjelenítése a korszakokon, illusztráció a nagy történeteken keresztül, mitológia, eposzok. – A vallástörténeti jelenségek követése és értelmezésük ábrázolásokon keresztül. elemző vizsgálata és értelmezése konkrét példákon keresztül 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mitológia és eposzok világa. Bibliai történetek.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Vallási szimbólumok és alakok megjelenítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mágia, vetületi tér, kontúr, oszlop, térábrázolás, labirintus, szimbólum, vár, palota, zikkurat, dombormű, absztrakció, sírtípus, szent körzet és síregyüttes, egyházi építészet, palota, lakóház, zoomorf lény, totem	

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, a részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistája az irányadó a műtípusok, művek, alkotók szemléltetésére. E listában kronológiai sorrendben található a feldolgozásra ajánlott művek az őskortól napjainkig. A listában a képzőművészeti alkotásokon kívül jelentősebb, stílus-teremtő tárgyak, tárgy típusok, fotók, népművészeti és Európán kívüli kultúrák műtárgyai és tárgyi emlékei is megtalálhatók. E listában szereplő tárgyakon és műtárgyakon kívül a szemléltetés anyagát tematikus módon is válogathatjuk.

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúlyt kapjanak a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példák is. A részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistájában ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. A tananyag tematikus szempontú megközelítése esetében a válogatás fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében ne csak művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti példák is bemutatásra kerüljenek, továbbá hogy adott esetben a magas művészet példáin kívül populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, illetve hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák is szemléltessék a tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Célrányos vizuális megfigyelési szempontok önálló kiválasztása. – A vizuális közlés, kifejezés eszközeinek önálló, célnak megfelelő használata az alkotó- és befogadótevékenység során. – Bonyolultabb kompozíciós alapelvek tudatos használata különböző célok érdekében. – Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének szándéknak megfelelő pontos értelmezése, egyszerű mozgóképi közlések elkészítése. – A médiatudatos gondolkodás magasabb szintjének elérése tömegkommunikációs eszközök és formák összetettebb, rendszerező ismerete alapján. – Tanult technikák célnak megfelelő, tudatos és önálló alkalmazása az alkotótevékenységekben. – A tervezett, alakított környezet komplex értelmezése, reflektálva a társadalmi, környezeti problémákra is. – Társzművészeti kapcsolatok árnyalt értelmezése. – Legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok rendszerező ismerete és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. – Az építészet legfontosabb elrendezési és szerkezeti alapelveinek, illetve stílust meghatározó vonásainak rendszerező ismerete. – Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése, összehasonlítása során a műelemző módszerek összetett, komplex alkalmazása az ítéletalkotás érdekében. – Adott vizuális problémákkal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása. – A kreatív problémamegoldás lépéseinek alkalmazása. – Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
--	--

**Mozgóképkultúra és médiaismeret 12. évfolyam
1 + 4 évfolyamos képzés**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei A figyelemirányítás, hangulatteremtés és értelmezés fő eszközei	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Vizuális kultúra: képkivágás, gépállás, gépmozgás, beállítás, jelenet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sajátos mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése és alkalmazása. Az intertextualitás jelenségének felismerése és értelmezése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>1/1. A mozgóképi látványszervezés (pl. kompozíció, megvilágítás, kameramozgás, szemszög, színkezelés) megfigyelése változatos művek (pl. reklám, filmrészlet, televíziós műsor részlete) példáján.</p> <p>1/2. Az egyes mozgóképi szövegszervező eszközök (pl. fényviszonyok, képkivágás, kameraállás) megváltoztatása rövid és célirányos szövegalkotási gyakorlatok során. Az ily módon elért hatás (pl. a kép hangulatának vagy a látványhoz rendelt értelmező elemek megváltozása) tudatosítása elemző megállapítások révén.</p> <p>1/3. Mozgóképi idézet elemzése (pl. filmalkotás vagy -jelenet összevetése annak remakejével), különös tekintettel a mozgóképi kifejezőeszközök eltérő alkalmazására, valamint e transzformáció jelentésalakító hatására.</p> <p>1/4. Rövid mozgóképi szöveg (pl. ismert reklám) újrafogalmazása megadott kritériumok (pl. parodisztikus hatás elérése) alapján; részletes munkaterv összeállítása, majd annak megvalósítása egyszerű eszközökkel (pl. mobiltelefon).</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> mozgóképi közlés, a mozgóképi nyelv alapjai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Intertextualitás jelensége, utalás, vendégszöveg. Stílusimitáció, paródia, intertextualitás.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nézőpont, távolság, fényviszony, mozgás, mozgóképi idézet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Az új média formái és szövegépítkezési sajátosságai	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Szövegtípusok az új médiában, valós és virtuális tér, interaktivitás, online önreprezentáció, a hálózati kommunikáció hatása az életmódra, biztonságos internethasználat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az internetes szövegépítkezés sajátosságainak megismerése, blogok, közösségi oldalak stb. tartalmának elemzése, online médiaszövegek készítése. Részvétel a lokális nyilvánosságban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>5/1. A mindennapi kommunikáció formái (chat, SMS, e-mail, fórum) és nyelvi sajátosságai (pl. szókinccs, szavak alakváltozatai, mondatszerkesztés, az érzelemkifejezés eszközei) tudatosítása saját szövegalkotási gyakorlat révén (pl. adott téma megjelenítése több formában).</p> <p>5/2. Nem lineárisan felépülő szövegek elemzése, saját hypertext létrehozása (pl. rövid novella átalakítása többszintű, sokféleképp bejárható, linkekkel működő szöveggé).</p> <p>5/3. Az interaktivitás különböző változatainak (navigációs, működési, alkalmazkodó interaktivitás) megtapasztalása. Eltérő interaktivitási stratégiával létrehozott médiaszövegek összevetése (pl. különféle MyYahoo! kezdőlapok kialakítása).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szövegek jelentésbeli és nyelvtani kapcsolóelemei, a szövegszerkesztés lépései.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális tartalmak létrehozása, online publikációja; szerzői jogok,</p>	

<p>5/4. Identitások megjelenítése a virtuális térben: saját önreprezentáció eszköztárának (pl. Facebook-adatlapok információinak) elemzése.</p> <p>5/5. Önálló image-alkotás (pl. filmszereplő adatlapjának elkészítése révén), az etikus magatartási normák figyelembevételével, a magánszféra védelmének, az információs önrendelkezés jogának tudatosításával.</p> <p>5/6. Aktuális témáról online publikálható szöveg (cikk, blogbejegyzés, fórumhozzászólás stb.) megalkotása az iskolai (vagy egyéb lokális közösségi) honlap számára. A befogadók reakcióinak követése, értelmezése (pl. rövid beszámolóban vagy statisztika segítségével).</p> <p>5/7. Választott számítógépes játék elemző bemutatása (pl. prezentáció keretében) az eddig elsajátított szempontok szerint: cselekményvezetés, szereplők rendszere és a felkínált identitások, megformáltság (képi világ, hangeffektusok), az interaktivitás lehetőségei.</p>	<p>adatvédelem, adatkezelés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Az ipari forradalom hatásai; a polgári nyilvánosság. A tudományos-technológiai fejlődés hatásai a gazdaságra, társadalomra és kultúrára; a tudás fogalmának átalakulása az információs társadalomban.</p> <p><i>Földrajz:</i> az egyén társadalmi szerepvállalása; helyi szerveződések, regionális és nemzetközi összefogás a fenntarthatóság eléréséért; környezet-tudatosság; a közösségi média szerepe a környezetvédelemben.</p> <p><i>Etika:</i> korunk kihívásai – a felelősség új dimenziói a globalizáció korában.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Multimédia, hypertext, interaktivitás, virtuális identitás.</p>

MŰVÉSZETTÖRTÉNET

Választható tantárgy

Érettségi felkészítő (évfolyam szinten szervezett)

<i>Évfolyam</i>	11.	12.
Évi óraszám	72	64
Heti óraszám	2	2

Művészettörténet helyi tanterv
Választható tantárgy

11–12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai minőségek megalapozott értékelése. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek összehasonlítása. A technikai képalkotás – fotográfia, mozgókép – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete, elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Társadalmi problémákat bemutató tematikus ábrázolások elemzése a művészetben. – Vizuális művészeti élmények közvetlen, személyes megtapasztalása (pl. múzeum-, kiállítás-látogatás), az élmények, tapasztalatok szöveges megfogalmazása. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> globális társadalmi és gazdasági problémák.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Műelemző esszé írása. Könyvtárhasználat. Számítógépes formázás, illusztrálás digitális képfeldolgozó eszközökkel.</p> <p><i>Informatika:</i> Internetes (művészeti) portálok használata. Digitális prezentációk.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	múzeum, állandó és időszakos kiállítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Korszakok, stílusirányzatok	Órakeret 64 óra
--------------------------------------	---	--------------------

Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, és elhelyezése a megfelelő korban. A művészettörténet főbb korszakainak összegző, lényegkiemelő jellemzése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kifejezés eszközeinek pontos értelmezése különböző korokban. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok témák illetve problémakörök rendszerezése és összegző ismerete. Esztétikai jellemzők megalapozott értékelése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<ul style="list-style-type: none"> – Művészettörténeti korszakok (pl. őskor, ókor, ókeresztény, bizánc, romanika és gótika, reneszánsz és barokk, klasszicizmus és romantika) műfajokra lebontott részletes összegzése, a legfontosabb stílust meghatározó jegyek pontos megkülönböztetésével. – A századforduló irányzatainak (pl. szecesszió, posztimpresszionizmus, impresszionizmus) és a 20. század legfontosabb avantgard irányzatainak (pl. kubizmus, expresszionizmus, dadaizmus, fauvizmus, futurizmus, szürrealizmus) részletes összegzése, a legfontosabb stílust meghatározó jegyek pontos megkülönböztetésével. – A 20. század második fele vizuális művészeti irányzatainak konstruktív, expresszív és konceptuális példáinak elemző vizsgálata. – Újmediális művészeti jelenségek konkrét elemző vizsgálata. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> korstílusok, stílusirányzatok megnevezései, megkülönböztető jegyei, művészettörténeti párhuzamok. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Művészet- és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, magasnyomás, mélynyomás, síknyomás, egyéni stílus, avantgard, avantgard irányzat, neoavantgard, posztmodern, kortárs képzőművészet, újmédia, intermediális műfaj, eseményművészet, interaktív művészet, hálózati művészet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Műelemzés	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A művészettörténet főbb korszakainak összegző,	

	lényegkiemelő jellemzése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. A technikai képalkotás lehetőségeinek elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<ul style="list-style-type: none"> – Vizuális művészeti műfajok összehasonlítása több szempontból (pl. műtípusok szerint: életkép a festészetben és a fotóművészetben, portré a szobrászatban és festészetben). – A művészetben használt legfontosabb alkotói tematikák (pl. szakrális avagy profán, történelmi historizáló, esztétikai feladatok, provokatív vagy nonfiguratív témák) felismerése, a művészi kifejezésben betöltött szerepének elemzése. – A művészet legfontosabb motívációi (önkifejezés vagy propaganda, dokumentáló vagy tükröző üzenetek) felismerése, a művészi kifejezésben betöltött szerepének elemzése. – A művészetben használt legfontosabb alkotói technikák (pl. egyedi és sokszorosított grafika, olaj vagy vizes alapú festmény) felismerése, a művészi kifejezésben betöltött szerepének elemzése. – Újmediális művészeti jelenségek konkrét elemző vizsgálata. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> korstílusok, stílusirányzatok megnevezései, megkülönböztető jegyei, művészettörténeti párhuzamok. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Művészet- és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, magasnyomás, mélynyomás, síknyomás, egyéni stílus, avantgard, avantgard irányzat, neoavantgard, posztmodern, kortárs képzőművészet, újmédia, intermediális műfaj, eseményművészet, interaktív művészet, hálózati művészet.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<ul style="list-style-type: none"> – A fotó, a plakát és a film, mint a technikai képalkotás alapmédiума főbb sajátosságainak megismerése, megértése <p>Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A fotografikus technikával rögzített kép. Valóságábrázolás és hitelesség. Tömegtájékoztatás és demokrácia.</p>

		<i>Informatika: az internetes közléstípusok tartalmi megbízhatósága és vizuális megjelenése.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fotográfia kettős természete: reprodukció és manipuláció/"ábrázolat", reprezentáció, fotogenitás, fotószerűség, „fotós látásmód”, műfaj/műtípus/stílus a fotóművészetben	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített, alakított környezet változásai	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok önálló kiválasztása. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuálisan is értelmezhető jelenségek, folyamatok társadalmi és gazdasági ok-okozati összefüggéseinek megértése. Különböző korú és típusú tárgyak, és a tárgyakhoz kapcsolódó társadalmi jelenségek értelmezése. A kortárs építészet és a kortárs téralakítás megjelenéseinek értelmezése. A következtetések célirányos megfogalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor, romantika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió) elemzése és összehasonlítása – különös tekintettel a formai, szerkezeti kapcsolódásokra és különbségekre –, illetve összehasonlítva a 20. század (modern, posztmodern) és kortárs építészeti stílusjegyek és térrendezés sajátos vonásaival, nemzetközi és magyar példák alapján. – Kortárs környezetalakítás és térrendezés elemző vizsgálata a közvetlen környezetben. – Művészi, azaz a térrendezés kifejező szándékú felhasználásának rendszerező elemzése és kipróbálása (pl. land art, street art). – A divat szélesen értelmezett fogalmának (pl. öltözködés, életforma, lakberendezés) elemző vizsgálata és értelmezése, reflektálva annak társadalmi összefüggéseire is. – A divat és hagyomány kapcsolatának vizuális értelmezése – A kulturális értékmegőrzés (pl. környezet- és műemlékvédelem) lehetőségének vizsgálata, az eredmények képes és szöveges feldolgozása, összegzése különös tekintettel annak felhívó jellegére. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom.</p> <p><i>Földrajz:</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi-gazdasági problémák - fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Modern, posztmodern, konstruktív-dekonstruktív térrendezés, organikus építészet, Bauhaus, funkcionalizmus, divat, társadalmi norma, szubkultúra, értékmegőrzés.
------------------------------------	---

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, a részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistája az irányadó a műtípusok, művek, alkotók szemléltetésére. E listában kronológiai sorrendben található a feldolgozásra ajánlott művek az őskortól napjainkig. A listában a képzőművészeti alkotásokon kívül jelentősebb, stílusteremtő tárgyak, tárgytípusok, fotók, népművészeti és Európán kívüli kultúrák műtárgyai és tárgyi emlékei is megtalálhatók. E listában szereplő tárgyakon és műtárgyakon kívül a szemléltetés anyagát tematikus módon is válogathatjuk.

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúlyt kapjanak a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példák is. A részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistájában ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. A tananyag tematikus szempontú megközelítése esetében a válogatás fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében ne csak művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti példák is bemutatásra kerüljenek, továbbá hogy adott esetben a magas művészet példáin kívül populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, illetve hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák is szemléltessék a tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<ul style="list-style-type: none"> – Célrányos vizuális megfigyelési szempontok önálló kiválasztása. – A vizuális közlés, kifejezés eszközeinek önálló, célnak megfelelő használata befogadótevékenység során. – Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének szándéknak megfelelő pontos értelmezése, egyszerű mozgóképi közlések elkészítése. – tömegkommunikációs eszközök és formák összetettebb, rendszerező ismerete alapján. – Tanult technikák célnak megfelelő, tudatos és önálló alkalmazása az alkotótevékenységekben. – A tervezett, alakított környezet komplex értelmezése, reflektálva a társadalmi, környezeti problémákra is. – Társművészeti kapcsolatok árnyalt értelmezése. – Legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok rendszerező ismerete és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. – Az építészet legfontosabb elrendezési és szerkezeti alapelveinek, illetve stílust meghatározó vonásainak rendszerező ismerete. – Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése, összehasonlítása során a műelemző módszerek összetett, komplex alkalmazása az ítéletalkotás érdekében. – Adott vizuális problémákkal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása.
---	---

	- A kreatív problémamegoldás lépéseinek alkalmazása.- Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

OSZTÁLYFŐNÖKI

4 évfolyamos képzés

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	36	36	36	32
Heti óraszám	1	1	1	1

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.	13.
Évi óraszám	36	36	36	36	32
Heti óraszám	1	1	1	1	1

Az osztályfőnöki órák tematikáját elsősorban az aktuálisan megoldandó problémák határozzák meg.

- hiányzások
- tanulmányi előmenetel
- kirándulások
- ünnepi előkészületek (pl. karácsony, Deák hét)

A kezdő osztályokban nagy hangsúlyt kell fektetni a tanulók beilleszkedésének segítésére, a humánus udvarias magatartás a kortársakkal és a felnőtt-gyermek kapcsolat kialakítására.

Tudják, hogy az okos szeretet, a türelem és a felelősség az alapja a közösség kialakulásának. Ismerjék jogaikat és kötelességüket, mely a közösség harmonikus működését meghatározza.

A 2009/2010-es tanévben, a TÁMOP 3.1.4. pályázat keretein belül, a 9. évfolyam osztályfőnöki óráin bevezetésre került az életpálya-építési ismeretek moduláris oktatása. A hagyományos osztályfőnöki órai témákon kívül itt kerül sor a tanulók a életpálya B modulok felhasználására, melyek az életvezetési kompetenciák megismerését, fejlesztését szolgálják.

Az életpálya-építés olyan tevékenység, amely arra szolgál, hogy az egyén ambícióinak és lehetőségeinek megfelelően, tudatosan, tervszerűen alakítsa a sorsát. E tevékenység keretében az egyén életpálya-célokat tűz ki, stratégiákat készít a célok eléréséhez, és a stratégiák szerint a célokat megvalósítja. Az életpálya-építés élethosszig tartó folyamat, melyben a tanulónak változó jelentőségű, de állandó szerepe van.

Az életpálya-építés akkor sikeres, ha

- a célkitűzés reális, illetve szükség esetén módosítható: azaz a megvalósításhoz és a módosításhoz szükséges feltételrendszer rendelkezésre áll vagy megteremthető;
- a célok eléréséhez vezető utak és stratégiák alkalmasak a célok eléréséhez, és lehetővé teszik a menet közbeni módosítást;
- a stratégiák megvalósításához a feltételrendszer rendelkezésre áll, illetve megteremthető;
- az utakat az egyén ténylegesen végigjárja, azokat kontrollálni, valamint szükség esetén a célokkal együtt módosítani képes.

Az életpálya-építés – mint tevékenység – az egyén magán és publikus szereprepertoárjára és szerepváltásaira egyaránt vonatkozik, mivel a személyiség megbonthatatlan, annak egésze

vesz részt a folyamatban, illetve mert a két terület – magán és társadalmi szerepek, illetve életesemények – kölcsönös függőségi feltételrendszert alkotnak.

Az életpálya-építés mint pedagógiai feladat

Az életpálya-építésnek mint bonyolult kompetenciastruktúrának a kifejlesztése az iskola minden szakaszát és területét érintő pedagógiai feladat, melynek célja, hogy a tanuló iskolai életszakaszában megteremtődjenek azok a feltételek: ismeretek, képességek stb. amelyek alkalmassá teszik az egész életen át tartó, tudatos és aktív életpálya-vezetésre.

Ideális esetben az élethelyzet-döntések közelében ez az életpálya kép valóságos, így a döntések nem esetleges kényszerként, hanem természetes automatizmusként születnek meg.

Az életpálya-építés tudatossága azt jelenti, hogy az egyén képes

- felmérni lehetőségeit:
- saját adottságait, képességeit
- az életpálya-építés szűkebb tágabb, társadalmi - kulturális - szociális-gazdasági környezetét
- megtervezni életpályáját és saját személyiségének fejlesztését, az óhajtott, elérni kívánt státuszt, identitást,
- végrehajtani a tervezetteket.

Pedagógiai alapelvek

- *Folyamatosság, rendszeresség.* Az életpálya-építéssel kapcsolatos feladatvégzés nem lehet "kampánymunka", a tanulók teljes iskolai előmenetelében, illetve a teljes tanévben folyik.
- *Személyesség, differenciálás.* Az életpálya-építést a pedagógus, illetve a munkába bekapcsolódó szakember a tanuló számára személyre szabottan fejleszti, figyelembe véve a tanuló életkorát, élethelyzetét, személyes képességeit, tudását, lehetőségeit, ambícióit.
- *Esélyegyenlőség.* A pedagógus arra törekszik, hogy a személyes gondoskodást minden tanuló szükségletei és igényei szerint megkapja.

– *Tapasztalatszerzés lehetősége.* A pedagógus olyan pedagógiai, tanulási helyzeteket teremt, amelyben a tanuló kipróbálhatja önmagát, kellő próbálkozási (tévedési és korrekciós) lehetőséget kap. A pedagógus a tanuló tájékozódásához iskolai és iskolán kívüli alkalmakat teremt.

– *Együttműködés.* Az együttműködés alapelve azt jelenti, hogy a tanulón kívül a pedagógus a munka során együttműködik a tanuló családjával, gondozójával, illetve azokkal a szakemberekkel, akik várhatóan támogatást tudnak nyújtani a munkához.

– *A pedagógus szerepe:* kutatásvezető, tanácsadó A pedagógus ebben a szerepben támogatást nyújt a tanuló önálló, heurisztikus ismeretszerzéséhez, igény szerint tanácsokat, információkat nyújt döntési helyzetekben. Ha kell, vitatkozik, érvel. Érveiben kerüli a tekintélyérveket.

Módszerek, tanulásszervezési módok

A célok megvalósításának érdekében a moduláris oktatás előnyben részesíti azokat az eljárásokat, tanulásszervezési módokat, amelyekben lehetőség nyílik a tanulók együttműködésére, vitakultúrájának javítására, az önálló ismeretszerzésre. Ezek elsősorban a következők:

- Projekt módszer
- Drámapedagógia
- Kooperatív tanulás
- Önálló ismeretszerzés
- Differenciált tanulás
- Heurisztikus tanulás önállóan és csoportban

Értékelési módszerek

A terület sajátosságainál fogva szövegesen értékelünk.

Munkaformák

- csoportmunka
- páros munka
- kiscsoportos munka
- egyéni munka

A fejlesztés általános területei

- *Információkezelés* (Adatgyűjtés, adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok felfedezése, az adatok közötti viszonyok megteremtése, az adatok közötti viszonyok feltételeinek, megváltoztatása a viszonyok megváltoztatása érdekében információalkotás és –átadás. Szöveges információ esetén lényegkiemelés és koherenciateremtés, tanulási technikák elsajátítása, az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának bővítése)

- *Az emberek közötti együttműködéssel kapcsolatos ismeretek, képességek, attitűdök* (kooperativitás, önérvényesítés, normaismeret, normaalkalmazás, szerepismeret, kommunikációs helyzetelemzés és –értékelés, szerepviszonyok, körülmények, alkalmak és ezek összefüggései, önmeghatározás, a kommunikációs helyzethez, illetve a partnerhez, a partner előzetes ismereteihez való alkalmazkodás, a személyközi és publikus kommunikáció, műfajainak és módjának gyakoroltatása szimulált és "éles" helyzetekben, felhasználva a drámapedagógia eszköztárát, konfliktuskezelés)

- *Problémakezelés* (Probléma felismerés, problémaelemzés, megoldástervezés, időkezelés, időzítés, időbeosztás, út (utak) meghatározása, döntéshozás (indoklás), értékelés, korrekció)

- *Önismeret* (ismeretek szintje, attitűdök, képességek, ambíciók, lehetőségek)

- *Pályaorientáció* (információközvetítés, és információforráskezelésben való pedagógiai közreműködés, pálya-tapasztalatszerzés lehetőségeinek megteremtése, az aktuális döntéshozatal folyamatának támogatása)

Taneszköz-típusok

- Tudás és képességmérő feladatlapok, szoftverek, kérdőívek
- Munkafüzetek
- Vezérfonalmódszer-lapok
- Tankönyvek
- Tájékoztató füzetek

- Elektronikus információhordozók
- Olyan szövegek, amelyeknek példaanyaga vonatkoztatási kereteket nyújt, vitára, gondolkodásra inspirál: esetleírások, problémahelyzet-bemutatók, projektleírások

Az osztályfőnöki órák keretében évenként érintett témák

a házirend megbeszélése

balesetvédelem

tűzvédelem

fogászati ellenőrzés

tudatos egészségmegőrzés

szakemberek által tartott (vagy videós) előadásokra: dohányzás

drogok

szexuális felvilágosítás

pályaválasztási tanácsadás

1 órát minden hónap végén a hiányzások valamint a tanulmányi előmenetel megbeszélésére kell fordítani

9. évfolyam

Az egyes évfolyamokhoz tartozó speciális feladatok

- a belépő osztályokban, (9. évfolyamon) a megismerkedés és a közösség alakítása érdekében közös programok szervezése (családi kirándulások, karácsonyi, anyáknapra műsorok, farsang, nyílt napok, bemutató órák stb.)
- közreműködik a 12-es évfolyam búcsúztatásának megszervezésében

- tájékoztatja a szülőket arról, hogy az éves osztálykölségvetésben megjelennek a 12. évfolyamos tanulók búcsúztatásának költségei (szalagavatói meghívó, avatószalagok, ballagási tarisznyák)

Életpálya-építési ismeretek

EGY KIS TÍPUSTAN

A személyiségek különbözőségét vizsgáló típustannak és az egyéni önismereti játékoknak a segítségével az önismeret erősítése, pontosítása és összhangba hozása a pályaválasztással.

Lássuk , miből élünk !

A munkapiaccal összefüggő statisztikai adatok értelmezése, az egyéni célok nagyobb közösségi, társadalmi összefüggéseinek megismerése.

Aktuális cikk ismertetése az iskola környezetének munkapiacáról.

Diákmunka

A diákmunkával történő ismerkedésen keresztül az első munkapiaci tapasztalatok megbeszélése. Szómeghatározás-játék

Tartalomfeldolgozás

Riportkészítés, iskolai gyorsfelmérés a diákmunkákról.

Álláshirdetések , álláskeresés

A diákmunkák segítségével munkajogi ismeretekkel, szituációkkal,

hivatalos iratokkal és nyelvvel való ismerkedés.

Rászedett diákok (esetismertetés és megbeszélés)

- Tabu-játék

Egészségfejlesztés

Felfogások az egészségről

A gyerekek a 9. évfolyamot feltehetőleg egy új iskolatípusban kezdik. Más személyes környezetben, az eddigiektől eltérő vagy legalábbis részben eltérő tanári gárdával. Ezért érdemes ebben az új közegben általánosságban is beszélgetni velük az egészség, az egészségi állapot és a személyes jóllét problematikájáról. Minthogy bevezető óráról van szó, indokolt ezzel a témakörrel kapcsolatosan bizonyos tárgyi és korszerűnek tekinthető információk átadása. Érdekes és korosztályukhoz illeszkedő lehet egy tágabb fogalmi háló kimunkálása, amelynek során megbeszéljük, hogy miként alakult az egészségről való gondolkodás például történeti koronként, társadalmi csoportonként. Az elvi-elméleti tájékozódást követően a tanulóknak saját életükre kell e gondolatokat vonatkoztatniuk. Csoportmunka keretében érdemes vizsgálni, hogy a jóllét a konkrét mindennapokban miként érhető el.

Felfogások az életmódról

Az egészségi állapot jelenlegi és későbbi alakulása szempontjából kulcsfontosságú elem az életmód. Tekintsék át a diákok, hogy milyen különböző életvitelek képzelhetők el, milyen tényezők befolyásolhatják, határozhatják meg az életmód alakulását (pl. társadalmi csoporthoz való tartozás, életkor, történeti háttér). Az általános értelmezési keret áttekintését követően szükséges a személyes összefüggések áttekintése is, valamint annak feltárása, hogy saját életvitelüket hogyan alakítják és hogyan szeretnék alakítani.

„Vigyázat serdülők!”

Ebben az életkorban már sokat tudnak a diákok arról, hogy a serdülőkor milyen testi-lelki változásokkal jár. Ugyanakkor ritkán és keveset foglalkoznak azzal, hogy mindennapi életük konfliktusszituációi némiképp abból is fakadnak, hogy társadalmi pozíciójuk meglehetősen bizonytalan, még nem felnőttek, de már nem is gyerekek. Ennek a „köztes” élethelyzetnek a következményeit, sajátosságait tekintsék át a pedagógus segítségével, szem előtt tartva a megoldási lehetőségeket és azok összefüggéseit az egészségi állapottal.

Ki számít kortársnak?

Milyen kapcsolatai vannak a fiúknak és a lányoknak ebben a korban? Ki számít kortársnak? Mi jellemző a kortársakra (lelkileg, társadalmilag, kulturálisan, ízlésben)? Hogyan befolyásolják egymás véleményét a kortársak (zenei ízlésben, öltözködésben, véleményben, életmód összetevőiben)? Pozitív és negatív példák a kortársak hatására. Kortárs hatások felismerése és kezelése.

A külső megjelenés értékközvetítőként működik. Ezen az órán azzal a kérdéssel foglalkoznak a diákok, hogy a különböző megjelenések, az öltözködés milyen „üzeneteket” hordoznak. Mi az, amit ebből a diákok tudatosan vállalnak, mik azok, amelyeket nem. Az óra lehetőséget biztosít annak feldolgozására is, hogy a különböző társas környezetek milyen elvárásokat fogalmaznak meg az egyénnel szemben. Itt nyílik lehetőség annak megvitatására is, hogy mi lehet a kapcsolat a megjelenés és az önértékelés között.

Mi számít drognak – legális és illegális

A középiskolában ezen az órán kerülnek szóba a „veszélyes anyagok”. A tényleges ismeretek fényében érdemes áttekinteni a drogok csoportosítását legális és illegális besorolás szerint. Csoportmunka keretében ajánlott feldolgozni a drogokkal való lehetséges „találkozási” formákat, a különböző kontextusokat (saját élmény + haverok elmondása + olvasmányok + filmek). Előfordulhat, hogy a diákokban téves hiedelmek vannak a drogokkal kapcsolatban. Ezen elgondolások feltárása, megbeszélése, korrekciója szintén helyet kaphat ezen az órán.

Ajánlott segédanyag: videofilm „Mielőtt”.

Mi számít drognak? Alternatívák: testmozgás, kapcsolatok

Az előző óra folytatása. A téma feldolgozása annak a kérdésnek a tisztázásával bővíthet, hogy mire is „jó” a drog. Példák csoportosítása, például élménykeresés vagy lelki problémák enyhítése. Föltétlenül szükséges annak a kérdésnek a fölvetése is, hogy milyen kézenfekvő alternatívák lehetnek?

Kockázatok és veszélyek – a biztonság megőrzése

Ezen az órán a diákok készítenet kell, hogy kapjanak, hogy kritikusan, elemző módon tekintsék át, mi minden lehet az egészségre veszélyes, kockázatos dolog, továbbá, hogy mi lehet egészségforrás (ami védi vagy támogatja az egészséget). Érdemes átgondolni a veszély és a biztonság relatív voltát (például életkortól függő változások).

Változások és az egyensúly – összefoglalás

Ezen az összefoglaló órán áttekinthetjük mindazokat a témaköröket, amelyekkel a tanév során foglalkoztunk. A megbeszélés tengelyébe a tanév kezdéskor már érintett problémát tanácsos állítani, azt, hogy az érintett diákok már nem gyerekek és még nem is felnőttek: állandó változásban vannak. Napi aktualitás lehet számukra az is, hogy hol, kinél, milyen intézménynél, szolgáltatásnál lehetnek segítséget. Az is fontos kérdés, hogy valójában miben is segíthet a segítő.

10. évfolyam

Az egyes évfolyamokhoz tartozó speciális feladatok

- osztályfőnöki órákra a gyermekvédelmi felelőssel együttműködve meghívott előadók szervezése
- segítségnyújtás a fakultáció, illetve az emelt szintű érettségire felkészítő szakorák választásához
 - az igazgatói kínálat eljuttatása a tanulókhöz (február)
 - az előzetes jelentkezési lapok begyűjtése (február)
 - összevont fogadóóra szervezése szaktanárok, szülők, diákok részvételével (március)
 - a végleges kínálati űrlap kiosztása és begyűjtése (március)
 - a végleges névsor elkészítése (március)

a 12. évi várható kiadásokra gondolva az előtakarékosság megtervezése

Életpálya-építési ismeretek

10-osztályban tudatosuljon a tanulóban a pálya és személyiség megfelelésének jelentősége.

Legyen képes felismerni az önismeret szerepét a helyes pályaválasztásban.

Értse az érdeklődés jelentőségét a pályaválasztásban.

Legyen tisztában a tanulás jelentőségével.

Egészségfejlesztés

„Nyomás alatt” – helyem a világban – én és mások

Elvárások: társadalom, család, kortárs csoport, média

A kilencedik évfolyam anyaga az „Egészséges életmódok és a serdülés” címet viselte, tulajdonképpen ez a gondolatmenet folytatódik, amikor arra vállalkozunk, hogy feltérképezzük, milyen elvárásoknak kell megfelelniük a mai 16-17 éves kamaszoknak, és vajon eleget tudnak-e tenni ezeknek. A társadalom és a család elvárásaival gyakran nincsenek összhangban a kortárs csoport által közvetített kívánalmak. A média által – sokszor igen erőszakosan sugallt – elvárások, amelyek elsősorban az áruk és szolgáltatások eladását szolgálják, nagyon erősen befolyásolják a kortársak által elvárt magatartást is. Nincs könnyű helyzetben az a serdülő, aki megpróbál az összes irányába ható elvárásnak megfelelni. Ez gyakorlatilag nem is lehetséges, ezért számos konfliktus keletkezhet, amelyek felboríthatják az amúgy is igen érzékeny egyensúlyt. Nagyon fontos szempont, hogy a gyerekek az őket ért hatásokat megfelelő módon tudják értelmezni és értékelni.

A család hatása az életmódra

A család, ahogy ezt a korábbiakban már többször is tárgyaltuk, ez elsődleges szocializáció helyszíne, egyénenként eltérő, de ebben a korban gyengülő hatást gyakorol a serdülőkorú gyerekekre. Természetesen a jól, demokratikus elvek alapján működő, kiszámítható elvárásokat közvetítő család hatása erősebb, de jó, ha a szülők, nagyszülők is figyelembe veszik a kortárs csoport és a média hatását. Jó, ha tudjuk: még a magát liberálisnak tartó család is – a gyermek szemében – gyakran konzervatív üzeneteket közvetít, amit a gyerekek nehezebben fogadnak el. Ezen időszakban a család szerepe elsősorban az egyensúly megtartásában, a fékek beiktatásában, illetve a helyes értékelés elősegítésében fogalmazható meg. Ezen az órán a diákoknak lehetőségük nyílik annak mérlegelésére, hogy bizonyos életmódminták elutasítása vagy vállalása milyen mértékben saját átélt választásuk, illetőleg tiltakozás a család által kínált minták ellen.

A család hatása az életmódra

A család, ahogy ezt a korábbiakban már többször is tárgyaltuk, ez elsődleges szocializáció helyszíne, egyénenként eltérő, de ebben a korban gyengülő hatást gyakorol a serdülőkorú gyerekekre. Természetesen a jól, demokratikus elvek alapján működő, kiszámítható elvárásokat közvetítő család hatása erősebb, de jó, ha a szülők, nagyszülők is figyelembe veszik a kortárs csoport és a média hatását. Jó, ha tudjuk: még a magát liberálisnak tartó család is – a gyermek szemében – gyakran konzervatív üzeneteket közvetít, amit a gyerekek nehezebben fogadnak el. Ezen időszakban a család szerepe elsősorban az egyensúly megtartásában, a fékek beiktatásában, illetve a helyes értékelés elősegítésében fogalmazható meg. Ezen az órán a diákoknak lehetőségük nyílik annak mérlegelésére, hogy bizonyos életmódminták elutasítása vagy vállalása milyen mértékben saját átélt választásuk, illetőleg tiltakozás a család által kínált minták ellen.

Kortársak hatása az életmódra

Tovább folytatva az előző órán megkezdett gondolatsort, vegyük szemügyre, hogyan befolyásolják a kortárs csoportok az egyes gyerekek alkoholhoz, dohányzáshoz, illetve drogokhoz kapcsolódó viszonyát. Az alkohol – mint a társadalmilag elismert egyik tudatállapotot befolyásoló szer – a felnőtté válás egyik állomását jelképezi. A kortárs csoportok nyomása gyakran irányul arra, hogy az a „felnőtt” és „bátor”, aki nem ijed meg néhány pohár szesztől.

Mit üzen a média I.

Ebben az életkorban – támaszkodva egyébként más tantárgyak, tantárgyi modulok tartalmára – bátran vállalkozhatunk arra, hogy általában vizsgáljuk a média viselkedésre gyakorolt hatását. Nem kicsinyített kommunikációs szakemberek képzését kívánja ez a néhány óra előmozdítani, de szükséges a lehetőségekhez mérten módszeres elemzés tárgyává tenni a különböző tematikájú üzeneteket, azok viszonyát mindennapi életünkhöz. Érdekes kísérletek ismertek például az érzékelépszichológia területéről, amelyek meggyőzően demonstrálják az ún. szubliminális (küszöb alatti) ingerlés viselkedésbefolyásoló hatását.

Mit üzen a média II.

Ez az alkalom jó lehetőséget biztosít arra, hogy bizonyos elemi befolyásolási technikákkal ismerkedjenek meg a diákok. A befolyásolás demonstratív példája Thomas Mann: Mario és a varázsló című munkája, amely a középiskolában kötelező olvasmány. A kérdés tárgyalását előkészítheti ennek a műnek a tanulmányozása. Azt szeretnénk elérni, hogy a diákok ezen befolyásolási technikák hatásmechanizmusával megismerkedve ébredjenek rá: viselkedésünk, vélekedéseink, vágyaink, választásaink sok esetben nem autonóm döntéseink eredményei. Gyakran kiszolgáltatottak vagyunk. Ez a kiszolgáltatottság mérséklődik, ha tudatára ébredünk annak, hogy milyen mechanizmusok révén hat, érvényesül a befolyásoló hatás.

Társadalmi elvárások

Milyen társadalmi elvárások fogalmazódnak meg a diákok szerint a mindennapokban? Honnan tudjuk, hogy milyen elvárások fogalmazódnak meg velünk szemben? Ki milyen módon hozza tudomásunkra, hogy minek a megtételét vagy meg nem tételét várja, reméli vagy kívánja tőlünk? Ezen az órán a problémakör felvetése, kibontása lenne a feladat. Különös hangsúlyt kellene fektetni a kommunikációra, a kommunikáció többszintűségére, a lehetséges félreértésekre, a szó és a gesztusok egymáshoz való viszonyára. Jóllehet, a kamaszok látszólag minden kérdésre tudják a választ, de valójában nagy belső bizonytalanságokat élnek át. Állandóan ott van, természetesen rejtett formában a kérdés: „Kire hallgassak, ki segít eligazítani, kitől kérhetek segítséget?”

Társadalmi elvárások – devianciák

Ezen az órán azzal foglalkoznak a diákok, hogy a társadalmi elvárások milyen formákban jelennek meg: hogyan fogalmazódnak meg az értékek, a normák. Mit jelentenek életükben a hagyományok, a törvények (BTK). Mit lehet és mit nem a mai magyar társadalom normái és törvényei szerint? Fontos kérdés, hogy az aktuális osztályközösség mit tekint deviánsnak, kit tekint normasértőnek. Milyen közvetlen következményei vannak az ilyen viselkedésnek? Érdeemes bemutatni, eljátszani a konformitás jenségét demonstráló néhány jellegzetes kísérletet. (Ajánlott forrásmunka tanároknak: Aronson: A társas lény)

Kölcsönhatások

Az eddigi órák során javarészt elméletekkel, mások történeteivel ismerkedtek a diákok. A téma jobb megértése, átlátása érdekében ez alkalommal próbáljunk a saját átélés számára alkalmat teremteni. Azzal a kérdéssel foglalkoznak ugyanis a diákok ezen az órán, hogy a deviancia, a normasértés mennyiben tekinthető egyéni „teljesítménynek”, illetőleg a társas interakciók „termékének”. Játékot javasolunk: „Címkézés”. A mindössze 10 perces játék eredményeképpen kiderül: a homlokunkra ragasztott címke – még ha mi magunk nem is ismerjük annak tartalmát – a társak tevékeny együttműködése révén garantálja, hogy annak megfelelően fogunk viselkedni. A deviáns karrier nemcsak a deviáns cselekményt feltételezi, de a minősítés magunkévá tételét is.

Meg akarok felelni?

Az év utolsó ilyen tematikájú osztályfőnöki óráján az önértékelés és a társadalmi (csoportbeli) presztízs összefüggéseit vizsgálják a diákok a pedagógus segítségével. Ismét a felelősség és a döntés problematikája kerül az érdeklődés homlokterébe. Két témakör nevesített említése szükséges: a párkapcsolatok (szexualitás) és az illegális drogok. Kiváló alkalom kínálkozik arra, hogy ezen tematikák összefüggésében párban vagy kiscsoportokban bonyolítsanak le kockázathaszon elemzést a diákok. Fontos! – Nem az eredményekre kell hangsúlyt fektetni, hanem a folyamatra.

11. évfolyam

Az egyes évfolyamokhoz tartozó speciális feladatok

A patronáló mentori rendszer megszervezése az osztályt tanító tanárok körében ott, ahol az osztályfőnök már nem tanítja az osztályt, vagy annak egy részét.

A fakultációs tantárgyak leadási és felvételi dokumentumainak kiosztása és begyűjtése (csak tanév végén lehetséges, írásbeli szülői kérelem alapján, az adott szaktanárokkal egyeztetve)

Az osztályfőnök tájékoztatja a szülőket és a tanulókat arról, hogy az éves osztálykölségvetésben megjelennek a 12. évfolyamos tanulók búcsúztatásának költségei (ballagási virágok a ballagó tanulóknak, az osztályfőnöknek és helyettesének. a ballagók búcsúztatásának megszervezése:

- műsor összeállítása
- búcsúbeszédok korrektúrázása
- rendezői feladatok ellátása a ballagás idején

A 12. évi várható kiadásokra gondolva az előtakarékosság megtervezése

Életpálya-építési ismeretek

11-13 osztályban tudja összehasonlítani az egyes pályák jellemzőit (azonosság, különbség).

Tudjon önállóan tájékozódni a pályaválasztási dokumentumokban.

Legyen tisztában az életszerepek változásaival.

Legyen képes tisztázni a munkahelyi feladatokat és elvárásokat.

Tudja alkalmazni az álláskeresés különböző technikáit.

Értse meg az ember munkalehetőségei, valamint a gazdasági-társadalmi és az ebből következő foglalkoztatási viszonyok közötti összefüggéseket.

Egészségfejlesztés

Hogyan tovább? Melyik úton?

A társadalmi együttélés szabályai. Hogyan jönnek létre a szabályok? Gyakorlat

A társadalmi együttélési szabályok kialakulása és fontossága jól demonstrálható az úgynevezett „Tao-Ceti” játékkal. A játék lényege, hogy 4–6 fős kiscsoportok egy megadott szabályrendszeren belül töreksenek konszenzusos döntést hozni, majd a kiscsoportok egyeztetik nézeteiket a szabályokról. A nagycsoport is konszenzust alakít ki. Cél: a szexualitással kapcsolatos értékek, beállítódások és előítéletek tisztázása, szembeállítása, valamint annak bemutatása, hogy a társadalmi együttélés szabályai olykor nehéz, indulatokat is kiváltó egyezkedés eredményeként jönnek létre.

A társadalmi normaalkotás folyamata (norma, szabály, szokás)

Az óra során arra hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy mindennapi életünket – különböző eredetű – szokások és normák szabályozzák. A szokások kialakításában nagy szerepük van az egyes embereknek és kisebb közösségeiknek. A szokások alapvetően abban különböznek a normáktól,

hogy az utóbbiak rendszerint írásbeli formát öltenek. Rávilágítunk az erkölcsi, a társadalmi és a jogi normák közötti különbségekre. Az egyes emberek és közösségeik – a kulturális, földrajzi, gazdasági és vallási környezettől erősen befolyásolt – nézeteit, megfogalmazott elvárásait foglalhatjuk össze az erkölcsi norma fogalmában. Az egyes csoportok által megfogalmazott normák – társadalmi elfogadottság esetén – a társadalmi norma rangjára emelkedhetnek. A jogi szabályok a modern társadalmakban írott formában jelennek meg. Társadalmi rendszerenként, történelmi koronként eltérő, hogy egy adott országban milyen testület vagy szervezet hozhat mindenkire kötelező szabályokat. Nem ritka, hogy egyes országokban például táplálkozási szokások a társadalmi (vallási) norma rangjára emelkedtek (az iszlám és a zsidó vallás uralta területeken például az alkohol vagy a sertéshús fogyasztásának tilalma).

Eltérés a szokásostól: táplálkozás

Az előző óra már alapot nyújt arra, hogy a tanulókkal együtt közösen megvizsgáljuk, vajon ismerünk-e olyan táplálkozási szokásokat, amelyek a szokásostól eltérnek, és vajon mi lehet az oka ennek az eltérésnek. A tanulókkal közösen összegyűjtött eltérések (pl.: hús-, tejfehérje-, gabonaszármazék-, gyümölcscukor-mentes táplálkozás) eltérő okokra vezethetők vissza. Korábban már volt szó például a vallási okról. Számos egyéb oka is lehet az eltérő táplálkozási szokásoknak, így betegség (lisztérzékenység), kulturális környezet (sok nyers étel fogyasztása), illetve az anyagi helyzet. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy aktuális divatirányzatok, kiélezett élethelyzetek, továbbá akár filmek is befolyásolhatják a táplálkozás szokásokat. (Filmajánlat – „Életben maradtak” című film.)

Eltérés a szokásostól: Párkapcsolati minták

Ezen az órán a tanulókkal közösen továbbgondoljuk, vajon a társadalmi elvárások mit fogalmaznak meg felénk a párkapcsolatok terén. Melyek azok a párkapcsolatok, amelyek megfelelnek az általános elvárásnak és melyek nem? Vajon van-e összefüggés a kulturális, erkölcsi és vallási környezet és a közvetített minták között? A legtöbb társadalomban a családi (férfi-nő) kapcsolatok az elfogadottak, mégis – különösen a 60-as években sokat lehetett hallani a nagyobb csoportok (kommunák) együttéléséről. Vajon milyen előnyökkel és hátrányokkal járhat az együttélésnek ez a formája? Napjainkban igen gyakori a párok házasság nélküli tartós együttélése. Milyen lényeges különbségek fedezhetők fel a házasság és a tartós együttélés között?

Eltérés a szokásostól a szexualitás mindennapjai

A korábbi órán áttekintettük a párkapcsolatokat, amelyeknek az alapja – jó esetben – a tartós érzelmi kapcsolat. Az ezen az alapon kialakult harmonikus szexuális kapcsolat megalapozhatja az életre szóló monogám házasságokat, amelyekben a születendő gyermekek biztos családi háttér mellett növekedhetnek. Az általánostól eltérő, szokatlan szexuális szokások (homoszexualitás, gyakori párváltás stb.) általában a társadalom elítélését vonják maguk után. Vizsgáljuk meg közösen: vajon ezek a kérdések az egyes egyének magánügyei vagy éppen ellenkezőleg a

közösségre tartoznak? Milyen szerepe van az előítéleteknek a szexuális szokások megítélésben? Jogosan követelik-e például a homoszexuálisokat képviselő civil szervezetek, hogy az azonos neműek is köthessenek házasságot és fogadhassanak örökbe gyerekeket?

Eltérés a normáktól: alkohol és drog I.

Az emberiség ősidők óta használ olyan szereket, amelyek alkalmasak arra, hogy időlegesen megváltozott tudatállapotot idézzenek elő. Ezek a hagyományosan és elsősorban fájdalomcsillapításra használt szerek (ópiumszármazékok) az idők folyamán elszakadtak eredeti funkciójuktól. Az emberek sokszor bódító hatásuk miatt használják ezeket az anyagokat. Hasznos lehet, ha az óra során bemutatjuk, hogy Európában elsősorban az alkohol fogyasztásával érték el az emberek a megváltozott tudatállapotot (alkoholos kultúrájú országok), míg például Indiában a Khat (marijuana) az egyházi liturgia része (kábitószeres kultúrájú országok). Ha a jogi aspektust világítjuk meg, akkor különbséget kell tennünk legális és illegális szerek között. Az alkohol és a dohány a világ legtöbb országában legális szer (kivéve az iszlám országokat az alkohol szempontjából). A kábítószeres (ópiumszármazékok, serkentők, szintetikus szerek) a világ országaiban általában tiltottak, de ismerünk olyan társadalmat is, amelyik legalizálta egyes szerek (marijuana) forgalmát. Ezen és a következő órán javasoljuk, tekintsek át, milyen következményekkel járhat a drogok fogyasztása. Vegyék számba az egészséget károsító hatásokat, a jogi következményeket. Jó, ha kitérnek a drogfogyasztásnak a párkapcsolatokra gyakorolt hatására, vagy éppen a függőség következményeire. Arányban állnak-e az esetleges rövid távú előnyök – ha vannak ilyenek – a hosszabb távú kedvezőtlen következményekkel? Elfogulatlan, nyílt beszélgetést lenne szerencsés kezdeményezni a diákokkal, melynek során bátran vállalhatják saját tényleges álláspontjukat, ugyanakkor bátoríthatjuk őket a mérlegelésre.

Eltérés a normáktól: alkohol és drog II.

Az érzelmi, szellemi és testi biztonság megőrzése az egészséges kiegyensúlyozott élet fontos összetevője. Hasznos lehet, ha a gyerekek különbséget tudnak tenni a veszély és a veszélyes fogalompar jelentése között. Hasznos, ha áttekintik, hogy milyen szituációk adódnak a mindennapokban, amelyek magukban rejtik a veszélyt. Milyen készségek szükségesek ahhoz, hogy felismerjük és elkerüljük ezeket a szituációkat. Milyen szerepe lehet a csoportnyomásnak a rizikó vállalásában? Mi a szerepe az önismeretnek, a felelősségérzetnek? Mi szükséges ahhoz, hogy a helyes döntést hozzuk meg? E területen is eredményesebb a baj megelőzése, amit egy mondatban úgy fogalmazhatunk meg: „Maradj a napos oldalon!”.

Következmények: deviáns karrier

Ezen az órán ismét egy korábban érintett témával foglalkozunk: a személyiség részét képező, belsővé váló minősítés jelentőségével a „deviáns karrier” szempontjából. A téma feldolgozását

segíti, ha valamilyen szépirodalmi alkotáson vagy filmen keresztül követhetik, érthetik meg a diákok, hogy a minősítés, a csoportba sorolás egy idő után önálló életet kezd élni, öntudatlanul is elvárásokat igazolunk. A pedagógus munkáját segíti, ha megismerkedik az „önbeteljesítő jóslat – Pygmalion effektus” hatásmechanizmusával. A diákok saját élményszerzését nagyban segítheti, ha a témakör feldolgozása során szerep-, szituációs játékokat veszünk igénybe. Fontos annak az összefüggésnek az átlátása, melynek révén élő kapcsolat teremődik a mindennapok és a távolabbi jövő várható vagy elkerülhetetlennek látszó eseményei között.

Önismeret, kommunikáció, pályaválasztás

Számos kutatást ismerünk, amely arról tájékoztat, hogy a pályaválasztási döntések olykor elhamarkodottan, saját tényleges késztetéseink és lehetőségeink valódi ismerete nélkül születik meg. A középiskola 11. évfolyamában a pályaválasztás kérdése megkerülhetetlenné válik. Mi kell ahhoz, hogy jó döntést hozzunk, milyenek is vagyunk valójában, mi érdekel, mi köt le, mit szeretnénk csinálni? Ezeket a kérdéseket szükséges áttekinteni. Különösen szerencsés lenne újra kézbe venni a 8. évfolyamban írott kis fogalmazást: „Életem 10 év múlva”. Vajon hogyan látták a diákok akkor a jövőjüket, és hogyan látják 3 év elmúltával. Ez az összehasonlítás kiváló alkalom lenne annak megismerésére, hogy milyen változékony is az ember, holott úgy képzeljük, hogy következetesek vagyunk, lényegi kérdésekben nem változunk. Az óra legfontosabb mondanivalója, hogy a jó pályaválasztási döntések elsősorban az önismereten múlnak, továbbá, hogy a sikeresség egyik leglényegesebb összetevője a jó illeszkedés: a személy és a pálya kínálta lehetőségek összefüggésében.

„Maradj a napos oldalon!”

A 7. órán az illegális kábítószerrel kapcsolatban már megfogalmaztuk az üzenetet, hogy a veszélyekkel szembeni legnagyobb védeltséget az jelenti, ha mindig a napos oldalon járunk. Ez a tétel azonban nem korlátozódik az említett problémakörre. Ezen az összefoglaló, áttekintő órán arra kérjük a diákokat, hogy vizsgálják meg: jelenlegi életviszonyaik között mit jelent a „napos oldalon lét”, milyen eltérések lehetnek, látják-e, hogy ezekből mi következhet hosszú távon saját személyes életükre nézvést, és mi történhet szeretteikkel, a hozzájuk kapcsolódó különböző személyekkel. Milyen típusú felelősséget kell és lehet vállalni? Ezek a vállalások mit jelentenek a mindennapokban?

12. évfolyam

Az egyes évfolyamokhoz tartozó speciális feladatok

A szalagavatói előkészületek segítése: osztálytánc, meghívók, ruhák stb.

Az éves költségvetés megtervezése (lásd 10.11-ben is):

- szalagavatói költségek
- tábló
- érettségi büfé költségei
- bankett költségei
- búcsú a tanároktól, az iskolától

Az egyetemek, főiskolák nyitott napjain való részvétel megszervezése

Beiskolázás, a felvételi lapok kitöltésének segítése

Tájékoztatás az érettségi utáni munkavállalás lehetőségeiről

Az érettségire történő jelentkezési lapok kiosztása, begyűjtése

Életpálya-építési ismeretek

11-12 osztályban tudja összehasonlítani az egyes pályák jellemzőit (azonosság, különbség).

Tudjon önállóan tájékozódni a pályaválasztási dokumentumokban.

Legyen tisztában az életszerepek változásaival.

Legyen képes tisztázni a munkahelyi feladatokat és elvárásokat.

Tudja alkalmazni az álláskeresés különböző technikáit.

Értse meg az ember munkalehetőségei, valamint a gazdasági-társadalmi és az ebből következő foglalkoztatási viszonyok közötti összefüggéseket.

Egészségfejlesztés

Felelősség a közösségért

A felnőtté válás folyamata a döntések tükrében, pályaválasztás

Ebben az évben az osztályfőnöki órák egészségvédelmi témáit a felelősség a közösségért gondolat hatja át. Az egészséges életmód összetevőit most a növekedés és a felnőtté válás szemszögéből tekintjük át. Ez az aspektus lehetőséget biztosít arra, hogy hozzájáruljunk ahhoz, hogy a végzős gyerekek előtt álló nehéz élethelyzetekben segítséget nyújtsunk. A felnőtté válás

folyamatát – leegyszerűsítve – úgy is áttekinthetjük, mint a döntési kompetencia változásának menetét. A tanulók egyre több élethelyzetben hoznak olyan saját döntést, amely alapvetően befolyásolhatja jövőbeni életüket, egészségüket. Egyre önállóbban határoznak életmódjukról, kapcsolataikról, a környezethez való viszonyukról. Ezen időszak talán legfontosabb döntése a pályaválasztás. E döntés során nemcsak önmagukról kell reális képpel rendelkezniük, hanem azzal is tisztában kell lenniük, hogy a környezetük milyen képet alakított ki róluk. Rendelkezniük kell azokkal a képességekkel és jártasságokkal, amelyek megkönnyítik azt, hogy elfogadják más döntéseit, még akkor is, ha az a személyüket érintik.

Döntések, döntések!

Ezen az órán a döntések meghozatalához vezető útról, a döntési technikák, a döntéseket befolyásoló tényezők feltérképezését javasoljuk. A döntés – sokszor mondják – egy pillanat műve, de sokszor gyötrelmes és nehéz folyamat előzi meg. Gyűjtsenek össze a diákok olyan helyzeteket, amelyekben az elmúlt egy hónap alatt dönteniük kellett. Válasszanak ki a gyerekek által vázolt szituációkból néhány jellemzőt. A szituációk közös kiválasztását követően gondolkodjanak azon, vajon milyen szakaszai lehetnek a döntési folyamatnak. Mit kell mérlegelni, milyen információk szükségesek, milyen hatásai lehetnek a döntésnek, meg kell-e vizsgálni a másokra gyakorolt hatást, mi van, ha másként döntünk, mi van ha esetleg nem döntünk? A folyamat modellezését követően, gondolkodjanak el azon, vajon milyen mód adódik a döntések értékelésére. Mindvégig tartsák szem előtt, hogy csak a reális döntéseknek van esélyük.

Döntések életmódomban: kapcsolatok

Döntéseink jelentős része összefüggésben van életmódunkkal, ezen belül is kapcsolatainkkal. Próbáljanak olyan döntéseket találni a tanulók életében, amikor döntéseik befolyásolták kapcsolataikat. Biztosan találnak olyan helyzetet, amikor barátságok születéséről vagy éppen megszakadásáról hoztak örömteli vagy éppen fájdalmas döntést. Vajon hogyan befolyásolják ezen kapcsolati döntések az egyes emberek életmódját? Milyen hatásokkal kell számolni? Milyen szerepe lehet az önismeretnek és mások ismeretének? Fel lehet-e készülni a kudarc elviselésére? Milyen szerepe van a kapcsolatokban a hiteles kommunikációnak? Szögezzük le: a kapcsolatokat érintő döntések mindegyike érinteni fogja testi-lelki egyensúlyunkat. Ha felborul az egyensúly, célunk az lehet, hogy mindent megtegyünk a helyreállítása érdekében.

Döntések életmódomban: táplálkozás, mozgás, személyes higiéné

A következő órán arra keressük a választ, hogy az egészséges életvitel három fontos területén milyen személyes kompetenciákkal rendelkeznek a tanulók. Kérjük meg a gyerekeket, próbáljanak meg visszaemlékezni arra, mikortól rendelkeznek önálló döntési jogkörrel a táplálkozás, a mozgás és a személyes higiéné területén. Melyik területen és mikor nyerték el szuverenitásukat. Gondolkodjanak el azon, hogy ők, ha gyermekeik lesznek, ugyanezen területeken mikor engedik át a döntést. Miért akkor? Szerintük milyen képességek szükségesek

ahhoz, hogy az ember maga döntsön saját ügyeiben? Mit szólnának ahhoz, ha mondjuk, gyermekük tízéves korában bejelentené, hogy többet nem fog húst enni? A címben jelzett területeken meghozott döntések vajon rövid, közép- vagy hosszú távon befolyásolják az egyének egészségét? Mi lehet a rossz döntés következménye?

A döntések hatása: rövid távon – hosszú távon

Ezen az órán azt tekintsék át, hogy az egyes döntések milyen távon „fejtik ki” hatásukat. Minden döntésnek vagy éppen a döntés hiányának következményei vannak. Ezen következmények egy része azonnal vagy rövid távon érzékelhető lesz, de egyes – esetleg nem várt – eredmény csak hosszabb távon ismerhető fel. Vajon van-e lehetőség arra, hogy mai döntésünk hosszú távú eredményét megismerhessük? Milyen módszerek állhatnak rendelkezésünkre? Képzeljének el egy mindennapi döntést, és vizsgálják meg, melyek a rövid távú, ma is jól látható következményei, majd próbálják felmérni a közép és hosszú távú következményeket. Milyen információkra van szükségünk a jövőbeni következmények felmérésére?

13. évfolyam

Az egyes évfolyamokhoz tartozó speciális feladatok

A szalagavatói előkészületek segítése: osztálytánc, meghívók, ruhák stb.

Az éves költségvetés megtervezése (lásd 10.11-ben is):

- szalagavatói költségek
- tabló
- érettségi büfé költségei
- bankett költségei
- búcsú a tanároktól, az iskolától

Az egyetemek, főiskolák nyitott napjain való részvétel megszervezése

Beiskolázás, a felvételi lapok kitöltésének segítése

Tájékoztatás az érettségi utáni munkavállalás lehetőségeiről

Az érettségire történő jelentkezési lapok kiosztása, begyűjtése

Életpálya-építési ismeretek

11-13 osztályban tudja összehasonlítani az egyes pályák jellemzőit (azonosság, különbség).

Tudjon önállóan tájékozódni a pályaválasztási dokumentumokban.

Legyen tisztában az életszerepek változásaival.

Legyen képes tisztázni a munkahelyi feladatokat és elvárásokat.

Tudja alkalmazni az álláskeresés különböző technikáit.

Értse meg az ember munkalehetőségei, valamint a gazdasági-társadalmi és az ebből következő foglalkoztatási viszonyok közötti összefüggéseket.

Egészségfejlesztés

Hogyan tovább? Melyik úton?

Hogyan képelem el a családom?

Kérjük meg a diákokat, hogy gondolják végig, hogyan képzelik el életüket 10-15 év múlva. Most elsősorban azt gondolják végig, hogy milyen családot szeretnének. Vajon milyen elvek mentén fogják gyerekeiket nevelni? Hogy látják most, mennyire alkalmazzák majd a saját szüleiktől megismert nevelési elveket? Van-e olyan mondat („Amíg az én kenyeremet eszed...”), amelyet gyakran halottak szüleiktől, és ők nem akarják majd ugyanezt gyermeküknek mondani? Mi az, amit ma úgy látnak, hogy fontos lesz 10-15 év múlva a családi élet és a gyerekek nevelése szempontjából. Gondolják azt végig, hogy napjainkban a szemünk előtt lejátszódó információs forradalom mennyire lesz hatással a családra, a kapcsolatokra, a gyerekek nevelésére. Milyen szerepe van a tradíciónak az elsődleges szocializációban?

Hogyan képelem a munkám?

Folytassák az előretéteket, és most azzal a gondolattal játszanak el, hogy hogyan képzelik a tanulók önmagukat 10-15 év múlva a munka világában. Kinek milyen tervei vannak? Vajon ma tehetnek-e azért, hogy jövőbeni terveik valóra váljanak? Gondolják végig, milyen szerepe van a munkának a kapcsolatok, a családi élet, illetve a kiegyensúlyozott életvitel szempontjából. Hogyan lehet kezelni a munkahelyi kudarcokat? Szét lehet-e választani a magán- és a munkahelyi problémákat? Képzeljék el azt a helyzetet, ha valamilyen ok miatt nem válhat valóra elképzelésük. Milyen hatással lesz ez életmódjukra, családi életükre?

Közösségért érzett felelősség: a környezet

Ezen az órán folytatódik a jövőbe tekintő leltárkészítés. A beszélgetés elsősorban a manapság szinte mindenkit foglalkoztató környezeti problémák köré szerveződjön. A diákok már nagyon sok mindent tudnak fizikából, biológiából és kémiából a környezeti problémák okairól. Ezen

tudás fényében vizsgálják meg, hogy milyen konzekvenciákat, következményeket ismernek fel, amelyek befolyásolják saját életük alakulását. Az irányított beszélgetés során azt tekintsék át, hogy egy mai cselekedet milyen következményekkel járhat a tágabb környezetre nézve.

Egészséges életmódok és az életminőség

A tanév utolsó órái. Egészséges életmódok társadalmi csoportonként az életpálya függvényében. Az életminőség összetevői, (munka, család, jövedelem, szabadidő, szórakozás stb.). Ezek elérésének lehetőségét mennyiben határozzák meg az objektív körülmények és mennyire az egyéni akarat és energiabefektetés? Hogyan és meddig terjedhetnek célkitűzéseink a korlátozott lehetőségek között? Vannak reális és teljesíthetetlen vágyak. Kérdés, hogy ezzel miképpen tudunk megbirkózni mindennapjainkban? Méltán felvetődhet a kérdés, hogy ki elégedettebb a sorsával – az örökké elégedetlen, új célokat kitűző, vagy a sorsával kiegyező ember?

Helyem a világban

Helyem a világban – helyem a jövőben. Adják vagy kivívom a helyem a világban – megszerzem vagy kialakítom azt. Mi az értékesebb? Mit jelent a mindennapok szempontjából az önmegvalósítás (egyéni célok, kívánságok elérése, beteljesülése) vagy szükségességünk visszaigazolása másoktól? Győzelem vagy legyőzés? Harc és együttműködés a pozíciószerezés folyamatában. A vesztes-vesztes (nulla összegű) játszmák cserélhetők-e kettős nyereséggel járó együttműködésre? Vajon milyen személyes kompetenciák szükségesek ahhoz, hogy megfelelő egyensúlyra találjunk az érdekérvényesítés, illetőleg az érdekegyeztetés vonatkozásában?

Az óra folyamán kapjon lehetőséget mindkét nézet, de komolyan mérlegeljék azt a szempontot is, hogy valóban lehet-e elégedett, „boldog” az az ember, aki a társai ellenében kíván érvényesülni?

A szülői értekezlet általános „vázlata”

1. Induló osztályokban:

- az osztályfőnökség várható időtartamának közlése
- az osztályfőnök-helyettes bemutatása

- az iskola 12 évfolyamos és gyakorlóiskolai jellegének bemutatása
- a tanulókat szolgáló lehetőségek felsorolása:
 - iskolaorvos, védőnő, gyógytestnevelő, gyermekvédelmi felelős

- szakkörök, énekkar, sportkörök, filmklub
- könyvtár, számítógépterem
- szakmai tartalmú diákcserek
- diákszínpad, iskolaújság, DÖK, önkéntes munka
- szabadidős programok, nyári táborok
 - az iskolai alapítvány szerepe, a támogatások rendszere
 - a kapcsolattartás (tanár-szülő, szülő-szülő) módjai, lehetőségei: telefon, ímél, ellenőrző, hivatalos, írásbeli értesítés
 - a szülők hozzájárulásával, az osztályba járó tanulók elérhetőségi lehetőségeinek ismertetése
 - az osztályfőnök elérhetősége és a szaktanárok fogadó órái
 - az ellenőrzőben az osztályzatok vezetése tanulók által, bejegyzés, aláírás a tanárok, és a szülők által
 - az iskolai dokumentumok ismertetése (Házirend)
 - az SZMK vezetőjének felkérése, megválasztása.

Egyéb osztályokban:

- beszámoló az elmúlt időszakokról
 - a kiváló teljesítményt nyújtó, illetve aktív önkéntes munkát végző tanulók kiemelése, dicsérete
 - a lezajlott programok tanulságai
 - az osztályban és a tanárok között bekövetkezett változások
 - tanulmányi munka értékelése
 - magatartási problémák megvitatása
- mulasztásokkal kapcsolatos információk közlése

2. Beszélgetés kezdeményezése a korosztályt érintő nevelési kérdésekről. Az ehhez kapcsolódó közös feladatok megvitatása

3. A szülőkkel való találkozások és a tájékoztatás rendje

4. Az SZMK vezetőjének meghallgatása

5. Tervek: várható programok közös feladatok, vállalások

6. Aktuális pénzügyek

Az Osztályfőnöki órák ajánlott témái

Az osztályfőnöki órákat adott esetben összevontan is megtarthatjuk, például egy-egy múzeum- vagy színházlátogatás, illetve egy hétvégi kirándulás keretében. Ezeken a közös programokon az alábbiakban felsorolt témák közül több komplex módon közelíthető meg.

Ajánlott témakörök a kilencedik és a tizedik évfolyamokon

- Az önállóságra törekvő személyiség fejlődésének indirekt irányítása: igényesség erkölcsi, kulturális és érzelmi vonatkozásban
- Felelősségtudat, lelkiismeret, becsület, tisztesség
- Akaraterő, önévelés
- Az idős emberek, a rászorulóak segítése, az elesettek iránti empátia fejlesztése
- Az átlagostól eltérő emberek (testi, ill. szellemi fogyatékosok) védelme, támogatása
- Kamaszkori labilitás, a felnőttek elutasítása és a felnőttekhez való kötődés konfliktusa
- Tolerancia, türelem, szolidaritás
- Menekülés a szenvedés elől, a lehetséges kiút
- Családi életre nevelés, jövőkép alakítása
- Munkamegosztás a családban, a családi költségvetés
- Önmagunk megvalósítása, sikeres életút, az ember boldogulása, boldogsága
- Az ember kötődése családjához, barátaihoz, nagyobb közösségekhez, a társadalomhoz, nyitottsága a világra

- Szakmák, foglalkozások, hivatások elemzése, hogyan igazodjunk el a világban?

- Folyamatos önművelés, az újra, a változásokra fogékony rugalmas gondolkodás, az intelligencia fejlesztése

- A szabadidő értelmes, tartalmas eltöltése, igényes válogatás a sokféle kínálkozó lehetőség közül
- A céltalanság, a dologtalanság, a szeretethiány és a „senkihez sem tartozás” felelőtlensége vezet a nihilista társaságokhoz (alkohol, kábítószer)
- Környezetünk rendszeres ápolása, alakítása, természeti adottságaink védelme a városokban, falun és a természetben egyaránt
- Környezetvédelem, természetkutató táborok, akadályversenyek programjának elkészítése, az ifik munkájának segítése
- Történelmi és nemzeti hagyományaink, művészettörténeti értékeink megismerése, őrzése
- Magyar vagyok, nemzeti azonosságtudat, a különbözőség iránti tolerancia, szolidaritás
- Az ember szabadsága véleményalkotásában és döntéseiben
- Az egyén felelőssége a jövő társadalmának alakításában, demokratikus szavazások, választások

Ajánlott témakörök a tizenegyedik és a tizenkettedik évfolyamokon

- Emberi kapcsolatok elmélyülése, egymás közt, ill. a felnőttekkel
- Autonómia és egymásra utaltság
- Az ember társas lény: a szocializáció tudatos fejlesztése, a csoport és egyén viszonya
- A hagyomány és a kultúra személyiségformáló ereje
- A társadalom által kialakított erkölcsi normák, normarendszerek, az individuális etika
- Erkölcsi alapértékek az európai civilizációban: a személyiség integritása, kényszermentesség, kölcsönösség, méltányosság, részvét, tisztelet
- Önnevelés, önfegyelem, jellem, illem, képességek, erények alakítása
- Tetteinkért viselt felelősség és mások sorsáért ránk háruló felelősség vállalása a családban, baráti, iskolai és egyéb közösségekben
- A beteg, magatehetetlen ember ápolása, gondozása, a felelősségtudat kialakítása, az öregedés erkölcsi kérdései
- Szabadság és meghatározottság
- Demokráciában élünk, a választás szabadsága és felelőssége
- Törvény és lelkiismeret, szándék, cselekedet, következmény
- A szeretet és az erkölcs, a személyi szabadság és az individuális szeretet
- A szeretet: birtoklás, kisajátítás, vagy összetartozás, felelősség, tapintat
- Szerelem - szexualitás; szerelem – házasság
- A pénz szerepe életünkben, az adózás kötelezettsége, az adózás rendszere

- A jólét, az élet minőségének erkölcsi kérdései
- Továbbtanulás, pályaválasztás, elődeink által "kipárnázott", vagy "magunk által kiharcolt" pályát válasszunk?
- Munkahelykeresés, kapcsolatfelvétel
 - o szóban: megjelenés, fellépés, tárgyalási készség
 - o írásban. pályázatok, önéletrajz készítése
- Az erkölcs és a jog eltérő illetékessége
- Alapvető jogi ismeretek, eligazodás a hivatalos eljárásokban, a ránk vonatkozó törvényekben
- A törvénytisztelet és a polgári engedetlenség, a szabadság értelmezése
- Társadalmi szolidaritás, társadalmi igazságosság
- A tudományos - technológiai fejlődés és az ember
- A jövő nemzedékekkel, illetve az élővilág rendjének és sokféleségének megőrzésével kapcsolatos feladataink

Természetesen az osztályfőnöki órák tematikáit rugalmasan kell kezelni úgy, hogy az adott osztályhoz alkalmazkodjon.

Lehetőleg olyan légkört kell kialakítani, amelyben a diákok beszélgetést kezdeményeznek és folytatnak egymással és az osztályfőnökükkel, a problémákat nyíltan el merik mondani és meg merik vitatni.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	180	180	180	160
Heti óraszám	5	5	5	5

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	180	180	180	180	160
Heti óraszám	5	5	5	5	5

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

9–12. évfolyam

Célok és feladatok

Az iskolai testnevelés és sport –mozgásos tevékenység lévén –ismeretrendszerével, értékeivel, illetve funkciójával –sajátosan összetett műveltségi terület. Megkülönböztetett részét képezi a tanulók testi, motoros, lelki, értelmi, érzelmi és szociális fejlődését szolgáló teljes körű iskolai egészségfejlesztésnek, az intézményi komplex mozgásprogramnak, valamint a személyiségfejlesztésnek és a tehetséggondozásnak. A rendszeres fizikai aktivitásjelentős szerepet játszik a magyar társadalom jövője szempontjából, nevezetesen az egészséget és az életminőséget döntően befolyásoló, számos, nem fertőző népbetegség (túlsúly, kövérség, szív-és érrendszeri, daganatos, mozgásszervi, lelki betegségek, táplálkozási zavarok, testképzavarok, szenvedélybetegségek) elsődleges megelőzésében. A motoros képességfejlesztéssel a fittség szervi megalapozása (keringés, vázizomzat, csontozat, ízületi mozgékonyosság) is a prevenciót szolgálja. A tanulók képessé válnak saját fittségi szintjüket értékelni, saját szintjüknek, képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelő fejlesztőhatású mozgásprogramot kidolgozni, illetve azt végrehajtani. A rendszeres testnevelés és sporttevékenység révén könnyebben elviselik a stresszt, a fizikai, lelki és szellemi terheléseket. A mozgásaiban művelt egyén a széleskörű mozgásképesség-és mozgáskészség-bázisát képes változó körülmények között tudatosan, tervezetten a mindennapi egészségfejlesztés és –megőrzés szolgálatába állítani.

A műveltségi terület egyik stratégiai célja a tanulók élethosszig tartó, egészségtudatos, fizikailag aktív életvezetésre szocializálása. Az életkornak, érdeklődésnek és fizikai állapotnak megfelelő rendszeres fizikai aktivitás élethossziglan igényt teremt az öntevékeny testedzésre, önálló sportolásra és motoros önkifejezésre. A testnevelés és sport műveltségi terület másik stratégiai célja a motoros műveltség eszközeivel történő személyiség fejlesztés. A motoros tanulás, a motorikus cselekvésbiztonság fejlesztése folyamatában fejlődnek a tanulók személyes készségei, képességei, kompetenciái. A műveltségterületi motoros cselekvések a problémamegoldó és kritikus gondolkodás valamint a kreativitás fejlesztéséhez is hozzájárulnak. Az önismerettel, az önkontrollal, a szabály követőmagatartással együtt a feladatorientált kapcsolatteremtés és együttműködés szintje is fejlődik. Az egyéni és közös célok eléréséért, a közösségi sikerek együttes megélése során a testnevelés és sport a küzdeni tudásra, a kudarc és a monotonia tűrésére is nevel. A személyiség fejlesztőhatása eredményeként a tanulók stabilan képesek követni a szabályokat, elfogadni a normákat és mintákat, a megmérettetést és az értékelést. Nélkülözhetetlen a mozgástanulás szerepe a saját testkép megismerésében és a testtudat kialakításában. A fenti stratégiai célok megvalósulásához szükséges a játék-és sportkultúrában való jártasság, valamint az igény az egészséges és esztétikus test, a biomechanikailag helyes testtartás, az egészségközpontú tevékenységrendszer kialakítására és fenntartására. A testnevelés és sporttevékenységek révén a tanulók gyakorlatias és a mindennapokban is hasznosítható tudást szereznek a rendszeres fizikai aktivitás előnyeiről és hatásairól, ezáltal fejlődik egészségi és edzettségi állapotuk, személyiségük, megbecsülik a teljesítményekhez szükséges erőfeszítéseket. Az iskolai testnevelés és sport adja a bázisát a sporttörténeti hagyományokkal rendelkező, sikerekben gazdag nemzeti élsportnak. A harmadik stratégiai cél a tehetséggondozás, a sportban tehetségesek felkarolása -a tanuló erős és gyenge oldalát egyaránt támogatva, segítve. A magyar és egyetemes sport hagyományai és értékei, illetve élsportolóink példa értékű teljesítményének megismerése segíti a nemzeti azonosságtudat fejlesztését, az emberi teljesítmény elismerését. A hazai és világversenyek figyelemmel kísérése támogatja a morális értékeket, a fair play szellemének érvényesülését, valamint az európai és az egyetemes közösséghez való tartozást. A differenciálás és a motiváció a tanulóközpontú fejlesztés kiemelt alapelvei. Az esélyegyenlőséget biztosító elvfigyelembe veszi a gyermekek testi, lelki és szociális állapotának természetszerű különbözőségeit, eltérő fejlődési lehetőségeit.

A testnevelés és sport a tanulási nehézségek kezelésében a sajátos nevelési igényű, a hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett gyermekek fejlesztésében és a társadalmi integrációban betöltött szerepe, mint alapelv, szintén hangsúlyos.

A testnevelés és sport műveltségterület kiemelt operatív céljai:

—A mozgáskészség fejlesztése, a fitness és edzettségi szint fejlesztése, amely szoros kapcsolatban áll a rendszeres preventív fizikai aktivitással (természetes mozgások, helyes testtartás kialakítása és fenntartása, motoros képességek fejlesztése, a terhelés összetevői és jelentősége, testtömeg index, táplálkozás és egészségmegőrző szokásrendszer).

—A motoros képességek, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése, amelyek a sportági készségek kialakítását eredményezik (technika, taktika).

—A testnevelési és sportági tevékenységhez kötődő ismeretek fejlesztése (bemelegítés, terhelés és fejlesztési összetevők, gyakorlás, mérés és értékelés; játékokkal és sportágakkal kapcsolatos szabályismeretek, sporttörténeti ismeretek)

—Részvétel a szabadidős, diák-és versenysportban, sportágválasztás, a kiválasztás és utánpótlás-nevelés elősegítése révén olyan képességek és készségek kialakítása, amelyek élethosszig tartó rendszeres fizikai aktivitást eredményeznek.

—Személyiségfejlesztés, szociális és érzelmi képességek fejlesztése, erősítése (siker és kudarc, győzelem és vereség feldolgozása, szociális kapcsolatrendszer fejlesztése, alkalmazkodás, konfliktuskezelés, a csapathoz tartozás érzelmei, az együvé tartozás erősítése; testtudat), a lelki egészség erősítése és fejlesztése, a szükséges prevenciók folyamatok és tevékenységek kialakítása.

—Preventív és egészségtudatos szokások fejlesztése (mozgásszükséglet-kielégítés szokásai, egészségkárosító motoros tevékenység tudatos elkerülése, egészséges életvitel szükségleteivel kapcsolatos értékek és szokások, sporttevékenységgel kapcsolatos egészségügyi szokások).

A 9–12. évfolyamon a tudatos, rendszeres képzés és öntevékenykedés a jellemző, ahol az iskolai motoros aktivitás mellett egyre hangsúlyosabb a rekreatív, szabadidős fizikai tevékenység, a tehetségek számára pedig az érvényesülés az élsportban

1. Mozgásműveltség, mozgáskultúra.

Motoros képességfejlesztés: edzettség, fittség

—Egyénileg, párban és csoportban, eszközzel és eszköz nélkül végzett minőségelvű motoros tevékenység.

—Konkrét sportági tevékenységre és mozgásanyagra fejlesztett kondicionális és koordinációs képességfejlesztés.

—Általános és sportág specifikus bemelegítő mozgásanyag tervezése és feladatmegoldásai.

—Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés és tervezés egyénileg, párban, csoportban különböző eszközök segítségével és eszközök nélkül.

—Motoros tesztek állapotfelmérés.

—Biomechanikailag helyes testtartás.

—Testépítés –minden izomcsoport sokoldalú fejlesztése módszeresen az optimális testösszetétel érdekében –betartva a gerinc és ízületvédelem szabályait.

Motoros készségfejlesztés –mozgástanulás

—A természetes mozgások alkalmazása sportág specifikus jelleggel.

—Egyénileg, párban vagy csoportban végzett sportágak technikai és taktikai elemei, magas cselekvési biztonsággal.

—A tudatos helyzetfelismerő és feladatmegoldó képességek és készségek fejlesztése, új mozgásanyag elsajátításával.

- Tapasztalatszerzés a külföldi és hazai történelmi és modern sportjátékok technikai és taktikai készletéről.
- Tánc, néptánc, művészeti előadás, történelmi táncok, társastánc, vetélkedők mozgásos feladatokkal.

Játék

- Játéktípusok, szabályok, stratégiák gyakorlati alkalmazása.
- Testnevelési és sportjátékok taktikai és stratégiai elemei.
- Inklúzióra érzékenyítő játékok.
- Kooperatív, kreatív testnevelési és sportjátékok.
- Preventív játékok és tevékenységek a vízben.

Versenyzés

- Sportági versenyhelyzetek gyakorlása.
- Versenytapasztalatok a diáksport, az élsport vagy a szabadidősport területén.
- Egyéni csúcsteljesítmény a diákversenyeken vagy egyéb versenyrendszerekben.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

- Egyedül, párban, csoportban, csapatban végrehajtható egészséget megalapozó és fejlesztőmotoros tevékenységformák.
- Egészséges, mozgás gazdag életmód kialakítása.
- Életvezetés: rendszeres fizikai aktivitás és hatásrendszerének tudatosítása.
- Terhelés alakítása és kontrollja.
- Optimális testtömeg, ideális testsúly és fittségi paraméterek elérése, megtartása.
- Stressz-és feszültségoldó gyakorlatok.

2. Ismeretek, személyiségfejlesztés

Motoros képességfejlesztés: terhelés, edzettség, fittség

- A fittség és edzettség kritériumai, élettani, edzéseméleti jellemzői és alkalmazása, önértékelés.
- A terhelés élettani és pszichés értelmezése.
- Edzésterv, edzettség és a mérés ismeretei, hatásuk a fejlődésre.

Motoros készségfejlesztés –mozgástanulás

- Térbeli, az energia befektetésre vonatkozó tudatosság (idő, gyorsaság, erő, állóképesség), valamint a mozgáskapcsolatok felismerése a természetes mozgásokban és a sportági technikákban, taktikákban, stratégiákban.
- Sportági mozgásanyag technikai és taktikai repertoárjának ismerete, alkalmazási területei, értékelése a hatékonyság jegyében.
- Új sportági ismeretek és rendszerek európai és más országokból.
- Tánc, művészeti előadás, alternatív mozgásformák képességszintnek megfelelő alkalmazása az önreflexió és az önkifejezés érdekében.
- Testkulturális tanulmányok, a testnevelés és a sport tananyagainak tematikus rendszere.
- Társtanítás, tutorálás mozgásos programokban és gyakorlatokban.

Játék

- Testnevelési és sportjátékok szabályrendszere és kritikai értelmezése közösség-, illetve csapatépítő funkcióval.

—Játékszabályok és játéktípusok kapcsolatrendszere, szabálytudat és alkalmazás. Játékstratégiák adaptív technika és taktika alkalmazásával, értékelésével.—Személyes és társas folyamatok a megismerésben, értékelésben, asszertivitásban és sikerorientáltságban.

Versenyzés

- Sportágak szabályrendszere, alkalmazási képessége.
- Sportversenyek szervezése és korosztályi rendszerek.
- Sportszerűség, sikerorientáltság és kudarc tűrőképesség a sportban és azon kívül.
- Sportágak, versenyszámok rendszerei, alkalmazási területei az önmegvalósításban.
- Olimpia-és sportágtörténeti ismeretek, rendszerek alkalmazása, a teljesítmény elismerése.
- A magyar és nemzetközi sport sikerei, értékelési rendszerei.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

- A mozgásműveltség, mozgáskultúra és egészségkultúra elméleti háttere, történetisége és fejlődési lehetőségei.
- Primer prevenció és életvezetés kapcsolatrendszere: szokásrendszer, egészségfejlesztés, egészségmegőrzés.
- A rendszeres testmozgás és egészségtudatosság kapcsolatrendszerei: elhízás, korszerű táplálkozás, egészséges életmód és életvitel, káros szenvedélyek, teljesítménynövelő szerek.
- A rendszeres fizikai aktivitás és sport hatása a szervezetre, a helyes testtartásra.
- Biztonság, baleset-megelőzés és környezettudatosság.
- Érzelem-, feszültség szabályozás és agresszió megelőzése a motoros tevékenységek révén.
- Egyéni felelősség és döntés az egészséges életvitel és a szabadidős tevékenységek megvalósításában.

Fejlesztési követelmények

A testnevelés céljaként megfogalmazott alapvető követelmény minden tanuló számára, hogy az alkalmazás szintjén rendszeresen műveljék mindazon tanult tevékenységformákat, amelyről tudják, hogy az egészség megőrzésében meghatározó szerepe van. Egyszerűbben fogalmazva: rendszeresen végezzenek testedzést. A mozgáskultúra fejlesztése érdekében állandóan növeljék motorikus képességeik színvonalát (erő, gyorsaság, állóképesség), hogy lehetővé váljon az atlétika, torna, sportjátékok, küzdősportok, úszás ismereteinek elsajátítása a teljesítő képes tudás szintjén. Alakuljon ki a tanulóknál a cselekvésbiztonság érzése, amely a mozgáskultúra eredményeként hozzájárul ahhoz, hogy a rendszeres fizikai aktivitás beépüljön életvitelükbe. Alakuljon ki a tanulóknál a mozgásos tevékenységformák háttérében lévő fizikai, biológiai, pedagógiai elvek megismerésének és értelmezésének szükséglete. Ismerjék a sporttörténet legfontosabb eseményeit, a világszínvonalon teljesítő versenyzőket, érdeklődjenek a magyar és a nemzetközi sportélet eseményei iránt.

Négy évfolyamos képzés

9. évfolyam

Belépő tevékenységformák

A tanulók mozgásához, átszervezéséhez szükséges vezényszavak, alakzatok használata. Gimnasztikai alapformák és a testtartást javító gyakorlatok. A kondicionális képességeknek a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése. A belépő diákok tudásszintjének összehangolása, a különbségek csökkentése. Az atlétikai mozgásanyagból a választott futások, dobások és ugrások technikai szintjének kialakítása. A torna mozgásanyagába lévő talajon végrehajtott elemek, elemkapcsolatok elsajátítása. A választott sportjátékok üzése egyszerű szabályok szerint, törekvés az összjátékra. A természetben üzhető sportágak közül lehetőség szerint legalább egynek a gyakorlása. Változatos sportágak megismertetése a diákokkal. Küzdőfeladatok és játékok elsajátítása. Birkózás, Úszás az úszni nem tudók számára (hátúszás), aerobic.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Rendgyakorlatok Sorakozó vonalban. Menet megindítása és megállítása. Testfordulatok helyben. Az utasítások gyors és pontos végrehajtása. Alakzatok, mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Variációk a ritmusban, a tempóban történő változtatással, rendgyakorlatok zene nélkül és zenére is.

Előkészítés, prevenció Általánosan és sokoldalúan fejlesztő erősítő, nyújtó hatású 4-8 ütemű szabad, illetve szabadgyakorlati alapformájú páros és társas gyakorlatok. A biomechanikailag helyes testtartást biztosító gyakorlatok. gimnasztikai gyakorlatok egyidejű fejlesztő hatásokkal, kiemelten a mély hát- és hasizmok, a függesztő öv, a lábboltozat izomzatának optimális és precíz működése által. Skoliozis ellen ható gyakorlatok.

Gimnasztikai gyakorlatok alkalmazása az izommunka jellege szerint (nyújtó, erősítő, ernyesztő-lazító) arányosan, minden testrész mozgásaira kiterjedően, növekvő önállósággal a gyakorlatok kiválasztásában, növekvő önállósággal a gyakorlatsorok összeállításában.

Atlétikai feladatmegoldások

Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális, témakörtől függő (cél) gyakorlatok. Az 5-8. osztályban végzett futóiskolai feladatok gyorsabban, erősebben és tudatosabban. Futóiskolai és futófeladatok bemutatás nélküli végrehajtása. Iramfutások. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának további növelésével, az önismeretre, a korábbi tapasztalatokra épített, a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Akadályok felett 5–4–3 lépéses ritmusfutások könnyített magasságon és távolságon. Tartós és résztávós állóképesség-fejlesztő módszerek gyakorlása. Futóiskola: futás térd- és sarokemeléssel. Dzsogolás, helyben. Keresztező futás, futás hátrafelé

Atlétika: Szökdelő és ugróiskola: galoppszökdelés váltott lábbal, indiánszökdelés váltott és páros karú lendítéssel. Szökdelések egy lábon, váltott lábon, ezek kombinációi. Futó-ugró lépések. Sorozatugrások helyből indulva és 3-4 lépés után. Fel- és leugrások zsámolyra, átugrások, sorozatszökdelések zsámolyokon. Ugrókötel

gyakorlatok.

Dobóiskola: hajítások, lökések helyből. Párokban egymással szemben és háttal felállásból. Dobóterpesz elsajátítása.. Forgatás, ívképzés helyből dobásokkal. A lábemelő, forgató mozgását hangsúlyozó dobások. Célba dobások. (A dobásokat mindkét oldalról végeztessük.) Különböző szerekekkel, változatos dobásformák végrehajtása egy és két kézzel, különböző kiinduló helyzetekből. Speciális erősítés kézi súlyzókkal, súlyzókkal, erőgépekkel.

Futások: Állórajtok, (indulás elől, hátul lévő lábbal), rajtversenyek 20-30 m távon. Fokozó futás, iramfutás. Gyorsfutás 60-100 m-en. Futóversenyek. Tartós futás

Ugrások Távolugrás: Helyből távolugrás. Guggoló technikával távolugrás rövid nekifutás után.. Az elugrás biztosítása erőteljes elrugaszkodással, a kar- és láblendítés fokozásával. Guggoló távolugrás nekifutással. A nekifutás ritmusának kialakítása. Távolugróversenyek

Dobások: Kislabda hajítás: távolba, helyből és nekifutással, ívképzésre törekvéssel, 3 lépéses dobóritmus kialakításával. Dobóversenyek, célba dobás.

Torna

A vállöv, valamint a csípőizület mozgáshatárát növelő nyújtó, illetve lazító hatású, a láb elugró, a hasizom, a törzsizom a kar húzó-, a váll támasztóerejét növelő szabad-, és szerygyakorlatok különböző testhelyzetekben (támasz, függés, vegyes helyzetek) végzett gyakorlatok.

Szerygyakorlatok

Talaj: Gurulóátfordulás előre és hátra, majd különböző kiinduló helyzetekből, különböző befejező helyzetekbe. Sorozat gurulóátfordulás előre és hátra. Emelés fejállásba, gurulás előre állásba. Mérlegállás. Rövid elemkapcsolatok.

Gyűrű (fiúk): Függésben
aplendület.

Gerenda (lányok és fiúk): Járás előre – oldalt - hátra. Különböző testhelyzetek a gerendán: állások, térdelések, guggolás, fekvőtámasz. Átmenetek egyik testhelyzetből a másikba. Leugrás: függőleges repülés.

Szekerényugrás: 4 részes szekrényen felguggolás leugrás. A dobantó használatának elsajátítása különböző feladatokkal.

Testnevelési és sportjátékok A labda nélkül végzett mozgások – szlalom futások (változó irányokba), vágások, irányváltások, taposások helyben, súlypontemelkedések, ugrások páros és egy lábbal, váltott lábbal – gyakorlási hatékonyságának, játékban való eredményes használatának továbbfejlesztése. Az alapmozgások nagyszámú variációja irányban, sebességnöveléssel. A reakcióidő és a társ mozdulatára reagálás optimumának elérése. A helyezkedés, helyzetfelismerés továbbfejlesztése a labdáért való harcban, cselek labdával és labda nélkül, küzdések váll-váll érintéssel a labda megszerzéséhez.

Labdás ügyességfejlesztés egy-két labdával, a labdás ügyességfejlesztés összetettebb játéka: a labda fogadása, kezelése fokozódó lendületben,

magasságban, távolságban, a labda továbbítása gyorsabban, lendületesebb, változó magasságokban, futás közben, labdavezetés, haladás a labdával gyors irányváltásokkal és ritmusváltásokkal. Az adott sportjáték technikái gyakorlása testnevelési játékokban, kidobós, fogójátékok labdával, labdaszerző és védő játékok, cicajátékok, pontszerzők, stilizált játékok, szabadon alkalmazott technikai-taktikai elemek és szabályismeretek mellett is. A mozgástanulást segítő eszközök használata (szemüveg, célkeret stb.). Bonyolultabb - kooperatív, kreatív testnevelési és sportjátékok (pl. játékszabályok dinamikus változtatása, esélykiegyenlítő játékok, fordított eredményszámítás). Összetett, csoportos váltóversenyek labdával, labdavezetéssel, különböző átadásokkal. Akadályversenyek sportági feladatok beiktatásával. Labdás csapatjátékok.

Kézilabda

Labda fogása, labda elkapása, a labda dobása. Mozcások labda nélkül a pálya egész területén. Alapállás. Játékszabályok ismertetése és elsajátítása. Labdaátadások (felső egykezes átadás, pattintott átadás) helyben, helyzet- és helyváltoztatással

Kosárlabda

Labda fogása, labda elkapása, a labda dobása. Mozcások labda nélkül a pálya egész területén. Alapállás labdával a kézben. Labdavezetés helyben különböző feladatokkal, labdavezetés haladással. Labdavezetés ügyesebb és ügyetlenebbik kézzel. Megindulás, megállás, sarkazás. Kosárra dobások álló helyből. Játékszabályok ismertetése és elsajátítása. Labdaátadások (mellső kétkezes átadás, pattintott átadás) helyben, helyzet- és helyváltoztatással Játékszabályok ismertetése és elsajátítása.

Labdarúgás

Laza emberfogás posztok szerint. A védőjátékos helyezkedése. Szabadulás a védőtől gyors elfutással. Álló és mozgó labda rúgásának technikai formái. Labdavezetés belsővel. Fejelés. Játék helyzetek 2:1, 3:2 elleni játék. Játékszabályok ismertetése és elsajátítása.

Röplabda

Alapállás, alapfelállás a pályán. Alkar és kosárérintések saját fej fölé helyben és haladással. Alkarternisz, Zsinórlabda. Játékszabályok ismertetése és elsajátítása.

Természetben üzhető sportok

Az iskola földrajzi helyzetétől függően a téli sporttevékenységek (korcsolya, sí, szánkó) gyakorlása az időjárástól meghatározott mértékben. Tájékozódási futás, kerékpározás terepen, gördeszka, görkorcsolya stb.(amire lehetőség van).

Önvédelmi és küzdősportok

Küzdőfeladatok és játékok párokban különböző testhelyzetekbe. Küzdőgyakorlatok labdával. Emelések, hordások különböző testhelyzetekben. Birkózás állásban, fogáskeresés. Alapvető fogásmódok. Grundbirkózó versenyek.

Úszás

Biztonságos mozgás és tájékozódás a vízben, víz alatt. hátúszás és/vagy gyorsúszás, egyszerű rajttal, fordulóval. A saját teljesítményre vonatkozó

önértékelés. Vízből mentés passzív társsal kis távolságon. Az úszással összefüggő balesetvédelmi utasítások és az uszoda, fürdő viselkedési szabályai ismerete, betartása. Az úszóerő és az állóképesség fejlesztése, ennek során a monotóniatűrő erősítése, a vízben történő tájékozódás javítása. Az erőközlés gazdaságosabbá tétele vízen és a víz alatti úszások során, a pihenés nélkül megtett táv növelése legalább két úszásnemben. A vízben mozgások során a levegővétel automatikussá és optimálissá tétele a bonyolultabb mozgásvariációk elvégzése során is. Az úzás prevenció és rekreáció előnyeinek tudatosítása.

Fogalmak

Kondicionális képességek: erő, gyorsaság, állóképesség. Az egyes sportági tevékenységek kapcsán megismerhető fogalmak: támaszhelyzet, ívképzés, gyorsulás. Sportági verseny- és játékszabályok.

A továbbhaladás feltételei

Alakzatok felvétele a vezényszavaknak megfelelően. Gimnasztikai feladatok végrehajtása utasításra, néhány testtartást javító gyakorlat bemutatás utáni végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének javulása. Mérhető atlétikai teljesítményekben javulás főleg a technikai végrehajtás tökéletesítése révén. Elemkapcsolatok végrehajtása választott szereken segítségadás mellett. Aktív részvétel a választott sportjátékokban. Aktív részvétel egy természetben űzhető sportágakban Aktív részvétel a küzdőjátékokban és feladatokban. Folyamatos úzás 25 méteren.

10. évfolyam

Belépő tevékenységformák

A tanulók mozgatásához, átszervezéséhez szükséges vezényszavak, alakzatok használata. Gimnasztikai alapformák és a testtartást javító gyakorlatok. Különböző sebességű járások, átmenetek. A kondicionális képességeknek a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése. Az atlétikai mozgásanyagból a választott futások, dobások és ugrások technikai szintjének kialakítása, javítása és gyakorlása A torna mozgásanyagában választott szergyakorlatok elemek, elemkapcsolatok elsajátítása. A választott sportjátékok űzése szabályok szerint, törekvés az összjátékra. A természetben űzhető sportágak közül lehetőség szerint legalább egynek a gyakorlása. Különböző és játékok elsajátítása. Birkózás, Úzás az úszni nem tudók számára (mellúzás), aerobic.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Rendgyakorlatok

Menet megindítása és megállítása. Helyben járásból átmenet lépésbe. Menetsebesség és a lépéshossz változtatása járás közben. Egyszerű alakzatok kialakítása. Testfordulatok helyben. Az utasítások gyors és pontos végrehajtása.

Előkészítés, prevenció Általánosan és sokoldalúan fejlesztő erősítő, nyújtó hatású 4-8 ütemű szabad, illetve szabadgyakorlati alapformájú páros és társas gyakorlatok. A biomechanikailag helyes testtartást biztosító gyakorlatok. Zenés gimnasztika. Gimnasztikai gyakorlatok alkalmazása az izommunka jellege szerint (nyújtó, erősítő, ernyesztő-lazító) arányosan, minden testrész mozgásaira kiterjedően, növekvő önállósággal a gyakorlatok kiválasztásában, növekvő önállósággal a gyakorlatsorok összeállításában.

Atlétikai jellegű feladatmegoldások

Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális, témakörre függő (cél) gyakorlatok. Az 5-8. osztályban végzett futóiskolai feladatok gyorsabban, erősebben és tudatosabban. Futóiskolai és futófeladatok bemutatás nélküli végrehajtása. Iramfutások. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának további növelésével, az önismeretre, a korábbi tapasztalatokra épített, a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Akadályok felett 5–4–3 lépéses ritmusfutások könnyített magasságon és távolságon. Tartós és résztávos állóképesség-fejlesztő módszerek gyakorlása.

Futóiskola: futás térd- és sarokemeléssel. Dzsoggolás, helyben és haladásban, szkipelés helyben és haladással. Keresztező futás, futás hátrafelé

Szökdelő-, és ugróiskola: galoppszökdelés váltott lábbal, indiánszökdelés váltott és páros karú lendítéssel. Szökdelések egy lábon, váltott lábon, ezek kombinációi. Futó - ugró lépések.

Sorozatugrások helyből indulva és 3-4 lépés után. Fel- és leugrások zsámolyra, 3-4-5 részes szekrényre, átugrások az előbbi szereken egy, illetve páros lábon. Ugrókötel gyakorlatok.

Dobóiskola: hajítások, lökések, vetések különböző helyzetekből medicinlabdával, súlygolyóval, egyéb szerekekkel. Forgatás, ívképzés helyből dobásokkal. A lábemelő, forgató mozgását hangsúlyozó dobások. Célbadobások. (A dobásokat mindkét oldalról végeztessük.)

Futások: Állórajtok (indulás elől, hátul lévő lábbal), térdelőrajt elsajátítása, rajtversenyek 20-30 m távon. Fokozó futás, iramfutás. Gyorsfutás 60-100 m-en. Futóversenyek. Tartós futás 2000 m.

Ugrások Magasugrás: 3-5 lépés nekifutással ugrások léccel felett, különböző irányból történő indulással és ugrásfeladattal. Lépő magasugrás megismertetése. A megfelelő felugrás, légmunka a talajra érkezés kialakítása.

Távolugrás: Helyből sorozat távolugrás. Guggoló technikával távolugrás nekifutás után. Az elugrás biztosítása erőteljes elrugaszkodással, a kar- és láblendítés fokozásával. A nekifutás távolságának kimérése. Lépő távolugrás elsajátítása. Az elugrás biztosítása erőteljes elrugaszkodással, a kar- és láblendítés fokozásával. Távolugró versenyek.

Dobások: Kislabda hajítás: távolba, helyből és nekifutással, ívképzésre törekvéssel, 3 lépéses dobóritmus gyakorlása

Súlylökés: fiúk 4-5 kg-os, lányok 3-4 kg-os súlygolyóval. A lökő mozdulat kialakítása, Lökések helyből járásból, elfordulással. Oldalfelállásból súlylökés. Dobóversenyek.

feladat megoldások A vállöv, valamint a csípőizület mozgáshatárát növelő nyújtó, illetve lazító hatású, a láb elugró, a hasizom, a törzsizom a karhúzó-, a váll támasztóerejét növelő szabad-, és szerygyakorlatok, különböző testhelyzetekben (támasz, függés, vegyes helyzetek) végzett gyakorlatok.

Talaj: Gurulóátfordulás előre és hátra ismétlése. Sorozat gurulóátfordulás előre és hátra. Emelés fejjállásba, ereszkedés kiindulóhelyzetbe. Guggolásból emelkedés mérlegállásba. Fellendülés futólagos kézállásba segítségadással. A segítségadó szerep fontosságának tudatosítása. Tigrisbukfenc.

Szerygyakorlatok *Gyűrű (fiúk):* Függésben alaplendület. Lendület előre zsugorfüggésbe. Lebegőfüggés. Emelés lebegőfüggésbe.

Gerenda (lányok): Járás előre – oldalt – hátra. Helyzetből testhelyzetek a gerendán: állások, térdelések, guggolás, fekvőtámasz. Ismétlés.. Táncos alaplépések. Felugrás karlendítéssel magastartásba. Felugrás két lábról érkezés egy lábra különböző lábtartásokkal. Leugrás: függőleges repülés.

Székényugrás: Fiúk és lányok: 4 és 5 részes székényen hosszában gurulóátfordulás előre. széltében guggoló átugrás:

Ritmikus gimnasztika: A ritmikus gimnasztika legalapvetőbb elemei. Járások, fordulatok, átugrások, testhelyzetek, íves tartások. Törekvés együttmozgásra a zenével. Labdás gyakorlatok: labda feldobása, elkapása, különböző feladatok a labda repülési szakaszában. Gurítások a testen és a talajon.

Testnevelési és sportjátékok

A labda nélkül végzett mozgások – szlalom futások (változó irányokba), vágások, irányváltások, taposások helyben, súlypontemelkedések, ugrások páros és egy lábbal, váltott lábbal – gyakorlási hatékonyságának, játékban való eredményes használatának továbbfejlesztése. Az alapmozgások nagyszámú variációja irányban, sebességnöveléssel. A reakcióidő és a társ mozdulatára reagálás optimumának elérése. A helyezkedés, helyzetfelismerés továbbfejlesztése a labdáért való harcban, cselek labdával és labda nélkül, küzdelem váll-váll érintéssel a labda megszerzéséhez. Labdás ügyességfejlesztés egy-két labdával, a labdás ügyességfejlesztés összetettebb játéka: a labda fogadása, kezelése fokozódó lendületben, magasságban, távolságban, a labda továbbítása gyorsabban, lendületesebb, változó magasságokban, futás közben, labdavezetés, haladás a labdával gyors irányváltásokkal és ritmusváltásokkal. Az adott sportjáték technikai gyakorlása testnevelési játékokban, kidobás, fogójátékok labdával, labdaszerző és védő játékok, cicajátékok, pontszerzők, stilizált játékok, szabadon alkalmazott technikai-taktikai elemek és szabályismeretek mellett is. A mozgástanulást segítő eszközök használata (szemüveg, célkeret stb.). Bonyolultabb - kooperatív, kreatív - testnevelési és sportjátékok (pl. játékszabályok dinamikus változtatása, esélykiegyenlítő játékok, fordított eredményszámítás). Összetett, csoportos váltóversenyek labdával,

labdavezetéssel, különböző átadásokkal. Akadályversenyek sportági feladatok beiktatásával. Labdás csapatjátékok.

- Kézilabda** A védőjátékos mozgása. Védekezés egy és két zavaró játékosal, a védők helyezkedése a kijelölt területeken. A védelem fellazítása, betörés, kapura lövés. különböző magasságokból érkező labda elfogása. Kapura lövés. A támadó és védő szerepek ismertetése.
- Kosárlabda** Az emberfogásos védekezés alapelvei: védővonal, védőtávolság hátrahelyezkedés. Védőtől való elszakadás cselezéssel, gyors indulással, iram- és irányváltoztatással. Páros lefutások. Egy leütésből fektetett dobás. Játék helyzetek: 1:1, 2:1 elleni támadás és védekezés. Ötletjáték két kosárra.
- Labdarúgás** Laza emberfogás posztok szerint. A védőjátékos helyezkedése. Szabadulás a védőtől gyors elfutással. Álló és mozgó labda rúgásának technikai formái. Labdavezetés belsővel. Fejelés. Játék helyzetek 2:1, 3:2 elleni játék
- Röplabda** Alkar és kosárérintések saját fej fölé helyben és haladással. Kosár és alkarérintések párokban különböző feladatokkal. Kosár és alkarérintés a falra és a háló felett párokban. 1:1 elleni játék a háló felett csökkentett pályán.
- Természetben üzhet** Az iskola földrajzi helyzetétől függően a téli sporttevékenységek (korcsolya, sí, szánkó) gyakorlása az időjárástól meghatározott mértékben. Tájékoztató futás, kerékpározás terepen, gördeszka, görkorcsolya stb.(amire lehetőség van)
- Önvédelem:** Küzdőfeladatok és játékok párokban különböző testhelyzetekben. Küzdőgyakorlatok labdával. Emelések, hordások különböző testhelyzetekben. Birkózás állásban, fogáskeresés. Alapvető fogásmódok. Grundbirkózó versenyek.
- Úszás.** *Gyakorlás három úszásnemben, a technika csiszolása a gazdaságosabb erőközlés érdekében. Az úszás távjának növelése, a haladás és pihenő arányának javítása, az úszás adta monotonia túrése. Úszások 800–1000–1200 m-en választott technikával. A szabályos rajtok (fejesugrás, vízből indulás) és az úszás összekötése optimális sebességmegtartással. Az úszásnemek megfelelő és szabályos fordulók (bukó, átcsapós) és a célbaérés elsajátítása.*
- Fogalmak:** Kondicionális képességek: erő, gyorsaság, állóképesség. Az egyes sportági tevékenységek kapcsán megismerhető fogalmak: támaszhelyzet, ívképzés, gyorsulás. Sportági verseny- és játékszabályok.

A továbbhaladás feltételei

Alakzatok felvétele a vezényszavaknak megfelelően. Gimnasztikai feladatok végrehajtása utasításra, néhány testtartást javító gyakorlat bemutatás utáni végrehajtása. A kondicionális

képességek szintjének javulása. Mérhető atlétikai teljesítményekben javulás főleg a technikai végrehajtás tökéletesítése révén. Elemkapcsolatok végrehajtása választott szereken segítségadás mellett. Aktív részvétel a választott sportjátékokban. Aktív részvétel egy természetben űzhető sportágban. Aktív részvétel a küzdőjátékokban és feladatokban. Folyamatos úszás 25 méteren.

11. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Önálló csapatalakítás, bemelegítés, gyakorlás és játékszervezés. A közvetlen tanári irányítást többnyire nélkülöző, a támadás és védekezés megszervezésére, a csapatösszeállításra és az értékelésre vonatkozó megbeszélések a gyakorlásokba építve. Szituációk, feladatok megoldása, melyek során önálló az egyéni és/vagy társas döntéshozatal - a sportszerűség, tolerancia és empátia szem előtt tartásával.

Az óra szervezéséhez szükséges vezényszavak, alakzatok használata. Különböző sebességű járások, futások, átmenetek végrehajtása. Sokféle gimnasztikai alapforma, illetve kéziszer-gyakorlat ismerete, 2-3 alapforma alkalmazása. A helyes testtartást javító gyakorlatok használata. A kondicionális képességeknek (különösen az erő és az állóképesség) a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése. Az atlétikai mozgásanyagból a futások, dobások és ugrások választott technikáinak gyakorlása, javítása, törekvés a mérhető teljesítmények növelésére. A torna választott szerein elemkapcsolatok önálló összeállítása, törekvés pontos végrehajtásra. A választott sportjátékokban a tanult technikai elemek tudatos alkalmazása, a játékszabályok ismerete. A természetben űzhető sportágak közül lehetőség szerint legalább egynek a gyakorlása. Küzdősportok technikai elemeinek gyakorlása. Folyamatos úszás mindkét választott úszásnemben. Gyorsúszás elsajátítása. Ritmikus gimnasztika.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Rendgyakorlatok Sorakozás különböző alakzatokban. Figurális menetek, futások. Fejlődések, szakadozások. Menetsebesség és a lépéshossz változtatása. Helyben járás, helyben futás. Átmenet a járásból futásba és vissza. A tanulók tudatos, fegyelmezett magatartásának kialakítása.

Előkészítés, prevenció A differenciáltan összeállított gyakorlatok bemutatása átlagos mozgásbiztonsággal, szükség esetén segítő biztosítással. Esztétikus, fegyelmezett, feszes testtartású végrehajtás. Differenciált gyakorlási mennyiség és minőség okai, következményei. Gyengeségek ellensúlyozása képességfejlesztéssel, gyakorlással. Kis tanári segítséggel, aktív tevékenykedés gyakorlási és versenyszituációban. Részleges önállóság és segítségadás az egyéni, páros és társas feladatokban. Gimnasztika: a 10. évfolyam előírása szerint. Biomechanikailag helyes testtartást biztosító gyakorlatok. Kifoizis ellen ható járásban és helyben végzett gyakorlatok.

Atlétika

Jártasság kialakítása a biomechanikai törvényszerűségek alkalmazásában. Az önismeret fejlesztése a kedvező atlétikai mozgásformák kiválasztása és önálló gyakorlása révén. A már elsajátított atlétikai futó-, ugró-, dobószámok versenyszabályai a korosztályos előírások szerinti alkalmazása és betartása. Motiváló eljárások az egyéni eredmény, teljesítmény javítására. A mérhető teljesítményeken alapuló objektív ellenőrzés elfogadtatása, beépítése a döntéshozatalba. Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális témakörtől függő (cél) gyakorlatok. Futóiskola, szökdelő ugróiskola dobóiskola. A 9. évfolyam anyagának végrehajtása nagyobb hatásfokkal (intenzitás, időtartam, ismétlésszám). Szerek fokozottabb használata.

Futások: Rövidtáv, váltófutás, gátfutás. A gyorsfutás technikáját javító gyakorlatok változatos végrehajtása. A kedvező rajthelyzet kialakítása, segédvonalak kijelölése. Versenyszerű végrehajtás, eredményorientált együttműködés váltófutásban. Csoportban 4x50-100 m-es váltók alakítása, versenyzés. A gátvételi technika alkalmazása magasabb akadályon, gáton 3–4 lépéses ritmusban. Középtáv, folyamatos futás, tájékozódási futás Választás a távok közül. A különböző távokhoz illeszkedő futótechnika kiválasztása. Jártasság az adott távhoz szükséges versenytempó és irambeosztás megválasztásában. Állóképesség-fejlesztő módszerek rendszeres alkalmazása és teljesítményének nyomon követése. Az állóképesség-fejlesztő módszerek önálló gyakorlása. Folyamatos futás közbeni tájékozódás, kisebb területen célállomások megtalálása.

Ugrások: A homorító és távolugrás jellemzőinek ismerete, gyakorlati alkalmazása. Választás a magasugró technikák közül. 5–7 lépéses egyénileg kialakított nekifutással versenyszerű végrehajtás. Közreműködés versenyek lebonyolításában. Kondicionális jelleggel sorozat szökdelések végrehajtása. 1–3 lépéses sorozat elugrás, illetve 2–4 lépéses sorozat felugrások technikajavító végrehajtása. Gyorsuló nekifutás optimális távolságról. Magasugrás: Az egyes ugrástechnikák (guruló, hasmánt) megismertetése. 5-7 lépés nekifutással, választott technikával magasugrás. A végrehajtás (technika) javítása, különös tekintettel a kitámasztásra, felugrásra és a légmunkára. Magasugróversenyek.

Dobások Kislabda hajítás: a labda hosszú úton történő gyorsítása. 5 lépéses dobóritmus. Lendületszerzéssel való dobóritmus kialakítása. Ívképzés. Dobóversenyek.

Súlylökés: háttal felállásból becsúszással (fiúk 4-5 kg-os, lányok 3-4 kg-os súlygolyóval). Előfeszített helyzet kialakítása, kétláb - támaszos helyzet. Súlylökő versenyek.

Torna feladatok: A 10. évfolyam anyagának nagyobb hatásfokkal (intenzitás, időtartam, ismétlésszám) történő végrehajtása, a kéziszerk, illetve a szerek fokozottabb és tudatosabb felhasználásával. Gimnasztika.
Rendgyakorlatok gyakorlása

A korábbi évfolyamokon gyakoroltak bővített elemkapcsolatokkal történő ismétlése. Alkalmazásuk az óraszervezés funkcióinak megfelelően. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végzése. A gyakorlatok variálása szempontjai szerinti változatok: pl. mozgásütem változtatása, kiinduló helyzet és kartartás változtatása. Az agonista és antagonisták izmok arányos, harmonikus fejlesztése. Az aktív és passzív izomnyújtás – a hatás elkülönítése. Kéziszerek – thera band, gyógylabda, homokzsák stb. – alkalmazása. 8-16 ütemű gimnasztikai gyakorlatok, egyidejű mozgáskapcsolatok, aszimmetrikus sorozatok. Önállóság a gyakorlatok kiválasztásában, gyakorlatsorok összeállításában. Összetett, komplex, fizikai képességeket fejlesztő gyakorlatok végzése Szabadgyakorlati alapformájú és természetes gyakorlatok differenciáltan, egyénre szabottan. Az ízületi lazaság megtartása, fokozása gimnasztikai és stretching gyakorlatokkal. Erőgyakorlatok az egyén számára optimális ellenállás leküzdésével. Anaerob állóképesség-fejlesztő eljárások a gimnasztika eszközeivel. Az egyensúly gyakorlatai: dinamikus gyakorlatok guggolásban, ülésben, fekvésben, forgómozgásokkal sorozatban. Az esztétikus mozgások előadásmódját segítő kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások. Mászások, függeszkedések differenciált követelménnyel, az egyéni fejlődést követő rendszeres kontrollal.

Szergyakorlatok

Talaj: Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre állásba. Kézenátfordulás oldalt). Repülő gurulóátfordulás zsámolyok felett. Összefüggő talajgyakorlat a 9. és 10. évfolyamon tanult elemekből. Összekötő elemekként a fiúk a gimnasztika, a lányok a ritmikus

Gyűrű (fiúk): Tanult elemek ismétlése. Zsugoremelés lefüggésbe, Ereszkedés hátsó függésbe és visszahúzás. Függésben lendület hátra, homorított leugrás. Támaszkísérletek. Összefüggő gyakorlat a 9 és 10. évfolyamon tanult elemek felhasználásával.

Gerenda (lányok) Érintőjárás, hintajárás, hármaslépés. 180 fokos fordulat két lábon állásban, guggolásban. Különböző állások és testhelyzetek. Leugrás, függőleges repülés különböző feladatokkal. Összefüggő gyakorlat a 9. és gimnasztika elemeit használják 10. évfolyamon tanult elemek felhasználásával.

Ritmikus gimnasztika (lányok) Íves és nyújtott kartartások variációi. Törzsdöntés fokozatai, törzsívek előre és hátra. Lábemelések, láblendítések, fordulatok, futó fordulat egy lábon, keringőlépés. Átugrások egyik lábról a másikra. Buzogánygyakorlatok: buzogány fogása, dobása, elkapása, forgatása egy és két kézzel, nyolcas körzések.

Testnevelési és sportjátékok

A 10. évfolyam anyagának végrehajtása nagyobb hatásfokkal (intenzitás, időtartam, ismétlésszám). A 10. évfolyamon választott sportjáték anyagát kell feldolgozni. *Lényeges játékszabályok készség szintű alkalmazása – játékvezetési gyakorlat.* A labdával vagy labda nélküli mozgások közben elkövethető, direkt vagy indirekt személyre irányuló szabálytalanságok elkerülését elősegítő gyakorlatok, megerősítések, megbeszélések. A kosárlabdában, kézilabdában és labdarúgásban szabályok engedte test-test

elleni játék több lehetőségének modellálása, gyakorlása. Kézilabdában és labdarúgásban a mezőnyjátékosra és a kapusra vonatkozó szabályok ismerete, betartása. Röplabdában a forgásszabály, az első és második sorra vonatkozó főbb megkötéseknek való megfelelés, a háló és a labda hibás érintése szabályai és a labdára, emberre vonatkozó területelhagyás értelmezése. Az labdajáték-specifikus időhatárok betartásának gyakorlatai. A szabályok a képzettségnek megfelelő önkontrollal betartása, játék az elkövetett vétség önálló jelzésének elvárásával. Játékfolyamatok „belső” játékvezetéssel, megegyezéssel. A játékvezetés gyakorlása laza tanári kontrollal, önállóan, a lényeges játékszabályok alkalmazásával, néhány játékvezetői non-verbális jel használatával is. Az eredmény jelzésében és egyszerűsített jegyzőkönyvvezetésben szerzett gyakorlat. *Versenyhelyzetek*

Kézilabda

Támadásban a védelem széthúzása gyors adogatással, lövő cselekkel, résekre helyezkedés, kapott labdával betörés, kapura lövés. Büntető dobás. Egyszerű lövő és átadás cselek. Labdavezetés. Kapura lövés futásból és felugrásból. Védekezésben törekvés az együttmozgásra. Páros lefutások, helycseré támadások labdával és labda nélkül.

Kosárlabda

A 10. Évfolyam előírásai szerinti emberfogásos védekezés. Az 1:1, 2:2 elleni játékban betörések, befutások, dobások kialakítása. Páros lefutások helycserével. Átadások: pattintott, egykezes alsóátadás. Átadások a test mögött. Labdavezetés irányváltoztatással. Fektetett dobás, futás közben átvett labdával. Játék osztogatóval és két kosárra

Labdarúgás

Támadások a támadás súlypontjának változtatásával rövid és hosszú átadásokkal. Labdavezetés közben irányváltoztatás és megállás a védőtől való szabadulás szándékával. Belsőcsüd rúgás. Védők váltása kijátszás esetén.

Röplabda

Pattintó alkar- vagy kosárérintés. Magas ívű feladás kosárérintéssel a háló melletti társnak. Alsónyitás ismétlése. a felsőnyitás elsajátítása. Mini röplabda 6x6 méteres pályán 3:3 ellen. A pontos labdaérintések és átadások kialakítása. Röplabdajáték.

Természetben űzhető sportok

A helyi lehetőségektől és az időjárástól függően szánkózás, korcsolyázás, sízés, jégkorongozás és képességfejlesztő gyakorlatok. Tájékozódási futás: térképismeret. Gördeszka, görkorcsolya stb.

Önvédelmi és küzdősportok Küzdőjátékok párokban és csoportosan Grundbirkózás cselekvés biztos gyakorlása: Alapállás, alaphelyzetek stabil alkalmazása, szabályos és erős fogások csuklóra, karra, nyakra, derékra, rögzített kilendítések, keresztfogások. Emelések hónaljfogással, derékfogással, kevert fogással. A mögé kerülések és kiemelések különböző változatai, dobástechnikák, leszorítások alkalmazása. Az eredményes földharc technikájának elsajátítása. Egyéni és csapatversenyek, küzdési taktikát igénylő feladatok játékos formában és páros küzdelmek.
Birkózás (fiúk) Fogások térdelésben, hidalás, kimozdítás fekvésből.

Páros küzdelmek

Úszás

Az egyén számára legmegfelelőbb úszásnem gyakorlása eredményeképp a pozitív fizikai, szellemi és érzelmi hatás lehetőségeinek, cselekvései motívumának széles körű ismerete. Az egyéni teljesítőképesség határai átlépésének lehetősége (önismeret, önfejlesztés) – élethossziglan fenntartható attitűd tudatosulása. Az úszás preventív, rekreációs előnyeinak ismerete, és az élethossziglan fenntartható rutin megértése. A vízből mentés felelősségének, veszélyeinek és szabályainak, pontos menetének ismerete. A szakkifejezések és vezényszavak ismerete, a legismertebbek önálló használata, a hibajavítás megértése. A saját test mozgatása a vízben és víz alatt, és az ezzel kapcsolatos félelmek megfogalmazása, átélése és leküzdése. Vizes vetélkedőkben, játékokban – a társak és a csoport irányítása a csoport közös érdekeinek figyelembe vételével – asszertív, aktív részvétel.

Fogalmak

Sportág specifikus bemelegítés, mozgásterjedelem, intervallumos, ismétléses, tartós és ellenőrző módszer, terhelés-pihenés egyensúlya, progresszív relaxáció, ingernagyság, ingergyakorosság, gerinckímélet, relaxáció, tudatos jelenlét. Előfeszített helyzet, két láb támaszos helyzet, ívhelyzet, a dobószámoknál használt végrehajtási formák a szerek elengedése előtt a jobb teljesítmény érdekében.

A továbbhaladás feltételei

Kéziszer-gyakorlatok végrehajtása utasításra, önálló szabadgyakorlat tervezése és végrehajtása, a testtartást javító gyakorlatok önálló végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének megtartása, illetve javulása, javulás a mérhető atlétikai teljesítményekben, a technikai végrehajtás tökéletesítése. A választott szereken elemkapcsolatok önálló végrehajtása. Aktív részvétel a választott sportjátékokban, szabályok szerinti játék. Aktív részvétel egy természetben üzhető sportágban. Aktív részvétel a küzdő sportokban. Folyamatos úszás két úszásnemben 25 méteren.

12. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Az élethosszig tartó optimális, életkornak és testalkatnak megfelelő prevenció és rekreációs mozgásos tevékenységek önálló működtetéséhez, bővítéséhez és szükség esetén gyógyászati céllal történő gyakorlásához szükséges készségek és kompetenciák továbbfejlesztése. Az edzésre, a teljesítmény növelésére és mérésére, a prevencióra, rekreációra kész fizikai és mentális állapot állandósítása, a stressz kezelése. A fenntartásához szükséges elméleti és gyakorlati tudás rendszerré szervezése. Az óra szervezéséhez, valamint az ünnepek (iskolai, sport, torna) lebonyolításához szükséges vezényszavak, alakzatok, vonulások pontos alkalmazása. Szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú kéziszer, társas és szergyakorlatok alkalmazása (3-4 alapforma, 8-16 ütem). A helyes testtartást javító gyakorlatok önálló végrehajtása. A kondicionális képességeknek (az erő, az állóképesség és a gyorsaság) a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése. Az atlétikai mozgásanyagban a technikai szint stabilizálása, a mérhető teljesítmények növelése. Tornában a választott szergyakorlatok esetében 3-4 elemből álló gyakorlatsor folyamatos végrehajtása. A választott

sportjátékokban (legalább kettőben) a tanult technikai elemek, taktikai megoldások alkalmazása játékokban. Pontos szabályismeret. Aktív részvétel a természetben. Űzhető sportágakban. Küzdősportokban a páros küzdelmek során a tanult technikai elemek gyakorlása. Folyamatos úszás mindkét választott úszásnemben törekedve a távolság növelésre. Új sporttevékenység: a fiúknak dzsúdó, lányoknak aikido, mint önvédelmi sportág.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Rendgyakorlatok Bemelegítés. Általános és sportágspecifikus bemelegítő mozgásanyag feladatmegoldásai, kezdetben egyénileg, párban a tervezés, szervezés, levezetés, értékelés megvalósítása. A labdajátékhoz, tornához, futáshoz, ugráshoz, dobáshoz, küzdéshez kapcsolódó bemelegítések általános és speciális jellemzőinek, mozgásainak elkülönítése szóban és gyakorlatban egyaránt. A menet irányának változtatása egyes, kettes stb. oszlopban, járás közben. Testfordulatok járás közben. Fejlődések szakadozások járás közben. Vonulások, ellenvonulások, keresztező ellenvonulások járás közben.

Előkészítés, alapozás

Edzés, terhelés. A fejlődés, a megfelelő hatékonyság alapfeltételeinek biztosítása: jól szervezettség, a felesleges állásidők kiküszöbölése, szükséges mozgásterjedelem (idő, ismétlésszám), szükséges intenzitás (sebesség, gyakorlatsűrűség, megfelelő ellenállás), terhelés-pihenés egyensúlya. Főbb témák: Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés tervezése és megvalósítása a gyakorlatban egyénileg, párban, csoportban eszközök nélkül és különböző eszközök segítségével. A fizikai fittség típusai, fejlesztési lehetőségei. A fizikai fittség típusai, fejlesztési lehetőségei. A fizikai aktivitás szintjének becslése, követése. Önálló mozgásprogram-tervezés. Lehetséges hagyományos és alternatív eszközök: pulzuszámoló, mozgásszenzorok, medicinlabda, súlyzó, ugrókötél, erősítő gumiszalag, gimnasztikai labda, pilates roller, TRX, erőgépek. A képességfejlesztő módszertani eljárások bemutatása: intervallumos, ismétléses, tartós és ellenőrző módszerekkel edzésfolyamatok. A koordinációt javító eljárások bemutatása: a végrehajtás megváltoztatása és a végrehajtás feltételeinek megváltoztatása. A rendelkezésre álló szabadidő megtervezésének eljárásai. Egyéni rekreációs megoldások bemutatása, foglalkozásrészlet vezetése. Konkrét sportági tevékenységre és mozgásanyagra fejlesztett kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Motoros tesztek lebonyolítása – központi előírás szerint.

Atlétikai jellegű feladatmegoldások

Biomechanikailag helyes testtartást biztosító gyakorlatok. Lúdtalp ellen ható járásban és ülésben végzett gyakorlatok. Zenés gimnasztika. Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális cél- és képességfejlesztő gyakorlatok. *Erőfejlesztő gyakorlatok:* Láberő: térdhajlítások, nyújtások, szökdelések, felugrások, átugrások, szerrel,

szereken és lépcsőn egy, illetve páros lábon. Karerő: kötélmászás, függeszkedés, vándorfüggeszkedés. A törzsizomzatot erősítő gyakorlatok: szerek és kézi szerek felhasználásával has-, hát- és oldal erősítőgyakorlatok.

Gyorsaság fejlesztése: a tanult mozgásanyag végrehajtásában gyorsaságra való törekvés (pl. dobások, lökések). Rajtgyakorlatok, reaktív ugrások, időre történő futások, felmászások, átbújások stb.

Állóképesség fejlesztése: a terhelés és pihenés szakaszos változtatásával az erőt, gyorsaságot fejlesztő gyakorlatok. Közepes iramú futás, egyenletes ritmusra törekvés. Részávok futása, 100-150 m pihenőkkel való ismételt lefutása. Hosszabb távon a futás és gyaloglás arányának kialakítása, a gyaloglás arányának fokozatos csökkenése, a táv folyamatos lefutása. Javasolható a távolság vagy az időtartam meghatározása.

Futások: Gyorsfutás 200 m-es távon. Rajtversenyek álló és térdelő rajttal, 30 m-es távon. Fokozó futás, iramfutás. Váltófutás

Ugrások Magasugrás: a flop technikával. A homorítás megéreztetése helyben végzett páros és egyéni feladatokkal. A nekifutás ívének elsajátítása és gyakorlása. Kitámasztás. A felugrás gyorsítása a kar- és láblendítés pontosabb összekapcsolása a felugrással. Magasugróversenyek. Távolugrás: a választott technikával. A nekifutás távolságának kimérése tapasztalat alapján, segédvonal alkalmazása. A kar- és láblendítés fokozottabb összekapcsolása az elugrással. Távolugróversenyek.

Dobások: Kislabda hajítás: néhány lépésből, majd kimért nekifutásból a gerelyhajításnak megfelelő végrehajtásra törekvés. Dobóversenyek. Súlylökés: Háttal felállásból becsúszással, a szer minél hosszabb úton történő gyorsítása. Súlylökő versenyek.

Torna feladatok

A vállöv, valamint a csípőízület mozgáshatárát növelő nyújtó, illetve lazító hatású gyakorlatok, passzív lazító gyakorlatok alkalmazása társ segítségével. Az egyes nehezebb elemek elsajátítását biztosító speciáliserősítő lazító jellegű és célgimnasztikai, valamint rávezető gyakorlatok alkalmazása.

Szergyakorlatok

Talaj: Ülésből gurulás hátra kézállás felé. Befejező helyzetek. Fellendülés kézállásba. Fejbillenés, fejenátfordulás. Összefüggő gyakorlatok.

Székényugrás: A 9-11. évben tanult elemek gyakorlása és javítása.

Gyűrű (fiúk): Vállátfordulás előre. Függeszben lendület előre, terpeszleugrás hátra. Hátsómérleg kísérletek. Összefüggő gyakorlat a 9-11 évfolyamon tanult elemek felhasználásával.

Gerenda (lányok): Felugrás lebegőállásba keringőjárás. Felugrással lábtartás-csere. Felugrások különböző lábtartásokkal. Tarkóállás. Futólépések. Leugrás: Kézenátfordulás oldalra. Összefüggő gyakorlat.

Ritmikus gimnasztika (lányok): Törzsívek állásban. Támadó-védőállások. Galoppszökdelések. Szökkenő hármás lépés, keringő hátrafelé. 180-360 fokos fordulatok. Egyszerű elemek végrehajtása karikával: fogása, forgatása, pörgetése, feldobása, elkapása, gurítások. Összefüggő gyakorlat.

Testnevelési és sportjátékok

A 11. évfolyam anyagának hatékonyabb feldolgozása. A 10. évfolyamon választott sportjáték anyagát kell feldolgozni. A helyi tanterv szerint tanított két labdajátékra vonatkozóan: Önállóság és önszervezés a bemelegítésben, a gyakorlásban, az edzésben és a játékban, játékvezetésben. Az adott labdajáték főbb versenykörülményeinek ismerete. Erős figyelemmel végrehajtott technikai elemek, taktikai megoldások, szimulálva a valódi játéksituációkat. Ötletjáték és 2–3 tudatosan alkalmazott formáció, a csapaton belüli szerepnek való megfelelés. A csapat taktikai tervének, teljesítményének szakszerű és objektív megfogalmazása. A másik személy különféle szintű játéktudásának elfogadása. Kreativitást, együttműködést, tartalmas, asszertív társas kapcsolatokat szolgáló mozgásos játéktípusok ismerete és célszerű használata.

Kézilabda

A támadójátékosok helytartásával széles vonalú támadás. Betörés a védelemből kilépő védőtől üresen hagyott területre. Kapura lövés felugrással labdavezetésből és kapott labdával. Támadás 5+1 és 4+2 felállás ellen Gyorsindítás.

Kosárlabda

A 11. évfolyamon tanult módon emberfogásos védekezés. Laza és szoros emberfogás. 2:2, 3:3 elleni játék, adogatások, labdavezetés és dobások védővel szemben. Tempódobás. Játék egy és két kosárra.

Labdarúgás

Földről felpattanó labda stoppolása a lábfej belső részével, helyben és mozgás közben. A labda elhúzása állóhelyben ráfutó társ elől. Játék kispályán.

Röplabda

Ütőmozdulattal átütés a talajról, illetve felugrásból, vagy leütés felugrásból. Egyéni sánc. Leütés védekező alkarérintéssel. Mini röplabda a 10. évfolyam anyaga szerint. Játék versenyszabályokkal, törekedve az állandó mozgásra támadásban és védekezésben is.

Önvédelmi

Birkózás: A 10. évfolyamon tanult elemek felhasználásával birkózás, folyamatos küzdelem. A szabályok és rituálék betartása. Önfegyelem, az indulatok és agresszivitás kezelése. Több támadási és védekezési megoldás, kombináció ismerete az álló és földharcban.

Úszás

Az egyén számára legmegfelelőbb úszásnem gyakorlása eredményeképp a pozitív fizikai, szellemi és érzelmi hatás lehetőségeinek, cselekvései motívumának széles körű ismerete. Az egyéni teljesítőképesség határai átlépésének lehetősége (önismeret, önfejlesztés) – élethossziglan fenntartható attitűd tudatosulása. Az úszás preventív, rekreációs előnyeinek ismerete, és az élethossziglan fenntartható rutin megértése. A

vízből mentés felelősségének, veszélyeinek és szabályainak, pontos menetének ismerete. A szakkifejezések és vezényszavak ismerete, a legismertebbek önálló használata, a hibajavítás megértése. A saját test mozgatása a vízben és víz alatt, és az ezzel kapcsolatos félelmek megfogalmazása, átélése és leküzdése. Vizes vetélkedőkben, játékokban – a társak és a csoport irányítása a csoport közös érdekeinek figyelembe vételével – asszertív, aktív részvétel. A 11. évfolyamon leírtak szerint. Az előzően, már tanult két úszásnemen túl pillangóúszás elsajátítása és gyakorlása.

A továbbhaladás feltételei

Az ünnepségeken használt alakzatok és vonulások felvétele a vezényszavaknak megfelelően. Nyolcüttemű két alapformát tartalmazó kéziszer- és társas gyakorlatok végrehajtása utasításra, 4-8 ütemű szabadgyakorlatokból álló gyakorlatsor tervezése és végrehajtása, a testtartást javító gyakorlatok önálló végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének megtartása, illetve javulása. Mérhető atlétikai teljesítményekben javulás, a technikai végrehajtás stabilizálása. A választott szereken rövid gyakorlatsor végrehajtása segítségadás mellett. Aktív részvétel két választott sportjátékban, szabályok szerinti játék. Aktív részvétel egy természetben űzhető sportágban. Részvétel a páros küzdelmekben. Folyamatos úszás két úszásnemben legalább 25 méteren. Az egészséges test és lélek megóvása. A munkahelyi és egyéb ártalmak elleni védekezésre való felkészítés: a biomechanikailag helyes testtartás és az egészséges lábboltozat kialakításának és fenntartásának, a helyes légzésnek a gyakorlatai, az ülőmunka és a zárt tér ellensúlyozására szolgáló tevékenységek, a sportolás kedvező hatása a szenvedélyek megelőzésében. A stresszoldás gyakorlatai és a relaxáció. A „tudatos jelenlét” (mind fullness) módszerének elsajátítása és integrálása az eddig megtanult relaxációs technikái közé, és mindezek használata a mindennapi élet helyzeteiben. A megtanult és folyamatosan használt relaxációs módszerek tudatos alkalmazása a pályaorientációt és jövőképet építő lelki munkában, és a feszültségek szabályozása és az élet stresszhelyzeteivel való autogén megküzdés. A test-lelki harmónia fejlesztésének egyéb, alternatív megközelítése a helyi lehetőségek és programok szerint. A testtartásért felelős izmok kellő erejének és nyújthatóságának fejlesztése a helyesen végzett tartásjavító tornával (általános és konkrét sportági jelleggel).

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

9. Ny évfolyam

Belépő tevékenységformák

A tanulók mozgatásához, átszervezéséhez szükséges vezényszavak, alakzatok használata. Gimnasztikai alapformák és a testtartást javító gyakorlatok. A kondicionális képességeknek a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése. A belépő diákok tudásszintjének összehangolása, a különbségek csökkentése. Az atlétikai mozgásanyagból a választott futások, dobások és ugrások technikai szintjének kialakítása. A torna mozgásanyagába lévő talajon végrehajtott elemek, elemkapcsolatok elsajátítása. A választott sportjátékok űzése egyszerű szabályok szerint, törekvés az összjátékra. A természetben űzhető sportágak közül lehetőség szerint legalább egynek a gyakorlása. Változatos sportágak megismertetése a diákokkal. Küzdőfeladatok és játékok elsajátítása. Birkózás, Úszás az úszni nem tudók számára (hátúszás), aerobic.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Rendgyakorlatok Sorakozó vonalban. Menet megindítása és megállítása. Testfordulatok helyben. Az utasítások gyors és pontos végrehajtása. Alakzatok, mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Variációk a ritmusban, a tempóban történő változtatással, rendgyakorlatok zene nélkül és zenére is.

Előkészítés, prevenció Általánosan és sokoldalúan fejlesztő erősítő, nyújtó hatású 4-8 ütemű szabad, illetve szabadgyakorlati alapformájú páros és társas gyakorlatok. A biomechanikailag helyes testtartást biztosító gyakorlatok. gimnasztikai gyakorlatok egyidejű fejlesztő hatásokkal, kiemelten a mély hát- és hasizmok, a függesztő öv, a lábboltozat izomzatának optimális és precíz működése által. Skoliozis ellen ható gyakorlatok.

Gimnasztikai gyakorlatok alkalmazása az izommunka jellege szerint (nyújtó, erősítő, ernyesztő-lazító) arányosan, minden testrész mozgásaira kiterjedően, növekvő önállósággal a gyakorlatok kiválasztásában, növekvő önállósággal a gyakorlatsorok összeállításában.

Atlétikai feladatmegoldások

Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális, témakörtől függő (cél) gyakorlatok. Az 5-8. osztályban végzett futóiskolai feladatok gyorsabban, erősebben és tudatosabban. Futóiskolai és futófeladatok bemutatás nélküli végrehajtása. Iramfutások. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának további növelésével, az önismeretre, a korábbi tapasztalatokra épített, a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Akadályok felett 5–4–3 lépéses ritmusfutások könnyített magasságon és távolságon. Tartós és résztávós állóképesség-fejlesztő módszerek gyakorlása. Futóiskola: futás térd- és sarokemeléssel. Dzsoggolás, helyben. Keresztező futás, futás hátrafelé

Atlétika:

Szökdelő és ugróiskola: galoppszökdelés váltott lábbal, indiánszökdelés váltott és páros karú lendítéssel. Szökdelések egy lábon, váltott lábon, ezek kombinációi. Futó-ugró lépések.

Sorozatugrások helyből indulva és 3-4 lépés után. Fel- és leugrások számolyra, átugrások, sorozatszökdelések számolyokon. Ugrókötel gyakorlatok.

Dobóiskola: hajítások, lökések helyből. Párokban egymással szemben és háttal felállásból. Dobóterpesz elsajátítása.. Forгатás, ívképzés helyből dobásokkal. A lábemelő, forgató mozgását hangsúlyozó dobások. Célba dobások. (A dobásokat mindkét oldalról végeztessük.) Különböző szerekekkel, változatos dobásformák végrehajtása egy és két kézzel, különböző kiinduló helyzetekből. Speciális erősítés kézi súlyzókkal, súlyzókkal, erógépekkel.

Futások: Állórajtok, (indulás elöl, hátul lévő lábbal), rajtversenyek 20-30 m távon. Fokozó futás, iramfutás. Gyorsfutás 60-100 m-en. Futóversenyek. Tartós futás

Ugrások Távolugrás: Helyből távolugrás. Guggoló technikával

távolugrás rövid nekifutás után.. Az elugrás biztosítása erőteljes elrugaszkodással, a kar- és láblendítés fokozásával. Guggoló távolugrás nekifutással. A nekifutás ritmusának kialakítása. Távolugróversenyek
Dobások: Kislabda hajítás: távolba, helyből és nekifutással, ívképzésre törekvéssel, 3 lépéses dobóritmus kialakításával. Dobóversenyek, célba dobás.

Torna

A vállöv, valamint a csípőizület mozgáshatárát növelő nyújtó, illetve lazító hatású, a láb elugró, a hasizom, a törzsizom a kar húzó-, a váll támasztóerejét növelő szabad-, és szerygyakorlatok különböző testhelyzetekben (támasz, függés, vegyes helyzetek) végzett gyakorlatok.

Szerygyakorlatok

Talaj: Gurulóátfordulás előre és hátra, majd különböző kiinduló helyzetekből, különböző befejező helyzetekbe. Sorozat gurulóátfordulás előre és hátra. Emelés fejjállásba, gurulás előre állásba. Mérlegállás. Rövid elemkapcsolatok.

Gyűrű (fiúk): Függésben
aplendület.

Gerenda (lányok és fiúk): Járás előre – oldalt - hátra. Különböző testhelyzetek a gerendán: állások, térdelések, guggolás, fekvőtámasz. Átmenetek egyik testhelyzetből a másikba. Leugrás: függőleges repülés.

Szekerényugrás: 4 részes szekrényen felguggolás leugrás. A dobantó használatának elsajátítása különböző feladatokkal.

Testnevelési és sportjátékok A labda nélkül végzett mozgások – szlalom futások (változó irányokba), vágások, irányváltások, taposások helyben, súlypontemelkedések, ugrások páros és egy lábbal, váltott lábbal – gyakorlási hatékonyságának, játékban való eredményes használatának továbbfejlesztése. Az alapmozgások nagyszámú variációja irányban, sebességnöveléssel. A reakcióidő és a társ mozdulatára reagálás optimumának elérése. A helyezkedés, helyzetfelismerés továbbfejlesztése a labdáért való harcban, cselek labdával és labda nélkül, küzdések váll-váll érintéssel a labda megszerzéséhez.

Labdás ügyességfejlesztés egy-két labdával, a labdás ügyességfejlesztés összetettebb játékai: a labda fogadása, kezelése fokozódó lendületben, magasságban, távolságban, a labda továbbítása gyorsabban, lendületesebb, változó magasságokban, futás közben, labdavezetés, haladás a labdával gyors irányváltásokkal és ritmusváltásokkal. Az adott sportjáték technikái gyakorlása testnevelési játékokban, kidobós, fogójátékok labdával, labdaszerző és védő játékok, cicajátékok, pontszerzők, stilizált játékok, szabadon alkalmazott technikai-taktikai elemek és szabályismeretek mellett is. A mozgástanulást segítő eszközök használata (szemüveg, célkeret stb.). Bonyolultabb - kooperatív, kreatív testnevelési és sportjátékok (pl. játékszabályok dinamikus változtatása, esélykiegyenlítő játékok, fordított eredményszámítás). Összetett, csoportos váltóversenyek labdával, labdavezetéssel, különböző

átadásokkal. Akadályversenyek sportági feladatok beiktatásával. Labdás csapatjátékok.

- Kézilabda** Labda fogása, labda elkapása, a labda dobása. Mozgások labda nélkül a pálya egész területén. Alapállás. Játékszabályok ismertetése és elsajátítása. Labdaátadások (felső egykezes átadás, pattintott átadás) helyben, helyzet- és helyváltoztatással
- Kosárlabda** Labda fogása, labda elkapása, a labda dobása. Mozgások labda nélkül a pálya egész területén. Alapállás labdával a kézben. Labdavezetés helyben különböző feladatokkal, labdavezetés haladással. Labdavezetés ügyesebb és ügyetlenebbik kézzel. Megindulás, megállás, sarkazás. Kosárra dobások álló helyből. Játékszabályok ismertetése és elsajátítása. Labdaátadások (mellső kétkezes átadás, pattintott átadás) helyben, helyzet- és helyváltoztatással Játékszabályok ismertetése és elsajátítása.
- Labdarúgás** Laza emberfogás posztok szerint. A védőjátékos helyezkedése. Szabadulás a védőtől gyors elfutással. Álló és mozgó labda rúgásának technikai formái. Labdavezetés belsővel. Fejelés. Játékhelyzetek 2:1, 3:2 elleni játék. Játékszabályok ismertetése és elsajátítása.
- Röplabda** Alapállás, alapfelállás a pályán. Alkar és kosárérintések saját fej fölé helyben és haladással. Alkartenisz, Zsinórlabda. Játékszabályok ismertetése és elsajátítása.
- Természetben üzhető sportok** Az iskola földrajzi helyzetétől függően a téli sporttevékenységek (korcsolya, sí, szánkó) gyakorlása az időjárástól meghatározott mértékben. Tájékozódási futás, kerékpározás terepen, gördeszka, görkorcsolya stb.(amire lehetőség van).
- Önvédelmi és küzdősportok** Küzdőfeladatok és játékok párokban különböző testhelyzetekbe. Küzdőgyakorlatok labdával. Emelések, hordások különböző testhelyzetekben. Birkózás állásban, fogáskeresés. Alapvető fogásmódok. Grundbirkózó versenyek.
- Úszás** Biztonságos mozgás és tájékozódás a vízben, víz alatt. hátúszás és/vagy gyorsúszás, egyszerű rajttal, fordulóval. A saját teljesítményre vonatkozó önértékelés. Vízből mentés passzív társsal kis távolságon. Az úszással összefüggő balesetvédelmi utasítások és az uszoda, fürdő viselkedési szabályai ismerete, betartása. Az úszóerő és az állóképesség fejlesztése, ennek során a monotóniatúrás erősítése, a vízben történő tájékozódás javítása. Az erőközlés gazdaságosabbá tétele vízben és a víz alatti úszások során, a pihenés nélkül megtett táv növelése legalább két úszásnemben. A vízben mozgások során a levegővétel automatikussá és optimálissá tétele a bonyolultabb mozgásvariációk elvégzése során is. Az úszás prevenciós és rekreációs előnyeinek tudatosítása.
- Fogalmak** Kondicionális képességek: erő, gyorsaság, állóképesség. Az egyes

sportági tevékenységek kapcsán megismerhető fogalmak: támaszhelyzet, ívképzés, gyorsulás. Sportági verseny- és játékszabályok.

A továbbhaladás feltételei

Alakzatok felvétele a vezényszavaknak megfelelően. Gimnasztikai feladatok végrehajtása utasításra, néhány testtartást javító gyakorlat bemutatás utáni végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének javulása. Mérhető atlétikai teljesítményekben javulás főleg a technikai végrehajtás tökéletesítése révén. Elemkapcsolatok végrehajtása választott szereken segítségadás mellett. Aktív részvétel a választott sportjátékokban. Aktív részvétel egy természetben űzhető sportágakban Aktív részvétel a küzdőjátékokban és feladatokban. Folyamatos úszás 25 méteren.

9. évfolyam

Belépő tevékenységformák

A tanulók mozgatásához, átszervezéséhez szükséges vezényszavak, alakzatok használata. Gimnasztikai alapformák és a testtartást javító gyakorlatok. Különböző sebességű járások, átmenetek. A kondicionális képességeknek a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése. Az atlétikai mozgásanyagból a választott futások, dobások és ugrások technikai szintjének kialakítása, javítása és gyakorlása A torna mozgásanyagában választott szergyakorlatok elemek, elemkapcsolatok elsajátítása. A választott sportjátékok űzése szabályok szerint, törekvés az összjátékra. A természetben űzhető sportágak közül lehetőség szerint legalább egynek a gyakorlása. Különböző és játékok elsajátítása. Birkózás, Úszás az úszni nem tudók számára (mellúszás), aerobic.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Rendgyakorlatok Menet megindítása és megállítása. Helyben járásból átmenet lépésbe. Menetsebesség és a lépéshossz változtatása járás közben. Egyszerű alakzatok kialakítása. Testfordulatok helyben. Az utasítások gyors és pontos végrehajtása.

Előkészítés, prevenció Általánosan és sokoldalúan fejlesztő erősítő, nyújtó hatású 4-8 ütemű szabad, illetve szabadgyakorlati alapformájú páros és társas gyakorlatok. A biomechanikailag helyes testtartást biztosító gyakorlatok. Zenés gimnasztika. Gimnasztikai gyakorlatok alkalmazása az izommunka jellege szerint (nyújtó, erősítő, ernyesztő-lazító) arányosan, minden testrész mozgásaira kiterjedően, növekvő önállósággal a gyakorlatok kiválasztásában, növekvő önállósággal a gyakorlatsorok összeállításában.

Atlétikai jellegű feladatmegoldások

Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális, témakörtől függő (cél) gyakorlatok. Az 5-8. osztályban végzett futóiskolai feladatok gyorsabban, erősebben és tudatosabban.

Futóiskolai és futófeladatok bemutatás nélküli végrehajtása. Iramfutások. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának további növelésével, az önismeretre, a korábbi tapasztalatokra épített, a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Akadályok felett 5–4–3 lépéses ritmusfutások könnyített magasságon és távolságon. Tartós és résztávós állóképesség-fejlesztő módszerek gyakorlása.

Futóiskola: futás térd- és sarokemeléssel. Dzsogolás, helyben és haladásban, szkipelés helyben és haladással. Keresztező futás, futás hátrafelé

Szökdelő-, és ugróiskola: galoppszökdelés váltott lábbal, indiánszökdelés váltott és páros karú lendítéssel. Szökdelések egy lábon, váltott lábon, ezek kombinációi. Futó - ugró lépések.

Sorozatugrások helyből indulva és 3-4 lépés után. Fel- és leugrások zsámolyra, 3-4-5 részes szekrényre, átugrások az előbbi szereken egy, illetve páros lábon. Ugrókötel gyakorlatok.

Dobóiskola: hajítások, lökések, vetések különböző helyzetekből medicinlabdával, súlygolyóval, egyéb szerekkel. Forgatás, ívképzés helyből dobásokkal. A lábemelő, forgató mozgását hangsúlyozó dobások. Célbadobások. (A dobásokat mindkét oldalról végeztessük.)

Futások: Állórajtok (indulás elől, hátul lévő lábbal), térdelőrajt elsajátítása, rajtversenyek 20-30 m távon. Fokozó futás, iramfutás. Gyorsfutás 60-100 m-en. Futóversenyek. Tartós futás 2000 m.

Ugrások Magasugrás: 3-5 lépés nekifutással ugrások lécz felett, különböző irányból történő indulással és ugrásfeladattal. Lépő magasugrás megismertetése. A megfelelő felugrás, légmunka a talajra érkezés kialakítása.

Távolugrás: Helyből sorozat távolugrás. Guggoló technikával távolugrás nekifutás után. Az elugrás biztosítása erőteljes elrugaszkodással, a kar- és láblendítés fokozásával. A nekifutás távolságának kimérése. Lépő távolugrás elsajátítása. Az elugrás biztosítása erőteljes elrugaszkodással, a kar- és láblendítés fokozásával. Távolugró versenyek.

Dobások: Kislabda hajítás: távolba, helyből és nekifutással, ívképzésre törekvéssel, 3 lépéses dobóritmus gyakorlása

Súlylökés: fiúk 4-5 kg-os, lányok 3-4 kg-os súlygolyóval. A lökö mozgás kialakítása, Lökések helyből járásból, elfordulással. Oldalfelállásból súlylökés. Dobóversenyek.

Torna feladat megoldások

A vállöv, valamint a csípőízület mozgáshatárát növelő nyújtó, illetve lazító hatású, a láb elugró, a hasizom, a törzsizom a karhúzó-, a váll támasztóerejét növelő szabad-, és szergyakorlatok, különböző testhelyzetekben (támasz, függés, vegyes helyzetek) végzett gyakorlatok.

Talaj: Gurulóátfordulás előre és hátra ismétlése. Sorozat gurulóátfordulás előre és hátra. Emelés fejjállásba, ereszkedés kiindulóhelyzetbe. Guggolásból emelkedés mérlegállásba. Fellendülés futólagos kézállásba segítségadással. A segítségadó szerep fontosságának tudatosítása. Tigrisbukfenc.

Szergyakorlatok

Gyűrű (fiúk): Függésben alaplendület. Lendület előre zsugorfüggésbe.

Lebegőfüggés. Emelés lebegőfüggésbe.

Gerenda (lányok): Járás előre – oldalt – hátra. Helyzetből testhelyzetek a gerendán: állások, térdelések, guggolás, fekvőtámasz. Ismétlés.. Táncos alaplépések. Felugrás karlendítéssel magastartásba. Felugrás két lábról érkezés egy lábra különböző lábtartásokkal. Leugrás: függőleges repülés.

Székrenyugrás: Fiúk és lányok: 4 és 5 részes székrenyven hosszában gurulóátfordulás előre. széltében guggoló átugrás:

Ritmikus gimnasztika: A ritmikus gimnasztika legalapvetőbb elemei. Járások, fordulatok, átugrások, testhelyzetek, íves tartások. Törekvés együttmozgásra a zenével. Labdás gyakorlatok: labda feldobása, elkapása, különböző feladatok a labda repülési szakaszában. Gurítások a testen és a talajon.

Testnevelési és sportjátékok

A labda nélkül végzett mozgások – szlalom futások (változó irányokba), vágta, irányváltások, taposások helyben, súlypontemelkedések, ugrások páros és egy lábbal, váltott lábbal – gyakorlási hatékonyságának, játékban való eredményes használatának továbbfejlesztése. Az alapmozgások nagyszámú variációja irányban, sebességnöveléssel. A reakcióidő és a társ mozdulatára reagálás optimumának elérése. A helyezkedés, helyzetfelismerés továbbfejlesztése a labdáért való harcban, cselek labdával és labda nélkül, küzdések váll-váll érintéssel a labda megszerzéséhez. Labdás ügyességfejlesztés egy-két labdával, a labdás ügyességfejlesztés összetettebb játéka: a labda fogadása, kezelése fokozódó lendületben, magasságban, távolságban, a labda továbbítása gyorsabban, lendületesebb, változó magasságokban, futás közben, labdavezetés, haladás a labdával gyors irányváltásokkal és ritmusváltásokkal. Az adott sportjáték technikai gyakorlása testnevelési játékokban, kidobós, fogójátékok labdával, labdaszerző és védő játékok, cicajátékok, pontszerzők, stilizált játékok, szabadon alkalmazott technikai-taktikai elemek és szabályismeretek mellett is. A mozgástanulást segítő eszközök használata (szemüveg, célkeret stb.). Bonyolultabb - kooperatív, kreatív - testnevelési és sportjátékok (pl. játékszabályok dinamikus változtatása, esélykiegyenlítő játékok, fordított eredményszámítás). Összetett, csoportos váltóversenyek labdával, labdavezetéssel, különböző átadásokkal. Akadályversenyek sportági feladatok beiktatásával. Labdás csapatjátékok.

Kézilabda

A védőjátékos mozgása. Védekezés egy és két zavaró játékosal, a védők helyezkedése a kijelölt területeken. A védelem fellazítása, betörés, kapura lövés. különböző magasságokból érkező labda elfogása. Kapura lövés. A támadó és védő szerepek ismertetése.

Kosárlabda

Az emberfogásos védekezés alapelvei: védővonal, védőtávolság hátrahelyezkedés. Védőtől való elszakadás cselezéssel, gyors indulással, iram- és irányváltoztatással. Páros lefutások. Egy leütésből fektetett dobás. Játékhelyzetek: 1:1, 2:1 elleni támadás és védekezés. Ötletjáték két kosárra.

Labdarúgás	Laza emberfogás posztok szerint. A védőjátékos helyezkedése. Szabadulás a védőtől gyors elfutással. Álló és mozgó labda rúgásának technikai formái. Labdavezetés belsővel. Fejelés. Játék helyzetek 2:1, 3:2 elleni játék
Röplabda	Alkar és kosárérintések saját fej fölé helyben és haladással. Kosár és alkarérintések párokban különböző feladatokkal. Kosár és alkarérintés a falra és a háló felett párokban. 1:1 elleni játék a háló felett csökkentett pályán.
Természetben üzhet	Az iskola földrajzi helyzetétől függően a téli sporttevékenységek (korcsolya, sí, szánkó) gyakorlása az időjárástól meghatározott mértékben. Tájékoztató futás, kerékpározás terepen, gördeszka, görkorcsolya stb.(amire lehetőség van)
Önvédelem:	Küzdőfeladatok és játékok párokban különböző testhelyzetekben. Küzdőgyakorlatok labdával. Emelések, hordások különböző testhelyzetekben. Birkózás állásban, fogáskeresés. Alapvető fogásmódok. Grundbirkózó versenyek.
Úszás.	<i>Gyakorlás három úszásnemben, a technika csiszolása a gazdaságosabb erőközlés érdekében. Az úszás távjának növelése, a haladás és pihenő arányának javítása, az úszás adta monotonia türese. Úszások 800–1000–1200 m-en választott technikával. A szabályos rajtok (fejesugrás, vízből indulás) és az úszás összekötése optimális sebességmegtartással. Az úszásnemek megfelelő és szabályos fordulók (bukó, átcsapós) és a célbaérés elsajátítása.</i>
Fogalmak:	Kondicionális képességek: erő, gyorsaság, állóképesség. Az egyes sportági tevékenységek kapcsán megismerhető fogalmak: támaszhelyzet, ívképzés, gyorsulás. Sportági verseny- és játékszabályok.

A továbbhaladás feltételei

Alakzatok felvétele a vezényszavaknak megfelelően. Gimnasztikai feladatok végrehajtása utasításra, néhány testtartást javító gyakorlat bemutatás utáni végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének javulása. Mérhető atlétikai teljesítményekben javulás főleg a technikai végrehajtás tökéletesítése révén. Elemkapcsolatok végrehajtása választott szereken segítségadás mellett. Aktív részvétel a választott sportjátékokban. Aktív részvétel egy természetben üzhető sportágban. Aktív részvétel a küzdőjátékokban és feladatokban. Folyamatos úszás 25 méteren.

10. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Önálló csapatalakítás, bemelegítés, gyakorlás és játékszervezés. A közvetlen tanári irányítást többnyire nélkülöző, a támadás és védekezés megszervezésére, a

csapatösszeállításra és az értékelésre vonatkozó megbeszélések a gyakorlásokba építve. Szituációk, feladatok megoldása, melyek során önálló az egyéni és/vagy társas döntéshozatal - a sportszerűség, tolerancia és empátia szem előtt tartásával.

Az óra szervezéséhez szükséges vezényszavak, alakzatok használata. Különböző sebességű járások, futások, átmenetek végrehajtása. Sokféle gimnasztikai alapforma, illetve kéziszer-gyakorlat ismerete, 2-3 alapforma alkalmazása. A helyes testtartást javító gyakorlatok használata. A kondicionális képességeknek (különösen az erő és az állóképesség) a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése. Az atlétikai mozgásanyagból a futások, dobások és ugrások választott technikáinak gyakorlása, javítása, törekvés a mérhető teljesítmények növelésére. A torna választott szerein elemkapcsolatok önálló összeállítása, törekvés pontos végrehajtásra. A választott sportjátékokban a tanult technikai elemek tudatos alkalmazása, a játékszabályok ismerete. A természetben űzhető sportágak közül lehetőség szerint legalább egynek a gyakorlása. Küzdősportok technikai elemeinek gyakorlása. Folyamatos úszás mindkét választott úszásnemben. Gyorsúszás elsajátítása. Ritmikus gimnasztika.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Rendgyakorlatok Sorakozás különböző alakzatokban. Figurális menetek, futások. Fejlődések, szakadozások. Menetsebesség és a lépéshossz változtatása. Helyben járás, helyben futás. Átmenet a járásból futásba és vissza. A tanulók tudatos, fegyelmezett magatartásának kialakítása.

Előkészítés, prevenció A differenciáltan összeállított gyakorlatok bemutatása átlagos mozgásbiztonsággal, szükség esetén segítő biztosítással. Esztétikus, fegyelmezett, feszes testtartású végrehajtás. Differenciált gyakorlási mennyiség és minőség okai, következményei. Gyengeségek ellensúlyozása képességfejlesztéssel, gyakorlással. Kis tanári segítséggel, aktív tevékenykedés gyakorlási és versenyszituációban. Részleges önállóság és segítségadás az egyéni, páros és társas feladatokban. Gimnasztika: a 10. évfolyam előírása szerint. Biomechanikailag helyes testtartást biztosító gyakorlatok. Kifozis ellen ható járásban és helyben végzett gyakorlatok.

Atlétika Jártasság kialakítása a biomechanikai törvényszerűségek alkalmazásában. Az önismeret fejlesztése a kedvező atlétikai mozgásformák kiválasztása és önálló gyakorlása révén. A már elsajátított atlétikai futó-, ugró-, dobószámok versenyszabályai a korosztályos előírások szerinti alkalmazása és betartása. Motiváló eljárások az egyéni eredmény, teljesítmény javítására. A mérhető teljesítményeken alapuló objektív ellenőrzés elfogadtatása, beépítése a döntéshozatalba. Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális témakörtől függő (cél) gyakorlatok. Futóiskola, szökdelő ugróiskola dobóiskola. A 9. évfolyam anyagának végrehajtása nagyobb hatásfokkal (intenzitás, időtartam, ismétlésszám). Szerek fokozottabb használata.

Futások: Rövidtáv, váltófutás, gátfutás. A gyorsfutás technikáját javító gyakorlatok változatos végrehajtása. A kedvező rajthelyzet kialakítása, segédvonalak kijelölése. Versenyszerű végrehajtás, eredményorientált együttműködés váltófutásban. Csoportban 4x50-100 m-

es váltók alakítása, versenyzés. A gátvételi technika alkalmazása magasabb akadályon, gáton 3–4 lépéses ritmusban. Középtáv, folyamatos futás, tájékozódási futás Választás a távok közül. A különböző távokhoz illeszkedő futótechnika kiválasztása. Jártasság az adott távhoz szükséges versenytempó és irambeosztás megválasztásában. Állóképesség-fejlesztő módszerek rendszeres alkalmazása és teljesítményének nyomon követése. Az állóképesség-fejlesztő módszerek önálló gyakorlása. Folyamatos futás közbeni tájékozódás, kisebb területen célállomások megtalálása.

Ugrások: A homorító és távolugrás jellemzőinek ismerete, gyakorlati alkalmazása. Választás a magasugró technikák közül. 5–7 lépéses egyénileg kialakított nekifutással versenyszerű végrehajtás. Közreműködés versenyek lebonyolításában. Kondicionális jelleggel sorozat szökdelések végrehajtása. 1–3 lépéses sorozat elugrás, illetve 2–4 lépéses sorozat felugrások technikajavító végrehajtása. Gyorsuló nekifutás optimális távolságról. Magasugrás: Az egyes ugrástechnikák (guruló, hasmánt) megismertetése. 5-7 lépés nekifutással, választott technikával magasugrás. A végrehajtás (technika) javítása, különös tekintettel a kitámasztásra, felugrásra és a légmunkára. Magasugróversenyek.

Dobások Kislabda hajítás: a labda hosszú úton történő gyorsítása. 5 lépéses dobóritmus. Lendületszerzéssel való dobóritmus kialakítása. Ívképzés. Dobóversenyek.

Súlylökés: háttal felállásból becsúszással (fiúk 4-5 kg-os, lányok 3-4 kg-os súlygolyóval). Előfeszített helyzet kialakítása, kétláb - támaszos helyzet. Súlylökő versenyek.

Torna feladatok: A 10. évfolyam anyagának nagyobb határfokkal (intenzitás, időtartam, ismétlésszám) történő végrehajtása, a kéziszerek, illetve a szerek fokozottabb és tudatosabb felhasználásával. Gimnasztika.

Rendgyakorlatok gyakorlása

A korábbi évfolyamokon gyakoroltak bővített elemkapcsolatokkal történő ismétlése. Alkalmazásuk az óraszervezés funkcióinak megfelelően. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végzése. A gyakorlatok variálása szempontjai szerinti változatok: pl. mozgásütem változtatása, kiinduló helyzet és kartartás változtatása. Az agonista és antagonisták arányos, harmonikus fejlesztése. Az aktív és passzív izomnyújtás – a hatás elkülönítése. Kéziszerek – thera band, gyógylabda, homokzsák stb. – alkalmazása. 8-16 ütemű gimnasztikai gyakorlatok, egyidejű mozgáskapcsolatok, aszimmetrikus sorozatok. Önállóság a gyakorlatok kiválasztásában, gyakorlatsorok összeállításában. Összetett, komplex, fizikai képességeket fejlesztő gyakorlatok végzése Szabadgyakorlati alapformájú és természetes gyakorlatok differenciáltan, egyénre szabottan. Az ízületi lazaság megtartása, fokozása gimnasztikai és stretching gyakorlatokkal. Erőgyakorlatok az egyén számára optimális ellenállás leküzdésével. Anaerob állóképesség-fejlesztő eljárások a gimnasztika eszközeivel. Az egyensúly gyakorlatai: dinamikus

gyakorlatok guggolásban, ülésben, fekvésben, forgómozgásokkal sorozatban. Az esztétikus mozgások előadásmódját segítő kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások. Mászások, függeszkedések differenciált követelménnyel, az egyéni fejlődést követő rendszeres kontrollal.

Szergyakorlatok

Talaj: Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre állásba. Kézenátfordulás oldalt). Repülő gurulóátfordulás zsámolyok felett. Összefüggő talajgyakorlat a 9. és 10. évfolyamon tanult elemekből. Összekötő elemekként a fiúk a gimnasztika, a lányok a ritmikus

Gyűrű (fiúk): Tanult elemek ismétlése. Zsugoremelés lefüggésbe, Ereszkedés hátsó függésbe és visszahúzás. Függésben lendület hátra, homorított leugrás. Támaszkísérletek. Összefüggő gyakorlat a 9 és 10. évfolyamon tanult elemek felhasználásával.

Gerenda (lányok) Érintőjárás, hintajárás, hármaslépés. 180 fokos fordulat két lábon állásban, guggolásban. Különböző állások és testhelyzetek. Leugrás, függőleges repülés különböző feladatokkal. Összefüggő gyakorlat a 9. és gimnasztika elemeit használják 10. évfolyamon tanult elemek felhasználásával.

Ritmikus gimnasztika (lányok) Íves és nyújtott kartartások variációi. Törzsdöntés fokozatai, törzsívek előre és hátra. Lábemelések, láblendítések, fordulatok, futó fordulat egy lábon, keringőlépés. Átugrások egyik lábról a másikra. Buzogánygyakorlatok: buzogány fogása, dobása, elkapása, forgatása egy és két kézzel, nyolcas körzések.

Testnevelési és sportjátékok

A 10. évfolyam anyagának végrehajtása nagyobb hatásfokkal (intenzitás, időtartam, ismétlésszám). A 10. évfolyamon választott sportjáték anyagát kell feldolgozni. *Lényeges játékszabályok készség szintű alkalmazása – játékvezetési gyakorlat.* A labdával vagy labda nélküli mozgások közben elkövethető, direkt vagy indirekt személyre irányuló szabálytalanságok elkerülését elősegítő gyakorlatok, megerősítések, megbeszélések. A kosárlabdában, kézilabdában és labdarúgásban szabályok engedte test-test elleni játék több lehetőségének modellálása, gyakorlása. Kézilabdában és labdarúgásban a mezőnyjátékosra és a kapusra vonatkozó szabályok ismerete, betartása. Röplabdában a forgásszabály, az első és második sorra vonatkozó főbb megkötéseknek való megfelelés, a háló és a labda hibás érintése szabályai és a labdára, emberre vonatkozó területelhagyás értelmezése. Az labdajáték-specifikus időhatárok betartásának gyakorlatai. A szabályok a képzettségnek megfelelő önkontrollal betartása, játék az elkövetett vétség önálló jelzésének elvárásával. Játékfolyamatok „belső” játékvezetéssel, megegyezéssel. A játékvezetés gyakorlása laza tanári kontrollal, önállóan, a lényeges játékszabályok alkalmazásával, néhány játékvezetői non-verbális jel használatával is. Az eredmény jelzésében és egyszerűsített jegyzőkönyvvezetésben szerzett gyakorlat. *Versenyhelyzetek*

Kézilabda

Támadásban a védelem széthúzása gyors adogatással, lövő cselekkel, résekre helyezkedés, kapott labdával betörés, kapura lövés. Büntető

dobás. Egyszerű lövő és átadás cselek. Labdavezetés. Kapura lövés futásból és felugrásból. Védekezésben törekvés az együttmozgásra. Páros lefutások, helycseré támadások labdával és labda nélkül.

Kosárlabda

A 10. Évfolyam előírásai szerinti emberfogásos védekezés. Az 1:1, 2:2 elleni játékban betörések, befutások, dobások kialakítása. Páros lefutások helycserével. Átadások: pattintott, egykezes alsóátadás. Átadások a test mögött. Labdavezetés irányváltoztatással. Fektetett dobás, futás közben átvett labdával. Játék osztogatóval és két kosárra

Labdarúgás

Támadások a támadás súlypontjának változtatásával rövid és hosszú átadásokkal. Labdavezetés közben irányváltoztatás és megállás a védőtől való szabadulás szándékával. Belsőcsüd rúgás. Védők váltása kijátszás esetén.

Röplabda

Pattintó alkar- vagy kosárérintés. Magas ívű feladás kosárérintéssel a háló melletti társnak. Alsónyitás ismétlése, a felsőnyitás elsajátítása. Mini röplabda 6x6 méteres pályán 3:3 ellen. A pontos labdaérintések és átadások kialakítása. Röplabdajáték.

Természetben űzhető sportok

A helyi lehetőségektől és az időjárástól függően szánkózás, korcsolyázás, sízés, jégkorongozás és képességfejlesztő gyakorlatok. Tájékozódási futás: térképismeret. Gördeszka, görkorcsolya stb.

Önvédelmi és küzdősportok Küzdőjátékok párokban és csoportosan Grundbirkózás cselekvés biztos gyakorlása: Alapállás, alaphelyzetek stabil alkalmazása, szabályos és erős fogások csuklóra, karra, nyakra, derékra, rögzített kilendítések, keresztfogások. Emelések hónaljfogással, derékfogással, kevert fogással. A mögé kerülések és kiemelések különböző változatai, dobástechnikák, leszorítások alkalmazása. Az eredményes földharc technikájának elsajátítása. Egyéni és csapatversenyek, küzdési taktikát igénylő feladatok játékos formában és páros küzdelmek.

Birkózás (fiúk) Fogások térdelésben, hidalás, kimozdítás fekvésből. Páros küzdelmek

Úszás

Az egyén számára legmegfelelőbb úszásnem gyakorlása eredményeképp a pozitív fizikai, szellemi és érzelmi hatás lehetőségeinek, cselekvései motívumának széles körű ismerete. Az egyéni teljesítőképesség határai átlépésének lehetősége (önismeret, önfejlesztés) – élethossziglan fenntartható attitűd tudatosulása. Az úszás preventív, rekreációs előnyeinek ismerete, és az élethossziglan fenntartható rutin megértése. A vízből mentés felelősségének, veszélyeinek és szabályainak, pontos menetének ismerete. A szakkifejezések és vezényszavak ismerete, a legismertebbek önálló használata, a hibajavítás megértése. A saját test mozgatása a vízben és víz alatt, és az ezzel kapcsolatos félelmek megfogalmazása, átélése és leküzdése. Vizes vetélkedőkben, játékokban – a társak és a csoport irányítása a csoport közös érdekeinek figyelembe vételével – asszertív, aktív részvétel.

Fogalmak Sportág specifikus bemelegítés, mozgásterjedelem, intervallumos, ismétléses, tartós és ellenőrző módszer, terhelés-pihenés egyensúlya, progresszív relaxáció, ingernagyság, ingergyakoriság, gerinckímélet, relaxáció, tudatos jelenlét. Előfeszített helyzet, két láb támaszos helyzet, ívhelyzet, a dobószámoknál használt végrehajtási formák a szerek elengedése előtt a jobb teljesítmény érdekében.

A továbbhaladás feltételei

Kéziszer-gyakorlatok végrehajtása utasításra, önálló szabadgyakorlat tervezése és végrehajtása, a testtartást javító gyakorlatok önálló végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének megtartása, illetve javulása, javulás a mérhető atlétikai teljesítményekben, a technikai végrehajtás tökéletesítése. A választott szereken elemkapcsolatok önálló végrehajtása. Aktív részvétel a választott sportjátékokban, szabályok szerinti játék. Aktív részvétel egy természetben űzhető sportágban. Aktív részvétel a küzdő sportokban. Folyamatos úszás két úszásnemben 25 méteren.

11. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Az élethosszig tartó optimális, életkornak és testalkatnak megfelelő prevenció és rekreációs mozgásos tevékenységek önálló működtetéséhez, bővítéséhez és szükség esetén gyógyászati céllal történő gyakorlásához szükséges készségek és kompetenciák továbbfejlesztése. Az edzésre, a teljesítmény növelésére és mérésére, a prevencióra, rekreációra kész fizikai és mentális állapot állandósítása, a stressz kezelése. A fenntartásához szükséges elméleti és gyakorlati tudás rendszerré szervezése. Az óra szervezéséhez, valamint az ünnepek (iskolai, sport, torna) lebonyolításához szükséges vezényszavak, alakzatok, vonulások pontos alkalmazása. Szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú kéziszer, társas és szerygyakorlatok alkalmazása (3-4 alapforma, 8-16 ütem). A helyes testtartást javító gyakorlatok önálló végrehajtása. A kondicionális képességeknek (az erő, az állóképesség és a gyorsaság) a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése. Az atlétikai mozgásanyagban a technikai szint stabilizálása, a mérhető teljesítmények növelése. Tornában a választott szerygyakorlatok esetében 3-4 elemből álló gyakorlatsor folyamatos végrehajtása. A választott sportjátékokban (legalább kettőben) a tanult technikai elemek, taktikai megoldások alkalmazása játékban. Pontos szabályismeret. Aktív részvétel a természetben. Űzhető sportágokban. Küzdősportokban a páros küzdelmek során a tanult technikai elemek gyakorlása. Folyamatos úszás mindkét választott úszásnemben törekedve a távolság növelésre. Új sporttevékenység: a fiúknak dzsúdó, lányoknak aikido, mint önvédelmi sportág.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Rendgyakorlatok Bemelegítés. Általános és sportágspecifikus bemelegítő mozgásanyag feladatmegoldásai, kezdetben egyénileg, párban a tervezés, szervezés, levezetés, értékelés megvalósítása. A labdajátékhoz, tornához, futáshoz, ugráshoz, dobáshoz, küzdéshez kapcsolódó bemelegítések általános és speciális jellemzőinek, mozgásainak elkülönítése szóban és gyakorlatban egyaránt. A menet irányának változtatása egyes, kettes stb. oszlopban, járás közben. Testfordulatok járás közben. Fejlődések

szakadozások járás közben. Vonulások, ellenvonulások, keresztező ellenvonulások járás közben.

Előkészítés, alapozás

Edzés, terhelés. A fejlődés, a megfelelő hatékonyság alapfeltételeinek biztosítása: jól szervezettség, a felesleges állásidők kiküszöbölése, szükséges mozgásterjedelem (idő, ismétlésszám), szükséges intenzitás (sebesség, gyakorlatsűrűség, megfelelő ellenállás), terhelés-pihenés egyensúlya. Főbb témák: Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés tervezése és megvalósítása a gyakorlatban egyénileg, párban, csoportban eszközök nélkül és különböző eszközök segítségével. A fizikai fittség típusai, fejlesztési lehetőségei. A fizikai fittség típusai, fejlesztési lehetőségei. A fizikai aktivitás szintjének becslése, követése. Önálló mozgásprogram-tervezés. Lehetséges hagyományos és alternatív eszközök: pulzusmérő, mozgásszenzorok, medicinlabda, súlyzó, ugrókötel, erősítő gumiszalag, gimnasztikai labda, pilates roller, TRX, erőgépek. A képességfejlesztő módszertani eljárások bemutatása: intervallumos, ismétléses, tartós és ellenőrző módszerekkel edzésfolyamatok. A koordinációt javító eljárások bemutatása: a végrehajtás megváltoztatása és a végrehajtás feltételeinek megváltoztatása. A rendelkezésre álló szabadidő megtervezésének eljárásai. Egyéni rekreációs megoldások bemutatása, foglalkozásrészlet vezetése. Konkrét sportági tevékenységre és mozgásanyagra fejlesztett kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Motoros tesztek lebonyolítása – központi előírás szerint.

Atlétikai jellegű feladatmegoldások

Biomechanikailag helyes testtartást biztosító gyakorlatok. Lúdtalp ellenható járásban és ülésben végzett gyakorlatok. Zenés gimnasztika. Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális cél- és képességfejlesztő gyakorlatok. *Erőfejlesztő gyakorlatok:* Láberő: térdhajlítások, nyújtások, szökdelések, felugrások, átugrások, szerrel, szereken és lépcsőn egy, illetve páros lábon. Karerő: kötélmászás, függeszkedés, vándorfüggeszkedés. A törzsizomzatot erősítő gyakorlatok: szerek és kézi szerek felhasználásával has-, hát- és oldal erősítőgyakorlatok.

Gyorsaság fejlesztése: a tanult mozgásanyag végrehajtásában gyorsaságra való törekvés (pl. dobások, lökések). Rajtgyakorlatok, reaktív ugrások, időre történő futások, felmászások, átbújások stb.

Állóképesség fejlesztése: a terhelés és pihenés szakaszos változtatásával az erőt, gyorsaságot fejlesztő gyakorlatok. Közepes iramú futás, egyenletes ritmusra törekvés. Részfutamok futása, 100-150 m pihenőkkel való ismételt lefutása. Hosszabb távon a futás és gyaloglás arányának kialakítása, a gyaloglás arányának fokozatos csökkenése, a táv folyamatos lefutása. Javasolható a távolság vagy az időtartam meghatározása.

Futások: Gyorsfutás 200 m-es távon. Rajtversenyek álló és térdelő

rajttal, 30 m-es távon. Fokozó futás, iramfutás. Váltófutás

Ugrások Magasugrás: a flop technikával. A homorítás megéreztetése helyben végzett páros és egyéni feladatokkal. A nekifutás ívének elsajátítása és gyakorlása. Kitámasztás. A felugrás gyorsítása a kar- és láblendítés pontosabb összekapcsolása a felugrással. Magasugróversenyek. Távolugrás: a választott technikával. A nekifutás távolságának kimérése tapasztalat alapján, segédvonal alkalmazása. A kar- és láblendítés fokozottabb összekapcsolása az elugrással. Távolugróversenyek.

Dobások: Kislabda hajítás: néhány lépésből, majd kimért nekifutásból a gerelyhajításnak megfelelő végrehajtásra törekvés. Dobóversenyek. Súlylökés: Háttal felállásból becsúszással, a szer minél hosszabb úton történő gyorsítása. Súlylökő versenyek.

Torna feladatok

A vállöv, valamint a csípőizület mozgáshatárát növelő nyújtó, illetve lazító hatású gyakorlatok, passzív lazító gyakorlatok alkalmazása társ segítségével. Az egyes nehezebb elemek elsajátítását biztosító speciáliserősítő lazító jellegű és célgimnasztikai, valamint rávezető gyakorlatok alkalmazása.

Szergyakorlatok

Talaj: Ülésből gurulás hátra kézállás felé. Befejező helyzetek. Fellendülés kézállásba. Fejbillenés, fejenátfordulás. Összefüggő gyakorlatok.

Székényugrás: A 9-11. évben tanult elemek gyakorlása és javítása.

Gyűrű (fiúk): Vállátfordulás előre. Függésben lendület előre, terpezleugrás hátra. Hátsómérleg kísérletek. Összefüggő gyakorlat a 9-11 évfolyamon tanult elemek felhasználásával.

Gerenda (lányok): Felugrás lebegőállásba keringőjárás. Felugrással lábtartás-csere. Felugrások különböző lábtartásokkal. Tarkóállás. Futólépések. Leugrás: Kézenátfordulás oldalra. Összefüggő gyakorlat.

Ritmikus gimnasztika (lányok): Törzsívek állásban. Támadó-védőállások. Galoppszökdelések. Szökkenő hármas lépés, keringő hátrafelé. 180-360 fokos fordulatok. Egyszerű elemek végrehajtása karikával: fogása, forgatása, pörgetése, feldobása, elkapása, gurítások. Összefüggő gyakorlat.

Testnevelési és sportjátékok

A 11. évfolyam anyagának hatékonyabb feldolgozása. A 10. évfolyamon választott sportjáték anyagát kell feldolgozni. A helyi tanterv szerint tanított két labdajátékra vonatkozóan: Önállóság és önszervezés a bemelegítésben, a gyakorlásban, az edzésben és a játékban, játékvezetésben. Az adott labdajáték főbb versenykörülményeinek ismerete. Erős figyelemmel végrehajtott technikai elemek, taktikai megoldások, szimulálva a valódi

játéksituációkat. Ötletjáték és 2–3 tudatosan alkalmazott formáció, a csapaton belüli szerepnek való megfelelés. A csapat taktikai tervének, teljesítményének szakszerű és objektív megfogalmazása. A másik személy különféle szintű játéktudásának elfogadása. Kreativitást, együttműködést, tartalmas, asszertív társas kapcsolatokat szolgáló mozgásos játéktípusok ismerete és célszerű használata.

Kézilabda

A támadójátékosok helytartásával széles vonalú támadás. Betörés a védelemből kilépő védőtől üresen hagyott területre. Kapura lövés felugrással labdavezetésből és kapott labdával. Támadás 5+1 és 4+2 felállítás ellen Gyorsindítás.

Kosárlabda

A 11. évfolyamon tanult módon emberfogásos védekezés. Laza és szoros emberfogás. 2:2, 3:3 elleni játék, adogatások, labdavezetés és dobások védővel szemben. Tempódobás. Játék egy és két kosárra.

Labdarúgás

Földről felpattanó labda stoppolása a lábfej belső részével, helyben és mozgás közben. A labda elhúzása állóhelyben ráfutó társ elől. Játék kispályán.

Röplabda

Ütőmozdulattal átütés a talajról, illetve felugrásból, vagy leütés felugrásból. Egyéni sánc. Leütés védekező alkarérintéssel. Mini röplabda a 10. évfolyam anyaga szerint. Játék versenyszabályokkal, törekedve az állandó mozgásra támadásban és védekezésben is.

Önvédelmi

Birkózás: A 10. évfolyamon tanult elemek felhasználásával birkózás, folyamatos küzdelem. A szabályok és rituálék betartása. Önfegyelem, az indulatok és agresszivitás kezelése. Több támadási és védekezési megoldás, kombináció ismerete az álló és földharcban.

Úszás

Az egyén számára legmegfelelőbb úszásnem gyakorlása eredményeképp a pozitív fizikai, szellemi és érzelmi hatás lehetőségeinek, cselekvései motívumának széles körű ismerete. Az egyéni teljesítőképesség határai átlépésének lehetősége (önismeret, önfejlesztés) – élethossziglan fenntartható attitűd tudatosulása. Az úszás preventív, rekreációs előnyei ismerete, és az élethossziglan fenntartható rutin megértése. A vízből mentés felelősségének, veszélyeinek és szabályainak, pontos menetének ismerete. A szakkifejezések és vezényszavak ismerete, a legismertebbek önálló használata, a hibajavítás megértése. A saját test mozgatása a vízben és víz alatt, és az ezzel kapcsolatos félelmek megfogalmazása, átélése és leküzdése. Vizes vetélkedőkben, játékokban – a társak és a csoport irányítása a csoport közös érdekeinek figyelembe vételével – asszertív, aktív részvétel. A 11. évfolyamon leírtak szerint. Az előzően, már tanult két úszásnemen túl pillangóúszás elsajátítása és gyakorlása.

A továbbhaladás feltételei

Az ünnepeken használt alakzatok és vonulások felvétele a vezényszavaknak megfelelően. Nyolcütémű két alapformát tartalmazó kéziszer- és társas gyakorlatok végrehajtása utasításra,

4-8 ütemű szabadgyakorlatokból álló gyakorlatsor tervezése és végrehajtása, a testtartást javító gyakorlatok önálló végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének megtartása, illetve

javulása. Mérhető atlétikai teljesítményekben javulás, a technikai végrehajtás stabilizálása. A választott szereken rövid gyakorlatsor végrehajtása segítségadás mellett. Aktív részvétel két választott sportjátékban, szabályok szerinti játék. Aktív részvétel egy természetben üzhető sportágban. Részvétel a páros küzdelmekben. Folyamatos úszás két úszásnemben legalább 25 méteren. Az egészséges test és lélek megóvása. A munkahelyi és egyéb ártalmak elleni védekezésre való felkészítés: a biomechanikailag helyes testtartás és az egészséges lábboltozat kialakításának és fenntartásának, a helyes légzésnek a gyakorlatai, az ülőmunka és a zárt tér ellensúlyozására szolgáló tevékenységek, a sportolás kedvező hatása a szenvedélyek megelőzésében. A stresszoldás gyakorlatai és a relaxáció. A „tudatos jelenlét” (mind fullness) módszerének elsajátítása és integrálása az eddig megtanult relaxációs technikái közé, és mindezek használata a mindennapi élet helyzeteiben. A megtanult és folyamatosan használt relaxációs módszerek tudatos alkalmazása a pályaorientációt és jövőképet építő lelki munkában, és a feszültségek szabályozása és az élet stresszhelyzeteivel való autogén megküzdés. A test-lelki harmónia fejlesztésének egyéb, alternatív megközelítése a helyi lehetőségek és programok szerint. A testtartásért felelős izmok kellő erejének és nyújthatóságának fejlesztése a helyesen végzett tartásjavító tornával (általános és konkrét sportági

12. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Az egészséges test és lélek megóvása. A munkahelyi és egyéb ártalmak elleni védekezésre való felkészítés: a biomechanikailag helyes testtartás és az egészséges lábboltozat kialakításának és fenntartásának, a helyes légzésnek a gyakorlatai, az ülőmunka és a zárt tér ellensúlyozására szolgáló tevékenységek, a sportolás kedvező hatása a szenvedélyek megelőzésében. A stresszoldás gyakorlatai és a relaxáció. A „tudatos jelenlét” (mind fullness) módszerének elsajátítása és integrálása az eddig megtanult relaxációs technikái közé, és mindezek használata a mindennapi élet helyzeteiben. A megtanult és folyamatosan használt relaxációs módszerek tudatos alkalmazása a pályaorientációt és jövőképet építő lelki munkában, és a feszültségek szabályozása és az élet stresszhelyzeteivel való autogén megküzdés. A test-lelki harmónia fejlesztésének egyéb, alternatív megközelítése a helyi lehetőségek és programok szerint. A testtartásért felelős izmok kellő erejének és nyújthatóságának fejlesztése a helyesen végzett tartásjavító tornával (általános és konkrét sportági jelleggel). Az óra szervezéséhez, valamint a rendezvények lebonyolításához szükséges vezényszavak, alakzatok, vonulások alkalmazása. A szabadgyakorlati alapformájú gimnasztikai kéziszer, társas, pad-, bordásfal-gyakorlatok alkalmazása (3-4 alapforma, 8-16 ütem). A helyes testtartást javító gyakorlatok önálló használata. A kondicionális képességek fejlesztése. Az atlétikai mozgásanyag stabil végrehajtása, versenyzés. Tornában a választott szergyakorlatok esetében 3-4 elemből álló gyakorlatsor folyamatos végrehajtása. A választott sportjátékokban (legalább kettőben) a tanult technikai elemek, taktikai megoldások alkalmazása játékban. Pontos szabályismeret. Aktív részvétel a természetben üzhető sportágakban. Küzdősportok a páros küzdelmek során a tanult technikai elemek gyakorlása, versenyzés. Folyamatos úszás mindkét választott úszásnemben törekedve a távolság növelésre. A birkózás és dzsudó technikai elemei, illetve a sportjátékok esetében az egyes játékhelyzetek – emberfogás és területvédekezés esetén – alkalmazása valós játéksituációban.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Rendgyakorlatok Futólépés egyes, kettes stb. oszlopban ütemtartással. Testfordulatok

helyben futás és futás közben Fejlődések, szakadozások futás közben. Vonulások, ellenvonulások, keresztező ellenvonulások futás közben.

Előkészítés. prevenció A 12. évfolyam előírása szerint, de már 3-4 alapformát tartalmazó és 8-16 ütemű szabad, illetve szabadgyakorlati alapformájú kéziszer- és szergyakorlatok alkalmazásával. Biomechanikailag helyes testtartást biztosító gyakorlatok. Zenés gimnasztika

Atlétika

Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális cél- és képességfejlesztő gyakorlatok. Erőfejlesztő gyakorlatok. Dinamikus láberő: térdhajlítások, nyújtások, szökdelések, felugrások, átugrások szerek felhasználásával, szerterheléssel is. Karerő: dobások 3-5 kg-os medicinlabdával a szer súlyának és az ismétlésszámnak a növelésével. Kötélmászás, függeszkedés, vándorfüggeszkedés. Kötélmászó és függeszkedő versenyek. A törzsizomzatot erősítő gyakorlatok: szerek és kézi szerek felhasználásával has, hát és oldalizmok gyakorlatok az ismétlésszám és az intenzitás változtatásával. Gyorsaság fejlesztése: Rajtgyakorlatok és versenyek különböző kiinduló helyzetekből. Összetett feladatok gyors végrehajtása szerek felhasználásával és szereken végezve.

Futások: Állóképesség fejlesztése: a terhelés és pihenés változtatásával az erőt gyorsaságot és ügyességet fejlesztő gyakorlatok végzése. Részávok ismételt lefutása pihenési idő közbeiktatásával. Folyamatos futás megadott távon, majd megadott időre, a táv fokozatos növelésével, az idő fokozatos csökkentésével. Gyorsfutás 100m-es távon. Futóversenyek 60-100 méteren. Rajtversenyek álló és térdelő rajttal 60 m-es távon. Fokozó futás, iramfutás. 4*200m váltófutás. Tartós futás 3000 m-en

Ugrások: Magasugrás a választott technikával. A technika folyamatos javítása az ugrás egyes elemeinek tökéletesítésével, az optimális egyéni nekifutás kialakításával. Magasugróversenyek. Távolugrás a választott technikával. A technika javítása, az ugróteljesítmény növelése az optimális egyéni nekifutás kialakításával. Távolugróversenyek

Dobások: Kislabda-hajítás: a 11. évfolyamon tanultak tökéletesítése, távolságra való törekvés teljes nekifutással. Dobóversenyek.

Súlylökés: A szer lökésének helyes iránya, szöge. A technika javítása. Súlylökő versenyek. Egyénileg végzett speciális nyújtás, lazítás erősítés. Az egyensúlyérzék fejlesztése célgimnasztikai gyakorlatokkal.

Torna feladatok

Szergyakorlatok

Talaj: Kézenátfordulás. A 9–12. évfolyamon tanult elemek változatos összekapcsolásával gyakorlatsor összeállítása, összekötő elemek felhasználásával.

Székényugrás: Fiúk: hosszában (5 rész) a tanult ugrások gyakorlása. Keresztben: fejenátfordulás. Lányok: keresztben (5 rész) a tanult ugrások gyakorlása, fejenátfordulás.

Gyűrű (füük): A 9–11. évfolyam anyagának gyakorlása. Összefüggő gyakorlat bemutatása.

Gerenda (lányok): Felugrás keringőlépés 180 fokos fordulattal. Az előző osztályokban tanult elemekből egyéni gyakorlatsor összeállítása.

Ritmikus gimnasztika (lányok): Átmenetek egyik törzsívből a másikba. Keringőlépés 180 fokos fordulatokkal. Kötélgyakorlatok: fogása, hajtása (egy és két lábon szökdelések, előre és hátra hajtások, dupla áthajtások). A kötélfeldobása, elkapása. Nyolcas körzés (kötél végével is) A 9–12. évfolyamon tanult elemekből egyéni gyakorlatsor összeállítása.

Testnevelési és sportjátékok

A 12. évfolyam anyagának hatékonyabb feldolgozása egyéni szempontokat is figyelembe véve. A 9. évfolyamon választott sportjátékok anyagát kell feldolgozni

Kézilabda

A területvédekezés elleni játék gyakorlása. Hatos fal és 5+1-es védekezés gyakorlása. Kapura lövés szélről és beugrással.

Kosárlabda

Területvédekezés (2:3)a védőterület felosztása, a védőjátékosok mozgása, helyezkedése a kijelölt területen, területvédekezés elleni játék
1:3:1-es felállásból. A korábban tanult elemek gyakorlása és alkalmazása a játékban.

Labdarúgás

Védekezés a támadók emberfölénye ellen. Területvédekezés. Szabadulás védőtől egyszerű labdás cselekkel. Rálépős csel, indulást, elhúzást utánzó cselek. Játék két kapura

Röplabda

A leütés technikájának és a sáncolás végrehajtásának javítása. Mentés gurulással.
Játék versenyszabályokkal, törekedve az állandó mozgásra támadásban és védekezésben. Helyezkedés figyelemmel az ellenfél szándékára. A sánc mögötti terület védelme.

Természetben űzhető sportok 12. évfolyamon leírtak szerint. A helyi lehetőségektől és az időjárástól függően.

Önvédelem:

Társas küzdő gyakorlatok felhasználásával a kondicionális képességek (erő gyorsaság) speciális fejlesztése.

Birkózás: A 9–11. évfolyamon tanult elemek felhasználásával birkózás, folyamatos küzdelem. Versenyek.

Dzsúdó: Újabb technikai elemek elsajátítása. Páros küzdelmek a versenyszabályok szerint.

A továbbhaladás feltételei

Alakzatok és vonulások végrehajtása a vezényszavaknak megfelelően. Nyolcüttemű két

alapformát tartalmazó pad- és bordásfalgyakorlatok végrehajtása utasításra, 4-8 ütemű szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatokból álló kéziszer gyakorlatsor tervezése és végrehajtása a testtartást javító gyakorlatok önálló végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének megtartása, illetve javulása. A mérhető atlétikai teljesítményekben javulás, szabályok szerinti versenyzés. A választott szereken rövid gyakorlatsor végrehajtása. Aktív részvétel két választott sportjátékban, szabályok szerinti játék. Aktív részvétel egy természetbe űzhető sportágban. A páros küzdelmekben való részvétel. Folyamatos úszás két úszásnemben, az egyikben legalább 50 méteren.

Testnevelés/ Néptánc tanterv

9.NY évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarországi német néptáncok	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Az alaplépések lépésgyakorlatok, haladások összehangolása a zenével. Részlegesen önálló, balesetmentes gyakorlás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A korábbi évfolyamokon elsajátított különböző tartalmi és formai megoldások ismeretek kiegyenlítése.</p> <p>Az iskolai táncos mozgásformák során a reális énkép további alakítása. A gyakorlás során segítség adása és elfogadása, mások bátorítása révén a tevékenységek állandó motivációs hátterének biztosítása.</p> <p>Az esztétikus mozgás, a feszes, megtartott testmozgás további javítása. A test térbeli, időbeli és dinamikai érzékelésének, valamint a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának továbbfejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>A mozgás jelenléte a tevékenységformák között az emberi test elhelyezését jelenti, a tér, az idő és a forma koordinátái között. Az elmozdulás alapélményét közvetítő különböző tánc és mozgástípusok a mozgó embert az őt körülvevő térrel való viszonyában határozzák meg, s a kapcsolatot közöttük kiindulópontnak tekintik.</p> <p>A mozgásban lévő test „pontról pontra” hódítja meg a teret, mintha berajzolná, s egyszerre több helyen is láttatni akarná magát.</p> <p>A mozgás, az elmozdulás élménye „nézőben” és „alkotóban” egyaránt az öröm sajátos hangulatát váltja ki, amelyet leginkább a szabadság érzetével azonosíthatunk.</p> <p>Alapvető feladatok:</p> <p><i>Kötelező gyakorlatok elsajátítása:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Bemelegítő gyakorlatok (lábfej, boka, térd, derék gyakorlatai, hajlások) ☐ Ritmikai gyakorlatok: Hangjegyérték-gyakorlatok Ütemgyakorlatok Ritmusgyakorlatok Tempógyakorlatok ☐ Technikai gyakorlatok: Forgások. Lépőforgó. Harang kombinációk. Rida. Sasszé. Sarkazó lépések. Sotték. Ugrós lépések. Mars és Polka tánc típusok aprólékos gyakorlása. ☐ Hagyományos énekek, játékok, viselet <p><i>Önálló tematikus mozgásoktatás egyéb formái, egyedi mozgásgyakorlatok elsajátítása:</i></p>		<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Nép és honismeret:</i> Különböző tájegységek viseletei, dalai, népi játékaik.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ☐ A lépés típusok fiú és lány motívumai minden irányban. ☐ Az aktuális koreográfiát alkotó lépések begyakorlása <i>A képesség és személyiségfejlesztés területei:</i> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Empátia és fantázia. ☐ Gesztus és mozgásharmónia. ☐ Verbális és nonverbális kommunikáció. ☐ Ön és társismeret. ☐ Énkép és önértékelés. ☐ Fegyelem és kooperáció. ☐ Problémamegoldás. ☐ Kreativitás és improvizáció. <p>Játékos, táncos mozgások tanítása, gyakoroltatása, megszilárdítása</p>	
<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A nemzetiségi néptánckincs egyszerűbb motívumai és azok kapcsolatainak megtanulása, gyakorlása, bemutatása.</p> <p>A nemeknek megfelelő mozgás dinamikájának és esztétikájának ismerete.</p> <p>A néptáncal összefüggő alapvető szakkifejezések és vezényszavak ismerete.</p> <p>Ismeretek a néptáncról.</p> <p>A feldolgozásra kerülő mozgásformák (Mars, Polka)technikai ismerete.</p> <p>A tánc, mint nemtől, életkortól és edzettségi állapottól független fizikai rekreációs lehetőség.</p> <p>A német nemzetiségi néptánc nemzetközi sikerei és kiemelkedő egyéniségei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Forgások, lépőforgó, rida, sotték, ugrós lépések, sarkazó lépések, harang kombinációk, mars, polka, ritmusgyakorlatok, empátia, gesztus, mozgásharmónia, verbális és nonverbális kommunikáció, ön és társismeret, énkép és önértékelés, kooperáció, kreativitás és improvizáció.</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei a 9. N évfolyam végén</p>	<p>Magyarországi német néptáncok</p> <p>A nemzetiségi tánc típusok jellemző lépéseinek ismerete.</p> <p>Mars és Polka tánc típusok motívumainak összekapcsolása motívumfüzérekké. Koreográfia betanulása és előadása színpadi környezetben.</p> <p>A tánc során a páros viszony, a női illetve férfi szerep jellegzetességeinek megjelenítése.</p>

9. évfolyam

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Magyarországi német néptáncok</p>	<p>Órakeret 36 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alapvető mozgáselemek önálló bemutatása. Az alaplépések, haladások összehangolása a zenével.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A táncban a népi játékok, énekek, az ünnepekhez kapcsolódó szokások megjelenítése. Az egyes tájegységekhez tartozó kifejezésformák beépítése a táncokba. Az egymás mellett élő népek kultúrájára jellemző elemek megismertetése. Az esztétikus mozgás, a feszes, megtartott testmozgás kialakítása. A test térbeli, időbeli és dinamikai érzékelésének, valamint a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának továbbfejlesztése. Cselekvéses művészetek dramaturgiai követelményeinek való megfelelés.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Technikai gyakorlatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ A 9. N évfolyamban tanult mozgások, mozgássorok, koreográfiák magasabb szintű végrehajtása. □ A polka lépései párban és kör mentén haladva, egymás körött forogva, visszafelé is tempóváltásokkal. □ Ugrós lépések fiú és lány motívumai minden irányban, valamint ezek páros táncba illesztése. □ Ugrós páros forgó, ugrós oldalt haladással, kör mentén haladva, egymás körött forogva. <p><i>Játékos képességfejlesztés:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Kötött táncos gyakorlatok eszközhasználattal, párcserével. A gyakorlás során segítség adása és elfogadása, mások bátorítása révén a tevékenységek és gyakorlatok mind magasabb szintű végrehajtása. □ Improvizációs gyakorlatok párcserével. <p>A körtáncok sajátosságai alapján a páros tánc követelményeinek való megfelelés. Az együtt táncoló párok harmóniájának való megfelelés. Több pár nagy körben való harmonikus együttmozgása ugrós vagy polka-lépéssel, haladással. Célszerű gyakorlási és gyakorlásszervezési formációk működtetése növekvő tanulói önállósággal. Az esztétikus és harmonikus páros előadásmód rávezető eljárásai (feszítések, fejtartás, tekintet, válltartás, pár fogásának kéztartása) kidolgozása.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Nép és honismeret:</i> Különböző tájegységek viseletei, dalai, népi játékaik.</p> <p><i>Etika:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, önreflexió, kooperatív munka.</p>
<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A nemzetiségi néptánc kincs egyszerűbb motívumai és azok kapcsolatainak megtanulása, gyakorlása, bemutatása. A nemeknek megfelelő mozgás dinamikájának és esztétikájának ismerete és ennek harmonikus megjelenítése a táncban. A néptáncal összefüggő alapvető szakkifejezések és vezényszavak ismerete. A feldolgozásra kerülő mozgásformák (Polka, Ugrós) technikai ismerete. A tánc, mint nemtől, életkortól és edzettségi állapottól független fizikai rekreációs lehetőség. A magyarországi német néptánc tájjellegű és figurális ismerete</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kör mentén haladva, egymás körött forogva, visszafelé is, tempóváltás, párcsere, feszítések, fejtartás, tekintet, válltartás, pár fogásának kéztartása, néptánckincs.
A fejlesztés várt eredményei a 9. évfolyam végén	A nemzetiségi táncstílusok jellemző lépéseinek ismerete. A tánc során a páros viszony, a női illetve férfi szerep jellegzetességeinek megjelenítése. Egyszerűbb motívumok összekapcsolása motívumfüzérekké. A Polka és Ugrós táncstílusok motívumainak összekapcsolása motívumfüzérekké. Koreográfia betanulása és előadása színpadi környezetben. A színpadi jelenlét etikettjének megismerése. A zenével és táncsal való azonosulás kifejeződése az előadásban.

10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarországi német néptáncok	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Az Polka, Ugrós alaplépések lépésgyakorlatok, haladások összehangolása a zenével. Önálló, balesetmentes gyakorlás, egyéni és páros improvizáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai táncos mozgásformák során a reális énkép további alakítása. Szabadabb és differenciáltabb önálló részvétel, az alkotókészség, kreativitás fejlesztése a néptáncok mozgásrendszerén belül. Az esztétikus mozgás, a feszes, megtartott testmozgás további javítása. A test dinamikai érzékelésének, valamint a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának továbbfejlesztése. A táncmotívumok ritmikailag, plasztikailag pontosabbá, az újabb koreográfiák, művészeti előadások tudatosabbá tétele. A saját kultúra újratemtése iránti igény erősítése, a más népek kultúrája iránti tisztelet erősítése. Más művészeti ágak előadásának megtekintése, kiértékelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Technikai gyakorlatok:</i> <ul style="list-style-type: none"> □ A 9. N-9. évfolyamban tanult mozgások, mozgássorok, koreográfiák magasabb szintű végrehajtása. □ Gyorspolka lépések párban sasszéval, félfordulatokkal kör mentén haladva, egymás körött forogva, visszafelé is. □ Polka haladás közben a lány forgatása mindkét irányba. □ Mazurka alaplépések, $\frac{3}{4}$-es ütemtartással, helyenként kapcsolódva a magyar néptánckincshez. □ A keringő alaplépések előkészítése. <i>Játékos képességfejlesztés:</i> Kötött táncos gyakorlatok eszközhasználattal, egyéni és páros improvizációkkal.	<i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások. <i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. <i>Nép és honismeret:</i> Különböző tájegységek viseletei, dalai, népi játéka.	

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A feldolgozásra kerülő mozgásformák (Gyorspolka, Mazurka) technikai ismerete. A táncos mozgásának dinamikája és a tánc típus dinamikai harmonizálása az előadásban, ezek színpadi megjelenítési formái. A nemeknek megfelelő mozgás dinamikájának és esztétikájának ismerete. A tánc, mint nemtől, életkortól és edzettségi állapottól független fizikai rekreációs lehetőség. A magyarországi német néptánc tájjellegű és figurális ismerete.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyorspolka, Mazurka, lépések párban sasszéval, mozgás dinamika és a tánc típus dinamika, Polka haladás közben, lány forgatása, Mazurka alaplépések, ¾-es ütemtartás.
A fejlesztés várt eredményei a 10. évfolyam végén	A nemzetiségi tánc típusok jellemző lépéseinek ismerete. Egyszerűbb motívumok összekapcsolása motívumfüzérekké. A Polka, Mazurka tánc típusok motívumainak összekapcsolása motívumfüzérekké. Koreográfia betanulása és előadása színpadi környezetben. A színpadi jelenlét etikettjének megismerése. A zenével és táncsal való azonosulás kifejeződése az előadásban.

11. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarországi német néptáncok	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	A test dinamikai érzékelésének, valamint a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának ismerete. A táncmotívumok ritmikai, plasztikai megjelenítése a koreográfiákban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A test térbeli, időbeli és dinamikai érzékelésének, valamint a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának továbbfejlesztése. A táncmotívumok ritmikailag, plasztikailag pontosabbá, az újabb koreográfiák, művészeti előadások tudatosabbá tétele. A saját kultúra újrateremtése iránti igény erősítése, a más népek kultúrája iránti tisztelet erősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Az elemek indításakor, lezárásánál, valamint irányát illetően szabadon indulhatunk el az eredeti anyag megváltoztatása, átalakítása felé (lendületívek, elemek kötése, indulási pozíció, tónus, intenzitás). Magas színvonalú munka esetén a technikai munka követése helyett a lendületek, a váratlan megoldások, s főleg a kompozícióban megmutatkozó viszonyok és az atmoszféra képezik a figyelem tárgyát.</p> <p><i>Technikai gyakorlatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ A 9. N-10. évfolyamban tanult mozgások, mozgássorok, koreográfiák magasabb szintű végrehajtása. □ Polka tánc típus mozgásmotívumainak kialakítása a hagyományos sváb ünnepek és zene keretein belül. Improvizáció adott zene vagy téma alapján, megadott mozgásmotívumok felhasználásával. Hagyományos népi szokásoknak megfelelően lányok és fiúk külön tánca versengés jelleggel. □ A keringő alaplépések felhasználása a folyamatos táncban, párban, körben, sorban lírai részekkel tarkítva. □ Forgások párban szólóban és párban 1/4-es, 1/2-es forgással tükörben és ellentétesen is. □ A nemek mozgásmotívumaiban való különbözőségek hangsúlyozása (emelések, hajlások, kézhasználat, gesztusok). <p><i>Játékos képességfejlesztés:</i></p> <p>Kötött táncos gyakorlatok eszközhasználattal, egyéni és páros improvizációkkal.</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Nép és honismeret:</i> Különböző tájegységek viseletei, dalai, népi játéka.</p>
<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A feldolgozásra kerülő mozgásformák (Polka, Keringő) technikai ismerete.</p> <p>Polka táncjátékokkal, a versengések megjelenítésével, eszközökkel (Taps, dobantás, hangok, bot, keszkenő, kalap, seprű, kulacs, korsó, stb.) a tánc örömeinek közös megélésével való színpadra állítása.</p> <p>A tánc készség szintű alkalmazása nemtől, életkortól és edzettségi állapottól függetlenül.</p> <p>A nemeknek megfelelő mozgás dinamikájának és esztétikájának ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Táncosok versengése, forgások 1/4-es, 1/2-es forgással tükörben és ellentétesen, nemek mozgásmotívumai, emelések, hajlások, kézhasználat, gesztusok.</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei a 11. évfolyam végén</p>	<p>A nemzetiségi tánc típusok jellemző lépéseinek ismerete. Egyszerűbb motívumok összekapcsolása motívumfüzérekké. Kreatív részvétel improvizációkban. A tánc során a női illetve férfi szerep jellegzetességeinek, dinamikájának, esztétikájának megjelenítése.</p>

12. évfolyam

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Magyarországi német néptáncok</p>	<p>Órakeret 32 óra</p>
---	---	-----------------------------------

Előzetes tudás	A megszerzett improvizációs készségek aktivizálása. A magyarországi németek néptáncáinak mélyebb megismerése gyűjtőmunka kapcsán.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók alkotó részvétele a feladatok megoldásában. Átfogó szemléletű szerkezeti és formai gondolkodás. Tudjanak különbséget tenni a reprodukálás és az új minőséget hordozó, feltáró értékű bemutatás között. Igényeljük a tematikus, elmélyült, kísérletező munkát. A táncjátékok tapasztalatainak beépítése a kreatív, önálló munkába.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Technikai gyakorlatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ A 9-12. évfolyamban tanult mozgások, mozgássorok, koreográfiák magasabb szintű alkalmazása és beépítése a népi élet komplex megjelenítésében. □ Egy-egy koreográfián belül megjelennek a 9-12. évfolyamon tanult tánc típusok. <p>A koreográfiák életképeket vagy élethelyzeteket jelenítenek nemtől és kortól függetlenül, színpadi előadásmódban, táncban kifejezve. A jelmez, zene, ének, szöveg hűen tükrözi a szituációk hangulatát. Az alakító értékelés során a tanulók ösztönzése, motiválása valósul meg, valamint visszajelzésül szolgál a tanuló fejlődéséről.</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Nép és honismeret:</i> Különböző tájegységek mesterségei, viseletei, ünnepei, étkezési szokásai, dalai, népi játékaik, táncai, zenéi.</p>	
<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A 9-12. évfolyamokon feldolgozásra került mozgásformák technikai ismeretével önálló koreográfia elkészítése vagy tánc ház vezetése. Tánc történeti, néprajzi, zenei ismeretek, érdekességek beépítése a koreográfiákba.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reprodukálás, új minőség, feltáró értékű bemutatás, tematikus, elmélyült, kísérletező munka.	
A fejlesztés várt eredményei a 12. évfolyam végén	A nemzetiségi tánc típusok jellemző lépéseinek ismerete, improvizációs játékokba építése. A táncjátékok tapasztalatainak beépítése a kreatív, önálló munkába Tánc történeti, néprajzi kutatások, ismeretek.	

Készült a DNG helyi tanterve alapján

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	0	36	0
Heti óraszám	0	0	1	0

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

Évfolyam	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	0	0	36	0
Heti óraszám	0	0	0	1	0

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

12. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja, hogy elősegítse az önálló, felelősségteljes, önfejlesztésre képes, a családi életre alkalmas ember nevelését, segítse a kulturált beilleszkedést a mindennapi életbe, a társadalmi együttélés szabályait követő hozzáállás kialakulását, valamint társadalmi, technikai kérdésekben az alapvető tájékozottságot. Kiemelt elvárás a megalapozott elméleti ismertek szélesebb körű felhasználása, a problémamegoldási képességek és formák változatainak különböző szintű alkalmazása a mindennapok gyakorlatában.

A Család, otthon, háztartás tematikai egység fő célja a családban felmerülő problémák azonosítása, az egyéni és társadalmi szükségletek összefüggéseinek feltárása, szabatos megfogalmazása és megvitatása után az igények elemzése alapján választott, életszerű és célszerű megoldási módok bemutatása, kidolgozása. Előremutató módon a párkapcsolat, a házasság, a gyermekvállalás és a gyermeknevelés kérdéseiben igyekszik támpontokat adni, így szolgálva a majdani családalapítást. Napjainkban hangsúlyosan halaszthatatlan megoldásra váró kérdés a gondozás feladatainak és felelősségének megosztása a családban és környezetünkben, a gyermek-, fogyatékos- és idősgondozás, valamint betegápolási munkák ellátása a kötelezettségeknek és kötelességeknek megfelelően. Gazdálkodni nemcsak az anyagi javainkkal (háztartási jövedelmek) kell, hanem a fizikai, lelki, szellemi energiáinkkal és az időnkkel is, ezért igen fontos a szabadidő hasznos eltöltésére, az aktív és passzív pihenésre nevelés. Fontos ezen túlmenően felismerni, hogy a szabadidő alkalmas lehet a környezetért, illetve a környezetben élő rászorulókért való tevékenységre, az önkéntesség gyakorlására. Újabb kiemelt fejlesztési cél a környezettudatosságra, takarékosagra, tudatos fogyasztói magatartásra nevelés, a fenntarthatóság elvének követése. Az alapvető pénzügyi és gazdasági ismeretek mellett a vásárlói és fogyasztói érdekvédelem érvényesítésével, valamint a hivatali ügyintézésrel is meg kell ismerkedniük a tanulóknak. A Közlekedési ismeretek tematikai egység célja a közlekedési helyzetekben követendő etikus magatartás, a magabiztos tájékozódás. Emellett a közlekedés rendszer-jellegét, környezeti és társadalmi hatásait is vizsgálja. Az Életpálya-tervezés témakörben a továbbtanulásnak és a munkába állásnak gyakorlati kérdéseit tárgyaljuk, s az ezekhez szükséges kompetenciák fejlesztését helyezzük előtérbe. Ezzel egyfelől a tanulás világából a munkavállalói létbe való átlépést kívánja megalapozni, másfelől az élet munkavállalással kapcsolatos nehézségeire is igyekszik felkészíteni.

Tematikai egység	1. Család, otthon, háztartás	Órakeret 17 óra
-------------------------	-------------------------------------	----------------------------

<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tapasztalat, illetve saját vélemény megfogalmazása a család és a környezet életmódjáról.</p> <p>Az egészség és a környezet ügye iránti személyes felelősség elismerése és vállalása.</p> <p>A háztartásban elvégzendő mindennapi munkák ismerete.</p> <p>Előzetes tapasztalat és ismeretek a családi munkamegosztásról, az időbeosztásról.</p> <p>Közművek és szolgáltatások ismerete.</p> <p>Takarékossági lehetőségek ismerete.</p> <p>Egészség fogalma. Az egészséges életmód elemei.</p> <p>Családtagok és példaképek karitatív munkatevékenységeinek ismerete.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Kulturált véleménynyilvánítás, vita, meggyőzés eszközeinek ismerete.</p> <p>Öntudatos, határozott, magabiztos, de mások érdekeit is szem előtt tartó személyiség alakítása.</p> <p>Az egészséges családi élet és a gyermekvállalás iránti nyitottság kialakítása, illetve erősítése.</p> <p>A gyermekvállalással és a gyermekneveléssel kapcsolatos tájékozottság növelése. A gyermeknevelési problémák objektív, felnőtt módra történő értékelése képességének fejlesztése.</p> <p>Előrelátó pénzügyi tervezés képességének és gyakorlatának kialakítása.</p> <p>Az anyagi és humán erőforrások gazdaságos működtetéséhez szükséges képességek és tájékozottság kialakítása.</p> <p>Takarékos, önkorlátozó, tudatos fogyasztói magatartás kialakítása.</p> <p>Alapvető jártasság kialakítása a fogyasztóvédelem lehetőségeiben és eszközeiben.</p> <p>Az egészség- és környezettudatos attitűd megszilárdítása.</p> <p>Tapasztalatok bővítése a környezetünkben élők tevékenységével, azok kölcsönhatásaival összefüggő egészség- és környezetkárosító hatások, veszélyek azonosítása, elemzése, a megelőzés és a kármentesítés lehetőségeinek felmérése, alkalmazása terén.</p>

	<p>A karitatív tevékenységek iránti elköteleződés kialakítása.</p> <p>Felelős, öngondoskodó attitűd kialakítása.</p> <p>A pénzkezelés és a hivatali ügyek intézésében szerzett jártasság kialakítása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Családi élet</i></p> <p>A család mint az egyén elsődleges társadalmi környezete.</p> <p>A házasság (a párválasztás szempontjai, a tartós párkapcsolat és a házasság jelentősége, feltételei, a házastársi kapcsolat ápolása, konfliktuskezelés).</p> <p>Családtípusok, családmodellek.</p> <p>Gyermekvállalás (a gyermekvállalás felelőssége a társadalom és az egyén szempontjából, kötelezettségek, lehetőségek, kockázatok, terhek és örömök).</p> <p>Gyermekvállalással járó jogok (szülési szabadság, GYES, GYED, családi pótlék, családi adókedvezmény, segélyek).</p> <p>Gyermeknevelés (a gyermeknevelés céljai, módszerei, eszközei, a családtagok és az iskola szerepe a gyermeknevelésben).</p> <p>Gyermekjogok és kötelezettségek.</p> <p>A család lelki egészsége (stressz, krízishelyzetek orvoslása). A segítség lehetőségei családok számára, intézmények, szervezetek.</p> <p>A közös étkezések, programok jelentősége a családi közösség formálásában.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Családformák a mai világban.</p> <p>Jogok és kötelezettségek, az alapvető emberi jogok, a gyermekek jogai.</p> <p>Pénzügyintézetek és tevékenységük (betétgyűjtés, hitelezés, kamat, tőke, árfolyam).</p> <p>Családi bevételek, családi kiadások.</p> <p>A lakossági folyószámlákhoz kapcsolódó banki tevékenységek.</p>
<p><i>1.2. A háztartás mint gazdasági formáció</i></p> <p>A család és háztartás működtetésének ismertető jegyei (háztartási munkafajták, családi munkamegosztás, munkaszervezés, a biológiai ritmus, a pihenés formái, szolgáltatások igénybevétele, időbeosztás, munkaterv készítése: napi, heti, havi házimunkák).</p> <p>A háztartási jövedelmek összetétele, eredete.</p> <p>Állandó, alkalmi és változó bevételek és kiadások.</p>	<p><i>Osztályfőnöki óra:</i></p> <p>családi hagyományok, közösségépítés, normák.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i></p> <p>az emberi test</p>

<p>Közüzemi számlák tanulmányozása.</p> <p>Háztartás energiafogyasztása (háztartási fogyasztók energiaigénye).</p> <p>Takarékossági formák, tervek. Az energiafogyasztás mérséklésének lehetőségei (energiatakarékos technológiák, energiatakarékos életmód, megújuló energiaforrások bevonása a háztartás energiaellátásába).</p> <p>Pénzbeosztás különböző életszakaszokban.</p> <p>Hitelek (a hitelek fajtái, a hitelfelvétel lehetőségei, feltételei, kockázatai).</p>	<p>működése, betegségek.</p> <p><i>Informatika:</i> információk gyűjtése, tárolása, feldolgozása, az e-ügyintézés lehetőségei.</p>
<p><i>1.3. Tudatos fogyasztói magatartás</i></p> <p>A média és a reklámok befolyásoló szerepe a termékválasztásban.</p> <p>Környezet- és egészségtudatos fogyasztói magatartás.</p> <p>Tudatos vásárlás (pénz- és energiatakarékosság, előre átgondolt vásárlás, egészség, környezetbarát anyagokból és környezetkímélő technológiával készült, megfelelő csomagolású, magyar, illetve helyi termékek, továbbá a méltányos kereskedelem előnyben részesítése).</p> <p>Védjegyek, eredetvédelem. A termékhamisítás veszélyei, társadalmi kockázata.</p> <p>Fogyasztóvédelem.</p> <p>Szavatosság, jótállás és az ezzel kapcsolatos fogyasztói jogok és lehetőségek (javítás, kicserélés, vételár-leszállítás, vételár-visszatérítés).</p> <p>Utazási szerződések, távollévők között kötött szerződések.</p> <p>Tisztességtelen reklámok és kereskedelmi gyakorlatok.</p> <p>Pénzügyi fogyasztóvédelem.</p> <p>Panaszügyintézés - a panasztétel lehetséges módjai (szolgáltatókra háruló válaszadási kötelezettség, fogyasztóvédelmi hatósághoz való fordulás), békéltető testületek.</p>	<p><i>Földrajz:</i> energiatermelés.</p> <p><i>Fizika:</i> energia, energiatermelés.</p> <p><i>Matematika:</i> számolási algoritmusok, becslés, kerekítés, mértékváltás, százalék és kamatszámítás, grafikonok, statisztikai adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása.</p> <p><i>Kémia:</i> oldószerek, savak, lúgok, veszélyes anyagok, pH-érték.</p>
<p><i>1.4. Környezet- és egészségkultúra</i></p> <p>A magyar nép egészségi állapota (jelenségek, okok és következmények, egyéni és társadalmi felelősség).</p>	<p><i>Etika:</i> Kapcsolatok, egyén és közösség, magánélet és közélet.</p>

<p>Egészségvédelem (egészségünk megőrzése, szűrővizsgálatok, orvosi ellátás igénybevétele, gyógyszerfogyasztási szokások, házipatika összeállítása).</p> <p>Higiénia (környezetünk, ruházatunk és testünk tisztasága, bőrkímélő és környezetbarát tisztító- és testápolószerek használata).</p> <p>Öltözködéskultúra (divatok, mértéktartó, alkalomhoz illő öltözködés, a ruházat gondozása).</p> <p>Egészséges táplálkozás (tudatos ételmiszer-választás, egészséges élelmiszerek, ételmiszer-biztonság, élelmezésbiztonság, az élelmiszerek kezelésének és tárolásának szabályai, étrend-kiegészítők és ételmiszer-adalékanyagok előnyei, hátrányai).</p> <p>A rendszeres testmozgás jelentősége.</p> <p>Egészséges környezet.</p> <p>Környezetjog (állatvédelem, természetvédelem, környezetvédelem).</p>	<p>Törvények.</p> <p>A társadalmi együttélés közös normái.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, hivatalos stílus.</p> <p><i>Mozgókép kultúra és médiaismeret; vizuális kultúra:</i> reklámok.</p>
<p><i>1.5. Életminőség</i></p> <p>A nélkülözők, szűkös anyagi körülmények között élők, a támogatásra szorulókat gyámolítása, közreműködés életminőségük jobbá tételében.</p> <p>A fogyatékos fogalma, fajtái, következményei.</p> <p>A fogyatékosokkal élők jogai és lehetőségei.</p> <p>A fogyatékosokkal élők hivatali és önkéntes segítése. Önkéntesség lehetőségei.</p>	
<p><i>1.6. Öngondoskodás</i></p> <p>Alapvető biztosítási fajták, szolgáltatások (életbiztosítás, vagyonbiztosítás, felelősségbiztosítás).</p> <p>Felelős viszonyulás a jövőhöz (kockázatok és ezek kezelése, a valódi, saját akarathoz történő öngondoskodás céljai, formái, lehetőségei, ezzel kapcsolatos számítások).</p>	
<p><i>1.7. Korszerű pénzkezelés</i></p> <p>A bank (célja, lehetőségei, előnyei, kockázata, fajtái).</p> <p>Bankhasználati ismeretek (hogyan válasszunk bankot, szolgáltatást,</p>	

<p>mire ügyeljünk, mit számoljunk, ellenőrizzünk).</p> <p>Bankszámlák és bankkártyák típusai és a vele járó tudnivalók.</p> <p>Teendők elveszett, ellopott bankkártya esetén.</p>	
<p><i>1.8. Hivatali ügyintézés</i></p> <p>A legfontosabb hivatalok (polgármesteri hivatal, adó- és vámhivatal, posta, kormányhivatal) és az ügyintézés lehetőségei.</p> <p>Internetes ügyintézés, információszerzés.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Életmód, életvitel, házasság, élettársi viszony, várandósgondozás, csecsemőgondozás, költségvetés, jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, szolgáltatás, közüzemi díj, fogyasztóvédelem, jótállás, szavatosság, reklám, piac, marketing, élelmiszer-biztonság, higiéné, testápolás, háztartási vegyszer, veszélyes anyag, használati utasítás, egészség, betegség, járvány, lappangási idő, betegség, tünet, betegápolás, egészségkárosító hatás, stressz, szenvedély- és kedélybetegség, karitatív munka, fogyatékossgal élők, önkéntesség, digitális ügyfélkapu, internetes vásárlás, pénzügyi tranzakció, ügyfélszolgálat, biztosítás, bank, öngondoskodás.</p>

Tematikai egység	2. Közlekedés	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	<p>A település közlekedési viszonyairól nyert tapasztalatok.</p> <p>Véleménynyilvánítás a közlekedési infrastruktúráról.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Önálló megfigyelés, adatgyűjtés, rendszerezés.</p> <p>Személyes életvitelt befolyásoló tényezők vizsgálata, értékelése.</p> <p>Magabiztos tájékozódás kialakítása.</p>	

	<p>Udvariasság, előzékenység gyakorlása.</p> <p>Döntéshozatali képesség fejlesztése gazdaságossági számítások alapján.</p>	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p><i>2.1. Közlekedési rendszerek</i></p> <p>Adott település közlekedési rendszere, a közlekedési infrastruktúra és a lakosság életmódjának, a terület gazdasági lehetőségeinek összefüggései.</p>	<p><i>Földrajz:</i> települési struktúra, közlekedési rendszerek, energiaforrások, energiahordozók, légkör, klímaváltozás.</p> <p><i>Kémia:</i> energiaforrások, légszennyezés, szmog, savas eső, ózonlyuk.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> klímaváltozás, környezettudatosság, természetvédelem, fenntarthatóság.</p>
	<p><i>2.2. A közlekedési viszonyok társadalmi hatásai</i></p> <p>A közlekedési viszonyok társadalmi hatásai (a település közlekedési viszonyainak hatása a személyes életvitelre, a tömegközlekedési lehetőségek társadalmi hatásai).</p>	
	<p><i>2.3. A közlekedés környezeti hatásai</i></p> <p>A különböző közlekedési eszközök és közlekedési módok energiaigénye.</p> <p>A közlekedésből eredő levegőszennyezés.</p> <p>Az energiaigény és a levegőszennyezés mérséklésének lehetőségei (alacsony fogyasztású, illetve alternatív energiaforrású közlekedési eszközök, környezettudatos közlekedés).</p>	
	<p><i>2.4. Közlekedéskultúra</i></p> <p>Közlekedési kultúra (udvarias, biztonságos közlekedés, szabálykövetés, biztonság, balesetmegelőzés, előzékenység).</p>	
	Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Közlekedési rendszer, járműpark, járatsűrűség, menetrend, károsanyag-kibocsátás, környezetvédelmi vizsgálat.</p>

Tematikai egység	3. Életpálya-tervezés, munkavállalás, felnőttkori tanulási lehetőségek	Órakeret 11 óra
-------------------------	---	----------------------------

<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elektronikus kommunikációs gyakorlottság.</p> <p>Önismeret (személyes erősségek, gyengeségek, tanulási képességek, ambíciók).</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A személyes életpálya-lehetőségeket meghatározó objektív és szubjektív tényezők felismerése és reális értékelése, a tervezett pálya jellemzőinek helyes megítélése.</p> <p>Véleményalkotás tipikus életpályákról, életpályamintákról, összevetésük a saját életpálya-tervekkel.</p> <p>Kitartó, fegyelmezett munka, a munkamagatartásban megnyilvánuló céltudatosság erősítése.</p> <p>Reális önértékelésen alapuló pályaválasztás, a tervezett életpálya jellemzőinek számbavétele és összevetése a személyes elképzelésekkel.</p> <p>A folyamatos egyéni művelődés, szakmai továbbfejlődés fontosságának, az egész életen át tartó tanulásnak (LLL) az elfogadása és érvényesítése.</p>
<p style="text-align: center;">ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>3.1. Személyes adottságok és az objektív lehetőségek</i> A személyes ambíciók, képességek, objektív lehetőségek komplex mérlegelése, a saját életpályára vonatkozó döntések meghozatala. Az életpálya tervezésekor mérlegelendő körülményekről, tényezőkről szóló adatok, információk gyűjtése.</p> <p>Különböző megélhetési lehetőségek összehasonlítása, feltételek, körülmények, kockázati tényezők, ezek hatása az életminőségre. Előnyök és hátrányok vizsgálata.</p>	<p><i>Osztályfőnöki óra:</i> pályairányítás, pályaalakítás, egyéni tanulási módszerek, önismereti tesztek, vizsgálatok.</p>
<p><i>3.2. Továbbtanulás</i> A szakmatanulási, illetve a felsőoktatási továbbtanulási lehetőségek, a jelentkezés, felvételi eljárás megismerése. A szakképzés és a felsőoktatás rendszerének, a szakképzettségek (szakmák), felsőoktatási kimenetek főbb jellemzői. Önképzés, távoktatás, felsőoktatási szervezési formák jellemzői.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Jogok és kötelességek. Munkahely és munkavállalói szerep.</p>
<p><i>3.3. Álláskeresés, munkavállalás, munkaviszony, munkanélküliség</i> Munkaviszony keletkezése, megszűnése, munkavégzés. A személyes kapcsolatok és a munkamagatartás, munkakultúra szerepének felismerése az álláskeresésben és a munkahely megtartásában.</p>	<p><i>Informatika:</i> adatgyűjtés az internetről.</p>

<p>A munkavállalás jogszabályi környezete, különböző munkaszervezetek, munkavégzéssel kapcsolatos jogviszonyok jellemzői, a munkaszerződés kötelező kellékei, a munkavégzésre, a munkaidőre, a próbaidőre, a szabadságra, a munkabérrre vonatkozó szabályok.</p> <p>A tanulói, hallgatói jogviszony melletti munkavállalási feltételek és kötelezettségek.</p> <p>Az álláskeresést segítő szervezetek, információforrások, álláskeresői technikák, eljárások.</p> <p>A munkaviszony nélküli állapot lehetőségei és veszélyei, a munkanélküliséggel járó lehetőségek, jogok és kötelezettségek.</p>	<p><i>Etika:</i> korunk kihívásai, a tudományos és technikai haladás, a felgyorsult világhoz való alkalmazkodás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Életpálya-terv, karriercél, jövedelem, megélhetés, munkavállalás, álláskereső, közalkalmazott, köztisztviselő, vállalkozó, munkaszerződés, munkaügyi ellátás, önéletrajz, motivációs levél, foglalkozási mobilitás, felsőoktatás, felvételi, kétciklusú, illetve egységes képzés, egész életen át tartó tanulás (LLL), munka melletti tanulás, munkavégzés tanulás mellett, felnőttképzés, közművelődés, távoktatás, egyéni tanulás, önképzés.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	<p>A nevelés-oktatás eredményeként olyan gyakorlati tudás megszerzése, amelynek birtokában a tanulók könnyen eligazodhatnak a mindennapi élet számos területén.</p> <p>Képesség kialakítása önmaguk megismerésére, a konfliktuskezelésre, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodásra, a pozitív életszemléletre, az egészséges életvitelre és a harmonikus családi életre.</p> <p>Felelős gondolkodás, átgondolt döntések képességének kialakítása a pénzügyek kezelésében, a fogyasztási javak használatában, a szolgáltatások igénybevételével és a jövővel kapcsolatban.</p> <p>Mindennapokban nélkülözhetetlen életvezetési és háztartási ismeretek, „háztartási praktikák” ismeretében a napi munka szakszerűbb, hatékonyabb, gazdaságosabb elvégzése.</p> <p>Az élő és a tárgyi környezet kapcsolatából, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémamegoldások során, a tevékenységek gyakorlásakor.</p> <p>Használati utasítások értő olvasása, betartása.</p> <p>Tudatos vásárlókká válás, a fogyasztóvédelem szerepének, a vásárlók</p>
--	---

	<p>jogainak ismerete.</p> <p>A szociális érzékenység növekedése (a fogyatékkal élők és az idősek segítése). Karitatív tevékenységek végzése melletti elköteleződés.</p> <p>Hivatalos ügyekben érdekek képviselése, kulturált stílusú ügyintézés szolgáltatóknál, ügyfélszolgálatoknál.</p> <p>A korszerű pénzkezelés lehetőségeinek és eszközeinek megismerése.</p> <p>A biztonságos, balesetmentes, udvarias közlekedés szabályainak betartása.</p> <p>Magabiztos tájékozódás közvetlen és tágabb környezetben.</p> <p>Közlekedési szabályok és a közlekedési etika alkalmazása.</p> <p>A veszélyhelyzetek felismerése, elhárítása, az elsősegélynyújtás, valamint a balesetvédelem legalapvetőbb ismereteinek alkalmazása.</p> <p>A személyes ambíciók, képességek, objektív lehetőségek komplex mérlegelése, a saját életpályára vonatkozó helyes döntések meghozatala.</p> <p>A személyes kapcsolatok és a munkamagatartás, munkakultúra szerepének felismerése az álláskeresésben és a munkahely megtartásában.</p> <p>A munka és az aktivitás iránti elkötelezettség.</p> <p>Az egész életen át tartó tanulás, a szaktudás, a műveltség fontosságának elfogadása és érvényesítése.</p>
--	--

VIZUÁLIS KULTÚRA

4 évfolyamos képzés

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	36	36	0	0
Heti óraszám	1	1	0	0

Nyelvi előkészítő + 4 évfolyamos képzés

<i>Évfolyam</i>	9Ny	9.	10.	11.	12.
Évi óraszám	0	36	36	0	0
Heti óraszám	0	1	1	0	0

Vizuális kultúra választható érettségi tárgy 11-12. (évfolyam szinten szervezett)

<i>Évfolyam</i>	11.	12.
Évi óraszám	72	64
Heti óraszám	2	2

VIZUÁLIS KULTÚRA 9-10. évfolyam

Ebben az iskolaszakaszban – csakúgy, mint eddig – a vizuális kultúra tantárgy az esztétikai, művészeti nevelés érdekében végzi fő tevékenységeit, azonban egyre nagyobb hangsúlyt kap a kritikai gondolkodás és problémamegoldó gondolkodás, illetve a szociális érzékenység fejlesztése. A felnőtté válás folyamatában különösen fontos az önismeret, a reális önértékelés erősítése, amely kiváltképp a tantárgy sajátosságából eredő alkotótevékenységhez kapcsolódó, egyénre szabott feladatokon keresztül érhető el. Ugyanakkor egyrészt a fejlesztési cél tartalmaként választott társadalmi problémák vizsgálata, másrészt a tantárgy jellemző módszertanából következő munkamódszer (pl. gyakori csoportmunka), erősítik a szociális kompetenciát, az egymás iránt érzett felelősségvállalást.

A médiatudatosság fejlesztését különösen indokolja a kortárs társadalom igénye, amely a fiatalok médiahasználati szokásai miatt egyre fontosabb szerepet kap az adott iskolaszakaszban. E fejlesztés fontosságának hangsúlyozása különösen indokolt az adott tantárgyban, hisz az információs csatornák gazdagodása a szöveges információbefogadás mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, mivel az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együtt értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés.

A fentiekből is következik, hogy e korosztályban kevésbé a kifejező szándékú rajzi, festészeti produktumok létrehozása a cél, mint inkább a **tervezői gondolkodás fejlesztése**, illetve a technikai médiumok felhasználásával létrehozható produktumok elkészítése, amely egyúttal hozzájárul a digitális kompetencia fejlesztéséhez. Ebben az iskolaszakaszban – csakúgy, mint az előzőben – a vizuális kultúra részterületei közül a „Vizuális kommunikációhoz” kapcsolódó fejlesztés kerül előtérbe, amely közvetlen kapcsolatban van a médiafogyasztás tudatosságának erősítésével, illetve a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület vizsgálatával a környezettudatos életforma jelentőségének megértése és elfogadása nyer fontosságot. Miután a tantárgy kultúraközvetítő szerepe erősödik, egyre lényegesebb a **befogadó tevékenység jelenléte** a tanórán, még hozzá más kapcsolódó tárgyakban szerzett ismeretek, tapasztalatok koherens felhasználásával. Az alsóbb iskolaszakaszban (5–8. évfolyamon) a gyerekek már ismerkedtek a különböző kultúrák és korok vizuális művészeti megjelenéseivel, adott esetben kronologikus változásaival, e szakaszban az ismeretek rendszerezése, szintézise, illetve az esetleges kronologikus megközelítésen túl egy problémaközpontú közvetítés ígér hatékonyságot.

A gimnázium 9–10. évfolyamán a tanuló felismeri, hogy a különböző vizuális művészetek érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrásai. Nyitott műalkotások befogadására, képes a vizuális események önálló feldolgozására, életkorának megfelelő szintű értelmezésére, ennek során a művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontokat azonosítására, többféle értelmezési kontextusban helyezésére. A tanuló képes állóképi, plasztikai, mozgóképi és intermediális karakterű megjelenítésre. Képes makettek, modellek konstruálására, belső terek különböző funkciókra történő önálló átrendezésére. Hajlandó kísérletezni új technikákkal, módszerekkel és anyagokkal. Képes a média által alkalmazott álló- és mozgóképi kifejezőeszközöket értelmezni, médiatartalmakat használni, megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik a nem kívánatos tartalmak elhárítására. Képes továbbá az épített és természeti környezet értékelésére, kritikai megítélésére. Nyitott és motivált az IKT nyújtotta lehetőségek kihasználásában. Képes arra, hogy saját munkáját

tárgyilagosan értékelje, és szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen. Együttműködik társaival, igényli és képes a feladatmegoldást segítő információk megosztására. Problémamegoldó tevékenységét egyre inkább a függetlenség, a kreativitás és az innováció jellemzi.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelme, hangulatok kifejezése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A vizuális kifejezés eszközeinek felhasználása az alkotómunka és a vizuális elemzés során. Önkifejezés alkalmazása az alkotó tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotó tevékenységekben a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek megfelelő alkalmazása. Érzelme, hangulatok megfogalmazása egyéni tér-, szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Megfigyelt és elképzelt téri helyzetek ábrázolása. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás. Irodalmi (zenei) mű vagy történelmi esemény feldolgozása. Hagyományos és új vizuális technikák alkalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával). – Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel). – Látvány megjelenítése egyénileg választott sajátos szándék (pl. kiemelés, figyelemirányítás) érdekében, a vizuális kifejezés eszközeinek sajátos változtatásával (pl. sajátos nézőpont, aránytorzítás, formaredukció). – Stílusirányzatok (pl. kubizmus, expresszionizmus, op-art) formai, technikai megoldásainak az adott célnak megfelelő (pl. érzelmek kifejezése nem figuratív megjelenítéssel, látható dolgok megjelenítésének leegyszerűsítése) alkalmazása saját, kifejező szándékú alkotásokban. – Különböző színekkel (pl. telített, derített, tört, hideg, meleg színek) hangulati hatás elérése a látvány kifejező megjelenítése 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Irodalmi szöveg értelmezése. Szöveg és kép kapcsolata.</p> <p><i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Transzformációk. Matematikai összefüggések (pl. aranymetszés).</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei befogadó élmények.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, táncmozgások, összetett mediális</p>

érdekében (pl. feszültség, nyugalom).	hatások élményének feldolgozása. <i>Informatika:</i> számítógép felhasználói szintű alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nonfiguratív megjelenítés, vizuális átírás, redukció, absztrakció, stilizálás, kiemelés, kontraszt, kompozíció, komplementer, színreflex, szín-, vonal-, formaritmus, kompozíció, konstruktív képépítés, automatikus írás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása. Különböző ábrázolási rendszerek felismerése műalkotásokon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok, témák, illetve problémakörök önálló értelmezése, többféle szempont alapján. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek értelmezése összehasonlítással. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése. A technikai képalkotás – fotográfia, mozgókép – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete és értelmezése azok képzőművészeti kapcsolódásaival.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Tematikus ábrázolások elemzése a művészetben (pl. emberábrázolás, térábrázolás, mozgásábrázolás), legfontosabb változások lényegének kiemelése és összegzése a különböző művészettörténeti korszakokban. – Művészettörténeti korszakok (pl. ókor, korakeresztény, romanika és gótika, reneszánsz és barokk, klasszicizmus és romantika) összegzése, a hasonlóságok és a legfontosabb megkülönböztető jegyek kiemelésével. – A századforduló irányzatainak (pl. szecesszió, posztimpresszionizmus, impresszionizmus) és a 20. század legfontosabb avantgard irányzatainak (pl. kubizmus, 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> stílusirányzatok, stíluskorszakok irodalmi jellemzői,</p>

	<p>expresszionizmus, dadaizmus, fauvizmus, futurizmus, szürrealizmus) összegzése, a hasonlóságok és a legfontosabb megkülönböztető jegyek kiemelésével.</p> <p>– Kortárs művészeti megoldások (pl. intermediális megjelenítés, eseményművészet) feldolgozása: gyűjtés, elemzés, értelmezés és az eredmények bemutatása adott vagy önállóan választott társadalmi probléma feldolgozása kapcsán (pl. kirekesztés, megkülönböztetés, környezetszennyezés, szegénység).</p>	<p>képzőművészeti párhuzamok. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Látvány- és műelemzés, korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, avantgard, avantgard irányzatok, kortárs képzőművészet, kompozíció, képkivágás, képi és optikai helyzetviszonylat, kontraszt, digitális képfeldolgozás, intermediális műfaj, eseményművészet.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Vizuális kommunikáció Kép és szöveg</p>		<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Nem vizuális természetű információk érzékletes, képi megfogalmazása. A vizuális kommunikáció különböző formáinak megkülönböztetése és értelmezése. A technikai képalkotás lehetőségeinek ismerete és megértése.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A technikai médiumok képalkotó módszereinek megismerése. Vizuális közlés szöveggel és képpel különböző célok érdekében. Összetett vizuális kommunikációt szolgáló megjelenés tervezése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>– Összetettebb vizuális közlés megvalósítása kép és szöveg együttes, összefonódó használatával (pl. saját készítésű fotó-önarckép stílusbeli átalakítása megfelelő elektronikus eszközzel, majd a képhez – a tartalmat módosító – szöveg társítása, grafikai kivitelezése) elsősorban a jelentésmódosulások tudatosításának céljával.</p> <p>– Kreatív tervezés, kivitelezés szöveg és kép (egyenrangú) egymás mellé rendelésével (pl. művészkönyv vegyes technika alkalmazásával és/vagy számítógép használatával, megadott témából kiindulva) a különféle jelentésrétegek új minőségének megvalósítása céljából.</p> <p>– Vizuális közlés szöveggel és képpel a médiaipar területéhez kapcsolódóan (pl. televíziós műsorrend írása különféle szempontok alapján, majd műsor-újságoldal tervezése, összeállítása képekkel kiegészítve, információs-kommunikációs eszközök felhasználásával). A vizuális és szöveges üzenet külön-külön és együttes jelentésváltozásának megértése összetettebb kommunikációs szituációban.</p>		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a médiaipar működése, műsorgyártás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Csoportos, nyilvános, tömegkommunikáció sajátosságai. Vizuális kommunikáció. A számítógépes szövegvilág; az elektronikus tömegkommunikáció.</p>	

	<i>Informatika:</i> Információk és a közlési cél. A médiumok, közléstípusok tartalmi megbízhatósága, esztétikai értéke.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs-elv, tipográfia (betűméret és stílus), kompozíció (oldalrendezés, oldalpár, kép és szöveg, borító); intermédia, anyag(szerűség), művészkönyv/art-book, műsorrend.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Tömegkommunikációs eszközök	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása. A reklám hatásmechanizmusának elemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete, csoportosítása, értelmezése. Vizuális reklámok értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A tömegmédiumok alaptulajdonságainak, hordozóinak (pl. újság, DVD), intézményeinek, csatornáinak és funkcióinak (pl. hírközlés, szórakoztatás, reklám) csoportosítása, elemzése rendszerező feladatok megoldásán keresztül. – A tapasztalati valóság és a médiában megjelenő reprezentált valóság viszonyának feltárása (pl. helyzetgyakorlatok segítségével, videokamerával rögzítve) a tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak elmélyültebb ismerete és megértése érdekében. – A tömegkommunikáció egy jellegzetes, összetett, a képet a szöveggel együtt alkalmazó médiumának értelmezése a vizuális közlés (kreatív) alkotó megvalósításával (pl. moziplakát, közérdekű üzenetet közvetítő plakát készítése multimedialis eszközök felhasználásával, magazin hirdetés készítése egy elképzelt termékhez vagy szolgáltatáshoz). – A tv-reklám és a videoklip sajátosságainak elemzése különféle szempontok alapján (pl. hangulatkeltés, montázs, sztereotípiák, eredeti megoldások, célközönség) a valószerűség, a hatásmechanizmus problémakörének felismerése, tudatosítása érdekében. 		<p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> Tömegtájékoztatás. Médiaipar működése. Kultúra és tömegkultúra a médiában. Virtuális valóság. Sztereotípiák, reprezentáció. Műfajfilm, szerzői film. A reklám hatásmechanizmusa. Valóságábrázolás és hitelesség. A figyelemirányítás, hangulatteremtés legfontosabb eszközei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Improvizáció. Jellemábrázolási technikák.</p> <p><i>Ének-zene:</i> populáris zenei stílusok.</p> <p><i>Matematika:</i> rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint, rendszerezést segítő</p>

	<p>eszközök használata, készítése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Médiaszövegek jellemzői. A személyközi kommunikáció. Beszédműfajok kommunikációs technikái hétköznapi és tömegkommunikációban.</p> <p><i>Fizika; földrajz:</i> információs és kommunikációs rendszerek felépítése, jelentősége.</p> <p><i>Informatika:</i> A kommunikációs eszközök hatása a mindennapi életre és a társadalomra. Globális információs társadalom. A fogyasztói viselkedést befolyásoló tényezők.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közvetett kommunikáció, média, médium, nyomtatott és elektronikus sajtó, televízió, közszolgálati, kereskedelmi és közösségi televízió, internet, hírközlés, reklám, fotografikus kép, tapasztalati- és reprezentált valóság, asszociatív, párhuzamos és belső montázs, sztereotípiák, célközönség, valószerűség, hitelesség, plakát, műfajfilm.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Tér-idő kifejezése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Tér-időbeni változások, folyamatok képi tagolásának pontos értelmezése és értelmezhető megjelenítése képsorozatokkal. Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok (különösképpen a mozgóképek) képalkotó módszereinek és műtípusainak megismerése. Komplex audiovizuális közlés tervezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

	<ul style="list-style-type: none"> – Megadott (pl. „A ma hősei”, „Élet a településemen”) vagy szabadon választott téma alapján komplex munka, mű tervezése (pl. kép/"fotó"regény, story-board készítése) a legfőbb audiovizuális kifejezési eszközök tudatosítása céljából. A story-board és a képregény műfajának összehasonlítása. – A „látvány-hang-mozgás” hármas egységének kreatív alkalmazása összetettebb (mediális) tartalmú kreatív gyakorlat kapcsán (pl. videoperformansz tervezése és kivitelezése megadott témából kiindulva), majd a produkció elemző-értékelő feldolgozása a szándék és a megvalósítás sikeressége szempontjából. 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az értelmezés legfontosabb eszközei. Fényviszonyok, mozgás, szerepjáték hatásmechanizmusa.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásos kommunikáció, improvizáció adott zene, téma vagy fogalom alapján. Performansz tervezése, kivitelezése. A színházművészet ösztönzési sajátosságai, vizuális elemek alkalmazása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zene szerepe a médiában és a filmművészetben.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az idő- és térmegjelölések értelmezése. Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hőstípus; helyzet, akció, dikció, konfliktus, monológ, dialógus, prolóógus, epilógus, késleltetés, jelenet; néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Story-board, forgatókönyv, beállítás, jelenet, a montázs(típusok) jelentősége, a narráció sémái és egyedi megoldásai, képregény, video/performansz.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A vizuális környezetben megfigyelhető téri helyzetek, színviszonyok</p>	

	pontos értelmezése és szöveges megfogalmazása. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tárgykészítő, kézműves technikák alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jelenségek, látványok vizuális megfigyelése és értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Az adott tárgynak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Építészeti és térélmények vizuális megjelenítése és megfogalmazása szövegben. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése adott szempontok alapján.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<ul style="list-style-type: none"> – Ember alkotta objektumok (pl. épületek, építmények) és azok jellemző környezetének (pl. formai kapcsolódás – F. L. Wright: <i>Vizesésház</i>; környezetbe olvadás, álcázás – camouflaze jelenség) elemző vizsgálata, értelmezése és összehasonlítása (pl. formai, szín-, fénykapcsolódás, anyaghasználat, stílus szerint). – Szöveges eszközökkel leírt tárgy, épület vagy téri helyzet megjelenítése vizuális eszközökkel, az adott környezet alapos, pontos megismerése érdekében. – Tárgy- és épülettervezés a közvetlen környezet valós problémáira (pl. iskolai szelektív hulladékgyűjtő, iskolai „dühögő”) alapszintű műszaki jellegű ábrázolás legfontosabb sajátosságainak az alkalmazásával (pl. méretezés, vonalfajták, több nézet) szabadkézi rajzban. – Belső terek, tárgyak átalakítása meghatározott célok (pl. közösségi terek intim részeinek kialakítása, hulladék kreatív újrahasznosítása) érdekében. 	<p><i>Matematika:</i> Méretezés. Gondolatmenet követése. Absztrahálás, konkretizálás. Rendszeralkotás: elemek elrendezése adott szempontok szerint.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> lakókörnyezet és természetes élőhelyek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezés, felmérés, tételrendezés, műszaki ábrázolás, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Funkció	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tervvázlatok készítése. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Az adott célnak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Tárgy és funkció kapcsolatának	

céljai	átfogó értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Környezet tervezése, áttervezése más feladat ellátására (pl. munka – pihenés, hétköznapi – ünnepi) vagy több funkció betöltésére (pl. öltözködés és rejtőzködés, közlekedés és pihenés), illetve a tervek elkészítése makett vagy modell formájában. – Funkcionális szempontokat kevésbé érvényesítő fiktív vagy elképzelt terek (pl. labirintus, adott színházi mű díszlete) tervezése és makettezése. 		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Produkciós munka. A színházművészet összművészeti sajátosságai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> improvizáció, diákszínpadi előadás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Funkció, funkcionalizmus, díszlet, makett, modell.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Azonosságok és különbségek célirányos megkülönböztetése az elemzésben. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtés. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok megértése. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A vizuális környezet, tárgyak vizuális megfigyelése és a látvány értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek pontos összehasonlítása különböző szempontok alapján, a következtetések célirányos megfogalmazásával. Fontosabb építészettörténeti korszakok és irányzatok, lényegének megértése, megkülönböztetésük. Különböző korokból származó tárgyak megkülönböztetése különböző szempontok alapján. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségének megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor, romanika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió, modern, posztmodern, kortárs) elemző vizsgálata, összehasonlítása és csoportosítása a legfontosabb nemzetközi és magyar építészettörténeti példák alapján. – A divat fogalmának (pl. öltözködés, viselkedésforma, zene, 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposz, archetípus állandó és változó jelentésköre. Könyvtárhasználat.</p>

	<p>lakberendezés területén) elemző vizsgálata és értelmezése (pl. szubkultúrák viszonya a divathoz) a közvetlen környezetben tapasztalható példákon keresztül.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A hagyományos és a modern társadalmak tárgykészítésének, tárgykultúrájának (pl. öltözet, lakberendezési tárgyak) elemző vizsgálata példák alapján (pl. kézműves technikával készült egyedi tárgy; sorozatgyártásban készült tömegtárgy; ipari formatervezés eredményeként készült egyedi tárgy), a legfontosabb karakterjegyek alapján azok megkülönböztetése. – A műemlékek, műemlék jellegű és védett épületek helyzetének és esetleges hasznosításának vizsgálata a közvetlen környezetben. – A környezetalakítás fenntarthatóságot szolgáló lehetőségek elemző vizsgálata és értelmezése konkrét példákon keresztül (pl. ökoház, városi klíma, építőanyag-használat). 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom.</p> <p><i>Biológia-egészségtan; földrajz:</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi-gazdasági problémák: fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság. Környezet és természetvédelem.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alaprajztípus, alátámasztó és áthidaló elem, oszloprend, homlokzatosztás, megalitikus építészet, sírtípus, szent körzet és síregyüttes, egyházi építészet, palota, lakóház, stíluskeveredés, divat, szubkultúra, design, funkcionalizmus, környezettudatos építés</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Képzőművészeti kifejezés fejlődésének gondolati követése, átélése alkotásokon keresztül</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>. Különböző korokból származó tárgyak megkülönböztetése különböző szempontok alapján. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségének megértése. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok megértése. Önálló kérdések megfogalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális környezet, tárgyak vizuális megfigyelése és a látvány értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek pontos összehasonlítása különböző szempontok alapján, a következtetések célirányos megfogalmazásával. Fontosabb építészettörténeti korszakok és irányzatok, lényegének megértése, megkülönböztetésük. Különböző korokból származó tárgyak megkülönböztetése különböző szempontok alapján. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségének megértése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor, romanika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió, modern, posztmodern, kortárs) elemző vizsgálata, összehasonlítása és csoportosítása a legfontosabb nemzetközi és magyar építészettörténeti példák alapján. – A térábrázolás különböző szintjei, a legfontosabb karakterjegyek alapján azok megkülönböztetése a közvetlen környezetben tapasztalható példákon keresztül. – Az emberi alak megjelenítése a korszakokon, illusztráció a nagy történeteken keresztül, mitológia, eposzok. – A vallástörténeti jelenségek követése és értelmezésük ábrázolásokon keresztül. elemző vizsgálata és értelmezése konkrét példákon keresztül 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mitológia és eposzok világa. Bibliai történetek.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Vallási szimbólumok és alakok megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Mágia, vetületi tér, kontúr, oszlop, térábrázolás, labirintus, szimbólum, vár, palota, zikkurat, dombormű, absztrakció, sírtípus, szent körzet és síregyüttes, egyházi építészet, palota, lakóház, zoomorf lény, totem</p>

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistája az irányadó a műtípusok, művek, alkotók szemléltetésére. E listában kronológiai sorrendben található a feldolgozásra ajánlott művek az őskortól napjainkig. A listában a képzőművészeti alkotásokon kívül jelentősebb, stílusformateremtő tárgyak, tárgytípusok, fotók, népművészeti és Európán kívüli kultúrák műtárgyai és tárgyi emlékei is megtalálhatók. E listában szereplő tárgyakon és műtárgyakon kívül a szemléltetés anyagát tematikus módon is válogathatjuk.

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. A részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistájában ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. A tananyag tematikus szempontú megközelítése esetében a válogatás fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében ne csak művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészeti- és tárgytörténeti példák is bemutatásra kerüljenek, továbbá hogy adott esetben a magas művészet példáin kívül populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, illetve hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák is szemléltessék a tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló kiválasztása. – A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek önálló alkalmazása az alkotótevékenység és a vizuális jelenségek elemzése, értelmezése során.
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> – Bonyolultabb kompozíciós alapelvek tudatos használata különböző célok érdekében. – Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének szándéknak megfelelő pontos értelmezése, és egyszerű mozgóképi közlések elkészítése. – Alapvetően közlő funkcióban lévő képi, vagy képi és szöveges megjelenések árnyalt értelmezése. – Médiatudatos gondolkodás a tömegkommunikációs eszközök és formák rendszerező feldolgozása. – A tervezett, alakított környezet forma és funkció összefüggéseinek felismerése, ennek figyelembe vételével egyszerű tervezés és makettezés. – Tanult technikák célnak megfelelő, tudatos alkalmazása alkotótevékenységekben. – Társművészeti kapcsolatok árnyalt értelmezése. – Kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok rendszerező ismerete és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. – Az építészet alapvető elrendezési és szerkezeti alapelveinek, illetve stílust meghatározó vonásainak felismerése. – Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése összehasonlítása, műelemző módszerek alkalmazásával. – Adott vizuális problémákkal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása. – A kreatív problémamegoldás lépéseinek alkalmazása – Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
--	---

MŰVÉSZETEK – VIZUÁLIS KULTÚRA

11-12 évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Az alkotó tevékenységekben a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek megfelelő és önálló alkalmazása. Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével, saját kifejezési szándék érdekében is. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás. Hagyományos és korszerű vizuális technikák alkalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Látvány megjelenítése egyénileg választott kifejezési szándék (pl. feszültség, figyelemfelhívás, nyugalom) érdekében, a vizuális kifejezés eszközeinek tudatos alkalmazásával (pl. nézőpont, kompozíció, színhasználat, felületkialakítás). – Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék). – Fogalmak, jelenségek (pl. repülés, víz, kapcsolatok, utánpótlás) komplex vizuális feldolgozása nem a megszokott eszközökkel (pl. talált tárgyakból, szokatlan anyagokból, fényvel). – Szöveges és képi elemek képi kompozícióba rendezése (pl. egymás erősítésével) adott vagy tudatosan választott kifejezési szándék érdekében képzőművészeti példák (pl. dadaizmus, kortárs alkotók) alapján. – Mű és környezetének elemző vizsgálata több szempont szerint, konkrét művészeti példák alapján (pl. oltárkép, köztéri szobor, installáció, land-art, street art munka). 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép illusztratív, narratív kapcsolata.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élmény.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, táncmozgások, összetett hatások.</p> <p><i>Informatika:</i> számítógép felhasználó szintű alkalmazása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nonfiguratív megjelenítés, vizuális átírás, redukció, absztrakció, kiemelés, kontraszt, kompozíció, parafrázis, komplementer, vizuális narratív hatás, illusztratív hatás, installáció, environment/környezetművészet, fényművészet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Ábrázolás és stílus	Órakeret 8 óra
--------------------------------------	---	-------------------

Előzetes tudás	Megfigyelt téri helyzetek, forma, arány, fény és színviszonyok ábrázolása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelt téri helyzetek, fény- és színviszonyok adott vagy választott célnak megfelelő ábrázolása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<ul style="list-style-type: none"> – Téri helyzetek megjelenítése különböző ábrázolási rendszerek használatával és transzformálásával (pl. látvány reprodukálása vetületi ábrázolásból perspektivikus vagy axonometrikus megjelenítéssel). – Az önárnyék és a vetett árnyék művészi kifejező elemként történő alkalmazása (pl. megvilágítás megváltoztatásával létrehozott változások megjelenítése grafikai, fotós eszközökkel). – Ábrázolási konvenciók megfigyelése és értelmezése a művészet történetében, illetve az adott vagy választott megjelenítési cél érdekében reprodukálása az alkotó munkában. 	Kapcsolódási pontok <i>Matematika:</i> Modellezés, összefüggések megjelenítése. Transzformációk, adott tárgy más nézőpontból való elképzelése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téri helyzet, ábrázolási konvenció vagy ábrázolási rendszer, nézőpont, horizontvonal, iránypont, rövidülés, vetületi ábrázolás, képsík, nézet, axonometria, egy- és két iránypontos perspektíva, önárnyék, vetett árnyék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai minőségek megalapozott értékelése. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek összehasonlítása. A technikai képkalkotás – fotográfia, mozgóképek – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete, elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Kortárs társadalmi problémákat bemutató tematikus ábrázolások elemzése a művészetben (pl. elidegenedés, szegénység, erőszak) konkrét példákon keresztül. – A mozgóképi kifejezés eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang és kép kapcsolata) elemzése képzőművészeti példák (pl. video-installáció) alapján. – Vizuális művészeti élmények közvetlen, személyes megtapasztalása (pl. múzeum-, kiállítás-látogatás), az élmények, tapasztalatok szöveges megfogalmazása. 	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> globális társadalmi és gazdasági problémák. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a	

<p>– Saját munkákból adott szempontok szerint válogatott anyag (portfólió) összeállítása, a válogatás szempontjainak értelmezése és érvelés a választás mellett.</p>		<p>mozgóképek alapvető kifejezőeszközei.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Műelemző esszé írása. Könyvtárhasználat. Számítógépes formázás, illusztrálás digitális képfeldolgozó eszközökkel.</p> <p><i>Informatika:</i> Internetes (művészeti) portálok használata. Digitális prezentációk.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Portfólió, mozgóképi kifejezőeszköz, video-installáció, múzeum, állandó és időszaki kiállítás.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kifejezés, képzőművészet Korszakok, stílusirányzatok</p>	<p>Órakeret 18 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, és elhelyezése a megfelelő korban. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A művészettörténet főbb korszakainak összegző, lényegkiemelő jellemzése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális kifejezés eszközeinek pontos értelmezése különböző korokban. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok témák illetve problémakörök rendszerezése és összegző ismerete. Esztétikai jellemzők megalapozott értékelése. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. A technikai képalkotás lehetőségeinek elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>– Művészettörténeti korszakok (pl. ókor, korakeresztény, romanika és gótika, reneszánsz és barokk, klasszicizmus és romantika) műfajokra lebontott részletes összegzése, a legfontosabb stílust meghatározó jegyek pontos megkülönböztetésével.</p> <p>– Vizuális művészeti műfajok összehasonlítása több szempontból (pl. műtípusok szerint: életkép a festészetben és a fotóművészetben, portré a szobrászatban és festészetben).</p> <p>– A századforduló irányzatainak (pl. szecesszió,</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere.</p> <p><i>Magyar nyelv és</i></p>

<p>posztimpresszionizmus, impresszionizmus) és a 20. század legfontosabb avantgard irányzatainak (pl. kubizmus, expresszionizmus, dadaizmus, fauvizmus, futurizmus, szürrealizmus) részletes összegzése, a legfontosabb stílust meghatározó jegyek pontos megkülönböztetésével.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A 20. század második fele vizuális művészeti irányzatainak konstruktív, expresszív és konceptuális példáinak elemző vizsgálata. – A művészetben használt legfontosabb alkotói technikák (pl. egyedi és sokszorosított grafika, olaj vagy vizes alapú festmény) felismerése, a művészi kifejezésben betöltött szerepének elemzése. – Újmediális művészeti jelenségek konkrét elemző vizsgálata. 	<p><i>irodalom:</i> korstílusok, stílusirányzatok megnevezései, megkülönböztető jegyei, művészettörténeti párhuzamok. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Művészet-és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, magasnyomás, mélynyomás, síknyomás, egyéni stílus, avantgard, avantgard irányzat, neoavantgard, posztmodern, kortárs képzőművészet, újmédia, intermediális műfaj, eseményművészet, interaktív művészet, hálózati művészet.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció A fotografikus kép nyelve	Órakeret 12 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A fényképezés képalkotó lehetőségeinek ismerete és megértése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális kifejezés eszközeinek pontos értelmezése kortárs művészeti alkotások elemző feldolgozása során. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. A fotográfia műtípusainak, műfajainak ismerete és elemzése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<ul style="list-style-type: none"> – A fotó mint a technikai képalkotás alaplételemének megismerése, megértése (pl. „feltáró” beszélgetések, elemzések Henri Cartier-Bresson, Robert Capa, André Kertész műveiről megadott szempontok alapján). – A fotografikus látásmód, a médium sajátosságainak alkalmazása kreatív gyakorlatok során (pl. fekete-fehér és/vagy színes fotósorozat készítése digitális technikával megadott téma alapján, mint „Egy nap az életemből”, vagy „A lépcső”). – Technikai kép és szöveg kiegészítő alkalmazása komplex feladat kapcsán (pl. fekete-fehér és/vagy színes fotográfia készítése saját felvételek átalakításával – manuális vagy digitális technikával –, majd a kép felhasználása saját névjegykártya vagy fejléces 		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A fotografikus technikával rögzített kép. Valóságábrázolás és hitelesség. Tömegtájékoztatás és demokrácia.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A vizuális közlés verbális és nem</p>

levélpapír, boríték tervezése során), elsősorban az alkalmazott fotográfia gyakorlati szerepének felismerése céljából.	verbális elemei. A nyelv mint jelrendszer. Irodalmi emlékhelyek, alkotói életművek fotódokumentumai. <i>Informatika:</i> az internetes közléstípusok tartalmi megbízhatósága és vizuális megjelenése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fotográfia kettős természete: reprodukció és manipuláció/"ábrázolat", reprezentáció, fotogenitás, fotószerűség, „fotós látásmód”, műfaj/műtípus/stílus a fotóművészetben, arcualatterv, tipográfia, (fotografika).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Tömegkommunikáció	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A reklám hatásmechanizmusának elemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete és értelmezése. Reklámok összetett elemzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A médiaipar működésének, a reklám hatásmechanizmusának feltárása kreatív gyakorlatokkal (pl. szerepjátékkal pop- vagy filmsztár karrierjének „felépítése” a tömegmédiában; fiktív reklámkampány tervezése és kivitelezése). 		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A médiaipar működése. A reklám hatásmechanizmusa. Sztárok és szenzációk. Nemi szerepek reprezentációja. Virtuális valóság. Sztereotípiák, tömegkultúra.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások, jellemábrázolás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> populáris zenei stílusok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> médiaszövegek kommunikációs és műfaji jellemzői.</p>

	<i>Informatika:</i> az információk közlési célnak megfelelő alakítása, a manipuláció felismerése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reklám, sztár/jelenség, attribútum, öltözet/megjelenés, reklámtárgy, plakát, szlogen, banner, spot, klip, weblap.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Az újabb médiumokkal való kísérletezés	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Nem vizuális természetű információk érzékletes, képi megfogalmazása. Bonyolultabb vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések tervezése. Idő- és térbeli változások megjelenítése. A technikai képalkotás lehetőségeinek ismerete és megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok (képalkotó) módszereinek megismerése. Komplex audiovizuális közlés tervezése. Kortárs művészeti alkotások elemző feldolgozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az egyik médiumból a másikba való átkódolás egyszerűbb lehetőségeinek kipróbálása kreatív gyakorlatok segítségével (pl. „vizuális zen” létrehozása kotta „átformálásával” képpé, választott színes technikával) a mediális szemlélet kiterjesztése, a különböző médiumok közötti tartalmi, üzenetbeli összefüggések feltárása céljából. – A technikai képalkotás újabb, kísérleti megoldásainak felismerése, alkalmazása alkotó gyakorlatok során (pl. fotoelektrográfia készítése fénymásoló vagy szkennelő használatával, mozgó tárgyak, illetve testrészek másolásával és további elektronikus/digitális módosításával) a kortárs szemlélet erősítése érdekében. – A nem lineáris alapú média-szövegformák néhány formájának megismerése, alkalmazása kreatív felhasználás révén (pl. hipertextre épülő vagy hipermédia szemléletű művek tervezése a világhálóra), a kevésbé bejáratott, asszociatív alapú gondolkodásmódok gyakorlása és tudatosítása céljából. – Az interaktivitás alapműködésének megismerése, feltárása a mozgóképi szövegben tervezési feladattal (pl. interaktív, többféle módon bejárható videofilm szinopszisének és storyboard-jának elkészítése), a kevésbé ismert, új mediális-művészeti technikák megfigyelése, alkalmazása érdekében. 		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Nem lineáris szövegformák. Internetes szövegépítkezés, hálózati kommunikáció, internetes tartalmak, online életforma.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zenei mondanivaló más művészeti ág kifejezési eszközeibe való átkódolása.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hipertext.</p> <p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok. Viselkedési kultúra az online világban, a hagyományostól különböző médiumok megjelenési formái. A globális információs</p>

	társadalom.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Intermédia, kísérleti művészet, non-linearitás, hipertext, hipermédia, www, hálózati kommunikáció és művészet, interaktivitás, multimédia/hipermédia, új média és művészet, hibrid média, (posztmédia), (vizuális zene), (elektrográfia), („copy-motion” technika).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	A vizuális környezetben megfigyelhető jellemzők pontos és árnyalt értelmezése és szöveges megfogalmazása. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tárgykészítő, kézműves technikák önálló alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jelenségek, látványok vizuális megfigyelése és értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. A tervezési folyamat értelmezhető dokumentálása. A vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Az adott tárgynak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Építészeti és térélmények átértelmezése. A térélményt befolyásoló tényezők összegzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű használati tárgy (pl. egyedi övtáska) és belső tér (pl. élet minimál térben) tervezése az alapvető ergonómiai szempontok felmérésével és figyelembevételével, a tervezői folyamat jól értelmezhető rajzos és szöveges dokumentációja az ötletek, tervvázlatok, megvalósulási terv elkészítéséig. – Belső terek, tárgyak átalakítása egyszerű, de szokatlan eszközökkel (pl. fénnel, becsomagolással) elsősorban a kifejezés, a hangulati hatások erősítése érdekében. – A közvetlen környezet (pl. település, iskola) kihasználatlan tereinek felmérése, megismerése, valós újrahasznosítási lehetőségeinek megtervezése és az ötletek pontos dokumentálása vizuális eszközökkel és szöveggel. – A lakberendezés funkciótól független lehetőségeinek (pl. színhatás és térérzet, anyagválasztás és hatáskeltés) elemző vizsgálata és összehasonlítása konkrét példákon keresztül. 		<p><i>Matematika:</i> Méretezés. Gondolatmenet követése. Absztrahálás, konkretizálás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, eszközhasználat. Lakókörnyezet – életmód.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Produkciós munka. A</p>

	színházművészet összművészeti sajátosságai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, térelrendezés, műszaki jellegű ábrázolás, ergonómia, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezés és fogyasztói szokások	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A vizuális környezetben megfigyelhető jellemzők pontos és árnyalt értelmezése és szöveges megfogalmazása. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok megértése. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuálisan is értelmezhető jelenségek, folyamatok társadalmi és gazdasági ok-okozati összefüggéseinek megértése. Különböző korú és típusú tárgyak, és a tárgyakhoz kapcsolódó társadalmi jelenségek értelmezése. A következtetések célirányos megfogalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A hagyományos és a modern társadalmak tárgykészítésének, tárgytervezésének összehasonlítása a fogyasztóra gyakorolt hatások alapján, a fogyasztói szokások megkülönböztetésével és magyarázatával. – A média által közvetített fogyasztói szokások és a valós szükségletek, illetve az újrahasznosítás lehetőségeinek elemző vizsgálata a közvetlen környezetben, a tapasztalatok és következtetések vizuális szemléltetésével. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom.</p> <p><i>Földrajz:</i> globális társadalmi-gazdasági problémák: fogyasztói szokások, életmód.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Kultúra és tömegkultúra. A reklám hatásmechanizmusa.</p> <p><i>Informatika:</i> az információk közlési célnak megfelelő alakítása, a manipuláció felismerése. Digitális prezentációk.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hagyományos és modern társadalom, fogyasztói szokás, divat, életmód, újrahasznosítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtés. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok önálló kiválasztása. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző korú és típusú tárgyak, épületek megkülönböztetése, elhelyezése a megfelelő korban vagy kultúrában. A következtetések célirányos megfogalmazása. Néprajzi tájegységek tárgyi környezetének, kulturális jellemzőinek megismerése. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségük megértése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Különböző történeti korok és kultúrák (pl. Európán kívüli is) sajátos, jellemző tárgyainak (pl. totem, amulett), épületeinek, (pl. hagyományos japán lakóház) és díszítőmotívumainak (pl. azték, maja, kalocsai motívumok) elemző vizsgálata a kulturális jegyek pontos megkülönböztetésével, illetve a közös jegyek megkeresésével. – Két – a Kárpát-medence táji tagolódása szerint tetszőlegesen választott – táji csoport, néprajzi csoport (pl. Nyírség, Sárrét, Órség, Palócföld, Nagykunság, Kalotaszeg, Mezőség) legfontosabb jegyeinek (pl. építkezés, viselet, eszközök, szokások) összegyűjtése, az eredmények képes és szöveges feldolgozása. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposz, archetípus. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Hagyomány. Hagyományos népi kultúra.</p> <p><i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence, világörökségi helyszínek, építészeti együttesek, kulturális tevékenységek (pl. táncház, busójárás).</p> <p><i>Ének-zene:</i> Népek zenéje, néphagyomány.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táji csoport, néprajzi csoport, tájegység, népi kultúra, hagyomány, hagyományörzés, világörökség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített, alakított környezet változásai	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok önálló kiválasztása. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuálisan is értelmezhető jelenségek, folyamatok társadalmi és gazdasági ok-okozati összefüggéseinek megértése. Különböző korú és típusú tárgyak, és a tárgyakhoz kapcsolódó társadalmi jelenségek értelmezése. A kortárs építészet és a kortárs téralakítás megjelenéseinek értelmezése. A következtetések célirányos megfogalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor,		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i>

<p>romantika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió) elemzése és összehasonlítása – különös tekintettel a formai, szerkezeti kapcsolódásokra és különbségekre –, illetve összehasonlítva a 20. század (modern, posztmodern) és kortárs építészeti stílusjegyek és térrendezés sajátos vonásaival, nemzetközi és magyar példák alapján.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kortárs környezetalakítás és térrendezés elemző vizsgálata a közvetlen környezetben. – Művészi, azaz a térrendezés kifejező szándékú felhasználásának rendszerező elemzése és kipróbálása (pl. land art, street art). – A divat szélesen értelmezett fogalmának (pl. öltözködés, életforma, lakberendezés) elemző vizsgálata és értelmezése, reflektálva annak társadalmi összefüggéseire is. – A divat és hagyomány kapcsolatának vizuális értelmezése (pl. hagyományos ruhadarab áttervezése, átalakítása, hagyományos díszítmény felhasználásával póló mintatervezés). – A kulturális értékmegőrzés (pl. környezet- és műemlékvédelem) lehetőségének vizsgálata, az eredmények képes és szöveges feldolgozása, összegzése különös tekintettel annak felhívó jellegére. 	<p>Esztétikai minőségek. Toposzok, archetípusok állandó és változó jelentésköre. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom.</p> <p><i>Földrajz:</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi-gazdasági problémák - fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság. Környezet és természetvédelem.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Modern, posztmodern, konstruktív-dekonstruktív térrendezés, organikus építészet, Bauhaus, funkcionalizmus, divat, társadalmi norma, szubkultúra, értékmegőrzés.</p>

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, a részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistája az irányadó a műtípusok, művek, alkotók szemléltetésére. E listában kronológiai sorrendben található a feldolgozásra ajánlott művek az őskortól napjainkig. A listában a képzőművészeti alkotásokon kívül jelentősebb, stílustermelő tárgyak, tárgytípusok, fotók, népművészeti és Európán kívüli kultúrák műtárgyai és tárgyi emlékei is megtalálhatók. E listában szereplő tárgyakon és műtárgyakon kívül a szemléltetés anyagát tematikus módon is válogathatjuk.

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúlyt kapjanak a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példák is. A részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistájában ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. A tananyag tematikus szempontú megközelítése esetében a válogatás fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében ne csak művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti példák is bemutatásra kerüljenek, továbbá hogy adott esetben a magas művészet példáin kívül populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott

tartalmat, illetve hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák is szemléltessék a tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló kiválasztása. – A vizuális közlés, kifejezés eszközeinek önálló, célnak megfelelő használata az alkotó- és befogadótevékenység során. – Bonyolultabb kompozíciós alapelvek tudatos használata különböző célok érdekében. – Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének szándéknak megfelelő pontos értelmezése, egyszerű mozgóképi közlések elkészítése. – A médiatudatos gondolkodás magasabb szintjének elérése tömegkommunikációs eszközök és formák összetettebb, rendszerező ismerete alapján. – Tanult technikák célnak megfelelő, tudatos és önálló alkalmazása az alkotótevékenységekben. – A tervezett, alakított környezet komplex értelmezése, reflektálva a társadalmi, környezeti problémákra is. – Társművészeti kapcsolatok árnyalt értelmezése. – Legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok rendszerező ismerete és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. – Az építészet legfontosabb elrendezési és szerkezeti alapelveinek, illetve stílust meghatározó vonásainak rendszerező ismerete. – Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése, összehasonlítása során a műelemző módszerek összetett, komplex alkalmazása az ítéletalkotás érdekében. – Adott vizuális problémákkal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása. – A kreatív problémamegoldás lépéseinek alkalmazása. – Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
--	--

TÁRSADALMI, ÁLLAMPOLGÁRI ÉS GAZDASÁGI ISMERETEK

12. évfolyam

A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek tantárgy sokoldalú társadalomtudományi műveltséget közvetít, és komplex módon segíti a diákok állampolgári szocializációját. Alapvető feladata, hogy felkészítse a tanulókat arra, hogy felelős társadalmi, politikai és gazdasági szerepet tudjanak vállalni a demokratikus közéletben, valamint a munka és az üzleti élet területén. Mindez több, a diákok számára szervesen összetartozó területen fogalmazódik meg, amelyekhez nagyon sokféle pedagógiai megközelítés és módszer társulhat.

A tantárgy bemutatja a különböző társadalomtudományok – szociológia, szociálpszichológia, politológia, jogtudomány, közgazdaságtudomány – fogalomrendszerét és megközelítési módjait, amelyek révén a diákok képesek lesznek tudatosabban értelmezni társadalmi tapasztalataikat, és könnyebben eligazodnak majd az egyre bonyolultabbá váló társadalmi viszonyok között. Demokratikus gondolkodási és cselekvési mintákat és szerepeket közvetít. Kiemelt szerepet vállal a diákok szociális kompetenciáinak – beszéd-, vita- és döntési készségek, együttműködési készségek – erősítésében. A tárgy fontos sajátossága a tapasztalati tanulás, amelynek keretében a tanulók aktív módon tevékenykedhetnek a diákönkormányzatokban, önkéntes feladatokat vállalhatnak társadalmi és karitatív szervezetekben, diákvállalkozásokat hozhatnak létre, és közreműködhetnek különböző iskolai és iskolán kívüli projektekben.

A tantárgy kapcsolódik a gimnáziumi történelem és társadalmi ismeretek, a 10. évfolyamos földrajz, és a 11. évfolyamos etika oktatásához, azokra épülve közvetít komplex ismereteket.

A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek tantárgy sajátos nevelési-fejlesztési céljai és követelményei, amelyek minden tematikai egységben érvényesíthetők, a következők:

- A társadalmi együttélés és együttműködés írott és íratlan szabályainak – szokás, illem, erkölcs, jog – értő ismerete, az erre irányuló készségek fejlesztése és a társadalmi gyakorlatban történő alkalmazása.
- Az emberi kapcsolatok és a társas viselkedés alapvető sajátosságainak megismerése és személyes példák segítségével történő bemutatása.
- Az alapvető közösségi viszonyok – család, kortárs csoport, helyi társadalom, nemzet – megismerése és saját élményű értelmezése.
- A szocializáció folyamatának tudatosítása, reflektálás a személyes tapasztalatokra.
- A társadalmi viszonyok működésével foglalkozó társadalomtudományok – antropológia, szociológia, szociálpszichológia, szociálpolitika, politológia, közgazdaságtan – alapvető szemléletének és módszertanának megismerése.
- Korunk szellemi körképének közös értelmezése.

Egyes tematikai egységekhez kapcsolható (a tartalmi elemekhez szorosabban kötődő) nevelési-fejlesztési célok, követelmények:

- A mai magyar társadalom alapvető struktúrájának értelmezése.
- A társadalmi kisebbségek és hátrányos helyzetű csoportok eltérő léthelyzetének tudatosítása.
- A társadalmi felelősségvállalás értelmezése és megtapasztalása.

- Hivatalos ügyek intézési módjainak megismerése.
- Magyarország és az Európai Unió politikai intézményrendszerének megismerése.
- A magyar és az európai állampolgárok jogainak és kötelességeinek tudatosítása.
- A politikai részvétel formáinak értelmezése és különböző szintű gyakorlása.
- Felkészítés az országgyűlési és a helyhatósági választásokra.
- Az állam gazdasági szerepvállalásának megismerése.
- Pénzügy-politikai és pénzügyi alapfogalmak értelmezése.
- Pénzügyi tapasztalatok értelmezése.
- A vállalkozások és a piac kapcsolatának vizsgálata.
- Vállalkozási formák megismerése.
- Munkajogi esetek értelmezése.
- A munkavállaláshoz szükséges dokumentumok ismerete és készségek gyakorlása.
- Az életmód ezredforduló utáni változásainak értelmezése.
- Napjaink globális kihívásainak tudatosítása.
- A lokalitás és globalitás összefüggéseinek megismerése.

A *társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek* módszertani sajátossága az induktivitás, amely a tanítás személyességében és a társadalmi gyakorlathoz való közelségben jelenik meg. Szemlélete szorosan kötődik az aktuális társadalmi gyakorlathoz, illetve a diákok társadalmi tapasztalataihoz. Ebből következően számtalan életszerű kompetenciafejlesztő feladat, esetelemzés, gyűjtés, projekt kapcsolódik a tárgy tanításához.

Iskolánk a tárgyat egy évig heti két órában tanítja, az utolsó évfolyamon fakultációs tárgyként, így az erre vállalkozó diákok érettségi vizsgát is tehetnek, különösen, ha társadalomtudományi irányba szeretnének továbbtanulni.

Tematikai egység	Egyén és közösség	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Korábbi történelmi, földrajzi, irodalmi és művészettörténeti ismeretek különböző kultúrák emberképéről és társadalmi viszonyairól. A tradicionális és a modern társadalom fogalmának ismerete és példák segítségével történő jellemzése. Személyes tapasztalatok egyén és közösség viszonyrendszeréről.	
Ismeretek/fejlesztési feladatok		Kapcsolódási pontok
<p><i>Emberképek</i> Az ember biológiai és társadalmi meghatározottsága. Különböző kultúrák emberképe. Az antropológia tudománya. Résztvevő megfigyelés.</p> <p><i>Beilleszkedés a társadalomba</i> Szocializáció és identitás. Társadalmi szerepek. A szocializáció alapvető közegei: család, iskola, kortárs csoport, média.</p> <p><i>Emberi kapcsolatok</i> A hatékony társadalmi kommunikáció. Sztereotípiák és előítéletek. Konfliktus és konfliktuskezelés. Szerepjátékok.</p> <p><i>Kultúrák és közösségek</i> Társadalmi értékrendek. Kulturális sokféleség. Hagyományok és</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalomtörténeti részek a magyar és a világtörténelemben.</p> <p><i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza; a magyarság által lakott területek.</p> <p><i>Etika:</i> Felelősség a társakért. Családi élet.</p>

<p>szokások. Történelmi közösségtípusok működésének elemzése.</p> <p><i>Társadalmi együttélési szabályok</i> A társadalmi szerződés elve és működése. A társadalmi norma és normaátadás. Az anómia fogalma. Az illem. Az erkölcsi szabályok és társadalmi érvényesülésük.</p> <p><i>Jogok és kötelességek</i> A jogrend fogalma. Az alapvető jogágak. A jogviszony. A gyermekek jogai, diákjogok és kötelességek. Esettanulmány készítése: diákjogi eset.</p>	<p>Hátrányos élethelyzetek. Társadalmi igazságosság és/vagy kölcsönös segítség. A betegekkel és szegényekkel való törődés mint erkölcsi kötelesség.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i></p> <p>A média társadalmi szerepe.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Identitás, szocializáció, társadalmi szerep, kultúra, hagyomány, szabály, törvény, társadalmi szerződés, anómia, Polgári törvénykönyv, Büntető törvénykönyv, sztereotípiák, előítélet, konfliktus.</p>

Tematikai egység	Társadalmi viszonyok	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Történelmi és irodalmi példák a mikro- és makrotársadalom működéséről. A társadalmi tagoltság történelmi formájának ismerete. A polgári nemzetek és nemzeti kisebbségek, nemzetiségek kialakulásának tudása. Ismeretek a magyarországi társadalomfejlődés főbb vonásairól, a nemzeti kisebbségek, nemzetiségek kialakulásáról, a romák helyzetéről, a szegénység társadalomtörténeti okairól. Személyes tapasztalatok a mai magyar társadalomról.	
Ismeretek/fejlesztési feladatok		Kapcsolódási pontok
<p><i>Életmód</i> Az életmód fogalma és elemei. Néhány történelmi életmódtípus elemzése. Fogyasztói magatartások gyűjtése: lakóhely, étkezési és öltözködési szokások. Munkaidő, szabadidő. Esetelemzés: ünnepek és hétköznapiak a mai Magyarországon.</p> <p><i>Család és iskola</i> A család fogalma és funkciói. Családi szerepek. Nemzedékek együttélése. A tekintélyelvű és a demokratikus családmódel. Nők és férfiak a társadalomban: a két nem viszonyának változásai. Az iskola társadalmi szerepe. Az iskolai tudás jellegének átalakulása: az élethosszig tartó tanulás fogalma. Az iskola közösségteremtő és szocializációs funkciói. A helyi társadalom.</p> <p><i>Nemzet, nemzeti közösségek</i> A nemzet politikai és kulturális fogalmai. A magyar nemzettudat sajátosságai. A hazafiság néhány történelmi példája. Jellegzetes hungaricumok. A nemzetiség fogalma. Roma nemzetiség</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A XVIII–XX. századi társadalomtörténet; demográfiai változások. Kisebbség, többség, nemzetiségek. Az átalakuló társadalom és gazdaság a XIX–XX. században. A nők és a férfiak életmódja. A társadalmi mobilitás problémái; a cigány (roma) társadalom</p>

<p>Magyarországon. Projekt munka: a határainkon túl élő magyar közösségek, a magyarországi nemzetiségek.</p> <p><i>A társadalmi tagoltság</i> A társadalom rétegződése életkor, nemek, műveltség, vagyoni helyzet, foglalkozás, településformák, vallás és etnikum szerint. Multikulturális társadalomszemlélet. Demográfiai viszonyok. Korfa. Statisztikai adatok elemzése.</p> <p><i>Hátrányos helyzet és deviáns viselkedés</i> A hátrányos helyzet fogalma. A hátrányos helyzet főbb típusai: szegénység, testi és szellemi fogyatékoság. Esettanulmány vagy projekt készítése. A szociálpolitika tudománya. Karitatív tevékenység.</p> <p><i>A szociológia tudománya</i> A szociológiai kutatás alapvető kérdései és módszertani sajátosságai. Időmérleg készítése.</p> <p><i>A szociálpszichológia tudománya</i> A szociálpszichológiai kutatás alapvető kérdései és főbb módszerei. Tömegjelenségek. A média hatása. Esetelemzés: tömeglélektani helyzetek.</p>	<p>története, helyzete és integrációjának folyamata. Szegények és gazdagok világa. A határon túli magyarság helyzete. Magyarok a nagyvilágban.</p> <p><i>Etika:</i> Az etnikulturális csoportok, nemzetiségek és vallási kisebbségek, illetve a többségi társadalom közti konfliktusok, az együttélés erkölcsi problémái.</p> <p><i>Földrajz:</i> A magyarországi társadalmi-gazdasági fejlődés jellemzői a XX. században. A magyarországi régiók földrajzi jellemzői.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A mediatisált világ; a tömegkultúra új jelenségei.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Antropológia, szociológia, szociálpszichológia, szociálpolitika, multikulturális társadalom, korfa, demográfia, életmód, család, nemzet, nemzetiség, kisebbség, többség, szolidaritás, önkéntesség, karitatív tevékenység, szubkultúra, kortárs csoport, média, helyi társadalom, hátrányos helyzet, deviancia, tömegjelenség.</p>

Tematikai egység	Állampolgári ismeretek	Órakeret 16 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Történelmi és irodalmi példák a nemzeti és az európai kultúra értékeiről, a politikai rendszer működéséről, valamint a felelős állampolgári magatartásformákról. Személyes tapasztalatok az iskolai közélet, illetve diákönkormányzat működéséről, valamint a regionális és az országos politika aktuális kérdéseinek ismerete a médiából vett példák alapján.</p>	

Ismeretek/fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p><i>Mi a politika?</i> Magánérdek és közérdek. A politika fogalma. A demokratikus társadalmi és állami berendezkedés fő sajátosságai, a demokratikus közélet fő jellemzői. A hatalommegosztás elve. Írásos vagy szóbeli elemzés készítése.</p> <p><i>Állampolgári jogok és kötelességek</i> Az állampolgárság fogalma. Az alapvető emberi jogok. Egyéni és közösségi jogok. Állampolgári kötelességek. Esetelemzés: a jogok és kötelezettségek érvényesülése egy konkrét eset alapján.</p> <p><i>A törvényhozó és a végrehajtó hatalom a mai Magyarországon</i> Az Alkotmány szerepe. A törvényhozó hatalom rendszere. A végrehajtó hatalom rendszere. A köztársasági elnök szerepe. Politikai pártok. Szimulációs gyakorlat: felkészülés az országgyűlési és a helyhatósági választásokra.</p> <p><i>A bírászkodás és az erőszakszervezetek</i> A bírászkodás rendszere Magyarországon. Látogatás vagy szimulációs gyakorlat: egy bírósági tárgyalás. Jogi alapismeretek: jogsérelem, jogorvoslat. A rendőrség jogai és kötelezettségei.</p> <p><i>Önkormányzatiság és a helyi társadalom szervezetei</i> Az önkormányzatiság fogalma. A helyi önkormányzatok szervezete és működése. A közigazgatás rendszere. Esetelemzés: helyi társadalmi konfliktusok keletkezése és kezelése. A civil társadalom szervezetei. Projektmunka: egy civil szervezet bemutatása.</p> <p><i>Hivatalos dokumentumok – hivatalos ügyek</i> Állampolgári dokumentumok: személyi igazolvány, lakcímkártya, diákigazolvány, útleveél, adóazonosító, taj-kártya, jogosítvány. Hivatalos ügy intézése vagy szimulációs gyakorlat.</p> <p><i>Az Európai Unió és az európai polgárok</i> Az Európai Unió kialakulása és céljai. Az Európai Unió alapvető intézményrendszere. Az európai polgárság jogai és kötelességei.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A politikai hatalom és a politikai ideológiák történelmi formái.</p> <p><i>Földrajz:</i> Az EU kialakulása, jellemzői, tagállamai.</p> <p><i>Mozgókép kultúra és médiaismeret:</i> A modern nyilvánosság kialakulása. A mediatizált világ. A tömegkultúra új jelenségei, hálózati kommunikáció.</p> <p><i>Etika:</i> Jogok és kötelességek. Erkölc és politika. Lelkiismeret és véleménynyilvánítás szabadsága. Nyilvános beszéd a tömegmédiákban; médiaetika. Állampolgárság és nemzeti érzés. Nemzeti szolidaritás. Áldozat a hazáért; az együttélés erkölcsi problémái.</p> <p><i>Mozgókép kultúra és médiaismeret:</i> A mediatizált világ. A tömegkultúra új jelenségei; hálózati kommunikáció.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Alkotmány, köztársasági elnök, miniszterelnök, magánérdek, közérdek, politika, állampolgári jogok és kötelességek, demokratikus politikai rendszer, parlamenti és helyhatósági választás, politikai pártok, állampolgári kötelesség, kormányablak, járás, önkormányzat, helyi társadalom, Európai Unió, európai polgár.</p>

Tematikai egység	Gazdasági és pénzügyi ismeretek	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Történelmi, földrajzi, gazdasági ismeretek a termelés és fogyasztás rendszeréről, illetve a bankok működéséről, valamint irodalmi példák a munkaadók és munkavállalók világáról. A fogyasztással, termeléssel, munkavállalással és a pénzkezeléssel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
Ismeretek/fejlesztési feladatok		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az állam gazdasági szerepvállalása</i> Állami költségvetés. Adópolitika: adók és járulékok. Az állam piaci és nem piaci feladatai. Az állami redisztribúció. Információgyűjtés vagy esetelemzés: a mai magyar gazdaság a számok tükrében.</p> <p><i>Vállalkozások és vállalkozók</i> Vállalkozási formák. Vállalkozások létrehozásának és működtetésének módja. A vállalkozások és a piac kapcsolata. Projektmunka: üzleti terv. Esettanulmány készítése: a vállalkozói gondolkodásmód és életforma.</p> <p><i>A pénzpiac működése</i> Monetáris politika. A nemzetközi és a hazai bankrendszer működésének alapja. Pénzügyi tranzakciók fő típusai. A megfontolt hitelfelvétel. A pénzügyi közvetítők. A pénzügyi rendszerrel foglalkozó írott vagy audiovizuális médiaszövegek feldolgozása.</p> <p><i>Munkaadók és munkavállalók</i> A munkaviszony. Munkaadók és munkavállalók jogai és kötelezettségei. Hazai és nemzetközi munkaerő-piaci elvárások. Felkészülés a munkaerőpiacra való kilépésre: önéletrajz, motivációs levél írása. Szimulációs gyakorlat: az állásinterjú.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A gazdasági viszonyok magyar és világtörténelmi megjelenései.</p> <p><i>Földrajz:</i> A magyar gazdaság jellemzői. A globális világgazdaság napjainkban. A nemzetgazdaságok és a világgazdaság; gazdasági integrációs folyamatok napjainkban, gazdasági globalizációs folyamatok. A monetáris világregrendszer működése.</p> <p><i>Etika:</i> Önmegvalósítás, önkorlátozás, önismeret, önértékelés. A jólét és a jó élet fogalmának megkülönböztetése.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A mediatizált világ. A tömegkultúra új jelenségei; hálózati kommunikáció.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Monetáris rendszer, IMF, költségvetés, adó, biztosítás, járulék, személyi jövedelemadó, áfa, juttatások, társadalombiztosítás, nyugdíjjárulék, költségvetési intézmény, költségvetési egyenleg, deficit, infláció, pénzpiac, monetáris politika, jegybank, kereskedelmi bank, megtakarítás, forrás, tőzsde, értékpapír, rt., kft., kkt., bt., egyéni vállalkozás, szövetkezet, üzleti terv, biztosító társaság, pénzügyi közvetítő rendszer, munkaerőpiac, munkaadó, munkavállaló, foglalkoztatás, munkaviszony, önéletrajz, motivációs levél, munkajog, munkaszerződés, társadalombiztosítás, munkanélküliség, munkanélküli ellátás, álláskeresési támogatás.
----------------------------	--

Tematikai egység	Jelenismeret	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Történelmi és földrajzi ismeretek a társadalmi-gazdasági makrofolyamatok jellegéről. A globalizáció fogalmának és folyamatainak ismerete: személyes és médiából vett példák alapján.	
Ismeretek/fejlesztési feladatok		Kapcsolódási pontok
<p><i>Gazdasági és társadalmi világtrend az ezredforduló után</i> A gazdasági növekedés dilemmái. A demográfiai folyamatok ellentmondásai. A multinacionális és nemzeti gazdaságok ellentmondásai, illetve az állami és nemzetközi politikai szerepvállalás ellentmondásai. Biztonságpolitika: terrorizmus, migráció. Az európai integráció kérdései. Civilizációs konfliktusok: etnikai, környezeti, vallási, gazdasági kérdések. Esetelemzés: a fejlett világ előregedése – fiatalodó fejlett államok.</p> <p><i>Az életmód átalakulása</i> A globalizáció folyamata. A fogyasztói társadalom válsága. A munka világának átalakulása. Az információs társadalom kialakulása. Az élethosszig tartó tanulás szükségessége. A hálózati kultúrák növekvő szerepe. A nemek közötti viszony és a család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása.</p> <p><i>Felelősség a jövőért</i> A fenntartható fejlődés elvei. Szellemi és vallási körkép az ezredfordulón. „Gondolkodj globálisan – cselekedj lokálisan”. Vita vagy esetelemzés: személyes jövőképek.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Az információs-technikai forradalom és a tudásipar. A globális világgazdaság új kihívásai és ellenmondásai. A technikai fejlődés feltételei és következményei. A fenntarthatóság dilemmái. A civilizációk, kultúrák közötti ellentétek kiéleződése.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> A mediatizált világ. A tömegkultúra új jelenségei. A hálózati kommunikáció.</p> <p><i>Földrajz:</i> A globális világgazdaság napjainkban, globális környezeti problémák; népesség, népesedés, urbanizáció; fejlődő és fejlett országok</p>

	<p>gazdaságának jellemzői.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Környezet és fenntarthatóság.</p> <p><i>Etika; filozófia:</i> A fenntarthatóság fogalma. Bioetikai állásfoglalások napjainkban. Lokalizáció és önrendelkezés: az emberi lépték helyreállítása. Az emberiség közös öröksége. A jövő nemzedékek jogai.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>Globális felelősség, környezettudatosság, fenntarthatóság, terrorizmus, migráció, információs társadalom, élethosszig tartó tanulás, hálózati kultúra, lokalitás.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanulók ismerik az alapvető társadalomtudományi megközelítéseket, a társadalmi viszonyok legfontosabb elemeit, s e tudás birtokában képesek a mindennapi életben felmerülő erkölcsi problémák felismerésére és kezelésére.</p> <p>Értékkéteiket ésszerű érvekkel tudják alátámasztani, képesek a felelős mérlegelésen alapuló döntésre. Rendelkeznek az etikai és közéleti vitákban való részvételhez, saját álláspontjuk megvédéséhez, illetve továbbfejlesztéséhez szükséges készségekkel és képességekkel.</p> <p>Képesek elfogadni, megérteni és tisztelni a magukétól eltérő nézeteket.</p> <p>Ismerik azokat az értékelveket, magatartásszabályokat és beállítódásokat, amelyeknek a közmegegyezés kitüntetett erkölcsi jelentőséget tulajdonít.</p>
--	---